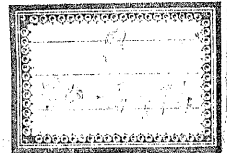

R. 3290

3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32

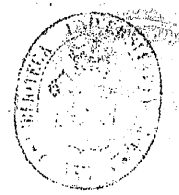
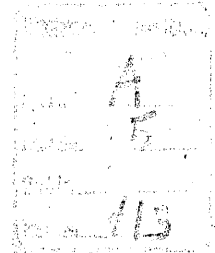
DEMOSTHENIS ORA-
rum Græciæ principis Opera,
quæ ad nostram ætatem per-
uenerunt, omnia,
unâ cum

PIANI RHETORIS COMMENTARIIS, E-
Græco in Latinum sermonem conuersa, per HIERONY-
MUM VULFIVM Oetingensem: & in quinque diuisa
partes, quarum singulæ quid contineant,
statim à Præfatione re-
peries.

INTERPRES AD LE-
ctorem.

Ipse parens Latij sermonis Barbarus esset,
Funderet Actæo si sua uerba foro.
Quid nos miraris, quos educat horrida tellus,
Perdere Græca rudi scripta polita stylo?
Quisquis Athenarum uult degustare lepores,
Quisquis Hymettei flumina mellis amat:
Acer inexhaustas penetret Demosthenis ædes,
Quas habitant Musæ, Gratia, Suada, Venus.
Has loquor, in ueteri quas Palladis incolit urbe,
Quas bene Cadmeæ perpoliere notæ.
Sin iter ignotum, longum, graue, territus horres,
Nec subeunda putas tanta pericla uiæ:
Crede mihi, cura non discruciaris inani,
Et licet hanc subeas hospes amice casam:
Impiger è uiuo qua nuper cespite structa
Vulsius, hospitibus consuluisse studet.
Splendor abest, fateor, neq; surgit in æthera uertex:
Est tamen assidui grande laboris opus.
Forsan & hic, uelut optata recreatus in umbra,
Mœnia Cecropidum me duce clara petes.

Cum Cæs. Maiest. & Christianis. Galliarum regis
gratia & priuilegio ad quin-
quennium.

BASILEAE, PER IOAN-
nem Oporinum.

2 400 40
Galle
MADE IN SPAIN

DEMOSTHENIS ORA-
torum Græciæ principis Opera,
quæ ad nostram ætatem per-
uenerunt, omnia,
unâ cum

VLPIANI RHETORIS COMMENTARIIS, E
Græco in Latinum sermonem conuersa, per HIERONY-
MUM VVOLFIVM Oetingensem: & in quinque diuisa
partes, quarum singulæ quid contineant,
statim à Præfatione re-
peries.

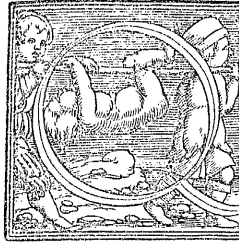
INTERPRES AD LEC-
torem.

Ipse parens Latij sermonis Barbarus esset,
Funderet Aëtæo si sua uerba foro.
Quid nos miraris, quos educat horrida tellus,
Perdere Græca rudi scripta polita stylo?
Quisquis Athenarum uult degustare lepores,
Quisquis Hymettei flumina mellis amat:
Acer inexhaustas penetret Demosthenis ædes,
Quas habitant Musæ, Gratia, Suada, Venus.
Has loquor, in ueteri quas Palladis incolit urbe,
Quas bene Cadmeæ perpoliere notæ.
Sin iter ignotum, longum, graue, territus horres,
Nec subeunda putas tanta pericla uia:
Crede mihi, cura non discruciaris inani,
Et licet hanc subeas hospes amice casam:
Impiger è uiuo qua nuper cespite structa
Vuolsius, hospitibus consuluisse studet.
Splendor abest, fateor, neq; surgit in æthera uertex:
Est tamen assidui grande laboris opus.
Forsan et hic, uelut optata recreatus in umbra,
Mœnia Cecropidum me duce clara petes.

Cum Cæs. Maiest. & Christianis. Galliarum regis
gratia & priuilegio ad quin-
quennium.

BASILEAE, PER IOAN-
nem Oporinum.

AD NOBILEM VIRVM, IOANNEM
 Iacobum Fuggerum, Kirchbergæ & Vveissenborni dominum, ingenio, do-
 ctrina, uirtute ornatissimum, Hieronymi Vuolfij, in Demosthe-
 nem, Latinum à se factum, Præfatio.

VOTIES, IOANNES IACOBE FVGGERE, uir ornatissime, uitæ meæ cogito studiorumq; rationem: fato quodam rapi mihi uideor ad hoc literarū genus, in quo multos iam annos, nescio quā feliciter, sedulo quidem certè uersor, & diligenter. Cum enim puerum olim nulla discēdi occasio, nullæ parentum & amicorum cohortationes inuitarent, sed potius plurimi deterrerēt: natura tamē ita mihi fuit insitus & infixus incredibilis quidam græcarū literarum & poeseos amor, ut in magnis, & ferè perpetuis, cum fortune, tum ualeitudinis incommodis, nunquam hætenus à semel instituto studiorum cursu potuerim ullis rationibus dimoueri. Quā prudenter in eo fecerim, non dico: & si quid peccatum est, satis graues erroris mei pœnas do, qui ex adamatis literis, nihil fero præmij, præter labores & molestias: neq; ullum prospicio portum, in quo post diuturnas ueluti tempestatum iactationes, tandem cōsistere liceat, cum hætenus quidem ab alio exilio (quid enim aliud dicam, perpetuas peregrinationes?) subinde fuerit in aliud abeundum. Siue igitur ea Fortunæ, præpotentis doming, siue simplicitatis meæ culpa sit: ferendum est, nō culpandum, quod iam mutari non potest: & miserijs meis hæc fingenda consolatio, stātionem hanc mihi diuinitus esse attributam, atq; in ea strenuè pro parte uirili elaborandum. Id quod in hunc usq; diem facere non desisto, maiore omnino contentione (si quid amicorum reprehensionibus credendum est) quā uires ac ualeudo mea patiuntur. Cum enim docendi prouincia me plus satis exerceat: quicquid reliqui temporis dat, id uniuersum, genio sæpe defraudato, legendo, meditando, scribendo consumo. Quod cur faciam, si quis me roget, illud uerissimè respondebo, me sine magna animi molestia non aliter posse faceret siue quia sic assueui, & natus fortasse sum ad ærumnas: siue quòd (ut Plinius dicere solebat) omne perire tempus existimo, quod studijs non impendatur. Ac potuissē quidē & haud scio an debuissē, hanc sedulitatem in alio uitæ genere consumere, quod plus & fructus haberet, & dignitatis. Sed quia serum est post facta consilium, Spartam que mihi obtigit, ornare studeo. Anno igitur superiore, in publicum edidi Isocratem à me conuersum: qui etsi propter necessariam festinationem & alias incommoditates, non sic emendari potuit, ut uel mihi ubiq; satisfaceret: ea tamen liberalitate amplissimi & prudentissimi Senatus Norimbergensis (cuius honorificis de me iudicijs non minus debeo, quā munificentie, ac semper debebo) eo candore doctorum est exceptus, ut me non adeo pœnitere debeat illius lucubrationis, quam nunc succisuius horis se-

Fortuna et in-
 stitutum auto-
 ris.

Isocratis con-
 uersio.

cundæ editioni adornare conor: ut tantorum uirorum fauore, & eruditum approbatione dignior aliquanto uideatur. In quo autore cum tyrocinium nō inauspicatō fecissem, ac maius opus aggrediendi tempus adesse uideretur: non magnopere sum aduersatus Ioannis Oporini, doctissimi uiri, mihiq; amicissimi iudicio, qui Demosthenem latinum iam multis annis flagitari à studiosis indicabat. A quo opere eo minus abhorrebam, quod iam pridem eius autoris non modò quasdam orationes ingenij exercendi gratia conuerteram, sed & locutiones minus peruulgatas, & sententias omnes insigniores, in peculiare uolumen contuleram: & assiduitate diligentia fretus, me nauare aliquid atque efficere posse sperabam, quod boni & docti uiri approbaturi essent. Neque tamen non prouidebam maleuolorum quoq; calumnias, & importuna sciolorum iudicia: quæ tam multa, tam uaria, tam inter se discrepantia sunt, ut ea persequi & refutare sit infinitum. Delibanda tamen pauca mihi sunt, ut mei mihi consilij ratio nonnulla constituisse uideatur. Ac primùm eorum sollicitudo, qui metuunt, ne adolentes conuersionibus freti græcas literas negligere incipiant, ita mihi uidetur inanis, ut studiosos adolentes nulla ratione magis incitari posse ad græcas literas discendas existimem, quam si prospiciant se fidelium interpretum auxilio, quasi compendiaria uia, sine magnis molestijs & difficultatibus ad elegantissimæ & eruditissimæ linguæ, iucundissimam simul & utilissimam cognitionem peruenturos. Quos enim prius, fortasse nec à præceptoribus, nec copia librorum satis instructos, desperatio retardabat: ij fiducia interpretationis, difficilimū quenc; scriptorem in sua lingua suscipere legendum audebunt: & eam sibi felicitatem gratulabuntur, quod, quæ in latino sermone rudiora sunt, & longè infra excellentiam ipsorum autorum, ea non mutilata, nō inquinata, non deprauata, non imminuta, sed integra, pura, correctæ, solida, ut ab autore ipso publicata sunt, cognoscant. Quod certè tantū refert, ut optabilius esset, omnes ijs esse ingenijs, ea industria, ea felicitate, ut trium linguarum coniuncta scientia, omnes res cognitu necessarias & utiles, siue ad pietatis cultum, siue ad rempub. gubernandam, siue ad mores formandos, siue ad rem domesticam constituendam & curam ualitudinis pertinentes, non ex inquinatis interpretum riuulis, sed ex limpidissimis ipsorum autorum fontibus haurirent. Sed uidemus eam ignauiam nostri seculi, & fastidium in summa discendi copia, ut hoc optare audacia, sperare impudentia esse uideatur. Quare non improbandum erit eorum studium, qui in id operam dant, ut præstantissima ueterum monumenta, possint etiam à mediocriter literatis, aliquo modo intelligi. Id quæ nonnulli sunt (graues profecto & eruditi uiri) qui non paulo utilius esse putent, q̄ quod nunc complures sibi studio habent, ut hinc inde malè confutis quasi centonibus, nouos, eosq; nugaces plerumque libellos (pauci enim uerè docti & eloquentes sunt, ad quos hæc reprehensio nihil pertinet) concinnent, & cramben non bis, sed sexcenties repetitam apponant. Quæ quid efficiunt aliud, quam ut uarietate præceptionum ingenia distrahan- tur, & bibliothecis in immensum exaggeratis, neglectis libris melioribus deteriores

Conuersio
Demosthenis.

Conuersiones
uiles græcæ
linguæ studio
sibi.

Dulcius ex ip-
so fonte bibunt
tur aquæ.

Veterum scri-
pta meliora
nonis.

deteriores non rarò celebrentur. Plures ferè nunc sunt (ut de alijs taceam) artium dicendi methodi, q̄ ipsarum artium studiosi. Quàto autem esset præstabilius, Aristotelem & Ciceronem eruditissimis commentarijs illustratos, studiosè legi, ac edificari. Quanc; qui sua compendia eò retulerunt, ut illis rectius intelligendis seruiant: eos profuisse plurimum, nemo non intelligit & fatetur. Atq; eandem etiam eruditum interpretationum rationem esse censeo: & ego in Demosthene conuertendo, eò respexi, non modò ut à rudibus græcarum literarum legeret, sed ut cum græco autore cōferri mea posset interpretatio, & ei per omnia (quātum liceret) exquisitè respōderet: ac nihil malim, q̄ ut (quod in multis autoribus factum esse uideo) cum latinis ex aduerso græca coniungerent. Nō quod uim illam, & (ut Græci uocant) *delectabilem* Demosthenicæ orationis, & Atticæ uenerem, & numeros oratorios ulla ex parte me consecutum sperem. Quod quis sibi arroget (his quidem temporibus) nisi profusus amore sui nimio & admiratione cæcitiatur? sed quod sententias sententijs appendere summa fide sum conatus, ad eamq; rem & tempus (quanquam id sanè iusto breuius) & diligentiam adhibui, quam fieri potuit attentissimam. Quod ipsum in hoc autore consequi, q̄ sit arduum, ex eo apparet, quod in tanto græcæ linguæ interpretum numero, nemo hactenus totum Demosthenem conuertendū suscepit: alij profefsi nescio quid (neque enim tam facile est præstare magna, quam polliceri) distulerunt: alij ea ediderunt, quæ qualia sint, aliorum esto iudicium. Neque enim mihi propositum est, quenquam uel tacita cogitatione perstringere: laudare quidem eos, qui in aliquot orationibus explicandis egregiam operam nauarunt, cuperè, & pro officio deberem, qui id ipsum quod ego sum conatus, si uellent, longè luculentius præstarent, nisi assentationis suspitione pertimescerem. Nunc dum alij uel cessant, uel quæ scripserunt, Horatij secuti consilium, in nonum annum premunt: hunc laborem imponi mihi passus sum, partim hortantibus, partim susceptum opus approbantibus eruditissimis non paucis. Non equidem sum omnium audacissimus, nec sine omni deliberatione & uirium mearum æstimatione tantum opus sum aggressus (quo quid queat esse turpius?) aut me unum id efficiendi facultatem habere credidi, de quo complures alij desperassent. Sed duabus rebus fretus præcipuè fui: tolerantia laborum, quibus in honesto proposito non facile succubere soleo: & mediocri multorum anorum græcæ linguæ usu, & exercitatione. Præterea mihi Demosthenè legenti, & sapienter legenti, non tantum inesse difficultatis uidebat, quantum pleriq; persuasum habent: & si qua difficultas sit, eam pendere partim ab ignoratione linguæ græcæ, quæ iam nō autoris culpa est, sed lectoris: partim ab exemplarum deprauatione, de qua nos quoq; non iniuria conquerimur. Nam cum oratorē hunc nostrum sic certè loqui oportuerit, ut à cerdonibus, à nautis, ab agricolis (hoc enim eius fuit auditorium) intelligeretur: putauit, me, quanc; in media Germania natum, assidua tamen optimorum græcæ linguæ scriptorum lectione id esse consecutum, ut Demosthenes (toties præsertim relectus) nihilo mihi esset obscurior, q̄ alicui nauiculario, aut agricolæ, qui quotannis eum semel atq; iterum pro concione dicentem, ofci

Isagogæ uiles.

Demosthenicæ
conuersionis
scopus.

Demosthenes
totus conuer-
sus à nemine.

Subsidia inter-
pretis.

Facilitas De-
mosthenis.

Prudens dubi-
tatio.

Feliciani edi-
tio.

Inquisitio di-
ligens.

Recitationes
ueterum.

Sebastianus
Castalio.

Ignoratio cum
uenia.

Lapsus facilis
in Demosthe-
ne.

tanter audiuiſſet. Ea tamē excipio inſt: tuta ueterū, de quib. nihil certi no-
bis eſt traditum: & codicū mendas, quæ certè maximam difficultatis opi-
nionem pepererunt. Ego uerò ad eam ſuperandam quibuſdam artibus
ſum uſus, quibus me profeciſſe aliquid exiſtimo. Vna hæc eſt, quòd mihi
non perſuadeo me quicquam ſcire, quod nescio: quo uitio, multi, niſi mul-
tum fallor, laborant. Locos igitur ambiguos & dubios in omnem uerſo
partem, & quàm attentiffimè cum toto genere Demosthenicę orationis,
aliorumq; bonorum autorum conſero: diligenter inquirō, an aliqua uer-
ba deſint, redundant, uitiata ſint aut tranſpoſita: ſi plura exemplaria habe-
re poſſum, conſero: ſi quem locum ab alijs citatum, declaratum, aut con-
uerſum eſſe memini, conſulo. Atque in hac quidem parte, non parum
adiutus ſum BERENARDI FELICIANI doctiffimi uiri diligentia,
qui curauit ut exemplar Demosthenis ex officina Franciſci Brucioli Ve-
neti, quod Heruagius nuper æmulatus eſt, multis in locis correctius ha-
beremus. Quanquam is quoq; noſtræ indiſtriæ per multa & inueſtiganda
reliquit, & diuināda, quæ in noſtris Annotationibus indicata, eruditi
lectoris iudicio commitemus. Altera eſt, quòd, ſi difficultas nō corrupti
exemplaris eſſe, ſed uel uerborū, uel ipſarum rerum uidet: nullius me la-
boris, nullius operę piget, in conſulēdis & euoluendis optimis quibuſq;
tum ueterum tum recentium, græcorum & latinorum cōmentarijs: nec
doctos etiā uiros, ſi occaſio datur, ſciſcitari erubeſco. Atq; utinam lauda-
bilis illa ueterum conſuetudo, qua illi opera ſua, priuſquam in publicum
ederentur, in conſeſſu doctorum, liberè candidèq; iudicantium, pronun-
ciabant, reduceretur. Nam ea ratione inſinitæ & uerborum & rerum ine-
ptiæ uitarentur. Nemo enim tam acutus eſt, nemo tam uigilās, quin aliās
incogitantia, aliās ignorantia, & cæco amore ſui hallucinetur. Sed cum
ut alia multa, ſic hoc quoq; bonum ætati noſtræ deſit: uno contentus fui,
SEBASTIANO CASTALIONE, homine acerrimi ingenij, egregia tri-
um linguarum cognitione (id quod ipſius monumenta et declarāt, & de-
clarabunt, neque ullo alio præcone indigent) candore & humanitate ſin-
gulari, & meliore fortuna & liberalis patroni benignitate digniſſimo:
qui qua eſt facilitate, pro amicitia noſtra non recuſauit conferre mecum
ad græcum exemplar magnam Demosthenicarum orationum partem,
& de multis ſermonis uitijs me admonuit, quæ ego, fretus autoritate re-
centium ſcriptorum, quorum ab ineunte etate plus ſatis fui ſtudioſus, ar-
tè pro uitijs non habebam: nunc admonitus, pleracq; facile cauere poſſe
uideor. Denique, ubi me hæc omnia præſidia deſtituunt, non uideo cur
non in æqui lectoris humanitate ſpem ueniæ certiſſimam repositam ha-
bere debeam: tametſi conſitear, me uelut in ſalebris hædere. In quo ego
ſuauiſter interdum eorum ridere ſoleo puerilem arrogantiam, qui inſciti-
am ſuam ab acutis lectoribus deprehendi, quàm ingenuè ipſi cōfiteri ma-
lunt. Quafi uerò propterea ſis reprehendendus, ſi poſt adhibitā omnem
diligentiam, quædam ignorariſ: aut ullus omnino ſit autor, uel minimus
in utraque lingua, de cuius locis aliquot non ſit homini prudenti, & iudi-
cium non præcipitanti, dubitandum? Quid de Demosthene dicemus,
qui

qui præter loca deprauata complura, tam acutus, tam breuis, tam rotun-
dus, tam lubricus eſt, ut ego quidem ijs ignoſcam, qui eius ſententiam ali-
cubi non ſunt aſſecuti: & ignoſcendum mihi putem, ſi in tam longo ope-
re aliquando ſomnus obreperit, diu turnitate laboris & uigiliarum deſa-
tigato: in magna præſertim temporis breuitate, multis que incommodis.
Nam cum præter cætera mala & negocia, quæ nō pauca nec opinati ob-
iecta ſunt, docendi labor me quaternas ſingulis ferè diebus horas deti-
neret: cum non ut Demosthenes in ſubterraneo ſpecu abditus latèrem,
ſed in loco turbulētiffimo uerſarer: adeo ut interdū penè obſurdeſcerem
ſtrepitu & clamoribus hominum: non pluribus tamen menſibus (id qd
conuiſtores mei, & familiares non pauci norunt) totum latinè conſcripſi
Demosthenem ab initio uſq; ad finem, quàm qui in tot occupationib. ad
diligenter pellegendum requirantur. Quare beati iſti & ocioſi, qui, ſi u-
nam atque alteram Demosthenis, aut Iſocratis, aliorum ue ſcriptorum o-
ratiunculam, longiore etiam ſpacio quàm elephanti pariūt, elucubratam
ediderint, diſ ſibi uidentur: iniqui in me iudices eſſe non debebunt. Ego
enim, ſi fortuna pateretur, eorum tarditatē imitari facile poſſem, ipſi me-
am properationem fortalſe non imitarentur. Neque hæc oſtentionis
cauſa dico (neque enim nescio, non tam celeritatis eſſe laudem, quàm bo-
nitate) ſed ad ueniā faciiliſ impetrandam uolo pertinere. Cur enim non
malim ſolidam potiùs laudem expetere, mora lōgiore interpoſita: quàm
iuſtæ reprehentioni nimia feſtinatione dare locum? Necq; proſecto ualde
metui, ne quis hanc uelut adorem mihi præriperet. Non enim is eſt De-
mosthenes, qui ſe legi ab omnibus, nedum conuerti patiatur. Et qui id
poſſent in Italia, Gallia, Germania, atque alijs nationibus, in quibus litera-
rum ſtudia florent, complures eruditi, maioribus occupati rebus hoc ne-
gligūt. Sed duæ me res uehementer incitarunt: una eſt, ac præcipua, ua-
letudinis (quam per ſeruitutem & inopiam ſatis curare non licet) perpe-
tua ferè imbecillitas, quæ in hoc opere laborantem non ſemel in deſpera-
tionem uitæ coniecit. Sic quæ res alios ſegniore ad laborem ſolet redde-
re, ea mihi ingens calcar addidit, metuenti, ne cœptum opus in medio ue-
luti curſu, immatura morte abrumperetur. Deinde uerebar (non igna-
rus fati mei, me nuſquam ferè diutius conſiſtere patientis) nē mihi aliò a-
beundum, & tota ratio ſtudioſum (id quod in peregrinationibus, multis
de cauſis accidere ſolet) perturbanda ac mutanda eſſet. Hęc igitur incredi-
bilem ardorem primo quoque tempore conuerſionis abſoluendę, in ani-
mo meo excitarunt. Itaque neque noctes neque dies conqueui, repudia-
tis omniū uoluptatum illecebris, propulſatis uarijs difficultatibus, ante
quam ad optatum finē cœpti operis perueniſſem. Quod quum à ſtudio-
ſis & bibliopolis uehementer flagitari cognouiſſem, non differendā diu-
tius editionem eſſe cenſui. Quid enim uetat hominibus interim & pro-
deſſe, et gratificari? Nam ſi uita mihi benignitate numinis contigerit ali-
quando tranquillior (de quo non deſpero) ac diuturnior, quam polliceri
mihi per ualetudinem uix audeo: ſemper erit emendandi & exornandi
locus. Neque hoc ſic accipi uelim, quaſi me ſenſus alios allaturum eſſe pu-
tem

tem (dedi enim operam, ne in ea recordari accusarer) sed quod genus orationis multis in locis limari & splendescere cura & diligentia poterit. Sic neque iacturam ullam facient, qui nunc legent (sensus enim Demosthenis, quoad eius à me fieri potuit, germanos habebunt) et qui posteriorem editionem emerint, id comodi capient, ut dictione minus horrida magis delectentur. Hic igitur labor meus, qualis qualis est, equidem opto ut studiosis hominibus, proficit, siue doctis siue rudibus grecarum literarum. Vtriusque sane consultum uolui, ac toties & legi & relegi Demosthenem, toties meam conuersionem cum ipso autore contuli, toties emendavi, toties in singulas prope syllabas censoria seueritate inquisiui: ut ignoscendum mihi esse putarem, si me aliquid prestitisse profiterer, quod alios minus diligentes & attentos praeterisset: ac sperarem, tum latine duntaxat doctos grecum codicem non magnopere desideraturos: tum in grecis literis non satis exercitatos, conuersionis meae uelut adminiculis, ad ipsum autorem pellegendum, tamquam riuulo non in ameno duce ad fontem limpidissimum atque uberrimum, facile peruenturos. Ego certe, cum primum Demosthenem meo Marte (nec enim diu magistrorum opera uti mihi licuit) legere coepissem: quanta animi alacritate, quanta exultatione accepturus fui conuersionem summi oratoris, hac mea nihilo meliorem, aut aliquanto etiam deteriorem? Nam ut ullius boni autoris interpretatio sit exemplari melior, aut aequae bona, fieri fortasse non potest, ego quidem nequaquam mihi arrogo: sed quoties rem cum re confero, & animo meo perpendo, tantum interesse uideo inter meam & Demosthenicam orationem, quantum interfuit inter Demosthenem dicentem & scribentem, hoc est, inter uiuentem & mortuum. Neque enim dubium esse debet, eam fuisse non modò dexteritatem & artem, sed suauitatem etiam & uehementiam, eam uim, eum impetum actionis & pronuntiationis Demosthenicae: ut nec ullis comprehendi literis, nec à nobis in hac (quantacunque uulgo putetur) eloquentiae nostratis barbarie, uel intelligi uel cogitari satis ab ullo possit. Hoc testatus est ipse etiam Demosthenes: qua de re praestat audire Ciceronem, qui praeeptioni decori, libro de Oratore tertio, haec uerba subiicit: Sed haec ipsa (inquit) omnia perinde sunt, ut aguntur: actio inquam in dicendo una dominatur, sine hac summus orator esse in numero nullo potest; mediocris hac instructus, summos saepe superare. Huic primas dedisse Demosthenes dicit, quum rogaretur, quid in dicendo esset primum; huic secundas, huic tertias. Quo mihi melius etiam illud ab Aeschine dictum uideri solet, qui cum propter ignominiam iudicij celsisset Athenis, rogatus à Rhodijs, legisse fertur orationem illam egregiam, quam in Ctesiphontem contra Demosthenem dixerat: qua perlecta, petitum est ab eo postridie, ut legeret illam etiam, quae erat contra à Demosthene pro Ctesiphonte edita: quam cum suauissima & maxima uoce legisset, admirantibus omnibus, Quam, inquit, magis admiraremini, si audisset ipsum? Quo satis significauit, quantum esset in actione, qui orationem eandem, aliam esse putaret, actore mutato. Haec enim Cicero, Quod si tantus orator Aeschines, quo idem Cicero nihil

Interpretis diligentia.

Discrimine graeci & latini Demosthenis

Actio & pronuntiatione magna pars eloquentiae.

hil diuinius cogitari posse asserit: quem inimicus Demosthenes à magnitudine uocis μεγαλοφωνότατος appellat, imparè se fatet eloquentiae Demosthenicae: quid de mutis literis est dicendum, quae solum inuentionem & dispositionem reddunt integram, sed elocutionem, quae sine pronuntiatione suum ueri nomen haud potest, dimidiare? Itaque longè falluntur, qui legendis Ciceronis & Demosthenis aliorumque oratorum scriptis, se totam heroum illorum eloquentiam comprehendisse putant: multo inemptiores sunt, qui se illis, una atque altera oratiuncula nitidulis uerbis & sententiolis, lucubratione multorum annorum quamuis bellè concinnata, non modò pares, sed superiores etiam, si dijs placet, esse opinant. Longè, longè inquam alia res est, quam uulgus hominum existimet, eloquentia. Cuius etiam praestantissima quaeque scripta, quid aliud sunt, quam uita & spiritu carentia, eaque mutila simulacra? Esto, ut in corpore humano, caput & summa pectoris, quae Apelles in celebrata illa sua Venere politissima arte perfecit, reliquam partem corporis inchoatam reliquit: sic inuentio & dispositio reliquis orationis partibus, si res ipsa spectetur, non uulgi applausus, qui multum à iudicio doctorum disidet, antecellat: tamen ut illa ipsa Venus multo haud dubie fuisset admirabilior, si manus etiam & pedes ac caetera membra omnia pari elaborata artificio accessissent: sic ea quoque eloquentia multo praestabilior est, quae non dimidiatam duntaxat elocutionem habet, hoc est, uerborum & sententiarum ornamenta, sed perfectam, quae sententijs & argumentis inuentis atque ordine collocatis, non mutas figuras literarum, sed uocem, uultum, gestum, & motum totius corporis artificiosum ac decentem accommodat & adiungit. Neque haec in orationibus modò, sed in poematis etiam, ac multo magis, animaduerti possunt. Virgilium enim (ut non ignobilis grammatici uerbis utar) pronuntiafse maxima suauitate accepimus, & miris lenocinijs: ac Iulium quendam Montanum dicere solitum, inuolaturum se quendam Virgilio, si & uocem posset, & os, & hypocrisim. Eosdem enim uersus eo pronuntiafse bene sonare: sine illo, inarescere quasi mutos. Quid iam de conuersionibus est dicendum? quae cum (ut ita dicam) simulacri si mulacra, & umbrarum umbrae sint, an fieri ullo modo possit, ut (quod paulo antè dixi) optimo exemplari pari & bonitate & fide optima respondeant, equidem nescio. Vt enim nationis, sic etiam linguae cuiusque peculiaris & alicubi profus inimitabilis est Genius, diuersi mores; diuersa instituta, & saepe contraria, quae necesse est etiam suo quodam orationis genere explicari, quae suis uerbis iucundè, alienis molestè dicuntur. Quod si pro iisdem similia uelis substituere, maxima tamen erit nihilominus in ea similitudine dissimilitudo. Sed ut hoc Ciceronis diuinitati ingenij & meritaue autoritati fortasse concessum fuit, atque alijs eiusdem aetatis, quae & graeca & latina lingua maximè floruerunt, praestantissimis uiris: ita nobis, qui utriusque fragmenta in scriptis habemus reliqua, qui magnis difficultatibus conflictamur, illud satis opinor esse debet, si sententias bona fide, eodemque ordine appenderimus, & genus orationis facile & mundum adhibuerimus: in quorum utroque non parua certe est difficultas.

Dimidiata librorum eloquentia.

Virgiliana pronuntiatio.

Conuersionum difficultas.

Sed in eloquendo quàm intelligendo longè maior. Quare ualere eos iubeo (nam ob paucitatem & ignauiam minor eorum esse debet autoritas) qui à græcarum literarum interpretibus ubiq; splendorem Ciceronianum, hoc est, aquam è pumice petunt. Quasi uerò eadem sint tempora nostra, quæ Ciceronis: & non illud quoq; sit operæ precium, adiuuare studiosos homines, ut primùm per interpretem, ut cūq; ita latinè balbutientem audiât Demosthenem, ut tunc in littore balbutiebat antequam *ἤνέ φέρον ῥή, ῥόρητορ δὲ μίνορ*, lapillis adhuc linguæ subiectis: post etiã expedite, & magna uir in frequentia populi Atheniensis Atticè concionantem audituri: Quod si nefas esse putant contaminari malè describendo Demosthenem: primùm ab eis postulabo iure optimo, ut ea quæ reprehendūt, ipsi meliora faciant: deinde rogabo, cur in omnibus scholis eius sententias latinis exponi uerbis æquo animo patiantur: Quod si utile esse concedunt, sicut utilissimum esse adeò negare non possunt, ut nulla ratione alia græca hoc tempore doceri commodius possint: quæ inuidia est, si quis cōuersionem eiusdem auctoris in publicum ediderit, eum profcindere & calumniari: Quamquam contaminatum à me esse Demosthenem, negare & posse & debere uideor. Et si enim Ciceronianæ imitationis præclaram laudem nec mihi arrogo (non enim, ut ille ait, cuiuis homini cōtingit adire Corinthum) neque cuiquam inuideo: illos ipsos tamen, quibus maior ingenij uis & fortunæ fauor contigit, parum facere candidè puto, addam etiam imprudenter & temerè, si nitore uerborum omnia metiantur, de sententiarum ueritate & grauitate parum laborantes. Quas ego me sanè spectasse precipuè nō dissimulo, sic tamen ut uerba nō negligerem. Nam utramq; difficultatem (de quibus paulo antè memini) tum intelligendum eloquendi, assiduitate diligentiq; superare studui: & dictione uti uolui, quæ nihil haberet salebrosū, aut barbarum, nihil affectatum, aut insolens: sed & latina, & facili ad intelligendum, & ad uerba Demosthenis quàm proximè accedente. Necessariò tamen interdum usurpanda fuerūt quædam minus in ea notione trita fortasse ueteribus, quia tum meliora non occurrebant. Qua de re cum plura dicturi simus in nostris Annotationibus (quas utinam fortunæ iniquitas ita me perficere pateretur, ut ad græcè legendum Demosthenem omnibus optima cum spe accedere liceret) nunc non ero longior: ac mihi fore persuadebo, ut quicquid est eiusmodi, respectu ingentium laborū quos cepi, æquus & candidus lector, uel imbecillitati ingenij, uel occupationib. & incommoditatib. meis ignoscatur & cōdonet. Nec enim uideo plura dicere q̄rsum attingeat, apud te præsertim, IOAN. IACOBE FVGGERE, uir ornatiss. qui pro excellentia ingenij tui & exquisita eruditione, quæ in tanto fortunæ opumq; fastigio, eo est admirabilior, q̄ rarior, tanto melius æstimare potes, quid sit de hoc meo labore sentiendū, quāto & græca & latina perfectius intelligis. Quare ego fretus & eruditione tua, & humanitate singulari, quam honestiss. uir GEORGIVS HERMANNVS, qui (ut uiro dignum est, qui uirtutem & eruditionem cum naturæ fortunæq; ornamentis coniunxit) inter cæteros studiosos quibus sedulo consultum uult, me quoque magna beneuo-

Dictio-
nis ge-
nus.

Dedicatio.

beneuolentia prosequitur, mirum in modum mihi prædicauit: te nō modo patrem & defensorem, sed iudicem etiam & cēsorem lucubrationum mearum delegi. Ac quod ad ipsum Demosthenem attinet, ea est de eius eloquentia, ex quo tempore uixit, annis abhinc ferè bis mille præcepta opinio, ut quod de Virgilio quidam usurpant, ad hunc quoq; possit accedere: ei nec accedere quicq; laudationibus, nec decedere uituperationibus aliorum. Et si quis eius laudatores requirit, in præoptu sunt præter cætera, Ciceronis & Quintiliani testimonia, & Plutarchi ac Luciani, quæ reseruauimus ad secundum nostri laboris Tomum, qui Vlpiani enarrationes, Annotationes nostras in loca obscuriora & dubia, nec non alia fortasse continebit, quæ in his pædagogicæ molestijs & impedimentis, sic à me absolui non potuerunt, ut nunc ederentur, quanquam id maximè uoluissim. Sed tamen satis ipse Demosthenes sese laudat, si lectorem fuerit nactus prudentem & attentum. Fuit enim et aquam bibere, & ad lucernam scribere, & in multam noctem lucubrationes producere, & antelucana opera opifices anteuertere solitus Demosthenes. Quare sobrium etiam & uigilantem lectorem, non minus quàm interpretem, requirit, qui uim uerborum, qui pondera sententiarum, qui acumen inuentionis, qui argumentorum copiam & uiolentiam, qui exemplorum grauitatem, qui diuinandi solertiam, qui collocationis artificium, qui exquisitam similitudinem nostrorum temporum, qui summam denique (ne quæ infinita sunt, infantia mea conetur persequi) cautionem & prudentiam cum pari autoritate & seueritate coniunctam, consideret, perspiciat, admiret: & quantum quisque uiribus ingenij & diligentia subsidio consequi possit, imitetur. Hæc inquam qui uel in una præstiterit oratione, huic abunde laudatus erit Demosthenes, domestico, non alieno præconio. Nam ubi testimonia rerum adsunt: quid opus est (ut Cicero ait) uerbis? Et hæc omnia multo erunt euidentiora & expressiora legenti græca, in quibus elucet Attica illa sinceritas, quam nec Cicero expresserit, ne dum homo quispiã semilatinus. Quod uerò ad sententiarum ueritatem & germanam intelligentiam attinet fidem & industriam meam spero me omnibus græcæ latinæq; linguæ peritis, probaturum. Quod si genus orationis alicubi sterilius & exilius uidebitur: is cogitet uelim, ipsum Demosthenem plus habere ossium & neruorum, quàm sanguinis & carnis. Ut igitur illa (uolentes quidem) ei non detraximus, ita hæc addere nō fuerit interpretis, sed paraphrastæ, suo arbitratu declamantis. Cicero profectò, si ei causæ eadem agendæ fuissent, longè utique in plerisque maiorem apparatus uerborum adhibuisset: & quæ à nostro autore indicata sunt breuius & occultius, dicendo extendisset & illustrasset. Quod an in cōuersione orationum Demosthenis & Aeschini inter se contrariarum, sibi permissurus fuerit, equidem nescio. Sed si eas orationes conuertit (qua de re quosdam acutos homines nō omnino sine causa dubitare uideo) eam rationē haud dubiè secutus est, quam se secutum esse profitetur. Atque utinam extaret illa conuersio: quæ quantumuis elegans fuit, talem fuisse tamen nō putato, ut orationem pro Milone legere non mallems. Est enim durissima

Laudationes
Demosthenis.

Secundus De
mosthenis to-
mus.

Lector De-
mosthenis
qualis esse de-
beat.

Cicero Demo-
sthenis ube-
rior.

Conuersiones
Ciceronis.

provincia, pectori alieno tuum os accommodare, ac eius sententias tuis uerbis et stylo persequi. Quod in ipso argumēto τὸν ἀντιπέλωρ λόγων ex plicando (nescio enim q̄ modo dictio sterilior ibi uideat) ipse Cicero non dissimulat: à cuius ratione si mea multum dissidebit, non erit id uoluntati, sed imbecillitati meæ, & occupationibus, & breuitati temporis imputandum. Præstiti quod potui: & potuissem plura, si iustū tempus & spacium datum fuisset. Nunc est hæc studiosorū hominum cōditio, ut sint quouis cerdone miseres, & abiectiores: ut non mirum esset, aliquem pœnitere ingenij et industrię sue, si ita comparatum est, ut qui fame peri re nolit, ei sint omnes penè indignitates perferendæ. Sed querelæ non sunt huius loci, neq̄ mihi nunc propositum est scilicet fortunam meam deplorare. In eo potius est elaborandum, ut hoc meum opus, quocunq̄ siue successu siue dispendio confectum, Excellentię tuæ nō improbetur. Quod ut fore confidam, multa in causa sunt, ac in primis præstantia ingenij tui & eruditionis: qui cum sis propter amplissimas opes, quæ & ipsæ insigne Dei donum sunt, & bono ac sapienti uiro luculentum uirtutis instrumentum, suspiciendus, & propter beneficentiam & liberalitatem colendus: eæ sunt ingenij & animi tui dotes, ut etiam sine fortunæ splendore, in magnis uiris esses numerandus. Quanquam enim ego te coram nunquam uidi: natura tamen ita fert, ut quicquid in rebus humanis excellit, auribus magis quàm oculis celebretur: quod fama dimanare facile ad multos, eadem uiuendi copia non omnibus contingere potest. Celebratur à multis, isq̄ præstantibus uiris, felicitas ingenij tui, quod ubicunq̄ intendatur, ualeat, tam philosophicis quàm ciuilib. in rebus: celebratur eruditio, qua si uelles ad ostentationem uti, animi tui conscientia nō contentus, ipse nomen tuum posles tradere memoriæ posteritatis. Neque id mirum uideri debet. Solet enim in claris familijs uigor ac uis naturæ esse maior. Deinde accedunt alia commoda, liberalis educatio, eruditi præceptores, tranquillum ocium, iustum discendi spacium, optimorum librorum copia: quæ magna ex parte homines tenues destituunt, ac proinde nemo miratur, si quibus ingenia liberalia contigerunt, ea fortunæ iniquitate ueluti fordescere: in tanto præsertim contemptu bonarum literarū, & Meccœnatum, qui eas foueant, paucitate. Quo tu etiam maiorem laudem mereris IOANNES IACOBE FVGGERE, qui præter beneficentiam in homines afflictos et miseros quotidianam, qui uerissimus & Deo gratissimus, generi mortalium utilissimus diuitiarum fructus est, & una stabiliendarum opum, & ad posteros propagandarum firmissima ratio: complures ingeniosos adolescentes (id quod regum, & principum, & ciuitatum munus est) tuis sumptibus non modò in Germania, sed in Gallijs etiam, & Italia, benignè foues & sustentas, dum summum doctrinæ gradum assequantur. In quo laudatissimum exemplum REMVNDI patris, & ANTONI patruui tui, clarissimorum uirorum, sapienter imitaris: qui præter cetera ornamenta, quibus abundat honestissima uestra familia, immortalē ea re gloriam sibi pepererunt. Non enim ingræte sunt Musæ, quanquam orbæ & indotatæ puellę uideatur, uel

Fortuna litera totum.

IOANNES IACOBE FVGGERE.

FVGGERE. RIMECCENATES nostri seculi.

REMVNDVS. ANTONIVS.

Premia Musarum.

uel cultoribus uel patronis suis, sed utrosque honesta fama & nominis memoria sempiterna remunerantur. Quæ præmia qui contemnit, aut parui facit, eum aut celsitudine animi deo similitum, aut abiectissimum hominem esse necesse est. Me quidem in multis incōmodis, & malignis industriæ meæ ac miseris præmijs, non parum (ut ingenuè quod sentio fatear) cōsolatur spes, quod ualde suspicor fore (si qua modò fides astris est) ut etiam post obitum me honestè uixisse appareat, & non transegisse uitam (ut Sallustij uerbis utar) more pecudis: sed eorum bonorum, quæ in uita humana præcipua sunt (etsi in assequēdo fortunam habeam parum propiciam) uirtutis & sapientiæ fuisse studiosum. Quod si rem uerè cōsideremus, homines eruditi (quod ad hanc quidem uitæ partem attinet) summorum etiam regum potentiam superant: quorū memoria omnis, nisi à doctis celebrarentur, uno, aut ad summum altero seculo funditus interiret. Rectè igitur Virgilius: Viuitur (inquit) ingenio, cætera mortis erunt: rectè etiam tu IOANNES IACOBE, atq̄ ad eod̄ omnis splendidissima FVGGERANA familia, qui non contēta cæteris ornamentis, ut sunt amplissimæ opes toto terrarum orbe celebres, affinitates illustrēs, summorum principum amicitia, atque apud illos talis autoritas, ut uos ad grauissimarum rerum deliberationes adhibeant, quæ fortuna uobis largita est: solida etiā & pecularia uestra bona coniungatis, uirtutem & sapientiam: neque doctos foueatis solum, sed tum ipsi eruditione floreatis, tum liberos uestros ab ineunte etate, liberaliter institui curetis: ut sint omnibus & animi & fortunę bonis cumulati: & homine prudenti maximè dignam moderationem, qua una & Dei & fortunę & hominum fauor tum paratur, tum conseruatur, uestro exemplo discant ac retineant: & hac uita sic utantur, ut beatę immortalitatis spem habere possint. Quę cū ita sint, omnino mihi persuadeo, uir ornatissime, te meum hoc opus, magno studio ac labore (quisquis tãdem sit euctus, quem non malū fore et opto & spero) confectum, æqui boniq̄ facturum: & in splendidissima bibliotheca tua, quam magnis sumptibus in Italia cōparasse diceris, instructā multis egregijs libris, qui hæctenus à paucis sunt uisi, Latino Demostheni aliquid loci daturū: & me unā cum patruo tuo Antonio, à latinis (ut audio) literis nō abhorrenti, & fratre GEORGIO, qui & ipse cū ceterarum disciplinarum, tum diuine Matheseos in primis studiosus esse dicit: et altero fratre HVLDERICO, adolescente, ut audio, summi ingenij, et optimis studijs, magna modestię fama, deditissimi, patrocini tuo complecti & fouere non dedignaturum. Equidē spero me hæctenus eam uitę studiorumq̄ rationem & secutum esse, et quoad uixero secuturum, ut quicquid in me, pro liberalitate uestra & humanitate contuleritis, id non tam mihi necessarium, quàm uobis honorificum fuisse uideatur.

ἐν μοισῶν ἐπιγράμῳ καὶ ἄλλοις ἐρχεται ἀπὸ δρῶντων.

Bibliotheca talica.

GEORGIVS Euggerus

FORVM QVAE SINGVLIS HVIVS OPERIS
partibus continentur, Catalogus.

- I. Pars continet Orationes suaforias XVII.
Epistolas VI.
Exordia concionum LX.
Orationes demonstratiui generis II.
- II. Orationes publicas iudicialis generis XI.
- III. Orationes priuatas iudicialis generis XXX.
- IIII. Vitam Demosthenis, à Libanio, Suida, Luciano, Plutarcho descriptam: & Enarrationes VLPIANI, quibus non modo uocabula, sed & historiae quaedam, & artificium oratorium XVIIII orationum, diligenter explicatur.
- V. Orationes ab alijs interpretibus conuersas, quas adiecimus, partim, quòd collationem utilem fore studiosis putauimus: partim, quòd neminem, qui in praestantissimo hoc autore laborasset, sua laude, quantum quidem in nobis esset, fraudatum uoluimus.

ABRAHAMVS LOESCHERVS LECTORI

Demosthenis studioso.

E Cquid ut innumeras Demosthenis aspicias artes,
Lector ab aspectu gaudia multa capis?
Ecquid ubi primos uaria dulcedine uersus
Perlegis, immensum dicis adesse decus?
O quam non falso, quae sunt celeberrima laudas,
Et quibus haud aliquid pulchrius orbis habet.
At simul eloquij uires, & pondera rerum
Cultaq; natiuo uerba lepore notas:
Ecquid inexhausta rerum grauitate moueris?
Et trepidant subito corda subacta metu?
Fallor? an assiduos dum cernis inesse labores,
Atq; putas humeris id fore grande tuis:
Deseris altoquas magni Demosthenis artes?
Nec, quod coepisti carpere, carpis iter?
Dij melius: longè cur te sententia fallit?
Cur tuus in primo limine cessat equus?
Quam non iste graues è mese reducit aristas,
Qui prius ignaua spreuit aratra manu:
Tam nequit aeternos doctrinae tollere fructus,
Qui desperatis ocia rebus agit.
Intendas neruos, animo stimulante labores
Suscipe, susceptos per fice, magnus eris.
Quo minus ingenij est, maiores adijce curas:
Naturae quicquid non datur, arte datur.
Aspice quam uehemens fuerit Demosthenis ardor,
Quo studio aetatem uicerit ipse suam.
Qui, licet attigerit summæ fastigia laudis,
Ingenium uiuit sedulitate tamen.
Vix bene maturis aetas adoleuerat annis,
Finit atq; suos prima iuuenta dies:
Cum iam Cecropiam timide prodiret in urbem,
Doctus & illustri solueret ora foro.
Hic quia non potuit strepitus tolerare uirorum,
Protulit & blæso stridula uerba sono:
Risit inurbano temeraria turba tumultu,
Battalus, & dixit, quid feret iste boni?
Quid facis? in sulso cur uteris improba risu?
Hic, quod natura non tulit, arte feret.
At lin quæ uitium uarios Orator ad usus
Correxit, uocis conditor ipse suæ.

Ore uolutatos legitur tenuisse lapillos,
 Verbaq; continuis ingeminaſſe ſonis.
 Sæpe fatigatus longi certamine curſus,
 Protulit alternis illa uel illa modis.
 Insuper ad ſpeculum (ſpeculum ſuſpenderat ingens)
 Formauit geſtus non ſine laude ſuos.
 Vt quoq; uitaret ſociæ commercia uitæ,
 Abraso latuit uertice, multa tulit.
 Quid non aſſidui poſſunt ſuperare labores?
 Quicquid habes, ſtudium ſuſcipe, uictor eris.
 Sic ubi naturam ſapiens induſtria uicit,
 Et graue compoſita ſuſtulit arte malum:
 Torſit in aſtantes uiolenta tonitrua turbas,
 Et circumfuſos perculit ore uiros.
 Sæpe coronatos inuicto fulmine Reges
 Terruit, & patrijs expulit arma plagis.
 Sapius eloquio pauſactæ profuit urbi,
 Et nemo auxilium cum tulit, ipſe tulit.
 In nunc, & blaſæ dicas conuicia linguæ:
 In nunc, & dicas, quid feret iſte boni?
 Ergo age, ſi Graij reſonantia uerba leporis
 Lector amas, ſi te gloria tanta mouet:
 Splendida firmato ſubeas penetratia grefſu,
 Et reputa quàm ſit turpe, referre pedem.
 Perge procelloſos cymba percurrere fluctus,
 Et ſpes ſit, tumidum uincere poſſe fretum.
 Crede mihi, nihil eſt, nihil eſt mihi crede, quod uſus
 Non queat, aut longa cura parare mora.
 At ſi te uarij ſeries numeroſa laboris
 Prægrauat, & tremulam ſupprimit unda ratem:
 Ecce laboranti medijs ſuccurrit in undis
 Vuolſius, & certo tramite uela regit.
 Donat in Auſonias conuerſa uolumina uoces:
 Et quo ſint curſu Græca legenda, docet.
 Huic Demoſthenei maieſtas illa nitoris
 Natiuum tota tradidit arte decus.
 Tradidit ornatum, Graijq; inſignia faſtus:
 Et mea iam Latium gloria, dixit, erit.
 Hinc quoq; dum meritas capiet ſacundia laudes,
 Vuolſius inſigni nomine notus erit.

F I N I S.

LIBANII ARGUMENTVM PRIMAE OLYNTHIACÆ ORATIONIS.

Olynthus Thraciæ fuit urbs, quam Græci incoluerunt, Chalcide Euboica oriundi, quæ Chalcis Athenienſium eſt colonia. Multa autem & præclara Olynthij, ut & cum Athenienſibus, qui Græcis imperarunt olim, & item cum Lacedæmonijs, bella geſſerunt: ac magnam tandem adepti potentiam, inter cognatas ciuitates excelluerunt. Non parua enim in Thracia Chalcidicæ gentis multitudo fuit. Poſt, inita cum Philippo rege Macedoniae ſocietate, coniunctiſq; cum eo uiribus, bellum primo cum Athenienſibus gerentes, idq; partim ob Anthemuntem oppidum acceptum, de quo inter Macedones & Olynthios contentio erat: partim ob Potidæam, quam Philippus expugnatam, ereptamq; Athenienſibus, Olynthijs tradiderat: tandem ſuſpectum habere ceperunt regem, quod & magna eius ſubitaq; incrementa, & parum fidum eſſe ingenium uiderent. Obſeruato igitur tempore, quo is aberat, miſiſ legatis pacem cum Athenienſibus fecerunt, in quo idem cum Philippo ſædus uiolabât. Pacti enim fuerât, ſe, & cõmuniter bellũ geſturos cum Athenienſibus: & ſi aliud uſum eſſet, communiter compoſituros. Philippus autem iam pridem cauſam contra eos queritans, tum uerò hunc naçtus, bellum eis ut ſædiſ fragis, & cum ſuis hoſtibus amicitia coniuçtis inferet. Quare hi legatos Athenas mittunt, ad petendum auxilium: ijs Demoſthenes patrocinaatur, & opem ferre iubet Olynthijs, quod in eorum ſalute ſita ſit Athenienſũ ſecuritas. Philippum enim, ſaluſ Olynthijs, nunquam in Atticam uenturum: ſed Athenienſibus poteſtatem datum tri, nauigandi in Macedoniam, atq; in ea gerendi belli. Sin urbs hæc à Philippo ſubacta fuerit, apertam eſſe uiam regi ad inuadendum Athenienſes. At autem Philippum non tam ſuperatu eſſe difficilem, quam putetur: ut animos contra eum faciat Athenienſibus. Diſſerit etiam de publica pecunia: ſuadetq; ut ea militaris pro theatrali fiat. Ac morem, quo Athenienſes quondam ſunt uſi, ut minus notum, explicari neceſſe eſt. Cum olim non ſaxeum eſſet apud eos theatrum, ſed ex ligneis tabulis coaſſatum, omneſq; locum occupare properarent: & uerberibus, & interdum etiam uulneribus, ſe mutuo afficiebant. Quod magiſtratus Athenienſium prohibitori, uenalia fecerunt loca, ut nemo niſi binis obolis numeratis, ad ſpectandum admitteretur. Ne uerò pauperes eo ſumptu onerari uiderentur, conſtitutum fuit, ut e publico binos illos obolos quiſq; acciperet. Quæ conſuetudo inde orta, eò uſq; proceſſit, ut non eo nomine dumtaxat acciperet, ſed in uniuerſum omnem publicam pecuniam diſtribuerent. Vnde etiam ad militiam ſegnes facti ſunt. Quam enim pecuniam olim propter expeditiones e publico in ſtipendium accipiebant, eam tum in ſpectaculis & feſtis domi manentes, partiebantur. Nolebant igitur iam egredi, & periclitari: ſed & leuiter uulerant de theatrali hac pecunia, quæ morte minaretur ei, qui autor eſſet, ut ea in ueterem ordinem reponeretur, fieretq; militaris. Quare Demoſthenes caute hanc conſilij partem attingit, ſeq; ipſe interrogans: Tu ne autor es, ut hæc militaris fiat: reſpondet, Minime uerò equidem. Atq; hæc de theatrali pecunia. Diſſerit autem orator etiam de urbanis copijs, ſuadens ut ciues ipſi militent, & non, ſicuti ſolebant, per milites peregrinos opem ferant: eamq; cauſam aſſerit eſſe, cur res malè geratur.

Olynthi origo.
 Bella.
 Potentia.
 Societas cum Philippo
 Pacificatio cum Athenienſibus.
 Petitio auxiliorum.
 Patrocinium Demoſthenis
 Theatralis pecunia.
 Lex de theatrali pecunia.
 Delectus ciuium.

DEMOSTHENIS ORATORIS ATHENIENSIS OLYNTHIACA ORATIO PRIMA.

Hieronymo Vuolſio interprete.

ARBITROR uos, Athenienſes, magnæ prælaturos pecuniam, rationem, qua explicetur, quid in hoc negotio ſit e republica futurum, de quo nunc delibetis. Quod cum ita ſit, æquum eſt, ut ultrò & alacriter, eos qui conſilium dare uolunt, audiat. Neque enim, ſi quid utile meditatus uenerit aliquis, id audire ſolum, amplectiſq; licebit: ſed & ueſtræ fortunæ eſſe puto, ut multa opportuna dictu, ſubito nonnullis in mentem ueniant. Quamobrem ex omnibus facile uos utilia deligetis. Præſens certè tempus, o Athenienſes, tantum nõ edita uoce loquitur, uobis metiſſis eſſe curam rerum illarum fuſcipiendã, ſi modo ueſtræ ſalutis rationem habeatis. Nos uerò neſcio quomodo mihi eſſe

Attentè audite
 da conſilia in arduis deliberationibus.
 Utendū occaſionibus.

a ſe ui.

Sūma cōsiliij
Cessatio peri-
culosa in sum-
ma hostis Phi-
lippi uigilātia.

Non metuen-
dum ab Olyn-
thiorum inco-
stantia.
Monarchia
commoda.

Ratio: Quia
Olynthij fidē
Philippo non
habent.

1 Periculi ma-
gnitudo.

2 Philippi per-
fidia.

3 Dissidiū ty-
rannidis ex li-
bertatis.

Adhortatio.
A uoto Athe-
niensium.

4 Ultrō susce-
ptā inimicitiae

Exempla ces-
sationis perni-
ciosa Atheni-
ensibus.

Vel praesenti
occasione utē-
dum.

se uideatur erga illas animati. Sunt autem, quae mihi quidem uideantur, hae: & auxilia iam esse decernenda, & quam celerrime apparandum bellum, ut hinc opem feratis, & non idem admittatis, quod etiam prius: & legatos mittendos, qui hae dicant, rebusque intersint. Nam hoc maxime timendum est, ne Philippus (ut est homo callidus, et in rebus gerendis acer) partim concedendo, ubi res ita tulerit, partim minitendo (qua quidem in parte non immerito illi fides adhibebitur) partim uos & absentiam uestram calumniando, alio traducat Olynthiorum animos, de totaque re aliquid auellat. Verum illud peropportune cadit, Athenienses, ut, quod summo Philippi rebus praesidio est, idem & uobis sit utilissimum. Nam quod is unus omnia & arcana & aperta moderatur, simulque & dux est & dominus, & quaestor, et ipse ubique adest exercitui; ad res quidem bellicas celeriter & tempestiue conficiendas multum ualet; sed pacificationi, quam cum Olynthijs facere cupit, aduersatur. Neque enim obscurum est Olynthijs, se iam non de gloria, aut parte regionis belligerare, sed de excidio & patriae seruitute: norunt etiam quomodo cum Amphipolitis egerit, qui urbem ei dederunt: & cum Pydnaeis, qui eum in urbem receperunt: & in uniuersum, respublicae tyrannis nihil, opinor, adhibere fidei debent, praesertim si ditionem finitimam habeant. Haec igitur, Athenienses, tenenda esse uobis, & alia quae decet omnia, cogitanda esse affirmo, ut uelitis & excitemini, belloque si unquam, nunc certe maxime, incumbatis, pecuniam prompte conferentes, & ipsi militantes, & nihil praetermittentes. Neque enim ulla uobis ratio, aut excusatio, quo minus officio fungi uelitis, relinquatur. Nam quod omnes iactabatis, Olynthios in Philippi odium concitandos: id ultrò nunc accidit, eaque ratione, quae maxime uobis expediat. Nam si nostro impulsu bellum suscepissent, loci fortasse parum firmi, atque ad tempus in ea sententia fuissent. Postquam autem eum, ob illata sibi crimina oderunt, firmas eos probabile est cum eo, propter ea quae metunt & perpessi sunt, gerere inimicitias. Non igitur negligenda est talis oblatam occasio: neque committendum, ut idem uobis accidat, quod sepe iam prius accidit. Si enim, quum Euboenensibus auxiliati rediremus: atque Hierax & Stratocles Amphipolitae hoc suggesto consensu, uos soluere, atque oppidum in fide accipere iuberent, pari nos studio nostris priuatis rationibus consuluissemus, quo salutem Euboenensium defenderamus: & Amphipolim tum obtinuissetis, & omnibus quae deinde secuta sunt, negotijs essetis liberati. Rursus, quum Pydnam, Potidaeam, Methonem, Pagafas, caetera (ne singulis commemorandis immorer) obsideri nunciaretur: si tunc uni horum primo, alacriter, & ut decuerat, opem tulissemus ipsi: faciliore & multo humiliore nunc uteremur Philippo. Nunc, dum praesentia semper amittimus, & futura sua sponte se recte habitura opinamur: & auxiliamus, Athenienses, Philippum nos: & effecimus tantum: quatus nemo unquam rex fuit Macedonię. Nunc autem offertur occasio, quae: hae Olynthiorum, ultrò ciuitati, nulla priorum illarum deterior. Ac, ut mihi quidem uideatur, si quis liberalitatis erga nos diuine iustus aestimator constitutatur: is tametsi multa non ita sint ut deberent, magnam tamen dijs gratiam sit

tiam sit habiturus merito. Nam quod multa in bello amisimus, id negligentiae nostrae acceptum ferre iure possis. Quod autem neque olim hoc factum est, & ostensa est quaedam nobis societas, quae sit cladibus hisce depellendis, modò uti uelimus: diuinæ beneuolentiae beneficium equidem interpreter. Sed perinde sit opinor, ut et in parua pecunia: si quis quam acceperit, etiam seruarit, magnam habet fortunae gratiam: sin imprudens consumpserit, unà consumpsit & accepti à fortuna beneficij memoriam. Etiam in rebus gerendis ita fit: qui occasionibus non recte sunt usi, neque si quid boni diuinitus obtigit, meminerunt. Nam ex ultimo euentu, de ijs quae praecesserunt omnibus, plerumque fit iudicium. Quapropter etiam uobis ea quae restant Athenienses, magnae curae esse debent, ut his uitijs correctis, acceptam ob ea quae gesta sunt, infamiam exteramus. Si uerò, Athenienses, hos quoque homines proiecerimus, atque ille Olynthum euerterit: dicat mihi aliquis, quid supererit quod illi minus eat quod uult, remoretur? Nunquis uestrum cogitat, Athenienses, & spectat, quemadmodum magnus euaserit, infirmus cum esset initio, Philippus? primum Amphipoli capta, postea Pydna, mox Potidaea, denique Methone: postremo Thessaliam inuasit. Demum, quum Pheras, Pagafas, Magnesium, omnia suo arbitratu composuisset, in Thraciam abiit. Deinde ibi regibus alijs eiectionis, alijs constitutis, in morbum incidit: ex eo paululum recreatus, non ad socordiam se deflexit, sed statim Olynthios est aggressus. Eius autem in Illyrios, & Paeones, & aduersus Arymbam, & quo non praetereo expeditiones. Quid igitur, inquiet aliquis, ista comemoras nobis, nunc? Ut utrumque cognoscatis, Athenienses, & sentiat, tum proicere singulatim semper aliquid rerum, quam non expediat: tum perpetuam in gerendis rebus alacritatem, qua erga uniuersos Philippus utitur: praeter qua fieri non poterit, ut rebus gestis contentus, in ocio se contineat. Qui si in ea sententia erit, ut agendo semper opes suas & gloriam augendam censeat, uos, nullius rei curam constanter & serio suscipiendam: considerate quem tandem harum rerum exitum fore sit sperandum. Quis uestrum, Deum immortalem, adeo socors est, qui nesciat bellum inde ad nos uenturum, si neglexerimus? Verum id si fiet, uereor Athenienses, ne ad eundem modum, ut qui facile pecuniam magno faenore sumunt, atque illa paulisper locupletati, post etiam patrimonijs euertuntur: sic & nobis seignitatem nostram magno constituisse appareat: & dum ad uoluptatem omnia referimus, in eam tandem necessitate ueniamus, ut multa & grauiam facienda sint, quae non uellemus: utque incolumitas huius ipsius regionis periclitetur. Ac reprehendere quidem, dixerit forsitan aliquis, esse facile, & cuiusuis. quid autem in praesentibus, rebus agendum sit, pronunciare, id esse consiliarij. Ego uerò, quanquam illud non ignoro, saepe uos non ijs qui sunt in culpa, sed his qui postremi sententiam dixerint, irasci, ubi quid ex sententia non euenerit: non tamen arbitror priuatae incolumitatis ita habendam esse rationem, ut quicquam dissimulem: quod è re uestra futurum esse duceam. Censeo igitur duobus, uos oportere modis rebus succurrere: tum urbes Olynthiorum tuendo, & milites qui id agant, mittendo: tum eius di-

Non fortunam
Atheniensibus, sed Athenienses fortunam desuisse.

Deo de beneficijs nostrae culpa amissis, gratiam non habemus.

Excidium Olynthi Atheniensibus periculum.

Astiduitas Philippi in augendo imperio.

Vigilantia Philippi, Atheniensium igneum formidabilis.

Ut aeri alieni, sic etiam igne iustes exitus, quam lata inuita.

Vel cum priuato periculo, rei publicae consulendum.

Duo exercitus mittendi.

tionem infestando & triremibus & militib. alijs. Quod si alterutrum ne-
 glexeritis, uereor ne irrita futura sit uestra expeditio. Siue enim agrū su-
 um à uobis infestari patietur, atq; ipse interim Olynthum subiger facile
 in regnum reuersus, sua defendet: siue uos præsidia duntaxat Olynthum
 miseritis, uidens rem domi in tuto esse, absidebit & ducet bellū: mora obsi-
 dionis eos superabit. Oportet igitur multum & duplex esse auxiliū. Et
 de auxiliō hæc statuo. Quod autem ad pecuniam comparandam attinet:
 est Athenienses pecuniā uobis, est, quanta omnium mortalium nemini,
 militaris: eam uerò uos, sic ut uultis, capitis: quam si militantibus restitue-
 tis, nullo erit opus commeatu: sin minus, opus erit, uel nullus potius fa-
 tis erit commeatus. Quid igitur, dicat aliquis, tu'ne autor es, ut ea mi-
 litaris habeatur? Ego uerò, nequaquam. Ego enim conscribendum
 exercitum cenfeo, & hanc pecuniam esse militarem, & unum esse debe-
 re ordinem, eundem & faciendi & accipiendi quæ oporteat. Vos uerò
 eam ita ferè absque negotio capitis ad festa, reliquum igitur est opinor,
 ut omnes conferant: si multis opus erit, multa: sin paucis, pauca. Omnino
 certè pecuniā est opus, & absq; ea nihil potest ritè administrari. Indicāt &
 alias alij parandæ pecuniæ uias: è quibus eam eligetis, quæ uobis maximè
 conducere uidebitur: & rerum curam, dum occasio adest, suscipietis. Il-
 lud etiam est operæ precium cogitare & reputare, quo in loco nunc sint
 res Philippi. Neq; enim (ut uideatur, & dici possit, re non satis conside-
 ra) præsens eius status præclarus est, neq; pulcherrimus. Neq; intulisset il-
 le hoc bellum unquam, si gerendum fore censuisset. Nam primo statim
 impetu se omnem rem tum confecturum sperabat, qua spe frustratus est.
 Hoc igitur primum illum turbat, cum præter expectationem euenit,
 & inicit ei magnam desperationem. Deinde & motus Thessalorū. Nam
 hi quidem natura nimirum & semper omnibus mortalibus infidi fuerūt.
 quales autem sunt, tales eos nunc & ille cum primis experitur. Decreue-
 runt enim Pagafas ab eo reposcere, & Magnesium munire uetuerūt. Pre-
 terea ego quosdam audiui qui dicerent, non concessuros ei Thessalos am-
 plius portiorū, & uectigalium usum fructum, quod Thessalorū respu-
 blicas ex eis administrari, non ea intercipi à Philippo oporteat. Qua pe-
 cuniā fraudatus si fuerit, in arctum admodum ei stipendia peregrini mi-
 litis redigentur. Iam Pæonem & Illyrium, & in uniuersum ceteros omnes
 existimandum est sui iuris & liberos quàm seruos esse malle. Insueti ete-
 nim sunt cuiquam parère per omnia: & homo importunus est, ut aiūt, ne
 que profecto incredibile fortassis est. Nā successus qui præter meritū con-
 tingūt, occasionē incautis præbēt temeritatis & stultitiæ. Quare sæpe ui-
 det esse parata tueri bona, q̄ parare difficilius. Statuetis igit, Athenienses,
 incōmoditates illius uestras esse cōmoditates, et occasionē, strenuè urge-
 bitis: sic, ut & legatos mittatis quod oportet, & ipsi militetis, & extimuletis
 alios omnes. Nā si Philippo talis contra nos darē oportunitas, & bellū
 prope nostros fines oriretur: quàm cupidè putatis eum in nos inuafurū?
 Et non pudeat uos, si nec ea quæ pateremini, si possit ille, data occasione
 audeatis? Præterea ne hoc quidem uos lateat, Athenienses, optionē nunc
 dari

2 Pecunia un-
de petenda.

Ignauis nihil
dandum.

Tributum con-
ferendum.

Occasio: Phi-
lippum rebus
minus secun-
dis uinci posse

1 Olynthio-
rum rebelio.

2 Thessalorū
inconstantia.

3 Barbari, ex-
cutiendi iungi a-
uidi.

Fortuna quem
nimium fouet
stultum facit.
Imitanda Phi-
lippi alacritas

Bellū inferendū
potius quam
propulsandū.

dari uobis, utrum uos illic oporteat bellum gerere, an apud uos illud. Si
 enim Olynthiorum opes manserint incolumes, uos illic belligerabitis, &
 patriam illius ditionem infestabitis, & securè hac uestra fruemini. Sin
 illa Philippus occuparit, quis eum porrò huc ire prohibebit? Thebani: ne
 sit dictu acerbius, etiam expeditè unà irrumpent. An Phocæses: qui ne sua
 quidem sine uestro auxilio tueri possunt. Aut alius quispiam? Atqui ò bo-
 ne non uolet? At omnium absurdissimum fuerit, si quæ nunc, etiam cum
 stultitiæ reprehensione, tamen eloquitur, ea data potestate non faceret.
 Quantum autem intersit, hic an illic bellum geratur, uerbis nihil opus esse
 arbitror. Si enim oporteret uos ipsos triginta duntaxat dies foris esse, et que
 alendo sunt exercitui, è nostri agri prouentib. petere, nullo hoste in eo uer-
 sante dico: plus damni existimo uestris agricolis datum iri, quàm quantū
 in omne prius bellum illud insumptum est. Quod si bellum aliquod ingru-
 et, quantæ clades sunt metuendæ? Accedit præter uitas, atque in super ipsi-
 us rei dedecus, nullo minus detrimento, sanis quidem hominibus. Quare
 omnia hæc ob oculos ponere, atq; uniuersi adiuuare, & bellum illuc amo-
 liri debent: diuites, ut, pro multis, quæ Deū benignitate habēt, pauca ex-
 pendentes, reliquis securè fruatur: iuuenes, ut in Philippi regno parta bel-
 landi peritiā, terribiles incolumis patriæ custodes fiant: Oratores, ut acta
 sua in republica, in reddendis rationibus facilè tueri possint. Nam ut eæ
 res erunt, quæ uobis euenient, ita uos & de actis eorum iudicabitis. Vti-
 nam autem eæ bonæ sint, & officio fungantur omnes.

Exercitus nuf-
quam sine ma-
gna esse clade
potest.

Conclusio.
Officium.

- 1 Diuitum.
- 2 Iuuenum.
- 3 Oratorum.

LIBANII ARGUMENTVM SECUNDÆ ORATIO-
nis Olynthiæ.

Admiserant legationem Olynthiorum Athenienses, & auxilia eis decreuerant, sed expeditionem dis-
 ferebant, metuentes, ne sibi difficile cum Philippo bellum futurum esset. Demosthenes igitur progres-
 sus, confirmare populum studet, ostendens quàm infirmæ sint opes Macedonis. Nam & socijs eum suspe-
 ctum esse ait, & suis uiribus parum ualere. Macedones enim per se infirmos esse.

DEMOSTHENIS OLYNTIACA SE-
CVNDA, HIERONYMO VVOL-
fio interprete.

M multis in rebus, Athenienses, perspici mihi posse ui-
 detur deorum immortalium beneuolentia, declarata er-
 ga rempublicam: tum uerò in præsentib. negotijs. Quod
 enim hostes Philippi extiterunt ij, qui & finitimam ei re-
 gionē tenent, & potentia nonnulla præditi sunt, & quod
 omnium maximum est, qui de hoc bello ita sentiūt, ut pa-
 cificationem cum illo, primum infidam, deinde patriæ suæ excidiū esse pu-
 tēt: admirabile quoddam, ut apparet, est, & diuinum omnino beneficium.
 Illud igitur iam prouidendum nobis est Athenienses, ne ipsi de nobis peius
 mereri, quàm fortuna uideamur. Nam turpe est, imò turpissimū, non mo-
 dō urbes & loca, quæ aliquando tenuimus, palam abijcere, sed etiam à for-
 tuna comparatos & socios & occasiones. Ac Philippi quidē uires recense-
 re, Athenienses, & ijs uerbis ad officium faciendum uos exhortari, nō con-
 sultum esse existimo. quia quicquid ea de re dixeris, id ut ei
 aliquid parere laudis, sic a nobis non præclare administratū esse uideatur.

Gratulatur A-
theniētib. O-
lynthiorū so-
cietatem.

Vtendum diu-
no beneficio,
hoc est occa-
sione.

πρόβλεψις
λαδum Phi-
lippi, & repre-
hensionis A-
theniensium.

Philippi opes
oratorum pro
ditionibus au-
ctæ.

Se Philippi &
improbatiōe et
imbecillitate
stenfurum pro
ficetur.

Potentia Phi-
lippi aucta in
posturis.

Decepti Athe-
nienses.

Decepti O-
lynthij.
Decepti Thef-
sali.

Imperium ma-
le partū, ma-
le dilabitur.

Violenta impe-
ria nō sunt diu-
turna.

Sine iusticie
fundamēto ni-
hil potest esse
stabile.

Quo enim is plura supra dignitatē suam gessit, eo admirabilior habetur apud omnes: uos, quāto deterius negotijs, quāto decuerat, usi estis, tāto maiorem ignominiam suscepistis. Hęc igitur prætermittam. Etenim si quis uerē consideret, Athenienses, hinc magnum eum uideat esse factum, non à semetipso. Proinde quas ille res acceptas illis ferre debeat, qui ex eius utilitate rem publicam administrarunt, & uos easdem supplicio cohercere, nūc non esse uideo narrandi locum. Quæ autem etiam præter hęc se offerunt, & uobis omnibus utilissima sunt auditu, et magno, Athenienses, illi esse probro apparebit, si qui rectē æstimare uelint, ea dicere conabor. Eum igitur periurum et perfidum uocare sine demonstratione facinorum, conuiciū esse inane, iurē dicas. Quæ autem unquam gessit, recensere, illa quæ coarguere omnia, sit ut & breuem orationem requirat, & duabus de causis utilia esse putem dictu: tum ut ille, id quod & uerum est, improbus appareat: tum ut qui timore attoniti sunt Philippi, tanquam insuperabilis, uideant, eum percurrisse omnia, quibus dudum per imposturam magnitudinem hanc suam auxit, & ad ipsum accedere finem res eius. Ego Athenienses, ualde ducerem & ipse formidabilem esse, & admirabilem Philippū, si iustis eum creuisse actionibus uiderem. Nunc dum rem diligenter cōsidero, reperio Philippum, ea re nostram ab initio socordiam, cum Olynthios quidā hinc repulerunt, orationem apud nos habituros, quod se Amphipolim nobis traditurum, & illud quod aliquando iactabatur, clam confecturum diceret, pellexisse: Olynthiorum deinde amicitiam sibi adiunxisse, expugnanda Potidæa nostro oppido, & ereptam nobis prioribus socijs per iniuriā, illis tradendo: Thessalos nunc postremō sibi conciliasse, promittendo, se eis Magnesium traditurum: & recipiendo, se Phocensem bellum pro eis gesturum. Denique nemo est quem nō deceperit ille, eorum qui ipso usi sunt. His enim artibus creuit, ut semper eorum, à quibus ignoraretur, imprudentiam deciperet atque adficeret. Ut igitur per hęc altē ascendit, dum quisque aliquo se ab eo beneficio affectum iri putabat: sic per hęc eadem etiam de se ci rursus eum oportet, postquam compertum est, eum ad suam utilitatem referre omnia. In eo igitur loco res Philippi nunc sunt, Athenienses: aut prodeat aliquis, & mihi, ac potius uobis, ostēdat, uel hęc à me nō uerē dici, uel eos qui primū decepti sunt, in cæteris ei credituros: uel aliter quā mērebantur, seruitute oppressos Thessalos, nunc nō teneri desiderio recuperandæ libertatis: Quod si quis uestrum hęc quidem ita esse dicit, sed eum uerē retenturum imperium opinatur, quod loca & portus & alia eius generis præoccuparit, non rectē opinatur. Cum enim beneuolentia res cōponuntur, & omnibus belli socijs eadem expediunt: & conferre operam, & ferre grūnas, et perseverare uolūt homines. Si quis autem per auaritiā & improbitatem, ut ille, sit potens: prima quæque occasio & paruū erratum omnia retrahit & dissoluit. Non enim fieri, non fieri potest Athenienses, ut per iniurias & periuria & mendacia, stabilis potētia comparetur. Nam talia semel & ad breue tempus consistunt, & spem de se fortasse magnam præbent: sed tandem patefiunt, & ultrō collabuntur. Nam, mea quidē sententia, simile. Ut ædium & nauis & aliarum rerum eius generis infimas

partes

partes firmissimas esse oportet, sic etiā actionū initia & fundamenta uera & iusta esse conuenit. Id uerō nō inest nunc in rebus à Philippo gestis. Ita que censeo à nobis & opem ferendam esse Olynthijs (quod quo pulchrius & celerius quisque fieri iusserit, eo magis mihi probabitur) & ad Thessalos legationem mittendam, quæ alios hęc edoceat, alios exhortetur. Nūc etenim Pagafas reposcere, & de Magnesia uerba facere decreuerūt. Illud tamen prouidete Athenienses, ne uerba duntaxat afferant legati nostri, sed & opus aliquod ostendere possint, exercitu à uobis pro dignitate ciuitatis educto, & re ipsa suscepta. Nam cum omnis oratio, si res absint, friuolum quiddam uidetur & inane: tum uerō ea quæ à nostra urbe profici scitur. Qua quo expeditius uti uidemur, eo magis ei diffidunt omnes. Ostendenda autem est insignis conuersio, & magna mutatio, conferendo tributo, militando, omnia strenuē gerendo, si modō quisquam uobis fidem adhibere debeat. Quæ si uoletis, ut conuenit & oportet, absoluere: non solum, Athenienses, fœderatos infirmos & infidos apparebit esse Philippo, sed etiam domesticum eius imperium & potentiam laborare deprehendetur. Omnino enim Macedonica potentia & imperium, additamentū uice non paruū sanē quiddam est: cuiusmodi uobis aliquando fuit, imperatore Timotheo, contra Olynthios: atque iterum contra Potidæam Olynthijs: uisum est esse aliquid utrunque coniunctum. Nūc Thessalos seditione laborantes & conturbatos, idem contra tyrannicam familiam adiuuit. Denique nihil est opinor, quin quantumuis paruū additis uiribus, adiuuetur. Ipsum uerō per se infirmū, & multis malis est referūt. Etenim iste his rebus omnibus, ob quas magnum eum putes, bellis et expeditionibus, ruinosius etiam id quā suapte natura fuerat, sibimet effecit. Neque enim putetis Athenienses, isdem delectari rebus & Philippum, & subditos eius. Nam ut ille gloriam appetit, eamque rem admiratur, atque instituit, gerendis rebus atque periculis aequandis nullū casum recusare, & hanc opinionē, ut ea perfecisse dicatur, quæ nullus alius Macedonum rex, uite securitati antepōnit: sic illarum rerum gloria nihil ad hos attinet, quin molestē ferunt, se assiduis illis sursum deorsum ob eundis expeditionibus conflictari, & continenter ærumnas perpeti: ut qui nec rei dare operam, nec uiuere domi suæ sinantur. Neque etiam quæ sic quæsitā tenent, suo arbitratu collocare possunt, clausis propter bellum Macedonicis emporijs. Ac, ut uulgus Macedonum erga Philippum sit affectum, ex his facile intelligitur. Qui autem cum eo uersantur peregrini milites & satellites, opinionem illi quidem excitarunt, se esse admirandos & strenuos belatores: sed, ut ego ē quodam qui in Macedonia natus est, audiui, optime fidei uiro, nihilo sunt alijs præstantiores. Nam etsi qui inter eos uiri sint rei militaris & pugnandi periti: eos, ut est ambitiosus, omnes ab eo repelli dixit, uolētē omnia facinora uideri sua esse. præter enim cætera, & ambitionem uiri esse immensam. Si quis autem modestus, aut alioqui uir bonus, quotidianam uitæ intemperantiam & ebrietatem & saltationes obfœcenas ferre nequeat, eum negligi, & nullo esse numero. Reliquos igitur, quibus familiariter utatur, esse latrones, & adulescentes, & tales homines qui

Consilium.
Auxilia
Legatio.

Nō uerbis, sed
rebus mouentur
homines.

Etiā patri-
um Philippi
imperium esse
infirmum.

Dissimilia stu-
dia regis &
subditorum,
dissidia parit.

Ambitio Phi-
lippi.
Subditi tran-
quillitatis cupi-
di.

Extenuatio sa-
tellitum Phi-
lippi.

Bonis in aula
non est locus.

Ecce tibi auli-
cū comitatū.

qui inebriati saltare non recusent, & ad eum saltare modum, ut ego nunc apud uos dicere uerear. Perspicuū autem est, hæc esse uera. Etenim quos hinc omnes expellebant, ut præstigiatoribus multo nequiores, Calliam illum ministrum publicum, & eius generis homines, ridiculorum imitatores, & opifices turpium canticorum, quæ in sodales conficiunt, ut rideatur: hos amat, & secum habet. Quæ tametsi parua existimari queunt, magna sunt tamen, Athenienses, indicia, si quis uerè cogitet, illius ingenij & infelicitatis. Nimirum enim hæc nunc eius successibus obscurantur, quando quidem res secundæ magnā uim habent ad occultanda & obumbranda talia probra. At si paulum impegerit, tum in omnem eius uitam & fortunas inquiratur. Id quod ipse, mea quidem opinione, uidetur, Athenienses, breui ostensurus, si & dii annuent, & uos uoletis. Vt enim in corporibus nostris, dum ualeas, nullū adeo sensum doloris afferunt singulæ partes labefactæ: sin in morbum incideris, omnia mouentur, siue ruptum sit, siue luxatum, siue quid aliud uiciatum. Sic & ciuitatum & tyrannorum, dum foris bella gerunt, obscura uulgo mala sunt: quando autem finitimum bellum conferitur, omnia elucescunt. Si quis autem uestrum, Athenienses, eò difficilem oppugnatu Philippum esse putat, quod fortunatum esse uidet, utitur is quidem sobrij hominis cogitatione. Multum enim in fortuna momenti est, ac ea potius sola in omnibus mortalium reb. dominatur. Ego tamē, si optio mihi detur, nostræ urbis fortunam (modò uos ipsi uel paululum officio fungi uelletis) fortunæ illius anteferrem. Multo enim plures uobis occasiones ad diuinam beneuolentiam obtinendā inesse uideo, quàm illi. Verum sedemus, opinor, ociosi. Neq; uerò fas est, ut qui ipse ignauus est, uel amicos aliquid agere sua causa iubeat, nedū deos immortales. Nō igitur est mirandum, ab illo, cum ipse militet & laboret, & omnibus rebus intersit, & nullam uel occasionem uel horam prætermittat, uos, dum cunctamini, & decernitis, & sciscitamini, superari, non equidem ego miror hoc. Contrarium quidem esset mirum, si nos nihil agendo, quod belligerantibus conuenit, eum qui ubiq; officio fungit, uincere. Illud autem demiror, cum uos olim Lacedæmonijs, o Athenienses, bellum intuleritis pro defensione Græcorum: & multa sæpe priuata emolumenta, quæ arripere licuit, sitis aspernati: utq; alij ius suum obtinerent, uestras opes impenderitis, & tributum conferendo, & militādo pericula pro alijs adieritis: nunc uos dubitare exire, et segniter conferre pro uestris priuatis possessionibus: cū sæpe alios seruaueritis, quā uniuersos, quā singulos, uestris amissis opibus uos desiderare. hæc miror: atq; illud etiam, an uestrum nemo reputare possit, Athenienses, quandiu bellū cum Philippo geratis: & quare occupatis uobis, omne id tempus præterierit? Nostis enim hoc scilicet, cessantibus uobis, alios quosdam rem gesturos sperantibus, alijs alios culpantibus, accusantibus, rursus sperantibus, eadem ferè quæ nunc agentibus, uniuersum tempus abiisse. Et adeo focioratis estis, Athenienses, ut per quas, è secundis aduersæ res factæ sunt ciuitatis: per illas ipsas speretis actiones, eas ex aduersis fore secundas? At isthuc & incredibile est, & rerum naturæ contrariū. Multo enim facilius quæ

Felicitas tegit, infortunium aperit uitia.

Simile.

Philippum nō esse feliciorē, sed strenuiorē Atheniensib.

Non postulā dum, ut Deus dormientib. nobis omnia conficiat.

Amat uictoria curam.

Atheniēses olim aliena defenderūt, nūc sua negligunt.

Res perignauam perditæ, si ne summa uigilantia in integrum restitui nequeunt.

quæ habeas, defendi solent omnia, quàm parari. Nunc, possessionum ueterum quod tueamur, nihil à bello est reliquum, sed de integro parandæ sunt. Vestrum igitur ipsorum id iam officium est. Quare suadeo ut pecuniam conferatis, ipsi militetis alacriter, neminem culpetis ante recuperatum imperium. Tum ex ipsis factis, facto iudicio, & laude dignos honoribus, & maleficos pœnis afficite: excusationes itē tollite, cessationemq; uestram. Neq; enim fas est in aliorū facta acerbè inquirere, nisi in primis ipsi officium faciatis. Nam cur putatis, Athenienses, duces omnes quos mittitis, hoc fugitare bellum, & priuatim inuenire bella? Si quod res est, etiam de ducibus est dicendum: quod hic præmia, de quibus bellum geritur, uestra sunt: Amphipolis si capta fuerit, è uestigio uos eam recipietis: pericula autem sunt imperatorum priuata, merces nulla: illic, ut pericula minora, sic emolumenta ducum sunt, & militum: Lampacus, Sigeū, nauigia quæ spoliauerint. Id igitur quiq; sequuntur, quod è re sua est. Vos autem cum in res intuemini parum prosperas, præfectos arcessitis: ubi uerò facta dicēdi potestate, necessitates audiuitis, eos absoluitis. Nobis igitur id est reliquū, ut inter nos litigemus & dissideamus, alijs aliud sentientibus: Respublica uerò malè habeat. Olim enim, Athenienses, per classes tribura conferebatis: nunc per classes rempublicam geritis: Orator utrumq; dux est, & imperator illi subiectus, & trecenti qui suffragant, reliqui attributi estis, alijs alijs. Ista igitur nūc saltē relinquitis: & ad uosmet ipsos redibitis, & tum dicendi, tum consultandi, tum agendi munus commune facietis. Sin uestrum aliquibus, tanquam regnum possideant, mandandi licentiam dabit, alijs instruendarum trirēmium, conferendi, militandi necessitatem imponetis: alijs id negocij dabit, ut cōtra hos decreta duntaxat faciant, aliaq; in re nulla operam nauent: nihil quod usus postulat, unquam tempestiue geretur. Semper enim ea pars quæ affecta fuerit iniuria, cessabit. Deinde uobis eos pro hostibus punire erit reliquum. In summa igitur iubeo, ut omnes: pro suis quicq; facultatibus, cōferatis: ut omnes exeatis per uices, donec omnes militaueritis: ut omnibus ijs qui prodeunt, dicendi potestatem detis, & ex auditis optima amplectamini, non quæ hic uel ille dixerit. Quæ si feceritis, non oratorem duntaxat in præsentia laudabitis: sed uosmet ipsos etiam post, statu rerum uestrarum multo florentiore.

Consilium.

Qui alios reprehendere uelit, ipsum omnium crimine uacare oportet. Duces suū, nō reipublice commodū spectant.

Criminationes ciuium.

Factiones.

Aequitati studendum.

Concludit enumeratione.

ARGUMENTVM ORATIONIS OLYNTIACÆ TERTIÆ.

Miserant auxilia Olyntijs Athenienses, & aliquid per ea profecisse uidebantur. Quod cum eis nunciaretur: & populus gaudio exultabat, & oratores hortabantur ad ultionem Philippi. Demosthenes autem ueritus, ne fiducia pleni, ut qui uicissent omnia, & satis magna auxilia misissent Olyntijs, reliqua negligenter: ea de causa progressus, refecat eorum arrogantiam, & ad cautionem modestam animos trahit: dicens, non de Philippi ultione nunc eis esse deliberandum, sed de salute sociorum. Sciebat enim & Athenienses & alios fortasse nonnullos, cum in suis retinendis curam suscipiant, de ulciscendis aduersarijs minus laborare. In hac oratione etiam consilium de theatri pecunia apertius attingit, & leges abrogari postulat quæ multam imponat decernentibus, ut ea fiat militaris, ut suadere quæ sint optima, liceat. Hortatur autem in uniuersum, ut ad emulationem maiorum excitentur, & ipsi ciues militent, grauiusq; obiurgat & populum eo tempore remollescentem atq; effeminatum, & magistratus, ut qui non recte præsent reipublicæ.

ſio interprete.

Non de ulci-
ſcēdo Philip-
po, ſed de ſo-
cijs defenden-
dis eſſe delibe-
randum.

Tempora peri-
culoſa.

Grata ſuade-
re difficilius,
quā utilia.
Plura peccata
negligentiā,
quā inſcitia.
Veniam petit,
ut liberē ſic
utili orationi.

Commonefa-
cit Athenien-
ſes ceſſationis
quā nocuit.

Nunc ſaltem
aduigilādum.
Occaſio.

NON idem ſtatuerē poſſum, Athenienſes, & cum in res
intueor, & cum in orationes quas audio. Nam oratio-
nes de ulciſcēdo Philippo haberi: res autem eō progre-
di uideo, ut, ne ipſi prius infortunium feramus, ſit prou-
idendum. Nihil igitur aliud mihi uidentur iſi qui talia di-
cunt, quā errare: cum argumentum tractent prorsus à
præſenti ueſtra deliberatione alienum. Ego uerò aliquando licuiſſe ciui-
tati & ſua tenere tuto, & Philippum ulciſci, optimè ſcio. Mea enim ætate,
non olim, contigerunt hæc utraque. Nunc autem perſuaſum habeo ſatis
eſſe nobis, ſi hoc primum anteuertimus, ut ſocios conſeruemus. Quo-
rum ſalus ubi in tuto collocata fuerit, tum & qua ratione illum ulciſci poſ-
ſitis, diſpicere licebit. Antequam autem principium rectè cōſtituatur, ſu-
peruacaneum eſſe duco, de fine ullum facere uerbum. Ac præſens qui-
dem occaſio, Athenienſes, ſi unquam, nunc in primis magnam ſolicitudi-
nem, & prudentiam requirit. Ego uerò, nō quid in hiſce reb. ſuadendum
ſit, diſſicilimum eſſe duco: ſed illud dubito, quo ſit pacto, Athenienſes, a-
pud uos de eis dicendum. Perſuaſum enim habeo, quantum præſens atq̃
audiens cognoui, in pleriq̃ uos frustrari negocijs, propter officij ueſtri
neglectum, non ex inſcitia. Peto igitur à uobis, ut me, ſi paulo liberius uer-
ba fecero, feratis, & id ſpectetis, an uera dicam. eaq̃ de cauſa, ut reliqua
ſiant meliora. Videtis enim ex eo, quòd quidam ad gratiam cōcionantur,
in omnem progreſſa eſſe calamitatem præſentia negotia. Neceſſarium
autem exiſtimo, ut pauca uobis ex ijs quæ facta ſunt, in memoriam reuo-
cem. Meminiſtis Athenienſes, nunciatum fuiſſe uobis, Philippū in Thra-
cia, tertio aut quarto abhinc anno, Iunonium caſtrum obſidere. Tunc igitur
mēſis erat October. Multis autem uerbis & tumultu facto apud uos,
decreuiſtis quadraginta triremes producendas: & qui infra annum æta-
tis eſſent quintum & quadrageſimum, ijs ipſis conſcendendum, & talen-
ta ſexaginta eſſe conferenda. Poſt, eo anno elapſo, Iunius, Quintilis, Sex-
tilis: eo menſe uix poſt Initia Cereris, Charidemum decem naues habentem
uacuas ablegatiſtis, & quinq̃ talenta argenti. Vt enim nūciatum fuit,
Philippum ægrotare, & eſſe mortuum (nam uterq̃ rumor afferebatur)
nihil iam opus eſſe auxilio rati, omiſiſtis, Athenienſes, claſſem. Erat autem
ea ipſa occaſio. Nam ſi tunc illò auxilia miſiſſemus, ut ſtrenuè decre-
ueramus: non moleſtus nobis nunc eſſet Philippus, tū conſeruatus. Quæ
igitur tum facta ſunt, infecta fieri non poſſunt. Nunc autem alterius beſſi
offeritur occaſio, quæ hæc, propter quam & harum rerum mentionem fe-
ci, ne uobis eadē uſu ueniant. Quo igitur ea pacto utemur, Athenienſes:
Nifi enim omni robore, quantum poteſtis, opem tuleritiſtis: ſpectate, ut à uo-
bis omnia ex Philippi commodo, quaſi duces eius eſſetis, adminiſtrata e-
runt: Potentiam quandam Olynthij tenebant, & ita res habebat, ut ne-
que Philippus hos inuadere auderet, neq̃ hi Philippum. fecimus nos &
illi pacem inter nos. Erat id tanquam impedimentum quoddam Philip-
po,

po, & incōmodum, urbem magnam uelut in ſtatione eſſe ad eum prima
quaq̃ occaſione infeſtandum, nobiſcum reconciliatam: concitandos in
eum homines omnibus modis exiſtimauimus: & quod omnes tum dicti
tabant, id nunc perfectum eſt quomodo cunq̃. Quid ergo ſuperſit Athe-
nienſes, niſi ut opitulemini fortiter & ſtrenuè, equidem non uideo. Præ-
ter enim eam, quam ex ceſſatione & negligētia caperemus, ignominiam:
non parum etiam ea quæ ſecutura ſunt, metuenda eſſe uideo: dū quidem
& Thebani ita erga nos animati ſunt, ut ſunt, & Phocenſes pecunia defici-
untur: & Philippum, ubi ea quæ nunc agit expedierit, nihil futurum ſit
quod impediatur, quo minus ad hæc ſe negocia conuertat. Verum ſi quis
ueſtrum eō uſq̃ ceſſare in officio inſtituit, is propè uidere uult calamita-
tes, cum liceret eas quæ alibi acciderent, procul audire: uult quærere ſibi
adiutores, cum nunc ipſi liceret alios adiuuare. Nam eō tandem rem eſſe
redituram, ſi præſentia neglexerimus, ferè omnes ſatis ſcimus. At auxili-
um eſſe ferendum, dixerit aliquis, omnes ſtatuiſſemus, & feremus: quomo-
do autem, id dicito. Ne uerò miremini Athenienſes, ſi quid præter uulgi
opinionem dixerō. Legumlatores conſtituite: per eos autem legumlato-
res, nullam ſancite legem: ſunt enim uobis ſatis multæ: ſed eas quæ uos in
præſentia lædunt, abrogate. iſtas autem dico, & non diſſimulanter dico,
quæ ſunt de theatrali pecunia, & de militantibus quaſdam: quarum illæ
militarem, ijs qui domi manent, ad ſpectacula diſtribuunt: hæc, defertores
& incompoſitos indemnes conſtituunt, & ſic ijs etiam qui officio fungi
uolunt, deſperationem iniiciunt. Poſtquam uerò hæc ſuſtuleritiſtis, & opti-
ma conſulendi uiam tutam præbueritiſtis: tum qui ea ſcribat, quæ omnes ef-
ſe ſcitis è republica, quæritote. Priuſquam autem hæc acta ſint, ne circum-
ſpicite quis nam uobis optimè conſulendo, à uobis interire uelit. nemi-
nem enim reperietis, præſertim, cum id unum ex eo futurum ſit, ut & qui
ea dixerit & ſcripſerit, per iniuriam multetur, & rebus nihil conſulatur:
ſed optima ſuadere in poſterum magis etiam quā nūc eſt, reddatur pe-
riculoſum. Ac poſtulandum eſt, ut eas leges abrogent iſti ipſi, qui tu-
lerunt. Non enim æquum eſt, gratia, quæ totam ciuitatem leſit, illos frui,
qui tum tulerunt: odium autem, per quod cum omnibus nobis melius a-
geretur, ei qui nunc optima ſuaſerit, eſſe fraudi. Sed priuſquam hæc ritè
comparata fuerint, nequaquam Athenienſes, quenquam apud uos ueli-
tis eſſe tantum, ut legibus hiſce à ſe uiolatis, pœnas non det: aut adeo uæ-
cordem, ut in euidēs malum ſemetipſum conijciat. Quin nec illud uobis
eſt ignorandum, Athenienſes, decreta nullius eſſe momenti, niſi et hoc ac-
ceſſerit, ut quæ decreta ſunt, nos alacriter facere ſtudeamus. Nam ſi eam
uim decreta haberent, ut aut uos ad officium faciendum compellere, aut
ea quæ continent, perficere poſſent: neque uos multa decernendo, pauca
uel nihil eorum potius ageretis: neque Philippus tam diu ſe inſolētèr geſ-
ſiſſet. Neque enim per decreta quidem ſtetiſſet, quo minus olim pœnas
dediſſet. Sed hæc non ita ſe habent. Actiones enim ut orationibus & ſuf-
fragijs ordine poſteriores ſunt, ita uī priores & potiores. Hoc igitur ad-
iungendum eſt: reliqua præſtò ſunt. Nam qui prudenter dicere poſſint,

Dedecus.

Metus.

Conſilium:
Si re bene ge-
rere uelim, uī
tioſas leges eſ-
ſe abrogādas.

Legem qui tu-
lit, idē tollat.

Et decernē-
da ſunt utilia,
& quæ decre-
ta fuerint, exee-
quenda.

Nulla cessandi causa reliqua.

Fungi officio quisque, non in alios culpa conferre debet.

Veritas uoluptati anteponenda.

Defuturos esse belli sumptus, nisi pecunia theatralis in ueterem locum restitueretur.

Non cupiditas, sed rerum natura spectanda.

Salutaria dicenda potius quam inuida.

Assentatio perniciosa.

sunt apud uos, Athenienses: & omnium acutissimè uos orationes intelligitis, atque adeò nunc exequi poteritis, si rectè facietis. Quod enim tempus, aut quā occasionem, Athenienses, presente meliorem quæritis: aut quando ea quæ fieri debent agetis, si nunc non agetis: Nō ne omnia uobis homo loca præripuit: Quod si & hac terra potiet, rem flagitiosissima admittemus. Nō ne quibus si bellaret, strenuè nos opitulaturos pollicebamur, hi nunc bello petuntur: An non hostis est: non uestra tenet: non barbarus: & quid non: Sed, Deum immortalem, si hæc omnia reliquerimus, & ei tantum non ad ea obtinēda operam nauauerimus: tum autores harum rerum qui sint, quæremus: Neque enim nos in causa esse fatebimur, satis hoc ego scio. Nam & in belli periculis fugientium nemo seipsum accusat, sed tum ducem, tum commilitones, & quosuis potius: ut uincerentur tamen, per omnes eos profectò factum est, qui fugerunt. Manere enim licuisset ei qui alios accusat. Quod si facerent singuli, uicissent. Ita nunc, non suadet aliquis optima: surgat alius, et sententiam dicat, non illum crimine tur. Alius aliquis meliora dicit: ea facite dijs propitijs. At ea iucūda non sunt: non hæc iam dicentis culpa est, & iniuria: nisi, cum uota essent faciēda, non fecit. Nam paulo momento temporis, omnia quæ uelis, in unum tanquam fascem colligata optare facile est: amplecti autem, cum de negotijs consultatio instituitur, non æquè promptum est, sed utilissima iucundissimis, si utraq; nequeunt obtineri, præferenda sunt. At si quis theatralium nobis relinquere possit, & ostendere alios sumptus militares: non ne is potior: dixerit aliquis. Assentior equidem, si modò ostenderit, Athenienses. Sed miror, si cui unquā mortalium aut euenit, aut eueniet, si præsentia consumpserit in ea quæ non deberet, ut absentibus abundet ad ea quæ deberet. Sed magnum istis rationibus ex uniuersiusque uoluntate nimirum præsidium est. Quare omnium facilimum est, semetipsum decidere. Quod enim quisque uult, id etiam sibi fingit. Sæpe autem natura rerum alia est. Ista igitur ita considerate, ut res patiuntur: tum & militare poteritis, & stipendium accipietis. Non sanè prudentium, neque generosorum hominū est, aliquid in bello negligere propter pecuniæ penuriā, & leuiter talia probra ferre, aut contra Corinthios & Megarenenses, correptis armis proficisci: & Philippum Græcas urbes pati excindere, propter inopiam commeatus, quo exercitus sustentetur. Atque hæc non frustra dicere institui, ut quorundam è uobis odia fusciperē: (neque enim ita demēs aut infelix ego sum, ut cum nulla spe publici fructus priuatum mihi odium quæram) Sed boni ciuis officium esse puto, ut reipub. charitatem suauitati orationis anteponat. Nam oratores apud maiores nostros audio, quemadmodum & uos fortasse, quos ut omnes qui conciones habēt, laudare, ita parum imitari solent, hac ratioe & hoc instituto in republica gerenda uti solitos: Aristidem illum, Niciam, eum qui idem mecum nomen habuit, Periclem. Ex quo autem sciscitantes è uobis isti oratores extiterūt: Quid cupitis: quid scribam: qua uobis re gratificabor: breui uoluptate & gratia reipub. negocia, quasi propinata pereunt, & talia contingunt: istorum res omnes præclare se habent, uestræ turpiter. Atqui considera-

te Athe-

te Athenienses, quæ capita rerum, & superiorum & horum temporum, commemorari possint. breuis autem erit & nota uobis oratio. Non enim alienis uos utentes exemplis, sed domesticis, Athenienses, felices fieri licet. Illi igitur quibus non adulabantur oratores, quos non ita amabant, ut uos isti nunc, quinque & *quadraginta annos Græcis uolentibus imperarunt, & amplius decies mille talenta in Arcem congefserunt: & regem istius prouinciæ dicto audientem habuerunt, sicut æquum est parere Græcis Barbarum: & multa præclara que tropæa terra maricq; parta erexerunt, ipsi militantes: & soli mortaliū eam rerū gestarum gloriam, ad quam nullus inuidiæ pateret aditus, reliquerunt. Ac in tuenda Græcia fuere tales. In ipsa uerò urbe spectate quales & publicis & priuatis in rebus se præbuerint. Publicè igitur ædificia & ornamenta talia & tanta instruxere nobis sanorum, & quæ his continentur, donariorum, ut nihil addi possit à posteris ad illorum excellentiam. Priuatim autem adeò modesti fuerunt, et tanta cura institutum reipub. obseruarunt, ut si quis fortè uestrum Aristidis & Miltiadis, & illius ætatis illustriū hominum ædes uidit cuiusmodi sint, uicini ædibus nihilo esse splendidiore uideat. Neque enim augēdæ rei familiaris gratia reipub. gerebāt, sed quibusque sibi rem communem augendam esse putabat. Cum autem res Græcorum fideliter, religionem Deorum immortalium piè, commercia inter ipsos æquabiliter administrarēt: non iniuria magnam sibi felicitatem pepererunt. Tunc igitur ad hunc modum, dum illi quos dixi, summæ reipub. præerant, se res habuerunt. Nunc, dum lenes isti præfunt, quis rerum uestrarum status est: Idem ne, & similis: Ac cetera quidem taceo, cum habere rem multa dicere. Sed quanquam in tantam incidimus solitudinē, quantum uidetis omnes, cum & Lacedæmonij perierint, & Thebani occupati sint, & cæterorum nemo tantas uires habeat, ut nobiscum de principatu contendere ausit: cumq; nobis liceret & priuata nostra sine periculo tenere, & reliquorum controuersias disceptare: tamen priuati sumus nostra prouincia, & amplius mille & quingenta talenta nullo cum fructu insumpsimus: & quos in bello socios paruimus, hi pacis tempore perierūt, & hostem contra nosmetipsos tantum exercuimus. Alioqui progrediatur aliquis, & mihi dicat unde, nisi per nosmetipsos, ita sint auctæ Philippiope: Sed heus tu, si uitiosa hæc sunt, at urbanarum rerum status est melior: Ecquid autem dici queat: Num propugnacula, quæ tectorio inducimur: & uix, quas reficimus: & fontes: & nugæ: Eos quæso intuemini, quorum hæc acta sunt in republica: quorum alij è mendicis facti sunt diuites, alij ex obscuris clari, nonnulli priuatas ædes publicis substructionibus splendidiore compararunt. & quanto reipub. plus detrimētī cepit, tanto res istorum factæ sunt auctiores. Quæ igitur causa est horum omnium: & cur tandem omnia se tum præclare habuerūt, & nunc haud rectè: Primum, quod populus, cū ipse militare auderet, dominus erat magistratum, & bona omnia in sua potestate habebat: bene secum agi putabāt ceteri omnes, si à populo & magistratum, & honorem, & beneficium aliquod consequuti essent. Nunc contra, bona omnia sunt in potestate ma-

Collatio ueteris & presentis reipub. Vetus reipub. laudabilis & fortunata. *sexaginta fortasse legēdum.

Præfens uitiosa reipub. & infelix.

Principatus, quem nemo sibi uēdicat, neglectus.

Etiam urbana administratio futilis. Insectatio magistratum.

Causæ corruptæ reipub.

gistratum, & per hos geruntur omnia: uos populus eneruati, & spoliati pecunia, socijs, famuli & additamenti uicem obtinetis: contenti theatriali pecunia, quam isti uobis impertiunt; aut bucculis, si quas fortè miserint. Et quod est omnium ignauissimum, cum ea uobis datur uestra quæ sunt: gratiam etiam habetis, quasi beneficia in uos conferantur. Qui uerò uos in hanc urbem tanquam carcerem inclusere, ad talia uos alliciunt, & cicutant, ut uos ad nutum paratos habeant. Neque uerò fieri unquam potest, nisi fallor, ut magnos & generosos animos concipiatur, qui paruis & uilibus rebus occupantur. Nam qualiacumque hominum studia fuerint, talibus eos & animis esse præditos necesse est. Hæc medijs fidius haud miratus sim, si mihi, qui dixerim, plus apud uos nocuerint, quam ijs qui ea fecerunt. neque enim semper apud uos omnibus de rebus liberè loqui licet, idcirco ego uel nunc licuisse miror. Quod si nunc saltem, moribus istis relictis, militare uoletis, & agere pro uestræ dignitate, atque istis domesticis opibus, uelut instrumentis, utemini ad externa bona comparanda: fortassis, Athenienses, fortassis perfectum aliquod & magnum bonum consequemini, talibus lucellis repudiatis, quæ cum cibis, quos dant ægrotis medicis, conferri possunt. Etenim illi neque uires augent, neque emori patiuntur. Sic & ista quæ uos nunc percipitis, neque tanta sunt ut iustam utilitatem aliquam afferant: neque uos ad alia conuerti patiuntur, sed alimenta sunt uestrum omnium socordia. Proinde tu stipendium facere iubes: inquit et aliquis. Sanè: & uestigio eundem esse ordinem omnium, Athenienses, ut partem quisque reipublice capessat, quæ res ciuitati opus fuerit, in ea suam operam strenuè nauet. Licet agere ocium: Cum domi manes, melior est tua conditio, quod ad nullum turpe facinus inopia te compellit. Incidit huiusmodi quippiam, quale nunc: De istis ipsis emolumentis pro patria, ut æquum est, militabis. Est uestrum aliquis natus grandior: Is quæ nunc sine ordine capit, ad nihil utilis, ea in æquabili ordine accipiat, omnia inspiciens & administrans quæ sunt agenda. In uniuersum, neque detraxi quicquam, neque addidi, præter pauca: confusione sublata, rempublicam in ordinem redegi: eodem accipiendi, militandi, iudicandi & agendi id quod pro ætate quisque potest, quodque tempus postulat, ordine instituto. Nusquam ego dixi, nihil agentibus ea esse distribuenda, quæ functuris officio debentur: aut ut ipsi desideant, & ocientur, & egeant: illius autem peregrinos uincere milites, id audiant. Hæc enim nunc fiunt. Neque reprehendo eos qui reipublice inferuiunt. Sed & uos ipsi ea debetis agere, propter quæ alios honoratis: neque cedere statione uirtutis, Athenienses, quam uobis maiores magnis periculis partam reliquerunt. Ferè dixi, quæ conducere putem. Vos autem ea amplectimini, quæ & reipublice & uobis uniuersis profutura sunt.

LIBANI ARGUMENTVM PRIMAE IN
Philippum orationis.

Athenienses, quum bellum infeliciter cum Philippo gererent, in concionem conuenerunt desperabundi. Orator igitur & desperationem tollere conatur, dicens non esse mirum, si in tanta socordia uicti sint: & docet, quæ ratione bellum rectissime administrant, iubet autem geminas copias comparari: alteras maiores

maiores urbanas, quæ domi maneat, in omnem euentum paratæ: alteras minores, quæ militibus peregrinis constent, permittæ ciuibus. & eum exercitum non Athenis manere, neque ex urbe open ferre iubet: sed circa Macedoniam uersari, belligerantè continenter, ne statu Etesiarum Philippus obseruato, aut etiam hyeme, cum Athenis in Macedoniam nauigari non potest, rem aggrediatur, & per absentiam Atheniensium omnia obtineat: sed ut exercitus cum eo dimicaturus, uicinus ei sit.

DEMOSTHENIS IN PHILIPPVM ORATIO PRIMA, HIERONYMO VUOLFIO interprete.

Si de nouo aliquo negotio concio indicta esset, Athenienses, expectassem, dum plurimi eorum qui solent, sententias dixissent: ac si quid ab eis dictum mihi placeret, quieuissem: sin minus, tum & ipse meum consilium explicare studuissem. Postquã autem accidit, ut quibus de rebus istis sæpe prius dixerunt, de his nunc etiam sit deliberandum: arbitror me, tametsi primus surrexerim, iurè tamè ueniam impetraturum. Nam si superiore tempore opportunè ipsi consuluissem, nihil uos nunc necesse esset deliberare. Primum igitur, non desperandum est Athenienses, de præsentis statu, etsi is omnino malus esse uideatur. Nam quod in eo superioribus temporibus fuit pessimum, id est ad ea quæ restant, optimum. Quid illud igitur est? Quod propter socordiam uestram, & neglectum officij, res aduersæ sunt. Quod si uobis omnia quæ decet agentibus, res ita se haberent: ne spes quidem ulla relinqueretur, eas fore meliores. Dein de cogitandum id, quod partim ex alijs auditis, partim ipsi notis: atque in memoriam reuocandum, quanta aliquando potentia Lacedæmonijs præditis, idcirco non ita olim, quàm præclarè & conuenienter, nihil alienum dignitate urbis admiseritis, sed pro defensione iuris bellum illorum sustinueritis. Qua igitur gratia hæc dico: ut sciatis Athenienses, & uideatis, neque quicquam præcauentibus uobis esse formidabile: neque, si neglexeritis, ex animi uestri sententia quicquam successurum. Utque exemplis utamini, potentia quæ tum fuit Lacedæmoniorum, quam uigilantia uestra superastis: & nunc insolentia Philippi, propter quam æstuamus, propterea quod nihil eorum quæ curanda erant, curauimus. Si quis autem uestrum, Athenienses, & multitudinem copiarum quas Philippus habet, considerans, & omnia loca amissa à nostra republica intuens difficilè oppugnatu eum esse opinatur: is etsi rectè sentit, illud tamen reputet, habuisse nos aliquando, Athenienses, Pydnam, et Potidæam, et Methonem, et undique omnem illum locum coniunctum: & multas, quæ nunc cum eo sunt, gentes, sui fuisse iuris & liberas, & uestram amicitiam illius coniunctioni prætulisse. Philippus igitur, si tum eum habuisset animum, esse difficile belligerare cum Atheniensibus, qui tales arces ad ditionem eius oppugnandam haberent, qui socijs destitueretur: nihil eorum quæ nunc fecit, egisset, neque tantam potentiam comparasset. Sed illud, Athenienses, is præclarè norat, loca illa omnia belli esse præmia, in medio posita: & naturam ita ferre, ut opibus absentium præsentibus, & qui laborare periclitantur: uolunt, negligentium potiantur. Proinde cum ita sentiret, omnia subegit.

Studia in mores abeunt.

Delicatae populi aures.

Diligentia rem posse in integrum restitui.

Theatralis pecuniae extenuatio.

Quisq; pro se reipub. inferuire debet.

De commoitate huius rationis.

Ignauis nihil dandum.

Clausula.

Deprecatur impudètia criminum.

PROPOSITIO: Nō desperandum, sed emendanda ignauia.

Ab exēplo ipsorum Atheniensium.

Ab exemplo Philippi, & Πρωκταλα φιλίας.

γνώμη. Loca & socij sunt belli strenuè administrati præmia.

begit & tenet; alia, ut bello capta teneri solent; alia, inita societate & amicitia. Nam adiungere se & adhærere illis uolunt omnes, quos instructos esse uident, & ea quæ opus sunt agere uelle. Quare si & uos, Athenienses, eodem uelitis esse animo nunc, quando prius id factum non est, & quisquæ uestrum in eo quod & opus sit, & præstare ipse possit, in usum reipublicæ omni omnia tergiuersatione, facere sit paratus: locupletes tributo cõferendo, iuuenes militando: & ut simpliciter breuiterquæ dicam, si uestri compotes ipsi fieri uolueritis, & deseritis ipsi nihil agere, dum speratis alium pro uobis facturum esse omnia: & uestras opes recuperabitis, annuente Deo, & per focordiam amissa denuo recipietis, et illum ulciscemini. Nequæ enim putetis, tanquam Deo, res illi præsentis fixas esse, & immortales: sed & odit eum aliquis, & metuit, Athenienses, & inuidet, eorum etiam qui nunc ei uidentur esse coniunctissimi: & uniuersa quæ in alijs quibusdam hominibus insunt, ea in eius quoque familiaribus existimandum est inesse. Nunc tamen hæc omnia supprimuntur, cum nullum confugium habeant, propter uestram tarditatem & focordiam, quam deponendam esse dico iam. Videtis enim, Athenienses, rem: quod improbitatis homo euaserit, qui nec optionem uobis dat res gerendi, aut quiescendi: sed minuitur, & uerba superba, ut aiunt, uisurpat: & non ijs habendis quæ subegit, contentus esse potest, quin semper plura moliat, & circum undique uos cunctantes et desidentes irretit. Quando igitur, Athenienses, agenda quæ sunt, ageritis? Vbi aliquid acciderit? Vbi credo necessitas aliqua fuerit? Quid uero de ijs quæ nunc fiunt, est existimandum? Nam ego quidem opinor liberis hominibus maximam esse necessitatem, susceptum in rebus gerendis dedecus. Num uultis, circumeuntes alius percontari alium in foro: Age dic mihi, nunquid affertur noui? Potest ne quid magis nouum fieri, quam quod homo Macedo subigit Athenienses, & Græciam administrat? Obijt Philippus: Non certe quidem, sed ægrotat. Quid uero uestra interest? Et si enim aliquid ei acciderit, celeriter uos alium Philippum facietis, si rebus ita criticis intenti. Neque enim tam suis uiribus auctus est, quam uestra negligentia. Quanquam illud etiam, si quid ei accideret: & fortunæ fauor nobis adesset, quæ semper nos melius quam nosmetipsi curamus (etenim fortasse absoluet rem, suumque beneficium consummatum reddet) scite uos, si propè essetis, & rebus omnibus turbatis ingrueritis, eas uos uestro arbitratu posse administrare. Ut uero nunc estis, nec si uobis tempora darent Amphipolim, accipere possetis, uestris & apparatibus & animis fluctuantes. Itaque illud dicere prætermitto, oportere uos ultrò ad faciendum officium, omnes esse paratos, tanquam uos ita sentiat, idque persuasum habeatis. De ratione autem instructionis, qua uos talibus liberari posse negotijs putem, & multitudo quanta esse debeat, & quæ pecuniæ subsidia, cæteraque ut mihi rectissime & celerrime comparanda uideatur, equidem operam dabo ut dicam: tantum precatus à uobis, postquam audieritis omnia, ut iudicetis, neque prius anteuertatis: neque, tametsi primum uidebor nouam instructionem dicere, res à me differri quisquam existimet. Neque enim qui festinari & hodie rem geri iubent, opportunissime dicunt (cum, quo

Conclusio.

Ab infirma potentia Philippi.

A necessitate belli.

Exagitat utilitatem Atheniensium.

Summa consilij. παραλαβή.

Audiendam postulat.

quo quidem in loco res nunc sunt, auxilijs, quæ nunc mittimus, pericula propulsare non possumus) sed qui ostenderit, quæ & quanta instructio esse, & unde comparari atque retineri possit, donec aut pacem æquis conditionibus fecerimus, aut hostes uicerimus. Sic enim deinceps nullis malis conflabitur. Me igitur hæc posse dicere arbitror, nec impedio si quis alius pollicetur aliquid. Ac promissum quidem est adeo magnum, ipsa res autem se iam ostendet, uos iudices eritis. Primum omnium, Athenienses, triremes quinquaginta comparandas esse dico: deinde uos ijs animis esse oportere, ut si quid sit opus, ipsi conscensis eis, nauigetis. Post, dimidia parti equitum, equestres triremes & copiam nauigiorum instrui iubeo. Atque hæc in promptu esse opinor oportere, ad subitas istas eius è regno suo eruptiones, in Pylas, & Chersonesum, & Olynthum, et quolibet. Hæc enim in eius animo excitanda est opinio: uos ex immensa ista negligentia, ut in Eubœam, & prius aliquando ad Haliartum, & postremo nuper in Pylas, fortasse cum impetu erupturos. Non omnino, tametsi non feceritis, ut ego faciendum esse dico, fuerit hoc contemnendum, ut aut metu si scierit paratos esse uos (certo enim sciet, sunt enim, sunt apud uos ipsos, qui de omnibus rebus eum certior em faciant, plures quam expedit) ocium agat: aut his despectis, incautus opprimat: obstantem neminem, quo minus in eius regnum, si per occasionem licuerit, nauigetis. Hæc igitur sunt, quæ probata esse uobis oportere dicam: & ut instructi sitis, conuenire arbitror. Præter hæc, copias aliquas, Athenienses, in procinctu habendas censeo, quæ continenter belligerent, & illum infestent. Nemo mihi dicat decies mille, neque uicies mille peregrinos, neque conducticios illos exercitus: eas uolo copias, quæ ciuibus constent, quæ, siue uos unum, siue plures, siue illum, siue quemcumque ducem creaueritis: ei pareant, & sequantur. & his commeatum curari iubeo. Quæ autem erunt hæc copiarum, & quanta, & unde commeatum habituræ? & quomodo hæc facere uoletis? Ego dicam, & horum singula seorsim explicabo. Peregrinos dico (neque id feceritis, quod sæpe uobis nocuit, dum minora putatis omnia quam oporteat, & maxima in decretis suscipientes, cum ad rem uentum est, ne parua quidem facitis: sed ubi parua feceritis & comparaueritis, illis adijcite, si minora uidebuntur) Dico igitur uniuersos milites esse oportere, bis mille, ex his Athenienses oportere esse dico quingentos, è quacunque illi uobis ætate deligendi uidebuntur, qui certum tempus militent, non longum illud, sed quantum commodum esse uidebitur, ut subinde alijs alij succedant, reliquos peregrinos esse iubeo: & cum his equites ducentos, quorum quinquaginta sint Athenienses minimum, eodem quo pedites modo militaturi, & equestres naues quibus hi utantur. Esto: quid ad hæc amplius? Celeres triremes decem, opus enim nobis est, cum ille classem habeat, etiam uelocibus triremibus, ut tuto copiarum nauigent. Vnde igitur hæc alentur? Ego & hoc dicam, & ostendam, postquam, cur tantulas copias fati esse putem, & ciues militare iubeam, docuero. Tantulas, Athenienses, propterea quod nobis nunc exercitum parare non licet, qui collatis signis cum eo dimicet: sed latrocinari est necesse, & hac gerendi belli ratione

Quo pacto Athenienses ad bellum parare se debeant. Expedita classis & equitatus

Delectus ciuium. ἰδιωτικὰς.

Numerus militum.

Cur copias non maiores esse iubeat.

Cur ciues ad-
iungendi sint.

tione utendum primum. Quare nec immensas eas (nec enim stipendia & commeatus suppetunt) nec profus exiguas esse oportet. Ciues autem adesse, et nauigare unā propterea iubeo, quod prius etiam aliquando audio peregrinum aluisse Corinthi militem nostram urbē, cui Polystratus praefuerit, & Iphicrates, & Chabrias, & alij quidam, & uosmetipsos unā militasse. & ut auditione cognoui, peregrini illi uobiscum coniuncti, & uos cum illis, Lacedaemonios uicistis. Postquam autē ipsi peregrini bella uobis obeunt, amicos uincunt & foederatos; hostes autem facti sunt maiores quā expediret; & cum uix nostrae ciuitatis bellum attigerunt, ad Artabazum & quocumque potius abeunt; imperator eos sequitur; merito, neque enim is imperare potest, qui stipendia non soluit. Quid igitur iubeo? causas adiri & duci & militibus, mercede numeranda: & domestico milite, uelut eorum inspectore quae a duce geruntur, adiungendo. Nam ut nunc sit, ridicula est nostra rerum administratio. Si quis enim uos roget, Pacem agitis Athenienses? Minimē certē nos quidē, dicturi sitis, sed cum Philippo bellum gerimus. Nonne uerō creastis ē uestris ciuibus decem centuriones, & duces, & tribunos, & magistrōs equitum duos? Quid igitur isti plus agunt uno uiro, quem miseritis ad bellum? reliqui populus uobis obeunt cum sacrificulis. Vt enim qui luteos fingunt, in forum creatis centuriones & tribunos, non ad bellum. An non enim oportuit, Athenienses, centuriones ciues, magistrōs equitum ciues, magistratus domesticos esse: ut reuera essent copiae ciuitatis? At in Lemnum uestro magistrō equitum nauigandum est: eorum autem qui pro nostrae urbis possessionibus praeliantur, Menelaus est magistrus equitum. Neque haec hominis reprehendendi causa dico: sed a uobis eum creatū esse oportebat, quisquis tandem sit. Fortassis autem haec recte dici putatis. Quid autem ad pecuniam attinet, quanta ea & unde futura sit, maxime audire cupitis. Id igitur sanē expediam. Ea est pecuniae ratio, ut ad alendum hunc exercitum, & cibaria duntaxat militibus comparanda, nonaginta sint talenta numeranda, & paulo amplius: decem celeribus nauibus quadraginta talēta, uicentae minae in nauem singulis mensibus: militum duobus millib. totidem alia, ut duas singuli milites drachmas in mensem pro cibarijs accipiant: equitibus ducentis numero, si tricenas drachmas in mensem accipiant singuli, duodecim talenta. Si quis uerō putat, commeatum paruo esse subsidio militantibus, non recte sentit. Ego enim compertum habeo, si hoc factum fuerit, ipsum exercitum ē bello sibi reliqua comparaturum, sine ulla uel Graecorum, uel sociorum iniuria, ut integrum stipendium habeat. At que ego ultrō nauigabo unā, quiduis pati paratus, nisi haec ita erunt. Vnde igitur pecunia, quam requiro a uobis, comparabitur? Hoc iam dicam

Autore Dionysio Halycarnasense noua haec est oratio, sine exordio. Perpetuus exercitus alienus.

PECUNIARIA RATIO.

Quae nos, Athenienses, inuenire potuimus, haec sunt. Postquam autem sententias rogaueritis, ea quae uobis probata fuerint, decernite: ut non tantum decretis & literis belligeretur cum Philippo, sed etiam factis. Multo autem melius, ut mihi uidetur, de bello & tota instructione deliberabitis, si locum, Athenienses, regionis cui bellum inferetis, cogitabitis: & considerabitis, uentis & anni temporibus antici-

ticipatis, pleraque perficere Philippum: & expectatis Etesijs, aut hyeme, bellum aggredi, cum nos illuc peruenire non possumus. His itaque consideratis, non mittēdo tumultuario milite uobis bellandū est (negligemus enim omnes occasiones) sed instructione perpetua atque exercitu. Licebit autem uobis in Lemno, & Thaso, & Sciatho, & alijs illius loci insulis hybernare cum exercitu, in quibus & portus, & frumentum, & omnia quae requirit exercitus, parata sunt. Eo autē anni tempore, cum & appellere ad terram facile est, & a uentis nihil periculi: ad ipsam regionem, & mercatum aditus, facile milites accedent. Quemadmodum igitur, & quando utendum sit exercitu, ipsum tempus docebit eum, in quem uos imperij auctoritatem contuleritis. Quae autem a uobis praestari debent, haec sunt quae ego scripsi. Si hanc, Athenienses, pecuniam comparaueritis, primum quam dico: deinde caetera etiam omnia instruxeritis, milites, triremes, equites, perfecte, omnesque copias lege obstrinxeritis, ut bello continenter incumbant, ipsi uos pecuniae quaestores & praebitores, ab imperatore autem rerum gestarum rationes requiretis: iisdem de rebus sine ullo successu deliberare perpetuo desinetis. Accedet illud etiam, Athenienses, maxima illi emolumenta intercipientis. Ea quae sunt? A nostris socijs extorta pecunia nos oppugnat, nauibus hostiliter diripiendis. Quid praeterea? Vos illud eritis consecuti, ut uobis noceri non possit: non ea fient, quae superiori tempore, cum in Lemnum et Imbrum facta impressione, uestros ciues captiuos abduxit: & ad Gerastum comprehensis nauibus, immensam pecuniam collegit: postremo in Marathonem excendit, & sacra triremi ē nostra ditio ne abrepta, abiit. Vos autem neque haec potuistis prohibere, neque constitutis a uobis temporibus opitulari. Verum cur tandem putatis, Athenienses, Panathenorum ferias, & Bacchanalium, semper conuenienti tempore fieri, siue peritis harum utrarumque curatio sorte obuenerit, siue imperitis: in quos tantos sumptus facitis, quantos nec in unam classem: & tantam turbam adhibetis, & tantum apparatus, quantum haud scio an ullus omnium habeat: classes autem omnes uestrae, occasione demum amissis, ueniant: illa Methonen, illa Pagasas, illa Potideam missa: quod illa omnia lege sancita & ordinata sunt, & quisque uestrum multo ante nouit, quis aedilis aut gymnasiarchus tribus, quando & a quo & quid accipiendum, quidque faciendum sit. Nihil non exquisitum, nihil non definitum, nihil denique neglectum est. In rebus autem bellicis, & belli apparatione, inordinata, indefinita, incōposita omnia. Quapropter simulatque audiuimus aliquid, & triremium prefectos constituimus, & inter eos permutationes opum instituimus, & de parandae pecuniae ratione deliberamus. Postea decernitur, ut inquilini conscendant, & libertini, qui suam ipsi rem familiarem administrant. Deinde ut ciues illis iterum succedant. Sic interim dum haec prorogatis, interierunt ea quod classem mittimus, ante aduentum nostrum. Nam rei gerendae tempus in apparando consumimus: rerum autem occasiones non expectant nostram tarditatem & socordiam. Quas uerō interiecto tempore copias nos habere putamus, eae, cum ad ipsam rem uentum est, nihil posse gerere deprehenduntur. Ille autem eo uenit inso-

Utilitatem sui
consilij ostendit.

Ordo et pro-
uidencia quan-
tum ualeat.

Confusionis et
imprudē-
tiae damna.

lentia, ut scribat Eubœensibus tales iam literas. **LITERAE.** Hęc igitur Athenienses, quę lecta sunt, uera plerę sunt, aliter quàm oportebat: non autem fortasse iucunda auditi. Verum, si res, offensionis uitę causę, ut taceri à dicente, sic etiam reuera possent amoueri: ad uoluptatem auditorum conciones instituendę essent. Sin orationis iucunditas, alieno tempore usurpata, re ipsa detrimentosa fit: turpe est semetipsum decipere, & ea omnia quę molesta sunt, differendo, negligere omnes rei gerendę occasiones: ac nec illud posse intelligere, eorum esse officium qui bellum administrant, non sequi res, sed reb. antecedere, & quemadmodum receptum est, ut exercitum ducat imperator: sic & à cordatis uiris res ducendas esse, ut quę ipsis uidentur, ea gerantur: non ut euentum persequi cogantur. Vos autem Athenienses, cum copias habeatis omnium maximas, triremes, legiones, equites, pecunię redditus, ne harum quidem rerum in hodiernum usque diem ulla unquam opportunę estis usi, & nemi nem non sequimini: & ut Barbari pugiles dimicare solent, ita uos bellum geritis cum Philippo. Ex ijs enim, is qui ictus est, ictui semper inhæret: quod si eum alibi uerberes, illõ manus transfert: ictum autem depellere, aut contrã intueri neq; scit, neq; uult. Ita & uos, si esse in Chersoneso Philippum auditis, illuc mittenda esse auxilia decernitis: si in Pylis, illuc itis: si alibi uspiam, affectamini fursum & deorsum: & eum, ut ducem milites, sequimini: neque ullum uobis utile de belli gerendã ratione consilium initis, neq; quicquam prospicitis, antequam aut factum esse aliquid, aut fieri audiatis. Ista uerõ factitare olim fortasse licuit: nunc in ipsum discrimen rerum uentum est. Quare non iam idem licet. Ac mihi cogitanti uidetur, Athenienses, deorum aliquis, quem nostrę urbis uicem, eorum quę fiunt, pudet, illum rerum gerendarum ardorem iniecisse Philippo. Qui si quę subegit & interceptit, ea tenere & quiescere uellet, neque quicquam præterea moliretur: uestrum quidam non ægrę laturi mihi uiderentur, quę reipub. dedecus & ignauię crimen & summa omnia probra attulissent. Nunc, dum semper aggreditur aliquid, & plus appetit, fortasse uos euocabit, nisi de uobis omnino desperastis. Ego uerõ miror, si nemo uestrum neq; cogitat, neque indignatur, quando uidet, Athenienses, bellum cępisse initium de ulciscendo Philippo: finem autē in eo iam uersari, ne ipsi cladibus afficiamur à Philippo. Verum eum non quieturum, perspicuum est, nisi ab aliquo coherceatur. Id igitur nos expectabimus, & triremes uacuas, & spem à nescio quo factam si miseritis, omnia præclare se habere putabitis: Non egrediemur: non exhibimus ipsi, parte saltem aliqua domesticorum militum nunc, si quidem id prius factum non est: non ditionem eius classe inuademus: At quõ appellemus: roget aliquis. Inueniet ac deprehendet labefactatas res illius, Athenienses, ipsum bellum, modo aggrediamur. Verum si domi sedebimus, conuiciantes audituri & criminantes inter se oratores, non fieri ulla ratione unquã potest, ut quicquam ritę conficiamus. Nam, ut mea quidem fert opinio, quocumque pars aliqua ciuitatis ablegabitur, tametsi tota non adfit: ibi & deorum & fortunę beneuolentia nobis opitulabitur. Cum autem imperato

Salutaria potius audienda, quàm iucunda.

Prudentiã minus.

Sic Christiani ferē cū Turcis hæcenus bella gessimus

Vel hostis exemplo et iniurijs, tandem gerendum aliquid.

Ab imminente periculo.

Receptus non deest strenuere gerentibus.

Necessarium esse, ut ciues ipsi militent.

rem, & decretum inane, & spes concionales mittitis: nihil à uobis feliciter geritur, sed ut hostes derident istiusmodi expeditiones, ita socij metu emoriuntur. Non enim potest, non potest fieri, ut unus uir unquam uobis ea conficiat omnia, quę uultis: polliceri quidem & affirmare, & accusare hunc & illum licet. Sed his rebus omnia perierunt. Si enim dux miserum mercede fraudatorum militum succubuerit, qui uerõ de reb. illis ab eo gestis, ad uos ex hoc loco expedite mentiantur, extiterint, & uos ex auditu, quicquid in mentē uenerit, temerē decreueritis: quid, quæso uos, expectandum est? Sed quõdnam istis malis remedium inuenietur? Hoc: si uos, Athenienses, eosdem designabitis milites & testes actorum ducis: & ubi domum reuersi fuerint, iudices rationum referendarum. Neq; enim uobis audienda tantum uestra sunt, sed & coram intuenda. Nunc eõ flagitij uentum est, ut quique duces bis & ter capitibus causam apud uos dicant: cum hostibus autem eorum nemo uel semel de uita dimicare sustineat: utq; plagiatorum & furum interitum honestę morti præferant. Malefici enim est, iudicum sententia condemnatum emori: ducis, cum hostibus præliantem. Uestrũ autem alij circumeuntes, cum Lacedæmonijs agere dicunt Philippum, de Thebanorum euersione, et respublicas diuellerent: alij, eum misisse legatos ad regem Persarum: alij, oppida munire in Ilyrijs: alij, suas quicq; commenti fabulas, obambulamus. Ego uerõ equidem existimo Athenienses, ebrium esse eum rerũ gestarum magnitudine, & eiusmodi somnia multa suo cū animo agitare, cum quia uidet neminē esse qui impediatur, tum magnitudine successuum elatum: non tamen ea sic agere instituisse, ut qui apud uos sunt amentissimi norint, quid ille sit facturus. Stolidissimi enim sunt isti nugatores. At si, his ommissis, illud spectemus, hominem esse nobis inimicum, & nostras nobis opes eripere, & longo iam tempore insolenter se gessisse, & quæcunque sperauimus aliquid pro nobis esse acturum, ea, ut constat, contra nos esse omnia, & cetera in nobismetipsis esse posita: & si nunc illic belligerare noluimus cum eo, idem fortasse nobis hic facere necesse fore: hæc si statuerimus, & rectę sentiemus, & inanes fabulas missas faciemus. Neq; enim quę sint futura, quærendum est: sed aduersa futura, nisi rebus gerendis intenti fueritis, & fungi officio uolueritis, pro comperto habendum. Ego igitur ne unquam alias ad gratiam loqui institui, nisi idem & profuturũ uobis persuasum haberem: & nunc quę sentio simpliciter omnia, sine ulla tergieratione libereq; sum elocutus. Velim autem, ut exploratũ habeo, è re uestra esse, ut ea quę optima sunt, audiatis: sic scire me, etiã fidelissimo suo rari idem profuturum. Multo enim minus grauate dixissem. Nunc, quam obscurum est, quid nam hinc consecuturus sim: tamen quia persuasum habeo, hæc factu uobis fore utilia, dicere institui. Vincat autem id, quod uobis omnibus profuturum est.

L. BANII ARGUMENTVM IN ORATIO.
nem Demosthenis de Pace.

Quum bellum de Amphipoli susceptum, diu prorogaretur, pacem tam Philippus quam Athenienses expetierunt: Athenienses, quod fortuna in eo utebantur aduersa: Philippus, quia præstare cupiebat ea, que tum Thebalis, tum Thebanis promiserat. Pollicitus autem fuerat Thebanis se Orchomenum & Coroneam

Ducum ignauia.

Nugę Atheniensium.

Peroratio, qua in summa argumenta colligit.

Veniã petitiã bertati orationis.

neam Bceōitæ oppida eis traditurum: utriusq; se Phocense bellum consecutum. id quod ab eo fieri non poterat, dum hostes haberet Athenienses. Nam prius etiam in Phocidem impressionem facturum, quia Athenienses classe circumuecti, eas quæ Pylæ (à nonnullis etiam Thermopylæ) uocantur, occuparant: regionis aditu prohibitus est. Nunc, pace facta cum Atheniensibus, obistente nemine, intra Pylas progressus, gentem Phocensem funditus euerit, locum que Phocensium inter Amphictyones, illorumq; in concilio suffragia, à reliquis Græcis accepit. & legatos etiam ad Athenienses misit, postulans, ut & ipsi idem ratum haberent. Demosthenes igitur monet, esse concedendum, non quod rem ipsam probet, aut iustum esse dicat, ut Macedo Græci concilij sit particeps: sed metuendum esse affirmat, ne totius Græciæ infestis armis oppugnentur. Atheniensibus enim, alios alijs de causis esse infensos, qui communi consilio ipsos inuasuri sint. communem hanc (inquit) occasione dabimus contra nos, quod soli hi sumus, qui decretis Amphictyonū intercedamus. Proinde consultius est tueri pacem (præsertim Philippo intra Pylas progresso, Atticæq; inuadendæ potestatem nactō) quam ob rem tantillam, tantum adire periculum. Hæc oratio instituta quidem fuit, sed habita esse in publico mihi non uidetur. Orator enim in Aeschini accusatione, de hoc etiam cum inter cetera criminatur, quod autor fuerit, ut Amphictyonica Philippo dignitas decerneretur, cum nemo alius de hoc referre auderet. ne Philocrates quidem, omnium impudentissimus. Quod si ipse hæc suasisset, haud utique Aeschinē ob hæc eadem culparet. Satis igitur apparet, eum suspicionem ueritum, ne Philippus studiosus, & largitionibus à rege corruptus, sententiam hanc dixisse uideretur. Nam & in hac ipsa oratione, talem quandam suspicionem amouere nititur, dum seipsum ut patriæ amantē, & ab accipiendis muneribus abhorrentē cōmendat.

Phocensium excidium.

Scopus orationis.

Cur hæc oratio dicta esse nō uideatur.

DEMOSTHENIS DE PACE ORATIO, HIERONYMO VVOL, fio interprete.

Atheniensibus consulere difficile est.

Post facta, consilium.

Incogitantie pœnæ.

Pollicetur restitutionem integram.

Modesta occupatio.

Prius à se habitas orationes ciuibus in memoriam reuocat.

Euboica expeditio dissuas.

IDEO, Athenienses, præsentia negotia multas habere difficultates & turbas, nō eo tantum, quod multa per incuriam sunt amissa, & præclare de eis disputando nihil proficitur: uerum ob hoc etiam, quod, si qua adhuc sunt integra, non omnes, ulla ex parte, quid factu sit optimū, consentiunt: sed hi sic, illi aliter opinantur. Est autē cum suapte natura periculosum ac difficile, dare consilium: tum uos, o Athenienses, hoc multo difficilius effecistis. Nam quum omnes alij ante rem delibarent, uos re iam perfecta id facere soletis. Ex quo per omne tempus, quod ego meminero, accidit, ut & is qui delicta uestra reprehenderet, laudaretur, uereq; dicere uideretur: & rerum gerendarum, quæ in deliberationem caderent, occasiones, uos amitteretis. Quæ quanquam ita sunt, tamē arbitror, & quia hoc persuasum habeo, surrexi, me, si omisissis tumultibus & rixis, audire uolueritis (id quod de rep. tantisq; negotijs deliberrantibus, omnino faciendum est) ea dicturum & suasurum, per quæ & præfens status emendetur, & amissa recuperentur. Quum uerō satis sciam Athenienses, semper expedire plurimū apud uos, (si quis modō audeat) ea quæ antē dixerit, repetere, ac de semetipso uerba facere: ego tamen id adeo molestum & odiosum esse puto, ut, quanquam necessitatem hoc postulare uideo, tamen ab eo abhorream. Existimo tamē uos de his quæ nunc dicam, rectius iudicuros, si pauca, prius aliquando à me dicta, in memoriam reuocetis. Ego, Athenienses, primum, quum uobis turbato Eubœæ statu, quidam suaderent, ut opem Plutarcho ferretis, bellūq; ignobile & sumptuosum susciperetis: primus & solus pro cocione aduersatus sum: parumq; abfuit, quin isti, qui parui lucelli causa, uos suis consilijs in magnas & multas clades coniecerunt, me dilaniarent. Deinde par-

uo tempore præterito, uos, simul & ignominia reportastis, & ijs iniurijs affecti estis, qualib. nulli hominū unq; ab ijs quib. opē tulerāt: eadēq; opera omnes cognouistis tum istiusmodi cōsiliariorū improbitatē, tum meā, qui utilissima reip. dixerā, integritatē. Post, iterū Atheniēses, quū perspexissem histriōnē Neoptolemū, per speciem suę artis quiduis impunē agere, ac interim perniciosissimū esse reipub. opesq; uestras omnes & præsidia, solerti administratione trāsferre ad Philipū: prodij, publicēq; id uobis exposui, nullis priuatis uel inimicitijs, uel calūniandi studio impulsus: quæ admodū facta quæ secuta sunt, declararūt, Atq; in his nō iam Neoptolemi defensores accusabo, (neq; enim unus aliquis fuit) sed uos ipsos. nā si Bacchanalib. tragædos spectassetis, nō de salute reip. sermo esset habitus: nequaq; uel eum tā æquis, uel me tā infensis animis audissetis. Atqui hoc salte uos opinor nūc uniuersos sensisse, eum tū ad hostes profectū, ut coactō ere alieno, quod sibi illic deberi dicebat, huc reuersus, publica munera obiret, et hac oratione plurimū esse usum: iniquū esse, quenq; ideo qd opes quas illic haberet, huc inueheret, accusari: cum primū facta pace tuto id facere potuit, quæ bona manifesta hic possedit, ea uēdidisse: factaq; pecuniā, properē ad illū profectū, auexisse. Duo hæc, quæ prædixi ego, testant, tū habitas orationes fuisse ueras & rectas, ipsasq; res fuisse tales, quales ego eas esse pronūciarā. Tertiū est, o Atheniēses, (unico autē hoc dicto, de presenti negotio uerba faciam) quū nos legati, exacto de pace iureiurando, redissemus, & quidam pollicerent, fore ut Thespiæ & Plataeæ instaurarentur: ut Philippus Phocenses, si eos in potestatem redegisset, conseruaret, Thebanorum autem urbem disiparet: quin & Oropum uestrum futurum, & Eubœam pro Amphipoli uos recepturos: cum deniq; plures eius generis spes & imposturę iactarentur, quibus uos inducti neque utiliter, neque æquitate neq; dignitate uestræ habita ratione, Phocēses deseruistis: hæc inquam cum fierēt, apparebit me in horum nullo uel struxisse fraudem, uel dissimulasse quid sentirem, sed prædixisse uobis (idq; haud dubiē meministis) me talia neq; scire, neq; expectare, sed existimare nugas agere illum, quicunq; talia profiteretur. Hæc igitur omnia, quæ me rectius quàm alios præuidisse constat, nequaquam Athenienses singulari meæ prudentiæ adscribam, neque arroganter prædicabo, aut ob aliud quicquā me intelligere & præfagire profitebor, nisi ob duas causas, quas uobis exponam. Vna est, o Athenienses, Fortuna, quam ego omni humano ingenio & sapientiæ imperare uideo: altera, quod gratis negocia iudico & considero, neq; quisquam ullum emolumentum proferre potest, quod ego uel in gerenda republica, uel dicenda sententia spectare, propositumq; habere soleam. Rectā igitur bonum publicum, quod res ipsæ supeditant, in meos oculos incurrit. Quod si uerō in utramuis partem, ueluti in trutinam, argentum imposueris, id argentum præcipitat cogitationem, & ad sese deorsum abripit. Quod quisquis admittit, fieri nō potest, ut deinceps ulla de re uerē cogitet. Iam unū hoc ego in primis tenendum esse dico, siue quis tributum indicere, siue socios adsciscere, siue alijs præsidijs rempub. firmare conatur, id ita uti faciat, ne præfens hæc pax aboleatur.

Histrio Neoptolemus accusatus.

Atheniēsiū iniquitas.

Neoptolemi similitudo & fuga.

Euentu comprobata consilia.

Vanæ pollicitationes proditorū repudiata.

Ingeniosa & modesta ætiologia, cur plus alijs uideat.

Fortuna. Integritas.

Largitionum corruptela.

Propositio: Ita cōsulendū reipub. facta pax ut ne uioleatur.

Ratio: quia in-
tempestiuum.

Quia metu
enda Græcorū
conspiratio.

Græcos pri-
uata Philippi
bella non ad-
iuuros.

Thebani.

Græcos nec
Thebanis præ-
stio futuros.

Socij Theba-
nos atq; Athe-
nienses incolu-
mes esse uol-
unt, eosq; do-
minari nolūt.
Cauendū, ne
Græcorum si-
multates erum-
pant.

1 Peloponnesi-
sum.

2 Thebanorū.

3 Theſalorū.

4 Philippū.

Societas mul-
tos implicat, ut
dum quædam
adipisci stu-
dent, aut amit-
tere cogantur,
quæ minimè
uellent.

Exemplum de
Phocēſi bello.
Thebanorum
studij & fru-
stratio.

tur, non quod ea tam præclara sit, aut è dignitate uestra: sed qualiscunq; tandem est, opportunius utiliusq; ad res gerendas fuisset, eam nunquã fu-
isse factam, quã nũc, postquam facta est, per uos abrogari. Multa enim
temerè proiecimus, quæ quia tum nobis integra erant, bellum & tutius
& facilius quã nunc, gerere potuissemus. Secundo loco prouidendum
est, ne in necessitatem, ò Athenienses, adducamus, aut causam suppedite-
mus istis, qui inter sese conspirarunt, & sese iam Amphictyones esse dicti-
tant, belli communis contrà uos suscipiendi. Ego enim, si inter nos & Phi-
lippum denuò bellum ob Amphipolim, aut aliam aliquam priuatam cõ-
trouersã oriret, quod neq; ad Theſalos, neq; ad Argiuos, neq; ad The-
banos quicquam attineret: non puto uobis horum quenquam bellum il-
laturum, ac minimè omnium (ne uerò quisquam obturbet, priusquam au-
dierit) Thebanos, non quod nobis tam bene cupiant, aut obsequi Philip-
po nolint: sed optimè sciunt (quantumuis dicantur stupidi) si bello nobis-
cum implicentur, & se malis omnibus afflicti iri: & alium commodita-
tes ociose desidentem, atq; aucupantem, ad sese pertracturum. Nũquam
igitur eò sese præcipitabunt, nisi origo & causa belli communis fuerit. Ni-
hil etiam nos, si cum Thebanis denuò propter Oropum, aut priuatũ e-
molumentũ aliquod belligeremus, cladis accepturos arbitror. Nam eos
qui fortasse uel nos, uel illos adiuuarēt, si nostros agros uastari uideāt, o-
pem esse laturos arbitror, sed neutris ad alienam ditionem oppugnãdam
præstò futuros. Societatum enim ea est omnino ratio, quæ & diligenter
cogitanti sese offert, & quam ipsius rei natura patitur. Neq; enim ulli uel
nobis uel Thebanis adeò bene cupiunt, ut simul & incolumes esse nos, &
alijs imperare uelint, sed incolumitatem omnes suæ salutis causa nobis o-
ptant: ut uerò alterutri potiti uictoria, ipsis dominantur, nemo. Quid igitur
existimo formidabile: & quid uobis esse dico prouidendum? Ne bel-
lum hoc quod agitur, communem occasionem & commune crimen u-
niuersis suppeditet. Nam si Argiui & Messenij & Megalopolitæ, & reli-
qui Peloponneses qui cum hisce consentiunt, ob petitas à Lacedæmonijs
inducias, nobis inimici erunt, & propter acta quædã sua impedita: si The-
bani nobis, ut aiunt, infensi, inimiciores etiam fient, quod ab eis actos in
exilium, tuemur, & nostras aduersus eos inimicitias omnibus modis de-
claramus: si Theſali, quod Phocensium exules defendimus: si Philippus,
quod participem esse Amphictyonice dignitatis prohibeamus: metuò ne
omnes, priuatis quicq; offensis iritati, communi bello nos adoriãtur, Am-
phictyonum decreta prætexentes: ac deinde attrahantur singuli, ut etiam
contra suam utilitatem, nos oppugnent, id quod etiam in Phocensi bello
uisuenit. Nec enim hoc scilicet ignoratis, nunc Thebanos & Philippum,
& Theſalos, quum non eadem singuli potissimum urgerent, eadem om-
nes perfecisse. Nam Thebani Philippũ, ne penetraret, atq; angustijs po-
tiretur, prohibere nõ potuerunt, nec obsistere, quo minus is qui postre-
mus aduenerat, magno ipsorum labore partam gloriam interciperet, ac
in se transiueret. Nunc enim Thebani, quod ad occupationem regionis
atq; possessionem attinet, rem præclare gesserunt: sin honorem & glo-
riam

riam spectes, turpissimè. Nisi enim Philippus intra Pylas penetrasset, ni-
hil habituri fuisse uiderentur. Neq; uerò hæc eis proposita fuerunt, sed
quia & Orchomeno & Coronea potiri cupiebant, neq; tamen poterant,
ideo hæc omnia sustinuerunt. Sunt autem quidam qui dicere audeant, Phi-
lippum non ultrò, sed coactum, Thebanis Orchomeno & Coroneam
tradidisse. Ego uerò hæc ualere iubeo: illud autem scio, non magis ei hæc
cure fuisse, quã ut aditum Thermopylarum occuparet: eamq; gloriam
cõsequeretur, ut bellum illud ipsius armis esse repressum diceretur, utq;
suo arbitratu Pythia administraret. Hæc fuere, quorum ille desiderio po-
tissimum æstuabat. At Theſali neutrum horum uoluerunt: ut uel Theba-
norum uel Philippi opes augerentur, quorum utrumq; sibi periculosum
fore præuidebant: sed hæc duo spectarunt, ut & Pylæam, & emolumenta
Delphica obtinerent: eorumq; desiderio, ad eas res Philippo adiuto-
res fuerunt. Sic ob priuata compendia quosq; reperietis ad multa facien-
da esse compulso, quorum nihil in animo habuerunt. Quod quum ita sit,
cauendum uobis est. Nunquid igitur harum rerum metu facienda erunt,
quæ isti iusserint, tuq; eius rei nobis autor es? Minimè uerò equidẽ. Sed
nos nihil indignũ nobis facturos, neq; bellum passuros, & prudentie lau-
dem consecuturos esse, meamq; sententiam esse ueram: hæc me confido
probaturum. Illos autem, qui confidenter quiduis esse periculi subeun-
dum censent, nec belli clades ob oculos sibi ponunt, hæc uelim considera-
re: Nos Oropum Thebanos tenere sinimus. Quod si quis nos roget, ac
uera fateri iubeat, quamobrem? Ne bello conflictari sit necesse, responde-
bimus. Et Philippo nunc ex fœdere, Amphipolim concessimus: & Car-
dianos à Chersonesitis reliquis exēptos esse patimur: & Caria satrapam
insulas occupare, Chion, & Con, & Rhodum: & Byzantios in mari exce-
ptare naues non prohibemus. ob hoc nimirum, quod pacis tranquillita-
tem plus commodare putamus, quã inimicitias & contentiones hisce
de causis susceptas. Proinde stultum ac supra modum absurdum fuerit,
quũ in proprijs, & maxime necessarijs rebus, singulatim erga quoslibet,
nos tales præbuerimus, cũ uniuersis de umbra Delphica nũc belligerare,

Quid Philip-
pus spectarit.

Theſalorum
desideria.

Epiphomena.

Refutatio: Nõ
esse operæ
cuius, ob um-
bram Delphi-
cam suscipere
bellum.

Conseruãde
pacis studio
quã multa
perdiderint
Athenienses.

LIBANII ARGUMENTVM SECVNDÆ

in Philippum orationis.

Monet Athenienses hæc oratione Orator, Philippum ut hostem suspectum esse habendum, neq; pace
fidendum nimis, sed expurgandum, & rebus gerendis animum adijciendum, & bellũ apparandum
esse. Criminetur enim Philippum, ut & Atheniensibus & Græcis omnibus insidiantem: idq; satis ipsius te-
stari facta dicit. Pollicetur etiam, se responsurum legatis quibusdam uenientibus, quod Athenienses æstua-
bant, cum respondendum erat. Unde uerò illi, & quibus de rebus uenirent, etsi in oratione non exprimitur,
tamen à Philippicis historijs cognosci potest. Per id enim tempus legatos miserat Philippus ad Athenienses, cõ-
querens, se apud Græcos sine causa traduci, ut qui multa & magna pollicitus, nihil eis præstitisset. negat e-
nim se uel pollicitum, uel frustratum esse, & ea probari postulat. Atq; etiam Messenij & Argiui legatos cum
Philippo Athenas miserant, & ipsi criminantes populum, qui Lacedæmonijs Peloponnesum opprimentib. &
saueret, & adesset: sibi autem de libertate dimicantibus, aduersaretur. Athenienses igitur non habent, quid
uel Philippo uel ciuitatibus respondeant. Nam & Lacedæmonijs bene cupiunt, & Argiuorum ac Messenio-
rum cum Philippo conspirationem, simul et oderunt, et suspectam habent: neq; tamen pronunciare audent,
rectè facere Lacedæmonios. Quod uerò ad Philippum attinet, spe quidem frustrati sunt, non tamen ab eo de-
cepti esse uidentur. Philippus enim neq; ullam pollicitationem literis inscripserat, neq; per suos legatos quic-
quam

quam promiserat, sed Atheniensium quidam in spem erexerant populum, fore ut Philippus Phocenses conseruaret, & Thebanorum ferociam retunderet. Propterea Demosthenes responsionum facta mentione, se eas daturum pollicetur: sed iustum esse ait, ut ab illius difficultatis autoribus, etiam responsiones exigantur, illis nimirum qui populum deceperint, et Pylas Philippo aperuerint. Quibus uerbis Aeschinem obscure perstringit, iam tum (ut aiunt) contra eum falsæ legationis & Eionem instruens, qua post eum petijt, et eum multo ante apud Athenienses criminans.

DEMOSTHENIS IN PHILIPPVM ORATIO SECUNDA, HIERONYMO Vuolfio interprete.

Iniurias Philippinon uerbis, sed armis esse reprimendas.

VM, Athenienses, uerba fiunt de Philippi factis & uolentia, & pacis uiolatione perpetua, uestri defensiones & æquas & humanas apparere uideo: semperq; probari orationes eorum, qui Philippum accufarint: sed ut in genuè dicam, nihil rectè geri, aut eiusmodi ut sit illas audire operæ precium. Nam eò iam tota respub. redacta est, ut quo magis & euidentius ostensum fuerit, Philippum & pacem nobiscum factam uiolare, & Græcis omnibus insidiari: eo difficilius sit suadere, quid agi conueniat. In causa hæc sunt. Cum, Athenienses, omnes ij qui per iniuriam plus æquo concupiscunt, facto coercendi sint, & actionibus, non orationibus: primùm nos qui suggestum conscendimus, hæc decernere & suadere, metu uestræ offensionis dubitamus: quæ uerò defingnet, quàm atrocía & grauiá, & eius generis alía, commemoramus. Dein de uos auditores ad æqua cum dicenda, tum dicente alio, intelligēda, melius Philippo parati estis: ad eius aut conatus, in quib. nūc est, prohibendos, omnino estis ignaui. Euenit igit res necessaria, opinor, nec minus cōsentanea: in quæ utriq; studetis, in ijs utriq; ut excellatis: ille actionibus, uos uerbis. Quod si nūc æquiora dicere, satis habetis: facile id quidē est, nulloq; labore cōstat. Sin, ut præsens status corrigatur, prouidendū est, ne nobis omnibus inscjs, ruat in deterius, ne' ue ea magnitudo copiarum ingruat, cum qua ne congrēdi quidem possimus non eadem ratio est: quæ prius fuit, consulendi. Sed & oratores omnes, & uos auditores oportebit optima & salutaria facillimis & iucundissimis anteferre. Primùm igitur, si quis, Athenienses, securus est, cū uideat quantus iam, & quàm multus potitus sit Philippus, & nullum putat periculum ex eo impendēre ciuitati, neq; contra uos ea omnia comparari, miror, & æquè uos omnes oratos uolo, ut meas rationes paucis audiatis, quib. adductus diuersum expectem, & hostem esse Philippum iudicem: ut si longius alijs prospicere uidebor, mihi obtēperetis: sin securi isti, et ij qui eo freti sunt: illis assentiamini. Ego igitur, Athenienses, considero, quæ Philippus primùm post pacem obtinuerit, Pylas & Phocensem regionem. Quid igitur? quomodo his usus est? Quæ Thebanis expediunt, non quæ reipub. nostræ, agere instituit. Quamobrem tandē? Nimirū quod ad opes & potentiã quouire qua iniuria augendam, consilia sua referens, non ad pacem aut tranquillitatem, aut ullam equitatem, prudenter hoc intelligit, se nostræ ciuitati, nostris que institutis, nihil eiusmodi posse uel polliceri, uel prestare, quo

Ingenium ubi intenderis, ualeat.

Salutaria iucundis præferenda.

Propositio: Philippum, ut potentem hostem, esse metuendum.

Amicus Thebanis, Argiuis, et Messenijs, propter amplificandi imperij cupiditatem.

quo adducti uos, priuati emolumentis gratia, cæterorum Græcorum aliquos ipsi condonetis. Sed & iustitiæ studio, & coniunctæ cum ea re ignominia fuga, & prouidentia rerum quæ decent omnium: æque aduersarios, si quid tale conaretur, ac si bellum gereretis. Thebanos autem putabat, id quod accidit, modò ipsi lucrum facerent, situros, ut suo arbitratu cætera administraret: & ad eò non aduersaturos & prohibuituros, ut armis etiam adiuturi essent, si iussisset. & nūc, eodem consilio, de Messenijs & Argiuis bene meretur: quæ maxima uestra laus est, Athenienses. Ut enim ex his factis apparet, de solis uobis ita iudicatur, uos nullius emolumentis gratia, Græcorum defensionem deserturos, nulla gratia, nullo cōmodo beneuolentiã erga Græcos cōmutaturos. Atq; ad eò iurè et de uobis ita sentit, & de Argiuis & Thebanis aliter, nō modò in præsentia tempora intuens, sed & superiora considerans. Inuenit enim scilicet, atq; audit uestros maiores, cum eis liceret reliquis imperare Græcis, ut ipsi Regi Persarum parerent, eam conditionem non modò esse aspernatos, cum Alexander, à quo isti oriundi sunt, ea de re nuncius uenisset: sed et urbem deserere maluisse, & nullas pati ærumnas recusasse: talesq; res gessisse potestea, quas ut omnes celebrare perpetuò gestiunt, sic pro dignitate ornare nemo potuit. Qua de causa eas & ego iurè prætereo. Maiora enim sunt eorum facinora, quàm quæ oratione explicentur. At Thebanorum & Argiuorum maiores, partim in exercitu fuisse Barbari, partim ei non aduersatos. Intellexit igitur utrosq; priuato commodo fore contentos, nō communem Græciæ utilitatem spectaturos. Proinde putauit se, si uos amicos delegisset, propter iusticiam fuisse delecturum: sin illis se adiunxisset, adiutores habiturum suæ cupiditatis. Ob hæc illos uobis & tunc & nunc præfert. Neq; enim triremes eis plures adesse uidet, quàm uobis: neq; cum in mediterraneis quoddam inuenerit imperiū, maritimū imperium & mercatus contemnit: neq; oblitus est uerborum & pollicitationum, per quas pacem impetrauit. At mehercule, dicat aliquis, eum scire hæc omnia, neque ex auaricia, ijs ue de causis, quas ego criminer, tum hæc egisse: sed quod æquiora, quàm nos, Thebani postularint. Verum hanc uel solam causam ex omnibus ei nunc prætexere non licet. Qui enim Messenā Lacedæmonios relinquere iubet, quo pacto Orchomeno & Coronea tū Thebanis tradita, se illa fecisse, quod equa esse putaret, simulabit? At uerò coactus est: Hoc enim restat scilicet: & præter animi sui sententiã, à Thesthalico equitatu, Thebanisq; legionibus circumuentus, illa concessit: Bene. Proinde dicunt, Thebanos ei suspectos fore: & fabulantur quidam passim, eum Elateam muniturum. Is uerò hæc nondum facit, nec ut ego iudico, unquam faciet. Cum Messenijs autem & Argiuis contra Lacedæmonios impresionem non faciet: sed & milites iam eò mittit, & pecuniam supeditat, & ipse cum magno exercitu expectatur. Igitur eos qui Thebanorum hostes sunt, Lacedæmonios euertit: quos uerò prius ipse perdidit, Phocenses, in integrum nunc restituit. Equis ista credat? Ego uerò existimo, Philippum, neq; si primum coactus fecisset, neq; si nunc eis diffidat, eorum hostibus continenter aduersaturum: sed ex his quæ nunc facit,

Soli Athenienses incorrupti, & seruitutis impatientes obstant cupiditati Philippi

Resutatio: Philippus neq; iustitiæ studio, neq; coactus, Thebanis amicis esse.

Conclusio.

illa etiam consilio se fecisse declarat. Quod si quis rectè æstimet, ex omnibus perspiciet, eum hæc instruere & moliri contra nostram rem publicam: id quæ nunc, necessariò quodammodo ei usuuenit. Cogitate enim: Imperare uult, in eo autem uos solos eos esse putat, qui possint aduersari: iniurius est longo iam tempore, id quæ ipse sibi est optimè conscius. Iis enim quæ nobis erepta tenet, utitur ad cætera omnia in tuto collocanda. Nam si Amphipolim & Potidæam amitteret, nec domi se tuto posse manere duceret. Vtrumque igitur scit, & se uobis insidiari, & uos id animaduertere. Cum autem uos cordatos esse putet, se iurè uobis esse odio existimat, & concitatus est, malum se accepturum putans, si occasionem nanciscamini, nisi ipse anteuertit. Propterea uigilat, imminet urbi, colit Thebanorum quosdam & Peloponnesium, qui illis assentiuntur: quos ut propter auariciam præsentis statu acquieturos putat, sic propter ingenij stuporem, nihil eorum quæ sequentur, prospecturos. Ac si qui uel medio crî prudentia sunt, euidens ijs exempla est cernere: quæ cum res ita ferret, & apud Messenios, & apud Argiuos retuli. Præstat autem fortasse uobis etiam exponi eadem. Quàm ægrè, inquam, Messenij, audituros fuisse putatis Olynthios, si quis in Philippum dixisset illis temporibus, cum Anthemūtem eis cōcederet, quam urbem sibi omnes priores Macedoniæ Reges uendicant: cum Potidæam donaret, Atheniensium colonis eiectis: ac & nostras inimicitias ipse susciperet, & prouinciam illis fruendam daret: Nūquid expectasse ita se cum actum iri, aut aliquo dicente credituros? Ne uerò putetis. Sed tamen, inquam, cum exiguo tēpore alienæ terræ fructus percepissent, longo suapte priuantur ab eo, turpiter eiecti, non uicti tantum, sed & proditi alijs ab alijs, & uenditi. Neq; enim tuta est liberis ciuitatibus nimia ista tyrannorum familiaritas. Quid porro Thessali? Num putatis, inquam, cum eorum tyrannos eijceret, & rursus, Nicæam & Magnesiā daret, expectasse decurionatum fore apud se, nunc receptum? aut qui Pylæam reddidisset, eum priuatos ipsorum reditus intercepturum? Nequaquam credidissent. Sed tamen facta sunt hæc, & in conspectu omnibus. Vos autem, inquam, largientem et pollicentem spectatis Philippum: eum autem cum iam deceperit, & in fraudem pellexerit, deprecamini: si sapitis, ne uideatis. Sunt quidem certè, inquam, uaria reperta ad urbium custodiam & defensionē, ueluti, aggeres & mœnia & fossæ, & quæ sunt eius generis alia: quæ omnia manu sunt, & magnos sumptus postulant. Vnum autē quoddam commune natura prudentiū in semetipsa possidet præsidium, quod cum omnibus bono est & salutare, tum uel maximè liberis ciuitatibus contra tyrannos. Quod nam igitur illud est: Diffidentia. Hanc custodite, hanc amplectimini, hanc si conseruabitis, extra omne periculum eritis. Quid uerò queritis, inquam? libertatem? An uerò non uidetis, Philippum alienissimas huic uel appellations habere? Rex enim & tyrannus omnis, est libertatis inimicus, & legibus infestus. Non prospicietis, inquam, ne dum belli finem queritis, dominum inueniatis? His illi auditis, & applaudentes ut rectè dictis, et multis etiam alijs orationibus à legatis, & præ-

Narratio, qua oratione Messenios & Argiuos à Philippo societate deterruerit.

Olynthij.

Thessali.

Diffidentia uicium munimentum contra tyrannos.

Homines cum meliora uideant et probè, deterrora sequuntur.

& præsentem me, & denuò post habitis, ut credibile est, nihilo magis uelentur à Philippi amicitia, eius uel pollicitationibus. Neq; hoc est absurdum, si Messenij & Peloponneses quidam contra ea quæ animo esse optima perspicunt, aliquid agerent: sed uos ipsi, qui & intelligitis ipsi, & nostris concionibus auditis, uobis insidias fieri, uos circumuallari, quæ iam uestra solertia est, omnibus his, ut mihi uideatur, nec opinantes opprime mini. Sic breuis uoluptas & ocium plus ualet aliquando, post securura utilitate. Ac de ijs quidem quæ uobis agenda sunt, ipsi deinceps seorsim delibebitis, si sapieris. Quæ uerò nunc respondere possitis, ut uestra decreta recta esse uideantur, ea iam dicam. Aequum esset, Athenienses, eos qui pollicitationes attulerunt, quibus adducti pacem fecistis, citari. Neq; enim ipse unquam sustinuissem obire legationem, neq; uos, satis scio, belligerare desissetis, si ita acturum Philippum, pace impetrata, putassetis. Nam quæ tum dicebantur, multum ab his dissidebant. Et rursus alios citari est æquum. Quos? Eos qui, cum ego facta iam pace, à posteriore ueniens legatione, quæ ad exigendum iusiurandum mittebatur, & fucum reipub. fieri sentiens, prædicebam, & intercedebam, & amitti non sinebam Pylas & Phocenses, dicebant: Me, qui aquam potarem, non iniuria difficilem & morosum esse hominem; Philippum autem, quod optaretis uos, si intra Pylas progressus esset, facturum, & tum Thespias, & Platæas muniturum, tum Thebanorum ferociam repressurum, tum Cherronesium suis sumptibus perfossurum, tum Eubœam et Oropum pro Amphipoli uobis redditurum. Nam hæc omnia hic pro suggesto, sat scio, meministis esse dicta, quanquã parum acres in animaduertendis improborum iniurijs. Et quod est omnium turpissimum, etiam posteros, ad quos eius spei quam uos habetis pertinet hæreditas, eadem pace implicuistis. Vsq; adeo in fraudem estis illecti. Quid igitur hæc nunc dico? & illos citari iubeo: Ego, ita me dii ament, uerum apud uos liberè dicam, & non dissimulo: non ut in conuicium delapsus, efficiam ut ego uicissim cōuicijs à uobis incessar: ijs autem qui ab initio mihi infesti fuerunt, nouam præbeam occasionem aliquid accipiendi à Philippo, neque ut frustra garriam: sed aliquando uobis molestiora fore Philippi facta puto, quam ea quæ nunc à me sunt dicta liberius. Rem enim progredi uideo, neq; sanè uelim coniecturas meas esse ueras: sed uereor ne id iã nimis in propinquo sit. Quando igitur uobis non iam liberum erit, ea quæ eueniunt negligere: neq; ista contra uos parari & strui, ex me audietis, aut alio quopiam, sed ipsi omnia uidebitis, & probè scietis: iracundos & asperos fore uos existimo. Vereor autem, ne, cum ea legati reticuerint, ob quæ se largitionibus corruptos esse sciunt, ijs qui ea quæ per istos perierunt, instaurare conantur, uestram experiri iracundiam usuueniat: cum uideam quosdam plerumq; non in fontes, sed in proximos quosque potissimum, iræ dirigere impetum. Dum igitur res differtur, & comparatur, & aliud aliud exaudimus, unumquemq; uestrum, licet probè gnarum, tamen commune factum uolo: quis ille sit qui Phocenses & Pylas uobis deferendas suaserit: quibus ille potius, uia potius est & in Atticam, & in Peloponnesum inuadendi;

Secunda orationis pars, quid legatis respondendum.

Perstringit legatorum inanes pollicitationes, & amulos suos.

Excusatio liberis orationis, & grauis admonitio.

Boni ciues in maiore periculo sunt quam proditores. Iterum perstringit Aeschinem

eoq; rem rededit, ut uobis non iam de tuendo iure Græcorum & prouincijs defendendis consultandum sit, sed de patrij soli agris, & bello Atticæ imminente: quod ubi aderit, uestrum unicuiq; molestum erit, sed illo die factum est. Nisi enim tum decepti essetis uos, resp. non laboraret. neq; enim nauali bello superior, classe unquam in Atticam uenisset Philippus: neque itinere pedestri super Pylas & Phocenses peruasisset: sed aut æqua fecisset, & seruata pace quieuisset: aut euestigio bello esset non minore circumuentus, quam id fuit, propter quod tum prius pacem expetiuerat. Hæc igitur, ut admonendi gratia, nunc dixisse sufficiat: absit autem, idq; Dijs omnes prohibeant, ne experiundo certissimè comprobentur. Nemi nem enim uelim equidem, etsi exitio sit dignus, cum omnium periculo & damno, suæ improbitatis dare pœnas.

Votum.

LIBANII ARGUMENTVM IN ORATIONE
nem de Haloneso.

Orationis inscriptio.
Halonesus.

Inscribitur hæc oratio, De Haloneso: sed fortasse rectius nominabitur, Responsio ad Philippi epistolam. Scripserat enim ad Athenienses, multisq; de rebus disseruerat, in quo numero fuit etiam hoc de Haloneso: quæ cum antiquitus Atheniensium esset, Philippi temporibus à latronibus tenebatur. quibus Philippus eiecit, repetentibus Atheniensibus insulam, non reddit, quod suam esse dicat: petentibus eam, se daturum pollicetur. Hæc autem oratio mihi non uidetur esse Demosthenis: idq; tum ex genere orationis, tum ex compositionis concentu potest animaduerti, quæ à forma Demosthenis longè recedunt: quum & remissa sint, & dissoluta omnino, quod ab huius oratoris dicendi genere abhorret. Quin illud etiam dictum in fine orationis (Si modo uos cerebrum in temporibus, & non in calcibus conculcatum geritis) non paruo testimonio est, adulterinam esse hanc orationem. Nam Demosthenes libertate quidem in dicendo solet uti: sed hæc contumelia est, & conuicium excedens modum. Supra modum etiam humilis inest elocutio. Præterea stultitiæ est, existimare, homines in temporibus habere cerebrum. Atq; adeo ueteres quoq; hanc orationem non esse nostri oratoris, suspicati sunt: et deprehendere quidam, esse eam Hegesippi, forma sermonis considerata (is enim tali usus est) et rebus ipsis. Nam huius orationis scriptor, se Callippum Pæoniensem uiolatarum legum reum fecisse dicit. Constat autem, Callippum non à Demosthene, sed ab Hegesippo fuisse accusatū. Atqui, dicat aliquis, hæc oratio suadet Atheniensibus, ut Halonesum non accipiant, sed recipiant, et controuersia nominis torquetur: Aeschines autem hæc Demosthenem consuluisse dicit Atheniensibus. Quid tum postea? Nihil enim prohibet, quo minus idem consilium & Demosthenes & Hegesippus Atheniensibus dederint. Nam et alioqui idem in repub. gerenda institutum sequebantur, et oratoribus Philippi studiosis aduersabantur. Meminit ipse etiam Demosthenes Hegesippi, ut qui collega suus in obeunda legatione fuerit, et Macedoni sese opposuerit. Perspicuum igitur est, quæ oratio Demosthenis de Haloneso habita non extaret, sed perisset: illos eam quæ inuenta est, illi attribuisse: hæc re ductos, quod Demosthenes orationem de Haloneso habuisset: neq; scrutatos esse diligentius, an hæc esse uideretur illa scripta per eum oratio.

Controuersia nominū.
Cur oratio falso inscripta Demostheni uideatur.
Demosthenis libertas sine conuicijs.
Hegesippi esse hæc orationem.

Idem à diuersis dici potuisse.

Temeritas Criticorum.

DEMOSTHENIS, SIVE (VT LIBANI

VS. VULT) HEGESIPPI ORATIO, DE HALONESO, Hieronymo Vuolsio interprete.

Prostitetur se neglectis Philippi minis, libere consulturum reipub. Propositio bipertita.
Narratio, quid Philippus prætextat.

Inimè committendum est, Athenienses, ut propter ea crimina quæ Philippus, ius & causam uestram defendentibus obijcit, à dando uobis utili consilio deterreamur. Non ferendum enim fuerit, missis ab eo literis, liberè pro cōcione dicendi facultatem nobis eripi. Ego uerò, Athenienses, primùm ea de quibus scripsit Philippus, ordine percurram. Post, delegatorum oratione & ipsi dicemus. Philippus auspiciatur ab Haloneso, eamq; quum sua sit, se uobis donare dicit: uos uerò iu

re eam repetere negat, quam dum uestra esset, neq; ceperit, neq; nunc teneat. Ad nos etiam, quum apud ipsum legatione fungeremur, in hunc modum uerba fecit. Se insulam hanc latronibus ereptam occupasse: æquum esse igitur, ut ea sua sit. Neq; uerò difficile est, hanc rationem ut iniquam, ei extorquere. Omnes enim latrones aliena loca occupantes, eamq; munites, inde alios infestant. Quod si quis latrones ultus est, & superauit, non sanè probanda dicat, si uideri uelit, ea quæ illi per iniuriam & alijs erepta tenere, sua fieri. Nam si hæc concedetis, quid prohibet, si quem alium Atticæ ditionis locum, uel Lemni, uel Imbri, uel Scyri, prædones inuasent, & aliqui eosdem armis expulerint, quin statim is quoque locus, in quo prædones fuerant, quum uester sit, illorum fiat, qui latrones ultimi fuerint: Philippus autem non ignorat, iniusta esse ea quæ dicit: sed quum id optimè norit, fucum uobis posse fieri sperat per eos, qui causam ipsius ita hic acturi sunt, ut ipse uult, qui quæ id & antè promiserunt, & nunc etiam agunt. Præterea nec hoc eum præterit scilicet, per utrumq; nomen, utro uti malueritis, uos insulam habituros, siue accipiatis, siue recipiatis. Quid igitur eum mouet, quo minus iusto uocabulo usus, uobis restituat: sed iniusto, dono det? Non hoc utiq; ut in uos contulisse beneficium uideri uelit (ridiculum enim hoc beneficium fuerit) sed ut Græcis omnibus ostendat, bene secum agi putare Athenienses, si maritima loca à Macedonia accipiant. Hoc uerò uobis, Athenienses, non est committendum.

Quum autem dicit, se de his uelle iudicio experiri, nihil aliud nisi uos deridet. primùm, quum postulat, ut Athenienses, cum eo qui Pella oriundus est, de insulis apud iudicem ambigant, utrum uestræ an illius sint. Nam ubi uestra potentia, quæ Græcos in libertatem asseruit, maritima uobis loca tueri non poterit, sed iudices, quibus re permessa, ferendæ sententiæ potestatem dederitis, hi uobis eas conferuabunt, si tamen à Philippo largitionibus non corrumpentur: non ne uos, si hæc admiseritis, sine ulla controuersia, continente in uniuersum ceditis: & omnibus hominibus ostenditis, uos pro nulla re certamen cum eo suscepturos: si quidem pro maris imperio, in quo uos potentes esse gloriamini, non pugnabitis, sed sententiam iudicis expectabitis: iam quod ad tesseras & pactiones attinet, se quosdam misisse ait, qui eas facturi sint: ratas tamen futuras, non ubi in uestra curia comprobatae fuerint, quemadmodum lex iubet, sed quum ad se relatae fuerint. ita se uestræ cognitionis iudicem autoremq; facit. Nam in hoc uos antequerere uult, & in tesseriis pro confesso constitutere, se de factis circa Potidæam iniurijs, à uobis tanquam læsis nequaquam accusari: sed confirmari, iurè se eam & occupasse, & tenere. Atqui quot Athenienses Potidæam habitauerunt, quanquam eis cum Philippo non bellum, sed societas erat, & iusurandum intercesserat, fidemq; Philippus Potidæam habitantibus dederat: tamen facultatibus suis ab eo spoliati sunt. Vult igitur, ut undiq; confirmetis, se de hisce criminibus nec accusari à uobis, nec ullis affectos esse uos iniurijs, profiteri. Nam Macedonibus tesseriis aduersus Athenienses nihil omnino esse opus, præteritū tempus euidenti uobis argumento sit, Nec enim uel Amyntas Philippi pater, uel

Resutatio: Nō iuste possideri, quæ extorta latronibus occupantur.

Periculosam esse Atheniensibus Philippi rationationē.

Philippum pro ditoribus fretum, iniqua potestare.

Philippū ostentare suā potentiam, cū Atheniensium contempna.

Non esse dignitate Atheniensium, ut cum Macedonia de insulis in iudicio litigent.

Aliud caput orationis, de tesserijs. Atheniensium autoritas imminuta.

Insidia de eligenda confessione. Potidæam spoliati à Philippo.

Nihil opus esse tesserijs Macedonibus aduersus Athenienses.

reliqui Macedoniae reges, unquam tesseras cum urbe nostra fecerunt: quamuis tunc plura commercia, quam nunc, nobiscum eis intercederent. Nam in nostra potestate erat Macedonia, & tributa nobis pendebat, & emptoribus tunc magis quam nunc, tam nos illorum quam ipsi uestris utebantur: & iudicia mercatorum non erant ita accurata, ut hodie: quae quia singulis mensibus exercentur, efficiunt, ut tanto locorum interuallo seiuncti, tesseris nihil indigeant. Sed tamen quum illis temporibus tale nihil in usu esset, non expediebat, ut tesseris factis ad iura petenda, uel ex Macedonia Athenas, uel Athenis in Macedoniam nauigaretur: sed ut nos controuersas, illorum, sic illi nostris institutis & legibus iudicari patiebantur. Scitote igitur, tesseras istas fieri, ut uobis deinceps nullam esse causam probabilem Potidae uendicandae concedatis. At de praedonibus, aequum esse inquit, ut qui piraticam in mari exercent, a uobis & a se communiter pellantur. In quo non aliud quam hoc postulat, ut sibi a uobis tradatur maris imperium: utque consiteamini, uos sine Philippo, nec mare tueri & custodire posse. Hanc etiam licentiam dari sibi uult, ut quocumque nauigans, & insulas ingrediens, ibique desidens, per speciem arcendi praedones, insulas corrumpat, & a uestra societate & ditioe abalienet: neque contentus Macedonicos exules per uestros imperatores Thasum transportasse, reliquas etiam insulas sibi uendicare uult, mittendis hominibus, qui se nostrorum ducum classis adiungant, tanquam custodiae maris consortes futuri. Sunt sane qui dicant, nihil illi esse opus mari. At is qui mare negligit scilicet, triremes comparat, & naualia extruit, & classes mittere destinat, neque paruos sumptus facit in exercitationes naualis praelii, quibus nihil habet antiquius. Haec igitur, Athenienses, an putatis Philippum concedi sibi a uobis postulaturum, nisi & uos contemneret, & in istis, quorum amicitiam hic expetendam et concilianam sibi duxit, summam fiduciam haberet? Quos non pudet Philippo uiuere potius, quam suae patriae: a quo ea munera quae accipiunt, ferre se domum putant, quum interim ea quae domi sunt, uendant. Iam de pacis emendatione, quam legati ab eo missi penes nos esse iusserunt, quia correximus id quod totius humani generis consensu iustum est, ut utriusque sua teneant: id se concessisse negat, neque hoc legatos ad uos dixisse: propter nullam aliam causam, nisi quod ab istis quibus amicis utitur, persuasum ei est, uos ea quae pro concione dicta sunt, non meminisse. At qui solum hoc oblitus esse non potestis. Nam in eodem conuentu & legati ad uos ab eo missi uerba fecerunt, & senatusconsultum scriptum est. Quare fieri nequit, quum in praesenti uerba facta essent, & post ea statim senatusconsultum recitaretur, ut uos istud decretum, quod in legatos mentiretur, uestris suffragiis comprobaueritis. Quare hoc non contra me, sed contra uos scripsit: uos istis de rebus, de quibus nihil audissetis, responso dato, decretum illud ad se misisse. Ac legati quidem ipsi, qui (si diis placet) decreto fallabantur, quum ipsis de scripto responderetis, & eos hospitaliter inuitaretis, non ausi fuere prodire in publicum, ac dicere, iniuriam nobis facitis, Athenienses, & ea nos dixisse iactatis, quae non diximus, sed taciti se proripuerunt. Volo autem uos,

Athe-

Athenienses, (nam Python, qui tum legatum agebat, apud uos in concione laudatus fuit) eorum uerborum quae dixit, commonefacere. Scio enim uos ea meminisse. Fuerunt autem perquam similia etiam hisce Philippiliteris. Nam dum in nos, qui Philippum criminamur, inueheretur, etiam uos incusabat. Quum enim Rex incitatus esset ad bene de uobis merendum, & uestram amicitiam praeter caeteris Graecis in primis expetiuisset, uos illius desiderijs obistere, calumniatorum orationem approbantes, qui eundem a quo pecuniam peterent, criminarentur: quum uero illi tales orationes, quibus ipse profcindatur, uos oblectemini, allatae sint, mutari eius animum, quod illis insidiari putetur, de quibus bene mereri decreuerit. Proinde uetuit, ne populares oratores pacem reprehenderent, nec enim eam esse dissoluendam: sed si in pacis conditionibus aliquid perperam scriptum uideretur, id corrigere iussit. Philippum enim facturum esse omnia, quae uos decreuissetis. Quod si oratores calumniari pergerent, & ipsi tamen nihil scriberent, per quod & pax firmaretur, & perfidiae opinio a Philippo amoueretur: talibus hominibus non esse auscultandum. Haec uos audientes, probabatis, & aequa postulare Pythonem dicebatis: & erant illa quidem aequa. Dicebantur autem non ut aliquid illi utile, aut ea pro quibus perficiendis magnam pecuniam dilargitus fuerat, a foedere tollerentur: sed a nostratibus istis magistris prius edoctus illa fuerat, qui putabant, fore neminem qui Philocratis, per quem Amphipolis perijt, decreto intercedere auderet. Ego uero, Athenienses, nihil contrarium legibus promulgare ausus sum, sed decreto Philocratis, quod cum legibus pugnabat, contraria scripsi: ut ego demonstrem. Nam senatusconsultum Philocratis, quo uos Amphipolim perdidistis, prioribus senatusconsultis aduerfabatur, per quae uos eam regionem obtinuistis. Ac illud quidem senatusconsultum Philocratis, erat legibus contrarium, neque fieri poterat, ut is qui leges in promulganda sententia sequeretur, senatusconsulto contrario legibus, consentientia scriberet. Quum autem illis prioribus senatusconsultis, quae & legitima erant, & uestram ditioem tuebantur, consentanea scriberem: cum legitima scripsi, tum Philippum coargui, eum & fucum uobis facere, et pacem emendari nolle, sed id agere, ut oratoribus reipublicae studiosis, fides apud uos abrogaretur. Ac eum emendationem foederis, quam uobis permisit, nunc a se permissam esse negare, omnes scitis, & Amphipolim suam esse dicere. Nam uos eam sibi tradidistis, quum decerneretis, ut quae iam tenebat, retineret. Enim uero uos tale quidem senatusconsultum fecistis: sed Amphipolim ipse esse, nunquam decreuistis. Teneri enim possunt etiam aliena, & non omnes qui tenent, sua tenent. Nam multi etiam aliena possident. Quare istae illius argutiae & captiones friuolae sunt, & ineptae. Ac decreti quidem Philocratis meminit, sed eius epistolae quam ad uos, dum Amphipolim obtulerat, misit, oblitus est: in qua consitebatur, Amphipolim esse uestram, et promittebat, si expugnasset, eam se uobis redditurum, ut quae uestra esset, non eorum qui tum tenebant. Proinde qui prius Amphipolim quam Philippus expugnasset, incolebant, Atheniensium regionem habebant.

e Sed

Tertium caput: Philippum sub praetextu piraticae prohibitionis, affecta remaris imperium.

Philippi nauici apparatus.

Insectatio pro duorum.

Quartum caput: De foederis emendatione.

Philippum impudenter negare, quae per legatos liberamente concesserit.

Legatos coram non quos esse de salute decreti.

Pythonis concione apud Athenienses habita.

Qua spe Python tam prolixum esse cum Atheniensibus egerit. Philocratis decretum abrogatum.

Quintum caput: De Amphipoli.

Amphipolim ex decreto Atheniensium, non esse Philippum.

Philippus concione Amphipolim esse Atheniensium.

Sed eandem, postquam Philippus cepit, non Atheniensium regionem, sed suam tenet: Imò ne Olynthum quidem: non Apolloniam: non Pallenen, ut alienas, sed ut suas regiones tenet: Nunquid uobis uideatur, caute & circumspicte ad uos omnia scribere, ut appareat eum & dicere & agere, quæ omnes homines iusta esse fateantur? an potius hominum exultationem è sublimi despiciere? qui regionem, quam Græci & Rex Persarum pronunciarunt & confessi sunt esse uestram, eam suam esse, & non uestram asseueret? Alterum caput, quod in foedere emendastis, hoc fu-

Sextū caput:
De libertate
Græcorum.

it, ut Græci, qui foedere non continerentur, liberi essent, suisque legibus uiuerent: ac si quis eos inuaderet, ut foederati illis opem ferrent. Nam & æquum hoc & humanum esse ducebatis, ut non nos solum, sociique nostri, & Philippus eiusque socii in pace uiuerent: alij uero, qui necque nostri, necque Philippi socii essent, in medio discrimine positi, a potèntioribus perderentur: sed ut hi quoque, propter uestram pacem essent incolumes: utque nos, ar-

Græci à Phi-
lippo contra
foedus subacti.

mis positis, reuera pacem ageremus. Quanquam autem hanc correctionem in epistola fatetur, ut auditis, & æquam esse, & à se recipi: Pheræis tamen urbem eripuit, & arci præsidium imposuit, ut scilicet suis ipsi legibus uiuant: contra Ambraciam ducit exercitum: tres urbes in Cassopia, Pandosiam, Bucheta, & Elatiam, Eleorum colonias, exultis agris, opidisque ui subactis, Alexandri affinis sui seruituti subiecit. Proinde uehementer cupit Græcos esse liberos, suisque uiuere legibus, ut res ipsæ de-

Septimum ca-
put: uana Phi-
lippi pollicita-
tiones.

rant. De pollicitationibus, quibus perpetuo uos obruit, tanquam ingentia in uos beneficia collaturus, se falso à me accusari, & apud Græcos in inuidiam adduci dicit: quum uobis nihil unquam sit pollicitus. Vtque adeo impudens est is ipse, qui in ea epistola, quæ adhuc in Curia habetur, affirmabat, se nobis, aduersarijs suis, ora obturaturum, si pax fieret, tot se beneficia in uos collaturum, quæ iam tum scripsisset, si scisset pacem esse futuram. Nimirum bona illa quæ accepturi eramus, prompta & expedita fuerunt, modo pax conciliaretur. At, facta pace, beneficia in nos conferenda, in uentos abierunt: tantaque Græciæ uastatio consecuta est, quantam uos scitis. Vobis autem in præsentī epistola pollicetur, si & suis amicis & defensoribus credatis: & nos, à quibus apud uos conuicijs profcindatur, puniatis: se in uos fore beneficentissimum. At illa beneficia huiusmodi erunt: necque uestra uobis reddet (sua enim esse dicit) necque dona ex orbe hoc habitabili proment, ut ne apud Græcos in crimen ueniatur: sed uerisimile est fore, ut aliqua alia regio, & alius aliquis locus subito emergat, ubi uobis dona illa dentur. De oppidis, quæ uobis tempore pacis eripuit, foedere rupto, & pace dissoluta, postquam non habet quid dicat, sed palam iniuste fecisse conuincitur, de his iudicium æquæ & cōmuni Curiae permittere se paratum esse dicit: quum ea sola sententiam iudicis non requirant, sed ipse dierum numerus sit iudex. Omnes enim scimus quo mensē, quotoque die pax facta sit. Quemadmodum autem hæc scimus, sic nec illa ignoramus, quo mensē, quotoque die Serrium castrum, Ergisce, & Sacer mons capta sint. Non utique res sic geste, obscuræ sunt, ut disceptatio requiratur: sed notum omnibus, priorem fuisse mensē eum

quo

quo pax facta est, quam quo illa oppida capta sunt. Ait autem, quotquot in bello è uestris capti sint, eos captiuos se uobis reddidisse, quum Carystium, procuratorem nostræ urbis, cuius uiri reposcendi gratia uos tres legationes misistis, tam uehementer in uestram gratiam dimittere uoluerit, ut nec à se interfecti cadauer ad sepulturam dederit. De Chersoneso quæ ad uos scribat, examinare fuerit operæ precium, & præterea etiam ea quæ agit, nosse. Nam locum omnem qui extra Forum est, ut suum, & nihil ad uos attinentem, Apollonide Cardiano fruendum concessit. At qui Chersonesi limites sunt non Forum, sed ora montani Iouis, quæ est intra Pteleum (ulmum) & albam Actam (littus) quo in loco institutum fuit, Chersonesum fossa ducta diffinire: id quod aræ inscriptio montani Iouis indicat, his uerbis:

Limes ut in medio Leuca, Pteleique, notetur,
Hæc est excellens ara sacra Ioui.
Ne populos turbet contentio, Iuppiter ipse,
Rex superum medius limite signat agros.

Hac igitur regione, quæ tanta est, quantam plerique uestrum norunt, partim ipse fruitur, partim alijs dono dedit, omnesque fundos uestros sibi subiicit. Nec eam duntaxat regionem quæ extra Forum est, uobis eripit: sed & in hac epistola scribit, uos oportere iudicio transigere cum Cardianis qui extra Forum habitant: cum Cardianis inquam, qui in prouincia uestra habitant, si qua uobis cum illis controuersia sit. Est autem illis controuersia uobiscum, atque ea num parua de re, considerate. Se regionem incolere dicunt quæ sua sit, & non uestra: & quicquid uos ibi possideatis, id uos possidere tanquam in aliena ditione partum: at quæ ipsi teneant, se tenere tanquam fundos in sua terra. Et hæc uestrum ciuem, Callippum Pæaniensem, senatusconsulto promulgasse. In quo haud sanè mentiuntur: promulgauit enim. Quem quum ego uiolatarum legum reum fecissem, uos absoluisistis. Proinde id effecit, ut ea de regione controuersiam haberetis. Quod si de hoc in iudicium uenire contra Cardianos non pudebit, utrum ea regio uestra, an uero ipsorum sit: cur non eodem etiam contra Chersonesitas reliquos iure utimini? Quin adeo contumeliose uobis insultat, ut aiat, si Cardiani uenire in iudicium recusent, se eos coacturum. quasi uero uos ne Cardianos quidem adigere possitis, ad ea uobis præstanda quæ iusta sunt, quod quum uos nequeatis, ipse se illos ad id faciendum coacturum dicit. An non ingentia in uos beneficia confert? Nec defunt tamen, qui hanc epistolam bene scriptam esse dicant: qui quidem maiore uestro, quam Philippus, odio digni sunt. Is enim, dum uobis in rebus omnibus aduersatur, sibi ipsi gloriam & magnas opes acquirit. At quicumque, Athenienses quum sint, beneuolentia Philippum, non patriam prosequuntur: hi, ut eorum malitia meretur, à uobis malè perdi debent: si modo uos cerebrum in temporibus, & non in calcibus conculcatum geritis. Reliquum adhuc mihi est, ut & ad præclaram istam epistolam, & dicta legatorum, tale responsum scribam, quod & æquum esse, & uobis profuturum existimem.

Non caput
De captiuis
redditis.

Decimum ca-
put: de Cher-
rhonefo.
Locus extra
Forum, & foedus
yepæ.
Chersonesili-
mites.

Philippi lite-
ra de Cardia-
nis.
Controuersia
Cardianorum
cū Atheniensibus.

Callippus
Pæaniensis.

Nō disceptan-
dum cū Car-
dianis.
Philippū deri-
dere Atheni-
ensium imbe-
cillitatem.

Proditores
maiore odio ef-
se dignos,
quàm Philip-
pum hostem.

Responsum ad
epistolam, hu-
ic orationi nō
insertum.

inimicitijs, & eius conatibus obfistendi uoluntate prodita: sed neglectis occasionibus, & rebus infectis, dedecus etiam in super suscipiamus. Ne igitur ignoretis, Athenienses, etiam nunc cætera uerba esse atque prætextus: hoc uero agi, & omni ratione strui, ut dum uos domi maneat, & nullæ nostræ urbis copiarum foris sint: per summum ocium, quæcunq; uult Philippus conficiat. Videte primum, quid in præsentia fiat. Nunc ille cum magno exercitu in Thracia uersatur, & magnas uires, ut præsentibus hi dicunt, accersit è Macedonia & Thessalia. Quod si expectatis Etelesijs, Byzantium aggressus fuerit, & obsiderit, primum an putatis fore, ut Byzantium in eadem qua nunc sunt amentia maneat, & uos non accersant, auxiliaq; uestra non postulent: Equidem non opinor: sed si quibus minus etiam fidunt quam uobis, eos quoq; potius in urbem recipient, quam urbem illi tradant, nisi ui prius occuparit. Cum uos igitur hinc navigare non poteritis, illic nulla præsidia parata erunt: nihil obstabit, quo minus intereant. At intemperie agitant homines illos, nec ad illorum amentiam addi quicquam potest: Omnino: sed incolumes tamen eos esse oportet. id enim est è republica. Præterea ne illud quidem compertum habemus, fore ut Chersonesum non inuadat. Sed si ex eius epistola, quæ ad uos misit, iudicandum est, ultimum se ait milites Chersonesitanos. Proinde si exercitus hic iam constitutus, retinebitur, & regionem tueri nostram poterit, & illius ditionem non nihil infestare. Sin semel perdetur ac dilabatur, quid agemus, si Philippus Chersonesum inuaserit: Diopithem in iudicium adducemus scilicet: Sed quid ea re proficietur? At ipsi hinc auxilia mittemus: Quid uero, si ueti nos impederint, ut navigare nequeamus? At non ueniet credo: Quis uero huius rei sponfor est: Nunquid cernitis & consideratis, Athenienses, imminens anni tempus, sub quod nonnulli existimant, Hellepontum uestris præsidijs destitutum, tradi oportere Philippo: Quid uero si Thracia relicta, ne quidem ad Chersonesum accesserit, aut Byzantium (nam & hæc considerare debetis) sed Chalcidem aut Megara inuaserit, eodem modo quo nuper Oreum? Vtrum ne præstabit hic illi occurrere, ac permittere ut bellum ad Atticæ fines accedat: an uero id machinari, ut illic alijs negotijs detineatur? Ego quidem hoc præferendum cenfeo. Omnes igitur, his cognitis & consideratis, exercitum, quem Diopithes in reipub. præsidium comparare conatur, non adducere in inuidiam, neq; id agere ut disipetur: sed ipsi etiam alias maiores uires adijcere debent, tum suppeditanda pecunia, tum cæteris rebus ritè adiuuando. Nam si quis Philippum percontetur: Age dic, utrū males istos milites, quos nunc Diopithes habet, quales quales sint (nihil enim contradico) pollere, & in gloria esse apud Athenienses, atq; eorum numerū, uires suas reipub. conferente, augeri: an uero propter quorundam calūnias & accusationes diuelli, ac interire? Posterius hoc, opinor, se uel le respōderet. Quæ igitur Philippus à dijs immortalibus precaret, ea nostrum quidam hic moliuntur: Et quæritis adhuc, qua de causa nostra ciuitas pessum ferit? Velim autem liberè uos statum nostræ urbis præsentem examinare, & considerare, quid ipsi faciamus nunc, & quomodo res

Quæ pericula Atheniensibus imminant, si sint imparati?

Byzantium contra Philippum defendendum.

Chersonesum etiam, à Philippo imminere periculum.

Metuendum, ne Philippus ad Atticam propè accedat.

Exercitus Diopithis Philippo molestus, reipub. utilis.

Accusatio peruersitatis Atheniensium.

administremus. Nos neq; tributum conferre uolumus, nec ipsi militare audeamus, neq; publica pecunia abstinere possumus, neq; assignatam Diopithi pecuniam pendimus, nec quæ ipse sua industria compararit, laudamus: sed inuidemus, & speculamur, unde & quid sit facturus: alia deniq; in hunc modum agimus omnia, nec, quum his animis simus, nostrum negotium agere uolumus: sed quum uerbis eos laudemus, qui pro dignitate reipub. dicunt, reipsa cum horum aduersarijs nos coniungimus. Proinde quemadmodum uos eum subinde qui suggestum conscendit, rogare soletis, Quid igitur faciendum est: sic ego uos interrogabo, Quid igitur est dicendum? Nam si uos neq; tributum conferetis, neq; ipsi militabitis, neq; publicæ pecuniæ parcatis, neque constitutam Diopithi pecuniam numerabitis, nec quæ ipse sibi compararit relinquetis, neq; uestrum negotium agere uoletis: non habeo quid dicam. Nam si iam tantam licentiam criminari & calumniari uolentibus datis, ut illis quoq; de rebus, quas acturum eum esse aiunt, antequam fiant, accusantes audiat, quid aliquis dicat? Quid uero his rebus proficiatur, uestrum quibusdā est cognoscendum: idq; ego liberè dicam: nec enim possum aliter. Quotquot uestri duces è uestro portu unquam soluerunt, hi omnes (aut ego me quo uis supplicio dignum fatebor) & à Chijs, & ab Erythrajs, & à quibus, qui que potuit (his dico qui Asiam incolunt) pecuniam accipiunt, accipiunt autem qui naues habent singulas, aut binas, minorem: maioribus instructi copijs, maiorem. Dant autem, quicunq; dāt, siue parum siue multum, non gratis & frustra (nec enim ita insaniunt) sed illa pecunia redimunt suorum mercatorum securitatem, ne illi à militibus uiolentur, aut spoliētur, sed ut incolumes suæ naues deducantur. Aiunt autem eam pecuniam bene nignitate & studio uestri dare se, idq; nomen huiusmodi largitionibus accommodatur. Iam igitur etiam Diopithi minimè dubium est, exercitū habenti, quin isti omnes pecuniam daturi sint. Nam unde alijs eum, qui nec à uobis quicquam accepit, nec ipse habet unde stipendia soluat, milites alere putatis? Num de celo? Minimè id quidem, sed his prouentibus, quos congregat & emēdicat & mutuatur, eos sustentat. Quare qui eum apud uos traducunt, quid illi agunt aliud, nisi quod omnibus denunciant, ne quid ei dent: ut qui pœnas daturus sit, non eorum modo facinorum, quorum ipse uel autor uel adiutor extiterit, sed horum etiam quæ facturus fuerit? Huc pertinent isti sermones: Obsidione cinget, Græcos hostibus obijcit. Nunquid enim istis curæ sunt Asiam incolentes Græci? Maior igitur eorum uirtus est ad consulendum alijs, quam ad patriam defendendam. Atq; hoc scilicet illud est, si in Hellepontum mittatur alius imperator. Nam si grauitè peccat Diopithes, parua, Athenienses, parua tabella, hæc omnia prohibuerit: legesq; iubent, eos qui in hunc modum delinquant, publicè accusari: tantis uero sumptibus, tot triremibus custodiri à nobis, nequaquam. Nam ea quidem esset extrema insania. Contra hostes qui legibus coherceri nequeunt, milites conscribendi sunt, & mittendæ triremes, & pecunia conferenda: idq; necessario fit. At ubi cum ciuibus res est, senatus consulto, publica accusatione, tributis iudicijs,

Quid agendum? quid dicendum?

Diopithes propter calumniatores, committit amplius non habiturum.

Emolumenta ducunt.

Coacta libertas.

In calumniatores Diopithis.

Diopithi non dandum esse successorem.

dicijs, tota res conficitur: nec pluribus est opus. Hæc prudentium hominum officia sunt, at quæ isti agunt, insultantium, & negotia corrumpentium. Ac istorum quidem nonnullos esse tales, quanquam ferendum grauius, non tamen grauius est ferendum: sed hoc potius, uos in hoc confesso ita iam esse animatos, ut si quis pro concione dixerit, Diopithem esse, aut Charetem, aut Aristophontem, aut quemuis ciuium, cui mala omnia accepta ferenda sint: statim assentiamini, & eius orationi applaudatis. At si quis progressus in medium, uera dicat: Nugas agitis, ô Athenienses: Malorum omnium & rerum harum Philippus est caput: qui, si quiescisset, nihil negotij esset reipublice: non quidem uera eum dicere, negare possitis: sed grauius laturi tamen uideamini, atq; existimaturi, eum ueluti cladem afferre. In causa hoc est (sed oro per deos, ut quæ ad uestram salutem pertinent, liberè dicere mihi liceat) iam olim quidam reipub. gubernatores ita uos parauerunt, ut in concionibus metuendi sitis, & acres: in bellicis uerò apparatibus remissi, et aspernandi. Si quis igitur autorem malorum eum esse diceret, quem sciretis inter uos posse comprehendi, assentiremini utiq; & uelletis, at si quis eum designet, qui nisi uictus armis, affici supplicio non potest: nec sitis opinor quid sit agendum, sed uos coargui molestè fertis. At qui decebat, Athenienses, diuersum fieri: ut magistratus uniuersi uos assuefacerent, in concionibus, ad clementiã & humanitatẽ (nam in his de iure uestrorũ ciuiũ & sociorum agitur) in apparandis uerò bellis metuendos uos & acres efficerent. Ibi enim cum hostibus & aduersarijs res est. Nunc, dum uobis assentantur, & mirabilibus artificijs atq; obsequijs uestram gratiam aucupantur, id uobis contulerunt, ut in concionibus factum præ uobis feratis, & ab adulatoribus, nihil audiat, nisi quod auribus blandiatur: res uerò eò redierint, & hi negociorum sint euentus, ut de salute & incolumitate periclitemini. Agite uerò, per Deos immortales, si Græci à uobis earum occasionum, quas per ignauiam modò amissis, rationes reposcerent, uosq; interrogarent: Subinde, ô Athenienses, legatos ad nos mittitis, dictitantes, Philippum nobis & Græcis omnibus insidiari, & hominem esse cauendum, et si qua sunt eius generis alia: nec se erit nos assentiri, & fateri. Facimus enim hæc. At ô mortaliũ omnium ignauissimi (dicent) quum homo iste perpetuos decem menses abesset, ita & morbo & hyeme & bellis interclusus, ut domum regredi omnino non possit: uos nec Eubœam in libertatem asseruistis, nec uestrarum opum quicquam recuperastis. Ipse uerò dum uos domi sedetis, dum ocium agitis, dum sani estis (si qui tamen his factis sani dicendi sunt) duos in Eubœa tyrannos constituit, quorum alterum è regione Atticæ tanquam propugnaculum opposuit, alterũ ad Sciathum collocauit. At uos ne hæc quidem (si quidem nihil aliud uelletis) impediuistis, sed coniuuentis, de iure utiq; uestro illi cõcessistis, ut iam nemini dubium esse possit, etiam si Philippus decies moreretur, uos nihilo magis commotum iri. Quorsum igitur legatos mittitis? cur accusatis? quid negotiũ nobis facessitis? Hæc si dixerint, quid afferemus, aut respondebimus, Athenienses? Ego quidem non uideo. Sunt autem qui putent se oratorem ita redarguere, postquam

Atheniense
credulitas &
negligentia.
Philippus, non
duces accusan
di.

Imò improbi
tas & stulti
cia hominum
meretur tale
correctorem.

Athenienses
in concionib.
feroces, in bel
lo gerẽdo furi
les.

Philippus ar
mis uincẽdus.

Quomodo
Athenienses à
Græcis accu
sari possint.

quam interrogarint, Quid nam igitur agendum est? Quibus ego summa æquitate, uerissimèq; sic respondebo: Hæc non agenda sunt, quæ nunc agitis: et tamen singulatim etiã accuratè omnia dicam, modò illi ut prompti sunt ad percõtandum, ita & ad rem gerendam sint alacres & parati. PRIMVM, Athenienses, persuasum omnino habere debetis, Philippum ciuitati nostræ bellum intulisse, pacem que uiolasse. quare de his definite uos inuicem accusare. Hostem esse præterea toti urbi, & solo urbis, addam etiam, omnibus hominibus qui in urbe degunt, atque illis in primis, qui se in maxima esse apud eum gratia putant. Quod si creditu difficile uideretur, intueantur Euthycratem & Lathenem Olynthios, qui, cum ei esse intimi uiderentur, postquam urbem prodiderunt, omnium pessimè perierunt. Nulli tamen rei tam infensè aduersatur, atq; insidiatur, ut libertati nostræ urbis: nec in quicquam aliud tanto studio incumbit, quam ut hanc demoliatur. Idq; nunc quidem, nõ sine ratione propemodum agit. Satis enim hoc perspectum habet, etiam si cæteros omnes suæ dominationi subiecerit, se tamen nihil securè constanterq; tenere posse, dum uos libertate fruamini. Nam si qui casus aduersus inciderit (quales homini euenire multi possunt) omnes qui iam ui subacti, illi parent, fore ut ad uos confugiant. Ita enim res habet: non ea uestra ingenia sunt, ut ipsi alijs ui oppressis, imperia teneatis, at in eo magnæ sunt uires uestræ, ut aliũ potiri principatu prohibeatis, aut eo potitum exturbetis. Denique assertantibus imperium facessere negotium, & omnibus hominibus libertatem restituere, parati estis. Non igitur uult, libertatem nostram suis imminere occasionibus, multum abest ut hoc uelit, cum rem nõ malè, nec segniter cõsideret. Primum igitur ob hoc existimandum est, hostem illum esse reipub. ac libertatis irreconciliabilem. Nisi enim hoc animis uestris infixum federit, rerum curam seriò suscipere non uoletis. Secundo loco illud certò sciendum est, omnia quæ molitur & apparat nunc, ad urbem nostram oppugnandam pertinere: atq; ubicunq; aliquis eum ulciscetur, id pro defensione uestra futurum esse. Neq; enim quisquam uestrum ita simplex est, ut Philippũ existimet mala illa in Thracia (nam quo alio nomine appelles Drongilum, & Cabylen, & Mastiram?) & ea quæ nunc expugnat, sibiq; subijcit, cupere, utq; illa obtineat, & labores & hyemes & extrema pericula sustinere: Atheniense uerò portus, & naualia, & triremes, et argentifodinas, et tantos prouentus non cupere? aut passurum, ut uos ista teneatis: cum propter panicum & siliginem in Thracijs cuniculis defossa, in Barathro non dubitet hybernare? Non ita est. Sed & illa, ut his potiatur, & cætera omnia molitur. Quid igitur? Prudentium hominum est, quum hæc sciãt & cognorint, insignem istam perniciosamq; socordiam deponere, & pecuniã conferre, idemq; ut faciant à socijs petere, ac prouidere atque agere omnia, constitutus iste exercitus ne dilabatur: ut quemadmodum ille paratas legiones habet ad uiolandos & subigendos omnes Græcos, ita uos legiones habeatis ad seruandos omnes & tuendos paratas. Nam auxilijs mittendis, & milite tumultuario, nunquã potest quicquam rectè perfici, Sed conscribendæ legiones sunt, & com-

Consiliũ argu
issimũ, & ue
rissimum.

Philippus ho
stis iudicãdus.

Philippus de
mocratiã, id
est libertatis
inimicus.

Athenienses li
bertatis asser
tores.

i Hostis.

2 Acerrimus
insidiator.

Legiones alen
dæ.

meatus illis suppeditandus, & publici questores deligendi, & quod fieri potest diligentissima conseruandae pecuniae ratio est ineunda. His factis pecunia a quaestoribus, reru gestaru rationes a duce reposcent. Quod si haec uobis cordi fuerint, si haec susceperitis, reuera licebit iustam habere pacem, & Philippum domi se continere cogetis, quod maius bonum nullum esse queat: aut equo Marte bellum geretis. Si quis uero haec sine & magnis sumptibus, & multis laboribus posse fieri non putat, recte omnino putat. Sed si idem consideret, quae pericula urbi impendeant, nisi ita fecerimus: inueniet expedire, ut ultro quod fieri debet, faciamus. Nam si quis deorum uobis spoderet (nec enim mortalium ulli tanta de re fides adhiberi tuto possit) si quieueritis, & omnia neglexeritis, eum tandem in uos ipsos impetum non esse facturum: turpe quidem certe, o Di immortales, fuerit, atque indignum, tum uobis, tum florente republica, tum rebus gestis maiorum, ob priuatum uestrum ocium reliquos Graecos omnes desertos obijcere seruituti. Ac ego qui dem ipse malim emori, quam talis alicuius autor esse consilij. Verum si quis alius talia dicit, et uobis persuadet, esto, ne defendite uos, abijcite omnia. Sin hoc consultum esse nemo putat, contraque praescimus omnes, quanto plura eum sibi subijcere permiserimus, tanto cum grauiore & potentiore hoste nobis fore conflictandum: quid tergiversamur, aut quid late agimus? aut quando, Athenienses, rerum curam suscipiemus? Tum credo, cum ingruerit aliqua necessitas: Atqui ea necessitas, quam homo liber ita nominet, non tantum iam adest, sed iam pridem etiam praeteriit. Seruile uero necessitas ne ingruat, utique est optandum. Quid uero interest? Hominem liberum haec maxime necessitas urget, si res temere, & cum dedecore administrantur. hac ego maior quae necessitas sit dicenda, nescio. Seruo autem plagae & corporis excarnificatio, quae absint ut si ant, & dictu indigna sunt. Quamquam autem reliqua omnia libere dixissem, & ostendissem quo pacto uos aliqui magistratum circumuenire soleant, caetera missa faciam. Sed cum primum aliqua mentio sit Philippicorum rerum, quidam surgens dicit, Pace frui quam optabile est: magnum exercitum alere quam molestum: Diripere quidam aerarium uolunt, aliaque similia uerba, quibus uos remorantur, & illi occasionem praebent, suo arbitratu per ocium quiduis peragendi. Ita fit, ut uos ocium adipsamini, atque in praesens nihil agatis: (que uereor, ne uobis aliquando magno constitisse credituri sitis) isti uero gratiam uestram auferant, & harum rerum mercedem. Ego uero superuacaneum esse puto, uobis suadere pacem, quibus iam persuasum id est: sed illi suadendum hoc est, qui bellis gerendis occupatur. Cui si persuasum fuerit, in uobis nulla mora est. Difficilia autem habenda sunt, non quae tuenda salutis gratia insuperferimus, sed ea quae patiemur, si haec facere noluerimus. Direptio porro pecuniae, diligenti cura & conseruatione prohibenda est, non neglectu & abiectio ne utilitatis. Ego uero Athenienses, hoc ipsum aegre fero, si pecuniae direptio (quam ut tueri, sic peculatores punire, penes uos est) quibusdam uestrum est molesta: Philippus autem, qui totam Graeciam ordine diripit, & uestro malo diripit, non est molestus. Quae igitur causa tandem est, Atheni-

Sumptus et labores non fugiendi.

Satis Graecos defendendos esse.

In summo ipsos Athenienses periculo uersari. Amarulenta concessio.

Necessitas liberi hominis & serui.

Insectatio eorum qui pacis, quae nulla est, conseruandae studium simulant.

Stultum curare pecunias, homines negligere.

Athenienses, cum Philippus ita manifeste bella gerat, per iniuriam graferetur, urbes occupet: ut istorum nemo unquam dixerit, eum iniuste agere, bellumque facere: sed ut concitati belli crimen illis duntaxat impingant, qui conatibus illius obstitendum, & libertatis defensionem suscipiendam esse suadent: Ego docebo. Volunt, si quas a bello molestias ceperitis, iram, quam concipere soletis, in eos conuerti, qui uobis utilissima dicunt, ut hos causam dicere cogatis, non Philippum ulciscamini: atque ipsi & accusent, & sua facinora, quae nunc patrant, impunè ferant. Hoc illud est quod dicunt, uelle quosdam apud uos excitare bellum, hinc illa oritur altercatio atque intercessio. Ego uero certo scio, Philippum, cum nemo Atheniensium bellum decreuisset, tum alia multa quae nostra fuerunt occipasse, tum nunc auxilia misisse Cardianis. Si nos igitur dissimulare uolumus, ab eo nos bello peti: mortuum omnium stolidissimus esset, si ipse id coarguere uellet. Sed quum nos ipsos inuaserit, quid tum dicemus? Ipse enim se nobiscum bellum gerere negabit, quemadmodum & Oritis fecit, cum milites in eorum agro essent: & Pheræis, priusquam moenia oppugnaret: neque cum Olynthijs statim in principio se bellum gerere professus est, donec in ipsa regione adestet cum exercitu. Num tum quoque bellum illos concitare dicemus, qui propulsare uim iubebunt? Hoc igitur superest, ut seruiamus. Nec enim medium quicquam est, si nec uis propulsetur, nec ab hostibus ocium concedatur. Neque uero nos in pari cum caeteris periculo sumus. Neque enim urbem subigere uult Philippus, sed penitus excidere. quia satis intelligit, uos seruire neque uelle: neque si uelletis, posse. nam imperare consueuistis: atque occasione oblata, sibi plus negotij posse facessere, quam reliquos homines uniuersos. Proinde sic statuendum est, nobis esse de excidio aut incolumitate reip. dimicandum: quicquid se illi uendiderunt, & odio persequendi, & in cruciatum abripiendi sunt. Non enim fieri potest, ut externi hostes superent, nisi prius domesticos hostes punieritis, qui illi subseruiunt: sed necesse est, ubi in hos, tanquam scopulos quosdam, impegeritis, ut illi uobis anteuertant. Nam cur eum ita ferociter & contumeliose uobis insultare nunc putatis? (nihil enim aliud mihi quidem facere uidetur, nisi hoc) & cum alios benefaciendo, si non aliud, saltem seducat, uobis iam etiam minitari? Veluti Thessalos multis datis muneribus, in praesentem hanc seruitutem pellexit. Neque dicendo quisquam consequi potest, quam uarijs artibus miseros Olynthios, data prius Potidaea, multisque alijs, deceperit. Thebanos etiam nunc ad se allicit, sibi obnoxios facit, tradita Boeotia, posteaquam eos magno grauique bello liberauit. Itaque hi omnes dum aliqua commoditate fruuntur, alij iam perpessi ea sunt quae omnes norunt: alij, qui quid tandem contigerit, patientur. At uos, ut quae perdidistis, taceam: in ipsa pacificatione, quoties decepti? quam multis spoliati estis? Non ne Phocensibus? non ne Pylis? non ne Thracia, Dorisco, Serrio, Cerfoblepte ipso? nonne nunc urbem Cardianorum tenet, ac constitetur? Cur igitur alia ratione illos, nec eodem modo uos tractat? Quia in sola nostra urbe ex omnibus alijs, impunè hostium commodis patrocinari licet: ac si quis pecuniam ipse accepit, concionandi potestatem

Perstringit Philippi proctores.

* In 4 Philippica additur (Necesse enim, necesse est oriri multas a bello calamitates.)

Athenienses non seruitute, sed excidium esse metuendum.

Proditores a medio tollendi. Philippum proditoribus fretum, Atheniensibus insultare. Reliqui Graeci beneficijs inescati.

Athenienses spoliati.

Licentia proditorum apud Athenienses.

Philippus reli-
quas urbes be-
neficijs in-
scavit.

Proditorū suc-
cessus.

Athenarū ino-
pia.

Infectatio af-
sentantium po-
pulo oratorū.

Confidentia.

Fortis orato-
ris & boni ci-
uis descriptio.

Collata in re-
pub. à Demo-
sthenē benefi-
cia.

Liberalitas.
Integritas.

Consilia.

statem habet, etiam si uos uestris opibus interim spoliati sitis. Olynthi, causam Philippi agere tutum non fuisset, nisi populus Olynthiorum delinuit esset illo tradita Potidææ, qua unâ frueretur, beneficio. Nō tutum fuisset in Thessalia Philippi causam agere, nisi multitudo Thessalorum, eiectionis à Philippo ipsorum commodo tyrannis, atq; Pylæa restituta, in societatem beneficiorum & ipsa uenisset. Non fuit Thebis tutum, priusquam Bœotiam illis, delectis Phocensibus, reddidisset, Athenis uero, cum non Amphipolim tantum, & agrum Cardianorum nobis eripuerit, sed Eubœam ita muniat, ut ueluti arx sit ad nos excludendos & oppugnandos, & nunc Byzantium inuadat: tutum est dicere pro Philippo. Proinde horum aliqui ex mendicis repētē ditati, & ex ignotis & obscuris celebres sunt facti, & illustres: uos contra, ex illustribus obscuri, & copiosis inopes. Nam urbis ego quidem opes in socijs, fide, beneuolentia esse positas existimo: quarum rerum omnium penuria uos laboratis. Quas dum uos negligitis, & uobis eripi sinitis, ille beatus factus est, & magnus, & formidatur ab omnibus Græcis & Barbaris: uos, humiles & deserti, rerum uenaliū copijs splendidi, earum apparatu quæ uos decebant, ridiculi. Nō autem eodem modo uobis & sibi metipsis quosdam oratores consulere uideo. Vobis enim quiescendum esse dicunt, etiam si uiolemini: ipsi uero apud uos quiescere non possunt, tametsi nemo eis iniuriam faciat. Deinde quisquis tandem suggestum conscenderit, Non uis (inquit) autor fieri, aut periclitari, sed timidus es & mollis? Ego uero audax & importunus atq; impudens neq; sum, neq; fieri uelim: fortiolem tamen longē lateq; illis, qui proteruē apud uos publica negocia tractant, me esse existimo. Qui enim, Athenienses, posthabita utilitate reipub. in iudicium adducit, proscrit, dat, accusat: nulla quidem hæc fortitudine facit, sed quia scit, dum quæ uobis placeat, loquatur, & nullam reipub. partem uacillantem, quæ creare periculum queat, attingat, se quasi pignus habere suæ salutis & incolumitatis, audax & confidens est. Qui uero publici boni causa crebro uestris uoluntatibus aduersatur, & nihil ad gratiā loquitur, sed semper utilitatem spectat, & eam gerendæ reipub. rationem eligit, in qua Fortuna magis quam Ratio dominatur: & tamen haud recusat, quo minus utriusq; à se rationes repetatis: hic demum uir fortis, atque etiam bonus idem ciuis est: non isti auræ popularis captatores, qui breuibus istis obsequijs summa reipub. præsidia perdiderunt, quos ego tantum absūm ut æmuler, aut dignos reipub. ciues esse putem, ut si quis me roget, Dic mihi, tu uero quid contulisti reipublicæ? Quanquam possem, Athenienses, & trierarchias, & ædilitia munera, & pecuniæ collationes, & captiuorum redemptiones, & alia similia humanitatis officia cōmemorare: nihil tamen huiusmodi referam: sed hoc dicam, me ab ista gerendæ reipub. formula prorsus abhorrere. Nam cum fortassis & ipse non minus quam alij accusare possem, & donare, & proscribere, & cætera quæ isti faciunt, facere: nunquam ne ad unum quidem talium aucupiorum uel uoluntate mea me contuli, uel spe lucri aut ambitione sum impulsus: sed ea perpetuò dico, quibus ego id consequor, ut minus apud uos autoritate ualeam & gratia, quam

tia, quam alij multo uos, si mihi auscultare tis, ampliores fieretis. Sic enim dicere, fortasse non inuidiosum est. Neq; mihi uidetur boni ciuis esse officium, talia gerendæ reipub. artificia excogitare, per quæ statim ego princeps inter uos existerem, uos aliorum ultimi: sed reipub. unâ cum bonorum ciuium actionibus & gubernatione, augeri atque amplificari decet, omnibusq; semper non facilima, sed optima dicenda sunt. Nam illud natura suo opte nutu fertur: ad hæc boni ciuis doctrina & eloquentia est prouehenda. Iam quendam etiam tale aliquid dicentem audiui: Me quidē semper dicere optima, sed quicquid à me profisciscatur, uerba tantū esse, cum operibus sit opus reipub. & actione aliqua. Ego uero quid de his sentiam, exponam uobis, neque dissimulabo. Non arbitror ullum aliud opus atq; officium esse consiliarij, nisi ut maximè profutura dicat, & hoc ita esse, me facile puto probaturum. Illud enim utique scitis, Timotheum quondam illum apud uos orationem habuisse, de adiuuandis & conseruandis Eubœensibus, quum eos Thebani oppressum irent: & hæc ferè uerba eius fuerunt: Agite uero, deliberatis (inquit) quum Thebanos in insula habeatis, quæ ratio ineunda, quid ue agendum sit? Non mare implebitis, Athenienses, triremibus: non iam surgitis, in Piræum abituri: non classeni in mare trahetis? Hæc Timotheus dixit, uos fecistis, quæ cum utraq; coniungerentur, res confecta est. At si is quam optima, ut tum dixit, dixisset: uos uero ignauia impediti, non obtemperassetis: esset ne aliquid eorum actum, quæ tum ciuitati contigerunt? Fieri non potest. Sic igitur quicquid uel ego nunc, uel qui uis alius dixerit, res & actiones apud uos metipso quærītote: utilissimum consilium *scienter explicatum, apud oratorem. Sed ubi orationem meam in summam & capita quædam redegero, descendam. Sic igitur censeo: Conferendam esse pecuniam: & exercitum iam comparatum, esse conseruandum: atque si quid non rectè fieri uidebitur, corrigendum, nō ob cuiusuis cauillationes totū destruendum: legatos quocumque terrarum esse mittendos, qui doceant, moneant, conficiant reipub. quicquid poterunt. Præter hæc omnia, qui corrupti largitionibus negocia perfidè corrumpunt, tum puniendi, tum semper & ubiq; odio habendi sunt: ut moderati homines & boni uiri rectè prudenterq; uitam instituisse, tum alijs, tum sibi metipsis uideant. Quod si hanc rationem sequuti, negligere omnia desieritis: bona, bona inquam spes etiam nunc est, cætera melius successura. Verum, si desideritis, hæcenus duntaxat ut plaudatis & laudetis orationem, rerum cura suscepta: cum uero agendum erit, tergiuersemini: nullam uideo orationem, quæ sine uestra opera & diligenti cura ciuitatem seruare possit.

LIBANII ARGUMENTVM TERTIÆ
in Philippum orationis.

Simplex orationis huius est argumentum. Nam cum Philippus uerbo pacem ageret, reuera Athenienses multis iniurijs lacerasset: suadet Orator, ut insurgant, & Regem ulciscantur, quod magnum periculum & ipsis impendat, & omnibus communiter Græcis.

Vilia, nō facilia suadenda.

Oratoris est, dare consiliū: populi, rem gerere.

Timothei oratio.

Ad istius libani.
Epilogus.

Agenda, quæ probata sunt.

DEMOSTHENIS IN PHILIPPVM

ORATIO TERTIA, HIERONYMO

Vuolfio interprete.

Assentatorib.
potijs. & ca-
lumniatoribus
res aduerse ac-
ceptæ ferēdæ.

VVM multa uerba fiant, Athenienses, in omnibus ferē cōcionibus, de iniurijs Philippi, quibus, ex quo pacem fecit, non solū uos, sed & reliquos Grecos afficit: cumq; omnes, res ipsa confiteri cogat (etsi quidem id non faciunt) necesse esse & conuenire, ut omnes ea tum dicant, tum agant, per quæ eius insolentia reprimatur & puniatur: eō redisse tamē omnia negotia, & per incuriam prolapsa esse uideo, ut uerear, ne dictū odiosum, uerum tamen sit: Si omnes oratores dicere, uosq; decernere uelletis ea, per quæ res quā afflictissimæ fierent, existimare me, statum earum, quā nunc est, non posse fieri deteriorem. Ac multæ fortasse sunt causæ, cur hæc ita se habeant, neque propter unum atque alterum uitiū res huc redierunt: potissimum tamen, si rectē consideretis, ij sunt in culpa, qui iucundissima dicere malunt, quā utilissima: quorum alij, Athenienses, dummodo quibus rebus ipsi gloria florent & ualent, eas tueantur, nullam futurorum rationem habent, quare nec uos

Assentatio.

Calumnia.

habere putant: alij, eos qui in rerum administratione constituti sunt, criminando & calumniando, nihil aliud faciunt, nisi ut ciuitas ipsa de se poenas sumat, & ea re occupetur: Philippo autem quiduis & agere, & dicere liceat. Quæ instituta ut usitata uobis, ita causæ sunt perturbationis, & delictorum. Peto autem à uobis, Athenienses, si quid ueri liberè dixerō, ne propterea mihi irascamini. Sic enim considerate: uos loquēdi libertatem in alijs rebus ita communem putatis esse oportere omnibus in urbe degētibus, ut & hospitibus & seruis ipsis eam impertieritis: & multos apud uos seruos uidere est, quiduis loqui liberius, quā ciues in quibusdam alijs urbibus: à consulendo autem, omnino eandem repulstis. Unde id consequimini, ut in concionibus fastidiatis, assentationibus delinīti, & omnia quæ uoluptati sunt, audiat: in reb. autem & factis, de extremis iam periclitemini. Quod si nūc etiā sic affecti estis, non habeo quid dicam. Sin quæ in rem uestram sunt, sine adulatione audire uoletis: dicere sum paratus. Tametsi enim res omnino malè se habent, multaq; per se cordiam perierunt: tamen eæ, si uos uel nunc officio fungi uelitis, omnes corrigi possunt. Ac mirum fortasse uidebitur quod dicam, sed uerum: quod præteritis temporibus fuit pessimum, id ad futura est optimum. Quid igitur id est? Quod, dum uos neque magnum neque paruum quicquam quod oporteret, facitis: res malè se habent. Quæ si uobis omni officio fungentibus, in hoc loco essent: ne spes quidem relinqueretur, eas fore meliores. nunc, socordiam uestram & negligentiam superauit Philippus, ciuitatem non superauit: neq; uicti estis uos, imò ne loco quidē moti estis. Quod si omnes in eo consentiremus, Philippum gerere bellum cum repub. & pacem uiolare: nihil aliud suaforem dicere & consulere oportet, quā quo pacto Philippum & tutissimè & facilimè ulcisceremur.

Vigilantia res
posse restitui
in integrum,
quæ oscitan-
tia perierunt.

Non eum ex-
citare bellum,
qui ulciscēdas
Philippi iniuri-
as studeat, sed
Philippum,

Cum autem eæ sint quorundam ineptiæ, ut urbes illo occupante, & multa quæ

ta quæ uestra sunt obtinente, & omnes mortales exagitante, quosdam ferant in concionibus subinde dictitantes, nostrum esse quosdam qui bellum excitemus: cautè nobis agendum, & ea opinio minuenda & refutanda est. cum uerendum sit, ne quis ubi scripserit & suaserit, propulsandas esse iniurias, in crimen excitati belli ueniat. Ego uerò hoc primum omnium dico & pronūcio: Si ciuitati uel pacem agere, uel gerere bellum licet, idq; in nostra potestate est, ut hinc ordiar: affirmo ego, pacem agendam esse nobis: & postulo, ut is qui hæc dicit, decernat & agat, non faciat imposturam. Sin alius arma in manibus habens, & magnas copias circa se, nomē pacis nobis obijcit, factis belli ipse utitur: quid reliquum est aliud, præter ultionem? Quod si profiteri uultis, ut ille, uos pacem agere, nō refragor. Si quis autem eam pacem esse putat, per quam ille, cæteris captis omnibus, contra nos uenturus est, is primum insanit: deinde pacem uestram erga illum, non illius erga uos, commemorat. Illud autem est quod omnibus suis largitionibus Philippus mercatur, ut cum ipse bellum uobiscum gerat, à uobis bello non petatur. Verum si tantisper contabimur, dum se nobiscum belligerare fateatur, erimus omnium stolidissimi. Neque enim, tametsi Atticam ipsam inuaserit, & Piræeum, hoc dicet, si ex ijs quæ in alios fecit, cōiectura capienda est. Nam & Olynthijs, cum quadraginta ab urbe stadjs abesset, edixit, alterutrum fieri oportere, uel Olyntho illis excedendum, uel sibi Macedonia. Superiore autem tempore, si quis ei tale aliquid crimini daret, indignabatur, & se per legatos excusabat: & ad Phocenses, tanquam ad socios & amicos est profectus, & legati Phocensium eum proficiscentem comitabantur: & apud nos multi contendebant, eius ingressum non è re fore Thebanorum. Quin & Pheras nuper, ut amicus & socius in Thessaliam ingressus, occupauit & tenet. Ac postremò miseris illis Oriti dixit, se misisse ad eos ex beneuolentia milites, qui eos uiserent. audire enim se, laborare illos, & seditionibus agitari. Esse autem socij et ueri amici, in huiusmodi adesse temporibus. Putatis igitur eum esse Philippum, qui cum eos homines qui ei nihil nocere potuissent, ne uerò sibi noceretur, fortasse cauere potuissent, decipere, quā in dicto bello cogere maluerit: uobiscum sit ex professo belligeraturus? idq; dum ultro fallimini? Non ita est. Etenim mortalium omnium uecordissimus esset, si, dum uos qui iniurijs afficimini, nihil eum accusatis, sed ciuium uestrorum quosdam culpatis, & multare uultis: ipse consopita uestra inter uos lite & contentione, denunciaret, in se arma esse conuertenda, & mercenarijs suis ea uerba eriperet, quibus uos differunt, negantes eum gerere bellum cum republica. Verum est ne, pro Diuum fidē, quifquam sanæ mentis, qui uel pacem seruantem, uel bellum secum gerentē, è uerbis magis quā è factis æstimarit? Nemo sanè. Atqui Philippus ab initio, pace recens facta, Diopithe nondum ducente exercitum, neq; missis ijs qui nunc in Chersoneso sunt: Serrium & Doriscum occupabat, & Serrij castri & Sacri mōtis milites eiciebat, q̄s noster imperator ibi collocarat. At ista agendo quid faciebat? In pacem quidem iurarat. Neque quisquam dicat, Quanti uerò ista sunt: aut, Quid ista attinent ad rempublicam?

Nō uerba, sed
facta Philippi
spectanda.

Olynthij.

Phocenses.

Pheræi.

Oritæ.

Hostilia Phi-
lippi facta.

Quicquid à in-
ficiarecedat,
ad iniuriam ac-
cedit.

blicam? Vtrum enim ea parua sint, aut nulli curæ uobis fuerint, alia erit ea disputatio. Sed iurisiurandi religio, & iustitia, siue in paruis, siue magnis in reb. uioletur, eandem utrumq; uim habet. Age iam, cum in Cheronensum, quam Rex Persarum omnesq; Græci nostram esse iudicauerunt: & milites immittit, & has literas mittit: quid agit? Se belligerare negat. Ego uerò tantum abs sum ut eum agentem talia, pacem uobiscum factam seruare fatear, ut & Megaris inuadendis, & in Eubœa tyrannide molientia, & nunc in Thraciam prodeundo, & insidijs in Peloponneso comparandis, & quæ facit, omnia cum exercitu faciendo, soluere affirmem pacem, & bellum uobiscum gerere. Nisi eos fortasse qui machinas admoluntur, pacē agere dicatis, donec eas iam ad ipsa moenia adduxerint. Sed non dicetis. Qui enim quibus ego capiar, ea agit & instruit, is bellum mecum gerit, etsi me nondum uel iaculis uel sagittis petat. Quo igitur uos in periculo eritis, si quid acciderit? In eo, quod Hellepontus à uobis alienabitur: quod is qui uobiscum bellum gerit, Megaris & Eubœa potietur: quod Peloponnesenses cum eo conspirabunt. Eum igitur qui hanc machinam contra urbem erigit atq; apparat, pacem agere dicam erga uos: Multū certe abest. Nam quo die Phocenses sustulit, ab eo ego uobiscum eum belligerare statuo. Vos autem, si nunc eum propulsetis, prudēter facturos dico: sin differetis, id neque cum uoletis, facere poteritis. Et usque adeo ab aliorum consilijs mea discrepant, ut mihi uideatur, nec de Cheronenso, nec de Byzantio esse nunc consultandum: sed tum his succurrendum, & precauendum, ne quid eis accidat, & ducibus qui nunc sunt illie, omnia quibus indigent, mittenda: tum de omnibus Græcis deliberandum, ut in maximo periculo constitutis. Exponam autem uobis, qua de causa rebus ita metuam: ut, si recte sentio, sententiæ meæ accedatis, & rationem aliquam uestrum ipsorum saltem, si omnino alios negligitis, habeatis: sin nugari & mentis affici errore uidebor, neque nunc, neque in posterum mihi ut sano auscultetis. Philippum igitur magnum è paruò & humili ab initio paulatim esse factum, & Græcos diffidere mutuo, & agitari seditionibus: & multo minus credibile fuisse, tantum eum è tantillo fore, quam nunc, cum adeo multa intercept, etiam cætera subacturum, & reliqua eius generis omnia quæ commemorare possem, prætermittam: sed illud uideo, concessisse ei mortales omnes, à uobis initio facto, ea de quib. antea semper uniuersa Græca bella extiterunt. Quid igitur illud est? Agere quicquid ei libet, & singulatim quosuis ita concidere, et spoliare Græcos, & aggredi atq; opprimere urbes seruitute. Atqui patroni uos, tres & septuaginta annos Græcorum fuistis: patroni item undetriginta, Lacedæmonij, Fuerunt & Thebanorum extremis hisce temporibus aliqua uires, post pugnam Leuctricam. Sed tamen neque uobis, neque Thebanis, neque Lacedæmonijs ullo unquam tempore, Athenienses, concessum fuit hoc à Græcis, ut quod libitum esset, agerent. Neque multis uerbis est opus. Sed & uobis, ac potius illius temporis Atheniensibus, cum quosdam non tractare moderatè uiderentur, omnes putabant bellum esse inferendum, non modò qui affecti erant iniuria, sed ij etiam qui nihil queri de

Insidiator pro
hoste habedus

Magnitudo pe
riculi.

Totam Græci
am periclitari.

Captat atten
tionem.

ἡ ἀλάλεια.
1. Incremen
ta Philippi.

2. Licetia Phi
lippi, nemine
prohibente.

Olim in Græ
cia nemini
grassari licuit.

de eis poterant, & rursus, Lacedæmonijs imperantibus, & eundē quem uos tenueratis, principatum adeptis, cum inolescere cœpissent, & immoderatius instituta uetera conuellerent, omnes bellum intulerunt, ij etiam qui nihil de eis querebantur. Et quorsum attinet referre cæteros? Quin nos ipsi, & Lacedæmonij, cum ab initio nihil dicere possemus, quo alteri ab alteris uiolati essemus: tamen propter iniurias, quibus alios affeci uidebamus, bellum esse gerendum putauimus. Verum omnia quæ à Lacedæmonijs peccata sunt per triginta illos annos, & à maioribus nostris per septuaginta, minora sunt, o Athenienses, ijs quæ Philippus trib. & decem non totis annis, quibus aliquid esse cœpit, in Græcos commisit: imò nec minima pars illa sunt horum, idq; paucis ostendi uerbis facile potest. Ac Olynthum quidem, et Methonem, & Apolloniam, & duas & triginta urbes in Thracia omitto, quas uniuersas adeo crudeliter excidit, ut si accesseris, nec an unquam habitatae fuerint, facile dicas: & gentem tantam Phocensium deletam taceo. Sed Thessaliae qui status est? Nonne & urbes & respublicas eis ademit? & Thessaliam in quatuor præfecturas diuisit, ut non oppida duntaxat, sed gentes etiam seruirent. Euboicæ porro urbes nonne iam tyrannax parent, eaq; in insula uicina Thebis & Athenis: nō ne aperte scribit in literis, Mihi uerò pax est cum ijs, qui mihi parere uolunt? Neq; uerò hæc scribit, re ipsa non exequitur: sed Hellepontum inuadit, & pridem Ambraciam aggressus fuit: Elidem habet, tantam Peloponnesi urbem: Megaris nuper insidiatus est. neq; Græcia, neq; Barbaria hominis auariciam & ambitionem capit. Quæ cum Græci omnes & audiamus, & uideamus, non alij legatos mittimus ad alios, non indignamur: sed adeo sumus amētes, atq; oppidatim, tanquam fossis interiectis & uallis, separati, ut in hodiernum usq; diem neq; rationibus nostris consulere quicquam, neque officio ulla ex parte fungi possimus, neq; inire concordiam, neq; societatem auxilij & amicitiae ullam facere, sed incrementa potentie Philippi securè negligamus: idq; tempus dum alius perit, unusquisque in lucro deputare decreuerit, ut mihi quidem uidetur, non de prociuranda Græcorum salute cogitationis aliquid laborisq; suscipiat. Atqui eum tanquam conuersionem atq; accessionem febris, aut alicuius alterius mali, etiam in illum qui sibi procul à periculo nunc abesse uidetur, inuadere, nemo est qui nesciat. Jam illud quoque nostis: quicquid à uobis et Lacedæmonijs Græci perpessi fuerunt, ea saltem à germanis Græciæ ciuibus esse perpestos: idq; perinde estimari potuit, ac si filius natus in ampla familia legitimus, aliquid non bene neq; recte administraret. Is, ob id ipsum dignus esset reprehensione & accusatione: sed eum ut alienum, aut non heredem eorum, illa facere, non posset dici. Quod si seruus aut subditicius ea quæ nihil ad ipsum attineret, perderet & uastaret, o Iupiter, quanto id indignius & grauius ferendum esse omnes dicerent? Num uerò erga Philippum & eius actiones ita nunc affecti sunt? qui tantum abest ut Græcus sit, Græcis uel ullo modo coniunctus, ut nec inter Barbaros sit honesto loco natus, sed perditus Macedo, unde frugi mancipium o lim nulum emi potuit. At qua extrema contumelia abstinet? Non ne præter

Exaggeratio
iniuriarū Phi
lippi, per colla
tionem.

Græcorum o
scitantia in po
tentis insidia
toris uigilantia.

Exaggerat in
dignitate, per
sona Philippi
uituperanda.
Similitudo.

Philippus Bar
barus.
Iniurius & in
solens.

quam quod urbes evertit, etiam Pythijs præest, communibus Græcorum ludis: quod si ipse abfuerit, seruos suos mittit certamini præfuturos. Nonne Pylas, & Græciæ aditus tenet: nonne præsidijs & peregrino milite loca illa tuetur? Nonne etiam in accipiendis Apollinis oraculis prærogatiuam habet, repulsis nobis & Theſſalis & Doriensibus, & alijs Amphictiyo nibus, in cuius dignitatis societatem nec Græci omnes ueniunt? Nonne Theſſalis præſcribit rationem gerendæ reipublicæ? nonne peregrinos milites ad Porthmum mittit, populū Eretriensium eiekturos: nonne alios Oreum, Philistidem tyrannum imposituros urbi? Sed Græci tamen hæc uidere sustinēt: eodemq; modo quo qui grandinem, ut mihi quidem uidetur, spectant, optat quisque, ne in suos agros deferatur, prohibere conatur nemo. Tantum autem abest, ut illatas ab eo Græciæ contumelias quisquam uindictet, ut neque suas quisque iniurias ulciscatur, hoc enim iam extremum est. Nonne Corinthiorum oppida, Ambraciam & Leucadem, inuasit: nonne Achæis Naupactum ademptam, Aetolis traditurum iurauit: nonne Thebanis Echinum eripuit? An non contra Byzantios nunc ducit exercitum, socios quorum, nonne uestros? Omitto cetera, sed Cherronesi maximam habet urbem Cardiam. Cum in hunc modum tractemur omnes, cunctamur, & effœminati sumus, & ad proximos respicimus, alijs alij diffidentes, eo tam apertè nobis insultante. Quid uerò facturum putatis eum, qui in uniuersos ita est petulans, ubi nos singularim omnes subegerit? Quæ igitur causa est harum rerum? Neq; enim sine ratione & iusta causa, uel tum adeo alacres erant ad libertatem defendendam omnes Græci, uel nunc ad tolerandam seruitutem? Fuit tum aliquid, fuit, Athenienses, in populi animis, quod nunc non est, quod & Persarum uicit opulentiam, & Græciæ libertatem asseruit, & neq; naualibus, neque terrestribus in prælijs succubuit, id postquam nunc perditum est, omnia corrumpit, & totam Græciam sursum deorsum permiscuit. Quid igitur fuit illud? Nihil multiplex, aut artificiosum, sed uniuersale & perpetuum odium eorum qui à dominandi cupidis, aut etiam Græciam corrumpere conantibus pecuniam accipiebant. Grauiſſimum crimē erat, si quis accepisse munera conuinceretur: eumq; maximis pœnis afficiebant, neq; deprecationi erat, aut ueniæ quicquam loci. Proinde occasionem singularum rerum, quam Fortuna etiam negligentibus contra attentos, & ignauissimis contra strenuissimos sæpe suppeditat, à nemine uel oratore, uel imperatore nundinari licebat: neq; etiam concordiam mutuam, neq; diffidentiam de Barbaris & tyrannis, neque denique tale quicquam. Nunc tanquam è foro & diuendita sunt hæc omnia, & contra importata ea, per quæ Græcia & periit, & laborauit. Ea quæ sunt: Admiratio, si quis aliquid accepit: Risus, si confitetur: Venia, si conuincitur: Odium, si quis ista reprehendit: cætera omnia, quæ pendent à corruptelis. Nam & triremes, & multitudo hominum, & pecuniarij redditus, & reliqui apparatus copia, cætera deniq; quibus urbium uires estimari solent, nunc uniuersa multo & plura & maiora sunt, quam superiori ætate. sed uniuersa hæc inutilia, irrita, manca sunt per eos qui cauponantur. Ac eum quidem esse

nonne Pylas
tenet aditus
Græciæ

Similitudo illu
stris, et igna
uia Græcorū
pictura.

Causa igna
uia est, luxu
ſciens auari
cia, ad prodit
ionem impel
lens.

Integritas ue
terum.

Corruptela
preſentiu tem
porum.

esse nunc statum rerum, ipsi profecto uidetis, neq; meo testimonio indigetis. Superioribus autem temporibus contrariam fuisse rationem, ego declarabo, non mea uerba proferendo, sed scriptum maiorum nostrorum ostendendo, quod illi in aream pilam incisum, in arce collocarunt: non ut ipsis usui esset (nam uel sine illo scripto satis erant prudētes) sed ut uos monimenta & exempla haberetis, quanta res tales sollicitudine sint curanda. Quid igitur ait illud scriptum? ARTHMIVS, inquit, Pythonactis F. Zelites, ignominiosus esto, & hostis populi Atheniensis & sociorum, ipse & genus. Deinde causa est adscripta, propter quam id factum est: scilicet, quod aurum è Media in Peloponnesum uexit, non Athenas, hoc scriptum illud est. Considerate igitur, per Deos, & cogitate uobiscum, quæ mens fuerit Atheniensium illius temporis, qui talia facerent, quæ ue dignitas? Illi Zelitem quemdam Arthmium, seruum Regis (Zelea enim Asia est oppidum) quod de domini mandato aurum uexisset in Peloponnesum, non Athenas, hostem iudicarunt & suum & sociorum, ipsum & cognationem eius, & ignominia notarunt. Id uerò non est usitatum quoddam genus ignominia. Quid enim Zelitæ illius intererat, si repub. Atheniensi non frueretur? Scriptum igitur hoc non uult, sed cum in legibus capitalibus contineatur, QUARVM rerum pœnas non dederit, capitū anquiratur: fas erat eum occidere, & Ignominiosus, inquit lex, moria. Proinde cædis absoluit eum, qui horum aliquem occiderit. Itaq; putabant illi, curam sibi salutis Græcorum omnium suscipiendam esse. Alioqui non curassent, si quis in Peloponneso aliquos emeret, aut corrumperet, nisi ita sensissent: neque sic multastent, atq; ulti essent, quos accipere munera sensissent, ut eos in pilis proſcriberent. Quæ cum fierent, merito Græcia Barbaro erat formidabilis, non Barbarus Græcis. Nunc aliter. Vos enim non ita animati estis, neque talibus, neque cæteris in rebus. Sed quomodo? Noſtis ipsi. Quorsum enim attinet accusare uos in omnibus? Eadem planè ratio est cæterorum Græcorum omnium, qui nihilo sunt meliores uobis. Quapropter ego assero, & magnum studium, & bonum cōsilium requirere præsentia negotia. Quod, dicam? iubetis? & non irascemini? Etabula recita. RECITATIO TABVLAE. Obicitur autem inepta quædam ratio ab ijs, qui consolari ciuitatem uolunt, Philippum nondum esse talem, quales aliquando fuerint Lacedæmonij, qui & mari dominarētur, & terra uniuersa, qui Regem Persarum socium haberent, quibus nihil obſisteret: & tamen illos ultimam esse noſtram ciuitatem, & non abreptam è medio. Ego uerò, cum omnia, ut in uniuersum dicam, magna incrementa ceperint, & hæc ueteribus nulla re similia sint: nihil esse magis arbitror, q̄ res bellicas, mutatum & auctum. Primum, audio Lacedæmonios tunc & omnes ceteros Græcos, quatuor aut quinque menses, * opportuno belli tempore militasse: atque eo tempore impressione facta, & hostium agro infestato, legionibus & urbanis copijs, domum rediisse. Adeo autem fuerunt simplices, uel potius ciuiles, ut ne pecunia quidem quicquam ab ullo redimerent: legitimum quoddam & apertum bellum gerebatur. Nunc uidetis utique proditorum opera, plurima periisse, nihil instructa acie colla-

Arthmij Zelitæ proſcriptione, ueterum ſeruitutem probat.

Interpretatio & exaggeratio proſcriptionis.

Veteres Athenienses totam Græciam curarunt.

Quo cæteri negligentiores sunt, eo nos uigilantiores esse conuenit.

Non tã Philippum metuendã esse potentiam, quam uigilantiã, calliditatẽ, largitiones.

Mutata belli gerendi ratio: nonne equaliter adit.

Proditores,

Exercitus Philippi. *Calliditas.* *Arsiduitas.* *Consilium.* *Philippus in Macedonia comminendus.* *Bellum.* *Praelium.* *Fatalis Atheniensium uecoria in fouendis proditoribus.* *Πολέμους ἐμοί, ἐπελάλυσε ἡ πόλις, καὶ φασὶν αὐτὴν εἶναι δαίμωνιον τὰ πρὸς γυναικὰς ἐλαύνει.* *Exempla proditorum.* *Eretria.* *Oreus.*

tisq; signis geri. Auditis Philippum, non quia legiones armatas ducit, ire quolibet, sed quod ferentarijs, equitibus, sagittarijs peregrinis, tali exercitu instructus est. Quibus dum pollet, cum in eos irruit qui discordia laborant, turbatiq; sunt, quorum nemo pro defensione regionis propter diffidentiam prodit, adductis machinis oppugnat. Ut interim taceam, nihil eum habere discriminis inter hyemem & aestatem: neq; ullum illi esse tempus eximium, quod intermittat. Quæ cum omnes sciatis, prouidendum uobis, & non committendum est, ut bellum in nostram ditionem ingruat: ne, dum ad Laconici belli simplicitatem respicitis, colla frangatis. Sed quàm longissimè ante cauendum, ac rebus gerendis & apparatus, ne domo se moueat, efficiendum, non confertis manibus decertandum. Nam ad bellum, multæ natura nobis sunt commoditates, modò ea facere uelimus, quæ debemus, Athenienses: natura regionis illius, cuius magnam partem hostiliter diripere & infestare poterimus: alia sexcæta. Sed ad prælium melius ille, quàm nos, est exercitatus. Neque uerò solum ita sentendum est, aut ille belli operibus ulciscendus, sed & animo & cogitatione: qui que apud uos eius causam agunt, odio prosequendi sunt. Neq; enim hostes extra urbem superari possunt, priusquam eos qui intra urbem illi operam nauant, puniueritis. Quod, ita me amet Iupiter, alijq; dij, neq; potestis uos facere, neque uultis. Sed in eam stulticiam uenistis, aut deliriū, aut, nescio quid dicam (sæpe enim illud etiam uereri mihi subit, ne quod numen res agitet) ut conuicij, aut inuidiæ, aut disterij gratia, quæcunque uobis causa in mentem inciderit, homines mercenarios, quorum quidam haud negaturi sint se esse tales, dicere iubeatis, & rideatis, si quib. conuicia fecerint, neque dum hoc graue est, quamquam graue: sed & illud eis deditis, ut minore cum periculo in republica uersentur, quàm uestri defensores. Atqui spectate, quæta ex eo mala existant, quòd eos qui tales sunt, audire uultis. Dicam autem ea quæ omnes intelligetis. Erant Olynthi quidam in magistratu, Philippi studiosi, & in omnibus ei rebus obsequentes: quidam optimè sentiebant, & seruitutem à ciuib. depehere nitentur. Vtri autem patriam perdiderunt: aut utri equites prodiderunt, quib. proditis Olynthus interijt: Philippi studiosi: atq; ijdem, urbe incolumi, eos qui optimè consulebant, ita calumniabantur & criminabantur, ut etiam ad eijciendum Apollonidem populus Olynthiorum impelleretur. Neq; uerò apud hos solos ista consuetudo malorum omnium causa fuit, alibi uerò nusquam: sed Eretriæ, postquam digressio Plutarcho, & peregrino milite populus urbem tenebat, et Porthmum: alij summam rerum ad nos transferebant, alij ad Philippum. his in plerisque, ac potius in omnib. auscultantes miseri & infelices Eretrienteses, tandem adducti sunt, ut suos defensores eijcerent. Proinde misso Hipponico, socius & amicus eorū Philippus, & peregrinis mille, muros Porthmi diruit, & tres imposuit tyranos, Hipparchum, Automedontem, Clitarchum: & postea bis regione expulit, cum iam seruari uellent, missis primùm illis cum Eurylocho militibus, deinde alijs cum Parmenione: & quorsum attinet agere pluribus: At Orei, Philippi negotium agebant, Philistides & Menippus, & Socrates,

tes, & Thoas, & Agapeus, qui nunc tenent urbem: & hæc norant omnes. Homo autem quidam Euphræus, qui aliquando hic apud uos habitauit, hoc efficere conabatur, ut liberi essent, & seruirent nemini. Quibus is iniurijs & contumelijs ab Oritano populo fuerit affectus, multa dici possent. Anno autem ante excidium, prodicionis reum fecit Philistidem, & gregales eius, animaduersis eorum conatibus. Concitati autem homines multi, & prebitorem habentes Philippum, & consilij eius instructi, abducunt Euphræum in carcerem, ut qui conturbaret rem publicam. Ea uidens populus Oritanus, hunc adeo non adiuuit, illos uero in cruciatum egit, ut nec his irasceretur, et illum meritò illa ferre diceret, atq; insultaret. Deinde illi tantam nacti potestatem, quantam uoluerant, id agebant, ut oppidum caperetur: & rem confecerunt. Quod si quis è populo sensisset, tacebat, & erat attonitus, memor quid Euphræo accidisset. adeoq; miserè cum eis agebatur, ut non prius auderet quisquam, tali imminente malo, uocem rumpere, quàm instructa acie ad muros accederent hostes. Tum demum hi oppidum defendebant, illi prodebant. Oppido ita capto, flagitiose & malè, isti imperant, & tyrannide potiuntur: ijs qui tum & semetipsos & Euphræum defendebant, partim eiectis, partim occisis. Euphræus autem ille semetipsum iugulauit: re ipsa testatus, se iurè & integre pro ciuib. restitisse Philippo. Quid nam igitur causæ sit, miramini fortasse, cur & Olynthij, & Eretrienteses, & Oritæ magis Philippi defensoribus fauerint, quàm suis? Eadem causa, quæ & apud uos: Quod ij qui rei pub. consultum uolunt, ne quidem si cupiant, quicquam ad gratiam dicere aliquando possunt. Nam res ipsæ ut incolumes sint, prouidendum est: illi, his ipsis quæ in Philippi commodum agunt, gratiam ineunt. Tributum conferre iubeant: illi nihil, bellum gerendum esse dicebant, & diffidendum: illi pacem agenda, donec circumuenti sunt. Cætera eodem ferè modo omnia, ne singula referam. Alteri igitur ea dicebant, quæ in præsentia delectarent: alteri, quæ ad incolumitatem in posterum retinendam pertinerent, ea que cum offensione coniuncta. Multa autem uulgo etiam postremo, uon tam uel gratiæ causa, uel per ignorationem ferebat, quàm quod cedendum esse temporibus uidebatur, postquam se in uniuersum esse impares putabant. Quod idem, ita me amet Iupiter & Apollo, uereor, ne uobis accidat, posteaquam uideritis uos consilio nihil proficere. Atque eos qui uos eò redigunt, non horreo, sed abominor. Aut enim de industria, aut per ignorantiam, in difficultatem adducunt rem publicam. Verum absit, Athenienses, ut res eò redeant. Mori enim milles præstat, q̄ per assentationem Philippo quicq; conficere, & aliquos uestri defensores abijcere. Præclara nunc Oritano populo relata est gratia, quòd Philippi amicis se commiserunt, Euphræum autem impulerunt. Præclara populo Eretrientium, quòd uestros legatos repulerunt. Clitarcho se dediderunt. Seruiunt illi sanè, flagris afficiuntur, & torquentur. Præclare Olynthijs pepercit, qui ut Lathenem magistrum equitū creauerunt, sic Apollonidem eiecerunt. Stulticiæ & ignauie est talia sperare, atq; interim malè consulere, & nusquam officio fungi uelle: sed ijs qui ho-

Proditores cur sint uulgo gratiores.

A desperatio ne reuocat Athenienses.

Athenienses ignavi, & contempu.

Parua in principio negligetia, magnas tandem clades parunt.

Consilium. Philippum pro inimico habendum.

Tyrannidis et libertatis naturale diffidui.

Atheniensium ingenium.

pergefieri possumus, hominibus qui mandragoram, aut simile aliqd uenenum biberunt, similes. Deinde (uera enim, ut ego iudico, fatenda sunt) eo utique pacto, in eam calumniam & contemptum uenimus, ut qui in ipsis periculis uersantur, partim de principatu uobis contradicunt, partim de concilij loco: quidam etiam soli potius, quam uobis adiutoribus se defendere decreuerint. Qua tandem gratia hæc dico, & recenseo? Neque enim, ita me amet Iupiter, omnesq; dij, odium quero: sed eo, ut unusquisque uestrum, Athenienses, hoc cognoscat, & uideat quotidianam segniciam & socordiam, ut in priuata uita, sic etiã in urbibus, nõ in singulis que negliguntur, statim animaduerti, sed in summa rerum occurrere. Videtis Serrium & Doriscum: hæc enim primùm neglecta sunt post pacem factam, quæ multis uestrum nec nota sunt fortasse: ea tamen tum neglecta & despecta, perdidere Thraciam & Cersobleptem socium uestrum. Rursum ea negligi cum uideret, & nullis defendi uestris auxilijs: subruit Porthum, & tyrannidem è regione Atticæ, tanquam uallum, uobis obiecit in Eubœa. Hæc neglecta, Megara propemodũ capta sunt, nihil curastis, neque commoti estis harum rerum ulla: neque ostendistis hoc, uos ei hæc agere non permissuros. Antronas largitionibus cum emisset, non multo post Orei potitus est, multa prætereo, Pheras, uiam ad Ambraciã, factas Elide cædes, alia infinita. Non enim ut enumerarem uis subactos & iniurijs affectos à Philippo, hæc recensui: sed ut hoc uobis ostenderem, nõ desitutum omnes mortales uexare, omnia suę ditionis facere Philippum, nisi quis eum prohibuerit. Sunt autem quidam, qui, priusquam rem perfectè audierint, statim interrogare soleant: Quid igitur est agendum? non ut eo audito, faciant: omnium enim utilissimi essent: sed ut audiendi molestia liberentur. Dicendum tamen est, quid sit agendum. Primùm Athenienses hoc certò apud uos statuētis: Philippum bellum gerere cum nostra republica, & soluisse pacem, & maleuolum atq; hostem esse toti urbi, & urbis solo: addam etiam dijs urbanis, qui eum eradicient: cum nulla re tamen æquè bellum gerere, ut cum forma reipublicæ: neque per insidias quicquam aliud omniũ moliri ac meditari magis, quam ut eam destruat. idq; necessariò quodammodo, nunc quidem agit. Cogitate enim. Imperare uult: eius rei æmulos & aduersarios solos uos esse existimat. Iniurius est longo iam tempore, idq; ipse sibi est optimè conscius. Quæ enim uestra sunt, ijs utitur ad omnia cætera defendenda, & tutò tenenda. Si enim Amphipolim & Potidæam amitteret, ne in Macedonia quidem tutò se manere posse existimaret. Vtrunq; igitur scit, & se uobis insidiari, & uos id animaduertere. Quia uerò uos cordatos uiros esse putat, iurè se uobis iniuriosum esse censet. Præter hæc tam multa, compertum habet, etsi cæterorum omnium potiatur, se, dum popularis status apud uos erit, nihil firmi habiturum, sed si quam cladem aliquando acceperit (multæ autem homini accidere possunt) fore, ut qui nunc uis tenentur, ueniant, & ad uos confugiant. Non enim uos estis ipsi ad auariciam & dominatum uis obtinendum à natura bene parati: sed ad impediendum alium, quo minus & potiatur, & si teneat, ut eripiatis: ac denique ad uexandos imperij cupidos,

& om-

et omnes homines in libertatem asserendos, instructi. Non igitur uult uestram libertatem sibi in rebus aduersis esse formidolosam. In quo nõ malæ, nec ignauæ sunt eius rationes. Primùm igitur hac de causâ hostis reipublicæ est existimandus, & popularis status, irreconciliabilis. Secundo loco, certò tenendum, eum omnia quæ molitur atq; apparat nunc, cõtra nostram urbem apparare. Neque enim quisquam uestrum ita uæcors est, ut Philippum existimet, mala illa in Thracia (quo enim alio nomine appelles Drongilum, & Cabylum, & Mastiram, & ea quæ nunc tenere dicitur) hæc inquam eum appetere, & ut ea obtineat, & labores & hyemes & extrema pericula tolerare: Athenienses autem, portus & naualia, & triremes, & argentifodinas, & tantos redditus, & locum & gloriam, quib. absit ut uel ille, uel quisquam alius, urbe nostra subacta, potiatur, non desiderare: sed futurum esse, ut hæc uos habere sinat: propter panicum autem & filiginem in Thracijs specubus conditam, in Barathro hybernaturum: Non hæc ita sunt. Sed & illa, quo his potiatur, & reliqua molitur omnia. Hæc igitur unusquisq; scire & tenere debet: neq; iubere mediusfidius, ut decernat bellum, qui optimo animo utilissima suadet. Id enim eorum est, qui detrectandi belli causam quærent, non qui ea quæ sint ex usu reipub. agere decreuerunt. Videtis enim, si quis propter ea, in quibus Philippus primùm, secundum, aut tertium, fœdus uiolarat (multa enim ordine sunt) decreuisset, ei bellum esse inferendum: is uerò æquè ut nunc, nemine Atheniensium bellum decernente, Cardianis opem tulisset: an non abreptus esset. è medio decreti autor, & omnes quæsti essent, Philippum propter id decretum Cardianis opem tulisse: Ne igitur queri tote, quem pro Philippi delictis oderitis, & illius mercenarijs dilanandum obijciatis: neq; si bellum ipsi decreueritis, uelitis inter uos disceptare, utrum id uos fecisse decuerit, uel non decuerit: sed quemadmodum ille bellum infert, ita uos propulsate: ijs qui nunc propulsant, pecuniam date, & cætera quibus egent: ipsi autem tributum conferte, Athenienses, & comparate exercitum, triremes celeres, equos, nauigia equestria, & cætera quæ ad bellum requiruntur. Ut enim nunc res administramus, ridiculum est. Quin ipsum etiam Philippum, ita me Dijs ament, optare puto, ut non aliud agat respub. nostra, quam quæ nunc agitis: cessatis, sumptus facitis, cui res mandetis quæritis, succensetis, alius alium accusatis. Vnde autem ista fiant, ego docebo: & quomodo compescenda sint, dicam. Nichil unquam, Athenienses, ab initio rectè institulistis, aut instruxistis, sed euetum semper sectamini: deinde, si serius uenistis, cessatis. Rursum, si quid aliud euenerit, instruitis uos, & tumultuamini: quum non ita sit agendum. Neque enim fieri potest, ut mittendis auxilijs quicquam rectè unquam conficiatur: sed comparandus exercitus est, & huic de commeatu prospiciendum, & publici quæstores constituendi, et ea ratio in eũda, qua quam accuratissimè potest, pecunia custodiã. Sic agendũ est, et expensã rationes à quæstoribus reposcende: rerum gestarum, à duce: neque nauigandi alio, aut aliquid aliud agendi causa ulla duci relinquenda. Quod si sic feceritis, & hoc uolueritis, reuera iustam seruare pacẽ, & manere domi, suoq;

2 Philippi conatus tendere ad euestionem Atheniensium

3 Bellum ab ipsis Atheniensibus & decernendum et gerendum.

* Vel, est, cum quo bellum geratis quæreret, uariant enim exemplaria.

4 Legiones perpetuo aliena.

contentum uiuere Philippum cogetis, aut bellum ex æquo geretis. Et forsatis, Athenienses, forsatis, ut uos nunc sciscitami, Quid agit Philippus: quod proficiscitur: sic & ille sollicitus erit, quod nostræ urbis copiarum se contulerint, quod erupturæ sint. Quod si cui uidentur hæc & magni sumptus, & laboris ingentis atque occupationis esse, omnino rectè uidentur. Sed si reputet quæ reipub. post euentura sint, nisi hæc facere uoluerit: inueniet, expedire ut officium ultrò faciamus. Nam si quis deorum sponsor nobis sit (neque enim mortalium ulli tanta de re fides haberi potest) eum, si uos ocium agatis, et negligatis omnia, non tandem uos ipsos inuasurum: turpe tamen fuerit (ita me amet Iupiter, omnesque dii) & indignum uobis, & autoritate ciuitatis, & rerum à maioribus gestarum gloria, propter uerum ocium alios Græcos uniuersos obijcere seruituti. Atque egomet emori me malim, quam huius consilij esse autorem. Verum si quis alius id dicit, uobisque persuadet, esto: ne defendite uos, amittite omnia. Sin hoc nemini consultum uidetur, sed contrarium præscimus omnes, quo pluribus eum potiri sinamus, eo nos acriorem illum & potentiorum hostem habituros: quid tergiversamur? quid cessamus? quando, Athenienses, officio fungi uolumus? quando, mehercule, necessitas aliqua fuerit? Sed quæ liberorum hominum necessitas dici queat, ea non modò iam adest, sed etiam olim præterijt: at seruilis illa, ne quando ingruat, optandum est. Quid uero interest? Quod ingenuo homini maxima est necessitas rerum gestarum dedecus, eaque maior haud scio an ulla sit: seruo autem, plagæ, & corporis cruciatus, quod absit ut fiat, & dictu indignum est. Ac illud quidè, Athenienses, ad ea esse segnes & tardos, quæ corporibus & facultatibus præstanda reipublicæ sunt ab omnibus; non probandum est ullo modo. Neque uerbis est opus: ueruntamen excusationis aliquid habet. At nec ea quæ audienda sunt, quæque in deliberationem cadunt, audire uelle: id uerò meretur omnem reprehensionem. At uos nec audire, priusquam res ipsæ adsint, ut nunc: nec ulla de re deliberare soletis per ocium, sed dum ille se contra uos instruit, idem agere, & uicissim instrui cessatis: & si quis aliquid tale dixerit, eiicitis. Postquam autem perisse, aut obsideri aliquid intellexistis: tum demum auditis, & instruimini. Fuisse autem audiendi & comparandi sese, tum tempus, cum uos nolulistis: rei autem gerendæ, et utendi apparatu, nunc cum auditis. Itaque his moribus soli mortalium omnium, contra quam alij solent, factitatis. Nam omnes alij homines ante negotia deliberare solent: uos, post negotia. Quod igitur est reliquum, & olim factum oportuit, sed neque nunc seruum est, id dicam. Nihil omnium rerum, ad ea negotia que instant reipub. perinde est opus ut pecunia. Ultrò autem felicitas quædam nobis offertur, qua si rectè utamur, fortassis etiam nunc aliquid utile confici poterit. Primum enim, quibus Rex Persarum fidem habet, quosque de se bene esse meritos putat, hi oderunt, & bello infestant Philippum. Deinde qui adiutor & cõsciũs fuit omnium Philippi contra Persarum regem instructionum, is abreptus est, & omnem rem Rex non nobis accusantibus audiet, quos propter priuatam utilitatem uerba facere putauerit: sed ex eo qui ipse egit, & administrauit. Quare fides

Pro defensione patriæ & libertatis Græcorum, nullis parcendū sum pubus.

Necessitas hominum liberi et serui.

Athenienses nec admoneri se de officio patiuntur.

Athenienses ac cepto demum malo sapiunt.

Societas Regis Persarum ex perenda propter pecuniam

re fides habebitur accusationibus, & ea uestris legatis reliqua erit oratio, qua Rex maxime delectabitur: eum qui utrosque læserit, communiter esse ulciscendum: & Regi multo fore formidabiliorem Philippum, si nos priores inuasit. Si quid enim nobis derelictis acciderit, securè in illum esse impetum facturum. Propter hæc igitur omnia, censeo legatos esse mittendos, qui cum Rege colloquantur: & simplicitatem istam deponendam, quæ uobis sæpe detrimento fuit: ENIM uerò barbarus est, & communis omnium hostis, & reliqua eius generis omnia. Ego enim, cum uideo esse quosdam, qui illum qui Susis & Ecbatanis degit, metuunt, & reip. male uelle dicant, qui prius etiam ad rempub. nostram erigendam adiutor fuit, & nuper pollicebatur (quod si uos non accepistis, sed senatus consulto repudiastis, per illum quidem non stetit) de eo autem, qui in foribus, aded, propè in mediâ Græcia crescit, prædone Græcorum, aliud aliquid dicat: demiror, eumque metuo, quisquis tandem ille sit, cum ipse Philippum non metuat. Est & alia res, quæ reipub. nocet, iniusta maledicentia, uerbisque non conuenientibus adducta in inuidiam: quæ ijs occasionem qui nihil æqui agere uolunt in reipub. suppeditat. Denique omnium quæ desunt, cum id ab aliquo fieri oporteat, in eam rem transferri culpam inuenietis. De qua omnino dicere uereor, sed dicam tamen. Puto enim me habiturum, quod ad reipub. utilitatem, & pro pauperibus contra diuites dicam, & pro locupletibus contra egenos, si sublati è medio conuicti, quæ propter theatralem pecuniam quidam iniqui dicunt, et timore illo, non sine magno malo posse hoc consistere, audieritis: quo nihil maius ad res gerendas conferre, nihil quod totam urbem magis corroboraret, præstare possimus. Sic autem considerate: uerum priore loco de ijs dicam, quos premi apparet inopia. Fuit non ita olim apud nos, cum uectigalia ciuitatis centum & triginta talenta non superabant, & nemo ex ijs erat qui triremi præesse, aut conferre tributum poterat, qui non sua sponte sibi faciendum officium putaret, quod pecuniæ copia non erat. Nam et triemes instructe ibant, & pecunia in promptu erat, & omni officioungebamur. Post hæc Fortunæ benignitas auxit rempub. & talenta pro centum illis quadringenta redeunt, sine ullo diuitum detrimento, sed potius cum eorum emolumento. Diuites enim omnes ueniunt in partem eorum, & rectè faciunt. Qui sit igitur, ut id alijs alij exprobremus, et per eam speciem, facere que decent, recusemus? nisi forte auxilium pauperibus à Fortuna oblatum inuidemus, quos nec ipse reprehendo, nec censeo reprehendendos. Neque enim in priuatis familijs adolescentem erga seniores ita affectum esse uideo, neque aded uecordem aut ineptum quenquam omnium, ut, nisi omnes ea agant quæ ipse agit, se quoque neget acturum esse quicquam. Is enim tum legibus malæ tractationis teneretur. Decere enim censeo, constitutum ab utraque stipem, & à natura & à lege, iuste reddi, & ultrò pendere. Sicut igitur inuisiuiusque nostram parens est aliquis: sic uniuersæ ciuitatis communes parentes, ciues uniuersi sunt existimandi, atque aded non eripiendum eis quicquam est, quod respub. largitur, ut si horum nihil fieret, eis aliunde prospiciendum esset, ne qua re egerent. Quod si lo-

Stultū esse inuari nolle à Barbaro, cum possis et regere.

Discordia pauperum & locupletum tollenda è medio.

Pauperibus theatralem pecuniam non esse inuidendam.

Ita uiuendum in ciuitatibus, ut in priuatis familijs.

cupletes in hac sententia sint, eos nō modō æqua facturos puto, sed utilia quoq;. Nam rebus necessarijs publicè fraudare aliquos, id efficere est, ut reipublicæ multi male uelint. Inopibus autem suaserim, ut quæ res locupletibus oneri est, & de qua haud iniuria queruntur, eam remouerent. Progrediar aut̄ eodē modo quo dudum, & pro diuitum defensione uera dicere non dubitabo. Mihi enim nemo ita inhumanus, aut crudeli animo esse uidetur, nedum Atheniensium, sed nec cæterorum, ut pauperes & rerum necessariarum egenos capere ista cum uidet, ægrè ferat. Sed ubi colliditur res: in quo est difficultas: cum institutum illud à publico ad priuatum transferre uident quosdam, & magnū esse statim apud uos eius sententiæ autorem, & (quod ad securitatem quidem attinet) immortalem: atque aliud esse occultum suffragium à manifesto plausu. hæc diffidentia, hæc iracundiam mouent. Est enim, Athenienses, ex æquo & bono colenda reipub. societas, ita uti diuites uitam suam in tuto collocatam esse putent, dec̄q; ea non sollicitentur: in periculis autem, ut pro patriæ salute opes suas in commune conferant. Reliqui, ut cōmunia pro communibus habeant, ijsq; pro portione fruantur: priuata uerò, pro proprijs possessoris. Sic & parua urbs magna fit, & magna conseruatur. Quæ igitur ab utrisque præstanda esse uideantur, hæc ferè sunt. Quo autem pacto ritè fieri queant, distinctius est explicandum. Verūm præsentium negotiorum & perturbationis, multæ iam olim collectæ, causæ sunt: quas, si uobis audire cordi est, narrabo. Emoti estis, Athenienses, ex eo fundamento, in quo uos maiores uestri reliquerunt: ac præesse Græcis, & legionib. instructis, omnes affectos iniurijs adiuuare, superuacanei & inanis esse sumptus, persuasum uobis ab ijs est, quorum iste sunt in republica actiones. At ocium agere, & nusquam officio fungi, sed singulatim omnia proijcere, & sinere ut alij ea intercipient, admirabilem felicitatem, & rem nullo cum periculo coniunctam esse putatis. Quæ dum fiunt, alius occupauit eum locum, in q̄ uos collocatos esse oportebat: is felix, & magnus, & multorum dominus factus est, merito. Rem enim magnam & honorificam, & splendidam, & de qua omni tempore maxime urbes inter se contendunt, postquam & Lacedæmonij cladem acceperunt, & Thebani propter Phocense bellum occupati sunt, & uos negligitis, desertam suscepit. Proinde formido ad alios, multitudo sociorum & magnitudo potentiæ ad eum deuēnit: tantisq; & talibus rebus Græci iam circunuenti sunt uniuersi, ut etiam quid consuli debeat, non sit in promptu. Quanquam autem, Athenienses, res presentes, ut ego iudico, omnibus sunt formidolose, nulli tamen ex omnibus in maiore sunt periculo quam uos: non eò tantum, quod uobis Philippus potissimum insidiatur, sed & quod omnium estis ignauissimi. Quod si rerum uenaliū copiam & annonæ in foro ubertatem intuentes, ijs delinīti estis, tanquam extra omne periculum sit res publica: neq; conuenienter, neque rectè rem iudicatis. Forum enim et celebratam uel malè uel bene esse instructam, ex his rebus estimari queat. Urbs autem, quam perpetuò Græcis imperare uelle, ac uel solam aduersaturam, & libertatis omnium defensionem suscepturam censeas: non ita

Pauperes in bona locupletum inuadere non debent.

Ciuium consociatio æqua esse debet.

Reprehensio corrupti status Atheniensis reipublicæ. In Atheniensium ignauia Philippus principatus potius.

Atheniensem ciuitatē, etsi annonæ copia floreat, destituta esse socijs et periculo esse.

me Deus amet, è rerum uenaliū copia & uilitate æstimanda est: sed illud uidendum, an sociorum beneuolentia freta sit, an armis ualeat: hæc in urbe consideranda sunt. Quæ malè se apud uos, & non bellè uniuersa habent, idq; ea ratione intelligetis, si cogitabitis, quando perturbatissimus fuerit Græciæ status, nullum certè tempus, quam hoc præsens, perturbatius quisquam dicet. Omni enim ætate superiori, in duas has factiones diuisi fuerunt Græci, Lacedæmonios & uos: cæteri autem Græci, partim nobis, partim illis obediabant. Regi uerò Persarum per se quidem æquè apud omnes nulla erat fides: sed bello uictis sibi adiungendis, tantisper fidem inueniebat, dum horum opes alteris æquasset. Post ijs quos conseruarat, non minus erat inuisus, quam ueteribus inimicis. Nunc uerò Rex Persarum omnibus Græcis est coniunctus, nobiscum autem minime omnium, nisi nunc ex parte correxerimus. Deinde patrociniā multa sunt, & undelibet conciliatur: ac etsi principatū omnes sibi uendicant, desciscunt tamen quidam, & inuidēt, & diffidunt inter se, secus quam oportebat: diuisi q; sunt singuli, Argiui, Thebani, Corinthij, Lacedæmonij, Arcades, nos, sed tamen, cum in tot partes & tot principatus res Græcorū sint diremptæ, si uerum liberè dicendum est, apud horum neminem Curias & prætoria magis deserta uideas à Græcorum negotijs, quam nostratiæ: meritò, neque enim amans, neque confidens, neque metuens quisquam uos appellat. Causa uerò harum rerum est non una, Athenienses, alioqui facile mutarem: sed multa & uaria commissa ab omni æuo delicta, quorum singulis omisissis, unum quod omnia tendūt, dicam: precatus à uobis, si uera liberè dixerō, ne mihi succenseatis. Quæcunque fuerunt rei gerendæ occasiones, à proditoribus uenditæ sunt, atque ocij sanè uos & tranquillitatis participes fuistis, quib. delinīti, dum ijs qui uos lædunt, non grauitè irascimini, alij honores abstulerunt. Ac quæ ad cætera quidem attinēt, non est exquirere nunc opere precium: sed ubi aliqua Philippimentio incidit, statim quidam surgens dicit, Non esse nugandum, nec decernendum bellum, atque ordine collationem instituit: In pace uiuere quam preclarum: & Magnum alere exercitum quam difficile: & Quidam diripere uolunt grarium: aliasq; fabulas narrant, ut opinantur, uerissimas. Verum, pacem ut seruetis, non uobis certè est persuadendum, quibus persuasum est: sed illi, qui rei militari uacat. Cui persuasum si fuerit, in uobis sanè mora nulla erit. Molesta autem existimanda sunt, non quæ tuendæ salutis causa insumpserimus, sed ea quæ perferemus, nisi hæc facere uoluerimus, ac direptione ærarij, inuēta custodia qua conseruetur, prohibenda est, non defertioe utilitatis. Quanquam id ipsum iniquo animo fero, si uestrum quibusdam pecuniæ direptio est molesta, quam uobis & custodire, & perculatores punire licet. Philippus autem Græciam uniuersam ordine sic diripiens, eamq; cum uestro periculo diripiens, non est molestus. Qui fit igitur, Athenienses, ut qui tam aperte iniurias facit, & urbes occupat, eum nemo unquam iniuste facere, aut mouere bellum dixerit: qui uerò non concedenda, neq; negligenda hæc esse suadent, eos bellum facere dicant. Quod causam secuturarum è bello difficultatum (necesse enim necesse est

Perturbatio præsentium temporum.

Rex Persarū.

Græcorum factiones.

Atheniensium solitudo.

Proditiones.

Pacis intempertiuū studium.

Proditores perstringuntur.

tis, quis mercede concionetur, & quis in repub. Philippo subseruiat, & quis reuera consultum rebus esse cupiat: & quis id agat, ut his reprehensis, re in risum & conuicium uersa, nihil ipsi quod ad rem faciat, faciat. Hæc uera sunt, magna cum libertate, simpliciter, ex beneuolentia, rectissimi me dicta: non assentationis & imposturæ plena oratio, argentum allatura dicenti, reipub. negocia hostibus traditura. Aut igitur à talibus moribus est recedendum, aut deprauatio & clades rerum omnium ascribenda nemini quàm uobis ipsis.

Conclusio grauisissima.

LITERAE PHILIPPI HIERONYMO VVOLFIO INTERPRETE.

PHILIPPVS SENATVI POPVLO QVÆ Atheniensi S. D.

Causa scribendi. Excusatio pro litigatis.

1 Nicias caduceator abreptus.

2 Thastorū in iuriæ nō prohibita.

3 Diopithis uolentia.

Violatio legati.

Ab exemplo Atheniensiu.

4 Calliæ iniuria.

5 Legati ad Persarum regem missi.

VVM sæpe legatos miserim, ut pactis & conuentis stare mus, idq; uos nihil mouerit: significadum uobis esse duxi, quibus in rebus iniuriam mihi fieri existimem. Ne uero miremini epistolæ prolixitatem. Quia enim multæ cōquerendæ causæ sunt, necesse est omnes perspicuè explicari. Ac primum, Nicia caduceatore è mea ditione abrepto, tantum abest ut fontes obiurgaueritis ob ius uiolatum, ut etiam affectum iniuriæ decem menses in uinculis habueritis, nostrasq; literas quas ferebat, pro concione legeritis. Deinde quum Thastij Byzantium iriemes & piratas qui uellent, susciperent, id nihil uobis curæ fuit: quanq; in fœdere perscriptum est, pro hostibus esse habendos, quicumque id faciant. Circa eadem tempora, Diopithes facta in regionem meam impressione, non modò Croblyen & Tirystasin, ciuibus in seruitutem abductis, diripuit: sed & finitimam Thraciam populatus, eorq; uiolentiæ tandè est prouectus, ut Amphilochem, qui de captiuis redimendis legatus uenerat, comprehensum, & in extremam necessitatem adductum, nouem talentis extortis dimiserit. & hæc populo approbante fecit. Atqui cum ceteris omnibus præconem & legatos uiolare, impium uidetur: tum uobis in primis. Certè, quum Megareses Anthemocritum sustulissent, tanta iracundia populus exarsit, ut eos mysterijs prohiberet, & in monumentū iniuriæ statuam ante portas erigeret. Quid uerò iniquius est, q̃ uos ipsos nūc ea facere, quæ facta ab alijs tam iniquis animis tulistis: Præterea Callias uester imperator, urbes in Pagasitano sinu sitas uniuersas cepit, uobis fœdere, mihi societate coniunctas. Qui uerò in Macedoniam nauigabāt, eos uendebat, pro hostibus omnes habens. Et propter hæc facinora uos eum publicis præconis extulistis. Quare ualde dubito, quid his per uos adijci possit, si palam mecum bellum gereretis. Nam quum haud occultè dissentiremus, prædones emittebatis, & eos qui ad nos nauigabant, uendebatis, aduersarios nostros iuuabatis, imperiū meum infestabatis. Ad eam denique iniquitatem & hostile odium progressi estis, ut etiam Persæ, missis legatis, persuadere studueritis, ut mihi bellum inferret, id quod maxime quiuis demiretur. Antequam enim is Aegyptum & Phœniciam cœpisset

cœpisset, decreuistis, ut si quid nouæ rei moliretur, nō minus ego quàm cæteri Græci omnes aduersus eum accerferer. Nunc uerò tanta est odij uestri in me acerbitas, ut de ineunda cum eo contra me societate agatis. Atqui olim patres uestri (ut ego audio) Pisistratidis crimini dabant, quòd Persam ad Græcos opprimendos adducerent. Vos uerò ea facere non pudet, ob quæ tyrannos accusare solebatis. Quin præter alia senatus consultis uestris inscribitis, mihiq; imperatis, ut Terem et Cersobleptem, quòd Athenienses sint, Thraciæ dominari sinam. Ego uerò istos neque pactis de pace contineri memini unà uobiscum, neque pilis inscriptos, neque Athenienses esse. Illud scio, Terem contra uos mecum arma tulisse: & Cersobleptem, quum meis legatis seorsim dare iusiurandum cuperet, à uestris ducibus fuisse prohibitum, qui eum uestre urbis hostem declarabant. At isthuc quomodo æquum aut iustum est, quum è re uestra est, eum uestræ urbis hostem nominare: quum uerò me calumniari uultis, eundem ciuem uestrum distitare: Et Sithalce occiso, quem ciuitate donaueratis, statim eius interfectorem in amicitiam recipere: & propter Cersobleptè bellū nobiscū suscipere: Præsertim quū uobis exploratū sit, neminem eorum qui talia munera accipiunt, uel leges, uel senatuscōsulta uestra quicquam curare. Verum si, ommissis ceteris omnibus, breuiter dicendum est, uos ciuitatem dedistis Euagoræ Cyprio, & Dionysio Syracusio, illorūq; posteritati. Si igitur his qui utrosque eiecerunt, persuaseritis, ut actis in exilium imperia restituant: à me quoque illam Thraciæ partem recuperate, quam Teres & Cersobleptes tenuerunt. At si uictores illorum ne uerbo quidem appellandos censeat, mihi uerò obturbatis: an non iure optimo uos ulciscar: Ac de his, quanquam plura haberem quæ uerè dicerem, prætermittere tamen ea statui. Cardianis autem me opitulari profiteor, quum illorum socius ante pacem fuerim: & uos sæpe à me, neque raro ab illis orati, uenire in iudicium nolueritis. An nō igitur essem omnium hominum nequissimus, si desertis socijs, uestri potius rationem haberē, qui omni modo me uexatis, quàm eorum qui mihi constanter & semper amici esse perseuerant: Iam, si hoc quoque prætereundum non est, eò insolentia uenistis, ut prius de supra dictis tantum me accusaretis: nuperrimè uerò, quum Peparethij secum crudeliter actum esse quererentur, uestro duci mandastis, ut me illorum uicem ulcisceretur, quos ego sanè clementius tractaui, quàm commuerant, quum illi tempore pacis Haloneso occupata, neque insulam mihi, neque præsidarios milites, quos per legatos sæpe repoposci, reddiderint. Vos uerò iniuriæ mihi ab illis illatæ nullam rationem habuistis, sed tantum supplicij: cum satis sciatis, me Insulam nec uobis nec illis eripuissè, sed Sostrato piratæ. Quam si uos Sostrato tradidisse ipsi dicitis, piratas in eam misisse fatemini. Sin, uobis inuitis, ui obtinebat, quæ tãdem in uos iniuria fuit, eam à me occupari, & locum tutum reddi nauigantibus: Etsi autem uestram urbem tanti faciebam, ut Insulam ei darem; tamen oratores uestri accipere prohibebāt, recipendam esse consulebant, ut si quod imperabatur facerem, me alienam obtinere faceretur: sin locum illum retinerem, populo suspectus fierem. Quibus ego cognitis,

6 Teres & Cersobleptes restituit.

Euagoras. Dionysius.

7 Cardianis negatum us.

8 Peparethiorum supplicij, et Halonesus.

9 Insulam.

cognitis, ultro denunciaui, me de his in iudicio uobiscum disceptaturū, ut si mihi adiudicata esset, uobis à me daretur: sin iudicaretur uestra esse, populo eam restituerem. Hæc me sæpe postulante, & uos contempstis, & Peparethij insulam occuparunt. Quid igitur mihi faciundū fuit? nona infligēda pœna foedifragis: non ulciscendi, qui tam superbè lasciuiebāt? Nam si Peparethiorum fuit insula, quo iure ab Atheniensibus repetita est? Sin uestra, cur non eis irascimini, qui occuparint alienam? Eo porro progressæ sunt nostræ inimicitia, ut cum classē in Hellepontum perducere cuperem, coactus sim eam per Cherrhonesum cum exercitu comitari: quum uestri coloni ex decreto Polycratis bellum nobiscum gererēt, & uobis talia comprobantibus, & duce uestro Byzantios accerente, & apud omnes misis nuncijs diuulgante, sibi mādari à uobis, ut si daret occasio, bellum gereret. Talia quum paterer, tamen & urbi uestræ, & trirēmibus, & agro peperi, quamuis plerisque potiri possem, uel potius omnibus: & uos ad eas quæ inter nos sunt controuersias, disceptatione dirimendas, perpetuo prouocauī. Atqui cōsiderate, utrum honestius sit, uerbis an armis lites finire: & utrum magis deceat, ut ipsi arbitri simus, an uerò ut alijs arbitrium deferamus? Reputate etiam quàm absurdum sit, ut Thasios et Maronitas litem de Stryme, disceptatione finire cogant Atheniensēs: ipsi autem ea de quibus ambigunt, mecum ad eundem modum non transigant? Præsertim quum sciatis, uos, si succubueritis, nihil amissuros: sin uiceritis, potituros his, quæ nunc in nostra manu sunt. Sed omnium iniquissimum hoc mihi uidet: quod, cum legatos ex omni sociorum conuentu misissem, ut testes essent: cumq; uellem de Græcis ea uobiscum pacifici, quæ iusta essent: legatorum orationem ne de his quidem admisissetis, quamuis in uestra manu esset, aut eos liberare periculis, qui malè de nobis suspicabantur: aut palam conuincere, me omnium hominum esse improbissimum. Ac populo quidem illa erant utilia, sed è re oratorum non erant. Nam qui uestræ ciuitatis morem tenent, pacem eis bellum esse, & bellum pacem, affirmant, quum à ducibus uel patrocinando, uel calumniando pecuniam extorqueant: & tum nobilissimis ciuibus, tum exterorum celeberrimis conuiciando pro concione id captent, ut populares esse uideantur. Facile mihi quidem esset, si paululum pecuniæ dilargiri uelim, eorum compescere maledicentiam, et efficere ut nos laudibus eueherent. Sed me puderet, uestram beneuolentiam ab istis mercari: qui præter cætera tam confidentes sunt, ut etiam de Amphipoli mouere nobis controuersiam non dubitent. pro qua ego me puto longè dicturum æquiora, quàm istos qui illam sibi uendicant. Siue enim eorum sit, qui primi deuicerunt, an non iure nos illam habemus: quum Alexāder auus noster oppidum illud primus occuparit: unde etiam de primitijs captorum Medorum, Delphis auream statuam dedicauit. Siue hoc aliquis in dubium uocat, & eorum fieri censet, qui postremi potiantur, hoc etiam ius penes me est. Expugnatis enim illis qui uos eiecerant, & à Lacedæmonijs tibi collocati fuerant, oppidum cæpi. Atqui omnes in urbibus habitamus, uel à maioribus acceptis, uel bello subactis. Vos autem qui neque primi potiti

9 Navigatio in Hellepontū hostiliter interclusa.

Philippi æquias.

10 Detrectatio iuris.

11 Legatorum repudiati.

Perstringit oratores.

12 Controuersia de Amphipoli.

potiti estis, neque nunc obtinetis, sed minimum tempus in illis locis confedistis, urbem eam uestram esse contenditis: idq; quum ipsi urbis possessionem nobis euidentissimo testimonio confirmaueritis. Sæpe enim in literis me de ea mentionem faciente, cœsuisistis eam iuste à me teneri. Pacem etiam fecistis, me urbem illam & societatem uestram eadem pactione obtinente. Quæ igitur possessio firmior fieri queat hac, quæ primum à maioribus nobis relicta, deinde iure belli denuo nostra facta, postremo à uobis concessa est, qui uendicare uobis soletis etiam ea quæ planè ad uos nihil attinent? Quæ igitur in uobis accusent, hæc sunt. Et quia uos autores estis iniuriarum, & propter uerecūdiam & æquitatem meam magis iam rebus meis infesti imminetis, & quantum in uobis est, nobis malefacitis, iure optimo uos ulciscar, dijsq; testibus inuocatis, ius meum à uobis consequi studebo.

Indictio belli.

LIBANII ARGUMENTVM IN ORATIONE
nem ad Philippi epistolam.

Miserat Philippus ad Athenienses epistolam, qua eos accusabat, et palam bellum denunciabat. Non amplius igitur orator suadet Atheniensibus, ut bellum gerant (cogebat enim ipsa necessitas) sed confirmat eorum animos ad periculum adendum: Macedonem facile posse superari asserens. Exordium consolatione plenum est.

DEMOSTHENIS AD PHILIPPI

EPISTOLAM ORATIO, HIERONYMO

Vuolfio interprete.

PHILIPPVM, Athenienses, non pacem fecisse uobiscum, sed distulisse bellum, omnes iam cognouistis. Postquam enim Pharsalijs Halum tradidit, & Phocense negocium confecit, totamq; Thraciam uel subegit, falsis causis confectis, & iniquis prætextibus excogitatis: re quidem ipsa iam olim cum urbe nostra bellum gerit, nunc autem permissas literas, uerbis ipsis confitetur. Ego uerò neque potentiam eius uobis expauescendam esse, neque timidè illi resistendum, sed & corporibus & pecunijs & nauibus, & ut paucis absoluaui, rebus omnibus ad bellum accingendum, docere conabor. Primum consentaneum est, o Athenienses, deos nobis firmissimos socios et adiutores esse, quorum ille religione uiolata, neglectoq; iure iurando, pacem iniuste soluit. Deinde quibus rebus eius opes hæcenus auctæ sunt, dum semper aliquos decipit, & magna quædam pollicetur: his iam defunctus est omnibus. Neque ignorant eius animum Perinthij & Byzantij, atque ipsorum foederati, cupere eum eodem modo ipsos tractare, quo prius Olynthios. Neque Thessalos præterit, hoc ei propositum esse, ut dominus sit, non dux sociorum. Suspectus etiam Thebanis est, quod Nicæam præsidio teneret, & in Amphictyoniam penetrauit, & legationes è Peloponneso ad se trahit, ipsiq; præsidia sociorum eripit. Proinde qui prius eius amici fuerunt, partim cum eo nunc irreconciliabile bellum gerunt, partim minus alacriter eum adiuuant: uniuersi autem suspectum illum habent, & criminantur.

Philippum se iam olim pro hoste gerere.

Propositio: Magno animo resistendū esse Philippo.

Confirmatio. 1 Ab ope diuina.

2 A perfidia Philippi, nota socijs omnibus, et iniuria Perinthij, Byzantij, Thessali, Thebani.

Asiani satrapæ. Præterea (nec enim in hoc momenti parum est) Asiani satrapæ recens intro missis conducticijs militibus, expugnari Perinthum prohibuerunt. Nunc uerò quum Philippi inimicitias susceperint, & si Byzantium capiat, periculum eis impendat: nō ipsi tantum strenuè nūc nos in bello iuuabunt, sed regi etiam Persarum persuadebunt, ut nobis pecuniam suppeditet: qui tantas opes habet, quantas nec reliqui uniuersi; tantum porro uirium ad nostras hæc actiones affert, ut olim etiam in bello cum Lacedæmonijs, utris sese adiunxisset, illos uictores redderet. Is igitur nunc etiam uobiscum coniunctus, facile debellabit Philippi potentiam. Præter hæc quæ tanta sunt, non equidem negabo, eum loca complura, & portus, & eius generis alia gerendo bello utilia, pacis occasione præripuisse uobis. Illud autem uideo, quando imperia beneuolentia coalescunt, & eadem omnibus belli focijs expediunt, diuturnam esse concordiam. Quoties uerò ex insidijs & avaritia, per imposturam et uiolentiam obtinentur, id quod ab isto, modò sit, paruo aliq̃ pretextu, & quantumuis leui errato celeriter discuti & dissolui omnia. Atque ego sæpe cogitans animaduerto, non socios duntaxat, Athenienses, suspectum & inuisum habere iam Philippum: sed priuatum etiam eius imperium, non præclarè, neque ita uti decet, aut existimet aliquis, esse compositum. Nam omnino potentia Macedonica additamenti uice non nihil momenti & usus habet, ipsa uerò per sese infirma est: & si tantæ molis rerum comparetur, despicienda. Præterea ipse eam bellis & expeditionibus, & rebus illis omnibus, propter quas magnus existimari possit, infirmiore sibi, minusq̃ fidam reddidit. Neq̃ uerò putare debetis, Athenienses, eadem Philippo & eius subditis esse iucunda: sed illud considerate, gloriam illum, hos securitatē desiderare. Quā nec ille sine periculis adipisci potest: et his minimè opportunum est, relictis domi liberis, parentibus, uxoribus, atteri, & in dies pro eo periclitari. Ex quo perspici potest, quomodo uulgus Macedonum erga Philippum sit affectum. At eius familiares & amicos, & peregrini militis duces, laude quidem florere fortitudinis, sed in maiore metu quàm homines obscuros uiuere inuenietis. His enim hostes tantummodo metuēdi sunt: at illi magis ab assentatoribus & calumniatoribus, quàm à prælijs metuunt. Ac illi quidem adiutoribus omnibus, cum hostib. pugnant: at hi nec minimam in bellis malorum partem sustinent, & seorsim accidunt ut regis ingenium expauescant. Ad hæc si plebeius aliquis deliquerit, poena pro delicti modo ei infligitur: at proceres tum, cum præclarissimè se gesserunt, maximis conuicijs & contumelijs præter meritum incessuntur. Neque quisquam sanæ mentis fidem his abrogauerit. Eum enim ita gloriæ cupiditate inflammatum esse dicunt hi quibus familiariter notus est, ut omnia præclara facinora sua esse uideri uelit: & magis indignetur ducibus & præfectis, qui aliquid laude dignum gesserunt, quàm illis qui prorsus offenderunt. Qui sitigitur, si ista uera sunt, ut iam longum tempus in fide maneat, nec eum deserant: Quia successus, Athenienses, hæc omnia caligine inuoluunt. Nam secundæ res magnam uim habent ad peccata hominum contegenda, & obumbrada. At si quam cladem acceperit,

ceperit, tum in apertum hæc omnia palam proferentur. Eadem enim ratio hic est, quæ in corporibus nostris. Nam dum aliquis ualet, nullum ex male affectis partibus dolorem, sensu percipit. Sin decubuerit, commouentur omnia, siue ruptum sit aliquid, siue luxatum, siue quod aliud membrum perfecta sanitate destituatur. Sic etiam fit in regnis, & quibuslibet imperijs: Dum in bellis uictoria potiuntur, eorum mala uulgus non respicit. Sin alicubi impegerint (id quod ei nunc usu uenturum uerisimile est, postquam maius onus quàm eius humeri sustinere ualeant, suscepit) omnes eorū difficultates ab omnib. conspiciuntur. Quod si quis uestrum, Athenienses, Philippi successus uidens, formidabilem eum existimat, & superatu difficilem: is quidem digna sapienti uiro prouidentia utitur. Magna enim uis est in fortuna, ad omnes res mortalium: uel ea potius omnia sibi uendicat. Sed multæ sunt causæ, propter quas aliquis non iniuria nostram felicitatem non minus quàm illius exoptet. Principatum enim à maioribus accepimus, longo tempore non ante istū duntaxat, sed ut breuiter dicam, ante omnes Macedoniae reges: illi Atheniensibus uectigales fuerunt, nostra urbs nemini unquam omnium mortalium. Præterea tanto plures ad beneuolentiam deorum habemus aditus, quanto pietatis & iustitiæ perpetuò fuimus studiosiores. Quid igitur ille superiore bello successus maiores habuit, quàm nos? Quoniam, Athenienses, (nam liberè uobiscum agam) ille ipse militat, & ærumnas tolerat, & prelijs interest, nec occasionem negligens, nec anni ullum tempus prætermittens. Nos uerò (nec enim dissimulabo ueritatem) hic ociose desidemus, cunctantes semper, & decernētes, & sciscitantes in foro, nūquid noui dicatur. At quid magis nouum queat eo fieri, quod Macedo contemnit Athenienses, & illis tales literas mittere nō dubitat, quales paulo antè audiuitis? Et is quidem in procinctu habet mercenarios milites, atq̃ adeò medijs fidius nostrorum oratorum quosdam, qui largitiones illius domum recipientes, non erubescunt Philippo uiuere: nec animaduertunt, se & rempub. omnem, & suas priuatas opes exiguo lucello uendere. At nos neque ulla ei turbas concitamus, nec militem peregrinum alere uolumus, nec ipsi militare audemus, Proinde minimè mirum, eum superiore bello, conditione quàm nos fuisse meliore. Hoc potius mirandum foret, si nos nihil faciētes quod bellantes decet, putaremus cum superaturos, qui nihil prætermittit quod ad uictoriam comparandam requiratur. Quamobrem, Athenienses, hæc animis infingenda sunt: & cogitandum, ne quidem in uestra esse manu, ut dicatis uos pacem agere. Iam enim ille & bellum indixit, & re ipsa intulit. Proinde nunc, neque publicis neque priuatis opib. est parcendum: sed omnes, ubi occasio postularit, promptis animis militare debēt, & melioribus ducibus uti, quàm prius. Nemo enim uestrum in ea esse debet opinione, ut putet per quos foelix reipub. status labefactatus est, per eosdem in integrum omnia restitui, & meliora fieri posse: neque credite, nisi ueterem ignauiam uestram abieceritis, alios pro salute & incolumitate uestra strenuè dimicaturus. Considerate potius quàm turpe sit, quum maiores uestri multos labores & magna pericula in Laconico bello sus-

illustri simili tudo.

Collatio fortunæ Atheniensium et Philippi

Occupatio. Athenienses nō fortuna, sed se dilutate uinci à Philippo.

Mouet odium Philippi, et in uictoria, cum reprehensione ignauia ciuili. In proditores.

Necessario gerendū bellum.

Adhortatio ad tuendā repub. et quo pacto id fieri debeat. Duces. Res strenuè gerenda. Ab exemplis maiorum, et Philippi.

stinuerint, uos nec pro his que illi iure parta nobis reliquerunt, defendendis, fortiter pugnare uelle: istum autem e Macedonia oriundum, usque adeo nullum fugitare periculum, ut dum pro amplificando imperio cum hostibus dimicet, toto corpore sit uulneratus: Athenienses uero, quibus patrium est parere nemini, omnesque armis uincere, hos demum ob molliciam aut fociordia res gestas a maioribus dedecorare, & patriae deesse utilitati. Ne uero prolixus sum, affirmo nos omnes ad bellum parari oportere, & reliquos Græcos ad coeundam nobiscum belli societatem conuocare, non modo uerbis, sed etiam re ipsa. Nam cum omnis oratio inanis est, nisi res ipsa consequatur: tum uero nostris uerbis tanto minus habetur fidei, quanto ad dicendum reliquis Græcis habemur expeditiores.

Conclusio.

Oratio sine re, inanis.

LIBANII ARGUMENTVM IN ORATIONEM
De republica ordinanda.

Oratio hæc non iam Philippica est, sed sua uerba simpliciter. Nam quum Athenienses propter theatralem pecuniam conuenissent, progressus in medium Demosthenes, suadet, ut in classes distribuuntur, & militando atque periculis pro salute Græciæ subeundis, ueterem dignitatem recuperent. Ostendit autem, in comparatione status præsentis cum uetere, quantum a uirtute & excellentia maiorum degenerauerint.

DEMOSTHENIS ORATIO SVASORIA,
QUAE DE REPVB. ORDINANDA IN-
scribitur, Hieronymo Vuolsio interprete.

Non partium cupiditates, sed reipub. utilitatem spectare debet orator.

Rem priuatam omnes, reipub. nemo curat. Rei paruae non parua consuetudo. Propositio, sed hypothetica: Eisdem & fungi officio, & e publico mercedem accipere oportere.

De præsentia pecunia, & ijs rebus propter quas hæc indicata concio est, neutrum, Athenienses, difficile mihi esse uidetur, ut uel obiurgatis illis qui publica distribuunt & largiuntur, laudem apud eos inueniam, qui reipub. per hæc lædi credunt: uel suffragatus illis, & hortatus ad accipiendum, ijs gratum faciam, qui magna inopia premuntur. Neutri enim publico bono considerato, negotium hoc uel probant, uel improbant: sed prout quiue uel egent, uel opibus abundant. Ego uero utrum accipiendum sit nec ne, id neque suadebo, neque dissuadebo. Moneo tamen ut consideretis, & ipsi uobiscum meditemini, argentum hoc de quo deliberatis, exiguum: consuetudinem unam inolecentem, esse magnam. Quod si eam rationem inieritis, ut qui officium suum faciunt, etiam accipiant, non solum non lædetis, sed maximopere iuuabitis tum reipub. tum uosmetipsos. At si ad accipiendum, & festum, & causa quaelibet satis erit, de his quæ præterea facienda sint, ne uerbum quidem audire uolueritis: prouidete, ne forte uos, in his quæ nunc recte fieri censetis, aliquando uehementer errasse iudicetis. Ego autem oportere censeo (ne uero propter id quod dicam obturbate, sed re audita iudicate) quæ admodum de accipiendo concionem indiximus, sic etiam de ordinatione reipub. & apparatu bellico indicam concionem, & singulos non modo ad hæc attentè audienda, sed etiam ad alacriter exequenda promptos esse debere: ut, o Athenienses, spem fortunæ melioris in uobis ipsis habeatis, neque sciscitemini quid iste uel alius agat, quæ ue fortuna utatur. Ac dereditibus quidem ciuitatis, & his quæ insuper ex priuato frustra nunc impenditis,

penditis, sociorumque uectigalibus, unumquemque uestrum id accipere de cere dico, quod æquum est: ætate florentes, militare stipendium: emeritos, pecuniam ob exercenda iudicia, seu quo alio titulo rem insigniri placeat. Sed ipsi militabitis, neque e o munere cuiquam cedetis: ut reipub. uires domesticæ sint, & e ciuibus instructæ: ut nec opes uobis desint, & uos officio fungamini, & imperator exercitui præsit: non uero, Athenienses, eadem quæ hactenus, usu ueniant, ut duces in iudicijs uexetis. & hic tandem sit negotij totius exitus: Ille istius filius, istum accusauit: prætereaque nihil. Sed quid uobis studio habere debetis? Ut socij non præsidiorum metu, sed communicatione utilitatum inter uos & ipsos, uobiscum sint coniuncti. Deinde ne duces peregrinis militibus socios uexent ac deprædentur, hostes ne uideant quidem, quarum rerum emolumenta istorum propria sunt, odia & maledicta in totam ciuitatem redundant: sed ut ciues habeant quorum opera hostes eo modo quo nunc socios & amicos, affligant. Præterea multæ res uestram præsentiam desiderant: & præterquam quod domestica bella domesticis copijs geri conducit, idem ad alia quoque negotia est necessarium. Nam si contenti essetis ocio, securi quomodo cum Græcis ageretur, alia esset ea ratio. Nunc principatum, ceterisque dicendi iuris potestatem uobis arrogatis: exercitum autem qui hæc & intueatur & tueatur, neque paratum habetis, neque parare studetis: sed uobis ociose desidentibus, et dormitantibus, Mitylenæi libertatem amiserunt, neque minus Rhodij, nostrum nemine prohibente. Athi, dicat aliquis, inimici nobis erant: Sed odia maiora esse debent, Athenienses, in oligarchias, pro instituto nostro libertatis defendendæ, quam contra liberos populos, quæcunque tandem inimicitiarum causæ intercesserint. Sed ut eò redeam, unde digressus sum, affirmo debere uos in ordinem describi, atque ordinem eundem esse tum accipiendi, tum faciendi ea quæ decet. Hisce de rebus prius etiam apud uos disserui, et explicauit, qui nam ordo inter uos, qui grauem armaturam geritis, & equites estis, & qui horum numero non continemini, esset ineundus: & unde communiter omnes liberaliter sustentari possent. Quod uero meum animum maximè omnium turbauit, dicam uobis, nec dissimulabo. Nam quum multa & præclara & magna essent ea omnia, nullius e cæteris quisquam meminit, duorum obolorum omnes. Atqui fieri non potest, ut isti maioris precij sint, quam duorum obolorum. Cætera uero quæ cum his quæ dixi coniuncta sunt, regis Persarum opes æquant, ut urbs quæ tot probe instructos pedites habet, tot triremes, tot equites, tantos pecuniæ reditus, ordinata & instructa sit. Quid igitur, in quiet aliquis, hæc nunc commemoras? Quia censeo uos oportere (quoniam nonnulli ferendum non putant, ut omnes stipendia mereant: ordinationem uero & instructionem esse utilem, consentiunt omnes) hinc negotium auspicari, & liberum unicuique facere, de his dicere sententiam. Sic enim se res habet: Si uobis nunc persuaderi sinetis, ut hæc opportuna esse arbitremini, quum ea necessaria uobis fuerint, in promptu habebitis. Sin tanquam intempestiua negligetis, quum utendum illis esset, tum demum ea comparare cogemini, iam uero quidam

Explicatio, quomodo reipub. sit ordinanda. Socij. Duces. Milites.

Athenienses ambitionem cum ignauia turpissimè coniungunt. Mitylenæi. Rhodij. Occupatio: studium tuendi popularis status, plus ualere debet priuatis inimicitijs. Redit ad propositionem. Queritur de iniquitate populi, qui priuata offensionis memor, utilitatis publicæ obliuiscatur.

Mature paratos esse præstat.

Quid ex elo-
quia Demo-
sthenis fru-
ctus ad rem-
pub. red-
at. Ignauus con-
uincis auar-
toris con no-
d s consili nō
potest.
Auribus in pri-
mis medicari,
est magni esti-
mandum.
Aliorum ora-
torum ineptijs
refutatis, sua
acta in repub.
per collationē
commendat.
Quibus rebus
status ciuita-
tis labefactetur
atque inte-
reat.
Quibus in re-
bus sita sit ci-
uitatis salus.
Iudicia ciuium
concordiā ser-
uiunt, bellicus
apparatus im-
perio tuendo et
amplificando
prodest.
Orator rei-
pub. dignitati
sua oratione
accommodare
debet.
Qui sui cōpen-
dij rationē ha-
bent, nūquam
reipub. liberē
salubriter ue-
consulunt.

Ambitiosi du-
ces.

dam, non plebeius homo, sed talis qui disrumperetur si hæc fierent, his fe-
re uerbis: Quid tandem fructus, inquit, è Demosthenis orationibus ce-
pimus? Qui progressus, quum ipsi uisum est, aures uestras obtundere so-
let, cauillando præsentem statum, laudandisq; maioribus: ac denique u-
bi uos concitauit, & inflauit, descendit. Ego uerò, si uobis dicēdo persua-
dere aliquid potuissē, putarē me tot utilitates allaturum fuisse reipub.
quantas si nunc dicere aggrediar, plerique fidem abrogaturi essent, tan-
quam maioribus quàm quæ fieri potuissent. Enim uero me non parū pro-
desse reip. censeo, si uos optima audire consuefaciam. Oportet enim, A-
thenienses, ut qui de ciuitate nostra bene mereri cupit, auribus primum
uestris medeatur. Corruptæ enim sunt. Adeò multa & falsa, & quæuis
potius audire, quàm salutaria, consuefacti estis. Veluti (ne uerò mihi quis
quam obturbet, priusquam omnia dixerō) recluserunt nuper quidam æ-
rarium: oratores igitur omnes pro rostris dictitabant, abrogatum esse
statum popularem, interisse leges, & huius generis alia. Atqui, Atheniē-
ses, considerate num uera dicam. Hi qui talia faciunt, capite mulctandi
sunt illi quidem, neque tamen popularis status per tales abrogatur.
Rursus remos aliquis furrripuit: flagellandum, torquendum, uocifera-
bantur omnes, abrogari statum popularem dictitantes. Ego uerò
quid dico? Ea qui faciat, capite mulctandum, æquē ut illi: sed statum
popularem per eos abrogari, nego. Sed is quomodo abrogetur, ne-
mo dicit, aut palam profiteri audeat, ego uerò dicam. Si uos, Athenienses,
malè educati, multi & inopes & inermes & incompositi, neq; eodem mo-
do animati sitis: si neque imperator, neque quisquam alius decreta uestra
curet: si hæc nemo indicare uelit, aut corrigere, neque de his malis corri-
gendis cogitet, aut moliat, quicquam: id quod nunc accidit. Ac me-
diusfidius, Athenienses, aliæ orationes falsæ ad uos inuectæ sunt, & exi-
tioſe reipub. ut sunt. In iudicijs uestra salus sita est. & Suffragio reipub.
conseruetis oportet. Ego uerò scio ista iudicia priuatis controuersijs in-
ter uos dijudicandis & dirimendis esse comparata, & ex æquo seruire o-
mnibus. At hostes armis superandi sunt, & in his consistit salus reipub.
Nec enim uestra senatusconsulta efficiunt, ut qui sunt in armis, hostes uin-
cant: sed ij qui hostes armis superant, efficiunt, ut uos & liberè consulta-
re, & quicquid uolueritis securè agere possitis. Nam in armis formidabi-
les, in iudicijs humanos esse decet. Quod si cui grādiora loqui, quàm pro-
natura aut fortuna mea uideor, eum ego rectè sentire censeo. Nam ora-
tio quæ pro tanta urbe, tantisq; de rebus habetur, semper uno quocun-
que tandem oratore uideri maior, & ad uestram, non ad dicentis dignita-
tem, prope accedere debet. Cur autem eorum nemo qui à uobis honorā-
tur, hæc dicat, eius rei causas ego uobis exponā. Nam qui ad comitia cre-
andorum magistratum, & ad eum ordinem accedunt, seruilem in mo-
dum circumeunt ad eblandiendum suffragiorum fauorem, unusquisque
cupiēs imperatorē se designari, non ullum uiri fortis facere opus. Quod
si quis etiam talis est, ut præstari aliquid conari audeat, is nunc gloria &
nomine urbis nostræ munitus, eorum qui aduersentur solitudine fretus,

uos

uos bona spē duntaxat esse lactandos, neque quicquam aliud agendum:
se uerò honorum uestrorum tanquam hæreditatē cernere posse, existi-
mat. idq; uerum est. At si per uosmetipſos egeritis omnia, se ut operum
ipſorum, sic & præmiorum quæ illa sequuntur, æquam cum ceteris par-
tem habiturum præuidet. At qui reipub. gerunt, & in eo studio uersan-
tur, utilissima dicendi ad uos consuetudine omiſſa, se cum hisce coniun-
gunt. Ac prius quidem tributim conferebatis, nunc uerò tributim rem-
pub. geritis. Orator dux est utriusque factionis, & imperator huic ob-
noxius. & qui partim his, partim illis suffragentur, trecēti. Vos reliqui
attributi estis auctarij uicē, alij his, illis alij. Ex his igitur rebus hoc conse-
quimini, ut ille stet æreus: ille sit beatus: unus atq; altèr republica potē-
tiores: reliqui testes felicitatis horum sedetis, & ut ignauitæ uestræ indul-
gere possitis, multas & magnas opes ac gloriā, quæ in uestris manibus
sunt, abijcitis, atq; istis conceditis. Atqui considerate, quo in loco hæc a-
pud maiores fuerint. Nam quæ agenda sint, non alienis exemplis, sed do-
mesticis usi, cognoscatis licet. Illi Themistocle, cuius ductu nauale præli-
um ad Salaminem commissum est, & Miltiadem Marathonis pugne du-
cem, multosq; alios qui res longè clariores et utiliores quàm hi nostri du-
ces gesserant, mediisfidius non æreos statuebant, neq; supra modum a-
damabant, neq; (ut qui nulla re populo præstantiores essent) exquisitis
afficiebant honoribus. Et enim nullius illorum facinorum gloria se frai-
dabant: neque quisquam est qui nauale prælium ad Salaminem Themis-
tocles esse dicat, sed Atheniensium: aut Marathoniam pugnam, Miltia-
dis, sed ciuitatis. Nunc uerò uulgus ita loquitur: Corcyram cepit Timo-
theus, & Legionem cecidit Iphicrates, & Nauale ad Naxum prælium ui-
cit Chabrias. Ipsi enim uide mini, propter honorū magnitudinem, quos
propterea ducib. decreuistis, rerum gestarum gloria illis cedere. Quin-
etiam ciuilia dona ut illi pulchre largiebantur, sic uos non rectè. Peregri-
na porro munera quomodo illi distribuēbant? Menoni Pharsalio, qui
duodecim argenti talenta ad bellum gestum in Eione (littore) ad Amphipolim,
suppeditarat, & ducentos equites, clientes suos, suppetias misit.
rat, non ciuitatem decreuerunt, sed immunitatem tantum dederunt: &
ante hunc Perdiccæ, qui, quo tempore Barbarus olim Græciam hostili-
ter inuaserat, rex Macedoniæ fuit: & Barbaros, qui post acceptā cladem
Plateis recedebant, deleuit: & regi Persarum integram illam stragem fe-
cit, non decreuerunt ciuitatem, sed immunitatem duntaxat: magnā ni-
mirum & præclarā & uenerabilē suam patriā existimantes, & quis maio-
rem beneficio. Nunc uerò, Athenienses, homines perditos, seruos seruis
genitos, accepto tanquam pro alijs mercibus precio, ciues facitis. Et hæc
uobis agere uisum est, non quod deterioribus sitis ingenijs quàm maio-
res uestris: sed quod illi ipsi de se præclare senserunt, uobis autem id ere-
ptum est. Atqui fieri nunquam profectò potest, ut paruus & uilibus re-
bus occupati, sublimes & generosos spiritus concipiant: quæadmodum
uicissim natura nō fert, ut præclaris & splendidis negotijs dediti, animos
pusillos habeant, & abiectos. Nam qualia cunque hominum studia fue-
rint,

Factiones in
rep. Vide 2.
Olynth.

Maiorū exem-
plis & ueteris
reip. cōmemo-
ratioe, populū
expergeface-
re studet.

Res gestæ nō
ducibus, sed ci-
uitati tribuen-
dæ.

Qui olim ho-
stibus hono-
res decreti.

πεὶς ἄν ἐπὶ
ἰόνι τῆς πύξης
ἀμφιπόλει
πόλεως.
Menon Pharsalio.

Perdiccæ.
Nunc uenale
Athenarum ci-
uitatē esse que-
ritur.

ἀποστρέψας
ὀμόσους.
Causa malorū

Pusillus &
magnitudo a-
nimorū a stu-
dijs pendet, et
actionibus.

k rint,

Studia in mo-
res abeunt.

Collatio rerū
gestarū à ma-
ioribus cū præ-
sentibus.

* Sexaginta
fortasse, uel se-
ptuaginta.

Monumenta uir-
tutis & con-
templanda &
imitanda.

Præsentis sta-
tus perturbatio.

Ædificia uete-
rum publica.

Ædificia uete-
rum priuata.

Præsentia pu-
blica ædificia.

Magistratū
luxus et opes.

Omnium ma-
lorum causa so-
cordia.

Atheniensium
decreta & sci-
ta magnifica,
actiones aut
nullæ, aut hu-
miles.

Aut plus uiri-
um, aut super-
bie minus.

rint, talibus eos animis etiam esse necesse est. Considerate quæso, quæ ca-
pita enumerari possint earum rerum quas illi gesserunt, uosq; geritis: an
his inter se collatis, uobis ipsis meliores fieri possitis. Illi igitur annos quin-
que & quadraginta Græcis uolentibus imperarunt, amplius decies mil-
le talenta in arcem congesserunt: multa & præclara, terra marique pugnan-
tes, tropæa exererunt, quæ etiam nunc laudi nobis ducimus. At qui puta-
re debetis, illos ea exerxisse, non ut nos illa spectantes tantum admiraremur,
sed ut etiam uirtutes eorum à quibus consecrata sunt, imitemur. Et illi
quidem hæc. Nos uero tanta circumdati solitudine, quantam uidetis om-
nes, considerate an similia. An non amplius mille & quingenta talenta in
Græcorum mendicos frustra profudimus? An non & priuatæ familie om-
nes, & ærarium publicum, & quæ à socijs conferuntur, sunt exhaustæ?
An non quos in bello socios nobis adiunximus, hi pacis tempore perie-
runt? At hæc sola scilicet tunc meliora fuere quam nunc: cætera uero de-
teriora. Plurimum certe abest. Age consideremus quicquid uoletis. Æ-
dificia igitur & ornamenta urbis, templorum & portuum, & quæ sunt ei-
us generis alia, tot & tanta illi reliquerunt, ut ad eorum excellentiam ni-
hil possit posteritas addere. In conspectu sunt propylæa hæc, naualia, por-
ticus, & reliqua, quibus illi urbem nobis exornatam tradiderunt. Reli-
quas uero procerum illius temporis ædes, ita moderatas, & nomini po-
pularis status congruentes, ut si quis uestrum, Themistoclis, Cimonis,
Aristidis, aut Miltiadis, & cæterorum eius ætatis illustrium hominum do-
mos nouit, nihilo uicinis magnificentiores esse uideat. Nunc uero, Athe-
nienses, urbi nostræ satis est, publicè uias munire, fontes extruere, incru-
stare parietes, & similibus nugis occupari. Neque uero harum rerum au-
tores reprehendo: nequaquam id facio: sed uos, si his procurandis uos of-
ficio functos putatis. At priuatim, qui publicum aliquod munus admini-
strarunt, partim publicis ædificijs priuatas ædes magnificentiores substru-
xerunt, nedum plebeijs superbiores: partim tot fundos coemptos colunt,
quot ne per somnium quidem unquam sperauerant. Harum autem rerum
omnium causa est, quod olim populus uniuersorum dominus & autor
erat: ceterique bene secum agi putabant, si is honorem, magistratum, aut
aliquod aliud beneficium impertiretur. Nunc contra fit. Illi omnes opes
in sua potestate habent, & istorum auspicijs geruntur omnia: sed popu-
lus ministri & additamenti locum obtinet. Vobisq; fatis est id accipere,
si quid isti forte impertierint. Proinde dum hæc fiunt, talis etiam status
ciuitatis est, ut si quis decreta uestra legat, & acta ordine percurrat, nemo
credere possit eorundem hominum esse hæc & illa. ueluti sunt, quæ con-
tra Megarenses, homines nefarios, decreuistis, quum terram consecratam
uendicarent & excolerent, exeundum esse, prohibendum, non conceden-
dum: & de Phlasijs, quum nuper patria pellerentur, opem ferendam: non
permittendos crudelitati carnificum: à Peloponnensibus auxilia, si qui
uiuare uellent, accersenda. Vniuersa hæc, Athenienses, præclara sunt, &
iusta, & è dignitate rei publicæ, at facta quæ sequi debebant, nusquam ap-
parent. Inimicitias igitur per senatus consulta denunciatis, nullius autem
rei

rei gerendæ potestas uobis datur. Decernitis enim ea quæ urbe nostra di-
gna sunt: at uires non habetis ad ea quæ decreuistis exequenda. Ego ue-
ro uobis suaferim (sed in optimam partem accipietis) ut aut minus habea-
tis animorum, uestris negotijs agendis contenti: aut maiores uires cõpa-
retis. Quod si uos Siphnios, aut Cythnios, aut alios eius esse generis scire,
hortarer ad animos demittendos. Sed cum Athenienses sitis, autor sum
ut uires comparetis. Turpe enim, Athenienses, turpe inquam est, ut eius
magnanimitatis ordinem deseratis, quem uobis maiores tradiderunt. I-
mo nec uestri arbitrij est, etiam si uelit, Græcos ut deseratis. Multa enim
ab omni æuo gessistis. Proinde nec ueteres amicos proijcere, nec præsen-
tibus hostibus fidere, aut crescendi copiam dare licet. Denique idem uo-
bis, quasi lege talionis, usuuenit, quod his, qui tibi semel apud uos ad geren-
dam reipub. accessere, post cum uellent, recedere ab eadē non audent. Reipub.
enim inter Græcos gessistis. Caput autem est, Athenienses, horum quæ
diximus omnium: Oratores uos nunquam neque probos facient, neque
improbos: sed uos illos tales, quales uolueritis. Neque enim uos ad illo-
rum uoluntatem uos accommodatis, sed illi uestris cupiditatibus blandi-
ri student. Vos igitur principes esse decet in rebus bonis expectendis. Sic
omnia rectè erunt. Aut enim nemo quicquam mali dicet, aut frustra dicet,
quum qui auscultent, non sit habiturus.

Exhortatio ad
recuperandum
& tuendum
principatum.
Ab honesto.
A necessario.

E negotijs re-
ceptus, ad oci-
um magnis ui-
ris non patet.

Oratores non
imperant, sed as-
sentantur ciuū
uoluntatibus.

LIBANII ARGUMENTVM ORATIO,
nis de Classibus.

Oratorum ore, Persarum regem expeditionem moliri aduersus Græcos: populus Atheniensis tumul-
tuatur, & cum conuocare Græcos, tum bellum statim inferre properat. Demosthenes autem suadet,
ne ipsi priores insurgant, sed ut expectent dum Rex noui quid conetur. Nunc enim, inquit, non persuadebi-
mus Græcis, ut socia nobiscum arma iungant, cum in tuto adhuc sibi esse uideantur. Tum uero periculum ip-
sum eos nobiscum coniunget. Monet igitur, ut quietè se instruant, & ad bellum parent. Atq; etiam commē-
morat, quæ debeat esse ratio instructionis. Unde τῶν ἐπισημοῦν ὁ λόγος oratio est inscripta. Nam apud Atticos ἐπισημοῦν
ἐπισημοῦν cœtus & ordo eorum est, qui munera publica obeunt.

DEMOSTHENIS DE CLASSIBVS

ORATIO, HIERONYMO VOL-
fio interprete.

VI maiores uestros laudant, Athenienses, instituere mi-
hi uidentur orationem auditu iucundam, non ea tamen
agere quæ illis profint quos celebrant. Nam cum ijs de
rebus dicere conetur, quas mortalium nemo pro digni-
tate possit explicare: ut ipsi eloquentiæ opinionem auge-
runt, sic efficiunt, ut uirtus illorum minor uideatur au-
ditoribus, quam putarant. Ego uero laudationem eorum maximam pu-
to esse tempus: quod cum multum intercesserit, rebus illorum gestis ma-
iora nulli alij fuscipere potuerunt. Ipse autem ratione explicare conabor,
qua uos optimè instructos fore censeam. Etenim res ita se habet: Si nos
omnes qui uerba facturi sumus, eloquentes uideamur, nihilo res uestræ
fatis scio, erunt meliores. Sed si unus, quicumq; tandem, progressus doce-
re possit.

Modesta re-
prehensio as-
sentantium po-
pulo oratorū.

Optimus ora-
tor est, qui re-
ctissime reip.
consulit.

re possit, & suadere, quæ instructio, & quanta, & unde cōparata, nūc pro futura esse reip. uideat: omnis hic metus euauerit. Quod ego, si modò potero, dabo operam ut faciam, pauca præfatus apud uos, quid de regio negotio sentiam. Ego existimo communem hostem omnium Græcorū esse Regem Persarum: non tamen propterea persuaserim, soli omnium uos ut bellum contra eum suscipiatis. Neq; enim ipsos Græcos uideo cōmunes inter se esse amicos, sed nonnullos magis illi fidere q̄ quibusdā suorū. Quæ cum ita sint, è re uestra esse censeo, providere, iustum belli initiū ut capiatur: utq; apparentur, quæ conuenit, omnia: & hoc proponat ad deliberandum. Arbitror enim, Athenienses, Græcos, si declaratur & perspicuum fiat, fore ut Rex ipsos aggrediatur, & adiuturos, & magnā gratiam habituros ijs qui ante ipsos, & cum ipsis Regē ulciscantur. Quod si, dum id obscurum etiam est, nos priores arma sumpserimus: uereor, Athenienses, ne hos cum illo coniunctos propulsare cogamur, quibus consultum uolumus. Is enim represso impetu suo (si tamen inuadere Græcos instituit) largitionibus eorum aliquos corrumpet, & amicitia simulabit. Illi priuata bella corrigere uolent: & dum hoc animo erunt, communē omnium salutem negligent. In eum autem tumultum & amentiam moneo ne precipitetis urbem nostram. Neq; enim eandem nobis in regio negotio deliberationem, quā alijs Græcis, esse uideo. Sed multi illorū mihi uidentur priuati alicuius emolumentū causa, posse negligere alios Græcos. Vobis autem nec affectus iniuria honestum esse uidetur, eas de fontibus sumere pœnas, ut eorum aliquos à Barbaro subigi patiamini. Quod cum ita sit, providendum est, ne & nos in bello simus impares: & is quem Græcis insidiari putabamus, ita se insinuet, ut fidus illis esse uideatur. Quomodo igitur hæc curanda erunt? Si copiæ reipublicæ delectæ & instructæ, omnibus conspicuæ fuerint, atque apparuerit, nos ijs ita esse fretos, ut nihil iniqui tamen conemur. Ferocibus autem, & nimis expeditè ad bellum impellentibus, illud dico: Non esse difficile, neque quum deliberandum est, fortitudinis opinionem consequi: neq; quum periculum aliquod imminet, uehementem oratorem uideri, sed illud & difficile est, & conueniens, in periculis fortitudinem declarare: in deliberando, prudētius quàm alios posse dare consilium. Ego uerò, Athenienses, existimo bellum cum Rege difficile esse reipublice: prælium futurum esse facile. Cur? Quia non aliter, ut opinor, fieri potest, quin bella omnia, & triremes, & pecuniam, & loca requirant: quæ omnia penes illum copiosiora esse quàm apud uos reperio. prælia uerò nulla re alia tanto pere uideo indigere, ut fortibus uiris: quos plures uobis, & ijs qui uobiscum hoc periculum adibunt, esse existimo. Bellum igitur, hisce de causis, moneo, ne ulla ratione priores suscipiatis: ad prælium uerò uos rectè instructos esse oportere dico. Quod si alia ratio copiarum esset, quibus Barbari propulsarentur, alia quibus Græci: deprehensum iri fortasse consentaneum esset, nos contra illum instrui. Cum autem omnis instructionis ratio sit eadem, & eadem oporteat esse capita copiarum, ut hostes repelli possint, ut socij defendantur, ut præsentēs opes conferuentur: quid, quum habeamus qui se hostes esse fa-

tentur,

tentur, alios quæritamus: ac non potius & aduersus hos instruimur, & illum quoque ulciscimur, si uiolare nos instituerit? Agite uerò, Græcos nunc ad uos accersite: at, si quæ illi iubent, non facitis, cum quidam non optimè uobis cupiant, est ne sperandum, quenquam esse obtemperaturum? Quia medijs fidius audient à nobis Regem Persarum ipsis insidiari, ipsos uerò non prospicere? Ita ne, uos obsecro, putatis? Ego uerò opinor. Sed nondum maior is metus, quàm dissensionum erga uos, & quorundam inter se. Nihil igitur aliud quàm nescio quam cantilenam passim canent legati nostri. Tum autem, si fortè quæ nos modò opinamur, ageritis, nemo Græcorum omnium ita fretus erit suis opibus, qui uidēs uobis præsto esse & mille equites, & legiones quot uoletis, & naues trecentas, non uenturus & supplicaturus sit: cum illis minimo se cum periculo incolumem euasurū existimans? Proinde si iam accerseritis, supplices: si non auscularint, frustrati eritis. Sin ipsi uestris copijs instructis, cūcstemi, supplices defendetis, neq; dubium est quin omnes ad uos uenturi sint. Ego igitur Athenienses, & hæc & his similia reputans, nullam orationem confidentem, aut uanæ prolixitatis exquirere uolui: sed quæ nam ratio instructionis & optima & expeditissima esset, considerando, fui uehementè occupatus. Puto igitur, uobis eam, si & audita & probata fuerit, esse decernendam. Prima itaque & maxima instructionis pars, Athenienses, hæc est, ut quisq; ultrò alacriter omni officio fungi uelit. Illud enim uidetis, Athenienses, quæcunq; unquam uniuersi uos uolueritis, et postea quisq; proferegerda putastis, eorū uos nihil unq; effugisse. Quæ uerò uolueritis, post aut alius aliū respexistis, tanq; ipse nihil, proximus omnia facturus esset: in ijs nihil unq; promouistis. Quod si uos ita eritis animati atq; incitati, numerum mille & ducentorum dico esse complendum, & octingētis adiunctis, bis mille faciendos. Nam si hunc numerum designaueritis, existimo, uirginib. orbis, & pupillis, & in colonias abituris, & societatib. demptis, itemq; alijs si qui sunt tenuiores, præsto futura uobis corpora mille & ducenta. Ex his igitur classes uiginti censeo designandas, ut nunc sunt, quarū singulæ sexagena corpora cōtineāt. Earū porrò classiū singulas in quinas diuidi partes iubeo duodenarias: sic ut tenuissimi quicq; locupletissimis adiugant. Et corpora quidē sic ordināda esse cēleo: qd cur censeāt, tū scietis, cum totā instructionis rationē audieritis. Triremes autē q̄modo? In uniuersum trecētas numero triremes designari iubeo: et in uiginti partes, quarum singulæ, naues quindenā contineāt, distribuendas: primæ cēturiæ quinque, & secundæ centuriæ quinque, & terciæ centuriæ quinque nauibus attributis. Deinde singulis uirorum classibus quindenā naues: classium singulis partibus, ternas triremes attribuendas. Postquam hæc ita confecta fuerint, iubeo, cum agrī nostri estimatio sit sex mille talentū, ut & pecuniæ certus ordo ineat, eam diuidi, & centum fieri partes, quarum singulæ sexagena talenta contineant. Deinde quinquies sexagena talenta singulis magnis classibus attribuēda. classes autem singulæ singulis, quinarijs sexagena talenta reddāt: ut si uobis centum triremibus fuerit opus, sumptū sexaginta talenta absoluant, & trierarchi sint duodecim: sin-

k 3 ducentis

Propositio.
Persæ non temere bellū esse inferendum.
Dubie Græcorum uoluntates.
Iustum belli initiū expectandum.

Largitiones Persicæ.

Atheniēsis tota Græcia defendenda.

Altero proposito: Athenienses ad bellū instructos esse oportere.
Oratores importuni.

Bellū difficile. Præliū facile.

Athenienses sine suspitione rupti foederis posse instrui.

Instructio legationibus potior.

εἰσπραξία.

μίσθους.

Ratio instructionis.

1 Velle fungi officio.

2 Numerus eorum qui triremes instruunt

3 Triremiū numerus.

4 Pecuniæ numerus.

5 Armamenta
navium.6 Naualium or
dinatio.7 Pecuniaria
ratio.

ἀντιγυα.

Præsente peri
culo pecunia
non gravatè
confertur.

ducentis fuerit opus, triginta sint talenta quæ sumptum absoluant, & sex uiri triremibus præsent: in trecentis, uiginti sint talenta quæ sumptum absoluant, & quatuor uiri triremibus præsent. Eodem quoque modo, Athenienses, armamenta etiam quæ nunc ad triremes debentur, estimari, & ex tabulis omnia distribui iubeo, in uiginti partes. Deinde singulis magnis classibus unam tribui partem, unicuique aptam, quam deinde singulæ classes singulis suis partibus ex æquo diuidant: & duodeni illi in singulis partibus ea exigant: & quas singuli triremes sortiti fuerint, eas instructas exhibeant. Sumptum igitur, & naues, & trierarchos, & armamentorum exactionem, sic optime posse censeo & comparari, et apparari. Unde autem hæc & certo & facile compleri possint, deinceps dicam. Censeo à ducibus nauialium decem loca esse deligenda, atque rationem ineundam, ut quàm proximè inter se absint naualia, quorum singula triginta triremium sint capacia. Quod ubi fecerint, binas classes & tricenas triremes horum locorum singulis attribuunt: deinde sortitò tribus introducant, & trierarchos singulos in singula naualia: ut sint binæ classes, triremes triceng, & una tribus. Qui uerò locus tribui obuenerit, trifariam diuidatur, & naues similiter. Deinde trientes tribuum sortiantur, ut singulæ tribus una pars sint totorum nauialium, & singularum partium tertiam partem triens obtineat: ut sciat, si quid erit opus, primum tribus quo loco stationè habeat, deinde triens, postea trierarchi qui, & quot triremes: ac tricenas triremes una tribus, denas unusquisque triens triremes contineat. Nam si hæc ordine expedita fuerint, etiam si nunc aliquid prætermisimus (neque enim facile sanè est, exquisitè reperire singula) id ipsa sibi res inueniet, et una constitutio tum omnium nauium, tum partium futura est. Iam quod ad pecuniam attinet, & euidentem aliquam parandorum sumptuum rationem, scio equidem incredibile uisum iri quod iam dicam: diceretur tamen. Confido enim, si quis rectè consideret, fore ut me solum uera, & ipso euentu comprobanda, dixisse appareat. Ego affirmo, nunc non dicendum esse de pecunia. Commeatum enim adesse magnum, & præclarum, & iustum, quem, si nunc queremus, ne tum quidem præstò futurum putabimus nobis: tantum abesse, ut iam eum inuenturi simus: sin omiserimus, præstò futurum. Quis igitur ille est? qui cum nunc non adsit, tum in promptu futurus est? Nam istæ nescio quæ esse ambages uidentur. Ego dicam. Videtis, Athenienses, totam hanc urbem? In hac, pecunia inest, parum abest quin dicam, quæ cum omni aliarum urbium pecunia conferri possit: quam qui possident, eo animo sunt, ut si omnes oratores eos ita terrent, uenturum esse Regem, adesse, non aliter posse fieri: & unà cum oratoribus alij totidem uaticinarentur: non modò non conferrent, sed nec proferrent, aut faterentur se habere. At si præsentis uerborum terrores ad rem conferri uiderent, nemo ita stolidus est, qui non liberaliter daret, & primus conferret. Quis enim malit ipse unà cum fortunis omnibus interire, quàm partem facultatum pro semetipso & reliquis conferre? Pecuniam igitur tum in promptu fore dico, cum reuera fuerit opus, non prius. Proinde, ne querendam quidem censeo. Quantum enim nunc

exigere.

exigeretis, si institueritis exigere, * id magis ridiculum fuerit, quàm si nihil omnino esset exactum. Age, centesimam iubebit aliquis: proinde sexaginta talenta dicet. Sed quinquagesimam dicet aliquis: duplum. proinde centum & uiginti. Ecquid hoc est ad ducentas & mille camelos, quas Regi pecuniam uehere isti dicunt: Sed ponam, uelle uos conferre duodecimam: quingenta talenta. Verum id nec sustinebitis: nec, si numeretis, bello par erit ea pecunia. Cætera igitur uobis sunt comparanda, pecunia relinquenda nunc suis possessoribus, nusquam enim reip. commodius custodietur. Cum uerò necessitas illa uenerit, tum ultrò conferentibus illis, accipienda erit. Hæc & fieri possunt, Athenienses, & factu honesta sunt, & utilia, & digna quæ Regi de uobis nuncientur: neque per hæc leuis ei terror incueretur. Scit enim, maiores suos à trecentis triremibus, quarum nos centum præbuimus, mille naues subactas amisisse: atque audiet, trecentas triremes uos ipsos instruxisse. Quare non temerè, tametsi ualde infaniret, inimicitias nostræ urbis sibi putabit suscipiendas. At si propter pecuniam ei subitè offerri animis: id quoque subsidium uestro infirmius reperiet. Is enim, aurum, ut aiunt, uehit: quod ubi distribuerit, requirit. Nã & fontes & putei deficere solent, si quis magnam inde copiam simul, & crebrò hauserit: uobis autem agri æstimationem sex mille talentum subsidio esse audiet, pro cuius defensione pugnaturus esse nos, maiores eius qui in Marathone fuerunt, optime nouerunt. Dum uerò superiores erimus, pecunia utique defici non possumus. Ac ne illud quidem, quod nõ nulli metuunt, ne, cum pecuniam habeat, magnas peregrini militis copias conducatur, uerum esse mihi uidetur. Ego enim arbitror, contra Aegyptum, & Orontem, & alios Barbaros quosdam, multos fortasse Græcorum uelle apud illum merere stipendia, non ut ille horum aliquem capiat, sed unusquisque ut opibus aliquibus partis, urgente inopia liberetur: sed qui reliquam Græciam inuadere uelit, nullum Græcum fore arbitrator. Quò enim ipse postea se conuertet? In Phrygiam profectus seruiet? neque enim alia de re bellum est cum Barbaro, quàm de agro, & uita, & institutis, & libertate, & talibus rebus omnibus. Quis igitur ita est infelix, ut semetipsum, parentes, sepulchra, patriam, parui lucelli gratia uelit amittere? Equidem neminem esse existimo. Imò nec illi expedit, ut peregrini milites Græciæ potiantur. Qui enim nos subegerint, iam olim illo sunt præstantiores. Neque uerò uult, nobis excisis, ille in aliorum esse potestate: sed omnibus, si fieri possit: sin id fieri non possit, at seruis certè suis imperare. Quod si quis Thebanos cum illo se coniuncturos putat, difficilis quidem est apud uos ea de re oratio. Nam cum eos oderitis, neque uerum libenter, neque boni quicquam de eis audietis. Veruntamen eos decet, qui magnis de rebus deliberant, nullam utilem cogitationem prætermittere ulla de causa. Ego uerò existimo, tantum abesse ut Thebani unquam cum illo Græciam inuasuri sint: ut magna pecunia, si liceret, redempturos putem occasionem, per quam uetera in Græcos delicta abolerent. Quod si quis existimat Thebanos usque adeò natura esse infelices, illud utique inteligitis omnes, si Thebani cum illo faciant, esse necesse ut eorum hostes

stent

ὡλεθαι ἔσται
γέλαος ἢ μὴ
δύνασθαι.
Attica et Re-
gia pecuniæ
collatio.

Comendat cõ
moditatem sui
consilij.

Nõ esse metuè
dũ, ne Græci
cum Persa se
coniungant.
Nemo ita sece-
ratus, ut pa-
triam oppugnet.

Thebani.

Barbarum nō metuendum.

stent à Græcis. Ego igitur existimo, hunc ordinem æquitatis, & cum hoc ordine coniunctos, tum proditoribus, tum Barbaris fore uniuersis superiores. Quare neque immodicè formidandum, neque committendum esse censeo, ut priores bellum inferamus. Ac ne cæterorum quidem Græcorum ulli meritò bellum hoc formidini esse uideo. Nam quis eorum ignorat, se, dum illum communem hostem ducentes, inter se consenserunt, magnis opibus floruisse: postquam autem eius amicitia freti, de priuatis conuentionibus inter se contenderunt, tot mala esse perpeffos, quot, si quis eos deuouere uellet, uix reperisset. Quem igitur Fortuna & dii, & amicum inutilem, & hostem esse conducibilem declarant, eum nos formidamus? Nequaquam: sed ne faciamus iniuriam, nostra causa, & propter cæterorum Græcorum turbas & diffidentiam. Nam si concorditer, adiuuantibus omnibus, solum illum inuadere liceret: ne iniuriã quidem illi à nobis fieri putarem. Sed cum se res aliter habeat, cauendum censeo, ne ansam regi præbeamus, ut iuris cæterorum Græcorum arbiter esse studeat. Quiescentibus enim uobis suspectus esset, si quid tale moliret. Sin priores bellum moueritis, haud iniuria uidebitur propter uestras inimicitias, aliorum expetere amicitiam. Ne igitur arguere uelitis, quàm corruptus sit Græcig status, conuocandis eis cum non persuadebitis, & gerendo bello cum non poteritis: sed quieti estote, & imperterriti, & instructi: & nunciari de uobis regi uelitis, non quidem certè æstuarè omnes Græcos, aut metuere, aut tumultuari, & Athenienses. Longè certè aliter se rem habere. Atque adeò nisi apud Græcos æquè turpe haberetur mentiri & peierare, ut apud illum præclarum: iam pridem uos in illum fuisse impetum facturos, nunc id uos nequaquam facturos uestrapte causa: sed omnes precari deos, ut eadem ipse amentia corripiatur, qua olim maiores eius. Atque hæc si considerare in animum induxerit, uos non negligenter consuluisse uobis, inueniet. Neque enim ignorat, è bellis cum suis maioribus gestis, urbem magnam et felicem esse factam: ex ocio autem quod ante illa tempora egit, nulla Græcarum urbium tanto fuisse, quanto nunc, superiorem. Quin Græcos etiam uidet pacificatorem requirere uel uolentem, uel inuitum. Eum uerò semetipsum eis fore intelligit, si bellum mouerit. Quare ea quæ è nuncijs audiet, ei & nota & credibilia erunt. Ne uerò, Athenienses, prolixitate orationis uobis nimis sim molestus, capitibus mei consilij expositis, descendam. Instrui uos & contra presentes hostes iubeo: & propulsari etiam Regem, & omnes si uos laceffere instituerint, ijs copijs oportere censeo: nullius aut iniqui uel facti dicti uel esse autores. Demus operam, ut facta nostra digna sint maioribus, non pro concione habitæ orationes. Quæ si feceritis, & uobis ipsis, & contrarium suadentibus utilia facietis. Nam tum illis nō irascemini: quod fieret, si nūc impingeretis.

Peroratio.

LIBANII ARGUMENTVM ORATIONIS de libertate Rhodiorum.

Bellum, quod sociale dictum fuit, susceperunt aduersus Athenienses Chij & Rhodij & Byzantij, qui quidem illis prius paruerant, tunc uerò societatem contra Athenienses inter se fecerant. Cum autem Rhodij Caria uicini essent, se apud Mausolum eius prouinciæ præfectum, gratia ualere putabant. Is paulatim

tim apud eos, fide sibi conciliata, insidias populo comparauit: & libertate Rhodij erepta, paucorum è potentioribus seruituti urbem subiecit. Suadet igitur Demosthenes, eam rem non esse negligendam, sed iuuandum esse populum Rhodiorum: quod è re sit Atheniensium, ut urbes populari pareant imperio. Et si autem, inquit, Rhodij uos laeserunt: tamen uobis & honestum & usitatum est, eos etiam Græcos, qui uos nonnihil offenderunt, liberare, atque delinquentibus in Rempub. ignoscere.

ALIVD CVIVSDAM, QVI NON nominatur.

Atheniensium societatem coluerunt olim Insulares, & maritimæ oræ accola, Byzantium usque, sed tandem defecerunt, bellumq; gesserunt cum Atheniensibus. quod bellum cum diu duraret, coacti sunt Athenienses his conditionibus facere cum illis pacem, ut eos suo iure uiuere, & liberos esse paterentur. Post, de sententia Regis Persarum, iuuante Artemisia Rhodiorum locupletes, populus à potentibus oppressus, confugit ad urbem Atheniensium, pro libertate restituenda supplicans. Demosthenes opem ferendam censet populo Rhodiorum. Si quis autem alius molestus bello sociali Atheniensibus fuerat, & ad defectionem cæteros impulerat, Rhodiorum certè populum in primis eum fuisse constabat. Quapropter ei uehementer irata urbs uidebatur. Ardua igitur est suafori oratio, defendenti homines qui & defecerant, & urbem multis cladibus affecerant. Neq; uerò hoc solum oratori incommodat, sed etiam Regis Persarum metus. Videbatur enim neq; paruum, neque tutum esse, laceffere Regem, Insula per diuites penè potitum. Horum igitur utriq; firmissima duò opponit: Rhodiorum perfidia, urbis magnanimitatem, & Græcis oppressis opitulandi consuetudinem: unde, si hoc fecerint, omnes ad ipsos respecturi sint. Formidini autem Regis, iusticiam & facultatem, et tertio loco utilitatem opposuit. Facultatem, quòd Rege in Aegypto aduersa fortuna utente & succumbente, neq; Artemisia sit laturo opem paucis illis Rhodi dominantibus, neque ipse Rex, iusticiam, quòd Rex ea quæ ad se nihil attineant, non sit uendicaturus, quum & Græci sint Rhodij, & regni Persici nulla parte contineantur. Vilitatem, quòd ne communiendū quid sit, tametsi Rex uendicet sibi Rhodios. Id enim argumento fore, non modò Rhodi, sed totius etiam Græciæ dominatum eum affectare. Arbitror oportere uos Hoc ingressu ostendit, quàm causa diffidat. Neq; enim confidenter patrocinari potest hominibus, qui multis & magnis iniurijs affecisse rempub. uidebantur. Proximè autem sequente exordij sententia occupat auditorem, & efficere studeat, ut is se consilio uelle obtemperare fateatur. Ipsum igitur principium duabus sententijs constat, quibus perit, ut & aures dicenti præbeant, & orationi pareant simul, & rem gerant.

Argumentū hoc è Scholijs, de prauidatissimis illis quidem, huc translātū est.

DEMOSTHENIS DE RHODIORVM

LIBERTATE ORATIO, HERO nymo Vuolfio interprete.

ARBITROR oportere uos, Atheinenses, tantis de rebus deliberantes, dare liberè dicendi potestatem unicuique consulentium. Ego uerò non putauì unquam difficile, docere uos quæ optima factu sint (ut enim simpliciter dicam, omnes ea iam antè cognita habere mihi uideamini) sed persuadere, ut ea exequamini. Nam cum probatum aliquid decretumq; est, tantundem ab agèdo abest, quantum antequam decerneretur. Est autem illud unum ex eorum numero, propter quæ dijs immortalibus agendas à uobis esse gratias existimo, quod qui non ita olim suapte petulantia impulsì, uos bello petierunt, nunc in uobis solis spem suæ salutis habent. Ac gratulatione digna est præsens occasio. Quasi rectè utemini, fiet, ut eorum qui nostram urbem calumniantur, maledicta, re ipsa & cum bona fama refutetis. Quæsti enim sunt sibi nos insidiari, Chij, Byzantij & Rhodij, proptereaq; coniunctis uiribus postremū hoc bellum nobis intulerunt. Apparebit autem, Mausolum, qui dux et autor eius rei fuit, dum se amicum esse Rhodiorum simulat, libertatem eis eripuisse: Chios et Byzantios, à quibus in societatem adscripti fuerant, cladi-

Insinuatōe perit audientia.

Persuadere difficultus est, quàm docere.

Rhodiorū calamitatem pro futuram Athēniensibus.

Bona existimatio summā rerumpub. bonum.

Oratorum in cōstantiā exagitat.

Repetit confisiū summā ex oratione de Classibus.

In defensione Rhodiorū, Regem Perfarū non esse metuendum.

Resistendum Regis iniurijs.

Exemplo Timothei docet, defensionem Rhodiorū nō fore periculo sam.

Erepta non ita defenduntur, ut possessa.

Cur Artemisia quietur auidetur.

bus eorum non succurrisse: uos, quos metuebant, solos omnium, salutem eorum defendisse. Quæ cum conspiciuntur ab omnibus, efficietis, ut omnes plebei in ciuitatibus amicitiam uestram incolumitatis suæ tanquam tesseram esse iudicent. Neque uero uobis ullum maius bonum offerri queat, quæ si omnes ultrò beneuolentia uos, absque ulla suspitione prosequant. Minor autem, cum eisdem uideo suadere ciuitati, ut pro defensione Aegyptiorum, Persarum regi aduerset: in causa Rhodij populi eundem illum hominem formidare, cum hos esse Græcos sciant omnes, illos ad illius imperium pertinere. Opinor autem meminisse uestrum quosdam, cum de regio negotio deliberaretur, me pro concione monuisse primum, ac (nisi fallor) solum etiam, aut certe cum altero, uideri mihi sapienter uos esse facturos, si causam instructionis non inimicitias, quæ cum eo intercederent, prætenderetis, sed si & aduersus præsentis hostes uos pararetis: & illum etiam, si uos laessere institueret, ulcisceremini. Neque uero ego cum hæc dixissem uobis, non rectè dicere sum uisus: sed uobis etiam eadem placuerunt. Quod igitur nunc dicam, id orationi tum habitæ consentaneum erit. Ego, si Rex me illic degentem, in consilium adhiberet, idem ei suaderem quod uobis, ut pro sua ditione bellum gereret, si quis aduersaret Græcorum: quæ uero nihil ad eum attinerent, eorum dominatum uti prorsus non uendicaret. Quod si omnino decreuistis, Athenienses, quicquid Rex occuparit, anteuertendis & decipiendis oppidorum magistratibus, concedere: non rectè decreuistis, ut ego iudico. Sin, tuendæ iusticiæ causa & bella gerenda, si sit opus, et quiduis perpetiendum esse putabitis: primum, tanto minus hoc necesse uobis erit, quanto cōstantius ita sentietis: deinde consilium & iudicium uestrum probabitur, iam neque me quicquam noui dicere, qui libertatem Rhodij restitui iubeam: neque uos, si nihil auscultetis, facturos, ut sciatis: rem quandam quæ & facta est, & pro fuit, uobis in memoriam reuocabo. Vos Timotheum aliquando cum imperio misistis, Athenienses, opem laturum Ariobarzani, ad decretum hæc adiecta clausula, ne foedus factum cum Rege uiolaret. Cum autem ille uideret Ariobarzane palam desciuisse à Rege, Samum autem præsidio tenentem à Cyprothemide, quem Tigranes Regis præfectus eò collocarat: ut illi opem ferendā esse non statuit, ita hanc obsidione cinxit, auxilioque suo liberauit. Nec in hunc usque diem bellum propterea uobis illatum est. Nemo enim est qui pari contentione & rapinas & opes suas proprias defendat. Sed pro his quæ de proprijs auferuntur, omnes summa ui pugnant: de finibus autem propagandis, opibusque augendis, non item. Appetunt illi quidem aliena, si nemo prohibeat: sin obsistitur, se ab his qui aduersati sunt, læsos esse non putant. Illud autem, quod Artemisia, ubi nostra urbs iam negotium susceperit, ne aduersatura quidem sit, paucis auditis, considerate, rectè ne ego sic statuam, an secus. Equidem existimo, si Regi omnia quæ instituit, in Aegypto feliciter succederent, Artemisiam ualde daturam fuisse operam, ut Rhodum ei traderet, non tam ex beneuolentia erga Regem, quam ut, si ille prope ipsam uersaretur, magno beneficio sibi eum obligaret, summaque beneuolentia deuinciret. Postquam uero ita cur

eo agitur, ut dicitur, suisque conatibus frustratus est: existimare, id quod res est, infulam hanc in præsentia Regi ad nihil aliud esse utilem, sed uelut arcem esse regni sui, ne quid ipsa noui moliat. Quare mihi quidem uideretur, malle ut uos eam teneatis, à se palam non traditam, quam ut Rex ea potiatur, imò ne adiuturam quidem puto: aut, tamen si hoc fecerit, segniter & obiter facturam. Nam de rege, scire me quid is facturus sit, haud equidem affirmarim: sed è rep. esse, uti iam cognoscatur, utrum ille Rhodiorum urbem sibi uendicaturus sit, an non, id ego affirmarim. Nam si eam sibi uendicarit, non de Rhodij solum, sed de uobis ipsis, atque adeo de Græcis omnibus, erit deliberandum. Quod si per semetipsos tenerent urbem, qui nunc in ea sunt Rhodij, non censerem eorum defensionem suscipiendam, tamen si uobis omnia se facturos pollicerentur: quippe quos uideam, primum ut popularem statum euerterent, quosdam sibi ciues adiunxisse: ac re iam confecta, eosdem eiecisse. Cum igitur neutris fidem seruauerint, nec uobis eos firmos fore socios putarem. Atque hæc nunquam dixissem, si ea soli Rhodiorum populo prodesse putarem. Neque enim uel publicum uel priuatum cum ullo eorum hospitium mihi est. Ac tamen si horum utrunque esset, non hæc dicerem, nisi è re uestra esse crederem. Nam Rhodij (si tamen hæc à defensore salutis eorum dici fas est) ista accidisse gaudeo, qui dum ius uestrum uobis negant, suam libertatem perdiderunt: cumque licuisset eis societatem æquo iure cum Græcis & uobiscum, qui illis antecellitis, colere, Barbaris & seruis, quos in arces recepere, seruiunt. Ac parum abest quin dicam: Si uos eos iuuabitis, hoc illis etiam profuisse. Nam secundis rebus haud scio an unquam ad sanam mentem, quæ Rhodiorum ingenia sunt, redissent. Sed re ipsa experti atque edocti, multorum malorum amentiam multis causam existere, fieri fortasse potest ut fiant in posterum prudentiores & modestiores. Quam ego rem eis non parum profuturam esse existimo. Dandam autem operam censeo, ut hi uiri conseruentur, oblitterata memoria iniuriarum. Debetis enim cogitare, uos etiam sæpe multis in rebus ab insidiatoribus esse deceptos, quarum ullius à uobis poenas exigi æquum esse negabitis. Quin illud etiam uidete, Athenienses: Multa uos bella gessistis contra & Democracias, & Oligarchias, idque & ipsi nostis, sed quibus de causis aduersus utrasque pugnaueritis, id nemo fortasse uestrum considerat. Quæ igitur illæ sunt: Cum liberis populis, aut propter priuatas iniurias, pro quibus satisfacere publice non potuerunt: aut pro parte agrorum, aut de finibus, aut propter contentionem honoris, aut de principatu bella geritis. Cum potestate paucorum, pro harum rerum nulla, dimicatio est, sed de reipublica forma & libertate. Quapropter ego quidem certe dicere non dubitem, utilius uideri mihi, ut Græci omnes populari statu uterent, uobiscum beligerent, quam ut paucorum imperio subiecti uestram amicitiam colant. Cum liberis enim pacem uos, quandoque uolueritis, non difficulter esse facturos, arbitror. At cum istidem, si paucorum regantur arbitrio, ne amicitiam quidem fidam fore puto. Nullo enim modo fieri potest, ut pauci multis, atque auidi imperij æqualitatis studiosis bene uelint. Miror autem

Propositiō: Esse è rep. ut Rhodij defendantur.

Perstringit Rhodiorū perfidiam.

Fidem sibi conciliat.

Spē facit, priuatiores fore Rhodios.

Trāsfert culpam à Rhodij in eos à quibus decepti sunt.

In defensione Rhodiorum, popularis status defensionem agi. Causæ bellorum.

Similitudine rerumpub. cōseruari amicitiam.

Popularis status abrogationem periculosam esse Atheniensibus.

tem, si nemo uestrum existimat, si Chij paucorum potestate regant, et Mitylenæ, & nunc Rhodij, atque omnes propè dixerim homines, illius seruitutis iugum subeant, uestram quoque rempublicam, in aliquo fore periculo: neque cogitat, passim Oligarchijs institutis non posse fieri, ut populi dominatus apud uos relinquatur. Sciunt enim, nullos alios fore libertatis uindictes & assertores. Vnde igitur imminere sibi periculum præuident, eos è medio sublatos uolent. Proinde ceteri, qui aliquibus iniuriam faciunt, eorum ipsorum qui læduntur, hostes putandi sunt. At rerumpublicam, euerfores, paucorumque potentie constitutores, communes hostes omnium eorum quibus libertas cordi est, me quidem autore, iudicabuntur. Deinde æquum etiam est, ut uos, qui populi autoritate ipsi regi uultis, sic in calamitosos populos animati esse uideamini, ut alios in uos esse animatos uelletis, si quando (quod Deij prohibeant) tale quippiam accidisset. Nam tametsi dici queat, iure ita agi cum Rhodijs: uos tamen ratio temporis, malis eorum gaudere non sinit. Quibus enim Fortuna secunda est, hi calamitosi perpetuo rectissime consulere debent: cum nemo omnium mortalium, quid sit futurum, exploratum habeat. Atque ego sæpe hic apud uos commemorantes quosdam audio, cum nostra urbs cladem accepisset, autores fuisse quosdam ut ea conferuaretur. E quibus ego Argiuorum duntaxat in præsentia breuem mentionem faciam. Nolim autem uos, quorum celebrata est perpetua in afflictos beneficentia, deteriores hac in parte Argiuis uideri, qui cum in Lacedæmoniorum uicinia habitarent, uiderentque illos terra marique dominari, non dubitarunt, nec ueriti sunt ostendere suam erga uos beneuolentiam: sed & legatos Lacedæmone profectos, postulatuos, ut ferunt, ad pœnas quosdam uestrorum exulum, de creuerunt, ni ante solis occasum recessissent, hostium loco habendos. An non igitur turpe fuerit, Athenienses, cum Argiuorum uulgus non metuerit Lacedæmoniorum imperium illis temporibus, aut potentiam: uos, qui Athenienses sitis, Barbarum hominem, eamque mulierem, formidare: præsertim quum illi sæpe se uictos esse à Lacedæmonijs referre queant, uos sæpe uiceritis Regem Persarum: uicti ne semel quidem sitis uel à seruis Regis, uel ab illo ipso. Nam sicubi fortasse Rex urbe fuit superior: aut Græcorum scelestissimis, & proditoribus inter eos largitionibus corruptis, aut nulla alia ratione superior fuit. Ac ne id ipsum quidem ei profuit. Cognoscetis enim, cum per Lacedæmonios urbis nostræ opes minuisset, eum à Clearcho & Cyro, suo ipsum regno ferè fuisse deiectum. Itaque neque palam uicit, neque ei insidiæ profuerunt. Video autem à uestrum quibusdam Philippum, ut nullius precij hominem, negligi sæpe: Regem autem Persarum, ut potentem hostem, si quid instituerit, formidari. At qui si nec illum ut contemnendum ulciscemur, & huic ut formidabili omnia concedemus, cum quibus tandem præliabimur? Sunt etiam quidam apud nos, in defendendis apud uos aliorum causis acerrimi: quibus ego hoc solum suaferim, ut uestrum ius apud alios tueri studeant, quo ipsi primè iuris obseruantes uideantur. Absurdum enim est, eum de iure apud uos differere multa, qui ipse que iusta sunt, negligat: cum iniustum sit, accusandis

Quod tibi se
id alteri
facio.

Calamitosi
non transcedū,
sed subuenien
tium.

Argiui Athe
nienses confer
uitos esse sta
tuunt.

Exaggeratio
exempli per col
lationem.

Extenuatio
potentia Per
sæ.

Philippus.
Rex Persarū.

Perstringit or
atorum.

sanctis uobis, non defendendis uobis, paratum ac meditatum esse ciuem. Agite uero, per Deos considerate, cur tandem Byzantij nemo est, qui eos doceat ne Chalcedonem occupent, quæ & Regis est, & uestra olim fuit, & nullo ab eis iure uendicatur? Ne ue Selymbriam, quadam societate uobiscum coniunctam, ad suam ipsi iurisdictionem pertrahant? Ne ue horum agro Byzantij limites constituent contra iniurandum & foedus, in quo sui iuris eos esse scriptum est? Cur item nemo fuit, qui uel uiuentem Mausolum, uel, eo defuncto, Artemisiam docuerit, ne Con & Rhodum occupet, atque alias eius generis ciuitates Græcas, quibus etiam Rex, ipsorum dominus, in foedere celsit, & propter quas multa pericula & præclara certamina illorum temporum Græci subierunt? Atque ut maximè sint qui utrisque illis hæc dicant: at qui hisce pareant, ut appareat, non sunt. Ego uero etiam iustum esse censeo, ut Rhodiorum populus restituitur. Id uero tamen iustum non esset, cum, quæ isti agunt, intueor, suadendum esse opinor, ut reducatur. Cur tandem id? Quoniam, si omnes colere iusticiam instituisent, turpe foret, uos solos ab ea abhorrere. Cum uero ceteri omnes ita se parent, ius uiolare ut possint: si soli, ne qui tuendi sint, ius prætendatis: eam ego non iusticiam, sed ignauiam existimarem, cum uideam, ut quique armati sunt, ita etiam eos ius suum adipisci. Cuius rei exemplum uobis omnibus notum referre possum. Duo foedera Græci cum Rege Persarum habent, per nostram urbem facta, quæ uniuersi laudant. Post ea, fecere & Lacedæmonij deinceps foedus, quod culpatur, atque in his non idem ius utrisque definitum est. Nam priuati iuris in rebus publicis communem æqualemque usum dedere leges, tam in firmis quam potentibus. At Græcum ius, hi qui rerum potuunt, imbecillioribus interpretantur & definiunt. Cum igitur hoc uobis relictum sit, ut iusta quæ sunt, & intelligere, & dicendo explicare possitis: elaborandum est, in uestra potestate ut sit, eadè etiam administrare atque exequi. Quod tum fiet, si uos communes libertatis omnium patronos esse existimarint. Neque uero mirum mihi uidetur, officio frangi uobis omnium esse difficilimum. Nam cæteris hominibus uniuersis, unum certamè est cum inimicis manfestis: quos ubi uicerint, nihil eis obstat quod minus securè partis bonis fruatur. Vobis autem, Athenienses, duo, cum hoc quod & cæteris, tum uero accedit alterum, hoc prius & maius, quod in deliberationibus uincendi & hi sunt, qui reip. aduersari commodis apud uos, decreuerunt. Cum igitur per istos nihil absque magno labore confici ritè possit, sit, quod mirum non est, ut multis in rebus erretis & frustrerimini. Atque ut multi securè has in repub. partes suscipiant, in causa fortasse potissimum sunt, quæ à præbitoribus suis accipiunt, emolumenta: sed tamen uos etiam reprehendendi estis. Decebat enim uos, Athenienses, eundem habere animum de ordine in repub. quem de ordine militari habetis. Is igitur quis est? Vos desertorem assignati à duce ordinis, ignominia notandum censeatis, & à repub. arcendum. Decet igitur, eos etiam qui ordinem in repub. traditum à maioribus deseruerunt, itaque se gerunt ut potentie paucorum studeant, honore dicendæ apud uos sententiæ priuari. Nunc socios, qui se uobis-

In Byzantio
rum & Artemi
siae rapacitate uigilandi
esse Athenien
sibus.

Necessario eti
am esse defen
dendos Rhodios

Ius est in ar
mis.
Foedera Persæ
ca.

Diversitas
Græci & ur
bani iuris.
Athenienses cō
munes liberta
tis iudices.

Atheniensium
conatus impro
borum orato
rum insidijs in
pediri.

Proditorū au
dacia ciuibus
imputanda.

Proditores cō
hercendi.

cum eosdem & amicos & hostes habituros iurauerunt, beneuolentissimos existimatis: at magistratus, quos hostibus ciuitatis addictos esse liquido nostis, eos pro fidelissimis habetis. Sed quod uel in illis accusetur, uel in caeteris uobis reprehendatur, difficile repertu non est. Quibus autem orationibus, aut quibus actionibus ea quae praeueniunt, corrigantur, id demum repertu est difficile. Ac de omnibus uelle dicere, non est huius fortasse temporis. Sed si ea quae instituitis, utili quapiam actione confirmare poteritis, caetera etiam singula se fortasse melius habitura sunt. Ego igitur censeo, uobis harum rerum curam magno & constanti animo suscipiendam, eandemque pro reipublicae dignitate conficiendam: uel ob hoc, quod maiores uestros, & eorum praecleara facinora praedicatis, atque triumphos enumerari, cum uoluptate auditis. Itaque cogitabitis, monumenta illa dedicata esse a maioribus, non ut ea miremini, spectantes duntaxat: sed ut eorum qui ea consecrarunt, uirtutes imitemini.

LIBANI ARGUMENTUM IN ORATIONEM
pro Megalopolitis.

Quum Lacedaemonij uicti a Thebanis ad Leuctra Bcoetiae oppidum, in magno periculo essent, quod Arcades ab eis defecerant, & ad Thebanos se contulerant: Athenienses Lacedaemonijs auxiliari, eos conferuarunt. Postea Lacedaemonij periculis illis liberati, & rursus aucta potentia sua, Megalopolim Arcadiae urbem inuasere. Miserunt & Megalopolitae legatos Athenas, ad auxilia petenda. Demosthenes igitur suadet, ne Megalopolim excindi sinant, neque Lacedaemoniorum opes crescere patiantur: Atheniensibus expedire dicens, ne Lacedaemoni sit formidabilis.

DEMOSTHENIS PRO MEGALOPOLITIS ORATIO, HIERONYMO
Vulso interprete.

Perstringit oratores partium studiosos. Orator bonum publicum simpliciter spectare debet.

TRIQUE mihi errare uidentur, Athenienses, & qui Arcadibus, & qui Lacedaemonijs sunt patrocinati. Tanquam enim ab alterutris miseri ueniant, & non nostri ciues sint, apud quos illi utriusque legationem obeunt, sic mutuo sese accusant, & criminantur: id quod legatis relinquendum fuit. Eorum uero qui consilium hic pollicentur, officium est, ut animis neutram in partem inclinantibus, sententias dicant: & sine contentione exquirant, quid nobis maxime conducatur.

Optima suadere, periculo sum.

Commendat suum in rempublicam studium. Propositio generalis, esse eam rempublicam, ut nec Thebanis, nec Lacedaemonijs sint potentes.

Nunc sic equidem existimo, nisi noti essent, Atticeque loquentem, fore multos qui eos partim Arcades esse, partim Lacones putarent. Et si autem uideo, quam difficile sit optima suadere (quia enim uos una decepti estis, et alij alia uultis: fit, si quis mediam uiam teneat, uosque rem cognoscere non sustineatis, ut & neutris gratificetur, & in utrorumque odia incurrat) ueruntamen ipse malo (si forte ita ceciderit) importunus uideri, quam omnis his quae mihi maxime uidentur esse eam rempublicam, permittere, ut quidam uos decipiant. Ac caetera quidem postea, si uestra uoluntas feret, dicam. nunc uero quid potissimum expedire existimem, exorsus ab his quae omnes confitentur, docere incipiam. Nemo igitur negabit esse eam rempublicam, ut &

ut & Lacedaemonij & Thebani isti infirmi sint. Nunc autem is rerum status est (si qua modo coniectura ex his quae sepe apud uos iactata sunt, capi debet) ut Thebani, si Orchomenus & Thespie & Plataeae instauratae fuerint, infirmi: Lacedaemonij, si Arcadia subegerint, & Megalopolim ceperint, de integro potentes sint futuri. Videndum igitur est, ne prius hos formidabiles, & magnos fieri sinamus, quam illi attenuati fuerint: ne ue nobis non aduertentibus, Lacedaemoniorum opes multo maiores fiant, quam quantum Thebanas minui conducit. Neque enim illud profecto dicemus, malle nos permutatione facta, Lacedaemonios habere aduersarios, quam Thebanos: neque hoc illud est in quod studia nostra incubunt: sed hoc uolumus, ut neutri nos ullis iniurijs afficere possint. Haec enim optima ratio fuerit res nostras in tuto collocandi. At haec uera quidem esse fatebimur, sed non committendum dicemus, ut horum societatem amplectamur, cum quibus ad Mantinea collatis signis pugnauerimus, & nunc eos iuuenimus contra illos, cum quibus tum commune periculum adierimus: Ego quippe in hac sententia sum, sed illud etiam mihi requirendum uideatur, ut alteri quae equa sunt, facere non recusent. Quod si omnes pacem agere uolent, Megalopolitas non iuuabimus, nulla postulante necessitate. Itaque nihil moliemur aduersus eos, qui nobiscum in acie steterunt, alterique (ut profitemur) iam socij nostri sunt, alteri quoque nobiscum se coniungent, & quid exoptemus aliud? At si Lacedaemonij iniuriam fecerint, bellumque intulerint, si haec sola quaestio uerteretur, utrum nos Lacedaemoniorum uolentiae Megalopolim obicere deberemus nec ne, quanquam id quidem iniquum eilet, concedam tamen ut permittamus, neque quicquam illis aduersumur, qui tunc eadem pericula una nobiscum adierunt. Sin uero scitis omnes, hac capta, eos Messenam aggressuros: dicat mihi istorum aliquis qui Megalopolitis nunc infesti sunt, quid nobis tum suafurus sit? Nemo respondet. At qui scitis omnes, siue isti suadeant, siue dissuadeant, opem esse ferendam, cum propter ictum cum Messenijs foedus, tum quia expedit ut ea urbs incolatur. Cogitate igitur apud uosmetipsos, utrum initium nobis honestius futurum sit & humanius ad coercendas iniurias Lacedaemoniorum, hoc ne pro defensione Megalopolis, an illud ad Messenam tuendam? Nunc quidem Arcadibus opitulari uidebimini, & pacis conseruationi studere, pro qua periclitati estis, & in acie dimicatis. Tur uero perspicuum erit omnibus, uos Messenam uelle incolumem, non tam equitatis causa, quam metu Lacedaemoniorum. Semper autem spectari, & agi debent quae iusta sunt: simulque danda est opera, ut eadem etiam expediant. Affertur & talis quaedam ratio ab aduersarijs nostris, conandum esse ut Oropum recipiamus: quod si eos qui ad eam rem adiutores alioqui fuissent, ab alienauerimus, socios nobis defuturos. Ego uero dandam esse operam, ut Oropus recuperetur, & ipse affirmo: sed hostes nobis fore Lacedaemonios, si nunc societatem cum Arcadibus, qui amici nobis esse uolunt, conierimus, dictu nefas solis illis esse puto, qui nobis per suafere, ut Lacedaemonijs periclitantibus subueniremus. Nam haec qui dicunt, autores fuere, quam omnes Peloponneses huc uenissent, ductu & auspicijs uestris Lacedaemonios oppugnaturi, ut & illos repudiare-

Thebanorum et Lacedaemoniorum status.

Occupatio. Non defendendi quos oppugnaris, & contra.

Concessio cum distinctione.

Confutatio. Non permittendum ut Lacones Megalopolis capta, Messenam oppugnent.

Collatio. honestiorem fore Arcadium quam Messeniorum defensionem.

Alia refutatio. Propter Oropi recuperationem non esse conueniendum ad Laco num uolentiam. Oratorum inconstantia.

mus,

mus, quæ illi de causa (id quod eis erat reliquum) ad Thebanos se contulerunt: & pro incolumitate Lacedæmoniorum, & pecuniam conferremus, & corporibus periclitaremur. Atqui ne uos quidem eos seruare uoluissetis, si hoc nobis antè dixissent isti, conseruatos eos, nisi eis omnem licentiam daretis denuò faciendi quæ uellent, et grassandi, nullam de accepta salute gratiam uobis habituros. Imò etiam si conatibus Lacedæmoniorum uehementer aduersum est, Arcades in societatem recipi: decet tamen eos maiorem nobis habere gratiam, pro eo quod in summum discrimen adducti, per uos conseruati sunt: quàm propterea nunc irasci, quòd illorum iniurijs obstitimus. Quo pacto igitur nos ad Oropum recuperandū non iuuabunt, nisi omnium mortalium ingratisissimi esse uelint: id quod ego mehercule non uideo. Iam eos quoque demiror, qui causam hanc prætexunt, uideri nostram ciuitatem, ineunda cum Arcadibus societate, & his agendis, inconstantia & perfidia opinionem subituram. Mihi enim, Athenienses, contrarium uidetur. Cur: quia neminem ex omnibus negaturum arbitror, à nostra urbe & Lacedæmonios, & prius Thebanos, & postremo Eubœenses conseruatos, & postea in societate receptos esse, quum quidem unum & idem semper spectaret. Illud uerò quid nam est: ut oppressos iniurijs erigeret, ac tueretur. Quod si ita est, non iam leuitatis crimen in nobis hærebit, sed in illis, qui pari & æquo iure uiuere nolunt: atque apparebit, mutari negocia propter eos qui per iniuriam superiores semper esse student, ciuitatem nostram eandem manere. Mihi uerò uidetur Lacedæmonij singulari agere calliditate. Nunc enim illi aiunt Eleis quasdam Triphylia partes restituendas: Phliasijs Tricarantum: alijs quibusdam Arcadibus patriam reddendam, nobis Oropum: non ut nostrum quemque suum habere uideant: longè alia ratio est. noua enim in eos incesisset ista humanitas. Sed ut omnibus adiutores uideantur ad ea recuperanda, quæ singuli sua esse contendunt: ut, ipsis Messenam oppugnatis, aut omnes eius expeditionis socij, et strenui adiutores sint: aut cum ipsos suffragatores habuerint in ijs uendicandis, quæ illi sua esse contenderant, nisi parem gratiam retulerint, iniurij uideantur. Ego uerò existimo, à nostra urbe, etiã si nullos Arcades Lacedæmoniorum libidini permiserit, Oropum posse recuperari: & illis (modò æquū facere uelint) adiuuantibus, & ceteris omnibus annitentibus, quibus iniquum uidetur, ut aliena Thebani detineant. Etsi autem hoc nobis certò constaret, nisi Lacedæmonios Peloponesum subuertere sineremus, nos Oropum capere non posse: optabilius (si dicere liceat) censeo, missum facere Oropum, quàm Messenam & Peloponesum Lacedæmoniorum obijcere uolentia. Nec enim hæc duntaxat rationem nobis cum ipsis esse existimo. Sed ut omittam id quod in mentem mihi uenerat: illud fore opinor, ut multis de rebus periclitemur. Ea porro quæ Megalopolitas Thebanorum causa contra nos egisse dicunt, absurdum est, nunc accusationis proferre loca: quum autem amici fieri uolunt, ut contra nobis bene faciant, obtristare, ac omnibus modis dare operam, ne amici fiant: nec animaduertere, quo fideles eos fuisse Thebanis ostenderint, eo se maiore supplicio dignos

A uoluntate Atheniesium.

Inuersio Laco nica argumenti.

Refutatio. Eße ciuitatis idem semper spectare, atque aliis aliud agere.

Laudabile institutum Atheniesium: Parcere subiectis, & debellare superbos. Translatio criminis.

Lacedæmoniorum insidiosa humanitas & æquitas.

Ei defendi Arcades, et Oropum recuperari posse.

Oropum potius amittendum, quàm Laco nias non obstandum esse. Ne dicam eos salutem nostram oppugnaturus. Refutatio. Arcadibus socie-

gnos esse, qui nostram urbem talibus socijs, cum prius ad nos quàm ad Thebanos uenissent, spoliarent. Sed hæc nimirum uacordium hominum sunt, qui alijs hos efficere socios uolunt. Illud autem, quantum suscepta cogitatione diligenti, coniectura possis assequi, plerisque uestrum mihi esse assensuros arbitror, si Megalopolim Lacedæmonij ceperint, periclitari Messenam: quòd si & hanc oppugnarint, dico uos Thebanorum socios futuros. Longè igitur honestius et præstabilius est, ut Thebanorum socios ipsi suscipiamus, & Lacedæmoniorum auariciam & importunitatem reprimamus, quàm ut nunc uerentes, ne socios Thebanorum conseruemus, hæc desertis, postea ipsis Thebanis opitulemur, atque insuper de nobis ipsis in metu & periculis simus. Neque enim nostræ urbi tutum esse puto, ut Lacedæmonij Magnam urbem capiant, & rursus magni fiant: quum uideam, eos etiam nunc suscepisse bellum, non suæ defensionis causa, sed ob ueterem potentiam recuperandam. Quæ uerò, dum illam obtinerent, appetierint, ea uos cum magis fortasse quàm ego sciatis, iure metuetis. Admodum autem ex oratoribus audire uelim, qui se & Lacedæmonios & Thebanos odisse dicunt, utrum utriusque illos quos sanè oderunt, propter uos et utilitatem uestram oderint, an uerò in gratiam Lacedæmoniorum Thebanos, & Thebanorum causa Lacedæmonios utriusque: Quòd si propter illos, dixerunt: neutris, utpote furiosis, obtemperandum est. Sin uestra causa dicturi sunt, cur ultra quàm sat est, tempusque patitur, alteros extollunt: Possunt enim, possunt Thebani deprimi, etiam si Lacedæmoniorum opes non augeantur: & omnino facilius, ut ego uobis declarare conabor. Vniuersi hoc scimus, omnes, etiam si iustitiam non eurent, erubescere tamen ad tempus, iusta non agere: & hominibus iniurijs palam aduersari, præsertim si qui lædunt. & hac re labefactari omnia inuenimus, & hoc principium esse malorum omnium, quòd homines nolunt simpliciter agere quæ iusta sunt. Ut ne igitur hoc impediatur, quo minus Thebanorum opes minuatur: & Thespias, & Platæas, & Orchomenum instaurari oportere dicamus, eosque adiuuemus, & alios ut idem faciant, hortemur. Est enim & honestum & equum, ne uetustas urbes euersas esse patiamur. At Megalopolim & Messenam iniuriosis non obijciamus: neque preteritu Thespiensium & Platæensium, incolumes urbes, quæ quæ habitantur, excindi sinamus. Quod si hæc promulgata fuerint, nemo erit quin Thebanos uelit alienos agros tandem amittere. Sin minus, primum hi nobis aduersabuntur ne illa confici possint: nec iniuria, quum existimabunt illarum urbium instauracionem excidium sibi allaturam. Deinde nostri conatus erunt irriti. Nam quis tandem erit exitus, si urbes incolumes excindi sinemus, excisas instaurari postulabimus? Dicunt porro qui equissima dicere uidentur, oportere Arcades erectas cum Thebanis columnas tollere, si modò uobis constanter socij esse debeant: alij columnas eis esse negant, sed utilitatem esse quæ amicitiam conciliet: & eos haberi pro socijs, à quibus adiuuetur. Ego uerò si maxime tales sunt, ita sentio: Perendum esse dico, simul, ut hi statuas tollant, sim ul, ut Lacedæmonij pacem agant. Vtri autem ita facere noluerint, tum scilicet eos adsciscendos, qui dicto

Periculum, si Arcades deserantur, tandem ad Athenieses rediturum.

Dilemma in partium studiosos oratores.

Qua ratione & Thebanorum & Laco nias opes manui possint. Simulatio iusticie.

Cum Thebanis quo pacto agendum.

Arcades defendendi.

Utilitas huius consilij.

Pile federis inter Arcades & Thebanos.

fuerint audientes. Siue enim pace conciliata, Megalopolitæ adhuc Thebanorum societati adhærebunt: omnibus nimirum perspicuum erit, avariciâ & emolumenta Thebanorū, nō æquitatem eos sequi: siue Megalopolitæ socios nos sine fraude facient, & Lacedæmonij pacē turbare tamen conabuntur, celare profectō neminē poterunt, se non de hoc laborare, ut Thepiæ instaurentur, sed ut Thebanis hoc bello conflictantibus, interim ipsi Peloponnesum subigant. Demiror autem quosdam qui formidandum censent, si Thebanorum socij Lacedæmoniorum hostes sint: sed si Lacedæmonij illos ipsos euerterint, id formidandum non censent, præsertim cum tempus re ipsa nos docuerit, Thebanos semper his socijs uti contra Lacedæmonios: Lacedæmonios autem, dum eosdē habuere, contra nos illis fuisse usos. Proinde illud etiam cogitandum censeo, si uos Megalopolitas non receperitis, si expugnati & profligati fuerint, Lacedæmonios statim potentes fore: sin fortē manserint incolumes (sicuti nonnulla iam præter spem euenerunt) firmos Thebanorum socios merito futuros. At si receperitis, salutē ij à uobis accipiēt. Sed euentum & periculū cōsiderationē trāsferamus ab eis, idēq; negociū in Thebanis & Lacedæmonijs cōsideremus. Si igit Thebani, bello, ut debēt, subacti fuerint: iusto maiores non erūt Lacedæmonij, quod Arcades aduersarios in uicinia habebūt. Sin Thebani fortē emerferint, incolumesq; manserint, & nō cōciderint: saltē infirmiores erūt, postq; hi socij nobis facti, et per nos cōseruati fuerint. Quare modis omnib. expedit, ut Arcades neq; deseramus: neq; cōmittamus, si fortē māserint incolumes, ut aut suis euasisse uiribus, aut aliorum opera, ac nō uestra ope cōseruati esse uideant. Ego quidē, Athenienses, deos testor, me neutros uel amare uel odisse priuatim, sed ea dixisse quæ uobis pfutura putē. & uos hortor & moneo, ne Megalopolitas deseratis, neq; in uniuersum quēq; imbecilliorē obijciatis uolētia: potētiorū.

LIBANII ARGUMENTVM IN ORATIO-
nem de fœdere Alexandreo.

Quam Alexander Macedo Messenam Philiadæ tyranni filijs restituisse: accusat eum de fœdere, facto per Athenienses & Græcos, uiolato. affirmat etiam Macedones multis alijs in rebus pactis non stersisse: idq; non negligendum suadet. Videtur autem hæc oratio falso tribui Demostheni. nec enim forma orationis eum alijs Demosthenicis conuenit, sed ad Hyperidis stylum propius accedit, cum in alijs, tum uerbis quibusdam, huic quam Demostheni magis usitatiss, ueluti νεώστοι, id est noui homines, uel, nuper ditati, & ἐδὲ λυγρότεροι, id est, improbi, ac petulantèr ager.

DEMOSTHENIS DE FOEDERE

ALEXANDREO: ORATIO, HIERONY-
mo Vuolsio interprete.

Ahemeter, Athenienses, probandi sunt, qui exhortant & iubent, ut pactis et cōuētis stemus, si ita sentiūt, ut loquunt: liberū enim populū nihil perinde decere existimo, ut æquitatis & iustitiæ præcipuū studiū. Decet igitur, ut qui ad hoc tā opere hortant, non uerbis abutentes obstrepant, atq; interim quiduis potius agāt, sed ut nūc censuram subeant, ac in posterum uos, hac in re uel dicto audientes habeant, uel omissa contentione, dandi consilij locum his relinquant, qui uerius de

A Lacedæmonijs plus esse periculi, quam à Thebanis.

Metuendum, ne Arcadibus desertis, uel Lacones, uel Thebani nimis crescant.

Arcadum conseruatiōe tam Thebanorum quam Laconū potentiā minui.

Conclusio.

Perstringit oratores, qui fœderis prætextu Alexandri tyrannidē foueant.

de iure pronunciant: ut aut ultrō iniuriā sustineatis, & hoc ipsum iniuriarum auctori condonetis: aut statuentes maximi faciendam esse iusticiam, sine ulla cunctatione et reprehensione, eo quod expediet, erga omnes utamini. Si igitur ipsum fœdus, & iusturādum de communi pace datum, consideretur, perspicuē cernitur, quī nam sint qui iam illud uiolarint. Atque ego (ut magnis de rebus) compendio uos docebo. Si quis uos roget Athenienses, quam ob rem grauissimē indignaremini: respondebitis opinor omnes, si quis uos cogeret, si hoc tempore uiuerent Pisistratidæ, & si quis uim faceret, ut eos in integrū restitueretis: uos correptis armis quiduis potius periculi subituros, quam ut eos admitteretis. aut si uobis persuaderi pateremini, pro gre emptis mancipijs seruitutem seruituros, eoq; magis, quod famulum nemo uolēs occidit: at tyrannide oppressos uidemus non modō indicta causa occidit, sed eorum etiam uxores & liberos ad stupra contumeliosē abripi. Alexander autem contra iusturandum in communi pace perscriptum, Philiadæ liberis, qui tyranni sunt, Messenam reducendis, nunquid iustitiæ rationem habuit: ac non potius suo tyrannico more usus, tum uos, tum actionem communem pro nihilo duxit: Neq; uerō si quis uobis eam necessitatem imponat, iniquissimis ferre animis oportebit. Sin alibi usquam iusturandum uobis datum uiolentur, boni consulendum erit, omissa defensione fœderis: neq; quum quidam hic uos incitent, ut fœdus seruetis, tanta licentiā concedenda illis est, à quibus ita palam uiolatum est. Hæc enim admitti nequaquam possunt, si ius exequi uelitis. Nam illud etiam in fœdere est adscriptum, ut pro hoste habeatur is qui talia egerit, qualia studio habet Alexander, ab omnib. ijs qui pace comprehendunt, utq; omnes & regnum eius & ipsum bello petant. Quare, si quæ conueniē, seruare uolumus, hostium numero habebimus eum qui tyrannos restituit. At uerō dicent isti tyrannorum studiosi, Philiadæ liberos Messenij antequam fœdus feriretur, imperasse, ac proinde restitutos ab Alexandro. Sed ridicula est ista ratio, quum Lesbij tyranni sint eiekti Antissa & Ereso, damnata ipsa gubernationis forma ut iniusta, qui ante fœdus dominati sunt, Messenæ tolerandos esse, cum utrinque sit eadem indignitas. Deinde & fœdus, statim ab initio Græcos liberos esse, suisq; uiuere legibus iubet. Quid igitur absurdius, quam caput de libertate Græcorum, principem tenere locum in fœdere: & existimari, illum qui eosdem seruitute opprimit, nihil communibus pactis fecisse contrarium? Quare necesse habemus, Athenienses, si modō fidem seruabimus, & iustitiam colimus, quō nos isti uocant, ut modō dicebam, correptis armis, adscitisq; socijs qui uolunt, fœdifragis inferre bellum. An uerō, cum putetis aliquando ipsam occasionem ualere, ac sine iustitia id quod expediat, conficere: nunc postquam & occasio, & ius & utilitas unā concurrunt, aliud quoddam tempus expectabitis, tum uestræ, tum reliquæ Græciæ libertatis uindicandæ: lam ad aliud iuris caput uenio: scriptū est in fœdere, si qui respublicas apud quosque receptas tum, cum in pacem iurarent, abrogauerint, ab omnibus ijs ad quos pertineat pax, pro hostibus esse habendos. Considerate autem

Propositio. Fœdus esse ab Alexandro uiolatum.

Tyrannidis mala.

Philiadæ tyranni liberis Messenam reduci.

Refutatio. Non si Philiadæ liberi ante fœdus regnarint, eos restitutos fuisse. Lesbij tyranni.

Conclusio, oportere bellū geri.

Ab occasiōe, iure, uilitate, & Pellene seruitute oppressa.

Athenienses, Achaos qui Peloponnesum incolunt, liberas habuisse ciuitates. At Macedo nunc Pellenaeorum rempublicam abrogauit, eiectis plurimis ciuibus, illorumque opes seruis tradidit, Charone Palestrita tyrano imposito, nos uero pacis eius participes sumus, quae mandat, ut talia qui fecerint, pro hostibus habeantur. Quae quum ita sint, utrum communibus mandatis parebimus, habituri eos pro hostibus: an uero aliquis ex eorum numero, qui Macedoni mercede conducti seruiunt, & in uestram perniciem locupletati sunt, tam erit improbus & perfrictae frontis, ut id fieri oportere neget? Nec enim horum quicquam eos praeterit: sed tanta illorum insolentia est, ut exercitibus tyranni tanquam custodia muniti, uos & iusiurandum uiolatum seruare hortentur, quasi uero ille periurij etiam dominus sit; & uestras leges uos abrogare cogant, dum & sententias iudicum damnatos absoluunt, & alia eiusdem generis infinita quae pugnant cum legibus, committere uos cogunt, nec iniuria. Nam qui semet ipsos in patriae perniciem uendiderunt, hi fieri nequit, ut leges & iusiurandum curent: sed solis nominibus abutentes, fucum faciunt his, qui non ut iudices, sed tanquam fallendi temporis gratia concionibus interfunt; neque putant praesentem hanc tranquillitatem, aliquando fore causam subitae & magnae tempestatis. Ego uero iubeo, quemadmodum in initio dixi, parere his qui affirmant communia pacta seruari oportere. nisi forte illud putant, cum dicunt standum esse iureiurando, se non hoc dicere, nullam accipiendam esse iniuriam: & neminem animaduersurum opinantur, tyrannides pro democratibus constitui, & respublicas abrogari. Hoc uero cum primis est ridiculum: quum foedere sit promulgatum, assessoribus & alijs ad communem custodiam delectis esse prouidendum, ne in urbibus ad quas pax attineat, caedes fiant, aut exilia contra leges in illis urbibus usitatas, ne ue pecuniae publicentur, ne ue leges agrariae ferantur, ne ue nouae tabulae fiant, aut serui ad pileum uocentur, nouarum rerum studio: isti tantum absunt, ut quicquam tale prohibeant, ut etiam adiutores sint. Qui an non iure optimo pereant, cum tantas clades in urbes inuehant, ut propter earum cladum magnitudinem, illis qui tot numero sunt, mandatum sit, ne ad eas conuiuent? Nunc aliud ostendam, quo solutum est foedus: scriptum est, non licere ut exules progressi ex aliqua urbe foederata, infestis armis ullam urbem foederatam aggrediantur, quod si fiat, eam urbem, e qua profecti sunt, foedere excludendam. At Macedo tam expedite arma circumtulit, ut nunquam ea deposuerit: sed etiam nunc ea gerens, quantum potest omnia peruagetur: idque tanto nunc magis quam prius, ut per mandatum cum alios in alias urbes, tum Paedotribam Sicyonem restituerit. Quare si communi foederi parendum est, ut isti aiunt: foedere nostro excludentur urbes quae talia peregerunt. Quod si uera occultanda sunt, nihil dicere necesse est, Macedonicas eas esse. Sin ministri Macedonis, aduersarii uestri, mandare non desistunt, ut quae communibus pactis continentur, exequamini: pareamus eis, quoniam aequa dicunt: & quemadmodum iusiurandum iubet, excludamus illos foedere: ac delibereamus, quomodo tractandi sunt, qui pro dominis sese gerunt, libidinemque

Uenebitur in mercenarios oratores.

Ita seruandum foedus, ut neutri parti fiat iniuria.

Receptus status tuendus.

3 Paedotriba contra foedus Sicyonem restituit.

nemque suam sequuntur, & perpetuo uel insidias struunt, uel agunt prohibita, pacemque communem derident. Quam enim ob causam isti negabunt ita esse faciendum? Num pacem, quatenus ea reipublicae nocet, ratam esse uolunt: quatenus uero eidem salutaris est, sustulerunt? Nunquid haec iure fieri uidentur? ac si quid in iureiurando pro hostibus, & contra nostram ciuitatem facit, id perpetuo confirmabunt. Sin aliquid uestrum contra illos, simul & iustum & utile fuerit, illud sibi oppugnandum esse perpetuo, arbitrabuntur? Ut uero euidentius etiam intelligatis, neminem Graecorum uos unquam accusaturum esse, de communibus pactis ulla re uiolatis: sed & gratiam habituros, quod soli foedifragos coargueritis: pauca de multis quae dicenda essent, percurram. Continetur alicubi in foedere, ut foederati mare nauigent, & nemo eos prohibeat, neque quisquam naues eorum exceptet. Sin haec aliquis uiolarit, ut ab omnibus foederatis pro hoste habeatur. Atqui Athenienses, uos euidentissimè scitis, hoc a Macedonibus factum. Nam eo uolentiae processerunt, ut omnes naues Ponticas Tenedum pertraxerint: ac tergiuersantes, non prius dimiserint, quam uos de creuissetis centum triremes esse complendas, & statim in mare deducendas, & ducem eis Menestheum praefecissetis. An non igitur absurdum est, quum tot ac tanta delicta sint alterorum, istos illorum amicos a peccato eos non deterre re, sed nobis suadere, ut pacta usque adeo neglecta seruemus? quasi uero in illis & hoc adscriptum sit, ut ipsis delinquere liceat, alteris nec ulcisci iniurias sit concessum? Nonne uero simul & inique & stupidè egerunt, qui iusiurandum usque adeo uiolarint, ut minimum abfuerit, quin ob illam perfidiam principatus maris eis iure eriperetur? & nunc etiam ius hoc nobis sine crimine suppeditant, si persequi uoluerimus. Non enim quod peccare desiterunt, eo minus communia pacta uiolarunt scilicet: sed beati sunt, quod interim fruuntur ignauia uestra, quae suum ius persequi nunquam instituit. Atque hoc contumeliosissimum est, quod reliqui Graeci, & Barbari omnes, uestras inimicitias metuunt: at isti noui homines uos eo redigunt, ut ipsi uosmet aspernari cogamini, alia uobis persuadendo, alia ui extorquendo: perinde ac si inter Abderitas, aut Maronitas, non inter Athenienses rempublicam gerat, qui cum opes uestras extenuet, aduersariorum amplificet, interim non animaduertunt, se confiteri urbem nostram esse insuperabilem, dum hortantur ut ius non iuste custodiamus: ut quae hostes facile superasset, si utilitatis rationem habere uoluisset. Iure autem in hac sententia sunt. Dum enim maris imperium citra controuersiam, idque solum tenuerimus: ad terrestria pericula propulsanda, facile alia supplementa his copijs, quas in procinctu habemus, inuenire licebit. Praesertim cum fortuna eorum insolentiam deprefferit, qui tyrannicorum exercituum custodia munitur: atque eorum alij perierint, alios res ipsa docuerit esse contemnendos. Quod igitur ad naues attinet, in quo momento plurimum est, id Macedo praeter alia supra commemorata, uiolauit. Sed inter omnia Macedonum facta contumeliosissimum et insolentissimum illud est, quod nuper accidit, quod ausi sunt contra commune foedus cum ipsis iniuriam, in Piraeum appellere. & hoc, Athenienses, non quia una triemis fuit, ideo paruam ducendum est: sed eos periclitari patientiam nostram uoluisse,

4 Naues a Macedonibus exceptatae & de tentae.

Insestatio mercenariorum oratorum.

Atheniensium potentia, 5 Triemis Macedonica in Piraeum appulsa.

ut pluribus idem facere liceret, statuendum, & ut declararent, sicut etiam in cæteris factum est, se communia decreta non curare. Nam eos ita paulatim irrepere, & nos assuefacere uoluisse ad tales accessus perferendos, etiam inde perspicitur, quod is qui tum nauim appulit (quem statim unâ cum triremi perditum à uobis oportebat) petijt, ut in nostris portibus parua nauigia fabricari liceret. Nam cui tandem fuit obscurum, eos id consilij habuisse, ut intra portum statim essent potius, quàm ut in eum apellerent: & si paruula nauigia tolerarem, paulo post triremes quoque: & si primum paucas, paulo post multas. Nec enim dici potest, quum Athenis magna copia sit lignorum ad naues fabricandas, quæ ligna & è longinquo, & difficulter importantur: in Macedonia, quæ etiam alijs qui uolunt, ea uilissimo precio suppeditat, penuriam extitisse, sed arbitrabantur naues ibi simul & fabricandas, & in portu iam dicto implendas esse: quum communi fœdere sit sancitum, ne quid tale admittamus: eamque licentiam indices fore maiorem. Vsq; adeo illi nos è sublimi despiciunt, propter nostras doctores, qui eis dictant quid faciendū sit. Sic unâ cum istis cuiusdam ineffabilis dissolutionis & ignauitæ nostrâ urbem condemnant: neque eam futura prouidere, neque unquam cogitare putant, quomodo tyrânus iste communi fœdere utatur. quibus ego, Athenienses, uos horro ut pareatis, quemadmodum ego docui: & confirmare possim, ut qui hac ætate sum, nos & iure nostro citra cuiusquam reprehensionem, & occasionibus sine ullo periculo ufuros, que nos ad prosequendas nostras utilitates incitant & urgent. Nam insuper etiam communi fœderi adscriptum est, si participes communis pacis esse uelimus, at uerbum illud, si uelimus: etiam contrarium complectitur, an unquam desistere uelimus aliorum ductum & auspicia turpiter sequi: an uerò ne recordari quidem ullius præclari facinoris, quæ ab antiquissimis temporibus plurima nobis præ cæteris omnibus relicta sunt. Si igitur iusseritis, Athenienses, decernam, ut fœdera iubet, fœdificis bellū esse inferendum.

Superbia Macedonum & proditorum.

Conclusio. Fœdus esse tendum.

SI VELI M V S.

DEMOSTHENIS EXORDIA CONCIONVM, HIERONYMO VVOLFIO interprete.

AD LECTOREM.

Mirari nemo debet, tantum abesse nostræ ætatis homines, quantumuis ingeniosos, ab excellentia ueterum oratorū. Nam ut de ratione discendi peregrinas linguas difficilima, quæ nobis magnam ætatis partem intercipit, taceamus: quotusquisq; tam continenter uiuit, tanto studio se exercet, ut cum de alijs plerisque, tum uerò de Demosthene memoriæ proditum est? Ac alia quidem admirabilia de illius exercitationibus apud Plutarchum legere licet. Sed ex his etiam progymnasmatibus, quæ ideo πρὸ οὐρα ἀκμῆς ἐπιγράφονται inscribuntur, quod accommodata essent ijs orationibus, quæ in frequenti Atheniensis populi conuentu haberentur: satis apparet eum tanquam arcum, sic animum ad omnes publicorum negotiorum occasiones intentum habuisse, domiq; per ocium difficilissimam oratoriæ dictionis partem (principijs enim inuentis, reliqua deinde sua sponte propemodum sequuntur) esse meditatum. Vnde id consecutus est, ut iam bis mille ferè annorum spacio nemo extitisse putetur, qui uel eloquentia uel sapientia cum eo conferri mereatur. Sic Cicero etiam lib. 16. ad Atticum: De gloria, inquit, librum ad te misi, & in eo proœmium id est quod in Academico tertio, id euenit ob eam rem, quod habeo uolumen proœmiorum, ex

eo eligere soleo, cum aliquod οὐργεαμμα institui, &c. Et ad Pætum lib. 9. Ipsa illa si qua fuit in me facultas orationis, nisi me ad has exercitationes retulisset, exaruisset. Hæc propter adolescentes ascribo, ut tantorum uirorum exemplis incitati, repudiatis inanium uoluptatum perniciosus illecebris, in ea studia summa animorum contentione incumbant, quæ delectatioes puriores, & fructus honesti nominis uberrimos parere possunt. Est autem hoc opusculum tanto legendum diligentius, quanto plus studij quàm in reliquis orationis partibus, oratores in exordijs ponere solent, quæ fundamentis ædificiorum rectè comparantur: et cum autore Plutarcho οὐργεαμμάτων ἑστὶν τὸ πρῶτον oporteat, elaborata & expolita esse omnia consueuerūt. Etsi autem dubitari uideo de autore huius opusculi Proœmiorum, mihi tamen causa esse non uidetur, cur alijs ascribantur: tum quod neque à stylo Demosthenis abhorrent, tum quod inter illas eius exercitationis numerari possunt, de quibus in hanc sententiam Plutarchus scribit: Quin et è congressibus cum externis, et sermonibus & negocijs, argumenta & occasiones studij petebat. Domum enim reuersus, statim in tablinum suum descendebat, & cum ipsa negocia ordine recensebat, tum eorundem defensiones. Atque etiam orationes quas audierat, animo complectens, in sententias & circunductiones redigebat: & omni ratione corrigere, nouiq; & alio genere sermonis explicare nitabatur, tum ea quæ ad ipsum alius, tum quæ ad alium ipse dixisset, &c. Sed parum refert quis sit siue autor siue collector, modò ipsum opus, ut certè est, utile sit & elegans. Sunt quidem nonnulla quorum idem esse, quod quarundam orationum initium uideatur: unde fortasse primo aspectu putes cramben tibi repetitam apponi. Sed si pellegeris, tribus aut ad summum quatuor exceptis, paucisq; sententijs quæ medijs ex orationibus excerptæ sunt, noua esse omnia deprehendes. Cum autem in Græco exemplari bina nonnumquam, aut terna confusa haberentur, mihi religio non fuit ea distinguere, quæ rerum ipsa series non coniungeret. Quod factum si cui displicet, is eadem facilitate compingat licebit, quæ ego dixi. Ut enim mihi meum, sic suum cuique iudicium, in re præsertim momenti haud ita magni, liberum esse decet. Illud etiam admonendum est, Venetæ Brucioli editionis, quæ multa correctiora habet quàm Aldina, ordinem esse in hoc libello diuersum ab Aldino & uetere Heruagiano: quem ego cum aliud exemplar eo tempore non haberem, secutus sum, ab eo exordio, quod ex nostra distinctione XXXII, & in editione Brucioli XXXX est, & in Græco sic incipit: ἀ γὰρ ἅπαντες οὐκ ἔστιν ἀδυνατοί, μηδὲν συμπρολιτῶμενοι, ἢ ἴσθαι, οἷμαι περὶ τῶν πλεῖστων ἡμῶν. A. ὁμολογῶμαι, ὅτι δὲ τῶν, &c. Vter sit uerior aut melior non pronuncio, & parum refert, illud autem uellem, exemplar habere nos multis in locis emendatius. Quare in hac conuersione (quanquam complura loca, partim collatione exemplarium, partim sagaci diuinatione ex phrasi Demosthenica, citra temeritatem correxi & illustraui) lector æquus, id quod præcipit Aristoteles, meminerit, ὅτι πρῶται δὲ μὲν ὄσση, ἔπειτα τοῦτον τὰ κείνους ἐπισητῶν ἢ ἐκείνων γένος, ἐφ' ὧν ἂν τὸ πρῶτον ἐπισητῶν ἢ ἐκείνων. Si enim ἡ ἁπλοκή μὲν ἦ ἴση fuisse melior, nofter quoq; labor fortasse alicubi non ita salebrofus uideretur.

I. EXORDIUM.

Side nouo quopiam negotio indicta concio esset, Athenienses, continuissem me, dum maxima pars eorū qui dare consilium solent, sententias dixisset. Quorum si quæ rationes mihi placuissent, quæ uissem: sin minus, tum & ipse que sentio, dicere conatus essem. Sed quia quibus de rebus isti sæpe antea uerba fecerunt, de illis nūc deliberatis: arbitror me, quamuis primus surrexerim, posse tamē uideri meritò dicere post istos. Quod si præclarus rerū status esset, cōsultare superuacaneum foret. Cum uerò, ut uni uerū si uideris, multum in eis difficultatis insit: ut talis rerum status patitur, sic dare consilium, quod mihi rectissimum uidebitur, conabor. Primum igitur illud statuendum est, nihil eorum quæ bello gerendo occurrat pati factitabatis, deinceps uobis esse faciliendum, sed omnia cōtraria potius. Nam si illa ratio perniciosa fuit, consentaneum est, diuersam fore meliorem. Deinde existimandum est, non eum qui uobis aut nihil aut exigua mandat, rectè dicere (uidetis enim, dum tales spes & orationes cupi dè audiuntur, in summum discrimen uenisse Rempubicam) sed eum qui

qui

qui neglecto assentandi studio, ea quæ opus sunt, & per quæ susceptum de decus aboleamus, factamque iacturam refarciamus, suadeat. Nam si qui dem ita comparatum esset, ut quemadmodum molestæ orationes præmitti, sic etiam res ipsæ quæ molestiam pariunt, præteriri possent: omnino esset ad gratiam concionandum. Sin uerborum blanditiæ cum rebus haud congruentes perniciem afferunt, turpe est sibi ipsum fucum facere, & extrema demum urgente necessitate ea suscipere, quæ iam olim ultra confecta esse oportebat.

I. EXORDIUM.

Non idem statuere possum Athenienses, & cum Reip. nomen è uobis audio, et cum uideo quomodo uestrum quidam eos qui eandem defendunt, tractare soleant. Rempub. enim, id quod nostis omnes, democratiam nominatis: sed quosdam, qui huic contraria dicunt, libentius à nonnullis audiri animaduerto. Cuius rei miror causa quæ sit. Nunquid eos hæc sine mercede dicere putatis? At Oligarchiarum, quos isti defendunt, do mini, tacentibus, etiam plus darent. Nunquid hæc potiora creditis? Præstare igitur uobis Oligarchia Democratia uidetur. Nunquid eos uiros meliores iudicatis? Quis uero, qui contra præsentem Reip. statum conciones habeat, probus à uobis existimari iure potest? Reliquum igitur est, errare uos, dum in ista sententia sitis. Cauete igitur Athenienses, ne id uobis accidat: & istum errorem deponite, ut ne aliquando ansam detis insidiatoribus: ac tum demum errasse uos intelligatis, cum id uobis nihil iam proderit.

III. EXORDIUM.

Non in eo quo nos uellemus, Athenienses, loco esse omnia, neque apud uos ipsos, neque apud socios: minimè est fortassis mirandum. Multa enim fortunæ fluctuantis, incertæque arbitrio reguntur: causæque plures existunt, cur non omnia ex animi sententia mortalibus eueniant. At nullam esse prorsus populi auctoritatem, sed illius aduersarios dominari, hoc & mirandum est Athenienses, & meo quidem iudicio, si qui rectè cogitent, formidolosum. Ac totius quidem orationis hoc mihi principium est.

III. EXORDIUM.

Magnis opibus Athenienses, ratione qua perspicuum fiat, quid in illis rebus optimum factu sit, de quibus nunc deliberatis, omnes uos prælaturos arbitror. Quod cum ita sit, officij uestri est, ut uos ipsi libenter audiat eos, qui uobis consultum uolunt. Nec enim si quis utile aliquid mediatum attulerit, id solum audire atque accipere licebit: sed illud etiam uestræ felicitatis esse puto, ut multa utilia dictu, subito quibusdam in mentem ueniant. Ex omnibus igitur deligere id facile fuerit, quod maximè uobis expediet.

V. EXORDIUM.

Aequum est, Athenienses, cum penes uos sit, ex his quæ dicuntur eligere quod maximè probatis, omnes audiri. Etenim sæpe usu uenit, ut idem homo in alio erret, in alio rectè sentiat. Tumultuando autem, & celeriter fastidiendo, fieri potest, ut multis utilibus consilijs fraudemini.

At si

At si modestè taciteque audietis, tum officio planè fungemini: tum si quis delirare uidebitur, negligetis. Ego uero multa uerba facere neque soleo: neque si hæcenus solitus fuissim, nunc facerem: sed quæ uobis profutura existimem, ea, quam à me fieri breuissimè poterit, uobis explicabo.

VI. EXORDIUM.

Qum nemini prorsus obscurum esse uideam, tum quibus orationibus delectemini, tum à quibus abhorreatis: tamè ea dicere quæ iucunda fore uideantur, impostorum esse reor. At ab his quæ Reipublicæ profutura esse persuasum habeas, etiam si auditores obturbaturos, aut quiduis aliud facturos scias, non depellis: id ego & boni & cordati ciuis officium esse iudico. Ego uero uos, si non propter quidquam aliud, ob illud saltem utrorumque orationes audire uelim, ut si quædam quis rectius quam impetus uester & cupiditas fert, diceret, eius consilium amplecteremini. Sin destitueretur ingenio, neque sententiam animi sui explicare posset, ut id ei sua, non uestra culpa, qui audire nolitis, accidisse uideretur. Deinde non tanta molestia afficeremini, si quem multa nugantem audiretis: quanta, si quem qui opportunum aliquid dictu haberet, prohibeatis. Ac principium quidem est rectè probandi omnia, ut ne quid antea uos tenere putetis, quam cognoueritis: cum præsertim sciatis, sæpe iam multos consilia mutasse. Quod si nunc uobis hæc persuasa fuerint, fore puto, ut paucis uerbis & ipse dicere aliquid iure uidear, & me uobis optimè consulere appareat.

VII. EXORDIUM.

Quantumque Athenienses, multa uerba facta sunt ab omnibus, qui consilia dederunt: uos tamen nunc nihilo propius ab eius inuentione quod agendum sit, abesse uideo, quam priusquam in concionem ascendistis. Eius rei causa, opinor, est eadem, quæ ut summa Reip. laboret. Nec enim de præsentibus rebus uos monent oratores, sed se inuicem accusant et proscindunt: quo, ut ego quidem iudico, consuefacti extra iudicium quantas clades inuenerint, audire, si quædo in ius uocentur: cum uos nihil audire noui putetis, sed ea tantum, propter quæ sæpe irati fuistis: de facinoribus eorum demeritis pronuncietis & iudicetis. Ac ob quam causam ista faciunt, stultitiæ fortasse fuerit, indagare curiosius in præsentia. Sed quia illa uobis non expediunt, ideo reprehendo. Ego uero nec accusabo quenquam hodie, neque tale quicquam pollicebor, quod non è uestigio probem: neque denique illos ulla ex parte imitabor, sed quæ tum conficiendis rebus aptissima, tum deliberantibus uobis utilia existimo: his quam breuissimè potero explicatis, descendam.

VIII. EXORDIUM.

Qui maiores uestros laudant Athenienses, orationem illi quidem instituerè mihi uidentur iucundam auditu, non tamen utilia illis quos celebrant facere. Aggressi enim res quas explicare pro dignitate nemo queat, ipsi quidem eloquentiæ laudem reportant: sed idem efficiunt, ut de illorum uirtute, concepta apud auditores opinio minuatur. Ego uero maximam uirtutis eorum laudem tempus esse puto, quod cum interea mul-

n tum

tum elapsum sit, rebus illorū gestis maiora nulli alij suscipere potuerunt. Ego autē operam dabo, ut rationē explicem, qua mihi optimē posse instructi esse uideamini. ita enim se res habet; tamen si nos oratores omnes, eloquentes uideamur, nihilo tamen res uestras meliore loco fore satis scio. Sed si quis, quisquis ille fuerit, in medium progressus, docere et persuadere possit, quis apparatus, et quantus, & unde comparatus. Reip. sit profuturus; omnis præsens metus repellatur. Idc̄ ego, modò uiribus non destituar, facere conabor, pauca præsatus apud uos, qui de regio negotio sentiam.

IX. EXORDIUM.

VTrique mihi errare uidentur, Athenienses, tam qui Arcadib. quam qui Lacedæmonijs sunt patrocinati. Tanquā enim ab alterutris missi, non ciues uestri sint, apud quos illi utrique legatione funguntur, sic se se inuicem accusant & criminantur. Quod legatorum quidem officium fuerit, sed æquis animis de rebus dicere, & uestram utilitatem sine æmulatione & contentione cōsiderare decebat eos, qui sibi ex hoc loco dandi consilij autoritatem sumunt. Nūc nisi noti essent, & Atticē loquerentur, equidem fore multos opinor, qui alios illorum Arcades, alios Lacones esse putarent. Ego uerò haud sum nescius, suadere optima quam difficile sit. Nam cum uos unā in fraudem illecti sitis, & alij aliter sentiatis, si quis mediam oratione sua uiam tenere instituerit, eamc̄ uos cognoscere nolueritis, & gratum faciet neutris, & in crimen ueniet apud utrosq̄. Malo tamen, si fortē id usu mihi uenerit, ineptus uideri, quam his quæ è Reipub. esse puto, dissimulatis, committere, ut à quibusdam decipiamini. Ac cætera quidem, si uestra uoluntate fieri poterit, postea dicam, nunc uerò quid potissimum expedire existimem, exorsus ab his quæ ipsi consentur, docere incipiam.

X. EXORDIUM.

Non eadem sentiens quæ plerique qui uerba fecerunt, surrexit Athenienses; & tamen ne hos quidem arguerim, ex improbitate optimis contraria dixisse. Sed hoc in causa esse uidetur, quod pleriq̄ neglecto rerum iudicio, uerba quæ dicturi sunt, spectare solent: quorū copia instructi, incunctanter concionandum esse putant, in quo non rectē sentiūt, neque cum animis suis cogitant, cum multæ res longo tempore ab omnibus gestæ sint, & propter tempora quædā inter se contrariæ, si quis prioribus præteritis posteriores dicat, eum nihil aliud acturum, nisi ut, quo factū nihil est facilius, se ipse imprudens fallat. Qui igitur eo animo ad dandum consilium uenerunt, mihi uidentur ea esse orationum suarum laude contenti, si eloquentes uideantur. Ego uerò decere existimo, ut is qui de publicis negotijs dare consilium instituit, id potius spectet, ut ea quæ decreta fuerint, profint, quam ut subitæ orationes placeant. Decet enim ad eloquentiæ laudem utilis alicuius rei actionem accedere, ne in præsentia tantum, sed semper ea quæ dicta sunt, se præclare habeant.

X I.

XI.

Si scitis, Athenienses, quid de rebus præsentibus factu sit optimi, Speccatum est, eas ad deliberandum proponere. Nam quæ ipsi ante auditas sententias ut optima probatis, quorsum eisdem audiendis frustra obtundi attinet? Sin consideratis & deliberatis, quasi ex his quæ dicentur, statuendum sit; non rectum est, si qui uelint, eis non facere dicendi potestatem. Sic enim fit, ut ab alijs, si quid utile excogitarunt, eo uos omnino priuemini; alij omisis his quæ in animo habebant, ea suadeant, quæ uos cupere opinantur. Est autem eorum qui errare uolunt, adigere oratorem, ad ea quæ uos uultis dicenda: deliberantium, audire que eius sit sententiā; eac̄, si probetur, uti. Dico autem hæc, non quod his que uobis placent, contraria suadere uelim: sed quia illud scio, si contradicentes audire noletis, eos dicturos, uos esse deceptos. Sin audieritis, & assensi non fueritis, mox apparebit, qui deteriora consilia dederint.

XII.

Arbitror omnes, uos Athenienses, intelligere, uos hodie non conuenisse ad ullum maleficum puniendum; sed ideo, ut de præsentibus, negotijs deliberetis. Accusationes igitur omnes abijciendæ sunt, atque ita apud uos dicendum contra eum quem sibi uniusquisq̄ oppugnandum censebit, cum iudicium de aliquo faciemus. Quod si quis utile aliquid dictu, aut conducibile habet, id nunc pronunciet. Nam accusare eorum est, qui res gestas culpant. At consilij capiendi deliberatio, de rebus præsentibus aut futuris instituitur. Proinde non conuicij aut reprehensionis præsens tempus, sed dandi consilij mihi esse uidetur. Dabo igitur operam, ne ipse id committam, in quo alios reprehendo; & ut quæ in præsentia factu utilissima censeo, suadeam.

XIII.

Neminem negaturum opinor, Athenienses, improbi & maleuoli esse hominis, sic aliquem ex magistratibus uel amare, uel odisse, ut neglecta reipub. utilitate, conciones partim ex odio, partim ex æmulatione habeat. Quæ quidam conscenso suggestu faciunt. Ego uerò his tantum dicam, eos uideri mihi, et si tale aliquid fecerunt, non summum peccatum commississe; sed illud esse grauissimum, quod præferunt, se nunquam aliter facere paratos esse. Vobis autem suaferim, ne abiecta uestri cura, factis id esse putetis, sumere de istis pœnas, ubi uobis uisum fuerit; nisi etiā eis obsistatis summis uiribus; & quemadmodum de Reipub. deliberantes decet, priuatis contentionihus sublatis, quid publicè maxime profuturum sit, consideretis. Cogitandum enim est, neq̄ unum, neque omnes simul magistratus, sublatarum legum, quarum uobis cura commissa est, factis graues pœnas dare posse.

XIIII.

Fortassis inuidiosum, Athenienses, quibusdam esse uideatur, si quis priuatus homo, & unus è uestro numero, post alios suasores, qui & diuurnitate gestæ olim Reipublicæ, & autoritate qua ualent apud uos, excellunt, progressus dicat, uideri sibi eos non modò non rectē dicere, sed

nec propè abesse à rectè sentiendo. Verùm ego usq; adeo me uobis utilio ra quàm istos dicturum opinor, ut non dubitem ea quæ dixerunt omnia, nullius esse precij asserere. Existimo autem uos etiam rectè facturos, si nō dicentem, sed ipsa consilia spectetis. Decet enim, Athenienses, uestram beneuolentiam, non quibusdam uelut hereditariam, sed ijs qui optima quo que tempore dicunt, paratam esse.

x v.

Vellem uos, Athenienses, attentè audire ea quæ dicam. Nec enim parua res agitur. Ego miror quā tādē fiat, ut priusquam in concionem ascendatur, cuiuscunq; uestrum aliquis obuius fiat, is ita promptè possit dicere, q̄ pacto res præsentēs fieri possent meliores: atq; iterū, statim ubi discussistis, quisq; differat, quid agi cōueniat. Cum uerò in publicis cōuentibus illis ipsis de rebus deliberandū est, uos illis aures præbeatis, qui quid uis potius dicūt q̄ ea quæ ad rem faciūt. Ita ne Athenienses unusquisq; uestrum & quid deceat intelligit, & aliorum rationes recēserē potest: nemo uerò iisdem faciendis gratificabitur: et priuatim, ut ipse quæ optima sunt, quisq; cupidè facturū uideatur, alios reprehendit: publicè autem ea decernere dubitat, quibus adducamini, ut omnes debita & necessaria Reip. munera obeatis. Quod si nullū unq; tempus fore putatis, quod istam dissimulationem interrumpat, non obsto, quo minus eandem rationem teneatis. Sin ipsa negocia magis ac magis appropinquare cernitis, prouidendū est, ne cominus cum illis sit conflictandum, quæ diu antè præcaueri possunt, & ij qui nunc à uobis contemnuntur, post malis uestris gaudeant.

x vi.

De præsentī, Athenienses, statu Reipublicæ, quanquam is non est qualem esse oportebat, non omnino mihi uidetur esse difficile quærere, quid faciendum esset uti corrigeretur. At quo pacto de his reb. apud uos differendum sit, id multas magnasq; habere puto difficultates: non quin profutura essent, quæ dici possent: sed ita multa & falsa, & quiduis potius quàm rebus utilia consuefacti mihi uideantur audire, ut metuam ne optime nunc consulenti, quod odiū uestrum in impostores uertendū erat, id suscipere contingat. Video enim uos sæpe non autores rerum odisse, sed eos qui de ijs postremi dixerūt aliquid apud uos. Quanquam autem hæc omnia tam accuratè cogito, tamen opinor, me cæteris omissis omnibus, de ipsis præsentibus rebus, quæ optima esse iudicem, dicturum esse.

x vii.

Vellem uos, Athenienses, qua erga omnes alios uti soletis humanitate, eadem etiam erga uosmetipsos uti. Nunc maior uestra est dextertitas in malis aliorum corrigendis, quàm in ijs quæ uobis ipsis eueniunt, prouidendis. Fortassis autem aliquis dixerit, hanc summam esse laudem nostræ ciuitatis, quod nullius emolumentū priuati gratia, multa pericula propter ipsam iustitiā ultrò adierit. Ego uerò & rectam esse eam de ciuitate opinionem existimo, & probo. sed illud etiam prudentium hominum officium esse puto, ut eadem sollicitudine res uestras priuatas, qua alienas, curetis, ne humani solum, sed ut etiam cordati uideamini.

x viii.

xviii.

Fortassis, Athenienses, decet, ut qui uos aliqua de re monere uelit, sic dicere conet, ut & uos perferre possitis: sin minus, ut tum omissis alijs uerbis omnibus, illa de quibus deliberatis, suadeat, idq; paucissimis uerbis. Nec enim orationum penuria res uestras omnes cepisse detrimenta, cernere uideantur: sed ob hoc, quod alijs suapte causa concionantur, & Rei pub. præfunt: alijs qui nondum hoc de se specimen præbuerunt, magis eloquentiæ laudem captant, quàm in id student, ut suis orationibus Reip. consulatur. Ego uerò, ne quod alijs faciendum esse dico, id ipse negligere uidear, ac de alijs quàm de his ob quæ furrexi uerba faciam, præteritis reliquis omnibus, si placet, quæ probem explicabo.

x ix.

Aequum mihi esse uidetur, Athenienses, ut attentè audiat is qui se uobis & æqua & utilia esse ea de quibus deliberemus, ostensurum polliceatur. Ego igit me id facturum opinor haud difficulter, si uobis per exiguum quiddā persuaderi sinatis, ne unusquisq; uestrum quæ sentit de presentibus rebus, ea omnia se rectè sentire persuasum habeat: sed si præter ea dici aliquid contigerit, ut consideret, atq; audire omnia ne grauetur. Deinde si quid rectè dictum uidebitur, utatur. Quicquid enim prudenter explicatum fuerit, nō minus uestrum qui usuri estis, erit, quàm illius qui id dixerit. Fundamentum quidem certæ legitimæ deliberationis hoc est, ut ne decernatur, priusquam ea ex quibus decreta pendent, audita fuerint. Neque enim tempus idem, neq; ratio est, & comprobandi ea quæ uisafuerint, & considerandi quid in primis profuturum uideatur.

x x.

Vobiscū Athenienses prodij ad deliberandum, an mihi dicendū esset? nec ne. Quamobrem autem id statuere nequeā, uobis explicabo. Necessè habet is qui nec sibi, nec alijs blandiri, sed pro uobis dicere quæ maxime profutura persuasum habet, instituit: & ea comprobare quæ utriusque rectè dixerunt, contraq; refellere, si qua iniusta postulant. Quod si uos utraque hæc audire dignemini paucis, multo rectius de reliquis consulētis. Sin ante cognitionem resiliētis, usui mihi ueniet, ut in neutros iniurius, apud utrosque in crimen ueniam, in quo iniquè mecū ageēt. Proinde si iubetis dicere, sum paratus: sin minus, etiā tacere præclarū mihi fuerit.

x xi.

Etiustū, Athenienses, & utile arbitror, ut crimina & accusationes, cum deliberandum est, omittat: & præsentibus de rebus id dicat, quod optimum esse unusquisq; ducit. Nam quosdam esse in causa, ut res malè se habeant, omnes scimus. Quo pacto autem emendari queant, id explicare consulētis officium est. Deinde, mea quidem sententia, acres deliquentium accusatores sunt, non qui talibus temporibus in acta inquirūt, cum illi nullas pœnas dabunt, sed qui tale consiliū dare poterunt, per qd præsentia corrigantur. Horū enim opera per ocium & de illis sumere supplicium poteritis. Ac alia quidem uerba omnia superuacanea esse censeo. Quæ autem ad præsentem deliberationem profutura putem, ea dicere

n 3 conabor,

conabor, si prius hoc tantum postulauero, si cuius fortè facti mentionem fecero, ne id accusandi studio me dicere putetis: sed ut ijs, quæ tum peperam egistis, indicandis, caueam, ne in similes clades incidatis.

XXII.

Sietiam superiore tempore, Athenienses, nullis addicti partibus & studijs, ita tranquilli fuissimus, ut in præsentia sumus: nec ea quæ nunc facta sunt, euentura fuisset opinor, & cæterarum rerum multæ in loco meliore uobis essent. Nunc petulãtia quorundam facit, ut nec prodire, nec perorare, atq; adeo ne inchoare quidem liceat orationem. Qua ex re multa existunt, eaq; haud fortassis opportuna. Quod si ista percontanda sunt, non autem considerandum quid agi conueniat, uestrisq; cupiditatibus nunc obsequendum: decernetis ea quæ & superioribus temporibus, instrui classem, conscendi, tributa cõferri, omnia ea fieri iam oportere, quorum agendi perendie, aut post quinque dies, si rumores bellici sopiantur, et hostes quiescãt, rursus iam non esse occasionem putabitis. id quod, cum in Hellesponto esse Philippum audiremus, accidit: ac denuò, cum piraticæ naues ad Marathonem appulissent. Quam enim quispiam, Athenienses, probè instructo uteretur exercitu, tam uos consilijs utimini celeriter. Est autem & lentè deliberandum: & quæ decreta fuerint, maturè faciendã sunt: & cogitandum hoc, nisi & uberem commeatum in promptu habueritis, & ducem aliquem prudentem bello præfereritis, uestraq; decreta constanter urseritis: nihil à uobis confectum iri nisi decreta, & omnes impensas frustra perituras. & fore, ut neq; rebus quicquam consulatis, atque irati quoscunq; libitum fuerit, in iudicium adducatis. Ego uerò nolum uos committere, ut ciues prius in iudicijs exagitetis, quam hostes ulciscamini. Aequius enim est ut cum illis, quam inter nos belligeremus. Verum ne, id quod factum facillimum est, tantum obiurgem, quo pacto hæc à uobis oportere fieri putè, explicabo: precatus à uobis, ne obstrepatis, ne ue me tergiuersari aut differre negocium existimetis. Nò enim qui celeriter & hodie rem suscipiendam suadent, rectissimè consulunt (non enim ea quæ iam quidem acciderunt, copijs auxiliarijs prohibere poterimus) sed qui ostenderit, quæ copiarum comparatarum nunc permanere ac constare queant tãtis per, dum aut hostes superemus, aut eò adducamus, ut bellum deponamus. Sic enim in posterum malis liberabimur.

XXIII. VEL XL.

Neminem, Athenienses, omnium uestrum ita opinor maleuolum esse Reipub. ut non grauius molesteq; ferat ea quæ facta sunt. Quod si quiritãdo quicquam horum infectum fieri posset, id ego uobis omnibus suaderẽ. Sed quia illa mutari nullo modo possunt, sed reliqua prouidenda sunt, ut ne in eandem fraudem incidatis: quemadmodum, Athenienses, ob ea quæ nunc facta sunt, indignamini, sic opera danda est, ne eadem de nouò eueniant: nec existimandum, ullum suaforem talibus uerbis esse instructum, qui præsentia tueri possit, nemine uestrum suam operam conferente. Nam is quidem nò orator, sed deus fuerit. Ac fons horum malorum

rum hinc oritur, quod oratorum quidam ad gratiam pusillo tempore duraturam, hic concionantur: dicentes neque tributa conferenda, neq; militandum esse, sed omnia sua sponte confectum iri. Et hæc ab alio aliquo redargui oportebat: idq; ea ratione fieri, quæ esset de Republica. Mihi autem uidetur fortuna nunc etiam quodammodo melius mereri de nobis, quam magistratus. Nam quod omnia ferè pereunt, id eorum quibus negocia mandata sunt, socordiarum & improbitatis signum esse debet: quod uerò non olim omnia perierunt, uestræ fortunæ beneficium equidem esse iudico. Dum igitur fortuna cessat, & inimicos extollit, reliquarum rerum curam suscipite. Quod nisi feceritis, prouidete ne uos simul & omnes magistratus accusetis, & res uestræ, ó Athenienses, inclinentur. Nec enim fieri potest, ut ea sine magna aliqua clade consistãt, cum nemo sit qui eas tueatur.

XXIII. VEL XLI.

Nihil in eo, Athenienses, absurdum est, eos qui semper & assidue suas in Republica rationes ad paucorum dominatum referunt, in eo nunc etiam esse reprehendendos: sed illud potius iure quispiam demiretur, uos qui ea sciatis, sæpe libentius illis auscultare, q̃ uestris defensoribus. Fortassis autè ut priuatim facile non est omnia rectè agere, sic neq; publicè: non tamen maximi momenti negocia sunt negligenda. Sunt autem cetera minorã omnia. Cum uerò de statu ciuitatis, de cædibus, de reipublicæ popularis euerfione declamitantes quosdam auditis: quis uos nò mente captos arbitretur? Nam cæteri mortales omnes, aliorum exẽplis admoniti, cautiore sunt. At uos ne quidem auditis aliorum casibus, potestis formidare. Sed quæ priuatim stultitiarum tribuatis, si admissa sint, ea uos publicè admissuri mihi uideamini: nec nisi accepto malo fore prudentiores.

XXV. VEL XLII.

Nemo unquam fortasse uestrum quæsiuit, Athenienses, quam obrem calamitosi rectius quam fortunati, suis rebus consulant. Eius autem rei alia causa nulla est, nisi quod ita sit, ut hi neque formident quicquam: neque si quispiam pericula commemoret, ea ad se pertinere putent: illos recens adhuc erratorum memoria, quando in clades inciderunt, modestos ad cætera & moderatos efficit. Iam proborum hominum officium est, cum fortuna utuntur secundissima, tum summum habere studium moderationis & prudentiarum. Neque enim quicquam tam formidabile est, quin uigilantia præcaueri: neque ullum malum est, quin oscitantibus euenire possit. Hæc non ideo dico, ut uos frustra perterrefaciam, sed ne ob presentes successus ea quæ incidere possent, nisi cautè res administraretis, pericula, si uobis exposita fuerint, contemnatis: & ut sine ullo malo, quemadmodum eos deceat, qui se nullo posteriores perhiberi uolunt, sobriè prudenteq; caueatis.

XXVI. VEL XLIII.

Non idem tempus esse existimo, Athenienses, & gratificandi uobis, & ea quæ mihi optima factu uideantur, consulendi. Sæpe enim uideo, si quis præter animi sententiam in aliqua re gratificetur, id maiores peperisse inimicitias, quam si quis statim ab initio aduersatus esset. Quod si

omnes in eadem sententia essetis; neque si mihi officium facere uideremini, prodirem; superuacaneum esse existimans, his qui sua sponte, quæ oporteret, facerent, suadere, neque etiam si res aliter haberet. Magis enim me ipsum qui unus sum, ignorare quæ optima sint, quam uos omnes, crederem. Quia uero uideo uestrum alios assentiri mihi, dissentire ab alijs: operam dabo, ut his astipulatoribus, cæteros in meam sententiam pertraham. Quod si non auscultandum putabitis, non rectè facietis. Sin audire cum silentio non grauemini, alterutrum ex eo commodum percipietis. aut enim si quid utile suadere uidebimur, id amplectemini; aut in ea, quæ probatis, sententia firmiter permanebitis. Nam si rationes, propter quas, nostra opinione, non nihil erratis, nullius esse momenti apparebit; quæ nunc statueritis, nixi rationibus, eligetis.

XXVII. VEL XLIIII.

Vellem, Athenienses, quantam iste approbationem sua oratione consecutus est, tantam eum laudem in ipsis rebus gerendis adipisci. Nam neque ei, deos testor, male uolo, & uobis bene cupio. Sed uidete Athenienses, ne sit aliud, orationem habere commodam; aliud, negocia deligere profutura: ne uel illud oratoris sit, hoc hominis cordati officium. Vos igitur plebei, maximèque natu in primis, dicendi facultate summis oratoribus pares esse non debetis: (nam id eorum munus est) sed prudentia uel æquare eos, uel potius superare. nam experientia, multarumque rerum usus eam ingenerant. Ne igitur, Athenienses, committite, ut in presentia hoc ignorasse uideamini, uerborum fortitudinem atque audaciam, nisi iustus apparatus & uires accesserint, ut iucundas esse auditu, sic ad agendum periculosas. Nam illud statim, Prohibendas esse grassatorum iniurias: quam sit uerbum præclarum, auditis. At in primis rem ipsam spectate. Vincendi sunt hostes pugnando ab ijs, qui huius uerbi splendorem adepturi sint. Nam dictu quidem, Athenienses, facilia sunt omnia, factu uero non item omnia. Ego uero uos natura Thebanis nihilo esse puto inferiores (insanirem etenim) sed minus instructos. Nunc igitur in primis parare nos debemus, quando dudum Martis aleam experiri neglexistis. Nec enim in uniuersum contradico, sed de modo aggressionis aduersor.

XXVIII. VEL XLV.

Quanto legati studio ciuitatem nostram accusarint, omnes uidistis, Athenienses. Vna enim re excepta, nescio qua, cætera omnia in uos congerere sunt conati. Ac si criminationes eorum ueræ essent, gratiam illis iure haberetis, quod uos apud uosmetipsos potius, quam apud alios ita accusassent. Sed cum sic oratione sint usi, ut ueritatem peruerterint, ac tum ea propter quæ laudes uobis maximæ debentur, præterierint, tum alia crimina falsa, quæ non cadunt in uos, obiecerint; improbi merito, postquam hæc fecisse conuincuntur, erunt iudicandi. Nam oratores opinionem eloquentiæ, laudi ueritatis & humanitatis prætulerunt: neque ipsi, ut apparet, de eo laborant, ut boni uiri uideantur.

XXIX.

XXIX. VEL XLVI.

Difficile est, pro uobis apud uos dicturum surgere: quemadmodum facile, contra uos. Ego enim, mehercule, nullos homines alios, uera sua, dum admonentur, probra, tam æquis animis audire puto, quam uos auditis ea conuicia, quæ falso in uos iaciuntur. Quin istos etiam non existimo tam confidenter falsa fuisse dicturos, nisi compertum hoc haberent, ac perspicuum esset, uos omnium esse paratissimos ad id audiendum, quod quis in uos dixerit. Quod si facilitatis huius poenæ dandæ sunt, non alia fuerint, quam ut crimina, quæ non cadunt in nostram ciuitatem audiat. Sin ueritatis, ut est æquum, suscipienda est defensio, eam ob causam huc ego prodij, non quod me pro dignitate rerum à uobis gestarum posse dicere, sed quod actiones quibuscumque uerbis explicentur, iustas uisum iri considerem.

XXX.

Vellem uos, Athenienses, equos esse in re uestra auditores, nec quia uestra approbatione orationes impetrarunt, de eis uos rixari. Non enim quisquam id uitio uestro tribuet, si ab homine sitis eloquente circumuenti: sed eorum qui in id operam dederunt, ut uos in fraudem illicerent.

XXXI. VEL XLVII.

Opinor omnes uos, Athenienses, confessuros, ea uelle fieri uos, quæ quisque Reipub. putetis maximè profutura. Fit autem, ut quid sit optimum, non eodem modo ab omnibus statuatur. Nec enim uestrum alij sententias esse dicendas, alij non dicendas contenderent. Apud eos igitur dicturo, qui id prodesse putant, nihil opus est uerbis, cum iam eis persuasum sit: ad eos autem qui contrarium expedire censent, pauca dicam. Si qui igitur audire nolunt, hi ut rem cognoscant, nihilo magis fieri potest, quam si ipsi & tacerent, & nemo orationem haberet. Sin audieritis, alterutro bono frustrari non potestis, quin aut persuasi, eademque sentientes, concordius deliberetis, quo ad presentia negocia nihil cadere queat optatius: aut si suafor suam sententiam probare haud poterit, decretis uestris constantius innitami. Præterea non bona subest suspicio, uenire in concionem, quasi ex his quæ dicent, optima sint eligenda: ac præferre tamē, priusquam orationum delectus sit habitus, apud uosmetipsos aliquid persuasum habere, idque tam pertinaciter, ut præter id ne audire quidem quicquam uelitis.

XXXII. VEL XLVIII.

Fortassis importunus, Athenienses, quibusdam uestrum esse uideor, qui sæpe, de iisdem perpetuo rebus uerba faciam. Verum si rem rectè consideretis, non me in culpa esse uidebitis, sed eos qui uestris decretis non obtemperant. Qui si primum fecissent quæ uos mandastis, nihil secundo nos uerba facere fuisset opus: neque si secundo, denuo. Nunc, quo sæpius uos ea quæ fieri debent, promulgastis: eo mihi uidentur illi minus esse parati ad faciendum. Ac prius ignorabam equidem, quorsum dictum illud, Magistratus uirum ostendit, pertineret. nunc uero id alios etiam posse docere uideor. Magistratus enim, aut certè ne omnes dicam, quidam illorum, ut uestra decreta nec minimi faciunt: sic id unum spectant, unde accipiant.

o Quod

Quod si mihi esset quod darem, iurè ob id ipsum me quispiam reprehenderet, quòd obtundere uos, parui sumptus gratia, non dubitarem. Nunc id fieri nò potest, id quòd nec ipsi nesciunt. Si uerò pro ijs quæ uobis præstata sunt, me sibi auctariū additurū putāt, nugas agūt. Ac ea fortasse uolūt, quæ etiā expectant. ego uerò ea nò faciā, sed siquidē dederint, nauim pro trahā, officioq; fungar. Sin minus, eos qui sunt in culpa, uobis indicabo.

XXXIII. VEL XLXIX.

Nemo sanus negabit opinor, Athenienses, maximè esse è Republica, ut ne quid inuicem noxium agatur. Sin minus, ut statim prestò sint qui intercedant. Atq; huc illud accedere debet, ut uos & audire & doceri uelit. Nihil enim profuerit, esse qui optima suadeat, si qui obtemperet, habeat neminem. Quin illud etiam non inutile uideri potest, esse aliquē qui, si quis uobis uel per occasionem, uel propter diei tempus, uel ob quauis causam aliam fucum fecerit, ea, quocumque tempore & uestri esse iuris, et audire uolueritis, rursus examinet. Ut si talia uideantur, qualia qui tum persuaserant, esse asseruerunt, ea promptius agatis ut comprobata. Sin fortè non eiusmodi reperiantur, antequam longius procedatur, desinat. Graue enim fuerit, si optimis frustrati, pessima agere necesse habeatis: aut, si deinde nec è re nata liceat mutare consilium.

XXXIII.

Alios equidem omnes, si quid à se præclarè factum confidunt, id unū, rationem reddere paratos, iactare perpetuò uideo. At isti contra id reprehendunt, quòd illas res, in quibus errastis, nunc prorogare uultis: atq; imposturam ualentiorē oportere esse existimant, ea, quæ mora intercedente fit, probatione. Quid autem illi propositū habeant, uestrum etiam plerique fortasse non ignorant. Sed quoniam dicendæ sententiæ potestas data est, ea quemq; proferre decet, per quæ negocia hæc quàm reuoluntariè administrantur.

XXXV. VEL L.

Quod profuturum est uniuerse ciuitati, id ut & dicatur ab omnibus precor, Athenienses, & à uobis decernatur. Ego quidem ea dicam, quæ utilissima esse uobis, mihi persuasi: tantum precatus à uobis, ne uel belli suscipiendi autores propterea fortes, uel illorum aduersarios propterea ignauos existimetis. Neque enim eadem est, ó Athenienses, probandarum & orationum & actionum ratio. Nunc enim prudenter deliberare uos decet: tum uerò, si fortè uisum fuerit, edere fortia facinora. Ac uestra quidem alacritas quantiuis precij, ac talis adest, qualem exoptarit is qui Reipublicæ consultum uelit: quæ quanto uehementior est, atq; præclarior, tanto magis prouidendum, ut ea opportunè utamini. Nullius enim rei susceptio laudatur, nisi finem etiam utilem sortiatur, & honestum. Ego uerò, Athenienses, apud uos è uiro me audisse meminì, qui nec prudentia carere, nec imperitus rei militaris uideretur. Iphicratem dico, qui sic assereret, ad eundem esse duci discrimen belli, non ut uel hæc uel illa euenirent, sed ut hæc: his enim uerbis utebatur. Facile autem intelligebatur, hoc eum uelle, ut bene pugnaret. Suscepta igitur expeditione,

tionem, is in quem collata est imperij autoritas, suo uos arbitratu ducit. Nunc uerò quisq; uestrum belli duces estis. Itaque huiusmodi consilia uobis inuenda sunt, quæ ab omni parte conducant Reipublicæ: neque committendum, ut propter incertas spes quicquam præsentis felicitatis periculosum admittatis.

XXXVI. VEL LI.

Neminem fore putabam, Athenienses, qui actis suis fretus, cuiquam niraferetur, in ea inquirenti. Quo enim illa sæpius exploratur, eo maiore necesse est autores illorum florere gloria. Verum ipsi mihi palam facere uidentur, se res administrasse non ex utilitate Reipublicæ. Qui igitur, cum de integro ratio consiliorum actorumq; reddenda est, sua facinora deprehensum iri præuidet: tergiversantur, & nos indigna facere dicunt. At qui si eos qui in acta uestra inquirent, iniquitatis accusatis, quid tandem nos de ijs dicemus, qui nosmetipsos deceperunt?

XXXVII. VEL XXXI.

Nihil est molestius, Athenienses, quàm quod oratores ijs moribus, quos reprehendunt, utuntur. Nam factiones eorum, & mutuas extra iudicium accusationes, nemo ita socors aut prauus est, quin esse perniciosos Reipublicæ fateatur. Ego uerò maiorem eos bonitatis laudem adepturos opinor, si contentionibus istis inter sese in hostes Reipublicæ conuersis, conciones haberent. Vos autem moneo, ut à neutra istorum factione stetis: ne ue operam detis, ut alterutri superiores fiant: sed ut omnes uos, hostes uincatis. Precor autè à dijs immortalibus, qui uel propter æmulationem, uel ex similitudine, uel quauis alia de causa, dicunt alia q; quæ optima esse censent, uti desinant. Diris enim deuouere quenquam, alienum fortassis est officio consulenti.

XXXVIII. VEL XXXII.

Has ego calamitates nemini puto, Athenienses, nisi omnibus istis esse imputandas. Censeo autem per ocium rationem ab eis repositendam. Nunc uerò de emendando præsentis statu deliberandum.

XXXIX. VEL XXXIII.

Vellem, Athenienses, quosdam oratorum tantum habere studium utilissima dicendi, quantum ut bellè dicere uideantur, ut & ipsi boni uiri potius quàm eloquentes haberentur: & res uestræ, quemadmodum conuenit, meliore loco essent. Nunc quidam mihi prorsus uidentur eloquentiæ laude contenti, quid postea uobis euenturum sit, nihil curare. Ac statueri nequeo, utrum illius generis orationes, ipsum dicentem perinde fallere soleant, atque illos, apud quos habentur: an uerò de industria, ijs quæ optima censent, contraria dicant in concionibus. Qui si ignorant, eum qui officio fungi ac operæ precium facere uelit, non uerbis audacem, sed ab apparatu firimum esse oportere: neq; propter hostium imbecillitatem confidendum, sed tamen illi potentes essent, spem uictoriæ habendam: facilius uerborum, ut apparet, eis obstant, quo minus res grauissimas animaduertant. Sin hæc se non ignorare dixerint, atque alia quædam causa subest ob quam ista instituunt: ea quæcunq; fuerit, non mala existimari:

qui potest: Ego uero, tamen si uobis illis cordi esse uideo, tamen quae mihi uidentur, non dubitabo dicere. Etenim stultitiae fuerit, cum uos oratione praua deliniti sitis, desperare uos meliori & magis utili oratione posse in uiam reuocari. Peto autem ut & uos aequis animis adsitis, cogitantes, nec ea quae nunc sentitis, uos fuisse sensuros, nisi orationes quae uobis persuaserunt, audissetis. Quemadmodum igitur si de bonitate monetis iudicium fieret, explorandam eam censeretis: sic etiam peto, ut dictam orationem ex his quae nos contra differuerimus, aestimantes, si utilem reperieritis, dijs approbantibus, sequamini. Sin singula considerantibus, alienior uidebitur: ut antequam impegeritis, mutato consilio, his quae recta sunt, utamini.

XL. VEL XXXIII.

Maxime uellem, Athenienses, uobis ea quae dicam probari. Sin id aliter fortasse ceciderit, nihil mallem quam a me saltim esse dicta. Est autem, ut uidetur, non solum apud uos ea dicere difficile, quae dici debet, sed etiam cum animo suo cogitantem ea inuenire. Quod sic intelligi potest, si quis non uerba uos, sed res in quibus estis, considerare putet, ac maius studium adhibeat, ut uir bonus, quam ut orator uehementis uideatur. Mihi certe, ita me dii bene amant, de praesentibus rebus cogitare instituenti, multa quae uos haud inuiti audituri essetis, in mentem ueniebant. Nam & de eo quod iustissimi Graecorum sitis, copiose posse dici, & uidebam & uideo: & praestantissimis natalibus oriundi, & multa eius generis: sed ea tantisper oblectatura dum audirentur, post peritura. Oportere autem, ut orator alicuius actionis suae apparet, propter quam in posterum etiam aliquo bono perfruamini. Quod ego usu rerum edoctus, & raro & difficulter perspicere uideo. Neque enim satis est perspicere talia, nisi quis eadem uobis etiam, quorum ad ea perficienda requiritur auxilium, persuadere possit. Sed ut ut est, mei fortasse officij fuerit, dicere quae profutura esse statuos uestri, de auditis iudicare, illisque si placuerit, uti.

XLI.

Non obscurum fuit, Athenienses, nuper cum eos qui sententiae cuiusdam intercedebant, non audiendos putaretis, id esse euenturum quod nunc sit, ut quibus tum dicendi potestas data non fuit, hi proxima concione uerba facturi essent. Si nunc igitur, quod tum fecistis, facietis, & his quae tum decreta sunt, patrocinatorum audire noletis: rursus illi eadem, concione proxima arripient, atque exagitant.

XLII. VEL XXXV.

Sineque decreta uestra irrita uidebuntur, neque uos, ea quae profutura sunt, sic egeritis, ut alias utilitates amittatis, neque certis quibusdam oratoribus, tanquam histrionibus in scena regnantibus, addicti fueritis: & res uestrae, Athenienses, multo meliore in loco futurae sunt, & uos habebimini prudentiores. Facite igitur Athenienses, eumque laborum capite, ut utraque parte aequanimiter audita, primum id amplectamini, quod & facturi sitis: Deinde si quis ea quae in hunc modum decreta fuerint, oppugnarit, eum uos improbum, hisque maleuolum esse putetis. Nam si quis cui dicende sententiae potestas

stas negata fuit, se quid animo conceperit melius putarit, quam ea fuerint quae uobis probentur: ei fuerit ignoscendum. At re a uobis audita & dijudicata, adhuc tamen impudenter se ingerere, neque remissa pertinacia in plurimum concedere sententiam, ea res habere suspicionem quandam aliam, camque non iustam uideatur. Ac ego, si uos in sententia permanere uidissem, tacendum in praesentia mihi censuissem: sum enim ex eorum numero, qui illa uobis prodesse persuasum habent. Quia uero quidam horum sermonibus immutati uidentur, eos neque uera dicere, neque utilia: id uos, siue sciatis, ut puto, sine nesciatis, edocebo.

XLIII. VEL XXXVI.

Deceret, Athenienses, et equum esset, ut unusquisque tum uobis suaderet, quid ipsi optimum factu uideretur, cum primum de rebus instituta esset deliberatio: ut ne duae res, quae minime omnium sunt a Republica, uisuenirent: altera, quod decreta uestra nullum exitum habent: altera, quod mutandis subinde consilijs ipsi uacordiae uos damnatis. Quia uero quidam qui tunc tacuerunt, nunc reprehendunt, pauca eis respondebo. Ego demiror quae sit istorum in Repub. ratio, uel eam potius esse improbam reor. Qui si uos, cum inter consultandum admonere liceret, re deliberata accusare malunt: calumniatorum, non, ut praeserunt, beneuolorum hominum institutum sequuntur. Libet autem eos interrogare (neque uerum uelim ea quae dicam iurgij esse occasionem) cur, cum alia instituta Laconum laudent, id quod apud eos in primis admiratione dignum est, non imitentur, sed ipsi contrarium potius agant? Ferunt enim, Athenienses, apud eos tantisper dum decernitur, quemuis pro animi sui sententia consulere: cum uero decretum fuerit, eadem laudare omnes, atque adiutores esse illos etiam, qui refragati fuerant, oportet. Proinde multi cum sint, non multi uincunt: & quae bello nequeunt, per occasiones occupant: neque eos ullum uel tempus effugit, uel ratio, quo minus suis commodis consulant, ea quae perficiant. Nos uero nihil tale facimus, qui istorum opera, & eorum qui sunt istis similes, nos mutuo superantes, non autem hostes, tempus omne consumpsimus: idem, si quis sublato bello pacem conciliet, eum odimus: sin quis tempore pacis bellum decernat, ei aduersamur: sin aliquis quiescere, non strumque agere negotium iubeat, ne eum quidem recte dicere contendimus: calumnijs denique, uanaque spe referti sumus. Quid igitur, dicat aliquis, tu suades, quoniam ista reprehendis? Dicam equidem.

XLIII. VEL XXXVII.

Primum, Athenienses, nulla ferè mihi causa esse uidetur, cur uobis aliquis metuat, ne propterea quod suadores audire non uultis, deterius consulatis. Primum enim ea est fortunae benignitas erga uos, ut multa citra uestram operam, ita quemadmodum ipsi optaretis, uobis conficiat. Nam si magistratum prouidentia spectetur, per pauca quidem bene habitura sint. Deinde uos praescitis, non modò quibus quisque uerbis usus sit, sed quibus etiam eorum quisque de causis concionetur: ac ni odiosum esset, adderem etiam, quanti. Quod si uestris deceptoribus quam minimum spacij reliqueritis, sapere uos putabo.

XLV.

EGo si eadem quæ alij, dicturus essem, uos dicendo non esse obtunden-
dos putarem. Jam utilia quidē auditu, sed à uulgi expectatione pror-
sus abhorrentia, me dicenda habere puto. Res autem paucis expeditur.
Audita igitur ea, et dijudicata, si uobis placuerit, utimini.

XLVI.

Et breue Athenienses, & æquum sumam orationis exordium, neque
omnia dicam. Eius enim qui uos deceptos uelit, esse puto, considera-
re, quo pacto uos auditores alliciat, & negotij difficultatem cōtegat. Eius
uero qui in animum induxerit bona fide uobiscū agere, hoc esse, primum
ut dicat, quid nam, cum huc prodiret, senserit: ut si eo audito, post, reli-
quam eius sententiam audire uelit, & doceat & exponat ea quæ optima
ipsi uisa fuerint. Sin improbetis, ut quiescat, neque uel uobis sit molestus,
uel semetipsum frustra defatiget. Primum autem hoc dico: mihi Mityle-
negorum populo facta esse uidetur iniuria: uestriq; esse officij, ut uos eorū
uice ulciscamini. Quod quo pacto fieri debeat, dicere mihi posse uideor,
ubi & affectos eos esse iniuria, & decere uos ut eam uindictis, ostēdero.

XLVII.

Primū non adeo mirum est, Athenienses, consilium daturis nō esse
facile uerba facere. Cum enim negocia de quibus deliberandum est,
male se habent, arduas esse necesse est etiam susceptas de illis suasiones.
Quod si ea, propterea quod audire non uultis, meliora fore spes est, hoc
agi decet. Sin isto pacto ut deteriora omnia, sic melius nihil fiet: quorsum
attinet, ut ea deterrima fiant, admittere: ac tum & post lōgius tempus &
difficilius, de eis restituendis laborare: cum liceret præsentī statu etiam-
num ea corrigere, & perducere ad melius.

XLVIII.

Vos, dum ita uobiscum agitur, esse iracundos, consentaneum est. Ira-
sci autem non fontibus, sed absque discrimine omnibus, id uero ne-
que consentaneū, neq; rectū est. Qui enim preteritarum rerum causa non
fuerūt, & quo pacto reliqua emendanda sint, dicere possint: gratia uestra
sunt potius q̄ odio digni. Quos si importunē reieceritis, segnes ad surgē-
dum reddetis. Quanquam autem non ignoro, sæpe non autoribus, sed
his qui iratis aduersantur, mali quippiam accidere solere: tamen ad dan-
dum consilium surrexi. Confido enim, Athenienses, me nullius mali cau-
sam repertum iri, & meliora uobis, quàm alios, suadere posse.

XLIX. VEL XXXVIII.

EA quæ acciderunt, Athenienses, talia sunt, qualia omnes audiistis.
Neq; uero uos consternatis animis esse decet, præsertim cum sciatis
desperationem neq; præsentibus rebus commodare, & uobis esse indi-
gnam. Sed ut ipsi ea corrigatis, officij esse putare: id uestra dignum auto-
ritate uidebitur. Conuenit autem, ut hi qui tales sunt, quales uos perhibe-
ri uultis, in rebus asperis atq; periculis, alijs præsent. Ego uero maximè
uellem hæc ciuitati nostræ non accidisse, neque uos ulla clade affici. Sin
autem ita fieri oportuit, & hæc fato quodam institerunt: expedire opi-
nor,

nor, ut ista in hunc modum, quo acciderunt, euenirent. Fortuna enim ce-
leres habet mutationes, & modo hos, modo illos fouet, aut affligit. Quæ
uero ignauia uirorum fiunt, ea demum constantes clades pariunt. Ac ne
uictores quidem ignorare opinor, si uos uelit, atque hoc casu excitemi-
ni, nonidum satis esse exploratum, utrum euentus ille felicitati sit, an con-
trà calamitati ascribendus: sin fortuna secūdior inflauit eorum animos, ut
ferociant, id quoque iam è re uestra fuerit. Nam quo securiores erunt, eo
facilius opprimentur.

L. VEL XXXIX.

Vos, mea sententia, Athenienses, nō de ea tantū quā putatis, ciuitate,
sed de socijs ciuitatib. omnibus deliberatis. Nā prout de hac statueri-
tis, probabile est, fore ut reliqui in hoc exemplū intuetes, eodem modo se
cum actum iri putent. Quare cum propter summam utilitatem, tum glo-
riæ uestræ causa dāda est opera, ut simul & utiliter & iustè deliberasse ui-
deamini. Ac autoritas huiusmodi rerum penes omnes duces est, quorum
plurimi cum è uestro portu soluunt, non uestros amicos, quos ab omni
æuo eorundem periculorum socios acceperunt, sibi colendos putant: sed pe-
culiaries quiscq; amicos sibi conciliat, & suos assentatores recipi in uestram
amicitiā oportere censet, *cum contrà omnino fieri debeat. Nec enim
inimiciores, uel quos necesse sit uobis magis esse inimicos, hisce reperie-
tis. Quo enim pluribus in rebus uos decipiunt, suasq; cupiditates per in-
iuriam explent, eo se pœnas mereri grauiores censent. Nemo autem ami-
cus ei esse potest, à quo sibi malum aliquod imminere formidat. Atq; ac-
cusatio fortasse non est huius temporis, quæ uero uobis profutura puto,
ea suadebo.

LI. VEL XXI.

Arbitror omnes uos, Athenienses, cōfessuros, oportere nostram ur-
bem, cum de priuato ipsius quopiam negotio deliberet, æquè ma-
gnam habere utilitatis atq; iustitiæ rationem. Cum uero sociorum res a-
guntur, aut communes, cuiusmodi etiam præsens hæc est, nihil esse perin-
de curandum, ut æquitatem. Nam in illis ipsa est utilitas satis: sed in huius-
modi rebus adiungi oportet etiam honestatem. Actiones enim in eorum
potestate sunt, à quibus geruntur. At existimationi, quæ actiones sequi-
tur, nemo tantus est qui dominetur, sed qualemcunque tandem res geste
opinionem excitarunt, talis de autoribus fama spargitur à populo. Pro-
uidendum igitur, & danda opera, ut eæ iustæ uideantur. Debent autem
omnes eo in iniuria affectos esse animo, quo ergast, si quid accideret, qd
absit, quisque alios esse uellet. Sed quia nonnulli huic ipsi sententiæ aduer-
santur, ubi pauca illis respondero, quæ uobis expedire maximè censeam,
ea statim suadebo.

LII. VEL XXII.

Non paruam mihi iacturam, Athenienses, existimaturi uideamini, si
qua opinio sinistra, nostra que urbe indigna, uulgò de nobis subor-
riatur: in quo cum rectè sentiatis, reliqua, quæ cum hac sententiā con-
sentiant, studio non habetis, sed subinde ad ea faciendā inducimini, quæ
& i-

& ipsi minus esse recta fateamini. Quanquam autem compertum habeo, laudatores omnibus esse iucundiores, quam monitores: non tamen eas blauditias ita expetendas esse mihi censeo, ut alia, quam quæ prodesse uobis persuasum habeo, dicam. Quod si principio rectè sentiretis, nihil publicè faciendum erat, quod priuatim reprehenderetis, ne id quod nunc fit, usu ueniret, ut de quibus quisque dicitur, quam & turpia hæc et acerba sunt: & quousq; tandem hæc progredientur: illa ipsa in confesso quisque ipse & probet, & faciat. Ac uellem equidem, quemadmodum scio è re uestra esse, ut optima dicentem audiat, sic scire me idem optima dicenti esse profuturum, multo enim libentius uerba facerem. Nunc equidem metuo: sed tamen ea quæ confido utilia uisum iri, etiam si uos non pareatis, tamè proferre non uerebtor.

LIII. VEL XXIII.

ET si quis, Athenienses, qui nullam aliam causam prius apud uos egisset, nunc de criminibus, quæ legati nostræ urbi falso impingunt, dicat: ei esset opinor ab omnibus ignoscendum. Nam alij in reb. uinci ab aduersarijs, non tam fortasse culpa quam calamitas dici queat. Quippe cum & in fortuna & præfectis & multis alijs aliquid sitū fuerit, cur prius res uel bene uel malè gereretur. Sed in sui defensione pro dignitate ueteris gloriæ non posse uerba facere, id fieri culpa ingenij eorum, quibus id euenit, inueniemus. Quod si alij essent apud quos uerba de uobis fieret, neq; isti tam confidenter mentiti essent, opinor, neq; auditores multa dicta istorum tulissent. Nunc & cæteris in rebus alij uestra facilitate fruuntur omnes, & in hoc isti negotio nunc uel in primis. Tanta enim æquitate uestra aurium contra uos sunt usi, quanta satis scio, nullorum aliorum uti potuissent. Mihi autem equum uidetur, ut propterea uos & dijs gratiam habeatis Athenienses, & istos oderitis. Nam quod Rhodiorū populū, qui aliquando coram, multo petulantius in uos inuectus fuerat, uobis supplicè esse factū uidimus: id ego nostræ urbis felicitati tribuo. Quod autem stolidi isti neque hoc considerant, cum id ita palam cernere liceat: neque illud etiam, quod uos sæpenumero singulos istorum conseruastis: & in eorum temeritate atq; infelicitate, quoties suapte autoritate bella susceperant, corrigenda, plus negocij habuistis, quam uestris ipsorum rebus agēdis: id uos, mea quidem opinione, ad ingentem iracundiam commoueat. Sed quid agas: istis fortasse fatale est, nunquā in secundis rebus sapere. Nobis autem cum propter nos ipsos, tum propter cætera nostræ urbis præclara facinora, opera danda est, ut omnibus hominibus ostēdamus, nos & antehac, & nunc, & semper, colēdæ iustitiæ & esse & fuisse studiosos. Sed & aliorum quorundam, qui suos ciues opprimere seruitute conentur, nos peti calumnijs.

LIIII. VEL XXIIII.

SI iisdem animis, Athenienses, & consulentium orationes audiretis, & si ipsa negocia iudicaretis: omnium tutissimum esset dare cōsilia. Nam si feliciter præclareq; cecidisset (semper enim bene ominandum est) euentus causa tam uobis quam suatori ex æquo adscriberetur. Nunc eos qui que

quæ uos uultis dicunt, libentissimè auditis: eosdemq; sæpe ut impostores, si quid fortè secus accidit quam uos uelletis, accusatis: non reputantes in uniuscuiusq; potestate esse, ut & inquirat, & quantum humano consilio prouideri potest, optima cogitet, eadēq; apud uos exponat: ut autem etiam geratur, feliciterq; succedant, id maxima ex parte à Fortuna pendere. Non est autem ab homine plus requirēdum, quam ut culpam præstet, suisq; consilij rationem reddat. At Fortunæ etiam ut ratio reddatur, id fieri omnino haud potest. Quod si disciplina quapiam traditum esset ac perceptum, qua ratione quispiam & tuto & sine periculo concionaretur: eam rationē negligere, insanix fuerit. Cum autē necesse sit futuris de reb. pronūciantē, participem eorum esse qui sequentē euentum, et, si quod inde crimen extiterit, eò inuolui: turpe esse existimo suam iactare beneuolentiam: si quod autem è consilio periculum impēdeat, subterfugere. Deos igitur precor, ut quæ & Reipub. & mihi profutura sunt, ea in mentē ueniant, & mihi ut dicam, & uobis ut decernatis. Nam quouis modo studere uictoriam adipisci, fieri aliter non potest, quin uel insanix, uel eius qui suum emolumentum spectet, esse censeam.

LV. VEL XXV.

Feri sanè potest, Athenienses, ut & in ijs rebus de quibus nunc conuenistis, & in cæteris omnibus, eadem optima & uobis esse uideantur, & re ipsa sint. Quod ut ita esse concedam, tamen magnis publicisq; de rebus deliberantes, decet opinor, ut omnes eos qui dare consiliū uolunt, audiatis: præsertim cum turpe sit, Athenienses, eis qui nunc aliquid monere uolunt, obstrepere: ac post eosdē, ea quæ facta sunt accusantes, audire. Ego enim satis scio, quod nec uos ignorare puto, nunc maximè uobis place re eos qui talia dicunt, qualia uos expectatis. Sin aliquid secus quam uos modò putatis (quod absit) acciderit: fore ut uos ab istis deceptos esse queramini: eos autem quos nunc eijcitis, tum rectè dicere cēseatis. Est autem istis, qui uobis ista maximè persuaferunt, uel in primis utilissimum, ut inter celsoribus dicendi potestas detur. Qui si docere poterunt, nō esse optima quæ istis probentur, idq; fecerint priusquam quicquam peccatum fuerit: ipsos extra omne periculum collocabunt. Sin id facere non poterunt, saltem postea nō habebūt, quod reprehendāt, sed id cōsecuti, quod tribuere humanitatis est, ut audirēt: se succubuisse equo animo iurē ferēt, & communem euentum omnium, quicumque tandem is fuerit, subibūt.

LVI. VEL XXVI.

ARbitror decere uos, Athenienses, tantis de rebus deliberantes, dare libertatem dicēdi cuius qui dare cōsiliū uelit. Ego uerò nūquam esse difficile putauit, docere uos, quæ optima factu sint. Nam, ut ingenue dicam, ea uos omnes iam scire puto: sed persuadere uobis, ut agatis eadē, id uerò esse difficile. Postquam enim aliquid uisum decretumq; fuerit, tum tantundem abest ut fiat, quantum antè quam decerneretur. Vnum autem ex illis est, propter quæ uos ego dijs gratiam debere censeo, quod qui non ita pridē propter suam petulantiam bellum uobis intulerunt, nunc in solis uobis spem suæ salutis collocant. Est autem, Athenienses, gau-

Deprauata lectio penitus diuinandum igitur, non interpretandum fuit.

dendum præfenti hac occasione. Qua si prudenter utemini, hoc uobis u-
fueniet, ut eorum maledicta, qui nostram urbem criminant, re ipsa cum
honestâ fama refutetis.

LVII. VEL XXVII.

Spes rerum commemoratarum amplæ sunt, Athenienses, quibus ple-
rosque sine ratione moueri non nihil, arbitror. Mihi uerò nunquã pro-
positum fuit, præfentis gratiæ causa quicquã dicere, apud uos, quod non
etiam in posterum profuturum existimarem. Quanquam autem hoc fe-
rè sit ab omnibus, ut eos qui assentantur, diligant, monitoribus irascantur:
prudens tamen hominis officium est, dare operam ut appetitum ratio-
ni semper obedientem præbeat. Ego uerò perquam sanè uelim, ea uobis
factu esse iucunda, quæ profutura sunt, ut & grata & utilia dicere uide-
rer. Sed postquam uideo uos contraria his moliri, aduersandum esse opi-
nor; etsi quorundam odia suscipienda fuerint. Quod si nec audire quicquã
sustinebitis, non inopia iudicij errare, sed prauitate ingenij appetere atque
aggredi talia uidebimini. Sin audieritis, sententiam fortasse mutabitis,
quod ego uobis in primis prodesse puto: aut saltè alius ignorare se quid
expediat: alius quod cuique uisum fuerit, id dicet.

LVIII. VEL XXVIII.

Primum nihil noui est, Athenienses, aliquos existere: qui, cum res ge-
rendæ sunt, uestris decretis aduersentur. Quibus si uos, cum consultare
tis, dicendi copiã fecissetis, atque ipsi idem facerent: accusatione digni es-
sēt, quod quibus in rebus uicti essent, de iisdem rebus rursus dicere ui cona-
rentur. Nunc & illi uenia digni sunt, si ea quæ tum audire nolulistis, expo-
nere student: & uos, Athenienses, reprehendendi estis, qui in delibatio-
nibus suam quemque dicere sententiam non patiamini: sed si uos alij sua ora-
tione occuparint, alios minime audiat. Ista consuetudo molestias uo-
bis parit. Quorū enim ante cladem acceptam cōsilijs parere licuisset, eos
postea accusantes laudatis. Idque uobis rursus opinor accidet, nisi æquis a-
nimis omnes audieritis in præfentia, eoque labore suscepto probatis opti-
mis, eos qui quicquid tandem cauillabuntur, improbos existimabitis.

LIX. VEL XXIX.

Ego æquum esse censeo, ut primum omnium dicam, quid mihi in ne-
gocio de quo consultatis, uideatur: ut si uobis ita uisum fuerit, etiam
cætera explicem. Sin minus, neque uobis molestus sim, neque me ip-
sum fatigem.

LX. VEL XXX.

Debuit, Athenienses, ante susceptum bellum prouideri, quibus copijs
dad impendens bellū instructi esse possemus. Quod si, cum primum
deliberaretis, manifestum non erat, tum certè cum id erupisset, de appa-
ratu etiam deliberandum fuit. Sin uos magnas ducibus, copias tradidisse di-
cetis, quas ipsi perdidierint, nemo istam uestrā excusationē accipiet. Nec
enim eorundem est, eos quibus res mandarāt & absoluere, & causas ma-
lorum eisdem imputare. Quia uerò quæ præteriere, mutari non possunt,
& ut præfentia patiuntur, rebus succurrendum est: intemptiuas esse ui-
deo,

deo querimonias, daboque operam, ut quæ optima censeo, suadeam. Il-
lud igitur in primis statuendum est, tam unum quemque uirum insigne stu-
dium & contentionem adhibere oportere, quanta fuit superioribus tem-
poribus negligentia. Nam etiam sic uiuere sperandum est, ea nos quæ per i-
gnauiam tanto antè amissimus, esse recuperaturos. Deinde animi propter
præfentem rerum statum non sunt abiiciendi. Nam quod superiore tem-
pore deterrimum fuit, id in posterum erit utilissimum. Quid igitur illud
est, Athenienses? quod propter ignauiam uestram res malè se habet. Nam
si uos omni officio fungeremini, & tamen hic rerū status esset: ne spes qui-
dem fortunæ melioris ulla superesset.

LXI. VEL LII.

AEquum esset, Athenienses, uos non minus illis qui uos decipere uo-
luerunt, quam ijs qui potuerunt, irasci. Nam quod in ipsis fuit, fece-
runt, eoque uos induxerunt. Quod uerò irriti eorum conatus fuerunt, for-
tuna in causa est: & maior nunc prudentia uestra, quam tum cum ab istis
traheremini. Ego uerò tantum abesse puto nostram urbem, ut de ijs à qui-
bus lesa est, poenam sumat: ut bene uobiscum agi uideatur, si cauere possi-
tis, ne quam ipsi cladem accipiat. Tot imposturis, tot præstigijs, tot de-
nique largitionibus oppugnamini. Ac istorum quidem improbitati ac-
cusandæ, præfens tempus non opportunum esse uideo. Volo autem his
de rebus, propter quas surrexi, quæ utilia putem, dicere.

LXII. VEL LIII.

Conuicia & tumultus, Athenienses, quæ perpetuo nocere solent, nunc
etiam ab iisdem orta sunt, à quibus semper. Non autem tam isti repre-
hendendi sunt, (fortassis enim iracundia & emulatione adducunt, quodque
omnium maximum est, priuata utilitate, ut ita agant) quam uos Athenien-
ses, qui publicis magnisque de rebus conuocati, priuatis conuicijs aures pre-
bentes absidetis. neque hoc cum uestris animis cogitare potestis, omnium
oratorum inter ipsos conuicia, quæ extra iudicium facta sunt, tametsi de
illis alij alios conuicerint, eò recidere denique, ut uos poenas detis. Præter
enim fortasse paucos (ne omnes dicam) nullus eorum alij conuiciatur, ut
ulla res uestræ corriganetur. Plurimum certè abest: sed facit eò quisque, ut
ea quæ facere quandam asserunt, tametsi summum scelus committendum
sit, ipse maiore cum ocio perpetret. Hæc ita se habere, ne mihi credite, sed
ipsi paulisper considerate. Ecquis unquam surrexit, qui diceret, Vestras
opes depeculaturus prodij, Athenienses, non uestra gratia? nemo sic di-
cit, sed pro uobis, & propter uos, & tales causas adferunt. Agite uerò, cō-
siderate Athenienses, qui tãdem fiat, ut summa rerum uestrarum, quibus
omnes patrocinantur, loco nihilo meliore sit quam prius: isti uerò qui
pro uobis omnia, pro semetipsis nihil dixere, diuites è medicis facti sint?
Quia se uos amare iactant, cum non uos, sed semetipfos amant. Id quidem
ut rideretis, ut applauderetis, interdum etiam ut speraretis, uobis imper-
tierunt. Sed adipisci, constanterque Reipublicæ tradere boni quicquam, ne-
uellēt quidem. Quo enim die immodica ista infirmitate liberati fueritis,
istos nec intueri porro sustinebitis. Nunc uerò drachma, choe, quatuor

obolis uelut egrotantem populū lactant: ac omnino, quæ illi uobis præbent, similitima sunt cibis quos medici ægrotis dant, qui ut nec uires auget, nec emori sinunt: sic & hæc nec desperare, maius ue quippiam instigare sinunt, nec satis ipsa esse possunt.

LXIII. VEL LIIII.

ETæquam Athenienses, & honestum, & præclarum est, quod uos facere soletis, eius nobis etiam esse studium, diuine res uti piè ac religio se curentur. Ac nostra quidem curatio uobis opportunè cecidit. Nam & Ioui seruatori sacrificauimus, & Mineruæ & Victoriæ, eaq; sacra & pulchra & salutaria uobis extiterunt. Sacrificauimus item Suadelæ, & Matri deorum & Apollini, quibus & ipsis litauimus. Fuerunt uobis etiam reliquis diuis facta sacra, & tuta, & certa, & præclara & salutaria. Accipite igitur à dijs ea bona, quæ largiuntur.

LXIII. VEL LV.

FVit quoddam, ut conjicio, tempus apud uos, Athenienses, quo populus adigebat, quemcunq; uidiſſet hominem modestum & bonum, ad Rempublicam administrandam, ac fungendum magistratu: non eorum qui id facere uellent penuria. Nam cum in alijs omnibus nostram urbem fortunatam iudicem, unicam hanc ei felicitatem semper defuisse puto, ut ijs deficeretur, qui Republica frui uellent. Sed erat id inuentū populi præclarum, Athenienses, utileq; Republicæ. Nam & hi ueluti iugales è bonis & iustis uiris adiuncti cæteris, eos uerecundiores efficiabant: & uiri è uestro numero boni quidem illi, iusteq; magistratu fungentes, sed ijdem nec impudenter ingerere sese, nec ambire suffragia edocti, ab honoribus non repellebantur. Nunc prorsus eodem modo quo sacerdotes, sic magistratus etiam creatis. Et miramini, istum uobis esse beatum, istumq; continenter uobis surripere multa: aliosq; uestrum obambulare, felicitatē eorum prædicantes. Nam in eo peculiari estis ingenio, ut quæ uestræ prærogatiue sunt, eas libetè abijciatis, deq; illis feratis leges, ut si quis præfectus urbis fuerit bis, & quæ sunt eius generis alia. At eosdem cum imperio esse perpetuò sinatis. Ac quod ad eos quidem attinet qui uersantur in rebus gerendis, excusationem fortassis habet. At tolerare cæteros, qui cum locum immunem occupent, ipsi prorsus nulla re occupantur, id extremè stultitiæ est. Quin & è uobis ipsis (estis autem haud pauci) aliqui sunt adducendi. Nam si tanq; stateram appenderitis: præponderabit ipse, qui erit dignus in posterum magistratu.

LXV. VEL LVI.

EThonestum & decorum esse mihi uidetur, Athenienses, ut qui se utile aliquid reperisse putat, ad dicendum surgat: sed cogere inuitos ad audiendum, id ego prorsus esse turpe existimo. Spero autem, si mihi hodie auscultabitis, uos & id quod optimum est, rectius electuros, & suggestum conscendentium sermones facturos esse breues. Quid igitur suadeo? Primum, Athenienses, ut de his ipsis que in deliberatione sunt, prodeuntem quenque dicere iubeatis. Multa enim alia complecti oratione possis, eaq; dictu iucunda, si præsertim, ut istorum quidam, dicendo ualeas. Quod si propter audienda uerba conuenistis, ea tum audiri tum dicere

debent: sin de rerum delectu deliberaturi, moneo uos ut ipsas res maxime nudas dijudicetis, repudiatis uerbis omnibus, quæ seducere possunt. Hoc igitur unum est quod dico: alterum illud, quod fortasse quibusdam admirabile uideatur, ut si orationes minui uelit, cum silentio auscultetis. Nam de eo quidem quod aut hæc aut illa conducant, aut quæ quibus in Republica præferenda sint, neque uerba multa suppetunt, nisi quis frustra negari uelit, neque quiquam eadem inculcare denuò aufit. Iustum autem esse dicere, ut aliquis audiatur, & ad tumultum respondere, & sermonem ex sermone serere: nemo est quin possit. Tumultuando igitur non liberamini orationibus, sed & superuacanea quædam audire necesse habetis. Mea uero sententia de his rebus, de quib. deliberatis, hæc est.

DEMOSTHENIS EPISTOLAE.

ARGUMENTVM EPISTOLARVM PER
Hieronymum Vuolsium.

QUæ Harpalus, homo luxuriosus, ob conscientia scelerū, et metu seuitiæ Alexandri, ex Asia cū ingenti pecunia supplex Athenas confugisset: Demosthenes primum illi asperè aduersatus, post (ut suspicio sit) calice præstantis artificij & uiginti talentis delinitus, cum ad sententiā pro concione dicendā à populo uocaretur, lana & sacris collo diligenter obuoluto, manu significauit, se angina laborare: ubi festini quidam hominuculi reclamarunt, non anginam eam, sed argentanquam esse, quod à Græcis elegantius dicitur: ἄγγυλον ὀνυάγγυλον, ἀπὸ τῆς ἀγγυλάγγυλον ὀνυάγγυλον ἔστιν ὁ δὲ δὴμαγωγός. Sed siue id crimen uerum fuerit, siue falsum (id quod Pausanias non leui sanè argumento conatur ostendere) Demosthenes factione inimicorum & præiudicio senatus oppressus, in carcerem conijctus: è quo uel commientibus Atheniēſibus, uel custodijs adiuuantibus, elapsus profugit: in qua fuga, cum etiam ab inimicis præter expectationem uatico instructus, bene sperare iuberetur, magis etiam lamentari cepit, quod eam cogere urbem relinquere, in qua tales haberet inimicos, quales in alia nulla amicos reperiturus esset. Primum igitur Træzenem se contulit: postea Macedonum uolentiā, & Træzeniorū imbecillitatem ueritus, in Calauria insula supplex in Neptimi sacro sedit, atq; ibi has omnes epistolas (una duntaxat excepta) scripsit ad senatum populūq; Atheniensem, in quibus eos partim de ratione gubernandæ reipublicæ monet, partim suam & amicorum causam magna grauitate agit, non sine miserabili fortunæ suæ deploratione, partim in maledicos inuehitur. Sunt autem eo, nisi fallor, anno, aut certe non multo antè, quo homo eloquentissimus, ætatis secundo & sexagesimo, hausto ueneno periit, scripta ac relicta, tanquam cygnea quædam cantio, itaq; suauis ut neminem tā inhumanū esse putem, quem non cum commiseratione quadam delectent. Me quidem sic nonnullis in locis afficiunt, humanæ conditionis miseria & ingratis animos belluæ illius multorum capitum erga præstantissimos quoq; uiros et optime de patria meritos, cogitantem, ut uix possim tenere lachrymas. Exemplari Parisiensis usus sum, quod non paucis locis correxi: quædam etiam loca lectoris iudicio fuerunt committenda, id quod & feci hæcenus ubique, & perpetuò sum facturus, ut quæ comperta habeo, candidè impertiam: quæ dubia & suspecta, discere cupiam, & cognoscere è doctioribus.

DEMOSTHENIS EPISTOLAE

sex, Hieronymo Vuolsio interprete.

DE CONCORDIA.

MNIS & dicti & facti grauioris auspicia ducenda mihi Solennis commenduntur à dijs immortalibus. Precor autem deos deasq; precatio, omnes, ut quod Atheniensi populo utilissimum est, & populo bene cupientibus, id & nunc & posthac mihi ueniat in mentem scribere, & Atheniensium concioni discernere. Hæc precatus, cum spe mihi diuinitus aliquid bonum uenisse in mentem, sic scribo.

de re dicitur, quae ostendit magis de republica sollicitum esse, quam de semet ipso.

Ab ancipiti occasione.

Difficile per litteras dare consilium.

Pollicitatio uili consilij.

Autoritate si bene conciliat.

1 Concordia studendum.

2 Decreta strenue exequenda.

Nam quae non prosunt singula, cuncta iuuant.

3 Abijcienda similitates.

Hic obscure suam causam agit Demosthenes.

Non euentus consiliorum spectandus, sed consulentis animus.

QUOD de meo in patriam reditu, semper omnibus uobis deliberandi copiam fore puto: nunc de eo nihil scripsi, cum uero uideam hoc nunc esse tempus, quo uos, si recta consilia sequamini, simul & gloriam & salutem & libertatem adipisci possitis, non modo uobis, sed & reliquis uniuersis Graecis: sin erraueritis, decepti uel fueritis, non facile posse eandem occasionem recuperari: duxi meam, quam de hisce haberem opinionem, in medium esse proferendam. Difficile quidem est per litteras pertextere consilium. Multa enim uos ante rem cognitam soletis interpellare. Ac dicenti facile est, quid uelitis animaduertere: quod & ignoratur, recte explicare. Libello autem nullum tale adiuuentum suppetit contra tumultuantes. Si tamen audire uoletis cum silentio, & expectabitis, dum rem omnem cognoueritis: spero dijs propicijs, quantum breues haec litterae sunt, fore ut appareat, me et optimo studio ea conari pro uobis quae deceant, et quae uobis expediant, perspicue declaraturum. Neque uero eo consilio haec ad uos dedi litteras, quasi uobis desint oratores, alij uel qui impraeditati, quicquid in mentem inciderit, dicant. Sed quae per experientiam, & ut in gerendis rebus uersatus, habeo cognita, his expositis, dicendi in publico studio uberem eorum quae esse putem in Republica materiam suppeditare: uulgo optimorum consiliorum delectum, facilem reddere uolui. Ac cur hanc epistolam scribere instituerim, haec sunt. Primum omnium, Atheniensis, uos cōcordes esse propter communem ciuitatis utilitatem oportet, ortasque in prioribus conuentibus missas facere diffensiones. Deinde contenti estis, animis omnes, alacriterque, quicquid decretum fuerit, adiuuare. Nihil enim constanter simpliciterque agere, non modo est indignum uobis, & animi parum generosi, sed summo etiam cum periculo coniunctum. Iam nec illud uobis ignorandum est, ea quae per se ad statum rerum uestrarum tuendum satis non sunt, si ad reliquas copias adiungantur, effectura, ut multo facilius omnia consequamini. Quae igitur illa sunt: neque ciuitati ulli, neque ulli singularum urbium uetera instituta defenderunt, irascendum est, sed delenda potius ex animis memoria iniuriarum. Nam istiusmodi metus efficit, ut qui se foederatis, in manifesto periculo uersantibus, necessarios esse sciunt, opem ipsam promptissimè ferant: qui metu isto liberati, omnes fient mitiores, in quo non parua est utilitas. Ac oppidatim proclamare talia, stultum fuerit, imo ne fieri quidem id potest. Sed prout uos cum ciuib. uestris egisse uiderint, ita efficietis, ut quisque cum ceteris etiam actum iri expectet. Proinde censeo neque ciuitatem, neque ducem, neque oratorem, neque plebeium quenquam eorum qui antehac eum defendisse statum, qui tum fuit, uisi sunt, à quoquam ullo modo uel taxandum, uel obiurgandum: sed concedendum esse hoc, omnes ciues ea egisse, quae oportuerit, postquam benignitate deum conseruata republica, uobis licitum est, de integro, uestro arbitratu deliberare: & cogitandum, quemadmodum in

naui

naui, cum hi uelificatione, illi remigatione utendum suadent, dici ab utrisque omnia propter salutem tuendam: id uero praetatum esse consilium, quod cum deo rum uoluntate congruerit. Quod si de praeteritis in hunc modum statueritis: & fidem inuenietis apud omnes, & officio bonorum uirorum fungemini, & res uestras non parum erigetis: & eos qui in urbibus aduersati uobis fuerunt, eò redigetis, ut aut consilia mutent omnes, aut omnino aliqui esse in culpa ipsi uideantur. Quae igitur in Republica sunt, ea magnis animis & ciuilitate administrate, & priuatarum rerum recordamini. Atque haec ego moneo, non eandem humanitatem expertus apud nonnullos, sed per iniuriam & seditionem, in aliorum gratiam quasi propinatus. Verum nec priuatae explendae iracundiae gratia, reipublicae commodis nocendum puto, neque ullam priuati odij partem publicis utilitatibus admisceo: sed ad quae alios adhortor, ea mihi primo esse facienda censeo. Quae igitur praeparanda, quaeque cauenda sunt, & quibus agendis (quantum quidem humano consilio prouideri potest) prosperrimo uti successu posse uideamini: ferè à me est explicatum. Quotidianis autem negocijs praesse, & casibus subitis recte uti, & cuiusque rei intelligere occasiones, & iudicare quae res benignitate uerborum obtineri possint, quae item uel extorquendae sint: ducum officium est, qui rebus praefecti sunt. Quae etiam de causa durissimae est dicendae in consilio sententiae prouincia. Nam recte cōsulata, & magno studio laboreque probata, saepe propterea corrumpuntur, quod ij qui ea in mandatis habent, aliter exequentur. Nunc tamen bene successura esse omnia spero. Si quis enim Alexandrum eò fortunatum putat, quod ei prospere successerunt omnia: is illud reputet, eum agendo, & laborando, & audendo, non desidendo, fuisse fortunatum. Postquam igitur nunc mortuus est, fortuna quaerit aliquos quibus adsit: ij uos esse debetis, & duces per quos res geri necesse est, quam beneuolentissimos copijs praeficere. Quodque unusquisque uestrum facere poterit et uolet, id ad seipsum dicat & promittat: caueatque ne mentiatur, neque tergiuersandi gratia sibi data esse uerba, non persuasum esse, causetur. Quicquid enim uos neglexeritis, id qui resarciat, neminem inuenietis. Neque idem periculum est in his rebus, quas tum cum uultis, agere licet, consilia saepe mutare: & in his, propter quas bellum erit gerendum. Sed in huiusmodi rebus sententiae mutatio, non est aliud quam consilij & instituti clades. Ne uero tale quippiam committite: sed quicquid acturi estis, id generosis & paratis animis decernite, & ubi semel decreueritis, ductu & auspicijs tum Dodonaei Iouis, tum reliquorum deorum qui multa uobis & praecleara & bona, & uera oracula reddiderunt, illorumque ope implorata, uotisque omnibus pro uictoria nuncupatis, fortuna propitia libertatem Graecis restituite.

* xevvov dicitur de nui xevvov nros na oue Baivta dicitur de nros.

Querela, & commendatio suae integritatis.

de re dicitur, Res singulae ducibus curantur.

Cur difficultis consilium prouincia.

Bene sperandum Atheniensibus, Alexandro mortuo, si aduigilauerint fortuna clientem quaerit.

Tergiuersationes abijciendae. Non licet bis peccare in bello.

Fortiter & cōsulendum, & agendum.

DE

stola Secunda.

DEMOSTHENES SENATVI

Populoq. S.

Querela de
iniquitate ad
uersariorum.

Lixistimabam, pro meis in Rempublicam meritis, me non modò in fontem, talia non passurum: sed mediocrium etiã peccatorum, si quam fortè culpam contraxissem, ueniam impetraturum. Postquam uerò ita accidit, dum uidebam à uobis, nullis criminibus per senatum apertè demonstratis & probatis, ex istorum secretis consilijs condemnari omnes: non minus uos de uestro iure concedere, quàm me fraudari existimans: feren dum æquo esse animo putauì. Nam ijs assentiri iuratos iudices, quæ senatus sine ulla probatione affirmarit: de reipublicæ iure cõcedere fuit. Quia uerò iam pro uestra prudētia, eum principatum, quem in senatu quidam sibi parare nitentur, animaduertistis, & in iudicandis causis argumenta spectatis, istorumq; secreta, digna esse reprehensione, deprehendistis: decere cenfeo, si quidem id uestra etiam cum uoluntate fieri possit, me q; que ita restitui in integrũ, ut ij restituti sunt, qui in simili crimine fuerunt: ne solus ego saluum ob crimen, patria, fortunis, & coniunctissimorũ consuetudine priuer. Iurè autem uobis, Athenienses, salus mea curæ fuerit, cum quòd nulla uobis à me orta iniuria, ita sum tractatus: tũ propter uestram apud exteros existimationem. Neque enim putetis, si nemo uobis in memoriam redigit ea tempora, eas ue occasiones, quib. ego maximas utilitates attuli Reipublicæ: reliquos etiam Græcos ignorare, aut oblitos esse rerum à me pro uobis gestarum. Quas ego nunc duab. de causis scribere ueveor singulatim, tum quòd inuidiam reformido, contra quam in ueritate orationis præsidij nihil est: tum quòd multa & indigna illis rebus, propter reliquorum Græcorum ignauia, nunc agere cogimur. Summatim uerò illiusmodi ea sunt, quæ pro uobis ego suscepi, ut & omnibus felicitas, uirtusq; uestra admirationi esset, & ego summorũ à uobis premiorum spem propositam haberem. Cum uerò inuitabilis illa quidem, sed iniqua fortuna, non ex æquitate, sed pro sua libidine, susceptum pro libertate Græcorum, quod uos gelsistis, bellum dijudicasset; reliquò etiam tempore meam erga uos beneuolentiam non abieci, nec eam ulla re mutaui, non gratia, nò spe, non diuitijs, non potētia, nò securitate, quanquam uidebam omnia hæc ijs contingere qui contra uos rempublicã gerere uellent. Quòd uerò in multis & magnis rebus, quibus mihi iurè gloriari licet, maximum existimarim, nò dubitabo scribere ad uos: cum Philippus inter eos, qui ab omni æuo memorantur, solertissimus fuerit, ad hominum uoluntates comitate & affabilitate sic sibi deuinciendas, ut ad nutum paratos haberet, & largitionibus omnes, quorum aliqua esset in Græcis urbibus autoritas, corrupēdos: me solum ab horum neutro esse uictũ, id quod etiam nunc uobis gloriosum est, quanquam sæpe congressus & collocutus sim cum Philippo ijs de rebus, propter quas uos me legatum mitte-

Ab innocentia
sua & meritis
in Rempubli
cam.Summa acto
rum Demo
sthenis.Constans in
aduersis reb.
beneuolentia.Demosthenes
à Philippo nũ
quam uictus.

mittebatis, & magnam pecuniam, quam ille offerebat, repudiastis, quarum rerum consensu multi etiam hodie uiuunt, quos quid de uobis iudicare consentaneum sit, cogitate. Quòd enim talem ita tractastis, id meæ calamitati scilicet tribuetur, sceleri nequaquam, uestræ autem iniquitati: quam infamiam consilij mutatione abolebitis. Iam ea quæ dixi omnia, minoram puto, continua & quotidiana reipublice administratione, in qua ita me gelsi, ut neq; ulli iracundiæ, neque simulatibus, neque iniusto que stui, uel publico, uel priuato seruerim, neque ullum unquam uel ciuem, uel hospitem sim calumniatus, neq; contra uos priuatim facultate mea usus: sed si quid opus esset, publicè pro uobis in procinctu steterim. Quòd cum nati grandiores norint, æquum est, ut iunioribus concionem aduersus Pythonem Byzantium habitam, indicetis, cum adductis Græcorum legatis adfuit, iniurias nostræ urbis ostenturus: & contrarium eius quod sperarat, expertus, recessit: ubi ego solus oratorum illius temporis, uestram causam defendi. Ac omitto, quot legationes pro uobis obierim, in quibus omnibus nullum unquam uel minimum detrimentum cepistis. Ea enim, ò Athenienses, in Republica ratio mea fuit, non ut uos alios alij uinceretis, aut ut ciuitatem contra semetipsam acuerem: sed ad ea uos incitauì, unde gloriam, & magnanimitatis opinionem relatores uos arbitrarer. Quæ cum omnes, tum uerò adolescentes admirari debent: nec eum requirere solum, qui captator auræ popularis, uulgiq; cupiditatum admistrer omnium in republica sit (taliq; enim nulla unquam penuria futura est) sed eum etiam qui bono studio uestra errata reprehendat. Quin et alia multa prætereo, propter quæ alius, qui nullam aliam nauasset operã, iurè suæ salutis haberi rationem postularer: ut edilitia munera, ut triremium instructiones, ut largitiones pecuniarias, omnibus necessarijs temporibus, quibus me nò modò primũ succurrisse constabit, sed alios etiam esse adhortatum. Quorum singula cogitate Athenienses, quàm ea calamitate indigna sint, quæ me circumdedit. Cum uerò plurimis nunc in malis uerfer, quid primũ deplorem dubito. Vtrum ætatem, qua periculosum exilium experiri præter consuetudinem & dignitatem cogor: an ignominiam, quòd nullius criminis conuictus & reus peractus, damnatus perij: an spem, qua frustratus, hæreditatem eorum malorũ, quæ alijs debebantur, accepi. Neque enim ego uel Harpali amicus fui, uel propter priora mea acta in republica pœnas dare debeo: cum & ea quorum accusabar, probata non sint: & ex omnibus de Harpalo factis decretis, sola ea que ego egi, ciuitatem omni crimine liberarint. Ex quibus omnibus perspiciuntur, me occasione quadam circumuentum, non scelere damnatum, iniuste eam qua in omnes reos uti soletis, iracundiam experiri, propterea quòd ego primus in iudicium ueni. Nam quid ego æqui pro mea defensione non attuli, ex ijs quæ postea cæteros reos conseruarunt: aut quid amplius uel nunc dicere quisquam possit? Nemo certè. Nam quæ facta non sunt, ea facta ut sint, efficere nemo potest. Sed de his, quanquam scribere multa possem, desino. Nam innocentie cõscientiam, experientia me docuit ad iuuandum paruas habere uires: ad augendum animi dolorem,

Incorrupte ad
ministrata Res
publica.Pythonem resue
tatis.Publicæ utili
tatis studium.Qualis consi
liarius magni
faciendus.Liberalitas De
mosthenis.nos. Somnoide,
qua commise
rationem mo
uet.Senectus.
Exilium.

Ignominia.

Spes irrita.
Innocentiæ suæ
defensio.

omnium esse acerbissimam. Postquam uero pro uestra sapientia reis omnibus reconciliati estis; & mihi reconciliamini, o Athenienses. Neque enim (testor deos & heroes) ulli uestrum iniuriam feci, & mihi omnis antea acta uita mea testimonio est: cui merito plus fidei haberet a uobis, quam isti crimini, quod citra accusationem mihi nunc obiectum est: neque me pessimum, aut minimae fidei esse inter eos, quos calumnia impetijt, deprehendetis. Iam ob discessum meum iure irasci mihi non potestis. Neque enim ideo abij, quod aut de uobis desperare, aut uspiam alio respicerem, sed primum carceris ignominiam animo ferebam grauiter: deinde propter aetatem, afflictionem illam corporis perpeti non poteram. Denique & uos non nolle putabam, illam contumeliam me effugere, quae neque uos quicquam iuuabat, & me perdebat. Me autem uestri, neque cuiusquam alterius, fuisse studiosum, multis indicijs deprehendetis. Nam & in urbem me contuli, non in qua me splendidissimè uicturum considerem; sed quod etiam maiores nostros, Perfici belli discrimibus circumuentos, uenisse sciebam; & quam uobis esse beneuolentissimam intelligebam. Est autem ea Troezen, cui precor ut diu potissimum immortales, tum ob beneuolentiam erga uos, tum ob collata in me beneficia, bene uelint omnes: deinde ut & ego a uobis conferuatus, gratiam referre possim. In qua cum quidam gratificandi mihi studio, uos, ob istum in me admissum errorem, reprehendere conarentur: ego summa qua me decuit aequitate, uos defendi. Eamque ob causam in primis factum esse arbitror, ut mihi honos publice haberetur. Cum uero hominum beneuolentiam insignem quidem illam, sed uires in praesentia esse minores cernerem: digressus in Neptuni templum, in Calauria sedeo, non modo quod propter numinis religionem me ibi tutiorem fore spero, (nec enim id exploratum habeo. Nam quae res in aliorum potestate sitae sunt, eae spem tenuem & obscuram perclitanti suppeditant) sed eo etiam, quod hinc quotidie patriam intueor, in quam tantae mihi sum beneuolentiae conficius, quantam utinam a uobis consequar. Ne igitur, Athenienses, diutius etiam praesentibus malis angar, ea mihi decernitote, quae iam alijs quoque nonnullis tribuistis, ut neque indignum uobis aliquid, mihi usufruatur: neque alijs supplicare cogar, id quod nec uobis honestum esset. Nam si uestra iracundia placari mihi nulla ratione potest, mori me praestiterit. Iure autem hoc animo esse me, neque sine re haec iactare credetis. Nam & uestram autoritatem subij, & iudicium non detrectaui, ut neque ueritatem indefensam defererem, neque uestrum quisquam in me potestatem non haberet, sed ut uestro arbitratu de me statueretis. Eos enim qui omnia in me ornamenta contulissent, etiam in me (si ita uellent) delinquendi habere potestatem arbitrabar oportere. Quia uero iusta fortuna, ita uti decuit, iniusta superata, bis uobis iisdem de rebus statuendi facultatem dedit, propterea quod nihil in me, cui mederi non liceat, statuistis: seruatote me, & quae tum uobis ipsis, tum me digna sunt, decernitote. Nihil enim a me perperam & scelerate factum reperietis, neque me commertum, ut uel dignitate, uel uita spolier: sed et multitudinis ita esse studiosum, ut qui maxime (ne quid inuidiosum scribam)

&

Excusatio & causa fuge.

Iterum sua beneuolentiam praedicat.

Troezen delecta exilio.

Excusati Athenienses.

Calauria.

Iterum orat.

Inculcat suam patriae obseruantiam.

& pulcherrima ex his qui adhuc uiuunt, pro uobis gerendis suscepisse, meque maxima e meis aequalibus beneuolentiae erga uos indicia reliquisse. Neque uero quisquam uestrum putet, Athenienses, me uel ex imbecillitate animi, uel ulla alia turpi de causa, per totam epistolam lamentari. Nam ego nunc ijs conflictor reb. (quod utinam esset aliter) eo modo, quo quisque praesentibus in malis sibi indulget: ut doloribus, & lachrymis, & tum patriae tum uestri desiderio, aerumnarumque mearum consideratione. Quae omnia mihi querelas eliciunt, quae si cum aequitate reputabitur, in nullis meis uestrarum rerum administrationibus, uel molliciei uel timiditatis argui me posse, reperietis. Et haec haec tenus ad omnes uos: priuatim uero cum ijs qui me laceffunt, coram uobis uolo disputare. Nam ea in quibus uestrae ignorationi subseruierunt, propter uos ab eis facta sint, neque ego accuso quicquam. Postquam uero cognouistis uos, illa cuiusmodi sint, si ut reliquos missos faciunt, ita me quiescere sinent, recte facient. Sin exagitare me instituerint, peto, ut uos omnes opem mihi feratis: neque committatis, ut istorum odia plus ualeant, quam uestra beneuolentia. Valete.

Innocentia et beneuolentia. Excusatio querelarum.

In suos inimicos.

DE LYCURGI LIBERIS,

Epistola tertia.

DEMOSTHENES SENATI POPULOQUE S.

VAE meis in rebus iure a uobis tribui mihi putarem, superioribus ad uos exposui literis: quae cum uobis uidebitur, mihi concedetis. sed haec, de quibus nunc scribo, non negligi a uobis, neque aduersandi, sed aequitatis studio, cognosci uelim. Contingit enim mihi, quanquam peregre genti, multos audire qui uos ob ea, quae Lycurgi liberis acciderunt, reprehendant. Ac literas haec misissem propter res etiam ab eo uiuente gestas, de quibus aequè mecum omnes, si uoletis officio fungi, gratiam ei habebitis. Qui ut primum ad Rempublicam accesserat, in curatione uectigalium urbanorumque munerum se collocauit, de quo statu Graeciae ac sociorum scribere nihil fuit solitus. cum uero eorum etiam, qui praese populi studium ferebant, plerique uos deseruissent, populi partibus se addixit, non quod inde munera & redditus capere liceret, (nam aduersae factioni haec omnia proposita erant) neque quod has partes magis extra periculum esse uideret, (multa enim & manifesta pericula res habebat, quae illi qui populi autoritatem dicendo agendoque tueretur, adire necesse erat) sed quod natura, popularis & uir bonus fuit. Quanquam autem coram uidebat, tam eos qui populo opem ferre cuperent, propter acceptam cladem esse infirmos, quam aduersarios uiribus ab omni parte suffultos: nihilominus tamen ipse in ea quae populo commodaretur, incumberebat, ac postea strenue palam & dicebat & agebat, quae conueniebant. Ob quae statim, ut omnes norunt, ad supplicium deposcebatur. Scripsissem igitur, ut principio

Magis laborare se de amici liberis, et fama patriae, quam de se, ostendit.

Lycurgi popularitas.

Infamia Atheniensium.

dixi, & in illius gratiam; sed tamen cum & uobis expedire putem, ut conuicia quæ apud exteros in uos dicuntur, sciatis: multo magis ad literas mitendas sum incitatus. Peto autem, ut qui priuatim illi iniqui sunt, uera & æqua de eo audire sustineant. Non enim, Athenienses, ignorare debetis, existimationi urbis ex his quæ in eius liberos facta sunt, labem aspergi. Nemo enim Græcorum ignorat, uos uiuenti Lycurgo summos honores habuisse: cumq; ei plurima crimina ab eius inuidis impingerentur, nullum unquam uerum deprehendisse: tantam autem fidem habuisse, & præ omnibus popularem iudicasse, ut de multis causis è sola Lycurgi affirmatione sententiam ferretis, ea quæ uobis satis esset. Id quod minimè fecissetis, nisi uobis uisus fuisset integerrimus. Nunc igitur omnes, qui filios eius in uinculis esse audiunt: & defunctum miserantur, & liberorum eius, ut cum quibus iniquè agatur, uicem dolent. Vos uerò tam acerbè insectantur, ut ego scribere nō ausim. Nam ea quæ inuitus audio, & propter uos defendendos, quantum possum, refuto: eatenus ut uobis indicè, multos esse à quibus reprehendimini, quod scitu uobis esse utilia iudicabam, scripsi. Quæ uerò sine conuicio à quibusdam dicuntur, & auditu fore utilia uobis arbitror, significabo. Nemo uos per errorem & ignoratione ueri, ita de ipso Lycurgo statuere existimat. Nam & longum temporis spacium, quo exploratus nihil unquam contra uos uel cogitare uel agere iniustum deprehensus est, & illud, quod mortalium nemo ullis alijs in rebus uos stuporis arguit: merito istam tollit ignorantia suspicionem. Restat igitur, quod omnes haud frugi hominum esse dicant, ut tantisper cuiusque curam, dum eius uobis usus est, agere uideamini, post, nullam rationem habeatis. Quam enim aliam uos defuncto gratiâ relatuus consentaneum est, cum eius liberos & existimationem lædi uideamus: quæ sola, ut in tuto collocentur, etiam morientibus omnibus curæ sunt. Iam nec illud bonorum uirorum est, ut ista pecuniæ gratia facere uideantur, id quod neque magnitudini animi uestræ, nec reliquo uitæ instituto congruere apparebit. Nam si uobis illi, tanti ab alijs redimendi essent, è uestro arario deprompta pecunia: id uos omnes cupidè facturos existimarem. De eo uerò quod per calumniam & ex inuidia factum sit, non habeo quid statuam, nisi prorsus acerbè insectari & proturbare populares homines instituistis. Quod si ita est, neque rectè, neque utiliter facere de creuistis. Miror autem, si nemo uestrum cogitat, turpe esse, ut populus Atheniensis sapientiæ doctrinæ que opinionione præstans omnibus, ad quem in calamitatibus, tanquam ad commune asylum confugi solet, Philippo inhumanior uideatur, qui (ut in potestate regia educatū probabile est) à nemine admonitus, tamen cum secundissimè fortuna usus esset, humanitatis se maximè esse memorè oportere censuit: ab ijs qui aduersus ipsum in acie steterant, & cum quibus de summa rerum depugnarat, qui & cuiates essent, neque perquirere, neq; prodere ausus. Etenim, ut apparet, non ut pleriq; uestri oratores, eadem in omnes esse uel iusta uel honesta putabat: sed ratione habita dignitatis etiam, talia concludebat & decernebat. Vos autem qui estis Athenienses,

ἐν δὲ αὐτῷ καὶ τοῖς ἑτέροις, μὴ δὲ καὶ ἐν ὑμῖν.

Non ignoratioe uideri peccare Athenienses.

Omnia sunt in grata: nihil fecisse benignè est.

In honestu, ob pecuniam mulctare infantes

Inuidia resistendum.

Philippi moderate uinci Athenienses, turpe fore.

In iustu ob patri obiectum crimen plecti filios.

ses, & liberali doctrina perpolitum, quæ stupidos etiam efficere tolerabiles putatur: primum, quod omnium iniquissimum est, quarum rerum patrem accusant quidam, ob eas filios in uincula coniecistis. Atque ita agere perinde esse dicitis, ac si æqualitatem in ponderibus aut mensuris quaereretis, non autem de uirorum instituto uitæ & ratione reipublicæ consultaretis. In qua quidem inquisitione, si bona & popularia & studio Reipublicæ iuuandæ suscepta Lycurgi acta uidebuntur, non modò nullo affici malo, sed quibusuis à uobis ornari beneficijs eius liberos æquum est. Sin contraria, illū dum uiueret, pœnas dedisse oportuit: hos uero, ne sic quidem propter obiecta patri à quibusdam crimina, per iracundiam plecti. Omnibus enim omnium delictorum quasi meta est obitus. Quod si hoc eritis animo, ut aliqui populi studiosis irati, ne cum mortuis quidem in gratiam redeant, sed inimicitias etiam ad liberos usque propagent, tradantq; posteris: populus autem, cuius causam quique populares agunt, dum horum opera utitur, beneficiorum meminerit, postea floccifaciati: nihil erit miserius quàm populi tueri partes. Quod si Mærocles respondet, hæc argutiora esse quàm quæ intelligat, se uerò eos, ut ne effugerent, in carcerem compegisse: quæritote ex eo, cum Taureas & Patacus & Aristogiton, atq; ipse in carcerè traditi, nō modò uincti nō fuerint, sed & cōciones habuerint, cur istam æquitatem non perspexerit? Sin se tum magistratu quidem esse functum dicet, non autem uerba fecisse in publico, idq; permissum sibi fuisse legibus æquum esse quod potest, ut magistratu fungantur hi, quibus uerba facere non licet: illi uerò in uinculis teneantur, quorum de uobis sepe benè meritus fuit pater. Ego quidem hæc coniungere & concludere non possum, nisi hoc publicè uultis ostendere, & ueracordiam, & impudētiam, & affectationē improbitatis in ciuitate ualere, & maiorem habere spem incolumitatis: ac, si quid secus acciderit, tales ab solui: meliorem autem tueri partem, uitamq; modestam & populare institutū, periculosum esse: ac si quid erretur, nullam ueniæ spem esse propositam. Ad hæc non esse iustum omnino, aliter quàm de uiuente sentire, decereq; ut defunctorū potius, quàm uiuentium rationem habeatis, & que sunt eius generis, omnia missa faciam: quod ea in confesso esse apud omnes existimo. Sed quàm multos ob patria beneficia honorastis, tā multis etiam aliorum posteris similem referri gratiam uelim. Neq; uerò hæc quod reprehenderem attuli, à quo tantum abssum, ut eam rem maximè esse è reipublica dicam. Prouocatis enim omnes ista ratione ad populum colendum, quippe qui uideant, tametsi uiuentibus obstet inuidia, quo minus honores meritos consequantur, suis tamen liberis digna præmia esse apud uos reposita. An nō igitur absurdum, atq; adeo turpe est, uos quibusdam alijs, licet ex quo usui fuerunt, multum temporis intercesserit, iudicio de illorum beneficijs ex fama, non ex ijs quæ uidistis, factio, tamen iustam beneuolentiā constāter tribuere: Lycurgum autem, qui nuper adeo & reipublicæ præfuit, & uitam cum morte comutauit, ne in ijs quidem uos, que superiori tempore hominibus perditis quoque, & in uos iniurijs tribuebatis, misericordia dico & humanitate: similes eosdemq;

Animus spei. Et adus in conuilijs & actionibus potius quàm ciuitas. Dilemma.

Querela de ingrato populi animo.

Querela de iniquitate aduersariorum.

ἐὰν μὴ φέροι τὸν ἀρετῆν δὲ λίαν, ἐκ πρῶτον νόμων αὐτῶν πειρασθῆναι, ὅτι, ὅτι, ὅτι.

παρὰ λέξιν. Ob patris uirtutem bonos habendus liberis.

Bonorum uirorum negligentiam periculofam esse Reipublica. experiri, praesertim cum in eius liberos supplicium redundet, quorum etiam hostem (si moderatus sit, & mente utatur) miseresceret. Quin illud etiam demiror, si quis uestrum hoc ignorat, non esse e republica, palam fieri, eos qui aliorum quorundam amicitiam sibi adiunxerunt: & cum res prosperè cedunt, in omnibus esse meliore conditione: & cum fortuna reflarit, facile periculis liberari: cum his uerò qui toti à populo pendēt, non modò alijs in rebus peius agi, sed solis etiam his firmas permanere calamitates. Atque hoc ita fieri, ostendi facile potest. Quis enim uestrum ignorat, Lacheti Melanopi filio similiter iudicio uinci accidisse, ut etiam nunc Lycurgi liberis? Sed propter Alexandri literas omne debitum esse cōdonatum: Et rursus Mnesibulum Acharnēsem aequè cōuictum, & iudicium sententia damnatum, ac Lycurgi liberos: esse tamen (quod equidem gaudeo) ut merebatur, absolutum: Neq; quisquam istorum qui nunc clamitant, propterea leges eueri, queri potuisset, merito: nec enim eueriebantur, cum omnes leges propter aequitatem & salutem honorū & frugis hominum ferantur: cum que nec calamitates effici immortales, nec ingratos uideri expediat. Atqui si hæc ita, ut pronunciamus, se habere conducit, non modò leges non eueriebatis, cum illos absolueretis, sed uoluntates etiam legumlatorum tuebamini, Lachete ad preces Alexandri absoluto, Mnesibulo propter uitæ frugalitatem & modestiam conseruato. Ne igitur ostendite, utilius esse externas parare amicitias, quàm populi fidei semetipsum committere: neque præstare, ignoto alicui esse notum, quàm rempublicam ex utilitate populi administrare. Nam ut is qui suadet aliquid, aut magistratu fungitur, placeat omnibus, fieri non potest. Sed si quis populi rebus ex animo consultum cupit, dignus est qui conseruetur. Quod nisi fiet, docebitis omnes, alios potius esse colendos, quàm populum: & cauendum esse, ne quis aliquid utile uobis gessisse intelligatur. In uniuersum autem commune probrum est, Athenienses, & totius ciuitatis calamitas, quòd Inuidia plus ualere apud uos quàm Gratia, putatur: cum praesertim illa morbus sit, hæc in deorum numerum referantur. At nec Pytheam praetermittam, qui pro suggesto duntaxat popularis est, potestea uerò paratus ad omnia quæ uobis aduersantur. Quem, dum uestras in gerenda republica, & concionibus habendis partes tuebatur, quis nescit ut seruum agitari, & peregrinitatis accusari solitum, propeq; uenudatum ab istis, quibus nunc inseruiens orationes illas contra me scripsit? Postquam autem ipse nunc ea facit, propter quæ tum alios criminabatur: ita esse locupletem, ut & duas meretriculas alat, quæ ad tabem eum usque, optimæ sanè mulieres, redegerunt: & quinque talenta multæ nomine facilius nunc soluerit, quàm olim totidem drachmas soluere potuisset: & præter hæc à uobis non modò admissum ad gubernacula ciuitatis, quòd commune probrum est omnibus, sed & patria sacra Delphis pro uobis fecisse? Quod si talia & tanta exempla uiderint omnes, de quibus nemo est, quin populi deligere et tueri partes perniciosum esse iudicet: uereor ne aliquando nulli futuri sint, qui causam uestram tueantur, si praesertim alios naturæ debitum, & fortuna, & ætas sustulerit, ut Nausiclem, & Charetem

Exempla eorum quibus multa cōdonata est.

Legi finis est, ut boni conseruentur.

Ingratus populi animus proditores facit.

Inuidia beneficiorum memoriam superat.

Inuehitur in Pytheam.

Minatur ingrato populo penuriam fidelium consiliario rum.

retem, & Diotimum, & Menestheum, & Eudoxum, præterea que Eudemum, & Ephialtem, & Lycurgum: alios ipsi proieceritis, ut Charidemum, & Philoclem, & me, quibus uos nec ipsi ullos uestri esse studiosiores putatis. Si uerò quosdam aequè studiosos, non inuideo. Vellè autem, si uos ita ut æquum est, eos tractabitis, neq; ita ut nos, malè multabitis, eos esse posthac quam plurimos: sin talia, qualia nunc, exempla edideritis, quis est qui se toto animo in istum ordinem dare uelit? Qui quidem simulent, ut hactenus, sic etiam deinceps, non deerunt. Absit autem, ut eorum animi sic palam conspiciantur, ut istorum, qui quæ tum palam inficiabantur, ea nunc ita agunt, ut neminem uestrum uel metuant, uel reuereantur. Hæc igitur cogitanda sunt, Athenienses, & nec beneuoli negligendi, nec ijs qui ciuitatem ad acerbitatem seuitiēq; impellunt, auscultandū. Preterens enim rerum status multo magis beneuolentiam & humanitatem flagitat, quàm tumultus, & similitates. quas quidam in immensum exaggeratas usurpantes, contra uos operam locant, ad ea negocia conficienda, quæ dij prohibeant, ne ad exitum perducantur. Si quis autem uestrum hæc cauillatur, is est magna uæcordia refertus. Qui cum ea facta esse uideat, quæ nemo futura metuebat, & olim etiam facta sunt, cum populus per homines insidiatores impulsus, eos à quibus defendebatur, suspectos habere atque odisse coepit, nunc esse futura non putat: non ne insanit? Hæc, si adessem, coram uobis explicarem. Postquam uerò mecum ita agitur, ut eum eo uelim agi, cuius mendacijs effectum est, ut ego perierim: per literas significauit, uestri & honoris & commodi ratione in primis habita. Secundo loco æquum esse censeo, ut qua beneuolentia Lycurgum uiuentem sum prosecutus, eandem erga eius quoque liberos præ me ferā. Si cui uerò fortasse in mentem uenit, mihi multum esse ocij à rebus meis: illi ego respōdere non dubitem, me de uestra utilitate & omnium amicorum defensione non minus esse, quàm de mea salute sollicitum. Nulla igitur curiositate hæc facio, sed ut idem studium, idemq; institutum teneo, sic & hæc & illa pari animo suscipio. Ocij uerò tantū mihi superest, quantum illis, qui uobis malè uolunt, superesse uelim. Ac de his quidem satis. Velim autem pro beneuolentia & amore meo nunc breuiter queri uobiscum, id quod paulo post per lōgas literas, quas (si uiuero) à me expectabitis, faciam, nisi prius à uobis ius meum fuero cōsecutus. quos (ò quid dicam, ut neq; errare, neq; mentiri uidear) nimum negligentēs, neq; aliorum neq; uestri ipsorum pudet: ob ea Demosthenē reiecit, propter quæ Aristogitonem indemnem dimisistis: quæq; ijs qui uos floccifacere audent, non accepta à uobis, tenere licet, ea non dare mihi, ut & ære alieno redacto, & liberalitate amicorum subleuatus, uobis satisfacere possim: ut ne senectutem & exilium mercedis loco pro meis uestra causa exantlatis laboribus auferens, commune probrum eorum qui me læsere iniuria, peregrè in hominum conspectu uerfer. Quum autem ego uelim uestro beneficij, & pro magnitudine animorum uestrorum, ab exilio domū reuocari, eaq; infamia, quæ me immerentem obruit, liberari, fidemq; publicam non diutius petam quàm quantum mihi temporis ad soluendam multam præ

Votum cū conditione.

Simulatores perniciosi.

Nō auscultandum improbis consiliarijs.

Cauende insidie nefarioꝝ hominum.

Repetit causas descriptionis.

Non curiositas, sed officij est, amicorum causam agere.

Expostulatio de iniquitate populi erga se.

Reuocari se non redeundi sibi fieri potestatem cur postulet.

finituistis: & hæc denegatis, & interrogatis, ut mihi renunciatur, Quis ergo me prohibeat venire, & hæc agere? Quod uereri didici, Athenienses, & longè alia fortuna sum, quàm mea in uos & rempublicam facta merebantur: & quod rei familiaris propter quosdam iacturam feci, ne illi duplum soluere cogerentur, cum simplicium non possent, satisfacere initio pro mea facilitate pollicitus. A quibus, adiutrice uestra beneuolentia, reuersus, partem saltem, si non totum, recuperarem, ut reliquum uitæ tempus citra dedecus exigere liceret. Quod si uerò ita, ut isti, qui iactant talia, iurent, uenero: simul & ignominia, & inopia, & metu conflictabor, quorū uos nihil consideratis: sed uerba & humanitatem mihi inuidentes, me uestra culpa (si fors ita tulerit) interire sinetis: neque enim alijs quàm uobis supplex esse possum. Ac tum, fortè meam, satis scio, miseraturi estis, cum querelæ neq; mihi neque uobis quicquam proderunt. Nam alias opes, præter eas quæ notæ & ereptæ mihi sunt, habere ne me expectetis. Reliquias igitur, si omiſſa contentione id pro humanitate uestra mihi tutò facere concesseritis, conquiram. Neque enim ab Harpalo me aliquid accepisse ostendetis: nam neque conuictus sum, neque accepi. Si uerò senatus obscuram auctoritatem, aut uicum Martium intuemini: iudicij de Aristogitone facti recordati, erubescite, non enim aliud habeo leuius, qd mandem ijs qui ad istum modum in me deliquerunt. Nec enim ijsdem rationibus utique ab eodem senatu promulgatum illum, dimitti æquum esse dicetis, me uerò interire. Non ad eò uos incogitantes estis. Neque enim mereor: neq; dignus, neque illo deterior sum. Infelicem quidem esse me, uestra causa, confiteor. Quis enim infelicem me esse neget, cui ad mala cætera id quoq; accedit, ut cum Aristogitone me comparem, præsertim perditum cum incolumi? Neq; hæc iracundè à me dici putetis, neque enim ego uobis irasci queam: sed ut suspiria dolentibus, sic affectis iniuria conquestiones leuamenti aliquid afferre solēt. Nam uobis quidem tam bene cupio, quàm uos mihi optarim: & hoc in omnibus rebus & declarauī, & declarabo. Nam initio statim animum induxi meum, quisquis ad rempublicam accesserit, modò bonus ciuis esse uelit, eum sic erga omnes ciues affectum esse decere, ut liberos erga parentes: ut eos quam æquissimos experiri optet. sed qualescunq; fuerint, ferat ex quo animo. Ita enim uinci præclarum est, & à prudentibus uictoria conueniens existimatur. Valete.

Ab Harpalo se accepisse negat.

Senatus auctoritatem contemendam.

Summæ miserie est, bonū uirum in calamitate; cum fortunato nebulone comparari.

Excusat uehementiam orationis.

Non irascendum ingratis patriæ.

Parentem, si æquus est, ames: si aliter, feras.

ADVERSUS THERAMENIS

maledicta. Epistola quarta.

DEMOSTHENES SENATI POPULO S.

VDIO de me Theramenem cum alia dixisse contumeliosam, tum uerò exprobrasse calamitatem. Eum igitur ignorare, conuicio, quo nulla eius in quem iacitur, probatur improbitas, apud homines cordatos nihil profici: non miror. Nam & in uita confidentem, & non natura ciuem, & a puero in prostibulo educatum, nescire hæc quam intelligere, facilius credi

potest.

Theramenis maledicta uerè a prodiis se refutat. et id uelè dicitur τὴν τῶν τῶν δὲ λόγων ἢ μὴ συνίεναι.

potest. Cum eo igitur, si quando rediero, & mansero incolumis, disputare conabor de ipsius & in me & in uos contumelijs: eumq; spero me, quam ab omni uerecundia alienum, modestiorem effecturum. Vobis autem publici boni causa uolo per literas, quæ hisce de rebus dicenda habeo, significare. Quæ uobis diligenter animaduertenda sunt, ut, mea quidem sententia, non tantum auscultatione digna, sed etiam memoria. Ego uestram urbem omnium urbium fortunatissimam existimo, & dijs charissimam. Et hæc testari de uobis, & Iouem Dodonæum, & Dionem, & Pythium Apollinem perpetuò, & obſignare in super, Bonam fortunam esse in urbe uestra. Iam quæ de futuris rebus significant dijs, ea eos prædicere perspicuum est: à præteritis autem petitas appellationes, rebus quæ factæ sunt, tribuere. Ego autem quæ apud uos egī in republica, ex ijs sunt quæ iam præterierunt, ob quæ dijs uos felices nominarunt. Quo igitur pacto æquum est, uos qui paruistis felices dici: eum uerò qui suauit, contrariū cognomē fortiri? Nisi quis hoc fortasse dixerit: communē felicitatē, cuius ego fui suauis, deos esse qui nominēt, quib. mētiri nefas est: priuatū autē conuiciū, quo in me usus est Theramenes, hominē audacē, et impudentē, & rationis etiā expertē dixisse. Ne uerò solum è deorū oraculis, bonam esse, qua estis usi, fortunā reperietis: sed ipsis etiam euetibus, modò rectè iudicare libeat, consideratis. Vos enim, si ut homines, negotia cōsiderare uultis, felicissimam è meis consilijs urbē esse factam reperietis, sin, quæ dijs soli eximia tenēt, uos cōsequi postulatis: ea quæ fieri nequeunt, affectatis. Quid igitur dijs eximium, hominibus negatum habent: ut bona omnia in sua manu & potestate teneant, eaq; tum seruare ipsi, tum donare cæteris possint: ut que mali nihil ab omni æuo uel passi, uel passuri sint. Iam his iactis fundamentis, ut decet: uestrū statum considerate, & cum cæterorū fortuna conferte. Nemo enim ita uacors est, qui uel quæ Lacedæmonijs accidere, quibus ego nihil consului: uel quæ Persis, ad quos ego nūquam perueni: præſenti ueſtro statui dicat anteferenda. Omitto Cappadoces, & Syros, & Indicæ regionis homines, in ultimis terris habitātes: quibus omnibus usu uenit, ut multa & acerba & grauiā sustinerent. At Hercule felicius agi uobiscum, quàm cum hisce omnibus, fatebuntur omnes: deteriorius autem quàm cum Theſſalis, & Arcadibus, & Argiuis, & qui usdam alijs, quibus accidit ut Philippi societate colerent: Sed minore quàm hi ipsi etiam incommodo recessistis, non eò tantum, quod nō seruiſtis, quo quid maius fieri queat: sed ob hoc etiā, quod istis omnibus, clades à Philippo illata Græcis, & oppressio libertatis, accepta ferit. Vnde merito in odio sunt: uos autem pro salute Græcorū, et corpora & opes et urbem et agros in discrimen adduxisse constat. Vnde contentaneum est, & uos florere gloria, & apud homines æquos, & gratos, gratiā inſe immortalē. Fuit igitur hic meorum consiliorum euentus, ut uestra urbs ex his que restiterunt, prosperrima fortuna utatur: illis quæ Philippū adiuerunt, gloria præſtet. Proinde ob hæc dijs uobis bona illa oracula reddūt, sed iniquū maledictum in conuiciatoris caput retorquent. Quod ita intelligetur, si quis eius quotidianæ uitæ consuetudinem spectare instituerit. Nam que

Attentionem captat.

Crimē de infelicitate oraculis refutat.

Is qui suadet, et qui parat, eodem nomine honestadi. Scommā.

Felicitatē Athenarum experientia probari.

Prærogatiua deorum.

Collatio fortunæ Atheniensium cum fortuna cæterorū.

πεκατάληψις. eiuſ Græciæ proditoribus feliciores esse Athenienses. Seruitus. Infamia. Gloria.

Recriminatur flagitiosum Theramenem.

illimpreceris, ea ipse de industria facit, qui parentes odio, Pausaniam prædicationem amore prosequatur: qui insolenter se ut uirum iactet, atque interim muliebria patiat: patre superior, turpitudine inferior: qui earum rerum propter quas illum omnes auerfantur, obscœna commemoratio ne suum ipse animum oblectet: ijsq; narrandis recreetur, quæ nauseam audientibus moueant. Neque tamen, ut homo simplex atque ingenuus, desistere potest. Hæc ego non scripsissem, nisi commouere uestram, qua comprehensa latent eius flagitia, memoriam uoluissim. Nam quæ dictu parum uerecunda sunt, ea nec satis honestè scribi possunt. Atq; uel hæc uobis arbitror auditu fuisse molesta. His enim admonitus unusquisque uestrum, multa eius & atrocita & foeda flagitia meminit. Fit igitur ut nec ego quicquam turpe dixerim, & ut iste, quoties in publicum prodierit, suarum foeditatum omnibus monumentum exhibeat. Valete.

AD HERACLEODORVM,

Epistola quinta.

DEMOSTHENES HERACLEODORO S.

Narratio de accepto nuncio.

UAE mihi Menecrates nunciauit, ijs ego nec tribuere fidem, nec abrogare possum. Dixit enim, Epitimum ab Arato & delatum, & abductum esse in carcerem: te uero causam agere, & omnium esse acerrimum eius hostem. Te igitur per Iouem hospitalem omnesq; deos obtestor, ne quæ mihi molestiam & dolorem parias. Præterquam enim quod Epitimi salus mihi curæ est, & quod, si quid ei accideret, magnum mihi ipsi malum dari uideretur, tuq; eius calamitatis autor ei esses: puderet me etiam eorum qui conficiunt, quid ad omnes homines de te dixerim, confusus me uera loqui, re non quidem è familiaribus congressibus comperta, sed quod te, et auctoritate præditum, & eruditionem amplexum esse uidebam, eam præfertim, quæ in schola Platonis traditur, quæ omnino ab avaricia & uolentia, ceterisq; callidis aucupijs abhorret, ad summam autem bonitatem & iusticiam omnia refert. Qua doctrina qui eruditus est, huic, ita me distament, non colere simplicem ueritatem, & in omnes esse benefico, nefas esse duco. Quin illud etiam molestissimum mihi esset, si magno beneuolentiæ erga te quasi impetu concitatus, mutare sententiam, ac alio in te esse animo cogerer. Quibus igitur in rebus me despectum & neglectum esse putem, etsi non dixero, eas tamen ita se habituras putato. Quod si nos ideo contemnis, quod nondum è principibus sumus, cogita te quoque omnim adolefcentem, & ea qua nos ætate modò sumus, fuisse, & consilij atq; actionibus tuis ad tantum fastigium ascendisse: id quod nobis etiam contingere poterit. Nam recta quidem uoluntas adest, cui si fortunæ benignitas suffragetur, res ipsa confici queat. Nihil autem melius collo cari potest rectè tributo officio, quod & tu nobis præstare debes, neque ab ullo prudente uel deterior existimari, uel uinci uelis, sed illos tute in tuam perducito sententiam: itaq; te gerito, ut ne quid è pactis et conuentis nostris desideretur, utq; Epitimus periculis eripiatur & liberetur. Adero autem & ipse

Petitio ne amicum oppugnet

Prædicatio Demosthenis.

Platonice philosophiæ syncretas.

Beneuolentia.

Non contemnendus strenuus adolefcentis.

Nō imitandi, sed corrigendi mali.

ipse eo tempore, quod tu tempestiuum esse dixeris. Id igitur mihi per literas significa, uel etiam pro amicitia impera. Vale.

DEMOSTHENES SENATUI POPULOQ; S. Epistola VI.

REDITAE sunt ab Antiphilo literæ senatui sociorum, bona quidem expectare uolentibus, scripte commodè, sed Antipatri ministris multas & difficiles orationes relinquens: qui acceptis ab Antipatro literis ad Dinarchum, Corinthum missis, omnes Peloponnesi urbes ijs sermonibus impleuerunt, quos in illorum capita conuertant dii. Cum uero huc peruenisset iste qui nunc adest, cum meo tabellario, literas ferente à Polemesto ad Epinicum fratrem, uirum uestri studiosum, & mei amantem, atque ab illo ad me perductus esset: ego audito nuncio, eum ad uos mittendū censui, ut perspicuè rebus omnibus quæ in castris acciderunt, ex eo qui tum prælio interfuit, auditis: & in præsentia bonis animis sitis, & reliqua, dijs bene fortunantibus, talia fore, qualia uultis, expectetis. Valete.

De literis municiorij.

Querela de proditoribus.

De tabellario.

ARGUMENTVM FVNEBRIS ORATIONIS, per Hieronymum Vuolfsum.

Athenienses, ceteriq; Græci, Demosthenis impulsu consilij, bellum Philippo regi Macedonum cum intulissent: magno ad Cheroneam Bœotiæ oppidum prælio ab eo superati sunt. Relatis igitur Athenas interfectorum cadaveribus, & publicè de more sepultis, habita est in eorum laudem oratio: cum ut defunctis gratia referretur, & propinquorum luctus leuaretur: tum ut alij ciues ad patriam defendendam essent alacriores, laudabili sanè instituto. Accessit illud etiam, ut interfectorum parentes (si qui erant tenuiores) dum uiuerent, & liberi usq; ad uirilem ætatem, publicè alerentur, & armis donarentur. Potuit igitur eis esse dulce & decorum pro patria mori, ut ait Horatius. Tamesi enim patria omnes omnium charitates complectitur, & ita de ciuib; meretur, ut ei gratia referenda potius sit, quàm ab ea postulandum præmium. si quid in eam officij contuleris: tamen uideamus præmij & pœnis uulgu; hominum moueri potissimum. Ordo orationis hic est. Exorditur ab ædificiis, non posse fortissimos uiros pro merito celebrari. & laudat morem Atheniensium. Dein de, quia priuatam interfectorum nobilitatem proferre non poterat, publicam eis mutuatur, & in laudibus Atheniensium diutius (ut in sterilibus argumentis τὸ πρῶτον τὸ πῶς ἔσται τῆς ἐλευθερίας esse solent, id quod & in isto cratico Helene encomio annotauimus) immoratur, tanquam nouo exordio conciliatis sibi auditorum animis, occisos laudat ab educatione, quæ puerilia studia complectitur: à prudentia, à fortitudine, in qua cladem acceptam partim in fortunam, partim in uictoris fortitudine, partim in Thebanorum ignauiam transfert. Post causas, quibus ad fortitudinem excitati sunt, refert: unam communem, populare imperium: alteram priuatam, exempla eorum à quibus singulis tribus imposta cognomina sunt. In fine consolationibus additis, orationem concludit. quam Libanius Demosthenis esse negat, πένυ φάσκει καὶ ἀδύνατος εἶναι, hoc est, ut uilem & imbecillum omnino. Extat eiusdem argumenti, Platonis Menexenus, seu ἑπιτάφιος, lectu dignissimus, uel propter collationem.

DEMOSTHENIS ORATIO FV-

NEBRIS, HIERONYMO VVOLFIO interprete.

VIA uiris hinc, qui in hoc monumento conditi sunt, quod in bello strenuè se gesserunt, publicū funus à senatu populorū decretum fuit, mihiq; mandat, ut pro more orationem de eis haberem: statim cogitauim, qua ratione pro merito laudari possent. Re autem suscepta, & meditata, pro defunctorū dignitate uerba fieri posse à nemine deprehendi. Qui enim à natura ingeneratum omnibus uiuendi desiderium

Eos qui pro patria defensione occumbere non dubitant, non satis posse laudari.

aspernati sunt, & occumbere honestè, quàm afflictam Græciæ fortunam uiuentes cernere maluerunt: an non eam suæ uirtutis memoriam reliquerunt, quam nulla superare possit oratio? Quod cum ita sit, tamen ut alij fecerunt hactenus, ita & mihi differendum hic esse reor. Quantum igitur ciuitas eorum studium habeat, qui in bellis occumbunt: cum cæteris è rebus perspicitur, tum uerò ex hac lege potissimum, qua qui ad publicas sepulturas orationem habeat, deligi solet. Non ignara enim præstantes uiros nec de parandis opibus, nec perfruentis uitæ uoluptatibus magnopere laborare, sed eorum omne desiderium in uirtute & laudibus acquiescere: orationibus ijs, quæ illis ea præstarent maximè, ornandos censuit, ut quam ipsi gloriam uiuentes adepti essent, ea defunctis etiam redderetur. Ac si, quantùm ad uirtutem attinet, solam in eis fuisse fortitudinem uiderè, ea collaudata, finem dicendi facerem. Cum uerò eis contigerit, ut & præclare nati, & instituti sint liberaliter, & in uita gloriæ studuerint: quibus factum est, ut merito uirtutem colerent: horum aliquid præterire sine pudore non possum. Ordinar autem à generis eorum primordio. Horum enim uirorum nobilitas, uel seculorum cōsensu, apud omnes homines insignis est. Nec enim ad patrem duntaxat & maiores, uirum referre ortum suum quisque potest: sed in genere, ad totam patriam, cuius indigenæ sunt extra contouerfiam. Soli enim mortalium omnium eam terram, è qua nati sunt, coluerunt, posterisque tradiderunt: ut qui in colonias peregrè aduenerunt, earumque ciues nominantur: iure cum adoptiuis filiis cōparentur: hi uero genuino patriæ partu ciues sint habendi. Ac, mea quidem sententia, illud etiam, quod fruges apud nos primos extiterunt, præterquam quod summum est in omnibus beneficium, indubitabile signum etiam est, terram hanc genitricem esse maiorum nostrorum. Sic enim natura comparatum est, ut quæcunque pariunt, eadem etiam uictum & alimoniam è se genitis suppeditent, id quod hæc regio fecit. Quæ igitur ad natales attinent, ea hi uiri talia à maioribus ab omni æuo acceperunt. Quæ uero sunt fortitudinis ceterarumque uirtutum, omnia quidem referre super se deo, ueritus ne mihi æquo prolixior nascatur oratio. Sed quæ & scientibus utilia recordatu, & ignaris pulcherrima auditu, & ut admiratiõe plena sunt, sic prolixitate molestiam non pariunt: ea summam perstringere conabor. Nam temporis atque ætatis huius maiores, & patres, & ij quorum appellationes altius ascendunt, per quas in familijs agnoscuntur: nemini unquam uel Barbaro uel Græco iniuriam fecerunt. Sed præter ceteras, hac quoque laude floruerunt, ut & præstātes uiri, & omnium iustissimi haberentur: Propulsanda autem uir, multa & præclara facinora ediderunt. Nam & Amazonum exercitum huc progressum, ita uicerunt, ut eum ultra Phasidem exterminarent: & Eumolpi multorumque aliorum exercitus, non è sua modo, sed etiam cæterorum Græcorum ditione profligarunt. Quos qui supra nos ad occidentem habitant, omnes nec sustinere, nec prohibere potuerunt. Quin & liberorum Herculis, eius qui ceteris salutem dabat, seruatoris nominati sunt, cum illi in hæc terram supplices Eurystheum fugitantes, uenissent: & præter hæc omnia, multaque alia

Funebrum orationum utilitas.

Cicero: Trahimur omnes laudis studio, et optimus quisque maxime gloria ducitur.

Propositio cōgeriem laudū continens. Nobilitas Atheniensium

Indigenæ.

Frugum inuentio signum antiquitatis Atheniensium.

ad castis attentioni seruans.

Fortitudo Atheniensium et iustitia.

Amazones. Eumolpus.

Eurystheus.

& præclara facinora, iura defunctorum uiolari non siuerunt: cū septem illos, qui in expeditione Thebana ceciderant, humari Creon prohiberet. Ac eorum quæ à poetis decantata sunt, omisis plurimis, horum feci mentionem: quæ singula tam uberem, tam honestam dicendi materiam suppeditant, ut & altricte numeris orationis artifices, & cantionum autores, & multi rerum gestarum scriptores, illorum factis ornandis, ingenia doctrinamque suam ostentarent. Quæ uerò dignitate rerum, nihilo illis deteriora, sed quia eorum memoria recentior est, nondum à Poetis occupata, nec in Heroum illum ordinem, relata sunt: ea iam dicam. Illi igitur copias ex uniuersa Asia collectas, soli bis terra marisque profligarunt, priuatisque suis periculis, communem Græcis omnibus salutem attulerunt. Quod uerò iam dicam, quamquam id prius & ab alijs est expositum, sed tamen ne nunc quidem iusta & conuenienti laude fraudari uiros illos decet: Qui quanto præstitisse Troiæ oppugnatoribus iure putandi sint, ex eo apparet, quod illi ex uniuersa Græcia delecti optimates decennium, unam Asiæ urbem obsessam, uix ceperunt. Hi uerò ex uniuerso Persarum regis imperio huc profectum exercitum, qui cætera omnia prostrauerat, soli non modo repulerunt, sed iniuriarum etiam cæteris factarum pœnas ab eo exegerunt. Grassationibus item Græcorum inter se mutuis obstitentes, omnia quæ incidere pericula, subierunt, à qua parte ius & æquum staret, cum illa se coniungentes, donec ad præsentem ætatem series temporis nos perduxit. Nemo autem putet, me, quod non haberem, quæ de singulis horum dici possent, has res gestas enumerasse. Nam si essem ad orationem inueniendam omnium minimè paratus: illorum tamen uirtus ipsa, illustrata multa suppeditat, quæ & in promptu sunt, & explicari facile possunt. Sed mihi propositum est nobilitatis, rerumque maximarum facta mentione, quam celerrimè coniungere orationem, cum rebus horum gestis, ut quemadmodum cognati natura fuerunt, sic etiam communibus à me laudibus celebrentur, quod existimo, gratissimum etiā illis, ac potius ueris esse futurum, si inter se non natura tantum, sed laudibus etiam, uirtute sua ex æquo fruuntur. Neesse autem est, ut antequam horum uiro- rum facinora commemoro, aliquid interponam orationi meæ, & ab eis qui defunctis alieni, in funus prodierunt, beneuolentiam petam. Nam si mihi id muneris esset datum, ut sepulturam uel magnificentia sumptuum, uel aliquo spectaculo equestrium gymnycorum uel certaminum adornarem: quo studiosus & liberalius ea instruxissem, eo magis functus esse uiderer officio. Sed cum hæc mihi partes attributæ sint, ut hosce uiros uerbis ornem: nisi auditorum studia mihi suffragentur, uereor, ne quo maiorem adhibuero diligentiam, eo minus uoti compos fiam. Nam & diuitiæ, & uelocitas, et uires, & quæ sunt eius generis alia, uberes suis possessionibus fructus suppeditant, nec alienis adminiculis egent, atque per se ipsa excellunt in his quibus adsunt, tametsi alius nemo uelit. At lepos orationis, audientium etiā studia requirit. Quorum ope quamuis ea mediocriter explicata fuerit, & gloriam conciliat, & gratiam adiungit. Sin ijs destituitur, tametsi suauitate excellat, fastidium tamen parit auditoribus. Cum

Adrastus.

Exaggeratio cum transitio- ne à fabulosis ad historica.

Persæ bis profligati ab Atheniensibus.

Amplificatio per collationem cum Troiæ oppugnatoribus.

Occupatione prolixiorè de maioribus narrationem excusat. In quanta inopia quantā copiam simulat. Nouo exordio beneuolentiæ captat.

Exaggeratio difficultatis per collationem

Oratio sine studijs auditorum friget.

Dubitatione se obrui copia fingit. Nunc eadem proprias defunctorum laudes aggreditur.

1 Puerilis etatis exercitatio nes.

2 Virilis etatis actiones.

Prudentia. Fortitudo.

Praelium. ad dōs. Casos in praehis inter uictores numerandos.

Exaggeratio ab euentis. Defunctis Atticæ incolumitas accepta ferenda.

Pacis conditiones.

Hostium confessio.

autem hi multa gesserint, propter quæ iurè laudentur: tamen ubi ad res ipsas peruentum est, dubito quid primùm dicam. Quia enim uno eodemque tempore omnia mihi sese ingerunt, sit ut statuere nō possim, quid cui sit praefendum. Sed dabo tamen operam, qui uitæ illorum ordo futurus sit, eundem & oratio mea ut seruet. Nam hi statim in omnibus puerilis ætatis studijs, fuere illustres, exercendis ijs quæ quamque ætatem decerent: ijsque placuerunt, quibus par est, parētibus, amicis, propinquis. Quarum rerum tanquam uestigia nunc agnoscens, cognatorum atque amicorum memoria, singulis horis eorum desiderio ardescit, multis subinde monumentis illarum laudum, quibus illi praestitere, occurrentibus. Postquam uerò ad uirilem ætatem peruenerunt, non apud ciues tantum, sed etiam apud homines uiuersos ingenij sui praestantiam illustrarunt. Est enim, est uniuersæ uirtutis, ut sapiētia principium, sic fortitudo perfectio: & ut illa quæ agenda sint decernit, ita hæc ea tuctur: quarum utraque hi multum excelluerunt. Nam & si quod commune Græcis omnibus, periculum ingruerat, hi primi prauiderunt, & sepe omnes ad defensionem exhortati sunt, id quod est animi prudentis signum, & cum Græcorum partim ignorantia, partim ignauia, dum impendentia mala cauere sine periculo licuisset, uel non prauideret, uel dissimularet: tamen ut paruerūt, officioque fungi uoluerunt, abiecta iniuriarum memoria, duces sese professi, praestititque alacriter omnibus, exhibitisque & corporibus, & pecunijs, & socijs, belli discrimen adierunt, in quo nec uitæ suæ pepercerunt. Cum autem prelium committitur, necessariò euenit, ut alij succumbant, alij uiuant. Dicere autem non dubitem, uideri mihi eos qui utrinque in acie occubuerint, tum cladis acceptæ expertes, tum pariter utrosque uictores esse. Nam inter uiuentes, eorum esse uictoria ducitur, quibus à dijs concedit. Quod autem ad eam obtinendam requirebatur à singulis, id, quisquis seruauit ordines, praestitit. Qui si homo natus, fato concessit, perpeffus id est quod fortunæ uisum fuit, hostibus autem animo non succubuit. Quinetiam existimo, quo minus hostes regionem nostram inuaserint, præter aduersariorum socordiam, horum uirtutem fuisse causam. Nam qui tum illic conflixerant, uirum periculo facto, denuò Martis aleam cum illorum cognatis experiri noluerunt: existimantes, fore ut ingenijs similibus occurrerent: sed nō esse facile similem denuò fortunam adipisci. Quod ita esse, uel maxime facte etiam pacis conditiones ostendunt. Nec enim dici potest causa ulla uel uerior, uel honestior, cur aduersariorum dominus defunctorum necessarijs amicus fieri, quam denuò de summa rerum dimicare maluerit, quam uirtutis eorum admiratio. Arbitror autem, si quis eos ipsos qui in acie steterunt, roget, utrum existiment, se suapte uirtute, an insperata & impotenti fortuna rem bene gessisse, suique imperatoris peritia, & audacia, & animositate: neminem ita uel impudentem, uel confidentem fore, qui res gestas sibi uendicet. Quarum igitur rerum fortuna omnium domina, euentum suo arbitratu gubernauit: in ijs cæterorum nulli profusus, cum quidem homines fuerint, ignauie sunt accusandi. Quod autem aduersariorum imperator, eos qui contra ipsum in acie steterunt, superauit, necque

neque hostium, neque nostræ multitudini est tribuendum. Et ut maxime quisquam hominum sit, cui iurè id imputetur, accusandi erunt ex Thebanis ij qui contra illum steterunt, non multitudo, uel nostra, uel illorum: qui nacti copias animis praeditas inuictis, & ad nutum paratas, gloriaeque cupiditate flagrantes, harum commoditatum nulla rectè usi sunt. Ac de cæteris pro animi sui sententia, ut statuatur quisque licet, illud uerò toti mortalium generi declaratum est, totius Græciæ libertatem in horum uirorum animis sitam fuisse. Certè, his fato sublati, cæterorum nemo restitit, absit inuidia dicto. Ac si quis dicat horum uirorum uirtutem Græciæ fuisse animam, is uerum dicere mihi uidebitur. Nam simul & horum spiritus corpora sua reliquerunt, & Græciæ sublata est autoritas. Et si autem rem immodicè fortassis exaggerare uidebimur, dicendum tamen est, ut enim, si quis ex hoc mūdo in quo degimus, lumen tollat, in aeterna & molesta reliqua omnis uita sit futura: sic uiris hisce interceptis, in tenebras, & magnam ignominiam omnia ueterum Græcorum decora conciderunt. Cum hi autem multis de causis non immeritò essent tales, propter reipublicæ formam potissimum uiri uirtute praestantes extiterunt. Nam imperiaque paucorum autoritate reguntur, terrorem illa quidem incutiunt ciuibus: uerecundiam autem in eis excitare non possunt. Quoties igitur belli discrimen ingruit, quæ quisque potest, fuga elabatur: non ignarus, si dominos uel muneribus uel alijs obsequijs quibuscunque delinierit: etsi se gesserit omnium flagitiosissime, paruo id sibi dedecori futurum in posterum. At populū potestas, cum alia multa habet, & pulchra, & iusta, quæ homini cordato tuenda sunt: tum uerò libertas in loquendo ueritate nixa, ratione cohiberi nulla potest, quo minus uera crimina obiectet. Qui enim flagitium fecerunt, ij nec omnes placare possunt, nec ab eo solum qui uerum probrum obijcit, cruciantur. Sed qui nollent ipsi maledicere, alium maledicentem libenter audiunt. Quæ omnes haud iniuria metuentes, secuturæ ignominie uerecundia, & imminens ab aduersarijs periculum fortiter sustinuerunt, & honestum obitum ignominiosæ uitæ pretulerunt. Ac quæ hos uiros causæ communiter impulerint, ut preclare uellent occumbere, dictum est: natales, educatio, bonorum studiorum consuetudo, & quæ fundamenti instar est, totius reipublicæ forma et constitutio. Quæ uerò tributim ad fortitudinem singulos hortata sint, ea iam dicam. Meminerant Erechthide omnes, eum à quo cognominantur Erechtheum, pro patrij regni incolumitate suas filias, quas Hyacinthidas uocant, manifesto exitio perituras, obtulisse. Turpe igitur ducebant, cum is à dijs immortalibus prognatus, ad liberandam patriam fecisset omnia, se committere ut mortale corpus plures facerent, quam gloriam immortalē. Non ignorabant Aegidæ Theseum Aegei filium, par equumque ius in ciuitate instituisse: non committendum igitur putabant, ut eius institutum proderet, & mori praoptabant potius, quam admittere ut oppressa libertate, sua apud Græcos opprobrio sibi esset uiuendi cupiditas. Acceperant Pandionide, quam acriter Progne & Philomela illatam sibi à Tereo contumeliam ultæ essent. Vitam igitur sibi acerbam esse putabant, nisi parum illis ira,

Accusatio Thebanorum

Defuncti libertatis Græciæ assertores.

Anima Græciæ.

Sol Græciæ

Causam uirtutis cuius describit Atheniensis reipublicæ, per digressio-nem & collationem. Oligarchiæ.

Democratia.

Transitio ad causarum quæ tributim quotque ad uirtutis cohortate sint, explanationem.

1 Erechthidæ. 2 Aegidæ.

3 Pandionidæ

4 *Leontidae.* iracundia, ut cognatos earum decebat, in eos qui Græciæ cōtumeliose insultabant, exarsissent. Audierant Leontidæ, Leocoras etiam à Poetis celebrari, quòd se uictimam ciuibus pro patria obtulissent. Cum igitur earum mulierum tanta fuisset animi magnitudo, nefas esse putabant, se, qui uiri essent, illis deteriores uideri. Meminerant Acamantidæ Homericorum uersuum, quibus Poeta propter matrem Phædræ, Acamantem ad Troiam esse profectum affirmat. Is igitur nullū periculum detrectabat, ut tueretur matrem suam; hi uerò cum non modò parentes, sed omnes etiam necessarij & amici essent defendendi, ullum ne detrectare discrimen potuissent. Non latebat Oenidas, Cadmo natam Semelem; huius uerò eum esse filium, quem in hoc nominari funere dedecet; eoque prognatū Oeneum, qui princeps ipsorum uocaretur. & quia utrique urbi cōmune periculum ingruerat, pro utraque ad extremum usque spiritum depugnandū existimabant. Sciebant Cecropidæ, principem suum partim Draconem, partim hominem esse dici; non aliunde certè, nisi quòd prudētia homini, robore draconi conferretur: illis igitur rebus digna facinora sibi edenda esse existimabant. Meminerant Hippothoōtidæ nuptiarum Alopes, è quibus ortus esset Hippothoon, quem suum esse principem norāt. Quarum ego rerum (ut decorū huius temporis obseruem) perspicuam explicationem prætereo. Proinde digna his gerenda sibi esse putabant.

9 *Aiacidæ.* Non latebat Aiacidas, Aiacem erepto præmio, sibi non esse uiuendū putasse. Cum igitur alteri Fortuna principatum, gloriamque deferret; tum ulciscendis hostibus, moriendum sibi censebāt, ut ne quid se indignum admitterent. Non exciderat Antiochidis, Antiochum Herculis fuisse filiū. Viuendum igitur sibi aut pro dignitate à maioribus acceptæ gloriæ, aut honesta morte occumbendum putauerunt. Horum igitur domestici superstites, talibus orbatu uiris, sunt miserabiles, à consuetudine & diuturna & suauu diuulsi. Est & patriæ conditio lachrymarum & luctus plena.

1 *Gloria.* At illi iurè in beatis habendi sunt, primū qui exiguo tempore, longam & duraturam in omne æuum gloriam commutarint, in qua ipsorum & liberi celebres educabuntur, & parentes in senectute conspicui alentur, gloria filiorum se in luctu consolaturi. Deinde nec morbis affecta corpora, & animos ægritudinis expertes habent, qua qui uiuūt, propter aduersum casum, acceptamque cladem, conflitantur; magnoque cum honore, & insigni gloria, iusta eis persoluuntur. Nam qui & ab uniuersa patria sepe liuntur publicè, & non modò à cognatis, & ciuibus, sed etiam à tota, quæ quidem ita nominanda sit, Græciæ desiderantur, & à maxima terræ habitabilis parte lugentur: nonne hi beati sunt iudicandi? quos assessores esse infernis dijs iurè dixeris, eademque esse cōditiōne, qua ueteres illos bonos & præstantes uiros in Insulis fortunatis. Nam ne de illis quidē quisque qui uiderit, hæc renunciauit. Sed quos uiuentes huius nostri superni orbis dignamur honoribus, eos illic etiam quodam animi præfagio cōsimiles honores adipisci arbitramur. Ac presentem oratione leuare mœstitiam, est id quidem fortasse difficile: faciundum tamen periculum est, & animus ad iucundiora traducendus. Tales enim uiros qui genuerunt, & è talibus alijs

alijs ipsi orti sunt, eos præclarum est aduersas res pulchrius cæteris posse ferre, & in utraque fortuna uultu eodem conspici. Quæ cum illis maximo & honori fuerint & ornamento, tum toti ciuitati, & uiuentibus, maximam attulerint celebratam. Graue est matri & patri orbari liberis, & coniunctissimos suæ senectutis priuari altoribus; sed præclarum est, honores præcipuos, & monumentum uirtutis eosdem publicè adeptos conspiciere, sacris que & certaminibus dignatos immortalibus. Molestum est liberis amisisse patres: sed præclarum est, paternæ cōsequi gloriæ hereditatem. Ac tristitiæ quidē huius fortunam esse causam reperiemus, cui homines natos cedere, ac parère necesse est; at honoris & decoris, eorū qui honestè oppetere uoluerunt, institutum. Mihi quidem non multa, sed uera dicere propositum fuit. Vos autem finito luctu, ut fas iusque est, abitate.

4 Moderatio doloris laudabilis.

et-τρεσε-ρη-μ-ι, qua dolori gloriam opponit.

5 Collatio causarum. Clausula.

ORATIO (QVAM LIBANIVS DEMOSTHENIS ESSE NEGAT, ΠΟΛΥ ΤΗΣ ΕΚΕΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΕΩΣ, ΑΠΟ ΔΕΠΡΩΤΩΝ, hoc est, ut multo languidiorem quam illius uehementia ferat) Amatoria, Hieronymo Vuolsio interprete.

GE, age, quoniam audire uis, ostendam tibi orationem, & legam: sed consilium tibi est in primis intelligendum, eius qui hanc orationem composuit. Is Epicratē, quem inter multos, & formosos, & bonæ indolis adolescentes nostræ urbis esse suauissimum, & equalibus ingenio magis quæ forma antecellere putabat, laudare instituit. Cum autem uideret amatoria scripta plerisque, ijs quos celebrant, ut in genuè dicam, ignominie potius esse quam honorifica, id ne sibi usu ueniret, cauē; & quod se animo suo persuasum habere asserit, idem etiam scripsit: amatorem ingenuum neque facturum turpe quicquam, neque petiturū. Quod igitur in oratione maximè amatorium deprehēdas, id in hoc genere uerifatur. Reliqua, partim ad ipsius adolescentis commendationem pertinet, partim de liberalibus disciplinis, uicque genere constituendo præcipiunt. Hæc autem omnia sic scripta sunt, quemadmodum in monumenta literarum referri solent. Nam ut orationes que pronunciantur, simplici & ex temporali sermonis genere texti debent; ita quas ad posterorum peruenire memoriam uelis, poematis instar elaboratas, & exquisitū in modum perpolititas esse decet. Illas enim probabiles, has magnificas esse oportet. Ne uerò extra causam tibi fabulas narrē, ne ue quid de ea sentiam, ipse cōmemorem: sic ausculta, ut ipsam orationem iam auditurus, quando ipse adest, quem auditorem esse uolui, Epicrates. Cum uiderē nonnullos eorum qui amantur, & forma sunt ornatī, neutra felicitatum harum rectè uti, sed ut oris decorem laudi sibi ducere, sic amatorum familiaritatem auersari, atque in iudicando adeo non intelligere optima quæ sint, ut propter eos qui hac re flagitiosè abutuntur, illis etiam sint iniqui, qui modestam, castam que consuetudinem eorum expetunt: eos ego non sibi metipsis tantum malè consulere, sed aliorum etiam familiaritates deprauare, illorumque amentiam et desperationem prudentibus non esse imitandam, existi-

Argumentum orationis et commendatio. Epicrates.

Verecundia.

Præceptiones.

Genus dictio nis.

ἀνδρ-δ-λο-γ-ι-σ-ι-σ.

Flagitiosum amorem ab honesto esse distinguendum.

Rerū bonitas ab usu prædens.

existimaui, præsertim si considerent, cum res ipsæ nec honestæ, nec flagitiosæ per se sint, sed pro ratione utentium plurimum uariant; temeritatis esse, uno, eodemque de utrisque modo statuere. Deinde, omnium esse absurdissimum iudicio, eos admirari, qui plurimos, & constantissimos amicos habeant; amatores autem improbare, quibus solis, nec ijs tamen omnibus, sed bonis & modestis duntaxat, amafiorum animi sic conciliari solent ac dedi, ut eorum esse proprii uideantur. Iam illos qui nullius talis amicitia felix euentum uiderunt, aut semetipsos tam incontinentes esse sciunt, ut modestam cum familiaribus habere consuetudinem nequeant, ita sentire: fortasse nihil miri est. Qui autem eodem, quo tu, sunt animo, et conditione, & nec prorsus ignorant, quantæ necessitudines per amorē, absque infamia sint auctæ, & reliquum uitæ tempus suum cum uerecundia transegerunt: in eos ne suspicio quidem cadit ullius turpitudinis. Quo magis etiam ad hanc scribendam orationem sum incitatus, quod duas res pulcherrimas consequi me posse animaduertebam. Nam tum bonis tuis commemorandis, simul & te felicem: & me, qui te talem diligam, non uacordem esse ostensurum confido; tum suadendis ijs, quæ in primis necessaria sunt, & beneuolentiæ meæ specimen, & mutua amicitia occasionem allaturum. Tamen si autem me haud latet quam difficile sit, & indolem tuam pro dignitate celebrare, & multo etiam esse periculosius, dare consilium, cum monitori euentus consilij præstandus sit: decere tamē existimo, ut & hi qui iure laudantur, ueritatis excellentia laudantium facundia summinori periculo consulitur. Scio enim stultos, & intemperantia prorsus deprauatos, nulla etiā sapiētissima, rectissimaque consilia probe exequi: per eos uerò, qui uitā suā prudēter & innocenter instituit, nec uel mediocriter cogitata frustrari solere. Hac igitur spe fretus, ad orationē aggredior. Arbitror autem omnes mihi esse assensuros, hanc ætatē decere maximè, & pulchritudinē aspectus, et modestiā animi, et fortitudinem utriusque, & perpetuā orationis suauitatē. E quibus, ea quæ naturæ sunt, ita tibi præclara, fortuna largita est, ut omnes te suspiciant, & admirētur: reliqua ipse tuapte cura eò perduxisti, ut nemo sanus te reprehendat. Oportet autem eum qui maximas laudes mereatur, & dijs charū uideri: & hominibus, partim propter semetipsum, partim propter fortunam, admirationi esse. Ac in uniuersum de plurimis tuis ad uirtutem adiumentis, plura deinceps narrari conueniet. Quas uerò singulatim laudes referre possum, eas ut uerè exponam, operam dabo. Primum autem eam laudare incipiam, quam uidentibus omnibus primum cognoscere licet, tuam pulchritudinem, eiusque colorem, è quo & membra, & totum corpus elucet: cui quam conuenientem similitudinē adhibeam, cum considero, inuenio nullam: sed in mentem mihi uenit, rogandos esse lectores huius orationis, ut ipsi te spectent & contemplantur, ut uenia mihi detur, nihil tibi simile adferenti. Cum qua enim id mortalium rerum comparetur, quod immortalē aspicientibus desiderium parit: quod aspectu sui non fatiatur: quod cum remotum est, animis obuertatur: quod diuinā obtinet in corpore humano dignitatem: ut floridum elegantia uenustatis, ita omnis sus-

spectionis expers: Iam nec illa in facie tua culpam queunt, quæ multis pulchritudine præditis acciderunt, ut uel ob corporis ignauiam, uniuersa eorum elegantia turbaretur: uel propter calamitatem aliquam, etiam reliqua per se præclara, minus placerent: quarum reprehensionum omnium tuam faciem expertem esse reperiemus. Tanta enim cura, quisquis ille deorum fuit, qui formam tibi largitus est, omnes huiusmodi labe cauuit, ut nihil uituperatione dignum, suspicienda in te plurima effecerit. Nam cum in his quæ aspectu sentiuntur, maximè facies emineat, atque in hac ipsa oculi, magis etiam in his suam erga te beneuolentiam numen ostēdit. Non enim eos ad usus duntaxat necessarios, idoneos præbuit, sed cum quorundam uirtus uix ex actionibus appareat: mores tuos probatissimos per uisus indicia declarauit, qui sis & humanus aspectu, & magnificus, & grauis in uitæ consuetudine, id quod in primis admirere. Nam cum aliorum comitas in humilitatis, grauitas in fastus opinionē incurrat, cumque ijsdem ut propter fortitudinem temerarij, sic propter mansuetudinē inertes uideantur: tot res inter se contrarias nacta fortuna, ita uti par est, omnia confentiētia secum effecit, quasi uotum absolueret, aut exemplum alijs ostendere uellet, non quasi mortalem pro more suo naturam constitueret. Quod si tuam pulchritudinem assequi dicendo liceret, aut unum hoc in te laudandum esset, nihil in hoc tui celebrandi proposito è tuis dotibus, pretereundum uideretur. Nunc uereor, ne auditores defatigemus, ut minus alacriter accipiant reliqua, si de hoc frustra nugemur. Quis enim speciem tuam oratione exprimat, quam nec pictæ aut fictæ imagines, præstantissimorum artificum industria elaboratæ, superare queant? Neque id mirandum. Nam illæ immobiles spectantur, ut obscurum sit, cuiusmodi, si uiuerent, apparerent. Sed animi tui mansuetudo, & dexteritas in omnibus tuis factis, uenustatem corporis mirum in modum auget. Ac tuæ formæ laudes (quanquam præterij multas) has habeo. De temperantia uerò, pulcherrima laus illa occurrit, quod, cum ista ætas calumnijs exposita sit, tibi usuuenit ut magis laudare. Non modò enim nihil delinquis, sed sapientius etiam, quam pro flore etatis, uitam instituisti. Cuius rei maximum testimonium est tua cum hominibus consuetudo. Cum enim te multi conueniant, ijsdemque diuersissimis præditi ingenijs, tunc omnes ad suam familiaritatem inuitent: ita præclare te aduersus illos omnes gessisti, ut amicitia tua delectentur, quod est uitæ indicium laudabiliter, humaniterque institutæ. Quanquam autem iam nonnulli probati sunt, tum qui non quosuis in amicitiam recipiendos suafere, tum qui ijsdem paruere: quod & si quis improbis obsequatur, necesse sit uulgi reprehensionem incurrere: & si eam calumniam uereatur, odium ipsorum sodalium suscipiendum sit: ego tamen propter hoc ipsum te magis laudandum censeo: qui, cum alijs fieri non posse uideatur, ut aliorum iudicijs probetur quisquam: tantum illos excellas, ut difficultates atque asperitates omnes superaris. Nam ne suspicionem quidem de te præbes, quasi ulli sis delictorum socius, & aliorum odium morum dexteritate uincis. Iam cum amatoribus (si quid de hisce quoque dicendum) ea esse ratio tua, ea que cum

Si pro fædipi
ar legas aspē
Spūm, ut ego
legendum cen
seo: pro igna
uia repone, in
decoram com
pagem, uel ge
stum, motum,
ac statum cor
poris indecer
tem.

Oculi morum
indices.

de d'osig.

Temperantia et
suauitas.

Comitas.

bonitas, tum prudentia mihi uidetur, ut cum plerique nec eum quem sibi delegerunt, moderatè ferre queant; tibi usuenerit ut omnibus supra modum placeas, id quod signum est tuæ uirtutis euidentissimum. Nemini enim ea negasti, quæ iurè honestèq; tribui possunt: quæ uerò cum probro coniuncta sunt, ea nec sperare quisquam in animum inducit. Tãtam uirtutis & honestatis appetentibus potestatem, impudentibus desperationem affert tua modestia. Præterea, cum in adolescentia plerique modestiæ laudem taciturnitate uenentur: tu tantum ingenio polles, ut sermonibus & colloquijs tuis, non minorem quàm cæteris omnibus rebus apud familiares tuos laudem sis adsecutus. Tantus tuus lepos est, tanta suauitas, tum serijs, tum iocosis in rebus, cum & simplex sis absque delicto, et acutus absque malitia, & humanus cum ingenuitate, ac deniq; talis qualem uirtutis aliquis amans filium adoptarit. De fortitudine autem (nam & hanc præterire non decet,) quanquã tua quidem natura multas adhuc accessiones recipit, sequensq; tempus laudaturis magnam copiam suppeditabit: tamen pulcherrimæ sunt ista ætate laudes, qua nihil delinquere cæteris est optabile. Ac tua quidem fortitudo, cum ex alijs celebrari possit, tum uerò propter exercitationem, cuius uel plurimi testes extiterunt. Fortassis autem in primis dicendum est, quàm prudenter id studium cæteris præuleris. Nam prudens agendarum rerum delectus in adolescente, commune signum est & animi liberalis, & cordati ingenij. Quapropter nec istius instituti laus est prætermittenda. Cum igit scires à reliquis certaminibus, nec seruos, nec peregrinos excludi: istud uerò solis propositum esse ciuibus, nec nisi ab optimatibus, expeti: sic eò te cõtulisti. Ad hæc, si qui currendo se fatigent, eorum nec fortitudinem, nec animi præstantiam augeri: eos uerò qui pugilatu, aut alijs eius generis ludis se exerceant, præter mala corporis etiam ingenia corrumpere cum iudicares: splendidißimum pulcherrimumque exercitationis genus, tuæ que naturæ aptissimum elegisti, quod & armorum consuetudine, & cursuum tolerantia belli simulacrum representet, & magnificentia, & splendore apparatus potentiaë deorum simile uideatur, præterea & spectatu iucundissimum sit, & è plurimis uarijsq; generibus constet, & ingentia præmia merito consequatur. Præter enim ea quæ tribuuntur, ipsa etiam exercitatio, et tam præclarum studium, non paruum premium homini uel mediocriter uirtutis studioso, uideatur. Quod Homerici carminis testimonio uel imprimis comprobatur, in quo & Græcos & Barbaros tantã mole gessisse bellum fecit inter sese. Præterea etiam hodie Græcarum urbium nõ abiectissimis, sed maximis, in certaminibus uti eo familiare est. Quia uerò putas nihil prodesse rerum pulcherrimarum desiderium, aut corporis ad omnia habilitatem, nisi & animus probè esset exornatus: laborum tolerantiam statim in gymnasijs ostentatam, nec in factis sefellisti: reliquum autem ingenij tui splendorem, animiq; robur in certaminibus, potissimum declarasti. De quibus etsi ordiri uereor, metuens ne quæ tum gesta sunt, oratione non assequar: tamen neque prætermittam. Nam turpe fuerit, quæ nos spectantes exhilarant, ea nolle commemorare. Ac si omnia certamina

mina

mina referre uellem, ultra modum fortasse nobis extenderetur oratio: uerò nius autem, in quo multum excelluisti, facta mentione, & reliqua indicaro, & auditorum benignitate non abutar. Emisissis equis, atq; alijs lógus euectis, alijs subsequenteribus, præ utrisq; ut decuit, uictoriam obtinuisti, talem coronam adeptus, in qua cum ipsa uictoria præclara sit, tamen euassisse incolumem, præclarius uidebatur, & admirabilius. Nam aduersarium curru contra te ruente, cunctisq; putantibus equorum uiolentiam non sustineri posse, quanquam uideras eorum aliquos nullo etiam ingruente periculo, mirificè angere: minimè perterritus es, aut refugisti, sed & bigarum impetu fuisti superior: & aduersarios, qui secundo cursu, nec interrupto usi fuerant, anteuertisti. Quo ita mutasti animos hominum, ut cum multi iactent in ludis equestribus nihil esse perinde iucundum, atq; naufragia curruum, ueracq; dicere uideantur: de te contra spectatores omnes, solliciti ne quid tibi tale accideret, formidarent. Tantam beneuolentiam & studium in eorum animis natura tua excitarat, neq; id iniuria. Cum enim pulchrum sit, ob unum aliquod ornamentum esse conspicuum: quãto pulchrius est omnia complecti, quæ homo prudens laudi sibi duxerit. Idque inde perspicitur: Aeacum & Rhadamantum propter iustitiam: Herculem, Castorem, & Pollucem propter fortitudinem: Ganymedem, Adonim, & eius generis alios propter pulchritudinem à dijs adamatos esse reperiemus. Quare non miror eos qui amicitiam tuam expetunt, sed illos, qui non eodem modo erga te afficiuntur. Si qui enim singulis duntaxat horum quæ diximus bonorum præditi, conuictu deorum sunt dignati, nõne ei: homo qui natus sit, optabile fuerit, eius amicum fieri, qui illa uniuersa in sua potestate habeat: Prædicanda igitur tui & patris, & matris, & cæterorum propinquorum felicitas, quod æquales tuos tantum uirtute uincas, sed horum multo magis, quos tu tam præstantibus dotibus, ornatus, delectu habito ex omnibus, amicitia tua dignaris. Nam illos fortuna tecum coniunxit, hos sua uirtus tibi commendauit, qui haud scio amatores ne, an soli ueri iudices sint nominandi. Nam mihi uidetur initio fortuna contemptis improbis, honestorum uirorum mentes irritare uolens, naturam tuam fecisse formosam, non quo facile ad uoluptatem decepta prolaberetur: sed ut amplexa uirtutem, felicitate potiretur. Quanquam autem multo plura de te commemorare possem: hic mihi finiendam esse puto laudationem, ueritus, ne mea tui prædicatio naturæ humanæ limites excedere uideatur. Nam usque adeo dicendi uis ab aspectu uincitur, ut his quæ sub sensum oculorum cadunt, fidem esse abrogandam nemo putet: eorundem uerò laudes etiam iusto minores, non esse ueras opinentur. Iam igitur omisissis his, ea tibi præcipere conabor, per quæ uitam tuam honoratiorem efficias. Te uerò uelim ea quæ dicentur, nõ obiter animaduertere: neq; existimare, me ostendendi potius ingenij q; tui iuuandi studio, his uerbis esse usum: ut nec à ueritate aberres, nec pro optimis obuia quæq; amplexus, peius tibi cõsulas. Etenim quorũ obscura & humilis natura est, hos nec si quid nõ rectè fecerint, obiurgamus. At quorũ laus, ita uti tua, in illustri loco sita est, his honestissimarum rerũ uel

Curule certa
mè Epicratis.Consociatio
uirtutum lau-
dabilior.expediatis cũ
occupatione.Altera pars or-
ationis suspi-
ria.Captatio at-
tentionis.

neglexisse aliquid, probro datur. Præterea qui in alijs orationibus iudicandis hallucinantur, una tantum de re non optimè statuunt. Qui uerò consilia de uitæ officijs non rectè accipiunt, aut contemnunt, erroris sui per omnem secum ætatem monimenta circumferunt. A quib. omnibus te alienum atq; immunem esse decet, ac providere, & perspicere, quid maximam in rebus humanis uim obtineat: & quo rectè feliciterq; constituto, maximos in uita fructus percipiamus: quo item neglecto, aut deprauato, in acerbissimas calamitates incidamus. Neq; enim obscurum est eius rei curam in primis esse suscipiendam, quæ plurimum in utramq; partem momenti & uirium habet. Mentem autem humanarum rerum omnium esse moderatricem reperiemus, quam sola philosophia & rectè erudire, & exercere queat. Eius ergo te non expertem esse oportere censeo, aut ab ea sectanda laboribus, quib. ea paranda est, deterri. Cogitandum potius, per ignauiam & socordiam facillima quæq; etiam non posse comprehendit: tolerantia autem & industria nihil in rerum natura esse bonorum quin comparet, atq; omnium esse absurdissimum, parandarum operum, augendiq; roboris, & rerum similitum ardere cupiditate, proptereaq; multas erunas perpeti, quæ omnia mortalia sunt, mentisq; seruire consueuerunt: ut uerò ipsa mens, quæ cetera gubernat, quæ nunq; deserit, quæ totius uitæ dux & magistra est, excolatur, non elaborare. Præclarum sanè & fortunæ beneficio, inter præstantissimos esse admirationi: sed multo præclarior est, suapte industria, quicquid eximium sit, esse assecutum. Nā illa, etiam improbis non raro sese offert: hæc uerò nemini adest nisi uirtute præstantissimo. Ac de philosophia quidem differendi accuratius, alio tempore nobis occasiones opportuniores dabuntur opinor. Sed breuiter eam attingere, nunc etiam nihil prohibebit. Illud autem in primis est diligenter animaduertendum: cum omnem disciplinam & scientiam & exercitationem quadam cōtineri, tum philosophiam magis etiā cæteris. Nā quāto diligentiores, prudentioresq; magistros habet, tāto pulchrius esse constituta par est. Atqui cum & in dicendo & in deliberando mentis ueris officium, philosophia aut huius utriusq; rei peritiā tradat: cur eā disciplinam, quæ nos horum utriusq; cōpotes facit, persequi nolimus? Tū enim consentaneum est, & rei nostræ familiaris maxima fore incrementa, adeoq; totā uitā fore cultiorē, cū & quæ doceri queunt, artis adminiculo, et cætera exercitatione quadā, & assuefactione obtinuerimus. Neq; enim hoc dici profecto potest, nihil esse in scientia momenti ad hoc, ut alijs præstemus alij sapiētia. Nam cum omne ingenium, si apta institutio accedat, sit melius: tum uerò ea multo maximè, quæ à primo statim ortu dexteriora cæteris extiterunt. Illa enim sese duntaxat uincunt: hæc etiam alijs antecellunt. Ne uerò dubita quin agendo parta peritiā, nec sine periculo contingat, & ad reliquā uitā sit inutilis: philosophica autē institutio ad hæc omnia opportunè temperata. Et si autem quidam propter felices rerum successus, fortunæq; fauorē in admiratione fuerunt: eos tamē te contēnere & tuipsum curā gerere decet. Nec enim maximæ res temerè inuadendæ, sed certa ratione scienterq; suscipiendæ sunt: nec in ipso demum gerendarum rerum articulo meditari, sed ea scientia te institutum esse decet, ut quicquid o-

pus

pus fuerit, bene administras. Existimabis autem cum omnem eruditionem, si quis utatur, prodesse multum: tum uerò eam doctrinam, quæ quid in Re publica & agendum, & dicendum sit, in primis. Nam geometriæ ac similitum artium esse rudem, turpe id quidem est: sed earum summum fieri artificem, infra excellentiæ tuæ dignitatem. At in illa excellere facultate, præclarum: non esse institutum, profus est deridendum. Quod & ex multis alijs rebus intelligitur, & ex eo, si illustres ante tuam ætatem uiros spectes. Nam & Periclem, cuius sapientia temporibus illis præ omnibus celebrata est, familiarem fuisse Anaxagoræ Clazomenio, atque illo doctore uim eam consecutum esse audies: & Alcibiadem ingenio quidem ad uirtutem multo deteriore, qui partim superbè, partim abiectè, partim libidinosisi me uiuere instituerat, reperies propter Socratis institutionem, multa in sua uita correxisse, cætera magnitudine rerum gestarum occultasse. Quod si ueteribus commemorandis immorandum non est, cum recentiora exempla in promptu sint: tum Timotheum non ijs rebus, quibus adolescens studuit, sed propter ea quæ post institutionem Socratis gessit, & summam gloriam, & amplissimos honores merito esse consecutum deprehendes: tum Architam, qui Tarentinam Rempublicam, summa rerum ad ipsum delata, adeo præclare & humaniter administrauit, ut eius memoria passim celebretur. Is igitur cum sperneretur initio, è Platonis congressibus tantam autoritatem est adeptus. Neq; horum quicquam sine ratione factum est: imò longè esset absurdius, si ad parua quædam perficienda nobis artis atq; exercitationis opus esset adminiculis, res uerò maximæ nullā artem, nullum huiusmodi studium postularent. Ac de his quidem plura dicere, non uideo quorsum attineat. Neque enim initio sic in hanc mentionem sum ingressus, quasi tu ea profus ignorares. Sed huius generis exhortationibus ignaros excitari, scientes inflammari putabam. Ne uerò putes, me, quod ista dixerim, de me polliceri tibi doctrinam harum rerum. Nec enim me fateri pudet, ipsi mihi adhuc multa esse discenda, atq; ipsum rempublicam gerere, quam alijs eam doctrinam tradere malle. Neque hæc sic accipi uelim, quasi asperner eam, quæ sapientiæ & eloquentiæ magistris proposita est, gloriā. Sed quia id quod dico, uerum est. Scio enim multos ex obscuris & contemptis, per eam professionem illustres esse factos, ac Solonem & uiuentem & mortuum maxima gloria floruisse, cui reliqui honores negati non fuerunt. Nam & fortitudinis suæ, tropæum de Megarenibus, monumentum reliquit: & consilij, Salaminis recuperationem: & cæteris in rebus sapientiæ, leges, quibus etiam hodie pluri mi Gregorum constanter utuntur. Qui, quanquam tot ornamenti cumulat, tamen nihil perinde studuit, atq; ut in septem sapientum numerum referretur: sapientiæ studium non probro cuiquam, sed laudi omnibus esse dandum existimans, in quo equè rectè sensit, ut in cæteris, in quibus excelluit. Atque ego nec ipse aliter sentio, & tibi philosophandum censeo: nec obliuiscendum, quantis te bonis natura & fortuna cumulauit, quæ hanc ipsam ob causam ego quoque orationis initio commemorauit, non tam quidem, ut laudatione ingenij tui, animum tuum mihi conciliarem,

quam

Mēs humana
rum rerū sum
ma.Mens liberali
doctrina ex-
colenda.Non fugien-
dus discendi la-
bor.Collatio eru-
ditionis cū ex-
ternis rebus.Omnis scien-
tia, & discipli-
na quadam et
exercitatione
continetur.Mentis officium
in deliberando
& eloquendo.Utilitas erudi-
tionis.Doctrina ex-
coluntur inge-
nia.Doctrinæ
postponenda
experientia.Nihil fortune
committendum.

Pericles.

Alcibiades.

Timotheus.

Architas.

Studium ma-
ximum in rebus
plurimum ua-
lere.
æquè solis.Occupatio.
Non præce-
rior, sed horta-
tor.Occupatio Sa-
pientiæ profes-
sore non esse
contemnendos.

Solon.

Aduertatio ad
philosophiam.
Consilium an
regressæ lau-
dationis.

Ad summa esse enitendum.

quàm ut te ad philosophiam adhortarer: ut & eam non parui duceres, nec presentibus bonis elatus, ea quæ restant, negligeres. Neque uerò si ijs præstas, quibus cum uiuis, studere alijs esse præstantior nolis: sed existimes, eximium esse excellere in omnibus: magisq; expedire, ut ei rei studere uidearis, quàm ut in uulgaribus emineas, aut ingenium tuum dedecores, aut eorum qui tibi de te magna pollicentur, spem frustreris: imò tu is uiribus uincere studebis beneuolentissimorum desiderium, atq; existimabis reliquas orationes, si mediocriter placeant, oratoribus esse glorige præceptiones autem ijs qui pareant, & usui esse, & honori: iudicia de alijs rebus animi nostri sensum ostendere, studiorum delectum, totum nostrum ingenium aperire, de quibus intèrim dum iudicas, ab omnibus de te fieri iudicium expecta: & mihi, qui te ita laudari, pro eo ac specimen de te præbueris, certamina fore sine mora sustinenda. Quas ob res, & te hisce laudibus uideri dignum, & mihi tui amorem fraudi non esse oportebit.

Vel propter rempublicam opera danda philosophiæ.

Maturè meditata quæ fieri sine periculo aut dedecore nequeunt.

Amicitia officium ad uirtutem incitare.

Te uerò non ita promptè ad philosophiam adhortaremur, nisi nec aliud munus amicitia nostra magis dignum, me tibi posse conferre arbitrarer: & rempublicam uiderem, dum penuria bonorum uirorum, quibus uis mandatur, ob horum delicta maximis cladibus affici. Ut igitur & ipsa tua uirtute, & tu ipsius honoribus perfruaris, studiosius te sum hortatus. Neq; enim penes te futurum esse, ut priuatam uitam agas, sed tibi publicum aliquid quod munus mandatum iri puto: et quo maior est ingenij tui præstantia, eo tibi maiores dignitates obuenturas, eo que maturius tui periculum factum iri. Expediet igitur nunc ita esse animo præparatum, ut tunc nihil de linquas. Mei itaque officij est, explicare que à te fieri utiliter existimè: tui, de eis deliberare. Decet autem etiam ceteros, qui tuam familiaritatem expetunt, non breues & leues uoluptates, atque colloquia magnificare, ne que ad ea te prouocare, sed elaborare, studiosè que cogitare, de uita tua quàm illustrissima efficienda. Sic enim & ipsi maximas laudes assequentur, & in te maxima beneficia conferent. Ac tuorum sodalium nunc etiam neminem reprehendo. Nam in reliquæ felicitatis tuæ parte & hoc esse uideatur, quod in nullum illaudatum incideris amatorem: sed eorum tibi familiaritas contigerit, quibus meliores ex omnibus æqualibus deligi non possint. Proinde suadeo, ut te erga illos omnes comem præbeas, & facilem: sed eorum tamen prudentissimis obsequaris, ut & ab his ipsis, & à reliquis ciuibus melior iudicaris. Vale.

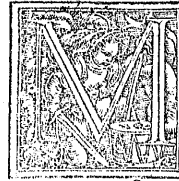
FINIS TOMI PRIMI.

SECUNDVS ORATIONVM DEMOSTHENIS TOMVS, QVI CONTINET ORATIONES FORENSES PUBLICAS, CONVERSAS PER HIERONYMUM VOLSVM OCTINGENSEM.

ORDO ORATIONVM.

- 1 Oratio de corona.
- 2 Oratio de falsa legatione.
- 3 Oratio aduersus Leptinem.
- 4 Oratio in Midiam.
- 5 Oratio in Androtionem.
- 6 Oratio in Aristocratem.
- 7 Oratio in Timocratem.
- 8 Oratio in Aristogitonem prior.
- 9 Oratio in Aristogitonem altera.
- 10 Oratio in Theocrinem.
- 11 Oratio in Neæram.
- 12 Appellatio aduersus Ebulidem.

LIBANII ARGUMENTVM ORATIONIS DE CORONA, PER HIERONYMVVM Vuolfium Oetingensem.

Mvro circundedit orator Athenienses, consuetis hisce & manu factis multo & firmiore & meliore, tum benevolentia erga rempublicam, tum dicendi uirtute, (ut ipse ait) non saxis aut lateribus Athenas munijt, sed magnis exercitijs, & multitudinis sociorum terra mariq;. Veruntamen & in manufacta mœnia non parum contulit ciuitati. Cum enim multis in partibus ruinosum murum instaurare uisum esset Atheniensibus, delecti sunt deni uiri e singulis tribubus ad illud opus, quibus nihil præter nudam operis curam præstandum esset. impense enim erant publicæ. Quorum unus cum etiam orator creatus esset, non ut cæteri, solam curationem reipub. præstitit in ea re: sed & ipsum opus egregie perfecit, & pecuniam de suo reipub. contulit. Laudauit hanc eius benevolentiam senatus, & studium remuneratus est aurea corona. Parati enim fuerunt Athenienses ad gratiam referendam bene merentibus. Ctesiphon autem sententiã dixerat, coronandum esse Demosthenem, tempore, bacchanalibus, loco, Bacchi theatro: spectatoribus, omnibus Græcis qui ad ludorum celebritatem conueniebant, & coram his à præcone proclamandũ: Demosthenem Demosthenis F. Pæaniensem, uirtutis uniuersæ ergo coronari à reipub. & benevolentia erga ipsam. Erat igitur honos ab omni parte admirabilis. Itaq; & liuor eum arrosit, & hoc senatusconsultum uolatarum legum est accusatum. Aeschines enim Demosthenis inimicus, iudicium uolatarum legum dictauit Ctesiphonti, dicens, magistratu functum Demosthenem, & rationibus quas nondum retulerit, referendis, esse obnoxium: lege autem cauere, ne obnoxij coronetur. & rursum legem adducens, quæ iubet: Si quem populus Atheniensium coronet, in concione coronam proclamari: si senatus, in curia: alibi autem non licere. Ait etiam, tributas Demostheni laudes esse falsas, non enim bene administrasse reipub. oratorem, sed & largitionibus corruptum, & multorum malorum causam fuisse ciuitati. Atq; hoc accusationis ordine usus est Aeschines: ut primum de obnoxiorũ, secundo de præconiorum lege, tertio loco de administratione reipub. diceret: ac petijt, ut Demosthenes eundem seruet ordinem. Orator autem & à reipub. est auspiciatus, & rursum in eadem orationem terminauit, artificiose omnino. Nam à firmitioribus est & incipiendum, & in isdem finis faciendus. In medio autem legalia collocauit, ac legi de obnoxijjs opponit sententias: illi autem de præconijs, aliam legem, aut legem partem, ut ipse inquit, in qua concessum sit, etiam in theatro proclamare, si populus aut senatus id sciuerit.

Merita Demosthenis.

Remuneratio.

Inuidia. Accusatio.

Ordo accusationis.

Ordo defensionis.

ALIUD ARGUMENTVM IGNOTI AVTORIS, in eandem Orationem.

Athenienses & Thebani bellum gerentes cum Philippo, ad Cheroneam Bœotia: oppidum uicti sunt. Victor igitur Macedo, præsidium Thebis imposuit, et urbem suæ ditionis fecit. Quare Athenienses ueriti ne idem sibi uisuerent, & singulis momentis tyranni impressionem expectantes, decreuerunt uetustate caudas muri partes esse instaurandas. Proinde à singulis tribubus mœnium curatores designati sunt. Itaq; et Pandionia tribus idem munus detulit tribuli suo oratori. Cum igitur in manibus esset opus, et ampliorem pecuniam requireret, quam quæ data fuerat ex ærario: eam orator de suo insumpsit, & non expensam reipub. tulit, sed donauit. Hanc occasionem Ctesiphon, unus è magistratibus, nactus, reuult de eo ad senatũ, in hanc sententiã: Quoniam Demosthenes per omnem ætatem suam erga reipub. benevolentia declarare non desistat, et nunc muris resciciendis curator, cum ampliore pecunia indigeret, de suo de promptam donarit, discernendum esse à senatu populoq;, ut aurea corona donetur in theatro, cum nouæ tragœdiæ agatur: eo fortasse, quod multitudo accurreret spectandi nouas fabulas cupiditate. Cum igitur id senatusconsultum etiam populo proponeretur, intercedit Ctesiphontis accusator, Aeschines, ob diuersam in reipub. factionem inimicus: in eo decreto tres esse leges uiolatas dicitans. Vnam, quæ obnoxij coronari uetet ante relatas rationes: nondum autem has, inquit, Demosthenes retulit, cum & theatralem pecuniam tractet, & muros instaurat: item, expectandum fuit, inquit, & differendus honos, donec facta inquisitione, de eius integritate constaret. Alteram legem recitat, quæ iubet in Pryce coronari, non in theatro: ac ciues reprehendit, quæ concessissent, ut in theatro corona Demosthenis pronunciaretur. Tertia lex ad totius uitæ & gestæ reipub. refertur inquisitionem. Vetat enim, ne inquam falsæ literæ in Metroũ referantur, ubi sunt omnia publica monumenta. Mentitus autem, inquit, est, reificanda Demosthenis benevolentia & studio, cum is malè uelle potius & hostis esse patriæ reperitur, hac tertia lege, quam ex usu suo esse uideret orator, tanquam ancora quadam apprehensa, prostrauit uelut in luctu aduersarum, artificio in accusatorem solertissimo usus, & prudentissimo. Inde enim ansam habuit capiendi & debellandi hostis. Nam cæteras duas leges, tum eam quæ est de obnoxijjs, tum alterã de præconio, in medium orationis abiecit: arte imperatoria ignauis in medium compulsis, & fortissima in extremis est usus, ad aliarum

Instauratio murorum.

Liberalitas Demosthenis

Decretũ Ctesiphontis.

Intercessio Aeschinis.

Leges uiolatae. I.

II.

III. Defensio Demosthenis.

imbecillitate utriusque, fulciendam. Quin et ad utilitatem dirigit orationem, et artem callide dissimulat. Cum enim in principio praeferre legitimum caput uideatur, alia ratione legitimum adhibuit. Etenim legem recitauit Aeschines de coronis falsam: cui dum respondet orator, occasionem inuenit in medium proferendi acta sua in re publica, et legitimum pugnandi. Ac orationis dispositio talis est. Caput autem firmum habet Aeschines, legitimum: orator, iustum: commune ex aequo est, utile, quod non in manifestam uenit disquisitionem. Status scripto constans, negotialis scripto enim constat senatusconsultum. Quamquam autem accusatio, uiuente adhuc Philippo, relata est: oratio tamen habita, et iudicium factum est, cum Alexander regnum suscepisset. Nam quum post Philippi obitum praesidium Thebani, sumpta fiducia, eiecissent: Alexander id factum sui contemptum interpretans, Thebas euerit. Post, cum facti poeniteret, Graecia praereuerentia excessit, et expeditionem contra Barbaros mouit. Athenienses autem occasionem dari sibi putarunt, in iudicium adducendi proditores, qui Graeciam uiolassent: atque ita constitutum fuit hoc iudicium. Proinde primum exordium uoto constat, distributione tractatum, quo beneuolentiam captat, qua in praesentia maxime indigemus: estque Homericam imitationem explicatum, Dicitur de aequo, meis omnes attendite uotis.

Firmamenta utriusque partis. Tempus actae cauae.

Exordium.

O Graeculum imperitium rerum, si nescit, nullum animal esse hominem mendacius, praesertim oratore.

Quin et inuuit se fretum esse beneuolentia sua: neque enim omne deorum genus inuocaret, nisi ita esset affectus. Verbum δὲ πλάσσειν, a decreto sumptum est: et significat, eum per omnem uitam bene cupiuisse reipublicae, eiusque curam gerere perpetuam, et uitam amissurum prius, quam hanc sententiam mutaturum.

DEMOSTHENIS DE CORONA ORATIO, HIERONYMO VVOLFIO interprete.

Optat parem sibi beneuolentiam tribui.

Ὁμοίως ἀμφοτέρωθεν

Queritur de suis difficultatibus, et aduersarij comodis.

Coniucia. πότε μὲν τὸ λῆμμα.

Et tacere et dicere incommo dum.

Translatio culpa in aduersarium.

Demosthenis dignitate agi.

RIMVM, Athenienses, deos & deas omnes precor, ut quantam ego beneuolentiam erga & rempublicam & uos omnes constanter habeo, tanta mihi a uobis in hoc iudicio tribuatur. Deinde, ut (quod uos uestramque & religionem & gloriam maxime decet) eam dii uobis mentem dent, ne aduersarium, qua ego ratione sum audiendus, in consilium adhibeatis (iniquum enim id esset) sed leges & iusurandum, in quo, praeter alia aequissima omnia, & hoc scriptum est, eodem animo utrumque esse audiendum, cuius uerbi non ea modo uis est, ne ullum prauiudicium afferatur, aut ut par utrique beneuolentia tribuatur: sed illa etiam, ut eo ordine & defensione sic uti sinatis, quo reus quisque uult atque instituit. Ego autem cum multis in hoc discrimine nominibus Aeschine sum inferior, tum uero duobus, iisque magnis. uno, quod non isdem de rebus periclitor, neque enim idem mihi nunc est, uestra frustrari beneuolentia: et istum, non probare accusationem. Nam, ut mihi (sed nihil ominosum, orationis initio dicam) sic isti superuacaneum est, me accusare, altero, quod mortaliibus omnibus natura est insitum, ut & coniucia & criminationes libenter audiant, & semetipsos laudantibus succenseant. Ex his igitur, quod uoluptati est, iste praeripuit: id uero quod omnes ferere grauius ferunt, mihi est relictum. Cuius ego rei metu, si facta mea non recensuerit: nec obiecta crimina posse dissoluere uidebor: neque cur honorem haberi mihi uelim, ostendere. Sin ad facta mea & acta in re publica narranda accessero, saepe necesse habebo dicere de meipso. Ac operam quidem dabo, ut id quam modestissimè faciam. Quod autem res ipsa dicere coegerit, eius in istum culpa merito transferetur, qui tale certamen instituerit. Vos, opinor, Iudices, omnes fateamini, communem hanc esse causam & mihi & Ctesiphonti, nec minore

nore a me sollicitudine defendendam. Nam cum quacumque re priuari acerbum & graue sit, ab inimico praesertim: tum uero beneuolentia uestra & humanitate, tanto molestissimum, quanto consequi eadem est amplissimum. Iam cum haec res in hoc iudicio agantur: peto, & oro uos omnes pariter, ut me audiatis crimina iuste refutantem, ut iubent leges: quas qui principio tulit Solon, uir amans reipublicam, & popularis, non eoduntaxat quod laetarent essent, sed propter iudicium etiam iusurandum ratas esse oportere censuit: non quod uobis diffideret (ut mihi quidem uidetur) sed quia uidebat criminationes & calumnias, quibus accusator propter priorem in dicendo locum pollet, reo euitare non licere, nisi quisque uestrum, deorum immortalium religione obseruata, etiam posteriore loco dicentis excusationes benignè admitteret, sed aequum & communem utrique auditorem praebendo, sic de tota controuersia sententiam ferret. Cum autem & priuatae uitae totius, ut apparet, hodie reddenda mihi ratio sit, & actorum in re publica, rursus, ut in principio feci, deos inuocabo, & in conspectu uestro precor: primum, quantam ego beneuolentiam constanter habeo, erga & rempublicam, & uos omnes, tanta mihi ut a uobis in hoc certamine tribuatur: deinde, ut uobis omnibus dii in mentem dent, ut in hac causa id statuatis, quod commodabit & reipublicam, gloriae, & pietati singulorum. Quod si Aeschines ea sololum quae in accusatione perscripsit, tractasset: ego quocumque de ipso senatusconsulto statim respondissem. Quia uero ceteris recensendis non pauca uerba fecit, & in me plerumque metitus est: simul & necessarium & iustum esse puto, ut paucis, Athenienses, de his primum dicam: ne quis uestrum uerbis extra causam factis ductus, alieniore animo refutationem ipsius accusationis mea audiat. Quod igitur ad coniucia & priuatae meae uitae accusationem attinet, uidete quam simpliciter iusteque respondeam: si me scitis esse talem, qualem iste criminatus est (neque enim usquam alibi uiuixi, quam apud uos) non recuso quo minus ne uocem quidem meam audiat, etiam si rempublicam, totam quam optime administrarim: sed surgatis, meque statim condemnetis. Sin isto multo meliorem, & natum e melioribus, & nemine mediocrius (ne quid arroganter dicam) deteriore, & me & meos existimatis & notis: & isti nec in alijs credite (liquebit enim eum aequè omnia confinxisse) & mihi, quam omni tempore beneuolentiam ostendistis, in multis antea factis iudicijs, etiam nunc exhibete. Etsi autem ueterator es, Aeschine, in eo tamen perquam stulte putasti, me factorum atque actorum in re publica omissa commemoratione, ad maledicta tua uenturum. non sane id faciam, non ita insanio. Verum acta in re publica, quae mendacis & calumnijs proficidisti, statim excutiam: istius uero tam effusae petulantiae deinceps, si his audire placuerit, mentionem faciam. Ac crimina quidem multa sunt & atrociora, ut nonnullis eorum magnae & capitales poenae sint constitutae legibus: praesentis autem iudicij consilium ab inimici proficiscitur odio, & ferocia, & conuicio, & despectu simul, & reliquis eius generis affectibus. & de criminibus obiecta quae sunt, si uera essent, reipublicam, nec dignas, nec dignis proximis sumere poenas ullo modo posset. Non sane cuiquam est negandus accessus ad populum, & dicendi potestas. Id uero ex hostili odio atque inui-

Iusurandum iudicium.

Repetit uotum.

Refutata aduersarij mendacia.

Priuata maledicta iudicium conscientia refutat.

Dilatis conuicij, se de re dicentium ait.

Calumnias Aeschinis exagitat.

* 278 male coherent haec, siue desit siue supersit siue mutatum sit aliquid, aut transpositum.

Non nunc, sed
olim fuisse ac-
cusandum.

Ctesiphon. ac
cusatur, De-
mosthenes pe-
titur.

1. Narrat qui
Græciæ sta-
tus fuerit, cum
accederet ipse
ad remp. ad re-
futandam Ae-
schines de pa-
ce facta calum-
niam.

dia factitare; neque, ita me deus amet, rectum est, neque civile, neque iustum, Athenienses. Nam si ea quibus me reipub. nocere uidebat, tanta fuerunt, quanta modo tragicè uociferabatur & recensebat: legum poenis, recentibus adhuc delictis, me subiicere debuisset. Si me delatione ad senatum digna committere uidebat, deferret, atque eo modo in iudicium uestrum adduceret: sin scribere contraria legibus, uiolatarum legum accusaret. Cum enim Ctesiphontem propter me persequi iudicio possit: me ipsum profectò, si à se posse conuinci confideret, accusaret. Quod si quid aliud eorum quæ modo calumniabatur & recensebat, aut quiduis alioqui in uos delinquere me uidebat: leges sunt de omnibus, & supplicia, & accusationes, & iudicia, quæ acerbis & magnas habent multas, atque ijs uti licuit omnibus. Quæ si eum fecisse constaret, & hac erga me ratione esse usum: consentanea factis, eius esset accusatio. Nunc, declinata recta & iusta uia, res dum gererentur in præsentia, coarguere noluit: tanto autem temporis interuallo post criminibus & dictis, & conuicijs coaceruatis, histrionem agit: cum me accuset, hunc in iudicium adducit: cum totius certaminis, eius susceptæ mecum inimicitia principatum teneant, nusquam mecum congregitur, sed alium dignitate palam spoliare cõtentit. Itaque præter alias rationes, Athenienses, quæ pro defensione Ctesiphontis afferri possent, illud etiam æquissimè dici mihi posse uidetur: iustum esse, ut nostras inimicitias ipsi inter nos disceptemus: non ut omissa concertatione nostra, alium cui mali aliquid demus, quæramus: quo nihil fieri potest iniquius. Omnia igitur accusationis capita, uel ex his æquè per iniuriam & mendacium esse dicta perspicitur. Verùm seorsim etiam singula excutiam, eaque potissimum, quæ de pace & legatione in me est mentitus, suis, quæ Philocrate socio fecit, facinoribus in me translatis. Est autem necessariū, Athenienses, & conueniens fortasse uobis, quæ fuerit temporum illorum conditio, reuocare in memoriam: ut pro ratione temporum singula spectetis. Phocensi cõflato bello, non propter me (tunc enim ego nondum ad rempub. accesseram) primū uos ita fuistis animati, ut Phocenses uelletis esse incolumes, quanquam uideretis eos iniuste facere: Thebanis autem, quicquid accidisset mali, gauisuri essetis, non sine causa, nec iniuria eis irascentes. suis enim ad Leuctra successibus, non usi moderatè fuerant. Deinde tota Peloponnesus in factiones erat diuisa: neque enim inimici Lacedæmoniorum tantum ualebant, ut eos euerterent: neque qui prius illorum autoritate imperarant, urbibus moderabatur: sed quædam erat inexplicata, & apud hos & apud alios uniuersos lis & perturbatio. Quæ cum uideret Philippus (neque enim obscura erant) largitionibus faciendis, in singularū urbium proditores, omnes commisit, & inter se concitauit. Postea, dum alij errant et desipiunt, ipse se instruit, & in perniciem omnium crescit. Ut autè afflictos belli diuturnitate, tunc molestos, nunc infelices Thebanos, perspicuum erat omnibus ad uos cõfugituros: Philippus, ut ne id fieret, ne ue ciuitates conuenirent: & uobis pacem & illis auxilium pollicetur. Quid igitur ei profuit, ut uos penè ultrò caperemini? Cæterorum Græcorum siue ea ignauia, siue ignorantia nominanda est, siue horum utrumque, qui uos bellum assiduum & longum

& longum gerentes, idque pro communi omnium utilitate, ut re ipsa declaratum est: neque pecunia, neque hominibus, neque ulla re alia profusus, adiuuerunt: quibus. & iure & conuenienter irati, alacriter Philippo obtemperastis. Illa igitur tum concessa pax, propter hæc, & non propter me (ut iste calumniatur) facta fuit. Istorum autem iniurias & corruptelas in illa, præsentium turbarum (si quis rectè inuestiget) causas esse deprehendet. Atque hæc omnia studio ueritatis, subtilius persequor et commemoro. Ut enim maxime aliqua in eis peccata esse uideantur, nihil ad me utique attinent: sed qui primus & sententiam dixit, & mentionem de pace fecit, fuit Aristodemus histrio: qui successit & scripsit, & cum isto suam operam in eam rem locauit, Philocrates fuit Hagnusius, tuus Aeschine particeps, non meus, non si tibi mentienti illa rumpantur: subscriptores & suffragatores fuere, quacumque tandem de causa (omittam enim hoc in præsentia) Eubulus & Ctesiphon. Ego uero nihil usquam. Veruntamen, cum tales isti sint, & re ipsa esse probentur: eò uenit impudentiæ, ut dicere non dubitet, me cum pacis auctorem fuisse, tum uero obstitisse, quo minus eam respub. faceret, cõmuni Græcorum cõcilio adhibito. Tu uero (ò quo te nomine rectè appellem?) cum adesses & uideres, tanta re & societate à me spoliari ciuitatem, quantam modo tragicè uociferabar, & recensebas: usquam ne indignatus es, aut progressus, ea quæ nunc accusas, explicasti, aut cõmemorasti? Atqui si ego mercede à Philippo conductus, Græcorum cõspirationem prohibebam: id tibi reliquum erat, ut non taceres, sed clamitares, & testificareris, & his significares, id quod nunquam fecisti, neque eam ex te uocem audiuit quisquam. merito, neque enim legatio fuerat tum ad ullum Græcorum missa, sed iam olim eorum animi patebant: neque iste sani quicquam dixerat ea de re. Ad hæc mendacijs suis acerrimè rempub. calumniatur. Nam si uos simul cæteros Græcos ad bellum accersebatis, simul ipsi legatos ad Philippum de pace mittebatis: Eurybaræ facinus, non reip. officium aut bonorum hominum faciebatis, sed non ita est, non est. Qua enim causa eos illo tempore accersissetis? ad pacem? at eam habebant omnes, ad bellum? at ipsi de pace agebatis. Itaque neque primæ pacis me uel ducem uel auctorem esse constat: neque cæterorum quicquam, quæ in me cõfinxit, uerum esse ostenditur. Postquam autem pacem fecit respub. hic iterum considerate quid uterque nostrum agere instituerit. Ex his enim sciatis, quis fuerit qui Philippo in omnibus suffragaretur, & quis uestram causam egerit, & publicæ studuerit utilitati. Ego igitur senator decretum feci, ut legati quamprimum in ea loca nauigarent, in quibus esse Philippum audirent, & iusturandum exigèrent. illi uero, nec post senatusconsultum meum id facere uoluerunt, id quod ualuerit, ego uos docebo, Athenienses. Philippo expediebat, plurimum temporis intercedere inter iusturandum: uobis, quam minimum, quamobrem? quia uos non ab ea die duntaxat qua iurastis, sed ab ea qua sperastis fore pacem, omnes belli apparationes deserueratis. ille autem id maxime perpetuò moliebatur, existimans (id quod uerum fuit) quæ nostræ urbi eripuisset ante datum iusturandum, ea se omnia constanter habiturum, neminemque propter ea pacem soluturum. Quæ cum ego præuiderem, Athenienses, et reputarem,

Pax facta inter Philippum et Athenienses, non facta consilio Demosthenis. Perstrungit Aeschinem.

Silentium Aeschines in re presenti.

Aeschines in Athenienses iniurius.

Acta post pacem.

Decretum Demosthenis, et mora legatorum

reputarem, decretum illud feci: nauigandum in ea esse loca, in quibus esset Philippus, & iusiurandū quamprimum exigendum, ut obtinētibus Thracibus, foederatis uestris, ea loca quæ modo eleuabat, Serrium & Myrtiū & Ergiscen: ita iuraretur, & non ille opportunis locis occupatis, Thracia potiretur, ne ue magna pecunia multisq; militib; instructus, reliquas res adgrederetur. Hoc decretum non dicit, necq; recitat: sed quod ego senator adducēdos esse legatos censui, id exagitat. Sed quid mihi agendū fuit? non decernendum, ut adducerentur ij, qui eō uenerant ut colloquerentur uobiscum? aut nō iubendum, ut architectus eis spectādi locum daret? At binis obolis numeratis spectassent, id decretum si factum non esset. Parua igitur reipub. commoda mihi tuenda erant, summa autem totius reipub. (id quod isti fecerunt) Philippo uendenda: minimè uerò. Age, cape decretum illud, & recita: quod iste cum satis sciret, præterijt. **RECITA. DECRETVM:** Prætor Mnesiphilo pridie Cal. Quintiles, Pandionia tribu præsidente, Demosthenes Demosthenis F. Pæaniensis, retulit: Postquam Philippus misit legatis de pace, foedus ex confesso fecit cum Atheniensibus: placere senatui populocq; Atheniensium, ut pax in prima concione iussa, perficiatur, legatos ex omnibus Atheniēsis iam deligi quinq; delectos autem proficisci oportere, nulla mora interposita, eō ubi esse Philippum audierint: & iusiurandū tum ab eo exigendū, tum dandum primo quoq; tempore, de facto per eum cum populo Atheniensi foedere, comprehensis etiā utrorumq; socijs, Legati creati sunt, Eubulus Anaphlystius, Æschines Cothocides, Cephisophon Rhamnusijs, Democrates Phlyensis, Cleon Cothocides. Quæ cum ego tum decreuissem, & reipublice, non Philippi utilitatem spectarem: parum solliciti boni isti legati, federunt in Macedonia tres totos menses, donec Philippus è Thracia rediisset, omnibus illic euerfis: cum licuisset decem diebus, uel triduo potius, aut quadriduo in Hellepontum proficisci, & ea loca tueri, exacto iureiurando, priusquam ea ille expugnasset. Aut enim præsentibus nobis ea non attigisset, aut iusiurandum ab eo non accepissemus. Quare pacem non impetrasset, nec utraque habuisset & pacem et loca. Prima igitur in legatione & Philippi impostura, & corruptela iniustorum istorum hominum, & dijs inuisorum, talis extitit, propter quam & tunc & nunc & semper pugnare me fateor, & cōtrouersias habere cum istis. Iam aliud statim maius isto scelus spectate. Postquā receperat Philippus, se pacem habiturum, occupata Thracia culpa istorum qui decreto meo non paruierant: rursus ab eis emit ne abirent ex Macedonia, donec expeditionem cōtra Phocenses susceptam instruxisset: ne, si illi huc renunciaissent, eum instruere se & profecturū esse, uos copias educeretis, & triremibus ad Pylas misit, ut prius Porthmum clauderetis: sed, ut simul istos id nunciantes uos audiretis, simul ipse intra Pylas esset, uosq; nihil agere possētis. Tanto autem in timore atq; in æstu fuit Philippus, ne etiam his à se occupatis, ante interitum Phocensium uos eis, audita re, auxilia decerneretis, & ipse rei gerendæ occasionem amitteret: ut rursus impurum istum conduceret, non iam communiter cum cæteris legatis, sed priuatim solum, ut ad uos ea diceret & nunciaret, per quæ omnia

Legati Philippi, iussu Demosthenis adducendi ad populū.

Cessatio legatorum in exegendo iureiurando.

Cessatio legatorum in reditu.

Æschinis mendacia.

omnia perierunt. Peto autem, Athenienses, & oro, ut hoc per totam causam memineritis, si Æschines nihil extra accusationē criminatus esset, me quoq; nullum aliud uerbum fuisse facturum. Cum autem ille omnia crimina & maledicta coaceruarit, necesse mihi quoq; esse, ad singulas criminationes pauca respondere. Quæ igitur illius uerba tum fuerunt: propter quæ perierunt omnia: non esse tumultuandum propterea, quod Philippus esset intra Pylas progressus: consecuturos enim uos omnia quæ uelletis, si quiesceretis: atq; intra biduum aut triduum audituros, quorum hostis uenisset, ijs amicum: cōtra, quibus amicus, ijs hostem esse factum. Neq; enim uerbis amicitias aiebat cōfirmari, ualde utens honesto nomine, sed ijsdem utilitatibus. Expedire autem Philippo & Phocensibus, & uobis pariter omnibus, stupore & molestia Thebanorum liberari, Hæc ex eo quidam libenter audiebāt, propter intercedentes eo tēpore cum Thebanis inimicitias. Quid uerò statim hæc secutum est: ut paulo post miseri Phocenses interirent, & eorū urbes euerterentur: ut uos, dum quiescitis, & isti paretis, paulo post supellecilem ex agris cōueheretis: ut iste aurum acciperet: atq; insuper, ut resp. nostra Thebanorū & Thessalorum inimicitias susciperet: Philippus autē factis illis gratiam iniret. Ut autē uera esse hæc constet, recita mihi & Callisthenis decretū, & literas Philippi, è quorum utrisq; uobis omnia hæc erunt manifesta. **RECITA. DECRETVM.** Mnesiphilo prætor, concione à ducibus cōuocata, & de sententia consulū & senatus * iij. Idus Septemb. Callisthenes Eteonici F. Phalereus dixit: Ne quis Atheniēsi um ulla de causa in agro pernoctet, sed in urbe maneant, & Piræeo, qui non in præsidijs dispositi sunt. Eorum autē quem quisq; ordinem suscepit, eum tueatur, & nec diurno, nec nocturno tēpore absit: quisquis autē huic decreto nō paruierit, prodicionis reus esto: nisi necessitate aliqua ineuitabili se fuisse circumuentū ostenderit. Eam autē necessitatē cognoscat dux armamentario præfectus, & quæstor, & scriba senatus. Deferantur etiā quæ sunt in agris omnia celerrimè: quæ sunt intra stadia cxx, in urbem & Piræeū: quæ ultra stadia cxx, Eleusinē, & Phylen, & Aphidna, & Rhamnuntē, et Sunium. Dixit Callisthenes Phalereus. Nunquid hac spe pacē feceratis, aut hæc uobis pollicebatur iste mercenarius? Age recita & literas, quas postea Philippus huc misit. **LITERAE PHILIPPI.** Rex Macedonū Philippus senatui populocq; Atheniēsi S. Scitote nos intra Pylas esse progressos, & Phocidē subegisse. Ac quæ oppida ultrò deditiōne fecerunt, in ea præsidia introduximus, quæ uerò imperiū detrectabant, uicē cepimus: & ciuib; sub corona uenditis, euertimus. Cum autē audirem & uos instrui ad opem illis ferēdam: scripsi uobis, ne ea de re amplius laboretis. Nam in uniuersum, nō moderate facere mihi uide mini, qui pacē pepigeritis, & nihilominus in aciē descendatis, præsertim cum Phocenses in cōmunibus nostris pactis non sint comprehensi. Quare si non manebitis in conuentis: nulla re, nisi auspiciandis iniurijs, eritis superiores. Auditis, quàm perspicuè significet atq; explanet his ad uos literis, suis foederatis: Hæc ego feci inuitis Atheniensib; & agrè ferentibus: Quare, si sapitis, o Thebani & Thessali, & eos hostes existimabitis, & mihi fidem habebitis, non quod hæc uerba posuerit: sed hæc certè ostendere

Excusat inuectiuas in Æschinem.

Pollicitiōes Æschinis.

Euentus pollicitationum.

Μουνοσιθηε
δυνδενάτη
ἀπρίοντθ.

Interpretatio literarum Philippi.

Thebanorum
excidium,

ostendere uoluit. His rebus factū est, ut digressus, illos ita sibi deuinciret, ne quicquam deinceps prospicerent, aut animaduernerēt, sed eum omnia in suam redigere potestatem paterentur. Vnde accidit, ut miseri Thebani in praesentibus calamitatibus uersentur. Istius autem fidei conciliator atq; adiutor strenuus, qui falsa huc nunciauit, & fucū uobis fecit, is est qui Thebanorum mala nunc lamentetur, & quā ea miserabilia sint, cōmement: cum sit & eorum & Phocensium malorum, & quaecunque alia Græci perpessi sunt, omnium ipse autor. Tu scilicet Aeschine, casus illos agrè fers, et Thebanorū uicem doles, cum possessiones habeas in Bœotia, & illorum agros colas: ego autem gaudeo, qui statim exposcebar ab eo qui illa fecerat: sed incidi in eas res, quas paulo post dici, magis fortasse conueniet. Redeo igitur eò, ut probem istorum corruptelas & iniurias, praesentium negociorum causas extitisse. Postquam tum uos decepti eratis à Philippo per istos, qui se in legationibus mercede Philippo locauerant, nihil que ueri uobis nunciarant: tum ærumnosi Phocenses & decepti erant, & oppida eorum euersa: quid factum est? Thessali, homines nefarii, et uecordes Thebani, amicū, bene meritū, seruatorem Philippū ducebāt. Is eis erat omnia, neq; uocē ferebant eius, qui aliquid aliud uellet dicere. Vos autē, quamuis ea quæ fiebant, suspecta haberetis, & agrè ferretis: tamen pacē seruabatis. Neque enim erat quod faceretis soli. Quin & alij Græci, quemadmodum uos, decepti, & ijs frustrati quæ sperarant, pacem cupidè seruabant, etsi & ipsi quodammodo iam diu bello peterētur. Cum enim circumiens Philippus, Illyrios & Triballos, & Græcorum etiam quosdam subigeret, & multas magnasq; copias sibi subijceret: & quidam ex urbibus, propter pacis licentiam illuc euntes, corrumpentur, quorum iste unus fuit: tunc omnibus his, contra quos illa parabantur, bellum inferebatur, qui si id non animaduertebant, alia iam fuerit ea disputatio, neq; ad me attinet. Ego enim praedicebam, & testificabar tum apud uos semper, tum quocūq; mittebar, sed ciuitates agrotabant: cum & magistratus, rebusq; gerendis praefecti, munera captarent, ac largitionibus corrumpentur: & homines priuati partim non prospicerent, partim quotidiana indulgētia & ocio essent delinuti, atq; hoc morbo correpti uniuersi. neque uerò putabant singuli ad se uenturas esse calamitates, sed aliorum periculis opes suas cōfirmatum iri, quando uellent. Sic opinor accidit, ut & uulgus hominum per nimiam illam & intempestiuam fœcordiam, libertatem amiserit: & magistratus, atq; ij qui se cetera, semetipsis exceptis, uendere putabant, se uanisse primos intellexerint. Non enim, ut tum fiebat, cum munera acceptarent, amici et hospites nominantur: sed assentatores, & dijs inuisi, & cætera, quæ par est, omnia, nunc audiunt. Nemo enim, Athenienses, propter proditoris utilitatem sumptus facit: neque potitus ijs quæ concupiuerat, proditoris consilijs de eo quod superest, amplius utitur. Alioqui nihil felicius esset proditore. Verum non ita sunt hæc, non ita sunt. Qui enim posset fieri: multum certè abest, sed postquam is qui imperare studet, in suam omnia potestatem redegerit, etiam eorum qui illa uendiderunt, sit dominus: gnarus autē improbitatis, tum uerò, tum & odit, & diffidit, & infectatur. Sic autem rem considerate.

Pacis occasio-
ne Græci
principes largi-
tionibus corru-
pti à Philippo.

Et tua res agi-
tur, paries cum
proximus ar-
det.

Magistratus
auari, populus
delicatus.

Proditorū exi-
tus.

considerate. Etsi rerum ipsarū tempus abijt, at eas sciendi tempus semper adest cordatis. Tantisper Laesthenes amicus Philippi nominabatur, dum Olynthū prodidisset: Tantisper Timolaus, dum Thebas perdidisset: tantisper Eudicus & Simus Larissæi, dum Philippo Thessaliam subiecissent. Et tamen, cum exagitarentur, & contumelijs afficerentur, & quid mali nō ferrent: totus orbis terrarum repletus est proditoribus. Quid Aristratus Sicyone? Quid Perilaus Megaris? non ne abiecti? Ex his etiam euidentissimè perspicitur, qui patriam maximè tueatur, atque istis acerrimè aduersetur, eum uobis, Aeschine, proditoribus et mercenarijs occasione coruptelarū suppeditare: quorum si multi sunt, uestrisq; conatibus resistūt, uos estis incolumes, & mercede aucti. Nam, quantum in uobis quidem ipsis fuit, olim sanè perissetis. Etsi autem de actis illorum temporum plura dicere possem: tamen uel hæc plus satis esse arbitror. sed isti id acceptum ferendum, qui tanquam crapulam quandam suæ improbitatis & scelerū in me effuderit, quam necesse fuit apud uos, qui per ætatem res illas cognitatas habere non potestis, eluere. Interim autem uos quoq; fortassis affectū estis molestia, qui prius etiam, quā ullum ego uerbum facerem, illam istius operam nostis mercenariam, quanquam eam ipse amicitiam & hospitium nominat. atq; nunc alicubi dixit: is qui mihi Alexandri hospitium exprobat. Ego tibi hospitium Alexandri? unde id tibi contigit? aut qua dignitate es receptus? neq; Philippi hospitem, neq; Alexandri amicū ego te dixerim: non ita infanio, nisi etiam messoris & alij mercenarij, amici & hospites appellandi sint dominorum. Non ita sunt hæc. Vnde? multum certè abest: sed mercenarium ego te Philippi olim, & nunc Alexandri uoco, & hi omnes. Quod si id non credis, interroga eos, atque aded ego ipse tuo loco id faciam. Vtrū uobis, Athenienses, mercenarius Aeschines, an hospes esse Alexandri uidetur? Audis quid dicant: iam ad accusationem ipsam respondebo, & acta mea recensebo, ut quanquam sciens Aeschine, tamen audias, quam obrè me dicam, & hoc senatus cōsulto decretis, & multo etiam maioribus honoribus esse afficiendum. Age ipsam accusationem cape et recita.

ACCUSATIO. Chæronide prætoris viij. Idus Februarias, Aeschines Atrometi F. Cothocides, retulit ad prætorum uoluntatem legum actionem contra Ctesiphontem Leosthenis F. Anaphlystium: scripsisse eum decretum legibus contrarium, de Demosthene Demosthenis F. Pæaniensis aurea corona donando, & in theatro, magnis bacchanalibus, nouis tragœdijs, proclamando: donari à populo Demosthenem Demosthenis F. Pæaniensem aurea corona uirtutis ergo & beneuolentiæ, quam constanter habuit, & in Græcos uniuersos & populum Atheniensem, atq; fortitudinis: & quia non desistat agere & dicere populo utilissima, atq; alacer sit ad bene de eo merendū, quocūq; modo possit: quæ omnia falso scripsit, & contra leges: cum legibus, interdictum sit, primum ne falsa scripta in publica monumenta referantur: deinde, ne quis ante relatas rationes coronetur. Demosthenes autē muris reficiendis est curator, & theatri pecuniæ præfectus. Post, ne corona in theatro proclametur bacchanalibus, tragœdijs nouis: sed si senatus coronet, in curia esse proclamandū: sin ciuitas, in Pnyce pro

Laesthenes,
Timolaus,
Eudicus,
Simus,
Aristratus,
Perilaus,
Proditores ab
aduersarijs cō-
seruantur.

Excusatio lon-
gioris narrati-
onis, cum Ae-
schinis inse-
ctatione.

Mercenarius,
non amicus et
hospes Alexā-
dri.

Nūc ad ipsam
causam acce-
dit.

Defensionis ordine quo sit usus.

cōcione. æstimata lis talentis quinquaginta. subscriptores Cephisophon Cephisophōtis F. Rhamnusus, Cleon Cleonis F. Cothocides. Quæ igitur in decreto accuset, Athenienses, hæc sunt. Ego uerò his ipsis declaratū uobis opinor, me iustis rationib. omnia refutaturum. Seruato enim eodem ordine quem iste in accusatione instituit, de omnibus deinceps singulatim dicam, & uolens nihil prætermittam. Quod igitur scripsit, me utilissima populo & agere & dicere non desistere, & paratum esse ad bene de eo merendum, ubi cūq; possim, propterea q; laudauit: acta in repub. mea uenire in iudicium existimo. In quæ si inquiratur, constabit, utrū uerè de me scripserit ea Ctesiphon, & conuenienter, an uerò falso. Quod autem non ascripsit, postquam rationes retulerim, esse coronandum, & in theatro coronam proclamari iussit: id ipsum etiam ad acta in repub. pertinere existimo, utrum coronam merear, & proclamationem inter ciues, nec ne. Præterea leges etiam mihi ostendendæ esse uidentur, quarū autoritate huic hæc scribere licuit. Ita quidem iustè, Athenienses, & simpliciter, me defendere constitui: accedam autem ad res à me gestas, neq; me quisquā existimet suspendere orationem de accusatione, si in actiones Græcas & disputationes incidero. Qui enim eam decreti partem, quæ est de eo, me optima & facere & dicere, insectatur, & falsitatis accusat: is est, qui orationem de omnib. actis in repub. meis, & factis, conuenientem, & accusationi necessariam fecerit. Deinde cum uariæ sint in repub. functiones, eas ego mihi delegi, que ad Græciæ statum attinerent. Quare æquum est, ut & probationes ex ijs petam. Ac quæ antequam ego ad remp. accessi, & conciones habui, Philippus occupauit atq; obtinuit, omittam. Nihil enim illorū ad me attinere puto. Quibus aut occupadis ex eo die, quo ego accessi ad rempublicā, sit deiectus, eorū cōmonefaciam, rationemq; reddam, si prius hoc dixerò: Magnam, Athenienses, prerogatiuam habuit Philippus. Apud Græcos enim non aliquos, sed æquè omnes, prouentus proditorum & largitionibus inhiantium, & dijs inuisorum hominū contigit ut existeret, & tantus quantum nemo unquam prius fuisse meminit: quos suffragatores & adiutores nactus, prius quoq; inter se malè animatos & dissentientes Græcos, magis etiam conturbauit, alios decipiēdo, alios largiendo, alios omni modo corrumpēdo, & in multas partes disgregauit eos, quibus hoc unū expediebat uniuersis, ut illius incrementa prohiberent. Tali autem in statu, atq; etiam ignoratione coorientis & nascentis mali cum uersarentur omnes Græci: considerandum est uobis, Athenienses, quid suscipiendum atque faciendum reipub. fuerit, & eius à me ratio reposcenda. Nam qui in ea se reipub. parte collocarit, is ego sum. Nunquid eam oportuit, Aeschine, abiectis animis & dignitate sua, Thessalorum & Dolopum numero, Philippū adiutare in parando Græciæ principatu, & maiorum gloriam & ius abolere? an uerò id quidem faciendum non fuit (nihil enim fieri potest indignius) sed quæ euentura uidebat, si nemo prohiberet, atq; multo antè, ut par est, prospiciebat, conuiuendum, illa uti fierent? Ego uerò acerrimū actorum reprehensorē perquam rogare uelim, utrius factionis optarit fuisse rempublicam? eius ne, cuius ope factum est, ut Græci eas clades atq; ignominiam

Acta sua in repub. necessario exponenda.

πρὸς ἀπολογία

πρὸς ἀπολογία

Proditores, Philippi adiutores.

Propositio. Demostheni sua consilia non ad securitatem, sed ad dignitatem, reipub. fuisse accedenda.

Atheniensium factum esse omnium honestissimum.

niam susciperent: in quò numero censerì Thessali possunt, & gregales horum: an uerò illius, quæ hæc fieri passa est, priuati emolumentum spe: quo loco Arcades & Messeni & Argiui sunt habendi? sed & horum plerique, imò omnes, peius quàm nos tractati sunt. Etsi enim Philippus uictoria potitus, statim abiisset, ac postea quieuisset, neque sociorum suorum, neque cæterorum Græcorum ulli, re ulla molestus: tamen ij, qui conatibus eius aduersati non essent, reprehendi non nihil & accusari potuissent. At si omnes pariter dignitate, principatu, libertate, atque etiam rebus publicis, quos potuit, spoliauit: non ne uos mea secuti consilia præclarissimè omnium uos gefistis? Sed illuc redeo. Quid ciuitatem nostram facere decebat, cum Græciæ principatum & tyrannidem cogitare Philippum & moliri cerneret? aut quid mihi suafori dicendum, aut decernendum fuit, cum Athenis agerem? (id enim plurimum refert) qui ab omni memoria scire ad hunc usque diem, quo ego suggestum conscendi, semper de principatu & honore & gloria patriam dimicasse, & plus hominum atque pecuniæ, honoris studio, & propter omnium Græcorum utilitatem, impendisse, quàm cæteros Græcos, qui pro se quisque impenderunt? Videbam & Philippo, qui cum certamen nobis erat, pro imperio & principatu oculum exectum, clauiculam fractam: eum manu, pede mutilatum, omnem quamcunque fortuna uellet corporis auferre partem, facile & expeditè abijcere, ut cum eo quod reliquum esset, honoratè & gloriose uiueret. Atqui nemo dicere audebit, decuisse Pelææ educato, in oppido & obscuro (tum quidem) & paruo, tantam innauci animi magnitudinem, ut Græciæ principatum expeteret, id que in animum induceret. uobis autem Atheniensibus, quotidie in omnibus & orationibus & spectaculis uirtutis maiorum monumenta intuentibus tantam inesse ignauiam, ut Græcorum libertatem ultrò, uolentes, Philippo proderetis? Nemo est qui ita sentiat. Reliquum fuit igitur, & necessarium simul, omnibus eius actionibus, quibus iniuriam uobis faciebat, iustè aduersari. Id faciebatis ab initio uos, meritò, & ex officio. Scripsi & ego, & consului, quibus in republica uersabar temporibus, fateor. Sed quid fuit mihi faciendum? Iam enim te interrogo: cæteris omnibus ommissis, Amphipoli, Pydna, Potidæa, Haloneso: nullius horum facio mentionem. Serrium autem & Doriscum, & Peparethi uastationem, & cæteras eius reipublicæ nostræ factas iniurias, nec utrum extiterint, noui. Tu autem dixisti, me, qui illa dixissem, populum onerasse inimicitijs, cum illa decreta Eubuli & Aristophontis & Diopithis sint, non me atq; homo, qui temerè quicquid in buccam uenerit, effutias: neque nunc ijs de rebus dicam. At ille qui Eubozam abalienabat, eamq; ad oppugnandā Atticam muniebat: qui Megara inuadebat, qui Oreū occupabat, qui Porthmū suffodiebat, qui & Orei Philistidem tyrannum, & Eretriæ Clitarchum constituebat, qui Hellepontum subiebat, qui Byzantiū obsidebat, et Græcorum urbium alias euertebat, in alias exules reducebat: nunquid ijs omnib. agendis iniquè faciebat, & foedus uiolabat, et pacem soluebat, an non? Verum Græcorū aliquem existere oportebat, qui eum illa facere prohiberet,

13. 3. 170. 3. 1. 1. 1.

Resistendum fuisse Philippi conatibus.

Ab exemplo Philippi.

οὐκ ἀπονοίας ἐπιπέλας

Subiectio: Suadendum fuisse à Demosthene, ut Philippus coherceretur.

μυσθίας λέει.

necne? Nam si non oportuit, sed conuiuendum fuit, ut, quod dicitur, My forum præda Græcia fieret, uiuentibus & superstitibus Atheniensibus: superuacaneum & ego laborem cepi, qui talibus de rebus uerba fecerim: superuacaneum laborem & respub. cepit, quæ mihi paruerit: ea uerò quæ facta sunt omnia, delicta et errata mea sunt. Sin aliquem esse decuit qui prohiberet, quem nam eum alium quàm populum Atheniensem esse cõueniebat: Hæc igitur ego tunc administraui: & cum ab eo mortales omnes opprimi seruitute uiderẽ, aduersatus sum, tum prædicendo, tum monẽdo, ne ea Philippo licentia concederetur. At qui pacem ille soluit, nauibus captis: non nostra ciuitas, Aeschine. Profer ipsa decreta & literas Philippi, & recita ordine. Nam hæc, si considerentur, quis cuius rei sit autor, perspicuum fiet. Recita decretũ. **DECRETVM.** Prætor Neocle, mense Sextili, indictis à ducibus comitijs, Eubulus Mnesitheus F. Cyprius, dixit: Postquam duces in concione retulerunt, Leodamantem nauarchum, et missa cum eo uiginti nauigia in Hellepontum, ad portandum frumentum, à Philippi duce Amynta excepta, & perducta esse in Macedoniã, & in custodia teneri: curandum esse consulibus & ducibus, ut senatus conueniat, & legati deligantur ad Philippum, qui profecti, cum eo agant de nauarcho dimittendo, & nauigijs & militibus. Quod si id ex ignorãtia fecerit Amyntas, nihil queri de eo populum. Sin præter mandata deliquisse cõstiterit, Athenienses inquisituros, & pœnas pro delicti modo exacturos. Sin horum neutrum sit, sed priuatim iniurij sint, uel is qui misit, uel is qui missus est: id quoque indicandum, ut re cognita, populus deliberet, quid agendum sit. Hoc igitur decretũ Eubulus fecit, nõ ego: id uerò quod sequitur, Aristophon, deinde Hegeſippus, post iterum Aristophõ, mox Philocrates, deinde Cephisophon, post, omnes alij: ego uerò nihil horum. Recita decretum.

DECRETVM. Neocle prætor, pridie Cal. Septembris, de sententia senatus, Coss. & duces, relata concionis uoluntate, exposuerunt, iubere populum, legatos deligi ad Philippum, de nauibus repetendis, eisque mãdara dari & plebiscita, & designarunt hos: Cephisophontem Cleonis F. Anaphlystium, Democritum Demophontis F. Anagrasium, Polycritum Apemantii F. Cothocidẽ: præsidẽte tribu Hippo thoontia, Aristophon Colyttenſis, præses, dixit. Ut igitur ego hæc ostendo decreta, sic & tu ostende Aeschine, quo ego decreto scripto, autor belli fuerim. Id uerò nõ potes. Nam si posses, nihil eo prius nunc protulisses: atq; ad eò nec Philippus belli causam mihi imputat, cum de alijs queratur. Recita ipsas Philippi literas.

LITERAE PHILIPPI. Rex Macedonum Philippus Senatui populoq; Atheniensi S. Profecti ad me legati uestri Cephisophon & Democritus et Polycritus, de nauibus dimittendis uerba fecerunt, quibus præfuit *Lao-damas. Ut igitur breuiter dicam, magnus mihi stupor esse uester uidetur, si me hoc nõ intelligere putatis, missa fuisse illa nauigia per speciem frumenti ex Helleſpõto in Lemnum portandi: reuera ut Selymbrianis, qui à me obsidebantur, & communi amicitiaẽ foedere comprehensi non erant, opem ferrent. Atque hæc mandata fuerunt nauarcho, sine quidem populi Atheniensis autoritate, sed à quibusdam in magistratu, & alijs, qui cum priuati

nunc

Belli alios fuisse suos, de cretis & literis Philippi probat.

Demosthenẽ nec à Philippo cõcitati belli accusari.

* Legitur & Λαομίδωας.

nunc sunt, omnibus modis efficere student, ut populus, repudiata mecum inita anticitia, ad bellum redeat, atq; in eo conficiendo multo magis elaborant, quàm ut Selymbrianis opitulent: eamq; rem sibi questui fore putant. Ego tamen id neq; uobis neq; mihi consultum esse puto. Quamobrem & nauigia quæ nunc ad me perducta sunt, uobis remitto: atq; in posterum, si uestros magistratus uetueritis malitiose rempub. gerere, et coercueritis, operam dabo, ut & ego pacem custodiam: Valet. Hic nusquã Demosthenis meminit: neque de me quicquam queritur. Quamobrem igitur, cum alios accuset, actorum meorum non meminit? quòd iniuriarum suarum meminisset, si quid de me scripsisset. His enim ego inhærebam, & ijs ad uersabar, ac primùm Peloponnesum legationẽ decreui, cum ille primùm in Pelopõnesum inuaderet, deinde Euboicam, cum Euboicam attingeret: post, expeditionem Oritanam, non iam legationem, itemq; Eretriensem, cum ille iam tyrannos in illis urbibus cõstituisset. Post hæc classes illas omnes ablegauit, per quas Chersonesus conseruata est, & Byzantium, & omnes foederati. Vnde uobis res pulcherrimæ, laudes, gloria, honores, coronæ, gratiarum actiones ab ijs qui beneficijs affecti fuerant, reddebantur. Eorum autem qui afficiebantur iniuria, ijs qui uobis obtemperarant parata fuit salus: qui uerò neglexerunt, id consecuti sunt, ut sæpe uestrarũ prædictionum meminerint: utq; sibi uos non modò consultum uoluisse, sed etiam prudentes homines & uates esse putent. Euenerunt enim omnia, quæ uos eis prædixeratis. At qui magnam pecuniam daturũ fuisse Philistidem, ut Oreum: magnam & Clitarchũ, ut Eretriam obtineret: magnam etiam Philippum, ut ea cõtra uos præsidia haberet, & cæteri eius conatus nõ patferent, utq; in reliquas eius iniurias nemo usquã inquireret: nemo ignorat, & tu minime omnium. Legati enim tum à Clitarcho & Philistide huc missi, apud te diuersabantur Aeschine: tu eorum eras procurator, quos resp. ut hostes, & neq; iusta neq; utilia postulantes, repulit, ij tibi amici fuerunt. Nihil igitur horum factum est, ò homo in me maledice, qui dicis me accepta tacere pecunia, expensa clamitare. Tu uerò non ita, sed clamitas & dum habes: & nunquam defines, nisi te hi coercuerint hodie coactum in ordinem. Ob ea igitur, cum uos me tum coronassetis, & Aristonicus easdem scripsisset syllabas, quas Ctesiphon hic nunc scripsit, & proclamata esset in theatro corona, & secundum hoc mihi nunc sit præconium: neq; aduersatus est Aeschines, cum adesset, neq; decreti autorem accusauit. Age cape & hoc decretum, & recita. **DECRETVM.** Prætor Chæronida Hegemonis F. vi. Cal. Februarias, tribu Leontina præsidente, Aristonicus Phrearrius dixit: Posteaquam Demosthenes Demosthenis F. Peaniensis, multa & magna officia præstitit populo Atheniensi, multisq; foederatorum, & cum prius, tum præsentis hoc tempore per senatus consulta opem tulit, & quasdam in Eubœa ciuitates liberauit, & populo Atheniensi bene uelle perseverat, & cum dicit, tum agit quicquid est è re & ipsorum Atheniensium & cæterorum Græcorum: placere senatui populoq; Atheniensi, ut laudetur Demosthenes Demosthenis F. Peaniensis, & aurea corona donetur, & corona in theatro proclametur, bacchanalibus, nouis tra-

gœdis,

Demosthenis acta in repub.

Perstringit Aeschinem.

Simile decretũ antè factũ de Demosthenẽ, & a nemine accusatum.

Commendat
acta sua.

gœdis. Coronæ autem proclamatio curæ sit præfidenti tribui, & agono-
thetæ: sententiam dixit Aristonicus Phrearius. Est ne igitur uestrum ali-
quis, qui dedecus aliquod suscepisse sciat temp. nostram propter hoc de-
cretum, aut illud esse, aut derisam; ea ue accidisse, quæ modò iste futura
esse dicebat, si ego coronarer? Atqui, dum res nouæ sunt, notæq; omni-
bus, siue præclare se habent, gratiam consequuntur: siue quocunq; modo
aliter, supplicium. Constat autem gratiam mihi tunc esse habitam, non re-
prehensione supplicio ue me affectum. Proinde ad ea usque tempora, qui-
bus hæc acta sunt, in confesso est omni tempore ea fecisse me, quæ essent è
republica, quod & dicenda sententia, et decernendo, uobis deliberantibus, fui
superior: & quod decreta perfecta sunt, & coronis respublica, & ego, &
uos omnes propter ea donati: quod uos dijs sacra fecistis & supplicatio-
nes, quasi ea fausta essent. Expulsus igitur ex Eubœa Philippus, ut armis
uestris, sic administratione decretisq; (etiam si rumpentur istorum qui-
dam) meis: aliud oppugnandæ reipublicæ nostræ præsidium quæritabat.
et quia uidebat nos plurimo omnium mortalium importato frumēto uti,
operam dabat, ut frumētariam uectionem in suam potestatem redigeret.
Progressus igitur in Thraciam, à Byzantijs sibi foederatis, petijt primum,
ut unà secum bellum uobis inferrent. Quod cum recusarent, & (quod ue-
rum erat) non ijs se conditionibus coisse societatem dicerent: extructo ual-
lo urbem circumdedit: & machinis admotis, obsedit. Ea dum fiebant, quid
nos facere decuerit, non iam interrogabo. Perspicuum enim est omnibus:
sed quis fuerit, qui iuuerit Byzantios, eosq; conseruarit? Quis obstiterit,
quo minus illis temporibus Hellepontus alienaretur? Vos ô Athenien-
ses, Vos autem cum dico, rempub. dico. Quis uerò reipub. & dicebat, &
scribebat, & agebat: deniq; se administrationi rerū prorsus dederat? Ego.
Atqui ex ijs quantæ ad omnes redierint utilitates, non iam è uerbis est co-
gnoscendum, cum re ipsa sitis experti. Quod enim bellum tum gerebatur,
præterquam quod famam honestam peperit: id quoq; præstitit, ut omnia
ad uitam sustentandam necessaria, & uberius, & minoris pararentur à uo-
bis, quam hac præfenti pace, quam lenes isti cum patriæ detrimento custo-
diunt: ei spei inhiantes, qua utinam frustrentur, necq; unà fruuantur ijs, quæ
uos reipub. amantes, à dijs immortalibus exoptatis: necq; uobis ea imper-
tiant, quæ ipsi instituerunt. Recita eis & Byzantium coronas, & Perin-
thiorum, quibus rempub. propter hæc ornauerunt. **DECRETVM BY-
ZANTIORVM.** Pontifice Bosporicho Damagetus in Tealia de consilij
sententia dixit: Posteaquam populus Atheniensis cum superioribus tem-
poribus bene cupere Byzantijs nō destitit, & socijs cognatisq; Perinthijs,
& multa magnaq; officia præstitit: tum præfenti hoc tempore, Philippo no-
strum agrum & urbem hostiliter aggresso, ad excidium Byzantium &
Perinthiorum, & agrū incendijs, & succis arboribus deuantante: opem
tulit nauibus cētum & uiginti, & frumento & telis & legionibus, nos que
è magnis periculis eripuit, & patriam rempub. restituit, & leges & monu-
menta maiorum: placere populo Byzantium & Perinthiorum, dare A-
theniensibus affinitatem, ciuitatem, agri possessionem, & proprium, &
principem

Byzantium li-
beratum.

Belli pace fe-
licius.

principem locū in spectaculis, apud Tholū, apud senatū & populū, apud
sacrificos, & in urbe habitare uolentibus, immunitatem omnium onerum ci-
uiliū: & erigendas esse statuas in Bosporo tres sedenū cubitū singulas,
populi Atheniensis coronati à populo Byzantium et Perinthiorū. mitten-
da etiā esse munera in celebres Græciæ cōuentus, Isthmia & Nemæa & O-
lympia & Pythia, & proclamandam coronam, qua donatus est populus
Atheniensis à nobis, ut norint Græci omnes Atheniensium uirtutem, &
Byzantium & Perinthiorum pietatem. Recita etiā donatas à Cherrone-
nesitis coronas. **DECRETVM CHERRONESITARVM.** Cherronesitæ
qui Sestum incolunt, Eleuntem, Madytum, Alopeconesum: ornant Athe-
nensium senatum & populum aurea corona sexaginta talentorū, & Gra-
tiæ aram extruunt & populi Atheniensis, quod in Cherronesitas benefi-
cium contulerit omnium maximum, ereptos è Philippi manibus, & resti-
tuta patria, legibus, libertate, sacris: & sequenti æuo omni non desinent a-
gere gratias, & quacunq; ratione poterunt, benemereri hæc decreuerunt
in communi concilio. Non igitur id solum, ut Cherronesus & Byzantium
seruaretur, & Hellepontus dominatu Philippus tum excluderetur, & reip.
propter hæc honos haberet, consilio meo & administratione perfectum
est: sed illud etiam mortalibus omnibus ostensum, quanta esset & reip. no-
stræ bonitas, & Philippi improbitas. Nam is quidem amicus & socius By-
zantium, palam omnibus eos obsidebat: quo quid fieri possit foedius, aut
sceleratius? Vos autem, qui non iniuria multa, eaq; graui de eis queri po-
tuissetis, propter ea quæ superioribus temporibus in uos cōmiserant: non
modò memoriam iniuriarum oblitterastis, & ne iniurijs afficeretur, prohi-
buitis, sed etiam conseruastis, unde gloriam, beneuolentiam estis ab om-
nibus assecuti. Ac multos iam à uobis, uerfatos in rep. coronis esse dona-
tos, sciunt omnes: propter quem autem alium respub. coronata sit (consi-
liarium dico, & oratorem) nisi propter me, nemo omnium dicere queat.
Ut autem & maledicta quibus Eubœenses & Byzantios incelsit, refricās
eorum memoriam, si quid in uos commiserant inciuilius, calumnias esse
ostendam: non propterea tantum quod mendacia sint (nam id uos præsci-
re arbitror) sed, ut maximè uera essent: quia tamen ita agi, ut ego egi, fuit u-
tilissimū, unum atq; alterum præclarū reip. facinus exponam, idq; paucis.
Etenim & singulis priuatim & publicè omnibus danda est opera, ut in ea
quæ habent honestissima, intuentes, cætera semper studiose faciant. Vos
autē, Atheniensis, cum Lacedæmonij terra mariq; imperarent, & undiq;
finitima Atticæ loca præfectis, & præsidijs Eubœam, Tanagram, Bœo-
tiam uniuersam, Megara, Aeginam, Cleonas, reliquas insulas obtinerent:
urbe nō mœnia tum habente, egressi estis ad Aliartum: atq; iterum, non
multis diebus post, ad Corinthum: quum illius temporis Atheniensis
multas causas simulatum haberent erga & Corinthios & Thebanos, pro-
pter ea quæ bello Decelico facta erant. Sed iniuriarum non meminerunt,
& mulum abfuit ut id facerent. Atqui Aeschine tum utraq; hæc, necq; pro
benemeritis suscipiebant, necq; carere periculo uidebant: sed propterea nō
deserebant supplices, quin pro gloria & honore semetipsos periculis offe-
rebant,

Cherronesitas
liberati.

Amplificatio
per cōtentio-
nem.

Propter solum
Demosthenē
Atheniensis
coronati.

Rectè defen-
sos esse Eubœ-
enses et Byz-
tios exemplis
probat.

γνώμην.

Bœotij,
Corinthij.

Breve & irreparabile tempus omnibus est uita: sed famam excipere facit, hoc uirtutis opus.
 rebant, recto & honesto consilio. omnium enim hominum uita morte finitur, etiam si quis in corte conclusum tueri sese studeat. Fortibus autem uiris semper res honestæ præclaræ quæ omnes, spe bona tanquam clypeo fretis & munitis suscipiendæ sunt, & quicquid Dei uoluntate contigerit, infractis animis perferendum. Hæc maiores nostri factitabant, hæc natu grandiores è uobis, qui Lacedæmonios non amicos, neque benemeritos, sed post multas et magnas iniurias reip. nostræ factas, cum Thebani post Leuctricam uictoriâ eos delere instituerent, obstististis, non perterriti robore illo Thebanorum, & gloria qua florebant: neque ratione inita, quid in uos illi commississent, pro quibus pugnabatis. Illis itaque factis, Græcis omnibus declarastis, quicquid tandem in uos ab ullo commissum fuerit, contra eum uos cæteris in rebus retinere iracundiam: sin eorum salus aut libertas periclitari cœperit, uos offensus & obliuisci, & nullam rationem habituros. Neque in hos tantum ita fuistis animati, sed rursus, cum Thebani Eubœam sibi uendicarent, non neglexistis: neque Themisonis & Theodori iniuriarum de Oropo estis recordati, sed & his operam tulistis: cum eo primum tempore reipub. ultrò se obtulerint quidam triremes instructuri, quorum unus ego fui: sed nondum de his. Etsi autem præclarum fuit conseruasse uos insulam: illud tamen fuit multo præclarior, quod redactis in potestatem uestrâ & ciuib. & oppidis, ea iuste reddidistis illis ipsis qui in uos deliquerant, nulla iniuriarum, cum ad fidem uestram confugissent, habita ratione. Sexcenta alia recensere possem, quæ prætereo, nauales pugnas, expeditiones, terrestria prælia, & olim commissa, & nunc uestra ætate: quæ reip. nostra omnia pro cæterorum Græcorum libertate gessit, & incolumitate. Proinde ego, cum spectassem remp. nostram, tot & tantis in rebus pro aliorum utilitate dimicare uoluisset: cum ipsius quodammodo res ageretur, quid iubere, quid ue suadere illi debui: ut succenseret scilicet ijs qui defendi se cupiebant: & causas quareraret, propter quas omnes utilitates abijceremus? Ecquis me iurè non occidisset, si ueterem reipub. dignitatem & gloriam, uerbo duntaxat dehonestare instituissem? Nam ipsam rem fatiscio, uos nequaquam fuisse admissuros. Quod si uoluissetis, quid uobis obstisset? non licebat: non erant isti qui id consulerent? Nunc ad ea reuertar, quæ post hæc ordine administraui, in quib. uos rursus considerabitis, quid reip. fuerit utilissimum. Nam cum uiderem, Athenienses, classem uestrâ dilabi, & homines locupletes paruis impensis immunitatē consequi, ciues autem mediocres aut tenues rem familiarē perdere, atque ita fieri etiâ ut reip. occasiones negligeret: legem tuli, qua & officium facere coegi locupletes, & iniuria prohibui deinceps tenuiores: atque effeci, quod utiliss. fuit, ut ciuitas tēpesti uè instrueretur: atque in ea causa uiolatarum legum accusatus, ad uos sum ingressus et absolutus, & quintam suffragiorum partem non tulit accusator. At quantam pecuniam duces classium aut secundanos, aut tertianos mihi daturus fuisse putatis? maximè ut eam legem non ferrem: sin minus, ut præuaricatus eam non perferrem? Tantam, Athenienses, quantam apud uos dicere non audeo. Neque id ab re faciebant. Per priores enim leges eis licebat sedenis obire munera, sic ut ipsi pauca, immò nihil impenderent: inopes

inopes autem ciues attererent. Mea uero lege cauebatur, ut pro facultatibus & portione singuli conferrent. Ita binarum triremium præfectus extitit, qui prius sextus & decimus in unam contribuerat. Neque enim triremium præfectos se nominabant, sed contributores. Id igitur ut caueretur, ne ue iusta præstare cogere, nihil est quod daturi non fuerint. Ac mihi primum decretum recita, quo in iudicium ueni: & recensiones, tum illam ueteris legis, tum hanc meæ. Recita. **DECRETVM.** Prætor Polyde xvi. Cal. Septembris, tribu præside Hippothoontia, Demosthenes Demosthenis F. Pæniensis, legem naualem priori substituit, qua contributiones fiebant trierarchorum: & suffragia tulit senatus & populus. Cum autem uiolatarum legum reum fecisset Demosthenem Patrocles Phlyensis, non accepta suffragiorum parte, soluit quingentas drachmas. Agere profer & præclaram recensionem. **RECENSIO.** Trierarchi ad triremem uocentur sedeni, è manipulorum contributionibus, à quinq; & uiginti annis usque ad quadraginta, qui ex æquo suppeditent. Agere confer cum hac meæ legis recensionem. **RECENSIO.** Trierarchi ad triremem deligendi sunt è censu rei familiaris à denis talentis, quod si res familiaris pluris æstimata fuerit, munus id pro portione ad ternas naues & scapham progrediatur. Eadem ratio seruetur in ijs quorum opes decem talentis sunt minores, ut contributis alijs, decem talenta expleant. Num parum opis attulisse uideor pauperibus, aut parum impensuros fuisse putatis diuites, ne qua præstare cogentur? Neque uero illud solum mihi laudi duco, quod non præuaricatus sum: aut, quod accusatus, absolutus sum: sed quod conducibilem etiam legem tuli, & ipsa experientia comprobata. Nam cum totius belli tempore classes ex mea lege mitterentur, nullus unquam trierarchus supplex fuit, ut oneratus: nullus in Munychia sedit, nullus à classarijs uinctus est, nulla triremis neque foris ob tarditatem perijt reip. neque domi relicta fuit, quod ire non posset. At ueteribus legibus hæc omnia fiebant, & in causa erant pauperes, qui obire munera non poterant. Multis sanè facultates deerant. Ego autem cum à pauperibus ad diuites trātulisset trierarchias, omnia ritè fiebant. Enim uero hoc ipsum etiam laudè mereor, quod omnia eius generis munia mihi delegi, unde ad remp. simul & gloria & honos & copiarum redibat: quodque nihil inuidè, nihil acerbè, nihil maliciose gessi, aut abiecit, aut contra urbis dignitatē: & eundem esse meum animum constat, & in urbanis administrationibus, & in Græcorum negocijs. Neque enim in rep. locupletum gratiam prætuli defensionem multitudinis: neque in rebus Græcorum Philippi munera & hospitium pluris feci, quam communes Græcorum omnium utilitates. Reliquum nunc esse mihi puto, ut de præconio dicam, & rationibus referendis. Nam & optima fecisse me, et perpetuo uestri esse studiosum, satis ex his que dicta sunt, à me ostensum esse existimo. Tametsi actorum in rep. factorumque meorum partem maximam prætereo: existimans primum ordine mihi ad uiolatarum legum crimen esse respondendum. deinde, tametsi de reliquis administrationibus nihil dixerò, uestrum tamè omnium conscientiam pro me loqui. Ac uerba quidem, que iste sursum & deorsum permiscendo de uiolatis legibus faciebat, ita me dixissent, neque uos percepisse arbitror,

Utilitas legis Demosthenica.

Demosthenis integritas in gereâ reipub.

Transitio ad præconium.

Obscuritas uerborum Aeschin.

Administrati-
onum, non do-
nationum cau-
sa, obnoxius
referendis ra-
tionibus.

Ab iniquo.

Laudatus non
ob administra-
tionē, sed pro-
pter liberalita-
tem.

Ab exemplis.

Nausicles.

Charidemus
Diotimus.

arbitror, neque ipse potui plerumque intelligere. Simpliciter autem recta uia de iure disputabo. Ego tantum abs sum ab eo, ut dicam me non esse obnoxium (id quod iste modo subinde exagitabat & inculcabat) ut per omnem uitam obnoxium esse me fatear reddendę rationi eorum quę administrarim aut gesserim apud uos: sed eorum quę de me pollicitus & largitus sum populo, nullum me diem obnoxium esse affirmo. Audis Aeschine? neque alium quenquam, etsi nouem uirorum aliquis fuerit. Quę enim lex est tanta iniquitate & inhumanitate referta, ut aliquem liberalitate usum, & gratia spoliaret, & calumniatores ducat, illosque rationibus alienę liberalitatis exigendis præficiat? nulla certe. Quod si quam iste esse ait, ostendat: ea ego acquiescam, & tacebo. sed nulla est, Athenienses. At iste calumniator, tum quod theatralis pecunię curator, largitus sum pecuniã, eum, inquit, obnoxium laudauit senatus, non scilicet ob eorum quicquam, quorum rationes referendę mihi erant, sed ob ea quę largitus sum, o calumniator. Sed & murorum, inquit, instaurator fuisti. & ob hoc ipsum recte laudabar, quod impensas de meo sum largitus, & non expensas tuli. Expensi enim tabule, rationes & inquisitores requirunt: donatio autem, gratiarum actionem & laudationem merito consequitur. Quapropter hic ea de me scripsit. Atque hæc ita se habere, & non tantum legibus, sed uestris etiam moribus esse definita, ego facile multifariam ostendam. Primum, Nausicles, dum cum imperio fuit, sæpe à uobis corona donatus est ob priuatam liberalitatē. Deinde cum Diotimus clypeos dedit, atque iterum Charidemus, coronis ornati sunt. Etiam Neoptolemus hic, cum fuerit multis operibus præfectus, propter ea quę de suo largitus est, honoribus, est affectus. Nam id quidem indignum esset, si cui magistratu aliquo fungenti, aut largiri sua reip. propter magistratum non liceret, aut pro datis non recipienda gratia, sed ratio reddenda esset. Hęc ut uerè à me dici cõstet, cape ipsa decreta de his facta, et mihi recita. Recita. **DECRETVM.** Prætor fuit Demonicus Phlyensis, vi. Cal. Septemb. cum de sententiã senatus & populi Callias Phrearrus dixit: placere senatui populoque, corona donare Nausiclem armamentario præfectum, quod, cum Athenienses legionarij bis mille essent in Imbro, & Atheniensibus insulam incolentibus opem ferrent, cum Phialo quæstor designatus, propter tempestates nauigare non posset, & stipendia fouere militibus, de suo numerauit, & populo expensa non tulit: & proclamandam esse coronam bacchanalibus, nouis tragœdis. **DECRETVM.** Dixit Callias Phrearrus, Coss. de sententiã senatus referentibus: postquam Charidemus cum legionibus Salaminem missus, & Diotimus magister equitum, in conflictu ad fluuium militibus quibusdam ab hostibus spoliatis, priuatis sumptibus adolentes armarunt clypeis octingentis: placere senatui populoque, ut donentur Charidemus & Diotimus aurea corona, et proclamentur Panathenais magnis in gymnico certamine, & bacchanalibus, tragœdis nouis. Proclamatio autem curę sit sexuiris Coss. agonothetis. Horum singulis, Aeschine, magistratus quem gesserant, rationes referendę erant: ob ea propter quę coronabantur, non item. Proinde nec mihi. In simili enim causa simile mihi cum alijs ius quoque tribuendum est. Largitus sum, & propterea laudor:

laudor: neque propter ea quę de meo dedi, sum obnoxius, in magistratu fui, & de eo rationes retuli, non de ijs quę largitus sum medijs fidius. At malę gessi magistratum? cur uerò tu, qui ades cum me quæstores introducerent, non accusabas? Ut autē sciatis istum ipsum testificari mihi, me ob ea esse corona donatum, propter quę rationes reddendę mihi non fuerunt, cape & recita totum decretum de me factum. Quod enim senatusconsultum non accusauit, eo ipso calumniatorem eum agere accusatione sua, constabit. **DECRETVM.** Prætor Euthycle, iij. Cal. Nouemb. tribu præsidere Oeneia, Ctesipho Leosthenis F. Anaphlystius dixit: Quoniam Demosthenes Demosthenis F. Pæaniensis, muris reficiendis curator factus, tria talenta de suo in opus infumpta populo donauit: & theatri pecunię præfectus, largitus est ex omnibus tribubus ijs qui theatri pecunia fruuntur, centum minas ad sacrificia: placere S. P. Q. A. laudare Demosthenem Demosthenis F. Pæaniensem uirtutis ergo & bonitatis, qua constanter utitur omni tempore in populum Atheniensem: & ornare corona aurea, & proclamare coronam in theatro bacchanalibus, tragœdis nouis: præconiū autē curę sit agonothetę. Quę igitur largitus sum, hæc sunt, quorum tu nihil accusasti. Quę uerò senatus pro his mihi tribuenda censet, ea sunt quę accusas. Quę igitur data accipere, legitimum esse confiteris, pro ijs relata gratiam uiolatarum legum accusas: at homo profligatissimus, & dijs inuisus, et reuera liuidus, qualis erit per deos? non ne talis? Iam quod ad præconium in theatro attinet, sexcenties sexcentos esse proclamatos prætereos: & me sæpe ipsum prius esse corona donatum, sed Deum immortalem, ita ne uacors es & stupidus, Aeschine, ut intelligere nequeas, ei qui coronatur, eandem contingere felicitatem ubicunque corona proclametur: sed propter corona donantium utilitatem in theatro fieri præconium? Nam quotquot audiuerunt, hi ad bene de republica merendum excitantur: & eos qui gratiam referunt, magis laudant, quam eum qui coronatur. Quapropter legem hanc respublica tulit, sed ipsam cape mihi legem, & recita. **LEX.** Quos municipia quædam coronant, earum coronarum præconia fiant in ipsis municipijs: nisi si quos ipse populus Atheniensis aut senatus coronat, eos uerò liceat in theatro bacchanalibus proclamari. Audis Aeschine legem perspicue dicere, præterquam si quos populus aut senatus corona ornauerit: hi uerò proclamentur. Quid igitur o miser calumniaris? quid fabulas comminisceris? cur uerò te non purgas ob ista deliria? neque erubescis inuidię actionem instituere, non criminis alicuius: & leges alias immutare, alias mutilare, quas integras legi oportebat utique his, qui se ex legibus pronunciaturos iurarunt: Et cum ita te geras, recenses que inesse oporteat homini populari: tanquam statuam elocaris ex tabulis, eam que postea receperis non ita perfectam, ut tabulę iubebant: aut tanquam è uerbis, & non è factis & rebus gestis homines populares æstimentur: & uociferaris, fanda que & nefanda nominas, tanquam de plaustro, quę tibi tuoque generi insunt, non mihi. Atqui & hoc ego Athenienses conuicium ab accusatione differre existimo, quod accusatio crimina complectitur, quorum supplicia legibus constituta sunt: conuicium autem maledicta,

C c 3 quę pro

Se non malę
gessisse magi-
stratum.

Præconium in
theatro.

Infectio ca-
lumniatoris.

Conuicij
accusationis di-
scrimen.

quæ pro sua quicquid natura inimici alij in alios dicere solent. Aedificata autem puto à maioribus hæc prætoria, non ut uobis è priuatis ædibus in ea cõuocatis, nefarijs maledictis alios alij profcinderemus, sed ut inuiros in rempublicam conuinceremus. Quæ cum Aeschines æquè mecum sciret, furram agere, quàm accusatorem maluit, sed hic quoque tamen par pari referre est æquum. Iam igitur eò ueniam, si hoc prius interrogaro: Vtrum te aliquis reipub. hostem, an meum esse dicat: meum nimirum. Cur igitur, ubi me horum uicem ex legibus ulcisci potuisses, si quid deliquissem: neglexisti in relatione rationum, in accusationibus, in alijs iudicijs? Vbi autè ego rebus omnibus sum innocēs, legibus, tempore, præfinitione, præiudicijs sæpenumero prius hisce de rebus factis, innocentia mea subinde declarata: & existimationis siue plus, siue minus (ut in reb. publicè factis) ad rempublicam redire necesse est, ibi occursum. Vide, ne cum horum sis hostis, meum esse te simules. Postquam igitur, quod sit pium & iustum suffragiū, omnibus est ostensum: necque, ut uideo (quamuis à conuicijs naturà abhorream) oportet propter coaceruata istius maledicta, pro multis & falsis maxime necessaria de eò dicere, atque ostendere, quis ille cum sit, & quibus ortus natalibus, ad eò petulanter maledicere cœpset, & uerba quædam exagitet, cum ipse ea dixerit, quæ quis est homo paulo moderatior qui nominare nõ uereatur? Nam si Aeacus, aut Rhadamanthus, aut Minos esset accusator, & nõ uilitigator, rabula forensis, scriba perditus: eum talia fuisse dicturum nõ existimo, necque tam molesta uerba conquisiturum, tanquã in tragœdia clamitantem, ò tellus, & sol, & uirtus, & huius generis alia: et rursus, intelligentiam & eruditionem, inuocantem, qua honesta & turpia discernantur. hæc enim utique dicentè eum audiuitis. Quid uerò tibi, aut tuis, ò sentina flagitiorum, est cum uirtute commercij? quæ ue talium rerum dijudicatio? unde assecutus? qui eam dignitatem adeptus es? Est uerò tibi fas eruditionis facere mentionem, qua qui uerè perpolitum sunt, eorū nemo de se tale quicquid dixerit: sed uel alio dicente, erubesceret. ij uerò qui liberalis institutionis sunt expertes, ut tu, & præ ingenij stupore tamen simulant id cõsequuntur, ut auditores fastidio enecent, cum talia iactant, non ut tales esse uideantur. Quamquã autem copia non deest eorū que in te dicã, tamen dubito cuius rei primùm faciam mentionem. utrū illud dicam, patrem tuū Trometem seruissè seruitutè apud Elpiam, qui literas ad Thesei fanū doceret, crasis compedibus & ligno uinctū: aut matrem tuam diurnas nuptias in fornice apud Calamitè heroem, celebrantè, te nobis elegantem istam imaginem, & summum histrionem edidisse? An ut tibicen nauticus Phormio, Dionis Phrearrij seruus, eam ab illo præclaro quæstu reuocarit? Sed ita me Iupiter dique omnes ament, uereor, ne dum te digna dico, orationem me indignam instituisse uidear. His igitur omisissis, ab istius ipsius uita primordium capiam. *Necque enim eorum fuit, quorum fuit: sed eorum unus fuit, quos populus execratur. Nam serò tandem, serò inquã, heri quidem certè, & nudius tertius simul, Atheniēsis factus est, & orator: ac duabus syllabis additis, patrem pro Tromete fecit Atrometū: matrem autem perquam grauius Colauotheam nominauit: quam Empusam omnes

Aeschines rei
pub. hostis, nõ
Demofthenis.

Recriminatio
Aeschinis.

Sesquipedalia
uerba Aeschinis.
Inscitia.

Aeschines pater.
Mater.

Aeschines adulterius ciuis.
ἐδὲ γὰρ ἐν ἑτῷ
γενεῶν.

omnes sciunt fuisse uocitatum, indito nimirum ex eò nomine, quòd omnia & faceret & pateretur. Nam unde alioqui? Sed tamen ad eò ingratus es & improbus natura, ut liber è seruo, & diues è mendico per hoc factus, non modò gratiam eis non habeas: sed mercede conductus, his in gerenda republica aduerseris. Ac quæ in controuersia sunt, utrum ea pro republica dixerit, omittam. Quæ autem eum fecisse pro hostibus planè compertum est, ea in memoriam reuocabo. Quis uestrum ignorat, Antiphontem illum ciuitate eiectum, qui Philippo pollicitus, se naualia uestra incensurum, in urbem uenit? Quem cum ego in Piræo occultatum cepissem, & in concionem adduxissem: clamitando inuidus iste, & uociferando, me in populari imperio indigna facere, qui calamitosis ciuibus insultarem, & ædes inuaderem: effecit, ut sine decreto dimitteretur. Quod nisi senatus Areopagiticus, reanimaduersa, & uestram ignorantiam alieno tempore, accidisse, conspicatus, hominem indagasset, & comprehensum, ad uos reduxisset: ereptus fuisset homo talis, euitato que supplicio, amissus per istum speciosum orationem. Nunc uos eum quæstione habita, occidistis, quemadmodum sanè & istum occisum oportebat. Itaque gnarus istius facinorum senatus Areopagiticus, cum uos eum patronum Delphici templi misissetis, eadem ignorantia, qua multa uobis negocia publica elabuntur è manibus: ut eum etiam in consilium adhibuistis, decernendi tradita auctoritate: istum statim repudiavit ut proditorem, & Hyperidi orationem mandauit: id que ab ara ferens suffragia, fecit, neque ullum suffragium pro isto impuro latum est. Hæc, ut à me uerè dici constet, accerse mihi harum rerum testes. TESTES. Testificantur Demostheni uice omnium hi: Callias Suniensis, Zeno Phlyensis, Cleo Phalereus, Demonicus Marathonus: cum populus aliquando designasset Aeschinem patronum Delphici templi ad Amphictyones, nos in confesso iudicauimus Hyperidem digniorem esse, qui pro ciuitate orationem haberet, & missus est Hyperides. Proinde cum istum uerba facturum senatus repulerit, & id munus alteri mandarit: tum proditorem eum esse, tum uobis malè uelle declarauit. Vnum igitur hoc factum est, istius hominis generosi, non ijs sanè simile, quorum me accusat. Iam alterum recordamini. Cum Philippus Pythonem misisset Byzantium illum, & à socijs suis uniuersis legatos unà misisset, ut probro affecturus urbem, & ostensurus eam derelinquere: tunc ego Pythoni insolescenti, & acriter in uos inuehenti, non celsi, neque stationem deserui, sed surrexi, & respondi, & ciuitatis nostræ causæ non defui, & Philippi iniurias tam euidenter coargui, ut eius socij ultrò surgerent & confiterentur. At iste illis aderat, & in patriam testimonium dicebat, id que falsum. Neque hæc ei satis erant, quin denuò post hæc, cum Anaxino exploratore in Thraonis ædibus congressus, deprehensus est. Atqui ab hostibus missum solus solum conuenit, & cum eo consilia communicauit: is ipse naturà fuit explorator, & hostis patriæ. Atque hæc à me uerè dici, ut appareat, uoca mihi horum testes. TESTES. Celedemus Cleonis F. Hyperides

Aeschines facta cõtra rem publicam.
Antiphon deo sensus.

Aeschines à senatu Areopagitico improbat.

Aeschines hostium legatis suffragatus.

Cum Anaxino exploratore congressus.

Hyperides Callæschri F. Nicomachus Diophanti F. testificantur Demostheni, iureiurando adacti à ducibus, scire se, Aeschinem Atrometi F. Cothocidem conuenisse noctu in ædes Thraſonis, & consilia communicasse cum Anaxino, qui iudicatus fuit missus esse explorator à Philippo. Hæc testimonia relata sunt prætorè Nicia, tertio Nonas Iunias. Infinita alia, quæ de eo referre possem, prætermitto. Nam ita omnino se res habet. Multa ergo huius generis etiam nunc possem ostendere, in quibus iste illis temporibus & hostibus inferuire & insultare mihi deprehensus est, sed ea uos non diligenter memoriæ mandatis, neque ea qua conueniebat iracundiâ, prosequimini: & prauæ cuiusdam consuetudini multum licentiæ dedistis, ut cui libet liceat uestris utilitatibus patrocinantem supplantare et calumniari, uoluptatem & suauitatem audiendi conuicia, publicæ utilitati præferentes. Quapropter facilius est, & semper tutius, hostibus inferuendo locare operam, quam eam in repub. deligere stationem, qua uestra commoda propugnentur. Ac ante bellum apertè Philippum defendere, graue quidē certe fuit, o tellus & dii: quis enim neget? contra patriam, sed date, si uultis, date ei hoc, sed cum spoliatis iam palam nauibus uastata Chersoneso, homo Atticam inuaderet, neque iam dubiæ res essent, sed bellum impēderet: quid pro uobis unquam egerit inuidus iste iambographus ostendere non poterit, neque extat ullum uel maius uel minus decretū, factum ab Aeschine, pro utilitate reipublicæ: sin aliquod extare dicit, ostēdat nunc ad meam aquā, sed nullum extat. Alterutrū autem necesse est, eum aut quod nihil eorum quæ tum à me agebantur, posset reprehendere, non alia præter ea scripsisse: aut quod hostium commodis studeret, non in mediū his protulisse meliora. Sed non dicebat, credo, neque scribebat, cum uobis aliquid mali dandum esset: Imò nemini alij dicendi locus erat. Ac cætera quidem respublica ferre poterat, ut apparet, quæ iste clam faciebat: unum autem perfecit eiusmodi Athenienses, quod ceteris omnibus fastigium imponeret, in quo magnam orationis suæ partem cōsumpsit, Amphissensium Locrorum decreta recensendo, spe peruertendæ ueritatis. Id uerò non ita est. Nam qui fieri possit: multum certè abest, neque tu unquam elues ea quæ illic egisti: non aded multa dices. Aduoco autem in conspectu uestro, Athenienses, deos deasque uniuersos, qui terram Atticam tenent, & Apollinem Pythiū, qui est huic urbi patrius, & hos omnes precor, ut, si uera nunc apud uos dixerō, & tunc statim pro cōcione dixi, cum primum uidi impurum istum eam rem aggredi (cognoui enim statim, cognoui) ut mihi felicitatem tribuant & salutem. Sin ex odio aut propter priuatam simultatem, crimē istū falsum impingo, ne me ullius boni fructum capere patiātur. Cur uerò hæc imprecatus sum, tamque uehementer asseueraui: quod cum & tabulas in curia repositas habeam, quibus hæc possum apertè ostēdere, & uos rem meminisse sciam, illud uereor, ne iste minor quam qui tantum dare malorum potuerit, existimetur, quod prius accidit, cum miseris Phocensibus internecionis fuit autor falsa huc renunciando. Nam bellum Amphissense, propter quod ad Elatiam uenit Philippus, & propter quod Amphictyonum dux designatus fuit, quæ res uniuersam Græciā euertit, is est qui excitarit,

& om-

& omnium unus uir maximorum autor malorum, & tum statim me testificante & clamitante in cōcione: Bellum in Atticam introducis Aeschine, bellum Amphictyonicum: alij qui aduocati cum eo confidebant, me cōcionem habere uetabant: alij demirabantur, & inane crimen propter priuatam simultatem inferre me ei putabant. Quæ autem natura fuerit rerum illarum, & qua de causa instructæ illæ fuerint, & quomodo gestæ, nunc audite, quando eum audire uobis non licuit. Negocium enim probè concinnatum uidebitis, & magnas utilitates ad cognitionem rerum cōmunium capietis. Et quanta fuerit in Philippo calliditas, spectate. Belli uestri finis aut exitus nullus erat Philippo, nisi Thebanos & Theſſalos hostes effecisset urbi: & quantumuis miserè & malè uestri duces cum eo bellarent, tamē ab ipso bello & prædonibus, infinitis malis uexabatur. Neque enim è ditio- ne eius quicquā quod ibi nasceretur, uel exportabatur, uel importabatur, quo ipse indigebat. Neque uerò erat eo tēpore mari uobis potentior: neque in Atticam uenire poterat, si nec Theſſali eum sequerentur, nec Thebani transitum darent. Vfu ueniebat autem ei qualescūque duces missos à uobis (omitto enim hoc) prælio superanti, ob ipsam loci naturam, et utrorumque facultates, ut malè tractaretur. Quod si suarum causa inimiciarum, siue Theſſalis, siue Thebanis suaderet, ut uos inuaderent, neminem sibi obtemperaturum putabat: sin per speciem communis cause illorum dux designaretur, facilius sperabat se alia fraude, alia persuasione consecuturum. Quid igitur instituit? spectate quā bene, bellū excitare inter Amphictyones, & de Pylæa tumultum, ad ea enim statim putabat eos ipsius opem requisituros, cuius belli, si quis uel à se missus assessor uel suorum sociorum autor esset, rem fore suspectam putabat, & Thebanos & Theſſalos, & omnes fore cautiōres. Sin Atheniēsis, & à uobis esset, suis aduersarijs, qui id ageret, facile clam futurum, id quod accidit. Quo igitur ea pacto confecit? Cōducit istum. Nemine autem rem, ut opinor, præsciente, aut cauente (quem admodum apud uos talia fieri solent) designatus iste Pylagoras, & tribus quatuor uel suffragatis, renunciatus est. Vt autē assumpta reipub. nostræ autoritate ad Amphictyones uenit, alijs rebus omnibus relictis & despectis, ea confecit, propter quæ cōductus erat, & uerbis speciosis, & fabulis, unde Cyrhæus ager consecratus esset, cōpositis atque cōmemoratis: hominibus eloquentiæ non assuetis, et futura non prospiciētibus, assessoribus, persuadet, ut decernerēt obeundū esse agrum, quem se Amphissenses ut suū fundum colere dicebant, iste autem ad consecratam regionē pertinere criminabatur: Locrensibus nullam multam nobis imponentibus, neque ea quæ nunc iste per mendacium causatur, postulātibus. Quod inde cognoscetis. Haud licebat utique Locrensibus, non citata nostra urbe, iudicium contra nostrā urbem exequi. Quis igitur uos citauit? quo præditus magistratu? dic quis sit cōscius? ostende. Verūm haudquaquam poteris: sed inani isto prætextu abutebaris, & falso. Obeuntibus autem agrum Amphictyonibus de sententia istius, facto impetu Locrensibus, parum abfuit, quin uniuersos iaculis conficerent: quosdam etiam comprehenderunt legatorum. Vt uerò semel ex his querimoniæ, & bellum aduersus Amphissenses constatū

Consiliū Philippi exponit, de excitando bello Amphictyónico.

Aeschinis a-
cta, cum lega-
tus in Pylas
isset.

D d est:

πρὸς Ἀθηναίους
et
querela de le-
uitate Atheni-
ensium.

O pernicio-
sam stultitiam

Concessio.
Belli tempore
nihil actum
ab Aeschine
pro utilitate
reipublicæ.
Dilemma.

Belli Amphic-
tensis autor
Aeschines.

Imprecatio.

Philippus cre-
atus impera-
tor Amphicty-
onum.

est: primum Cottyphus ipsorum Amphictyonum duxit exercitum. Ut autem alij non uenerunt, alij qui uenerant, nihil egerunt: insequente conuentu ad Philippum statim ducem referebant subornati, & olim scelerati quidam e Theffalis & alijs oppidis, & causas probabiles habebant: aut enim ipsis tributa conferenda, & alendum peregrinum militem dicebant, & puniendos qui facere id recusarent: aut illum ducem eligendum.

Elateæ occu-
pato.

Quid multis? sic creatus est imperator: & post hæc, collecto statim exercitu, progressus tanquam ad Cyrhæum agrum, multum ualere iussis & Cyrhæis & Locrensisibus, Elateam occupat. Quod nisi statim Thebani, mutata sententia, se uobiscum coniunxissent, tanquam torrens uniuersa belli moles in urbem nostram irruisset. Nunc (tum quidem) eum illi subito cohercuerunt, idque factum est cum primis, Athenienses numinis alicuius benignitate erga uos: post autem, & quantum in uno uiro est, mea quoque autoritate. Da uero mihi decreta ista, & tempora, quibus horum quidque factum est, ut sciatis, quantis rebus turbatis, nefarium istud caput poenas non dederit. Recita decreta. **DECRETVM AMPHICTYONVM.** Sacerdote Clinagora, uerno conuentu, uisum est Pylagoris & assessoribus Amphictyonum: quoniam Amphissenfes sacrum agrum inuadant & conferant, & armentis depascant: Pylagoris & assessoribus in rem præsentem ueniendum, & columnis limites dirimendos, & interdicens Amphissenfisibus, ne in posterum inuadant. **ALIVD DECRETVM.** Sacerdote Clinagora, uerno conuentu, uisum est Pylagoris & assessoribus Amphictyonum, & communi Amphictyonum, quando Amphissenfes sacrum agrum inter se partiti colant, & armenta in eo pascant: & cum id facere prohiberentur, armata manu progressi, commune Græcorum concilium ui repulerint: quosdam etiam uulneribus affecerint, & ducem creatum ab Amphictyonibus Cottyphum Arcadem: legationem ad Philippum Macedonem mittendam, & petendum, ut opituleretur & Apollini & Amphictyonibus, ut ne patiatur ab impijs Amphissenfisibus Deo fraudem fieri: atque eum dictatorem creati à Græcis, qui ius habeant concilij Amphictyonum. Age recita & tempora quibus hæc facta sunt: fuere etiam ea quibus iste Pylagoram egit. Recita. **TEMPORA.** Prætor Mnesithides decimosexto Calend. Decembris. Age da mihi literas, quas, ut non parebant Thebani, misit ad Peloponneses socios Philippus, ut etiam ex ijs perspiciatis, ueram causam rerum, quæ erat, ut illa quæ contra Græciam & Thebanos & uos moliretur, occularet, scique communia decreta Amphictyonum exequi simularet. Qui uero eas occasiones & prætextus ei suppeditarat, iste fuit. Recita. **LITERAE PHILIPPI.** Rex Macedonum Philippus Peloponnesium foederatorum magistratibus & assessoribus, & alijs socijs omnibus S. Quoniam Locrenses, qui Ozolæ nominantur, atque Amphissam incolunt, in delubrum Apollinis Delphici delinquent, & sacrum agrum armata manu progressi deprædantur: Deo, uobis adiutoribus, opem feram, & ulciscar eos, qui ius gentium, & religionem uiolarunt. Quare armati nobis occurrite in Phocide, allato comæatu quadraginta dierum, præsentem mensem

Loo,

Loo, ut nos habemus: ut Athenienses, Boedromione (sextili) ut Corinthij, Panemo. Qui se autem nobiscum non coniunxerint, eos hostium numero habebimus: eos autem qui nostris consilijs non paruerint, multabitur. Valet. Videtis eum fugere suas causas, & in Amphictyonicas con fugere? Quis igitur illis concinnandis adiutor? quis causas suppedita uit? quis malorum quæ inciderunt potissimum autor? non ne iste? Ne igitur passim dicatis, Athenienses, ab uno homine Græciam esse talia perpeffam, non ab uno, sed à multis atque improbis in singulis urbibus, proh diuum fidem atque hominum: quorum iste unus est, quem (si uerum libere dicendum sit) non dubitarim ego communem pestem eorum quæ postea perierunt omnium, dicere, hominum, locorum, urbium. Qui enim semen præbuit, is enatæ segetis malorum est autor, quem quæ non è primo statim aspectu sitis auersati, demiror. Sed magnæ, ut apparet, apud uos tenebræ sunt obiectæ ueritati. Accidit autem mihi, facinora illius contra patriam designata aggresso, ut ad ea peruenerim, quæ illi aduersatus ego in republica gessi, quæ cum multis de causis merito ex me audietis: tum uero, quod turpe est, Athenienses, cum ego res ipsas laborum uestra causa susceptorum sustinuerim, uos nec uerba de rebus uelle sustinere. Cum enim ego uiderem Thebanos, atque adeo uos quoque, propemodum à Philippi procuratoribus, & hominibus apud utrosque corruptis adductos, & id quod utrisque erat formidabile, magnam que cautionem requirebat, ne potentiam Philippi crescere sineretis, negligere: nec ullam ea de re cauenda suscipere curam, & ad inimicitias mutuas que similtates propendere: hoc ut ne fieret, perpetuo cauebam: non meapte duntaxat prudentia ea conferre existimans, sed gnarus Aristophontem, & rursus Eubulum, omni tempore conciliare uoluiffe illam amicitiam, & cum alijs de rebus sæpe inter se dissentirent, in hoc semper concordasse: quos tu uiuentes, & Vulpacula, assentans sectabare: defunctis obrectare non erubescis. Nam quod me de Thebanis accusas, illos multo magis quam me accusas, qui ante me societate illam probauerunt. Sed illuc redeo. Amphissenfis bello per istum excitato, & inimicitijs aduersus Thebanos per alios eius adiutores perfectis, accidisse, ut Philippus nos aggredere tur: qua de causa isti urbes inter se mittebant. Quod nisi paulo ante euigilassemus, ne reciperare quidem uires licuisset. eò usque isti rem perduxerant. Ut uero alij in alios fueritis animati, his decretis auditis & responsionibus, sciatis. Age cape hæc, & lege. **DECRETVM.** Heropytho prætorè IIII calend. Martias, tribu præsidente Erechtheia, de sententia senatus & ducum: Quoniam Philippus oppida quædam finitima occupauit, quædam populatur, atque in summa, ad Atticam inuadendam se instruit, foedus nostrum pro nihilo ducens, & iuramentum soluere instituit & pacem, fidem mutuo datam frangens: placere senatui populoque, ut legati ad eum mittantur, qui cum eo agant, & eum hortentur, potissimum, ut concordiam nobiscum factam & pacta tueatur: sin minus, ut spacium deliberandi præbeat reipublicæ, & inducias usque ad mensem Aprilem proroget. Lecti sunt è senatu Simus Anagyrrhæus, Euthydemus Philia-

αειδημει
χρησμετα

Aeschines ma-
lorum autor.

Semè malorū.
Veritas inuolu-
ta tenebris.
Demosthenis
acta contra
Aeschinem.

Conciliatio
Thebanorū et
Atheniensem.

Aristophon.
Eubulus.

Decreta de
Philippi cona-
tibus prohiben-
dis.

sius, Bulagoras Alopœcensis. ALIVD DECRETVM. Heropytho præ-
tore, pridie Calend. Apriles de Belliducis sententia: Quoniam Philip-
pus Thebanos alienare à nobis instituit, ita que se parauit, ut in Atticæ lo-
ca proxima cum omni exercitu ingrediatur, in quo fœdus quod ei nobis
cum intercedit, uiolat, placere senatui populo que, ut ad eum mittantur
caduceator & legati, qui petant & eum hortentur, ut inducias faciat, ut è
re nata populus deliberet. * Nunc enim eum non instituisse opem ferre
in ulla re moderata. Lecti sunt è senatu Nearchus Sosinomi F. Polycra-
tes Epiphronis F. & caduceator Eunomus Anaphlystius è populo. Re-
cita etiam responsa. **RESPONSA DATA ATHENIENSIBVS.** Rex Macedonum Philippus S. P. Q. Atheniensi S. Quo animo fueritis
erga nos ab initio affecti, non ignoro, & quid studio habeatis, coniunge
re uobiscum Theſſalos & Thebanos, atque adeò Bœotios etiam cupien-
tes. Qui cum saniores sint, et uestram amplecti sectam, uobisq; subijcere se
recusent, atq; à parte utilitatis stent, nunc mutata sententia, misis legatis
& caduceatoribus, pactionum mentionem facitis, & inducias petitis, nul-
la per nos iniuria laesisti. Veruntamen ego legatis auditis, annuo postu-
latis, & paratus sum facere inducias, si eos qui uobis nō rectè consulunt, re-
pudiatos, ea qua digni sunt ignominia mulctabitis. **VALETE.** **RESPONSA**
DATA THEBANIS. Rex Macedonum Philippus S. P. Q. Thebano S. Accepi literas uestras, quibus concordiam & pacem mecum factam reno-
uatis, sed tamen audio Athenienses omni studio contendere, ut ipsorum
decretis suffragemini. Ut igitur prius uos accusabam, quod spem, quam
illi faciebant, essetis amplexuri, & eorum institutum secuturi: ita nunc po-
stea quam intellexi, malle uos pacem nobiscum factam tueri, quam alio-
rum sequi sententias, sum delectatus. & uos cum multis nominibus lau-
do, tum eo potissimum, quod & tutiora consilia sectamini, & beneuolen-
tiam erga nos retinetis. Quod non parum uobis momenti allaturum pu-
to, si in isto instituto perseverabitis. **VALETE.** Ita concitatis inter se urbi-
bus Philippus istorum opera, & his decretis elatus, et responſionibus, ad-
uentauit cum exercitu, & Elateam occupauit, tanquam, etiamsi quid ac-
cidisset, non iam conspiraturis uobis & Thebanis. Verum qui tumultus
in urbe tum fuerit excitatus, nostis omnes: paucis tamen audite cognitu
maximè necessaria. Vespera erat: uenit aut quidam ad consules, Elateam
esse occupatam nuncians. Post hæc alij à cœna surgentes, & circumfo-
raneos è tabernis expellebant, & crates incendebant: alij duces accerse-
bant, & tubicinem uocabant: tumultu denique referta erat urbs. postri-
die, primo diluculo consules senatum in curiam uocabant: uos autem in
concionem ibatis, ac priusquam senatus referret ac decerneret, uniuersus
populus animo suspenso sedebat: & post, ut ingressus fuit senatus, & con-
sules ea quæ ipsis nunciata fuerant, proposuerunt, & nuncium produxe-
runt, is que nunciauit: præco rogabat, Quis concionem habere uellet?
nemo prodibat, sæpius rogante præcone: nihilo magis surgebat quis-
quam, præsentibus omnibus ducibus, omnibus oratoribus, & commu-
ni patriæ uoce requirente aliquem, qui de urbis incolumitate dissereret.

Quam

Quam enim præco uocem ex instituto legum edit, hæc iurè communis est
totius patriæ uox existimanda. Quod si surgendum fuisset ijs qui repub.
saluam uoluissent, omnes uos ceteriq; Athenienses confurrexissetis, & ad
suggestū accessissetis, omnes enim, satis scio, incolumè esse eam uoluissetis:
sin ditissimis, trecentis: sin quibus utraque hæc suppetebant, ut & repu-
blicæ consultum cuperent, & diuites essent, ijs qui postea magna largiti
sunt, id quod propter & beneuolentiam & diuitias fecerunt. Sed ut appa-
ret, illud tempus & illa dies non modò bene cupientem & locupletem ui-
rum postulabat, sed & in reb. illis ab initio uersatum, & rectè meditatam,
qua gratia Philippus illa ageret, & quid sibi uellet. Quas res qui ignora-
bat, & non multo antè peruestigarat accuratè, siue beneuolus, siue diues
esset, nihilo magis sciturus erat, quid aut agendum, aut suadendum uobis
esset. Is igitur eo die ego extiti, & progressus ad uos, ea dixi quæ me refe-
rentem duabus de causis attentè audiatu uelim: tum ut sciatis me solum ex
oratoribus & in republica uersantibus beneuolentiæ munus in periculis
non deseruisse, sed ex officio boni ciuis & dixisse & scripsisse pro uobis in
ipsa trepidatione quæ opus fuerunt: tum quod exiguo impenso tempore
ad reliqua reipublicæ munia multo eritis instructiores. Dicebam igitur,
qui nimis illud formidarent, quod Thebani Philippo amici essent, eos ui-
deri mihi præsentia negotia nō intelligere, satis enim scire me, si id ita se ha-
beret, nos eum non Elateæ, sed in nostris uersari sinibus, audituros: ue-
rùm ubi res Thebanas composuisset, eum huc uenturum esse, me comper-
tum habere. Ut autem hæc inquam se habeant, audite me. Ille quoscun-
que Thebanorum uel allicere pecunia, uel decipere licuit, paratos habet.
Eos autem qui principio illi restiterunt, & adhuc aduersantur, nequa-
quam commouere potest. Quid igitur sibi uult? & quamobrem Elateam
occupauit? ut è uicinia ostenso exercitu, armisq; admotis, & suos amicos
confirmaret atq; erigeret, & aduersarios percelleret: quo aut præ metu ea
quæ nunc nolunt, concederent, aut cogerentur. Quod si igitur, inquam,
in præsentia, si qua re Thebani uos offenderunt, eius meminisse, & eis, ut
qui cum hostibus faciant, diffidere instituemus, primùm quod optarit Phi-
lippus, faciemus. Deinde uereor, ne illi qui nunc ei aduersantur, cum eo
se coniungant, & omnes uno animo Philippo studeant, atque in Atti-
cam ueniant utrique. Verùm si mihi parebitis, & in ijs quæ dixerò consi-
derandis potius quàm exagitantis eritis occupati: arbitror fore, ut & re-
cta dicere uidear, & imminēs reipublicæ periculum propulsem. Quid igi-
tur faciendum esse censeo? primùm præsentem metum remittendum: de-
inde mutata sententia, Thebanis esse metuendum, ut qui cladibus sint
multo propiores, & periculo priores expositi. Tertio loco iuuentutem &
equites Eleusina esse educendos, ut ostendatis omnibus uosmetipsos esse
in armis: & ut, qui Thebis uobiscum faciunt, pari libertate suam tueri
causam audeant: cum sciāt, quemadmodum ijs qui patriam Philippo uen-
dunt, præsto est Elateæ, qui opituletur exercitus: sic libertatis asserto-
ribus, uos paratos esse ad ferendum auxiliū, si quis eos inuasit.
Post hæc decerni iubeo decem legatos, & ijs cum ducibus permitten-

Dd 3 dum,

νῦν γὰρ ἐν τῇ
ἐπιπέδῳ τῆς
μεγαλῆς.

Trepidatio
Atheniensium
occupata à
Philippo Ela-
tea.

Demosthenis
tacentibus om-
nibus alijs, &
attonitis, salu-
tare consiliū.

dum, & quando sit illuc ueniendum, & quando hinc abeundum. Sed ubi Thebas legati uenerint, quomodo rem hanc administrabitis? magno pere moneo, ut mihi auscultetis, neque à Thebanis quicquam postuletis. Est enim id hoc tempore alienum: sed polliceamini uos opem laturos si iusserint, quod & ipsi in extremo discrimine uersentur, & uos melius, quæ illi, uentura prospiciatis: ut si hæc admiserint, & nobis paruerint, & quæ uolumus, consecuti fuerimus, ea etiam pro dignitate nostræ reipublicæ conficiamus. sin fortè uoto frustrari contigerit, illi semetipsos accusent, si quid nunc deliquerint: nos autem nihil turpe aut humile egerimus.

His & similibus dictis, descendi. Quæ cum collaudassent omnes, & nemo quicquam contrà dixisset, non hæc ita dixi, ut non scriberentur: neque ita scripsi, ut legationem non obirem: neque legationem ita obij, ut Thebanis non persuaderem: sed ab initio ad finem usque sum omnia persecutus, & me uestra causa, in imminentiã reipublicæ pericula conieci.

Collatio actio-
rum Aeschini
& Demosthe-
nis.

Age profer mihi decretum, quod tum factum est. Iam uerò quem uis Aeschine te, et quem me ipsum illo esse die ponam? uis me quidem eum, quem tu per conuicium & contumeliam Battalum uoces: Te uerò, heroem, nec eum uulgarem, sed illorum aliquem qui in scena celebrantur, Cresphontem, aut Creontem, aut quem aliquando in Colyto Oenomaum malè representando contriuisisti? Illo igitur tempore Pæaniensis ego Battalus, me præstiti patriæ utiliore, quàm tu Cothocides Oenomaus. Tui nullus uspiam fuit usus: ego uerò quæ bonum ciuem decent, feci omnia. Recita decretum. **DECRETVM DEMOSTHENIS.** Prætor Nausicle, tribu præsidente Aiacia, decimosextimo Calend. Junij Demosthenes Demosthenis F. Pæaniensis dixit: Quoniam Philippum Macedonum regem superiori tempore conditiones pacis cum populo Atheniensi factæ, uiolasse constat, despecto iureiurando, & apud omnes Græcos usitato iure, & urbes interciperè nihil ad se attinentes: quasdam etiam, quæ Atheniensium fuerunt, expugnatas capisse, nulla à populo Atheniensi lacessitum iniuria: & in præsentia longè grassari uis & crudelitate. Nam & quædam Græca oppida præsidij tenet, & respublicas abrogat: quædam etiam excindit, & ciues sub corona uendit: in quædam etiam, eiectis Græcis, barbaros collocat, in fana & monumenta maiorum inductos: in quo nihil sanè alienum facit uel patria sua, uel moribus: & præsentè hac sua fortuna importunè utitur, oblitus fui, qui è paruo & quolibet factus sit insperato magnus. Ac dum oppida eum uidebat intercipientem Barbara & priuata, minus in se delinqui putabat populus Atheniensis. nunc uerò uidens Græcarum urbium aliàs indignè tractari, aliàs euerit: iniquum esse censet, & gloria maiorum indignum, committere ut Græci seruitute opprimantur. Itaq; uisum est senatui populo que Atheniensi, ut uotis nuncupatis, & sacris peractis, dijs & heroibus urbis tutelariis, & ditionis Atheniensium: & reuocata in memoriã uirtute maiorum, qui pluris fecere defensionem Græciæ libertatis, quàm suam patriam: ut ducentæ naues in mare protrahantur, & nauarchus intra Pylas appellat, & dux & magister equitum, pedestres & equestres copias Eleusinem educant: & ut legati

ut legati mittantur ad ceteros Græcos, ac primùm omnium ad Thebanos, propterea quòd Philippus agro illorum est proximus, qui eos cohortentur, ut à Philippo non perterrefacti, suam & aliorum Græcorum libertatem defendant: & indicent, populum Atheniensem, oblitterata ueterum, si quæ inter urbes intercesserint, offensarum memoriã, opem laturum & copijs, & pecunia, & telis, & armis, qui sciat ipsis inter se contendere de principatu, cum Græci sint, præclarum esse: homini autem alienigenæ parère, & principatu spoliari, indignum esse Græcorum gloria & uirtute maiorum. Ad hæc nec alienum sibi ducere populum Atheniensem Thebanorum populum, uel cognatione, * uel gentilitate, & recordari maiorum suorum collata in Thebanorum maiores beneficiarum & Herculis liberos, qui patrio imperio à Peloponnensibus spoliarentur, restituerint, bello deuictis ijs qui contrà uenire conabantur Herculis liberis: & nos Oedipum, eius que comites eiectos suscepisse, & multa humanitatis & celebrata officia præstitisse Thebanis. Quamobrem ne nunc quidem populum Atheniensem Thebanorum cæterorum que Græcorum commodis defuturum: & pacisci cum eis de inuenda & societate & affinitate, & iureiurando dando & accipiendo. **LEGATI.** Demosthenes Demosthenis F. Pæaniensis, Hyperides Cleandri F. Sphettius, Mnesithides Antiphani F. Phæarrius, Democrates Sophili F. Phlyensis, Callæchrus Diotimi F. Cothocides. Hoc Thebanarum rerum fuit initium, hæc prima constitutio, cum antè in inimicitias & diffidentiam per istos impulsæ essent ciuitates. hoc decretum effecit, ut tum impendens reipublicæ periculum, tanquam nubes præteriret. Fuisset igitur boni cuius tum ostendere omnibus, si quid his haberet melius, non nunc reprehendere. Consiliarius enim, & calumniator, cum nulla realia inter se sint similes, tum hoc maxime differunt, quòd ille ante res sententiam dicit, & se reddit obnoxium ijs qui paruerint, fortunæ temporibus, cuiuslibet: hic, cum dicendum fuisset, tacuit: si quid aduersi accidit, id exagitat. Illud igitur, ut dixi, tempus fuisset uiri solliciti de re publica, & de habendis iustis orationibus. Ego uerò tam prolixè ago, ut si quis nunc aliquid melius proferre potest, aut si quid omnino fieri potuit aliud, quàm ea quæ ego delegi, me iniurium esse confitear, si quid enim est, quòd nunc aliquis uidit, quòd tum fieri profuisset: id ego me fateor ignorare non debuisse. Si uerò neque est, neque fuit, neque dicere quisquam uel hodie possit: quid consiliario fuit agendum? non eorum quæ esse uiderentur, quæque darentur optima eligenda? At ego id feci, præcone rogante Aeschine, quis concionari uellet? non, quis præterita criminari? nec quis præstare uellet futurorum euentum? Cum uerò tu mutus illis temporibus in concionibus sederes, ego progressus uerba feci. Sed quoniam id tum non fecisti, nunc saltem ostende, dic, quæ nam aut oratio, quæ fuerit inuenienda, aut quæ reipub. utilis occasio fuerit à me prætermissa: quæ societas? quæ actio, ad quã hi potius incitãdi mihi fuerint? Atqui præterita missa fieri solent semper ab omnibus: neque de ijs usque quisquã deliberatione instituit, sed aut futura aut præsentia consiliarij munus requirunt.

τῷ δημοφύλῳ

Aeschines nõ
suasor agenda-
rũ, sed calum-
niator actarũ
rerum.

Demosthenis
consilio nihil
potuisse fieri
melius.

Nõ euetus spe-
ctandus, sed a-
nimus.

Tum

Tum uero cladium aliae impendebant (ut apparebat) aliae iam aderant. In quibus institutum mearum administrationum spectare, non euentum calumniari debes. Rerum enim omnium exitus talis est, qualem Deus esse uoluit. Ipsum uero propositum consulenti animum declarat. Ne igitur id iniuria loco mihi numeres, si ita contigit ut Philippus proelio uictor esset. Eius enim rei finis in Dei uoluntate, non penes me fuit. Sed me non omnia quae humano prouideri consilio possent, exquisiuisse, nec ea recte & diligenter egisse, & industria maiore quam pro uiribus, aut non praeclaras res, & è dignitate reipub. instituisse, & necessarias: haec mihi cum ostenderis, tum demum accusa. Sin autem delatum fulmen aut tempestas, non modo uobis, sed omnibus etiam alijs Graecis maior fuit: quid erat faciendum? Perinde id quidem fuerit, ac si quis nauicularium, qui incolumitatis causa fecisset omnia, & nauigium rebus omnibus adornasset, quas ad eius conseruationem facere putabat: postea tempestate conflictatum, & fatiscitibus ei aliquibus instrumentis, aut prorsus etiam confractis, naufragij criminaretur: sed neque gubernauit nauem, inquiet, quemadmodum nec ego exercitum duxi: neque fortunae fui dominus, sed illa domina est omnium. Iam illud considera & uide, si nobis, Thebanis adiutoribus, is praelij exitus in fatis fuit: quid fuisset expectandum, si nec illos socios, sed cum Philippo coniunctos, aduersarios habuissimus? qua de re quid tum ille non dixit? & si nunc, cum tridui itinere praelium ab Attica commissum fuerit, tantum periculum & terror ciuitati incessit, quid, sicubi in agro nostro ea clades accidisset, fuit expectandum? Nunquid putatis futurum fuisse, ut liceret nobis etiamnum stare, conuenire, respirare? Multum unus dies & duo & tres reipub. contulerunt ad salutem. Tum autem: sed dictu indigna sunt ea, quae ne experiremur, numinis alicuius benignitate factum est, & obiectu societatis huius quam tu accusas. Haec autem omnia ad uos pertinere uolo, Iudices, & ad circumstantem foris autenam, & audientem. Nam ad istum quidem in quinatum hominem, breuis et perspicua fatis esset oratio. Nam si tibi explorata fuerunt futura Aeschine, soli, cum reipub. de ijs deliberabat, tum praedicenda fuerunt: sin haud praesciebas, eiusdem reus es incitiae cum alijs. Cur igitur ob ea tu me magis accusas, quam ego te? Tanto enim ego in ijs ipsis te melior ciuis fui quae dico (neque dum de alijs dissero) quo maiorem ego nauauo operam in ijs rebus, quae omnibus uidebantur profuturae, nullius priuati periculi metu aut respectu deterritus. Tu uero neque alia his meliora dicebas (alioqui meis non usi essent consilijs) neque ad haec ipsa exequenda quicquam utilitatis & studij conferebas. sed quod homo nequissimus fecerit, & reip. inimicissimus, id fecisti, & post euentum prodixisti, & simulac Aristratus Naxi, & Aristolaus Thasi, perpetui & manifesti hostes nostrae urbis, Atheniensium amicos iudicij uexant, etiam Athenis Aeschines Demosthenem accusat. Verum cui Graecorum calamitates ad nominis celebritatem & exultationem referuabantur, eum equius esset ipsum interfici, quam alios accusare: & cui eadem tempora quae reipub. hostibus profuerunt, is bonus esse ciuis & patriae amans haud potest. idque declarat & uita tua, & facta & acta tua in republica, et non acta. Agitur aliquid quod è re uestra fore uideatur?

Mutus

Mutus Aeschines. Non successit aliquid, & secus euenit quam oportuit? Adest Aeschines, quemadmodum rupta & conuulsa, si quid mali corpus occuparit, tum commouetur. Cum autem euentum acriter urgeat, aliquid etiam dicam admirabile, & quae per deos ne quis meam demiretur insolentiam, sed ut id quod dicam, consideret cum beneuolentia: si omnibus, perspicua fuissent ea quae futura erant, & praescissent omnes, & tu praedixisses Aeschine, & obtestatus esses, clamitans & uociferans, qui nec os aperuisti: ne tum quidem haec missa reipub. facienda fuissent, si modo uel gloriae maiorum, uel memoriae posteritatis rationem habuisset. Nunc enim frustrata esse conatibus iudicatur, quod omnibus commune est mortalibus, si Deo uisum ita fuerit. Tum uero, si principatum sibi in alios arrogasset, eoque postea celsisset: omnes Graecos ab ea Philippo esse proditos, crimini daretur. Nam si illa sine certamine abiecisset, propter quae nulla non pericula maiores adierunt, quis te non conspuisset? neque enim remp. aut me. Quibus, deum immortalē, oculis, qua fronte aspexissemus hospites in nostram urbem uentitantes, si res eo quo nunc, redissent, & dux & dominus omnium Philippus esset creatus? & praelium ad ea prohibenda susceptum, alij sine nobis commisissent? praesertim quum superioribus temporibus reipub. nostra nunquam in gloriam securitatem periculis, honestatis causa susceptis praeposuerit? Quis enim Graecorum nescit? quis Barbarorum? & à Thebanis, & qui ante hos potentes fuere, Lacedaemonijs, & à Persarum rege, cum optima gratia hoc libenter concessum fuisse reipublicae, ut quicquid uoluisset, acciperet, & sua teneret: imperata faceret, & alium Graecis fineret imperare? Verum ea non erant, ut apparet, Atheniensibus patriam, nec tolerabilia, nec insita, neque unquam quisquam reipub. nostrae ab omni aeuo persuadere potuit, ut cum potentibus quidem, sed iniusta agentibus coniuncta, tuto seruiret: sed dimicare de principatu, de honore & gloria periclitari, nullo unquam uo destitit. atque ea uos ita splendida & conuenientia uestris moribus esse putabatis, ut & è maioribus eos qui haec fecerunt, maxime laudetis, nec iniuria. Quis enim non admiretur uirtutem illorum uirorum, qui & regionem & urbem relinquere sustinuerunt triremibus conscensis, ne imperata facere cogerentur? & eius rei suaforem Themistoclem, duce elegerunt: eum autem qui pronunciarat mandatis parandum esse, Cirsylum lapidarunt, non ipsum solum, sed & mulieres uestrae uxorem eius. Non enim querebant illius temporis Athenienses uel oratorem, uel duce, per quem feliciter seruirent: sed nec uiuendum sibi censebant, nisi id cum libertate facere liceret. Nam eorum quisque putabat se non patri & matri duntaxat esse natum, sed etiam patrie. Quid uero interest? quod is qui se parentibus tantum natum esse putat, fatalem & naturalem mortem expectat: qui autem & patriae, is, ne hanc seruire uideat, emori uolet: & magis metuendas esse ducet contumelias & ignominias, quas in seruiente urbe ferre necesse est, quam interitum. Quod si hoc ego dicere aggrederer, uos à me excitatos esse ad elationem animorum dignam maioribus, nemo est quin iure me reprehenderet. Nunc ego uestra esse haec instituta declaro & ostendo etiam ante me his animis fuisse reipublicam:

Et caeterum

Fatales imperiorum conuersiones tempestati conferuntur.

Nisi fuisset iniuria societas cum Thebanis, in maiore futuro fuisset periculo reipub.

ἔξω πόντος.

Dilectate uiget aduersarium.

Ante rem ignauus, actare calumniator.

Insectatur Aeschinē, ut reipubl. hostem.

Digressio: etiā cum manifesto periculo dignitatem reipub. tuendam fuisse.

Athenienses honesta pericula turpi ocio semper praetulerunt.

Themistocles

Cirsylus. ἔδι φώνησεν.

Patriae natissimus.

Translatio. Demosthenes minister, non autor magnanimitatis Atheniensium.

Summ periculum cum ignominia reipub. coniungit.

Ab exemplis maiorum.

Etiā occisi in praelijs honorandi. In publicis cōsilijs priuata persona deponēda, assumenda publica.

συμβολα

Redit ad Thebanam legationem.

Calumniatorū consuetudo.

Philippi legatorū apud Thebanos oratio.

cæterum ministerij partem in singulis rebus gestis ad me quoque esse referendam affirmo. Iste autem, dum omnium me accusat, & succensere mihi uos iubet, ut qui terrorum & periculorum causa reipublicæ fuerim, non modò præsentem eripere mihi honorem studet, sed laudationibus etiam uos ad omnem posteritatem priuat. Nam si hunc uirum, quasi reipublicæ non optimè præfuerit, condemnabit, errasse uidebitur, non fortunæ temeritate cladem accepisse. Sed fieri non potest, Athenienses, ut erraueritis, defensione libertatis & salutis omnium, cum periculo suscepta; non, testor maiores nostros, qui in Marathone pro alijs dimicauerunt, & qui ad Plateas in acie steterunt, & qui ad Salaminem nauale prælium commiserunt, & qui ad Artemisium: & multos alios, qui in publicis monumentis sepulti iacent, fortes uiros, quos uniuersos æquè reipublica eodem dignata honore, sepelijt, Aeschine: non eos ex illis qui rem bene gesserunt, aut uicerunt, solos, iurè. Quod enim fortium uiro- rum officium fuit, omnes præstiterunt. Fortuna autem quam cuiq; nomen tribuit, ea sunt usi. Et, o execrande & gibbose literator, tu, quo me honore horum & humanitate fraudares, triumphos, & prælia, & antiqua facinora narrabas, quorum quod nam requirebat præsens hoc iudicium? Me uerò, tertiane histrio, ad dandum reipublicæ de principatu consilium progressum, cuius sumere animum conueniebat: eius ne qui his indigna diceret: iurè quidem occisus essem. Deinde neq; uos decet, Athenienses, eodem animo causas priuatas & publicas disceptare, sed ut quotidianæ uitæ contractus è priuatis legibus & factis spectandi sunt: ita in communibus institutis, ad maiorum dignitatem est respiciendum, & suscipere se unà cum baculo & tessera magnanimitatem reipub. unicuique existimandum, cum ad publicas causas dijudicandas acceditis, siquidem ab illis non degenerandum esse creditis. sed in facinora maiorum uestrorum delapsus, quædam decreta & acta præterij. Eò igitur reuertar, unde sum digressus. Ut Thebas peruenimus, Philippi & Thessalorum & aliorum sociorū legatos ibi inuenimus, ac nostros amicos perterritos, illius, confidentes. Ut autem hæc me nunc non utilitatis meæ causa confingere appareat, recita mihi literas quas nos legati tum statim misimus. Quanquam ille tam insigni usus est calumniā, ut si quid rectè factum est, id occasione, non mihi tribuat: sin quid secus cecidit, mihi culpam & fortunā meā ascribat. atque ita, si dijs placet, suafor & orator ego, nullius earum rerum quæ oratione & consilio actæ sunt, adiutor ei esse uideor: eorum uerò quæ in armis & ducendo exercitu male ceciderunt, solus autor esse. Quis crudelior calumniator, aut execrabilior esse possit, isto? Recita literas.

L I T E R A E. Conuocato igitur populo, priores illos produxerunt, propterea quod illi sociorum loco haberentur: qui progressi, concionem habebant, multum Philippum laudantes, & uos accusantes: omnia quæcunque unquam Thebanis contraria fecissetis, commemorantes. sed illud in summa petebant, ut pro acceptis à Philippo beneficijs, gratiam referrent, & uestras iniurias ulciscerentur, utro modo mallent: siue dato eis transitu ad uos, siue ipsi unà in Atticam facta impressione.

& ostendebant,

& ostendebant, sua quidem opinione, Attica armenta & mancipia, & cætera bona, si ipsi auscultassent, in Bœotiā uentura: sin nostra oratione mouerentur, Bœotiam belli fore prædam, & direptum iri: atq; alia præterea multa, quæ tamen huc omnia pertinerent, dicebant. Quæ uerò nos contra ea dixerimus, singulatim equidè ita referre gestio, ut in uita mihi putem nihil fuisse iucundius: sed ueveor, ne uos post res actas, si quas quodam quasi diluuiò putetis abreptas, uerbis quæ de eis fierēt, frustra uobis facefsi negocium existimetis. Quæ autè nos eis persuaferimus, & quæ ipsi nobis respoderint, audite. Cape hoc, & recita. RESPONSVM THEBANORVM. Post hæc igitur uocabant uos, & accersebant: existis, opem tulistis (ut quæ intercessere, præteream) ad eò familiariter uos exceperunt, ut cum legionibus & equitatus foris essent, in ades & urbem reciperēt exercitum, ad liberos & uxores & charissimā quæq;. Itaq; tres eò die uestras laudes Thebani declararunt omnibus mortalibus pulcherrimas: unam fortitudinis, alteram iustitiæ, tertiam temperantiæ. Nam & stare uobiscum in acie, quàm cōtra uos, maluerunt: & meliores esse uos, & æquiora petere quàm Philippum iudicarunt: & quæ tum ipsi, tum uniuersi diligentissimè custodire solent, liberis & uxoribus uestre fidei commissis, se de uestra temperantia non dubitare ostenderunt. In quibus omnibus, Athenienses (quantum quidem ad uos attinet) rectè sibi consuluerunt. Nam neq; in urbem ingresso exercitu, quisquam ulla de re uos uel per iniuriam accusauit, ad eò continentis uos præbuitis, & bis instructo exercitu cum eis, in primis conflictibus, altero ad flumen, altero hyberno, non modò inculpatos, sed etiam admirabiles uos præstitistis, modestia, apparatibus, alacritate animorum. Quapropter & ab alijs laudabimini, & à uobis ipsis sacrificia & uota dijs soluebantur. Atq; ego perquam ex Aeschine uelim quærere, cum illa fierent, & gratulationis, & admirationis & læticiæ ciuitas referta esset, utrum unā sacrificarit & lætatus sit cum multitudine: an tristis & gemens & egrè ferens communem felicitatem, domi sederit? Nam si adfuit, atq; cum alijs se cōspiciendum præbuit, an non iniquè, uel potius nefariè facit, si quæ dijs immortalibus testibus, optima iudicauit, eam nunc à uobis alia quàm optima postulat iudicari, qui per deos iurastis? Sin haud adfuit, non ne multiplex meretur exitium, si, quibus alijs lætabuntur, eorum ipse aspectu contristabatur? Age & hæc mihi decreta recita. DECRETA SACRIFICIORVM. Itaq; nos tum sacrificijs occupati eramus: Thebani autè in ea opinione, ut se per nos saluos esse ducerent: eòq; res redierat, ut quibus propter istorū conatus auxilijs opus fore uidebatur, si alijs ferretis auxiliium, cum meis cōsilijs paruissetis. Quales autè tum Philippus uoces ediderit, in quibus, propterea turbis fuerit, ex eius quas in Peloponnesum misit, literis cognoscetis. Age cape illas, & mihi recita, ut sciatis, mea asiduitas, & erratio, & arumina, & crebra decreta, quæ iste modò exagitabat, quid effecerint. Atqui multi apud uos, Athenienses, fuerunt oratores celebres & magni ante me, Callistratus ille, Aristophon, Cephalus, Thrasylbulus, innumeri alij: nemo tamè eorum perpetuò se reipubl. totū, ulla in re, tradidit: sed qui decreta faciebāt, legationem non obisset: qui legatum agebat, decreta non fecisset. Quisque

Et enim

Demosthenis apud Thebanos oratio.

Athenienses à Thebanis honorificè accepti. Laus fortitudinis, iustitiæ, modestiæ.

Pugna ad flumen, hyberna.

Dilemma in Aeschinè, uel hostem, uel calumniatorem.

Eventus legationis apud Athenienses, Thebanos, Philippum.

Demosthenes suum in reipublicæ studium, collatione cæterorum oratorū amplificat.

Occupatioe in
tat arrogantie
suspicionem.

enim sibi relinquebat, & ocium & si quid accidisset, emergendi occasionem
& receptū. Quid igitur, dicat aliquis, tu ne uiribus & audacia usque adeo
præstas alijs, ut ipse omnia facias? non dico hoc, sed adeo magnum esse,
quod rempublicam occuparat, periculum credebam, ut mihi non locum
dare, neque ullam me rationem habere priuatę securitatis, pati, sed boni esse
consulendum uideretur, si quis nihil prætermittendo, nauaret aliquid atque
efficeret. De me ipso autem persuasum habebam, stupidè fortassis, sed per
suasum tamen habebam, neque ullum decreta facientem meliora quam me
decernere, neque aliquid agerem, agere, neque legatum studiosius obire lega
tionem posse quam me, aut in corruptius. Propter has causas, in omnibus nego
cijs præsto fui. Age, lege Philippi literas. **L I T E R A E.** Eo redegerunt
acta in repub. mea Philippum Aeschine. Hanc ille uocem propter me edidit,
cum multis prius & confidentibus uerbis in repub. inucheretur, ob
quæ iurè corona donabar ab his, neque tu coram cum adesses, refragabaris,
& Diondas cum intercederet, quintam suffragiorum partem non ferebat.
Age recita mihi decreta ea quæ & tum absoluta, & ab isto nec accusata fue
runt. **DECRETA.** Hæc decreta, Athenienses, easdem syllabas, & eadem
uerba habent, quæ & prius Aristonicus, & nunc Ctesipho hic scripsit: ea
uerò Aeschines neque accusauit ipse, neque accusatori subscripsit. Aequius au
tem fuisset, ut tum Demomelem, illius decreti autorem, & Hyperidem in
sectatus esset, si me uerè nunc accusat, quam ut hunc persequeretur, quam
obrem? quod huic factum suum ad illos referre licet, & ad iudiciorum co
gnitiones: & quod isthic ipse non accusauit illos, qui eadem quæ hic nunc,
scripserunt, & quod de rebus ita actis nulla iam legibus datur actio, & ob
multa alia: tum uerò ipsa causa per se in disquisitionem ueniebat, priusquam
horum quicquam accessisset. Sed non licebat opinorum, quod nunc facit,
ex antiquis annalibus, & multis decretis electa ea, quæ neque præsciebat quis
quam, neque in hunc diem fore putabat ut dicerentur, calumniari, et transla
tis temporibus, causisque actionum falsis loco uerarum substituendis, uide
ri aliquid dicere. Non tum ea licebant, sed propinqua ueritate, factis ad
huc uestra in memoria uersantibus, & tantum non in manibus uestris col
locatis singulis, omnes orationes fuissent habitæ. Quapropter declinata re
rum presentium disquisitione, nunc posterius uenit, oratorum ludum (ut mi
hi quidem uidetur) & non acta in rep. examinatos esse uos existimans,
& de uerbis iudicium, non de publica fore utilitate. Et tamen arguat, & di
cit, quam opinionem de nobis domo allatam habueritis; esse eam negligend
am, sed quemadmodum cum existimetis superesse pecuniã alicui, si ratione
putata puri sint calculi, nihilque super sit, concedatis: sic et nunc orationis pro
bationibus esse assentiendum. Spectate autem quæ natura sit ruinosum, uti par
est, quicquid non rectè actum fuerit. Nam isthoc ipso sapiente exemplo
confitetur, nunc uos habere persuasum, me patrię causam defendere, se
Philippi. Neque enim a sententiã deducere uos studeret, nisi de utroque no
strum talis esset opinio. Verum eum non rectè dicere, qui uos eam opinio
nem deponere postulet, ego facile docebo: non calculis positus (neque enim
hæc est pecunię computatio) sed singula paucis commemorando, computa
toribus

Demosthenes
prius etiam si
milibus decre
tis cum fuerit
ornatus, intem
pestiue nunc
exagitari Cte
siphontem.

Calumniatores
actum agunt.

Argutias Aes
chines de exci
tatione De
mosthenis, ad
suam utilitatē
tribuit, per in
uersionem.

toribus simul & testibus auditoribus uobis usurus. Mea administratio,
quam iste accusat, effecit, & ut Thebani non cum Philippo in nostram di
tionem irruerent, id quod omnes futurum putabant, sed coniuncti nobis
cum, illum prohiberent: & ut bellum non in Attica esset, sed septingen
ta stadia ab urbe, in finibus Boeotię committeretur: & ut non Euboici
latrones nos hostilibus direptionibus uexarent, sed ut Attica pacata es
set à mari, totius belli tempore, & ut Philippus nec Byzantium caperet,
nec Hellepontum teneret, sed ut Byzantij nobiscum illum oppugna
rent. Nunquid tibi calculis conferenda uidetur actionum consideratio,
aut ex æquo hæc tollenda esse, ac non potius id agendum, ut æternæ me
moriam consecrentur? Neque iam adiunctio, crudelitatem, quam in his, quo
rum in uniuersum dominus erat factus, uidere licuit, alijs experiri corrigisse,
humanitatis autem, quam ceteras ille res moliens, erga uos simula
bat, uos, ut decuit, fructum percepisse. Verum omitto hæc. Quin illud
etiam dicere non uerebor, qui oratorem rectè explorare, non calumniari
uelit: eum non quæ tu nunc dicebas, ea accusaturum, exempla consingen
do, & uerba & gestus imitando. Ex eo enim, non ne uides, non muta
tum statum esse Græcię, si hoc ego uerbum, non illud elocutus sum: aut
huc manum, non illuc transtuli: sed ipsas res consideraturum fuisse, quas
habuerit occasiones respublica, & quas copias, cum res gerendas aggre
deretur, & quas ego ei deinceps, ut ad rempublicam accessi, compararim
& quo loco fuerint res aduersariorum. Post, si ego minuissem copias, in
me crimen hæerere ostendisses: sin multum auxisse, non calumniatus esses.
Quia uerò tu hoc fugisti, ego faciam. Itaque considerate an iusta utar o
ratione. Copias igitur habebat respublica, insulares, non uniuersos, sed
infirmisimos: neque enim Chius, neque Rhodus, neque Corcyra nobis
cum erat. Pecunię tributum ad quinque & quadraginta talenta, atque ea
iam antè erant exacta: militem, aut equitem, præter domesticos, nemi
nem. Quod uerò erat omnium maximè, & formidolosum nobis, & ho
stibus opportunum, isti effecerant, ut finitimi omnes inimicitijs essent,
quam amicitia propiores: Megarenses, Thebani, Eubœenses. Ac talis
status erat reipublicæ, neque præter hæc aliud dicere quisquam poterit.
Quæ autem Philippi fortuna fuerit, cum quo certamen nobis erat, consi
derate. Primum præerat his qui eum sequebantur, pro imperij autorita
te, quod omnium maximi est in re bellica momēti. Deinde illi arma perpe
tuo habebant in manibus. Ad hæc, pecunia abundabat, & quæ ei uisa e
rant, agebat, non decretis antè denunciatis, neque palam deliberans, ne
que à calumniatoribus exagitandus, neque uiolatarum legum accusandus,
neque cuiquam obnoxius: sed planè ipse dominus, imperator, gubernator
omnium. Ego uerò qui ei aduersarer (nam & hoc exquiri æquum est) eu
ius rei potestatem habebam: nullius. Primum enim ipsam conciones ha
bendi facultatē, cuius solius erā particeps ego, ex æquo proponebatis uos
illius mercenarijs & mihi: & quibus illi reb. me superabāt (multa autē eiusmo
di fiebāt, alijs alia de causis) ea uos pro hostibus decernebatis. Esti autē ego
tanto erā deteriore cōditione, tamē socios feci uobis Eubœenses, Acheos,
Ee 3 Corinthios,

Administratio
Demosthenis
minimè cū cal
culis cōferēda.

De oratore

quo pacto iudi
candum.

Opes Atheni
ensium quomo
do auerteret De
mosthene.

Copia et præ
rogatiua Phi
lippi.

Inopia et diffi
cultates De
mosthenis.

Societates A
theniensium.

Corinthios, Thebanos, Megarenfes, Leucadios, Corcyraeos: à quib. & peregrini milites quindecies mille, & bis mille equites, absque oppidanis copijs conuenerunt: pecuniæ autem quantam potui contributionem effeci. Quod si aut de iure erga Thebanos dicis Aeschine, aut erga Byzantios, aut erga Eubœenses, aut similibus de rebus nunc disputas: primum ignoras, olim etiam, cum pro Græcorum defensione trecentæ triremes uniuersæ dimicarent, rempub. nostram ducentas præbuisse, & non iniuriam sibi putasse fieri, neq; in iudicium adduxisse illius cōsiliij autores, neq; id grauius ferre uisam esse (turpe enim fuisse) sed dijs immortalibus habuisse gratiã, si cōmuni periculo Græcis impendente, ipsa duplo plura quàm alij ad omnium salutem contulisset. Deinde inanem ab his gratiam inis, me calumniando. Cur enim nunc dicis quæ agenda fuerint, ac non tum potius, cum præsens in urbe adesses, decernebas, si per illa tempora licebat, quibus nõ quæ uolumus, sed ea quæ negocia darent, erant accipienda? Nam qui contra liceretur, & celeriter, à nobis repullos, acciperet, & præcium aueret, paratus aderat. Quod si nunc de ijs accusor quæ gesta sunt, quid futurum fuisse putatis, si me tum de his scrupulose disputante abissent urbes, & se cum Philippo coniunxissent, isq; simul & Eubœæ & Thebarum et Byzantij potitus esset? quid nam fuisse facturos aut dicturos ceteris impios istos homines? non ne eos esse desertos? non ne esse repullos, cum nobiscum esse uoluissent? Deinde si Hellepontum per Byzantios obtinisset: si frumentariam in Græciam uectionem, in potestatem suam redegisset: si bellum finitimum, & graue in Atticam per Thebanos esset illatum: si mare propter grassantes ex Eubœa piratas nauigari non potuisset: non ne hæc dixissent, & præter hæc etiam multa alia? Improbata res Athenienses, improba res est calumniator semper, & undecumq; inuidendi & obrectandi causas quarritat: iste autem homuncio natura est uulpecula, quæ iam inde ab initio nihil sani, nihil ingenui fecit, tragicus simius, rusticanus Oenomaus, adulterinus orator. Quid enim eloquentia tua patriæ prodest? nunc nobis disputas de rebus præteritis? Perinde ac si quis medicus, decumbentibus egrotis, ingressus non dicat, nec ostendat, quomodo morbum euasuri sint: sed ubi quis eorum perierit, eiq; iusta persoluantur, in funus prodians, cōmemoret: si hoc atq; illud homo iste fecisset, nõ obisset. Attonite, ita ne nunc demum refers? Neq; uerò uel cladem, si ea tibi facit animos, ob quam gemere te, o execrande, conueniebat, ulla re, quæ in mea potestate fuerit, accidisse reipublicæ inuenietis: idq; sic considerate. Nusquam, quò ego legatus missus sum à uobis, unquã uictus recessi à Philippi legatis: non è Thessalia, non Ambracia, non ex Illyrijs, non à Thracensibus regibus, non Byzantio, non aliunde usquam, non deniq; nuper Thebis: sed quibus in rebus eius legati oratione uincebantur, eas armis aggressus euertebat. Ea igitur à me postulas, neq; erubescis eundem, & ut mollem incessere, et Philippi exercitibus postulare, ut unus ego sim superior? idq; uerbis? Cuius enim ego rei alterius habui potestatem? neq; enim uitæ singulorum, neq; fortunæ pugnantium, neq; militaris imperij, cuius à me rationem postulas. Aded es demens, sed quæ oratori præstanda sunt, eorum à me quamuis rationem

rationem exige; non recuso. Quæ igitur illa sunt: ut uideat initia rerum, & presentiat & prædicat alijs. hæc à me facta sunt: atq; etiam singulis in negocijs tarditates, tergiversationes, ignorationes, cōtentiones, quæ ciuilia urbibus infunt uniuersis & necessaria errata: ea ut in paucissima contrahat: contraq; ut ad concordiam & amicitiam, & officij facienda alacritatem cōhortetur. Etiam hæc à me omnia facta sunt: neque ullus mortalium unquã reperiet me ulla in re officio meo defuisse. Quod si quis quemcumq; rogauerit, quibus rebus Philippus maximam eorum quæ confecit partem, expenderit, omnes respondebunt: exercitu, & largiendo, & corrupendis ijs qui in gerendis rebus uersantur. At ego neq; in exercitu imperiũ habui, neq; dux fui. Quare quæ ibi facta sunt, ad me nihil attinent, sed resistendo largitionibus superauimus Philippum. Ut enim emptor uincit eum qui præcij accipit, sedq; emi patitur: ita qui nihil accipit, neq; corrumpitur, uincit emptorem. Quare, quod ad me attinet, inuicta est ciuitas. Quæ igitur eò contuli, ut hæc iurè decerneret hic de me, præter alia multa, hæc & his similia sunt. Quæ autem uos omnes nostis; ea iam dicam. Statim post prælium, populus, qui sciret & uideret quæ ego feceram omnia, cum iam ipsis periculis et terroribus cingeretur, neq; per iracundiã aliquid in me grauius consulere multitudinem, mirandum fuisset: primum sententias meas de salute reip. comprobauit: & omnia quæ munitiois causa agebantur, constitutio custodum, fossæ, conferenda ad moenium instauratiõem pecunia, per decreta mea fiebant. Deinde cū eligendus esset rei frumentariæ curator, ex omnibus me populus elegit: & post eorũ conspiratiõem, quibus curæ erat ut me pessum darët, qui accusationes, rationũ relationes, delationes, cetera eius generis omnia contra me instituebant, principio non per semetipsos, sed per eos quos maximè latere posse sperabant (nostis enim profecto, & meministis, me primis diebus ferè quotidie in ius uocari solitum) & neq; desperatiõnem Socris, neq; calumniam Philocratis, neq; Dionæ & Melani insaniam, neque aliud illi quicquam contra me intentatum reliquisset: in his inquam omnibus, maximè per deos immortales, secundo loco per uos & alios uniuersos Athenienses, merito conseruabar. hoc enim et uerum est, & cum laude coniunctum eorum iudicium qui & iurati fuerunt, & religiose pronunciarunt. In delationibus igitur, cum me absolueretis, & quintam suffragiorũ partem accusatoribus non tribueretis: tum decernebatis, me rectissimè fecisse. Cum uerò publicis actionibus absoluerer, legitima & de creuisse & dixisse me ostendebatur: cum rationum actiones obsignaretis, iuste & incorruptè à me acta esse omnia cõfitebamini. Quæ cum ita essent, quid cõueniebat, aut equũ erat, Ctesiphontè reb. meis gestis, nominis imponere? an non id quod populũ imponere uidebat? nõ quod iuratos iudices: nõ quod ueritate apud omnes cõfirmari? Esto, inquit: sed illud Cephalo præclarũ, nullius reum fieri criminis. Imò mehercule etiã fortunatũ. Sed qui magis aliquis, si sit sæpe reus factus, nunquã reus peractus: uituperandus iurè propterea fuerit? Quanquã, Athenienses, isti etiam illud Cephalo præclarũ respondere possum: nullã enim unq; iste mihi diem dixit, nullã litè intendit. Quare tua quidè confessiõne nihilo sum ciuis Cephalo deterior.

Translatio.
alios à Philippo corruptos esse, non se.

Transitio.
Acta sua probauisse, probat à populi in se studio.

Conclusio. Re se à Ctesiphonte laudatum.
Concessio. nõ accusari felicitatis esse potius, quàm accusari, improbitatis.
Correctio cõcessiõnis.

Occupatio.
Honorificum
Athenienses,
contulisse plu-
rimũ ad Græ-
ciæ defensio-
nem.

Intempestiua
Aeschini cal-
umniã.

À minori ad
maius.

ὁ δὲ φωνηθεὶς.

Infectatio Ae-
schinis.
Similitudo.

Demosthenes
quantum in ip-
so fuit, semper
inuitus.

Oratoris in re
publ. officium.

Nemini fortuna exprobranda.

Itius autem iniquitas & inuidia, cum multis ex rebus perspicitur potest, tum uero ex ijs quæ de fortuna differunt. Ego uero in uniuersum, quisquis homo cum sit, homini fortunam obijcit, eum prorsus amentem esse duco, si enim is qui optime secum agi putat, & prosperrima se uti fortuna, ignorat talis ne mansura sit usque ad uesperum: qui de ea dicere conuenit, aut eam alijs exprobrare? Quia uero iste, præter multa alia, etiam de his insolenti usus est oratione: considerate Athenienses, & spectate, quanto & uerius & humanius ego de fortuna quam iste disputem. Equidem fortunam reip. uestra bonam esse iudico, idque uideo uobis, & Dodonæi Iouis, & Pythij Apollinis oraculis, declarari: sed fortunam mortalium omnium his temporibus, esse grauem & acerbam. Quis enim Græcorum, aut quis Barbarorum, non multa mala hac tempestate est expertus? Quod autem & honestissima quæque suscepimus, & Græcis qui putabant, si nos proiecissent, se beatè uicturos, his ipsis feliciores sumus: id ego bonæ reip. nostræ fortunæ tribuo. Quod autem impigimus, & non quæ uolumus omnia nobis euenerunt: ceterorum hominum fortunæ partem nobis conuenientem, ciuitati tributam esse cenfeo. At priuatam fortunam meam, & uniuersumque nostrum, in priuatis exquiri rebus equum esse duco. Ac ego quidem sic de fortuna fieri iudicium postulo, rectè & uerè, ut mihi persuadeo, & uos assentiri mihi existimo.

Fortuna priuata in priuatis rebus spectanda.

Iste autem priuatam fortunam meam, communi fortuna reip. ualentior esse dicit, paruam & uilem, bona & ampla. Id uero fieri potest: Quamquam Aeschine, si in meam inquirere fortunam omnino instituis, eam cum tua confer: quam si tua meliorem inuenieris, desine conuiciari. Considera igitur à primordio statim. Atque uos per Iouem & omnes deos oro, ne quisque ineptire me putet. Ego enim, neque si quis paupertatem exagitat, sanum esse puto; neque si quis splendide educatus, ea re gloriatur. Sed istius importuni, male dictis & calumnijs in huiusmodi uerba incidere cogor, quibus, ut rei natura patitur, egoque potero, quam modestis, utar. Mihi igitur conrigit Aeschine, dum fui puer, conuenientia descendendi loco frequentare, & ea habere, quæ opus sunt homini turpe nihil facturo propter inopiam: Egresso è pueris, his consentientia agere, & dilitia munera obire, triremes instruere, tributa conferre, nulla uel priuata in re, uel publica, liberalitatem meam requiri sinere, sed & amicos & rempub. iuuare. Postquam autem ad rempublicam accessi, ea instituta mihi sequi uisum est, ut & à patria & cæteris Græcis sæpe sim corona donatus, & ut neque uos inimici, non præclara fuisse que institui dicere, aggredere mini. Talis igitur fortuna mea perpetuo fuit, de qua multa alia que dicere possem, prætereo, ne quem ijs referendis que mihi laudi duco, offendam. Tu uero præclare uir & alios conspuens, cum hac eam fortunam confer, qua tu es usus: puer in magna egestate es educatus, unà cum patre ad ludum literarium seorsitans, atramentum terens, & subsellia spongijis detergens, & pædagogium uerrens, famuli uicem, non ingenui pueri obiens. Vir factus, matris inuicem libris lectitasti, & in cæteris rebus ad imposturam necessarijs, adiutasti, hinc nullo pellibus, & aqua lustrans atque expians eos qui inuicem abantur, & extergens luto, & fursuribus: & cum surrexisses à lustratione, dicere iubens, Mala effugi, reperi

Fortuna Demosthenis.

Fortuna Aeschinis.

Minister. Præstigator.

meliora,

meliora, id tibi laudi ducens, neminem unquam tantum ululasse: idque & ego puto. Nolite enim credere eum, cum tam clarè loquatur, non splendidius ululare. Interdum autem præclaros illos coetus per uias ducens, foeniculo & populo redimitos, serpentes quas parias uocant elidens, & supra caput efferens, & clamitans, Eudæ Saboe: & interim saltitans, Hyes, Attes, Attes, Hyes, auspex & antæambulo, & picifer & facifer, & eius generis alijs nominibus ab aniculis salutabare: mercedem pro istis muneribus accipiens, placentas & scribitas, & recentes panes: ob quæ quis cum non uerè foelicem prædicet, & fortunam eius magnificat? Postquam autem in municipij album inscriptus es, quo cum modo (id enim prætereo) postquam ergo inscriptus es, statim pulcherrimum tibi munus delegisti, ut dictata scriberes, & in conuenticulis operam locares. Ut autem tandem id quoque reliquisti, perpetratis ijs omnibus quæ in alijs accusas: nihil mehercule indignum admisisti natalibus, tuis in posteriore uita, sed locata opera tua illis, qui suspiriosi cognominantur, histrionibus, Simmicæ & Socrati, tertias partes actitabas: & dum ficus & uuas & oliuas colligeres, tanquam fructuum emptor, ex alienis prædijs, propterea plura uulnera accipiebas, quam propter ludos, in quibus uos periculum capitis adibat. Erat enim uobis implacabile & perpetuum bellum cum spectatoribus, à quibus plerumque uulnera cum acceperis, non iniuria talium periculorum rudes, ut timidos derides. Verum omisis ijs quæ paupertati imputari queunt, ad ipsas ingenij tui uenio accusationes. Eam enim gerendæ reipublice rationem delegisti, (posteaquam id quoque tibi aliquando in mentem uenit) qua, florète patria, leporis uitam degeres perterritus & tremens, & semper uerbera expectas propter scelerum conscientiam. In aliorum autem prosperis successibus, ab omnibus spectata est tua confidentia. At, qui mille ciuibus interfectis, fuit alacris: quo iure supplicio afficietur à uiuentibus? Quamquam autem alia multa de eo possem dicere, tamen ea præteribo, non enim faciendum puto, ut omnia quæ ostendere queam, eius flagitia, & probra expedite proferam, sed ea tantum, quæ sine turpitudine à me referri possunt. Confer igitur inter te tuam & meam uitam leniter, & non acerbè, Aeschine. Deinde hos interroga, utrius uitam unusquisque eorum malit. docuisti literas: ego didici. initialisti: ego initiatus sum, saltasti: ego sumptus præbui, dictata scripsisti: ego in cõcione sedi. tertias partes actitasti: ego spectauit, excidisti: ego explodi, pro hostibus, egisti omnia: ego pro patria. Omitto cetera: sed hoc, hoc dierno die de me, an corona sim donatus, sit iudicium: sed me nihil sceleratè fecisse, in cõfesso est: tu id cõsecutus es, ut calumniator esse uidearis, atque in periculo uerfaris, utrum in eo pergere debeas, an uero iam cõpesci, non accepta quinta parte suffragiorum. Cum autem bona (non ne uides?) fortuna fueris usus, meam ut malam accusas. Age uero etiã publicorum munerum quæ obij, testimonia recitabo uobis omnia. Sed & tu dicta quæ corrupisti, uicissim nobis recita: Venio relictis inferorum sedibus: et, Mala nunciare nolle me quid scias: &, Malum male te: potissimum dii, deinde & hi omnes perdan, improbum ciuem, & proditorè, & tertianum histrionem. Recita testimonia. In rep. igitur fui talis, in priuata autem uita, nisi omnes nostis me comè

Scriba.

Histrion.

de p. l. o. s. i. o. e. r. transitio à fortuna ad animi uitam. Patria proditor.

de p. l. o. s. i. o.

Contentio utriusque fortunæ, per congeriem.

Publica Demosthenis liberalitas.

Dicta corrupta ab Aesch.

Priuata uita Demosthenis
 ἡ πρῶτα-
 μισ.
 Calamitates
 nō Demosthe-
 ni, sed satis im-
 putanda.
 Communicat
 culpam, si qua
 commissa sit,
 cum Aeschine.
 Iniquū esse, in
 fortunium cui
 pœ tribui.
 Eloquētia De-
 mosthenis &
 publicè & pri-
 uatim utilis,
 Aeschinis no-
 cens.
 Eloquētia uis
 p̄det a uolun-
 tate auditorū.

& humanū, & in supplices liberalē, tacebo, & nihil dicam, nec ea de re ullū
 proferā testimoniū: nec si quos ab hostib. redemi, nec si quib. in filiabus elo-
 candis adiuuēto fui, neq; tale quicquam. Etenim in ea ferē sum sentētia, ut
 existimē eius qui accepit beneficiū, esse, ut perpetuō meminerit: eius qui
 bene fecit, ut statim obliuiscat, si ille boni uiri, hic nō pusilli sit facturus offi-
 ciū. Nam cōmemorare et dicere quē ipse bene feceris, parū abest ab expo-
 brando. Nihil igit tale cōmittam, neq; eō progrediar: sed quēcūq; propter
 hęc de me sit existimatio, ea sum cōtentus. Labet autē priuatis omīsis, pau-
 ca etiā apud uos dicere de rep. Si quē potes Aeschine, qui sub hoc sole sunt
 referre mortaliū, qui indemnīs et expers olim Philippi, nunc Alexandri fue-
 rit dominatus, siue Grecorū, siue Barbarorū: esto, cōcedo tibi meā siue for-
 tunā, siue infortuniū nominare mauis, omniū malorū fuisse causam. Si ue-
 rō, qui me nunq; uiderūt, neq; uocē meā unq; audierūt, multi multa & a-
 cerba sunt perpessi, nō modō uiritim, sed & totæ urbes et gētes: quāto est
 æquius et uerius, omniū, ut apparet, mortaliū cōmunem fortunā, & impe-
 tū quendā rerū grauē, et aliū q; oportebat, horū causam existimare? Quib.
 tu omīsis, me apud hos gerentē remp. criminari: idq; cū scias, si nō totū,
 partē saltē cōuicij quadrare in omnes, & maximē te. Nam si ego pro me fir-
 ma autoritate deliberassē, licuisset uobis cæteris oratorib. me criminari.
 At si & in cōcionibus omnib. semper adfuisstis, & publicè quid expediret,
 deliberandū resp. proposuistis, et cū omnibus, tum uerō tibi uel maximē ea
 esse ē rep. uisa sunt (neq; enim ex beneuolētia mihi cōcessisses spem et admī-
 rationē et honores, quē omnia tum suberāt ijs quē à me agebant) sed ueris
 uictus nimirū, & eō q; nihil poteras dicere melius, nō ne iniurius es & ini-
 quus, qui eanunc accusas, quib. tum nō poteras dicere meliora: ac apud ali-
 os mortales omnes distincta et ordinata quodāmodo talia esse uideo. Iniu-
 riā facit aliquis ultro: irā et pœnā subit. Peccauit inuitus: loco pœnē uenia
 parata est, si quis nec iniuriā facit, nec delinquit, et cū se totū ijs reb. tradi-
 rit, quē omnib. profere uidebant, successū caruit cū uniueris: nō equū est
 illi op. pbrare, nō conuicia dicere, sed uicē eius dolere. Neq; hęc solis legib.
 cōtineri, sed ipsam naturā institutis nō scriptis, & morib. humanis, sanxisse
 inueniēt. Aeschines igit usq; adeō homines uniuerfos superat crudelitate
 & calūniādi studio, ut quorū & ipse ut infortuniorū meminēt, illa etiā mihi
 crimini dederit: et preter cætera, tanq; ipse simpliciter & ex beneuolētia o-
 rationes omnes habuisset, caueri me et obseruari iusserit, ut ne fucū facerē,
 ne ue seducerē: ueteratorē & p̄stigatorē & rabulā, & alijs eiusmodi nomi-
 nib. appellās. Quasi uerō, si q; ea quib. ipse est obnoxius, prior alijs impege-
 rit, ea sic adhesura sint, neq; auditores quicq; amplius cōsideraturi quis nā
 ille ipse sit, q; ea dixerit. Ego uerō scio istū uobis notū esse omnib. uosq; senti-
 re in istū ea cadere multo magis q; in me: qn & illud satis scio, meā eloquen-
 tiam (esto em: quanq; uideo oratorū facultatē, maxima ex parte in potesta-
 te esse auditorū, ut em uos accipitis, et beneuolētia q; psequimini, sic de
 prudētia oratoris sit iudiciū.) Sed ut sit aliqua & in me talis peritia, eā repe-
 rietis omnes, et publicè p uobis usurpari semper, & nūq; cōtra uos, neq;
 cōtra quenq; priuatim: istius cōtra, nō modō hostiū causā agēdo, sed ut si
 quis

quis isti aliqua re fuit molestus, aut alicubi eius offensam incurrit, eos ac-
 cusando. Neq; enim ea iuste, neq; reipubl. utiliter utitur. Nam bono ciui
 non est postulandum, ut sua uel iracundia, uel inimicitia, uel eius generis
 alia confirmetur à iudicibus, qui pro reipublica sunt huc ingreſsi: aut ea
 de causa in iudicium ueniendum, sed maximē prætaret, non esse tali præ-
 ditum ingenio: sin mutari natura nequit, illius certē impetus sunt moderā-
 di. Quibus autem in rebus uehementem esse hominem, uersantem in rep.
 & oratorem decet: cum periclitatur summa reipublica: quando populo
 res est cum aduersarijs: In his, hæc enim generosi sunt & strenui ciuis et bo-
 ni. Cum autem in nullo unquam crimine publico, addam etiam nec in pri-
 uato, pœnas de me sumere postularit, uel reipublica, uel suo pte nomine:
 coronæ & laudationis accusatione uenire nunc confarinata, & tot uerba
 in ea consumere, priuatarum inimicitiarum & inuidentiæ & pusilli animi
 est iudiciū, bonæ rei nullius. Atq; illud etiam, quod me prætermisso, Ctesi-
 phontem hunc inuadit, et iudicio uexat, summè est improbitatis. Vnde fit
 ut existimem, te Aeschine accusationem istam exercitata uocis ostentan-
 dæ studio, nō ullius exigende pœnæ causa instituisse. Neq; uerō magno æ-
 stimanda est oratoris uel oratio, uel contentio uocis: sed idem uelle cū po-
 pulo, atq; idem nolle, & eosdem amare & odisse, quos patria, id demū ma-
 gno æstimandū est. Qui enim ita erit animatus, is bono studio dicet om-
 nia. Qui uerō eos colit, à quibus imminere sibi periculū respub. præuidet,
 is non eadem nititur ancōra qua populus. Proinde nec securitatis eandem
 habet expectationem. Sed uides: ego: easdem enim mihi, quas reipub. uti-
 litates proposui, & nihil eximū neq; propriū esse uolui. An ne tu quidē:
 qui uerō: cum statim post pugnam legatus ad Philippum proficiscerere,
 qui esset illis temporib. causa patriæ calamitatur: idq; cum illud munus an-
 tea omni tēpore defugisses, quemadmodū omnes norunt. Quis autē est qui
 remp. decipiat: non is qui dissimulat ea quæ sentit? Quem præco singulis
 comitijs iurē execratur: non ne talem? Quid uerō grauius & sceleratius in
 oratorē dici queat, quàm eum non eadem sentire & loqui? Tu autem talis
 es deprehensus. & tu uocem edis, & horum uultū audes atq; ora intueri:
 nunquid eos ignorare putas, qui sis: aut tanto ueterno & obliuione teneri
 omnes, ut nō meminerint uerborū quæ iactabas apud populū, te ipsum de
 uouens, & deierans, nihil esse tibi rei cū Philippo, sed me id tibi crimen im-
 pingere ex priuata simultate falso? Cum primum autē prælium nunciatum
 fuit: hisce neglectis, statim ferebare, et præ te ferebas, amicitia & hospitium
 tibi esse cum eo, operæ mercenariæ nomine cum his cōmutato. Qua enim
 pari, iusta ue de causa Aeschini Glaucotheæ tympanistrigē filio, hospes, aut
 amicus, aut notus esset Philippus, equidē non uideo, sed conductus es ad
 interuertenda horū commoda. Sed tamen cum tua proditio adeō manife-
 ste ab his deprehēsa sit, & ipse de te, post pugnae euentū, iudiciū feceris: mi-
 hi cōuiciaris, & obijcis ea, quorū quosuis potius quàm me autores esse de-
 prehendes. Multas & præclaras & magnas res & suscepit, & prospere gef-
 sit, Aeschine, resp. per me, quarū non fuit immemor. Cuius rei hoc signum
 est, quod populus, cum eum qui orationē funebrem haberet, claderetenti
 Ff 2 adhuc n.

Moderatū in
 probæ naturæ

Acriter defen-
 denda respu-
 blica.

Inuidentiæ Ae-
 schinis exagi-
 tat.

Aeschines pa-
 triæ hostib. a-
 micus.

Deceptor rei-
 publicæ.

Philippi prodi-
 tor, nō hospes,
 aut amicus.

Mandatū De-
 mostheni fune-
 brē orationē,
 argumento ef-
 se, et eius acta
 probari popu-
 lo, et Aeschi-
 nem improba-
 ri.

adhuc deligeret, non te, quantumuis uocalem delegit, quamuis esses designatus: neque Demadē, qui modō pacem impetrarat: neque Hegemonē, neque alium uestrūm quenquē, sed me. Cumquē tu prodisses, & Pythocles, ferociter & impudēter, o Jupiter & dii, & me accusaretis eorū quē & tu nūc obijcis, & conuiciarimini, multo etiā magis me delegit. Causam et si nec ipse ignoras, tamē & ego tibi dicā. Vtraquē norāt hi, & meā beneuolentiā et alacritatē, qua negocia gerebā: & uestra scelera. Quē enim felici rerū statu iureiurando negabatis, ea, ut cladē accepit resp. cōfessi estis. Eos igitur qui in cōmunibus calamitatibus, suā sententiā impunitatē nacti erāt, arbitrati sunt hostes & olim fuisse, & tū patuisse. Deinde cōuenire etiā putarūt, ut is qui tum de defunctis orationē haberet, & eorū uirtutē ornaret: nec sub eodē tecto fuisset, nec eadē sacra libasset cū ijs qui contra illos in acie stetitissent: neque eos qui illic comessarēt et triūpharēt de Græcorū calamitatibus cū ijs qui ipsi suis manibus eadē fecissent, huc reuersos, esse honorādos: neque ab ijs illorū fortunā simulata uoce deplorandā, sed ab ijs qui ex animo uicē illorū dolerent. Id quod in se esse uidebāt, & in me: in uobis nō itē. Propterea me delegerunt, nō uos. Neque uerō cū populus sic egisset, defunctorū patres & fratres, tū à populo delecti, egerūt aliter: sed cū eos epulū funebre præbere oporteret, id præbuerūt apud me, tanquē cōiunctissimū defunctis, sicut cætera solēt fieri, nec iniuria. Genere enim ipsi inter se cōiunctiores fuerunt, quā mihi: cōmuniter, omnibus, nemo cōiunctior. Cuius enim euadere illos, & bene rem gerere maximē intererat, is etiā, cū eis accidissent, quæ utinā nunquā accidissent, maximū de clade cōmuni dolorē capiebat. Sed recita ei epigramma, quod publicē ciuitati uisum est eorū monumento inscribere: ut ex ipso intelligas Aeschine, iniquum esse te, & calumniatorē, & impurum. Recita.

EPIGRAMMA.

Pro patria, quos hic tumulus tegit, arma ferentes,

Hostilem ualida uim pepulere manu:

Græcia Barbaricis ne subderet ora capistris,

Et graue seruiū ferret adacla iugum.

Terribili uirtute licet fera bella cicerent,

Orci iudicio succubere tamen.

Et demum fortes (quoniam locus illa uoluntas)

Contegit in placido patria terra sinu.

Dij bene perficiunt quicquid uoluerit, nec usquam

Errant: mortales aspera fata premunt.

Audis Aeschine, etiā in hoc ipso, nihil errare deorū esse, & omnia bene gerere: nō cōsiliario eam facultatē adscribit, qua milites in acie superiores sint, sed dijs immortalibus. Quid igitur, execrādē, mihi propterea cōiuciaris, & ea dicis, quæ in tuū tuorūque capita dii cōuertant? Quancūq; autē, Athenienses, & alia mihi crimina & mendacia obiecit, unū demiratus sum maximē omnium, quod in mētionē cladis ciuitatis, nō ut patrię amās, & bonus ciuis affectus fuit, neque lacrymauit, neque ullū talem animi sensum præ se tulit: sed contēta uoce, & lætabūdus, & faucibus resonās, me accusari à se putauit scilicet: cū ostēderit interim, se acceptis cladibus, minimē sic affici ut alios. Decet autē eum qui legū & reip. cura tūgi se dicit, ut iste nūc, ut nihil aliud, hoc saltē habere, ut nō idē cū populo rebus doleat, & nō idē lætetur: nō cum reip. administrationē profiteatur, stare ab aduersarijs: id quod te nūc fecisse perspicuū est, dum me rerum omnium autorem esse, & propter me remp. in molestias

Inscriptione se pulchri probat, fortunam non esse in crimine uocandā.

Aeschine, qui sine dolore patrię mala commemorat, malum esse ciuem.

lestias incidisse dicis: cum uos nō à mea administratione aut instituto Græcis opitulari cœperitis. Nam si mihi quidē id uos largiremini, propter me uos tantoperē aduersatos esse principatui qui contra Græcos comparatur: maius mihi donū largiremini, quā ea uniuersa sunt, quæ alijs tribuistis. Sed neque egoid affirmō (facere enim uobis iniuriā) neque uos, sat scio, id mihi concederetis: neque iste, si rectē faceret, priuatæ simultatis causa, maxima uestra decora læderet & calumniaret. Sed quid hæc reprehēdo, cū alia multo indigniora obiecerit atque ementitus sit? Nam qui Philippi mihi stultitiā obijcit, o tellus & dii, quid is nō diceret? At mehercle, deos omnes testor, si res uerē cōsideranda sit, mēdacijs & e similitate ortis sermonibus, e medio sublatis, qui nā reuera illi sint, in quorū capita euentorū causam conferre debēt uniuersi: istius similes eos esse in singulis urbibus, nō mei, reperietur, qui quū infirmæ essent opes Philippi, & admodū tenues, sæpe predicētib. nobis et hortantibus, et docētibus ea quæ optima erant, propter priuatas sordes publicā utilitatē desererēt, suos quicquē ciues decipiētēs et corrūperēs, donec seruos reddiderunt: Thessalos, Daochos, Cineas, Thrasylæus: Arcades, Cercidas, Hieronymus, Eucalpidas: Argiuos, Myrtis, Teledamus, Mnaseas: Eleos, Euxitheus, Cleotimus, Aristachmus: Messenios, Liberi Philiadæ, hominis dijs inuisi, Neon & Thrasylochus: Sicyonios, Aristratus: Megarēses, Ptœodorus, Helixus, Perilaus: Thebanos, Timolaus, Theogiton, Anemetas: Eubœenses, Hipparchus, Clitarchus, Sosistratus. Dies me deficiet proditorū nomina recensentē. Horū omnium, Athenienses, cōsilia fuerūt eadem in suis ciuitatibus, quæ istorū apud uos: hominū nefariorū & adulatorū & furiarū: qui suam quicquē patriā mutilarūt, quasi propinata libertate, olim Philippo, nunc Alexandro, uentre metientes & foedis libidinibus, felicitatem. Libertatē autē & se nulli parere domino, qui ueteribus Græcis fines erant, & regulæ honorū, subuerterūt. Huius igitur adeo turpis & peruulgatæ cōspirationis & improbitatis, uel proditiæ potius, Athenienses (si nugandū non est) Græcorū libertatis, nec resp. nostra, mortalium omnium cōsensu, causam ullā præbuit ex mea administratione, nec ego apud uos. Et merogas, ob quam uirtutē honorē haberi mihi postulem? Ego igitur tibi dico, cum magistratus apud Græcos omnes, à te factio inuētiō, corrūpti essent, ut olim à Philippo, sic hunc ab Alexandro: me neque occasio, neque uerborū comitas, neque pollicitationū magnitudo, neque spes, neque metus, neque gratia, neque aliud quicquē cōmouit aut impulit, ut quicquē prætermittere quid iustum aut è rep. esse arbitraret: neque unquē quæ uobis cōsului, istorū exempro, tanquē in trutina nutās et inclinans ad quæstū, cōsului, sed recto et iusto & incorrupto animo à me omnia facta sunt: & cū in maximarū inter meæ ætatis homines, rerū administrationibus, sim uersatus, eas omnes integrè et rectè administraui. Propter hæc honore me dignū censeo. Mœniū autē instauratiōem hanc, & fossarū, de qua tu me cauillabare, et si me gratiā et laudē mereri iudico, quidni? Iogē tamē ab actorū in resp. meorū dignitate semoueo: neque em lapidibus, urbem unquam, aut lateribus, ego, neque hoc in meis laudibus, præclaris, esse duco. Sed si meā munitionē rectè cōsiderare uoles, inuenies arma et urbes & loca et portus et naues et multos equos, et uiros pro harū rerū

Traslatio culpæ, sed honorifica, in auditores.

Correctio translationis: proditoribus mala omnia accepta ferenda esse.

Catalogus proditorum Græciæ.

Vel ob integritatē & abstinentiam Demostheni honores habendus.

Quibus rebus urbs munita & Demosthene.

defensione pugnaturus. Hæc ego Atticæ propugnacula construxi, quantum humano consequi licuit ingenio: & his rebus regionē munij, non ambitum tantum Piræei, aut urbis: neque cōsilijs ego sum uictus à Philippo (multū certē abest) aut apparatibus: sed sociorū duces & copiæ à fortuna destituti. Quæ sunt harum rerum argumenta: euidentia & manifesta: que consideretis uelim. Quid erat ciuū reipub. studio agendum? Quid illi, qui omni cura & alacritate & integritate, patriæ consultum uellet? non oportebat è mari Eubœa munire Atticam: è mediterraneo Boeotia: è Peloponneso, locis nostro agro finitimis: non prouidere, ut inuectio frumenti per omnia loca nobis amica usq; ad Piræum perueniret? non ea que tenebamus missis tueri presidij, & ijs rebus quæ eò pertinerent, agendis & dicendis: Proconesum, Chersonesum, Tenedum: nō alia conari ut coniuncta & socia essent: Byzantiū, Abydus, Eubœa: non hostib. maximas quas haberēt copias, eripere: non que reipub. deessent, ea supplere? Atqui hæc uobis omnia perfecta sunt meis decretis & actionibus. Quæ & rectē deliberata, Athenienses, si quis sine inuidia cōsideret, inueniet, & summā cum integritate acta esse, & nullius rei occasionē præteritam, aut ignoratā à me, aut proditam: & eorū que sub unius uiri potestate & cogitationē caderēt, nihil neglectū. Quod si numinis alicuius, aut fortunæ uis, aut ducū socordia, aut uestra Aeschine, qui urbes proditis, improbitas, aut omnia hæc simul, summæ rerū tantisper in cōmodarunt, dū eam subuertissent: quid Demosthenes deliquit? Si uerò, qualis ego fui apud uos pro mea parte, unus in singulis Græcarū urbū uir fuisset: imò uerò, si unū duntaxat uirū Thesalia, & innum Arcadia mecū consentientē habuissent: nemo Græcorū, qui uel intra Pylas sunt, uel extra, præsentib. malis conflictaret, sed omnes liberi & sui iuris sine ullo metu, turo, feliciter, suas incolerent patrias: tantorū & talū beneficiorū uobis & ceteris Atheniensib. gratiā habentes propter me. Ut aut uideatis, me uerbis uti longē tenuioribus q̄ pro magnitudine rerū, inuidiæ metu: recita mihi hæc, & lege numerū auxiliorū, que ex meis decretis missa sunt. NUMERVS AUXILIORVM. Hæc & similia sunt agenda bono ciuī, Aeschine: quæ si successissent, o tellus & di, extra contro uersiam summū dignitatis gradū obtinuissēmus, eumq; cum iustitia. Cum uerò secus ceciderit, nominis certē celebritas parta est, & culpæ nemo remp. potest, aut eius institutū. Fortuna quidē accusanda est, quæ talē esse rerū euentū uoluit. Nō ita me amet Iupiter, deserenda reip. est utilitas, & opera locanda aduersarijs, & hostiū magis q̄ patriæ cōmodis promouendis inuigilandū: neq; ei qui actiones è dignitate reip. suadendas & decernendas suscepit, inc̄ eis perseverarit, obrectandū. Non si priuatim te leserit aliquis, id memoriæ mandandū, et retinendū: neq; ociū agendum iniustū & insidiosum, id quod tu facis frequēter. Est enim, est ociū, ciues, iustū & utile reip. quod multi uestrū simpliciter agūt. Sed nō id ociū iste agit, multū certē abest. Sed deserta, cum ei uisum est, rep. (sæpe aut ei uisum est) obseruat, quando uos pertesum sit eius qui perpetuò uersatur in concionibus, aut à fortuna quid aduersi obijciatur, aut aliqua alia difficultas incidat: ut multa sunt humana: tum uerò, tum demum orator subito ueluti uen-

Omnia boni ciuis à Demosthene præstita officia.

Calamitas uel fortuna, uel proditorib. accepta ferenda.

Ὀκεία φωνή.

Infectio Aeschinis, ut improbi ciuis.

Ociū Aeschinis sycophanti cum.

tus exoritur, & exercitata uoce, & collectis uerbis & sententijs, perspicuè & uno spiritu recitat ea, quæ cū nihil omnino profint, nec ullius boni possessionē afferant, tum calamitatē cuius ciuū pariant, & cōmune probrū. At istius meditationis & diligentia, Aeschine, si ab integro animo proficeretur, & cōmodorum patriæ studio, fructus oportebat generosos & præclaros & omnibus esse utiles: societates urbū, subsidia pecuniarū, mercatus instructionē, legum utiliū constitutionē, declaratorū hostium oppugnationes. Horū omniū fuit superiori ætate delectus: dedit præteritū tempus bono uiro multas declarandæ beneuolentiæ suæ occasiones: in quarū nulla te fuisse cōstat, non primū, non secundū, non tertium, non quartū, non quintū, non sextū, non deniq; ullo in numero, non certē cum patriæ opes auerentur. Nam quæ societas tua opera est inita cum republica? quod latum auxiliū: quæ parta beneuolentiæ, aut gloria? quæ obita legatio? quod ministeriū per quod resp. facta sit honoratior? quid nostrarū, quid Græcarū rerū, aut hospitaliū quib. præfuiti, per te correctū: quæ triremes? quæ arma? quæ naualia? quæ murorū instauratio? qui equitatus? quæ deniq; ullis in rebus tui fuit utilitas? quod uel locupletibus, uel tenuibus ciuile & æquū per te latū est pecuniæ auxiliū? nullū. Sed heus tu, si nihil horū, at certē beneuolentiæ et studiū: ubi? quando? qui, o omniū iniquissime, cum omnes, quotquot unq; os pro suggesto aperuerūt, ad salutē aliquid cōtulerunt: & postremò cum Aristonicus collectū argentū ad dignitatē recuperandā: ne tum quidē uel prodijisti, uel largitus es quicquā: nō ex inopia, qui enim? qui hæreditatem cœperis Philonis affinis tui, pecuniæ amplius quinq; talentū: & duorū talentū munus ex collecta acceperis à ducib. cœtū, propter legē naualē exagitatā. Sed ne aliud ex alio dicēdo, à proposito excidam, prætermittā hæc. nam te nō ex inopia nihil cōtulisse, ex his apparet, sed id cauētē, ne ulla re illos offenderes, quib. omnes in rep. tuæ feruiunt actiones. In quib. igitur rebus tu uir fortis es? & quando splēdidus? cū aliquid cōtra hos dicendū est, in ijs es uoce clarissima, ex promptissima memoria, optimus histrio, tragicus Theocrines. Et ueterū præstantiū uirorū mentionē facis? bene sanē facis. Non tamē æquū est, Athenienses, ut occupata ea beneuolentiā qua uos defunctos prosequimini, cū illis me componat et cōferat, qui uobiscū uiuo familiariter. Quis enim ignorat omniū, uiuētēs omnes inuidiæ uel plus uel minus esse obnoxios: in defunctos aut, etiā hostiū odia cōquiescere? Quæ cū natura ita cōparata sint, cū ijs ego qui ante me fuerunt, nunc cōponar & specter? nequāq; neq; em̄ iustū neq; par est, Aeschine: sed tecū & cū alio quocunq; uis eorū qui tuā sectā sequuntur, quicq; uiuūt: atq; illud cōsidera, utrū honestius & præstabilius sit reip. propter ueterū beneficia, que sunt immēsa, quorū utiq; magnitudo uerbis exprimi nō potest, ea quæ in presentē collata uitā sunt, abijcere & cōculcare: an omnib. qui aliquid agunt bono studio, honoris aliquid & benignitatis à rep. tribui? Quanc̄ si & hoc mihi dicendū est, mea quidē acta et cōsilia, si quis rectē cōsideret, illorū temporū laudatos uiros emulari, eodēq; referri deprehendet. Tua uerò eos, qui tum illos incessabant. Cōstat enim tum quocq; fuisse aliquos, qui æquales suos cauillarentur, superiores laudaret, in quo inuidē idēq; tecum faciebant. Ita ne me ne conferendum quidem

Aeschines inuultus ciuis reip.

Aeschines non beneuolus reipublicæ.

Ὀκεία ὁμιλία.

Demosthenes nō cum defunctis præstantibus uiris, sed cū suæ ætatis hominib. conferendus.

Correctio. Demosthenes imitator ueterum.

cum illis esse dicis: Tu uero conferendus Aeschine: an frater tuus? aut qui-
uis alius nostri seculi oratorum? Equidem ullum esse nego. Sed cum ui-
uentibus, o bone, (ne quid aliud dicam) uiuentem compara, & eos qui
sunt eiusdem generis, ut caetera omnia: poetas, choros, actores. Philam-
mon, non quod Glauc Carystio, & quibusdam alijs ueterib. pugilibus infir-
mior esset, sine coronis ex Olympia discedebat, sed quod omnium qui secum
cogressi essent, optimè pugnaret, coronabatur, & uictor proclamabatur.
Et tu cum praesentibus me conferoratoribus, tecum, cum quocunq; uis
omnium, cedo nemini: inter quos, dum sequi optima reipublicae licebat,
dum certamen de beneuolentia erga patriam in medio positum erat om-
nibus, ego rectissimè consulere uidebar: & meis decretis, & legibus & le-
gationibus omnia gerebantur. Vestrū autem nemo usquam erat, praeter
quam si his insultandum esset. Postquam uero (quae utinam facta non
essent) acciderunt, & non iam suorum, sed mandata exsequentium, & ope-
ram contra patriam cupidè nauantium, & alijs adulari uolētium delectus
habebatur: tum tu & istorum unusquisq; dignitate florebat, et magnificus
erat, et equos splendide alebat: ego uero infirmus, fateor, sed beneuolētior,
quam uos, populo. Duo autem Athenienses haec, naturā moderatū ciuem
habere oportet (sic enim de me ipso minima cum inuidia uerba facere po-
tero) ut & in potestatibus generosi animi institutum, & reipublicae in asse-
rendo principatu dignitatem, tueatur, & in omni tempore & actione, be-
neuolentiam. Haec enim sita sunt in ingenio: posse autem & ualere, in fortu-
na. illam igitur mansisse apud me, omnino inuenietis: idq; ita considerate.
Num, cum dedendum postularent: cum ad Amphictyones citarent: cum
minitarerentur: cum pollicitaretur: cum execrabiles istos, tanquam bestias
in me immitterent, unquam ego meam in uos beneuolētiam abiici? Nam
ab initio statim rectam & ueram gerendae reipub. uiam sum ingressus: ho-
nores, principatus, gloriam patriae colere, augere, in his uiuere institui.
Non ob aliorum ego successus hilaris & exultans in foro circumeo, dex-
tram protendēs, & rem bene gestam nunciāns, & gratulans ijs quos illuc
renunciaturus existimem. bona autem reipublicae nostrae cum horrore au-
dio, & gemens, & demisso capite in terram, ut isti impij, qui & ciuitatē ca-
uillantur (quasi non semetipfos cauillantur, cum id faciunt?) & aliō spe-
ctant, & alterius res prosperas cum Graecorum cladibus coniunctas, lau-
dant, & ut eae perpetuo durent, elaborandum esse dicunt. Ne uero, ne, o
dij immortales, quisquā ista uestrū annuat, sed in primis istis etiā melio-
rem mentem atq; animum date. Sin omnino ita sunt insanabiles:
& eos ad internecionem funditus terra mariq; delete:
& nobis caeteris, quamprimū impendentibus
terroribus ademptis, salutem cum secu-
ritate concedite.

LIBANII

Eiusdem aetatis
& generis ho-
mines conse-
rendi.

Demosthenes
cedit nemini.

Moderati ciuis
officia praesti-
ta a Demosthe-
ne.

Aeschinis in se
etatio.

Concludit uo-
to, sicut a uoto
etiam exor-
sus est.

LIBANII ARGUMENTVM ORATIONIS DE
falsa legatione.

Aeschines homo Atheniensis fuit, Atrometi filius & Glaucotheae, utriusq; obscuri, ut ait Demosthenes.
Illum enim literis docendis, hanc lustrando, & sacra quaedam friuola peragendo, uictum quaeritasse di-
cit. Quin ipsum etiam Aeschinem traditum est, & tragicum fuisse histrionem, & scribam ciuitatis, quod uile
ministerium habebatur. Sed in oratorum tandem numerum uenit, & legationem de pace ad Philippum obiit.
Belligerantes enim Athenienses cum Philippo de Amphipoli, & ut ipsi multas clades accipientes, sic nihil me-
morabile gerentes, decreuerunt legatos ad Philippum de pace mittere: & mittunt legatos decem numero, in-
ter quos Aeschines & Demosthenes fuerunt. Cum autem accepisset Philippus pacis conditiones, rursus idem
secundo legationem obeunt, ut iusurandum de pace detur. In his negocijs tria Demosthenes obiit Aeschini:
eum Philocrati scdam & noxiam suadenti & decernenti pacem, patrocinatum esse: tempus truisse, unde co-
tingerit ut res Thraciae periret: Atheniensibus falsa renunciaisse, unde factum sit ut Phocenses deleterentur. Di-
xit enim, inquit, Philippum non euersurum Phocenses: & uos, ei fide habita, hominibus opem non tulistis. Ase-
chinit autem haec omnia mercede & largitionibus adductum, maliciose fecisse. Status est de facto, & coniectura
lis, sed inimicitiae extitisse dicuntur propter Timarchum Demosthenis amicum, quem in ordinē coegerat Aes-
chines, improbae uitae accusatum, propterea quod ad Pittalacum* gallinariū, ut ait, ingrederetur homo formo-
sus, ad spectandas gallorum pugnas, & flagitiosa tum faceret, tum pateretur.

degn. Sicut
degn. Sicut

ALIUD ARGUMENTVM INCERTI AVTORIS IN
eandem orationem.

Bellum inter Philippum & Athenienses longum intercesserat, ex quo ille pacis & conuentis uiolatis, Am-
phipolim ab Olynthijs acceperat, quae erat urbis Atheniensis possessio, & Olynthijs parebat: quo etiam socij
tempore defecerant. Flagrabat & aliud bellum Phocensium cum Thessalis & Thebanis: cum Thessalis, pro-
pter templum Delphicum: cum Thebanis, propter Orchomenum & Coroneā. Constat enim ex historia, eos
& his eripuisse duas illas urbes ipsi finitimas, & Thessalis depulsis, Amphictyoniam occupasse, quod Delphi-
cum templum in media Phocide esset situm. Cum autem longo tempore bellum inter se gessissent Athenienses
et Philippus, ac tandem utriq; pacem facere uellent, sed eius petendae facere initium utriq; turpe ducerent: Ari-
stodemus & Neoptolemus actores tragediarum, quibus propter artem quocunq; impune ire licebat, atq; eti-
am ad hostes profecti in Macedoniam, artem suam ostentarunt, adeoq; humaniter a Philippo sunt accepti, ut
praeter caeteras pecunias, alia quoq; de suo eis largiretur: & cum fore sentiret, ut ad se legatos mitterent Pho-
censes, & Thessali, & Thebani, uoluit Athenienses decipere: eaq; causa arrepta Philippus, cum dimitteret Ari-
stodemum & Neoptolemum, eis dicit, se amicum esse Atheniensibus. Rursus contigit, ut tale quiddam accide-
ret: Phrynon quidam Atheniensis, regressus Olympia, siue a certamine, siue a spectaculo, captus est a quibus-
dam Philippi militibus in festo, & spoliatus omni pecunia. Is reuersus Athenas, precatur Athenienses, ut se le-
gatum decernant: quod profectus ad Philippum, reciperet ea quibus esset spoliatus. Assensere Athenienses, atq;
eum & Ctesiphontem decreuerunt. Quos in Macedoniam profectos, Philippus humaniter accepit, neq; so-
lum per milites erepta reddidit, sed et alia de suo est largitus: & factū excusauit, ignoraſſe milites, eo tempore
fuisse festiuitatem. & rursus his item dixit, se esse amicum Atheniensibus. Qui in Atticam reuersi, eadē quae
alteri nunciarunt. His auditis Athenienses certo comperire uoluerunt, an re uera pacem agere uellet Philippus.
Itaq; decem legatos decernunt. Sunt autem hi: Ctesiphon, Aristodemus, Iatrocles, Cimon, Nausicles, Dercyl-
lus, Phrynon, Philocrates, Aeschines, Demosthenes. Eos igitur mittunt in Macedoniam, cognituri, an re uera
pacem uellet agere Philippus: & si uerum esset, ut secum adducerent legatos, qui iusurandum acciperent. Re-
gressi decem legati, quorum unus fuit & Demosthenes, adduxerunt a Philippo tres legatos, Antipatrum, Par-
menionem, & Eurpylochum, exacturos iusurandum. Cum autem conuocarentur socij Atheniensium ad dan-
dum iusurandum, & mora intercederet: intelligens Demosthenes Philippi ingenium semper aliquid subigen-
tis & grassantis, suadet Atheniensibus, ut celeriter dent iusurandum, etiam non praesente Cerſoblepte: No-
bis, inquit, in Thraciā abeuntibus iusurandum dabit Cerſobleptes. Sciendum autem est, Demosthenem in * se
cunda legatione non abiisse tali de causa: profectus in prima legatione, inuenit quosdam Athenienses in Mace-
donia captiuos, & pollicetur, se illos sua pecunia redempturum: id quod nisi in persona legati, facere non pote-
rat. Iusserat autem nauī abire legatos, quod celeriter iter conficerent, & ubicunq; Philippum esse audirent, eo
proficiscerentur, & illic iusurandum exigere. Illi uero non paruerunt, sed pedestri itinere abierunt: & cum
in Macedoniam peruissent, tres totos menses defederunt, donec multis Atheniensium oppidis subactis, Phi-
lippus reuenteretur, atq; inter alia, ipso etiā Cerſoblepte capto. Ac ne reuersus quidē statim dedit iusurādū, sed
distulit, dum expeditionem contra Phocenses instruxisset, etsi ij legatos ad eum de bello deponendo miserant.

Occasio pacis
inter Philip-
pum & Athe-
nienses.

Cerſobleptes
exclusus fec-
dere.

Fortāſſetertia
legendum.
Demoſthe-
nes cur secun-
dum legatus
non ierit.

Gg Cum

Aeschines pollicitatio de Alesibus & Phocensibus. Cum autem contra Phocenses proficisceretur, non in sano, uti fieri par erat, sed in caupona iusurandum dedit, in haec uerba: Pacem facio cum Atheniensibus, & Atheniensium socijs, Alesibus & Phocensibus exceptis, quod Aleses hostes essent Pharsalijs, suis amicis: cum Phocensibus autem se pacem facere negabat, quod sanum Delphicum impiè uiolassent. Secunda igitur legatione in Atticam reuersa, Demosthenes controuersiam mouet, decreta Philippi non placere sibi dicitans. Aeschines responderet, ea dixisse Philippum aperte: sibi uero in aurem insusurrasse, se Aleses & Phocenses excepisse, ne re animaduersa Thebani sibi cauerent, quos inuasurus & perditurus, hos conseruaturus esset. Athenienses de sententia Aeschinis, tertiam legationem decreuerunt, cognituri, an Philippus stare pollicitationibus Aeschinis. Demosthenes & legationem eiuerauit, & se negauit quicquam cum legatione rei habiturum, siue ea bene, siue malè obiretur. Tum ueritus Aeschines, ne manens domi Demosthenes, persuaderet populo, ut Phocensibus auxilium mitteret, simulat, ut ait Demosthenes, se aegrotare. uenit frater eius Eunomus, adducto que medico, iurat aegrotare Aeschinem. sic ipsum Eunomum, Aeschines loco, populus legatum creat. Qui legati cum absissent, ut in Eubecam peruenierunt, audiuerunt Phocenses euerfos esse à Philippo, & cum dedecore redierunt. Reuersa tertia legatione in Atticam, Aeschines suapte autoritate legatus abiit ad Philippum, ut ait Demosthenes. Sciendum autem est, post legationem singulos legatos rationem reddidisse. Ac primi legati tam praecclare suam probauerunt innocentiam, ut Demosthenes eos decreto ad prandium inuitari iusserit. Moris enim erat, ut legati, re bene gesta, conuiuio publico exciperentur. Quidam dubitant cur eos Demosthenes, si scierit fuisse proditores, ad publicum inuitari prandium curarit: Ad quod respondemus, eum à prandio propositum eorum animaduertisse. Ex posteriore autem legatione solus Demosthenes rationem reddidit, quam & Aeschine reddituro, Timarchus & Demosthenes eum accusare instituerunt: postulat Aeschines, ut inquisitio fiat: facta inquisitione, ostendit Timarchum profutuisse pudicitiam, et eum eiecit. Lege enim cauebatur, ne quis impudicus rempublicam administraret. Deinde aegreditur Demosthenes Aeschinem, accusat. Quidam etiam quaerunt, cur hic tertia legationis memnerit? Respondemus, eum triennio post dictam diem, causam egisse in iudicio. Missa enim posteriore legatione, Athenienses, cognito Phocensium excidio, ex agris in urbem sua comportant, & in magno sunt tumultu. Triennio post ingressus Demosthenes Aeschinem accusare, duo ei crimina obijcit, interitum Phocensium, & accepta munera. Sciendum autem est, praecipuum esse crimen interitum Phocensium, ad cuius probationem altera quaestio incidit, propter pecuniam Aeschinem id esse ausum: ut probetur prius crimen de Phocensibus, argumento sunt, inquit, illa comparata & instructa esse. * Per quae simul etiam tollit Aeschinis colorem, & ignorantiam et deprecationem cõsugientis, atq; argumentorũ alia ex praetermissis, alia ex factis petijt: quod suffragatus fuerit Philocrati, pacè sine Phocensibus decernerit: quod non exegerit iusurandum à Thebais Philippi socijs, qui nõ militassent contra Phocenses, si iusurandum dedissent: quod spacium Philippo praebuerit instruendae contra Phocenses expeditionis: commoratum enim fuisse de industria, & consumpsisse tempus, ne missa classe populus Pylas clauderet: quod deceperit populum data opera, duplici spe: una, fore ut Thebani perderentur: altera, ut Phocenses conseruarentur, ne spacium daretur de incolumitate Phocensium deliberandi, cum dixisset, fidem habendam esse Philippo, qui se illos in gratiam nostrae urbis conseruaturum promississet. Ac prioris quae stionis haec argumenta sunt: posterioris autem de largitionibus, dum ostendit, accepisse Aeschinem pecuniam, haec argumenta, quorum item alia è praetermissis petita sunt, alia è factis. Non odit Philippum, inquit, quamquam ab eo deceptus, ut ait: Patrocinatus est Philippo, ut Amphictyo fieret, cum ea de re legationem huc mississent Amphictyones: perpetua consuetudine Philocratis uitur, corrupti largitionibus: postulatus ad dicendum testimonium, cum Hyperides Philocratem detulisset, quamquam praesens, os non aperuit: creatus legatus in Phocidem ad Philippum de pollicitationibus, aegrotare se simulauit: captis Phocensibus post eurationem, ultro sine autoritate publica est profectus, quo etiam tempore cauere eum oportebat. * Haec argumenta sunt secunda orationis. Inter ea autem firmissimum est, quoq; maxime nititur, promissio & pollicitatio Aeschinis de Thebanis & Phocensibus. Argumentum orationis coniecturalè est, neq; enim crimina fatetur Aeschines, sed omnino negat. Causae genus alijs simplex putant, & copiosam in eo, ut reuera sit, concurrisse materiam: alijs simul confirmari duo crimina statuunt, unum Phocense, alterum Thracense. Menander autem, incidètia uocat, Exordium sumptum est à calumnia. Dum enim aduersarium, timidum & supplicem facit, indicat eum causa par um esse fretum. Simul etiam ad odium cõcitandum ea sententia pertinere potest.

Excidiũ Phocensium.

Timarchus ignominia notatus ab Aeschine.

Accusatio Aeschinis.

Videtur aliquid deesse: quanquã argumenta paulo post sequuntur.

ὅτι ἡ φιλία φαίνεται αὐτῷ ἐχθρῷ.

DEMOSTHE

DEMOSTHENIS DE FALSA LEGATIONE ORATIO, HIERONYMO Vuolfio interprete.

Vanta in hoc iudicio, Athenienses, contentione utantur aduersarij, quibus prehensionibus, ferè omnes uos arbitrari animaduertisse, cum paulo ante uideritis quosdã, dum sortiremini, facessere negocium & supplicare uobis. Petam autem à uobis omnibus ea quae etiam non rogantibus praestari est æquum: ut neq; gratiam ullam, neq; uirum pluris faciatis, quam equitatem & iusurandum, quo uniusquisq; uestrum dato huc est ingressus: uel hac de causa, quod hoc è re uestra est & totius ciuitatis: aduocatorum autem istae intercessionis & studia, propter priuata emolumenta fuscipiuntur, ad quae prohibenda legum autoritate conuenistis: non, ut ea iniquis hominibus confirmaretis. Ac alios quidem qui recto proposito ad rempublicam accedunt, etiam si rationem reddiderunt, semper tamen ultro ad respondendum paratos, Aeschinem autem istum longè aliter animatum esse uideo. Priusquam enim ad uos ingrederetur, & actorum suorum rationem redderet, alterum eorum qui rationes postulabat, sustulit: alijs, obambulans minitatur, & iniquissimam omnium consuetudinem, & uobis perniciosissimam, inuehit in ciuitatem. Si enim is qui aliquid publicum gessit & procurauit, sui terrore, & nõ æquitate efficiet, ne ab aliquo accusetur: omnis uobis eripietur autoritas. Ac me quidem probaturum, multa istum & grauiora scelera designasse, & extremo supplicio esse dignum, confido, & omnino persuasum habeo. Quid autem, etiam in hac persuasione formidem, dicam apud uos, & non dissimulabo: Mihi uidentur causae omnes quae apud uos aguntur, non minus, Athenienses, temporum esse, quam negotiorum, & quia multum temporis post legationem intercessit, metuo ne id obliuionem aliquam, aut consuetudinem uobis attulerit iniuriarum. Sed tamen, quem admodum etiam sic & intellecturi quae æqua sunt, & pronunciatuiri nunc uideamini, id uobis dicam: si uobiscum ipsi consideretis iudices, & reputetis, quarum rerum ciuitatè à legato rationem repetere oporteat: Primum eorum quae renunciauit: secundo loco, eorum quae persuasit: tertio, eorum quae uos ei mandastis: post haec, temporum, & his omnibus transactis, in corrupte nec ne ea facta sint omnia. Cur tandem horum quae quod ex renunciationibus, rectè uobis deliberare de rebus licet: quae si uerae fuerint, ea quae decuerint, statuatis: sin non tales, contraria. Legatorum autem consilia ueriora esse putatis. Auditis enim eos, ut gnaros earum rerum, de quibus, missi sunt. Nequaquam igitur decet contuinci legatum, dati uobis ullius futilis & perniciosi consilij. Iam quae illum dicere aut agere iussistis, & nominatim decreuistis esse faciendae: ea conuenit esse procurata. Est ito: temporum autem quamobrem: quia saepe usu uenit Athenienses, ut multatur rerum & magnarum occasio paulo momento temporis concludatur: quã si quis ultro aduersarijs condonarit & prodiderit, etiam si omnia conetur, nunquam poterit recuperare. An uerò gratis, nec ne: quod inde accipere, unde reipub. damnum detur, omnes, satis scio, & indignum esse fateamini, & grauius

Postulat ut æquitatis, nõ improbitatis aduersariorũ, rationem habeat iudices.

Aeschinis uolentiam excitat.

Occupatio. Non quia ueteres iniuriæ, idèo minus grauius ferendae.

Docilitatè cepit distributione de legati officio. 1 Renunciata.

2 Susa.

3 Mandata.

4 Tempora.

5 Integritas.

uindican- dum. Ac legislator quidem hoc non distinxit, sed simpliciter atque seuerè uetuit accipere munera: existimans, ut mihi uideatur, eum qui semel acceperit, & largitionibus sit corruptus, non iam constantè manere iudicem publicorū commodorū. Quod si ostendero & perspicuè probaro, Aeschines istum & nihil ueri renuncia- sse, & obstitisse populo, ne uerū ex me audiret, & utilibus maximè contraria suauis- se uobis, & nihil eorum quæ man- daueratis in legatione fecisse, & consumpsisse tempora in quibus multarum & magnarū rerum occasiones reip. perierunt, & propter hæc omnia, mu- nera & mercedes accepisse eum Philocrate: condemnate eum, & ut factis eius dignū est, mulctate: sin hæc non ostendero, aut non ostēdero omnia, & me improbū ducite, & istum absoluite. Quamquam autem multa & grauiā præter hæc etiā alia in eo accusare possem, Athenienses, ob quæ nemo non eum iurè oderit, tamen ante omnia uos quæ dicturus sum (licet id, ut satis scio, plerique uestrum meminere) cōmonefaciam, in quem reip. gradū Aeschines se primū collocarit, & quales cōciones contra Philippū sibi habendas esse censuerit: ut sciatis eum suis actis, & primis cōcionibus, maximè de acceptis muneribus posse conuinci. Primus igitur hic est Atheniensis, qui animaduertit Philippum (ut tum pro concione assererat) insidiari Græcis, & corrumpere magistratuum quosdam in Arcadia, & adhibito Ischandro Neoptolemi secundano actore, retulerit ad senatum, retulerit ad populum his de rebus, & suaserit uobis quocumque terrarum legatos esse mittendos, qui Græcos huc cōuocarent, de bello Philippico deliberaturos: & postea reuersus ex Arcadia, præclaras illas & longas orationes recensuerit, quas maxima hominum frequentia Megalopoli aduersus Hieronymum Philippi defensorem, habuisse pro uobis se assererat: & commemorasse, quantis iniurijs omnem Græciam, non suas tantum patrias largitionū audi- di & pecuniam à Philippo accipientes, afficerent. Postea quā igitur ea tum isto administrante, & tale de se specimen præbente, uobis ad Philippū lega- tos mittere persuasum est, ab Aristodemo, & Neoptolemo & Ctesiphonte, & cæteris nihil sani ex Macedonia renunciantibus: eorum legatorū & iste fit unus, non qui uestra uenderet, aut qui Philippo fidem haberet, sed qui cæteros custodiret. Nam propter orationes antè habitas, & Philippi odiū, sic de eo non ab re omnes sentiebatis. Deinde mecū congressus paci- scitur, se cōmuniter legationem obiturum, & ut sacrilegum & impudentē Philocratem uterque caueremus, multū hortatur. ac, donec huc redisset, eum à prima legatione, equidem Athenienses nō animaduerti, corruptum esse eum, & semetipsum uēdidisse. Præter enim cætera, quæ (ut recensui) prius dixerat, surgens pridie cōcionis, qua de pace deliberabatis, principio usus est: quod ego uerbis etiam (ut opinor) hōdem, quæ ille dixit, apud uos com- memorabo: Si multū & diu meditatus esset Philocrates, quo pacto * paci- optimè aduersaretur Athenienses, nihil eum melius fuisse reperturum ar- bitror talibus decretis. Ego uerò pacē istam, dum unus Atheniensis super fuerit, nunquam ciuitati suaserim esse faciendam. Pacem tamen faciendam esse dico. Talia loquebatur breuiter & moderatè. Qui uerò pridie hæc dixerat, audientibus uobis omnibus, postridie cū pax cōfirmanda erat, me

Propositi-
o-
nis orationis.

Narratio, qua
preparatur
auditor.

1 Aeschines
principio ad-
uersus Phi-
lippum.

2 Aeschines
legatus ad Phi-
lippum.

3 Aeschines
concio de pace
prior.

πόλις fortas-
se, id est reip.

fociorum

fociorū decretum defendente, & id agente, ut pax iusta & æqua fieret: uo- bisque ita sentientibus, & nec uocem spurcissimi Philocratis audire uolenti- bus: surgit ad concionandum, illique patrocinator, uerbis, o dii immorta- les, multis mortibus uindican- dis: neque maiorum uobis mentionem esse fa- ciendam, neque eos qui triumphos & naualia prælia prædicarent, toleran- dos: se que lege lata decreturum, ne cui Græcorum opem ferretis, qui non prior uobis opem tulisset. Atque hæc detestabilis iste & impudens dicerè audebat, astantibus legatis & audientibus, quos è Græcia tum conuoca- ueratis de istius cōsilio cum se nondum uendidisset. Quemadmodum igitur Athenienses iterum à uobis delectus ad iusiurandum exigendum, & tem- pora consumpsit, & omnia reip. negocia corruerit, & quæ mihi ea pro- hibere cupienti contentiones cum eo fuerint, statim audietis: sed postquā ab ea legatione propter exigendum iusiurandum suscepta, reuersi sumus, ad quam hæ rationum relationes pertinet, & neque paruum neque magnum quicquam eorum reperimus, quæ cum pacem faceretis, dicta & expectata fuerant, sed in omnibus decepti eramus. cumque isti rursus alia uēdidissent, & contra ipsum decretum legationem obijissent: accessimus ad senatum. Et horum quæ dicam, multi sunt conscij. Curia enim reuera erat plebeijs hominibus. Ego uerò progressus in medium, omnem ueritatem senatui re- nunciaui, & istos accusaui, & enumeraui à prima illa spe, quam Ctesiphon & Aristodemos uobis renunciarant: & postea cum pacem fecissetis, quæ iste pro concione dixisset, & quod perduxissent rempublicam, & de ijs quæ restabant (ea uerò erant Phocenses & Pylæ) suasi, ea ne amitteretis, ne- ue in eandem fraudem incideretis, ne ue alia ex alia spe suspensi & pollici- tationibus, in extremum res discrimen adduci pateremini. Atque hæc sena- tui persuasi. Cum uerò concio conuenisset, & ad uos uerba facienda es- sent, progressus Aeschines iste primus omnium nostrum (obtestor autem uos per Iouem & deos, date operam, ut unā mecum memoriæ infigatis, si uera dixerō. Ea enim demum sunt, quæ omnia negocia uestra corru- perunt & perdiderunt) longissimè absuit, ut renunciaret aliquid in lega- tione actum, aut ut de ijs quæ in senatu dicta essent, si me fortè uera dice- re dubitabat, ullam in cœtu populi mentionem faceret: sed eam oratio- nem habuit, & tot tantis que bonis refertam, ut uniuersos uos in suam sen- tentiam pertraxerit. Aiebat enim se uenire, ac persuasisse Philippo om- nia, quæ essent utilia reipublicæ, & in Amphictyonica causâ, & in cæteris uniuersis, & prolixam uobis orationem recensebat, quam se contra The- banos apud Philippum habuisse diceret: & capita uobis referebat: & com- memorabat, se id sua effecisse legatione, ut intra biduum, aut triduum, si domi maneretis, & non moueretis bellum, neque uobis ipsi negocium faceretis, audituri essetis, & Thebas solas absque reliqua Bœotia ob- sideri, & Thespias atque Plataeas instaurari, & Apollini pecuniam solu- ui, non à Phocensibus, sed à Thebanis, qui occupationem templi sua- sissent. Se enim docuisse Philippum, nihil deliquisse minus eos qui consilium dedissent, quam qui manus intulissent. Propterea que se pro- scriptum esse à Thebanis. Quin audiuisse se & Eubœensium quosdam

4 Concio Aeschines de pace posterior.

5 Aeschines mediocritas et pol- licitationes in concione.

territos & perturbatos propter coniunctionem inter Philippum & rempublicam, qui in hanc sententiam uerba fecissent: Non praeterit nos, o legati, quibus conditionibus pacem feceritis cum Philippo, neque ignoramus, uos illi dedisse Amphipolim: Philippum autem promississe, traditurum se uobis Euboeam. Atque aliud etiam se procurasse, sed nondum id uelle dicere. Quosdam enim e collegis iam inuidere sibi. Sic autem obscure & recte Oropum innuebat. Cum uero propter haec celebraretur, atque uideretur & orator esse optimus, & uir admirabilis, descendit magna cum maiestate. Ego uero ut surrexi, & ea ignorare me dixi, & eorum aliquid dicere sum conatus, quae ad senatum retuleram: ibi alter hinc, alter illinc assistens iste & Philocrates, clamitare, inturbare, me tandem subfannare: uos ridere, & neque audire uelle, neque credere alia quam quae iste renunciarat, atque (ita me dixi bene ament) haud ab re uobis id accidere uidebatur. Quis enim tanta & tot oblatum iri bona existimans, ferret aliquem qui aut ea nulla fore diceret, aut acta istorum accusaret? Nam caetera omnia nimirum tum minoris erant, praeter excitationibus, & spe: qui refragabantur, obturbare sine causa, & obrectare uidebantur: illa perquam admirabiliter atque utiliter confecta esse putabantur ciuitati. Qua igitur gratia uobis haec primo nunc in memoriam redegi, & recitui has orationes? Vna de causa, eaque maxima & prima, ut nemo uestrum si quid me dicentem audierit, & acta accusantem, idque ei iniquum & importunum esse uideatur: cur tum illa non dixerim in re praesenti, & uos docuerim, demiretur: sed pollicitationes istorum meminerit, quibus, singulis temporibus utentes, dicendi facultate alios excluderent, & renunciationem istius praeclearam illam: ut sciatis, praeter caetera omnia, etiam hanc ab illo uobis factam esse iniuriam, quod uerum statim & cum opus erat, audire prohibiti estis, spe & fucis & pollicitationibus decepti. Primum igitur hac, & ea potissimum, qua dixi, gratia, haec commemorauimus. Deinde, quadam & hac nihilo minore de causa, ut eius, antequam corrumperetur largitionibus, institutum in republica, recordati, quae id munitum fuerit, quamque Philippo diffidens: secutam post repente fidem & amicitiam consideratis. Deinde si euenerunt ea quae iste uobis renunciauit, & acta praecleara fuerunt: ut propter ueritatem & reipublicae utilitatem esse facta existimetis. Sin omnia contra quam iste dixit, acta sunt, & multum dedecoris et magna reipublicae, pericula attulerunt, propter sordes istius & ueritatem ab eo pecunia uenditam, ut mutatum eum esse uideatis. Dicam autem (quando huc prouecta est oratio) primum omnium, quo pacto uobis Phocense negocium eripuerint. Ne uero quisquam uestrum, iudices, magnitudinem rerum intuens, accusationes & crimina maiora esse putet, quam pro istius autoritate: sed illud spectate, si quemcumque uos illi muneri praefecissetis, & oblatas occasiones eius fidei mandassetis: illum etiam, si istius exemplo, uoluisset opera sua locata hostibus, uos decipere, & fraude circumuenire, eadem quae & istum excitare mala potuisset. Non enim, si uos leuibus saepe hominibus publica mandatis negocia, res etiam leues sunt, quae honori ciuitatis nostrae ab alijs deferunt, neque multis uerbis est opus. Sic etiam Phocenses Philippus sane perdidit, sed isti ei adiutores fuerunt.

Hoc igitur

Demosthenes
explosus.

Cupiditas me
tinebras of-
fundit.

Conclusio hu-
ius narratio-
nis, cum occu-
patione, cur
nunc demum
Aeschini acta
commemoret.
1. Ne uideatur
post tempus ac-
cusare.

2. Ut appareat
mutatum esse
Aeschinem.

Præcipuum to-
tius orationis
caput, de inte-
ritu Phocen-
sium.
Occupatio.
Aeschinem
quantum ho-
minem uilem,
auctoritate pu-
blica instru-
ctum, magnae
calamitatis au-
torem esse po-
tuisse.

Hoc igitur considerandum & uidentum est, utrum, quatenus Phocensium salus a legatione penderet, eatenus isti corruerint, & perdiderint omnia: non quasi iste per se perdere Phocenses potuisset, & perdidissent omnia: non quasi iste per se perdere Phocenses potuisset. Vnde? sed da mihi senatusconsultum, quod me referente factum est, & testimonium eius qui tum id fecit: ut sciatis & me non tum tacuisse, nunc ab actis me remouere, sed statim accusasse, & prauidisse futura: & senatum, qui ex me audire uerum prohibitus non fuit, neque laudasse istos, neque in curiam uocare dignatum fuisse. Atqui id ab urbe condita ullis accidisse legatis, nemo meminit: ne Timagorae quidem, quem capitis damnauit populus, sed istis haec acciderunt. Recita primo testimonium, deinde senatusconsultum. TESTIMONIUM. SENATVSCONSULTVM. Hic neque laus, neque inuitatio legatorum in curiam a senatu, continetur: sin iste contineri ait, ostendat atque exhibeat, & ego descendam. Sed non continetur. Quod si omnes eadem in legatione egissemus, iure neminem laudasset senatus. Reuera enim uituperanda essent acta omnium. Sin alij bona fide rem gesserunt, alij contra, satis apparet propter improborum scelera, etiam bonos uiros eandem ignominiam subisse. Quo pacto igitur facile cognoscetis omnes, quis nam improbus ille sit? In memoriam ipsi reuocate uobis, quis nam ille sit, qui ab initio acta accusarit? perspicuum enim est, fonti satis fuisse futurum tacere: & praesenti eluso tempore, non amplius actorum reddere rationem. Qui autem nullius culpae sibi conscius erat, is si siluisset, facinorum & scelerum socius fuisse uideretur. Ego igitur is ab initio fui, qui istos accusarim: istorum uero me nemo. Ac senatus illa quidem iam decreuerat: concione autem conuocata, & Philippo iam intra Pylas progresso (primum enim id fuit omnium scelerum, quod Philippum his negocijs praefecerant, & cum primum nobis negocia cognoscenda essent, deinde consultandum: post, quod uisum esset, agendum: ut simul uos & audiretis, & ille adesset, & nec quid fieri oporteret, dici facile posset) id quidem senatusconsultum populo nemo legit, neque audiuit populus: sed iste surrexit, & ea praedicauit, quae modo uobis exposui, multa & ingentia bona, quae se peruasisset Philippo, atque afferre iactabat, propterea quae se proscripserat esse a Thebanis. Proinde uos primum attoniti praesentia Philippi, & istis irascentes, qui non ante indicassent, aliquanto mitiores siebatis, quod omnia uos consueturos quae uelletis, sperabatis, nec uocem audire meam, aut cuiusquam alterius uolebatis. Post haec recitabantur missae a Philippo literae, quas iste scripserat, commoratus post nos, quae palam & aperte nihil erant aliud, quam defensio scelerum, quae isti perpetrarant. Nam & hoc inest, se prohibuisse illos in urbes ituros, & iusturandum exacturos: & se, ut adiumento essent in reconciliandis Aenisibus & Pharsalijs, eos detinuisse. denique omnia istorum peccata in se transfert, & sibi adscribit. Sed Phocensium aut Thespiensium, aut eorum quae iste nunciarat apud uos, nulla uel minima mentio. Neque hoc forte fortuna ita factum est, sed quarum rerum uobis poenae sumendae erant ab istis, qui nihil fecerant aut administrarant eorum quae senatusconsulto iusseratis, earum ille cul-

Legati a senatu in curiam non inuitati.

Alia occupatio, qua acta sua ab actis legatorum segregati.

Legati accusati a Demosthene, Philippi literis excusati.

ille culpā in se trāsfert, sc̄q̄ in causa fuisse affirmat: quem uos punire scilicet non possētis. Quā autē ille fraude obtinere & pr̄cipere ciuitati uoluit, iste renunciauit, ut neq̄ accusare, neq̄ postea queri quicq̄ de Philippo possētis, cum ea nec in literis illius, nec orationib. usquā continerentur. Agere cita eis ipsas literas: quas ut iste scripsit, sic ille misit: & cōsiderate, an ad eū illa modū se habeant, quem ego exposui. Recita. LITERAE. Auditis Athenienses literas, quā pr̄clarā sint & humanā? De Thebanis autem & Phocensibus, aut alijs, ne tantillum quidem. In ijs igitur nihil prorsus æqui & boni continetur, idq̄ uos ipsi statim perspiciētis. Nam & Alenses, quorum reconciliandī gratiā se istos detinuisse dicit, eam conciliationem experti sunt, ut extorres sint facti, & urbs eorum sit euersa. Captiuos autem, is qui dispiciebat quo pacto uobis gratificaretur: missos facere ne in mentem quidem sibi uenisse profiteretur. Sēpe autem testatum uobis est, idq̄ publicē, me attulisse talentum, & ad eos redimendos profectum esse, quod testimonium nunc etiam audietis. Quapropter ut iste laudem illam mihi eriperet, etiam id ut inscriberet, Philippo persuasit. Quod igitur maximum est omnium, qui priorib. literis per nos allatis, inscripserat, se apertē etiā fuisse scripturū quantis beneficijs uos affecturus esset, si sciret, societate etiā secum inuitū iri: is inita societate, scire se negat, tum qua re uobis gratificet, tum id quod ipse promisit: quod utiq̄ nosset, si fucū uobis nō fecisset. Verūm ut eum hęc scripsisse constet, cape priores literas, atq̄ ex illis idipsum recita: ab hoc initio. Recita. EX LITERIS. Ante pacem igitur impetratam, si etiam societas secum iniretur, se scripturum promittebat, quantis rempublicam beneficijs affecturus esset: postquam autem utrunque obtinuit, ignorare se dicit qua uobis re gratificetur. Cum uerō uos ea facturos dicatis, quā ei nec pudenda, nec ignominiosa sint, ad has excusationes confugiendo, etsi sanē & ipse dixerit aliquid, & uos adducamini ad pollicendum, receptum sibi relinquit. Hęc igitur & alia multa eo tempore statim in re præsenti coargui potuerunt, uosq̄ edoceri, & cauere, ne rerum gerendarum occasiones amitteretis, nisi Thespie & Plateæ & Thebanis sine mora infligendum supplicium, ueritatem uobis eripuisset. Atqui ea si tantum audienda fuissent, & uerba danda ciuitati, rectē dicta essent. Sin reuera gerenda & præslanda, taceri expediebat. Nam si in eo res iam erant, ut nec sentientes Thebani quicquam proficerent: cur factæ non sunt? Sin propterea sunt impedite, quod illi præsferant, quis enunciauit? nonne iste? sed illa Philippus neq̄ instituit, aut uoluit: neq̄ sperauit iste. Proinde enunciationis eum crimine libero: sed fucū illis uerbis fieri uobis oportuit, & id effici, ne uerum ex me audire uelletis: & ut domi maneretis, & tale scitum iuberetur, quo Phocenses interituri essent. eō pertinebant illæ deliciae, hinc erant illæ conciones. Ego uerō cum tanta & talia illum polliceri tum audirem, & mentiri compertum haberem: idq̄ unde, dicam uobis. Primum ex eo, cum Philippus iusurandum de pace daturus esset, quod Phocenses ab istis exclusos esse fœdere apparebat, quod taceri & omitti conueniebat: si futurum erat ut conseruarentur. Deinde quod neq̄ Philippi legati id dicebant, neq̄ literæ Philippi, sed iste: hinc igitur

Refutatio & exagitatio literarum Philippi.

Totam imposturā Aeschini acceptā ferendā, nō Demostheni.

Demosthenes Aeschini aduersatus.

gitur cōiecturā capiens surrexi & prodij, daturus operam ut refragarer: ut autē audire uolebatis, quieui, tantū duntaxat testatus (atq̄ obsecro uos per deos, ut in memoriā reuocētis) me eorum consiliorum neq̄ gnarum esse, neq̄ sociū: & addidi, me nec expectare. Ut autē uos illud uerbu nec expectandi, ægrē ferebatis: facite, in quā, Athenienses, si quid istorum factum fuerit, ut istos laudetis & ornētis, & coronis donetis: me uerō non. Sed si quid secus acciderit, istis irascimini: ego uerō cedo. Non nunc, subiicit Aeschines iste, nō nunc cede, sed uide ne tunc tibi uendices. Ita fiet, inquam, nisi uelim esse iniurius. At Philocrates, post illum surgens, ualde insolenter, Nil mirum, inquit, est Athenienses, non eadē uideri mihi & Demostheni, nam is quidem aquam, ego uerō uinum bibo. Ibi uos ridebatis. Iam decretum considerate Athenienses, quod postea scribendum curauit Philocrates. Hic enim orationis ordo perquam opportunus est. At si quis temporā computarit, quib. scriptum fuit, & pollicitationes quas iste tum afferbat, constabit eos nihil fecisse aliud, quā tradidisse Philippo & Thebanis Phocenses, tantum non manibus post tergum religatis. Recita decretum. DECRETUM. Videtis Athenienses, decretum quantis laudibus & benignitate uerborum sit refertum: & pax eadem, inquit, esto quæ Philippo, etiam liberis eius, & societas: & laudetur Philippus, quod pollicetur se facturum ea quæ æqua sint. Verūm nihil ille quidem pollicitus fuerat: sed tantum aberat a pollicendo, ut se ignorare diceret, qua re uobis gratificaretur. Iste autem pro eo loquebatur, & pollicebatur. Philocrates igitur uos in istius uerba propensos nactus, illud inscribit decreto. Quod nisi fecerint Phocenses ea quæ deceant, nec Amphictyonibus templum tradiderint: populum Atheniensem auxilia missurū contra eos, per quos stet, quō minus ea fiant. Itaque Athenienses, uobis domi manentibus, & non egressis, & regressis Lacedæmonijs fraude animaduersa, & nemine alio Amphictyonum præsente, præter Thessalos & Thebanos: minima cum offensione, & moderatione summa scripsit, templum illis esse tradendum, cum tradendum esse scripsisset Amphictyonibus, quibus: neq̄ enim erant ibi alij, quā Thebani & Thessali. Sed neq̄ conuocari iussit Amphictyones, neque differri, dum conuenissent: neq̄ Proxenum ferre opem Phocensibus, neque educere exercitum Athenienses, neq̄ tale quicquam. Quin & literas misit Philippus binas, quæ uocabāt uos, non ut exiretis: nequaquā, neque enim spacium sustulisset, quo exire potuissetis, & tum demum uocasset: neq̄ me huc nauigaturum, detinuisset: neq̄ talia istum uerba facere iussisset, propter quæ uos minimē exituri eratis. sed id spectauit, ut uos putaretis eum facturū quæ uelletis, nihil ei contrarium decerneretis: & Phocenses uim nō propulsarent, neq̄ resisterent, expectatione spei facte ipsis per uos, sed desperatione omnes deditioem facerent. Sed recita eis ipsas Philippi literas. LITERAE. Ac literæ quidem hæc uocant: atq̄ adeo statim. Istos autem, si quid istorum uerum sincerumq̄ fuisset, quid decuisset aliud q̄ suffragari, ut copias educeretis: & decernerē, ut Proxenus, quem in illis locis esse norant, statim opem ferret: At omnia his eos cōtraria fecisse constat: nec ab re. nihil enim eius literas curabant, sed quo eas consilio scripsisset: nec ab re. nihil enim eius literas curabant, sed quo eas consilio scripsisset.

Summa Philocratis in Demosthenem.

Decretū Philocratis causa interitus Phocensium.

Interpretatio literarum Philippi.

Aeschines & Philocrates Philippo suffragati.

Phocensium cōditio.

Prudentes.

Animosi.

Susplicaces.

Cum homine mortali facta pax immortalis.

Supputatione temporū colligit, Aeschini se imputadum Phocensium excidium.

58
set, nouerant. Id igitur adiuuabant, & defendebant. Phocenses igitur, ut quid apud uos actum esset in concione, audierunt, & decretum illud Philocratis acceperunt, & promissionem istius, & pollicitationes: modis omnibus perierunt, quod ita intelligetis. Fuerunt ibi qui Philippo diffiderēt, cordati homines: ij adducti sunt, ut ei fidem haberent, quamobrem? quia putabant, etiam si decies à Philippo deciperentur, nunquam fore ut Atheniensium legati Athenienses decipere auderent: sed uera esse illa, quæ iste uobis renunciaffer: & Philippum in Thebanorum, nō ipsorum uenire excidium. Erant alij quidam, qui quiduis perferendum, & propulsandā esse uim arbitrarentur. sed & illorum animos fregit persuasio illa de Philippi amicitia, & expectatio belli uestri, nisi fecissent, cum illi antē à uobis auxilium sperassent. Quin & poenitere uos factæ cum Philippo pacis putabāt quidam. Iis & ad posteros eam pertinere pacem demonstrarunt: ut iam undiq; uestra auxilia essent desperanda. Quapropter omnia ea in unū decretum coniecerunt. In quo iniuriam uobis omnium maximam fecisse mihi uidentur. Nam cum uiro mortali, & propter tēpora quādam potēti, pace immortalī decernenda, pacisci urbis opprobrium, & spoliare non modo aliorum, sed etiam fortunæ beneficijs rempublicam, & tam insigni uti improbitate, ut non modo præsentēs Athenienses, sed eos etiam qui olim aliquando futuri sunt, omnes iniurijs affecerint: non ne intolerādum est? Hoc igitur nuncq; ascribere deinde sustinuissetis ad pacē ETIAM POSTERIS, nisi ab Aeschine tum recitatis pollicitationibus crederetis, quibus freti Phocenses perierunt: siquidem, dum se Philippi fidei committunt, & ultrō illi oppida tradunt, omnia eorum contraria, quæ isti uobis renunciant, sunt experti. Ut autē certō sciatis, hæc ita, & propter istos perijisse, tempore uobis computabo, quibus singula facta sunt. Quæ uerō istorum aliquis inficiabitur, is surgat, & ad meam aquam dicat. Pax igitur xi. Calend. Martias facta est. Peregrē autem abfuimus nos ad exigendū iusturandum tres menses totos. & hoc toto tempore Phocenses fuerunt incolumes. A legatione propter exigēdum iusturandum suscepta, huc reuersi sumus Idibus Sextilis: & iam intra Pylas erat Philippus, & Phocensibus pollicebatur ea quorum illi nihil credebant. Cuius rei signum hoc est, quod alioqui huc ad nos non uenissent. Secuta est postea cōcio, in qua isti omnia negocia perdiderunt mentiendo & decipiēdo uos, decimo sexto Calendas Septembris. Quinto igitur die post, etiam uestra decreta Phocensibus esse nunciata, ratiocinor. Adfuerunt enim Phocensium legati, quibus studio fuit cognoscere & quid isti renunciaturi essent, & quid uos decreturi. Proinde ad xii. Calend. Septemb. ponimus responsum uestrum Phocenses cognouisse. à sexto enim die ad hunc quintus sit: posterior igitur est decimus, nonus, octauus: hoc factum est foedus: illic perditā & cōsummata erant omnia. Vnde id perspicitur? v. Calend. concionem uos habebatis in Piræo de naualibus: uenit Dercyllus Chalcide, & uobis nunciāt, Philippum summam rerum commisisse Thebanis: & quintum eum esse diem ponebat, ex quo foedus esset factū. Octauus igitur, septimus, sextus, quintus, quartus. Temporibus igitur quibus renunciabant, quibus decernebant,

omnibus

omnibus, cōuincitur, eos colluisse cum Philippo, & adiutores fuisse Phocensium internecionis. Iam quod nulla Phocensium urbium expugnata, aut factō in eam impetu uicapta est, sed persuasione funditus omnes perierunt, maximo argumēto est, id eis accidisse propterea, quod Aeschini crediderunt, se à Philippo conseruatum iri. Neque enim illum ignorabant. Age, profer mihi & societatem Phocensium, & decreta per quæ muros eorum subruit: ut sciatis, qua necessitudine uobiscum coniuncti, qualia pertulerint propter istos sacrilegos. Recita. SOCIETAS ATHENIENSIVM ET PHOCENSIVM. Coniuncti igitur fuere uobiscum, amicitia, societate, auxilio, quid uerō pertulerint propter istum, qui uos opem ferre prohibuit, audite. Recita. CONVENTA PHILIPPI ET PHOCENSIVM. Auditis Athenienses? Conuenta Philippi & Phocensium, inquit, non Thebanorum & Phocensium, nec Theſſalorum & Phocensium, nec Locrensium, nec aliorum qui adfuerunt, ullius: & rursus, Tradendas esse, inquit, urbes Philippo, non Thebanis, non Theſſalis, non alij cuiquam, quapropter? quia renunciabatur ab istis, Philippum propter Phocensium conseruationem adesse. Ei igitur credebant omnia, ad eum omnia referbant: cum eo pacem faciebant. Age recita reliqua: considerate quæ sperarint, & quæ sint perpessi: nūquid familia & cōsentanea illis, quæ iste renunciauit. Recita. DECRETVM AMPHICTYONVM. His Athenienses, nihil atrocius factum est, nec maius, non modo nostra ætate in Græcia, sed nec, ut opinor, etiam superiore tempore. Tantarum igitur & talium rerum unus homo Philippus potitus est per istos, incolumi urbe Athenensium, cui præesse Græcis patrium est, & non conuiere, ut quicquam tale periret. Itaq; quemadmodum ærumnosi Phocenses interierint, cum ex his decretis uidere est, tum etiam ex ipsis rebus quæ actæ sunt, quæ res spectaculum Athenienses crudele sunt & miserabile. Cum enim nuper Delphos proficisceremur, necesse habebamus ea uidere omnia: ædificia diruta, moenia prostrata, regionem iuuetute desolatam, mulierculas duntaxat & paucos puerulos, & senes homines miserandos. Denique nemo uerbis assequi possit ea mala, quæ nunc illic sunt. Atqui eos olim contrarium Thebanis de uobis tulisse suffragium, cum de urbis excidio ageretur, è uobis ego omnibus audio. Quod igitur putatis Athenienses, maiores uestros, si in uitam redirent, suffragium aut sententiā laturus, de interitus Phocensium autoribus? Equidem arbitror, tametsi eos suis manibus lapidassent, nullum se commisisse piaculum putaturos. Qui enim turpe non sit, imò quæ maior esse turpitudine queat, quam ijs qui nos tum conseruarunt, & salutare de nobis suffragium tulerunt, cōtraria per istos accidisse: & neglectos esse, ijs acceptis malis, qualia nulli Græcorum alij acceperunt? Quis igitur eorum autor? quis imposturæ artifex? an non iste? Cum autem merito Athenienses, fortuna Philippi multis sit prædicanda nominibus: tum uerò hoc felicissimum ei contigit, quod ita me dii deæ que omnes ament, haud scio an ulli contigerit nostris temporibus. Nam urbes magnas cepisse, & multas nationes subegisse, & eius generis omnia, prædicanda sanè

Exaggeratio excidij Phocensium ab intercedenti societate.

Ἐξοστρακισμοῦ

Athenienses omnium defensi à Phocensibus.

Philippus ob proditorū culpam felicissimus.

Amplificatio per extenuationem.

Hh 2 sunt,

sunt, & splendida, quis enim neget? Sed eadem, & à multis alijs facta recenferi queant, illam peculiarem, & cum alio nemine omnium communem habet fortunam, quam? quod, cum improbos homines ad sua conficienda requireret, improbiore reperit, quam uoluisset. Quis enim istos tales esse non fateatur? siquidem quæ nec ipse Philippus, cum eius tanta res ageretur, ementiri audebat, nec in ulla inscribere literas, neq; legatorum eius ullus dixit: ad ea isti, locata sua opera, uos deceperunt. Ac Antipater quidem & Parmenio domino inseruientes, neq; deinceps collocuturi uobiscum, tamen id excogitarunt, ne per se uos deciperemini. At isti Athenarum, liberrime ciuitatis, legati electi, uos, quos obuios intueri, cum quibus familiariter uiuere reliquo uitæ tempore necesse habent, & apud quos rationem actorum reddituri erant, eos decipere non dubitarunt. Quo pacto homines improbiore aut profligatioris esse queant? Ut autem sciatis etiam, eum à uobis diris imprecationibus esse obligatum, & nefas esse uobis & impium, talia mentitum absolueri: recita deuotionem, & lege: eam cape quæ hac lege continetur. **DEUOTIO.** Hæc pro uobis Athenienses, in singulis concionibus præco uota facit mandata legibus: & cum senatus confedit, apud eum repetit. Neque iste se hæc ignorare potest dicere. Dum enim inscriptioni apud uos daret operam, & senatui inseruiret, ipse legem hanc præconi enarrabat. An non igitur absurdum quiddam, & rerum naturæ contrarium faceretis, si quæ mandatis, imò quæ petitis, ut dii uestram uicem exequantur: ea cum hodie in uestræ manu sint, non facietis: sed quem ab illis male perditis, ipsum & genus & familiam, eum ipsi absoluetis? Nequaquam. Nam qui uos latuerit, eum dii puniendum relinquite. Quem uero ipsi deprehenderitis, de eo nihil iam illis mandatote. Eo autem impudentiæ & audaciæ uenturum eum esse audio, ut, omnibus actis cedens, quæ renunciauit, quæ pollicitus est, per quæ rempublicam decepit, tanquam apud alios aliquos iudicium exerceatur, non apud uos qui omnia nostis: primum Lacedæmonios, deinde Phocenses, denique Hegesippum sit accusaturus: quæ quidem ridicula sunt, uel summæ potius sunt impudentiæ. Quæ enim nunc dicit de Phocensibus, aut Lacedæmonijs, aut Hegesippo, aut de Proxeno non recepto ab eis, aut de impietate eorum, aut quocumq; nomine tandem eos accusabit: ea certè facta fuerant omnia, priusquam legati isti huc uenissent: neq; obstabāt, quo minus Phocenses conseruarentur, quo autore? isthoc ipso Aeschine. Neq; enim, si absq; Lacedæmonijs esset: neq; si Proxenum non repulissent: neq; si per Hegesippum non stetisset: neq; si hoc uel illud non impedisset, conseruatum iri Phocenses: non ita tum renunciauit, sed his omnibus præteritis, se aduenire uerbis disertis dixit, ac persuasisse Philippo, ut Phocenses seruariet, ut Boeotiæ urbes instauraret, ut uestræ autoritati negocia committeret: ea statim confectum iri, intra biduum, aut triduum: propterea se à Thebanis proscriptum, promissa interfectori pecunia. Ne igitur ea quæ ante istius renunciationem, uel à Lacedæmonijs facta fuerunt, uel à Phocensibus, audiatis, neque patiamini, neque Phocensium accusare improbitatem sinatis. Neque enim

εὐπολογία, cum amplificatione per collocationem.

Vel per religionem non posse absolui Aeschinem.

Somma.

Ab absurdo: Non mandanda dijs, quæ ipsi præstare possunt.

Refutatio, in solo Aeschine habere culpam internecionis Phocensium. Tempus accusandi Phocenses alienum.

Ab ipsius Aeschini testimonio.

Propter utilitatem suam defendi ab Atheniensibus, homines improbos.

enim Lacedæmonios olim propter uirtutem conseruastis, neque execrandos illos Eubœenses, neque alios multos, sed quod eos esse incolumes, è republica erat, ut etiam nunc Phocenses. Et quid Phocenses, aut Lacedæmonij, aut uos, aut alij aliqui mortales deliquerint post istius uerba, quo minus eius orationem euentus sequeretur: id rogatote, neque enim ostendere potest. Nam quinque dies diutaxat intercesserunt, in quibus iste falsa renunciauit, uos credidistis, Phocenses audierunt, se dederunt, perierunt. Vnde opinor etiam manifestè patet, omnem imposturam & fraudem fuisse instructam in Phocensium interitum. Quo enim tempore Philippus uenire non poterat propter pacem, sed sese comparabat: Lacedæmonios accersebat, se facturum eis esse omnia pollicitus, ne eos sibi Phocenses, uobis intercessoribus, conciliarent. Postquam autem uenerat in Pylas, & Lacedæmonij, animaduersis insidijs recesserant, rursus istum permisit ad uos decipiendos, ne iterum, uobis animaduertentibus cum Thebanorum agere negocium, tempus terere, & bellum gerere cogeretur, tum Phocensibus se defendentibus, tum uobis opem ilis ferentibus: sed ut citra pulueris tactum (quod aiunt) omnia conficeret, id quæ factum est. Non igitur quod & Lacedæmonios & Phocenses decepit Philippus, propterea iste se uobis impunè illulisse postulet: neque enim æquum est. Quod si pro Phocensibus & Pylis, & alijs rebus quæ perierunt, Chersonesum suum peresse reipublicæ, dixerit: per deos uos obsecro, Iudices, ne admittatis, neque patiamini, ut ad legationis iniurias, etiam ex defensione probrum ciuitati concilietur: uos, ut aliquid priuati eriperetis, sociorum salutem neglexisse, neque enim ita fecistis: sed pace iam facta, & Chersoneso incolumi, quatuor totos menses post, eos perdidit. Deinde Chersonesum nunc etiam in maiore uersari periculo, quam tum, reperietis. Vtrum enim facilius fuisset ulcisci Philippum, si quid in eam commississet, anteaquam horum aliquid reipublicæ præripuisset, an nunc? Equidem opinor tum longè facilius. Quæ igitur eius est prouinciæ nunc prærogatiua, adempto metu & periculis, ei, qui illam sit affecturus iniuria? Iam etiam tale quiddam eum esse dicturum audio, mirari se, cur à Demosthene accusetur, à Phocensium autem nemine? Quod cuiusmodi sit, in prius ex me audire præstat. Phocensium optimi quique, & modestissimi extorres facti, ocium nimirum agunt: neque quisquam eorum propter rempublicam priuatas suscipere uelit inimicitias. Qui uero nihil sine argento facturi sint, ij præbitorem non habent. Neque enim ego cuiquam quicquam dederim, ut hic mihi assistentes clamitarent qualia perpessi essent. Veritas enim & res ipsa clamat. Cum populo autem Phocensium, adeo male & miserabiliter agitur, ut iam eis non laborandum sit de accusandis rationibus Athenis perperam redditis: sed de eo, ne seruiant, et metu emoriantur, tum Thebanorum, tum Philippi militum, quos alere cogunt, in uicos redacti, & armis spoliati. Ne igitur ista eum dicere sinite: sed, aut non perisisse Phocenses, ostendere iubete: aut se non promississe, Philippum eos conseruaturum. Nam hæc sunt legationis rationes: quid actum est? quid renunciauit? si

Breuitate temporis conuincit Aeschinem doli mali.

Consilium Philippi et Aeschini.

Refutatio: Chersonesum incolumitatem nec redemptam esse Phocensium interitum.

Refutatio: Non si à nemine Phocensium accusetur Aeschines, id signum esse eius innocentie.

Phocensium in-
teritus non tan-
tum turpis, sed
etiam noxius,
& periculosus
Atheniensibus.

uera, absoluitur; sin falsa, dato poenam. Quod si Phocenses non adsunt, quid tum? Sic enim tractasti eos, pro tua quidem parte, ut nec amicis optulari, nec inimicos ulcisci possint. Iam praeter dedecus & ignominiam, quae in actis insunt, etiam magna ex his orta esse reipublice pericula, ostendi facile potest. Quis enim uestrum ignorat, Phocensibus bello, & Phocensibus Pylas tenentibus, nec a Thebanis quicquam uobis fuisse metuendum, nec uel in Peloponnesum, uel in Euboeam, uel in Atticam uenturum fuisse Philippum, aut Thebanos? Eam igitur securitatem, quae & a loco & rebus ipsis reipublicae suppetebat, istorum fraudibus & mendacijs circumuenti, uos amisistis, & munitam armis, & bello perpetuo, & magnis urbibus sociorum hominum, & amplo agro, passis estis eueriti: & frustra priora auxilia in Pylas missa sunt, quae amplius ducentis talentis uobis constituerunt, si etiam priuatos eorum, qui expeditioni interfuerunt, sumptus

Per Aeschinē
auctae Athe-
niensibus ini-
micitiae.

supputatis. Inanis etiam spes est, quam de ulciscendis Thebanis conceperatis. Quod autem, cum multa & acerba ea sint, in quibus iste Philippo inseruistis, contumeliosissimum est, & in rempublicam, & in uos omnes: id ex me audite. Cum Philippus ab initio constituisset omnia quae decreuerat praestare Thebanis, iste contrario nunciato, & uos palam fecit non uolentes, & tum uobis inimicitias auxit cum Thebanis, tum gratiam Philip-

Comparatio-
ne decretorum
ostendit, quan-
tum reip. nocu-
erit Aeschini
perditio.

po peperit. Quis igitur mortalium insolentius agere uobiscum potuisset? Cape decretum Diophanti & Callisthenis, & recita: ut sciatis, cum officio fungeremini, supplicationes decretas, & laudationibus affectos esse uos, & a ciuibus uestris, & ab alijs. Postquam autem isti uos deceperunt, uos liberos & uxores ex agris in urbem transtulisse, & ut sacra Herculis, cum pax esset, intra moenia fierent, decreuisse. Id quod miror, si eum, per quem deos patrio ritu colere non licuit, impune dimittetis. Recita decretum.

DECRETVM. Hæc igitur olim è dignitate urbis decreuistis. Age recita & ea quae sequuntur. DECRETVM. Hæc tum uos decreuistis, ab istis impulli, cum ea spe initio neque pacem fecissetis, neque societatem inissetis, neque post cum adducti estis, ut posteros etiam scripto complecteremini, sed tanquam mirabilia nescio quae propter istos bona percepturi. Quoties autem etiam post, audientes Philippi exercitum ad Porthum aut ad Megara esse, tumultuati sitis: scitis omnes. Non igitur hoc spectandum est, aut cessandum, etiam si nondum Atticam inuadit: sed illud uidendum, an per istos potestas ei data sit id faciendi, quando libitum fuerit: & illa calamitas respicienda, & autor & instructor illius potestatis odio prosequendus & ulciscendus. Equidem scio, Aeschinē ad accusationem nihil esse responsurum: sed, quod uos quam longissimè a causa abducat, commemoraturum: quantum uniuersi mortales comodorum ex pace percipiant: contra, quas è bello clades: ac denique laudationē pacis, defensionis loco allaturum. Sunt autem ea omnia cum eius criminatione coniuncta. Nam si pax, quae alijs tot honorum causa est, tot negociorum & tantae perturbationis causa nobis extitit: quid tandem dici conueniet, nisi istos muneribus, acceptis, rem suapte natura bonam corrupisse? Quid uero? an non triremes trecentae, et armamenta illarum, & pecuniae

Refutatio: Es-
fugium Aeschi-
nis de pacis co-
modis decla-
maturi, non esse
audiendum.
Inuersio: Quo
pax melior, eo
scelerator Aes-
chines, qui eam
corruerit.
Refutatio: Non
creuisse pace,
sed imminutas
esse potius o-
pes Athenien-
sum.

& pecuniae uobis superfluit, & supererunt propter pacem? fortasse dicat. Vobis autem contra ita sentiendum est: etiam Philippi opes ea pace multo auctiores esse factas, & apparatu armorum, & prouincijs, & redditibus, quos ille nactus est ingentes. accesserunt & nobis aliqui, sed tamen rerum gerendarum apparatus, & sociorum, quo omnes aut sibi metipsis, aut potentioribus opes parant, ac tenent, noster quidem ab isto uenditus, perijt & debilitatus est: illius autem, formidabilis est factus, & multo maior. Non igitur æquum est, illi utraque esse aucta per istos, & societates, et redditus: nobis, quae propter pacem merito teneremus, istorum proditionibus & corruptelis aestimari. Non enim hæc pro illis recepimus, neque multis uerbis est opus. sed et hæc eodem modo teneremus: & illa, si absque istis esset, accessissent. Illud autem Athenienses omnino assentiemini, etiam si multa & grauiora mala reipublicae acciderint, eorum autem nullius autor sit Aeschines, non esse iustum, ut in eum sauiatur: nec, si quid per aliquem alium bene gestum est, ut illud eum tueatur, sed considerabitur quorum iste rerum sit autor, ei que & gratiam, si ea dignus uidebitur, referatis: & contra, si commeruisse uidebitur, succensebitis. Hæc igitur quomodo recte deprehendetis? si eum non omnia simul commiscere patiemini: ducum scelera, bellum gestum cum Philippo, commoda pacis: sed si singula per se considerabitur. Quod genus est: Fuit nobis bellum cum Philippo, hic, nunquis accusat Aeschinē? uult ne aliquis eum accusare de rebus in bello gestis? nemo. Proinde horum eum absolute, neque eum respondere necesse est. Nam in controuersijs & testes producendi, & argumenta proferenda sunt reo, non ijs defendendis quae in confesso sunt, facere imposturam. Caue igitur quicquam de bello dicas, nemo enim de eo quicquam te accusat. Postea quidam nobis suaferunt pacem, persuaserunt: legatos misimus: adduxerunt illi huc eos qui pacem facturi essent, hic iterum, nunquis ea de re culpam Aeschinē? asserit aliquis eum pacis autorem: aut deliquisse, qui legatos ea gratia missos, huc adduxerit? nemo. Proinde nec de pace facta a republica, quicquam est dicendum. neque enim iste autor est. Si quis autem roget, quid igitur dicis homo? & unde primordia capis accusandi? Inde Athenienses, cum uobis deliberantibus, non utrum pax facienda esset, nec ne (nam id quidem iam decretum erat) sed de eo qualis nam? Iusta enim decernentibus refragatus: mercede decernenti suffragatus est largitionibus corruptus. Deinde ad iusiurandum exigendum delectus, & de mandatis uestris nihil profusus egit: & socios qui in bello euaserant, perdidit: & tanta est mentitus, quantum nemo alius unquam mortalium, neque antè, neque post. Nam ab initio eo usque dum permissum Philippo est agere de pacis conditionibus, Ctesiphoni & Aristodemus primum initium fecerunt imposturae. Postquam autem iam eo uentum fuit, ut res gerenda esset, eam Philocrati & isti tradiderunt: qui, ea suscepta, omnia perdiderunt. Et postquam rationes actorum referendae sunt, iste homo, ut apparet, ueterator & dijs inuisus, & scriba, ita se defendet, quasi de pace agatur? Non ut de pluribus quam accusatur, respondeat: nam ea quidem insania esset, sed uidet hoc in suis

Confirmatio:
Aeschinis cul-
pa imminutas
esse opes reip.
Tractandus
pro suis quibus
meritis.
Singularis execu-
tionis ueritas
indagatur.
Remotione ca-
terarum rerum
peruenit ad ue-
rum crimen.
Aeschines non
dux.
Non pacis au-
tor.

Capita accusa-
tionis.
1. Sufatio tur-
pis pacis.
2. Legatio ea
mentita.

Indignitas
Effugia, cause
infirmitate ar-
guunt.

in suis actis non modò nihil esse boni, sed etiam scelera inesse omnia: pacis autem defensionem, ut nihil aliud, nomen saltem habere plausibile. quam uereor Athenienses, uereor, ne serò, ut debitores, magno cum fœnore nos agere intelligamus. Eius enim securitatem & firmitatem isti prodiderunt: Phocenses & Pylas: non tamen propter istum, eam in initio fecimus. Quamquam autem id quod dicam absurdum, uerum tamen omnino est: Si quis re uera pace gaudet, ducibus, quos omnes culpant, gratiam habeat. Nam si illi, ut uolebatis, bellum administrassent, uos nec nomen pacis tolerassetis. Pax igitur per illos, periculosa & lubrica & infida pax, per istos facta est corruptos largitionibus. Repellite igitur, repellite eum à disputatione de pace, & in disputationem de actis compellite. Non de pace accusatur Aeschines, sed pax propter Aeschinem crimen habet, argumento illud est: quòd si pax ita facta esset, ut uos postea in nulla re decepti essetis, neque sociorum quisquam periisset: nemini mortalium omnium pax molesta fuisset, ignominia duntaxat excepta. Et si autem & eius culpæ pars in isto hæret, cum sit Philocrati suffragatus: nihil tamen immedicabile fuisse admisissum. Nunc multorum aliorum malorum istum causam esse apparet. Ac turpiter quidem, & flagitiose per istos ea esse omnia perditæ & corrupta, scire omnes uos arbitror. Ego uerò, iudices, tantum abest ut quicquam illis rebus adiungere calumniæ uelim, aut à uobis id fieri postulem, ut si illa per uerècordiam aut simplicitatem acta sunt, aut quamcunque aliam ignorantem: & ipse missum Aeschinem faciam, & uobis missum ut faciatis, suadeam. Quamquam harum excusationum nulla ciuilis, aut iusta est.

Neminem enim uos rempublicam gerere iubetis, aut cogitis: sed si quis sibi persuasit, se habere adiumenta rerum gerendarum, atque accesserit, pro uestra bonitate & humanitate eum recipitis, benignè, & non inuidè: quia & magistratus ei mandatis, & eius fidei uestra negocia committitis.

Quæ si quis probè administrauerit, honorabitur, & eo nomine supra uulgus efferetur: sin frustratus fuerit, excusationes & causas afferet: æquum non est. Neque enim ita satisfactum erit euersis socijs, nec liberis eorum, nec uxoribus, neque cæteris, se propter meam incitiam, ne istius dicam, ea esse perpeffos. Multum certè abest. Sed tamen uos condonate Aeschini atrociam ista & immensa, si per simplicitatem, aut quamcunque aliam ignorantem commisisse uidebitur. At si ex improbitate, argèto accepto, & muneribus, idque apertè ex ipsis actis demonstrabitur, maximè quidem si fieri potest, occidite: sin minus, at in eo documentum statuete uiuente. Considerate autem ipsi uobiscum, eius conuincendi ratio quam æqua futura sit. Omnino est necesse, Aeschinem istum ea uerba apud uos fecisse de Phocensibus, & Thespiensibus, & Eubœa, si non ultrò se uendiderat, uos que decipiebat, uel quod apertè audierat Philippum pollicentem, se illa suscepturum, & facturum: uel si id non fuit, præstigns quibusdam & fucis humanitatis illius cæteris in rebus deceptum, etiam hæc de illo sperasse: ut non sit horum alterum, fieri non potest. Propter hæc autem utraque ei Philippum maximo esse odio decet. Cur? quia quod ad illum attinet, ei acerbissimæ & turpissimæ quæque acciderunt: uos decepit, laborat infamia, di-

Pax infida.

ἡ ἀδόξου.
Pax ignauiæ
ducum accep-
ta serèda: pe-
riculosa pax
proditoribus.
δυσίμεταβολή

Alia propositio:
Aeschinè
non per erro-
rem, sed sceler-
atè corrupis-
se omnia.
Cōcessio uobis
ἵπποδαιμον.

Correçtio con-
cessionis: Non
beneuolentia
tantum, sed et
prudètia in ma-
gistratu requi-
ritur.

Repetitio con-
cessionis.
Conclusio ἵππο-
δαιμον.

Confirmatio.

Propositio ma-
ior, aut uerbis
Philippi, aut
spe sua dece-
ptus Aeschi-
nes, odisse Phi-
lippum debet.

mia, dignus interitu iudicatur. Quòd si ita fieret, ut conueniebat, iam dudum proditoris reus ageretur: nunc propter nostram mansuetudinem, & simplicitatè, rationes reddit: easque, cum uult. Est ne igitur aliquis uestrum, qui ex Aeschine ullam uocem audierit, Philippum accusante? Quid? redarguentem aut dicentem eum aliquid uidit? nemo. Sed omnes Athenienses prius accusant Philippum, & quiuis semper, quorum utique nulli ulla priuatim facta est iniuria. Ego uerò hæc uerba ab eo requirere, si se non uendidisset: Athenienses, me quidè tractate, ut uultis: credidi, deceptus sum: erraui, fateor: illum autem hominem caute Athenienses: perfidus est, impostor, improbus, non uideris quomodo mecum egerit: ut deceperit? Horum uerborum nullum audio, neque uos: quamobrem? quia non deceptus, neque falsus, sed mercede ultrò conductus, atque argento accepto, ea dixit, & illi prodidit, ac se præclarum ac iustum illi mercenarium præbuit: legatum autem uobis & ciuem proditorem, & ter, non semel, morte mulctandum. Neque uerò ex his solum constat, eum mercede conductum omnia illa dixisse: sed uenerunt nuper Thesiali, & Philippi legati cum eis, postulantes, ut Philippo Amphictyonicam dignitatem decerneretis. Quem igitur omnium mortalium maximè istis refragari decebat? Aeschinem istum. Cur? quia eius renunciationi contraria illa fecit. Iste enim dixerat, illum Thespias & Plataeas muniturum, & cum Phocenses non perditurum, tum Thebanorum in uos insolentiam refrænaturum. At ille & Thebanos maiores fecit quàm oportebat, & Phocenses funditus deleuit: ut & Thespias & Plataeas muro non circumdedit, sic Orchomenum & Coroneam insuper excidit. Possunt ne res inter se ullo modo magis esse contrariæ? Neque uerò refragatus est, neque os aperuit, neque uocem ullam contrariam emisit. Quod tantum cum sit, non tamen est graue: sed & solus omnium in hac urbe degentium suffragatus est. & quod nec Philocrates facere fuit ausus, impurus ille, id Aeschines fecit: ac tumultuantibus uobis, & cum audire nolentibus, descendens de suggesto, missis à Philippo legatis inueniens: Multos esse dicebat, qui tumultuarentur: paucos qui militarent, si necesse esset, meministis enim utique: cum ipse, o dii, sit mirificus bellator: Iam si nullum legatum quicquam accepisse ostendere possemus, neque res ita pateret, ut palam esset uniuersis, quæstiones & eius generis alia restarent. At si Philocrates se accepisse, non modò pro concione sæpè confessus est, sed & uobis ostentauit uendendo tritico, ædificando, profitendo se iturum etiã si uos non iuberetis, uehendis lignis, auro in mensis apertè cõmutando: non profecto habebit iste quod illum accepisse neget, qui ipse confessus est & ostentauit. Est uerò quisquam mortalium adeò uacors, aut infelix, ut dum & Philocrates dona accipiat, & ipse malè audiat ac periclitetur, cum ei liceat stare ab innocentibus. hos quidem infestet, cum illo autem congressus iudicium subire malit: Equidem opinor esse neminem, sed hæc omnia si rectè consideretis, inuenietis Athenienses, magna & euidentia esse signa acceptæ ab isto pecuniæ. Iam illud, quod non ut postremò factum est, sic minimum signum est, istum Philippo se uendidisse, spectate. Procul dubio notis, dudum, cum proditoris reum ageret Hyperides Philocratem, me

Propositio
nis probatio,
ab effectis &
euentis.

2 Assumptio,
seu minor: Sed
non odit Phi-
lippum.
Expolitio,
Quæ oratio
deuisset Aes-
chinem.

3 Complexio
seu conclusio.

4 Argumentum:
Aeschines
Thesialis &
Philippi lega-
tis de Amphic-
tyonica digni-
tate suffragan-
tus.

Tale omnino
est uulginge-
nium.

5 Argumentum:
Familiaritas
Philocratis
corrupti largi-
tionibus.

6 Argumentum:
Aeschines pro-
fiteri noluit, se

bi nihil esse
rei cum actis
Philocratis.

progressum dicere, unum quendam in accusatione mihi restare scrupulum: quo pacto solus Philocrates tot & tantorum scelerum causa fuisset, no- uem legati nullius. atque id ita se habere negauit, nullam enim eius per se futu- ram fuisse auctoritatem, nisi adiutores illorum aliquos habuisset. Ut igitur inquam neque absoluam, neque criminem quenquam, sed res ipsa et noxios inueniat, & criminis expertes absoluat: surgat quicumque uolet, & progressus in conspectum uestrum, declaret se non esse socium, nec probare acta Philocratis. atque eum qui ita fecerit, absoluo ego, inquam. Hec meministis, ut ego arbitror. Nemo autem prodijt, nec ostendit se. Ac caeterorum quidem singulis aliqua causa fuit. Nam alius rationes retulerat, alius fortasse non aderat, alius affinem illic habebat. Isti autem causarum illarum nulla erat: sed usque adeo se in uniuersum uendiderat, neque in praeteritis tantum suam locarat operam, ut non dissimulet, se in posterum etiam, si nunc absolutus fuerit, illi praesto futurum contra uos. Quare cauet, ne quod uel uerbulum Philippo non iucundum sibi elabatur: nec etiam si eum dimiseritis, desinet, sed laborare infamia, accusari, quid uis apud uos perpeti fatius esse ducit, quam aliquid minus gratum Philippo facere. Quae uero illa est societas: quae tanta ista sollicitudo de Philocrate? Quem, si omnem legationem praeclearissimè obijisset, & pecuniam tamen se propter legationem accepisse fateretur, ut fatebatur: illud ipsum fugere & sollicitè cauere incorruptum legatum conueniebat, & testari suam integritatem. Sed id non fecit Aeschines. Haec nonne perspicua sunt, Athenienses? Haec nonne clamitant & loquuntur, pecuniam accepisse Aeschinè, & propter argentum perpetuo esse improbum, non ex simplicitate, aut ignoratione, aut per calamitatem, et quis, inquit, testificatur, me accepisse munera? Haec enim splendida illa defensio est. Res ipsae, o Aeschine, quae sunt fide omnium dignissimae, neque dici potest, aut praetexti, uel ex persuasione alicuius, aut gratificandi gratia eas esse tales: sed quales prodendo & corrupendo tu effecisti, tales in exquirendo apparent: & praeter res ipsas iam tute in te dices testimonium. Age huc assiste, & responde mihi: neque enim propter imperitiam habere te negabis, quid dicas. Cum enim nouas causas tanquam fabulas, easque sine testibus, ad praefinitam diem accusator uincas, ex eo constat, te esse accerrimum. Quanquam autem multa sunt & atrociora scelera Aeschinis istius, & magna improbitate referta, ut uobis etiam, nisi fallor, uideatur: nullum tamen, meo quidem iudicio, est atrocius, aut euidentius corruptelatum eius argumentum: aut quod magis ostendat, palamque demonstrat, eum accepisse munera, & uendidisse omnia, eo quod iam dicam. Cum iam tertium legatos missuri essetis ad Philippum, propter praeclearas & magnas illas spes, quas iste pollicebatur: delegistis & istum, & me, & ex reliquis plerisque eisdem. Ego progressus statim eiurauit. Tumultuantibus autem quibusdam, & me ire iubentibus: negauit me abiturum, iste autem delectus erat. Deinde cum concio surrexisset, congressi isti, consultabant, quem ibi statum deprehensuri essent. Dum enim etiamnum in motu essent omnia, & incerta futurorum expectatio, tum & congressus, & uerba uaria in foro fiebant. Metuebant enim, ne subito concio indiceretur: & uos, audita ex me

Ipsarum rerum
testimonia si
de dignissima.

Argumentum. Eiurata
legatio, et postea
ultra obiecta.

Consilium Aeschinis in eiuranda legatione.

me ueritate, aliquid opportuni de Phocensibus decerneretis, & Philippus gerendarum rerum occasionem amitteret. Nam si decretum duntaxat fecissetis, conseruati essent. Non enim licuisset Philippo, nisi uos decepti essetis, manere diutius. Neque enim frumentum erat in agris, propter bellum incultis: neque etiam inuehi potuisset, uestris triremibus ibi praesentibus, & mare obtinentibus. & Phocensium urbes multae erant, & expugnatu difficiles, nisi mora, & obsidione. Nam si singulis diebus, singulas cepisset urbes, duae & uiginti fuerunt numero. Propter ea igitur omnia ne quid eorum muraretis, in quibus decepti eratis, istum hic reliquerunt. sed eiurare, nulla allata causa, non ferendum erat, & uehementer suspectum, Quid ais? Ad tot & tanta bona quae nunciaisti, non abis, nec legatione fungeris: sed manendum erat. Quid morbum simulat: frater eius, adducto Execesto medico, curiam ingressus, coram senatu iurat, aegrotare istum: eius uice ipse deligitur. Ut autem perierant Phocenses, quinque diebus aut sex post, & ea locatio ab isto consumpta erat, quasi aliud quiddam conduxisset: Dercyllus Chalcide reuersus, uobis concionem in Pirgeo habentibus nunciat, Phocenses perijisse: & uos Athenienses, eo audito, et illorum uicem dolebatis, ut par erat: & ipsi perterriti, & liberos & uxores ex agris in urbem transferendos decernebatis, & castella instauranda, & Piraeum muniendum, & Herculana sacra in urbe facienda. Cum haec fieret, & tanta perturbatio, & tantus tumultus urbem inuasisset, tum iste uir eloquens & sapiens & uocalis, nec a senatu, nec a populo delectus, legatus abiit ad eum qui illa perpetrarat: nulla habita ratione uel morbi, cuius praetextu legationem tum eiurarat: nec quod alius ipsius loco legatus creatus erat: nec quod lege talia facinora capite sancita sunt: nec quod absurdissimum esset, postquam renunciarat se a Thebanis esse proscriptum, cum ipse praeter Boeotiae totius imperium, etiam Phocensis regionis potitus essent, tum in medias Thebas, & Thebanorum castra uaderet: sed ita erat extra se raptus, & totus in quaestu & largitione, ut sublati & despecti caeteris rebus omnibus, abiret. Quae res cum talis sit, multo etiam grauiora sunt ea, quae postquam illuc uenit, perpetravit. Cum enim uos qui adestis omnes, & caeteri Athenienses, tam miserè & crudeliter cum miseris agi Phocensibus, duceretis, ut neque senatorios spectatores, neque Sexuiros ad Pythia mitteretis, sed patrium spectaculum desereretis: iste ad triumphales epulas negotijs & bello confecto, quas Thebani & Philippus in honorem deorum instruxerant, accessit: & cum libationum, tum uotorum fuit particeps: quae ille ob sociorum nostrorum moenia & agros & arma perditam nuncupabat, & unam coronam gestauit, & Peana concinuit cum Philippo, & familiariter propinauit. Neque ego haec sic, iste aliter narrare poterit: sed eiuratio inter publica uestra monumenta in tabulario, quibus minister publicus praest, asseruatur, & decretum palam de ista re est scriptum. Quae autem ibi perpetrarit, collegati eius, & ipse qui adfuerunt, testimonium in eum dicent, qui etiam haec mihi retulerunt. Neque enim ego unam in legatione fui, sed eam eiurauit. Age, recita mihi decretum, & literas, & testes accerse. DECRETVM, LITERAE, TESTES. Quae igitur uota putatis nuncupasse dixi Philippum, cum libaret, aut Thebanos? Nonne ut in bello uim & uictoriam ipsi

MINORIS

Argumentum, ac potius exaggeratio quinti, conuini cum Philippo post Phocensium excidium.

riam ipsi & socijs largirentur, & horum contraria Phocensium foederatis: Iste igitur eadem precabatur & imprecabatur patriæ: quæ nunc uos in eius caput conuertere oportebit. Itaque abiit contra legem quæ id facinus capitale esse iubet. Illuc porro profectum alijs mortibus luenda designasse constat. Iam eius acta priora, & obite propter hæc legationes, merito eum interfecerint. Quare considerate quæ litis æstimatio eam dignitatem obtineat, ut tot sceleribus non minor esse uideatur. An non turpe fuerit, Athenienses, cum publicè uniuersi uos & totus populus omnia ea quæ pacem consecuta sunt, reprehendatis, & nec Amphictyonum decretis assentiâmini, & irascamini Philippo, eumque suspectum habeatis, tanquam impia sint & crudelia illa facta, & neque iusta, neque uobis conducibilia: si in curiam ingressi, ad rationes de illis redditas diiudicandas, & iureiurando pro republica dato, malorum omnium autorem, & quem in talibus facinoribus palam deprehendistis, eum absoluetis? Ecquis autem cæterorum ciuium, uel potius Græcorum omnium, non iurè uos reprehendet, qui uideat uos irasci Philippo: qui pacem è bello ut faceret, negocia ab ijs qui uendere solent, mercatus, rem agit omnino ueniâ dignâ: istum autem absoluere, qui

Cœclusio: Dicitur
nandū esse Aeschinem,

Refutatio: Nō
propter cauē
dā Philippi of-
fensionem, ue-
niam esse dā-
dā Aeschini
inuersio,

Philippū a pro-
ditoribus edo-
ctum, insulta-
re Atheniensibus.
Sic ferè audi-
untur sacræ cō-
tiones.

Sublatis prodi-
toribus, Philip-
pum minus fo-
re in Atheni-
enses iniuriū.

uestra tam flagitiosè uendidit, cum legibus extrema supplicia talibus facinoribus sint constituta? Fortassis etiam talis ab isto prætextus adferetur, principium fore inimicitiarum cum Philippo, si pacis interpretes damna ueritis. Ego uerò, id uerum si est, quod grauius isti crimen impingam, nulla ratione reperio. Si enim is qui pecuniam impendit, ut pacem impetraret, ita nunc factus est formidabilis & magnus, ut uobis, neglecto iureiurando, & iustitia, uidendum sit iam, quare gratum Philippo faciatis: quo supplicio afficiendi erunt eius rei autores, ut dignas dent poenas? Sed amicitia uobis utilioris etiam, principium futurum esse, quantum coniectura licet assequi, id quoque me ostensurum opinor. Hoc certò tenendum uobis est, Philippum, Athenienses, non contemnere uestram urbem: neque quod uos inutiliores putarit quam Thebanos, uobis illos prætulisse: sed ab istis edoctum esse & audiuisse, id quod prius etiam publicè uobis exposui, nemine istorum refragante: populum esse turbam, rem omnium inconstantissimam & stolidissimam, ut in mari undam fluctuantē, quæ fortuito agitetur: alium accedere, alium abire, rem publicam curæ esse nemini: ac quid actum sit, ne meminisse quidem, habendos autem aliquos amicos, qui ei apud uos singula conficiant, atque eius arbitratu gubernent. Quod si in primis sit consecutus, eum à uobis facile, quicquid libitum fuerit, impetraturum. Si igitur eos qui tum illa ad eum dixerunt, statim, ut huc redierant, in crucem actos audiuisset, fecisset idem quod rex Persarum. Quid autem fuit quod ille fecit? Deceptus à Timagora, cui quadraginta, ut ferunt, talenta dederat: ut audiuit eum à uobis interfectū, ac nec suam ipsius tueri uitam, nedum quæ pollicitus fuerat, potuisse præstare: animaduertit se pecuniam non ei numerasse penes quæ summa esset autoritas. Proinde primùm Amphipolim urbem uestro imperio subiecit, quam hæcenus sociam suam & amicam esse scripserat: deinde nemini unquam postea pecuniam dedit. Idem igitur & Philippus fecisset, si horum aliquem poenas dare uidisset,

idē

idē etiam nunc, si uiderit, facturum est. sed cum audiat eos conciones habere, florere gloria apud uos, alijs creare pericula, quid facere conetur? multum impendat, cum liceat pauciora: an omnes colere uelit, cum duos aut tres liceat? insaniret profectò. Neque enim Thebanorum urbi Philippus benefactum publicè uoluisset, multum certè abest, sed à legatis est ei persuasum. quo autem pacto, dicam ego uobis: Venerunt Thebis ad eum legati, cum & nos à uobis missi, illic essemus. ijs pecuniam ille dare uoluit, eamque, ut aiebant, omnino magnam, non admiserunt, nec acceperunt eam Thebanorum legati. Post in sacrificio quodam & cœna, potans cum eis Philippus, & humanum erga illos se præbens, cum alia multa, ut captiuos & eius generis alia, tum pocula tandem argentea & aurea eis offerebat. Ea illi omnia repudiabant, & nusquam sui obliuiscabantur. Postremò Philon unus legatorum habitò Athenienses, orationem, quā non pro Thebanis, sed pro uobis habitā esse oportuit, aiebat enim: Se, cum Philippum uideret, magno & humano in ipsos esse animo, delectari et gaudere, sed se iam antea ipsius esse hospites, & amicos, etiam sinè illis muneribus. Petere autem, ut ad negocia urbis quæ tum illa ageret, ea humanitate conuersa, aliquid & seipso dignum & Thebanis præstaret: ita polliceri & se & totam urbem ei fore addictam. Iam spectate quid hoc pacto Thebani consecuti sint, & quid uobis acciderit: & uerè æstimate, quanti sit non uedere negocia ciuitatis. Primùm pace potiti sunt laborantes et afflicti iam bello, et succumbentes. Deinde hostes Phocenses ad internecionem deleti, eorumque moenia et oppida sublata è medio. Nunquid sola hæc? non medijs fidius, sed accesserunt etiam Orchomenus, Coronea, Corinthe, Tilphosæū, Phocensis agri quantum uoluerunt. Thebani igitur hæc è pace consecuti sunt, quibus utique maiora nec optarint. Thebanorum autem legati quid? nihil, nisi quod eorum opera hæc patriæ contigerunt. Id uerò præclarū est, Athenienses, et egregium, si uirtutis et gloriæ ratio habeatur, quas res isti pecunia uendiderunt. Conferamus iam quid Atheniensium res publica è pace consecuta sit, & quid legati Atheniensium, & considerate, num similia res publica & isti ipsi. Res publica igitur, ut cesserit omnibus et possessionibus & socijs: ut iuraret Philippo, si quis alius illas inuaserit, uobis ut restituat, uos prohibuituros, & uobis eas uolentem tradere pro inimico & hoste habituros: eum uerò qui eripuit, pro socio & amico. Hæc enim sunt quæ & Aeschines iste defenderit, & adiutor eius Philocrates decreto sanxerit. & cum ego pridie superior, uobis persuasissem, ut sociorum decretum confirmaretis, & legatos Philippi acceperetis: iste cauillationibus eludēs, postridie persuasit, ut in Philocratis sententiam iretis, in qua & hæc & alia multo his grauiora continentur. Ac res publicæ quidem hæc ex pace contigerunt, quibus flagitiosora nec inueniri facile possunt. Legatis autem quid, horum autoribus? Cætera omnia taceo, quæ ipsi uidistis: edes, ligna, frumētum. Sed in sociorum qui perierunt regione, possessiones, & fundi plurimi, quæ Philocrati talentum, isti Aeschini tricenas minas pensitant. Nonne uerò graue est & miserabile, sociorum uestrorū calamitates, reditus legatis uestris esse factas? & eandem pacem urbi, à qua missi fuerunt, et so-

Thebanorum
legatorum in-
tegritas.

Philonis The-
banioratio ad
Philippum.

Integritas lega-
torum quanti
Thebanis pro-
fuerit.

Perfidia lega-
torum quanti
Atheniensibus
nocuerit.

Proditores, so-
ciorū prædij
locupletati.

ciorum interitum, & possessionum iacturam, & pro gloria dedecus attulisse: legatis autem qui rempublicam uolauerunt, reditus, opes, possessiones, diuitias, pro extrema inopia peperisse: Et hæc uerè à me dici ut constet, uocamihitestes harum rerum Olynthios. TESTES. Neque uerò mirabor, si etiam tale aliquid dicere audebit, non licuisse præclaram, neque qualem ego postularim, facere pacem, cum duces malè rem bellicam administrassent. Quod si dixerit, obtestor uos, ut memineritis eum interrogare, utrum ex alia urbe legatus abierit, an ex hac eadem? Nam si ex alia, quam bello superiore fuisse dicet, ac bonos duces habuisse, meritò pecuniam accepit: sin ex hac ipsa, qua gratia propter quæ urbs à qua missus erat, suis bonis celsit, ob ea ipse accepisse dona cernitur: Eadem enim & urbi mittenti tribuenda fuerunt, & missis ex ea legatis, si quid rectè factum esset. Iam & illud considerate, Athenienses, utrum putetis Phocenses Thebanis, an Philippum uobis bello fuisse multò superiorem? Equidem compertum habeo, Phocenses Thebanis, Tenebāt enim Orchomenum, & Coroneam, & Tilphoseum, & suos qui Neotibus fuerant, receperant, & septuaginta & ducentos occiderant ad Hedyleum, & tropæum erexerant, & malorum Ilias Thebanos circumdederat. Vobis autem nec tale quicquam acciderat, & absit ut accidat in posterum. Illud autem erat in Philippico bello grauissimum, quòd ei cum uolebatis nocere, non poteratis: ne uerò noceretur uobis, minime timebatis. Quis factum est igitur, ut per eandem pacem Thebanis, qui tanto bello uincebantur, & sua recipiendi & hostium opes adiungendi potestas data sit: uobis autem Atheniensibus, & quæ bello defendebantur, ea pace facta perierint? quòd illorum legati opes eorum non uendebant, uestras isti uendiderunt. At dicet, hercule, socios fuisse bello defatigatos. * Nam hæc ita fuisse facta, etiam ex ijs quæ sequuntur magis intelligetis. Ut enim pax ista Philocratis facta autoritate, confecta fuit, cui iste suffragatus est, & Philippi legati discesserant, exacto iure iurando (& hæcenus quidem nihil actum erat immedicabile, sed turpis pax erat, et aliena dignitate reipublicæ) loco horum autem admiranda illa bona percepturi eramus: postulabam ego, et istis dicebā, ut primo quoque tempore in Hellepontum nauigarēt, neue quicquam negligenter: aut Philippum occupare quicquam interiecto tempore paterentur, ex locis illius regionis. Compertum enim habebam, quæcunque bello in pacem conuerso proiecta fuerint, ea ijs qui neglexerint, periisse. Nemo enim unquam, cui persuasum fuit de totius imperij statu pacem inire, pro ijs quæ ab initio neglecta fuerunt, bellum gerere uoluit: sed ea tenent ijs qui occuparunt. Ad hæc si nauigassemus, duplici bono auctum iri putabam rempublicam. Aut enim si adessemus, & ex decreto iusurandum ab eo exegissemus: & quæ reipublicæ nostræ præripuisset, redditurum, & reliqua non inuasurum: aut, nisi ille hæc faceret, nos statim huc renunciaturos, ut uos in remotis illis, & minoribus cognita hominis auaritia & perfidia, de his finitimis & maioribus, Phocensibus inquam & Pylis retinendis, cogitaretis. Quòd si ille hæc non occupasset, neque uos decepti essetis: in tuto uobis essent omnia, & quæ æqua sunt, ille uobis ultro præstaret. Neque hæc ab re ita fore putabam. Si enim

Alia refutatio: Propter bellum malè administratum, non necesse fuisse pacem inquam accipere.

Comparatio ne Thebanorum ostendit, pacis iniquitatem non bellis, sed legatorum perfidia acceptam ferendam.

Videntur deesse uersus cōplures.

Consilium Demosthenis in maturanda legatione.

enim essent Phocenses, uti tum erant, incolumes, & Pylas teneret: ille nullum uobis incutere terrorem potuisset, propter quem ius aliquod uestrum neglexisset. Neque enim aditu terra patefacto, neque nauibus uictoria potitus, in Atticam uenturus fuit. Vos autem illi statim, si ius uiolasset, mercatus claudere potuissetis: & ad pecuniæ penuriam, & cæterarum rerum iterum uelut obsidionem redacturi. Quare ille seruiturus fuit pacis commoditatibus, non uos. Et hæc non nunc à me fingi ex euentu, & simulari, sed tum statim & sensisse & præuidisse me in uestram utilitatē, & iudicibus, indicasse, inde cognoscetis: Cum iam nullæ cōciones restarent (habitæ enim erāt omnes) & isti nondū abiissent, sed hic tēpus tererent, senator decretum facio, populi autoritate senatui permissa, ut primo quoque tempore legati abirent, & ut Proxenus dux eos in illa loca deportaret, in quibus uersari Philippum cognouisset: ijs uerbis, quæ nunc refero, aperte in decreto positis. Age cape id decretum, & recita. DECRETVM. Hinc igitur eos eduxi, adeò inuitos, ut ex ijs quæ postea fecerunt, liquido cognoscetis. Ut autem Oreum peruenimus, & cum Proxeno congressi sumus: isti nauigatione neglecta, & executione mandatorum, passim oberrabāt: & antequam in Macedoniā ueniremus, dies tres et uiginti cōsumpsimus: reliquos uerò omnes Pellæ defedimus, antequam Philippus ueniret, ijs quos in itinere fuimus additis, quinquaginta totos. Interea Doriscū, Thraciam, Muros, Sacrum in montem, omnia denique pacis tempore, et fœderū, capiebat et procurabat Philippus: crebrò dictitāte me, et clamitāte, primū ita ut in commune consuli solet: deinde ut qui docerem ignaros: postremò ut in eos qui se uēdidissent, et impurissimos homines sine ulla dissimulatione inueheret. Qui autem his aperte refragaretur, et omnibus tam dictis meis, quàm decretis uestris aduersaretur, iste fuit. An uerò eadem cæteris etiam legatis omnibus placuerint, statim scietis. Ego enim nondum quicquam de ullo dico, neque queror, neque ullum eorum coactum, hodie uideri bonum uirum oportet: sed ultro, et scelerum uitata societate. Quæ esse atrocita flagitia, et non admissa gratis, omnes uos uidistis: quorum qui socij fuerint, res ipsa ostendet. At hercule, eo tempore iusurandum à socijs exegerunt, aut alia quæ decuisent exegerunt? Multum certe abest. sed tribus mensibus peregrè absumptis, et mille drachmis in uaticum à uobis acceptis, quantum à nulla ciuitate numerari solet: neque cum illo proficiscerentur, neque cum illinc huc redirent, iusurandum exegerunt, sed in caupona, quæ est ante Castoris et Pollucis (si quis uestrum Phæris fuit, intelligit quid dicam) ibi iusurandum dabatur, cum iam cum exercitu Philippus huc proficisceretur, turpiter Athenienses, & non è uestra dignitate. At ut illa eo modo fierent, id Philippus omnium maximi aestimauit. Nam si nec pacem ita uti instituerant isti primū, decernere potuissent, exceptis Alensibus et Phocensibus, sed coactus esset à nobis Philocrates id delere, ac perspicuè ponere Athenienses et Atheniensium socios: noluisse id iusurandum ab ullo sociorum suorum dari. Neque enim ea quæ nunc uobis erepta tenet, oppugnatum iuissent, sed iusurandum excussissent: neque eos conscios esse uoluisset pollicitationum, per quas pacem impetra-

Mora legatorum, quæ spe cum Philippo præbuit occidende Thraciæ.

Iusurandū à socijs exegerunt, & alieno loco in Philippi gratiam exactum.

impetrauit, neq; id ostendi palam omnibus, non ciuitatem Atheniensem succubuisse in bello; sed Philippum esse qui pacem expeteret, et ab Atheniensibus pacem pollicitationibus impetraret. Ne igitur hæc quæ dico palam fierent, propterea censuit eis nusquam esse abeundum. Isti autem ei omnia gratificabatur, cum ostentatione, et insigniter assentabant. Verum, si horum omnium conuincuntur, consumpsisse tempus, neglexisse Thraciam, nihil ex decretis egisse uestris, aut ex utilitate reipublicæ, falsa huc renūciasse; qui possunt isti à cordatis iudicibus & religiosis conseruari: Quæ ut à me uerè dici constet, recita primum decretum, quo pacto uobis fuerit exigendum iusurandum: deinde literas Philippi: post, Philocratis decretum, mox plebiscitum. **DECRETVM. LITERÆ. DECRETA.** Iam ut appareat uos potuisse Philippum in Hellesponto deprehendere, si quis mihi paruisset, & uestra mandata executus esset ex decretis: uoca testes qui illic adfuerunt. **TESTES.** Recita & alterum testimoniū, quid Euclidis post profecto Philippus responderit. **TESTIMONIUM.** Eos igitur nec inficias ire posse, quin illa pro Philippo egerint, ex me audite. Cum priore legatione profecti sumus de pace faciendâ, uos caduceatorem præmisistis ad impetrandam fidem publicam. Tum igitur, ut primum Oream uenerunt, non expectarunt caduceatorem, neq; ullam moram fecerunt: sed quanquam Alus obsideretur, tamen eò traiecerunt. & rursus inde ad Parmenionem, qui oppidum obsidebat: egressi per hostilem exercitum, Pagas abierunt: & progressi, caduceatori Larissæ occurrerunt, tanto studio & alacritate tum proficiscabantur. Cum autem pax esset, & sine omni periculo ire liceret, & à uobis mandatum haberent, ut properarent: tum nec ut iter accelerarent, nec ut nauigarent, in mentem eis uenit. Cur tandem? quia tum id e re Philippi erat, ut pax quam primum fieret: nunc, ut quam plurimum temporis treretur ante exactum iusurandum. Sed ut & hæc uerè à me dici constet, etiam hoc cape testimonium. **TESTIMONIUM.** An igitur fieri potest, ut ulli homines magis conuinci possint, se omnia pro Philippo agere, quam qui in eodem itinere, cum pro uobis festinandum esset, desererunt: cum uerò non eundem esset ante caduceatoris reditum, festinarunt? Quo igitur tempore illic fuimus, & Pellæ desedimus, considerate quid quisque nostrum facere instituerit. Ego captiuos redimere & querere, & de meo pecuniam infumere, & à Philippo petere ut hospitalium munerum uice quæ nobis offerebat, illos missos faceret. Iste autem quid perpetuo fecerit, statim audietis. Quid igitur illud erat? ut Philippus communiter pecuniam nobis largiretur. Ut autem nec illud ignoretis, ille nos periclitatus est omnes ad singulos priuatim misistans, & multum sanè auri offerens. Ut autem frustra experiebatur quemcunque tandem (neq; enim de me ipso mihi dicendum est, sed facta & res ipsæ declarabunt) communiter datam pecuniam uniuersos putabat statim temerè accepturos: eos igitur in tuto fore, qui se priuatim uendidissent, si uel minimum communiter datæ pecuniæ accepissemus: eò dabatur, hospitalia autem munera prætexebantur. Ut autem ego prohibui, rursus isti de integro inter se partiti sunt. Ut autem à Philippo petebant, ut eam pecuniam in captiuos impenderet: neque

Conclusio:
Dannados est
se legatos.

Festinatio le-
gatorum pro-
pter Philippi
commodum.

Quid ante
Philippi adue-
tum actum à
Demosthene,
et alijs lega-
tis.

opportunitatem illi fuit istos prodere, neq; dicere, illum uel illum accepisse, neque impensam fugere: sed eludit, se ad Panathenæa illos amissurum pollicitus. Recita igitur testimonium Apolophanis, deinde aliorum qui adfuerunt. **TESTIMONIUM.** Age uobis exponam etiam, quot ipse captiuos redemerim. Dum enim ante reditum Philippi Pellæ commorabamur, nonnulli captiuorum, qui erant sponcione obligati, diffidentes, ut mihi uideretur, se postea Philippo persuasuros, dixerunt, se uelle semetipsum redimere, neq; id beneficium acceptum Philippo relatuos: & mutuò sumperunt, alius tres minas, alius quinque, alius prout cuique conditiones erant propositæ. Postquam autem Philippus pollicitus fuit, se ceteros missos facturum, ego conuocatis illis quibus mutuuum argentum ipse dederam, & actorum comonefactis, ne suam sibi festinationem fraudi fuisse putaret, ne uel suis sumptibus redimerentur tenues homines, cum spes esset, fore ut ceteri à Philippo dimitterentur: dono dedi precium redemptionis. Quæ ut uerè à me dici constet, recita & hæc testimonia. **TESTIMONIA.** Quam igitur remisi pecuniam, & dono dedi calamitosos ciuibus, hæc est. Quod si mox iste ad uos dicet, cur tandem, ut ais, Demosthenes ex mea Philocratis defensione cum intellexisses, nos sani nihil agere: in posteriore legatione ad iusurandum exigendum missa, interfuisti, & eam non euirasti: hoc mementote, me promississe illis quos redemeram, & allaturum pecuniam, & eos, quantum in me esset, conseruaturum. Non committendum igitur erat, ut mentirer, & desererem calamitosos ciues. Neq; etiam admodum honestum aut tutum erat, detrectata legatione priuatim illic oberrare. Nam nisi illos seruare uoluissim: dii me omnes perdant & eradicent, si magnam mereri pecuniam uoluissim, ut istorum in legatione collega essem. Cuius rei signum hoc est, quod ad tertiam legationem bis delectus à uobis, bis iureiurando recusauit, & in illa profectioe illis per omnia fui aduersatus. Quæ igitur in legatione mei arbitrij fuerunt, in hunc se modum uobis habuerunt. In quibus autem isti ut plures, uincebant, ea omnia perierunt. At & cætera omnia conuenienter his acta essent, si quis mihi paruisset. Neq; enim ego ita infelix, aut uæcors fui, ut pecuniam darem, cum alios accipere uiderem, pro meo uestri studio. Quæ autem sine impensis confici potuissent, & uniuersæ ciuitati longè plus profuissent, ea fieri noluissem. Imò quid maluissem Athenienses? Sed me uincebant isti nimis. Agite uerò quid inter hæc iste egerit, & quid Philocrates, spectate. Hæc enim inter se collata, clariora erunt. Primum igitur Phocenses & Alenses foedere excluderunt, & Cersobleptem, tum contra decretum, tum contra ea quæ ad uos relata erant. Deinde aggressi sunt decretum mouere & transferre, per quod legati missi eramus. Postea Cardianos Philippo socios inscripserunt, & scriptas à me literas ad uos non mittendas censuerunt: ipsi autem uæcordes suas literas miserunt. & tamen generosus iste me pollicitum esse Philippo dixit, me rempub. uestram abrogaturum, quod illas reprehendebam, non modò turpes existimans, sed & ueritus, ne insons ego meo interitu culpam illorum luerem. At Aeschines nunquam destitit priuatim congregari cum Philippo, ac cætera quidem taceo: Dercyllus autem

Captiuo redē-
pti à Demo-
sthenē.
Ἰβρυγγυμῶν

Refutatio: Se
posteriorem le-
gationē obij-
se, nō quod a-
cta legatorum
probaret, sed
ut captiuos
redimeret.

Confert acta
Aeschinis &
Philocratis in
legatione, cū
suis actis.

Aeschinis no-
eterni con-
gressus cum
Philippo, &
mora.

Phæris eum nocte quadam obseruauit, nō ego, adhibito puero hoc meo: eōq; deprehenso, è tabernaculo Philippi exeunte, puerum mihi renunciare iussit, & ipsum id meminisse. Et tandē nefarius iste, & impudēs noctem & diem, digressis nobis, remansit apud Philippum. Et hæc uerē à me dici ut appareat, primum ego ipse in tabellas referam, & meo periculo testificabor. Deinde cæterorum legatorum singulos citabo, & omnino aut testificari, aut eiurare cogam. Quod si eiurarint, periurij eos manifestè in conspectu uestro conuincam. **TESTIMONIUM.** Quibus igitur malis & negocijs in toto itinere sim conflictatus, uidistis. Quid enim eos illic fecisse putatis, dum prope largitorem essent: cum uidentibus uobis, qui & habendi honoris, & irrogandæ multæ potestate ualetis, talia designent? Colligam igitur in summam capita accusationis ab initio, ut ostendā ea me præstitisse, quæ in principio orationis, me uobis ostensurū esse sum pollicitus. Demonstrauit eum nihil renunciaisse ueri, sed fucum fecisse uobis: ipsarum rerum, non uerborū testimonijs usus. Demonstrauit eum in causa fuisse, ne uos uera ex me audire uelletis: tum istius promissis & pollicitationibus occupati, cum omnia contrā q̄ oportuit suasisset: & sociorū refragatum esse paci, Philocraticæ suffragatum, tempora contriuisse, ut nec si uelletis, possetis educere copias in Phocidem: & alia multa & atrocias in itinere cōmississe: prodidisse omnia, uendidisse, accepisse munera, nullū præterisse improbitatis genus. Hæc igitur in principio promissi, hæc demonstrauit. Iam quid reliquum sit, uidete. Simplex est enim, quæ mihi iam uobiscum erit oratio. Iurastis uos pronūciaturos ex legibus, & plebiscitis, & decretis senatus quingentorum. Constat autem istum omnia cōtraria legibus, decretis, institutis in legatione fecisse. Eum igitur cōdemnari conuenientia cordatis iudicibus, nam si nihil aliud cōmississet, duo tamen eius facinora morte multanda essent, nec enim Phocenses tantū, sed et Thraciā prodidit Philippo. At duo loca utiliora reip. in orbe terrarum nemo possit ostendere: in terra, Pylis: Hellepontō, in mari. quæ utraq; isti flagitiose uendiderunt, & uestro malo Philippo tradiderunt. Illud ipsum igitur, præter cætera, quantum scelus est, Thraciā & Muros prodidisse: Infinita dici possent: & q̄ multi propter talia facinora sint interfecti apud uos. hos autem magna esse pecunia multatos, ostensu non est difficile, Ergophilum, Cephisodotū, Timomachū: olim aliquādo Ergolem, Dionysiu, alios, quos uniuersos parū abest quindicam minus quam istum nocuisse reipublicæ. Nam eo tēpore, Athenienses, pericula uos etiamnum consilio cauebatis & prospiciebatis. Nunc, nisi quod uos quotidie uexat, & præsentia sua molestijs afficit, negligitis. Postea frustra hic decernitis, & Cersobleptæ à Philippo dandū esse iusiurandum, & Philippo non dandū esse locum inter Amphictyones, & pacē esse corrigendā. At decretorū istorum nullo fuisset opus, si nauigare iste, & officio fungi uoluisset. nunc quæ nauigando cōseruare potuissent, ea dum ire iubet, perdidit: quæ dicēda ueritate, mentiēdo. Indignabitur aut statim, ut ego audio, si soli sibi popularium oratorū, uerborum ratio reddenda sit. Ego uerō æquum esse, ut omnes eorum quæ dicant, si propter argentum dicunt, rationem reddant, prætermittam, sed illud dico: Si Aeschines,

Legatorū importunitas. *ὁμιλία φιλίππου: quæ obiecta Aeschini crimina in summā colligit.*

Petitio, seu cōclusio: cōdemnandum esse Aeschinem.

Inculcat Phocidis & Thraciæ amissionē.

Exempla eorū quos multarunt Athenienses.

Quo maior sollicitudo populi, eo acrius puniendi importores.

Refutatio, *ἡ ἀντιλογία:* Etiam uerborum reddenda ratio, præsertim si quis uera acceperit

ut homo rerum imperitus, delirauit alicubi, & frustratus est, ne seuerius inquirete, sed missum facite, ueniam date. Sin legationem obiens, accepta pecunia, de industria uos sefellit: ne absoluite: neque ferte illud, pœnas uerborum non esse dandas. Cuius enim alterius rei quam uerborum ratio à legatis repositenda est? neque enim legatis committuntur trirēmes, aut loca, aut legiones, aut arx: nemo hæc legatis tradit: sed uerborum & temporum. Quod si reipublicæ tempora non præripuit, non deliquit: sin præripuit, deliquit. Verba autem si uera renunciauit, aut utilia, absoluatur: sin & falsa, & corruptus, & inutilia, teneatur. Nulla enim re populus lædi grauius potest, quam audiendis mendacijs. Quorum enim in uerbis sita est respublica, quo pacto si ea uera non sunt, tu rō geri potest respublica? Quod si quis insuper ea quæ hostibus conducant, accepta mercede dicat: an non etiam in magno periculo eritis? Neque etiam eadem iniuria est, tyranno, aut oligarchiæ præripere tempora, quæ uobis: neque parum interest. In illis enim imperijs omnia ex edicto celeriter fiunt, apud uos autem in primis ad senatum omnia referenda, & ab eo decernenda sunt, *id' que cum præconibus & legationibus adscriptum fuerit duntaxat, non semper. Deinde indicenda concio, ea que tempore legibus constituto. Post uincendi & superandi sunt ijs qui rectissimè consulunt, illi qui ex inscitia, aut ex improbitate aduersantur. Post hæc autem omnia, cum iam & decretum aliquid fuerit, & iam conducibile esse uidetur: spacium dandum est multitudinis tenuitati, in quo ea comparent, quorum indigent, ut decreta etiam exequi possint. Qui igitur ea tempora sustulit in tali, qualis apud uos est, respublica: is non tempora sustulit, non, sed ipsas actiones planè uobis eripuit. Esti autem in promptu est quædam ijs qui uos decipere uolunt, omnibus; oratio: illi qui ciuitatem turbant: qui Philippum reipublicæ bene facere prohibent: ijs tamen ego nihil respondebo, sed literas uobis Philippi legam, & tempora singula quibus decepti estis, redigam uobis in memoriam, ut sciatis, frigidum illud nomen ad fastidium usque repetitum, illum decipiendis uobis, præterisse. **LITERAE PHILIPPI.** Cum igitur tam turpia, tam multa, omnia denique contra uos in legatione commiserit, passim dicitat: Quid de Demosthene est dicendum, qui collegatos accuset? Mehercule siue uelim, siue nolim, cum sim & tot à te in toto itinere insidijs appetitus, & duarum nunc mihi rerum detur optio, aut ut talium actorum uestrorum socius esse uidear, aut ut accusem. Ego uerō tuum me collegatum fuisse nego, & tum te in legatione multa & non ferenda designasse: tum me ea fecisse dico, quæ essent reipublicæ utilissimas. Philocrates quidem tibi collegatus fuit, & tu illi, & Phrynon. Vos enim ista agitabatis, & ista uobis omnibus probabantur. Vbi autem sal? ubi mensa? ubi libationes? Hoc enim circumiens tragicè declamitat, quasi non homines iniurij, rerum illarum sint proditores, sed ij qui officio funguntur. Ego uerō scio, senatores omnes semper rem diuinam facere communiter, & concœnare inter se, & unā libare: neque ta-

Legatis uerba & tēpora duntaxat committuntur.

Amplificatio: in populari respublica cur gerantur, omnia tardius?

ἡ ἰσχυρὴ ὁμιλία ἡ νύμφη καὶ ἡ πρὸς ἑλίου πρὸς ὀργὴν πρὸς τὸν οὐρανὸν ἀεί.

ἀποδοξίς καὶ ἀντιλογίαι τῆς φιλίππου ἀντιλογίαι.

Refutatio: re-
fute à se impro-
bos collegatos
accusari.

Ab exemplo magistratuum omnium.

men propterea boni malos imitantur, sed si quem suorum in facinore deprehenderint, apud senatum & populum deferunt. Senatus item communia sacra habet auspiorum, communia conuiuia: unà libant, unà sacrificant duces: parum abest, quin magistratus dicam omnes. Nunquid propterea collegis delinquentibus dant impunitatem? Minimè uerò.

Leo Timagoram accusauit, cum quadriennium in legatione cum eo fuisset: Eubulus Tharrecem, & Smicythum, cum quibus communem mensam habuit: Conon antiquus ille, Adimantum, imperij militaris socium. Vtri igitur, Aeschine, salem & libationes negligebant: ij qui prodebant, & legationem ementiebantur, & largitionibus corrumpebantur, an ij qui accusabant? ij nimirum, qui totius patriæ libationes uiolabant, ut tu, & non solum priuatas. Ut autem sciatis, non eorum modo qui publicè unquam ad Philippum, sed eorum etiam qui priuatim uenerunt, & omnium mortalium extitisse nequissimos & improbissimos, pauca ex me audite, ad hanc legationem nihil attinentia.

Digressio, qua petulantia Aeschini exponitur 19. r. c. 11. Deon.

A Satyro histione in Philippo conuiuio hospitis filie liberatae.

Cum Olynthum cepisset Philippus, Olympia celebrabat: ad id autem sacrificium & celebritatem, omnes artifices congregarat: quos, cum exciperet epulis, & uictores coronis ornaret: interrogabat Satyrum, comicum histionem, cur tandem solus nihil postularet? num in se aliquas fordes, aut aliquam animi erga ipsum offensionem perspexisset? Respondisse aiunt Satyrum: Quæ alij requirerent, eorum sibi nihil esse opus: quæ uerò ipse libenter postularet, Philippo quidem datum esse omnium facilima & donatu, sed uereri se ne repudiaretur. Cum autem ille dicere iussisset, & iuuenilius aliquid addidisset, se nihil non esse facturum. respondisse illum ferunt: Apollophanem Pydnæum sibi fuisse hospitem & amicum: postquam autem per insidias occisus ille obijisset, à cognatis eius, metu perterritis, filiolas eius puellulas Olynthum, quo tutiores essent, esse missas. Eæ nunc, inquit, expugnata urbe, captæ penes te sunt, ætate iam nubili. Eas à te peto, & quæso, ut mihi des. Quas si mihi dederis, quale munus daturus sis, audire & cognoscere te uelim: quo ego lucrì nihil faciam, sed eas dote data elocabo: & non committam, ut aliquid indignum uel nobis, uel patre patiantur.

Quod ut conuiuæ audiuerunt, tantus plausus, tanta collaudatio, tantus tumultus excitatus est ab omnibus, ut Philippus humanitate motus concederet, quanquam ex intersectoribus Alexandri, fratris Philippi, fuerat is Apollophanes. Agite conferamus cum hoc Satyri conuiuio, aliud conuiuium istorum in Macedonia celebratum: ut spectetis, an æquale huic & simile uideatur. Inuitati isti ad Xenophronem Phædimi F. unius è triginta tyrannis, abierunt. Ego uerò non abij. Ut autem ad pocula uentum est, introducit is mulierem quandam Olynthiam, famosam quidem illam, sed ingenuam & modestam, ut exitus declarauit. Eam primùm bibere cogit paulatim, & isti (ut mihi uidetur) edere, ut mihi postridie latrocles narrauit. Ut autem res procedebat, & mero incallescere animi, assidere, atque etiam aliquid canere iubent, Aestuan-

Ingenua mulier Olynthia in conuiuio ab Aeschine exagitata.

te muliere, ut quæ neque uellet, neque sciret: contumeliam id factum interpretantur iste & Phrynon, & non ferendum esse dicunt, ut captiua ex dijs inuisis & nefarijs Olynthijs, delicias faceret. Age uoca seruum, inquit, & lorum aliquis afferat. Venit seruus scuticam gestans. Cum autem potassent scilicet, & leui de causâ bilis moueretur, ut aliquid illa dixerat, & illachrymarat, lacerata & direpta tunica, seruus crebras plagas tergo ingerit. Tum amens animi præ dolore & terrore mulier, subsilens ad genua latrocli accidit, & mensam subuertit. Quod nisi is eam eripuisset, interfecta esset in illa ebrietatis insaniam. Temulentia enim istius impuri crudelis est. Ac de hac muliere & in Arcadia sermo fuit percelebris inter innumeros, & Diophantus apud uos renunciauit, quem mox dicere cogam testimonium: peruulgatus rumor fuit, & in Thessalia, & ubique gentium. Et tamen talium sibi conscius facinorum impurus iste, uos audebit intueri? & actam à se uitam clara statim uoce prædicabit? quæ res mihi spiritum intercludit. Num hi nesciunt, te à primordio ætatis legisse libros matri inuitanti, & puerum etiamnum in cœtibus Liberi patris, & inter ebriosos homines esse uoluntatum? Post autem scriptioni apud magistratus dedisse operam, & propter binas aut ternas drachmas fuisse sceleratum? Postremò, non ita olim alienis sumptibus ad tertias partes actitandas, cum bene tecum agi putares, uictitasse? quam igitur uitam referes? quam non uixisti? nam eam quidem quam uixisti, talem esse constat. Sed ó licentiam. Iste apud uos alium impudicitiae reum egit. Verum nondum hæc. Sed testimonia mihi prius ista recita. TESTIMONIA. Cum igitur ea quæ in uos commississe conuictus est, tot & tanta sint; iudices, in quibus quid mali non inest? corruptus, assentator, diris obligatus, mendax, amicorum proditor: omnia insunt atrocissima: nihil horum defendet, neque quicquam æqui aut boni respondere poterit.

Quæ autem ego eum responsurum esse audio; sunt illa quidem insaniam proxima: sed ei qui nullam iustam habet excusationem, quiduis necesse est comminisci. Dicturum audio, eorum me quæ accusem, socium sibi fuisse & approbatorem & adiutorem omnium: ac deinde repente mutatum, accusare. Quanquam autem actorum illa neque iusta est defensio, neque conueniens, sed mei quædam accusatio (ego enim, ista si feci, nequam homo sum, res autem propterea nihilo sunt meliores: neque multis uerbis est opus) tamen officij mei esse puto, ut utrumque uobis ostendam, & mentiturum eum, si talia dicet, & legitimum defensionem declinatorum. Quæ ita fuerit iusta & simplex, si aut non fecisse se quæ accusentur, ostenderet, aut acta quæ sint, profuisse reipublicæ. Quorum iste neutrum facere poterit. Neque enim expedire profectò, ut Phocenses perierint, ut Pylas Philippus teneat, ut Thebani sint potentes, ut milites in Eubœa uersentur, ut Megaris insidiæ fiant, ut pax nullo sit iureiurando confirmata, dicere poterit: quibus tum contraria uobis nunciauit, ut quæ & utilia essent,

id quod uocatur & infectatio nite Aeschinis

Refutatio: De mosthenē non esse socium actorū Aeschinis.

Non committendum cum alio crimen, sed refutandum

Legitimam defensionem Aeschini non suppetere.

te muliere, ut quæ neque uellet, neque sciret: contumeliam id factum interpretantur iste & Phrynon, & non ferendum esse dicunt, ut captiua ex dijs inuisis & nefarijs Olynthijs, delicias faceret. Age uoca seruum, inquit, & lorum aliquis afferat. Venit seruus scuticam gestans. Cum autem potassent scilicet, & leui de causâ bilis moueretur, ut aliquid illa dixerat, & illachrymarat, lacerata & direpta tunica, seruus crebras plagas tergo ingerit. Tum amens animi præ dolore & terrore mulier, subsilens ad genua latrocli accidit, & mensam subuertit. Quod nisi is eam eripuisset, interfecta esset in illa ebrietatis insaniam. Temulentia enim istius impuri crudelis est. Ac de hac muliere & in Arcadia sermo fuit percelebris inter innumeros, & Diophantus apud uos renunciauit, quem mox dicere cogam testimonium: peruulgatus rumor fuit, & in Thessalia, & ubique gentium. Et tamen talium sibi conscius facinorum impurus iste, uos audebit intueri? & actam à se uitam clara statim uoce prædicabit? quæ res mihi spiritum intercludit. Num hi nesciunt, te à primordio ætatis legisse libros matri inuitanti, & puerum etiamnum in cœtibus Liberi patris, & inter ebriosos homines esse uoluntatum? Post autem scriptioni apud magistratus dedisse operam, & propter binas aut ternas drachmas fuisse sceleratum? Postremò, non ita olim alienis sumptibus ad tertias partes actitandas, cum bene tecum agi putares, uictitasse? quam igitur uitam referes? quam non uixisti? nam eam quidem quam uixisti, talem esse constat. Sed ó licentiam. Iste apud uos alium impudicitiae reum egit. Verum nondum hæc. Sed testimonia mihi prius ista recita. TESTIMONIA. Cum igitur ea quæ in uos commississe conuictus est, tot & tanta sint; iudices, in quibus quid mali non inest? corruptus, assentator, diris obligatus, mendax, amicorum proditor: omnia insunt atrocissima: nihil horum defendet, neque quicquam æqui aut boni respondere poterit.

Quæ autem ego eum responsurum esse audio; sunt illa quidem insaniam proxima: sed ei qui nullam iustam habet excusationem, quiduis necesse est comminisci. Dicturum audio, eorum me quæ accusem, socium sibi fuisse & approbatorem & adiutorem omnium: ac deinde repente mutatum, accusare. Quanquam autem actorum illa neque iusta est defensio, neque conueniens, sed mei quædam accusatio (ego enim, ista si feci, nequam homo sum, res autem propterea nihilo sunt meliores: neque multis uerbis est opus) tamen officij mei esse puto, ut utrumque uobis ostendam, & mentiturum eum, si talia dicet, & legitimum defensionem declinatorum. Quæ ita fuerit iusta & simplex, si aut non fecisse se quæ accusentur, ostenderet, aut acta quæ sint, profuisse reipublicæ. Quorum iste neutrum facere poterit. Neque enim expedire profectò, ut Phocenses perierint, ut Pylas Philippus teneat, ut Thebani sint potentes, ut milites in Eubœa uersentur, ut Megaris insidiæ fiant, ut pax nullo sit iureiurando confirmata, dicere poterit: quibus tum contraria uobis nunciauit, ut quæ & utilia essent,

πενοταλν-
 4. is. Demo-
 stheni nullā su-
 isse causā, cur
 infantes accu-
 sareet.
 Inuerso, & a
 minori.

Vera causa ac-
 cusationis.

Reprehensio
 negligentiae ma-
 gistratum.

Exemplū quā
 religiose cola-
 tur Philippus
 a proditori-
 bus.

omnia fefellerunt, & fucum uobis fecerunt, & uobis tantum non Atticam eripuerunt, condemnate, neque ad alias factas uobis contumelias (neque enim ego scio quo illa nomine alio appellanda sint) propter istorum corruptelas uos diras, & periurium domum reportare. Iam illud etiam considerate Athenienses, quā nam ego de causa istos, infantes si essent, accusare instituissem? non enim reperietis. Num suaue est, multos habere inimicos? imō ne tutum quidem. At cum isto aliqua mihi similtas intercedebat? nulla. Quid igitur? de te ipse pertimueras, & propter metum hoc tibi salutis fore putabas? hoc enim eum dicere audivi. At nihil erat periculi Aeschine, nihil peccatum erat, ut tu ais. Nam si haec dicet, considerate Iudices, si ob quae ego profus infans mihi metui, ne propter istos perirem: quid istos pati conveniat, qui ipsi deliquerunt? Verum non propter haec, sed cur te accuso? Per calumniam nimirum, ut argentum a te extorqueam? utrum autem praestabilius mihi fuisset, a Philippo accipere multum largiente, & ne mine istorum minus, & amicum etiam illum habere, & istos? essent enim, essent amici mihi, si in earundem rerum societatem uenissem. Neque enim nunc paternas inimicitias exercent mecum, sed propter actorum communitatem recusatam. An ut ab istis aliquid de acceptis emendicarem, & tum illius, tum istorum susciperem inimicitias? cum captiuos priuatis sumptibus tanti redemerim, pauca turpiter ab istis & per similtatē accipere uellem? Non ita sunt haec. Sed & uera renunciaui, & a corruptelis abstinui, propter iustitiam & ueritatem & uitam reliquam: existimās, ut & alij quidam apud uos, si bonus uir essem, fore ut honos mihi haberetur: et nō commutādū esse mihi uestri studium ullo emolumento. Istos autem odi, quōd improbos esse & sacrilegos in legatione animaduerti, & per istorū corruptelas, etiam priuato meo honore sum spoliatus, cū uos toti legationi irascere mini. Accuso autē nunc, & rationem reddi postulo, propter curā rerum futurarū: & uolo lite & iudicio declarari apud uos, a me & ab istis omnia facta esse contraria. Et uereor, uereor (dicā enim, o Iudices, quicquid sentio, apud uos) netum me quoque eodem cum istis reti implicetis, criminis omnis expertem: nunc autem nimium sitis negligentes, & supini. Profus enim, Athenienses, dissoluti mihi esse uide mini, & eō usque differre seueritatem, dum in mala incidatis: quibus dum alios conflictari uidetis, non cauetis, neque mouemini, tamen si res publica multis iam diu, & diris modis laedatur: neque id esse graue & immane putatis. Et si enim aliquid reticere statueram, nunc tamen facere non possum quin eloquar. Noctis utique Pythodorem istum, Pythodori F. cum eo ego coniunctissimē uixi, neque ulla inter me & illum in hunc usque diem extitit offensio. Is nunc deuitat occursum meum, ex quo ad Philippum profectus fuit. Et sicubi mecum congregi necesse habet, resilit statim, ne se quis mecum uideat colloquentem. Cum Aeschine autem circumquaque obit forum, & deliberat, & meditatatur. An non igitur acerbum est, Athenienses, & indignum, in eos qui colere Philippum instituerunt, ad eō excitatos eius in utranque partem esse sensus, ut quisque putet, tanquam eo semper assistente, ne ullum quidem suum hic factum clam fore: sed & amicos existiment, qui illi placuerint, & inimicos

inimicos similitur: ipsi autem qui ad nutum uestrum uiuunt, & honorem a uobis expetunt, eumque commutatum nolunt, tantum surditatis et tantum tenebrarū a uobis occurrere, ut ego nūc ex equo cū nefarijs istis dimicem: idque apud uos, quibus nota sunt omnia. Vultis igitur nosse & audire huius rei causam? Dicā equidē. Peto autē, ne quid dicenti mihi uerum succēseatis. Ille unum habet corpus, & unum animū, toto pectore & amat bene de se merētes, & odit aduersarios. Vestrū autē singuli, primum nec bene merētes de republica, bene de se mereri putāt, nec malē merētes: sed alia singulis maiori cure sunt, per quae sepe abducimini ab officio, ut misericordia, inuidia, iracundia, supplicibus, gratificādo, alijs reb. infinitis. Nam ut alia effugias omnia, nunquā tamē eos effugies, qui neminē talē esse uelint. At singulatim ita commissa delicta, paulatim progressa, uniuersē tandē cedūt in reipub. detrimentū. Quale nihil hodie uobis committēdū est Athenienses, nec dimittēdus is, qui tātis uos affecit iniurijs. Quāso enim uos, qui de uobis sermones erūt, si istū dimittetis? Athenis legati ad Philippum iuerunt quidam: Philocrates, Aeschines, Phrynon, Demosthenes. Quid tum? Hic praeter quod nihil ex legatione accepit, captiuos priuatis sumptibus redemit: ille, qua pecunia uendiderat negocia ciuitatis, ea passim scorta emit, & pisces: & sceleratus ille Phrynon filiū ad Philippū misit, antequam in album uirorum inscriberetur: Demosthenes nihil uel res publica, uel se indignum fecit. Atque idem, cum & aedilitates obiret, & triremes instrueret, etiam hos sumptus ultrō faciendos existimauit, ut captiuos redimeret, neque ullum ciuium propter egestatem in erumna esse pateretur: ille tantum abfuit ut ullum captiuum redimeret, ut totam prouinciam & amplius decies mille milites probe instructos, & simul plures mille equitibus, e nostris socijs, ut captiui Philippi fierent, adiutor fuerit. Quid igitur secutū est? Athenienses, cum is esset in iudicium adductus, olim norant. Quid autem? Eos qui pecuniam acceperant, & munera, qui probris affecerāt semetipsos, Respublicā, suos liberos, dimiserunt: & tum se sapere, tum bene actum iri cum republica putauerunt. De accusatore autem quid? esse attonitum, ignorare ingenium ciuitatis, non habere quō suos nummos abijciat. Ecquis Athenienses, in hoc exemplum intuens, iustum se prebere uolet? quis gratis agere legatū: si nec accipere, nec quā uis qui acceperint, plus apud uos inuenire fidei licebit? quare non modo iudicium de istis, hodiē facitis, non: sed & legem sancitis istis in omne aeuum, utrum propter pecuniam flagitiosē legati omnes hostium utilitatibus seruire debeāt, an gratuito & sine corruptelis agere quae uobis sunt utilissima. Ac de caeteris nullo teste uobis est opus. A Phrynone autem missum esse filium ut constet, uoca mihi testes. TESTES. Hunc igitur non accusauit Aeschines, quod suum filium ad probrum misit ad Philippum. At si quis adolescens, alijs forma praestantior, non cauens illam ex facie nasci solitam suspicionem, liberius postea uixit, eum impudicitiae accusauit. Age igitur iam de conuiuio & decreto dicam. Propemodum sanē, quae potissimum ad uos dicenda sunt, praeterissem. Primae illius legationis senatusconsultum ego cum scriberem, & rursus apud populum in ipsi concionibus, quibus deliberaturi eratis de pace, cum

Ingratitudo
 populi & ne-
 glectio reipub-
 licae.

Inuidia inueni-
 tabilis.
 Socordia per-
 niciosa.
 Dehortatio,
 ne iudices Ae-
 schinem absol-
 uant, & r' ai
 n' deon, & ab
 infamia

Apericulo.
 Refutatio: in-
 uitationem le-
 gatorum nō ar-
 gumento esse,
 probari acta
 eorum a Demo-
 sthene.

nullum isti etiamnum uerbum fecissent, neque de ullo eorum facinore constaret, consuetudinis iure usus, & laudauit istos, & in curiam inuitauit. Ac mehercule & Philippi legatos hospitio excepit, idque Athenienses, omnino splendide. Nam cum uiderem eos illic etiam eam rem gloriæ sibi ducere, ut beatis & splendidis: statim duxi me primum eis superiore esse oportere, & magnificentia antecellere. Ea igitur iste nunc afferet & recensebit: ipse, inquit, laudauit nos, & ipse legatos conuiuio excepit: neque tempus illius facti distinguet. Facta autem illa sunt, antequam res publica quicquam detrimenti cepisset, antequam palam factum esset, istos se uendidisse: cum legati primum recēs aduenissent, & populo audiendū esset quid dicerent: cum nondum uel istum patrocinari Philocrati, uel illum talia esse decreturum, constaret. Si igitur talia dixerit, memento te temporum, quæ iniurijs, antecesserunt, post autē nulla mihi cum istis familiaritas aut societas intercessit. Recita testimonium. TESTIMONIUM. Fortassis autem frater ei patrociniabitur Philochares & Aphobetus, quorum utriusque multa & equa respondere poteritis. Necessē autē est, Athenienses, ut liberē loquar, nihilque dissimulē. Nos Aphobete & tu Philochares, scimus te alabastrothecas pingere solitū, & tympana: istos notarios & uulgares fuisse homines. Atque hæc ut ab omni sunt improbitate remota, sic neque imperij dignitatē merentur. Legationibus, imperijs, maximis honoribus uos dignati sumus, quod si nemo uestrum quicquam delinqueret, non nos merito uobis ullo nomine, sed uos nobis de his iure gratiā haberetis. Multis enim honore quam uos dignioribus, præteritis, uos extulimus. At si quis uestrum in illis ipsis, qui uobis habebant, honoribus deliquit, idque tanta in re: quanto magis odio quam conseruatione digni estis: multo equidem opinor. Vim autem fortasse faciet, ut homines uocales et impudentes, atque illa re freti: non uitio uertendū, fratrum opitulari. uos autem nolite succumbere, illud cogitantes, cōuenire illis, ut istum curent: uobis, ut leges et totam rem publicam, & præter omnia ius iurandum, quo dato ad iudicandum sedetis. Quod si rogarunt uestrum aliquos, ut illum seruaretis, illud cōsiderate: utrum ita rogarint, si insons reperiretur, an, si in rem publicam iniurius? Si insons, & ego cenleo: sin in uniuersum: id rogarunt, ut nullum periurium recusaretis. Non enim si occulta suffragia sunt, latebunt deos, sed & hoc uidit, & omnium rectissimē prouidit legislator, ut clam suffragia ferretur. Cur? ut nemo reorū sciret, quis ei esset gratificatus: sed dii sciret, & numen, eum qui iniqua pronunciaisset. A quibus præstabilius est singulis, sibi & liberis iusta quæ sunt pronuciando, spem bonam reseruare, quam obscuram & incertam gratiam istorū capere, & absoluere istum, qui in se ipse dixit testimonium. Quo enim alio maiore teste probem Aeschinē, te multa & non ferenda in legatione designasse, quam te teste cōtra te ipsum? Qui enim putasti eum qui aliquid eorum quæ in legatione egisti, palam facere uoluit, in tantam & talem calamitatem conijciendum: ex eo constar, pessimē tecum actū iri te putasse, si tua iudices facinora cōperissent. Illud igitur eius factum, in eius fraudem, si sapitis, esse factū intelligetis: non eo duntaxat quod ingēs signum est, quæ ratione legationē obierit, sed quod in accusando ea uerba prorulit, quæ nunc in eum

Distinguenda
tempora actio-
num.

Deprecatiōi
fratrum Aeschi-
nis, Philocharis,
& Aphobeti, non relin-
quendū esse lo-
cum.

Suffragia cur
occulta uolue-
rit esse legis-
lator.

Accusationem
Timarchi ar-
guere malā
Aeschinis con-
scientiam.

in eum possint retorqueri. Quod enim ius accusando Timarcho, cōstituit, idem etiam ab alijs usurpatum in te ualere debet. Tum autem dicebat ad iudices, Defendet eum Demosthenes, & meam legationem accusabit, & si uos a causa abduxerit, strenuē declamabit, et passim iactabit: quomodo? quid? Abduxit a causa iudices, & surrepto eis negotio abiit. Nequaquam uerō, sed quibus de rebus controuersia est, ad eas respondeto. Tum igitur cum illum accusares, criminari tibi & queri licebat, quicquid libebat. Quin & ad iudices dicebas, te, qui nullum actionis tuæ testem haberes, ipsum hominem exhibere: Quam populi sermo celebrat creber, irrita nunquam, Fama cadit penitus: quædam dea cum sit & ipsa. Atqui & te Aeschinē nō isti omnes dicunt ex legatione accepisse pecuniā. Itaque in te quoque illud profectō ualeat: Quam populi sermo celebrat creber, irrita nunquam Fama cadit penitus. Nam quod te longē plures quam illum criminantur, id cuiusmodi sit, considera. Timarchum, nec uicini omnes norant. Vos autem legatos, nemo uel Græcorum uel Barbarorum est, qui pecuniam accepisse ex legatione, non dicat. Quare si fama uerax est, contra uos etiam ualeat uulgaris ille rumor: cui fidem esse habendam, quædam dea cum sit & ipsa. Et, sapientem fuisse poetam uersuum autorem: tu ipse definisti. Præterea collegit iambo, si dijs placet, & prolixē recitauit, ueluti

Mala improborum consuetudo cui placet,
Is qui fiet uir, non rogo: sciens satis
Sodalium illum conuenire moribus.

Eum igitur qui ad gallos gallinaceos ingreditur, & cum Pittalaco obambulat, & eius generis alia cum dixisset: ignoratis, inquit, cuiusmodi sit existimandus? Proinde & in te iam isti mihi nunc erunt opportuni Aeschinē, quos si ad iudices dicam, rectē conuenienter que dicam: cui consuetudo placet Philocratis, & eadem obeunda legationis ratio: de eo nihil rogo, pecuniam eum accepisse sciens, ut Philocratem qui constiterit. Cum autem orationū scriptores & sophistas alios cognominet atque exagitare studeat: eum ipsum talem esse constabit. Hi enim iambo è Phoenice sunt Euripidis, quæ fabulā nunquā uel Theodorus uel Aristodemus egit: apud quos iste tertias partes actitauit, sed Molon representauit, & si quis alius ueterū histriotonum. Antigona autem Sophoclis sæpè Theodorus, sæpè Aristodemus egit: in qua factos iambo præclare & uobis utiliter, quos sæpè iste recitauit, & in promptu habet, prætermisit. Nostis enim hoc scilicet, in omnibus fabulis tragicis, eximium ueluti præmium uirtutis hoc esse tertianis actibus, ut tyrannorum habitu & sceptrā gerentes, in scenam ingrediantur. Eos igitur iambo in ea fabula considerate, quales Poeta Aeschini Creontis recitandos attribuerit: quos iste nec sibi ipsi dixit in legatione, neque iudicibus recitauit. Recita.

I A M B I S O P H O C L I S E X

Antigona.

Pernose mentem nullius queas uiri,
Tacitos uel sensus pectoris deprendere,
Diu antequam uersetur in republica.
Nam quisquis urbi cuius imperium gerit

Dicitur quædam
ex accusatio-
ne Timarchi
retorquet in
Aeschinē.

Hesiodi uersus
de fama.

Uersus è Phœ-
nice Euripidis,
de improborū
cōsuetudine.

Uersus.

Aeschines sa-
phista.

τετραγωνί-
σων γόρται.

De tuenda pa-
tria.

Metu subactus ora degeneri tenens,
 Mutamq; linguam, haud consult salubriter,
 Culpandus est & hoc & omni tempore.
 Itemq; amicum patriæ qui prætulit,
 Habetor improbus uir, & ciuis malus.
 Sed ipse (magnus idq; Iuppiter sciat,
 Qui cuncta uigili semper lumine aspicit)
 Minimè tacebo si quid ingruat mali
 Vrbi, uel uitæ cum periculo mee.
 Nec urbis huius hostis impius mihi
 Amicus esto. Nam confidero satis,
 Portum salutis patriam esse ciuibus:
 Cui dum uentus prosper aspirauerit,
 Ex illa amicos nobis eligi decet.

Detorquet uer Horum nihil sibi propoliuit Aeschines in legatione: sed republica negle-
 sus Sophoclis sta, Philippi hospitium & amicitiam multo sibi maiorem & utiliorē fore cen-
 ad exagitantē sult, nihil motus omnino sapientis poetæ Sophoclis autoritate, & cū No-
 Aeschinis & xam unā cum expeditione in Phocenses pergere uideret, nō prædixit, non
 natales & pro antē denunciauit: sed contrā occultauit, & adiuuu, et dicturis obstitit: non
 ditionem. recordatus, hanc esse portum salutis, & in ea initantem matrem suam & lu-
 strantem, & fruuentem eorum qui eius opera uterentur, opibus, istos tan-
 tos uiros educasse: & patrem suum (ut ego è natu maioribus audio) ad
 herois medici sanū docentem literas, ut potuerit illum quidem, sed in hac
 urbe uixisse tamen: se uerò & suos scripturæ operam dantes, & omnib. ma-
 gistratibus inseruiens, argentum accepisse, & denique scribas à uobis de-
 lectos, biennium in Tholo esse enutritos: & nunc se ex hac urbe legatum ef-
 se missum. Horum nihil considerauit, neq; ut reipublicæ prosper uentus as-
 spiraret, procurauit, sed eam euertit & demersit: & quantum in se fuit, ope-
 ram dedit, ut in hostium potestate redigeretur. Non ne tu igitur litera-
 tor es, & improbatus: nō ne tu scriptor orationum, & dijs inuuisus: qui, que
 in scena sæpe recitasti, & memoria probè tenebas, præterieris? Quæ uerò
 in tua uita nunquam representaras, ea exquisita ad lædendum ciuem quen-
 dam, in medium attuleris? Agite uerò & de Solone quid dixerit, considera-
 te. Dixit Solonem dedicatum esse in exemplum modestiæ oratorum, ma-
 num intra uestem tenentem: quo reprehendit & exagitat Timarchi petu-
 lantiam. At istam statuam nondum ante annos quinquaginta fuisse dedica-
 tam, dicunt Salaminij. A Solone autem omnino ducti sunt anni, & qua-
 draginta ad hanc ætatem. Quare artifex, qui eum gestum effinxit, non ipse
 solum eo tempore non fuit, sed nec auus eius. Hoc igitur dixit iudicibus, et
 imitatus est. Id autem, quod gestu illo multo esset reipublicæ utilius, ut ani-
 mus Solonis inspiceretur, & mens, id non est imitatus, sed omnia potius
 contrā fecit. Nam ille, cum Salamin desciuisset ab Atheniensibus, & capi-
 te sancitum esset, ne quis eam recuperandam esse suaderet, priuatim peri-
 culum sibi depoposcit, & elegiacos uersus quos fecerat, cecinit, & prouin-
 ciam reipublicæ restituit, & susceptum dedecus aboleuit. At iste, quā rex
 Perfarum & omnes Græci uestram esse decreuerunt, Amphipolim, eam
 tradidit & uendidit: & eius senatuscōsulti autorem defendit Philocratem:
 præclare sanè. Neq; enim ei Solonis recordari uacabat, neq; id hic solum se
 cit, se d

Aeschines di-
 eum de sta-
 tua Solonis
 cauillatur.

Salamin pri-
 uatim Solonis
 recuperata.

Amphipolis
 per Aeschine
 amissa.

cit, sed illuc cum uenisset, nec mentionem fecit eius regionis, propter quā
 legatus abierat, idq; ipse uobis renunciauit. Meministis enim profectō
 eum dicere: De Amphipoli & ego uerba facere potuissim, sed ut Demo-
 stheni de ea dicendi esset locus, ideo præterij. Ego uerò progressus dice-
 bam, eum nihil eorum quæ ad Philippum dicere uoluisset, mihi reliquisse.
 Facilius enim sanguine, quàm dicendi loco cuiquam cedere: sed putasse, ac
 cepta pecunia non licuisse aduersari Philippo, qui pecuniam ea de causa lar-
 gitus esset, ne id oppidum redderet. Agè cape Solonis elegiam illam, & re-
 cita, ut sciatis etiam Soloni homines istius similes fuisse inuifos. Non cōcio
 habenda est, Aeschin, e manu in sinu condita. Tu uerò, cum eam illic por-
 rexeris, & exhibueris, & hos contumelia affeceris: hic differis magnificè, &
 propter miseris sententias, quas meditatus es, & uocis exercitationem,
 te pœnas esse daturum non putas, tot & tantorum scelerum, etsi pileolo
 capiti imposito obambularis, & in me conuicia dixeris? Recita tu.

Manu condi-
 ta legatio obe-
 unda.

De causis res-
 publicas tum
 euertentibus,
 tum conser-
 uantibus;

ELEGIACI VERSVS SOLONIS.

Nostra quidem fato Iouis, urbs non occidet unquam,
 Propitijsq; dijs salua manere potest.
 Nam Ioue nata, ferox hastaq; atq; egide, Pallas,
 Hanc teget, hostiles disijciatq; minas.
 Mœnia sed ciues stolidi, cupidiq; lucrorum
 Ardua, subuerti per sua facta student:
 Atq; ducum populi mala mens, elataq; corda
 Accersunt pœnas & mala multa sibi.
 Despoliant ærarium, & ipsa altaria diuim,
 Per fas atq; nefas quo cumulentur opes.
 Eurantur, rapiunt omnes datur unde, nec iram
 Iustitiæ curant, sanctaq; scita deæ.
 Illa tacet ueterum memor, & præsentia cernens,
 Sæua sed ad pœnas post ruitura graues.
 Urbibus hinc ulcus uenit immedicabile cunctis,
 Ut iuga seruitij mox odiosa ferant.
 Seditio ue oritur, sopita ue bella mouentur,
 Bella quibus pubes læta perire solet.
 Urbes etenim quæ nulla tenet socialia iura,
 Est subito hostili disperitura manu.
 Hec agitant populum mala: sed paupercula turba
 Venditur, & peregrè uincula dura gerit.
 Nec sunt expertes cladis quos ampla beat res,
 Et sua diuitibus pœna luenda uenit.
 Publica sic intrant priuatos damna penates,
 Excludi foribus nec mala tanta queunt.
 Transiliunt muros altos, fuga nulla tnetur,
 Sive petas thalamum, sive sub antra ruas.
 His ego Palladios monitis pius instruo ciues,
 Ut sapiant, uigilent, nil petulanter agant.
 Inuehit heu quantas legum uiolatio clades?
 At iustæ leges commoda quanta ferunt?
 Compedibus stringunt sceleratos, ordinis æqui
 Conseruatrices, nil nisi recta sinunt.
 Aspera complanant, sedant fastidia, frœnant
 Indomitos, abigunt semina quæq; mali.

Iura regunt, mansuefaciunt turgentia corda,
Compefcunt miseræ feditionis opus.
Litis bilem atram reprimunt, ac deniq; uitam
Humanam erudiunt, ut sapienter eat.

Propter accu-
satione Timar-
chi, nulla ue-
nia danda Ae-
schini.

Vel propter cõ-
ditione tempo-
rum punienda
Aeschinis pro-
ditio.

Græciæ mor-
bus.

Rei turpis ho-
nesta nomina.

Exempla. Thef-
salia a proditio-
nibus perdit.

Eleorũ cædes.

Arcadiã assen-
satio.

Peloponnesi
status.
Admonitio.

Auditis, Athenienses, de isto genere hominũ Solõ quid dicat, & de dijs. à quibus urbem conseruari asserit: Ego uerò semper hãc orationem ueram esse puto & opto, conseruari urbem nostram diuinitus, & quodãmodo existimo, & sic accipio ea quæ nunc acciderunt omnia in accusatione hac diuinæ cuiusdam erga rem publicam beneuolentiæ signum extitisse. Idq; sic considerate: Homo qui multa in legatiõe, & atrociam scelera designauit, qui prouincias tradidit, in quibus deos à uobis & à socijs coli decebat: ignomi- nia notauit quendam, qui eius accusatorẽ se profiteri non dubitauit. Cur ne ipse delictorum suorum ueniam, aut ullam misericordiam consequere- tur: sed & illo accusando in me inuehere instituit, & rursus pro cõcione ac- cusationem mihi minitatus est, & eius generis alia fecit. Quamobrem: ut optima cum uenia apud uos ego, qui scelera istius optime noui, & omnia comperta habeo, accusarem. Quin etiam, cum omni superiori tempore iudicia eluserit, in id coniecit sese tempus, in quo, uel propter imminetia pericula, si ob nihil aliud, nec licitum, nec tutum uobis est, istum corru- ptum largitionibus absolueret. Semper enim Athenienses odio prosequen- di sunt, & puniendi proditores & homines corrupti: tũ uerò nunc id cum primis tempestiue & communi cum utilitate mortalium fiet. Mor- bus enim, Athenienses, ingens inuasit in Græciam, & difficilis, quicq; ma- gnã & felicitatem & curam uestram postulet. Qui enim sunt in urbibus nobilissimi, & in quos collata est reipublicæ autoritas: hi suæ proditores li- bertatis, infelices ultrò in seruitutem se conijciunt, dum Philippi hospiti- um, & familiaritatem & amicitiam, atq; alia minuendi causa criminis, in o- re habent. Cæteri autem, & magistratus singularum urbium quicunq; tan- dem, à quib. illos coherceri oportebat, & statim occidi, tantum abest ut ta- le aliquid agant, ut eos admirentur, & fortunatos iudicent, & singuli se ta- les esse optent. Atqui ea res & eiusmodi æmulationes, Theffalorum, Athe- nienfes, nuper aded principatum & communem autoritatem perdidit: nunc uerò iam etiam libertatem eis eripit. Nam quorundam ex eis arces Macedones præsidijs occupant: in Peloponnesum autem ingressa, cedes il- las Elide cõcitauit: et ea iniquitate & infania miseros illos impleuit, ut, quo alij alijs imperent, & Philippo gratificentur, cognatorum suorum & ciui- um cede se polluant. Ac ne hic quidem res stetit, sed Arcadiam ingressa, omnia illic sursum deorsumq; uertit, & nunc Arcadum multi, cum eos li- bertatem facere maximi oporteat, æquẽ ut uos (soli enim uos ex omnibus, ut illi, estis indigenæ) Philippum admirantur, & greas ei statuas erigunt, et coronas decernunt. Ac deniq; si in Pelopõnesum irerit, eũ oppidis recipere decreuerunt. Eadem & Argiuorum ratio est. Hæc medijsfidius si serio ar- gendum est, non paruam prudentiam postulat. Passim enim peruagata lu- es illa, etiam huc ingressa est, Athenienses. Dum igitur in tuto estis, cauete, & eos qui illam primi introduxerunt, cogite in ordinem. Quod si negle- xeritis,

xeritis: uidete, ne tum ea quæ nunc dico, recte dicta esse uideantur, cum nullum rerum uestrarum initium reperietis. Non cernitis Athenienses, quàm euident & illustre exemplum sit in miseros Olynthios editum? qui nulla alia re magis, quàm propter istiusmodi facta perierunt. Id que ex eorum euentibus cognosci perspicue potest. Qui cum quadringen- tos duntaxat equites haberent, & uniuersi non plures numero quinque millium essent, antequam Chalcidenses in unum locum conuenissent, à Lacedæmonijs petiti magnis & pedestribus & naualibus copijs (nostis enim hoc haud dubie, terra mari que, ut paucis dicam, illis temporibus imperitasse Lacedæmonios) tamen tantis oppugnati copijs, neque ur- bem suam, neq; castellum ullum amiserunt: sed & prælia multa uicerunt, & tres imperatores occiderunt, & denique pacem ex animi sui sententia fecerunt. Ut autem quidam acceptare munera cõperunt, & ex simpli- citate uulgi, ac potius calamitate, illos fideliores existimauit quàm patrie studiosos & defensores: & Lathenes ædes suas contexit lignis dono allatis è Macedonia, & Euthyrates boues multos aluit, precio nemini nu- merato: & alius aliquis oues aduexit, alius equos: uulgi autem, in cuius il- la fraudem fiebant, non modò non irascebatur, aut id genus hominum pu- niebat, sed suspiciebat, prædicabat, uenerabatur, uiros putabat: cum ea ita crescerent, & largitiones inualesceret, quanquam equites mille haberent, & plures essent x millibus, & cum finitimis omnibus societate coniuncti: & uos eis decies mille conducticijs, & triremibus l opẽ tulissetis, & qua- ter mille præterea ciuibus: nihil horum eis saluti esse potuit, sed priusquam belli annus exiret, oppida omnia Chalcidicæ ditionis, proditores perdidit, nec Philippus iam ad nutum proditorum præsto esse potuit, neque sci- uit, quid primum occuparet, & quingentos equites ab ipsis ducibus prodi- tos, cum ipsis armis cepit, quod nemini mortalium unquam contigit: neq; illi solem reuerbantur qui id agebant, neq; terram patriam in qua stabat, neq; fana, neq; monumenta maiorum, nec dedecus ea facinora secuturum. Vsq; aded uacordes, Athenienses, & attonitos faciunt largitiones. Vos i- gitur, uos inquam ciues, & sapietis, et ad talia facinora non cõniuebitis, sed publicè punietis. Nihil enim fieri queat absurdius, quàm committere, cum in proditores Olynthiorũ multa & atrociam statueritis, ut eos qui apud uos metipsos deliquerunt, non puniretis. Age recita decretum de Olynthijs. DE CRETVM. Hæc uos, iudices, recte præclareq; omnium et Græcorum consensu & barbarorum, decreuistis in proditores, et homines dijs inimi- cos. Cum igitur acceptatio munerũ talia facinora præcedat, et propter illa etiam hæc quidam admittant: quemcunq; Athenienses acceptare munera uideritis, eum etiam proditorem esse putate, quod si alius occasione, ali- us negocia, alius milites prodit: quicquid singulis commissum fuerit, id uti que perdunt. Aequẽ autem tales omnes digni sunt odio: et uos Athenien- ses, in ea re soli exemplis uti domesticis potestis, et maiores quos iurè lau- datis, ipsa re imitari. Quod si prælia et expeditiones, et discrimina, in qui- bus illi fuerunt splendidi, hoc tempore nõ incidunt, cum ocium nunc uos agatis: at prudentiam eorũ imitamini, qua ubiuis est opus, neq; operosius est,

Olynthus pro-
ditioe perdit.

Ὀλιφώνηται
in proditores.

Conclusio.
A decreto A-
theniensium.

Qui acceptat
munera, habet
di pro prodito-
ribus.

Ab exempla
maiorum.

Prudẽtia ubi-
uis est opus.

est, aut molestius, sapere, quam desipere: sed pari spacio tēporis, sedens uestrum quisq; , si quæ oportet de rebus statuerit & decreuerit: reipublicæ commodis confulet, & à dignitate maiorum non degenerabit: sin quæ de decent, statum rerum communium deteriorē faciet, & indignum maioribus. Ut igitur illi in istos fuerunt animati: Hęc cape scriba, & lege. Cognoscendum enim uobis est, uos in ijs reb. esse segnes, propter quas fontes carpitis damnarunt maiores. Recita has. LITERÆ* DELECTVS. Auditis Athenienses, hoc scripto contineri, Arthmium Pythonactis F. Zelitam, esse inimicum & hostem populi Atheniensis & sociorum, ipsum & uniuersum eius genus. Cur? Quod aurum à Barbaris in Græciam inuexit. Hinc apparet nimirum, & maioribus uestris, ne quisquam mortalium propter pecuniam, cladem importaret Græcię, fuisse curæ: & uos nec illud cauere, ne uestrorum ciuium aliquis reipublicæ iniuriam faciat. At hercule id momentum utcunq; collocatum est? imò cum hæc tota arx sit sacrosancta, & amplum spacium occupet: iuxta æream illam & magnam Mineruam, ad dextram situm est: quam in uictoriæ memoriam Barbarici belli, data pecunia illa à Græcis, reipublica consecrauit. Ac cum tanti fiebat iusticia, tanto que studio fontes plectebantur, ut eadem statio & deæ præmio, & talium scelerum supplicio tribueretur: nūc risus, impunitas; dedecus, nisi uos immodicam istam licentiam nunc reprimetis. Existimo autem rectē uos esse facturos, si non una tantum in re maiores, sed ex æquo in omnibus imitemini, quæ illi fecerunt. Illi igitur, quod uos omnes audiuisse compertum habeo, Calliam Hipponici F. qui legatus celebratam illam pacem fecit, ut nec intra spacium, quantum cursu equi uno die confici posset, Rex Persarum cum exercitu ad mare descenderet, nec ad Chelidonas & Cyaneos scopulos longa naue accederet: quod in legatione munera accepisse uisus fuit, parum absuit quin occidissent, sed in referendis rationib. L. talenta ab eo exegerūt. Atqui pulchriorem ea pacem neq; post, neq; prius ullam à ciuitate nostra esse factam, quisquam dicet. Verum non illud spectabant. Id enim suæ uirtuti & reipublicæ autoritati acceptum ferebant: an uerò gratis fieret, nec ne, legati ingenio. Ab eo igitur qui ad rempublicam esset accessurus, morum integritatem & abstinentiam flagitabant. Illi igitur ita inimicas ducebant largitiones, & reipublicæ perniciosas, ut nec in actione ulla, nec uiro locum habere paterentur. Sed uos, Athenienses, cum uideritis eandem pacem & mœnia uestrorum sociorū diruisse, & legatorum ædes extruxisse, & reipub. suas opes eripuisse: istis autem ea quæ nec per somniū unq; sperarant, contulisse: non ipsi eos occidistis, sed accusatore indigetis, & uerbis disceptatis causam eorum, quorū iniurias re ipsa omnes uidēt. Neq; uerò uetera duntaxat referri possunt, & per ea exempla uos ad ultionem incitari: sed uestra etate, qui adhuc uiuistis, multi pœnas dederūt. Quorum ego alios præteribo: eorum autem qui propter legationem, hac multo minus nocentem reipublicæ, capite multati sunt, unius atq; alterius mentionem faciam. Agē cape hoc decretum, & recita. DECRETVM. Ex hoc decreto, Athenienses, legatos illos uos capitis cōdemnastis, quorum unus fuit Epicrates, homo (ut ego è natu maiorib. audio) frugi & multū uti

lis rei

lis reipublicæ, & ex eorū numero, qui populum è Piræeo reduxerūt, & alioqui popularis, sed tamen nihil ei horum profuit, meritò. Neq; enim ex dimidia parte bonum oportet esse eum qui tanta negocia suscipit, & si fides ei adiūgatur à uobis, ea abuti ad maiorū scelerum licentiam, sed planè uos nulla iniuria de industria afficere. Si quid igitur eorū isti non perpetrarunt, propter quæ illi capitis sunt damnati, me iam occidite. Considerate enim: Posteaq; contra literas, inquit, legationem obierunt illi, & decretum: atq; hoc primum crimen est. An uerò isti non contra literas? Non ne decretum iubet pacem ad Athenienses & ad Atheniensium socios pertinere: isti autem Phocenses foedere excluderunt? Non ne decretum iureiurando adigi urbium magistratus: isti autem, quos Philippus ad ipsos miserat, iureiurando adegerunt? Non ne decretum, nusquam solos cum Philippo colloqui: isti autem priuatim cum eo agere nunquam destiterunt? quidam eorum in senatu falsæ renunciationis sunt conuicti: at isti apud populum, & à quo? (id enim illustre est) à rebus ipsis. Nam eorum renunciationi, euenerunt omnia sanè contraria. Nec uera, inquit, scripserunt: at nec isti, & in socios mentiti sunt, & munera acceptarunt. isti uerò non in eos mentiti sunt, sed funditus eos perdidierunt. id quod multò est mendacis acerbius, iam de largitionibus, si se accepisse munera negarent, restaret, ut conuincerentur. Cum autem falsi sint, in cruciatum abreptos oportebat. Quid igitur Athenienses? cum hæc ita sint, cum uos illis uiris prognati, partim etiam ex illorum numero sitis superstites, committetis, ut de reipublica benè meritis, & populi ex Piræeo reductor Epicrates, urbe pulsus, pœnas dederit? & rursus, dudum Thrasybulus ille, Thrasybuli hominis popularis filius, eius qui populum è Phyle reduxit, talentis decem sit multatus: & quidam ex Harmodij & Aristogitonis posteris, & eorum qui maxima in uos beneficia contulerūt, quos lege ob beneficentiam erga uos in omnibus fanis, in sacrificijs, libationum & poculorum participes effecistis, & celebratis & colitis pari cum heroib. honore, & dijs: hi quidē omnes pœnas legib. dederint, & neq; uenia neq; misericordia neq; plorantes pueri, nomina eorum qui benè de reipublica sunt meriti, referentes, neque quicq; aliud eis profuerit: Atrometi autem literatoris & Glaucotheæ coetus bacchantium ductantis filium, ob quod factum alia sacrificula occisa est, eum uos nacti prognatum talibus, nulla ex parte reipublicæ utilem, non ipsum, non patrem, non alium ullum eius necessariū, dimittetis? Quis enim equus? quæ triremis? quæ expeditio? quæ ædilitas? qui coetus? quod munus? quod tributum? quæ beneuolentia? quod periculum? quid horum omnium in omni æuo præstitum est ab istis reipublicæ? Atqui si illa prestissent omnia, neq; tamen illis rectè & gratuito legationis obitæ laus accederet: interfici eū utiq; deceret. Quod si neq; hæc, neq; illa: non punietis: nō reminiscimini quid in accusando Timarcho dixerit: nullū esse usum ciuitatis, quæ neruos contra facinorosos non habeat: neq; reipublice, in qua uenia & deprecatio plus ualeant legibus: neq; uos misericordia moueri oportere matris Timarchi, senis mulieris, nec puerorum, nec deniq; cuiusquam. Sed illud spectandum, si legum & reipublicæ curam abieceritis, qui uestri mi-

Mm scrae

ἐκλογίς
Arthmij pro-
scriptio.
Maiorum uigi-
lantia, mino-
rum ignauia.

Exaggeratio.

Alia exempla
punitæ acce-
ptionis mu-
nerum.

Callias L. ta-
lentis multatus.

Mores magi-
stratum, non
euentus spe-
ctandus.

Epicrates a-
ctus in exiliū.
Græciæ mor-
bus.

Confert Aes-
chimis acta cū
actis legatorū
qui interfeciti
sunt.

Conclusio, cū
insecratione
Aeschimis.

Nulla merita
Aeschimis.

Verba Aeschi-
mis in Timar-
cho, retorquet
in autorem.

A minori. *seretur, inuētuos neminē. Ille igitur infœlix homo ignominia notatus est, quod istius scelera uidit: isti autem impunitatem concedetis? Cur? Nam si ab ijs qui in se ipsi deliquerunt, tantas pœnas expetijt Aeschines, quid in eos qui tantis in rebus reipublicæ nocuerunt, quorum istum unum esse constat, à uobis iuratis iudicibus erit statuendum? At Hercule*

A maiori. *adollescentes propter illud iudicium uobis erūt meliores? propter istum autem ij qui uersantur in republica, per quos in summum respublica discrimen adducitur. Est autem & horum habenda ratio. Vt autem sciatis, ab isto etiam hunc Trimarchum euersum esse, non ita me dii ament, de liberis uestris, quod illi essent modesti, sollicito, (sunt enim, Athenienses, iam nunc modesti: absit ut eo loci respublica redigatur, ut Aphobeto & Aeschine censoribus indigeat) sed quod ille senator scripsit, si quis conuincatur arma uexisse ad Philippum, aut armamēta triremium, morte mulctandum, Cuius rei hoc signum est, nam quamdiu concionatus fuit Timarchus: diu. Eo igitur omni tempore in republica fuit Aeschines, & nunquam ægrè tulit, aut graue esse duxit, si homo illis moribus, conciones haberet, donec in Macedoniam profectus, seipsum mercede locauit. Agē ipsum Timarchi decretum cape, & recita. DECRETVM. Qui igitur pro uobis decreuit, ne belli tempore ad Philippum arma ferrentur: in quis fecisset, capitale fore: perijt, & contumelia est affectus. Iste autem, qui & uestrorum sociorum arma illi tradidit, accusat: & de stupro differit, prohi uūm atq; hominum fidem, duobus suis generis assistentibus: quibus conspectis uos exclamaretis, Nicia illo uæcordi, qui se in Aegypto mercede locauit Chabriæ, & homine execrando Cerybione, qui in festis absq; per*

sona comessatur. sed quid hæc dico? at fratrem eius uidens Aphobetum. Sed illa die profectus omnes de impudicitia orationes aduerso, quod aūt, anni fluxerunt. Verum quanta ignominia rempublicam uestram istius improbitas & mēdacitas affecerit, omnibus relictis ceteris, quod nostis omnes uos, id dicam. Olim, Athenienses, quid à uobis decretum esset, obseruabant alij Græci omnes. Nūc obambulamus nos, quid uisum sit alijs specularēs, atq; auscultātes: quid Arcades? quid Amphictyones? quod proficiscatur Philippus? uiuat ne? an obierit? Non ne ita facimus? Ego uerò id nō uereor, an uiuat Philippus: illud uereor, ne reipub. odium in facinorosos & uindicta obierit. Neq; mihi terrori est Philippus, si uos sani sitis, sed si à uobis impunitas proponet ijs qui illi mercede seruire nō recusant: si illis quidā patrocinauerunt, quibus uos fidē habetis: & qui omni superiori tempore negarūt se causam Philippi agere, nunc suggestū conscendēt. Hæc mihi terrori sunt. Nam cur tandē Eubule Hegesileo reo, qui consobrinius tuus est, & Thrasybulo dudum Nicerati auunculo, cū prima subfragia ferrent, aduocatus esse cum citarēre noluisisti: & ad litis æstimationem progressus, nec pro illorum defensione dixisti quicq; et iudices precatus es, ut ueniam tibi darēt. Ita ne cum hominib. cognatis & necessarijs non patrocineris, Aeschini patrocinaueris? qui, cū Aristophō reū ageret Philonicum, & per illū tua acta accusaret: unā cum illo te accusabat, & inimicorū tuorū subfellijs uersabatur. Postquam aut post istos oratione

habita

Generorū Aeschinis insectatio.

Ab effectu proditiōnis Aeschinis.

Non Philippi uita, sed iudicium oscitātia reipublicæ periculosa.

Insectatio Eubuli Aeschinē defendētis, & alios minus rei publicæ noxios uel deserētis, uel accusantis.

habita, affirmasti, aut iam in Piræum esse descendendum, & pecuniā conferendam, & theatralem in militarem conuertendam: aut iubenda quæ et iste defenderat, & nefarius Philocrates decreuerat, unde factum est ut pro honesta pace pax turpis fieret: postquam isti perpetratis postea sceleribus omnia perdiderunt, tum demum in gratiam redijisti? cum pro concione Philippum infecteris, & per liberos tuos iuraris, haud dubiè periturum Philippum, si populus uelit: nunc isti opitulaberis? Qui peribit igitur, si eos quos ille corrumpit largitionibus, tu seruaris? Nā cur tandem Myroclē accusabas, quod à singulis eorum qui metalla redemerant, uicenas drachmas exegisset? Cur Cephisophontem sacrilegij reum agebas, quod triduo post statam diem septem minas numerasset? eos uerò qui habent, fatentur, conuicti sunt, palamq; deprehensi, fecisse illa in sociorum perniciem: eos non modò non accusas, sed & seruari iubes? Atqui hæc esse formidabilia, & magnam requirere prudentiam & cautionem: ea uerò quorum tu illos accusasti, ridicula, inde perspicietis. Fuerūt ne Elide quidam ærarij depeculatores? omnino probabile est fuisse. An uerò quicq; eorum, autor adiutor ue fuit abrogandi status popularis? Nullus. Quid? Fuerunt ne Olyntho incolumi alij quidam tales? Equidem, opinor. Nunquid per istos perijt Olynthus? non. Quid igitur? Megaris non ne putatis aliquem fuisse peculatorem, & ex ærario furripientem? Non aliter fieri potest, palamq; factum est. Quis igitur ibi autor fuit rerum, quæ nunc illic acciderunt? Nemo horum. Quales igitur, & qui sunt, qui tanta & talia facinora designent? Qui se dignos esse putant, ut Philippi hospites & amici appellentur, quibus exercitus & summa rerum creduntur: qui præ se multitudinem despiciunt. Nō ne Megaris Perilaus nuper apud trecentos causam dixit, quod ad Philippum uenisset? & Ptæodorus progressus pro eo deprecatus est, & genere & opibus & autoritate princeps Megarensium, eumq; ad Philippum remisit? post, ille conductitios milites adduxit, alter intus talia instruxit. Non enim est, non quicquam est rerum omnium quod magis sit cauendum, quàm ne quem uulgo maiorem fieri patiamini. Ne mihi sit incolumis: neq; uerò pereat quisquam, certi cuiusdam arbitratus: sed is quem facta sua tuentur, & contrà: ut ius & æquitas, in istum sententiā feratur. Hoc enim populare est. Iam, sæpe accidit: ut pro ratione temporum, quidam apud uos multum potuerint, ut Callistratus ille: ut Aristophō, Diophantus, alij his antiquiores. sed ubi horum singuli principatum tenuerunt? apud populum. In iudicijs autem, ad hodiernum usq; diem nemo uel uobis uel legibus uel iureiurando plus ualuit. Itaq; nec istum nunc sinatis. Hanc enim rem uobis magis esse cauendam, quàm istis fidendum, deorum oraculum uobis recitabo, qui semper multo magis rempublicam tuentur, quàm ipsi magistratus. Recita oracula. ORACULA. Auditis Athenienses, qualia dñi uobis prædicant? Qui si belli tempore uobis hæc respondissent, imperatores cauendos esse uobis, monuissent. Belli enim duces sunt imperatores: at pace facta, reipublicæ gubernatores. Hi enim duces sunt: his uos paretis, ab his periculum, est ne decipiamini, & urbē coniungendā esse monet oraculū, ut om-

Philippi amicitia periculosior reipublicæ quam pecculatus.

Perilaus & Ptæodorus Megarenses.

Nemo serendus maior populo.

In iudicijs seruanda æqualitas.

Oraculū de caendis tyrannis.

*Cōcordiæ stu-
dendum.
Cuiendū ne
hostibus oble-
tamento si-
mus.*

nes consentiant, ne ue hostibus uoluptatem præbeant. Vtrum igitur putatis, Athenienses, eum qui tot scelera perpetravit, conseruatum, an mulctatum uoluptatem Philippo præbiturum? Equidem opinor conseruatum. Asserit autem oraculum, semper esse curandum, ne hostes gaudeant. Omnes igitur hortatur uno animo, ut puniatis eos qui aliquid officij hostibus præstiterunt, Iupiter, Dione, omnes dij. Foris sunt qui insidiætur, intus qui iuuent insidiatores. Proinde insidiatorum munus est, largiri: ad-

*Puniendis pro-
ditoribus, et
repudiandis
proditorū pā-
tronis, eueriti
posse artes in-
sidiatorum.*

iutorum autem, accipere, et eos qui acceperint, tueri. Iam humana etiã prudentia perspici potest, omnium inimicissimum esse, & maximè periculosum, si princeps ciuitatis ijs familiaris fiat, quorum animi à populi studijs abhorrent. Quibus enim rebus Philippus omnes subegerit, qua ratione maxima quæq; confecerit, spectate: emendis actionibus ab ijs qui uendebant: corrumpendis principibus ciuitatum, ijsq; extollendis. Hæc autem utraq; in uestra potestate est, hodie, si uultis, facere irrita: si & audire istos noletis, qui talibus hominibus patrocinantur: sed ostendetis, nullam eorum esse apud uos auctoritatem, nunc enim uos in sua potestate esse dicunt: & ipsum uenditorem punietis, idq; in conspectu omnium. Nam cum omnibus iure irascamini, Athenienses, qui talia designarint, & prodiderint socios & amicos & occasiones, quibus rebus fit, ut singulorum fortunæ omnes uel floreat, uel marcescant: tum uerò isti maximè & iustissimè omnium. Qui enim, cum ex eorum se esse numero uoluerit, qui Philippo diffiderent, cum solus & primus perspexerit, communem illum esse hostem Græcorum omnium: transfugit ad hostes, & stationem deseruit, & subito factus est Philippi defensor: non ne multiplici dignus est interitus? Hæc autem esse uera, nec ipse poterit ire inficias. Quis enim est, qui Ischandrum primum ad uos adduxerit, quem amicam reipublicæ ex Arcadia huc uenire dicebat? Quis compilarî Græciam & Peloponnesum à Philippo clamitabat, uos autem dormire? Quis, qui præclaras & prolixas & multas illas orationes declamitaret, & Miltiadis & Themistoclis decretum recitaret, & illud in Aglauri sacello adolescentum iurandum? non ne iste? Quis autor fuit, ut tantum non ad mare rubrum legati mitterentur, tanquam & insidiæ fierent Græciæ à Philippo, & uos deceret id prospicere, & non deserere Græciæ libertatem? Non ne decreti autor Eubulus fuit, legatus autem in Peloponnesum iste iuit Aeschines? Quod cum peruenisset, quid differuerit, & pro concione dixerit, ipse nouit. Quid uerò renunciarit, uos scio meminisse omnes. Ita enim concionabatur, ut Barbarum & pestem sæpe Philippum nominaret: & nunciabat, quanta lætitia Arcades afficerentur, si iam curam suscepisset rerum, & experrecta esset urbs Atheniensium. Quod uerò sibi omnium grauissimum accidisset, id esse dicebat, quod in reditu in Atrestidam à Philippo abeuntem incidisset, qui secum mulierculas & puerulos proficiscentes haberet circiter triginta: se uerò miratum, ex uiatore quodam quæsisse, quis nam homo ille esset, & quæ turba cum eo? postquam autem audisset Atrestidam dono acceptis illis Olynthiorum captiuis à Philippo abire: indignum facinus sibi esse uisum, & illachrymasse, & doluisse uicem Græciæ, & segnitiam, quæ ad tales iniurias

*Aeschini eo-
grauius irascē-
dū, quo acrius
imitō Philippi
aduersarius
fuerit.*

Inuēctiue Aeschini in Philippum.

Aeschinis de Atrestida uerba.

iniurias conueneret: uobisq; suauis, ut mitteretis aliquos in Arcadiam, qui Philippi studiosos accusarēt. Se enim ex amicis audisse dicebat, si reipublicæ nostræ curæ esset, sicq; legatos mitteret, pœnas illos daturus esse. Hæc igitur tum Athenienses, & quidem præclara, & è dignitate nostræ urbis pro cōcione dicebat. Ut autē in Macedoniam uenit, & hostem uidit, tum suum, tum Græcorum omnium Philippum: nūquid his similia aut affinia? Minimè gentium, sed, neq; maiorum esse recordandum, neq; triumphos prædicandos, neq; cuiquā opem ferendam: sedq; eos qui de sententiâ Græcorum de facienda cum Philippo pace deliberari iuberent, demirari aiebat, si in uestris priuatis negocijs alterius uobis assensu esset opus: essetq; Philippum ipsum, o dij, omnium studiosissimum Græcorum, eloquentissimum, Atheniensium amantissimum, sed ad eò peruersos esse quosdam & morosos in urbe homines, ut non erubescerent ei conuicia dicere, & Barbarum eum uocitare. Fieri potest igitur, ut idem uir, illis sermonibus antè habitis, post, hæc dicere nō dubitasset, nisi corruptus esset largitionibus? Quid uerò: is ne qui Atrestidæ tum infestus fuit propter Olynthios pueros & mulierculas, nunc adiutor Philocratis esse dubitat, qui mulieres Olynthias ingenuas ad libidinem huc adduxit: qui ob uitæ petulantiam sic innotuit, ut mihi nulla iam eius flagitia commemoranda sint, aut facinora: sed si tantum dixero, Philocratem huc duxisse mulieres, omnes uos & eos qui circumstant, cætera nosse sciam: & dolere uicem infelicium & ærumnosarū mulierum, quarum Aeschines non miseretur, nec in eas intuens Græciam deplorat, si illæ apud socios à legatis contumeliose uexantur: suas quidē fortunas lamentabitur, cum ita se in legatione gesserit, & puerulos fortassis accerserit, & producet. Vos autem cogitabitis, Iudices, in respectu ad istius liberos, multorum sociorum uestrorum, & amicorum liberos errare, & mendicos circumire, crudeliter tractatos propter istum: quorum uos misereri multo est æquius, quam natos ita facinorosi & proditoris patris, & uestros liberos ab istis qui pacem ad posteros quoq; extenderunt, etiam spe esse spoliatos. Ipsi autem lachrymas intuentes, uos nunc habere hominem, qui uos iussit mittere in Arcadiam, qui Philippi studiosos accusaret. Nunc igitur nihil est necesse legatos mittere in Peloponnesum, aut longum iter proficisci, aut uaticum impendere: sed illud duntaxat, ut unusquisq; uestrum usque ad tribunal progressus, sanctū et equum suffragium ferat pro patria, contra hominem, qui, o dij immortales, cum illas de quibus in initio dixi, conciones habuerit, de Marathone, de Salamini, de prælijs, de triumphis: statim ut Macedoniam attigit, omnia his contraria dixit: non recordandum esse maiorum, non triumphos narrandos, nemini opem ferendam, non communiter cum Græcis consultandum, tantum non diruendos esse muros: quibus orationes nullo unquam tempore apud uos habitæ sunt: foediore. Quis est enim Græcorum & Barbarorum ita uacors, aut imperitus rerum, aut usque ad eò inimicus nostræ urbi, qui, si quis roget, Age dic mihi, eius Græciæ quæ nūc est, atq; incolitur, est ne ulla pars, quæ nomen suum retineret, atque incoletur ab ijs qui nunc eam obtinent Græcis, nisi in Marathone & ad Salamini maiores nostri pro eis tanta

Cōciones Aeschinis reuerſi è Macedonia.

Philippi laudes.

Philocratis de fenſio.

Iudices misericordia Aeschinis et liberorū eius moueri nō debere.

Iterum exagitat Aeschinis posteriorē concionem.

Aeschinis uerba et reipublicæ et maiorib. contumeliosa.

uirtute dimicassent: Nemo id quidem, satis scio, dixerit: se fuisse futurum, ut à Barbaris hæc omnia caperentur. Quibus igitur laudibus, & ornamentis illos uel hostium nemo spoliaret, eorum uos Aeschines meminisse non finit, illorum posteros, ut ipse argentum accipiat. Ac alia quidem bona nihil attinent ad defunctos: at rerum præclare gestarum laudes, eorum qui sic oppetiere, propria sunt possessio (neque enim eis inuidia tum aduersatur) quibus eos iste dum defraudat, ipse merito nunc dignitate priuabitur, & uos in hunc modum maiores rectè ulciscemini. Talibus uerbis, o improbum caput, tu res gestas maiorum deprædatus, & calumniatus, omnia ne gotia perdidisti. Postea istis dictis & factis prædiatus nobis & magnificus extitisti. Nam illud, antequam rempublicam omnibus cladibus affecisset, fatebatur, se fuisse scribã, & gratiã habere uobis de creditis magistratibus, & moderatum se præbebat. Postea quæ aut infinita scelera designauit, supercilium erigit, ac si quis dicat: Aeschines qui scriba fuit, statim hostis est, statim malè audisse se dicit, & per forũ ambulat, ueste ad talos usque demissa, paricum Pythocle gradu incedens, buccas inflans, Philippi hospitum & amicorum nobis iam unus est, qui à populo recedere uolunt, & tempestatem atque insaniam receptum statim interpretantur: qui non ita dudum Tholium adhuc adorabat. Libet autem uobis summam percurrere, quibus calliditatibus uos Philippus, ascitis istis nefarijs adiutoribus, circumuenerit.

Insolentia Aeschinis. Omnino autem operæ precium est, perpendere & spectare fraudem uerfam. Ab initio cum pacem expeteret, latronibus eius regnum diripientibus, & clausis mercatibus, ut nullis omnino suis bonis frui posset: misit huc qui humana ipsius uerba renunciarèt, Neoptoleum, Aristodemum, Ctesiphontem. Ut autem nos legati uenimus, statim istum cõduxit, ut defenderet, & adiuuaret nefarium Philocratem: & nos qui iusta agere institueremus, superaret. Scripsit & epistolam ad uos, quæ uel in primis pacem impetratum putauit: nihilo magis tamè etiam sic ei quicquam gerere magnum contra uos licebat, nisi Phocenses perdidisset. Id uerò expeditum non erat. Contractæ enim eius res erant tanquam fato quodã in hunc modum, ut aut nihil eorum quæ uellet, posset consequi: aut necesse haberet mentiri, peierare, & testes suæ improbitatis facere omnes Græcos & Barbaros. Si enim Phocenses socios recepisset, & uobiscum eis iusiurandum dedisset: Thebanis et Thessalis datum iusiurandum statim uiolare coactus esset: quorum se illis Bœotiam subacturum, his se Pylæam redditurum iurauerat. Sin non recepisset, * sicut non admittebat: non permissuros uos sibi, ut progredere, putabat, sed auxilia missuros ad Pylas: id quæ, nisi decepti essetis, fecissetis. Quod si fieret, satis uidebat sibi aditum esse interclusum, neque id ei erat ex alijs cognoscendum, sed ipsemet eius rei sibi testis erat. Ut enim primùm Phocenses subegerat Philippus, et milites eorum occiderat, & ducem atque imperatorem Onomarchum: tunc, si mortuum omnium nemo neque Græcus neque Barbarus opem tulisset Phocensibus, præter uos: non modo non penetrasset, aut ingressus eorum quæ uoluit perpetrasset quicquam, sed nec propè accedere potuisset. Satis autem illud norat, opinor, se tum, cum inter Thessalos, & se non optime conueni-

ret.

ret, & Pheræi primùm militiam detrectarent, & Thebani succubuissent, prælioque uicti essent, & trophæum de eis erectum: non penetrare posse, si uos opem ferretis: nec, si armis conaretur, quicquam perfecturum, nisi dolus accessisset. Quo pacto igitur nec apertè mentiar, & sine periurij infamia, omnia quæ uolo, consequar? quomodo? Sic: si quos Athenienses inuenero, qui Athenienses decipiant, id enim probum iam meum non erit. Inde factum est, ut eius legati uobis antè dicerent, Phocenses à Philippo in societatem non recipi. Isti autem successere, atque ita concionati sunt: palam non sanè commodum esse Philippo, in societatem recipere Phocenses, propter Thebanos & Thessalos. Sed si summa rerum potiretur, & pacem impetraret, quæ nunc cum pacisci postulemus, tum facturum. Pacem igitur his pollicitationibus & dolis & illecebris à uobis sine Phocensibus impetrarunt. Post, prohibendum erat, ne ad Pylas auxilia mitterentur, cuius rei gratia L triremes in propinquo in ancoris stabant, ut si proficisceretur Philippus, uos prohiberetis. Quid igitur? quæ iterum fraus hic excogitabitur? Tempora uobis eripienda erant, & negotium ita ducendum, ut subito ingrueret, ac uos nec si uelletis, possent egredi: itaque istos fecisse constat. Ego uerò, ut iam sepius audistis, non prius abire potui: sed & naue cõducta, sum retentus. Iam opus erat, ut etiã fidè haberet Philippo Phocenses, seque ultro dederet, ne res differret, ne ue contrarium à uobis senatusconsultum ederet. Proinde ab Atheniensium legatis nunciandum fuit, Phocenses conseruatum iri, ut tamen aliquis mihi diffidat, illorum promissis fretus, se mihi tradat. Athenienses autem ipsos accersimus nos, ut omnia quæ uolunt, sibi parata esse existimantes, nihil contrarium decernant. Illi autem à nobis talia nunciabunt & promittent, ut, quicquid tandem fiat, non commoueantur. Adhuc modum & talibus technis, ab istis perditissimis hominibus, omnes res sunt perditæ. Itaque statim, non Thespias & Plataeas instaurari uidistis ut decebat, sed Coroneam & Orchomenum euerfas esse audiistis. non Thebas depressas, nec insolentiam Thebanorum & ferociam cohibitam: sed Phocensium, sociorum uestrorum, moenia diruta, eaque diruta à Thebanis, quorum urbem Aeschinis uerba in pagos redegerunt scilicet, non uobis Eubœa tradita est pro Amphipoli, sed Philippus in Eubœa præsidia munit ad bellum uobis inde inferendum: & Gerasto & Megaris insidiari non desistit: non nobis Oropus restituitur, sed de Drymo, & agro ad Panaetum armis dimicamus: quod, saluis Phocensibus, nunquam fecimus, non patrij ritus in templo Delphico obseruantur, non Apollini pecunia redigitur: sed genuini Amphictyones exulant & exterminantur, & eorum regio uastata est: qui uerò antè nunquam fuerunt Amphictyones, Barbari Macedones, nunc uel Amphictyones esse uolunt. At si quis de sacra pecunia mentionem fecerit, de saxo deicitur, & urbi nostræ oraculi prærogatiua est erepta, & totum negotium reipublice nostræ factum est anigmatis instar, ille & nihil mentitus est, & quæ uoluit confecit omnia: uos cum ea quibus optari meliora nequeant, speraueritis, eorum contraria fieri uidistis: & cum in pace uiuere uideamini, acerbiora perpessi estis, quàm si bellum gereretis. Isti pecuniam habent, & in hunc usque diem poenas non dederunt.

Hæc

Insolentia Aeschinis.

Narratio: Quo pacto Philippus Athenienses circumuenerit, ad coarquantem Aeschinis prodicionem pertinet. Nuncij. Legati corrupti. Literæ. Difficultates Philippi.

ἀσπίς & πλοῖα

μύησις

Pollicitationes legatorum.

Mora interposita, quo minus Phocensibus auxilia mitterentur.

Spe salutis decepti Phocenses.

μυστικὸς
hæc sub persona Philippi dicuntur.

Eventus consiliorum Philippi, & prodicionis legatorum.

Mirabiles ambages rerum.

Iterum cōfir-
mat, pro diti-
one legatorum
hæc confecta
esse omnia.
Vt Athenien-
ses, sic etiã Phi-
lippum nemini
largiri quic-
quam, nisi de
ipso benemeri-
to.

Hæc autem omnino confecta esse largitionibus, & precium eorum omni-
um habere istos, iam dudum uobis multifariam declaratum esse arbitror:
& uereor, ne contra quam uolo faciam, & dum id accuratè conor ostende-
re, uobis molestus sim, rei iam dudum gnaris: sed tamen et hoc audite. Est ne
legatorum aliquis, quos Philippus huc miserit, cui uos æream in foro sta-
tuam decerneretis? quid uerò: an uictum in Prytaneo daretis? aut aliquod
aliud præmium, quibus honoratis bene meritos? Equidem non opinor,
cur: nec enim uos ingrati estis, nec homines iniurijs, nec mali: sed eò uos
facturos negaretis (id quod uerè & rectè) quod pro Philippo omnia, pro uo-
bis nihil profus egissent. Cum uos igitur ita sentiat, putatis aliter Philip-
pum esse animatum, atque istis tot & tanta largiri munera propterea, quod
pro uobis legationem rectè & uerè obierint: fieri non potest. Hegesippum
enim, & collegatos eius uidetis ut acceperit. Cætera taceo. Sed Xenocli-
dem poetam istum egit in exilium, quod eos, ciues suos hospitio excepe-
rat. Sic cum illis agit, qui uerè & ex animo causam uestram agunt, qui ue-
rò seipos uendiderunt, eos tractat, ut istos. Hæc igitur testes, hæc aliqua
maiora argumenta requirunt? Hæc quisquam uobis extorquebit? Dudum
autem ante curiam quidam uenit, & mihi rem dixit omnium absurdissi-
mam: instituisse eum Charetem accusare, atque eo modo & ijs uerbis decipi
posse uos, sperare. Ego uerò si accusetur Chares, inuictum in eum fideliter
& beneuolè modis omnibus pro uobis egisse, quicquid in ipso fuerit: pro-
pter eos autem qui suis corruptelis negocia corrumpent, tanto fuisse in-
feriorem, non magnopere contèdo, sed nimium isti largiar. Esto, uerè Ae-
schines de eo dicat omnia: etiam sic tamen admodum ridiculum erit, eum
ab isto accusari. Ego enim nihil quod in bello commissum est, Aeschini im-
puto (id enim à ducibus requirendum est) nec pacem factam à republica:
sed hæc tamen condono omnia. Quid igitur dico? unde accusare incipio?
Quod, dum pacem respública faceret, Philocrati suffragatus est, non ijs qui
suadebant optima: quod munera accepit: quod deinde in posteriore lega-
tione tēpora consumpsit, & nihil eorū quæ uos mandaueratis, fecit: quod
fucum fecit respública: & excitata spe, quæ uellemus nos Philippum
esse facturum, omnia perdidit: quod postea, cum alij præmonerent, cauē-
dum esse eum qui uos tot iniurijs affecisset, ipse eum defendit. Hæc accu-
so, hæc meminertis. Nam iustam pacem & æquam homines item incor-
rupte fidei, & post nihil mentitos, etiam laudassem, et corona donari iussis-
sem. Si quis autem uos dux affecit iniurijs, id ad præsentem reddendæ ra-
tionis causam nihil attinet. Quis enim dux Alu? quis Phocenses per-
didit? quis Doriscum? quis Cerfobleptem? quis Sacrum montem? quis Py-
las? quis effecit, ut per socios & amicos usque ad Atticam Philippo esset iter?
quis Coroneam? quis Orchomenum? quis Eubœam alienauit? quis Me-
gara paulo antè? quis Thebanos firmauit? Quæ quanquam tot tantaque
sunt, nihil tamen eorum, culpa ducum perijt, nec uestro consensu concessum
in pace, Philippus tenet: sed ea per istos perierunt, eorumque corrupte-
las. Quod si hæc fugerit, & errarit, & quiduis potius dixerit, sic ei occurri-
te: non de duce iudicium facimus: non horum criminum reus es; ne dic, e-
tiam

Refutatio: Nō
audiendū Ae-
schinem, si eul-
pam in Chare-
tem trāsferre
uelit.

Repetit capita
accusationis.

tiam aliam causam præbuisse Phocensium excidio, sed te infontem esse ostē-
dito. Quid igitur, si quid deliquit * Demosthenes, nunc narras, & non, cum
rationem redderet, accusabas? Nam propter hoc ipsum dignus es exitio,
Ne dic quam res bona sit pax atque utilis. Nemo enim pacis à republica factæ
autorem te esse dicit: sed non turpiter, & flagitiose post multis in rebus nos
esse deceptos, non omnia perijisse, id dicit. Horum enim omnium te esse au-
torem, id nobis est ostensum. * Cur uerò hæc tamen eum qui talia designauit,
laudas? Si sic ab eo caueritis, nihil habebit quod respondeat, sed frustra uo-
cem hic acuet, & declamabit. Sed fortassis & de uoce necessariò dicendum
est. Nam ea quoque magnopere fretus esse fertur, ut actionis uehementia uos
debellaturus. Facturi autem estis, meam quidem opinionem, omnium ineptissi-
mè, si, quem Thyestis & Troiani bellī mala representantem eiecistis & exi-
bilastis e theatris, & tantum non lapidibus obruistis, usque adeò donec à ter-
tiarum actione partium dimouistis: eum, postquam non in scena, sed in re-
publica & maximis negocijs ciuitatis infinita scelera perpetravit, tum demum
ut bellè sonantem attentè audietis. Minimè uerò, absit à uobis ea stultitia:
cum præco approbandus est, id spectandum esse ducite, an sit uocalis. Lega-
tum autem & respublicæ gubernatorem, tum uirum esse bonum, tum ma-
gnum pro uobis & æquum erga uos animum habere oportet. Sicut ego
Philippum non sum admiratus, sed captiuos admiratus seruaui, nec dissimulauit
quicquam. At iste & ante illum præcedebat, & pænas cantabat, &
uos despiciebat. Ad hæc siue eloquentia, siue claritate uocis, siue alio quopiam
commodo bonum uirum & uestri studiosum, præditum uideritis: congra-
tulari omnes et excolere debetis. Id enim bonum uobis omnibus sit commu-
ne. Sin hominem corruptum, & improbum, quicquid omni lucello uincitur,
excludere, & acerbè atque hostiliter aduersari. Improbitas enim facultatis a-
pud uos adepta opinionem, respublicæ perniciosa est. Videte quibus laudi-
bus ille floret, eam in quæ negocia respublicam coniecerint? Ac cæteræ qui-
dem facultates suis ipse uiribus nituntur: sed eloquentia, si auditorum studijs
destituitur, intercidit. Sic igitur audite istum ut improbum, ut corruptum,
ut nihil ueri dicturum. Iam non propter cætera diuitaxat negocia, sed pro-
pter illa ipsa etiã, quæ cum Philippo uobis sunt, omnino esse utile ut condē-
netur, spectate. Siue enim aliquando in necessitatem ueniet, ut præstet ali-
quid respublicæ quod debet, mutabit ingenium (nunc enim instituit popu-
lum decipere, & paucos colere: at si eos perisse audierit, populo & uobis, pe-
nes quos summa rerum est, cætera præstare uolet.) Sin eandem, quã nunc
uitor, licentiam & petulantiam retinebit: eos è ciuitate qui ad nutum illi præ-
rati essent, sustuleritis, si istos sustuleritis. Si enim, cum putaret se pœnas da-
tuos, talia commiserunt: eos, sublato uestri metu, quid facturos putatis?
Quem Euthycratem? quem Lathenem? quem proditorem non superaturo-
ros? Quem reliquorum ciuium non deteriore fore? qui uideat ijs qui uē-
diderunt omnia, pecuniam, autoritatē, opes, Philippi hospitium suppeteret:
ijs autem qui se bonos uiros præbuerunt, & insuper etiã sumptus fecerunt,
molestias, inimicitias, inuidiam superesse apud nonnullos? Absit hoc, absit,
nec enim ad gloriam, nec ad pietatem, nec ad securitatem, nec ad quic-
quam

Fortasse Chares.

κεδ. τὴν ἀμέ-
λητον τὴν τοῦ
παιδὸς τὴν περὶ
ὄνομα τὴν ἐπι-
πέσει.

Scōmā in ma-
gnam uocē Ae-
schinis.

In præcone
uocē, in magi-
stratu spectā-
dus animus.

Nō ipsa dotes,
sed boni uiri
dotibus prædi-
ti, magni faci-
endi.

Eloquentiæ uis
pendet ab au-
ditoribus.

Esse è republi-
ca, ut pœnas
det Aeschines.

quam aliud uobis prodest, istum ut absoluat: sed ut eum in exemplū omnium & ciuium & aliorum Græcorum puniat.

ARGUMENTVM LIBANII IN ORATIONEM contra Leptinem, de immunitate.

Athenienses bene de republica meritos honorabant cum alijs rebus, tum publicorum munerum immunitate. Quia cum multi donarentur, et qui munera obirent, defuturi uiderentur: Leptines rogationem tulit, ne quis esset immunis, ne uel populo in posterum liceret, cuiquam immunitate dare: et quisquis eam petisset, ut extremo supplicio afficeretur. Huic legi intercesserunt cum alijs prius (inter quos etiam Bathippus, qui tamen ab actione destitit, siue largitionibus corruptus, siue morbo impeditus) tum nunc Phormio et Ctesippus, Chabrie filius, et alij quidam cum ipsis, quibus Demosthenes patrocinatur. Ac Leptines utilitatis loco praeuadet: praetendit enim necessitatem. Demosthenes uero nititur glorioso et iusto. Ac iusto quidem, quod aequum sit benemeritis referre gratiam: et eos qui recte aliquid consecuti sint, non spoliari datis. Glorioso autem, quod cum alios dedecet, ea quae dederint, eripere, tum uero Athenienses in primis, qui magnitudine animi excellere uideantur tanquam peculiari quadam nota. Praeterea ostendit, Leptinem etiam contra leges eam tulisse legem. Recitat enim legem quae iubet in primis abrogare legem contrariam, et tum de enim ferre ac substituere aliam, ut ne leges inter se contrariae reperiantur.

ALITER.

Inscriptio Oratio ad Leptinem, ita inscribitur, quod praeterito eo tempore, in quo legis autor iudicio et poenae obnoxius erat, Leptines extra periculum esse uidebatur: unde ad eum, non contra eum orationi titulus est. Argumentum autem est huiusmodi: Atheniensium ciuitati cum primis familiare fuit, afficere bene meritos multis et uarijs honoribus, atque etiam immunitate. Quam multis et hospitibus et ciuibus consecutis, deerant qui munera obirent: eaque de causa oneribus in pauperes ferere inclinatis, Leptines unus ex magistratibus, uir non contemendus, legem rogauit in hanc sententiam: Ut ditissimi munera obeant, nemo esto immunis, praeter Harmodij et Aristogonis posteros, et nouem uirosque in posterum ius esto populo, si petatur, danda immunitatis. Si quis autem petiisse conuictus fuerit, ignominiosus ipse esto, et genus et eius familia: et tum uiolata reipub. accusator, tum ut infamis defensor. Quod si reus peragetur, easdem luito poenas, quas ij qui multa reipublica non soluta ius dicunt. Cum igitur lex ita se haberet, primum Bathippus Leptinem accusauit, isque, antequam causa in foro ageretur, obiit: et postea tritum est tempus, et Leptines factus indemnis. Lex enim erat, ut autor legis post annum esset indemnis. Tamen quonia et sic ex lege licebat accusare, tamen si autores legis indenes essent: post annum accusauit Aphepsion Bathippi filius, Phormione oratore, et Ctesippus Chabrie filio. Demosthenes aduocato. Alij legis accusatores actione contra legem instituerunt. Status negocialis est, scripto costans. Capita orationis sunt, quod eos qui munera obeant, reipublica comparet, atque etiam iusto: non aequum esse, ut alij diuitias ferere teneant: alij munera obeuntes, perpetua miseria constentur. Accusatoris firmamenta sunt, legitimum, iustum, et utile: ac legitimum duplex est, partim in persona positum, partim in re. In persona, ex eo quod quae facta da fuissent, non fecerit, thesmo uiolato. Thesmos autem lex est, ferendarum legum rationem praescribit. Scriptam enim legem eum ante statuas Heroum, a quibus cognomina tribus acceperunt, proponere, et apud legum latores confirmare oportebat: id quod non fecit. In re, quod ea lex ueterem legem uiolarit, qua populi donationes ratae esse iubeantur. Haec igitur lex illi contraria est, cum illa iubeat, quae dona populus dederit, rata esse: Haec, ea quae data sunt, ut eripere studeat. Iusto sic utitur: non eripienda esse dona bene meritis. Ut illic porro trisaria nititur: Primum inutile, inquit, uobis futurum est, si patienti bene meritis dona eripi. neque enim amplius Leuco est Bosphoro frumentum uobis mittere. Deinde inutile erit, quia nemo bene de republica mereri uolet, cum alios dono spoliatos uiderit. Postremo ignominia subibitis: uidebimini enim ingrati esse. Est autem haec secundo loco habita oratio. Nam Aphepsion, ut natu maior, primas causa partes egit. Leptines itaque praecipue uili nititur, asserens deesse reipublica, quae munera obeant. Secundo iusto, idque ex aequalitate spectatur. Nequaquam enim, inquit, ferendum est, ut aliqui arrepta immunitate opibus abundet: reipub. autem qui munera obeant, deficiant. Et si autem oratori legis accusatio proposita esse uideatur, illud tamen etiam interim agit, ut sua legem etiam tractet et confirmet. Nam eius in legitimo capite fundamenta iacit, ex aduerso legendo, et opponendo utramque legem, et quantum inter sit ostendendum. Ne uero subito et inconuenienter leges ingereret, eam rem multo ante instruxit. Ac prima quidem orationis obiectione uidetur a Leptine oriri, sed reuera inuenta est ad Demosthenis utilitatem, ut uideatur aduersarius, eius sancire legem. Quid enim uult Demosthenes lex? ut dona aequae populus dedit, rata sint: ea uero qui consecuti sunt, in ius uocentur, ut, si digni sint, teneant: sin immerito tenere uideantur, conuictis adimantur. Ipse igitur Leptines Demosthenis legem confirmauit. Nam quod statim initio queritur, multos immerito esse donatos: habet Demosthenis legem, indignos fecerunt: et hac de causa id per omnia sparsum est. Multa enim ea de re uerba facit, idque eo, ut assuefaciat iudices recitatione legis paulo post secuturae. Cum autem uidisset eam orationem Leptinae esse ualidam.

Bathippus.

Aphepsion & alij legis accusatores.

Phormio oratore, et Ctesippus Chabrie filio.

Demosthenes aduocato.

Aphepsion, ut natu maior, primas causa partes egit.

Leptines itaque praecipue uili nititur.

Secundo iusto, idque ex aequalitate spectatur.

Nequaquam enim, inquit, ferendum est, ut aliqui arrepta immunitate opibus abundet.

ualidissimam, ut ditissimi munera obeant, neminem esse oportere immunem: non hanc posuit principalem obiectionem, sed eam quae sibi conducibilis, et ferenda a se legi patrocinatura esset. Cum enim dicit, et ea ratione plurimum utetur, decipit auditores. Neque enim de indignis multa uerba faciet, sed de eo nimirum, deesse reipublica qui munera obeant: et esse eam reipublica, ut a pauperibus onera in diuites transferantur. Genus orationis iudiciale quidem est, cum de lege iudicium fiat: sed uniuersa materia est duplex, partim iudicialis, partim forsia. Inuenias etiam demonstrationis generis non expertem esse orationem, ubi singulos qui bene meriti sunt, ornare studet. Et enim hic reperies laudes dignas illis uiris, et uerba illorum rebus gestis congruenter attemperata. ueluti, cum se in Cononis et Chabrie rebus gestis iactat, et Epicurdis, et Thastorum et Corinthiorum, et Leuconis. Accedendum autem est ad dispositionem orationis. Omnis deuterologia minus occupata est in sententij excordiorum. Ferè enim incommoda remouentur per eos qui primum dicendi locum sortiuntur. Deuterologia autem non unum est genus. Nam aliae sunt perorationes duntaxat, ut illae contra Aristogitonem, in prima uelut acie confligente Lycurgo, atque adeo nihil oratori quod ad rerum demonstrationem attineret, relinquente. Aliae minus illae quidem in confirmando uersantur, ut oratio contra Androtionem, quod eloquentiae opinione Diodoro non multum Euctemon antecellebat. Ea uero deuterologia, qua de nunc agimus, maxime ferè necessaria causa capita complectitur, ut ex tractatione appareret. Quapropter quantum breue sit excordium, inuit tamen duo maxime necessaria capita, utile et iustum, quae etiam nominauit. Iustum autem defensionem Chabrie filij ostendit, atque etiam in eodem legitimum facit mentionem. Ac per legem, legitimum: per utile, utilitatem reipublicae: per Chabrie, filium iustum inuit.

Mixtum causa genus.

δδυ παρολογον διαφορα.

Videtur prior Periodi pars abesse, cuius modi sit: ac uale quidem, dicendo, quod e reipublica esse iudicium.

ORATIO DEMOSTHENIS ADVERSUS LEPTINEM, DE IMMUNITATIBVS, Hieronymo Vuolsio interpretè.

GO, iudices, tum quod e reipublica esse iudicium, ut ista lex abrogaretur, tum propter Chabrie filium, recepi, me hisce, pro uirili parte, patrocinaturum. Neque uero obscurum est, Athenienses, Leptinem, aut si quis alius legem tuebitur, iusti nihil de ea dicturum. Illud quidem praetextet, indignos quosdam homines immunitate consecutos, excusasse

Orditur ab αἰπολογον.

Aduersarium praesidium eleuat.

Refutatio: Iniquum, propter fontes innoxios plecti.

onus publicorum munerum, ac in ea oratione potissimum sese iactabit. Enim uero ne dicam quatenus cum omni aequitate pugnet, ut, dum unum accusas, omnes suis donis spoliatos uelis: (nam hoc prius etiam partim dictum est, & fortasse uobis probatum) illud libenter admodum ex ipso quaerere uelim, si maxime non pauci aliqui, sed in uniuersum omnes, indigni honoribus essent, cur etiam uos uelut in ordinem cogendos iudicasset? Cum enim scripsit, Neminem oportere immunem esse: immunitate consecutos suo premio spoliavit. Dum uero adijcit, in posterum non licere uobis id honoris cuiquam tribuere: munificentiae ius uobis ademit. Nec enim est, ut illud dicat, se, quem admodum illos dono spoliavit, qui eo fruebatur, quod indignos iudicari: sic populum Atheniensem indignum censuisse, penes quem esset, liberalitate uti erga quem ei uideretur. At illud ad haec fortasse respondebit, quia populus facile decipiatur, propterea legem se ita tulisse. Quid igitur obstat, quo minus omnia uobis eripiantur, & ipsa denique administrandae reipublicae functio, ista quidem ratione? Nec enim quicquam est rerum omnium, in quod uobis hoc usum non uenerit: sed saepe decepti, multa senatusconsulta uestris suffragijs comprobastis: atque aliquando adducti estis, ut, omnis potentioribus, societatem cum his, quorum minores opes essent, coiretis. Et quidem

Populum autoritate sua non spoliandum.

Populus munus contra imposturas, non cogendus in ordinem.

in tanta mole negotiorum propè necesse est etiam tale aliquid uobis usu uenire. An uerò propterea legem feremus, ut deinceps nec senatui, nec populo liceat, uel decernere, uel iubere quicquam? Equidem non opinor: nec enim æquum est, ut quibus in rebus decepti sumus, illæ nobis eripiantur. Illud quidem decet, mōneri nos ne posthac in eandem fraudē incidamus: legemq; ferri, non quæ muneris ius nobis adimat, sed talem cuius auxilio puniamus inpostores. Quod si quis, his omisis, illud saltem accurate perpendat, utrum præstet, ut penes uos sit ius largiendi, & ut aliquando decepti, etiam indigno alicui honorem hunc habeatis: an uerò profus amissa auctoritate uestra, ne illum quidem honore uobis afficere liceat, qui dignus uideatur: prius illud longè præstare comperiētis. Quāobrem? quia dum honoratis plures quam decuerat, multi ad benefaciendum uobis inuitantur. At si aduersus neminem, etiam si mereatur, liberalitate utemini: omnes deturbebitis à studio bonè de uobis merendi. Præterea qui indigno alicui honorem habent, fortassis ut simplices reprehendantur. At qui bonè meritis parem gratiam non referunt, ingrati animi crimen incurrunt. Quanto igitur simplicem quam ingratū uideri præstat, tanto etiam præstabilius est hanc legem abrogari quàm perferri. Mihi porrò cogitanti, ne illud quidem consentaneum uideatur, Athenienses, ut dum certos quosdam criminator ob accepta munera, etiam eos honoribus spoliaret, qui reipublicæ profuerunt. Nam si manentibus hiscè præmijs improbi & indigni quidā (id quod ipse iactat) extiterunt: quid quæso tum expectandū erit, quando hi, qui præclarè sese gerunt, nullum omnino uirtutis suæ præmium ferent? Præterea illud etiam uobis considerandum est, quod ex legum, quibus etiam hodie utimur, quæq; per multos annos uiguerūt, instituto, quas ne iste ipse quidem præclaras esse negare aufit, singuli altero quoq; anno munera obeunt. Quare dimidiam temporis partem, immunes sunt. Quo igitur commodo dimidia, ex parte fruuntur etiam hi, qui nihil in nos contulerunt, id bonè meritis, cum ipsi antea dederimus, iterum eripiemus? Minimè uerò. Nam cum per se turpe fuerit, tum nobis indecorum. Nam honestū esse qui potest, Athenienses, forēibus in negotijs, quibus si qua fraus aut impostura intercesserit. Respublica nihil detrimenti capiet, legem de uitando mendacio esse latam: in publico autem, ciuitatem eam, quæ priuatis ipsa id imperarit, illa ipsa lege non uti, sed bonè de se meritis circūscribere: idq; cū magno damno suo. Nec enim hoc solum considerandum est, an iacturam pecunie nullā faciatis: sed habenda etiam ratio bonæ existimationis, quæ uobis est multo quàm opes potior & antiquior. Nec id uobis motum, sed maioribus quoque uestris: quod inde haud dubiè perspicitur, quod cum olim maximas opes coaceruassent, easdem uniuersas honoris studio insumpserūt, tantiq; fecerunt gloriam, ut nullum unquam periculum ob eam detractarint, sed etiam priuatim de suo conferre non destiterint. Iam ista lex bonam urbis existimationē tollit, & in illius locum malā reponit, nec maioribus uestris neque uobis dignam. Tribus enim probris, quæ grauissima sunt, uos cōtaminat, ut inuidi, ut promissa & cōuenta nō seruantes, ut ingrati esse uideamini. Omnino autē Athenienses à moribus uestris alienū esse, ut talem legem

Præstat indignis honorem haberi, quàm dignos negligi.

Inueteris.

Extenuatio immunitatum.

Turpe est eripere quæ dederis.

Fama pecunijs potior.

Tria probra.

gem ratā habeatis, id quoq; paucis demōstrare conabor, si unum prius nostræ urbis exemplum attulero. Dicuntur triginta tyranni à Lacedæmonijs mutuo accepisse pecuniam, contra eos qui in Piræum secesserant. Reconciatis autem inter se ciuibus, eoq; tumultu sopito, Lacedæmonij pecuniam illam per legatos repetierunt: tum orta disputatione, cum hi eos qui in urbem manserant, & æs alienum constarant, idem etiam dissoluere iuberent, illi commniter Lacedæmonijs satisfaciendum censerent, quo id primum concordia pignus esset: aiunt populum non recusasse, de suo contribuere, & sumptuum partem in se reclinare, ne quid ex ijs quæ conuenerant, uiolaretur. An non igitur absurdum fuerit, Athenienses, uos tum ne mentiremini, conferre pecuniam in eorum usum, qui uos affecerant iniuria, uoluisse: nunc uerò, cum liceat abrogata lege, sine sumptu ius suum tribuere his qui bene meriti sunt, malle fallere: hoc mihi quidem esse uideatur indignissimum. Ac mores nostræ ciuitatis, Athenienses, cum ex multis alijs, tum ex his ipsis quæ recensui, perspicitur esse tales, ut ea à mendacijs abhorreat, & humana sit: ut non id solum spectet, quibus rationibus ærarium locupletetur, sed etiam quid factu sit honestum. At legislator iste, quo nam alijs in rebus ingenio sit, equidem nescio, nec quicquam improbum (nihil enim illi tale conscius sum) de eo dico: sed legem eius intuens, uideo mores eius à moribus ciuitatis multum disidere. Quod si me audietis, longè præstabilius uidebitur, ut is in abroganda lege, uestram auctoritatem ualere patiat, quàm ut eam uestris suffragijs perferat. Etenim cum ipsi, tum reipublice conducibilius erit, ut Leptines à republica exemplum petat, quàm ut nostrā ciuitatem ipse sui similem esse uelit. Nam etiam si optimus sit (qualis sanè non obsto quò minus perhibeatur) eius tamen mores publicis institutis non erunt anteferendi. Verum ego, Iudices, rectius uos de præsentis negotio deliberaturos arbitror, si consideraueritis, quæ causa est, cur honores qui aliquibus à libera ciuitate habentur, pluris fiant, quàm qui à cæteris imperijs: eam ipsam hæc lege tolli. Nam si accipientis compendium, & utilitates spectentur, cum tyrannis & oligarchijs nemo liberalitate certauerit, cum eis in promptu sit mox quemcunque uoluerint locupletare. At liberarum ciuitatum honores, longè plus & dignitatis & constantia habere censendi sunt: quia & illud præclarum est, nullo cum dedecore, aut assentationis suspitione accipere: sed inter eos cum quibus æquo & paritate uiuas, ob uirtutis præstantiā magni fieri, & equalibus ultrò admirationi esse, id quod longe præstantius est, quàm à domino quiduis accepisse. Nam ut apud illos impendentium periculorum metus, uincit præsentis beneficii magnitudinem: sic apud nos quicquid tandem aliquis accepisset, securè tenere, superiore quidē tempore licuit. Lex igitur ista, quæ huiusmodi donationum fidem & securitatē tollit, id ipsum tollit, quo à nobis cōcessa dona cæteris antecellere uidebantur. Enim uero si ex uniuersis, quocumq; tandem regantur imperio, ciuitatibus morem illum & uetus institutum sustuleris, ne bene uolentibus & præsentis status conseruandi studiosis gratia referatur: maximū earum præsidium sustuleris. At illud fortasse iam Leptines apprehendere conabitur, & ut uos ab his ueris & iustis causis aliò seducat, dicet, onera

Exemplum liberalitatis & fidei Athenienses sunt.

Perstringit ad uersarium.

Lex ciuitati se dem derogat. Quid intersit inter dona reipublicæ & tyranni.

Remuneratio reipub. præsidium.

Refutatio: Etiam perlata Leptina lege, parum consultum fore tenuioribus.

publicorum munerum nunc in tenues homines inclinata esse, quæ si sua lex rata habeatur, ad opulentissimos reditura sint. Plausibiliter quidem hoc & speciosè dicitur: sed si penitus introspiciatis, inane uidebitur ac tralaticium. Duo enim omnino munerum genera recepta sunt apud nos, unum in quilinorum, alterum id quod à ciuibus obiri solet. Quorum utriusq; dari potest ea, quàm iste eripit, benè meritis immunitas. Nam quæ tributa in belli necessitatibus exiguntur, salutemq; reipublicæ continent (ex quo genere trirremium apparatus & instructiones sunt) eorum tributorum recto ueterum legū et iusto instituto, nemini datur ulla immunitas, ne illis ipsis quidē quos Leptines excepit, ex Harmodij & Aristogitonis familia oriundis. Videamus igitur, quomodo expleat munera illa, quibusq; præbitoribus: & quot nam (si ipsi non auscultauerimus) sit immunes dimissurus. Ditissimi quicq; igitur semper occupati trirremibus instruendis, nulla parandi ludos necessitate tenentur. Tenuiores, cum ab eis ob inopiam exigi nihil possit, extra hunc numerum sunt. Quare neutri propter hanc legē, uestras opes augebunt. At enim inquilini suppeditare multa cogentur? Verum si quinq; ex illis demonstrauerit, ego non recuso, quo minus delirare dicar. Verum ut concedam aliter hoc se habere, & longè maiorem inquilinorum esse numerum, qui lege perlata, perpetuò munera obituri sint: neq; trirremium instructionem cuiquam fore præsidio, quo magis immunis sit: age consideremus quàm felix & faustum hoc futurum sit reipublicæ, si commune iugum hi omnes sustinebunt. Ita ne dignum id erit, quod tanto dedecore pensetur? Enim uero nihil absurdius fieri potest. Idq; in hunc modum expendite. Immunes ex hospitibus sint, decem sanè, quanquam equidem (id quod modò dicebam) quinq; esse non opinor. Ciuuū certè non quinq; aut sex reperientur. Quare si tam ciues quàm inquilinos uno quasi falce complectaris, sede cim erūt. Verum uiginti numerētur, aut triginta etiam, si uultis. Quot nam tandem sunt, qui munera quotannis in urbem redeuntia curent, siue g'diles, siue gymnasiarchi, siue conuiuatores? Sexaginta circiter, aut paulo plures uniuersi hi. Isto pacto igitur, ut triginta homines, in omne deinceps æuū munera nobis obeant: id uenabimur, ut nemo posthac fidem nobis habere aufit. Sed illud obscurū profectò nemini est, fore qui munera obeant, incolu mi ciuitate, satis multos, neq; illorum ullam fore penuriam. At qui uobis benefactū uelit, ubi perspexerit iniuriam ipsi factam, qui bene de Repub. meriti fuerūt, nemo reperietur. Sed missa hæc faciamus, et iam illud uideamus, si maxime obituri munera deessent, utrū quæso præstaret, ædilitia munera collationibus, quemadmodum instructiones trirremium, fieri: an de republica bene meritis, illa eripi quæ dedissemus? Equidem alterum illud præstabilius ego censuerim. Siquidem nunc quo tempore horum quisq; ædilitia munera curaret, illis cessatio tantum quædam concederetur, post sumptus pro se cuiq; nihilo minores facturis. Tum uerò parua duntaxat collatione à singulis de re sua familiari facta, nemo est qui merito se grauari quereretur, quantum uis re tenui esset. Enim uero Athenienses, tanta est quorundam incogitantia, ut hæc quæ diximus, surdis uelut auribus prætereant, & alia nescio quæ inculcēt. Per absurdum (inquiunt) fuerit, magnas esse immunitatū

Pauci immunes,

Magis esse reipublica, ut si des populo habeatur, quam ut multi munera obeant.

Præstare collationibus ædilitia munera fieri, quam eripi immunitates.

Obiectio.

malè parto beneficio, priuatorū opes, & copias, ærario exhausto & uacuo. Verum utriq; hoc nulla cū ratione aut iure dicitur. Nam si quis re lauta est, sine cuiusquā iniuria & detrimento reipub. nō profectò est illi inuidendū. Sin peculatus arguitur, aut crimini dant, nō rectè & iure possidere quæ habeat, legitū uindicte præstò sunt ad supplicium exigendū: quam isti rationē si defugerint, nequaquā ferendum est, ut ita petulantiter et temerè nugentur. Iam quod ad illud attinet de exhausto ærario, cogitare debetis uos nihilo copiosiores fore abrogatis immunitatibus. Nec enim isti sumptus cum publicis uectigalibus, cōmune quicquā habent. Præterea cum nunc reipub. duobus præcipue bonis floreat, opibus & fide apud omnes: maius illud est, quod de fide nostra nemo dubitat. Si quis autē in ea est opinione, ut existimet, quia pecunia nobis desit, etiā gloriā & honestā famā esse negligendā: is longè fallitur. Nam ego quidē à dijs immortalibus, precor, ut etiā ærarium habeamus locuples: quod si fieri nequit, ut illud saltē retineamus, ut fidem constantiāq; nostram magni faciant, & prædicent uniuersi. Age uerò quod isti dicunt, magnas esse copias eorū qui immunes sint, has ipsas demonstramus in cōmodū cedere reip. Nec enim uobis ignotū est, teneri omnes, et ad trirremes instruendas, & ad tributa belli temporibus, conferenda, nec ullā eius esse rei immunitatē. Quare iste opibus abundās, quisquis tandē sit, fieri omnino aliter nō potest, quin multum ad eas res conferat. Esse autem necesse, ut reipub. maxima harum rerum subsidia habeat, confitebunt omnes. Nam quæ ex apparatione popularium munerū delinitio spectatorum oritur, ad breue exiguumq; tempus durat. At copias bellicæ perpetuò toti reipub. sunt salutares. Quare quicquid hic detrimenti capitis, id illic lucro longè uberiore pensatur, & per honoris speciē ea tribuitis, quæ ultrò sibi sumere ac usurpare possunt hi, quorū tantæ facultates sunt, ut trirremibus instruendis pares sint. Ut autem illo munere constet uacare neminē, etsi plerisque uestrū id antea satis scire arbitror, tamē ipsam legē recitandā curabo. Cape legē trierarchicā, & eis recita. VERBA LEGIS. Trirremis instruendæ nemo sit immunis, noue uiris duntaxat exceptis. Videtis Athenienses, quæ perspicuis uerbis lege sit cautū, ne quis instruendarū trirremiū immunis sit, noue uiris duntaxat exceptis? Vnde apparet, quorū opes & copias minores sint, quæ ut armandis nauibus sint pares, eos alioqui tributa cōferre ad bellū: qui uerò locupletiores sunt, ad utriq; uobis fore usui, et temp. cum nauibus, tum alijs tributis adiutoros. Quæ sunt igitur, Leptine, legis tuæ commoditates, quibus tantum onus à ceruicibus tenuiorum amoliri te dicitas, si unius atq; alterius tribus unū aliquem præbitorum constitueris, qui pro alio quopiam semel ædilitio munere functus, nihil amplius cum ea re negocij habiturus est: Equidem nihil eiusmodi uideo. At ista ratione, uniuersa ciuitas, perfidiæ crimine ignominiosè passim traducetur. Hæc cum ita sint, & ex ista lege plus malorum quàm commodi oriatur: mea quidem sententia primo quoq; tempore per hos abroganda est. Præterea, iudices, ista lege ita permista & confusa sunt omnia, ut magnas inde absurditates sequi necesse sit. Nam cum clarè pronat, neminē neq; ciuium, neq; municipum, neq; peregrinorū esse oportere immunem: neq; interim declaret cuius rei immunem, utrum ædilitij an alicuius

Refutatio: Diuitibus nō inuidendū, sed peculatoris puniendi.

Immunitatum ereptione publicas opes nō augeri, sed dignitatem immiui.

Priuatorum opes reipublicæ utiles.

Immunitas trierarchijs & collationibus pensatur.

Lex perniciosior quàm utilior abroganda.

Legem confusam absurditates sequuntur.

Leuconis Bosporitanibeneficia in temp. Atheniensium.

alicuius alterius muneris, sed plane neminem esse immunem, exceptis Harmodij & Aristogitonis posteris: dum neminem ait, omnes comprehendit cæteros: dum peregrinorum adijcit, non distinguendo inter eos qui Athenis habitant, etiam Leuconem Bospori principem, & liberos eius donata à uobis immunitate spoliatur. Est enim Leucon (quod satis constat) genere peregrinus, uestro autem beneficio in ciuitatem adscriptus. At si legem istam amplectemur, neutrum istorum ei proderit ad immunitatem obtinendam. Enim uero alij bene meriti, ad tempus aliquod quisque uobis commodarunt: hunc uero, si consideretis, apparebit nunquam in uos conferre beneficia destitisse: & eius generis beneficia, quæ Reipublicæ maximè sunt necessaria. Nec enim hoc uobis obscurum est, nos aliunde importato frumento omni um mortalium uti plurimo. Quod si, quicquid frumenti ex alijs emporijs omnibus aduehitur, in unum conferatur, non tamen æquabit eas copias quæ ex Ponto aduehantur. Neque uero id mirum est. Fit enim non idè solum, quia locus ille frumeti feracissimus est: sed hac quoque de causa, quod eius loci dominus eos qui frumentum Athenas aduehant, immunitate donauit, edicique iussit, ut primis ipsis onerare nauas concederetur. Nam qua immunitate ipse cum liberis suis fruitur: eam uobis omnibus impertit. Iam quantum hoc sit, considerate. Ille ab eis qui frumentum inde exportant, tricesimam pro uectigali partem exigit, at frumenti myriades, quæ ab illo huc perueniunt, sunt circiter quadraginta: id quod è commentarijs eorum qui rei frumentariæ præsumt, omnibus euidentis est. Quare de triginta myriadibus decies mille medimnos largitur nobis: de decem uero myriadibus, circiter tria millia medimnum. Tantum autem abest, ut hoc Reipublicæ nostræ beneficium eripiat, ut nouo Theodosiæ emporio instituto, quod negotiatores Bosporo nulla re cedere affirmant, etiam illic immunitatem nobis concesserit. Ac quæ alia beneficia uir ille, maioresque eius in uos contulerint, cum multa commemorare possem, taceo. Illud prætereundum non est, quod abhinc triennium, cum ubique annonæ penuria laboraretur, non modò quæ

Leuconem erepta sibi immunitate, etiam Atheniensibus immunitates erepturum.

tum satis esset, frumenti huc misit: sed tantam copiam, ut quindecim talenta quæ à Callisthene tractabantur, superessent. Quid igitur creditis, Athenienses, eum cuius tanta in uos munificentia extitit, ubi audierit immunitatem sibi lege per uos ereptam, quam ne mutata quidem sententia per alium senatusconsultum restituere liceat, facturum esse? An dubium uobis est, quin eadem ista lex, si perlata fuerit, & illum sit spoliatura, & uestros ciues immunitate, qui ab eo frumentum aduehant? Nec enim quisquam est tam puerili sententia, ut existimet illum æquo animo laturum esse, uestra sibi munera eripi: sua uero munera uobis non erepturum. Quare præter multa incommoda, quæ ista lex in posterum pariet, iam de presentibus utilitatibus aufert ac diminuit aliquid. Et uos tamen de ea abroganda deliberatis adhuc, non iam olim de-

Immunitas Leuconis publicis monumentis testata.

liberastis: ipsa decreta de Leucone cape, & recita. **DECRETA.**
E' decretis igitur perspicuum est, Iudices, Leuconem iure ac merito immunitatem à uobis esse consecutum. Ac earum rerum omnium columnas eiusdem sententiæ, & uos & ille erexistis, aliam in Bosporo, aliam in Piræo, aliam ad templum Argonautarum. Considerate igitur, in quam immensam

mensum dedecus lex ista uos conijciat, quæ efficit, ut minus fidei in toto populo quam in uno uiro esse uideatur. Nec enim putandum est, stare adhuc uobis eas columnas, aut pactiões de rebus, quas tum dedistis, tum accepistis esse ratas, si Leuco illas sanctè seruarit, uosque alijs atque alijs subinde beneficijs cumulare studuerit: uos uero erectas & stantes adhuc columnas, irritas feceritis. id quod longè grauius est, quam si demoliremini. Nam hæ sic stantes, approbabunt eorum conuicia, & testimoniū illis dicent, qui uobis maledicunt. Age uero, si Leucon missis huc legatis, uobiscum exostularit, quod nam ob crimen aut delictum se immunitate spoliaueritis: quid nam, per deos immortales, respondebimus? aut quid nam is, qui senatusconsultum pro uobis faciet, præteret? illud scilicet, quod iam indignos frui immunitatibus? At si ad hoc ille responderit: Fortassis etiam Atheniensium nonnullos esse parum frugi, se tamen propterea non pati, ut bonis uiris id fraudi sit: sed quia populū Atheniensem bonum putet, nemini quicquam eripere: an non equiora dicet quam uos? omnino, mea quidem sententia. Apud omnes enim homines usitatum est, propter bene meritos etiam alios quosdam, quorum nulla uirtus aut usus est afficere beneficijs, quam propter improbos eripere, quæ concessa fuerunt his, qui citra controuersiam digni sunt beneficio. Præterea, si quis forte uoluerit Leuconem ad permutationem facultatum adigere: quomodo id cauere possit, non reperio. Semper enim opes illius aliquæ apud uos sunt. Hac igitur lege, si quis eas inuaserit: aut illis spoliabitur, aut obire publica munera cogetur. Neque uero de sumptibus Leucon magnopere laborabit, sed id demum moleste feret, sibi concessum à uobis donum eripi. Neque Athenienses, hoc solum prouidendum est, ut ne iniuria Leucon afficiatur, qui non tam aliqua necessitate, quam sui honoris causa, immunitatem à uobis impetrare studuit: sed id quoque considerari debet, ne is qui secundis suis rebus in uos beneficus extitit, nunc demum, cum remuneratione liberalitatis ipsi opus est, immunitate spoliatur. Iste igitur quis est? Epicrdes Cyrenæus, qui certe, si quisquam alius, iure ac merito isto honore dignatus est. Non quod magna quædam aut admiranda præstiterit, sed quod tali tempore uestro, benefacere uobis studuit, quo difficile erat eorum aliquem inuenire, qui magnis beneficijs affectus, memor & gratus esse uellet. Nam iste uir, ut senatusconsultum, quod tum eius causa factum est, indicat, ciuibus eo tempore in Sicilia captiuis, & tanta calamitate circumuentis, centum minas dedit: qua re unius maximè cauit, ne fame perirent uniuersi. Deinde, data illi propterea immunitate à uobis, uidet in bello paulo ante triginta tyrannos gesto, populo deesse pecuniam, ultrò talentum obtulit. Considerate igitur obsecro Athenienses, quod nam euiuentius beneuolentiæ erga uos specimen quisquam præbere possit, quæ minus affici deceat iniuria, quam eum, qui primum cum cladi urbis interfuisset, calamitosos, & eorum, quæcunque tandem futura esset, gratiam, illis qui eo tempore uicerant, & apud quos erat, prætulerit. Deinde, qui alia necessitate animaduersa, pecuniam largitus est, non de suis priuatis opibus conseruandis sollicitus: sed de eo ut quantum in se esset, uos nulla penuria laboraretis. Eum igitur qui re ipsa miseris temporibus opes suas Atheniensi populo ita communes esse uoluit, & uerbo tenus, ac honoris tantum

Leuconi exostulanti nihil posse responderi.

Leuconi periculum esse de permutatione opum.

Epicrdis Cyrenensis in re publica beneficia.

Leuconis uaria est, et fortasse nulla sincera.

causa immunitatē à uobis habet: non immunitate spoliabitis, quæ eum ne u-
sum quidē esse constat: sed id efficietis, ut nemo uobis fidere ausit, quo quid
queat esse turpius: Sed ipsum senatusconsultū, quod tum huius uiri causa
factū est, uobis recitabitur: ut uideatis, Athenienses, quod senatuscōsulta lex
ista irrita faciat, & quot homines fraudet, eosq; qui cū maximē necessarium
fuit, uobis benefecerūt. Inuenietis enim eos lædī, quos minimē oportebat.
Recita. SENATVSCONSULTA. Beneficia quib. Epicrdes immunitatē
meruit, è senatusconsultis, Iudices, audiuiſtis. Ne uerò id spectate, qđ primū
centū minas, deinde talentū dedit (nam ne eos quidē, qui acceperūt, pecunię
numerū admiratos esse arbitror) sed hoc intuemini, quod alacri animo, qđ
non rogatus ultrò, quod illis temporib. dedit. Etenim referenda gratia est,
cū bene meritis omnibus, tum uerò ijs qui tēpestiue beneficia dederunt.
Quorū unū hunc uirū esse ostensum est. Non ne igitur nos pudeat, Atheni-
enses, talis uiri liberos, quib. nihil obijcere possumus, nulla harū rerū habita-
ratiōe, immunitate spoliare: nec enim propterea id minus turpe futurū est,
quod alij fuerūt, qui tum ab eo seruati sunt, atq; immunitatē ei dederūt: alij
uos estis, qui nunc eā eripitis: sed hoc ipsum est, quod indignationē moueat.
Nam si illi, qui sciuerūt, et acceperūt beneficia, tali remuneratiōe digna ea cē
fuerūt: nos uerò qui dūtaxat audiuiſmus, ea dona tanq; indignis eripiemus:
an nō id erit indignissimū? Eadē etiā de illis dico, qui quadringentorū tyran-
nidē destruxerūt: & de illis, qui cum secessisset populus, bonā operā naua-
runt. Omnib. enim illis insignē iniuriā fieri crediderim, si quicquā eis tū con-
cessum, nūc eriperetur. Si quis aut uestrūm persuasum habet, longē abesse,
ut ciuitati nostrę talis aliqua necessitas ingruat: is uota quidē dñs faciat, idq;
ego unā faciā. Primū uero cōsideret, de lege ferēda esse suffragia: qua cōpro-
bata, utendū erit. Deinde malas leges etiā florentib. rebus pub. nocere. Null-
læ enim rerū uicissitudines essent, nisi cōstitutos in periculis, bonæ tū actio-
nes, tum leges, tū boni uiri, & accurata ratio rerū omnium erigerent, & pro-
ueherēt: ijs uerò qui felicissimū uident, omnia hæc neglecta, paulatim efflue-
rent. Nā pleriq; mortalīū, rectis cōsilijs, & uigilātia minimis etiā in rebus, o-
pes parant, sed eas iisdem rationib. tueri nolunt. Quod ne nūc uobis usu ue-
niat, cauendū est: neq; existimandū, talem legem ferendam esse, quæ nostrā
urbē et reb. secundis infamia repleat, & mutata fortuna efficiat, ne quiscquā
sit qui nobis benefactū uelit. Neq; uerò id solū cauendū est, ne iniuriā ledan-
tur, qui priuatim uobis benefacere uoluerūt, & se talib. & tantis temporib.
uiles prębuerūt, qualia paulo antē Phormio recēssit, & ego modò dixi: sed
multi etiā alij, qui totas ciuitates, patrias suas, in bello Lacedæmonio, socie-
tate nobiscū coniunxerunt, tum dicendo quæ reipub. uestrę prodesſent, tū
agendo, quorū aliqui ob beneuolentiā erga uos, patria carent. Ac inter illos
Corinthiorū exules primi occurrūt. Cogor aut ea dicere apud uos, quę ipse
è natu maiorib. inter uos audiui: ac cetera in quib. nobis utiliter inseruierūt,
omitā. Sed cum magnum illud cum Lacedæmonijs prælium ad Corinthū
cōmitteretur, deliberantibus his qui in urbe erāt, post pugnam de militibus
intra mœnia non recipiendis, sed caduceatorib. ad Lacedæmonios mitten-
dis; uidentes hi nostrā urbem aduersa fortuna usam, & Lacedæmonios iter
inter-

Amplificatio
beneficij à cir-
cumstantijs.

Eripere poste-
ros à majori-
bus data non
debet.

Cogitandum,
usu uenire pos-
se, ut beneficij
aliorum indige-
amus.
Leges noxię.
Iisdem rationi-
bus et paran-
da et retinen-
da felicitas.

Corinthiorū
exulum studiū
in Atheniēses.

interclusisse, nostros non prodiderunt, neq; seorsim de sua salute consulue-
re: sed quanquam uniuersi Peloponneses armati in propinquo erāt, portas
nobis, inuita et repugnante multitudine, aperuerunt: ac præoptarūt potius
cum uestris, qui eo tempore militarunt, quicquid tandem accideret, perpe-
ti, quàm sine uobis incolumes euadere: & exercitu in urbē introducto, tum
uos, tum socios cōseruarūt. Deinde pace cum Lacedæmonijs facta, duce An-
talcida, ob hæc facta in exilium acti sunt à Lacedæmonijs. Vos uerò susceptis
illis, honorum uirorum functi estis officio. Decreuiſtis enim eis omnia qui-
bus indigebant. Nunc uerò an ea rata esse debeant, deliberamus: Sed isthęc
ipsa deliberatio turpis uobis futura est, ubicunq; auditum fuerit, Athenien-
ses consultare, utrum reliquenda sint ea quæ bene meritis data fuerint. Iam
olim enim hæc meditata & decreta esse oportebat. Sed hoc quoq; senatus-
consultum recita. SENATVSCONSULTVM. Quæ Corinthijs, pro-
pter uos in exilium actis decreuiſtis, Iudices, hæc sunt. At si quis illa tempo-
ra intuens, siue ipse interfuisset, siue aliquem rei gnarum, commemorantem
audiuisset: nunc legem hanc, illis temporibus data dona eripientem audi-
ret: quantæ malitiæ legis istius approbatores condemnaret? Qui urgen-
te necessitate, tam humani essemus, ac nihil non ageremus: post uerò uo-
torum omnium facti compotes, ita ingrati & malitiosi deprehenderemur,
ut non contenti spoliasse eos qui dona accepiſſent, etiam legem tulissemus,
ne cui honorem habere liceret: Haud iniuria nimirum. Nam indigni quidā
donis fruebantur, hoc enim in oratione sua passim inculcabunt. Age uerò
num nos illud ignorare dicemus, de dignitate, tum cum clamus, esse iudicā-
dum, nō longo post temporis interuallo. Nam initio aliquid non tribuere,
prudentum hominum est: at habentes spoliare, inuidētium. Quam opinio-
nem à nobis amotā esse decet. Præterea de iudicio dignitatis, ne illud quidē
apud uos dicere uerebor, aliam eius esse considerationem apud ciuitatē, aliā
apud hominē priuatum. Priuatim enim quisq; cōsideramus, quis affinis, aut
ad alias necessitudines sit deligendus. quæ res & legibus & opinionibus de-
finitæ sunt. Publicè uerò, ciuitas & populus id spectat, à quo nam beneficij
afficiatur, & conseruetur. De eo, non genere, aut opinione, sed ex ipso facto
iudicari solet. Cum igitur beneficij indigebimus, neminē impediemus, quo
minus nobis beneficiat: acceptis iam beneficij, tum demum de dignitate e-
ius qui ea dedit, disputabimus: Non ne præclarum consilium hoc erit? An
uerò hi soli id patientur, & de his solis uerba facio? Minimè uerò, immò ne
conari quidē ausim eos omnes inquirere, qui cum benefici in uos fuerint, le-
ge hac, si perlata fuerit, suis præmijs spoliabuntur. Proferam tamen unum
duntaxat adhuc, aut alterum senatusconsultum, post de hisce uerba face-
re desinam. Primum igitur Thasios, qui Ephantum secuti sunt, an non af-
ficietis iniuria, immunitate erepta? qui Thaso uobis tradita, & præsidio La-
cedæmoniorum, armis eiecto, ac introducto Thraſybulo, & patriæ suę ami-
cicia uobis conciliata, in causa fuerunt, ut se & finitimi Thraces uobiscum cō-
iungerent. Deinde Archebium & Heraclidem, qui cum Byzantium Thra-
ſybulo tradidissent, uos Helleſponti dominos effecerūt, ita ut decimas uen-
deretis, & magna pecunia coacta, Lacedæmonios cogeretis, talem pacem
facere,

Turpe in cal-
mitatibus esse
liberalem, re-
bus secundis
ingratum.

apareta.
De dignitate
accipientis, an
tequam detur
præmium, non
post iudican-
dum.

Duplex digni-
tatis conside-
ratio.

Thasiorum be-
neficia.

Archebius.
Heraclides.

us. d. v. z. d. d. t. or fictio. Turpe, non eodem esse animo post, quo ante acceptum beneficium. Pydna. Pondea.

Monimenta gratitudinis relinquenda.

Beneficia potius quam calamitates rata esse debent.

Summe civitatis opes, abundare praestantibus uiris.

Cononis meritum.

facere, qualis uobis expediebat. Quibus deinde eiectis, decreuistis ea quae decerni par est uiris bene meritis, qui propter uos exulabant, hospitium, beneficium, rerum omnium immunitatem. Eos igitur qui propter uos patria carent & iure aliquid a uobis impetrarunt, spoliari sinemus, cum nihil sit in quo eos accusemus? Turpe id quidem fuerit, idque sic rectissime perspicietis, si apud animos uestros considerabitis, si eorum aliqui, qui iam Pydnam, aut Potydaeam, aut aliam aliquam urbem, quae nunc Philippo parat, uobis inimica est, eodem modo quo tum Thasus & Byzantium, coniuncta cum Lacedaemoniis a uobis aliena erant, se tradituros pollicerentur, si eadem dona ipsis daretis, quae Ecphato Thasio, & Archebio Byzantio dedistis: & istorum aliqui illis aduersarentur, haec dicentibus, non esse ferendum, si qui soli ex alijs in quibus munera aedilitia non obirent: quomodo quaeso erga illos qui ea dicerent, affecti essetis? non dubium est, uos eos tanquam calumniatores exhibituros. Turpe igitur fuerit, si, cum accipienda beneficia essent, pro calumniatoribus haberetis eos qui talia dicerent: ac iisdem, cum disputant, olim bene meritos nunc esse spoliandos, aures praeberetis. Age uero illud etiam consideremus, qui Pydnam ceterasque urbes Philippo prodiderunt, quibus tandem rebus impulsis, nos affecerunt iniuria? An ulli dubium est, expectatione magnorum a Philippo munerum id esse factum? Vtrum igitur Leptine te magis decuit, hostibus, si potes, suadere, ne honorem habeant proditoribus, qui eo ipso, quo nos laeserunt, beneficii in hostes nostros extiterunt: an legem hanc nobis ferre, quae data bene meritis de nobis praemia eripiat, aut imminuat? Ego quidem illud potius esse censeo. Verum ne longius ab instituto digrediar, cape senatusconsulta, quae Thasii & Byzantijs scripta sunt. Recita. SENATVSCONSULTA. Senatusconsulta quidem, iudices, audiuiistis. Fortassis autem existis nonnulli obierunt. At res gestae adhuc extant, postquam semel gestae sunt. Columnas igitur eas in perpetuum ratas esse finitote, ut ne dum ulli superstitis fuerint, iniuria per uos afficiantur: & ut postquam obierint, moris ciuitatis nostrae monumentum sint, & tanquam exempla proposita, bene de nobis mereri cupientibus, nostram urbem nolle se uinci beneficijs. Atque illud etiam, Athenienses, uos ne lateat, turpissimum esse, cum omnes homines tum uideant, tum audiant calamitates, in quas isti uiri inciderunt, omni tempore ratas illis mansisse praemia, quae pro illis acceperunt, a uobis irrita esse facta. Multo enim conuenientius erat, manentibus donationibus, infortunia minuire: quam eripere praemia, calamitates relinquere. Nam quis est, Deum immortalem, qui uobis benefacere uelit, si conatus non successerint, mox hostibus poenas daturus: sin successerint, dubiam a uobis gratiam initurus? Molestissimum uero, iudices, mihi fuerit, si hoc nomine duntaxat legem iure accusarem, quod multis bene meritis immunitatem eripiat: ciuium uero neminem proferre posse, cui merito is honos contigisset. Nam cum aliarum opum maximam apud uos esse copiam optarim, tum praestantissimos uiros, ac plurimos de republica benemeritos, ciues esse. Primum igitur Cononem intuemini, utrum aequum sit, uel illum uirum, uel res ab eo gestas reprehendi, ac donationes illi factas abrogari? Ille uir enim, ut est uestrum quibusdam, qui aequales illi fuerunt, audire licet, post populi Piraeo redditum, urbe nostra infirma, & nullam

& nullam omnino nauem possidente, cum regi Persarum exercitum duceret, ac a uobis nulla re prorsus adiuuaretur, naturali praelio Lacedaemonios superauit: & qui prius alijs imperare assueuerant, eos uobis parere docuit, & Laconum magistratus ex insulis expulit: ac deinde huc profectus, moenia restituit: & primus effecit, ut nostra urbs rursus de principatu cum Lacedaemonijs disputaret. In sola enim ipsius ex omnibus columna scriptum est, his uerbis: POST QUAM CONON SOCIOS ATHENIENSIVM LIBERAVIT. Est autem illa inscriptio, iudices, illi quidem apud uos honorifica, uobis uero apud Graecos uniuersos. Nam quisquis nostrum in alios beneficia confert, eius facti gloria nomen ciuitatis fruitur. Quapropter illi tum non tantum immunitas decreta est, sed primus fuit, cui, quem admodum Harmodio & Aristogitoni, aerea statua decerneretur. Putabant enim, eum qui Lacedaemoniorum imperium euertisset, non paruam tyrannidem destruxisse. Vt igitur maius apud uos pondus sit orationis meae, ipsa senatusconsulta, quae tum Cononi facta sunt, uobis legentur. Recita. SENATVSCONSULTA. Neque uero a uobis solum Conon, Athenienses, tum honoratus est, illis rebus gestis, quas recensui: sed a multis etiam alijs, qui iure putabant, gratiam illi pro acceptis beneficijs esse referendam. Quare turpe est, Athenienses, honores ab alijs ei habitos ratos esse, uestrum uero solium ei eripi. Nec illud honestum, uiuentem eum tanti fecisse, ut ita, quem admodum auditum est, ornaretis: postquam uero mortuus est, oblitos eorum omnium, aliquid ex illis quae tum ei data sunt, eripere. Multa enim ab eo laude digna gesta sunt, propter quae omnia non conuenit datas illi donationes tollere. Omnium uero pulcherrimum est, instauratio mœnium: id quod inde cernitur, si quis conferat, quomodo Themistocles, uir omnium suae aetatis celeberrimus, illud ipsum perfecit. Eum igitur serunt edixisse ciuibus, ut mœnia struerent, & si quis Lacedaemone uenisset, ut detineretur: ipsum ad Lacedaemonios legatum abijisse. Cum uero illic uerba fierent, & quidam nunciarent, Athenienses mœnia struere, negasse: ut legatos rei explorandae causa mitterent, iussisse. Illis uero non reuertentibus, monuisse ut alios mitterent. Sed omnes fortassis audiuiistis, quomodo Lacedaemonios decepisse dicatur. Ego igitur aio Athenienses (quaeso autem ne quis ex inuidia hoc dici putet, sed id spectet, an uerum sit) quanto aliquid aperte quam clam, & uictoria quam fraude perficere, praeclearius est: tanto pulchrius, Cononem condidisse mœnia, quam Themistoclem. Hic enim ignorantibus, ille uictis illis qui prohiberi erant, istuc ipsum effecit. Non igitur decet, talem uirum iniuria a uobis affici, aut minus apud uos ualere quam oratores qui nobis persuadere uolunt, aliquid auferendum esse, quod illi concessum sit. An uero permittimus, ut Chabriae filio immunitas eripiat, quam ei pater iure a uobis acceptam, reliquit? Sed neminem sanguinis hominem fore existimo, qui id rectum esse censeat. Scitis fortassis, etiam sine mea oratione, praestantem uirum fuisse Chabriam: nihil tamen prohibet, me quoque res eius gestas breuiter attingere. Quem igitur admodum, cum uos eius ductu militaretis, ad Thebas cum uniuersis Peloponnesibus dimicaret, quo pacto Gorgopam in Aegina occiderit, quot in Cypro tropaea erexerit, & deinceps in

Exteri honorem Cononi habuerunt. Viuentem ornare, mortuum negligere.

Mœnium instauratio a Themistocle & Conone facta comparatio. Themistocles dolo usus.

Conon palam rem perfecit.

Chabria enim comium et res felicissime gesta.

Aegypto, & uniuerſa terra propè dixerim, peragrata, nuſquam neq; nomi-
ni ciuitatis noſtræ, neq; ſibi ipſi dedecori fuerit: neq; omnino facile eſt pro
dignitate dicere, & magnū dedecus fuerit, me hæc commemorante, minora
uideri ea opinione, quam apud animos quiſque ueſtros de eo concepſiſtis.
Quæ uerò me dicendo nequaquam extenuaturum puto, ea uobis in memo-
riam redigere conabor. Prælio igitur nauali uicit Lacedæmonios, & unde-
quingenta triremes captiuas abduxit. Cepit autem inſularum harū ple-
raſq; & eas nobis amicas reddidit, cum prius infeſtæ eſſent. Ter mille capti-
ua corpora huc miſit, & amplius decem & centum talenta è præda redegit.
Quarum rerum omnium, ueſtrum quidam natu maximi teſtimonium mi-
hi perhibebunt. Præter hæc, alias triremes ultra uiginti cepit, ſingulis uel bi-
nis potitus, quas uniuerſas in ueſtros portus perduxit. Vnus deniq; omniū
imperatorum, non urbem, nō caſtellum, non nauem, non militem unum a-
miſit, dum uobis imperaret. Nec ullus ueſtrorum hoſtium ullum tropæum
de uobis & illo erexit: uos multa de multis, illo duce. Ne autem dicēdo præ-
teream ullum eius præclarum facinus, de ſcripto uobis recitabuntur & na-
ues quas cepit, & quo loco ſingulas, & urbium numerus, & pecuniæ multi-
tudo, & tropæorū, quo quodq; loco ſit erectum. Recita. RES GESTÆ
CHABRIÆ. Num dignus uobis uidet, Athenienſes, is qui tot urbes ce-
pit, tot hoſtium triremes nauali prælio uicit, Reipublicæ tantam gloriam
& felicitàtem peperit, nūquam ullam maculam aſperſit, ut immunitate ſpo-
lietur, quam à uobis cōſecutus eſt, & filio reliquit? Ego quidem nō opinor.
Etenim abſurdum eſſet, una urbe, & decem nauibus duntaxat amiſſis, cum
ab iſtis proditiōnis accuſandum: & conuiſtum, in perpetuum fuiſſe peri-
turum. Quū uerò urbes ſedecim, naues ſeptuaginta cæperit, & ter mille ca-
ptiuos, & decem & centū talenta redegerit, ac tot tropæa erexerit: nunc ta-
men de his, quæ ob iſta facinora accepit, illi facerſi negotium? Equidem, A-
thenienſes, tum uiuus pro ueſtris cōmodis omnia fecit Chabrias, tum nō aliā
ob rem mortem oppetiit. Quare non tantum ob res ab eo uiuente geſtas,
filio eius fauere debetis, ſed etiam propter obitum. Iam illud quoque A-
thenienſes, prouidendum eſt, ne gratitudine à Chijs ſuperemur. Nam ſi
illi, quos armis hoſtiliter inuaſit, nihil illi nunc, quod olim dederant, ade-
merunt, ſed plus ualere paſſi ſunt uetera beneficia, quam recentes offen-
ſas: uos uerò, pro quibus apud illos occubuit, tantum abeſt ut propterea
maiores honores illi decernatis, ut etiam ob uetera beneficia factas illi dona-
tiones eripiatis: an non iure optimo uituperabimini? Quin ea quoq; de cau-
ſa iniquè ageatur cum Chabriæ filio, ſi dono ſpoliabitur, quod, cum ſæpe du-
xerit exercitū Chabrias, propter eū neminiſ ueſtrum filius pupillus factus
eſt: ipſe uerò in prima ætate patre orbatus eſt, propter eius inſigne studiū
erga uos. Nam quā charam rempublicam habuerit, uerifiſimè cōſtantifiſi-
mèq; ex eo poſſe intelligi puto, quod cum & haberetur, & eſſet dux omniū
cautiſſimus, neq; quicquam temerè aggredereſt: ea ſolertia, cum nobis im-
peraret, pro uobis uſus eſt, pro ſe ipſo autē, cum ſuum cornu periclitaretur,
neglexit: ac occūbere maluit, quā honores ſibi à uobis decretos dedecora-
re. Et pro quibus ille uel oppetendū, uel uincendum eſſe cenſuit, ea nos eius
filio

Chij quod de-
derunt Cha-
bria, ratum ha-
bent.

Chabrias pro
republica mor-
tem oppetiit.

filio eripiētius? Ecquid dicemus Athenienſes, cum tropæa, uniuerſis homi-
nibus in conſpectu erunt, quæ ille, dum ueſter imperator eſſet, erexit: & præ-
miorum quæ propterea illi data ſunt, aliquid auferetur? An non illud conſi-
derabitis & perpendetis, Athenienſes, non nunc de lege iudicium fieri, u-
trum ea ualere, an abrogari debeat: ſed de uobis, utrum in poſterum uobis
benefieri debeat, nec ne? Age, cape & ſenatusconſultum quod Chabriæ fa-
ctum eſt: uide ac circumſpice. nam id hic alicubi eſſe oportet. Ego uerò eti-
am hoc amplius pro Chabria dicam. Vos, Athenienſes, cum quodam tem-
pore Iphicratem honoraretis, nō eum ſolum honoratiſtis, ſed etiam propter
illum, Strabacem & Polyſtratum. Ac iterum cum donū daretis Timotheo,
propter illum etiam Clearchum, et quosdam alios ciuitate donatiſtis. Chabri-
as uerò ipſe apud uos honoratus eſt ſolus. Si tum igitur cum donum conſe-
cutus eſt, periiſſet à uobis, ut quemadmodum propter Iphicratem & Timo-
theum, quibuſdam benefeciſtis, ſic & ſua cauſa benefaceretis aliquibus, qui
immunitatem conſecuti, nunc ab iſtis ita exagitantur, ut propter eos immu-
nitatem iubeāt omnibus eripi: an nō ſimiliter illi in eo gratificati eſſetis? Ego
quidem id arbitror. Quibus igitur propter ipſum, donum hoc dediſſetis,
propter eos nunc illum ipſum immunitate ſpoliabitis? Abſurdum id eſt.
Nec enim de uobis ſic exiſtimari conuenit, ut dum recentia & in conſpectu
adhuc ſunt beneficia, promptiſſimè non tantum ipſos beneficiorum auto-
res, ſed & eorum amicos honoretis: paulo poſt uerò etiam ea quæ ipſis de-
diſtis, eripiatis. SENATVS CONSVLTA DE CHABRIÆ HONORI-
BVS. Quos igitur, niſi legē iſtam abrogabit, afficietis iniuria, præter
alia multa quæ audiuiſtis, hi ſunt, Iudices. Conſiderate autem apud uos met-
ipſos, ſi qui ex hiſce defunctis, aliquo pacto quid in præſentia ageretur, co-
gnoſcerent, quā iuſta indignatione mouerēt? Nam quæ unuſquiſq; re
ipſa in uos beneficia contulit, de illis è ſermone ſi ſit iudicium, & res ab illis
preclare geſte, ſi apud uos malè narrentur, fruſtra ab illis ſuſcepte, magnis
que laboribus conſectæ ſunt: an non iniquiſſimè cum illis agitur? Ut autem
uideatis, Athenienſes, nos reuera nihil iniqui oratione noſtra complecti,
neq; quicquā dicere ut fucū uobis faciamus: recitabitur uobis ea lex, quam
illius loco, quam repudiandam dicimus, ſubſtituendam cenſemus. Ex hac
enim cognoſcetis, curæ nobis eſſe, tum ne quid uos admittere turpe uidea-
mini: tum, ut ſi quis immunem aliquem inſimulat, adductum in iudicium a-
pud uos, ſi æquum ſit mulctet; tum ut poteſtas concedendi immunitatem,
ueſtra ſit, quod æquum eſſe nemo negabit: tum ut bene meriti ſuis præmijs
ſecurè fruantur. Nec horum quicquam noſtrum eſt, nuper à nobis excogi-
tatu: ſed antiqua lex, quam iſte uiolat, ſic leges ferre iubet. Primum, ſi qua re-
cepta lex mala uideatur, eam ut auſculet: deinde, illa abrogata, ut ipſe aliam
ſubſtituat, uos uerò potiorem præferatis. Nec enim Solon, à quo hæc feren-
darū legum ratio propoſita eſt, cenſuit ſex uiros, qui legū gratia ſorte crean-
tur, inire magiſtratum oportere, non prius quā bis probati eſſent, cum in
ſenatu, tum apud uos in iudicio: leges uerò ipſas, ad quarū præſcriptum, &
eis magiſtratu gerere, & alijs in republica uerſari conuenit, impræmeditatu
& temerè ac fortuito latas, priuſquā examinentur, ratas eſſe oportere. Nam
illis

Translatio.

Olim in gra-
tiam præſtan-
tium uirorum
etiam peregrini
honorati.

Manibus iniu-
riam fieri.

Subſtitutio le-
gis alterius pro
abroganda le-
ge.
Commeſſatio
ſuæ legis.
Lex Solonis.
Leges non te-
mere ferendæ.

Temeritas cum
mulandarum
legum.

illis temporibus, hæc ratio erat, ut latis antè legibus uterentur: nouas uerò nullas ferrent. Postquã uerò quidam è magistratibus, qui magnas opes habebant (ut ego quidem audio) perfecerunt, ut ipsi leges ferre liceret, quãdòcunq; & quocunq; modo libitum esset: tot inter se contrariæ leges extiterunt, ut uos deligatis aliquos, qui iam diu nihil aliud agant, nisi ut contrarias seligant, & rei huius nihilo tamè magis exitus aliquis reperitur, neq; quicquam prorsus à senatusconsultis leges differunt: adeò ut leges, ad quarum præscriptum senatusconsulta scribi debent, ipsis senatusconsultis sint recentiores. Ut igitur non tantum uerba asseram, sed legem ipsam, de qua loquor, ostendam, cape legem, qua quondam legumlatores constituiebantur. Recita. LEX. Intelligitis Athenienses, quo pacto & quam præclare leges ferre Solon iubeat: primum apud uos, qui iurati estis, apud quos etiam alia confirmantur. Deinde contrarijs legibus abrogatis, ut singulis de rebus leges singule sint, neq; homines imperitos id ipsum turbet, & efficiat ut deteriore conditione sint, quam qui uniuersas cognitæ & perceptas habent, sed ut iura simplicia & perspicua legere & intelligere liceat omnibus. Quin etiã ante hæc, iussit ante statuas heroum, à quibus cognominatæ trib. sunt, proponere, et scribere tradere, qui eam in concionibus legeret, ut unusquisq; uestrum sæpe audita, et per oculum considerata, ea quæ iusta essent & utilia, suis suffragijs cõprobaret. Quamuis igitur tot iura in promptu sint, Leptines tamen nihil horum fecit (nec enim uobis unquam persuasum esset, ut arbitror, ut legem hanc probaretis) nos uerò omnia, & substituiimus legem multo præstantiorem, & æquiorẽ: id quod audita re cognoscetis. Cape et recita primum quæ in istius lege accusauimus, deinde quæ illorum loco poni debere asserimus. Recita. LEX. Hæc sunt quæ in ista lege damnemus, tanquam non conuenientia. Recita etiam ea quæ sequuntur, quæ istis potiora dicimus. Animaduertite, iudices, dum hæc leguntur, diligenter. Recita. LEX. Desine. Hoc igitur est in receptis legibus, ô Athenienses, pulchrum, & perspicuum: ut dona quæ populus concessit, rata sint: iustum hoc est omnino, medijs fidijs. Decuisset igitur, Leptinem non prius suam ferre legem, quam ueterem hanc accusatam abrogasset. Nunc uerò eam, ceu testimonium, contra semetipsum relinquens, leges à se uiolarit nihilominus istam legem tulit, id est cum alia lex iubeat, ob hoc ipsum, accusationi obnoxiam esse, si ueteribus legibus aduersetur. Cape ipsam legem. LEX. Quare contrarium est Athenienses, rata esse dona, quæ populus dederit: & neminem eorum immunem esse, quibus populus id dederit, euidenter utique, nequaquam uerò in hac lege quæ iam substituitur, idem usu uenit: sed tum ea quæ uos deditis, rata sunt, tum iusta in eos actio relinquit, qui uel fraude aliquid impetrarunt, uel deinceps iniuste agunt, uel in uniuersum indigni sunt: qua actio, ne cuiuscunq; uobis uisum erit, donum eripietis. Recita legem. LEX. Auditis Athenienses, & intelligitis, cautum hic esse, ut & digni, quæ data sunt, teneant: & qui tales iudicati non fuerint, si quid iniuste acceperunt, eo priuentur: & deinceps in uestra manu sit, sicut æquum est, quælibet uel dare, uel non dare. Legem hanc igitur non præclarã & æquã esse, nec dicturum arbitror Leptinẽ: nec si dixerit, posse demonstrare. Quæ uerò apud sexuiros dixit, ea fortassis hic repetens,

Plon. S. 76.

Leptinem legi Solonis fraude fecisse.

Commedatio Demostheni ea legis.

Obiectio.

petens, uos circumducere conabitur. Aiebat enim, imposturæ gratia legem hanc esse substitutam: si uerò ea quam ipse tulerit, abrogetur, non perlatum iri. Ego uerò ista legem uestris suffragijs abrogata, substitutam illius loco ratam esse, antiqua lege perspicue iuberi, secundum quam Sexuiri nobis hanc substituerunt, omittam, ne quis mihi controuersiam ea de re faciat. Sed illuc uenio: cum hæc dicit, nimirum cõstitur, meliorem & equiorem esse hanc legem ea, quam ipse tulerit: de eo uerò uerba facit, quomodo sit perferenda. Primum igitur, multæ illi uix proposita sunt, quibus substituentem, si nolit, cogat ad ferendam alteram legem. Deinde spondemus ego & Phormio, nos alteram, si uoluerit, legem laturos esse. Constat autem legem esse apud uos, si quis aliquid pollicitus, uel populum, uel senatum, uel iudicium deceperit, ut capite mulctetur. Spondemus, pollicemur, Sexuiri scribunt hæc: His conditionibus res peragatur. Sic neque uos quicquam uobis indignum facietis, neque, si quis dono, quod consecutus, indignus est, id tenebit: sed seorsim lege hac in iudicium adducetur. Si uerò uerba hæc & nugæ esse dicet, illæ certè nugæ non sunt, ipse legem ferat: neq; hoc dicat, nos eam laturos non esse. Præclarius profectò est, ut eam legem quam uos approbaueritis, ferat, quam ut ea ualeat, quam ipse sua autoritate commentus est. Mihi uerò uidetur Athenienses (sed quæso te ne mihi irascaris, nam mali de te nihil dicam) Leptines leges Solonis, aut non legisse, aut non intellexisse. Nam cum legem Solon tulerit, licere illi cui legitimi liberi non sint, quem libitum sit, hæredem instituere: non ut genere proximos, iure propinquitatis fraudaret, sed ut utilitate in medium proposita efficeret, ut homines inter se certarent beneficijs: tu contra non dubites autor esse, ne quicquam populo de suis opibus, liceat alijs impertiri: quomodo quisquam dixerit, te Solonis leges uel legisse, uel intellexisse: cum efficias, ne quis populo studeat, dum prædicis & ostendis, bene merentibus nullam omnino sperandam esse remunerationem? Quin illa etiam Solonis lex est è laudatarum numero: Mortuo nemini maledicendum, etiam si quis à liberis eius incessatur maledictis, tu uerò non maledicis, sed malefacis mortuis bene meritis, illum, nescio quem, reprehendens, & illum indignum esse dictitans: id quod ad illos planè nihil attinet. An non igitur à mente Solonis & sententia longissimè recedis? Ecce autem festinanter & serio mihi quidam nunciauit, pro defensione eius, ne quicquam cuiquam detur, quicquid tandem præstiterit, eos dicere paratos esse, neque Lacedæmonios qui bene republicam gerant, neq; Thebanos, cuiquam è suis, ullum talem honorem decernere, cum uerisimile sit etiam apud illos præclaros aliquos esse uiros. Mihi uerò uidentur ista uerba, Athenienses, ualere illa quidem ad uos mouendos, & eò adducendos, ut immunitates tollatis, sed à iustitia plurimum abhorrere. Nec enim hoc ignoro, Thebanos & Lacedæmonios & nos, neq; legibus iisdem, nec institutis uti, nec forma reipublicæ. Nam illud ipsum quod nunc isti facient, si hæc dicturi sunt, interdictum est apud Lacedæmonios, ne uel Atheniensium, uel aliorum quorundam instituta laudent. Minimè profectò id conceditur. Sed quæ ipsorum in administranda republica rationi consentiunt, & conducunt, ea cum laudare, tum facere

Refutatio Demostheni cam legem perlatum iri.

Lex de impostura.

Leptine legem hoc efficere, ne quis de Atheniensibus bene mereri uelit.

Non maledicendum, ergo multo minus malefaciendum mortuis.

Exempla peregrina non esse in Atheniensium reipublicam transferenda.

Alia ratio Atheniensis, alia Thebanæ & Spartanae reipublicæ.

Honores apud Spartanos. necesse est. Deinde Lacedæmonij et si à talibus institutis abhorrent, alij tamen quidam honores apud eos in usu sunt, quos hic recipi, populus in uniuersum abominetur. Qui sunt igitur illi? Singulos equidem non commemorabo, sed unum tantum proferam, qui cæteros in se continet. Cum aliquis spectata uirtute, in senatū allectus fuerit, dominus est multitudinis. Nā illic uirtutis præmium est, cum æqualibus in potestate ciuitatem habere. Apud uos autē, reipub. dominus est populus: et magistratus, et leges, et cautiones sunt, ne quis alius ea potiatur: & præstantibus uiris præmia sunt proposita, coronæ, immunitates, uictus in curia, & eius generis alia. Et utraq; hæc, tum quæ ibi, tum quæ hic fiunt, benè constituta sunt. Quamobrem? Quia oligarchiâ id ad concordiam prouehit, si omnes reipublicæ domini eodem iure sunt. At populorum libertatem custodiunt præstantium uiuorum certamina, quæ inter se propter honores, qui à populo haberi solent, suscipiunt. Iam quod ad Thebanos attinet, qui neminem honorēt, illud uerè mihi dicturus uideor: maiori laudi, Athenienses, Thebani sibi ducunt crudelitatem & improbitatem, quàm uos humanitatem & iusticiam uobis. Neque igitur illi (si quid optandum est) unquam desinant de se benè meritos, neque honorare, neque admirari, & cognatos suos (scitis enim quomodo cū Orchomenijs egerint) sic tractare: neq; uos his contraria studio habere, ut & bene meritis honorem habeatis, & ius uestrum à ciuibus, facta dicendi potestate, secundum legum decreta consequamini. Deniq; tum demum leges & instituta aliorū laudanda censeo, & nostratia reprehendēda, cum demonstrari poterit illos uobis esse feliciores. Quamdiu autem uos benignitate deū magis quàm illi floretis, siue cōmunes actiones spectentur, siue cōcordia, siue cætera omnia: quæ causa est, cur uestris institutis neglectis, illa persequamini? Nam tametsi illa, si ratio spectetur, meliora uideretur, at fortunæ certè causa, quam hisce uis, propitiâ habuistis, nostra retinere conueniebat. Quod si omisis his omnibus, id dicendū est, quod ego iustū esse arbitror, sic ego dixerim: Non iustum est Athenienses, Lacedæmoniorū, aut Thebanorū leges prædicare, ad nostras hæc labefactandas. Neq; cōsentaneum est, ut eum qui tale aliquid apud uos machinaretur, per quæ illi (oligarchiâ dico, & dominationem) magni sunt, interemptum uelletis: & tamē uocem eius sustineatis, qui ea tolli & aboleri iubet, in quibus populi felicitas posita est. In promptu illis est etiam alia ratio: apud nos, maiorum quoque nostrorum temporibus, quosdam præclare se gessisse, quibus tale nihil delatum sit, sed eos boni consuluisse inscriptionem aliquam institutis mercurialibus, & hæc fortasse uobis inscriptio recitabitur. Ego uerò Athenienses, multis de causis hæc reipublicæ inutiliter ac insuper iniuste cēseo dici. Nam si quis illos quoq; honore indignos fuisse dixerit, dicat quis dignus sit, si neque ante illos, neque post quisquam? Quod si neminem omnino dicet, equidem urbis nostræ uicem doleo, neminem omnibus seculis beneficio dignum extitisse. At si præstantes uiros eos fuisse fatebitur, & nihil tamen esse consecutos ostendet: ciuitatem utiq; accusat ingratiitudinis. Plurimum uerò abest, ut hæc ita sint: sed si quis malitiosè ac fraudulenter orationem in res non conuenientes transtulerit, aliter opinor fieri non potest, quin molesta

Approbatio.

Thebanorum barbariem dicitur.

Utendum ijs institutis, quæ fortuna comprobant.

Athenienses olim etiam bene meritis honorem habuerunt.

Dilemma.

Cæcilia peruersitas.

molesta & absurda uideatur. Ego uerò, quod æquū & uerum est, id ad uos dicam. Fuerunt superiori ætate multi uiri præstantes, & eos etiam tum res publica nostra honorauit. Honores igitur & cætera omnia fiebant, pro illius ætatis consuetudine: nunc uerò nostro more geruntur eadem. Quia igitur hoc de causa dico? quia dixerim ego, illos nihil quod uoluissent, à ciuitate non impetrasse. Quo argumento id colligo? quia Lysimacho uni illius temporis, qui reipublicæ præfuerat, centum in Eubœa iugera arboribus consiti soli, totidemq; nudi dederunt: ac præterea centum argenti minas, & quaternas drachmas in dies singulos. Ac de his Alcibiadis senatusconsultum extat, in quo hæc scripta sunt. Tunc enim nostra urbs & pecunijs & agro abundabat, nunc uerò abundabit. Sic enim loquendum est, & non conuiciandum. Enim uero quem non putatis nunc, tertiam illorum partem imunitatis prælaturum? Ut autem hæc à me uerè dici appareat, cape senatusconsultum istud. Recita. SENATVS CONSULTVM. Fuisse igitur maiorum quoq; nostrorum moris, Athenienses, ut bonos honorarent, hoc senatusconsultum indicat. Si uerò nō iisdem rebus quibus nos nunc, id iam aliud quiddam est. Quod si concederemus, neq; Lysimacho, neq; cuiquam alteri quicquam à maioribus nostris fuisse concessum: propterea ne iustum esset, eos quibus nos aliquid nunc dedimus, eo spoliari? Nec enim qui non dederunt, quod uisum eis nō est, accusandi sunt: sed hi, qui quod antea dederant, deinde sine iusta causa rursus eripuerunt. Si quis enim demonstrare potest, etiam illos aliquid quod dederant, ulli eripuisse, non obsto, quo minus etiam nos id exemplum imitemur. Quanquam id equè inhonestum esset. Si uerò nemo est, qui ullo tempore factum id esse demonstrare possit, cur nos primi talis exempli autores erimus? Illud autem, Athenienses, quoq; considerandum est, & in conspectu habendum, quod iurati ad iudicium uenistis, non legibus Lacedæmoniorum aut Thebanorum, neque ijs quæ apud maiores nostros in usu fuerunt: sed ijs quibus illi, quos iste lege sua spoliare nititur, dona consecuti sunt: & quarū rerū leges nullæ sunt de ijs, ut ex æquo & bono quàm uerissimè sanctissimeq; fieri potest, iudicetis. Rectè. Conserte igitur æquū & bonum cum uniuersa lege. Est ne Athenienses æquum, ut honos bene meritis habeatur: æquum. Quid porro? est ne æquum, ut quæ semel quis dederit, habere sinat: æquū. Vos igitur tum ipsi hæc facite, ut iurisiurandi religionē seruetis: tum illis qui maiores hæc fecisse negant, succensete: tum istos qui talia exempla recensent, eos magnis beneficijs affectos nemini honorem habuisse: & improbos, & inurbanos esse arbitramini. Improbos, quod maioribus uestris falso crimen ingratiitudinis impingunt: inurbanos, quod si maximè uerum id esset, negari potius id ab eis, quàm commemorari eorum officij fuisset. Arbitror autem etiam hoc Leptinem dicturum, lege sua nec imagines, nec uictum in curia eripi illis qui acceperint, nec ciuitati facultatem adimi honorandi eos quos dignos esse fuerit: sed licere, ut & areas statuas decernatis, & uictum in curia, & quicquid præterea uolueritis, hoc uno dūtaxat excepto. Ego uerò, quod ad ea attinet, quæ ciuitati relinquere dicit, tantum respondeo: si quid prius datum cuiquam eripueritis, efficietis, ne quisquam etiam de ullis reliquis donationibus

Alis temporibus alia conueniunt.

Lysimacho dicitur tamunera.

Maiores nemini quicquam datum eripuisse.

Admonet iudices iurisiurandi.

Ab æquo & bono.

Maleuoli, inciuiles.

Obiectio.

Refutatio. Quamuis donationem in certam futuram.

Cauendam ta-
 lem necessita-
 tē, qua uel in-
 gratū esse, uel
 maxima dare
 præmia sit ne-
 cesse.

Relinquenda
 potius antē da-
 ta, quam noua
 excogitanda.

Obiectio.

Refutatio.
 Inanem esse
 leratum esse
 prætextū fal-
 sę religionis.

Alia sacrorū,
 alia publicorū
 munerum im-
 munitas.

nibus securus esse possit. Nam quæ maior fiducia esse debet de imagine, de uictu, quàm de immunitate, quam prius quibusdam datam eripueritis? Quod si nihil ea in re incommodi inesset, tamē ne illud quidem consultum mihi uideretur, eam ciuitati nostræ necessitatem imponi, qua uel minima beneficia æquare maximis, uel, nisi id fecisset, ingrata in aliquos esse cogere- tur. Iam magnorū beneficiorū sæpe occasionem incidere, neq; uobis expe- dit, neq; ea fortasse conferre facile est: sed pro mediocribus, & quæ in pace tranquillaq; republica liceat assequi, cuiusmodi sunt, beneuolentia, iustitia, cura, pro talibus inquam, & expedire mihi uideretur, & debere honorem ha- beri. Quare etiam donationum distinctam rationem esse oportet, ut qua quisq; dignus uidebitur, eam à populo accipiat. Quod uero se relinquere ait consecutis honores: alij simpliciter prorsus & iustē responderint, sibi ea relinquenda esse omnia, quę propter accepta beneficia dederitis: alij, esse im- postorem eum, qui dicat ipsis aliquid relinqui. Nam qui beneficijs suis im- munitatem meruisse uideatur, & eum honorem à uobis adeptus est solum, siue sit hospes, siue etiam ciuis: postquam is ei ereptus fuerit, quam donatio- nem reliquam habet Leptine? Nullam profecto. Ne igitur eò quod alios ut improbos accusas, illos spolia: neq; rursus eo quod illis relinquere te dicis, id eripe quod solum habent. Vt autē simpliciter dicā, non tam illud grauiter ferendū est, si ex omnibus aliquem, siue parua siue magna iniuria afficiemus, quàm si honores, quibus aliquos benē meritos remunerabimur, dubios & incertos efficiemus. Neq; ego de immunitate potissimum laboro, sed de eo, ne ista lex prauam consuetudinem introducat: & talem, ut propter eam om- nia quæ populus dederit, incerta sint. Ne uerò per incuriā decipiamini, for- tasse prestat, ut id uobis indicemus, quo tantq; callidissimo et nobis maximē cōtrario inuento nitunt, ut uobis persuadeāt, immunitates esse tollēdas. Di- cturi enim sunt, sumptus hos omnes, ut sunt ædilitia munera & gymnasiar- chie, ad sacra pertinere: ac proinde minimē ferendū esse, ut cuiquā sacrorum immunitas detur. Ego uerò, ut aliqui sint immunes, quib. hoc à populo cō- cessum est, æquum esse puto. Quod uerò isti nunc facturi sunt (si modò ista dicent) id non ferendum esse puto. Si enim, quæ nullo alio pacto demonstra- re possunt, æquū esse ut eripiat, ea prætextu religionis perficere molitūtur, an non facinus impijssimū & atrocissimum suscipient? Decet enim mea quidē sententia, quæcūq; interposito diuino nomine agūtur, talia uideri, ut nec ab homine facta improbarent. Aliud autē esse, immunitatem habere sacro- rū, aliud publicorū munerū, et istos, dum publicorū munerū nomē ad sacra- transferunt, uos decipere studere: Leptinē ipsum testem uobis adducam. Nam legis initio scribit: Leptines censet, ut ditissimi publica munera obeāt, neminē debere immunem esse, exceptis Harmodij & Aristogitonis familijs. Enim uerò si idem est, sacrorum & publicorum munerum immunem esse, quid in mentem illi uenit, ut hoc adscriberet? Nec enim istis sacrorum im- munitas data est. Vt autem sciatis hæc cita se habere, cape primum exemplū statuæ, deinde principium legis Leptinæ. EXEMPLVM STATVÆ. Au- ditis Athenienses exemplū statuæ, eos quod immunes esse iubet, sacris exce- ptis: Recita igitur principium legis Leptinianæ. LEX. Bene, desine. Cum scripsisset,

scripsisset, ut ditissimi obirent munera, ascripsit, exceptis Harmodij & Ari- stogitonis posteris. Quod si ita esset, ut ipse uideri uult, qua de causa? si qui- dem obire munera ad sacra pertinet? Nam si hæc dixerit, statuæ contraria scripsisse conuinceretur. Libenter autem ego, Leptine, interrogarim, cuius rei immunitatem, aut tu nunc illis te reliquisse dicas, aut maiores nostros olim dedisse: ædilitia munera, si ad sacra pertinere dixeris? nam ueterum legum autoritate, tributorum, quæ ad bellum pertinent omnium, & instruendarū trirremium non sunt immunes. Immunitatem porro ædilitiorum munerū, siquidem illa ad sacra pertinent, non habent. Et tamen scriptum est, immu- nes eos esse. Cuius igitur rei? Num tributi quod inquilini soluit: hoc enim reliquum est. Non certē. Sed eorum munerū, quæ in orbem redeūt, quem- admodum & statua indicat, & tu initio legis definisti, & omnia superiora tempora testantur: quę cum longissima intercesserint, neq; tribus unquam ulla quenquam ex illorum familia ædilem decernere ausa fuit: neq; si quis decretus fuit, ad permutationem facultatum eos prouocare. Quare auscul- tandū illi non est, si his contraria proferre ausus fuerit. Præterea fortassis eti- am hoc exagitabunt, quosdā qui se Megarēses & Messenios esse dicāt, quo- rum maxima sit multitudo, immunes esse, et alios quosdā seruos, et uerbero- nes, ut Lycidam & Dionysium. nam eius generis homines elegerunt. Si igitur hoc dicent, iubete eos, si sibi à uobis fidem haberi uelint, senatusconsulta ostēdere, in quibus isti immunes sint. Nec enim quisquam apud uos immu- nis est, nisi ei sit immunitas uel senatusconsulto, uel lege data. Hospites qui- dem publici, et procuratores, tales apud uos per magistratus facti sunt, quo- rum unus est Lycidas. Sed aliud est hospitem esse, aliud habere immunita- tem. Ne igitur uos seducant, nec quia seruus Lycidas & Dionysius, & a- lius forsā aliquis, per eos qui mercede conducti, talia scribunt, facillē hospi- tes facti sunt: propterea alios dignos & liberos et optimē promeritos, dona- tionibus, quas iurē à uobis acceperunt, spoliare studeant. Nam etiam hac ra- tione cum Chabria iniquissimē ageretur, si isti, qui rempublicā in hunc mo- dum gerunt, non contenti seruū eius Lycidam, uestrum hospite fecisse: etiā propter illū, aliquid ipsi cōcessum, rursus eripuerint, falsam præsertim cau- sam prætexentes. Nec enim uel iste, uel quisquā alius, etiam si hospes sit, pro- pterea immunis est, nisi cui claris uerbis populus immunitatē dederit. Istis uerò non dedit, nec id demonstrare poterunt. At si impudenter affirma- bunt, nihil præclari facient, aut laude dignum. Iam quod omnium maximē cauendum uobis est, id adijciam. Nam si quis omnia quæ Leptines de lege Non presta- re quæ promi- sens, apud A- thenienses ca- pitē sanctum

Obiectio.
 Inscitatio.

Non presta- re quæ promi- sens, apud A- thenienses ca- pitē sanctum

Cauendum dedecus,

Pp 3 reuera

re uera sunt, quàm quæ uidentur inhonesta: tum uerò ea potissimū, quæ in alijs molestè feras. Nec enim ulla controuersia relinquitur, quin ea facienda non sint, quæ ipse antea turpia iudicaris. Ad hæc illud quoq; cauendum, ne quid publicè admittatis, quod priuatim uitaretis. Vestrum autè nemo est, qui quod dedisset alicui, rursus auferret: imò ne conaretur quidem. Quare neq; publicè hoc feceritis. Iubete potius patronos istius legis, si quem, qui consecutus est hoc donum, indignum esse aiunt, siue quòd id teneat, cum non ea fecerit, propter quæ sit datum, siue ob aliud aliquod crimen: ut eum accuset ex lege, quam nos modò substituimus, siue nos eam tulerimus (id quod nos facturos esse spòdemus & pollicemur) siue ipsi tulerint, * cum primum creati fuerint legumlatores. Sunt autem cuiq; eorum aliqui inimici, alij Diophantus, alij Eubulus, alij alius aliquis. Quod si hoc detrectabunt, & facere nolent, considerate Athenienses, quàm uobis honorificum futurum sit, uos bene meritis ea eripuisse, quæ istorum nemo inimicis eripere non uereatur: & eos qui uobis benefecerunt, quibus nemo quicquam obijcere potest, quæ data fuerant, per uos amisisse uniuersa, cum fieri potuisset, si quis sanè indignus est, siue unus, siue duo, aut plures, ut ab istis accusati, & uiritim adducti in iudicium, pœnas dedissent: Equidem ista nec laudo, nec digna uobis esse censeo: cuius ego rei etiã rationè habeo. Iam nec illa ratio prætereunda est, de dignitate eorum quibus dedimus, tum æquū fuisse iudicari, cum nemo existit cōtradixit: deinceps uerò missos eos fieri, nisi ab eis affecti sitis post iniuria. Quod si isti affirmabunt (demonstrare nãque non poterunt) hoc requiritur, ut ostendatur, eos mox admissis delictis pœnas dedisse. Si uerò tali re nulla prolata, legem approbabit, uidebimini non ob ullum delictum, sed ex inuidia immunitates sustulisse. Cum autem Athenienses, probra, ut breuiter dicam, fugienda sunt omnia, tum uerò hoc maximè omnium. Quare: Quia inuidia omnino prauitati nature tribuitur, nec ulla causa est ob quam inuidus ueniam mereatur. Deinde nullū uitium est, à quo nostra turbs tam aliena uideatur, ut ab inuidia: quãuis ab omni alia turpitudine abhorreat. Cuius rei quanta sint argumēta, uideate. Primū soli ex uniuerso genere mortaliū, eos qui pro patria in bellis occubuerunt, sepelitis publicè, ac funebribus orationib. ornatis facta fortium uirorum. Hoc uerò eiusmodi est, ut indicet homines qui uirtutē magnificiant, non qui uirtutis honorib. inuideant. Deinde ab omni æuo, maximos honores habetis uictoribus gymnīcorū certaminū, in quibus corone tribui solēt: & non propterea, quia natura fert, ut eo honore pauci potiant, eam felicitatē adeptis inuidetis, neq; honores diminuitis. Præter ea quæ diximus, nemo uidef unquã uestrā urbem uicisse beneficentia: tanta est eius in remunerando liberalitas, & magnificentia. Sunt autem hæc uniuersa iustitiæ, uirtutis, magnanimitatis indicia. Ne igitur ea nunc tollite, propter quæ nostra urbs omnibus seculis celebrata est: nec ut Leptines priuatim nonnullis, quibus infensus est, insultet, præclaram existimationem, qua perpetuò flouristis, abijcite: neq; existimate aliam rem agi nunc, quàm dignitatem & existimationem ciuitatis, utrum eam conseruatā & priori simile esse oporteat, an uerò abolitā & imminutā. Cum autem multa sint in hac lege, quæ in Leptine mira mihi uideantur, unū hoc ma-

Nihil publice faciendum, quod priuatim fecisse uideret.

ὅτι τὸν πρῶτον γέγονεν τὸ νόμο δὲ τοῦ.

Nemo nisi cō uictus, puniendus.

Inuidia crimē omnium turpissimum.

Athenienses omnium inimicè inuidi.

Sepulturae publicæ.

Gymnica certamina.

Athenienses nunquam uicti beneficijs.

Perstringit aduersarum, ut reipublice non amicam.

hoc maximè sum miratus, an ignorarit, que admodū is qui atrocissimas pœnas malefactis constituit, nihil malefacturus esse uideatur: sic eum qui bene meritorum honores tollit, non eo animo esse credi, ut reipublicæ benefacere studeat. Vtrum igitur hoc ignorarit (fieri enim potest) mox ostēdet. Vobis enim tollere concedet id, in quo ipse deceptus fuit. Sin rem urgebit, & omni uī in legem stabiliendā incumberet: ego sanè quī eum laudem non inuenio, uituperare autē nolo. Ne igitur cōtenderis Leptine, neq; uiolēter quicquam tale constituere uelis, quo nec tibi, nec illis qui tibi paruerint, uirtutis & bonitatis opinio augebitur. Præsertim cum ex hoc iudicio nihil tibi periculi metendum sit. Quia enim Bathippus Aphepsionis huius pater obiit, qui istum dum adhuc obnoxius esset, accusarat, exierunt iudicij tempora: nunc omnis est de lege disputatio, isti uerò periculi nihil est. Sed audio te paratum esse dicere, cum tres te prius accusarint, eorum neminē actionem esse persecutum. Quos si ob id culpas, quòd tibi creare periculū noluerūt, omnium hominum es audacissimus. Sin ita probari censes causæ tuæ bonitatem, ineptè facis. An enim propterea lex tua melior est, si quis accusatorū, priusquam ueniretur in iudicium, uel obiit, uel à te corruptus, ab actione destitit, uel deniq; à te subornatus fuit: sed ista ne dici quidem merentur. Delicti sunt autē, qui legi patrocinentur, eloquentissimi uiri, Leodamas Acharnensis, & Aristophon Axeniēsis, & Cephisodotus Ceramēsis, & Dinias Erchiensis. De quibus, quid uos sentire deceat, audite quæso. Et cōsiderate, an uobis iustum uideatur. Ac primum Leodamas Chabriæ donationē accusauit (est autē etiam immunitas inter alia, quæ illi concessa sunt) & apud uos iudicio uictus est. Leges autē uetant, ne bis cum eodē rīsdem de rebus* ullo iudicio aut ratione agi liceat. Fuerit autē omnium absurdissimū, cum Chabrig facinora tum plus ualuerint quàm eloquētia Leodamātis: nunc demū, cum & illa manent, & aliorum facta, qui bene de Republica meriti sunt, accesserunt, istius eloquentia uniuersa superari. At in Aristophontem puto me habere multa, quæ iure dicam. Is donationē à uobis consecutus est, qua etiã immunitas continetur: nec id ego reprehendo. Penes uos enim esse decet, ut uestra, quibus cunq; uisum uobis fuerit, detis: sed illud iniquum esse dico, quòd eam commodatam sibi tribui, æquissimo animo passus, nunc demū postquam eadem alijs concessa est, indignatur, & uobis suadet, ut eos spoliatis. Et quidem hic autor fuit, ut Gelarcho quinq; talenta numerarentur, quòd is ea commodasset illis è populo, qui in Piræum secesserāt: nec id ego reprehendo, sed potius rectè factum esse censeo. Ne igitur cum tu ea dederas prætextu populi, quæ teste nullo probabantur, suadeas ut hæc eripiantur, quorum ipse populus testimonia, inscriptionibus templorum, erexit, et omnes conscij sunt. Nec qui debita reddenda esse decreuisti, idem hortēris ut aliquis illis spoliatur, quæ populo accepta retulit. Iam Cephisodoto tantū responsum esse uolo. Is, Athenienses, cum eloquentia nemini oratorū cedat, plus laudis mereretur, si eam facultatem ad exigendum à fontibus supplicium, quàm ad lædendos bene meritos conuerteret. Nam si aliquorum odia suscipienda sunt, eorum inimicitia subeundæ sunt, qui lædunt populum, non qui illi benefaciunt, mea quidem sententia. Dinias porrò fortassis commemo-

Monet aduersarium.

Refutatio. Non ideo meliorem esse legem, quod actionē nemo persecutus sit. Dilemma.

In patronos legis.

In Leodamantem. Ἐπεὶ δὲ δόξα, ἔπειτα δὲ νόμος, ἔπειτα δὲ δίκη.

In Aristophontem.

In Diniam.

Vniuerse in
subscriptores
omnes simul.Legib. de præ
mijs et suppli-
cijs, statu rei-
publicæ conti-
neri.Exagitat pœ-
nas à Leptine
decretas.Verba Lepti-
niana legis,
cum interpre-
tatione Demo-
sthenica.Præmium pe-
næ grauior
pœna propo-
sita, quam homi-
cidæ.

commemorabit, se triremes instruxisse, & ædilitia munera exhibuisse. Ego uerò si Dinias, id quod ego existimo, bene de republica meritis est, potius ei suaferim, ut muneris aliquid à uobis peteret, quam ut iuberet eos qui prius accepissent, spoliari. Nam boni uiri hoc potius officium est, ut pro suis beneficij gratiam exigat, quam ut habitos honores alijs inuideat. Quod uerò omnium maximum est, & in genere contra istos omnes aduocatos facit: Vnusquisque eorum sæpe prius quibusdam in causis subscripsit. Est autem præclara lex apud uos, non ob huiusmodi uiros lata, sed ideo ne ea res quæstui esset sycophantibus quibusdam, ne liceat populi suffragijs delecto plus quam semel subscribere. Decet autem patronos legis alicuius, quam uobis, ut æquam, persuadere student, ipsos ueteribus legibus obtemperare. Quod si negligunt, ridiculum est eos dum legi patrocinantur, aliam legem interim uiolare, cape legem de qua dico, ac eis recita. **LEX.** Hæc Athenienses & uetusta & præclara lex est, quam isti, si sapiunt, non uiolabunt. Ego uerò tibi pauca addidero, descendam. Studio & magnæ curæ uobis esse debet, Athenienses, cum ut omnes leges uestræ præclarissimæ sint, tum uerò he imprimis, quæ ciuitatem aut magnam aut paruam efficere possunt. Eæ uerò quæ sunt: Hæ nimirum, quæ & bene meritis honorē habent, & improbos supplicij coercent. Nam si omnes pœnarum metu, quæ legibus sancitæ sunt, maleficijs omnibus abstineant, & omnes præmijs beneficiorum inuitati, officium facere studeant: quid obstat, quo minus ciuitas florentissima efficiatur, & boni sint omnes, malus nemo? At ista Leptinæ lex, non id solum Athenienses, mali habet, quod sublatis bene meritorum præmijs, efficit, ne qui sui erga uos studij & beneuolentiæ fructum percipiant: sed illud etiam, quod nostræ ciuitati turpissimam uiolatarum legum opinionem conciliat. Neque enim uos profecto præterit, ea lege unam tantum pœnam esse constitutam illis etiam qui grauissimè in uos deliquerunt, qua sancitum est, unius iudicij non plus una æstimatione esse debere, utra in foro decreta fuerit, uel luenda esse, uel soluenda. Vtraque uerò non licere. Hac uerò mensura iste non usus est: sed si quis gratiam referri sibi postulat, infamis, inquit, esto, & opes eius publicentur. Binæ pœnæ hæ sunt: Liceat porro & deferre, & in carcerem abducere. Quod si conuictus fuerit, obnoxius esto legi, quæ lata est contra ærarios, si magistratus gesserint: mortem dicit, nam id eius rei supplicium est. Tres igitur pœnæ sunt hæ. An non igitur miserandum & acerbum est, Athenienses, si grauius apud uos uidebitur, gratiam pro beneficio repetere, quam grauissimi sceleris reum peragi. Turpis lex est, Athenienses, & minimè probanda, & inuidiæ ac æmulationi cuidam similis, ne plura dicam. Et quidem his affectibus laborare uideatur autor illius. Vobis uerò non conuenit talia imitari, neque uirtute uestra indigna committere. Quid enim obsecro est, quod maximè abominemur omnes, & quid in omnibus legibus accuratissimè cautum est? Ne mutua cædes fiant, cuius rei custos eximius senatus Areopagiticus est constitutus. In legibus igitur Draco quæ de homicidijs latae sunt, cum maximum terrorem incutere omnibus uellet, ne quis iugularet alterum, scripsit homicidam arcendum esse à purgationibus, libationibus, crateribus, fanis, foro,

foro, & cetera commemorauit omnia quibus se homines maximè repressurum opinatus est, ne quid tale auderent. nec tamen iuris ordinem sustulit, sed definiuit propter quæ liceret eadem facere: & si quis eo modo eadem fecisset, purum fore pronunciauit. Occidere igitur iurè, uestris quidem legibus licebit: gratiam repetere, neque iure, nec ullo modo licebit, per istius legem. Minimè uerò Athenienses, minimè de uobis eam opinionem suboriri patiamini, ut hoc maiori studio uobis fuisse uideatur, ne cui gratia referatur, quam ne qua cædes in urbe uestra fiat: sed recordati eorum temporum, quibus affecti beneficij, gratiam retulistis, immunitate data, & Diophanti statuae, de qua Phormio dixit, in qua scriptum & iureiurando confirmatum est, si quis pro conseruanda libertate populi aliquid passus fuerit, eadē uos illi præmia duros, quæ Harmodio & Aristogitoni: condemnate legem istam, quod nisi factum fuerit, iurisiurandi uestri religionem uiolabitis. Præter hæc omnia, etiam hoc audite. Fieri nequit, ut ea lex commode lata sit, quæ de præteritis & futuris non eadem dicit. Neminem ait immunem esse debere, exceptis Harmodij & Aristogitonis posteris, bene. Nec deinceps dare licere. Ne tum quidem, Leptine, si tales aliqui extiterint: Si antea non reprehendis, cur nō futurorum etiam rationem habuisti? Ob id scilicet, inquit es, quia tale nihil metuendum uobis est. Utinam ita sit, Athenienses, sed cum homines simus, ea tum dicenda, tum legibus sancienda sunt, quæ nemo iurè culparit. Et bona quidem expectanda, & uotis à dijs exoptanda sunt: sed nihil humani tamen alienum à nobis existimare debemus. Nec enim Lacedæmonij unquam sperarunt ita secum actum iri, neque fortè Syracusani, populari olim usi republica, & tributa à Chartaginesibus exigentes, & finitimis omnibus imperantes, cum nos nauali prælio superassent, ab uno, qui scriba, ut aiunt, & minister fuit, se tyrannide oppressum iri timuerunt. Neque Dionysius qui adhuc superstes est, unquam fortassis opinatus est, fore ut à Dione rotunda naue, & paucis cum militibus aduersus se profecto, imperio spoliaretur, qui triremes multas & milites & urbes possideret. Sed, mea sententia, quid futurum sit, omnibus hominibus obscurum est, & paruè occasionis magnos motus & mutationes pariunt. Quare modus in rebus secundis seruandus est, & prouidendum quid accidere possit. Multa dici et commemorati possent ad istam legem euertendam, ut quæ nec probanda, nec uobis profutura sit: sed ut id paucis intelligatis, et ego tandem dicendi finem faciam, sic agite. Conferite inter se, & cogitate cum animis uestris, quid uobis euenturum sit, si legem istam dāaueritis: quid, si approbaueritis. Deinde tenete & memērote, quæ ex utraque re uobis fore uidebunt, ut potiora præferatis. Si igitur eā dānabitis, ut nos iubemus, & digni ius suum à uobis consequentur: & si quis indignus est (sicut esto sanè aliquis) præter quā quod dono priuabitur, ex animi uestri sententia etiā à uobis punietur ex lege à uobis substituta: & nostra ciuitas fidelis, iusta, uerax erga omnes uidebitur. Sin approbabitur (quod absit ut faciatis) & boni propter improbos afficientur iniuria, & indigni calamitatis alijs autores erunt: nostraque ciuitas, cōtra quam dixi modò, ut perfida, ut infida, ut mēdax apud omnes traduceat. Quare minimè committendum est, Athenienses, tantam ignominiam ut adsciscatis, præclaris & uobis con-

Qq uenientibus

Diophanti stæ-
tuae.Lex de præte-
ritis & futuris
eadem statuaturQuicquid o-
lim factum, eti-
am deinceps
metuendum.Lacedæmonij
Syracusani.Dionysius in-
rior.
Fortuna muta-
bilis.
Moderatio.Peroratio.
Dānata le-
ge, quid expe-
ctandum.Quid legis ap-
probatione se-
cuturum sit.Famae habē-
da ratio.

uenientibus bonis repudiatis. Nam quisque uestrum opinionis de publicis decretis partem capiet. Non enim quisquam ignorat, uel circumstantium uel caeterorum, Leptinem in iudicio nobiscum contendere: sed in singulorum iudicium animis, humanitati cum inuidia, iustitiae cum improbitate, denique uirtutibus omnibus cum uitij certamen esse. Si igitur melioribus obtemperantes, nobis assensu fueritis: tum ipsi quae decet decreuisse uidebimini, tum quae reipublicae honestissima erunt statuetis: tum, si quod forte inciderit tempus, non deerunt qui pro uobis adire pericula sustineant. Haec igitur uniuersa curae uobis opinor, ac studio esse debent: ac diligenter prouidendum, ne ui ad delinquendum adigamini. Saepe enim factum est, Athenienses, ut multa uobis probata & persuasa non sint, sed erepta & extorta oratorum clamoribus & uolentia et impudentia. Id quod nunc uos committere indignissimum fuerit. Sed quae iusta esse intelligitis, ea tenete ac recordamini, ut in pronunciano ferendisq; suffragijs, quemadmodum iuristurandi religio postulat, consultores improbos condemnetis. Miror autem, eos qui monentam adulterant, capite multari apud uos: illis uero, qui totam ciuitatem adulterina & infidam reddunt, dicendi fieri potestatem. Nescio, mediusfidius, quorsum attineat plura dicere. Arbitror enim uos omnia quae diximus, satis intellexisse.

Oratorum impudentiae resistendum.

Adulteratio ciuitatis.

LIBANII ARGUMENTVM IN ORATIONEM contra Midiam de alapa.

Festum Bacchi celebrabant Athenienses, quod a deo illo Bacchanalia nominabatur. In eo festo tragici & comici & tibicinum caetus inter sese certabant. Hi caetus constituiebantur a tribubus, quae numero decem erant: & eligebatur praebitor ex unaquaque tribu, qui caetui sumptus suppeditaret. Quare Demosthenes suae tribus Pandioniae ultro praebitor esse uoluit. Cum autem haberet inimicum Midiam, hominem locupletem, ab eo in aedilitate, cum alijs malis se affectum esse queritur, tum postmodum in orchestra, in conspectu omnium spectatorum, pugnis casus est. Quamobrem Midiam apud populum accusat impietatis, qui festum & Bacchi uoluerit. Vocabatur autem talis actio πῶς ὀλοῖ. Populus Midiam impietatis condemnat: nunc in iudicio contendunt de populi Midiae condemnatione. Nam cum populus aliquem condemnerat, necesse erat causam in iudicio retractari. Certamen igitur est de multa. Neque enim Midias se iniuste fecisse negat, sed de liti aestimatione controversia est, utrum contumelia an uero impietatis sit reus. Proinde finitui status est oratio, cum Midias dicat, id facinus esse contumeliam, quod hominem liberum uerberari: contra Demosthenes, impietatem, tum quod aedilem, tum quod Bacchanalibus, tum quod in theatro uerberari. His enim etiam impie fecisse Midiam ait. Ut ita definitio duplex sit per comprehensionem, ea ratione, dum et nomen ab aduersario introductum admittimus, & aliud eidem copulamus: ut quum hoc loco Demosthenes, fatente Midia se contumeliose fecisse: reijcit ille ne contumeliam quidem, sed eidem etiam impietatem adiungit.

Σωπρίασις

ALIUD ARGUMENTVM.

Varia apud Athenienses festa agebantur, in quibus erant Panathenaea tum parua, tum magna, quorum haec quinto, illa tertio quoque anno celebrabantur. Ac in magnis quidem exercitationes quaedam fiebant, & in singulis tribubus unus gymnasiarchus decernebatur, eiq; dabatur pecunia ad exercendos eos qui festum peracturi erant, & earum rerum sumptus suis tribubus suppeditandos. Agebantur apud eos etiam Bacchanalia, eaq; duplicia, & parua & magna, tertio quoque anno in torcularibus, in quibus decernebatur aedilis a singulis tribubus, qui caetus & puerorum & uirorum aleret, & ad eam rem pecunia ei dabatur. Festo autem iam praesente, certabant & contendebant inter se aediles, carminibus in Bacchilaudem cantandis. Victori tripos praemium erat. Nam eundem & Solem & Apollinem & Bacchum putabant. Peracto festo, primo mense decernebantur praebitores futuri festi. Quum autem eo tempore singularum tribuum aediles promulgati essent, Pandionia Demosthenis tribus praebitore carebat, eam que rem primo & secundo & tertio anno neglexerat. Moris autem erat, ut praetor uno mense ante festum, omnium tribuum praebitoribus conuocatis, tibicines sortiri inberet: & quum singularum tribuum praebitores adessent, excepto eo qui e Pandionia desiderabatur: uidentur

Videntur deesse aliquid.

dens Demosthenes suae tribui dedecori esse apud omnes, quod praebitorem non haberet: ultro iubente nemine, suo ipse suffragio, se praebitor obtulit, atq; ob id factum ab omnibus laudatus est. Quum uero tibicines sortiretur, alacritate & studium eius fortuna adiuuit, & Telephanes tibicinum praestantissimus ei obuenit. Volens igitur suum caetum ornare praeter caeteros, coronas aureas eis imposuit. At Midias, unus e ciuitatis gubernatoribus, uir opibus abundans, et magnae auctoritatis, insensus Demostheni ob eas causas, quas paulo post ipse in oratione dicit, cum saepe alias ei obtulerat, et insultarat, tum uero id quoque affirmat Demosthenes, uirantibus iudicibus se uictoriam illi daturus qui praclare cecinisset: Midiam eos uellicantem dixisse, Demosthene excepto. Quamobrem Demosthenes exclamauit, eumq; arguit. Tandem in eam uenit insania Midias, ut ei alapa impingeret, & uellem dilaceraret. Ea re populus uisa, Midiam exhibuit: quae antiquitus irae nota erat, & uituperationis. Demosthenes igitur digressus, & praesentem orationem meditatus, eum publici criminis reum facit: in qua Midiam etiam criminatur, quod ex coronis aureis unam sit aurifici suffuratus. Orator igitur eum in iudicium adducit, magno imperu et loco uehementi adhibito. Nam Midiae persona, & ipsa rerum gestarum proteruitas exagitationem aduersarij iuuant. Status finitius est. Proprium enim criminis nomen queritur, quod crimine Midias priuatum, orator publicum esse contendit. Finitio enim est eius rei, cuius pars una facta est, altera deest, quo minus rei nomen imponi queat: ut in illo exemplo, ubi is qui cenotaphium effregerat, sepulchri uiolati sit reus, hic enim de fossione constat: id uero ambigitur, an sepulchrum sit effossum. Reus enim, effodi inquit, sed non sepulchrum, nam cadaver non inueni. at accusator obijcit, Ego cenotaphij perfosionem, sepulchri uiolationem uoco, nec enim tu sciebas id esse cenotaphium, sed cum foderis tanquam sepulchrum, nunc postquam id cenotaphium esse constat, impune abire studeas. Eadem etiam hic ratio est, constat enim uapulasse Demosthenem: sed in controversia est, utrum is qui ultro sese obtulit, aedilis sit uocandus. Nam Demosthenes ait, aedilem uerberasti: at Midias, non uerberasti aedilem (nam tuo suffragio es creatus) sed priuatum, hoc uero non est crimen publicum. Duplex autem est finitio eius generis quod comprehensione constat. Est autem comprehensio, quum actor suam intentionem, & rei defensionem in unum contrahit. Cum enim non alterum eijcit, alterum accipit, sed utrumq; coniungit & complectitur id huic generi subijcimus. Facit autem hoc noster orator in multis partibus, & se & una se cum ciuitatem ait iniurijs & contumelijs affici. Ac capita in oratione ordine posita, haec sunt. Principia uero impetuosa sunt, habentia crebram & complexionem, et circumstantiarum amplificationem. Id quod hoc, An non aduersus omnes et, non contra me soluitem, petulantiam semper meditatus: et, non semel fortuito deliquisse, ostendunt. Capita orationis sunt haec: definitio, contraria definitio, sententia legislatoris, ratiocinatio, magnitudo, & una e numero contentio, quam sequitur translatio, & absolutio defensio. Ibi orator quatuor definitionibus, accusationem implicat, ut ostendat, Midiam publicum crimine admisisse. Est autem haec prima definitio: qui in festo delinquit, publicum crimen admittit: altera definitio, praesertim si aediles laeduntur. tertia, omnis contumelia est crimen publicum. Decipit autem hic per homonymiam uocabuli ὕβρις, siue enim flagitium committatur, siue aliquis uerbis siue uerberibus laedatur, ὕβρις dici potest. Publicum autem crimen arbitrabatur & flagitium, homonymia igitur, ut dixi, decipiendi causa est usus, quarta finitio: qui semper studet insultare omnibus, in rempublicam peccat. Nam si reipublica ex omnibus constat, ergo publicum hoc crimen est. Ponit autem sparsim in exordio quatuor hasce finitiones, e quibus in confirmatione sunt tres. Quartam in digressionem inserit, bono consilio. qui enim dicat omnes ab eo laedi, ac ideo rempublicam uiolari, digreditur in superioris eius uitae commemorationem. Habet oratio haec duo exordia: prius ex aduersarij calumnia, & ex commendatione suae personae, atq; ex attentione. Est autem propositio bipertita, ac prior quidem pars confirmatione caret. Posterior autem & ipsam bipertitam, & eo utrumq; confirmat. Deinde inserit conclusionem, in qua est attetio. Finitio per comprehensionem. Dicitur autem sic, quando reo nomen criminis aliud ponente, actor eum & hoc & altero nomine teneri affirmat. Duplex igitur est, quum duo crimina complectatur. Exempli gratia, Dux qui puellae a legato suae madatae fidei stuprum intulerat, publici criminis accusatus: respondet, se non commisisse in rempublicam, sed uim puellae fecisse: at legatus utrumq; crimen in eo haerere contendit. Exordium ducit accusator ex opinione hominum de reo. Qua de re Hermogenes: Opiniones, inquit, excitantur, uel bonae, uel male. In accusando igitur & malas, quae natura in re sunt, confirmabimus: & bonas refutabimus. Hoc loco igitur orator malas confirmat, bonarum non meminit, sed posito hoc tanquam confesso apud omnes, confirmationem necessariam omisit, nec enim dubitant. Acre autem & uehemens est exordium, ut eius qui de iniuria & contumelia Midiae doleat. Queri autem potest, cur contumelia meminerit in iudicio publico? Ad hoc respondendum est, uelle eum ostendere, cum omnem contumeliam pertinere ad rempublicam, tum uero Midianam. Nam si singulatim omnes contumeliose tractat, e singulis autem coniunctis ciuitas constituitur, ex eo efficitur, eum in rempublicam committere. Usus autem est impetuosa oratione propter Midiae personam, opulenti hominis, & superbi. Atqui tales uulgo sunt maiores, & ut uiolenti male audiunt. Quamobrem etiam dixit eum contumeliose insultare omnibus, id in eo criminans, quod est proprium tyrannorum. Quidam dicunt, eum nouum nomen nobis attulisse, & a-

Status finitius.

ὁ δὲ πρὸς τὸν ἄνθρωπον

πῶς ὀλοῖ, uel ἐπὶ τῶν ὀλοῖ, excessum.

* μὴ τὸν αὐτὸν δεπικῶν, ἢ αὐτὴ ληπτικῶν.

* αἰρεσιμῶν

Defunt uerba Demosthenis

περὶ οἰμῶν ἐξ ἑσπέρων

Selge hæc in iniulas Fortunatas est translata, & in eius extructa fundamentis Poneropolo.

124. *ἀλαγὰς hic accepisse pro flagitio. Afferimus autem nos quoque, dici ἀσλγῆν illum, qui tum iustitia, tum omnis uirtutis sit expertus. Selge enim est quoddam Pamphyliae oppidum, in quo omnes iusti fuerunt, & uirtute referuntur. ἀσλγῆς igitur qui Selges expertus est.*

E PLVTARCHO.

Constat Demosthenem instituisse orationem habere in Midiam anno ætatis secundo & trigésimo, cum nondum in reipublica potentiam & auctoritatem obtineret. Cuius rei metus mihi potissima esse causa uideatur, cur accepta pecunia cum inimico rediret in gratiam.

Non etenim uir suavis erat, nec pectore blando; sed acer, & in persequendis inimicitijs uehemens. Cum autem uideret non paruum esse, neque suarum uirium opus, hominem & opibus & eloquentia & amicis probe munitum prosternere Midiam, cecit ijs qui pro eo intercedebant. Alio qui tria millia drachmarum, mea quidem opinione, Demosthenis acerbiter non mitigassent, si spem et facultatem uictoriae habuisset.

DEMOSTHENIS IN MIDIAM

ORATIO, DE ALAPA, HIERNIMO Vuolfio interprete.

Se iniurijs aduersarij coactum, & ciuili cohortationibus adductum, accusare Midiam.

VA petulantia, iudices, & contumelia semper in omnes ueratur Midias, neminem neque uestrum, neque reliquorum ciuium ignorare arbitror. Ego uero quod unusquisque uestrum affectus contumelia, faciendum sibi censuisset, id & ipse feci, & publice conquestus sum, istum uiolare festum, non modo acceptis ab eo plagis, Bacchanalibus, sed & multa alia & uiolenta perpeffus ab eo, toto tempore ædilitatis. Postquam uero populus uniuersus, boni & æqui ratione habita, sic excaudit & concitatus fuit, tantæque curæ habuit eam iniuriam, qua me sciebat affectum esse, ut quantum iste nihil non faceret, & alij quidam pro eo uehementer laborarent, tamen non paruerit, neque istorum opes aut pollicitationes respexerit, sed contententibus suffragijs eum condempnarit: multi ad me accessere, iudices, tum è uobis, qui nunc in iudicio adestis, tum è reliquis ciuibus, qui suaderent, & hortarentur, ut ius meum persequerer, atque istum ad uos adducerem: mea quidem profecto sententia, ob utraq; hæc, o Athenienses, quod & me insignem accepisse iniuriam putabant, & simul de isto poenas sumere optabant, quem aliàs etiam (qua est audacia & furore, nec coerceri iam potest) plurima petulanter admisisse cognorant. Quæ quum ita sint, quæ à me obseruari cõueniebat, ea iuste uobis omnia reseruata sunt: & ad accusandum, si quis actionem dederit, adsum, ut uideatis: quum quidem, Athenienses, & magnam pecuniam ne accusarem mihi promissam, repudiarem, & multas deprecationes & gratias, imò etiam comminationes contempserim, & quæ deinceps apud uos reliqua sunt, experiri uoluerim. Nam quanto plures iste sollicitauit & prehensauit (uidi enim modò quæ nam ante prætoriam actitaret) tanto magis me ius cõsecuturum puto. Neque enim de ullo uestrum tam malè existimo, ut uerear, ne uel prius erga me uestrum studiū deposituri, uel, ut Midias deinceps impune & securè ciuibus insultet, neglecta iurisdictionis religio ne quicquam aliud iudicaturi sitis, quam quod æquum esse & iustum celsueritis. Quod si, Athenienses, eum uolatarum legum, aut falsæ legationis, aut de alio quopiam simili crimine accusaturus essem, nullis mihi precibus utendum apud uos existimassem. Si quid id statuo tatum esse accusatoris, ut crimen

Fiducia Demosthenis.

Implorat opem iudicum.

men probet: rei, ut etiã deprecetur. Sed cum iste tunc & iudices corruerit, & propterea meæ tribui per iniuriã tripos sit ereptus, atque ego non modò uerberibus, sed ijs etiam contumelijs sim affectus, quibus haud scio an ullus ædilis unquam: non dubito in hoc iudicio, quod nunc demum, postquam aduersarius iusta indignatione et suffragijs populi damnatus est, sub eo, etiã precibus uti. Nam si hoc dicere liceat, ego nunc reus sum, si qua modo calamitas est, iniurijs & contumelijs agitatum, non posse ullo modò ius suum adipisci. Oro igitur uos omnes, iudices, & supplico, primum ut me dicentem benignè audiat. Deinde si ostendero Midiam istum, non mihi tantum, sed uobis etiam & legibus, & cæteris omnibus insultasse: ut cum mihi, tum uobismetipsis opem feratis. Sic enim res ferè habet, Athenienses: Ego sum contumelijs affectus, & meum corpus ignominiose tractatum est tunc: ea uero res in iudicio uersatur nunc, & de hoc certamen est, utrum licere debeat huicmodi facinora committere, & uestrum quemlibet impune exagitare, an non? Quod si quis fortè uestrum superiori tempore, causam hanc esse priuatam putauit, is nunc cogitans, esse è republica ne cuiquam quicquam tale committere liceat: sic auscultet, tanquam publicum crimen agatur: & quæ sibi iustissima uidebuntur, ea decernat. In primis autem uobis lex recitabitur, qua queri licet apud populum. Deinde uos de reliquis etiam docere conabor. Recita legem. **LEX.** Magistratus concionem habent in æde Bacchi post tridie Iouialia: in ea concione primum de sacris respondet: post de querimonijs pompæ causa factis, aut propter ludos in Bacchanalibus, si quæ nondum transactæ fuerint. Lex, Athenienses, qua publicè queri licet, hæc est: quæ iubet, ut audiistis, haberi concionem in æde Bacchi post Iouialia: in qua postquam principes de administratione prætoris responderint, etiam iniurias in festo, aut alia cõtra leges facta, tractari. Præclaram uti lemque esse hanc legem, ipsa res ostendit, Athenienses. Quum enim tanto metu impendete, tamen proterui quidam existant: quid ab isto genere hominum expectandum erit, sublato iudicio, periculique metu? Legam uobis etiã sequentem legem hanc, ex qua perspicietis, & aliorum ciuium uestramque uerecundiam, & isti us confidentiam. Recita legem. **LEX.** Euegorus dixit, quum Bacchi festi uitas in Piræo est, & comædi & tragædi: & cum Lenæa pœpa est, & tragædi & comædi: & cum urbanis Bacchanalibus pompa est, & pueri & cœtus, & comædi et tragædi, & * aprilis in pompa & ludo: ne liceat uel pignora, uel quicquam quod sit alterius, capere, ne illorum quidem, qui ad diem non soluerint, in hisce diebus. At si quis in horum aliquod commiserit, ei qui passus est iniuriam, ius esto accusandi, & conquerendi de illo in concione, in æde Bacchi cõgregata, tanquam iniurio, quem ad modum de alijs iniuriolis perscriptum est. Cogitate iudices, quum in priore lege de iniuriolis agatur, in hac uos conquestiones de ijs qui dilatum æs alienum exigunt, aut quicquid tandem alienum capiunt, aut uim faciunt, concessisse. Nam tantum abest, ut in hisce diebus corpus cuiusquam aut instrumentum priuato sumptu ad hoc munus confectum lædi oportere censueritis: ut, quæ iurè & sententia iudicum, eorum sunt qui uicere, uictis primisque possessoribus, hoc quidem cer

Communicat causam cum iudicibus.

Amplificat in iuriam recitatione legum de Bacchanalibus.

ἄεργλον.

126
 tē in festo, restitueritis. Tanta igitur Athenienses uestra omnium est & humanitas & pietas, ut hisce diebus de iniurijs prius factis poenas sumi uerueritis. At Midias his ipsis diebus ea perpetrasse ostendetur, quæ ultimum supplicium meruerunt. Volo autem, ubi ab initio singula quæ passus sum, exposuero, etiam de uerberibus plura dicere, quibus me postremo affecit. Nam ex omnibus eius facinoribus, ne unum quidem est ob quod interfici non mereatur. Quum Pandionia tribus tertio abhinc anno prebitorum non haberet, conuocataque concione, in qua prætorem lex iubet choris tibicines sortito dare, uerba & iurgia intercederet (prætor enim curatores tribus, hi prætorem accusabant) ego me ultro sumptus suppeditaturum sum pollicitus: & cum sortitione facta mihi obuenisset prima tibicinis electio, uos Athenienses uniuersi utrumque summopere comprobastis, & pollicitationem meam, & fortunæ benignitatem: & strepitum plausumque talem, qualis laudantium & gratulantium solet esse, excitastis. At Midias iste solus, ut apparet, omnium indoluit, & me toto ædilitatis tempore continenter conuicijs est insectatus, et interurbauit, tam paruus quam maioribus in rebus. Quamtopere autem, nobis aduersandi studio, aut saltatores, quos dimitti à saltatione postulabat, uexarit, aut quam molestus fuerit, lacessendo, et iubendo se Bacchanalium curatorem decerni, aut cætera quæcunque generis eiusdem sunt, omittam. Nec enim hoc ignoro, me, qui tum istius insultus & contumelias tolerabam, ad tantam iracundiam singulis istorum concitari, quantam ullum atrocissimum facinus commouere potuisset: uobis autem ceteris, ad quos ea nihil attinebat, non perinde fortasse per sese digna uideri, ut propterea in iudicium ueniatur. Sed ea dicam, quibus auditis, æquæ omnes iurè indignemini. Omnem enim modum excedunt, quæ deinceps dicam. Ac ne accusare quidem eum ego nunc instituisse, nisi tum etiam statim in populi conuentu coarguissem. Sacram uestem (nam sacram ego esse puto, quamcunque festi gratia pararis, quamdiu ea utare) aureasque coronas, quas ad ornamenta chori curaueram faciendas, per insidias, Athenienses, mihi perdere conatus est, noctu aurificis ædes aggressus, ac perdidit ille quidem, non tam omnes: nec enim potuit. Quanquam autem nemo est, qui se dicat in hac ciuitate unquam de quoque audiuisse, qui tale facinus ausus fuerit ac perpetrarit: iste tamen hoc non contentus, etiam chori mei magistrum, Athenienses, corrupit. Quod nisi Thelephanes tibicen, tum singulari probitate mihi optime consultum uoluisset, fraudeque animaduersa, homine illo repulso, instruendum sibi docendumque chorum censuisset: ne certare quidem licuisset, Athenienses, sed chorus rudis & imparatus introisset, cum ignominia nostra maxima. Neque uero hic suæ improbitati modum fecit, sed tam infinita fuit eius poteruitas, ut coronatum principem corruperit: ædiles contra me concitarit, clamitans, minitans, iurantibus iudicibus astans, scenæ aditus obstruens, clauis defigens: ipse homo priuatus, mihi uim publicam facere, & infandis molestijs afficere non destiterit. Harum rerum, quæ quidem in præsentia populi, aut apud iudices in theatro actæ sunt, uos mihi, Iudices, omnes testes estis. Enim uero æquissima censenda est ea dicentis oratio,

Narratio de ædilitate Demosthenis.

Importunitas Midias & proteritas.

Insidiae Midias & factum ornamentum perdituri.

Chori magister corruptus à Midia.

Proteritas Midias in ipsa scena.

Iudicium testimonium.

oratio, cuius ueritas ipsorum assessorum testimonio comprobatur. Præterea corruptis illis, qui de certamine ludorum inter actores iudicaturi erant, duo hæc tanquam fastigia quædam, omnibus suis præclaris factis imposuit, quod & meum corpus contumeliose uexauit, & tribui meæ, quæ in certamine superior erat, in primis causa fuit, ne uictoria potiretur. In me igitur & tribules meos proteruè, atque in festum nefariè commissa per istum, Athenienses, quibus ego commotus, eum apud populum accusaui, hæc sunt, & alia multa: e quibus quecunque potero, statim uobis commemorabo. Possum autem & alias infinitas eius iniurias & contumelias multis uestrum factas, & facinora impuri istius multa & atrocía narrare: quæ alij, Iudices, metu istius, & eius confidentiæ, & sodalium & opum & insolentiæ, ac reliquarum rerum quibus iste pollet, attoniti, suo dolore dissimulato, quiescuerunt: alij uisceribus iudicio conati, nihil effecerunt. Sunt etiam qui præstare id atque expedire sibi fortasse rati, cum eo transegerint. Quod qui facere non recusarunt, illis quidem ipsis est satisfactum: at eius uindictæ, quæ legibus debetur, propter iniurias & illis & nunc mihi cæterisque omnibus ab isto factas, ad uos redijt hæc reditas. Ea igitur omnia in unum collecta, tanti æstimate, quanti uobis æquum uidebitur. Excusiam autem & coarguam ordine, primum ea in quibus ego sum uiolatus, deinde iniurias uobis factas, postea in reliquam eius omnem uitam inquiram, ac ostendam, non unam eum mortem commeruiffe, sed multas. Cape primum aurificis testimonium, ac recita. TESTIMONIUM. Pammenes Pammenis filius, præses, qui aurificinam in foro habeo, in qua & uersor, & aurificinam facio: quum mihi Demosthenes, cui dico testimonium, auream coronam parandam, & auratam uestem faciendam locasset, ut in eis Bacchanalium festiuitatem celebraret, egoque confecissem omnia, & penes me parata haberem: Midias, is qui nunc à Demosthene accusatur, noctu in ædes meas impetu facto cum alijs, quos secum adduxerat, coronam & uestem perdere conatus est: & quædam sanè læsit, non omnia tamen potuit, interuentu meo prohibitus. Possum præterea de his quoque, Athenienses, multa dicere, ut initio huius orationis dixi, quæ in alios admittit, ac contumelias & improba eius facinora tot collegi, quot mox audietis, fuit autem collectio facilis. Nam hi quibus insultarat, ipsi me accesserunt. Volo autem priusquam ad illa ueniam, ea dicere, quæ decipiendi uestri causa eum afferre instituisse audio. Nam ut mihi dictum summè necessarium, sic auditu uobis utilissimum esse puto, ut illæ rationes in primis aperiantur. quapropter hæc oratio, qua cauebitur ne decipiāmini, erit in causa, ut sicut ius et iurifurandi religio postulat, pronuncietis. Omnium igitur maximè uobis hæc oratio diligenter audienda & infigenda memoriæ est, & singulis istius cauillationibus occurrendum. Iam primum omnium non est obscurum, ex his quæ ipse apud quosdam, ut mihi nunciatum est, commemorauit, eum hoc dicturum: me, si omnino passus essem hæc que dicam, decuisse, ut se actione priuata accusarem. Nam quod ad uestium & aurearum coronarum perditionem attineat, & uniuersam uiolentiā in chorum admittam, actionem damni dati fuisse instituendam. Deinde quod meum corpus læsum esse querar, iniuriarum, nequaquam uero publici criminis reum faciendum, & hanc litis æstima-

Corruptela in dicit. Verbera.

Alijs facte iniurie à Midia.

Propositio triperita.

* & proteritas.

Refutatio defensionum Midias.

Publico iudicio fuisse accusatum Midiam.

æstimationem intentandam, quid sit luendum aut soluendum. Ego uero uerum illud satis scio, idque uobis etiam tenendum est, nisi populum appellassem, sed in ius ipsum uocassem, contraria statim ratione obijci mihi potuisset: si quid horum esset uerum, me publice conqueri, & in re presenti supplicium de iniurijs exposcere debuisset, nam & chorum fuisse ciuitatis, & uestem omnem causa festi paratam, & me, qui illa essem passus, ædilem. Quis igitur aliam uindictam ei prætulisset, quæ legibus in eos datur, qui festum uiolant: Hæc omnia compertum habeo, istum tum fuisse dicturum. Rei enim, opinor, & fontis est, presentem iudicij modum, quo minus poenas det, detrectando, dicitare, eum fuisse modum usurpandum, qui nullus est. At sapientes iudices decet, & hæc non audire, & quemcumque petulenter delinquentem deprehenderit, supplicio coercere. Ne igitur eum dicere sinatis, priuata etiam iudicia mihi lege concedi, & actionem iniuriarum (conceduntur enim) sed uel non fecisse se ea de quibus accusatur, uel ijs factis, festum non polluisse, hoc ostendat. De hoc enim & ego sum cōquestus, & uos nunc sententiam feretis. Quod si ego priuatorum iudiciorum prerogatiua omissa, reipub: uindictam relinquo, & id certamen delegi, unde nihil ad me lucri redit: æquum fuerit utique mihi gratiam potius haberi à uobis, quam damnum infligi. Scio etiam eum hoc subinde inculcaturum: Ne me tradite Demostheni, neque me propter Demosthenem è medio tollite: ideo ne me interficietis, quia cum isto bellum gero: Talia sepe, scio, clamitabit, ut me hisce uerbis inuidiosum apud omnes faciat. Absit autem, & multum absit, ut hæc ita se habeat. Neminem enim fontem uos cuiquam accusatori traditis. Nec enim ubi quis affectus iniuria fuerit, tale supplicium delinquenti infligitis, quale is qui læsus est, infligendum esse persuadere uobis studet: sed contra, tulistis leges ante iniurias, quæ & delicta in incerto essent, & delicturi æquè in incerto. Quæ uero harum legum uis est? Pollicentur omnibus ciuibus, si cui fiat iniuria, ei se ulciscendi suo præsidio copiam facturam. Si quem igitur leges uiolantem puniatis, eum non accusatoribus traditis, sed leges uestras confirmatis. Iam ad illud quum, Demosthenes, inquiet, læsus est: iusta & communis, & ad omnium securitatem pertinens responsio est, illo die non me Demosthenem tantum esse exagitatum, sed etiam ædilem uestrum. Quod quantum ualeat, hinc cognoscetis: scitis è Sexuiris istis nemini esse nomen Sexuir, sed quodcumque tandem unicuique. Si quem igitur eorum, dum priuatus est, uel mulctarit, uel cōuicij incesserit, iniuriarum & cōuicij postulabitur. Sin Sexuirum, ignominia sine dubio notabitur. Quapropter quisquis id facit, is iam etiam leges contumelia afficit, & uestram communem coronam, & nomen ciuitatis. Nam Sexuir nullius hominis est nomen, sed ciuitatis. Eadem est & prætoris ratio, quæ si quis coronatum uerberauerit, aut cōuicij incesserit, infamis est: sin priuatum, priuato iudicio est obnoxius. Ne horum tantum ea ratio est, sed omnium quibus publice aliqua securitas, aut coronæ ius, aut alius quispia honos cōceditur. Ita etiam, si Midias alijs quibusdam diebus, me ut personam priuatam, in hunc modum læsisset: priuatim etiam poenas eum dare oporteret. At si ædilem uestrum, solenni die nouilunij his omnibus iniurijs & contumelijs affectum ab eo esse constat: æquum eum est publicam indignationem et ultionem experiri. Nam cum Demosthe-

ne simul

ne simul etiam ædilis uiolabatur. hoc uero nomen publicum est. idque his diebus, quibus est legibus interdicitum. Sunt autem leges quando feruntur, consideranda, quæ nam & cuiusmodi sint, quum uero receptæ fuerint, custodiendæ et usurpandæ. Nam hoc iurifurandi uestri religio, & equitas alio qui postulat. Olim habuistis legem dani dati: habuistis uerberationis, habuistis contumeliæ. Iam si eos qui Bacchanalibus horum aliquid admisissent, hisce legibus fuisse satis puniri: superuacanea fuisset hæc lex, sed non est satis: eius rei signum hoc est. Sacram legem constituistis ipsi deo de nouilunij solennitate. Si quis igitur illis etiam ueteribus legibus, & hac post illas lata, & reliquis omnibus est reus: is propterea ne impune feret sua scelera, an potius merito grauius mulctabitur? Equidem existimo grauius mulctandum. Nunciauit mihi porro quidam, eum circumeuntem colligere ac sciscitari, quibus nam usuuenerit, ut contumelijs afficerentur, eosque uobis dicturum, & commemoraturum esse: ueluti Athenienses, principem quem aliquando ferunt à Polyzelo uerberatum, & Sexuirum qui nuper plagas accepit, in tibia assenda, & alios quosdam eius generis. Quasi uero si multos alios multa & acerba perpeffos ostenderit, uos æquioribus animis factas mihi iniurias laturi sitis. Mihi uero, Athenienses, contrarium iure potius faciendum uidetur, si quam modo publicæ utilitatis rationem habere debeatis. Quis enim uestrum ignorat, ut huiusmodi multa fiant, impunitatem in causa esse: ut uero deinceps nemo petulantè agere audeat, id hac sola ratione posse perfici, si quicumque deprehensus fuerit, meritum supplicium luat: Si igitur alios ab huiusmodi facinoribus deterrere expediat, ea quoque de causa iste puniendus est: eoque magis, quo plura eius & atrociora facinora extant. Sin ad licentiam aperienda fenestra est, & iste & alij omnes sunt impune dimittendi. Iam non similem habere istum, & alios impetrandæ ueniæ causam inueniemus. Nam primum is qui Sexuirum uerberauit, tres habuit excusationes, ebrietatem, amorem, ignorantiam, propterea quod noctu & in tenebris res gesta est. Deinde Polyzelus iracundia, & subito impulsu animi, qui deliberandi spacium negat, se peccasse dixit: nec enim hostis fuerat, neque contumeliæ causa fecerat. Midias uero nihil horum est quod dicat. Nam & inimicus mihi erat, & interdum sciens contumeliam faciebat. Nec in hoc solum, sed in omnibus rebus apparet, illi fuisse propositum, me contumelijs afficere, nec itè simile quicquam ab illis & à me factum esse uideo. Nam Sexuirum illum nec uestri nec legum rationem habuisse, aut grauius tulisse constat: sed priuatim argenti summa nescio quanta delinitum, ab actione destitit. Deinde is qui à Polyzelo uerberatus fuit, de ea ipsa re, priuata transactio ne facta, & legibus & uobis pro nihilo habitis, ne in iudicium quidem Polyzelum adduxit. Si quis igitur illos accusare in presentia uult, hæc dicenda erunt. Sin crimina isti per me obiecta refutare, quid uis potius quam hæc erit adducendum. Nam hæc negocia cum illis ut quæ maximè pugnant. Me enim nec accepisse quicquam, nec accipere instituisse cognoscetur: sed eam ultionem, quæ tum pro legibus, tum pro Deo, tum pro uobis exigenda est, ita uti decet, reseruatam, nunc uobis reddidisse. Ne igitur sinatis eum talia dicere, neque etiam si per uim in gesserit, tanquam aliquid æqui dicenti auscultetis. Nam si hæc sic apud uos decreta fuerint, non ullam defensionem habebit. Quæ causa enim humana sal-

Rr tem,

Vindictam rece-
ptis legibus.

Reorū est, si
gere: iudicium,
fontes coher-
cere.

Cardo rei te-
nendus.

Inuersio.

2 Non propter
Demosthenem,
sed propter in-
iurias plecten-
dum esse Mi-
diam.

Legum æquitas.

3 Non Demo-
sthenem tan-
tum, sed etiam
ædilem esse uiol-
atum.

4 Non si etiam
alijs facta est
iniuria, propte-
rea Midias par-
cendum.

περὸς τοὺς
ἀλλοτρίους
ἀλλὰ καὶ φραγίσματα
τοῦ

Inuersio.
Maxima pec-
cadi illecebra,
impunitatis
spes.

Iniuriam Mi-
diæ per colla-
tionem et à cir-
cumstantijs
amplificat.

Alia proedri
et thesmothe-
tæ, quam De-
mosthenis ra-
tio.

Consulto. Sa-
tis Midias in
iniurijs non dan-
da uentia.

tem, quæ mediocris excusatio facinorū illius proferetur? iracundia nimirū, nam hoc fortasse dicet. At quæ aliquis subito, non expectato consilio mētis facere impulsus fuerit, etiam si id contumeliose fecerit, per iram tamen esse factū, dicere potest. Quæ uero diu ante præmeditatus, cōtinenter per multos dies contra leges facere palam deprehenditur: nō modò abest ab eo, ut iratus fecerit, sed nemini iam dubiū esse debet, quin de industria dataq; opera talis homo contumeliā fecerit. Enim uero quū de quib. eum accuso, ea & fecisse & cōtumeliā fecisse cōuincitur. Iudices: leges de cætero sunt consulēde, ex quarū præscripto uos iudicaturos esse, iurastis: et considerandū, quanto seuerius & grauius puniendos statuerint eos, qui data opera, & per contumeliā delinquunt, quā reliquos, qui alio quopiā modo peccāt. Primum de dato damno hæc leges omnes (ut ab his ordiar) si quis uolens damnū dederit, duplum: si inuitus, simplex pro dato damno soluere iubent. meritō, æquum enim est, ut læsus, ut ut factum sit, adiuuetur. at fonti nō eandem pœnam statuit, siue uolens siue inuitus fecerit. Deinde leges capitalium facinorum, cædes consilio factas, morte perpetuoq; exilio & publicatione bonorum puniunt, at qui fortuito cædem fecerunt, cum his multo remissius & humanius esse agendum, sanxerunt. Nec in his tantum, hominibus petulantibus & proteruis, sed etiam in omnibus leges iratas esse cernitur. Nam que causa est, si quis iudicatum solui, non soluerit: cur lex actionem unde ui, non priuatam fecerit, sed ad crimina publica referri oportere statuerit? ac rursus quæ causa est, si quis uolens a uolente talentis singulis uel binis, uel denis etiam acceptis defraudarit: cur ei nihil cum republica negocij sit? Sin aliquid exigui omnino precij ceperis, idq; ui eripueris: tantundem conuictum ærario debere, quā tum homini priuato leges iubent. quam obrem? quia que cuncq; ui geruntur, cōmunes esse iniurias etiā ijs ad quos illud negotiū nihil attineret, legislator censuit. Robur corporis paucorum, leges uniuersorum esse: eum qui transegerit, sibi cui uis facta sit, reipublicæ uelle satisfactum. Quapropter etiam ipsius contumeliæ accusationes cuiuslibet liberas, litis æstimationē totam publicā fecit: quod putaret, ab eo qui contumeliose agere institueret, non eum tantum cui facta esset iniuria, sed etiam rempublicam lædi, & læso animaduersione satisfieri, non autem decere eum iniuriā sibi factā uedere pecunia: & rem usq; adeo exaggerauit, ut tametsi uel seruo cōtumelia facta fuerit, non minus in ea causa publicam actionem dederit. Nec enim putauit respiciendum, quis nam esset qui pateretur, sed cuiusmodi res esset quæ fieret: quam quum dedecere reperisset, sanxit & uetuit, ne uel in seruum, uel omnino in quenquā committeretur. Non enim est, non est Athenienses, quicquam rerum omnium intolerabilius contumelia, aut maiore uobis indignatione uindicandum. Sed cape istam legem de cōtumelia, & recita. Nihil enim præstabilius est, quā ipsam legem audire. **LEX.** Si quis aliquē contumelia affecerit, siue puerum, siue mulierē, siue uirum, inge nuos aut seruos, aut aliquid legibus interdictum in horum aliquem admiserit, eum quicumq; uolet Atheniensium, cui id licet, deferat apud Sexuiros. At Sexuiri actionem dent intra dies triginta apud Helixam, ab eo die quores in iudicium allata fuerit, nisi publicum aliquid impediatur. Sin minus, cum

Gravius uindictam legibus cōsulto, quam impetua ut ca. su facta.

Omnis uiolentia publicè uindicanda.

Contumelia intolerabilis.

primum

primum fieri poterit. Qui uero damnatus fuerit, illi Helixæ statim crimē æstimet, quid luere aut soluere debere uideatur. Qui uero priuata iudicia distarint ex lege hac, si quis non persecutus fuerit actionem, aut persecutus, quintam suffragiorum partem non tulerit, is mille drachmas multam ærario soluat. Sin contumelia pecunijs æstimata fuerit, uinciatur, si ingenuum affecerit contumelia, donec soluerit. Auditis Athenienses, humanitatē legis, quæ nec seruos affici contumelijs sinit. Quid igit, per deos, si quis lege hac ad Barbaros perlata, unde mancipia in Græciā adducuntur, uos laudans & de uestra urbe commemorans, ad eos dixerit: esse quosdam Græcos homines ita mansuetos & humanis moribus præditos, ut multis iniurijs ab eis affecti, & paternis inimicitijs in eos quasi naturæ instinctu propagatis: tamen ne illos quidem uexari contumeliose patiantur, quos precio numerato ad seruitutem emerint: sed legem publicè sanxerint hanc, quæ talia uetaret, & multos iam ob eam legem uiolatam capite multarint. Hæc inquam, si audiuisent, percepissentq; Barbari, an non arbitramini eos publicè ius hospitij nobiscum omnibus inuituros? Eam legem igitur non tantum apud Græcos celebrem, sed Barbarorum etiam approbatione dignam, is qui uiolat, quō nā supplicio sit afficiendus cōsiderate, ut satis graues pœnas dederit? Quod si ego, Athenienses, quū sic tractarer à Midia, non ædilis fuissim: cōtumeliæ tantum eius facinora damnari potuissent. Nunc si quis eum uiolatæ religionis damnat, rectè mihi facturum uidebitur. Neq; enim certè hoc ignoratis, uos istos choros uniuersos & hymnos, in Bacchi honorem instituere, non modò ex legibus Bacchanalibus, sed etiam ex oraculis, in quibus uniuersis nostræ urbi diuinitus hoc esse promulgatum intuenietis, nō minus Delphis quā Dodonæ, ut choros instituat ritu patrio, & uicos lustret, & coronas gestet. Sed cape ipsa oracula, & recita.

ORACULĀ.

Impero Erechthidis, Pandionis urbis alumnis,
Qui patrio serias agitatis sacraq; cultu,
Ut Bacchi memores, amplis regionibus urbis
Festiuos * Bromio celebretis in ordine cœtus,
Sacra aris fiant, coma sit redimita coronis.

Commedatio legis ab euentu uobis è pro. de. a. on, ad amplificationem Midia scelus.

Amplificatio, Possit Midia etiam impietatis accusari.

* ἰσοκέλευτος ἐστὶν ἡ θεοῦ ἡμεῶν πᾶσι πᾶσι.

Sacra pro sanitate fiant, & uota, Ioui supremo, & Herculi: Apollini præfidi, pro bona fortuna. Apollini compitalitio, Latonæ, Dianæ: item in compitis crateres statuendi sunt, & chori ducendi, & coronæ gestandæ ritu patrio: sublatis * proprijs manibus dexteris & sinistris, ad diuos diuasq; celestes omnes, & donorum recordandum. **ALIVD.** Oracula Dodonæa populo Atheniensi data: Iouis filius significat, sacra non in tēpore esse facta, iubetq; delectos nouem sacrificulos ad solennitatem mitti, qui Ioui Dodonæo celeriter * aratores boues, & cum singulis binas bucculas offerant. Dionæ porro bouem & alias uictimas, & æream mensam, atq; insuper id donarium, quod populus Atheniensium dedicauit. **ALIVD.** Iouis filius Dodonæ significat: Baccho * populari uictimam integram immolandam, & craterem miscendum, & choros ducendos. Apollini malorum depulsori mactandum bouem, coronas gestandas tam seruis, quā ingenu-

ἰδὶαι. fortasse ἐστὶν ἡ πύρα, ἢ ἐστὶν ἡ πυρῶν ἡμεῶν.

* deesse uideatur numerus ἢ uerbum.

* ἀμὸ πλεῖτε

Rr 2 is, &

* *ἡλικία*, q. d. possessorio.

is, & misericordiae rationem habendam, uno die* opulento Ioui bouem album immolandum.

Bacchanales cœtus pertinere ad tempus.

Sunt, Athenienses, & hæc & alia multa in urbe præclara oracula: Quid igitur inde uobis colligendum est: hoc nimirum: reliqua sacra dijs, qui in singulis oraculis nominatim exprimuntur, fieri iubet. At choros ducere, patrioq; ritu gestare coronas, reliquis omnibus uaticinationibus tanquam appendicem addunt. Choros igitur omnes qui conueniunt, & nos ædiles constat, illis diebus, quibus ad ludum conuenimus, ex hisce oraculis pro uobis ipsi ornari coronis, nec minus eum qui uictor, quam qui postremus omnium futurus est. At parta iam uictoria, is qui sacrificat, tum demum pro sese coronatur. Qui igitur in aliquem e choro, aut ædilem, odio impellente, impetum facit, in ipso certamine præfertim & Dei templo: eum ne aliud quam uiolasse religionem dicemus: Illud etiam scitis, uos, quanquam uelitis, ne quis peregrinus in certamine descendat, omnino tamen ædili nulli permisisse, ut actores ad magistratus rapiat, eosq; dispiciat: sed si citarit, quin quaginta drachmas: sin sedere iusserit, mille pro multa soluere iussisse. Cur uero: ne coronatum aliquem, & sacris operantem, illo die uocet, molestia ue aut contumelia afficiat quisquam de industria. Is igitur qui uel actorem citarit, lege indemnus non erit: qui uero ædilem ipsum contra leges omnes conciderit ad eum manifeste, poenas non dabit. At qui nulla erit legum humanarum & popularium utilitas, si contemptoribus, et uiolatoribus earum, uestra, qui singulis temporibus cum autoritate estis, iracundia non erit metuenda. Agite uero, per deos immortales, illud etiam considerate. Oratos autem uolo uos, ne mihi succenseatis, si quorundam quibus res aduersae acciderunt, nominatim meminero, nec enim (deos testor) id a me fiet, ut cuiquam quicquam obijciam: sed ut ostendā, uos cæteri omnes, uim aut contumeliam et alia eiusdem generis facere quantopere fugiatis. Est Sannio quidam qui tragicos choros docet, is desertæ militiæ reus est peractus, ac aduersiore fortuna usus. Hunc post eam calamitatem, quidam præbitor, tragædorum opinor, æmulandi studio cõduxit Theodothides. Ac primum eius in ædilitate æmuli indignabantur, seq; prohibitoros minabantur. Ut uero theatro pleno populū ad spectandos ludos conuenisse uidere: ueriti sunt, permiserunt, nemo attigit. Sed tantam in unoquoque uestrum religionis fuisse reuerentiā uidere est, ut omne deinceps reliquum tempus choros doceat, neq; ex priuatis eius inimicis quisquam prohibeat, nedum ædili manus afferat. Alius est Aristides e tribu Oeneia, simili ferè & ipse calamitate conflictatus, qui iam & consenuit, & in cœtu ludionum minus est fortasse celebris, sed aliquando dux & princeps tribus fuit. Scitis autem hoc utiq; si quis ducem sustulerit, reliquum chorū perire, sed tamen cum ædiles inter se se multi ambitiose contenderent, nullus unquam prerogatiuam hanc animaduertit, aut ausus est eum educere ac prohibere. Nam quia id facere necesse erat, eo manu præhensio, nec licebat citare ad prætorē, sicuti, si quis educere peregrinum uoluisset: nemo fuit omnium, qui id tam petulans facinus in conspectu populi committere non erubesceret. Est ne ferendum igitur, Athenienses, ac non potius grauissimè uindicandum, cum ædiliū qui in ea re positam esse uictoriam putarent, & sæpe omnes opes suas in hæc munera effudissent, ne-

A minor.

Collatione modestiæ aliorum ædiliū, Midia petulantiam amplificat. Sannio desertor, ob religionem inuictus.

Aristides histrio.

mo un-

mo unquam fuerit ausus uel eos attingere, quos legibus licet: sed ita religio sis, ita uerecundis, ita moderatis fuisse ingenijs, ut, quanquam & sumptus faciebant, & æstuabant, tamen sibi temperarent, & cum uestras uoluntates, tum festi studium considerarent: à Midia homine priuato, qui nihil insumpsisset, propterea quod euidam infensus erat atq; inimicus, illum sumptus facientem, ædilem, nulla ignominia notatum, impudenter inuadi & uerberari, & neq; festi, neq; legum, neq; sermonum uestrorum, neq; Dei rationem haberi. Etsi autem Athenienses, inimicitiae inter multos intercesserunt, non modo priuatis, sed publicis etiam de causis: nullus unquam tamen eò uenit impudentiae, ut tale quicquam facere fuerit ausus. Nam Iphicratem olim illum ferunt à Diocle Pithesi capitali odio dissensisse, pretereaq; sic euenisse, ut Tisias Iphicratis frater in ædilitate cum Diocle componeretur. Sed tamē, quamuis & multos amicos & magnas opes haberet Iphicrates, tantaq; esset animi magnitudine, quanta esse consentaneum est uirum & gloriam & eos honores affectum, quibus ille à uobis ornatus fuerat: non noctu aurificum officinas inuasit, neq; ad festum parata uestimenta dilacerauit, neq; chori magistrum corrupit, neq; chorum discere prohibuit, aut quicquam tale, qualia iste perpetravit, designauit: sed & legum & uestrarum uoluntatum habita ratione, inimicum suum uictorem & coronatum spectare sustinuit: merito. Nam in qua ipse republica se beatum esse factum sciebat, ei talibus in rebus concedendum putabat. Præterea Philostratus Colonæus, ut scimus omnes, Chabriam, cum dies illi capitis de Oropo dicta esset, accusauit, & quidem omnium accusatorum fuit acerrimus, ac postea pueris sumptus ad Bacchanalia suppeditauit, & uicit: nec illi tamen alapas dedit Chabrias, neq; coronam eripuit, nec omnino ad illum accessit, ubi non oportebat. Quanquam autem complures habeo, qui multis de causis inter se inimici fuerunt: nullum tamen audiui unquam, aut uidi, qui eò contumeliæ uenerit, ut tale aliquid designaret. Ac ne illud quidem quenquam uestrum scio meminisse prius factum, ut quisquam siue priuatum siue publicè susceptis inimicitijs, aut quum iudices uocarent, astitisset: aut dum iurarent, eosdem iurifurandi religione soluisset: aut deniq; ulla tali re hostile odium præ se tulisset, atq; effudisset. Nam hæc omnia, & eius generis alia, Athenienses, æmulatione adductum aliquem qui sit ædilis, facere, non nihil excusationis habet: at ex maleuolentia consulto aliquem in rebus omnibus exagitare, suamq; potentiam et uiolentiam ostentare, tanquam legibus superiorē, graue est mehercule, et iniquum, neq; utile uobis. Nam si quisq; ædiliū hoc sibi certo esse propositum sciret: Si mihi ille nescio quis, siue Midias, siue quispiam alius, confidēs, itaq; diues, inimicus fuerit, primum et uictoria priuabor, etiam si præclarius aliquo me gesserō: deinde rebus omnibus ero inferior, & perpetuo contumelijs onerabor: quis ita inconsideratus, aut ita deplorati animi est, qui (ultrò quidem) unicam se drachmam insumptam uelit: nemo profecto. Sed illud opinor est quod studia & cupiditate omnium excitat, ut nullis sumptibus parcere uelint, quod in populari rep. pari equoq; iure cum cæteris, omnes licere sibi uiuere arbitrantur. Sed hæc, Athenienses, per istum contingere mihi non potuerunt, sed præter acceptam contumeliā, in super uictoria quoq; sum fraudatus. At qui uobis omnibus illud ego perspicue demonstrabo, licuisse Midie.

Iphicrates.

Chabriase

Midie impunitatem fore periculosam reipublicæ.

Aequalitas.

Liberalitate debuisse Midiam certare cum Demosthene.

nihil improbè molienti, neq; contumeliã facienti, neq; uerberãnti: & exhibere mihi molestiam, & laudem à uobis, cõcessu legum, adipisci, sic ut ego nũc de eo ne hiscere quidem auderem. Decuisset enim eum, Athenienses, quum ego publicè Pandionis trib. ædilitatẽ suscepì, tum ipsum ædilẽ Erechtheiæ suæ tribus se fore profiteri, æquatoq; mecũ periculo, sua re familiari exẽplo meo infumenda, sic demũ eripere mihi uictoriã: sic uerò insultare & uerberare ne tum quidẽ. Nunc id quidẽ non fecit, quo populo honorẽ habere potuisset, neq; ullũ tale suæ generositatis specimẽ edidit. Sed me, qui, siue quis, Athenienses, infaniã eam existimare uult (est enim fortasse infaniẽ, niti supra uires) siue studium honoris, ædilitatẽ ultro subiij: adeo palam & nefariẽ insultas, affectatus est, ut neq; à sacris uestibus, neq; à choro, neq; deniq; à corpore meo manus abstineret. Si quis autẽ uestrũm, Athenienses, Midig quidẽ irascitur, non adeo tamẽ ut eum morte mulctandum existimet, is non rectẽ sentit. Nec enim equum est, aut conuenit, ut eius qui læsus est uerecundia, illi qui omnes contumeliæ suæ habenas laxauit, ad salutem quicquam opituletur. sed is quidem sic est puniendus, ut per quem non steterit, quo minus atrocissima quæque perpetrarentur. at accusatori, promptè opem ferendo gratiam referri decet. Nec enim hoc profectò dici potest, me, cum ex huiusmodi rebus nihil unquam atrocitatis extiterit, nunc exaggerare hoc factũ, & terribile facere. Longè quidem se res aliter habet, quum norint omnes, aut plerique saltem, Euthynum, qui olim palæstrita fuit, adolescentulum illum, & Sophilum pancratiastem (fuit is homo robustus, niger) satis scio intelligere uestrum aliquos quẽ dicã, hunc, Sami in congressu quodã familiaricq; colloquio, quod is qui eum uerberabat, se contumeliam ei facere putabat, sic in illum uindicasse, ut etiam occideret. Norunt, ab Euæone multũ Leodamantis fratre occisum esse Bœotũ in cœna & congressu communi, ob unam plagam. Nec enim plaga excitarat iracundiam, sed ignominia, neque uerba ingenuis sunt acerbã, quanquam acerbã sunt: sed contumeliæ causa uerberari, est acerbum. Multa enim is qui uerberat, Athenienses, fecerit: quorum quædam is qui passus est, alijs nec referre possit: gestu, obtutu, uoce, quũ ut insultans, quum ut inimicus, quum pugno, quum in mala: hæc commouent, hæc ad insaniam adigunt homines, ferendis contumelijs non assuetos. neq; est, Athenienses, qui hæc referens, acerbitem rei geste auditoribus sic repræsentare possit, sicut reuera, ipsoq; facto, patienti & spectatoribus, euidẽs apparet contumelia. Considerate igitur per Iouem & deos, Athenienses, & cogitate uobiscum, quanto maiore iracundia me inflammari conuenit à Midia talia patietem, quam tunc Euæonẽ illum qui Bœotũ interfecit? Nam is à familiari, eocq; ebrio, coram sex aut septem hominibus, atq; illis ipsis familiaribus, uapulauit: qui alterum ob ea quæ fecerat uituperaturi, alterum, si equo tulisset animo iniuriã, iracq; imperasset, deinde laudaturi erant, præsertim ad cœnam in ædes ingressum, quò nec accedere ipsi licebat. Ego uerò ab inimico sobrio, manẽ, contumeliæ causa, non per ebrietatem id faciente, in conspectu multorum & hospitem & ciuium, sum contumelijs affectus, atque insuper in templo, quò mihi munus ædilitatis sustinenti magna eundi necessitas incumbibat. Ac me quidẽ, Athenienses, prudenter

Amplificat Midie contumeliam à consequentibus.

Euthynus, Sophilus.

Euæon. *Εὐαὼν ὁ μὲν ὄντις* hominis uerberantis.

Collatio iniuriæ Midie & Bœoti.

denter aut feliciter potius existimo fecisse, tum qui eo tempore iniuriã diffusularim, tum qui per iracundiam non sim ad atrox aliquod facinus impulsus. Sed Euæoni tamen, & omnibus, si quis illi dum contumeliam pateretur, opem tulit, omnino ignosco: idemq; meo quidẽ iudicio, etiam iudicum pleriq; tum fecerunt. Nam eum uno tantum suffragio esse damnatum audio, idq; quum neq; fleuisset, neq; ullum iudicem deprecatus esset, neque ullum humanitatis apud iudices uel paruum uel magnum signum dedisset. Ponamus igitur sic. Eos qui eum damnauerunt, non damnaße propterea, quòd se ultus sit, sed quòd eo modo, ut etiam occideret: qui absoluerũt, etiam hanc immodicam ultionem illi cuius corpus esset uiolatũ, largitos esse. Quid igitur? mihi qui ita diligenter caui, ne quid grauius committeretur, ut nec uim uerulerim, à quo tandem ultionis iniuriarum exigendæ copia fieri debet? Equidem à uobis arbitror & legibus, & exemplum statui omnibus, contumeliosos omnes & petulantes neminem ipsum ulcisci per iracundiam, sed ad uos adducere debere, ut qui confirmetis & referuetis his qui læsi sunt, legum præsidia contra iniurios. Credo autem quosdam uestrũm audire uelle, Iudices, quæ causæ inimicitiarum inter nos intercesserint, quũ existimetis mortalium neminem ita insolenter, & uiolenter in ullum ciuem debacchaturũ, nisi cõtra quem grauißimas irarum causas haberet. Volo igitur & de hoc simultatis initio referre, & commemorare, ut intelligatis, eum iure propter illud etiam pœnas fuisse daturum. Absoluam autem narrationem hanc breuiter, etiam si altius repetere uidebor. Cum admodũ adolescentulus, tutores meos malè administrati mei patrimonij accusarem, atq; istum adeo non nossem, ut nec an natus esset, scirem (atq; utinam eum nunc quoque non nossem) tum quum mihi actio danda esset in diem circiter quartũ aut quintum, impetũ fecerunt in ædes meas, istius frater & iste, triarchiæ nomine opes mecum permutaturi: ac nomen quidẽ ille accõmodabat, & erat is qui opes permutaret Thrasyllochus. Res uerò ipsa & totius rei administratio istius erat, ac primũ fores ædium, ut quæ iam iuris ipsorum, ratione permutationis facte essent, diffiderunt. deinde cum soror meam adhuc intus esset, puella adhuc, corã uirguncula obscœna loquuti sunt, & talia, qualia id genus hominum solet (nec enim ego me unquam adductam, ut quicquam tum dictum apud uos referam) ac matrẽ & omnes nos infandis conuicijs prosciderũt. Quod uerò grauißimum est, & iam non dictum, sed factum, quasi ipsorum negocium ageretur, tutores iudicio liberarunt. Hæc quanquam uetera, quosdam tamen è uobis recordari puto. Totã enim ciuitas illam permutationem, & illius temporis insidias, & petulantiam istorum cognouit. Atq; ego tum omnino destitutus ope amicorum, & admodũ adolescentulus, ut ne his quæ apud curatores habebam, priuauer, expectans me recepturum non tantillum, quantum recuperare potui, sed tam multa quam multis me fraudatum esse noram: do istis uiginti minas, quanti Trierarchiam elocarant. Ac illorum illius temporis in me iniuriæ, hæ sunt. Postea uerò, dicta illi die ob maledicta, absentem damnaui, nec enim ad iudicium uenit: cumq; iudicatum non soluisset, nihil rerum eius, quod mihi licebat, unquã attigi. Rursus dicta illi die unde ui, nunquam hætenus

Causæ inimicitiarum inter Midiam et Demosthenem.

Antidosis.

Iudicium.

hactenus uel hodie impetrare actionem potui. Tot technis & causis subinde inuentis: iste tergiuerfatur. Ac ego quidem ita uerecundè, iudicio, legibus, omnia mihi cenfeo facienda. At iste, ut uos auditis, petulâter non mihi tantum & meis, sed & tribulibus meis insultandum putauit propter me. Hæc ut à me uerè dici constet, uoca mihi testes: ut sciat, priusquam autoritate legum ueteres eius iniurias ulcisci possem, me alijs ab eo, quales audistis, esse contumelijs oneratum. **TESTES.** Callisthenes Sphettius, Diognetus Theoriscus, Mnesitheus Alopecensis: Scimus Demosthenem, cui testimonium dicimus, Midie diem dixisse unde uenit, ei qui nunc ab eo publico crimine accusatur, & iam octo annos illud iudicium eluisse Midiam, actotius huius moræ causam extitisse, semper tergiuerfantem & procrastinâtem. De iudicio igitur, quod scelus, Athenienses, commiserit, audite, & spectate in singulis eius contumeliam & insolentiam. Nam eius iudicij (hoc dico quod eum conuicti) fuit mihi arbiter Strato Phalerus, homo pauper ille quidem & quietus, sed alioqui non improbus, ac potius omnino bonus. id quod miserum, non rectè, imò perquam flagitiose, neque iurè perdidit. Eo Stratone nobis arbitrante, cum tandem aduenisset status dies, ac omnia constituta legibus peracta essent, ut dilationes, ut exceptiones, neque quicquam restaret amplius: primum me precatur, ut arbitrium differrem. Deinde ut in posterum diem reijcerem. Tandem, quod nec ego consentirem, neque se iste listeret, & iam aduersperalceret: Midiam damnauit. Crepusculo autem, & tenebris ingruentibus, uenit iste Midias ad prætorium, & prætores exeuntes deprehendit, Stratonem que abeuntem, qui iam in rem absentem pronunciarat: ut ego è quodam, qui interfuit, comperi. Primum igitur persuaderet, ut prætores scripturam mutarent, & quinquaginta drachmas se illis daturum paciscitur. Qui cum eam rem molestè ferrent, ac neutri eò se adduci paterentur: comminatus, multisque conuictijs eos insectatus, digressus inde quid facit: operæ præcium est spectare eius malitiam * quum arbitri sententiam dicta die rescindere uellet, iurandum non dedit, sed contra se ratam fieri sinit, & iniuratus in senatum uenit: & quia uolebat deinceps latere, obseruato arbitrorum die ultimo, qui mense Aprili aut Maio est, ad quem arbitrorum alius uenit, alius non uenit, consuli persuasit ut sententiam ferret: contraque omnes leges, nullo uiatore adscripto, nullis accusantibus, præsentem nemine, loco mouet, atque ignominia notat arbitrum. Et nunc unus Atheniensium, quia Midias ob desertum uadimonium damnatus est, totius reipublicæ commodis spoliatus, ac omni dignitate priuatus est. Sic nec accepta iniuria diem dicere, nec arbitrum esse Midie, denique nec eadem ire uia, ut apparet, tutum est. Sic autem hoc negocium uobis considerandum est, animoque reputandum, quid tandem sit, qua tam atroci affectus iniuria Midias, ab homine ciue tantum exigere pro factis supplicium studuerit, ac si reuera quid intolerabile atque immane fuerit, ueniam meretur: sin tale nihil, spectate scelus & crudelitatem, qua in omnes obuios grassatur. Quid est igitur quod sit passus: magno scilicet iudicio danatus erat, & tanto, ut tota re familiarium priuaret: at mille drachmarum duntaxat lis erat. Omnino, sed mordet etiam hoc,

Strato arbiter
à Midia ignominia notatus.

* ἐπιλαχὼν
τῷ δίκῃ τῆς.

* ἀλώματος
πινύχθῃ.

Extenuatione
multæ, Midie
iniquitate ex-
aggerat.

hoc, inquiet aliquis, quum per iniuriam iudicatum soluedum est. An usu ei uenit, ut die præterito ignoraret se affectum esse iniuria: imò illo ipso die cognouit: idque maximo argumèto est, hominem illum nihil iniuste fecisse. Iste uerò drachmam nondum ullam soluit. Sed de hoc posterius. Anqui licebat ei profecto referre causam ad iudices, & defendere, iudicium esse nullum, ac mecum experiri, cum quo ab initio res ei fuerat. Sed hoc noluit, & ne Midias definito legibus decem minarum iudicio periclitaretur, cui se non stitit, (quod factum oportuit, quod, si deliquisset, poenas daret: sin minus, absolueretur) ciuem Atheniensem dignitate spoliari oportet, negata omni uenia, omni defensione, omni æquitate, quæ etiam palam conuictis iniuriarum, conceduntur omnia. Postquam autem in ordinem coegit, quem uoluit, & uos hoc ei condonastis, suumque impudentem animum, quo talia consilia necit, expleuit: num illud fecit, ut iudicatum solueret, propter quod hominem perdidit: at nec obolum in hunc usque diem, potiusque actione unde uenit postulari sustinet. Alter igitur ignominia notatus propter nostras rixas, perijt: alteri mali nihil quicquam accidit, sed sursum ac deorsum, leges, arbitros, omnia quæ libido tulerit, uersat, ac sententiam latam in arbitrum, quam reo non uocato per insidias elicit, ipse sibi ratam fecit: qua uerò ipse mihi tenebatur, uocatus, sciens, uadimonium deferens, irritam facit. Atqui si iste tanta poena dignos iudicat eos, à quibus absens damnatur, quas poenas istum dare uobis oportebit, ita manifestè leges uestras per contumeliam uiolantem: nam si ignominia tum legum, tum iudiciorum, rerum denique omnium priuatio, illius iniuriæ digna poena est: contumeliæ certè, parua erit, meo quidem iudicio, mors. Ut autem uera me dicere constet, uoca mihi harum rerum testes, & arbitrorum recita legem. **TESTES.** Nicostratus Myrrhinusius, Phantias Aphidnæus: Scimus Demosthenem, cui testimonium dicimus: & Midiam, qui à Demosthene accusatur, quum ob maledicta diem illi dixisset, sumptisse arbitrum Stratonem: & quum uadimonij dies lege præfinita adesset, Midiam apud arbitrum se non stitisse, sed deseruisse uadimonium. Damnatum igitur Midiam absentem, scimus conatum esse persuadere Stratoni arbitro & nobis, qui temporibus illis nouem uiri eramus, ut arbitrium rescinderemus, drachmis quinquaginta promissis. Quod ubi recusa uimus, nobis miniatum insuper, discessisse. ob hanc causam scimus Stratone à Midia insidiosè circumuentum, & contra omne ius & æquitatem ignominia notatum esse. Recita etiam arbitrorum legem. **L E X.** Si qui de priuatis contractibus litigauerint, & arbitrum sumere uoluerint quemcunque: eis liceat sumere quemcunque uoluerint arbitrum. Quod si communiter uoluerint, acquiescant eius sententiæ, neque amplius ob hoc in aliud iudicium eadem crimina deferant, sed ab arbitrio iudicata rata sint. Age uoca etiam Stratone ipsum, eum qui talia passus est. stare enim ei profecto licebit. Hic Atheniensis, pauper fortassis est, improbus non est. Qui cum ciuis sit, & omnes expeditiones iuuenis obierit, neque sceleris quicquam admiserit: nunc tacitus astat, non alijs modo communibus bonis spoliatus, sed etiam loquendi lamentandique potestate: ac iusta, an iniusta sit passus, ne id quidem apud uos audet exponere. & hæc à Midia passus est, & à Midie opibus atque insolentia,

* τὸ μὴ δοῦναι
ἀπὸ τῆς ἀρχῆς.

Stratonem ad
ducit, ad impe-
trandam ei mi-
sericordiam et
inuidiam Midie
conflandam.

ob paupertatem solitudinemque suam, atque ordinem plebeium: qui, si uiolatis legibus, quinquaginta drachmis ab isto acceptis, damnatoriam sententiam in absolutoriam mutasset: iam honoribus fungeretur, & sine ullo malo æquo iure cum reliquis ciuibus frueretur. Sed quia iustitiam pluris fecit quam Midiam, & leges magis timuit, quam istius minas: ob hæc in tantam & talem calamitatem ab isto est coniectus. Vos igitur hominem ita crudellem, ita inhumanum, tantum supplicium pro his exigentem, in quibus iniuriam sibi esse factam duntaxat dicit (nec enim facta illi fuit iniuria) hunc inquam in ciuium aliquem contumeliose insultantem deprehensum, absoluetis: & neque festi, neque sacrorum, neque legis, nec alterius rei ullius rationem habentem, non condemnabitis? non in eo exemplum statuetis? Ecquid dicetis Iudices? Quam, obsecro uos, æquam excusationem habituri estis, aut honestam? eam scilicet, esse petulantem et improbum? Nam hæc certè uera sunt. Sed odio prosequendi, Iudices, uobis sunt potius tales, quam seruandi: Num quia diues? at hanc ferè causam esse iniuriarum eius & petulantiæ reperiatis. Quare occasio hæc & facultas, propter quam ita insolecit & grassatur, adimatur ei potius, quam ut propter eandem conseruetur. Magnam enim pecuniam in hominis confidentis & improbi manu relinquere, id est ensem illi porrigere, quo iugulemini. Quid restat igitur? ut uos eius misericordiam scilicet: nam filiolos adducet, & lamentabitur, & eorum precibus se donari petet. hoc enim est reliquum. At qui nostis hoc profectò, qui indignè malo aliquo conflantur, cui ferendo sint impares, eorum moueri misericordiam oportere, non istorum qui perpetratorum scelerum pœnas dant. Ecquem isti iurè mouerent, qui uideat istum huius filijs nihil esse motum, qui præter mala cætera, calamitati patris nullam adhiberi posse medicinam sciunt, nec enim inflictæ illi multa est, qua dissoluta pristinam ei recuperare dignitatem liceat: sed ita simpliciter impetu iracundiæ & contumeliæ Midianæ est ignominia notatus. Quis igitur ferocire desinet? cui tandè opes, propter quas iste hæc facit, eripientur? siquidem isti tanquam calamitoso uos misericordiæ tribuetis? Sin pauper aliquis, scelere nullo obligatus, in summas ab isto miseras per iniuriam est coniectus, huius uicè nihil irascemini? Absit. Neminis enim miserendum est, qui neminis miseret: neque quicquam illi uenig dandum, qui nemini dat ueniam. Nam ego quidem existimo, omnes homines in hac sententia esse, ut existiment, oportere unum quemque ex tota sua uiuendi ratione quasi stipem quandam ad uitam colligere, non eam tantum quam colligunt, & quam explent aliqui: sed aliam etiam, qualè ego. Ea quæ est: æquum me comemque præbeo erga omnes, sum misericors, beneficus in multos. Omnes decet tali hæc tanquam tributum pendere, si quando uel occasio uel necessitas inciderit. Alter iste quis? uiolentus, qui tum neminis miseretur, tum neminem hominem esse putat. Eadem hæc uectigalia isti apud singulos reposita esse decet. Tu igitur qui talem collectam expleueris, dignus es qui ipse nunc eandem recipias. Arbitror equidem, Athenienses, etsi nihil amplius accusandum in Midia haberem, nec quæ dicenda restant, superiorum criminum atrocitatem superaret: iurè uos ex his quæ diximus eum condemnatos, & capite litem æstimatos, non tamen hic rei finis fuit,

Mortatur iudices ut Midiam puniant.

Nulla misericordia Midiam tribuenda.

Per pari referendum.

Stips seu collecta uita.

Demosthenes falsis criminibus à Midia oppugnatus.

fuit, necque mihi plura, quæ subijciam, defutura sunt. Tantam istè mihi accusandi sui copiam suppeditauit. Quod igitur desertorum ordinum actionem contra me machinatus est, & qui id faceret, mercede conduxit, inquinatum illum, & nimis expeditum * pluma leuiorem hominem, Euctenionem, pretermitto. Nec enim scyphanta ille mihi negocium facescit, nec iste ullam ob aliam causam conduxit, nisi ut ante statuas heroum extaret, omnesque uideret Euctemon Lusienis accusauit Demosthenem Pæanensem desertorum ordinum: ac mihi uidetur illud, si quo modo licuisset, libenter ascripturus, se à Midia conductum accusare, sed hæc omitto. Nam quo ipse iudicio, actione ommissa, infamem sese reddidit, de eo mihi non opus est alio iudicio, sed hac ultione sum contentus. Id uero Athenienses, quod & acerbum, & miserandum, & communc, mihi quidem, piaculum non scelus admissum esse uidetur, id iam dicam. Nam afflictò & ærumnoso Aristarcho Moschi filio, quum malum & graue crimen obijceretur: primum Athenienses, in foro obambulans, impios & non ferendos de me sermones spargere audebat, me illius facinoris esse autorem. quibus rebus cum nihil proficeret, accedens ad eos qui illum cædis eius insimulabant, perempti necessarios, pecuniam illis pollicebatur, si me illius criminis arcesserent, nec ab eo conatu, uel religio, uel ius & fas, uel quicquam eum aliud deterruit, nec illorum puduit, à quibus ista petebat, si tale ac tantum crimen in aliquem insontem conijceret: sed cum hunc unum sibi quasi limitem præfinisset, ut me tolleret è medio, nihil prætermittendum esse duxit. Quasi uero oporteat, qui contumelijs et iniurijs ab eo oneratus, ultionem flagitat, nec reticet: cum exterminatum tolli è medio, nec usquam respirare: quin & desertorum ordinum reum peragi, & cædis accusari, ac tantum non palo affigi. Quod si hæc fecisse conuinceretur, præter ea quibus in ædilitate me exagitauit, quam iure misericordiam à uobis, quam ueniam consequeretur? Nam ego quidem his machinationibus interfectorem meum extitisse illum iudico, ac tum quidem Bacchanalibus ornatum, et corpus sumptusque meos læsisse: nunc uero his quæ moliebatur & struebat, tum illa, tum urbem, tum familiam, tum ius honorum, tum fortunas, tum spes. Nam si unæ eius insidiæ successum habuissent, omnibus fuisset spoliatus ego, nec domi sepeliri mihi licuisset. Quamobrem Iudices? Quod, si quis contra omnes leges iniurijs & contumelijs agitatus à Midia, opem iudicum & fidem implorat, hæc & huiusmodi alia perpetienda erunt: adorare inuorios & contumeliosos, quemadmodum fit apud Barbaros, non ulcisci, consultissimum fuerit. Atque ut me uera dicere, & hæc ab infano, & impudente isto cæteris esse facinoribus adiecta constet, uoca mihi harum rerum testes. TESTES. Dionysius Aphydnæus, Antiphilus Pæanienis: sublato Nicodemo familiari nostro uiolenta morte ab Aristarcho Moschi filio, reum cædis agebamus Aristarchum. Ea re Midias animaduersa, qui nunc accusatur à Demosthene, cui nos testimonium dicimus, nos data pecunia tentabat, ut omissò & liberato Aristarcho, Demostheni iudicium cædis intentaremus. Cape mihi iam etiam legem de muneribus. Interim uero, Athenienses, dum iste legem profert, uolo pauca ad uos dicere: precatus à uobis omnibus per louem, & deos, Iudices, ut omnia quæ audietis,

Desertionis calumnia

* οὐκ ἰσχυρὸν

Demosthenes à Midia cædis accusatus.

Ὁ δὲ ἰσχυρὸς. Quid iudices in simili causa faciendum sibi censerent.

sic audiat; ut cum animis uestris cogitetis, quid nam uestrum aliquis talia perpeffus fecisset, quantaq; indignatione factam sibi iniuriam uindicandam cēfuisset. Nam ego grauiter tuli equidē cōtumelias in munere obeundo mihi factas: sed multo etiam grauius, Athenienses, ea quæ secuta sunt, maiorē que cum indignatione tuli. Quem enim omnino finem esse dixeris improbitatis, aut etiam summæ impudentiæ & crudelitatis & contumeliæ: si quis, postquam aliquem multis hercule non ferendis iniurijs agitarit, illas adeo nō emendet, mutatasq; uelit, ut multo etiam atrociora insuper designet, nec opibus ad ea utatur, quibus sine cuiusquam offensa suis ipse commodis consulat: sed ad contraria magis, per quæ aliquo iniuste electo, & contumelijs onerato, copijs & abundantia diuitiarum ipse beatus uideatur. At hæc, Athenienses, isthic in me omnia designauit: quem & falso crimine cædis reum fecit, quod in me non caderet, ut res ipsa declarauit: & desertorum ordinum accusauit, tribus ipse ordinibus desertis: & rerum Euboicarum (nam hoc penè omissem) à Plutarcho istius hospite atq; amico gestarum culpam in me transferre molitus est, antequam constaret inter omnes, Plutarchum auctore esse, ac deniq; cum sortitō mihi senatorius ordo decerneretur, & de me censura fieret, accusauit ita, ut in summas angustias redigerer. Nā non modō atroces iniurias mihi factas ulcisci non licebat: sed periculū etiam erat, ne alienorum scelerum pœnas darem. Quæ cum ego paterer, & hoc quo recensio modo agitarer, quāquam nec omnium desertissimus, neque nimis pauper, atq; inops: quid agere debeam, Athenienses, non inuenio. Si quid enim etiam hac de re iam dicendum est: non pari æquoq; iure, Athenienses, uiuimus cum opulentis nos tenuiores, nō uiuimus, non sed et dilationes sistendi se in iudicio, quas ipsi uolunt, eis conceduntur, & iniuriæ istorum obsoletæ iam & frigida ad uos perueniūt, at nos reliquum uulgus, si quid contigit, recentibus adhuc delictis, in iudicium adducimur, & testes istis in promptu sunt, et aduocati omnes expediti contra nos. Mihi uerō nec uera testari uelle quosdā cernitis. & hæc quidem cum lachrymis dixerit aliquis opinor. Sed legem mihi recita, quemadmodum coeperam. Recita.

LEX. Si quis Atheniensium ab aliquo acceperit, aut ipse alteri dederit, aut pollicitis aliquos corruerit, ad nocendum populo, atq; etiam, si idem per ciuem aliquem modo machinatione uel quacumq; fecerit: ignominiosus esto, tum ipse, tum liberi, tum quicquid eius est. At iste tam est homo impius & pollutus, & qui tum dicere, tum facere quiduis, pensi nihil habet, uerum sit an fallum, amicum oppugnet an inimicum, & si qua sunt alia eiufmodi, minime distinguit: ut me homicidij criminatus, & tanto scelere mihi obiecto, nihilominus me pro feliciori senatus ingressu rem diuinam facere, & sacrificare, & uictimas ferire siuerit pro uobis totaq; republica: idēq; nō prohibuerit, quo minus spectaculi princeps, in honorem Nemij Iouis commune pro republica spectaculum celebrarem: prætereaq; permiserit, ut sacerdos uenerandis deabus deligerer ex omnibus Atheniensibus cum duobus collegis, uictimasq; ferirem. Nunquid igitur, si punctum duntaxat aut umbram eorum quæ in me machinabatur, ostendere potuisset, hæc concessisset: ego quidem non opinor. Itaq; his euidenter conuincitur, id eū sibi studio

Euboicum crimen.

Oppugnatio dignitatis.

In locupletum impotentiam.

Leuitas Midie in accusando, et non arcendo a sacris Demosthene.

studio habuisse, ut me per libidinē & petulātiā patria eijceret. Sed cum id facinus, quo quō se uerteret, nullo modo in me deriuare posset: apertē iā, me relicto, Aristarchū criminabatur, atq; ut cætera taceā, senatu ea de re coacto et deliberante, iste progressus: Ignoratis, inquit, rei ueritatem & senatores: & cum homicidam habeatis (Aristarchum intelligens) tempus teritis, & inquiritis, & nugas agitis, non eum occiditis: non in aedes facietis impetum: nō comprehendetis. Hæc dicebat scelerosum istud caput, & impudēs, quum pridie fuisset ab Aristarcho egressus, itaq; eius consuetudine ut alius quispiam usus: quum ille rebus suis secundis, omnium acerrimē à me contēdisset, ut cum isto redirem in gratiam, atq; transigerem. Quæ si eorum aliquid, propter quæ perijt, designasse existimans Aristarchum, dicebat, si demq; uerbis accusatorum adhibebat, ne tum quidem sic decuisset. Modè rata enim pœna ab amicis hæc est, si quid atrocius designasse uideantur, ab illorum consuetudine deinceps te segregare, at ulcisci & persequi, læsis atq; inimicis relinquitur. Sed condonemus hoc. Sin autem collocutum cum eo, & sub eodem tecto uersatum, tanquam omnis criminis experte constabit, illa uerō dixisse atq; obiecisse calumniandi mei causa: non ne decies, uel decies millies potius interfici mereatur. Atqui me uera dicere, & pridie quā hæc loqueretur, istum accessisse, & sermonem contulisse, post dieq; iterū (quid uerō ad summam istam impuritatem addi potest Athenienses?) domum ad illum ingressum, & iuxta assidentem, dextra iniecta, præsentibus multis, post ista uerba in senatu, quibus Aristarchum ut homicidam detulerat, grauiusq; criminatus fuerat: adiurantem, exitiū ipsum sibi imprecatū, si quid de illo mali dixisset, nihilq; duxisse se peierare, quamuis rei consci adessent: ac per eum studuisse redire mecum in gratiam, uti constet: etiā horum, eos qui interfuere, testes uobis cito. TESTES. Non ne uerō indignum est, Athenienses, ac potius impium, asserere homicidam esse eundē: ac rursus id se non dixisse, eiurare: ac cui cædem obiecerit, cum illo sub eodem tecto uersari? Quod si ego istum dimisero, uestro de isto præiudicio deserto, nihil delinquo, si dijs placet: sin ius meum persequor, deserui ordinem, cæde sum pollutus, me tolli oportet è medio: Ego uerō contrā sentio: si istum dimissem, me relicturnum fuisse iustitiæ ordinem, mihiq; iurē diem homicidij dicēdum, nam id si fecissem, non utiq; uiuere me decuisset. Ut igitur hæc quoq; uerē à me dici cōstet, etiam horū uoca mihi testes. TESTES. Demea Suniensis, Chiares Thoricius, Philemō Sphettius, Moschus Peanienensis: quibus temporibus Aristarchus Moschi filius apud senatum est delatus de occiso Nicodemo: scimus Midiam, qui à Demosthene, cui testimonium dicimus, accusatur, ad senatum ingressum, dicere, non alium ullum esse Nicodemi interfectorem quā Aristarchum, qui id facinus suis manibus perpetrasset: consiliūq; dedisse senatui, ut in Aristarchi aedes facto impetu, eum comprehenderent. Hæc autem ad senatum dicebat, quum pridie cum Aristarcho & nobiscum esset cœnatus. Scimus porro Midiam, ut à senatu recesserat, & ea uerba dixerat, denuo ad Aristarchum ingressum, illiq; iniecta dextra, cum deuotione sui capitis iurasse, se nihil in senatu mali de eo dixisse, atq; ab Aristarcho petijisse, ut sibi Demosthenē recōciliaret.

Midie leuitas in accusando Aristarcho. * Idem uerū ē. pē. legitur etiam dī eū propter me.

Amici ut puniendi.

* Idem

Quid igitur addi potest: quæ istius similis fuit, aut fieri potest improbitas? qui hominem calamitosum, & à quo minime læsus fuerat (omitto amicum) simul & calumniandum censuit, & orandum, ut se apud me in gratia poneret: ea cõp egit, & sumptus fecit in hoc, ut unà cum illo me quoque per iniuriam eijceret ciuitate? Istum igitur talem morem & machinationem, Athenienses, ut qui sibi factas iniurias iure ulciscuntur, pluribus etiam afficiantur malis, non quidem grauius & iniquo animo ferre me, uos autem reliquos negligere decet. Minime quidem id committendum est, sed pariter omnes irasci debetis: illud reputantes, & considerantes, iniurijs accipiendis, ô Athenienses, maxime opportunos esse nostrum pauperrimos quosq; & infirmisimos. At inferendis, sic ut non modò facinorum poenas ipsi non dent, sed etiam aliquos mercede conducant, qui uicissim negocia faceant accusatoribus, paratissimos & expeditissimos esse, homines petulantes & pecuniosos. Non igitur negligi talia debent, neque is qui metu sui & terrore prohibet, quo minus à se iniuriarum, quæ alicui nostrum factæ fuerint, poenæ expetantur, aliud facere censendus est, quam æqualitatis & libertatis societatem nobis ereptum ire. Nam ego quidem fortassis atq; alius quispiam falsum crimen atq; calumniam repulerimus, non statim cõster nati & afflicti. At uos reliqui è populo quid facietis, nisi exemplum statuetis quo deterreantur omnes à diuitijs in tales abusus conuertendis? Vbi rationem reddideris, iudiciumq; subieris, quibus de rebus accusaris, tum uindicandum in eos qui falsum in te crimen iecerint: ac tum, si quis te deliquisse uiderit, non est tollendus è medio: neq; ubi falsa crimina obieceris, conandum, ut sine iudicio absoluaris: aut poenas infligi tibi, ægrè ferendum: sed antè cauendum est, ne petulanter quicquam committas. Quas igitur iniurias & cõtumelias, tum corpore meo, tum in edilitate perpeffus, quib; & quam uarijs insidijs appetitus, quibus malis oneratus, tandem euaserim, audiuitis, Athenienses: quanquam multa præterij. Nec enim explicari facile fortassis omnia queat. Sic autem se res habet: Nullum est facinorum omnium, quod ad me solum attineat. Nam in ijs per que chorus uiolatus est, tribus nostra, decima uestrum pars, unà est uiolata: iniurijs & insidijs mihi factis, leges, quarum præsidio unusquisq; uestrum saluus est. præter hæc omnia uerò, deus ille, cuius ego ædilis eram, & religionis, quæ cuncq; tandè est maiestas & diuinitas, unà læsa est. Decet igitur eos qui pro atrocitate facinorum de isto poenas sumere uolunt, non ita modò irasci, quasi de nobis tantum agatur: sed quasi eadem opera et leges, & deus & res publica, & ego, omnes uiolati simus, sic exigere supplicium. Istius porro adiutores & aduocatos non patronos esse tantum, sed approbatores etiam facinorum istius existimabit. Quod si, Athenienses, sobrium & moderatum erga alios Midias se gessisset, neque reliquorum ciuium ullum læsisset, atque in me solum adeò petulans & uiolentus extitisset: primum equidem id infelicitati meæ tribuisset: deinde uereret, ne iste reliquæ suæ uitæ moderatione & humanitate ostensa, ea re id consequeretur, ut impune ferret iniurias mihi factas. Nunc tot eius extant in multos uestrum edita facinora, & talia, ut hac sollicitudine liberatus, contra magis timeam, ne ubi audieritis alios ab eo multa & atrocia

Homines propter publicam tranquillitatem puniendi.

de eo qd dicitur ad Midiam esse uidetur.

Iterum inculcat, Midiam commississe in rempublicam.

Midia in alios ciues Athenienses iniuriæ.

atrocia esse perpeffos, talis aliqua cogitatio uobis incidat: Quid tu igitur, non grauiora quam alij passus, indignaris? Omnia quidem istius facinora neq; ego uobis exponere queam, neq; uos audire sustineatis, etiamsi nobis aqua geminetur, & istius, ad eam quæ mihi data est, addatur: non tamen sufficeret. Quæ uerò maxima sunt, & euidentissima, hæc dicam: uel illud potius faciam, legam uobis quos mihi ipsi confeci omnes commentariolos. Dicam uerò primum id, quod uobis audire placuerit: deinceps alterum, & reliqua eodem modo, quoad audire uolueritis. Sunt hæc omnis generis, & iniuriæ cõtumeliæq; multæ, & in familiares maleficia, & commissa in deos piacula: neq; locus ullus est, in quo istum non morte digna commisisse multa, inuēturi sitis. COMMENTARI FACINORVM MEDIUM. Quam multa igit, Athenienses, perpetuò in obuium quemq; comiserit, hæc sunt, aliaq; multa quæ præterij. Nec enim semel quisquã referre queat, ea quæ iste petulanter atq; assidue longo totius uitæ tẽpore perpetravit. Est et opere precium uide re quantos animos iam conceperit, eo quod hæc omnia impune tulit. Nec enim putauit, ut mihi uideretur, illustre aut animosum, aut morte dignum esse, quicquid unus aliquis cum uno egerit: sed nisi totam tribum & senatum & gentem probris affecisset, & multos uestrum simul exagitasset, uitam sibi acerbam fore putauit. Ac cætera quidem, cum infinita dicenda haberem, ta ceo. sed de equitibus, qui Arguræ expeditionis commilitones ei fuerunt: scitis utiq; omnes quales conciones apud uos habuerit Chalcide reuersus, quum accusaret, ac diceret, illum exercitum cum ignominia reipublicæ exiisse: & quibus conuictijs propter eos Cratinum, qui nunc ei, ut audio, patrociniabitur, propterea fuerit insectatus, meministis. Eum igitur qui tam multorum ciuium simul tantas inimicitias & odia suscipere de nihilo, nõ dubitat, quanta improbitate & confidentia hæc agere putandum? Atqui uerum ô Midia dedecori sunt ciuitati, qui acie instructa et armis, quibus oportebat eos qui hostibus occurruri essent, ornari, transfretarunt, & se cum socijs cõiunxerunt, an uerò tu, qui in sortitione uota faciebas, ne tibi militandum esset: ac thorace nunquam induto, mulo uectus ex Argura Eubœæ, lænas & cymbia & cados habens, quæ publicani pignerabant? hæc enim ad nos legionarios, qui non ad eundem cum istis locum peruenimus, perferebantur. Ita si te propter hæc derisit Archetion, aut aliquis alius, omnes agitasti. Nam si illa fecisti quæ de te socij equites iactabant, & tu delte dici querebaris, iurè male audiebas. Etenim & illos, & hos, & totam ciuitatè iniurijs & probris afficiebas. Sin te tale nihil designante quidã confinxerunt, de te mentientes, reliquiq; milites illos non obiurgabant, sed tua infamia lætabantur: perspicuum est, te uisum esse propter reliquæ tuæ uitæ petulantiam talia male dicta cõmeruisse. Maius igitur habere modestiæ studiū te decuisset, non illos calumniari. Tu uerò minitaris omnibus, exagitas omnes, postulas ut alij quid tu uelis consideret, ipse quid sine molestijs aliorum facere possis, nõ cõsideras. Iam quod indignissimū, et maximū, meo quidè iudicio, petulantia signū, tot homines, ô nefariū caput, tu simul in cõcione accusabas, quod quis alius nõ horruisset? Iam cæteris hominib; in iudiciū adductis, Iudices, unum atq; alterum crimen obijci uideo, atq; illis tales excusationes abunde suppetere:

Contumelia Midia in equites Arguros.

Mollicies Midia.

* eis audire.

Dilemma.

Midia nullam penitus reliquã esse excusationem.

suppetere: quis uestrum talis noxe mihi conscius est? quis uestrum talia me facere uidit? Non ita est, sed in me isti ex inimicitijs mentiuntur: falsis testimonijs oppugnor: & eius generis alia, at isti contrario modo res sese habent. Vos omnes enim scire arbitror mores eius & petulantiam, uitaeque insolentiam: & iam dudum plerisque mirari existimo, cur quaedam, quae ipsi norunt, nunc ex me non audierint. multos etiam iniurijs oneratos, nec pro testimonio dicere uelle omnia uideo, quae ab isto sunt perpessi, uiolentiam istius, et impunitatem uidentes, atque opes, quae potentem et metuendum, nefarium istum efficiunt. Nam quod auctoritate diuitijsque pollens improbus est, & petulans: eo quasi propugnaculum quoddam habet contra subitos uindictae insultus. At si ei res familiaris adimatur, fortasse fiet in posterum modestior, posteaque minoris putabitur quam omnium minimus apud uos. frustra enim conuiciabitur & clamitabit. Si quid admiserit, eadem qua nostrum aliquis poena afficietur. Nunc praesidijs eum niti uidemus Polyuerti, Timocratis, Euctemonis nequissimi hominis. Tales quosdam satellites secum habet. & praeter hos alios, testimonium constitutam sodalitate, aperte quidem non aduersantium nobis, sed tacite mendacia facillime nutu comprobantur: quos medijs fidius nihil ab isto emolumenti capere puto. sed in hoc artificio exercitissimi sunt, Athenienses, ut corrupti largitionibus diuitum, adsint, & testimonium dicant. Sunt autem ista omnia, opinor, terribilia ceteris uobis, per sese rerum suarum, ut quisque potest, satagentibus. Qua etiam de causa uos conuenitis, ut quibus singulatim unusquisque uestrum est infamior, siue amicis, siue opibus, aut aliqua re simili, ut illorum singulis congregati sitis superiores, eorumque ferociam coherceatis. Iam fortasse talis etiam ad uos aliqua ratio perferet: Quid igitur, si ille haec et haec passus est: cur me non ultus est: aut cur iterum? alio fortasse quopiam laesis nominato. Ego uero quibus de causis optulari sibi quisque negligat, omnes uos scire arbitror. Nam & occupationes, & studium tranquillitatis, & infantia, & inopia, causae denique infinitae sunt: non tamen decere arbitror, istum talia nunc afferre, sed ab obiectis criminibus alienum & purum esse sese ostendere: quod si nequeat, propterea multo magis exitio esse dignum. Nam si tam potens est, ut talibus factis, nemo nostrum iudicio cum eo agere, aut eius iniurias ulcisci possit: nunc uindicta publica, postquam constrictus tenetur, ab omnibus nomine omnium est puniendus, tanquam communis hostis reipublicae. Fertur aliquando fuisse in hac urbe, ueteris illius felicitatis temporibus, Alcibiades. Qui quibus et quam in populum beneficijs collatis, considerate quaeso, quomodo a maioribus uestris fuerit tractatus, postquam omnem grassandi licentiam sibi fumendam censuit: neque haec eo dico, quod Alcibiadi Midiam comparatum uelim, non ita sum demens, nec attonitus ego. sed ut sciatis uos, Athenienses, & statuatis, nullam neque esse neque futuram esse uel familiam, uel opulentiam, uel potentiam, quae populo, coniuncta cum insolentia & iniuria, sit ferenda. Nam is paternum genus ab Alcmaeonidis ducere perhibetur: quos aiunt mota pro libertate populi contra tyrannos seditione, actos esse in exilium, & pecuniam Delphis mutuatos, liberasse ciuitatem, et Pisistrati filios eiecisse: maternum ab Hipponico, quae familia & ipsa optime de populo sepe numero merita est.

Reginae pecunia uis.

* Δικυο τοῖς & Νοῖς ἡμῶν ἐστὶν ὁ δόσις. πο. test. etiam sic uerti: a quo iure poenas dabit nobis ceteris. Gregales Midiae.

ἐργασίᾳ esse uideatur.

* Φίλῳ ἐστὶν πρὸς, uel πρὸς τὸν ἀδελφόν, uel ut cum diuitibus se conuergant.

Rescriptio. Non si a paucis accusetur Midias, signum id eius esse innocentiae. Interfectio.

Exempla clarorum ciuium, quorum petulantia punita est. Alcibiades.

Alcmaeonidae maiores Alcibiadis.

rita est. Neque ille haec a maioribus duntaxat acceperat, sed & ipse pro populo, correptis armis, bis Sami, tertio in hac ipsa urbe, corpore suam beneuolentiam, non pecunijs, aut uerbis patriae approbavit. Praeterea equestribus Olympiae certaminibus & uictorijs atque coronis ornatus fuit: optimus item imperator, & summus, ut aiunt, orator habebatur. Sed nihilominus illis temporibus maiores nostri ob nihil horum se ab illo uexari contumeliose passi sunt, sed exilio mulctatum eiecerunt. Et quamuis Lacedaemoniorum opes magne tum essent, tamen & Deceleam contra se muniri, & naues intercipi, omnia denique sustinuerunt, quiduis inuitos pati praestabilius esse putantes, quam uolentes concedere ut uexarentur. At quae tandem illius tanta fuit in iuria, quatarum iste nunc est conuictus? Taureae aedili alapam dedit: Sit ita sane, sed aedilis aedili id fecit: nondum hac lege (nam eo tempore lata nondum erat) uiolata, Scribam Agatharchum in uincula coniecit: (nam & haec dicunt) at delinquentem eum deprehenderat, ut aiunt: id quod ne criminis quidem obijci loco debet. Mercuriales statuas mutilauit: omnia quidem impia facta, eadem opinor seueritate sunt uindicanda. sed sacram uestem profus abolere, est in quo a mutilatione statuarum differat. Atqui iste facinoris huius conuictus est. Conferamus igitur quis iste sit, & quibus ista fecerit. Proinde praeterquam quod inhonestum est, neque licitum, Iudices, neque fas esse uobis, talium uiuorum posteri cum sitis, existimate, ut hominem improbum, & uiolentum, & contumeliosum, & omnis dignitatis expertem, posteaquam uestrae potestati subiectus est, quisquam aliqua uenia uel humanitate uel misericordia dignetur. Id enim qua de causa fieret: propter gesta imperia? at ne per se quidem miles est ullius precij, nedum aliorum imperator. Eloquentiae gratia? qui publice nihil unquam boni dixit, priuatim omnes homines maledictis infectatur. Ob nobilitate generis medijs fidius? & quis uestrum nescit, secretos tanquam in tragodia illa istius natales: cui duo maxime contraria contigerunt. Nam uera mater quae eum pepererat, omnium mortalium sapientissima: quae esse uidebatur & adscititia, mulierum omnium stolidissima fuit. Illud argumento est, quod illa statim natum uendidit: haec cum eodem precio meliorem parare licuisset, istum emit. Proinde propter hoc, bonis ad se nihil attinentibus, potitus, & patriam consecutus, quae maxime ciuitatum omnium legibus regitur, nullo certe modo has ferre, neque hisce uti potest: sed natura uere Barbarica & dijs inimica, trahit & cogit, & prodit eum, presentibus tanquam alienis (sicut illi reuera sunt) utentem. Quum autem facinora tot et tanta in istius furiosi & impudentis uita emineant: quidam me aggressi, Iudices, ex familiaribus eius, hortati sunt, ut desisterem, atque actionem ommitterem. Quum uero id mihi non persuaderent, istum multa & atrociam commisisse, suorumque facinorum iure quauis poenas non daturum, dicere non audebant: sed huc sese recipiebant: Esto, sit iam conuictus, & condemnatus, quam ei multam irrogaturos esse iudices putas: non uides eum abundare opibus, instructasque triremes, aliaque munera obita allaturum? Prouideto, ne hisce sese redimat, & longem in aeternum coniecta pecunia, quam quantam tibi pollicetur, te derideat. Ego uero primum nihil putidum & abiectum a uobis expecto, nec existimo uos litem illi minoris estimaturos, quam quam

Extenuatione iniuriarum Alcibiadis Midianae exaggerat

Nulla esse causam cur ignoscatur Midiae, nisi a maioribus.

Natales Midiae.

Extenuatio Midianae liberalitatis in reipublicam.

Iudicium officium.

T t multa

Arrogantia
Midiae.

Collatio De-
mosthenis &
Midiae.

Trierarchia.

συμπλοή.

τὸ πλοῦτος
μὲν.

Aedilitas.

Luxus.

multa iste soluta, cōtumeliosus esse desinat: quæ præstātissima fuerit, mors: proxima, bonorum omnium publicatio. Deinde quod ad obita munera et triremium instructionem, atque eiusmodi sermones attinet, sic sentio: si hoc Athenienses, est seruire reipublicæ, apud uos in omnibus concionibus atque ubique locorum inculcare: nos hi sumus qui obeamus munera, nos primi uobis tributa pendimus, nos diuitijs abundamus: hæc inquam dicitare, si est seruire reipublicæ, fateor extitisse Midiam omnium ciuium splendidissimam. Occidit enim fastidio in concionibus omnibus, & aures obtundit hisce ingerendis. At si considerandum est, quæ reuera illa munera sint quæ iste obit, ego uobis exponam. Videte igitur quanta æquitate sim cum eo acturus, ad me facta collatione. Iste, Athenienses, natus annos quinquaginta, circiter, aut paulo minus: nihilo plus uobis præstitit quam ego, qui annum ago alterum & trigessimum, ac ego illis fui temporibus trierarchus, statim pueritiam egressus, quibus bini triremem instruebamus, & sumptus omnes e priuatis ædibus promebantur, & naues ipsi complebamus. At iste cum id ætatis esset, qua ego nunc, nondum quicquam reipublicæ præstare cœperat: sed tum demum rem attigit, cum primum uos ducentos & mille * attributos fecistis: à quibus talentum exigentes, talento trierarchias locant isti. Deinde * milites reipublica suppeditat, & armamenta præbet. Quare illorum quidam tam bona conditione sunt, ut cum reuera nihil impenderint, multum præstitisse uideantur, & à reliquis oneribus facti sint immunes. Age uerò, quid aliud? Tragcedis iste aliquando sumptus præbuit: ego uerò tibicinibus, et hanc impesam illo sumptu multo esse maiorem, nemo profecto ignorat. Ac ego quidem nunc ulterò, ille uerò tunc ædilitate ob iudicium permutationis suscepta, pro quo nemo illi quicquam utique debet. Quid præterea? tribui epulum ego præbui, & Panathenæa instruxi: iste neutrum fecit. Classis ego uobis in tributo conferendo princeps decennium fui, æquæ ut Phormio, ut Lysithides, ut Callischrus, & ditissimi quicque, munificus non de opibus quas habeo (nam à tutoribus, his fraudatus fui) sed de opinione relicti mihi patrimonij, quod, sumpta uirili toga, restitui mihi decuisset. Ac ego quidem sic egi uobiscum. Midias uerò quomodo? nondum uel hodie classis princeps factus est, patrimonij nulla parte à quoquam fraudatus, sed à patre multis opibus acceptis. Quis igitur est splendor? aut quæ nam obita munera, & præclara istius munificentia? Equidem non uideo, nisi quis ea spectet: ædes Eleusine tantas exædificauit, ut omnibus illius loci domibus tenebras offundat: suamque mulierem ad initia uehit, & si quod alio libuit, albis bigis Sicyonijs: & ipse cum tribus pedisequis aut quatuor per forum insolenter incedit, cymbia, rorantia pocula & phialas ita nominans, ut prætereuntes audiant. Ego uerò, quæ priuati luxus gratia et copiarum parat Midias, haud scio quid populo prosint. At insolentiam illius, cuius hæ res ei causa sunt, in multos & proximos quosque uestrum redundare uideo. Quare talia non semper honoranda sunt, neque admirationi uobis esse debent, neque splendorem hinc æstimari conuenit, si quis magnifice ædificat, aut ancillas multas possidet, aut lautam suppellectilem. Sed is magnificendus est, qui talibus in rebus splendidus est & magnificus, quarum utilitas ad uniuersos redit: quale

Triremis.

quale nihil in Midia reperietis. Enim uero triremem ciuitati donauit: hanc enim satis scio, iactabit, et gloriabitur. Ego uobis triremem donauit. Sic igitur factote. Si, Athenienses, reipublicæ studio illam donauit, quæ pro tali munificentia gratia habenda est, eam illi habere & referte, sed grassandi ex libidine licentiam ne detis, nulla enim res aut meritum tantum est, ut ea licentia propterea concedi debeat. Sin autem ob timiditatem atque effeminatum animum hoc fecisse conuincetur, ne fucum uobis fieri patiamini. Id igitur quomodo cognoscetis? Ego & hoc docebo, exorsus a principio. Res enim paucis expedietur, tametsi altius repetita uideatur. Largitiones apud uos primæ factæ sunt in Eubœam. In horum numero non fuit Midias, sed ego, & trierarchiæ socius mihi fuit Philinus Nicostrati F. Aliæ deinde secundæ in Olynthum, nec in horum numero fuit Midias. At hominem munificum ubique suam declarare liberalitatem decuisset. Nunc hæ tertie largitiones factæ sunt, ibi demum aliquid contulit, quomodo? cum in senatu largitiones fierent, quantum adesset, nihil est largitus. Postquam uerò nunciabatur, obsideri milites Tamynis, & reliqui equites omnes, quorum iste unus erat, exire senatus consulto iubebantur: tum demum huius expeditionis metu, in proximam concionem, priusquam principes confedissent, largitus est. Qua re tam euidenter ostendi potest, ut nec ipse negare ausit, expeditionis fuga, non studio liberalitatis, id esse factum: ijs eius factis quæ postea secuta sunt. Nam primum, cum progressa concione, & re disputata, non iam opus esse uideretur auxilijs equitum, & expeditio frigeret, non conscendit nauem quam donarat, sed in quiliunum illum misit, Aegyptium Pamphilum, ac ipse hic manens Bacchanalibus ea perpetravit, propter quæ nunc accusatur. Postquam uerò Phocion imperator, equites * Arguræos ad successionem accerserat, & tum timidum & execrandum istum fraude agere constabat: eo ordine relicto, in nauem se coniecit. & quorum equitum apud uos præfectus esse uoluit, cum illis non est egressus. Quod si quid in mari periculi fuisset, in terram nimirum se contulisset. At non ita Niceratus Niciæ filius, gratiosus ille, orbus liberis, corpore prorsus debilis: neque ita Euctemon Aelionis, neque Euthydemus Stratoçlis F. sed horum nemo, ulterò collata trireme, expeditionem illam deseruit, sed nauem illam muheris & beneficij loco instructam dedit ad classem augendam: ubi uerò lex iubebat, ibi suis ipsis corporibus decernendum censuerunt. Alia Midia ratio fuit, equitum præfecti. Nam ordine legitimo deserto, id propter quod poenas dare debet reipublicæ, in beneficij loco numerabit. Atqui talem trierarchiam, utrum per deos nudinationem & exactionem & desertionem ordinum, militiaeque fugam, & quicquid huius generis est, appellare potius conueniet, an munificentiam & liberalitatem? Nam cum nullo alio modo equestris expeditionis, immunitate posset adipisci, istam excogitauit Midias, nonquam quandam equitatus mundinationem. Atque tum iterum, cum reliqui trierarchi omnes, qui aliquid largiti erant, uos in reditu e Styris, comitarentur ac deducerent: solus iste comitatus non est, sed uobis neglectis, uallos & pecudes & fores ad se, & ligna ad argenti fodinæ instructionem asportauit. Proinde questus priuatus, non ornus publicum illa trierarchia homini spurcissimo fuit. Hæc à me uerè dici

* ἐπιπέλας
καὶ τὸν ἐξ
δὲ.
* μὲν πρὸς
τὸ τὸν ἐξ ἀρ-
γύρας ἰππέ-
ας ἔδιδον
διδόχῳ.
Aliorum libe-
ralitas.

pleraque ipsi consilij estis, testes uocabo tamen. TESTES. Cleon Suniensis, Aristocles Pæniensis, Pamphilus, Niceratus Acherdusius, Euctemon Sphettius: quo tempore cum tota classe è Styris huc renauigabamus: trierarchi eramus & ipsi, & Midias, qui à Demosthene nunc accusatur, cui nos testimonium dicimus. Quumque tota classis ordine incederet, & trierarchis mandatum esset, ne segregaret sese donec huc appulisset: Midias classe relicta, & naue lignis & uallis & pecudibus aliisque rebus quibusdam onerata, in Piræum appulit solus biduo post, nec sua presentia cum alijs trierarchis classem ornauit. Etsi autem reuera, Athenienses, quæcunque proferet, atque statim apud uos insolenter iactabit, ad eum modum ab eo impensa reipublicæ & administrata essent, & non ita, ut ego demonstro: ne sic quidem ei licentia, & iniuriarum, quibus me affecit, propter merita in rempublicam, danda esset impunitas. Nam ego noui multos, qui complura in uos & Midias beneficijs multo ampliora contulerunt: alij classe uictis hostibus, alij urbibus captis, alij multis & præclaris reipublicæ triumphis partis. Nulli tamen horum unquam eam potestatem dedistis (& absit ut detis) ut eorum cuiquam liceret priuatis inimicis insultare, quando uellet, & quo modo posset. Nam si quis Harmodij & Aristogitonis (his enim maxima dona pro maximis beneficijs à uobis data sunt) statum adscripsisset, Liceat porro eis etiam lædere quemcumque uoluerint: minimè id tulissetis, quia ob hoc ipsum reliqua dona acceperant, quod aliorum iniurias contempsissent. Iam relatam ei quoque à uobis esse gratiam, non tantum eius meritis (quæ parua omnino esset) sed maximis etiam beneficijs dignam: id quoque ostendam, ne debere uos aliquid homini spurcissimo putetis. Vos Athenienses, istum, qualis qualis est, Paraliquæstem creastis: & rursus magistrum equitum, cum quidem in festiuitatibus equo per forum incedere non posset, & mysteriorum curatorem, & aliquando regem sacrificulum, bouumque emptorem, & si quæ sunt eius generis aliarum dignitates. Eius igitur ingenij peruersitatem & ignauiam & improbitatem, uestris magistratibus et honoribus et suffragijs emendare, paruū creditis esse munus atque remunerationem. Atqui si quis ei isthæc ipsa sustulerit, Fui magister equitum, Paraliquæsturam gessi: cuius precij tandem ille fuerit. Illud etiam scitis, eum Paraliquæstem, amplius quinque talenta Cyzicenis rapuisse, ac ne repetendarum postularetur, modis omnibus homines uexando, & exagitando, & tesseras conturbando, reipublicæ nostræ illius urbis inimicitias procurasse, pecuniam ipsum sibi retinuisse. Magister equitum factus, uestrum equitatum læsit, talibus legibus latis, ut eas à se esse latus ipse postea negaret. ac tum Paraliquæstor, cum in Eubœam uos contra Thebanos proficisceremini, ac ipse in mandatis haberet, ut duodecim ex ærario talenta dispensaret, petentibus uobis ut nauigaret, deduceretque milites: non adiuuit, sed iam factis per Dioclem inducjs cum Thebanis, uenit, ac tum à priuata quadam triremi nauigando uincebatur, adeo præclare sacram triremem pararat. Dum uero magister equitum esset (quid putatis de reliquis?) splendidus iste atque copiosus, nec equum proprium emere fuit ausus: sed alieno equo uehens, qui Philomeli Pæniensis erat, pompas ducebat. Atque hæc norunt omnes equites qui militarunt, Et ut hæc à me uerè dici constet, uoca

mihî

Etiamsi multum reipublicæ contulisset Midias, non tamen ei dandam esse gratiam licet.

Relatam esse Midias gratiam.

Midias in magistratibus improbitas.

mihî harum rerum testes. TESTES. Volo iam Athenienses, etiã quos hæcenus ex populi præiudicio de uiolatis ferijs, uos condemnastis, commemorare atque ostendere, ob quæ facta illorum nonnulli, quibus supplicij sint affecti, ut ea cum istius facinoribus conferatis, primùm igitur (ut postremam condemnationem primo loco dicam) Euandrum uiolasse mysteria populi præiudicio statutum est, deferente eum Thespiense Menippo, homine Care. Est autem eadem lex de Mysterijs, quæ de Bacchanalibus: & hæc lata recentius, quàm illa. Ob quod factum igitur Euandrum damnaueritis, hoc audite, quod Menippum à se actione mercatoria damnatum, quum prius (ut aiebat) apprehendere nusquam potuisset, in Mysterijs hominem nactus arripuit. Ob hoc igitur eum condemnastis, nullius alterius criminis reum. In iudicio deinde, capite mulctare uoluistis, sed accusatore placato, totam illi condonare mulctam, cuius prius damnatus erat (fuit autem illa duorum talentum) coegistis, adiecistis etiã accusatori damnum, quo se propter expectationem iudicij affectum querebatur apud uos. Unus igitur hic homo ex priuata causa cum nulla contumelia coniuncta, propter ipsam legis uiolationem tantas poenas dedit: neque id iniuria. Nam hoc est, quod uos custodire oportet, leges, ius iurandum: hæc habetis uos iudices, semper ab alijs tanquam depositum, quod omnibus qui iustitia freti ad uos ueniunt, sartum tectum præstandum est. Alius commisit se uobis aliquando uisus est in Bacchanalia, eumque filio suo, tum prætori, asidentem condennastis, quod quendam locum occupantem, attingens, teatro exegisset. erat autem is optimi Chariclidæ, uiri prætorij, pater, cuius accusator magnam hanc et iustam causam uobis habere uidebatur, cum diceret, Heus tu, tu in occupando loco, id quod tu mihi obijcis, præconijs non paruū: quid tibi, atque ipsi adeo prætori leges licere uolunt? ut ministris eicere me iubeas. Si ne tum quidem parerem, multa mihi esset indicenda: & quiduis potius agendum, modo ipse manu me non attingeres, multa enim sancita sunt legibus, contra uexationes corporum. hæc ab illo dicta uos ita probastis, ut alterum damnaretis, non tamen hic in iudicium uenit, sed morte præuentus est. Alium porro tum populus damnauit uniuersus, ut qui festum uiolaret: tum uos pro tribunali morte mulcistis, Ctesiclem dico. Cur uero eum occidistis? quod scuticam gestans pompæ intererat, qua ebrius quædam suum inimicum uerberabat. Videbat enim ex petulantia, non per ebrietatem uerberare: sed pompæ ac ebrietatis pretextu arrepto, grassari, & hominibus ingenuis perinde ac seruis insultare. Enim uero his omnibus, quorum alter (* quanquam ab actione destitisset) reum dānauit, alter capite mulctatus est: longe atrociora confessione omnium facinora Midias uideri, satis scio. Neque enim pompam celebrans, neque iudicio uictor, neque prætoris assessor, nec ullam aliam causam habens præter petulantiam, talia commisit, qualia illorum nullus. Age uero hisce omnis ad Pyrrhum ueniamus, Athenienses, Eteobutadem illum, qui delatus, quod ius diceret, cum esset in ærarios relatus, uestrum quibusdam commoruisse mortem, uisus est, uestrisque sententijs damnatus perijt, atqui lucellum istud is sectatus est non petulanter, sed inopia coactus. Multos commemorare possem, quorum alij interfecti, alij infamia notati sunt, ob delicta his longe leuiora. Et uos, Athenienses, Smicroni decem talentis, & Sciton.

Exempla ferueritatis iudicium in eos edita, qui populi præiudicio dānati fuerunt.

Euander.

Iudicium officium.

Chariclidæ pater.

Ctesicles.

** λέων & τρωαίος.*

Pyrrhus.

Smicron. Sciton.

* τὸν τὸν ἐν τῷ
ἐόν.

Amplificatio.
Dicta factis
leniora.

Dives æque
punienti, ac
pauperes.

Maxima pec-
candi illecebra
impunitatis
spes.
Repetit superi-
orem locum
de collectis
uitæ.

Lamentatione
Midiæ moue-
ri neminem o-
portere.

Leges liberis
Midiæ oppo-
nenda.

Legum bene-
ficia.

toni totidem, litem aestimastis, quod contraria legibus promulgare uidebatur, ac neque liberi, nec amici, nec cognata, nulli denique illorum aduocati uos mouerunt: Ne uero, si quis legibus contraria dixerit, tantopere irascamini: si uero fecerit, non dixerit, æquis animis feratis. Nullum enim uerbum, aut dictum, tam graue populo & uobis est, quam ea sunt, quæ a petulantibus hominibus in obuios quosque uestrum perpetrantur. Ne igitur ipsi tale in uosmetipsos exemplum statuite, Athenienses, uos aliquem hominem moderatum & popularem in quocumque crimine deprehensum, nec ulla misericordia uel uenia dignaturos: sed uel occisuros, uel ignominia notaturos. Sin quis opulentus quæuis per libidinem perpetrarit, daturus esse ueniam, absit. Nec enim æquum est: sed sine discrimine personarum, delicta omnia pari uobis seueritate uindicanda sunt. Iam quæ nullo eorum minus quæ diximus uobis explicati necessaria esse puto, illis expositis, & breui adhuc de illis disputatione adiecta, descendam. Magnam, Athenienses, ad peccandum fenestram facinorosis omnibus aperit humanitas uestra, & clementia: quæ cur nulla sit impertiendia Midiæ, id ex me auditote. Ego Athenienses, omnes homines existimo sua uiuendi ratione quasi stipem sibi colligere, non eam modo, quam nonnulli & colligunt, & conferunt, sed aliam quoque: ueluti est nostrum aliquis moderatus, & humanus, & in multos misericors: huic æquum fuerit eadem officia uicissim prestari ab omnibus, si quædo necessitas eius & tempora postularint. Alius quispiam, ut iste, impudens, & in multos iniurius, qui quidem alios quisquiliis, alios mendicos, alios nihil esse putet: isti tributa eadem, quæ ipse pendit alijs, sunt referuanda. Iam si uobis rem recte aestimare uisum fuerit, hanc contulisse stipem Midiam, non illam alteram, reperiētis. Non ignoro autem, eum & liberos suos lamentaturum, & multa supplicii uoce dicturum, lachrymantem, & sese maxime miserabilem ostendentem. At quanto nunc abiectionem se gesserit, tanto maiore odio dignus erit, Athenienses. Quamobrem? quia si nulla ratione ferociam suam domare potuit, quin ita importunus et uiolentus esset, tempore uite superioris naturæ & fortunæ, quæ talem eum reddidissent, ratione habita, non nihil de rigore supplicij remitti fortasse decuisset. Sin quamuis submisit modesteque sese gerere, cum uellet, posset, contrarium uitæ institutum potius, quam hoc sequi, præoptauit: non sane obscurum est hoc, si nunc suis artificijs pœnas subterfugerit, eum rursus eundem, quem scitis uos, futurum esse. Non igitur eius humili specie moueri debetis, nec presentis temporis simulationi, fictoque uultui plus adhibere fidei, aut firmitatis inesse putare, quam reliquo temporis omni, quo quæ uita eius, qui mores fuerint, ipsi perspexistis. Ego liberos non habeo, quibus in conspectum uestrum productis eiulare possim, ac deplorare iniurias mihi factas. Num igitur propterea ipse contumeliose tractatus, deteriore, apud uos condicione ero, quam is qui iniuriam mihi fecit: non utique, sed quando iste productis liberis supplicabit, ut illis iudicium condonetis: tum uos me leges habentem propè assistere putate, & iusiurandum, quod dedistis: postulantem, & supplicantem, ut hæc in ferendis sententijs respiciatis: à quibus uos longè iustius quam ab isto stabitis. Nam et iurastis, Athenienses, uos legibus obtemperaturos,

peraturos: & legibus acceptum ferre debetis par & equum ius quo fruimini, & quicquid bonorum habetis, id beneficio legum habetis, non Midie, aut eius liberorum. Orator etiam iste, forsitan inquiet, me dicēs, est. Ego uero, si is orator est, qui id consulit, quod uobis profuturum putat, idque ea modestia, ut neque uos obtundat, neque cogat: non sane fugerim, neque negauerim hoc nomen. At si orator est, quales concionantium nonnullos ego, atque uos ipsi uideatis, impudētes, et uestris opibus locupletatos: is ego non fuerim, nihil enim quicquam à uobis accepi, sed meam rem familiarē, omnino paucis exceptis, omnem uobis impedi. Et si autem illorum quoque omnium essem improbissimus, legibus à me pœna sumenda esset, non in obeundo munere publico mihi insultandum. Oratorum præterea nemo mihi suffragatur, neque id uitio cuiquam uerto: quia nec ipse unquam quicquam apud uos in eorum gratiam dixi, sed simpliciter pro me tum dicere, tum agere decreui, quicquid è republica fore duco. Cum isto autem statim uidebitis oratores omnes ordine in procinctu stare. An uero decet nomen hoc probri loco mihi obijcere, cum ipse in iisdem illis uiris proram et puppim salutis sue collocet? Fortassis autem etiam talia dicet, me nunc omnia meditata & præparata afferre. Ego uero, Athenienses, meditata esse me affirmo, et haud negauerim summum in cogitando studium posuisse. Væcors enim essem, si talia passus & patiens, quid apud uos ijs de rebus dicturus essem, pensi nihil habuissem. Ipsam tamē orationem Midias mihi dicta uit. nã qui res, de quibus uerba sunt, suppeditauit, illi iure optimo id tribuetur, non ei qui meditatus est, sollicitusque laborauit, ut causam suam in re presentior, Athenienses. At Midiam nihil unquam in omni uita iusti esse meditatū apparet, cui si uel paululum talia cogitare in mentem uenisset, non ita toto celo à re aberrasset. Arbitror porro eum non dubitaturum esse, populum etiam accusare, & concionem, & quæ tum dicere audebat, quum de eo quereretur, eadem nunc quoque dicturum: quibus exeundum fuisset, eos remanuisse: & qui præsidia deseruerint, eos interfuisse concioni: ac ludiones, & peregrinos, & eius generis homines fuisse, à quibus fuerit condemnatus. Nam tanta, iudices, fuit eius confidentia & impudentia, ut norunt è uobis qui interfuerunt, ut maledicens, et minitans, et subinde intuens in tumultuantē concionis locum, se terrorem incussurum putaret omni populo. Quamobrem haud profecto iniuria ridicule iam eius uidebuntur lachrymæ. Quid ais, o nefarium caput? Tu ne ab hisce postules, ut liberum tuorum, aut tui miserentur, tuis uel rationibus, studeant, à te publice contempti & ludibrio habiti? Tu ne solus mortalium omnium, quem apertissimè constat, in uita tanta superbia & omnium hominum despectu esse refertum, ut etiam illi, cum quibus tibi nihil est negocij, tuam confidentiam & uocem, & tumultum, & tuos ministros, & opulentiam & ferociam sine dolore spectare non possint, in iudicio misericordiam statim consequeris? Magnum quidem principatum, uel potius artē inueneris, si duas res inter sese maxime contrarias tam paulo momento tibi ipsi circumdare posses: inuidiam ex uita insolentia, misericordiam ex impostura. Nulla tibi ratione tribui potest misericordia, quicquid tandem intueamur: sed contra, odium & inuidia & iracundia. Hæc enim mereris. Sed illuc

Qualis orator
Demosthenes.

Nemini propter professionem insultandum.

Oratorum cum Midia conuenticio.

Demosthenes non negat se meditata dicere.

Midiam nihil facere meditatū. Querelam Midie, de iniquo populi præiudicio, repudians.

Insolentiam Midie non esse posse miserabilem.

Inuidiam. Misericordiam. Midie maledicentiam.

ὄν πολὺν μὲν
νὸς πρὸς τὰς
ἐξελθὼν ἀποδοῦναι
τῷ δήμῳ καὶ
πρυοῦσι.
Ἀποδοῦναι Μι
δίας.

ὄν πολὺν
τῷ δήμῳ
ἀποδοῦναι ἰδίως

Importunæ cō
cionēs Midias.

Retorquet her
ba Midias in
eum.

In patronos
Midias.

illuc redeo, ad eius accusationem populi, & concionis. Quod ubi faciet, cogitate uobiscum Iudices, istum equites, commilitones suos, cum Olynthū iuissent, ad uos in concionem progressum, accusasse. * nunc rursus apud eos qui foris militant, occasione expectata, populum accusaturum. Vtrū igitur uos siue māseritis, siue exiueritis, tales perhiberi nō recusabitis, quales Midias facit: an contrā potius iste semper & ubiq; dijs inuisus & execrandus? Ego quidem opinor istum talem. Nam quem non equites, nō collegæ, non amici ferre possunt, quid de eo dicendū est? Iouē testor, & Apollinē atq; Minervam (dicetur enim, siue profuturū, siue nociturū sit) cum iste se trāsegisse mecum fabularetur, apparebat quosdā, * qui blandē omnino cum eo solent colloqui, molestē ferre: idq; medijsfidius ipsis minimē uitio uertendū. Nec enim ferri potest homo, sed & solus diues est, & eloquēs solus, & omnes ei sunt quisquiliæ & mēdici, ac ne homines quidē. Eum igitur, qui nunc tanto factu turget, si absoluitur, quid facturum putatis? Id quo pacto cognoscere possitis, ego dicam: si ē signis, quæ secuta sunt populi præiudicium, rem æstimetis. Quis enim est, qui præiudicio damnatus, uiolati festi præsertim, etiam si nullum aliud periculum aut discrimen subesset, non ob illud ipsum domi se abstruderet, modestumq; præberet ad iudiciū saltem, si non in omne tēpus? nemo est, quin id faceret. Aliter uerō Midias. Nam inde ab eo die concionatur, cōuiciatur, clamitat. Legitur magistratus aliquis? Midias Anagyrastus in campū descendit: Plutarchi procuratorē agit, eius secreta nouit. Ciuitas eum nō capit, & hæc omnia facit, non in aliud profectō, nisi ut ostendat, populi sibi præiudiciū nihil nocuisse, neq; metuere aut formidare se futurū iudiciū. Qui igit, Atheniēses, uos pertimescere turpe putat, uos uerō nihil facere præclarū: non hunc decies interfectū oportebat? nec enim uos habituros, quod de se statuatis, putat. Diues, confidēs, inflatus, magniloquus, uiolētus, inuerecundus: ubi cōprehendetur, si nunc astu subterfugerit? Ego uerō tametsi ob nihil aliud, uel ob crebras & importunas cōciones, maximo supplicio censerē afficiendū. Nostis enim hoc profectō, si res bene gestæ nūciantur urbi, & tale aliquid quo exhilarentur omnes; nusquam unquam inter eos esse Midiam inuentum, qui cum populo gaudent, quiq; congratulantur. Sin quid aduersi, quod deprecentur omnes, primum inter alios statim surgere & concionari, insultantē temporibus, silentioq; fruētē, quod uos propter aduersæ fortunæ tristitiam tenetis. Tales enim estis Athenienses, neq; enim egredimini, neq; tributum conferendum censetis: & miramini malē uobiscū agi; me putatis uobis tributa collaturum, uos illis fruituros? me putatis trirēmes instructurū, uobis ocio se domi sedētibus? Tali petulantia utens, & animi sui acerbitatē ac maleuolentiā, quam obscurē contra populū apud semetipsum gerit, per occasionem detegens, obambulat. Oportet igitur, Athenienses, uos etiā sic nunc, quando iste per fraudem & imposturā lamentabitur, & plorabit, & supplicabit, hæc illi subijcere: Talis es Midias: homo enim contumeliosus es, neq; uis manus apud te comprimere; & miraris te, malus cum sis; male periturum; sed putas nos te toleraturos, ipsum uerō te uerberaturū: nos te absoluturos, nullum statuentem improbitati tuæ modum? Oratores quidem istum defendent, non tam medijsfidius ut isti gratifi-

gratificent, quam ut ægrē mihi faciant ob priuatas inimicitias, quas iste sibi mecū, siue affirmē, siue pernegē, intercedere dicitur, & ui extorquet. In quo non rectē sentit. Sed ita ferē fit, ut nimia felicitas homines aliquando reddat intolerabiles. Nam quum ego, nec acceptis iniurijs, eum inimicum mihi esse profitear, ipse tamen me dimittentem non dimittit, sed in alienis causis semet ingerit: et nunc prodibit, ut nec commune legum præsidium mihi impertiamini, postulaturus. Talis igitur non ne iam grauis est, & maior quam unicuiq; nostrū expediat? Ad hæc adfuit, Atheniēses, & sedit Eubulus in theatro, quum populus Midiam damnauit: & nominatim citatus, orante isto & contendente, uti uos nostis, non surrexit. Atqui si Midiam insontem delatum esse credidit apud populum, officium amici utiq; fuisset, ei patrocinari & opitulari. Sin, quia tū sentiebat eum iniuste facere, ideo adesse noluit, nunc quia mihi inimicus est, ideo istum liberare studet: uobis præclarum non fuerit, illi gratificari. Absit ut in republica populari quisquam tantus existat, cuius intercessionē alter acceptam iniuriā ferre cogatur, alter factā impunē ferat. Quod si mihi malefacere studes Eubule (quanquā ego deos testor, haud scio, quo merito meo) potes id quidem, & rempublicam geris: sed legibus quoduis à me supplicium exigito. Vtione tamen iniuriarum & contumeliarum, quibus ego sum contra leges affectus, noli me spoliare. Sin illo modo mihi te posse malefacere diffidis: iam hoc quoq; signum fuerit meæ probitatis, te, qui alios facile accusare soleas, nihil in me reperire quod crimineris. Audio porrō & Philippidem & Mnesarchidem & Diotimum Euonymēum, ac tales quosdā diuites et trierarchos, intercedere pro eo uelle, & deprecaturus à uobis ut ipsis id beneficium præstetur. De quibus nihil dixerim apud uos malum, ego etenim insanirem: sed quæ spectanda uobis, cum isti precabuntur, sint, & consideranda: hæc dicam. Cogitate Iudices, si (quod dii omen auertāt, neq; fiet) isti nunc cum Midia, & hominibus Midias similibus, rempublicā occuparent, & uestrū aliquis ē uulgo & plebeijs hominibus, in istorum quempiam commisisset, non talia qualia Midias in me, sed quiduis aliud, atq; in iudicium talibus hominibus refertum ingrederetur: quid uenig aut misericordiē impetraturū crederetis? Fortasse gratificarentur? Non certē plebeium quenquam intercedentem audirent, sed statim intonarent: Huncce inuidum, hunc pestilentem, hunc demum ita esse petulātem? ac efferrī animis, cui uita licere frui abundē esse oportebat? Ne igitur, Athenienses, in eos qui ita uobiscum agerēt, aliter uos animati sitis: neq; autoritatem istorum admiremini, sed uolmetipfos. Multa illis bona sunt, quæ possidere nemo eos prohibet. Ne igitur ipsi quoque uos libertatem, quam uobis communem possessionem leges præstant, possidere prohibētō. Nihil acerbum aut graue Midias patietur, si eius facultates plebeiorum opibus, quos nunc infectatur, quos mendicos nominat, æquabuntur: & quæ nunc eum passim incedentem ad ferociam incitant, adimentur. Neque istos scilicet decet à uobis hæc precari: Ne secundum leges ferte sententiam, Iudices, ne opitulamini indigna passō, ne curate iusturandum: in nostram gratiam hoc facite. Hæc enim, si quid precabuntur, pro isto precabuntur, tametsi non eadem uerba usurparint. At si amici sunt, nec ferendū,

Eubulus De-
mosthenis ini-
micus.

Dilemma in
Eubulum.

ὄν ποσὸν ad
Eubulum.

In reliquos Mi-
dias defenso-
res.

Diuitum inso-
lentiā.

“

“

Inuidiosa exa-
gitatio depre-
cationum.

De suo quisq; liberalis. si Midias diues non sit, esse putant: ipsi cum primis pollent opibus, idq; nemo eis inuidet, pecuniam igitur illi de suo largiantur, ut & uos, quibus de rebus iurati sedetis iudices, illis de rebus ita pronuncietis, ut iustitia postulat: & isti de semetipsis, non cum ignominia uestra, largiantur. At si diuites isti pecuniam negligere aut amittere nolunt, qua fronte uos iurisiurandi religionem negligetis? Opulenti multi, conspiratione inita, Athenienses, opinionis etiam & autoritatis aliquid propter diuitias consecuti, procedunt uos rogaturi. Horum nulli me, o Athenienses, condonetis: sed quemadmodum isti, suis quisque commodis & Midiae student: ita uos uobis ipsis & legibus, & mihi ad uos confugienti, studete, & hanc sententiam, in qua nunc estis, retinere. Nam siquidem, Athenienses, tunc cum ego quererem, re audita populus Midiam absoluisse: non perinde graue uideretur. Nam & non esse factas illas iniurias, & nihil ad festum attinere, & multis alijs modis quispiam se consolari potuisset, nunc hoc etiam omnium acerbissimum mihi accideret, si uos omnes, qui statim admissis delictis, tantam iracundiam & acerbiteriam atq; molestiam pra' uobis tulissetis: ut Neoptolemo & Mnesarchide & Philippide, & quibusdam ex isto ualde locupletum grege, & a me & a uobis cotendentibus, clamaretis, uos non condonatuuros, & aggresso me Blepæo mensario, ita exclamaueritis, quasi ab eo pecuniam accepturus essem, ut ego, Athenienses, pallium uestro tumultu perterritus, abiicerem, & propemodum nudus in tunica astarem, dum illum, qui me trahebat, fugiebam: & deinde obuiam euntes, Vide sis, ut persequaris iudicio nefarium istum, neque cum eo transigas: obseruabunt te Athenienses quid facturus sis, & eius generis alia, dictitantes. Postquam igitur suffragio decretum est, id factum esse contumeliā, & in templo, qui huic cognitioni sunt praefecti, sedentes pronunciarunt, tum demum uos absoluetis? Minime gentium. Turpissima enim omnia, in re insunt. Neq; uero ego sum ita meritis de uobis, cum praesertim, Athenienses, hominem acculem, qui est & uidetur uiolentus, & contumeliosus, qui in celebri ludorum conuentu petulantiter deliquit, qui contumeliae suae testes fecit non modò uos, sed Graecos etiam omnes qui spectatum aduenerant. Audiuit populus istius facinora. Quid igitur pra' iudicio damnatum uobis tradidit. Quare uestra cognitio nec in obscuro fieri, nec latere potest, aut effugere disquisitionem hominum, quid nam re apud uos actitata decreueritis. Quod si poenas infligetis, uidebimini prudentes & boni uiri, & improbis infestis: sin dimiseritis, aliqua alia re superati. Neq; enim ob ciuile aliquod delictum, nec ut Aristophon, coronis redditis accusationem dissoluit, sed propter contumeliam, & quia nihil eorum quae fecit, corrigere potest, in iudicio uersatur. Vtrum igitur hoc factò praestabat eum statim, an uero nunc puniri? equidem nunc arbitror, commune enim est hoc iudicium, & omnia facinora de quibus accusatur, communia sunt. Praeterea non me uerberabat, Athenienses, solum iste, neque contumelijs impetebat, animo & cogitatione sua, tum cum faceret ea quae faciebat: sed omnes quotquot puter aliquis, se minus quam ego me, ulcisci posse. Nam quod non omnes uerberibus aut contumelijs afficiebamini in aedilitate, hoc utiq; nostis, uos nec aediles omnes simul esse, neq; posse quemquam uos simul omnes una manu malè tractare. Sed cum unus, cui facta iniuria

Non posse Midiam absolui sine iudicium ignominia.

Iniuria Midiam non pertinere ad omnes infirmiores.

iniuria est, poenas non sumpserit: tum unūquemq; expectare oportet, se proximum fore ipsum qui sit iniurijs afficiendus, ac proinde talia non negligenda sunt, nec expectandum eò usque dum simili clade prematur, sed longè antè praecauendum. Odit Midias fortasse me. Vestrū uero quēq; alius quispiam. Num igitur concesseritis, ut infestus ille, quisquis sit, pro libidine sua uestrum quemuis ita tractet, quemadmodum iste me tractauit: equidem non opinor. Proinde me quoq; ab istius insolentia defendite. Saltem hoc uidete, iam statim ubi iudicium surrexerit, unusquisque uestrū, alius fortasse maturius, alius serius domum reuertitur, nulla re sollicitus, neque respectans aut metuens quicquam, siue amicus sibi, siue inimicus obuiam detur: neque porro utrum magnus an paruus, robustus an imbecillis, neque denique tale quicquam. Cur uero isthuc? quia hoc, animo suo nouit, hoc fidit, atque fretus est re publica, se a nemine trahendum, aut exagitantum, aut uerberandum esse. Ad quam igitur securitatem itis ipsi, non prius ea mihi confirmata, uadetis? Qua spe igitur aut expectatione talia passum superesse ac uiuere oportebit, si nunc uos me negligetis? Achercule, dicet aliquis, bono animo es: nihil enim in posterum tale tibi fiet, quid uero si fiet? tum irascemini, cum aequis animis nunc feratis? Nequaquam, Athenienses: ne destituite neque me, neque uosmetipsos, neque leges. Nam illud ipsum si considerare & indagare uoletis, quare qui è uobis, suis quique temporibus ius dicitis, sacrosancti sint, & omnes ciues in sua potestate habeant, siue ducenti siue mille, siue quotcunque tandem iudices publice sint delecti: reperietis, non id eo fieri, quod soli, ex reliquis, armis insignes & instructi, aut coporibus leuissimis & ualentissimis praediti sint iudices, aut aetate florentissimi, aut uilla re denique simili: sed quòd legibus ualent. At legum uis in quo est? Vtrum in eo, si quis uestrū affectus iniurijs exclamarit, ut ipsae accurrant, & praesentia sua opulentur? non, literae enim sunt, & scriptura constant, neq; hoc facere possunt. In quo igitur earū uis est? Si uos eas confirmabitis, & semper ratas exhibebitis omnibus earū opem implorantibus. Ita & leges per uos firmæ sunt, & uos per leges. Haec igitur ita sunt defendendae, ut seipsum unusquisq; defensum ab iniuria uelit. Legumq; uiolationes pertinere ad omnes sunt existimandae, in quocunque tandem deprehendantur, neq; obita munera, neq; homo ullus, neque calliditas ulla reperiri, aut quicquā aliud debet, quod legum uiolatorē a dandis poenis eripiat. Qui è uobis istum Bacchanalibus in theatrū ingredientē spectabatis, exhibebatis, quamuis nihil adhuc è me de eo audissetis: id tamē quod est odij signū, faciebatis. Priusquā igitur factū coargueretur, irascebamini: laesum ad iniuriam ulciscēdam hortabamini: applaudebatis, cum eum apud populum deferre. Postquam uero conuictus est, & confessu populi in templo factò, pra' iudicio damnatus, & alia nefarij istius facinora insuper sunt in lucem producta, & uos sorte ad iudicium estis delecti, & in manu uestra est, ut solo suffragio conficiatis omnia, nunc dubitabitis mihi opulari, populo gratificari, caeteros modestiores facere, & id consequi, ut ipsi deinceps extra omnem periculi metum securè uiuatis, edito in istum exemplo, quo reliqui moueantur? Itaque cum propter omnia supra dicta, tum ue-

Custodienda securitas.

Iudicium auctoritas sua in legibus.

Legum auctoritas posita in seruitate iudicium.

Pra' iudicium populi denuo incutit.

ro maximè propter deum, cuius iste festum nefario scelere polluit, sancta & iusta sententia lata, istum condemnate.

LIBANII ARGUMENTVM ORATIONIS IN ANDROTIONEM, uiolatarum legum reum.

Vo fuerunt Athenis senatus: alter perpetuus, Areopagiticus, qui de cædibus uoluntarijs, et uulneribus, et alijs similibus rebus iudicaret: alter, qui rempublicam administraret. is quotannis mutabatur, ex quingentis uiris constans, qui essent ætate senatoria. Lege autem quadam ei senatus triremes fabricaretur. quod nū fecisset, eos donum à populo petere, eadem lex uetabat. Nunc igitur cum senatus triremes non fecisset, Androtion, qui plebiscito senatum corona donari iusserat, uiolatarum legum reus agitur. Nam duo eum inimici accusant, Euctemon et Diodorus: quorum ille primas causas partes, hic posteriores agit, et perorat causam hac oratione. Dicunt autem accusatores, primum sine autoritate senatus factum esse decretum. Cum enim lex iuberet, ne prius ad populum ferretur decretum, quam senatus probatum esset: Androtionem contra eam legem, sine consilij iussu decretum hoc ad populum retulisse. Deinde legi illi esse contrarium, quæ uetet senatum, non factis triremibus, petere præmium. Si enim petere sit interdictum, constare, nec dare concessum esse. Atq; hæc leges ad rem attinent. Afferunt autem et contra personam duas, unam de impudicitia, alteram de ærarijs: et asserunt, Androtionem utraq; ignominiosum esse. Nam et protulisse corpus suum, et patrio ære alieno esse obstrictum reipublicæ.

ALIUD ARGUMENTVM.

Varij suere magistratus apud Athenienses, quorum alij sorte, alij suffragio, alij delectu creabantur. Sorte, qui sortitò legebantur, ut iudices: suffragio, qui populo suffragante, ut imperatores: delectu, qui deligi solebāt, ut ædiles. Senatus igitur quingentorum ex his erat qui sorte legebantur. Quingentorum autem diximus ad discrimen Areopagitarum. Qui tribus à se inuicem rebus maxime distinguuntur: eaq; primum, quod quingenti publica negocia curabant: Areopagite capitalia duntaxat. Quod si quis dicat, etiam Areopagitas curasse publica: respondemus, cum maxima necessitas incidisset, eos publicis de rebus cõuenisse. Alterum discrimen est: quod senatus quingentorum sub certum numerum cadit, Areopagitarum incertus est. Ut enim quidam oratores dicunt, Thefmothetæ à græcis dicitur, de impudicitia iudicabant, erant et alij tres, unus Eponymus, cuius nomine fasti signabatur: alter rex, qui curæ pupillorum præerat, et uiolatam religionem iudicabat: tertius Polemarchus, qui rem bellicã administrabat. Thefmothetæ annu duntaxat magistratu fungebantur, quæ priusquã iniret, in omnè eorum uitã antea cõtinuè inquirebatur: qui si in omnibus integri cõperiebantur, cum annu imperabant. Post finito anno, iteru de eis iudiciu fiebat. Quod si cõstabat, eos eo quoq; tẽpore probè sanctos officio, in senatu allegebantur Areopagitari, quoru hac de causa certus non erat numerus: sin malè se gessissent, eijciebatur. Tertiu discrimen est, quod quingentoru senatu quotannis succedebatur: Areopagitis successores non dabantur. Nisẽ quis enim grauer deliquisset, non eijciebatur. Quia uerò propositu nobis est, non de Areopagitis, sed de quingentis disserere: cognoscendũ est, quo pacto imperarint. Sciendũ, non supputatos esse menses ab Atheniẽsib; ad cursum solis, ut à nobis, sed ad lunæ cursum. Nam si solẽ spectes, habet annus dies CCC LXV. Vnde fit ut menses habeat dies tricenos et trientẽ. Decies enim XXX faciũt CCC, bis XXX faciũt LXX. Restãt V. Triẽs duodenarij est quatermio. Reliquus est unus dies * unius diei pars duodecima est duodecim, sed ad lunæ cursum annus habet CCC LIII dies. Vnde fit, ut menses cõstet dieb; uicẽs nouenis et semisse. Decies enim uiginti sunt CCC, bis uiginti XL. Decies nouẽ XC, bis nouẽ XVIII, semisis duodenarij est semio. Itaq; in uniuersum sunt dies CCC LIII. ad cursum aut solis defunt dies XI, quos Atheniẽses tertio quoq; anno coniungentes, mensem faciũt intercalare tricenũ triũ dieũ. Cõtinet igitur annus ad Lunæ cursum CCC LIII dies? Ac duos dies Attici uocabãt ἀρχαί γεραίαι, hoc est conitiales, * quib; interregnu erat in Attica, et magistratus designabatur. Quingenti igitur illi CCC LIII dies in magistratu erant. Sed quia multi erãt, et negocia nõ expeditẽ succedebãt, decurariũ sese pro tribuũ numero, ut singulæ decuriæ quinquagenos continerẽt. Hos enim unaquæ que trib; designabat. Vnde fiebat, ut quinquageni illi tricenos quinos dies reliquis imperarent. Hi enim XXXV dies sunt decima anni pars. decies enim XXX sunt CCC, decies V sunt L. Cum aut ipsi etiã quinquageni plures essent, quam ut commodè simul magistratu fungerẽtur: illi * decem sortitò unũ septidui diem: similiter et reliqui suum quisq; diem imperabant, donec septem illi dies completerentur. Ita fiebat, ut tres è numero magistratuum non imperarent. Vnusquisq; autem magistratus uno die uocabatur ἐπιστάτης, hoc est, præfectus. Cur uerò uno tantum die imperabat? Quia claus arcis ei credebatur, et omnis pecunia ciuitatis. Ne igitur regnum

Triplex ratio creandorum magistratuũ. Senatus Areopagiticus & quingentoru.

Πολεμικὸν, fortasse legendum μετοικων, qui curabat inquilinos. Δεσποτικὴν, Attici anni ratio.

δωδεκάτου (legitur et δώδεκα) ἢ τῶν μῶν δώδεκά ἔστι. οἱ αἰεὶ ἀρχαῖ ἢ ἰσθμιαὶ. Distributio & ratio imperandi senatus quingentoru οἱ δέκα καὶ ἑλπίου μῶν ἢ ἰσθμιαὶ.

regnum affereret, unius diei magistratum esse uoluerunt. Sciendum autem est, quinquagenos illos uocatos fuisse πρυτάνεις, quasi curiones dicas: denos πρῶτοβυβας, hoc est, præsides, siue proceres: unum illum ἑπίστατην. Accedendum iam est ad propositam nobis orationis argumentum. Moris erat, ut senatus quingentorum accepta è publico pecunia, nouas triremes fabricaretur. Lege item iubebatur senatus, si populi approbationem in surge do munere senatorio meruisset, corona donari. Is igitur senatus de quo loquimur, quanquam accepta ex ærario pecunia, triremes non fecerat: tamen cum in cæteris omnibus bene se gessisset uideretur, Androtion orator, eius ordinis patronus, decretum fecit, ut senatus corona donaretur. Id decretum ut contra leges factum, Euctemon et Diodorus inimici Androtionis, arripuerunt. Status igitur negocialis est, scripto constans: et considerationem habet futuri temporis, an hoc faciendum sit, an hoc dandum sit, nec ne? Et quoniam ad statum orationis intelligendum, probationum cognitio prodest, age in accusatorum argumenta primum inquiramus. Euctemon igitur et Diodorus quatuor legibus decretum reprehendunt, quarum prima est: Decretum sine autoritate senatus, ad populum ne ferunt. Cum enim populi multitudo magna esset, sæpeq; deciperetur, non animaduertens an in decreto fraus aliqua lateret: primum in senatum quingentorum mittebatur, qui indagabat, an aliqua noxa aut fraus in eo lateret, et sic ad populum ferebatur. Decussit igitur eum, decretum senatus proponere in primis, nõ autem proposuit: quia enim * recens magistratum inierat senatus, ueritus fuit, ne dissensio oriretur. Quisq; enim antecessorem suum rem malè gessisse ostendere cupit. Altera lex: Senatus qui triremes fecerit, præmium postulat. Tertia lex: Qui pudicitiam protulit, à republica gerenda abstinet. Androtion igitur homo flagitiosus, abstinet à republica. Quarta lex: Qui multam nondum soluit, in republica ne uersetur. Quam tu Androtion cum nondum solueris, in republica uersari non debes. Tam et rei defensionem explicemus. Androtion igitur primæ consuetudinem opponit. Ait enim obtinuisse consuetudinem, ut decreta sine autoritate senatus ad populum ferantur. Secundæ legi alian legem et ipse obijcit, quid iubeatur senatus, si bene functus officio uideatur, pro concione corona donari. Reliquas duas exceptione oppugnat, asserens, iam non esse de eis disceptandum. Quidam ita tractarunt hanc orationem, ut ad negocialem legum contrarietatem referrent. Etiam hic, inquit, duæ leges inter se pugnant ex circumstantia, quarum altera uiolata est, propter alterius confirmationem. Respondemus, in negociali constitutione, cum de contrarijs legibus agitur, neutram uiolari, sed considerari utram uiolari oporteat. In præfenti autem causa aliter fieri, quoniam una lex uiolata sit, quæ uetet, senatus triremibus non factis petere præmium. Id uerò proprium non est negocialis constitutionis ad leges contrarias comparate, sed legum contrariarum duntaxat. Sciendum autem est, cum duo sunt accusatores, quorum alter est natu maior, ei honoris gratia primas in agendo partes tribui, sicut et hic Euctemon, ut senior, primo loco dicit. Recitauit autem principium et causæ diuisionem, et partem etiam confirmationis. Sed Diodorus, homo indoctus, à Demosthene accepit præsentem orationem: estq; deuterologia, et ea continet quæ Euctemon prætermisit. Hæc oratio post Philippicas prima est publica. Fateatur autem accusator inimicitias, ut qui hac accusatione sibi olim factas iniurias ulciscatur. Ne uerò uideatur solus, ut inquietus, accusare alium etiam læsum esse ostendit. Priore enim loco dixerat Euctemon, et deuterologia est Diodori oratio. Vnde etiam causæ cõstitutione, et diuisio prætermissa est. Sciendum autem, cum dissimulari odium potest, inficiandum esse, nos ex inimicitijs accusare. Cum autem simulas palam est, probabilis esse confiteri, ne in manifesto mendacio deprehendatur. Igitur legislator, inquit, mihi extitit Euctemon: eius autoritati pareo, imitor doctorem. Plena est autem humanitatis sententia illa, Si modò potero: neque enim dixit, omnino confido me penas de illo sumpturũ, sed dabo operam an forte possim.

Argumentu Androtionis orationis.

Accusatorum firmamenta.

Rei defensionem. Constitutio orationis.

Partes in dicendo.

Tempus. Odij cõfessio.

DEMOSTHENIS CONTRA ANDROTIONEM ORATIO, HIERONYMO Vuolsio interprete.

VEMADMODVM Euctemon, iudices, ab Androtione uexatus iniurijs, simul & reipublicæ consulendum, & semetipsum ulciscendum esse existimat: sic illud ipsum & ego facere conabor, si modò potero. Etsi autem Euctemoni multæ & graues contumeliæ contra omnes leges factæ sunt, et tamen ijs negocijs, quæ mihi facescit Androtion, sunt leuiores. Nam eum & pecunia spoliare per insidias, & honore uestro per iniuriam deturbare studeat. Me autem mortalium nemo rectò recepisset, si uos

Iustus sibi esse causas Androtionis accusandi.

Amplificatio per collationẽ.

Parricidij crimen.

Absolutio.

Propositio.

Androtionem nullā habere iustam defensionem.

Refutatio. De corona sine senatus auctoritate, senatus decreta.

Inuersio.

Legū auctoritas prauitati consuetudinis anteferenda.

Refutatio de lege uetate petere primum.

itius imposturis fidem habuissetis. Criminatus enim me est eius facinoris, quod nemo etiam æquo animo dicat, nisi istius per similis: patrem meum esse à me ipso interfectum. & in iudicium adduxit, atque impietatis reum fecit non me, sed patruū meum, in hanc sententiā: eum impiè facere, qui mecum cōgrederetur, tali scelere constricto. Qui si tum fortè damnatus esset, quis crudelius ab isto quàm ego tractari potuisset? Quis enim uel amicus, uel hospes meam consuetudinem non refugisset? Quæ ciuitas uspiam habitare secum passa esset hominem, in opinione tam nefarij sceleris perpetrati: nulla profectò. Ego autem quemadmodum in ea causa non paucis sententijs, sed ita luculentè sum à uobis absolutus, ut quintam iste partem suffragiorum non ferret: sic istum uestro præsidio, & nunc, & in omne deinceps tempus ulcisci conabor. Ac de priuatis negocijs cum dicere longè plura possem, omitam. Quibus autem de rebus & actis eius in republica nunc sententiam feretis, per quæ iste uobis non parum nocuit, quæque mihi prætermisisse uisus est Euctemon, quæque audiri à uobis præstat: ea paucis ut explicem, operā dabo. Ego, si obiecta crimina simplici aliqua ratione ab isto excusari posse apud uos uiderem, de ea nullam facerem mentionem. Nunc satis scio, nihil eum simplex aut æquum posse afferre: sed daturum operam, ut quibusdam præstigijs crimina eludat, & callidis atque improbis rationibus deceptos uos à causa abducatur. Est enim, Athenienses, dicendi artifex, et omnem in eo studio ætatem consumpsit. Ne igitur decepti eò adducamini, ut & contra quàm iuristurandi religio postulat, pronuncietis: & istū, quē multari multis nominibus equum est, absoluatis: attentè audite orationem meam, ut de singulis istius effugijs, me audito, rectè statuere possitis. Vna ratio ei est, quam artificiosam esse putat, de decreto sine senatus auctoritate promulgato. Lex, inquit, est, si senatus ita suū munus administrarit, ut præmio dignus esse uideatur: præmium id à populo senatui esse dandum. Hoc rogauit, inquit, præfectus, populus suffragia tulit, uisum est: nihil, inquit, hic opus est senatusconsulto. Ex lege enim illa fiebant. Ego uerò contrarium esse uerum sentio, & uos mihi assensuros arbitror: de his rebus senatusconsulto proferenda esse solis, quæ iubentur legibus. Nam ijs de rebus, de quibus leges nullæ extant, prorsus nihil est discernendum. Dicet autem, omnem, qui ullo unquam tempore fuerit, senatum, ad hunc modum accepisse præmia, qui unquam à uobis acceperit, nec de ullo unquam factum esse senatusconsultum. Ego uerò eum haud uera prædicare arbitror, ac potius compertum habeo. sed ut maximè hoc uerum sit, si lex contrarium iubet, non utique quia prius sæpe peccatum est, propterea uetera peccata nouis nunc cumulanda sunt: sed contra, nunc à te primò est auspicandum, ut alij iussu legum talia facere cogantur. Tu igitur ne dicas hoc, sæpe esse factum: sed illud, decuisse ita fieri. Neque enim, si quid unquam aliter quàm leges iubent, factum est, idque tu incitatus es, propterea iurè absoluèris: sed potius condemnaberis. Ut enim si quis illorum olim damnatus esset, tu ista nō scripsisses: ita si tu nunc pœnas dederis, alius non scribes. De lege autem quæ manifestè uetat, ne senatus triremibus nō factis, præmium petat: operæ precium est audire, quid loco excusationis sit allaturus, et spectare hominis impudentiam

puidentiam ex ijs quæ dicere instituet. Lex, inquit, non sinit senatum petere præmium, nisi fecerit triremes: Fateor. Nusquam autem uetat populum dare. Ego uerò si dedissem postulanti, legi fraudè fecissem. at si nullam in toto decreto de nauib. feci mentionē, sed alia quædam recenseo, propter quæ senatum corona donem: quo pacto legem uiolauit? Neque uerò difficile uobis est, illa iustis rationibus refutare: primū præfides senatus, & qui sententias comprobatur, præfectum, rogasse, & dicendæ sententiæ ius fecisse cui nā uideret senatus ita munere suo functus, ut ei honos haberi deberet, cui nō. Atqui de ijs qui non petunt, nec accipere postulant, prorsus ne rogari quidem conueniebat. Præterea cum quibusdam de rebus Midias accusaret senatum, & alios quosdam, surrexerunt senatores, & precati sunt, ne sibi præmium eriperet. & hæc uobis iudicibus ex me audire nihil est opus, cum ipsi coram uideritis, quid apud populum actum fuerit. Quare si senatum petiisse negarit, sic occurrere. Iam illud etiam ostendam, non permittere legem, ut populus præmium det senatui triremibus non factis. Hac de causa, Athenienses, ad hunc modū lata lex est, ne senatui liceat triremibus nō factis postulare munus, ut ne populo persuaderi, aut fucus fieri possit. Neque enim legislator in potestate oratorum rem esse oportere censuit, sed quod tribui & iustum & populo utile esset, lege definitum esse oportere. Triremes non fecisti: ne igitur postula præmium. Cum autem petere non sinat, non ne dari uehementer uetat? Iam illud etiam excutiendum est, Athenienses, cur tandem, etiam si cæteris in rebus omnibus senatus præclare se gesserit, neque de eò quæri quisquam possit, triremes autem non fecerit, præmium non liceat postulare? Inuenietis enim hoc in populi esse præsidium institutum. Arbitror enim refragaturum esse neminem, quin quicquid uel bonum uel diuersum (ne quid ominosum dicam) reipublicæ cōtigerit, aut nunc etiam sit: triremium uel copia, uel inopia contigisse. cuius generis multa referri possent & uetera & recentia. Quod uerò est omnibus audiētibus notissimum, eos qui propylæa illa & Parthenonē extruxerunt, & fana cætera omnia è spolijs Barbarorum exornarunt, quæ omnes laudi nobis ducimus, merito: hos inquam audiuistis profectò deserta urbe, et in Salamine conclusos, eo quod triremes haberent, & omnes suas opes, parta nauali uictoria, atque reipublica conferuasse, & in cæteris Græcos multa & magna beneficia contulisse, quorum memoria nulla uetustas obliterabit. Sed illa quidē antiqua & uetera. Quod autē uidistis omnes, id dicam. Scitis uos nuper Eubœensis intra triduum opem tulisse, & Thebanis isto fœdere abeundi fecisse potestatem. Nunquid autem id tanta celeritate confecissetis, nisi naues recentes habuissetis, quibus opem tulissetis: ne potuissetis quidem. Multa cōmoda commemorari possent, quæ reipublicæ è recta triremium instructio ne contigerunt. Iam è neglecta quantæ calamitates? Ac cætera omittam. In Decelico autem bello, (ex antiquitate enim unum exemplū quod uobis omnibus quàm mihi notius est, proferam) cum respublica multas & magnas clades accepisset, maiores nostri deditioem non antè fecerunt, quàm classem amississent, & quorsum attinet recedere uetera: Prostromo enim bello Lacedæmonio, cum naues posse mittere nō uideremini, scitis ut animata fuerit

Petere. Dare.

Non licere dare senatui præmium, non factis triremibus.

Quantum momenti sit in triremibus.

Salamina uictoria.

Euboica uictoria.

Decelica clades.

Pax Laconica

fuerit ciuitas: scitis ut eruum uenale fuerit, ut autem misistis, eam uos impe-
trasse pacem, quam uoluistis. Iurè igitur Athenienses, cum in utramque par-
tem triremes tantum momenti habeant, hunc terminum senatui statuistis,
utrum is debeat accipere præmium nec ne? Nam si res cæteras omnes rectè
administrallet, per quas autem res ab initio illas & parauimus, & nunc tue-
mur, eas non fecisset, triremes dico: nihil illæ prodesse. Summa rerum e-
nim populo in primis, et incolumitas facta tecta præstanda est. At iste eò ue-
nit, ut licere sibi existimet, & dicere et scribere quicquid libitum fuerit: ut se-
natum, qui & cæteris in rebus ita se gessit, ut auditis, & triremes non fecit,
præmio affici decreto iusserit. Atque hæc non pugnare cum lege, nec ipse di-
cet, nec uos credetis. Sed audio eum huiusmodi quiddam apud uos dictu-
rum, non stetit per senatum quo minus triremes conficerentur, sed quæ-
stionem naualium fabricum fugam capisse quatuor talentis cum dimidio
ablatis, atque ita calamitatem fuisse in causa. Ego uerò illud ipsum demiror,
primum, si postulat ut propter aduersum casum, senatus corona ornatur.
Nam rebus prosperè gestis, huiusmodi honores putauit esse propositos. De
inde illud etiam uobis dicam: Nego esse iustum utrumque dici, non contra le-
gem donum esse datum: & non stetit per senatum quo minus triremes cu-
rarètur. Nam si præmium senatui etiam non factis triremibus est dandum,
quorum illud dicere attinet, per quæ steterit, quo minus factæ sint? Sin nõ
licet, qui magis siue per hunc, siue per aliū steterit, senatū accipere coronam
decurit: Præterea, istiusmodi uerba, ut mihi uidetur, uobis optionem dant,
utrum existimetis excusationes & uerba uobis esse audienda hominum in
nos iniuriorum, an naues possidendæ? Nam si uobis iste ita satisfaciens, per-
spicuum erit cui libet senatui, probabilem causam esse ad uos afferendam,
non triremes faciendas. Eo pacto & pecunia consumetur, et uos naues non
habebitis. At si, ut lex iubet, & uestrum iusurandū postulat, acriter et in uni-
uersum causas sustuleritis, & propter non factas triremes præmium nega-
ueritis: omnes, Athenienses, factas triremes uobis tradent, ubi uiderint cæ-
tera omnia fuisse apud uos lege infirmiora. Neminem autem mortalium al-
ium in causa esse, quo minus triremes factæ sint, id quoque perspicue osten-
dam. Senatus enim lege sublata, istum sibi patronum creauit. Iam quod ad
impudicitiam attinet, respondebit, nos esse iniurios, & falsa in se maledicta
iācere ait: nobis, si uera esse illa consideremus, ad Sexuiros fuisse ueniendū,
ut ibi de mille drachmis periclitaremur, si calumniari uideremur. nunc nos
fucum facere, qui crimina & inania maledicta conquiramus, & uos obtun-
damus, ad quos ea cognitio non pertineat. Ego uerò censo illud primum
cum animis uestris esse cogitandū, multo maximū esse discrimen inter con-
uiciū atque crimen, et probationē. Crimen enim est, si quis nudis uerbis usus,
orationi suæ nullis argumentis fidem facit: probatio, si quæ dicit, ea etiam
uera esse ostendit. Necessè igitur est eos qui probant, aut argumentis niti,
per quæ rei ueritatem uobis declarant: aut coniecturas afferre, aut produ-
cere testes. Neque enim in quibusdam fieri causis potest, ut in rem præsentem
ducamini: sed si quis eius generis aliquid ostenderit, semper uos iustam ue-
ritatis habere probationem iurè creditis. Nos igitur non probabilibus uer-
bis, aut

bis, aut argumentis, sed à quo maximè poenæ expeti possunt, eo ostēdimus:
uirumque adducimus, qui tabellā nobis exhibuit, qua istius antea acta uita cō-
tinet, qui suo periculo testimoniū dicit. Itaque si hæc conuiciū & crimē esse di-
cit, uos probationē esse putabitis: quæ uerò iste facit, conuiciū & crimen. Cū
autē ad Sexuiros rem fuisse deferendā dicit, sic existimabitis: nos & id factū
ros, & nūc hac de lege cōuenienter loqui. Nā si te alterius criminis reū, hoc
nomine accusarem, causa tibi esset cur egrè ferres. Sed si in hoc iudicio de
uiolatione legū agitur, leges autē istis moribus præditos nec legitima decer-
nere patiuntur: nosque ostendimus, istum non dixisse tantū contra leges, sed
uixisse etiam aliter quàm leges sinunt: ea ne de lege nihil dicatur, per quam
hæc probantur: Illud etiā cognoscendum uobis est, Solonē harū legū auto-
rem, & aliarū ferē omnium, longè alium, quàm iste sit, legislatorem, non uno
modo scelerū poenas ijs qui uolūt, expetere permisisse à facinorosis, sed mul-
tifariā. Norat is nimirū, non posse fieri, ut omnes ciues ex æquo essent aut e-
loquētes, aut cōfidentes, aut moderati. Quod si ita sanxisset leges, ut mode-
ratis sumpsisse poenas satis esset: multos impunè fore improbos censuit. si
uerò ut confidentibus, & eloquētibus: fore ut homines imperiti & rudes, non
possent eodē quo illi modo, poenas sumere. Ac quū autē esse censuit, ne cui,
pro sua cuiusque facultate, exigendæ poenæ ius negaretur. Id autē fieri quā po-
tuit: si multas uias per leges muniret, ad facinorosos inuadendos. Veluti in
furto: firmus es, & teipso fretus: abduc in carcerem, sed mille drachmis peri-
clitaris. Infimior es: Nouemuiris indica, illi facient. Id quoque formidas: accu-
sa. Non tibi fidis, & pauperior es quàm qui mille drachmas soluas: furti age
apud arbitrum, & extra periculum eris. Neutrum horum placet: accusa. Eti-
am hoc reformidas: defer, hæc omnia diuersa sunt. Eodem modo & in cau-
sa uiolata religionis licet abducere in carcerem, accusare publice, causam ap-
ud Eumolpidas agere, proponere apud Regem. Eodem modo in cæteris
ferē uniuerfis. Si quis igitur maleficum esse se non diffiteatur, aut impium,
aut cuiuscunque tandem criminis de quo accusetur fontem: sed propterea
se absolui postulet, ac si in carcerem abductus fuerit, dicat, diem apud arbi-
trū dici licuisse, & accusari se decuisse: Si apud arbitrum reus fuerit, in carce-
rem se fuisse abducendum, ut accusator mille drachmis periclitaretur: ridi-
cula res illa profectò fuerit. Nam qui aliquid non fecit, ei non de forma iudi-
cij est disputandum, sed in fontem esse se, ostendendum. Eodem modo &
tu Androtion, ne propterea poenas dare recuses, si prostituta pudicitia de-
cretum facis, quod nobis & apud Sexuiros in te datur actio: sed aut non fe-
cisse te ostende, aut poenas da, qui moribus istis aliquid decreueris. Neque
enim tibi fas est. Quod si te non ijs omnibus, quæ legibus conceduntur, ra-
tionibus ulciscimur, gratiam habeto nobis de ijs quas prætermittimus: nõ
propterea te profus in fontem haberi postulato. Operæ precium porro est,
Athenienses, diligenter inquirere & spectare, quantæ curæ Soloni fuerit, hu-
ius legis auctori, in omnibus, quas sanxit legibus, Respublica: & quāto de hac,
quàm ijs de rebus quæ legibus continentur, magis sollicitus fuerit. Quod
cum ex alijs multis legibus perspicit, tum uerò ex hac, qua uetat, ne ijs qui se
prostituerunt, in publico uel dicant, uel decernant. Illud enim uidebat, cum

De Sexuiros

Varie ulciscit
di facinorosos
rationes.Amplificatio
criminis impu-
dicitie.3 Refutatio,
de fuga quæ-
stionis.4 Refutatio,
de impudicitia.ἐλεγας δὲ
πεμπησιων, ἐ-
κόντων, μωρ-
τηριων.

multis è populo dicere liceret, eos tamen non dicere. Quare id graue nõ ducebat, alioqui multa potuisset, si punire uoluisset istos, grauiora cõstitueret, sed non hoc ei fuit propositum: sed hæc propter uos & rempublicam interdixit. Norat enim, norat, flagitiosæ uitæ hominibus eam rempublicam esse aduersissimam, in qua omnibus eorum proferre probra liceret. Ea uerò quæ est, popularis. Non igitur tutum putauit, si quando accidisset ut istis temporibus multi existerent homines cum eloquentes & confidetes, tum talibus probris & malis referti. Fieri enim posse, ut illorum impulsu populus multum delinqueret, atq; adeo aut ipsi popularem abrogare omnino statum conarentur, (nam in oligarchijs, etsi aliqui multo flagitiosius Androtione uixerint, magistratibus maledicere nõ licet) aut ad summam improbitatem impellerent populum, ut ipsorum esset quam similitus. Prorsus igitur istud hominum genus à consilijs exclusit, ut ne populus ab eis deceptus delinqueret. Quibus bonus iste uir neglectis, sibi non tantum dicendum & decernendum esse censuit, cum non liceret: sed & contra leges ea esse faciendâ. Iam quod ad eam legem attinet, qua quod pater eius fuit ærarius, & multam reipublicæ non soluit, isti nec habere conciones, nec facere decreta licet: sic ei respondere poteritis, si dicet, nomen suum à nobis si ille deferendum: Tum nos id esse facturos, non mehercule nunc, cum ei aliorum facinorû ratio reddenda erit, & cum id ex lege conueniet. Atq; adeo nunc ostēdimus, nec ea quæ alijs licent, permissu legis tibi licere decernere, aut igitur patrem tuum non fuisse ærarium, id ostēdito: aut è carcere nõ profugisse, sed soluisse pecuniâ. Quæ si ostendere nõ poteris: lege prohibente, fecisti decretum, hæredem enim te lex constituit paternæ ignominie. Cum autem ignominiosus sis, nec uerba facere, nec decernere tibi licet. Ac de legibus, quas in medium attulimus, si quid afferre fuci, uosq; seducere instituerit: hæc uobis esse tenenda, quæ recenſui, arbitror. Sunt autem ei & de cæteris orationes, ad uos decipiendos bellè comparatæ; de quibus uos prius audire præstat, quarum una talis est, ne Quingentos uestrorum ciuium præmio spoliatis, aut ignominia afficiatis: illorum agi causam, non suam. Ego uerò, si illos duntaxat spoliaturi, reipublicæ autem nihil commodaturi essetis: non uobis autor essem, ut magnopere contenderetis. sed si eo facto ciues amplius decies mille meliores facturi estis: quanto puchrius est efficere ut tam multi boni sint, quam iniuste gratificari quingentis? Dicere autem possum negocium hoc non esse totius senatus, sed quorundam qui sunt autores malorû, & Androtionis. Cui enim opprobrio est, si tacente ipso, & nihil scribente, ac fortassis nec curiam frequentante, senatus coronam non acceperit? nemi nisi fanè: sed eius qui decernit, et res administrat, et quæuis senatui persuadet. propter hos enim in obeundo munere senatorio se corona indignos præbuerunt. Sed tamen ut maximè totius senatus causa agatur, quanto uobis eum cõdemnare sit utilius, quam non, spectate. Nam si absoluetis, in manu oratorum erit senatus: sin damnaueritis, in populi potestate. Nam si multitudo uiderit, hunc senatum propter improbitatem oratorum, corona esse priuatum: non illorum libidini negocia committent, sed ipsi ea suadebunt quæ sunt ultissima. Quod si fiet, uosq; à uetere illa factione & conspiratione

Resutatio de multa non soluta.

Non si quinque peccarint, propterea eis parcendum esse.

Translatio culpe à senatu in Androtionem.

Collatio, quæ præstat dånari senatum quam absolui.

spiratione oratorum recesseritis: uidebitis Athenienses, omnia fieri quæ oportet. Quare ut nullam ob aliam, hæc certè de causa sunt condemnandi. Iam illud alterum, quod uos latere non oportet, audite. Prohibet fortassis, & senatum defendet Philippus & Antigènes, & rescriptor, & quidam alij qui illic unâ cum isto, sua senatum autoritate rexerunt, & horum malorum sunt autores. Omnes igitur uos intelligere debetis, eis prætextum esse defensionis, adiuuare senatum: sed reuera de se laboraturos, & de rationibus rerum gestarum, quæ ipsis reddendæ erunt. Sic enim habet: si reos istos absolueritis, omnes rem factam habebunt, & nemo eorum pœnas ullas dabit. Quis enim porro damnet illos, si uos senatum, cuius illi patroni fuerunt, corona donaueritis? Sin damnaueritis, primum è iuristurandi religione pronunciabitis, deinde, in referendis rationibus istorum singulos prehenſos, si quis uobis deliquisse uidebitur, eum punietis: qui non, eum tum absoluetis. Ne igitur sic eos audite, ut qui senatus & populi causam agant: sed irasci mini, ut ijs qui suæ impunitatis gratia uos decipiant. Archiam præterea Cholargenem existimo (nam & is anno superiore senatorè egit) ut hominem lenem, deprecaturum, & eis patrocinatorum. Ego uerò in hunc ferè modum Archiam audiendum esse cenſeo: interrogetur, an quæ senatui crimini dantur, rectè esse facta putet, an perperam? Si responderit, bene, non iam ut uir bonus erit audiendus: sin male, cur ad ea conuiere uoluerit, quum se bonum esse uirum profiteatur? Rursus eum interrogate, Quod si se aduersatum esse, neminem autem auscultasse dicet: absurdum profecto erit, nunc eum ab eo defendi senatum, qui optimis eius monitis non obtemperarit, sin tacuisse: an non iniurius est, si cum à peccatis detertere liceret, non deteruit: nunc autem dicere non dubitat, eos corona donandos, qui tot mala perpetrarunt? Arbitror autem Androtionem nec illud omitturum: hæc omnia sibi propter tributa accidere, quæ se uestro nomine à paucis exegisse dicet, qui magnum ex alienum impudenter retinuerint: & eos accusabit (quod quid est factu facilius?) qui tributa non pependerunt: & dicet, omnem impunitatem propositum iri ijs qui tributa non pendunt, si ipse cõdemnetur. Vos autem primum illud, Athenienses, cogitate, uos non de illa re sententiam laturos: sed de eo, an decretum legibus consentaneum fecerit. Deinde, nullo esse modo ferendum, ut quiritur ipse à nonnullis iniuriam reipublicæ fieri, atq; ipse maiores iniurias sibi condonari postulet. Longè enim haud dubiè facinus est grauius decreto uiolare leges, quam non pendere tributum. Verum tametsi constaret, isto condemnato, neminem aut collaturum aut exacturum esse tributum, ne sic quidem esse absoluendum, hinc cognoscetis. Vobis à tributis Nausinico prætoris imperatis, quæ circiter trecentorum talentum, aut paulo plus fuerunt: quatuordecim talenta defuere: quorû iste septem rededit, sed ego pono, redegisse omnia. Ad eos igitur qui ultro numerant, non egetis Androtione: sed ad cessatores. Diligenter igitur uobis est nunc considerandum, tanti ne aestimetis reipublicæ statum, & receptas leges, & iuristurandi religionem. Nam si istum absoluetis, qui adeo manifeste legibus contraria decreuit, omnium opinionè pœnitiam illam legibus & iuristurando prætuleritis: quæ nec si quis eam de suo

7 Aduocati nõ audiendi.

Philippus, Antigènes, & alij prope qd's.

Archias, Antigènes.

Nihil detrimenti capturæ reipublicæ, etsi damnetur Androtion.

Extenuatio operæ nauatæ ab Androtione.

Infectio morum & actio-
nis Androtio-
nis.

Exactio tri-
butorum An-
drotioniana.

Non exactio,
sed crudelitas
nituperatur.
τὸν ἄνακτα
νεκα, fortassis
ἀδελφῶν, pro-
pter impes.
Democratia
in omnibus re-
bus lenior.
Collatio An-
drotionis cum
XXX tyrānis

ἐπιτύτω-
eis.

largiretur, accipienda esset, nedum exigenda ab alijs. Proinde cum hæc dixe-
rit, memento iurifurandi, et cogitate, accusationem nunc de exigendo tri-
buto non esse institutam, sed de eo, utrum legum iniolata esse debeat au-
toritas. Ac de his quidē, quo pacto uos à lege abducendo decipere sit cona-
turus, & quid ad eius cauillationes repudiandas in promptu uos habere o-
porteat, cum multo etiam plura referre possem, quod & hæc sufficere arbi-
tror, cetera prætermittam. Inquiram autem & in publicas istius boni (si dijs
placet) iuri actiones, in quibus nullū non crudelitatis genus exercuit. Nam
& impudentem, & audacem, & peculatorem, & superbum, & ad quiduis
potius quàm ad rempublicam in imperio populari gerendam esse aptum,
demonstrabo. Ac, quam sibi maximè laudi ducit, pecunię exactionem eius,
uideamus, nihil istius arrogantia moti: sed rem ipsam qualis fuerit, uerè esti-
mantes. Is Euctemonem tributa uestra habere, se quæ id aut conuicturū cum
dixisset, aut de suo pecuniam numeraturum pollicitus esset: per decretum
magistratu, qui forte dabat, abrogato, ea specie ad exactionē obrepfit, & cō-
cione post habita, trium uobis rerum optionem dari dixit: aut solennia ua-
sa pomparum consecanda, aut tributum denuò conferendum, aut à deben-
tibus tributa exigenda: cum, ut par erat, uos malletis æs alienum redigi: pol-
licitationibus detinens, & propter rationem temporis magnam potentiam
nactus: ueteribus legibus in ea re sibi non esse utendum censuit: nec si eas sa-
tis esse non putabat, nouas ferendas: sed decreta pro concione referebat a-
trocia & contraria legibus, per quæ præuaricatus, & multum uobis furatus
est, cum Vndecimuiros sequi se iuberet, eosquæ secum ad ciuium ædes addu-
ceret. Ac Euctemonem, à quo se redacturum, aut ipsam de suo numeratu-
rum pecuniā profitebatur, nullo modo eius rei conuincere potuit: sed à uo-
bis exegit, tanquam non Euctemonis, sed uestri odio id negocium suscepis-
set. Neque quisquā dicere me putet, à debentibus nihil fuisse exigendū. Fuit e-
nim exigendum: sed quomodo? ut lex iubet, aliorum causa, id enim popu-
lare est. Neque enim Athenienses, tantilla pecunia eum ad modum redacta,
tantum fructus accepistis: quantam iacturam fecistis, talibus institutis inue-
ctis in rempublicam. Nam si quærat, qua gratia uideatur optabilibus in
populari degere imperio, quàm in paucorum dominatu: hoc potissimū esse
in promptu reperietis, quod in libera republica omnia sunt clementiora. I-
stum autem se, quàm in ulla usquam oligarchia, gessisse insolentius, præte-
reo: sed in uestra urbe quando summa crudelitas uiguit? Sub triginta tyran-
nis, omnes dicetis. Atqui tum (ut accepimus) nemini uita eripiebatur, qui
se domi abdidisset. Illud autem crimini dabamus triginta tyrānis, quod è
foro ciues in carcerem per iniuriā abducebāt. Iste autē sua proteruitate usquæ
adeo illos superauit, ut in populari repub. suam cuiusquæ domū carcerem con-
stitueret, Vndecimuiris ad gdes adducēdis. Quid uerò putatis Athenienses,
si quis homo pauper, aut etiam diues, sumptibus exhaustus, & fortasse non
omnino temerè præsentē pecunia destitutus, siue per tectum ad uicinos
transcendit, & sub lecto se occultauit, ne deprehensus in carcerem trahere-
tur, siue aliud dedecus subiit, quæ seruilia sunt, non ingenuorum homi-
nū: ea quæ aspiciente uxore fecit, quæ ei ut ingenuo desponsa fuit, & ciui Athe-
niensi:

nienti: eius autem rei causa fuit Androtion, cuius ea uita, ea facta extiterunt,
ut ei nec suas priuatas inimicitias persequi liceat, nedum aliquid agere no-
mine publico. Quod si quis eum roget, tributa corpora ne debeant, an præ-
dia? prædia respondebit, si uerum fateri uolet: de his enim tributa pendimus.
Cur igitur omissa prædiorum & ædium publicatione & proscriptione,
uinciebas, & contumelijs afficiebas homines ciues, & ærumnosos inqui-
linos, quos ignominiosius quàm seruos tuos tractasti? Quod si considerare
uultis inter seruitutem & libertatem quid intersit, hoc potissimum reperie-
tis, quod seruis omnia scelera corpore sunt luenda: ingenuis autem, tametsi
maxima in se facinora admiserint, corpus tamen tueri licet. His enim ple-
raque delicta, pecuniaria multa luenda sunt. at iste contra, in corpora
tanquam mancipiorum est grassatus, atque ita flagitiosum & uiolentum er-
ga uos se præbuit, ut patrem suum publicè uinctum propter æs alienum in
carcere, eo ære neque soluto, neque causa dicta, putarit effugere oportere: si
quis autem alorum ciuium quod debebat, numerare non posset, domo in
carcerem trahendum esse. Deinde post hæc tanquam quiduis agendi po-
restas esset, Sinopæ manus iniecit, & Phanostrate, mulierculis uulgate cor-
pore, non tamen tributū debentibus. Quod si quibus illæ maximè dignè ui-
deant, cum quibus sic agatur, ipsa res tamē indigna fuit quæ fieret: ut eò inso-
lentię propter tempus ueniret quisquā ut gdes inuaderet, et supellectilē diri-
peret, hominū qui nihil deberet. Multos enim uideas, qui quiduis pati me-
reantur & patiantur: uerum non ita iubent leges, non ita instituta ciuitatis,
quæ uobis custodienda sunt: locus datur misericordiæ, uenię, omni officio
apud ingenuos, quorū iste meritò expers est omnium & natura & disciplina.
Multis enim iniurijs, multis cōtumelijs affectus fuit, dum cum hominibus
uiucret, à quibus non amabatur, sed qui mercedē numerare poterant: qua-
rum rerū iracundia tibi non in proximū quenquæ ciuium effundenda est, nec
in eiusdem questus æmulas meretrices, sed in patrē qui te ad istum modum
educarit. Hęc quin grauiora sint, & omnibus contraria legibus, iste negare nō
poterit: sed ad eò est impudēs, ut præiudicia huius iudicij apud populū per-
petuò sibi præpararit, ac dicere fuerit ausus, se pro uobis & propter uos,
suscepisse inimicitias, & nunc in extremis esse periculis. Ego uerò uobis o-
stendā, Athenienses, istū nihil quicquam mali esse passum, aut passurum esse
propter ea quæ pro uobis egit: sed propter importunitatē suam, & dijs in-
uisas sordes, hactenus quidē passum esse nihil: passurū autē esse, si fungī uos
officio uolueritis. Sic enim cōsiderate: quid tandē iste uobis recepit, et quod
nam uos mādastis ei munus? ut pecuniā redigeret: præter hoc non ei quicquæ
mādastis. Agite uerò singulatim, uobis exactionem in memoriā redigā. Exe-
git iste à Leptine Cæleo quatuor & xxx drachmas: à Theoxeno Alopæcē
se, & Telesti adolescētulo (nomē enim non occurrit) & fere à quib, exegit
(ne singula prosequar) haud scio an ultra minā ab ullo ex omnib, exegerit.
Vtrū igit putatis horū quicquæ egre tulisse, & hostē ei factū propter tributū il-
lud: an aliorū eorū, quod uobis omnib, audiētib, seruū eū appellarit, et seruis pro-
gnatū, et debere eū sextantē bonorū pēdere cum inquilinis: aliu quod è scorto
suscepisse liberos: aliu quod patrē eius prostituisse pudicitia, aliu, quod matrē

Corpora, non
prædia pigne-
ratus.

Ingenui & ser-
ui discrimen.

Pater Andro-
tionis.

Meretriculas
pigneratus.

Nō quid quis-
que mereatur,
sed quid leges
iubeant, spe-
ctandum.

Flagitiosa edu-
catio Andro-
tionis.

Non propter
exactionē, sed
propter impor-
tunitatem inui-
sum esse And-
rotionem.

eius quæstum fecisse dixit: alium recensere iussit, quid ex peculatu corraserit, in alios alia maledicta iecit, omnes denique ordine sandis infandisque probris & conuicijs lacessiuit? Nam ego sanè scio omnes in quos iste est debacchatus, tributum necessarium esse sumptum existimasse: sed ad eum modum contumeliam sibi factam, ægrè tulisse. Quin & illud scio, isti mandatū fuisse à uobis, ut pecuniam exigeret, non ut sua cuique mala obijceret et opprobriaret. Quæ seu uera fuerunt, tacenda tibi fuerant (multa enim omnibus nobis aliter eueniunt quam uellemus) sin falso comminiscbare, non ne quouis supplicio dignus es: iam ex his quæ sequuntur, euidentius intelligetis, inuisum istum esse omnibus non propter exactiorem, sed propter factam singulis contumeliam & debacchationem. Satyrus enim naualiū curator, nō septem talēta uobis exegit, sed quatuor & triginta ab iisdem illis hominibus, unde armamēta suppeditaui nauibus quæ ablegatæ sunt: & ea de causa nec ille sibi quenquā dicit esse inimicum, neque eorū à quibus exegit ille, quisquam ei bellum indixit. Nimirum is, quod mādaturum fuerat, egit. Tu uerò tuæ petulantia & audacię licentia parta, homines sumptibus reipublicæ collatis exhaustos, & te meliores, & melioribus ortos natalibus, falsis & atrocibus probris incessere uoluisti. Credent igitur iudices, te sui studio fecisse ista, & tuæ impudentiæ & improbitatis facinora in semetipfos trāsmo-uebunt: sed æquius te oderint propterea, quā conseruabunt. Qui enim aliquid agit pro republica, reipublicæ mores imitari debet: quod qui faciūt, eos tueri, Athenienses: istius autem similes qui sunt, odisse debetis. Illud enim scientibus fortasse uobis, sed tamen dicam: Qualescunque amarī à uobis & defendi cōstabit, ijs similes esse uidebimini. Atque aded eum æs alienū ne quidē redegisse pro uobis, id quoque statim ostendā. Si quis enim eum roget, utri ei nocentiores esse ciuitati uideantur, agricolę ne & parci, qui propter alendos liberos & domesticos sumptus & alia munera obita, tributa deseruerunt: an qui ultrò collatam pecuniā cum ab alijs, tum à socijs furantur & perdunt: non eō nimirum, quantumuis frontem perfricuerit, impudentiæ ueniet, ut dicat eos qui sua non conferunt, esse nocentiores ijs qui ærarium depeculantur. Quia igitur tandem de causa, o sceleste, cum plures sint annis triginta, ex quo uersaris in republica, atque interiecto tempore multi & duces rempublicam læserint, & oratores, qui apud hos causam dixerūt, & partim sua scelera morte luerint, alij arrepta fuga in exilium abierint: neminem unquam accusasti? nec præ te indignationem tulisti propter factas reipublicæ iniurias, in tanta confidentia tua & eloquentia: sed ibi demum te curatorem es professus, ubi multi lædendi fuerunt: Vultis Athenienses, eius rei à me causam uobis explicari? quia & socij sunt iniuriarum quas uobis quidam faciunt, & de exactiōibus suffurantur: & ut insatiabilis est eorū cupiditas bifariam republica fruuntur. Neque enim tutius est multorum & leuiter delinquentiū fuscipere inimicitias, quā paucorum & grauitè: neque uerò populariū, multitudinis animaduertere peccata, quā paucorum. sed hoc in causa est, quod ego dico: Ex facinorosis illis se unum esse nouit, uos autem nihili fecit, eoque ad illum modum uos tractauit. Nam si mancipiorum urbem esse hanc, non autem eorum qui aliorum imperio digni habentur,

Nemini male dicendum.

Exemplo Satyri ostendit, Androtionē suo uicio esse inuisum.

Reipublicæ mores imitari debet.

Androtion pecculator, & pecculatorum socius.

bentur, esse constaret: non toleranda fuisset istius, qua in foro utebatur, insolentia, cum simul inquilinos, Athenienses, uinciret, abriperet in carcerem, uociferaretur in concionibus, pro suggesto seruos è seruis oriundos appellaret se meliores, & ortos melioribus: percontando an frustra carcer esset edificatus? Equidem id haud negauerim: siquidem pater tuus inde, cum ipsi compedibus, in ipsa Bacchanalium pompa exiliij. Alias autem eius contumelias, nemo unus percensuerit: tanta est earum multitudo. Pro quibus hodie uniuersis poenæ sumendæ sunt, & exemplum in eum edendum, quo fiant alij moderatiores. At uerò in his actis publicis est talis, in alijs autē qui buisdam bene se gessit? Imò in cæteris omnibus talem se præbuit erga uos, ut in ijs quæ audistis, minimè odio sit dignus. Quid enim uultis dicam? solēnium uasorum recōcinnationem, et coronarum destructionem, aut phialarum factionem illam præclaram. Sed uel propter hæc, & si nulla alia rem publicam iniuria affecisset, ter, nō semel duntaxat iurè occideretur. Nam & sacrilegij & impietatis & peculatus, & omnium grauissimorum scelerum reus est. Ac pleraque eius uerba, quibus fucum uobis faciebat, præteribo: cū uerò dixisset folia defluere de coronis, & eas uetustate computruisse, quasi uiolaceæ essent, aut rosaceæ, non aut aureæ: uobis autor fuit ut conflagretur. Postea in tributis exigendis adesse ministrum publicum iussit, ut uir bonus quæ singuli qui ea pendenderant, inscripturi erant: in coronis autem quas cōcidebat, iustitiam illam non adhibuit, sed ipse orator, aurifusor, quæstus, inscriptor extitit. Atqui si in omnibus, quæ publico agebas nomine, haberi tibi fidem postulasses, furta tua minus essent deprehensa. Nunc, in tributis, ut æquū est, nō habendam tibi esse fidem cum sanxeris, sed seruis publicis: cum autem aliud quiddā & res sacras moueres, quarum pleræque neque ætate nostra dedicatę sunt, eandem cautionem non adhibueris, quam in tributis: nonne palam est, cur ita feceris? equidē, opinor. Atque illud cōsiderate Athenienses, quā præclaras & admirabiles ad omnem posteritatem inscriptiones, reipublicæ sustulerit, quā impias & intolerabiles reposituerit? Arbitror enim uidisse omnes uos, in coronarū modiolis subtus inscriptum fuisse, Socij populum fortitudinis ergo & iustitię: aut, Socij dono Mineruæ ex manubijs: aut oppidatim: Illi populum, conseruati à populo, ueluti, Eubœenses liberati, corona donarunt populum. Rursus alicubi fuit inscriptum, Conon ex nauali uictoria parta de Lacedæmonijs. Tales enim fuerunt coronarum inscriptiones. Quę igitur et admirationis multum & honoris, uobis ferebāt, abolitæ sunt, coronis destructis. Phialis autē, quas earū loco uobis iste fecit impudicus, Androtione curatore factæ sunt, inscriptum est: & cuius pollutū libidinibus corpus leges ingredi sana non sinunt, eius nomen in fanis, phialis inscriptum, est conferendum scilicet (non sanè) ueteribus illis inscriptionibus: & idem uobis, si dijs placet, honoris ferens? Sic tria eos atrocissima commisisse perspicitur. Nam & Mineruam coronis spoliarunt: & reipublicæ admirationem sustulerunt, quæ ex ijs factis exitebat, quorū coronæ illæ monumenta fuerunt: & ijs à quibus consecratæ fuerant, gloriā nō paruā ademerūt, opinionis eius, qua grati animi memoriā testari uoluerūt. Et si autem tot & tanta facinora designarunt, eō simul stuporis & ignauiæ sunt

Concise corona, & phiala factæ.

Coronæ.

Minister.

Inscriptiones coronarum.

uiæ sunt progressi, ut hæc tanquam re bene gesta, celebrent. Itaque iste se putat propter istos conferuatum iri: alius absidet, neque se abdit propter facinora. Usque adeo autem non modo pecuniæ auidus, sed & stupidus est, ut ignoret illud, coronas uirtutis signum esse: phialas autem & eius generis alia, diuitiarum: & quamlibet coronam, etsi parua fuerit, æquæ esse honorificam ut magnam: pocula autem & turibula, si magna sit eorum multitudo, opulentie quandam excitare opinionem possessoribus. Sin paruis & paucis gloriari, tantum abesse ut honori sint, ut etiam ineptus esse uidearis. At iste glorie possessionibus abolitis, opulentie substituit paruas, & non dignas uobis, Ac ne illud quidem animaduertit, pecuniæ cumulanda nunquam studuisse populum: glorie autem, quam ulli rei magis, argumento est, quod, cum aliquando plurimum pecuniæ haberet inter omnes Græcos, eam omnem honoris studio impendit: & pecunia de suo conferenda, nullum unquam periculum recusauit, unde possessiones immortales esse consecutus, tum rerum gestarum memoriam, tum donariorum propter istas consecratorum elegantiam, Propylæa illa, ædem Mineruæ, porticus, naualia: non urceolos duos, neque aurea uascula tria, quatuor uel, libræ singula pondere, quæ cum uisum tibi fuerit, iterum confluenda esse decernes. Neque enim decimis à ciuibus exigendis, neque his quæ hostes imprecarentur, faciendis, & tributis geminis comminiscendis, ea dedicauerunt, neque talibus utentes consiliarijs qualis tu es, rempublicam gesserunt: sed hostibus uincendis, & quod omnibus cordatis operabile est, concordia inter ciues concilianda, immortalis sui nominis gloriam reliquerunt. Eos autem qui tuis studijs delectabuntur, foro prohibuerunt. Vos autem Athenienses, eo adducti estis focietatis & negligentie, ut talia exequi placum habeatis, non tamen imitemini: sed Androtion sit uobis solennium uerborum instaurator, Androtion, o dii immortales: & hoc impium facinus alio ducatis leuius. Nam ego quidem existimo, eum qui sana ingressurus, et lauacra & sportas attacturus sit, & rerum diuinarum curationi prefuturus: non tantum certum dierum numerum castum esse oportere, sed per totam uitam à talibus studijs, qualis istius uita est, fuisse alienum.

Athenienses glorie quam pecuniæ cupidiores.

Collatio ueterum Atheniensium cum presentibus.

Sanctitas sacerdotum.

LIBANII ARGUMENTVM ORATIONIS in Aristocratem.

Charidemum Oritam, peregrini militis ducem, & Cersobleptis Thracie regis imperatorem, ciuitate donarant Athenienses, partim quod utilem reipublice operam nauasset, partim quod plura ab eo beneficio expectarent. De hoc senatusconsultum fecit Aristocrates huiusmodi: Si quis Charidemum occiderit, comprehendit eum ius fasque, esto in omni ditione coniuncta cum Atheniensibus, quod si quis comprehensum asseruerit, siue ciuis, siue priuatus, scederit expers esto. Hoc senatusconsultum accusat Euthycles, Demosthenis usus oratione, & ait, primum senatusconsultum esse contra leges, quia cognitionem et iudicia tollat, & uindictam ante crimen contineat scriptam. Deinde non esse esse, re Atheniensium, tale Charidemo decernere præmium, per quod Cherronesus amittenda sit, quod quo pacto sit futurum, ipsa ostendet oratio. Examina etiam personæ qualitatem: affirmans, non meruisse præmia Charidemum, talia præsertim.

ALIUD ARGUMENTVM.

Duplex est hæc oratio, quemadmodum & altera contra Timocratem, habet enim uiolatarum legum * distasse legendum plex argumentum: id quod accusatur, habet et alterum adsciticiu de Cherroneso. Orationi de corona quasi contumacia, aut oia etiam aduersam esse hanc orationem, propere dicere liceat. Nam illic dignum esse coronam Demosthenem ex peculiare. contendit Ctesiphobus Euthycles Aristocratem accusat, asserens legibus contrarium esse decretum, et Charidemum non

mum non dignum esse premio. Apparet statum esse negocialem, qui scripto constat oportere ne approbati decretum. Suntque orationis tria præcipua argumenta: iustum, legitimum, utile. Ac iustum quidem et legitimum, proprie incidit ex materia negociorum: at utile, ex inuentione oratoris. Accusatur igitur legitimum in hunc modum: eum uiolasse decem leges, septem capitales, tres ciuiles. Iusto: à Charidemo sepe lasam esse rempublicam, neque recte illi decerni tale præmium. Insuper etiam utile, ex oratoris inuentione, sic: Considerate quo pacto sit occupata Cherronesus, quo pacto data sit. Constat autem occupatam esse regnante Cory: datam quoque, regio inter tres distributo. Nunc igitur uobis Charidemo tale præmium concedentibus, si Cersobleptes ceteris regibus inferre bellum uoluerit, non habebit qui aduersetur. Nam Athenodorus, cum sit Atheniensis, Charidemum occidere nolet propter Athenienses. Rursus, Simon & Bianor socij nostri, uel potius ciues, nec ipsi Charidemum preceptum uolent. At hi si Cersobleptem, ducente illi Charidemo exercitum, aduersari non fuerint, destitutis alijs regibus & occisis, Cersobleptes imperio solus potietur: neque eum quicquam impedit quom minus Cherronesum occupet. Non igitur hoc argumentum est rerum materia proprie ducitur, sed eius est qui accusatur, dicitur: Expedi uobis potiri Amphipoli, & multa huius generis. Hoc autem argumentum de oratoris exitu diligenter, perspicuum est ex Aeschini oratione in Ctesiphontem. Nam cum ibi quoque tale argumentum esset, Aeschines ubi inopiam ingenij, & eloquentie penuriam, non in promptu habuit locum utilitatis quem poneret. Orationis exordia sunt tria. Primum à re: Se, quoniam magnam reipublice iniuriam fieri uideret, causam hanc agendam suscepisse, in quo inimicitias cum Charidemo sibi intercedentes occultit, sed cum Aristocrate male sibi conuenire ostendit: id quod ei nihil incommodat. Nam manifesta contentio erat cum Aristocrate, sed occulta cum Charidemo. Quapropter occultas tanquam alteram non suspectam, de manifesta disputat. Secundum à persona dicitur est sumptum: Cum ego, inquit, homo indoctus, rem tantam ostensurum esse me profitear, par et æquum est, me à uobis omnibus adiuuari, hoc uero ait, quia reformidat, homo ipse rudis & priuatus, cum magistratibus & imperatore contendere. Nam è longinquo suspicionem remouet, ac simplicitatis opinionem sibi conciliat. Tertium à persona Charidemi, propter quem instituitur hæc oratio. Traditum enim nobis præceptum est, soluendas esse obiectiones omnes quæ à dignitate proficiantur, cum contra illustrem personam uerba facimus: quod & Aristides in Pericle fecit. Est autem in tertio exordio medio, & congeries quedam argumentosa: Siquidem hoc maximum Aristocrates, & cetera. Postquam enim orationis initio existimatione Charidemi labefacta ueritus est ne id quod erat, cosequens, simultatis ostensionem requireret auditor, eamque soluit: nunc ad Cherronesum festinare se simulans, similitateque deinceps ostensurum pollicitus. Quia uero mirum uideri sentiebat auditori, quam obrem in accusatione decreti contrarij legibus, sub contentione Cherronesi meminere: in constitutione in primis auditori sic informat, ut existimet Cherronesi mentione cum causa esse coniunctam: totam actionem eo pacto criminans, et suspectam faciens, et est hæc ueluti * prima confirmatio utilitatis. Constitutio autem sumitur aliàs à sententia, aliàs à narratione. Cui autem audita Cherroneso, requisitus esset auditor pleniore probatione: id ipse ita fugiens, ut fugam tamè disimulet: optionem dat, utrum legitimum audire uelint primum, an iustum, an uero cõducibile. Nam cum pro se legitimum firmum haberet, & causæ coniunctus: propterea censuit eo in primis utendum. * Sic recte agit, quasi auditor non fuerit aduersatus, aut quasi requisitus ex promisso accusationis: De legitimo, inquit, uultis audire primum: hoc dicemus. Et quoniam ex lege obijciendum erat, hostitem esse Charidemum, proptereaque illi honorem aliquem peculiarem, in senatusconsulto esse perscriptum (nam capitalium legum sanctio ad ciues spectare uidebatur) propterea necessaria illi fuit ad refutandas obiectiones antegressa confirmatio, qua doceret auditorem, Charidemum esse ciuem, & de ciue agi hac oratione.

Aeschini discendi inopia.

Exordia.

οὐδὲ ποδῶν.

τῆ κατὰ σύνθεσιν.

πεποινηται.

σπουδῶν.

ἀπὸ τῆ ἀλλοτρίου.

DEMOSTHENIS ORATIO CONTRA ARISTOCRATEM, HIERONYMO Vuolsio interprete.

MEMORSTRUM, Athenienses, putet, me uel ullo priuato odio adductum, uenire ad Aristocratem istum accusandum: uel quod paruum aliquod & leue delictum uideam propter illud paratum esse, ad inimicitias suscipiendas. Sed (si modo meum me iudicium non fallit) in hoc omnia mea studia incumbunt, ut Cherronesum securè teneatis: neque phaleratis decepti uerbis, rursus ea spoliemini. Decet igitur omnes uos, si hæc rectè cognoscere uultis, & è præscripto legum controuerfiam uerè

Aristocratem accusari propter utilitatem reipublicæ.

Nō uerba, sed consilia impostorum spectanda.

Yy dijudi-

disiudicare: non tantum scripta in senatusconsulto uerba considerare, sed etiam quid euenturum inde sit, providere. Nam si re statim audita, callidæ machinationes animaduerti potuissent, principio fortasse decepti non essetis. Quia uero hoc non minimum artificium est quorundam, ita & dicere & scribere, ut uos latentes insidias minimè perspiciatis, aut caueatis: non adeò mirū uideri debet, si etiā hoc decretum nos ita scriptum ostēdemus, ut cum Charidemi salutē & incolumitati consulere uideatur: re uera Chersonesum, qua reipublicæ salus & incolumitas continetur, nobis eripiat. Iure autem, Athenienses, mihi operam hanc dabitis, ut me dicentem cum bene uolentia audiatis. Quia enim ego non unus ex illorū numero qui uobis ob-
 turbant, neq; rursus horum qui in gerēda reipublica magnam apud uos habent auctoritatem, rem tantam esse actam ostensurum esse me profiteor: uos si me, quod in uobis est, iuueritis, attēteq; audieritis, tum hanc ipsam rem in integrum restituetis: tum animos addetis cæteris, ut si quid etiam nostrū aliquis se reipublicæ prodesse posse putarit, facere id non grauetur. Putabit autem, si audientiam impetrare à uobis non esse difficile existimauerit. Nunc istius rei metu multis, minus fortasse disertis, sed melioribus certè uiris, quàm eloquentes isti sunt, ne cogitare quidem quicquam de reipublica in mentem uenit. Ego sanè omnes adiuro deos (idq; uobis dubiū esse nō debet) ipse quoq; ab accusatiōe hac abhorruissem, nisi turpissimū iudicassē, nunc quiescere & silere, dum quosdam homines rem ciuitati non conducibilem struere uideo: cum prius quo tempore trierarchus in Hellepontum ieram, uerba fecerim, & accusarim nonnullos, à quibus in uos delinqui iudicabam. Non ignoro autem esse, quibus Charidemus de reipublica bene meritus esse uideatur. Ego uero, si que uolo, et scio ab illo perpetrata esse, apud uos exponere potero: confido me ostensurū, illum adeò nō esse bene meritum, ut nemo omnium hominum reipublicæ peius uelit, & longè aliam de eo conceptam quàm conueniat opinionem. Quod si, Athenienses, summa hæc esset Aristocratis iniuria, quod Charidemi, qui talis est qualem eum ego esse uobis me ostensurum dico, tantam in decreto rationem habet: ut si quid ei accidisset, peculiarem, legibus contrariam ultionem sit largitus, id iā uobis exponere instituissem: ut intelligeretis longè abesse, ut tali senatusconsulto ornari mereatur. Nunc per ipsum senatusconsultum aliud grauius delictum committitur, quod uobis prius & cognoscendū est et præcauendū. In primis autem explicare necesse est, atque ostendere, quid nam sit illud, quod effecit ut Chersonesò securè potiremini. Quo cognito, eam etiam, quam dico, iniuriam, perspicue cernetis. Hoc autem, Athenienses, sic habet. Coty defuncto, Berisades et Amadocus et Cersobleptes, tres pro uno Thraciæ reges facti sunt. Qua ex re id contigit, ut ipsi inter sese dissentientes, ad uos se conferrent, uosq; colerent. Hoc igitur Athenienses, quidam dum repellere uolunt, & reliquis regibus abrogatis, summam totius imperij ad Cersobleptem deuoluere: callidè hoc senatusconsultum extorserunt, si uerba spectentur, seiunctum à talis conatus opinione: re ipsam maxime ad hoc accōmodatum, ut ego docebo. Nam cum defuncto regum uno Berisade, neglecto iureiurando & foedere, quod uobiscū fecerat, Cersobleptes bellum & Berisadæ

Petit attentio-
nem.

Perstringit
Charidemū.

Narratio, per
insidias hoc a-
gi, ut stabilita
Cersobleptæ
tyrannide,
Chersonesi
possessio peri-
cletetur.

Berisadæ liberis & Amadoco intulisset, constabat, Berisadæ liberis Athenodorum opitulaturum: Amadoco, Simonem & Bianco-
 rem. Nam ille Berisadæ affinis, hi Amadoci fuerūt. Cogitantes igitur, quo nam modo hi cō-
 pesci, atq; illis desertis Charidemus, qui regnum Cersobleptæ stabilire niti-
 tur, citra periculum subuertere posset omnia: id fieri posse repperunt, pri-
 mum decreto à uobis impetrato, si quis eum occidisset, ut liceret illi inijcere
 manus. Deinde, si Charidemus à uobis imperator designaretur. Neque enim
 contra imperatorem uestrum arma temerè laturos esse, Simonem
 & Bianco-rem à uobis ciuitate donatos, & alioqui uestri studiosos: & natura
 ciuem uestrum Athenodorum, ne in animum quidem id esse inducturum,
 neq; id crimen subiturum, ut senatusconsulto aduersatus uideretur, quod
 sine ulla dubitatione eis impingeretur, si quid Charidemo accidisset. Hac ra-
 tione, alteris auxilio destitutis, istis tāta impunitate data, facile posse illos e-
 iji, se imperium obtinere. Et hanc illorum fuisse mentem, hæc consilia illos
 concinnasse, ipsa facta clamitant. Nam simul & bellum mouebant, et ad uos
 ab eis legatus ueniebat Aristomachus iste Alopecensis: qui cum alia apud
 uos in concione dicebat, tum in honorifica prædicatione & proluxa Cersob-
 leptæ & Charidemi, eorum erga uos beneuolentiam & studium celebra-
 bat: solum omnium hominum Charidemum uobis Amphipolim donare
 posse: utq; eum imperatorem crearetis, hortabatur. Paratum autem eis iam
 antè hoc senatusconsultum, & antè dispositum erat, ut si acquiesceretis polli-
 citationibus & spei, quam ostentabat Aristomachus, statim populus decre-
 tum comprobaret, & nihil impediret. At quam nam callidiorē aut astuti-
 orem rationem quisquam inire posset, ut regum alij pellerentur: unus, qui
 eis placuisset, omne occuparet imperium: aut ut ij qui duobus reliquis opi-
 tulati alioqui essent, metu calumniæ quiescerent: quam consentaneum erat
 expectare illos in se redundaturam per id senatusconsultū, si quid Charide-
 mo accidisset: utq; illi, qui uni duntaxat imperium tradere studebat, qui om-
 nia uestris rationibus contraria moliebat, tantam licentiam darent impu-
 nè & securè illa faciendū. Neq; uero hinc solum constat, propter hæc que
 dico senatusconsultum istud esse factum, sed ex ipso senatusconsulto, amplū
 quoddam testimoniū suppetit. Cum enim scripserit, Si quis Charidemum
 occiderit: nec adiecerit, quid nam agentem, utrum uobis utilia, an cōtrā: sub-
 iūxit: Statim è ditione sociorū posse in uincula abripi. Neq; uero hostiū no-
 strorum æquè, atq; illius, unquam ullus ad nostros ueniet socios, siue occi-
 derit, siue nō occiderit. Non igitur in hostes eam pœnam constituit. At no-
 strorum amicorū: illius (si quid reipublicæ nostræ perniciosum conaretur)
 inimicorū: horū istud inquam aliquis senatusconsultum pertimescet, &
 cauebit ne uobiscum inimicitias suscipere cogatur. Est autem hic Atheno-
 dorus, Simon, Bianco-rem, Thraciæ reges, & quicumq; alius de uobis bene me-
 rendi studiosus, illū uobis aduersari molientē compescuisset. Quibus igitur
 de causis perscriptum sit senatusconsultum, ut id à populo comprobaretur
 decepto, & quapropter nos causam hanc susceperimus ad conatus illorum
 prohibendos, hæc sunt, Athenienses. Equum autem fortasse est, me pollici-
 tum tria ostensurum: unum, senatusconsultum contra leges esse factum: alte-
 rum, id

Probabilè fa-
cit narratiōe
Aristomachus
legatus.

Verba senatus
consilij.

Transitio.

Propositio tri-
partita.

omnia quæ lex uetuit, dedisti, multare pecunia, excarnificare uiuentem, affligere, penes se detinere, atq; interficere. Et quæ euentius dixisse contraria legibus quisquam conuincetur, aut iniquiora scripsisse, quam in hunc modum: qui quæ duo nomina proposita haberet, contra reos criminis, si quis occiderit, contra damnatos, si quis homicida fuerit: in appellatione, eius qui criminis reus est, nomē usurpasti: supplicium uero quod nec in cōuictos per mittunt leges, id tu in eos de quibus nondum iudicium factum est, statuisti, & horum medium repudiasti. Interiectum enim est inter crimen, eiusdemque probationem, iudicium, id quod nusquam iste scripsit in senatusconsulto. Recita sequentes leges. **LEX.** Si quis autem homicidam ceciderit, aut cædis ei causa fuerit: is abstineat foro collimitio, & ludis et sacris Amphictyonis, perinde ac si Atheniensem occidisset, eodemque crimine teneatur, sed iudicatio capitalium causarum iudicibus referuetur. Cognoscendum uobis est, Athenienses, quid huius legis autor sibi uoluerit. Videbitis enim eum uerecundè omnia & legitime distinxisse. Si quis, inquit, occiderit homicidam, aut cædis ei causa fuerit, is abstineat foro collimitio, & ludis & sacris Amphictyonis, perinde ac si Atheniensem occidisset, eodemque crimine teneatur, sed iudicatio capitalium causarum iudicibus referuetur. Quid hic audio? Ille censuit, cædis reum factum & conuictum, si semel effugerit atq; euaserit, iustum quidem esse, ut ex interfecti patria exterminetur: occidi ubicunque esse nefas. Quid spectauit? quod, si nos eos qui aliò se receperunt, occideremus, alij perempturi essent eos qui huc confugerent. Quod si fieret, fore ut una reliqua calamitosis omnibus, salus tolleretur. Ea quæ est: ut eorum quos læserint, patria cedant: in aliorum ditionem, quibus nullam fecerint iniuriam, habitatum tuto commigrent. Id igitur ne accideret, neque infinita calamitatum supplicia existerent, scripsit: Si quis homicidam occiderit, abstineat foro collimitio: quid ea uox sibi uult? finibus regionis, ibi enim (ut mihi uidentur) antiquis temporibus, conueniebant finitimi, & à uobis, & ab urbi uicinis: unde appellauit forum collimitium, & rursus, sacris Amphictyonis, quamobrem & ab his exclusit homicidam, ut quarumcunque rerum occisus particeps fuerat, illis cædis autorem prohiberet. Primum, patria, & omnibus quæ in ea sunt, solennitatibus & sacris: & collimitium fori pro termino designauit, quo prohibendum eum dicit. Deinde sacris Amphictyonis, Nam & horum (modò Græcus esset occisus) particeps fuerat: & ludis, quamobrem? quia communes sunt omnibus qui celebrantur in Græcia ludia: à quibus, quia nemo excludebatur, illorum etiam particeps fuerat occisus ille. Etiam his igitur abstineat, & his quidem homicidam prohibet. Si uero extra hæc occiderit eum aliquis, aut alicubi alibi, idem in eum supplicium constituit, quod, si Atheniensem occidisset. Nam exuli nomen ciuitatis non impertit, cuius expers est: sed facinoris, quo ille semetipsum obligauit, propterea, si quis occiderit, inquit, homicidam: deinde ubi adiecit quibus rebus sit interdictum, ut supplicium ratione legitima infligatur, ciuitatis nomen posuit his uerbis, Perinde ac si Atheniensem occidisset: ualde, ualde dissimilis, Athenienses, est legislator huius senatusconsulti, autori. An uero non crudele est, si quis hos quibus lex concessit (modò interdictis locis

Interpretatio legis.

ἀγορὰ ἐφορεῖα.

Collatio legis & senatusconsulti.

locis & rebus abstineant) in exilio securè uiuere, omnium uolentia expositos esse iubet, & uenie clementia tollit, quam calamitosis præstari par est ab his qui extra crimina sunt: cui tandem omnium illa in tanta rerum futurarum obscuritate referuetur, incertum sit. Nunc igitur etiam interfectorem Charidem, reuera, si modò id factum fuerit, si qui uicissim occiderint, nacti proscriptum, exulatum uero tu quoque. Etenim, si quis in causa fuerit, scriptum est. eris autem in causa, illa que in senatusconsulto est, causa suppeditata. Proinde ubi acciderint illa, si uos omiserimus, pollutorum consuetudine uitentur. Sin persequemur ea quæ decreuimus, ipsi rescindere cogemur. Nunquid igitur parua aut leuis causa est, propter quam uos decretum abrogare oportet? Age, recita etiam sequentem legem. **LEX.** Si quis aliquem homicidam, qui excessit, cuius pecunia non ignominiosa est, ultra terminos agitarit, uexarit, spolia uerit ue, quocumque modo id fiat, eandem multam debet, quam, si in ditione nostra eadem commisisset. Alia hæc, Athenienses lex est, humana & præclara, quam istum equè neglexisse apparebit. Si quis, inquit, homicidam aliquem, qui excessit, cuius pecunia non est ignominiosa: de his loquitur, qui ob eandem fortuitam cesserunt, unde id perspicitur: quod qui excessit, inquit, non exulans: quod distinguit, cuius pecunia non est ignominiosa. Nam qui consulto cædē fecerunt, illorum opes omnes publicant. De fortuitis igitur cædibus loquitur, quid autem loquitur? Si ultra terminum, inquit, agitarit, uexauerit, spolia uerit ue, quocumque modo id fiat, id uero quod est, ultra terminum? Terminus est homicidis omnibus, interfecti patria prohiberi. Ex ea igitur, cōcedit et pellere & depreddari. Ultra uerè, neutrum horum cōcedit. Sin quis aliquid secus fecerit, eadē poena sanxit, quasi manentem læsisset domi, quia scripsit, si dē teneri, quibus, si domi uiolasset. Si quis igitur Aristocratē istum roget (ne uero ineptam interrogationem esse putate) utrum satis sciat, fore ut aliquis Charidemum interficiat, an uero ipse diem suum alio quopiam modo sit obiturus? Haud opinor scire dicet. Ponamus autem, fore qui eum interficiat: rursus, nostri ne, uolens an inuitus id sit facturus? hospes, an uero ciuis? scire te, dicere nullo modo potes. Proinde sic scribere conueniebat, siquidem omnino scribere decreueras: Si quis occiderit, inuitus aut uolens, iure aut iniuria, hospes aut ciuis: ut quisquis tandem, aut quocumque modo facinus commisisset, illi iura constituta legibus parata essent: non autem declarato nomine culpæ; cōprehensibileat, adscribere. Nam quem tu terminum reliquisti scripto isto, cum lex manifestè sic dicat, non ultra terminos exagitandum, cum undecumque abripiendi facultatem concedas: at lex non modo non exagitare non sinit ultra terminum, sed nec arripere. Et tuo autem decreto cuiuscunque libitum fuerit, is eum qui eadem inuitus fecerit, proscriptum nactus, per uim abducat in patriam interfecti. An non igitur confundis iura humana omnia, & eam causam tollis, cum qua quæque facta uel honesta uel turpia sunt? Videtis enim in omnibus, non capitalibus tantum legibus, ita esse scriptum: Si quis, inquit, pulsarit quempiam, non laessitus iniuria nimirum, quod si se defende rit, non peccet. Si quis conuicia dixerit: falso, adiecit, quod si uerè, lice rit. Si quis occiderit, consulto, quod si inuitus, aliud iam sit. Si quis damnum

Senatusconsultum ipsi autori et iudicibus periculosum.

Interpretatio legis.

ἐξ ἧσ' ὀφθ' ἀδ' Aristocratem.

Iniuria à causa aestimantur.

num alicui dederit uolens, per iniuriam: ubiq; deniq; rem causa confirma-
ri inuenimus. Apud te uerò aliter. In uniuersum enim, si quis Charidemum
occiderit, abripiatur, siue inuitus, siue iure, siue se defendens, siue ob ea quæ
legib. iubentur, siue quocuncq; modo. *Lege sequentem legem. LEX.* Cæ-
dis actiones ne sunt usquam, in eos qui exules deferunt, si quis eò redeat
quò non licet. *Lex hæc Draconis est, Athenienses, & reliquæ quas è capita-*
libus adscripti. Consideranda sunt autè ea quæ dicit: In eos qui exules, eò quò
nò licet, redeutes, indicant, actiones cædis ne sunt. Hic duo iura significat,
contra quæ utraq; iste senatusconsultum fecit. Nam ea & deferre homicidam
pmittit, & nò finit ab ullo priuata autoritate, si proscriptum nactus sit, abripi:
idq; tum demum, si quis redeat quò nò licet: & illud ipsum permittit, non ubi
cuncq; uoluerit aliquis. Vbi uerò nò licet: qua quis exularit urbe. Quo: etiã
hoc ualde perspicue ostendit: Si quis redierit, inquit, hoc uerò nò aliò referri
potest, quàm ad eam urbem, qua quis exularit. Nam cuius ciuitatis ius ali-
quis profusus non amisit, in eam utiq; restitui non potest. Lex igitur defer-
di ius dedit: idq;, si redeat quò nò licet, at iste, Arripi liceat, inquit, inde etiã,
ubi exulare lex nulla prohibet. Recita legē. LEX. Si quis occiderit in ludis
inuitus, aut in itinere prostrauerit, aut in bello imprudēs, aut deprehensum
apud uxorē, aut apud matrem, aut apud sororem, aut apud filiam, aut apud
concubinam, aut eam quam propter ingenuos liberos suscipiendos habe-
at: ob hæc qui eadem fecerit, ne exulato. Cum multæ leges sint, Athenien-
ses, contra quas decretum istuc factum est: nulli tamen magis aduersatur,
quàm huic modo recitatae. Quanquam enim lex ita palam ea concedit & di-
cit, ob quæ liceat occidere: iste illa neglexit omnia, & scripsit, sine ulla adie-
ctione de occidendi modo, supplicii. Atqui considerate quàm & præclarè
singula distinxerit is, qui primùm hæc percensuit: Si quis in ludis aliquē oc-
ciderit, hunc infontem esse definiit, quamobrem? non euentum considera-
uit, sed eius qui fecerat, animum. Is uerò qui fuit: ut uiuentem superaret,
non ut occideret. Quod si ille infirmior fuit, quàm qui ferre posset eum
quem uictoria requirit laborem: ipsum eius mali sibi causam extitisse censu-
it. quapropter eius necem ulcisci noluit. Rursum: Si in bello, inquit, impru-
dens: & hunc esse purum, præclarè. Si enim ego, hostē esse ratus, quempiã occi-
dero: non dare pœnas, sed ueniam impetrare debeo. Si apud uxorē, inquit,
aut sororem, aut apud filiam, aut apud concubinam, aut eam quam ingenuæ
sobolis procreandæ causa quis apud se habuerit: eum etiam qui propter hæc
aliquem occiderit, indemnem facit: & omnium quidem iustissimè, Atheniē-
ses, hunc dimittit, quamobrem tandem? quia, pro quibus cum hostibus di-
micamus, ad eos ab omni contumelia & iniuria uindicandos: pro istdem
etiam amicos, si quam contra leges iniuriam aut contumeliam eis fecerint,
occidere cõcessit. Cum enim non genus aliquod sit amicorum & hostium,
sed è factis horū utrumq; censeatur: eos qui hostilia faciunt, pro hoste ulcisci
lex liberū fecit. Proinde periniquū fuerit, tot rebus exceptis, ob quas alios
occidere liceat, solū illū ex omnibus mortalibus, neq; ob hæc occidi licere.
Age uerò, si tale quid euenerit, quale iam fortassis etiam alij cuipiã, ut Thra-
cia relicta, huc profectus in urbe alicubi habitet, non amplius ea potestate
præditus,

Interpretatio
legis.

Interpretatio
legis.

Amici & ho-
stes è factis æ-
stimandi.

Aristocratis
senatusconsul-
to tyrannicã
Charidemo
cõcedi licen-
tiam.

præditus, qua fretus multa designat interdicta legibus: & pro sua consuetu-
dine cupiditatibus indulgens, eadem factitare instituat: quid aliud agendū
erit, nisi ut Charidemum impunè agere pro libidine quiduis patiamur? Nec
enim tutum erit illum occidere, aut eas de illo pœnas sumere, quas lex con-
cedit, ob istius senatusconsultū. Atqui si quis ita putat & obijcit: ubi nam ista
fuerent? quid me quoq; dicere uetat, quis nam occiderit Charidemum? Ve-
rum non hoc considerandum est, sed quoniam decretum quod oppugna-
tur, ob rem nondū factam scriptum est, sed talē quæ utrum aliquando futu-
ra sit, nec ne, haud quisquam nouit: illa de futuris disputatio cõmunis utrin-
que relinquatur. & nos (quæ rerum humanarum conditio est) spes nostras
ad ea sic dirigamus, et statuamus, fortasse, casu aliquo, tam hæc quàm illa usu
euenire posse. Quod si decretum tolletis: si quid illi fortè acciderit: definitæ
legibus ad necem eius uindicandam pœnæ, & sancitæ sunt. Sin confirmabi-
tis: passis iniuriam, si quos ille uiuens uiolarit, præsidia legum eripiētur. Ita-
que decretum hoc & omni modo legibus contrarium est, & conducibile ut
abrogetur. *Lege sequentem legem. LEX.* Quod si quem hostiliter per-
uim & iniuriã grassantē statim suæ causa defensionis occiderit: impunè occi-
sum esse iubet. Sed hoc ob ea, propter quæ occidere licet: si quē hostiliter per-
uim & iniuriam grassantem, statim suæ causa defensionis occiderit: impunè
occisum esse iubet. Videte quæso quàm bene. Quod enim cum exposuisset,
ob quæ occidere liceret, adscriptit, Statim: sustulit mali aliquid consulendi
tempus, & quia scripsit, suæ causa defensionis: significat se lesio dare potesta-
tem, non alij cuiquam. Lex igitur hæc, hisce de causis ulciscenti statim, occi-
dendi licentiam dedit. At iste nihil adiecit, sed in uniuersum dixit, si quis oc-
ciderit, siue iure, siue ut leges permittunt. At hercule nos rem per calumni-
as exaggeramus. In quē enim hostiliter grassabitur ui, iniuste, Charidemus?
In omnes homines. Nostis enim hoc ab omnibus qui habēt exercitum, eos
quibus se putat esse fortiores, inuadi solere & exagitari, ut pecuniam extor-
queant. An non igitur, o dii immortales, iniquum est, & legibus manifestè
contrarium, neque solum scriptæ, sed & communi mortalium omnium le-
gi, qui meas opes hostili more depredateur, eum nò licere mihi ulcisci: si qui-
dem ne hoc quidē modo licebit Charidemum occidere, sed si per iniuriam ui-
auferat & abducat, & res alterius depredateur, qui eum occiderit, proscribe-
tur: lege largiente, si propter hæc id fiat, impunitatem? *Recita sequentem le-*
gem. LEX. Quicumque magistratus, aut priuatus, autor fuerit huius
instituti confundendi, id uē mutauerit: is ignominia notetur, tum ipse, tum
liberi, tum res eius. Audistis Athenienses; legem planè dicentem:
Qui magistratus, aut priuatus in causa fuerit, ut hoc institutum confunda-
tur, id uē mutauerit, ignominia notandū tum ipsum, tum liberos eius, tum
quæ illius sunt. Num igitur parum aut leuiter cauisse uidetur legislator, ut
lex hæc rata esset, utq; neque confunderetur, neque mutaretur? At Aristo-
crates iste parū ea curata mutat, & confundit. Nam quid aliud est, mutare,
quàm cum, extra ordinaria iudicia, & limites quibus homicidam prohiberi
oportet, supplicia concesserit aliquis, & causæ dictione adempta proscribe-
rit? Quid porro aliud est, cõfundere, quàm si quis ordine sic omnibus quæ
legibus

Cassilia iustis
maintinenda.

Militum gra-
sationes.

Accomodatō
legis cõtra Ari-
stocratem.
μετὰ τῷ πρῶτῳ.

ευχρη-
στία.

Peroratio pri-
mæ partis de
uiolatione le-
gum.

πενοτάλα
45.

Digressio in
laude iudicio-
rum, amplificã
di criminis et
delectandi au-
ditoris causa
instituta.

1. Areopagus.

Alirrothius,
Orestes.

Iusturandũ ac-
cusantis in A-
reopago.

Ceremonia
mirabilis

legibus continentur, contraria scripserit: Non solum igitur hæc leges, Athenienses, uiolauit: sed alias quoque plurimas, quas uitandi fastidij causa nõ adscripsimus. Sed in summa sic dico: quæcunque leges ad rerum capitalium iudicia pertinent, ac uel citari, uel testem esse, uel reos iusiurandum dare, uel quiduis aliud præstare iubent: eas omnes uiolauit, & contra eas omnes hoc decretum fecit. Nam ubi non citatio, non iudicium, non testimonia consciõrum, non calumniæ iuramentum, sed à crimine statim pœna per scripta est, eaq; interdicta legibus: quid nam aliud quispiam dicat? Atqui hæc omnia in quinque prætorijs fiunt, mandata legibus. At enim, dixerit aliquis, Ista uero nullius prætorij sunt, neque rectè excogitata. Nunquid uerò quæ iste scripsit, iusta & præclara sunt? imò cõtrà potius: an decreto isto apud uos unquam quicquam sit factum iniustius, haud scio. His uerò iudicijs inter omnia quæ in terris sunt, nullum neque grauius, neque iustius reperietur. Breuiter autem ea dicam, quorũ commemoratio nostræ ciuitati laudis aliquid et honoris pariat, et quib. auditis uos oblectemini: inde ducto exordio, unde uos rectissimè rem intelligetis: & repetam id quod Charidemo datum est, præmium. Nos, Athenienses, Charidemum ciuem fecimus, atque per id beneficium eum in societatem recepimus, sacrorum, solennitatum, institutorum, rerum denique omnium quibus ipsi fruimur. Sunt autem apud nos eius generis complura, quæ nusquam alibi. Vnum uerò maxime proprium, & inter cætera nobilissimum, Areopagi iudicium, de quo uobis tot præclaræ narrationes, tum fabulosæ, tum quæ nostris testimonijs confirmari possunt, suppetunt, quot de nullo alio iudicio. E quibus unam atque alteram, ueluti ad specimen exhibendum, audire fuerit operæ precium. Primum igitur de antiquis, ut ea nobis tradita sunt, in hoc solo iudicio dij, ius de cæde dare & accipere uoluerunt, & disceptatores sibi esse inter sese, ut ferunt, dissentientibus. Neptunũ à Marte pœnas exegisse interfecti Alirrothij filij: & furij ac Orestis ius dixisse duodecim deos. Ac uetera quidem hæc sunt, deinceps autem, solum hoc iudicium, non tyrannus, non paucorũ dominatus, non populi autoritas, capitalibus causis dijudicandis spoliare sustinuit. Sed omnes sese de hisce controuersijs minus graue ius, quàm ab his inuentum esset, excogituros crediderunt. Quæ cum ita sint, insuper hoc etiam accedit, quod hic nemo unquam uel reus damnatus, uel actor superatus, ostendere potuit, sententiam perperam esse latam. Hoc igitur præsidium ciuitatis, & in eo legitimas ultiones, neglexit istius decreti scriptor, & Charidemo uiuenti licentiam dedit faciendi quicquid eius libido tulerit. Sin quid ei accidisset, necessarijs eius calumniarum ansas suppeditauit. Sic autem considerate. Scitis, hoc nimirum omnes, in Areopago, ubi lex de cæde agendi & potestatem & mandatum dat, primum, iusiurandum dare & exitium (si calumniatur) tum sibi ipsi, tum genti, tum familiæ suæ impreari cogitur is, qui aliquè talis alicuius facinoris criminatur. Deinde non uulgare aliquod iusiurandum dare cogitur, sed quale nemo in ulla re alia iurat, insistentis consecratis carnibus apri & arietis & tauri. hisq; mactatis, tum à quibus oportet, tum illis dieb. quib. conuenit, ut ita quæ & spacio temporis, & rerũ que adhibentur solennitate, perfici ius fasq; est, omnia præstentur. Quanquam autem se tali

se tali sacramento obligarit, nondum tamen haberetur illi fides: sed si mendacij conuictus fuerit, nihil aliud consequitur, nisi ut liberos suos & omnem familiam nefario & exitioso periurij scelere cõtaminarit. Sin iure accusasse uideatur, & reum cædis perpetratæ conuicerit: ne sic quidem damnatum in sua potestate habet, sed infligendi supplicij ius & autoritas penes leges est, & eos quibus executio sententiæ est mandata. At huic interesse spectaculo supplicij, quod damnatum ex lege sequitur, licet, nec præter id quicquam amplius. & hæc sunt quæ ad accusatorem pertineant. Reus autem calumniæ iuramentum eodem modo præstat. Licetq; ut oratione prior loco dicta, cedat è medio, salutiq; suæ consulat: quod nec accusator, neque iudices, neque aliorum hominum quisquam prohibere potest. Quamobrem tandem, Athenienses, hæc sic administrantur? Quia qui hæc instituta primi sic ordinarunt, quicunque tandem fuerint, siue heroes, siue dij, non insultarunt fortuitis casibus, sed humaniter, quoad eius honestè fieri potuit, subleuarunt calamitates. Atqui hæc omnia tam præclare & sanctè constituta, istius decreti scriptorem uiolasse constat. Nam nec una uel minima talium conditionum in eo continetur. Ac primum contra unum hoc iudicium, & contra leges tum scriptas, tum non scriptas instituta, decretum hoc factum est. Deinde iudicium aliud de cædibus fortuitis pronunciare solitum, illud ad Palladium inquam, & leges ibi receptas, confundit. Nam ibi quoque usitatum est in primis calumniæ iuramentum, mox oratio, postremo cognitio iudicium, quorũ in istius decreto nihil est. Sin quis damnatur, & commisisse facinus uideatur, neque accusator, neque quisquam alius, in facinorosum ius habet, nisi lex. Quid igitur lex iubet fortuite cædis damnatum? ad certum tempus, certo quopiam interuallo abesse & exulare: dum aliquem è perempti familia exorarit. Tum uerò redire concessit, certo quodam ritu, minimeq; fortuito, aut temerè. sed & rem diuinam facere, & expiari, & alia quædam ordine ac diligenter sancita, præstare iussit lex, recte quidem, Athenienses, hæc omnia. Nam & non uoluntariarũ rerum minorè pœnam, quàm de industria commissarum, sancire iustum est: & concedere discedendi impunitatem, non exulare iubere, rectè est prouisum: & ab exilio redeuntem expiare, & purgare certis ritibus, & omnem autoritatè penes leges esse: etiam hæc omnia præclare constituta sunt. Quæ iste uniuersa tanta æquitate à primis legislatoribus descripta, decreto isto scribendo neglexit. Hæc igitur duo tanta & talia iudicia atq; instituta, iam inde ab omni memoria recepta, tam impudenter transiuit. Quin præter hæc tertium etiã, inter hæc omnium augustissimum, maximiq; terroris, si quis occidisse fateatur, id tamen secundũ leges fecisse se dicat: est autè hoc de quo dico, prætorij ad Delphinium. Nam mihi quidem uidentur, Athenienses, hi qui primum hisce de rebus iura sanxere, præ omnibus alijs hoc spectasse: utrum nullam cædem esse licitam, an uerò aliquam cædem facere fas esse, sit existimandum. Considerantes igitur, Orestè interfecta matre, idq; haud negantem, deos iudices nactum, cædis absolutum stantuisse, cædem aliquam esse iustam: nec enim deos iniuste quicquam pronunciaturos. Proinde quia sic senserunt, iam scribere, & aperte diffinire instituerunt, quibus de causis occidere liceret. At iste nihil quicquam dempsit, sed

Clementia et
ga reum.

2 Iudicium ad
Palladium.

Pœna fortui-
tæ cædis.

3 Iudicium ad
Delphinium.

in uniuersum, Si quis occiderit, inquit, Charidemum, siue id iure fiat, siue ut leges permittunt, proscribit. Enimvero tum actiones, tum orationes omnes, duas habent appendices, unā iuris, alteram iniuriæ, quas simul eadem actio nulla potest habere, nec ulla item oratio. Nam quæ simul eadem & iusta & iniusta esse queant, sed cum alterutra causa cōiuncta quælibet, explorantur, quæ causa si iniusta appareat, ipsa res improba iudicatur: si iusta, bona & honesta. Tu uerò neutram apposuisti, cum scriberes, Si quis hunc occiderit: sed crimine ipso, sine ullo additamento nominato, postea statim subiecisti, proscriptum esse. Tertium igitur hoc iudicium, & huius instituta te uiolasse constat. Iam ad hæc, quartum etiam, illud ad Prytaneum. Id uerò cuiusmodi est? Si lapis, aut lignum, aut ferrū, aut tale quippiā delapsum, percussit, atq; aliquis, à quo id coniectum sit, ignoret, ipse uerò norit & habeat telum quo cædes facta est: his rebus in hoc loco iudicium dicitur. quod si res inanimatas, sensusq; & rationis prorsus expertes hoc crimine reas, nefas habetur non adducere in iudicium; multo certè magis eum qui nihil fortasse deliquerit (ponam deliquisse) at hominem tamen, & deū uoluntate, communis nostræ naturæ participem, nefas & iniquum fuerit, indicta causa, & absq; iudicio, talis criminis gratia proscribere. Iam porrò quale aliud quintum iudicium uiolarit, spectate, Phreattæum; in quo causam dicere lege iubetur, si quis ob cædem fortuitam in exilium profectus, nondum conciliatis illi cæsi propinquis, alterius uoluntariæ cædis in simuletur. Neq; uerò, quia illi huc uenire non est integrum, eum neglexit is qui hæc singula ordinauit: neq; propterea, quod prius etiam tale quid designarit, simile crimē in eo satis esse probatū censuit: sed eam rationem inuenit, qua & pietati confuleret, & illum nec defensione nec iudicio priuaret. Quid igitur fecit? Iudices illò adduxit, quò illi accedere fas erat, designato quodam regionis nostræ maritimo loco, qui ad Phreattam appellatur. Post, ille naue accedens, uerba facit terra nō contacta, illi in terra auscultant & iudicant, quod si conuincitur, pœnas luit cædi uoluntariæ constitutas: idq; merito. Sin absoluitur, indemnus eius criminis abit, & exilium ob priorem cædem indictum sustinet. Qua igitur gratia tanto studio tractata sunt hæc omnia? Paris impietatis harum sanctionum autor esse censuit, uel ad facinora conuiuere, uel in fontem proscribere. Enimvero si tantum studium adhibetur, ut hi qui iam homicidæ iudicati sunt, de criminibus post obiectis se purgare, uenire in iudicium, & omnem æquitatem consequi possint: iniquissimum profectò fuerit, de nondum conuictò, re nondum explorata, utrū fecerit, necne: item utrum inuitus an uolens fecerit, scribere, dedendum eum esse ante iudicium, ipsis accusatoribus. Sexta porrò ulciscendi ratio restat præter has omnes. qua itidem præterita, decretum hoc scripsit iste: si quis hæc ignorauit omnia, si tempora quibus hæc singula facienda fuissent, præteriere: si alia quam de causa tali modo suum ius persequi non uult, & homicidam tum in templis, tum per forum obambulantem uidet; abducere illum licet in carcerem, non domum, neque quò cuique libitum est, id quod tu concessisti: eoq; coniectus, ante latam sententiam, nihil omnino patietur, conuictus quidem morte mulctabitur: sed si accusator, quintam suffragiorum partem non tulerit,

Duae rerū accessiones.

Iudicium in Prytaneo.

Phreattæū iudicium.

A minore. *μηχανισμῶν* uel, ut hi homicidæ, de quib. iam factum est iudicium.

Sexta ulciscendi ratio.

tulerit, mille drachmas ipse insuper soluet. At non hoc modo iste scripsit, sed et in fontem criminandum, & indemnatum statim dedendum esse. Quod si quis hominum, aut tota etiam hæc ciuitas tot legibus & institutis à me enumeratis ne destruantur (quæ & ostensa diuinitus, & ab omni æuo à mortalibus usurpata fuerūt) opituletur, & eum qui per iniuriam & contra legū interdictionem uiolentur, eripiat, foederibus exclusum esse scripsit, & huic insuper neque defensionis neque iudicij copiam fecit, sed et hunc statim sine iudicio punit. Quod nam decretum isto crudelius aut iniquius excogitari queat? Est ne adhuc nobis aliqua lex reliqua? Heus tu ostende. Recita hanc. LEX. Si quis uolenta morte occubuerit, in eius ultionem necessarijs corpora pignurare liceat, donec aut cædis causam dixerint, aut homicidas dederint. Capiendis autem corporum pignoribus ad tertium usque progrediantur: ultra, nefas esto. Cum leges, Athenienses, præclaræ multæ sint: haud scio an ulla huic uel præstatiā uel equitate sit præferenda. Considerate quæso, quanta æquitate & humanitate sit condita. Si quis, inquit, uiolenta morte occubuerit. Primum igitur quia adscripsit, uiolenta, significare uoluit, si per iniuriam sit occisus: cognatis pignora capere licere, donec aut cædis causam dixerint, aut homicidas dederint. Considerate quàm bene prius causam dici uelit. Quod si nolint, post dedi imperauit. Sin horum utrumq; detrectent, pignora licere capi usq; ad tres, nō ultra. Contra totā igitur legē hanc decretum factū est. Primum enim, si quis occiderit, scribendo, nō adscripsit iniuste aut uiolēter, nihil omnino denicq;. Deinde priusq; causam dici iusserit, statim scripsit, licere abduci. Præterea, lex, si neq; causam dixerint hi apud quos facta cædes est, neq; fontes dederint, contra hos pignorū captionē ad tres usq; concedit. At iste hos omni crimine liberauit, nulla prorsus eorū facta mentione, sed iam exulante (quanquā natura et omnium mortalium cōmuni suffragio cōprobata lege, constitutū sit, ut exul admittatur) Si qui susceperint, societate foederū excludit, supplicē ni dederint. Proinde tum quia non apposuit modum cædis, tum quia iudiciū non nominat, tum quia pœnas exigi non iubet, tū quia dat iudicij cōprehendendi facultatē: tum quia eos qui reeperint, non eos apud quos facta cædes fuerit, puniri iubet, & ut in summa dicā rebus omnibus: hæc quoq; legē decreto suo uiolauit. Age sequentē recita. LEX. Neq; fas esto legē de uno uiro ferre, nisi eadem ad omnes Athenienses pertineat. Hæc lex modò recitata, iudices, non iam & ipsa est rerum capitalium: nihilominus tamen, ut si qua alia, præclara. Nam ut reliqui iuris ciuitatis, ita legū quoq; omnib. æquā partē esse tribuendam censuit legislator. proptereaq; scripsit, nefas esse ferre legē uno de uiro, nisi eadē ad omnes q; Athenienses pertinere queat. Quando igitur in cōfesso est, decreta secundū omnes leges scribi oportere: qui Charidemo tale quippiā priuatim decernit, quod nō uobis omnib. ex equo tribui potest: is haud dubiè legē hanc uiolat. Nec enim profectò quæ sanciri legib. est nefas, ea inscripsisse decretis cōcedē. Recita sequentē legē, qua iste omnes cōtinent. LEX. Decretū nullū neq; senatus, neq; populi auctoritati præferat. Depone. Breui omnino et facile oratione mihi opus esse puto, ut ostendā hæc quoq; legem isto decreto esse uiolatā. Nam qui legib. omnib. quarū tanta multitudo est, uiolatis, de-

Peroratio, siue digressionis siue amplificatio.

Redit ad legū explanationē.

Collaudatio & explicatio legis.

Collatio legis cum decreto.

ἢ ἑτοίμη. τὴν δὲ.

creto inscripfit, & inclusit rem quampiā peculiare, eum quid aliud facere statuendū est, quā postulare ut decretū lege potius habeat: Ostendā autē uobis unū atq; alterū senatusconsultū, quibus uiri de repub. uerē bene meriti sunt ornati: ut intelligatis, facile esse æqua scribere, cum ob illud ipsum scribitur, ut alicui honos habeatur, utq; is in uestri iuris societate recipiatur: & nō per speciem talium honorum, aliquid improbi conari & malefacere studeat. Lege senatusconsulta hæc, sed ne prolixitas auscultationis molesta uobis esset, è singulis senatusconsultis id est electum, in quo istū accuso. Lege

E SENATVS CONSVLTIIS. Videtis omnes, Athenienses, eodē scripsisse modo. Eadē, inquit, afficiat pœna, qua, si Atheniensem occidissent: ualere illi receptas leges uestras sinūt, easdēq; magnificiunt, cum honorificū esse existiment, earundem alicuius impertiri. Aliter Aristocrates, qui has quocumque modo potest, contemnit. Sic certē, quasi hæc nullius precij sint, peculiare aliquid scribere instituit: atque illud quoq; munus, quo ciuitate Charidemum donastis, extenuat. Nam qui sic, quasi uos hoc ei tribuisse nō contenti, plura etiā debeatis, illud quoq; adiecit, oportere in super prouidere uos, ut illi quicquid libet, impune liceat: non ne id molitur quod ego dico? Neque uerō ignoro, Athenienses, decretum hoc legibus non palam esse contrariū, haudquaquam ostensurum esse Aristocratem: sed quod est omnium iniquissimum, quod in toto decreto causæ dicendæ in tali crimine potestatem nusquam dedit: hoc intercidere, & hac uia elabi conabitur, de quo ego multa mihi uerba esse facienda non puto, cum ex ipsius decreto euidenter possum ostendere, ne ipsum quidem istum existimare, ullam huius criminis reo, dari causæ dicendæ potestatem. Scripsit enim: Si quis occiderit Charidemum, eum abduci liceat: quem si quis eripuerit, siue ciuis, siue priuatus, foederibus excludatur: non si ereptum, iudicio non stiterit: sed omnino statim. Atqui si causæ dictionem daret, * aut saltem non tolleretur: tum pœnam in assertores statuisset, cum quæ eripuissent, iudicio non stitissent. Arbitror præterea, eum illud quoque dicturum, & hac parte obnixè daturum operam, ut fucum uobis faciat: irritum esse decretum, quod senatusconsultum sit. Legem autem iubere, senatusconsulta esse annua. Itaq; tametsi nunc ipse absoluatur, decretum tamen hoc nihil in commodaturum reipublicæ. Ego uerō uobis illud contra hoc opponendum esse statuo, hoc decretum ab isto esse scriptum, nō ut eo irritum manente, nihil uos incommodi sentiretis (licuisset enim ei ab initio nihil scribere, si spectasset quid nā esset è republica) sed ut uobis deceptis, quidam ea quæ cum uestris utilitatibus pugnant, consequerentur. Qui autem accusarint, & rem distulerint, & effecerint ne ratum esset decretum, hi nos sumus. Absurdum igitur fuerit, quarum rerum gratia nobis debetur, eas istis saluti esse. Deinde neque ita simplex istuc est, ut aliquis existimet. Nam si nemo esset alius, istius exemplo, neglecta utilitate uestra, scripturus: minus fortasse graue foret. Nunc quia tales non pauci sunt, uestri officij non est, decretū istud tolerare. Quis enim non securo animo denuo scribet, si hoc fuerit absolutū: quis nō approbabit? quis uerō accusabit? Non igitur hoc spectari debet, an hoc sit temporib. irritū: sed illud intuendū est, uos, si uestro suffragio decretum hoc nūc absolueritis: his qui de

Refutatio. Aristocratem tollere causæ dictionem.

in uobis non dicitur pœna.

Alia refutatio Non quantum ualeat decretum, sed uoluntatem scriptoris spectandā esse.

Vel exempli causa condemnandum decretum.

uobis

niud nocere uobis uolent, impunitatem duros. Neque illud etiam me laet, Athenienses, Aristocratem simplicem & ueram defensionem nullam habere, sed talia quædam effugia quesiturum: decreta huius generis multa iam et multis esse facta. Id uerō, Athenienses, nullo argumento est, istum consentanea decreuisse legibus. Multæ res enim sunt, quibus fit ut uos decipi mini. ueluti, Si quod è damnatis decretis apud uos non fuisset accusatum, ratum utiq; fuisset, quanquam contra leges factum: nec minus, si quod accusatum est, & tamen uel præuaticis accusatoribus, uel eloquentia destitutis, ad suam causam explicandam, est absolutum: etiam hoc legibus esse contrarium, nihil prohibet. Num igitur, qui de eo sententiam dixere, iusiurandum nō seruarunt: imò, quomodo? id ego docebo. Se animo religiosissimo pronūciaturos iurarunt: at animi opinio, ex his quæ audierint, exoritur, eam in iudicando cum sequuntur, pie faciunt. Quisquis enim neque odio, neque beneuolentia, neque alia iniusta causa commotus, contra sui animi sententiam non pronūciat, religiose facit. Neque enim qui ab oratore deceptus, aliquid ignorauit, ignorantia pœnas dare debet: sed qui uolēs & sciens perperam pronūciat, is execrationi est obnoxius. Quapropter in singulis cōtentionib. præco diris deuouet nō deceptos, sed illos qui phaleratis uerbis uel senatum, uel populum, uel Heliam decipiunt. Non igitur ei concedatis ut dicat, hoc esse factum, sed iuste esse factum: nec, ab alijs ea iudicibus esse confirmata, sed uos edoceri iubete, se ea de re quā nos æquiora dicere. Quod si facere non poterunt, absurdum esse statuo, aliorum deceptionem uestræ cognitioni anteferri. Præterea, mihi quidē per quā esse impudēs illa uideatur oratio: prius etiā alijs talia decreta esse facta. Nec enim, si quid unquam non secundum leges factum est, idq; tu es imitatus, propterea te absolutū decet: sed contrā, tanto damnari magis propterea. Sicut enim, si quis illorum damnatus fuisset, tu ista non scripsisses: ita, si tu nunc damnaberis, alius non scribet. Hoc decretum igitur se non manifestè contra omnes fecisse leges, nec ipsum posse negare Aristocratem arbitror. Sed accidit, ut quædam uoluntatem orationis: Decretū Aristocratis nō esse è republica. Nihil contrarium legibus, posse esse utile

Non quid factum sit, sed quid fieri debeat, spectandū.

Occupatio, posse etiam religiosum iudicem præuaticare.

Inuersio.

Transitio ad secundam partem orationis: Decretū Aristocratis nō esse è republica. Nihil contrarium legibus, posse esse utile

Cherronesiarum, ut et Atheniensium securitate positā esse in imbecillitate finitimum.

quis

Magna uis de
cretorū Athe
niensium.
Miltocythes.
Cotys.

Thracie re
ges decreto
Aristocratis
alienatum iri.

Ab exemplo
ut Olynthijs
Philippi, sic
Atheniensib.
Cersobleptæ
magnitudinē
esse metuendā

quis Thracum magnas opes habeat. Nani illorū tumultus inter ipsos, mu
tuæq; suspiciones & similtates summa sunt omnium firmissimæq; Cherso
nesi præsidia. Decretum uerò istud, quo ut Cersobleptæ summi ducis secu
ritati consulitur, sic cæterorum regum præfectis metus & terror, ne in cri
men aliquod ueniant, incutitur: hos infirmos, unum illum potentem facit.
Ne uerò miremini decreta uestra tantum habere ponderis & momenti: rē
factam & notam uobis omnibus, in memoriam redigam. Quum Miltocy
thes à Coty defecisset, bellumq; diu traheretur, & Ergophilo successor da
tus Autocles, classē profecturus esset: factum quoddam apud uos huiusmo
di decretū fuit, quo Miltocythes perterritus abiit, existimans uos à se aba
lienas: Cotys autem & sacri montis, & thesauris est potitus. Atqui dein
ceps, Athenienses, Autocles accusabatur, quasi Miltocythem perdidisset:
iamq; tempus accusandi autorem decreti illius exierat: & nostra ciuitas re
bus infectis & perditis desistere cogebatur. Omnino igitur scitote, nūc etiā,
nisi decretum hoc solueritis: & reges ipsos, & eorum duces mirabiliter ani
mis trepidaturos. Putabunt enim se prorsus esse despectos, & ad Cersoble
ptem uos inclinare. Qui si ob eam opinionem, à Cersoblepte per occasione
aliquam oppugnati, regnis cesserint: rursus ex ea re quid futurum sit, uide
te. Age uerò, per deos immortales, si uos Cersobleptes læserit (id quod,
si sperarit duntaxat facturum eum potius, quàm, si potuerit, esse omis
surum, est probabilius) non ad illos ibimus, illorum que opibus huius po
tentiam infirmare molitemur? Ad quæ si uobis illi sic responderint, uos
Athenienses, nobis affectis iniuria, opem non modò non tulistis, sed in me
tum, si nos ipsos defenderemus, ingentem coniecistis, decreto facto, si quis
illum & uestris & nostris utilitatibus, tum uerbis, tum rebus aduersantem,
occidisset, abduci eum licere. Non igitur uos decet, auxilium à nobis pete
re ad ea in integrum restituenda, quæ & in uos & nos male consulentes,
auisistis. hæc inquam si responderint, quæso uos, an non ipsorum æquior
futura est quàm nostra oratio? ego quidem opinor. Quin illud etiam dici
non poterit: uos probabiliter circumuentos esse, & deceptos. Nam si ni
hil aliud cogitare potuissetis, nec ipsi prudentia ualeretis ad huiusmodi res
intelligendas: exemplum Olynthiorum uidere licuisset, qui quibus accepti
modis à Philippo, quam illi gratiam retulerunt: Is Potidæam illis, non tum
restituit, cum tueri diutius nō posset, quemadmodum uobis Cersobleptes
Chersonesum: sed bellum uobiscum gerens, magnis sumptibus factis, ui ex
pugnatum, cum ipse, si uellet, retinere potuisset, tradidit, ac ne conatus qui
dem est facere quitquam aliud. Ipsi tamen, quoad eum tantum esse uide
bant, ut magnitudinē eius fides haberi posset, & socij eius erant, & propter
illum nos oppugnabant. Sed cum uideant eum ita creuisse, ut eius poten
tia sibi metuenda sit: tantum absunt à decernendo, si quis aliquē ex illis, per
quos eius imperium auctum & firmatum est, occiderit, eum è sociorum di
tione abduci licere: ut nostram, quos sciunt præ omnibus alijs, cum amicos
eius, tum ipsum Philippum, summa cum uoluptate occisuros, amicitiam ex
petiuerint, societatem item nostram, ut ferunt, expetitur. Quod si O
lynthij futura prospicere norūt, uos, qui Athenienses estis, illud ipsum non
facietis:

facietis: An non turpissimum fuerit, uos, qui consilij capiendi de rebus ge
rendis scientia præstare uideamini: quid expediat, minus prudenter quàm
Olynthios animaduertisse? Audio porro istum idem allaturum esse, quod
ab Aristomacho semel pro concione dictum est: nunquam Cersobleptem,
Chersoneso uobis eripienda, uestras inimicitias suscepturum. Nec enim si
cæperit atque obtineat, illi commodaturam, cuius pacatæ redditus & uecti
galia, triginta talenta non excedant. Sin bello infestetur, nullus omnino sit
fructus: quum ex emporijs (quæ belli tempore clauderentur) amplius du
centorum talentum redditus percipiat. Quare si parui lucelli spe adductus,
hostis esse malit, cum plura possit, amicitia nostra munitus, obtinere, mirari
fese dicentur. Mihi uerò non deessent complura dicenda, in quæ si quis
intueatur, magis illum formidandum putet: quàm hac cogitatione conce
dendum, ut eius opes augeantur. Id solum tamen, quod in promptu maxi
mè mihi est, dicam. Nostis utiq; Philippum, Athenienses, Macedonē istum,
cui nimirum multo magis expediebat, redditus è tota Macedonia secure per
cipere, quàm cū periculis ex Amphipoli: & optabilius ac præstabilius erat
amicitiā uestram, quam à patre per manus traditam acceperat, tueri, quàm
Thessalorum, à quibus pater eius regno pulsus fuerat, ambire societatem.
Nam præter hoc, illud etiam uideri est: uos nunquam, Athenienses, ullum
amicum deseruistis: Thessali, neminem unquam constanter defenderunt.
Que quanquam ita sunt, parua emolumenta, & incertos amicos, & pericu
la, uidetis eum uitæ securitati prætulisse. Cum, Athenienses, in rebus huma
nis maximæ sint due res, altera princeps maximaq; omnium felicitas: altera
ut hac minor, sic inter cæteras summa, consilij capiendi prudentia: nō simul
contingit utriusque possessio mortalibus, neque quisquā felix terminū aut
finem ullum habet infinitæ augendarum opum cupiditatis. Proinde multi
maiorum emolumentorum desiderio præsentia perdididerunt. Et quid ne
cessè est de Philippo dicere, aut alio quopiam? Cum ipse Cotys Cersoble
ptæ pater, si quæ ei exorta esset seditio aut disensio, missis ad nos legatis, se
facturum omnia fuerit pollicitatus, & tum senserit, quàm suis rationibus es
set incommodum, nostræ ciuitati bellum facere. Sed Thracia subacta urbes
occupabat, ebrius iniurias faciebat: debacchabat in primis in semetipsum,
deinde in nos etiam, nostram ditionem inuadebat: res erat inexplicabilis.
Nam si qui propter explendas iniustas cupiditates ea suscipiunt, quæ mini
mè oportebat: hi non difficilima quæque cogitare solent, sed prosperi suc
cessus emolumenta. Ego uerò uobis ea deliberanda censeo, quibus Cersob
leptæ, si in ea sententia manserit, qua eum esse decet, nulla fiat per uos iniu
ria. Sin temere uos laceffere conetur, non sit maior, quàm ut eum ulcisci que
atis. Legam autem uobis epistolam, quæ Cotys, post Miltocythæ defectio
nem huc misit, & qua, toto imperio potitus, Timomacho missa, uestras ur
bes euertit. EPISTOLA. Hoc exemplum, Athenienses, cum uideritis,
& illud sciatis, Philippum dum Amphipolim obsidebat, ideo se eam oppu
gnare dixisse, ut uobis traderet: postquam cæperat, etiam Potidæam eripu
isse: hanc (si me quidem audietis) Cersobleptæ fidem habebitis, quam Iphi
crates Ephialtæ F. olim à Lacedæmonijs stipulatus est. Quem aut fraudem
Aaa in re

Refutatio. Nō
haberi posse
Cersobleptæ
fidē de Chers
oneso.

Ab exemplo
Philippi.

Thessali. Athe
nienses.

Prudentia ra
ro cum felici
tate coniuncta.

Ab exemplo
Cotys.

Animus cupi
ditate cæcus.

Tuta consilia
sequenda.

Tutissimè ijs
creditur, qui
nocere nō po
sunt.

Philippus.
Iphicrates

in re quapiam ne contentibus Lacedæmonijs, ostendentibus tamen, se quamuis illi fidem duros dixisse: non alia fide data se posse acquiescere, quam si probarent, se, etiã si uellent, nocere non posse. Sibi enim non esse dubium, quin uellet. Quoad igitur possent, fidem illis haberi non posse. Hanc fidem igitur, si meis uti consilijs placet, aduersus Thracem istum seruabitis, nec ex periri uoletis, quo animo, tota Thracia potitus, erga uos futurus sit, iam nec sanorum hominũ esse talia decreta scribere, & aliquib. talia dare præmia, id quoq; de multis rebus facile intelligitur. Scitis enim omnes æquẽ mecum, Athenienses, uos Cotyn quondã illum fecisse ciuem, haud dubiẽ bene uelle uobis illo tempore atq; amicum esse existimantes. Quin & aureas ei coronas decreuistis, non utiq; facturi, si hostem putaretis. Veruntamen, cum sceleratus & dijs inimicus fieret, & uos magnis iniurijs afficeret, interfectores eius Pythonem et Heraclidem Ænios, ut bene meritos, in ciuitatem ascriptos, aureis coronis ornastis. Si tunc igitur, quando familiaris uobis Cotys esse uidebatur, aliquis scripsisset, Si quis Cotyn occiderit, foederibus exceptus esto: utrũ Pythonem cum fratre dedidissetis, an contra decretũ illud, ciuitate donatos, ut bene meritos ornassetis? Quid uerò de Alexãdro Thefalio, cum Pelopidã captũ in uinculis haberet, & Thebanorum hostis esset accerrimus, uobis uerò ita familiaris ut & ducem à uobis peteret, & uos illum iuuaretis, omnia deniq; esset Alexãder: obsecro uos, si quis scripsisset, Si quis occiderit Alexandrum, eum abduci liceat: num tutum fuisset conari postea iniurias eius & contumelias ulcisci? Quorsum uerò attinet cætera huius generis recensere? Saltem Philippus iste, qui uester inimicus insensissimus habetur, si tum, cum uestrorum ciuium quosdam Argæum restituentes, deprehensos, non ipsos modò dimisit, sed & omnia quę perdidit eis reddidit, et misis insuper ad uos literis, se paratũ esse ostendit, uobiscum facere societatem, & paternam amicitiam renouare: si tum hæc ei tribui postulasset aliquis, ex his qui ab eo dimissi fuerãt, & scripsisset, Si quis occiderit Philippũ, eum abduci liceat: non ne ioculariam in contumeliam incidissemus? Nunquid uidetis & intelligitis, Athenienses, ex his singulis: si tale quippiam decreuissetis, quantã id uestræ dementia tribueretur? Non enim sanæ mētis hominum esse puto, uel quando aliquem amicũ esse putarint, sic illi fidere, ut, etiam si cõperit esse iniurius, facultate ultionis ipsi sese spolient: uel, si quẽ pro inimico habeant, sic odisse, ut, si depositis odijs in gratiam redire uelit, prohibeant, quo minus hæc facere liceat, sed tantisper mea quidem sententia, tum odijs, tum amicitijs est progrediendum, ut harum occasionum neutra prætereatur. Illud porrò etiam ego perspicere nequeo, cur non omnes homines eadem sibi tribui postulaturi sint, quicuncq; paruulum quippiam in uos contulisse uidebũtur, si hæc Charidemo concesseritis: ueluti, si uultis, Simon, Bianor, Athenodorus, infiniti alij. Quod si omnibus eadem decernemus, eò tandem profectò deueniemus, ut mercenariorum militum munus obeuntes, horum singulorum salutem, satellitum instar, tueamur. Sin his tribuemus, illis non item: fraudati, iurẽ uobiscum ex postulabunt. Agite uerò, si & Menestratus Eretriensis eadem decerni sibi petet, aut Phaylus Phocensis, aut alius quispian princeps: (iungimus autẽ adducti, cepe temporibus

Non esse prudentium hominũ id decernere, cuius poenitere possit.

Cotys.
Python.
Heraclides.

Alexander
Thefalus.

Philippus
Macedo.

Oderis tanquã amaturus, amã tanquã osurus

Latius manaturum exemplum.

poribus, cum multis amicitias) utrum decernemus omnibus an non? Decernemus nimirum? Atqui, Athenienses, qua specie probabili id faciemus, qui principatum sustinere nos ad asserendam Græcorum libertatem profitemur, si eos qui priuatam potentiam cum oppressione multitudinis obtinent, custodire uidebimur? Equidem non uideo. Nam si quid tale cuipiã largiendum est, id quod ego nego, conferri debet primũ in eum, qui nos nulla unquam iniuria affecit. Deinde in eum, qui ne quidem si uelit, possit ledere. Postremò, de quo palam constet omnibus, eum hæc accipere pro defensione suæ salutis, non ad impunitatem & licentiam alienæ salutis oppugnandæ. At Charidemum nec nihil in uos deliquisse, nec donum istuc accipere, ut ne quid mali patiatur, prætereo. sed nec fidem ei habendam esse in posterum, ex me audite: atque considerate, num rectam inuestigandæ rei uiam insistere uidear. Ego sic existimo, Athenienses, qui uestrorum institutorum & legum desiderio, ius ciuitatis adipisci studuerunt: eos simul & uoti compotes fieri, & apud uos habitare, & rerum desideratarum frui cõmunitate. Qui uerò neutrum horum uel desiderant, uel admirantur, sed solum emolumentum spectant, quo propter uestri honoris opinionem fruuntur: eos arbitror, uel satis scio potius, sicubi maioris alicuius emolumentum sperauerint, uobis prorsus neglectis, illã adoraturus. Veluti (quo & uos intelligatis, qua gratia hæc ego dixerim) Python hic cum primũ occiso Coty, non quouis abire sibi tutũ esse putauit, ad nos uenit, et ius ciuitatis petijt, & uos primos omnium fecit. Postquã uerò censet Philippi opes magis è re sua esse: nulla uestrũ habita ratione, cũ illo facit. Non enim est, non est, Athenienses, apud istos, quorum omnia studia, cogitationes omnes ad auaritiam referuntur, quicquam uel firmi, uel sancti. Sed oportet, ut quisquis cordatus est, talem hominem cautione diligenti superet, non accepto demum damno, datisq; credulitatis poenis, conqueratur. Quod si demus, Athenienses, (id quod minimè uerum est) ipsum Charidemum, functum erga uos esse officio, & fungi, & facturum idem in posterum, neq; alio animo unquam futurum: nihilo magis decuerit ei talia decerni. Nam siquidẽ prærogatiua hæc ob aliud quippiam, quã ad stabilendum Cersobleptæ regnum tribueretur, æquiore id animo ferri posset. Nunc eum in cuius usum præmij commoditate abutetur, quo magis magisque cogito, eo minus inuenio talem, cui uel ab illo, uel à uobis sit fides adhibenda. Ego considero, Cotym Iphicratis fuisse socerum, eodem modo quo est Cersobleptes Charidemi. Sic autem cogitemus: Scitis hoc utiq; Athenienses, quanquam Iphicrates & æream statuam, & uictum in Prytaneo, & præmia, & honores alios quibus beatus ille fuit, obtinuisse: tamen ad tuendum Cotyos imperiũ, bello nauali cum uestris decernere ducibus non dubitasse, illiusq; salutẽ pluris fecisse quã honores à uobis tributos. Quòd ni maior uestra fuisset in iracundia cohibenda moderatio, quã illius temeritas: nihil obstitisset quò minus omnium mortalium fieret infelicissimus. Tamen Cotys tum ab illo conseruatus, & re ipsa eius amicitia comprobata: postquam extra omne periculum se positum arbitrabatur, non modo referre illi gratiã non studuit, nec illius causã in uos ulla humanitate usus est, ut ueniã genero impetraret: sed

Non tyrannus, sed bonis uiris honorẽ habendum esse.

Charidemum nõ fidem esse reipublicæ.

Simulatio studij erga Athenienses.

Pythott.

Ut bonus sit Charidemus, tamen propter Cersobleptem ei non tantum esse tribuendum.

Cotys.
Iphicrates.

contra magis ab eo postulauit, ut ad oppida uestra reliqua oppugnanda adiutor esset. Quod cum ille recusasset, barbaricis copijs acceptis, & collecto ab illo exercitu, & Charidemo isto mercenario imperatore conducto, uestra oppida inuasit, & Iphicratem in eas redegit angustias, ut discedens ab illo, Antissam primum, mox Dryn habitatum se conferret: existimans, nec de cere se ad uos redire, quibus Thracem anteposisset et Barbarum: nec apud illum tuto posse manere, quæ suæ salutis ita cerneret esse negligentem. Si igitur, ô Athenienses, etiam Cerfobleptes, ista securitate quæ Charidemo nunc comparatur, auctus, & ipsum neglexerit, & contra uos machinatus aliquid molitusque fuerit: num satis id uobis erit, decepto Charidemo, Thracis contra uosmet ipsos constabilisse potentiam? e quidem non opinor. Etenim illud æquum esse puto, si sentit & prospicit talia Charidemus, & tamen talibus potiri decretis studet, eius insidijs ut resistatur. Sin haud animaduertit: quo quis eum beneuolentior esse putat, eo magis & suæ & illius securitati ut prospiciat. Nam ueræ amicitie munus est, his quibus bene cupias, non in ijs gratificari rebus, quæ & in tuum & illorum cedere detrimentum possint: in his quidem, quæ utrisque commodare queant, adiutandi sunt. At quæ ipse melius illo provideas: ea ritè administras, neque presentis obsequij dulcedinem totius reliqui temporis utilitati anteponas. Neque illud etiam cogitari mihi probabile uideatur, Cerfobleptem cum & Barbarus sit, & peridus, curaturum tamen ne tantis afficiat iniurijs Charidemum. Nam rursus cum inquiri, quantis bonis Iphicratem Cotys spoliaturus, nihil ea re sit commotus penitus: istum utique crediderim suscipere decepturum esse, quicquid tandem perierit Charidemo. Nam Cotys Iphicratem, honoribus, uictu publico, statuis, patria quæ nomē eius illustrarat, rebus propè dixerim omnibus, sine quibus acerbam esse uitam Iphicrati par erat, se spoliare prospiciens: tamen eius rationē non habuit. Istum uerò quid obsecro tandem moueret, aut qua re spoliare Charidemum cōtaretur? nulla prorsus. Habet enim apud uos non liberos, non imagines, non cognatos, non aliud quicquā denique. Enim uero si neque natura fidus est Cerfobleptes, & propter ea quæ prius acta sunt iurè suspectus, neque quicquam in rebus inest, propter quod & præter ingenium & contra uoluntatem suam, Charidemi rationem haberet: quæ causa est cur simpliciter, adeoque præter omnem rationē ad libidinem suam explendam, illum adiutemus: præsertim cum tota res in detrimentum nostrum cessura sit? Equidem nullam uideo. Præterquam igitur, quod decretum hoc non est ex usu reipublicæ: existimationi quoque nostræ ciuitatis tale quicquam decreuisse aduersatur. idque cognoscendum uobis est. Si enim, Athenienses, in urbe habitanti, & legibus obnoxio scriptum esset decretum: etsi tum etiam iniquum, minus turpe tamen haberetur. Nunc Charidemo scriptum est, qui nulla in urbe habitat: & regi, homini Thraci, ducit exercitum, cuius regno & opibus fretus, multis iniuriā facit. Scitis enim hoc profecto, omnes istos qui peregrinis præfunt exercitibus, Græcas urbes occupare, & imperiū in eas sibi uendicare, & omnium qui in patria uiuere student, libertate fruentes, omnes regiones peruagari, (si fas est uerum dicere) communes hostes. Num igitur honestum uobis, aut decorum erit, Athenienses, illi, qui

διλημμα.

Non indulgentium, sed uerè consulendum amicis.

Cerfobleptæ, ut Barbaro, nō habendam esse fidem.

Decretum turpe esse Reipublicæ.

Militum consuetudo.

explendæ suæ auaritiæ causa, quibusuis in quos inciderit insidiabitur, talem custodiam decreuisse: illis uerò qui suam libertatem asserturi sunt, uestra societate interdixisse? Ego certè hoc neque honestum, nec è dignitate uestra esse censeo. Quam enim turpe fuerit, accusare Lacedæmonios, quod in fœdera retulerunt, licere Perfarum regi Græcos Asiam incolentes arbitratu suo tractare: si nos ipsi interim Cerfobleptæ eos dedamus, qui Europam incolunt, atque ad eos omnes, quibus se Charidemus superiore more confidet? Neque enim alia decreti uis est, cum illius duci præscriptum non sit, quid agendum, quid non agendum: & omnibus, si quis se defenderit, tantus metus impendat. Libet, Athenienses, etiam rem gestam uobis recitare, quo magis perspiciatis, quanto opere decretum hoc sit abrogandum. Vos aliquando certis de causis ciuem fecistis Ariobarzanem, & propter illum, Philiscum: ut nunc in Cerfobleptæ gratiam, Charidemum. Quum uerò ille eodem præditus animo, quo iste, Ariobarzanis utens exercitum Græcas urbes occuparet, atque in eas ingressus, multa & crudelia facinora ederet, ingenuis pueris uiolandis, & matronis stuprandis: nihil denique non faceret, quæ homo nullis legibus, nullis ullius reipublicæ honestis institutis & disciplina educatus, principatum nactus designare queat: Lampfaci tandem duo quidam homines extiterunt, alteri Therfagoras nomen fuit, Excectus alteri, qui idem quod laudati illi uestri tyrannidæ statuentes, Philiscum occiderunt, haud iniuria, quod patriæ libertatem asserendam esse existimarent. Quod si quis Philisci studiosus, tum cum Perinthijs militibus stipendia solueret, totam Hellepontum teneret, omnium præsidium esset, amplissimus: scripsisset, quemadmodum iste nunc, si quis occiderit Philiscum, abduci eum è ditione sociorum liceat: per deos immortales uidete, in quantam ignominiam ciuitatem coniecisset? Venerunt enim Therfagoras & Excectus Lesbium, & illic habitauerunt. Quod si quis è Philisci liberis aut amicis, manū eis iniecisset, dediti uestro senatusconsulto fuissent. Quantum igitur dedecus atque flagitium, Athenienses, publicè susceptum & admissum esset, cum eos qui apud uos tale facinus ediderunt, & æreis statuis & summis honoribus ornaueritis, si illos qui alio quopiam in loco idem quod hi, de patria sua senserunt, deditione damnassetis? Ac illius quidem tempore feliciter sanè, non accidit, ut decepti dedecus aliquod susciperitis. In hoc uerò, si mihi parebitis, ne id usu ueniat prospicietis. Cum enim excepto nemine, in uniuersum scriptum sit, si quis occiderit Charidemum: fieri queat ut casu etiam tale quippiam eueniret. Nunc deinceps in facta Charidemi breuiter inquiram, & summam eorum impudentiam, à quibus laudatur, ostendam. Vnum autem uobis illud polliceor, (neque uerò quisquam pollicitationem meam agrè ferat) me non illud modò ostensurum, indignum eum esse custodia ab isto decreta: sed grauissimum etiam supplicium meruisse: si modò maleuoli uobis, & impostores, & continenter aduersantes, iurè puniuntur. Fortassis autem uestrum quibusdam, considerantibus, primum ciuem eum esse factum; deinde rursus, aureis coronis tanquam de reipublica bene meritum, decoratum; mirari subit, uos tantis in rebus tam facile esse deceptos. Ne uerò dubite,

Exempla militaris insolentiæ. Ariobarzanes. Philiscus.

Therfagoras. Excectus.

III. Pars. Facta Charidemi, non talè custodiam, sed supplicium merita. πονατάλις. Charidemum fraude ciuem esse factum, & coronis ornatum.

tis uos esse deceptos. Cur autem id uobis accidere consentaneū sit, exponā. Vos, Athenienses, cum multa rectē intelligatis, iisdem parum constanter, quum usus postulat, insistitis. Cuiusmodi est quod dico? Si quis uos roget, quod nam genus hominum ex omnibus mortalibus in ciuitate improbissimum putetis: nec agricolas, nec mercatores, nec metallicos, aut quicquā tale responderitis. Sed si quis eos qui mercede conducti concionantur, & decreta faciunt, nominet: illi uos omnes assensuros minimē dubito. Haecenus igitur rectē sentitis, deinceps nō item. Nam quos omnium improbissimos ipsi putatis, his creditis, quando iudicandum est, qualis unusquisque sit existimandus. Hi uerō, prout eis bonum & commodum est, non ut aequitas & rei ueritas postulat, unumquenq; uel probum uel improbum esse dictitant, id quod & de Charidemo isto perpetuō fecerūt oratores, quemadmodum & ipsi fatebimini, si ex me facta illius audiueritis. Quae igitur miles adhuc, dum funditoris initio et uelitis munere fungeretur, contra nostram rē pub, bello fecit, non inter iniurias numero. nec illud etiam, quod myoparonem piraticū nactus, uestros socios deprædatus fuit: sed omitto hæc, quā obrem: quia necessitatis uis & inopia insuperabilis, cogitationes quid ex officio sit, quid contra officium, tollit uniuersas. Quare iniqui censoris fuerit, hæc omnia nimis accuratē ad calculos reuocare. Sed cū iam auspicatus præesse mercenarijs, & quosdam milites sub se habens, uos læsit, hæc ex me audite. Iste primū omnium conductus ab Iphicrate, cum plus quam triennium sub eo stipēdia fecisset, postquā imperiū Iphicrati abrogastis, & Timotheū cum imperio aduersus Amphipolim & Chersonesum ablegastis: primū Amphipolitanos obsides, quos ei ad custodiendum Iphicrates acceptos ab Harpalo tradiderat, quicq; ex uestro senatuscōsulto ad uos mittendi erant: Amphipolitis restituit, quæ res obstitit, ut ne Amphipolis caperēt. Deinde, cū Timotheus eū denuō, cum eius exercitu conducere uellet: ei suā operā locare noluit, sed cū uestris nauibus, ad Cotym profectus est, quē uobis omnium hominum inimicissimū esse certissimō sciebat. Postea cum Timotheo uisum esset, bellū Amphipolitanū prius conficere, quam Chersonesum aggredi, neq; ibi lædere uos posset: denuō suā operā Olynthijs locat, inimicis uestris, & his qui tū Amphipolim obtinebant, quō dū nauigat, Cardia cum nauibus, egressus, ut cōtra uos arma ferret: à uestris triremibus, captus est. Sed quia temporis illius ratio postulabat, & militibus ad Amphipolitanum bellum egebatis: cū plectendus esset, tum quod uobis obsides non tradidisset, tum quod ad Cotym hostem uestrum cum uestris nauibus transfugisset: fide data & accepta, uobiscum militauit. Pro quibus igitur rebus equum erat, eū uobis cōsiteri gratiā, quia crucē merito peperceratis: pro his ipsis nostra ciuitas, uelut affecta beneficijs, coronas ei et ius ciuitatis, & ea quæ scitis omnes, largita est. Ac ut appareat hæc à me uerē dici, & decretum de obsidibus & Iphicratis literæ, itemq; Timothei, & deinde hoc testimonium legitur. Videbitis enim me nō nugas agere, aut falsa crimina cōminisci, sed uera ea esse quæ cōmemoro. Recita literas. LITERÆ. DECRETVM. TESTIMONIUM. Eum igitur eō primū suam operam & fidem addixisse atq; obstrinxisse, ubi se uobiscum belligeraturum sperabat, cum alibi

passim

Oratores omnium esse improbissimos cum sciant Athenienses, iisdem fidem habent.

περὶ ἀλαφίας

Necessitas, Inopia.

Amphipolitis obsides redditi

Defectio ad Cotym.

τὸ ἀνοσιβήτην τῶν νεοτόμων

Captus ab Atheniensibus.

passim uariæ conditiones illi præsto essent: Deinde postquam ibi uos lædere non potuit, rursus huc se cōtulisse, ubi aduersari posset reipublice, & quominus Amphipoli potiremini, unum omnium maximē obstitisse: & ex literis & decreto, & testimonio audiistis. Ac principia quidem facinorū Charidemi talia sunt, iam alia cōtemplamini: paruo spacio temporis interiecto, belloq; Cotyco iam gliscente, mittit literas ad uos, imō nō ad uos, sed ad Cephisodotum potius. Usque adeo à sese urbem ne decipi quidem posse putabat, suarum machinationum conscius. In illis literis se reipub. nostræ Chersonesum uelle restituere pollicebatur, cum diuersum facere decreuisset. Est autem uobis cognoscendum quæ illius epistolæ mittendæ occasiones fuerint, idq; paucis: & considerandum ingenium hominis, ut sciatis quomodo is ab initio uobiscū egerit. Cum enim dimissus esset à Timotheo: tum Amphipoli discedens, in Asiam transit: & quia opem Artabazo tulerat Autophradates, & exercitum & semetipsum generis Artabazi locat: fideq; data & accepta, neglecto et uiolato iureiurando, quum prouinciales, qui ab amico nihil sibi metuebant, nullas excubias agerent, tres eorum urbes Scepsin & Cebrena & Ilium occupat. His urbibus potitus, imprudens in eam necessitatem incidit, quam non modò is qui se imperatorem profitetur, sed nec è populo quisquam ignorare atq; admittere debuisset. Quum enim nullum maritimum locum teneret, aut alium unde commeatum suppeditare militibus potuisset, nec in ipsis oppidis frumentum haberet: intra mœnia substitit, neq; directis urbibus abiit, postquam omnino sceleratē agere decreuerat. Ut uerō Artabazus dimissus ab Autophradate, collectis copijs aderat: is è superiore Phrygia & Lydia & Paphlagonia coniunctis secum regionibus, abundē commeatum habebat, Charidemo uerō nihil præter obsidionē supererat. Cum autem animaduerneret in quantis esset malis, et cogitatione suscepta intelligeret, se in hostium manus uenturum, si nulla re alia, fame saltem subactum: prospexit, siue admonitus ab alio, siue cōsilio à semetipso petito, eam spē salutis solā restare sibi, quæ omnes conseruare soleret. Ea uerō quæ est: Nostra, ò Athenienses, siue dicenda est humanitas, siue quod nomē aliud meretur. Quod ubi statuerat, uobis mittit epistolā, quam audire ope ræprecium fuerit: ut, ostentata spe Chersonesi recuperandæ, & quia de Cephisodoti, qui Cotyis & Iphicratis putabatur inimicus, cōsilio agere uidebatur, triremibus à uobis suppeditatis, citra periculum ex Asia aufugeret. Interea quid sit, unde res ipsa palam deprehensa est: Memnon & Mentor homines adolescētuli, inexpectatam nacti felicitatem, affinitatem Artabazi, cupidini statim exercēdi imperij, et potiundi honoribus, non gerēdi belli aut periclitandi: Artabazo instant, ut ultione Charidemi omissa, belloq; composito, per inducias eum dimitteret: docētes, etiamsi ipse nollet, uos eum transporturos, nec ipsum id posse prohibere. Ut autem Charidemus præter omnē rationem & insperatō sic incolumis euadit: suo Marte propter inducias in Chersonesum traiectus, tantum abfuit ut Cotym, quem suum impetum nō toleraturum scripserat, inuaderet, aut ad Chersonesum recuperandam uobis adiumento esset: ut denuō sua opera Cotyi mercede locata, reliquas uestras urbes Critotham et Eleuntem obsideret. Eum autem hæc, dum adhuc

Literæ Charidemi ad Cephisodotum sic datae.

Tres Phrygiæ urbes occupatæ à Charidemo. Stultitia cum iniuria.

Memnon, Mentor.

Cotyis mercenarius.

in Asia

in Asia erat, & epistolam ad uos mittebat, cum conurariū facere decreuisset, per fraudē ad uos decipiendos iactasse, ex eius ex Asia traiectu cognoscetis. Nam Abydo urbe perpetuō uobis inimica, & unde erāt hi qui Sestum occuparant, Sestum transijt, quam Cotys tenebat. Ne uerō putetis uel Abyde nos eum fuisse recepturos, uel Sestios, missa ad uos illa epistola, nisi ipsi consci fuisse, tum eum egisse fraude: & illius imposturam ipsi adiuuissent, id studentes, ut transmittendi exercitus securitatem uos ei suppeditaretis. Vbi uerō transisset, id quod accidit, facta illi per Artabazum discedendi potestate, ut ipsi fruerentur commoditatibus. Hęc ita se habere, ex epistolis intelligit, tum ea quam ille misit, tum ijs quas principes Chersonesitani. Recita.

EPISTOLAE. Cogitate unde transferit: Abydo Sestum. Nunquid putatis Abydenos aut Sestios eum fuisse recepturos, nisi fraudis adiutores fuissent, cum ad uos epistolam mitteret: Recita eis epistolā ipsam. Vos uerō, Athenienses, spectate, quā immensa de sese ad uos ipse scripserit, se collaudās, & alia se fecisse dicitans, alia facturū promittens. Recita. EPISTOLA. Præclara certē. Nonne Athenienses, ea quæ scripsit, si uera essent, magnam gratiam merebantur? Tunc uerō, cum nulla spes foederis esset, ad uos decipiendos illa scripsit. Postquam uerō factum fuit foedus, recita quæ fecerit.

TESTIMONIUM FACTORVM. Cum igitur Charidemus se uobis amissa oppida restituere uelle sit pollicitus: princeps Crithotes asserit, eo traiecto, grauioribus se periculis fortunarum omnium conflictatos esse, quā prius. Lege ex alia epistola, & ostende. EPISTOLA. Videtis rem ab omni parte cōfirmari, eum transmissio Helleponto, non contra Cotym, sed contra uos cum illo esse profectum? Age lege mihi hanc solam epistolam, reliquis omisis. Iam enim perspicitis nimirum, quomodo uobis fucum fecerit. Recita. EPISTOLA. Satis. Cogitate, cum scripsisset se uobis Chersonesum redditurum, locata uestris inimicis opera, eripere cetera conatum esse: item Alexandri legatos à se repudiatos, cum eum constet, cum eius prædonibus conspirasse, atq; eadem factitasse. Bene uult uobis scilicet, cum quibus ita simpliciter egit, nec ullum mendacium scripsit, neq; uobis fucum fecit: Nondum autem hunc constet, quanquam ita palam cōstat, nihil esse fide dignū, quicquid tandē se studio reipub. nostræ factitare dicit & simular: sed ex insecutis factis, id erit euidentius. Nā Cotym, bono cōsilio (hostis enim uester & sceleratus homo fuerat) Python occidit. At Cersobleptes, qui nūc regnat, adolescētulus erat, & omnes Cotyos liberi. Summa rerū autē, tum quia præfens erat, tum quia secū habebat exercitū, penes Charidemum erat. Venit Cephisodotus imperator, ad quem ille miserat epistolā illam: & triremes, cum uita eius in dubio esset, Artabazo adhuc infesto, eum liberaturæ. Quid igitur, Athenienses, ex officio faciundum fuisset homini fraudis experti atq; amico, imperatore præfente, nō eo quē inuidere sibi dixisset quicquam, sed illo cuius in uestra urbe amicitia prætulerat omnibus, & ad quem literas miserat: Coty defuncto, omni autoritate in ipsum collata? Non statim reddenda uobis regio? non uestro communi cōsilio rex Thraciæ designandus? non tanta occasione oblata, sua in uos probanda beneuolentia? Omnino, si quid ego modo uideo, Num uerō tale quicquā fecit?

Plurimum

Ingratus animus Charidemi erga Cephisodotum.

Plurimum certē abest, sed toto reliquo semestri tempore uobis in mora fuisset gerendo bello, nec dissimulatis inimicitijs, nec ullum humanum uerbum prolocutus. Nam initio cum nos decem solum nauibus ad Perinthū appulissimus, quoniā ipse propē adesse ferebatur, ut nos cum eo coniungeremus, hisce de rebus cum eo collocuturi: cum obseruasset nostros milites apparatū do prandio intentos, conatus est naues nostras interciperē, multosq; ex eis occidit: & quia equites nonnullos & uelites habebat, ad mare compulit uersos. Deinde nobis nullum Thraciæ locum aut oppidum petentibus (nec enim hoc medijsfidius dixerit quisquam, uim enim ui repulisset, & legisset ne legeretur: non ita est) nec enim usquam in Thraciam uenimus, sed in Alopeconesum cogitabamus, quæ & ad Chersonesum pertinet, & nostra fuit, et promontorium aduersus Imbrum eminens longissimē à Thracia remotū, quæ prædonibus & piratis referta erat: huc igitur cum uenissimus, & latrones obsideremus, profectus per omnem uestram Chersonesum, & impetum in nos faciebat, & prædonibus & piratis opitulabatur: neq; prius nos oppugnare destitit, quā ducem uestrum adduxisset, & coegisset non ea facere quæ maximē uobis expedirent: neque ab eo persuaderi sibi passus est, ut quæ professus & pollicitus erat, ex ulla parte præstaret. Proinde tale cum Cephisodoto foedus fecit, quod uos ita grauitē & iniquis tulistis animis, ut duci imperium abrogaretis, multa quinq; talentorum insuper adiecta: & per tria tantum suffragia steterit, quo minus capitis damnaretur. Enim uero, Athenienses, quā abhorret ab omni ratione, alium ob facta eadem tanquam maleficum tam acerbē puniri, alium ut benemeritum, etiamnum honoribus affici. Hæc quæ de casibus imperatoris dicta sunt, uerē à me dici, uos ipsi testes estis. Nam uos & iudicabatis, et indignabimini. Quare ignorare hæc non potestis. De rebus autē ad Perinthum & Alopeconesum gestis, trierarchi testimonium dicent. TRIERARCHI TESTES.

Postea, cum Cephisodoto abrogatū esset imperiū, uobisq; foedus cum eo factum minimē probandum uideretur: Miltocythem perpetuum uestrum amicum, à Smicythione proditum nactus: quia Thracum instituto nefas habebatur alium occidi ab alio: sciens eum incolumem euasurum, si ad Cersobleptē duceretur, bonus iste Charidemus, Cardianis, uestris hostibus, tradit: qui illum & filium eius comprehensum, in pelagus nauigio subuectum, & filium in conspectu eius occiderunt, & ipsum post filij cædem submerserunt. Eam crudelitatem Thracibus omnibus ægrè ferentibus, & Berisade & Amadoco conspirantibus: Athenodorus hac occasione animaduersa, in itaq; illis societate, bellū gerere potuit. Perterrito autem Cersoblepte, foedus scribit Athenodorus, quo Cersobleptem iurare cogit, & uobis & regibus: ut Thraciæ imperium inter tres diuisum commune esset, & ut simul omnes Chersonesum uobis restituerent. Vt uerō in comitijs uos ei bello Chabriæ præfecistis, & Athenodoro usu uenit, ut pecunijs à uobis non suppeditatis, & omni gerendi belli facultate destitutus, exercitum dimitteret, Chabriam item una sola naue hinc solueret: quid de integro facit iste Charidemus? Foedus, quod Athenodoro iuratur, negat: & ut idem neget, etiam Cersobleptē persuadet: & aliud cum Chabria conscribit, multo quā illud cum Cephisodoto,

Cephisodoti exercitus uentus à Charidemo, et iniquum foedus extortum.

Miltocythes Cardianis ad necem traditus.

Foedus Athenodoro.

Charidemi perfidia.

Chabriæ foedus.

Legati Athe-
nienſium.

τευδωραγ,
fortaſſe regu
φωρτων, info-
leſcerent.
Charetis ſce-
dus.

Inſidiatoris o-
pes non augen-
da.

Perfidia Cha-
ridemi.

ſodoto iniquius: quo ille, ut nullo munitus exercitu, acquieſcere cogebatur. His uos publicè auditis, & multis uerbis ultrò citroq; factis, & foedere pro concione recitato, neque Chabriæ autoritatem, neq; patronorum eius quenquam ueriti, etiam id foedus denuò improbaſtis: & ſenatuſconſulto, quod Glaucone referente factum eſt, decem legatos è ciuibus ueſtris delectos, decreuiſtis: qui, ſi facto cum Athenodoro foedere acquieſceret Cerſobleptes, iuſurandum ab eo rurfus exigent: ſin minus, à duobus regibus ſi dem acciperet, & quo pacto ille bello petendus eſſet, deliberaret. Profectis porro iam legatis, cum iam iſti tergiuerſarentur, & nihil uobis facere uellent quod ſimplex aut iuſtū eſſet: ſic euenit, ut res eò uſq; procrastinaretur, dum Eubœam auxilia mitteremus: & Chares imperator adducēs ſecum peregrinos milites adueniret, atque à uobis dictator creatus, in Cherſoneſum nauigaret. Sic denuò foedus cum Charete facit, quā cum ſe Athenodorus et duo reges coniunxerant, id quod eſt omnium optimum, & æquiſſimum. ſic ipſi factis ſeſe coarguit, ſe contra noſtram urbem occaſiones captare, neque ſimplex aut æquum quicquam cogitare. Quem igitur temporibus adductum, uobis amicū eſſe cernitis, & pro eo ac uos poſſe putat, beneuolentiam in uos gerere: huius ne potentiam augendam eſſe exiſtimatis, atque adeò per uos amplificandam: nō rectè exiſtimatis. Ut igitur ſciatis hæc à me uerè dici: proferetur epiſtola, poſt, primum foedus huc miſſum: deinde & Berifaðe epiſtola. Nam eo pacto rem optimè intelligetis. **EPISTOLA.** Recita etiam Berifaðe epiſtolā. **EPISTOLA.** Societas igitur duorum regū abſolito iam fraudulento foedere cum Cephifodoro facto, conſtituta eſt Miltocythe iam ſublato, & Charidemo rei ipſa teſtato, ſe noſtrę ciuitatis eſſe inimicum. Qui enim quem ſciebat omnium uobis eſſe coniunctiſſimum: hūc in poteſtatem ſuam redactum, inſenſiſſimis ueſtris hoſtibus Cardianis tradere non dubitauit: nonne ſatis euidens exhibuit hoſtilis animi argumentum? Quod igitur imminentis à Thracibus et Athenodoro belli metu, foedus fecit, & poſtea Cerſobleptes, recita. **FOEDVS.** Is porro qui hæc ſcripſit & pepigit, & iuſurandum quod uos audiſtis, dedit, poſtquam dimiſſas Athenodori copias uidit, & una ſolum triremi Chabriā ueniētem: neq; Iphiadę filiū uobis tradidit, neq; quicquā eorū quæ iurarat, fecit, ſed & reliqua perſcripta in foedere negat: & tale foedus ſcribit, cuius exemplū audietis. Recita. **FOEDVS.** Cogitate eum & uectigalia & decimas poſtulaſe ſibi pendit: & rurfus ita feciſſe uerba, quaſi ſua eſſet regio, uolēs ſuos decumanos ius & arbitriū uectigaliū habere, & obſidē Iphiadæ filiū, quæ à Seſtijs acceptū, Athenodoro ſe traditurū iurarat: ſe iam ne daturū quidē ait. Cape ſenatuſcōſultū, quod uos poſtea feciſtis. **Lege. SENATVSCONSVLTVM.** Deinde cū in Thraciā legati noſtri ueniſſent, Cerſobleptes ad nos ita ſcribit, neq; quicquā æqui promittit: reliqui, hæc. Recita eis. **EPISTOLA.** Recita etiā regū literas, & cōſiderate an nihil de uobis conqueri uideantur. **LITERAE.** Nunquid uidetis & intelligitis, Athenienſes, hominis improbitatē & perſidiam, ut ſurſum deorſum Cephifodotum primū iniurijs agitarit: ut rurfus Athenodori metu deſtiterit: ut denuò Chabriam leſerit, ut iterū cum Charete pacē fecerit, ſurſum deorſum miſcens omnia, nihil ſimpliciter, nihil

iurè

iurè agens, ut deinde, quamdiu ueſtrę copię in Helleſponto aderant, uobis aſſentari & fucum facere nunquam deſtiterit: ut cum primū Helleſpontum exercitu uacuum uidit, ſtatim duos reges oppugnare cœperit, & de imperio deiſcere ſit conatus, & totum regnū occupare: ipſo euentu edoctus, nō licere ſibi prius ullū factū uobiſcū foederis caput uiolare, quā hos exterminari. Quod ut quā facilimè cōficeret, ut tale decretū à uobis impetrarit, quo (id quod factū eſſet, niſi noſtra interceſſio & accuſatio obſtituiſſet) cōprobato, manifeſta facta eſſet iniuria duob; regibus: & illorū duces, Bianor, Simō, Athenodorus, calumniā ex eo ſenatuſconſulto impendentē, formidātes, quieuiſſent: & ipſe illa potentia fretus, & totius regni potitus, potēs uobis inimicus extituiſſet: Habet autē omni tempore tāquam arcem & aſylū ſuis occaſionibus paratam Cardianorum urbem, quā in omnibus foederibus ſibi exemptam uoluit, ac deniq; palām à uobis eripuit. At niſi uobis malè cogitare, ſi citra omnem fucum & ex animo ueſtram amicitiam colere decreuiſſent: quorſum attinebat, eos ſibi ſtationem reſeruare, ad uos oppugnandos conducibilem? Noſtis enim hoc uos, qui illic fuiſtis, certo: cæteri ab his edocti: cum ita ſit in nos animata Cardianorum ciuitas, ut eſt: Cerſobleptæ, Thracijs negocijs cōſectis, ſingulis diebus licere Cherſoneſum tuto inuadere. Nam qui Chalcidis in Eubœa ſitus eſt ad Bœotiam, ſic ſita eſt in Cherſoneſo Cardianorum ciuitas ad Thraciam comparata. quę quo loco poſita ſit, quiſquis ueſtrū nouit, idem ignorare nō poteſt, ad quam occaſionem illā retineat: & tantopere contenderit, ne uobis traderet. Neq; uerò ipſi debetis hoſtiū promouere cōmoda, quò uos facilius oppugnēt: ſed quantum fieri poteſt, prohibere, ac prouidere, ne illis contra uos detur opportunitas. Nā ſe nulli occaſioni deſuturū, declarauit. Cū enim Philippus Maroneā ueniſſet, Apollonide miſſo, fidē ei & Pāmēni dedit. Quod ni Amadocus, qui regio nem præſidijs tenebat, interdixiſſet Philippo, ne accederet: nihil obſtituiſſet quo minus uos nunc cum Cardianis & Cerſoblepte bello conſictaremini. Hæc à me non fingi, è Charetis epiſtola cognoscetis. **EPISTOLA.** In hæc igitur intuentes, diffidere debetis, neq; ſpe uana inflati, eum loco amici colere. Nam ſi neceſſitate coactus aliquando ſe uobis amicum eſſe ſimulat, ea re gratiam haberi non eſt æquum Cerſobleptæ: neq; ſi Charidemus priuatim paucula ducibus & oratoribus ueſtris largiendo, talia conficit, propterea laudibus eſt ornandus: ſed pro eo potius, quòd, quotieſcunq; poteſtas ei data fuit agendi quicquid ipſe uellet, ubiuis uobis nocere conatus eſt: multò magis irarſci uos ei decet. Cum enim alij omnes quibus aliquid unquam à republica noſtra tributum eſt, pro datis beneficijs honorati ſint: unus iſte, ſolus è cæteris uniuerſis, ob iniurias quas nobis facere molitus, ad exitum perducere non potuit. Quanquam autem ita merito, magni muneris inſtar eſſe conceſſa ſclerum debebat impunitas, quorum iurè poenas dediffet: tamen hoc oratoribus non eſt ſatis, niſi habeatur ciuis, bene meritus: niſi coronæ & præmia decernantur propter corruptelas munerum, quæ ipſi pruatim ab eo accipiunt, cum reliqui aſideatis circumſcripti, admirabundi, ignari ueritatis. Poſtremo, nunc uos induxiſſent iſto ſenatuſconſulto, ut ſatellitum apud eum uice ſungeremini, niſi nos actione hac

Bbb 2 inter

Cardia in
fraudem Athe-
nienſium occu-
pata à Chari-
demo.

Coniunctio
Charidemi
cum Philippo.

Nihil honoris
habendū Cha-
ridemo.

πρὸς τὸν λαόν·
Cur nunc de-
mum Charide-
mo aduersetur

Imbecillitas.

Cardor et se-
curitas.

Refutatio,
Charidemum
& Cerseble-
ptem, uel si ami-
ci essent, non
inimicissimum
attollendos.

Aliud est inco-
lunitas, aliud
impunitas.

Amicus no-
cens.

intercessissemus: et respublica nostra mercenarij & ministri apud illum mi-
nus obiret, custodiret Charidemum: præclare scilicet. Quid ni uerò, prohi-
diuam atq; hominum fidem, is qui olim ipse mercenarius uestrorum hosti-
um stipator fuit, uestro senatusconsulto custodiatur? Iam illud me fortasse
quispiam interrogabit, cur ego tandem, qui hæc ita comperta habeam, &
pleraque iniurias quasi per uestigia sim affectatus: me non opposuerim,
non cum ciuitate donaretis, obstiterim: non cum laudaretur, non denique
priusquam hoc decretum fieret, uerbum ullum fecerim. Ego uerò, Atheni-
enses, fatebor apud uos omnem ueritatem. Nam & honoribus indignum
esse sciebam, & cum hæc illi ornamenta tribuerentur, aderam, & non sum re-
fragatus: fateor. Quamobrem? Quòd Athenienses, primum imbecillio-
rem fore putabam multis apud uos confidenter mentientibus, me unum uera
dicentem. Deinde nihil eorum, quæ ille per fraudem consequbatur, lo-
uem deos que omnes testor, unquam in mentem mihi uenit illi inuidere:
neque uos insignem aliquam cladem accepturos uidebam, si quem de
uobis malè meritum, impune dimissum prouocaretis, ut uel deinceps uo-
bis bene facere uellet. Nam in donato iure ciuitatis, & coronis decretis, ho-
rum utrumque inerat. Sed postquam cum insuper tale quippiam machi-
nari uideo, quo fieret (si modò eos qui sua gratia uos decepturi sint, hic in-
struxerit) ut eorum amicorum, quos peregre habetis, qui de uobis bene
mereri student, qui illius conatus contra uos hostiles prohibentur essent: ue-
luti sunt Athenodorus, Simon, Bianor, Archebius Byzantius, duo illi
Thraciæ reges: ut inquam horum nullus ei uel aduersari, uel impedimen-
to esse auderet, tum demum uenio accusatum: existimans, illa impedi-
re, quibus acceptis reipublicæ parum nociturus esset, uel priuatim ab eo læ-
si, uel calumniatoris esse, at his aduersari, per quæ magnū nostræ ciuitati ma-
lum struebatur, boni & uiri & ciuis esse officium. Hæc sunt, propter quæ
tum nihil dixi, nunc dico. Restat eis talis adhuc oratio, qua se uobis fucum
facturos putant, Cersebleptem & Charidemum aduersatos esse fortasse
reipublicæ tum, cum hostes essent: nunc uerò, cum sint amici, & in ciuitatem
nostram officiosi: ueteres offensas esse obliuione delendas. Nec enim,
cum Lacedæmonios tueremur, nos iniuriarum, quibus belli temporibus
ab eis affecti essemus, fuisse recordatos: nec, cum Thebanos, & postremo
nunc cum Eubœenses defenderemus. Ego uerò censeo, si eo tempore
quo Cersebleptæ & Charidemo auxilia decreta essent, nos obstitere-
mus, tum demum hanc orationem locum habituram. Sed cum tale nihil agatur
aut scriptum sit, atque eò tendant omnia, ut Cersebleptæ duces potentiores
fiant, uestris muniti custodijs, quàm oporteat: grauius peccare istos arbi-
tror. Nec enim æquum est, cum tali oratione utantur, qualis eos deceat qui
saluti & incolunitati suæ consultum uelint, interim id moliri, ut impunè
in alios grassari eis liceat. Præterea si Charidemus hostis adhuc, nocuisset,
postquam uerò amicus uideri uult, mutatus esset, audiri fortassis hæc potu-
issent. At quia seres non ita habet (nam ex quo se uobis amicum esse si-
mulat, ex eo uos sæpissimè decepit) si non propter illa est odio prosequen-
dus, propter hæc tamen nulla ei fides adhibenda est. Iam quod ad iniuria-

rum

rum obliuionem attinet, sic respondeo: qui nocendi causa talia examinat, im-
placabilis est. qui uerò ut ne quid mali patiat, præcauere studet, uiri pru-
dentis officio fungitur. Fortassis autem talem quandam suspicionem pro-
ferent: nos uirum nostram amicitiam uehementer expetentem, & de
repub. bene merendi studiosum, affecturos tristitia decreto abrogato: & ef-
fecturos, ut malè de nobis suspicetur. Audite quæso, Athenienses, quid ea
de re ego sentiam. Si uerè & citra fucum nobis amicus esset, imò si summa
in uos beneficia collaturus esset: ne sic quidem istam orationem audiendā
putarem. Non enim puto ullum cuiusquam tantum esse beneficium,
propter què sit iurifuradī religio uiolanda, & aliter quàm iustum uideatur,
pronunciandum. Cum uerò constet, eum & impostorem esse, & simulato-
rem, nihil què sinceri agitare: alterutrum è condemnatione decreti commo-
dum percipietis. nam aut imposturam facere desinet, ubi se tandem cogno-
sci uiderit: aut, si uestram necessitudinem ex animo & citra fraudem delide-
rat: uerum aliquod in uos beneficium conferet, sciens, se simulatione sua ni-
hil profecturum. Quamobrem, si non ob aliud quicquam, uel propter hoc
tollendum fuerit. Operæ precium porrò erit, Athenienses, illud quoq; con-
siderare, quam rationem in dandis honoribus & præmijs nostri maiores
sint secuti, siue illa in ciues, siue in hospites, reuera bene meritos, conferrun-
tur. Quare si uideritis illos fuisse rectius ufos, imitari eos par fuerit. Sin uos,
arbitratu uestro agetis. Primum igitur Themistoclem, qui nauali ad Salami-
nem prælio uicerat, & Miltiadem Marathonix pugnx ducem, & reliquos
qui longè maiora quàm isti nostri duces gesserant, non areis statujs decora-
bant, neq; immodicè deamabant. Non igitur de se bene meritis gratiam ha-
bebant: ac magnam quidem, Athenienses, & referebant tum se tum illis
dignam. Qui cum ipsi omnes præstantes uiri essent, illos sibi delegerunt im-
peratores, prælatos cæteris. Est autem moderatis hominibus, & rem recta
uia reputantibus longè maior honos, præstantium uiroꝝ præstantissimum
esse iudicatum, quàm græa statua esse possit. Neq; uerò ullius facinoris gloria
se priuabant, neq; quisquæ erat, qui nauale prælium ad Salaminem Themis-
toclis esse diceret, sed Atheniensium: neq; Marathonium prælium Miltiadis, sed
ciuitatis. Nunc uulgo ita dicunt, Timotheus Corcyram cepit, legionem Iphi-
crates concludit, Chabrias ad Naxum nauali prælio uicit. Nam dum tam immen-
sos honores ob horum singula decernitis, uidemini quasi concedere de glo-
ria gestarum rerum. Ciuilia igitur præmia illi tam & pulchrè & utiliter lar-
giebantur, & uos non rectè. Sed hospitalia quomodo? Illi Menoni Pharsa-
lio, duodecim argenti talenta in bellum ad Eionem, quæ Amphipoli ui-
cina est, largito, & trecentis suis equitibus Penestis, opitulato: non dect eue-
runt, si quis eum occidisset, abduci illum licere: sed ciuitate donarunt, existimantes
eum honorè esse abundè magnū. Rursum Perdiccæ, Barbarici belli tempo-
rib. in Macedonia regnanti: qui Barbaros Plataeis recedentes ceciderat, esse
cerat: ut regis Perfarum clades integra esset, non decreuerunt abduci licere
eum, si quis Perdiccæ, qui in uestrâ gratiâ inimicitias regis Perfarum suscep-
erat, occidisset: sed tantum ciuitate donarunt. Nam illis temporib. cōsensu mor-
taliū omnium tantus honos putabatur, Atheniensis ciuitatis ius adipisci, ut pro-

Offensio.
Cautio.
Alia refutatio
Suspicionem
Charidemi ef-
se negligendā.

Exemplo uete-
rum docet, re-
strictiorem ef-
se debere libe-
ralitatem.
Miltiadis &
Themistoclis
præmia.

Verus honos
uirtutis præcel-
lentia.

Menon.

Perdiccas.

Ciuitas Athe-
niens magna
olim honos.

Inuentiua in improbos oratores.

Ariobarzanes.
Philiscus.
Agauus.
Timotheus.
Phrastrides.
Polysthenes.

Cerfobleptes.
Charidemus.
Euderces.

Accusatio foecordiae & negligentiæ Atheniensium.
Impunitas scelerum certissimum signum perituræ reipublicæ.
Themistocles.
Cimon.

Respublica at tenuata, priuatorum opes ingentes.

eo consequendo, tanta in nos beneficia conferre uellent. Nunc idem ita conuenitur, ut hoc honore ornati multi, pluribus uos malis affecerint, quam aperti hostes. Neque uerò hoc solum munus nostræ urbis abiectum & uile factum est, sed & cætera omnia propter execrabiliū & nefariorum oratorum, qui talia temerè scribunt, improbitatem. Quorum auaritia & sordes in tam immensum excreuerunt, ut honores & præmia uestratia, tanquam qui minuta & supra modum uilia sub hastam subiiciunt & auctionantur, sic uendunt de precio detrahentes, & multis ob eadem illa lucella scriptitanes quicquid omnino optauerint. Primum enim, ut à postremis ordiamur, Ariobarzanes illum, non ipsum tantum & eius filios numero tres, omnibus dignati sunt quæcunq; uoluerunt: sed & duos Abydenos, infestissimos Atheniensium hostes, homines improbissimos, ei adiunxerunt, Philiscum & Agauum. Rursus, cum Timotheus officio functus erga uos uideretur, & rem bene gessisse, præterquam quod ei summa omnia dederant: adiecerunt illi auctarij uice duos, Phrastridem & Polysthenem, homines (neq; enim ingenui sunt) perditos, & talibus facinoribus opertos, à quorum commemoratione homo cordatus abhorreat. Nunc postremo, postquam Cerfobleptè his dignati sunt, quæ ipsis uidebantur, & ea res summis studijs agebatur, duos ei adiungunt: alterum, qui tanta mala fecit, quanta audiuitis: alterum, quæ prorsus nemo hominum nouit quis nam sit, Eudercen nomine. Proinde dum ita fit, quæ magna olim habebantur, nunc parui æstimantur, & res indies uagatur longius, neq; amplius hæc sufficiunt. Quod nisi hæc singula cauebitis, satis apparet fore ut illorum precium et gratia omnis exolescat. Quod uerò ad tantam turpitudinem res prolapsæ sunt, nemo magis in culpa est quam uos ipsi Athenienses, si ueritas liberè dicenda est. Nam delinquentes non amplius punire uultis, sed etiam supplicia ciuitate emigrarunt. Atqui considerate quo pacto nostri maiores eos uli sint, à quibus iniuria affiebantur: num eodem modo quo uos? Illi Themistoclem animis elatiorem quam in libera ciuitate ferri posset, Medicæ proditiōnis damnatum, urbe eiecerunt. Cimon, quod patriam reipublicæ formam in se transmoueret, tribus tantum calculis pœnam capitis effugit, quinquaginta talentis multatus est. Hoc modo tractabant uiros de se tam præclare meritos. Haud iniuria. Nec enim eis uendebant suam libertatem, & magnitudine animorum partam gloriam: sed & dum boni erant, eos honorabant, & improbis eorū conatibus obfistebant. At uos, Athenienses, grauissimorum scelerum reos & conuictos palam, si unum atque alterum factum dictum protulerint, & à tribulibus aliquot delecti aduocati deprecentur, absoluitis. Sin damnatis aliquem, æstimatio litis est xxv drachmarum. Atqui tum ærarium copiosum erat, & magnus reipublicæ splendor: priuatim nemo supra uulgus eminebat. Id quod hinc clarissimè cernitur. Nam Miltiadis & Themistoclis, aliorumq; illius ætatis illustrium uirorum ædes, si quispiam uestrum uidit, cuiusmodi sint, reliquis nihilo esse splendidiore uidet. sed ædificia publica & substructiones tantæ & tales, ut ad eorum excellentiam posteritas nihil addere posse uideatur: ut propylæa hæc, naualia, porticus, Piræus, & reliqua, quibus urbem adornatam conspiciatis. Nunc priuatæ singulorum reipublicam

publicam gerentium tantæ opes sunt, ut alij ædes multis publicis ædificijs magnificentiores habeant: agros alij plures coemerint, quam uos omnes qui in iudicio assidetis. Quæ uos autem publicè struitis, & rectorio inducitis: turpe dictu est quam sint tenuia, & sordida. Nunquid dicere potestis, uos communiter quæsitam et partam relicturos esse, sicut illi fecerunt, Chersonesum, Amphipolim, gloriam rerum gestarum: quam cum istius generis ciues omni modo absument, non tamen obscurare possunt, Athenienses. Merito. Nam Aristidis, qui suo arbitratu ordinandi uectigalia potestatem habuit, opes, ne una quidem drachma sunt auctæ, quin & eius mortui funus publicis sumptibus est elatum. At uobis sicubi egebatis, in ærario pecunia maxima erat inter omnes Græcos, ut quamdiu uos foris militaturos decreueratis, tamdiu sumptus haberetis. Nunc, qui reipublicam administrant, ex inopia peruenerunt ad opes, & longi temporis comætu sunt instructi: uos publicè nec unius diei habetis alimoniam: sed accidit, ut simul aliquid faciendum sit, simul unde id suppetat, uos nihil habeatis. Tum enim magistratuum dominus erat populus: nunc uerò est minister. In causa autem sunt isti, qui talia scribunt, & uos assuefaciunt, ut uosmet ipsos aspernemini: unum atq; alterum hominem admiremini. Sic fit, ut isti uestræ gloriæ, uestræq; felicitatis hereditatè cernant, uos re nulla fruamini, sed testes sitis alienorū bonorū, nullius alterius rei participes, nisi fraudum, quibus circumscribimini. At quantos gemitus, quanta suspiria ederet illi uiri, qui pro gloria & libertate mortem oppetiuerunt, & plurima honestissimorum facinorum monimenta reliquerunt: si scirent, nunc urbem ad ministri habitum & conditionem redactā, an Charidemus custodiendus sit, deliberare: Charidemus, heu mihi. Sed nō hoc est graue, non hoc, nos maioribus nostris, qui uirtute omnibus præstiterunt, imprudētius cōsulere: sed illud, neminem nobis esse imprudentiorē. An uerò pudendum non est, cum Aginetæ isti, in insula tam parua habitantes, et nihil habentes quod eis animos facere iurè posset: Lampidē, quo in tota Græcia nō est nauicularius opulentior, qui & urbem & mercatum eis instruxit, nondum in hunc usq; diem ciuē fecerint, sed uix immunitatē tributi, quod inquilini pendunt, cōcesserint: cum Megarēses isti execrandi, tam studiose suā dignitatē exaggerent, ut, cum missis legatis iuberent Lacedæmonij, ut Hermonē gubernatorē, qui cum Lysandro triremes ducentas ceperat, postquam nos ad Ægospōtamos aduersam fortunā experti sumus, ciuē facerent, responderint, si prius uidissent ipsos eum Spartiatā fecisse, tum & se illum Megarensem facturos: cum Oritæ illi quartā Eubœæ partē incolentes, istum ipsum Charidemum, cuius mater ciuis illic est, pater uerò, non dicā quod, aut unde (nec enim necesse habeo inquirere in eum accuratius) mediā tamē ei partē generis conferat, medietate in hunc usq; diem nondum illum dignati sunt, sed illic in tribu nothorū censet, quemadmodum olim hic in Cynosarges nothi cōueniebant. Vos uerò, Athenienses, qui totius illius ciuitatis impertistis, & alios honores habuistis, insuper etiā hoc ei adijcietis: Quāobrè tandē? Quas naues uobis cepit, propter quas ei ab his qui illas amiserunt, insidiæ struunt: quam urbem à se captā uobis tradidit: in quæ discrimina capitis propter uos sese coniecit: quorū inimicitias, cōmunes uobiscū suscepit: Nemo est qui possit dicere.

Aristidis abstinentia.

nos in degenerem posteritatem.

Aginetæ Lampis.

Megarēses, Hermon.

Oritæ. Charidemus.

Sed

Peroratio con-
stas enumera-
tione legū po-
tissimum.

I Sed ubi de legibus, quas adduximus, pauca disseruero, quorum uos recor-
datos, cautiores fore puto, si isti uos seducere atq; in fraudē illicere studue-
rint, descendam. Prima lex aperte iubet, si quis aliquem occiderit, senatum
iudicare; iste, si quis occiderit, statim scripsit abducere licere. hoc custodite
& memineritis, nihil posse iudicio fieri contrarium magis, quam sine iudi-
cio proscribere aliquem. Non finit postea secunda lex, etiam damnatum cæ-
dis excarnificari, aut mulctari pecunia: at iste, dū eum abduci permittit, hæc
omnia concessit. Nam in illorum, qui aliquem comprehenderit, manu fu-
turum est, de eo statuere quicquid libitū fuerit. Abducere iubet lex ad Sex-
uiros, idēq; si quis homicidam in interfecti patria deprehenderit. At iste ipsi
accusatori abducēdi potestatem facit in suas ædes, etiam si in aliena terra de-
prehēderit. Sunt iniurię quædā, propter quas aliquē occidendi licentiā lex
dedit: at iste non adiecit, etiā si propter illas aliquis occiderit: sed eū proscri-
bit, quem leges indemnem & infontem dimittūt. Si cui tale quid usu uenit,
ius primum postulare lex iubet: iste contrā, nullum iudiciū nec ipse designa-
uit, neq; a quibus pœnas exigit, petijt: sed statim scripsit, eum abducere lice-
re, quē si quis asseruerit, ē uestigio fœderibus excludit. Pignora capere illic
ubi homicida fuerit, nisi ius dare uelint, iubet lex usque ad tres licere. Iste, si
quis reum asseratā uolentē abductione, uolens ut ante iudicium dedatur,
statim eum fœderibus excludit. Non finit lex aliquam legem, nisi eadem pa-
riter ad omnes pertineat, promulgare: iste ob unū uirum, peculiare decretū
scribit. Non finit lex decretū lege plus ualere: iste cum tot sint leges, decretū
ratum facit, leges tollit. Hæc cauete, atq; in hoc confessu nolite obliuisci, &
quicquid isti effugiorum quæritabunt, contemnite & repudiate. Iubete po-
tius, ut ostendat, ubi iudicij mentionem fecerit: aut ubi scripserit, si quis cæ-
dis conuictus fuerit, ut de eo pœnæ sumantur. Nam si aut alicubi alibi dā-
natum & conuictum, puniendum esse scripsit, aut ipse iudicandum esse scri-
psit, utrum reus cædem fecerit nec ne? item, iurē ne an iniuria occiderit: ni-
hil reliquit. Si uerò criminis duntaxat mentione facta, Si quis occiderit, in-
quiens, præterito hoc, Si cædis conuictus fuerit: item illo, Si occidisse uide-
bitur: nec minus illo, pœnas det homicidij: item, idem de eo supplicium su-
matur, ac si Atheniensem occidisset, si denique omnino iure præterito &
neglecto, abducilicere scripsit: ne decipiāmini, sed haud dubiè teneatis, nul-
lo unquam decreto leges usq; ad eò fuisse uiolatas.

LIBANII ARGUMENTVM ORATIONIS
in Timocratem.

Lex Timocra-
tiana.

Accusationis
occafio.

Diodorus etiam hic accusator est, & criminatur legem ualde humanam. Quapropter a causa & consi-
deratio scriptoris eam conuellere nititur. Est autem lex Timocratis huiusmodi: Si quis Atheniensium ob de-
bitum publicum uinculis damnatus est, aut deinceps damnabitur: ei liceat, aut alteri eius nomine, ubi pro se ua-
des constituerit, a populo comprobato: se ad certum tempus multam bona fide soluturū, uinculis liberari. Sin
ad dictā diem debitum solutum non fuerit: et is qui per sponsores liberatus fuerat, in uincula conijciatur, &
bona uadium publicentur. Hanc legem criminatur accusator, non ex usu reipublicæ, sed pro Androtione &
Glauclia et Melanopo esse scriptam. Hi enim legati in Cariam missi, et in triremi nauigantes, cum in Naucra-
tita quosdam homines mercatores, incidissent, pecunias eis eripuerunt. Naucraticæ Athenas profecti, populo
supplicat. At populus decernit, eam pecuniam hostilem esse, nec reddi mercatoribus oportere. His ita factis,
Archebius

Archebius, & Lysithides trierarchi & domini eius nauis, qua Androtion eū collegis uectus fuerat, de pecu-
nia postulantur. Quam cum illos non habere constaret, sed legati se habere faterentur, & aut omnis pecu-
nia numeranda, aut legibus teneri necesse esset, quæ in ararios lata sunt: Propterea, inquit, Timocrates, legem
hanc ad illos subleuandos tulit. Respondet Timocrates, Androtionem & collegas soluisse pecuniam, atq; inde
constare, non in illorum gratiam legem hanc esse obrogatam. Sed Diodorus etiam aliud in lege accusat. Nam
& latam esse contra leges, & antiquis aduersari legibus ait, & perniciosam esse reipublicæ ostendit.

ALIVD ARGUMENTVM.

Quo tempore bellum erat inter Athenienses & regem Persarum, decretum factum est, * ut hostium na-
ues prædæ essent, et aestimationes futorum publicæ fierent. Nam cum Mausolus Caria satrapa ultiores in-
sulas uexaret, ij qui lædebantur, quiritari, & Atheniensium opem implorare. Visum igitur est, interim dum
bellum parabatur, per legatos Carem esse incusandum. Itaq; mittunt Androtionem, & Melanopum, & Glau-
ciam ad principem Mausolum, Artemisia maritum & fratrem, conquesturos de insularum iniurijs: eum in regis
Persarum gratiam, Græcis malefacere. Hi cum in nauem Naucraticam Aegyptijs mercibus onerata inci-
dissent (uehebant autem legatos Archebius & Lysithides trierarchi) nauem interceptam in Piræeum appel-
lunt. Aegyptij etsi uerba faciunt apud populum, et supplicant, nihilominus tamen decernitur, res illas esse publi-
cas, quod Aegyptij hostes essent. Iubente autem lege, ut qui publica pecunia per integrum annum usus esset,
eandem duplam restitueret: legati isti quod nouem talenta, & triginta minas, diuenditis ex nauē illa mercibus,
redactas, retinissent, obnoxij arario & duplo persoluendo sunt. Quam autem res publica pecuniæ inopia
laborerat, Aristophoni unus ē magistratibus decretum facit, ut inquisitores deligantur eorum qui arario debe-
rent, et latere studerent, utq; illos deferant. Indicat Euctemon (qui dudum cum Androtione litigarat, nunc cum
Timocrate) habere Archebius & Lysithidem ex Aegyptia nauē oneraria talenta nouem & minas triginta.
Scripsit autem sic, eo quod aperto Marte cum Androtione confligere ueerebatur: & trierarchorum facta men-
tione, nihilominus eidem insidiabatur. Re disceptata inter legatos & trierarchos, legati uicti, pecuniam solu-
re iubentur. Sed quia lege sancitum erat, qui secundo anno deberet, ut in uinculis haberetur, donec soluisset:
etiam legati in uincula conijciendi erant. Eo tempore, cū alter annus inciperet, quo etiam uinciri legatos oportebat,
Timocrates talem legem scripsit: Si quis ob debitum publicum uinculis sit damnatus, siue ex lege, siue ex
senatusconsulto, aut in posterum damnetur: licere ei tribus uadibus datis, approdati a populo, se bona fide sa-
tisfacturum reipublicæ, exire uinculis. Si uerò non satisfecerit, uel ipse, uel uades: eum qui per sponsores libe-
ratus fuerat, in uinculis habendum, uadium uerò bona publicanda. Hanc legem Diodorus & Euctemon, ut le-
gibus contrariam, ut iniustam, ut perniciosam detulerunt. Cum autem Androtion, Glauclias & Melanopus a-
nimaduertent, accusationē hanc sua causa esse factam, nouem talenta & triginta minas numerant: fortasse
non numeraturi, nisi accusatores legi intercessissent, sed numerat tamen. Diodorus & Euctemon accusare per-
gunt, perinde ac si lex propter legatos scripta sit. Etsi enim interiecto tempore numerarint, id factū esse tamen
accusatione iam instituta. Quare consilium legislatoris esse culpandum. Nec minus interim legem examinat
orator, ut quæ etiam alio modo sit improbanda. Nam & contra quam leges præscribant esse latam, & alijs
legibus aduersari, & per ea quæ iubeat, nocere & iniuriam facere reipublicæ. Quamobrem et orationis argu-
menta & fundamenta bina sunt: alterum, in gratiam legatorum esse scriptam: alterū, aduersari legibus, & per-
niciosam & iniustam esse legem. Proinde, tametsi crimen illud propter legatos lata legis effugere potuisset Ti-
mocrates: hoc tamen non effugiet, legem esse improbam. Poterat enim accusare legislatorem Diodorus, eum
improbam scripsisse legem, & legibus contrariam: idq; satis ei firmamenti fuisset. Nunc etiam legatorum calu-
miam adsumpsit. Argumentum igitur causæ, propter quam legem tulerit, est in coniectura positum. Querit-
ur enim, utrum propter legatos lata sit, nec ne? illud uerò quo leges examinatur, negociale est. Nam in uniuersum
omnis accusatio scripti, negocialem efficit constitutionem. Scripti autem dico, non eius in quo, quippiam
aliud queritur, ut in coniectura: neque eius quod refertur ad * artem & facultatē ut fit in * translatione. Illic
enim de rebus factis est iudicium, in negocijs de futuris: ac scriptum tum in lege, tum senatusconsultis conti-
neri debet. Sunt igitur huius orationis capita quatuor. Vnum legitimum, idq; bifariam diuiditur, in personam &
rem, hoc est, in ipsam legem quomodo contraria sit legibus: alterum, iustum: tertium, utile: quartum, possibile:
eam iubere quæ fieri nequeant. Controuersia igitur quæ uenit in iudiciū, in his argumentis consistit. Nam tra-
stationem illa contra legatos, in constitutione & digressionē posuit, criminationis causa nimirum. Quia enim
lex humanissima uidetur, quod uinculis ciues liberet: propterea opposuit cum alia plura, tum uerò duo hæc: al-
terum argumentum de legatis, ut ea suspicione ingesta, persuaheat auditori, aduersarium corruptum largitioni-
bus, oratorum & magistratuum reipublicam depeculantium, sordibus & rapacitati consultum uoluisse: alte-
rum, perniciosum, quo ostendit ea lege ciuitatem omnis æris alieni solutione spoliari. Præterea impossibile: etiā
si uellemus, fieri tamen haud posset. Tolluntur enim regulæ & instituta ciuitatis. Non autem ignorare debe-

* ὁλοῖα οὐ-
λα παλεῖν
αὐ εἰσὶν ἐν γί-
νεσσι τὰ
τιμωρὰ
τῆν ἰλασῶν
δημοσίᾳ.

Legis crimi-
natio.

* τέχνη.
* ἐπιτίμια.
Capita oratio-
nis.

mus, legale caput perfectissime tractatū: iustum, et utile, & possibile, inter sese implexa esse: atq; inter ea principem tenere locū utile, quod & iusto & iniusto, & impossibili confirmetur. Nam quicquid iniustum, idem etiam noxium est. Eandem rationem etiam ad locum ab impossibili detorquere studet. Qui quid enim impossibile sit, idem etiam inutile esse dicit. & quoniam Timocrates legis humanitatem subinde inculcat, ea uero ad iustum meritō referretur: propterea Demosthenes inutili passum uitur, ostendens eam legem detrimensam, & perniciosam esse reipublicæ.

DEMOSTHENIS ORATIO CON-

TRA TIMOCRATEM, HIERO-

nymo Vuolfio interprete.

Orditur a reprehensione ipsius legis, & consilio legislatoris.

Ræsentis huius discriminis, in quo uersatur, Athenienses, causam, nec ipsum Timocrate arbitror in quenquam alium transferre, quam in semetipsum. Dum enim rem publicam fraudare pecunia non parua studet: contra omnes leges legem rogauit nec idoneam, nec iustam, iudices. Quæ quantum alijs rebus incommodatura, & reipublicæ statum labefactura sit, si perferatur: fortassis, ubi ex me singula audieritis, cognoscetis. Vnum uero quod habeo maximum & expeditissimum, dicere apud uos non dubitabo: uestram sententiam, quam iurati de omnibus fertis, tolli, omniq; autoritate spoliari lege istius: non ut communitati ciuū quicquam commodet, (nam id quod fieri queat, cum iudicij, quæ rem publicam cōtinere uidentur, litium æstimationes, quæ quantæ singulis iniurijs debeantur, legibus definitum est, eripiat.) sed ut nonnulli qui iam longo tempore uestris opibus abusi sunt, & multa uestra diripuerunt: nec per manifestum ablata peculatum, restituant. Tanto autem procliuius est priuatim quosdam colere, quam uestra iura tueri: ut iste ab illis argentum acceperit, & non prius hanc pro eis legem tulerit: ego uestra causa de mille drachmis periclitor, tantū abest ut à uobis aliquid accipiam. Quanquam autem ferè omnes, qui publicum aliquod negotium administrare instituunt, dicere solent, summo uestro studio, & animaduersione digna esse ea, de quibus ipsi uerba faciant: ego tamen si quis alius unquam hoc exordio conuenienter usus est, id etiam mihi nunc dictum decorum esse puto. Siquidem ad felicitatem reipublicæ & populi libertatem in ulla re alia plus esse uirium & momenti, quam in legum autoritate: id ego neminem dicturū puto. At uero nunc de hac ipsa re deliberandū est, utrum cæteras leges, quibus iniuriæ ciuitati factæ ut coherceantur, à nobis scriptæ, abrogandæ sint, atq; isthæc perferenda: an contra potius ista tollenda, cæteræ suo loco relinquendæ sint. Res igitur qua de uobis nunc iudicandum est, si quis paucissimis complecti uelit, hæc est. Ne quis uero uestrum miretur, quamobrem ego tandem, reliquo ætatis tempore (ut mihi quidem persuasum) moderatè transacto, nunc in iudicij & accusationibus publicis uerser: apud uos pauca præfari uolo, quæ à re aliena non erunt. Ego, Athenienses, suscepi inimicitias cum homine improbo & odioso, & dijs inuiso, cui tandem rota quoq; ciuitas inimica facta est: Androtionē dico, tantūq; sum grauioribus ab eo iniurijs affectus quam Euctemon, ut hic pecuniæ nonnullam iacturam fecerit: ego uero, si conatus illius aduersus me improbi successum habuissent: non modò fortunis omnibus, sed uita etiam essem spoliatus. imò

nec id

nec id quod commune est omnibus, excedere uita mihi facile fuisset. Nam ea crimina, quæ uir prudens etiam inuitus nominet, contra me commentus, ut qui patrem occidisset, & dica impietatis impacta, me reum fecit. in quo iudicio, quod quintā suffragiorum partem non tulisset, mille drachmis est damnatus: ego uero sicuti iustum fuit, in primis ope deorum immortalium, dein de uestro etiam iudicium auxilio, incolumis euasi. Eum igitur, à quo talibus essem insidijs appetitus, hostem mihi irreconciliabilem arbitrabar. Cum uero uiderem, ab eo cōmuniter totam ciuitatem esse læsam, tum exigendis tributis, tum sacris uasis conficiendis: magnamq; pecuniam partim Mineruæ, partim heroum, partim ciuitatis, habere, quam non reddebat: unā cum Euctemone sum eum aggressus, existimans occasionem mihi datam, & reipublicæ defendendæ, & mihi factas iniurias uindicandæ. Vellem autem & me uotifieri compotem, & istum ea luere quæ meruisset. Cum uero res non amplius controuersa, sed primū à senatu damnata: deinde à populo unus totus dies in his ipsis consumptus esset, prætereaq; duo iudicia, uiri mille & unus numero, sententias dixissent: neque reo iam ullum pateret effugium, quo minus uestram pecuniā uos haberetis: Timocrates iste hæc quæ inter-

Lex Timocratis.

cesserunt omnia, usque adeo neglexit, ut legem eam ferat, qua sacra pecunia deos spoliet, sancta instituta ciuitatis abroget, decreta tum senatus, tum populi, tum iudiciorum euertat, impunitatem denique depeculari ærarium cupientibus proponat. Quæ cum ita sint omnia, hoc unū præsidium reliquum esse uideamus: ut legem accusatā, & uestris sententijs subiectam, refutare conemur. Ab initio igitur rem gestam uobis breuiter exponam, ut iniurias quæ in ista lege insunt, facilius discatis, & assequamini. Decretum fecit apud uos Aristophon, deligendos esse inquisitores. Si quis uero sciat aliquem, qui aliquid pecuniæ habeat, siue sacre, siue publicæ ciuitatis: ut illum apud uos deferat. Post hæc retulit Euctemon, habere Archebium & Lysithidem trierachia functos, pecuniā Naucraticam æstimatione nouem talentorum & triginta minarum: accessit ad senatum, senatusconsultum scriptum est. Deinde conuocata concione, accusator est datus. Euctemon consensu suggestu, cum alia multa dixit, tum apud uos recensuit à triremi, qua Melanopus & Glaucetes, & Androtion legati ad Mausolum uecti sint, captam esse nauem illam: homines, quorum pecunia fuerit, supplicasse: decreuisse uos eam pro hostili habendam. Tum uos admonuit earum legum, quæ uobis lectæ fuerunt, quarum decreto, rebus ad eum modum administratis, pecunia illa publicanda esset. Videbatur æqua dicere uobis omnibus. Confestim surgit Androtion, Glaucetes & Melanopus (considerate an uera dicā) clamitant, indignantur, conuiciantur, absoluunt trierarchos, ipsi apud se habere fatentur, quæri pecuniā postulant. His auditis, ubi tandem isti tumultuari destiterunt, sententiam dixit Euctemon quam fieri potest æquissimam, ut à trierarchis uos exigeretis, & ut eis liceret omnem rem eam in illos qui pecuniam haberent, transferre. Sin dissensionis aliquid oriretur, ut sententia iudicium intercederet, atq; ut uictus, deberet ærario. Accusant decretum, ad uos perlatum (ut in pauca rem conferam) uisum est secundum leges esse factum, & absolutum, iam fieri quid oportebat: reipublicæ pecunia restituenda erat, &

Ccc 2 peculator

A' periculo suo.

Attentio talis est, apud Isonocratem in oratione de pace.

Talis occupatio est in Archidamo Isonocratis.

Repetit causas inimicitiarum ex Androtioniana.

Narratio.

Lex Timocratis.

peculator puniendus, lege uerò nulla prorsus ad hoc quidem negociū eras opus. Haecenus nulla facta uobis est à Timocrate iniuria. Post hæc uerò in se unū recepit & transfudit omnia supra cōmemorata, ut nihil quo uos læderet, omisisse uideatur. Quod enim illorum artificijs & aucupijs, se conducendum locauit, ministrumq; præbuit; se ipse reū fecit illarū iniuriarū, ut ego uobis manifestè ostendam: sed ante omnia necesse est, uos admonere de temporibus, & eo articulo quo legem tulit. Nam insuper uobis insolēter insultauit, & illudit. Fuit Maius mēsis, quo illi ab Euctemone iudicio superati sunt. Conducto autē isto, ac ne cogitantes quidem uobis satisfacere: nugigerulos quosdam in forū dimiserunt, qui rumorem spargerent: paratos eos esse, simplam pecuniam numerare, duplam uerò non posse. Hæc uerò insidiæ erant cum ludibrio, & machina quædā, ut interim hæc lex, aduertente nemine perferret. idq; ita esse, res ipsa testat. Pecuniæ enī, illis tēporibus nec obolū uobis numerarūt, una uerò lege plures iam receptas fecerunt irritas, eaq; legū omniū que unquā apud uos latē sunt, turpissima & iniquissima. Volo sanē, pauca de uisitatibus legibus præfatus, quibus tales actiones danē: statim de lege quā accuso, dicere. His enim prius auditis, reliqua facilius percipietis. Habetis, Athenienses, receptis & approbatis uestris legibus, accuratè & euidenter descripta omnia quæ faciendā sint in legibus posthac constituendis. Ac primū omnium, tempus inscriptum est, quo legem ferri oporteat. Deinde neque sic unicuique quidlibet agere permisit legislator, sed iubet autorem legis eam ante statuas herou scriptā proponere, ut à uolentibus considerari possit. Deinde uult eandem legem ad omnes pertinere. Postea, contrarias abrogari, deniq; alia, quæ ad institutum nostrum fortasse nihil attinent. Quod si quis horum unum uiolarit, cuius dat accusandi potestatem. Quod si nō omnibus his Timocrates teneret, neq; contra hæc omnia legem rogasset: unū quippiam in eo accusari potuisset. Nunc necesse est, singulis distinctis, seorsim de singulis explicari. Primū igitur, in quo primū deliquit, id dicā: eum contra omnes leges tulisse legē. Deinceps ordine cætera, prout uobis audire unum quodq; uisum fuerit. Cape leges istas, & recita. Constabit enim eum horum nihil fecisse. Attendite, Iudices, dum leges recitantur. **IVSSIO LEGVM.** Primo senatus conuentu, die undecimo, postquam uota in populo peracta fuerint à præcone, sciscantur leges, primū de senatorijs rebus, deinde de communibus, deinde de his quæ nouemuiris latae sunt, mox de reliquis magistratibus. Prima sit autem dijudicatio, cui satis esse uideantur leges senatoriæ, cui non uideantur. Deinde rerum cōmunium eodem modo. Sed legū comprobatio fiat secundū leges receptas. Quod si quæ receptæ leges improbatæ fuerint, senatores, in quorū administratione rogatio facta fuerit, de improbatibus legibus postremam trium concionum indicant. Præsides uerò, qui in ea concione præfederint, necessariò respondeāt: primū post sacra de legumlatoribus, quibus conditionibus sedere debeant: & de argento, unde legumlatoribus sit soluendum. Legumlatores autem ex ijs deligant, qui Heliasticum iurandum dederunt. Sin senatores non ad hoc præscriptum concionem habuerint, aut præsides non ad hoc præscriptum responderint: multabitur senatorū unusquisq; mille drachmis Mineruæ sacris. At præsidū unusquisq; quadraginta

Ratio ferendarum legum.

Propositio: leges à Timocrate esse uiolatas.

quadraginta drachmas debeat Mineruæ sacras. Liceat etiam eos apud sexuiros ea actione postulari, qua in ærarium agitur, qui magistratum gesserit. Sexuiri autem delatos introducant in iudicium ex lege, aut ne ascendant in Areopagum, ut qui legum emendationem abrogent. Anteq; uerò concio sit indicta, quicumq; Atheniensium legem ferre uoluerit: ante statuas herou scriptas, eas leges quas fert proponito, ut pro multitudine propositarum legū, statuat populus de tempore legumlatoribus cōcedendo. Is uerò qui nouam legē fert, in albū relatā proponat ante statuas herou quotidie, donec concio indicat. Deligantur autē è municipijs, legib. patrocinatori, quæ apud legumlatores abrogant, quinq; uiri ex omnib. Atheniensibus, tertio idus mēsis Iunij. Hæc leges omnes longo iam tempore sunt receptæ, & sæpe sui specimen præbuerunt, se prodesse uobis: neq; haecenus quisquam extitit, qui præclaras eas esse negaret. meritò. Nihil enim crudele, nihil uiolentum, aut libertati cōtrarium imperant: sed contra potius humaniter omnia, & populariter fieri iubent. ac primū iudiciū penes uos esse uoluerūt, num roganda sit etiā noua lex, an satis esse ueteres putandum? Deinceps, si decreueritis, esse rogandam, non statim eam ferri iubent, sed in tertiam concionem distulerunt. nec in ea ferri concesserunt, sed considerare iusserunt, quibus conditionibus legumlatores constituere uelitis. Interiecto autē tempore, mandarunt legem rogare uolentibus, ut leges exponant ante statuas herou, ut quilibet eas consideret, ac si quid inutile uobis perspexerit, indicet, atq; per ocium refutet. Horum, que tam multa sunt, nihil fecit Timocrates iste. Nec enim legem proposuit, neq; copiam fecit, si quis eam lectā uellet, refutandi: neq; ullum tempus definitum legibus obseruauit. Sed cum concio, qua leges dijudicatis, tertio idus Iunij celebraret, postridie statim pridie idus legē tulit, eamq; Saturnalibus: propterea q; senatu dimisso, per eos obtinuit, qui uobis insidiant, ut senatusconsulto legumlatores constituerentur per speciem Panathenæorū. Volo autem uobis ipsum senatusconsultum recitare, quod ratum habitū est: ut intelligatis, ea omnia per conspirationē ab istis esse facta, nihilq; fortuito accidisse. Cape senatusconsultum hoc, & lege eis tu, s. c. Præsidente tribu Pandionia, unde cimo senatus confessu & die: Timocrates dixit: ut & sacris operari liceat, & sumptuum copia sit: & si quid ad Panathenæa defuerit, ut suppeditetur: ut senatores Pandionia tribus, in crastinū legumlatores creent: legumlatores autem sint unus & mille numero, è iuratis. Leges autem unā ferat etiam senatus. Nunquid animaduertistis inter legendum senatusconsultum, quàm callidè autor eius per speciem administrationis, & urgentis festi necessitatis, sublato legitimo tempore, ipse scripserit, perendie leges ferendas esse? Non medijsfidius, non inquā ut aliquid in festo pulcherrimè administraretur. Neque enim reliquum aut præteritum erat quicquam: sed ut nemine hominum prius animaduertente, aut refragante, ferret & sanciretur istis ea lex, qua de nunc agitur. Id quod hinc perspicitur: sedentibus legumlatorib. de his quæ de administratione & Panathenæis scripta sunt, neq; meliorem legem, neq; deteriolem quicquā tulit. At quibus de rebus neq; decretū iubebat, & leges uetant, Timocrates iste ociosè leges tulit: plus autoritatis habere ratus senatusconsulto q; legibus præfinitū tempus, nihilq; metuens, si uobis omnibus

Collaudatio legum.

Decretum Timocratis.

Lex alieno lata tempore.

festum celebrantibus, legesq̄ lata, ne eo tempore uel priuatim, uel publicè alijs alijs iniurias faciant, uel quicquā decernatur, nisi ad festum pertineat: ipse non unum aliquem è populo, sed totam ciuitatem lædere uideretur. An uerò ferendum est, eum scientem leges omnes, quas paulo antè audiuiſtis, esse raras: scientem item, eandem nõ sinere ullum decretum aliud, tametsi legitimum fuerit, plus habere autoritatis: scribere & ferre uobis legē ex decreto, quod ipsum etiam sciebat contra leges esse factum? An non indignum est; cum ipsa ciuitas unicuiq̄ nostrum securitatem præstiterit, ne quid insuaue aut acerbum patere tur, hoc tempore festo instituto: ipsam à Timocrate, securitatem eandem non impetrasse, sed maximis in ipso festo iniurijs esse affectam? Quod enim maius scelus admittere priuatus homo possit, quàm si leges publicas, quarum præsidia ciuitatem continent, uiolarit? Eum igitur nihil eorum quæ oportuerat & leges iubent, fecisse, supra dicta intuentes, cognoscere potestis. Eum autem non hac modò re peccare, quòd neglecto legibus præfinito tempore, ereptaq̄ uobis prorsus omni de his deliberandi facultate, dum festum ageretur, legem tulit: sed ob illud etiam, quòd eam omnibus receptis legibus contrariā obrogauit: statim euidenter cognoscetis. Age lege mihi primū hanc legem, quæ aperte uetat, ne qua contraria lex sanciat. Sin quis rogarit, accusari iubet. **Lex.** Receptarum uerò legum nullam abrogare liceat, nisi apud legumlatores. Tum uerò cuius Atheniensis liceat abrogare, si quid aliud in eius locum quod sustulit, tulerit. Præsides autē, de his legibus suffragia ferant, ac primū de uetere, aptā ne uideatur Atheniensis populo, an uerò secus? post de ea quæ rogatur. Vtram uerò legumlatores comprobarint, ea rata habetor. Contrariam uerò ferre legem receptarum legum ulli, nemini liceat. Quòd si quis abrogata lege aliqua uetere, aliam substituerit Atheniensis populo non opportunam, aut è receptis legibus alicui contrariam: eum accusari liceat ex lege quæ in eos lata est, qui legem non idoneam tulerint. Audiuiſtis legem. Cum autem nostra ciuitas multis præclaris legibus sit munita: ea est huius legis præstantia, ut nulli postponenda uideatur. Considerate quæso q̄ iuste, quamq̄ popularitèr lata sit. Nõ sinit receptis legibus rogare contrariā, nisi uetus fuerit abrogata. quamobrem? Primū, ut uobis iuste religio seq̄ pronunciare liceat. Nam si quæ duæ contrariæ leges extiterint, atq̄ alij aduersarij apud uos contenderint siue publicis siue priuatis de rebus, & uterq̄ uictoriā sibi uendicet, lege non eadem prolata: pro utroq̄ ferre sententiam non utiq̄ licet. Qui enim id fieret: neq̄ pro alterutro lata sententiā, iurisiurandi religio seruetur. Sententiam enim alterutri legi, quæ quidē perinderata est atq̄ altera, necesse est repugnare. Hęc igitur legislator edixit, tum quia religioni uestræ cauere, tum etiam quia uos legum custodia præesse uoluit. Sciebat enim hoc, alias earū custodias in scripta relatas, multis licere modis eludere: patronis quos deligitis, posset aliquis persuadere ut tacerent: proponi iubet igitur, ut præsciant omnes. Nam fieri fortasse queat, ut eos qui refragati fuissent, latèret aliquid, si legem non prius cognitam habuissent: alij minus attentè fortasse legerēt. Sic uerò, quilibet eam accusare potest, id quod & ego nunc feci. Quod si quis eum qui hic se opponeret, amoueret: uerba data essent ciuitati. Quæ igitur sola custodia est & iusta & firma legum: Vos populus. Nec enim uobis, quo minus statuatis & probe

tis me-

eis meliora, id quisquam extorquere queat, neq̄ si quem amouerit & corruerit, perſuadere, ut deteriorem legem anteferatis meliori. Propter hæc omnia, omnes iniuriarū uias obstruit, repagula obſcit, & aditu eos qui uobis insidiantur, prohibet. Hæc omnia Timocrates ita præclare iusteq̄ constituta sustulit, deleuit, quantum in ipso fuit, & legem rogauit, omnibus (ut paucis dicam) legibus contrariam, neq̄ eam collatam cum alijs ex aduerso legit, nullam abrogauit, non optionem dedit: non quicquam fecit, quod fuisset ex officio faciendam. Eum igitur accusationi esse obnoxium, lege rogata quæ est contraria cæteris, omnes uos perspexisse arbitror. Ut autem sciatis, quibus legibus uiolatis & repudiatis, qualem legem obtruserit iste, legetur uobis primū istius lex, deinde relique quibus hæc est cōtraria. **Recita. LEX.** Pandionia tribu præfidente, duo decimo senatus die Timocrates retulit: si quis ærarius, siue ex lege, siue ex decreto, uinculis est damnatus: ei liceat, aut alij pro eo, constitutis uadibus à populo comprobatis, se bona fide argentum quo mulctatus est, soluturum, carcerem egredi. Præsides uerò, si quis uades dare uoluerit, necesse sit ratos habere. Is uerò qui uades constituerit, si reddiderit ciuitati argentum, à uinculis immunis esto, eo nomine quòd uades dedit. Sin argentū haud numerarit, uel ipse uel uades, nono senatus conuentus qui per uades liberatus fuerat, uinciatur, uadium uerò bona publicentur. De redemptoribus uerò uectigalium & sponsoribus, & ea colligentibus, illis item qui merce de conducunt prædia, eorumq̄ sponsoribus: liceat ciuitati pensiones exigere secundum receptas leges. Quòd si quis nono senatu mulctatus fuerit: sequentis anni nono senatus aut decimo confesso soluat. Legem audiuiſtis: hoc uerò ex ea mihi primū meminertis, quòd ait, si quis ærariorū uinculis est damnatus, aut in posterum damnabitur. Deinde quòd exceptis publicanis & redemptoribus, eorumq̄ sponsoribus, sua lege uti iubet. Omnino enim est omnibus contraria legibus, idq̄ ipsi legibus auditis, maximè cognoscetis. **Recita. LEGES.** Diocles iube leges ante Euclidem latis in republica, & quæcunq̄ sub Euclide late sunt, & in tabulas relata, raras esse. Quæ uerò post Euclidem late sunt, & deinceps ferentur singulæ, nisi si cui adscriptum est tempus quod * debeat geri magistratus. Ascribat autē nūc receptis scriba senatus, * intra triginta dies. In posterum, quicumque scribæ fungitur officio, statim ascribat, legem esse ratam ab eo die quo lata fuerit. Cum receptæ leges, Athenienses, præclaræ sint, hæc modò recitata lex, ueluti distinxit eas & confirmauit. Iubet enim unam quamq̄ ab eo die quo lata fuerit, esse ratam, nisi si cui adscriptum fuerit tempus. * huic uerò, scriptum imperare: quamobrem? quia multis legibus adscriptum fuerat: lex hæc rata esto, tum demum ubi huic prætorius successerit. Is uerò qui post eas, legem hanc tulit iam recitatam: non æquū censuit, eandem leges quæ iubentur posterius quàm late sunt, ratæ esse, referri ad eum diem à quo late essent: neq̄ prius habēdas esse ratas, quàm cuiusq̄ autor postulasset. Huic legi considerate quàm contraria sit ea, quam iste tulit. Nam illa iubet legem, siue à præfinito tempore, siue ab eo die quo lata fuerit, ratam esse. Iste uerò scripsit, & si quis damnatus fuerit: de præteritis loquēs, neq̄ id ipsum definiit, adscripto prætorē à quo: sed fecit, non modò ab isto die quo legem tulit, ratā, sed etiam ab eo tempore, antequā nostrum quisquā nasceretur. Nam omne præteritum

tempus,

Eudatio legis

Contrariarū
legum incom-
moda.Populus de-
fensor legum.* ἄδωνος ἐν τῇ
να δ' αἰ ἀρχῶν.
* τριμῆστων
ἡμερῶν.* τὸ τῶν δὲ ἐν
γίγναται
ἀρχῶν.Collatio cum
lege Timo-
cratis.

tempus, quod infinitum est, unâ comprehendit. Atqui te oportuit Timocrates, aut istam non sancire, aut illâ abolere; & non, ut tuæ libidini satisfaceret, conturbare omnia. Lege aliam legem. LEX. Neq; de ignominiosis pristinam eis dignitatē restituendam esse, neq; de his qui diuis debent, aut ærario Atheniensium de remittēda mulcta, * aut ordine: nisi prius decreuerint Athenienses sex millibus nō pauciores, licere id: quibus occultē decernentibus ita fuerit uisum. Tum uerō domum referre liceat, quatenus senatui populōq; uisum fuerit. Alia hæc lex est, quæ de ignominiosis & ærarijs referre uetat, aut respondere, de ære alieno condonando, aut ordine, nisi potestas data fuerit, eaq; non pauciorū quam sex millium decreto. Iste uerō palam scripsit, etiamsi quis ærarius ad uincula sit damnatus, remitti ei licere, si modō uades dederit: neq; de hisce quicquam addidit, quamuis ei potestas dicendi data nō sit. Cum autē lex nec impunitatem adepto licentiā det suo arbitrio quiduis decernēdi, sed ea duntaxat, quæ senatui populōq; probata fuerint: isti ne hæc quidem iniuriā satis fuit, impunitate non data, dicere & legem ferre hisce de rebus, sed insuper etiam, nulla horum apud populum facta mentione, occultē, dimisso senatu, alijs propter festum ferias celebrantibus, clandestinē legem obtrusit. Atqui oportebat te, Timocrates, quum legem, quam modō recitauis, scires, si ritē agere uelles, primum referre ad senatū. Deinde rogare populum: & sic, si omnibus Atheniensibus uideretur, scribere & legem ferre de istis, idq; sic tempore legitimo expectato: ut rebus in hunc modum administratis, etiamsi quis ostendere conaretur, eam legem non esse ē republica: saltem non insidiosē egisse uidereris, sed opinionis errore deceptus, impēgisse. Nunc, quoniam & clanculum, & subito, & contra leges, istam legem in cæteras intrulisti potius quam tulisti: omnem tibi postulandæ ueniæ causam ademisti. Nam his qui peccant inuiti, ueniā cōcedi debet: non his, qui de industria & ex insidijs delinquant, id quod te nunc facere constat. Sed enim de his mox dicam: iam uerō, sequentem recita legem. LEX. Si quis supplicarit in senatu, aut apud populū ijs de rebus, propter quas uel iudiciū, uel senatus, uel populus aliquē damnauit: si ipse ærarius, priusquā soluerit, supplicarit: actio in eū detur, perinde ac si quis ærarius in Helicæā se ingerat. Sin quis alius pro ærario intercesserit, priusquā is soluerit, bona eius omnia publicent. Sin præsidum aliquis, * dederit alicui suffragiorū ius, siue ipsi ærario, siue alicui pro eo deprecanti, priusquam soluerit, ignominiosus esto. Difficile fuerit, Athenienses, de omnibus legibus, quibus iste contraria decreuit, differere. Si tamen de ulla dicere operæ precium est, de hac, quæ modō est recitata, fuerit in primis. Nam qui legem hanc, Athenienses, tulit, norat humanitatem & clementiam uestram, & propter hanc uidebat in multis rebus uos ultrō iam aliquando magna damna fecisse. Ne igitur ullā causam relinqueret, qua res publica læderet: eos qui conuicti legibus, sententiā iudicioq; iniuriarū dānati essent, uestra facilitate frui noluit, arrepta occasione deprecādi, & uobis in malis supplicandi: sed in uniuersum interdixit, ne uel ipse, uel quisquā alius, pro talib; uel uerba faceret, uel intercederet: sed ut omnes, iusta quæ sunt, silentio exequerentur. Si quis igitur uos roget, utris potius obsequi malletis, quacunque tandem in re: supplicantibus, an imperantibus: Scio uos, supplicantibus, responsuros. hoc enim bonitatis est, illud ignauitatis. At leges omnes imperant,

* δι τῶν αἰσ.

Collatio cum lege Timocratis.

Quid fieri oportuisset.

Utrō peccanti neganda uenia.

* δι τῶν πλῶν ἀδικησάντων

Interpretatio legis quæ uideatur esse acerbior.

A minori. Supplicare. Imperare.

rant quid faciendum sit: * at sordidati & oliuam prætendentes, supplicant. Quod si supplicare non licet, legem cum qua mandatum coniunctum est, inculcare licebit? Equidem non opinor. Etenim turpe fuerit, quæ nec gratificandi studio condonanda censetis: in his ipsis inuitis nobis, ea sinere confici, quæ quidam uolunt. Recita legem quæ hâc ordine sequitur. LEX. Quibus de rebus iudicium prius factum, aut rationes relatæ, aut suffragia lata sunt, siue in iudicio, siue priuatim siue publicè: aut qua de re publicum decretum intercessit: de his ne actio detur in iudicio, neq; nouemuirorum quisquā decernat, neq; accusare sinant ea quæ leges interdiciunt. Timocrates uerō tanquam testimonium suarum iniuriarum scriberet, statim initio suæ legis his contraria tulit. Nam illa non concessit, quibus de rebus semel in iudicio sit lata sententia, de his denuò referre, aut respondere. Iste uerō scripsit, etiāsi quis aut decreto damnatus fuerit, ut ei populus respondeat, ut & iudicio decreta tollantur: & ærarius uades det. ac lex quidem uetat, ne uel nouemuirorum quisquam, præter hæc quicquam decernat: iste uerō scripsit, præsidibus esse necesse, si quis uades dederit, eum producere. atq; adscripsit, quandocumq; quis uoluerit. Aliam legem recita. LEX. Iudicia & arbitria, quacumq; legitima ratione facta sunt in libera republica, rata habentor. Negat hoc Timocrates, non utiq; inquit, illis quidē qui uinculis sunt damnati. Recita. LEX. Quæcumq; sub triginta tyrannis acta sunt, aut iudicia facta, siue priuatim, siue publicè, irrita sunt. Desine. Dicite mihi, quid nam omnes uos inhumanissimum diceretis? aut quid maximè abominemini? nonne id, ne talis rerum status ingrueret, qualis sub triginta tyrannis fuit? Ego quidem sic opinor. Hæc igitur lex, id, ut mihi uidetur, uerita, uetuit acta illorum temporum rata haberi. At iste quæ libera ciuitate gesta sunt, ea eiusdem iniquitatis condemnauit, cuius uos triginta tyrannos: æquè certè irrita facit. At quid dicemus Athenienses, si legem istam confirmabimus: utrum iudicia, quæ dum ciuitas à populo regitur, iuratis iudicibus complentur: eadem grassari uolentia, quæ sub triginta tyrannis fuit usitata? Est uerō id ferendum? An ritē sancita & decreta esse? Quamobrem igitur legem, qua illa abrogentur, nos ferre dicemus? nisi hoc aliquis dicat, ex insania. Aliud enim dici non potest. Recita aliam legem. LEX. Neq; cuiquam in unius uiri gratiam legem ferre liceat, nisi eadem ad omnes Athenienses pertinere possit, decreto facto à non paucioribus quam sex millibus, quibus id uisum fuerit clam decernentibus. Non admittit legem, nisi eadem ad omnes ciues pertineat, in quo rectè & populariter loquitur. Ut enim reliquarū rerum ciuitatis æquam partem omnibus tribui uult, sic etiā legum. Propter quos uerō iste legem hanc obtruserit, uos non minus quam ego intelligitis: & ut hoc omittā, ipse confessus est, se non propter omnes legem eandē tulisse: cum ascripserit, lege hac utendum esse: publicanis & mancipibus & talium rerum sponsoribus exceptis. Quod si qui sunt quos segregas, non iam eandem legem tulisti omnibus. Atqui nec illud dicere queas, inter eos qui uinculis damnetur, plurima uel maxima esse delicta publicanorum: proinde illos ab hac lege solos excludi. Multo enim profectō magis iniurijs sunt, qui publicum aliquod munus perfidè administrant, aut parentes malè tractant, aut pollutis manibus forum ingrediuntur:

* δι τῶν ἐν τῷ δὲ τὰς ἰκετηρίας δέοντων.

Collatio cum lege Timocratis.

A Timocrate iudicij sententias tanquam acta tyrannorum rescindi.

Timocratis
lex alteri eius
legi contraria.

Timocratis
lex alteri eius
legi contraria.

Puniendum
Timocratem.

Non dandam
ueniam Ti-
mocrati.

quibus omnibus receptæ leges uincula minantur, tua impunitatem largi-
tur. Hic iterum prodis, in quorum gratiam eam tuleris. Nam quia illi nō ob
uectigaliū redemptionē, sed ex peculatu, uel rapina potius pecuniæ debent:
ob id opinor publicani tibi curæ non fuerunt. Possunt præterea multæ &
bonæ leges ostendi, quibus omnibus ista aduersatur. Sed ego fortassis, si de
omnibus disputare uelim, temporis angustijs excludar, quo minus indicem,
legem eam profus non esse è republica. Videri autē uobis æquē iniqua de-
bet, si uni duntaxat receptorum legum aduersetur. Faciendum igitur uide-
tur, ut omisis alijs, ubi ea de lege quā iste ipse prius tulit, differuero, tandē ad
illam accusationis partem accedam, qua ostendam legem istam, si confirme-
tur, magnas clades reipublicæ allaturam. Legem igitur, aliorū legibus con-
trariā obtruisse, iniquum est, uerū alium accusatorem postulat. Sed le-
gi ab isto ipso prius latae, ferre contrariā: id uerō iam ipsum accusatorem
suis facit. Quod ut fieri sciatis, legetur uobis ipsa lex, quam iste tulit, ego uerō
tacebo. Recita. LEX. Timocrates retulit, quicunq; Atheniensium, ex dela-
tione apud senatum, aut nunc in carcere sunt, aut deinceps eō conijciuntur,
quorum damnatio à scriba senatus Sexuiris ex delatoria lege tradita non fue-
rit: placeat sexuiris, undecim uiros intra trigesimum diem in iudicium intro-
ducere, ex quo eos acceperint, nisi publicè aliquid impeditur. Sin minus, cū
primū id fieri poterit, eos uerō accusato, quicunq; Atheniensium uoluerit,
quibus id licet. Quod si conuictus fuerit, Heliæ a litem illi æstimet, quid nam
uel luere uel soluere debere uideatur. Sin multa pecuniaria ei dicta fuerit, in
uinculis teneatur, quoad id soluerit quanti condemnatus est. Auditis, Iudi-
ces: Recita eis hoc ipsum denuo. LEX. Sin multa pecuniaria ei dicta fue-
rit, in uinculis teneatur, quoad soluerit. Desine. Possit ne quisquam duo ma-
gis contraria decernere, quàm, damnatos tenendos in uinculis, donec mul-
tā soluerint: & eosdem, datis uadibus, non uinciendos? Sic igitur Timo-
crates accusat Timocratem, non Diodorus, neque quisquā alius nostrūm
in tanta multitudine. At à quibus sordibus & corruptelis uobis alienus uide-
bitur, aut quid lucri causa non subiturus: qui ipse legem suā contrariā fer-
re non dubitarit, cum leges, etiam aliorum legibus ferre contrarias interdi-
cant? Nam mihi quidem, quæ eius impudentia est, quiduis suscepturus esse
cupidè uidetur. Quemadmodum igitur alios facinorosos, qui scelera faten-
tur, sine iudicio puniri leges iubent: sic etiā iste, quando quidē leges malitiose
rogare & abrogare deprehensus est, nō facta dicēdi potestate, nec eius excu-
sationibus auditis, condemnandus erit. Nam illa altera priore lege passus est,
se ista cōtraria ferēda, peccare. Ac eū & cōtra has leges, & cōtra supradictas,
ac propè dixerim uniuersas, quibus in hac republica utimur, istam tulisse le-
gem: uobis omnibus perspicuum esse puto. Miror autem quid nam ad hæc
dicturus sit. Neq; enim suam legem reliquis contrariā non esse, ostendere
poterit: nec persuadere, se hominem rerum imperitum, errore & inscitia pec-
casse. Iam olim enim omnes eum uiderūt mercede & scribere, & ferre leges.
Neq; illud etiam habet, ut iniuste factum fateatur, sed ueniā tamen impetra-
re studeat. Nec enim inuitus, nec pro calamitosis, nec pro cognatis & neces-
sarijs suis eum hanc legem tulisse constat; sed uolens in eorum commodum
tulit,

tulit, qui magnis iniurijs uos affecerunt, nullaq; sibi necessitudine cōiunctis, nisi fortè illos se cognatorū habere loco dicer, à quibus mercedem accipiat. Nunc legem eius, nec uobis opportunam esse, neq; cōducibilem, ostendere conabor. Arbitror igitur confitendum esse omnibus, probam legem, et mul-
titudini profuturam, primū simpliciter, & omnibus æquē aperte scriptam
esse oportere, ne eam alius aliter interpretetur. Deinde fieri posse oportere ea
quæ iubeat. Nam si præclare constituta sit, sed aliquid tamen quod fieri ne-
queat, proponat: id uoti potius, quàm legis fuerit officium. Præterea oportet
re nemini delinquenti quicquam dare licentiæ. Nam si quis id esse populare
putat, ut lenes sint leges: is id quoq; in eis cōsideret, quibus eas esse tales oportet.
Quod si rectè considerabit, inueniet, eam lenitatem ad reos, nō ad dam-
natos pertinere. Nam de illis incertum est, an sit alicui calumnia facta per in-
iuriam: his autem nulla ratio restat, quo minus se improbos esse fateantur.
At horum, quæ ego nunc recensui, nihil omnino legem istam completi par-
lām est, sed ordine contraria omnia. idq; multis argumentis doceri queat, in
primis uerō sic, si lex ipsa quam iste tulit, perenseatur. Non enim alia eius pars
probanda est, alia improbanda: sed tota à prima syllaba usq; ad extremā, uos
oppugnat. Cape scripturā hanc, & usq; ad primā partem, recita legem. Nam
facilime sic tum ego docebo, tum uos mea dicta assequemini. LEX. Pandio
nia tribu præsidente, primo senatus conuentu, duodecima die præsidū, cen-
sui Aristocles Mirrhynusius, Timocrates sententiam dixit. Tamest aliquis
ærarius siue legibus, siue senatusconsulto damnatus est, aut in posterū dam-
nabitur: ei pro se, aut alij pro eo sponsores cōstituere liceat. Desine. mox enim
singulatim omnia leges. Hoc omnium ferè, Iudices, quæ lege continentur, est
indignissimū. Arbitror enim cæterorū hominū neminem aliū ausurū, dum
legem ferret ad usum ciuū, conari, ut iudicia prius receptis legib. rata habita,
labefactaret. At hoc iste Timocrates impudenter, neq; dissimulāter fecit, cū
aperte scripserit, tamest aliquis ærarius siue legib. siue senatusconsulto uincu-
lis addictus est, siue in posterum addicetur. Ac de futuris quidem, si quid uo-
bis utile suauis, haud peccasset. At quibus de rebus iudicium statuit, ac con-
trouerliam diffiniit, an non importunissimè agit, qui legem promulget, qua
lege res illæ rescindant? id quod perinde est, ac si quis istius hac lege non ab-
rogata, scriberet aliam, in hanc sententiam: Tamest ærarij aliqui uinculis ad-
dicti, uades dederint istius lege: non tamen eis sponso profit, neque quen-
quam in posterum liberari sponcione fas esto. Sed neq; hæc quisquam sanæ
mentis opinor faceret: & tu illis iudicijs abrogatis, ius uiolasti. Decussit enim
eum, si rem iustam esse censuisset, ferre legem de rebus in posterum futuris,
& non in unū uelut aceruū coniectis futuris cum præteritis, & incertis cum
perspicuis delictis, deinde sententiā eandem scribere de omnib. Quid uerō
iniquius, quàm idem ius tribuisse his, qui conuicti sunt se prius læsisse rem-
publicam: & illis, de quibus obscurum est, an commissuri sint aliquid iudicio
dignum? In de etiam perspicitur, quàm peruersè egerit lege de præteritis fe-
renda, si consideretur, quid tandem sit quo lex à paucorum dominatu di-
stinguitur: item, quid nam sit, cur hi qui legibus parere uolunt, modesti &
boni ciues perhibeantur: qui oligarchijs, effœminati & serui? Reipsa com-
peritur

Legem Timo-
cratis non esse
è republica.

Lex debet esse
perspicua,
facilis,
seuera.

Lex Timo-
cratis rescin-
dit res iudi-
catas.

Confundit
præterita cum
futuris.

Oligar-
chia quam de
mocratia con-
gruentior.

perietur, expeditissimum hoc esse responsum, quod in oligarchijs unusquisque tum acta rescindendi, tum de futuris pro sua libidine statuendi habeat auctoritatem. At leges de futuris enunciant, quid faciendum sit, ita latae, ut populo simul etiam persuasum sit, profuturas esse eas his, qui eis uti uelint. Timocrates uero cum in libera ciuitate leges ferret, oligarchiae iniquitatem in suam legem transtulit, de quae praeteritis rebus plus sibi iuris arrogauit, quam iudices habuerint qui condemnarunt. Neque in hoc solo insolenter sese gessit, sed scripsit etiam, si quis in posterum quoque uinculis addicatur, licere ei datis uadibus, se bona fide reipublicae satisfactorum, carcere liberari. At qui, si uinciri graue putabat, nemini sic aestimare litem debuit, ut uinculis liberaretur, qui uobis uades dedisset, nisi prius hoc distinxisset: Si uos eum uinculis damnassetis, & damnatus tamen non hostili in uos odio esset: tum demum sponcione liberandus fuit. Nunc, ueluti ostentarer, tamen si uobis uisum fuerit aliquem uinciri, eum se dimissurum: in hunc modum legem tulit. Num igitur talis lex est reipublica esse uidetur, quae plus auctoritatis sibi uendicat, quam iudicium? & iuratorum cognitiones soluere iniuratos iubet? Ego quidem non opinor. At istius lex horum utrumque complectitur. Proinde si uobis singulis reipublica & libertas curae est, & suam sententiam, quam iuratus dixerit, ratam esse oportere putat: abroganda huiusmodi lex, non perferenda nunc fuerit. Neque uero satis habuit iudicij auctoritatem aestimandarum litium eripuisse: sed quae iura ipse in lege descripsit, & aerijs imposuit: ne haec ipsa quidem simpliciter aut citra fraudem scripsisset deprehendit: sed ut is qui uos esse egregie decipere, & circumscribere studeat. Considerate quomodo scripserit: Timocrates retulit, inquit, Tamen si aliquis aerijs, uel lege uel senatusconsulto sit uinculis damnatus, aut in posterum damnatur: si licet ipsi, aut alteri pro ipso, uades a populo comprobatos constituere: se bona fide soluturum, cogitate quomodo a iudicio & a damnatione fontem suffuratus, ad populum transilierit, atque extorserit, quo minus undecimuiris tradatur? Quis magistratus aerijs tradet? Quis ex undecimuiris recipiet, cum lex ista iubeat, apud populum constituere sponsores: & fieri nequeat, ut uno eodemque die & concio & iudicium habeatur: & nusquam iste iubeat custodiri reum, donec sponsores constituerit? At quamnam de causa perspicue grauatus est ascribere: magistratus condemnatum interim custodiat, dum uades constituerit? An uero iustum non est? Satis scio, uos omnes confessuros. Num alicui legi aduersatur? non, quin potius cum legibus consentit. Quid tandem fuit? nihil aliud inuenietis, nisi quod hoc spectauit, non ut multae a uobis inflictae soluerentur, sed ut a uobis damnati, poenas non darent. Deinde quomodo scripsit, postea constituendos esse sponsores? se bona fide soluturum aere alienum quod debuerit. Hic iterum sacrae pecuniae decuplum publicae, quae legibus dupla solui iubetur, dimidiam partem sustulit. Id quomodo facit? pro AESTIMATIONE posuit ARGENTVM: pro eo QVOD ACCEDIT, QVANTVM DEBIT. Quid uero interest? Siquidem scripsisset, constituendos sponsores, se bona fide litis aestimationem, quanti ea esset, cum accessionibus uelle soluere: una comprehendisset leges, quibus alia debita decupla, alia dupla sunt. Hinc igitur necesse fuisse debitoribus, tum id quod esset scriptum, soluere, tum & legibus adiectas multas numerare. Nunc, cum talem

III Iudicij auctoritate laesum fecerat.

Τιμοκράτης
ἀργυρίου
ἢ ἑξήκοντα
δίδωμι.

V Multas omnino tollit.

talem uadium constitutionem decernat, qua promittat aerijs, se argentum quod debuerit, bona fide soluturum: ex accusatione & scriptis, quibus unusquisque in iudicium pertractus est, solutionem fieri iubet. In quibus omnibus id argentum, quod quisque debuit, simpliciter perscriptum. Deinde tanta re, transpositione uerborum, sublatam, adscripsit, necesse esse ut praesides comprobent, si quis uades dare uelit: contra omnes leges existimans conseruandum esse fontem, & apud uos damnatum. Nam quum ei uadium constitutionem quolibet tempore libera fecerit, facultatem dedit, ne quid unquam soluat, neque tamen uinciat. Quis enim non inueniet uiles homines, quos, ubi uos improbaueritis, liberet? Nam si quis eum, ut qui uades non dederit, in uincula postulat: se & dare, & daturum dicit, & istius legem proferet, quae, cum ipse uelit, constituit uades iubeat, interim custodiri: & si uos uades improbetis, in uinculis esse, non iubeat. Sic ista lex re uera quoddam praesentissimum remedium est hominibus iniuriarum studiosis. Ei uero qui uades constituit, si reddiderit ciuitati argentum, propter quod uades dedit, abire, inquit, liceat uinculis, rursus hic a malitia sua non discessit, de qua paulo ante dixi: nec sui oblitus est, neque scripsit aestimationem litis cum accessione, sed ubi reddiderit argentum quod debuerat, ut uinculis liberet. Sin argentum non numerarit, uel ipse, uel uades, non senatus conuentu: ut is qui sponcione liberatus est, in uincula conijciatur, uadium bona publicentur. In hoc extremo capite, ipse se iniuriarum manifeste damnat. Non enim in uniuersum, quasi id turpe aut nefas existimaret, ullum ciuem uinciri uetuit: sed eam occasionem, qua fontem coram comprehendere licebat, suffuratus, nomen supplicij sumendi uobis affectis iniuria, reliquit, rem ipsam sustulit: & his qui uestram pecuniam uidebant, impunitate proposita, tantum non adscripsit, licere illi diem dicere iudicibus, qui uinculis addixerint. Cum autem multa & intolerabilia sint, quae legi inseruit, id quod maximam indignationem meretur, iam uobis dicam. Nam quae per totam legem dicit, ad eum pertinent omnia qui uades constituerit. Ei uero qui non constituerit neque meliores, neque deteriores, ac denique nullam uestri rationem habuerit: nullam neque poenam, neque ultionem adscripsit, sed tantam dedit impunitatem, quanta maxima dari potest. Nam & tempus uades constituendi diffiniuit, non senatus conuentum, idque inde potest intelligi: adscripsit, publicanda esse bona uadium, si quis non soluerit. Eius uero qui uades non dedit, nulli utique uades esse possunt, ac praesidibus a uobis sorte delectis ad iudicandum, necessitatem imposuit, si quis dederit recipiendae rempublicae. laedentibus, nullam adscripsit necessitatem, sed tanquam bene meritis optionem dedit, utrum dare poenas debeant, nec ne. Quae nam igitur lex ista minus uti uisum fuit, aut improbius excogitari queat? quae primum de his qui antehac in iudicium adducti fuerant, contraria uestris sententis imperat. Deinde, quum ijs qui in iudicium adducendi sunt, litem aestimare iubeat iuratos iudices: aestimationes facit irritas, praeterea aerijs aditum ad magistratus relinquit, ea quae oportuisset, non solventibus: Eo denique uos redigit, ut frustra iurare, aestimare, iudicare, irasci, omnia facere, uos ostendat? Equidem existimo Critiam, qui fuit unus est triginta tyrannis, si quam ferre legem uellet, non aliam fuisse laturum. Iam totam confundi rempublicam, & omnia negotia destrui lege ista, & multa ornamenta nostrae ciuitatis aboleri: id quoque uos facile puto cognituros. Neque enim

Clasula legis dolosa.

Constitutio uadium.

V I Lex Timocratis tota confundi rempublicam.

que enim ignoratis, nostram urbem expeditionibus sæpe seruari tum naualibus, tum pedestribus; & uos multa memorabilia gessisse iam, alijs conseruandis, alijs puniendis, alijs reconciliandis. Hæc uerò quo pacto administranda sunt? per senatusconsulta & leges, ut alij tributa pendere, alij triremes instruere, alij nauigare, alij singula quæ opus sunt, præstare iubeantur. Quæ uti fiant, & in iudicijs frequentes adestis, & ad uincula damnatis ordinis perturbatores, Cõsiderate uerò præstantis istius uiri legem, quãtopere impediatur hæc, & corrumpat. Scriptum est in eius lege, tametsi ararius aliquis uinculis sit damnatus, aut etiam in posterum damnetur, ei licere, constitutis uadibus, se bona fide nono senatus cõuentu, argentum soluturum, exire uinculis. Vnde igitur commeatus suppeteret? quo modo mitteretur exercitus? quo pacto pecuniam exigemus, si unusquisq; debitor uades dabit ex istius lege, officium nemo fecerit? Nunquid dicemus Græcis: Timocratis lex est apud nos. proinde nonum senatus conuentum expectatote, tum demum egrediemur: hoc enim reliquum est. Quod si nostra ciuitas erit defendenda, num putatis hostes, improborum ciuium tergiuersationes & elusiones improbas expectaturos? si leges, quæ ipsam urbem impediunt, tuleritis, & ratio ni utilitatis repugnantes: nūquid officio ulla ex parte fungemini? At qui præclare nobiscum agi putandum, si, cum omnia fuerint in officio, nec ulla talis lex inturbet, hostes superemus, & tum celeritatem, tum occasiones belli non deseramus unquam, sed pleno gradu consequamur. Quod si eam telegem tulisse constat, qua tales res abolentur, quæ nostræ ciuitatis splendorem & maiestatem ubiq; auxerunt: an non quouis supplicio iure afficereris? Insuper, Athenienses, uectigalia tollit, tum sacra tum publica: quod quomodo fiat, ego dicam. Est uobis rata lex, & præclara, ut si qua alia, ut qui tam sacram, quàm publicam pecuniã tenent, eam in curia numerent. Sin minus, ut eam senatus exigat ijs legibus, quæ in publicanos latae sunt. Per eam autem legem cõmunia administrant. Nam quæ in conciones, in sacrificia, in equites, aliasq; res insumunt: huius legis omnia beneficio cõparant, & suppeditant. Cum enim uectigaliũ reditus, sumptib; urbis haud sufficiat: * adiectiones quas uocamus, huius legis metu numerant. Qui poterit igit fieri, quin totius ciuitatis status labefactetur, cum & uectigaliũ reditus non sufficient sumptibus, multaq; nõ explebunt: et ne hos ipsos quidẽ, nisi sub anni exitũ, exigere licebit? & eos qui adiectiones non soluerint, neq; senatus neq; iudicum autoritas uinciet: quin ipsi sponsores constituent usq; ad nonum senatus conuentum? at octo prioribus quid agemus? Age dic Timocrates: non conueniemus & consultabimus, si quid erit opus? Sin minus, num libertatem reipublicæ retinebimus? Non iudicia de criminibus, tum publicis, tum priuatis pronuntiabunt: qui porrò portus, quod confugium patebit, his quibus iniuriæ fiunt? Non conueniet senatus, neq; sancita legibus administrabit: & quid erit reliquũ nobis aliud, nisi ut seruitute opprimamur? At hercule hæc omnia faciemus gratis? Quid uerò iniquius, quã tu mercede conductus, legem istam tuleris, q̃ senatum, quàm populum, q̃ iudicia sua mercede fraudari? Nam tuæ legi, Timocrates, ascribendum fuit, id quod in publicanis & sponsores, fecisti: exigenda esse debita receptis legibus. Quod si contra quospiã alia quapiam lege aut decreto

τιμοκρ. λεγεις οτι
 οδους διου-
 κριστας ανα-
 γειναι.

* προσομι-
 αλιματα.

Mercenarius
 legislator.

Clausula ascri-
 benda legi, o-
 missa.

decreto sancitum est, licere ab eis ea quæ debent exigi eodem modo, quo à publicanis: etiã ab ijs legibus receptis, ea esse exigenda. Nunc leges de publicanis unde quacq; fugitas: & quia decreto Euctemonis statutũ est, ut ab ararijs, debita ijs legibus reposcantur: propter hoc id caput non adscripsit. Ea machinatione, supplicium in eos cõstitutum, qui pecuniam publicam detinent, sustulit: & quia aliud non adscripsit, tollit uniuersa, populum, equites, senatum, sacra, profana. Pro quibus conatibus, si uos, Athenienses, sapietis, puni-
 tus, meritoq; supplicio affectus, exemplum alijs erit, ne leges huiusmodi ro-
 gent. Neque uerò iudicijs tantum irrogandæ multæ potestatem eripit, sed
 rempublicam depeculantibus licentiam dat: expeditiones pro reipublicæ sa-
 lute suscipiendas, corrumpit: uectigalia destruit: maleficis & parricidis, mili-
 tiarq; desertoribus patrocinantẽ legem tulit: cum supplicia ueteribus, & nunc
 ratis legibus indicta tollat. Iubent leges, quas Solon tulit, nulla re similis isti le-
 gumlator: Si quis de peculatu conuictus, capitis tamen damnatus nõ fuerit,
 cum uinculis addici: si quis conuictus malæ parentum tractationis, in forum
 sese ingesserit, in carcerem conijci: si quis militiæ desertor, idem sibi iuris arro-
 get quod hi ciues habent, quorum saluum caput est, tum quoq; uinciri: Ti-
 mocrates his omnibus impunitatem proposuit, constitutione uadium carce-
 rem demolitus. Proinde, mea quidem sententiã (tametsi enim dictũ fortasse
 uidebitur insolentius, tamen eloquar, & non dissimulabo) uel ob hoc capite
 multandus fuerit, ut apud inferos, impijs legem istam ferat: nos uiuẽtes san-
 ctis & iustis his in posterũ uti patiat. Recita istas leges. LEGES de furto,
 mala tractatione parentũ, deserta militia. Quicquid aliquis amiserit, si id ca-
 perit, fur dupli damnetur: sin minus, decupli, unã cum adiutoribus. Vnoq;
 pede stringatur compede quinque dies, totidemq; noctes, si Heliaea id censue-
 rit: censere uerò liceat unicuiq; dum de litis æstimatione agit. Quod si quis
 abductus fuerit, conuictus uel malæ tractationis parentum, uel desertæ mili-
 tiæ, uel contra legum interdictum eõ fuerit ingressus, quod ei nefas est: unde-
 cimuiuri eum uinciunt, & in Heliaeam introducunt. Accuset autem ex his
 quibus id licet, quicumq; uoluerit. Damnatus si sit, æstimet Heliaea, quid eum
 luere oporteat, aut soluere. Quod si pecuniaria multa ei dicta fuerit, in uin-
 culis teneatur, dum soluerit. Similis igitur Soloni, Athenienses, legislator est
 Timocrates: Ille probiores facit, tum eos qui sunt improbi, tum qui futuri
 sunt: iste etiam ijs qui iam se malè gesserunt, uiam ostendit ne poenas dent: &
 ijs qui nunc sunt improbi, spem impunitatis proponit: & ijs qui futuri sunt.
 Ita omnes omnium temporũ sceleratos fouet, atq; id agit, ut sint incolumes,
 & ab omnibus incommodis uindicentur. Enim uero quas tu poenas satis gra-
 ues dares, aut quæ ferres, ut ea ferres quæ meruisti: qui (omitto cætera) etiã
 præsidia senectutis tollis: leges inquam, quibus coguntur liberi & parentes
 uiuos alere, & defunctis iusta persoluere. An uerò te quisquã sceleratior in-
 ter mortales omnes existimari queat, qui, õ nefarium caput, pluris facere nõ
 dubites fures, facinorosos & desertores, quàm patriam, & propter istam sen-
 tinam hominum leges ferre perniciosas? Ostendam autẽ præstitisse me iam
 ea, quæ orationis initio facturũ esse sum pollicitus. Professus enim sum, me
 ostensurum, istum per omnia teneri accusatione: primũ quod cõtra leges
 legem

Congeries in
 cõmodorum.

Collatio legũ
 Solonis.

Amplificatio;
 Timocrates
 lenitur legis-
 lator.

Redit ad colla-
 tionem legũ.

Ab effectu
 seu consequen-
 tiis.

Cõclusio per
 enumerationẽ
 parium.

legem tulerit. deinde quod reliquis legibus contraria scripserit. tertio, quod talia, quibus respublica læderetur. Audiuitis autem legem, quid eum facere iubeat qui nouam legem roget: rursus uos docui, horum nihil prorsus istum præstitisse. Quin illas etiam leges audiuitis, quibus ab isto rogata lex, aduersatur: & hæc, priusquam illas abrogasset, eum tulisse scitis: non etiam esse eam republicam, audiuitis. iam primū enim ea de re uerba facere destitit. Proinde palam, nullis rebus exceptis, iniurius est: neque quicquam est in quo uestri rationem habuisse, aut uerecundari uideatur. Ac, mea quidem opinione, si quid præterea fuisset interdictum legibus, id quoque facturus fuit. Undecumque igitur apparet, eum hæc insidiosè scripsisse, & re deliberata, non opinionis errore deliquisse: inde uerò potissimum, quod tota lex usque ad extremam syllabam talis est. Nam nec uel in uitis quicquam rectè statuit, aut quod uobis profuturum esset. An non igitur odio prosequendus est, & puniendus is, qui læsi populi nullam rationem habuit, sed leges pro ijs tulit, qui & olim fecerunt, & posthac facturi sunt iniurias? Demiror autem, iudices, eius impudentiam, qui cum Androtionis in magistratu collega esset, eadem hac clementia non sit usus erga uestram populum, qui iam ita exhaustus erat exactionibus, ut plura pendere non posset: postquam uerò Androtionem oportuit ea restituere, quibus iam olim rempublicam depeculatus fuit, & sacra & profana pecunia surrepta: tum uerò demum tulisse legem, ut multa dupli publicæ, decupli sacræ pecuniæ uos defraudaret: itaque cum uestram multitudinem tractarit, mox haud dubiè dicet, se legem istam populi gratia tulisse. Mihi quidem quouis supplicio dignus uidetur, quicumque oportere putat, siue quis ædilis, siue præfectus urbis, siue iudex creatus legibus. peculatus in referendis rationibus sit conuictus, homo pauper & rudis, et multarum rerum imperitus, sortitoque magistratu functus, eum decupli damnari, cum nemo ullam legem ferat quæ talibus opituletur. Si qui uerò legati delecti à populo, homines copiosi, magnam pecuniam surripuerunt, aliam sacram, aliam publicam, eamque longo tempore detinuerunt: his demum expediri remedia summo artificio concinnata, ut ne quid uel legibus, uel decretis constitutum, patiantur. Atqui Solon, cui nec ipse Timocrates, se ferendarum legum scientia conferendum esse censeat, nusquam id egit, ut eius generis homines impune & securè grassari possent: sed in hoc potius intentus fuit, uel ut non delinquerent, uel ut delictorum poenas darent, legemque tulit. **LEX.** Si quis interdum supra quinquaginta drachmas furatus fuerit, abduci liceat ad undecimuiros. Si quis uerò noctu quodcumque tandem surripuerit, eum & occidere, & inter persequendum uulnerare, & ad undecimuiros, si cui lubet, abducere fas esto. Conuicto autem eorum facinorum, propter quæ in uincula licet abripi, non liceat datis uadibus satis facere pro furtis, sed mors poena esto. Ac si quis e Lyceo, aut ex Academia, aut Cynosarge ueste, aut lagunculā, aut quicquam aliud minimi precij, aut aliquod uasculum e gymnasijs aut portubus surripuerit, supra decem drachmas, etiam his morte poenas esse luendas constituit. Si quis uerò priuato iudicio furti conuictus fuerit, ei licere duplum soluere æstimatæ litis: penes uerò iudices esse, furem propter argentum ad quinque dierum totidemque noctium uincula damnare, ut omnes eum uinctum esse uideant. Etiam has leges paulo prius audiuitis. Censuit enim flagitiosum hominem,

Concitat indices in Timocratem.

Amplificatio criminis, à causa legis propter Androtionem lata.

Collatio Solonianæ legis.

minem, non tantum rapinis restitutus, esse liberatum (quia magnum furum prouentum eo quidem pacto fore censuit, si celato furto fruerentur, deprehenso tantum demum duntaxat solueret, quantum sustulissent) sed cum duplum oportere soluere, tum in uinculis habitum, supra multam hanc, quod uitæ reliquum fuerit, exigere cum infamia. Non ita Timocrates: sed hoc effecit, ut simpla soluantur, quæ dupla solui cōueniebat, neque ad hæc ulla poena adijciatur. Neque satis habuit tam iniustum facere decretum pro ijs qui peccaturi essent, nisi etiam ob delicta iam multatos, poenis exemisset. Ego uerò credideram legislatoris id esse officium, ut de futuris rebus quæ fieri oporteret, & qualia singula esse, & quibus poenis iniurias singulas coherceri deceret, his demum de rebus cōstitueret. Hoc enim est leges ferre, quæ pari æquitate omnes ciues comprehendant. At de præteritis scribere, id uerò non est ferre leges, sed fouere nocentes. Considerate uerò in hæc intuentes, quam æquā dicam. Nam si Euctemon uiolatarum legum damnatus esset, non tulisset legem istam Timocratis, neque hac lege fuisset opus reipublicæ: sed satis ipsi habuissent peculatu suo frui, quicquid tandem de alijs fieret. Nunc, cum sit absolutus, uestram sententiam & iudicij suffragium, reliquasque leges sine autoritate esse oportere, censent: suam & suæ legis autoritatē esse oportere magnā. Itaque Timocratis leges quas pro firmis & ratis habemus, omnem suam autoritatem in hosce conferunt, illisque potestatem dant, ut re audita, quale facinus iudicarent, tali erga fontem etiam ira cōmoueantur: si magnum, magna: si paruum, parua. Nam cum in eo res est, quid sit uel luendum, uel soluendum: æstimatio multæ penes hos est. Tu uerò poenas corporum sustulisti, uinculis remisisti. Quibus uerò id: sacrilegis, parricidis, homicidis, emansoribus, ordinum desertoribus, hos enim omnes ista lege tueris. Enim uero quisquis leges ferens in libera ciuitate, neque sacrorum, neque populi rationem habet, sed earum, quas dixi modo rerum: an non ultimum supplicium probe cōmeruit? Nec enim hoc dicit scilicet, quin & oporteat, & leges iubeant huius generis homines grauisimis poenis coherceri: aut eos quibus ista lex patrocinetur, non esse & fures, & sacrilegos, qui sacra, tum decimas Mineruæ, tum reliquorum deorum quinquagesimas diripuerunt: eaque non reddunt, sed ipsi detinent: & publica quæ ad uos pertinebāt, suffurati sunt. Tanto autem grauius est eorum sacrilegium, quàm aliorum, ut quod factum oportuit, eam pecuniam prorsus in arcem non retulerint. Quare (Iouem Olympium testor) iudices, non fortuito Androtioni petulantiam istam, & insolentiam esse obortam, existimo, sed iradeam inflatam, ut quemadmodum hi qui donaria uictoriæ causa consecrata, conciderunt, ipsi suis manibus perierunt: sic & isti collusionibus suis, & iudicij, quorum ipsi moderatores sunt, perirent: & aut duplum pecuniæ soluerent secundum leges, aut in neruum irent. Exponam autem uobis, quid intemum dum hæc dico, in mentem mihi uenerit de lege ab isto lata, absurdum certe atque mirificissimum. Nam iste, iudices, uectigalium redemptoribus poenas, secundum priores leges, si pecuniam non soluerent, scripsit esse infligendas: quibus & uincula, & dupli solutio continentur, in eos homines constituta, quibus ob acceptum in emptione damnum, non uolentes fraudaturi erant rempublicam. Eos uerò qui & ærarium depeculant, & deam sacrilegis com-

Legislatoris munus.

Iterum inculcat, Androtionem seruare legem Timocratis, et maleficis.

Androtionem diuinitus puniuit.

δ' ἀντιμα.

pilant, uinculis liberauit. Quod si istos minus tibi uideri dices iniurios, ne-
 cesse erit, ut insanire te confitearis. Sin maiora, qualia sunt, istorum facinora,
 & tamen istis parcis, illos urges: qui negabis te totum negocium istis uendi-
 disse: opera precium porro est, ut & hoc dicam, quantum uos magnitudine
 animorum oratores superetis. Vos etenim acerba supplicia in plebem con-
 stituta, ut siue quis bina stipendia mereat, siue relatus in ararios cōcioni, aut
 confessui iudicum interfit, siue quippiam aliud agat legibus interdictū: non
 prohibetis, idēq; cum sciatis coactum inopia facturum, si quis facturum sit tale
 quippiam, neq; tales leges fertis, ut eis delinquere liceat: imò contrā potius,
 ut ne liceat. Isti uerò in eo sunt, ut flagitiosissimi homines, grauissimisq; con-
 stricti sceleribus, impunè abeant: ac postea uos derident suis orationibus,
 dum sese pro bonis & præstantibus uiris uenditant, improborum & ingra-
 torum seruulorū imitantes ingenia. Nam & illi, iudices, cōsecuti libertatem,
 non ob manumissionem gratiam dominis habent, sed eos omnium infer-
 sissimè oderunt, ut puta seruitutis suæ conscios. Sic etiam isti oratores, non
 contenti se ex administratione reipublicæ paupertate emerfos, & factos esse
 diuites: insultant etiā multitudini, quia unusquisq; è populo conscius est, qui-
 bus isti studijs in paupertate & adolescentia ætatem exegerint. At uerò tur-
 pe fuisse scilicet, Androtionem esse uinctum, aut Glaucetem, aut Melano-
 pum? Non mediustidius, iudices, sed rempublicam iniurijs & contumelijs
 affectam, cum suo, tum deæ nomine non sumere pœnas, id uerò multo est
 turpius. Nam Androtioni quidem nonne patrium est, esse in uinculis? At sci-
 tis ipsi patrem eius multa quinquennia in carcere uersatū, effugisse tandem,
 non esse dimissum. Nunquid ob primæ ætatis studia? Verum ob ista nō mi-
 nus eum uinciri decet, quam propter peculatum. Nunquid ideo quòd in fo-
 rum erumpebat sibi interdictū, & ex eo moderatæ uitæ homines ipse in car-
 cerem abripiebat? sed facinus fortasse fuisset, si Melanopus nunc in uincula
 conijciendus esset? At de ipsius patre malè nihil dicam, quamuis eius furta sa-
 tis materiæ suppeditaret: sed is per me talis esto sanè, qualis à Timocrate præ-
 dicari queat. Si uerò probi patris filius, improbus ipse extitit, & proditiōnis
 damnatus, tria talēta pendit: & eum collegæ iudices peculatus reum per-
 egerunt, & decuplum ipse soluit, & legationem Ægyptiacā mala fide obiit,
 & suos fratres iniurijs affecit: nonne tanto magis eum uinciri oportuit, boni
 patris sobolem tam degenerem? Ego quidē opinor: si re uera uir bonus esset
 Laches, & bonus ciuis, illū, qui quidem sit talis, & tanto ipsum dedecore affi-
 ciat, ab eo ipso fuisse in uincula conijciendum. Et hūc sanè missum faciamus,
 Glaucetemq; spectemus. Non uerò hic is est, qui hinc Deceleam transfugit,
 atque inde progressus incursione facta, uos omni atrocitatis genere est depre-
 datus? Atqui hæc quæ dico, nostis omnes. Quicquid autem à uestris uxori-
 bus & liberis eripuit, quicquid aliunde nactus est, horum omnium illic præ-
 fecto Laconico decimas bona fide annumerauit. Deam tamen nostram, de-
 creto ei à uobis legationis honore, decimis hostilibus defraudauit: Questu-
 ram arcis adeptus, nostræ ciuitatis præmia & monumenta fortitudinis, quæ
 de Barbaris cæperat, ex arce surripuit: uidelicet sellam argenteis pedibus, &
 Acinacē Mardonij qui Daricos trecentos ualeat. Et hæc ita sunt peruulgata,
 ut nemo

Infectatio ora-
torum.

Androtion.

Melanopus.

Glaucetes.

ut nemo hominum ignoret. Ad alia ueniamus. Nonne est omnium hominum
 uolentissimus? Parcendum igitur illorū cuiquam est, ut propter istos uel decem
 decimæ negligantur, uel duplex solutio publicæ pecuniæ: an iste potius tali
 um defensor puniendus? Ecquid uerò prohibet, quo minus omnes improbi
 sint, ubi tam lucrosa fuerit improbitas? Nihil, mea quidē opinione. Ne igitur
 ipsi doceatis, sed puniatis: neq; sinite, ut indignentur, se ob rapinas opum ue-
 strarum in uincula conijci, sed legibus eos subijcite. Neq; enim peregrinitatis
 damnati, indignantur se in hoc esse domicilio, dum falsi testimonij causa agat,
 sed manent: neq; putant, uadibus datis esse obambulandū. Visum enim est ci-
 uitati, fidem eis non esse habendam: neq; committendum, ut per speciem uadi-
 um constitutionis impunè elaberentur: sed ut ibi manerent, ubi ex alijs quoq;
 ciuibus multi. Nam et ob pecunias multi iam uincti sunt, & propter iudicia: &
 tamen id non recusarunt. In suaue quidem fortassis est nominatim meminisse
 de aliquibus: sed idem necessarium tamē, illos cum istis comparare. Eos autem
 qui ante prætorem Euclidem fuerunt, omitto, & illos omnino ueteres. Qui
 quamquam, suis quicq; temporibus, præclarissimè sese gessisse antea ætate ui-
 derentur: tamen ob admissa deinde facinora, uehementem populi iracundiam
 sunt experti. Non enim eos ciuitas ad tempus duntaxat oportere iustos esse pu-
 tabat, deinde uerò peculatores: sed in administranda republica iustitiæ perpe-
 tuò obseruantes. Nam alioquin eius generis homo nō natura probus extitisse,
 sed insidiosè id egisse uideatur, ut fidem sibi præstruerit, quòd postea maiore lu-
 cro iniquus esset. Sed post Euclidem prætorem, iudices, primū Thrafsybulum
 Colyttensem omnes meministis bis in uincula coniectum, & utrumq; id
 iudicium apud populum esse factum, quamquam is & unus è Piræo & Phy-
 le, ac uin dex libertatis extitisset. Deinde Philepsium Lamprensem, Mox Argy-
 rium Colyttensem, uirum humanum & popularem, plebisq; commodorum
 studiosissimum: & tamen censuit eandem esse debere in se quoq; legum seue-
 ritatem, quæ in tenuissimos homines & inopes ualeret, atq; in domicilio ple-
 bis multos annos mansit, dum eam pecuniam, quam ciuitatis habere putaba-
 tur, dissoluisset. Neque uerò Callistratus potens in republica, & consobrinius
 eius, in eius gratiam leges tulit, & Myronides Archini filius, illius qui Phylem
 occupauit, & post deorum immortalium opem, unus maximè omnium autor
 fuit, ut populus in integrum restitueretur, & alia multa præclara gessit in repu-
 blica, & exercitū sæpe ductauit: sed tamen hi omnes legibus acquieuerunt, &
 & quæstores item, sub quibus ærarium conflagrauit, & cum Palladis, tum reli-
 quorum deorum ministri ac sacerdotes, in hoc domicilio fuerunt, donec iudi-
 cium de eis esset factum: & qui rem frumentariam mala fide administrasse pu-
 tabatur, alijsq; multi, iudices, qui fuere omnes uiri Androtione meliores. Cum
 igitur his ueteres leges ratas esse oportuerit, & hi usitatis legibus pœnas dare
 sint coacti: Androtionis & Glaucetæ & Melanopi gratia, noua lex est sancien-
 da: propter eos in quā qui damnati sunt, & ueteribus legibus iudicati, quos ha-
 bere constat pecuniam tum sacram, tum publicam? Nonne publicè ridebitur
 nostra ciuitas, si legem tulerit, quæ sacrilegos tueatur? Ego quidem opinor.
 Ne sinatis igitur uos ipsos affici contumelijs, neq; rempublicam: sed recordati
 uos Eudemum Cydatheneum, quòd legem perniciosam rogare uideret, non
 Eec 2 olim

Oratores illos
in uincula con-
ijciendos.

Exempla seue-
ritatis ueterū.

Thrafsybulus.

Archinus.

olim, sed Euandro prætoris occidisse: & Philippum Philippi nauicularij filium, propemodum occidisse, sed quia ipse magna pecuniæ summa sibi contra litem æstimarat, & paulo plura suffragia tulerat: ignominia notasse tamē. Eandem iracundiam etiam contra istum nunc cōcipite, illud super hæc omnia cogitantes, quid nam uobis accidisset, si iste unus homo legationem uobis obiisset. Nihil enim esse puto, quo abstinuisset. Videtis nimirum eius ingenium. Nam lex quam rogare fuit ausus, mores eius ostendit. Narrabo autē uobis, Iudices, quo pacto Locris leges ferre soleant, nihil enim uobis nocuerit exemplum aliquod audiuisse, tale præsertim, quo laudata respublica uitā. Nam illi usq; adeo censent ueteribus legibus utendum, & instituta patria ornanda esse, non ad cuiusuis libidinem & iniuriarū impunitatem leges ferendas: ut si quis legem nouā rogare uelit, collo in laqueum inserto id facere cogatur. Quæ lex si honesta & utilis uideat, autor eius uiuit, & abit; sin minus, periit, constricto laqueo. Proinde nouas rogare leges non audent, sed ueteribus religiose utuntur, ac longissimo tempore, Iudices, una lex apud eos noua perlata esse fertur. Nam cum ibi receptum esset, si quis excussisset alteri oculos, ut & ipsi oculus excuteretur, nec id supplicium ulla redimi pecunia posset: quidam comminatus fertur inimicus inimico unum oculum habenti, se illi eum unum oculum excussurum. Eas minas Iulcus ille ægrè ferēs, & sibi in cæcitate uitam morte acerbiorē fore ratus, fertur ausus esse ferre legem: Si quis oculū Iulco excusserit, illi contra utrumq; eripiendum, ut pari calamitate utriq; conflitentur. & hanc solam legem tulisse feruntur Locrenses amplius quam ducentis annis. At uestri oratores, Iudices, primū singulis ferē mensibus, leges sibiipsis conducibiles ferunt. Deinde ipsi homines plebeios in carcerem ducunt, quando cum potestate sunt; idem ius in se ualere non patiuntur. Deniq; Solonis leges olim approbatas, quas maiores nostri sciuerūt, ipsi abrogant: suis, quæ lædendæ reipublicæ sunt, uos uti oportere censent. Nisi igitur istos punieritis, primo quoq; tēpore multitudo beluis istis seruire cogetur. Neq; uerò uos præterit, Iudices, si acriter animaduertatis, minus eos improbos futuros: sin minus, multos inuenturos petulantē, qui uestri studium & reipublicæ simulantē, uos ludificentur. Ut autē & de ea lege aliquid dicam, quam eum exempli uice allaturū audio, ac dicturum, se illam imitatum & secutum qua contineatur, Non uinciam ullum Atheniensem, qui uades dederit tres eiusdem census, nisi quis ad urbem prodendam, aut popularem statum abrogandum conspirauerit, aut emptor uectigalium, aut sponfor, aut collector, pecuniam non numerarit. Audite me de hac etiam. Non enim dicā ipsum Androtonem in carcerē ciues duxisse, & uinxisse, hac lege non abrogata: sed illud edocebo uos, quam obrem hæc lex lata sit. Est enim constituta, non in eorum gratiam de quibus iudicium factum est, qui causam in prætorio dixerunt, sed propter eos qui nondum in iudicium uenerunt, ne propter uincula suam causam incommodius agant, aut prorsus imparati circumueniantur. At iste eadem hæc quæ his qui causam non dixerunt, patrocinantur, quasi ad omnes pertinerent, apud uos dicturus est. Sic autem ego rem explicabo, ut me uera loqui, euidenter intelligatis, Nec enim si ita esset, Iudices, uobis liceret pronūciare: quid sit luendū, aut soluendū.

Amplificatio temeritatis, a Locrensum, ueterū legum obseruantia.

Lusca lex.

Oratorum petulantia in ferendis legibus.

Refutatio legis quam se Timocrates imitatum esse proficitur.

καταλαλεω.

Interpretatio legis.

aut soluendum. Nam luendi uerbo etiā uincula continent. Non igitur, in quā, licuisset, uinculorū meminisse: neq; quos alicui licet deferre, aut abducere, in legibus adscriptum fuisset: Delatum uerò aut abductum uincium unodecimū in catasta: si non licuisset alios, nisi qui ad prodendam urbem, aut ad popularem statum abrogandum conspirassent, aut uectigaliū redemptores qui pecuniam non numerassent, uincire. Nunc hæc certissima uobis argumenta sunt, licere uincire: quia alioqui multæ prorsus irritæ forent. Deinde scriptū illud, Athenienses, ipsum per sese nō est lex, Neq; uinciam ullum Atheniensium: sed in iureiurando senatorio continet, ut ne oratores in senatu, ciuem aliquem per conspiracyonem in uincula conijciant. Solon igitur, ut senatui uincendi potestatem adimeret, hanc appendicem adiecit, ad senatorium, nō ad uestrum iureiurandum pertinentem. Nam summam iudiciorū uoluit esse autoritatem: & quicq; ea decreuissent, id damnato esse perpetuendū. & ob hoc ipsum uobis Heliasarū iusiurandum recitabit. Lege tu. **IUSIURANDVM HELIASTARVM.** Pronunciabo secundū leges & decreta populi Atheniensis, & senatus quingentorū. Tyrannidem uerò, aut paucorū dominatū, mea sententia non comprobabo. neq; si quis populi Atheniensis libertatem opprēsserit, aut quicquam contra hæc dixerit, aut decreuerit, concedam. neq; nouas tabulas priuatum, neq; agrorum Atheniensium diuisionem, neq; ædium: neq; exules reuocabo, neq; capitū damnatos: neq; eos qui manēt, expellam contra leges receptas, & decreta populi Atheniensis & senatus: neque ipse ego, neq; alium sinā, neq; magistratum creabo, ut is imperet, antequam de alio gesto magistratu rationes retulerit, siue sit nouemuir, siue pontifex, siue quicumque cum nouemuiris eodem die creantur, siue præco, siue legatus, siue assessor: neq; bis eundem magistratum, eundem uirum, neq; binos magistratus eundem gerere sinā eodem anno: nec accipiā munera propter Heliam, uel ipse ego, uel quisquam alius mihi, uel alij me conscio, non fraude, non machinatione ulla, & natus sum annos non minus quam triginta, & audiam tum accusatorem, tum reum æquo animo ambos, & sententiam de eo feram quod est in controuersia positum. Adiuro Iouem, Neptunum, Cererem, & ipse mihi exitium imprecor & familiæ meæ, si quid horum neglexero & uiolaro. Sin bona fide præstitero, præclara mihi & bona multa eueniant. Hic uerò non inest, Iudices, neq; uinciam ullum Atheniensium. Nam iudicia sunt quæ omnes causas iudicent, & his potestas datur, & uincula, & quamuis aliam multam infligendi. Licere igitur uobis damnare uinculis, per hæc ostendo. Res autem iudicatas rescindere, & iniquum & nefas esse, & status popularis euerisionem, inter omnes constare opinor. Nostra enim urbs, Iudices, legibus & decretis regitur. Si quis autē ea quæ suffragio iudicata sunt, noua lege abrogarit, qui finis reperietur? Lex ea dicenda potius erit, an legum interitus? An nō grauissimum supplicium talis legislator meretur: extremū, mea quidem opinione. Non modò, quod hæc legem tulit, sed quia uiam ostendit alijs & tollendi iudicia, & exules reuocandi, et atrocissima quæq; conficiendi. Quid enim prohibet, Iudices, si nūc iste triumphas discesserit tali lege perlata, quo minus alius exoriat, qui summum aliquod reipublicæ præsidium noua lege demoliat? Equidem opinor nihil. Siquidem audio prius etiam sic popularem statum fuisse oppressum: cum primum uo-

Uinculorū abrogatione abrogari reipublicam.

A consequentibus.

περαιωθησιν
 -is, principijs
 obstandum.
 Leges lege
 abrogatae.
 In aduocatos
 Timocratis.
 Ex oratione in
 Androtionem
 huc translata.
 Euctemonis
 accusatio.
 Conciones
 Androtionis.

latarum legum accusationes sublatae essent, & perempta iudiciorum autori-
 tas. Fortassis autem aliquis obiecerit, me, dissimili horum & illorum tempo-
 rum statu, de oppressione libertatis loqui. Atqui, Iudices, etiã talium rerum
 semina spargere in republica nemo debet, & si nunquam exoritura sint: sed
 quisquis tale quicquam uel dicere, uel agere instituerit, puniendus est. Quã
 callide autem uobis nocere decreuerit, operæ precium est audire. Nam cum
 uideret omni tempore, & proceres & plebeios omnes sentire, leges causas
 esse publicæ felicitatis: secum meditatus est, qua ratione illas, animaduertente
 nemine, destrueret. Quod si fecisse deprehenderet, ne tamen iniquè aut im-
 pudenter admisisse quicquam uideretur. Id igitur facturum quod fecit, ratio-
 nem inuenit eam, ut lege leges euerteret, ut eius iniuriæ beneficij, pernicies sa-
 lutis nomen adipiscerentur. Nam & quæ rem publicam conseruant, sunt le-
 ges, & quam iste tulit, cum his nulla ex parte consentientem, lex. Nominis
 igitur humanitatem, quã uos maximè amplectimini, perspexit: idemq; quod
 in experiundo contrariam uim esset habitura, despexit. Age uerò per deos,
 est ne uel præses aliquis, uel senator, qui tale quid unquam approbarit, qua-
 lia in ista lege continent: ego neminem esse puto. Id igitur quomodo est suf-
 furatus: Suis sceleribus legis nomen imposuit. Nec enim istolide, aut teme-
 re, sed sobrijs & præmeditati accedunt ad uos lædendos. atq; hoc ipsum agunt
 non isti solum, sed & multi magistratum: qui mox huc progressi, isti patro-
 cinabuntur, nõ medijsidius ut Timocrati gratificentur. Cur enim: sed quia
 unusquisq; legem hanc è re sua esse putabit. Quemadmodum igitur isti mu-
 tuas tradunt operas, ut uos decipiant, sic & uos ad uestri defensionem con-
 spirare debetis. Proinde cuidam interroganti, quamobrem talia scribere uo-
 luisset, & periculosam huius iudicij aleam sibi uideri cõmemoranti: respon-
 dit, delirare eum, qui illa diceret: se enim Androtionem defensorem habitu-
 rum, atq; per ocium tales orationes inuenisse de rebus omnibus, ut satis sci-
 ret, actionem hanc sibi minimè fraudi futuram. Itaq; miratus sum impuden-
 tiam tum istius, tum illius: istius, si aduocat illum: illius, si uocatus accesserit,
 & defendet. Nam ex eo palam apparebit, legem istam in eius commodum
 esse latam, non propter ciuium communitatem. præstiterit tamen uos de il-
 lius actis in republica quædam audisse: & ex illis ea, quorum socius iste fuit,
 propter quæ iste non minore quàm ille odio dignus est. Dicam autem nihilo
 plura quàm uos audiistis, nisi fortè uestrum aliqui iudicij Euctemoni di-
 ctatis non interfuerunt, ac primùm, id quod ei maximos animos facit, eius pe-
 cuniæ exactionem excutiamus, qua uos omnes cum isto bono uiro diuexa-
 uit. Nam accusato Euctemone, quasi is uestra tributa detineret, atq; pollici-
 tus, se id uel ostensurum, uel de suo dependurum: decreto magistratum qui
 forte obuenerat, abrogauit, per eãq; speciem ad exactionem obrepit, istumq;
 designauit, corporis infirmitatem causatus, ut, inquit, in administratione me
 adiuuet. Habitis deinde hisce de rebus concionibus, trium rerum uobis optio-
 nem dari dixit: aut sacra uasa conflanda, aut denuò tributa pendenda, aut æs
 alienum exigendum. Cum autem uobis placuisset, sicuti par erat, æs alienum
 potius exigi: spe uos subducens, & autoritate fretus, quam illorum temporum
 causa nactus erat, receptis legibus utendum sibi esse minimè censuit: aut, si quid
 in his

in his desideraretur, alias rogandas: sed apud uos decreta fecit acerba, & legi-
 bus contraria, per quæ suo quæstui consulebat, isthoc sordium conciliatore
 usus, & multa uobis furabat. Hoc adiutore undecimuiros & receptores, &
 ministros comitari se decreto iussit. deinde ijs satellitibus uestras aedes inua-
 debat. Et tu Timocrates solus è collegis, quorum numero decem erant, eum
 affectabare. Neque uerò me quisquam putet dicere, non exigendum fuisse
 æs alienum. Fuit enim exigendum, sed quomodo? ut lex iubet, aliorum
 causa. nam hoc populare est. Neque enim tantum Athenienses, quinque
 talenta per istos extorta uobis profuerunt, quantum tales consuetudines in
 urbem introductæ nocuerunt. Nam si spectare uelitis, quamobrem aliquis
 in Democratia uiuere malit quàm in Oligarchia: hoc statim ante omnia in
 promptu erit, quod in Democratia omnia sunt mansuetoria. Istos autem
 multo petulantiora & crudeliora designasse, quàm in ulla uspiam oligarchia
 fieri soleant, præteribo, sed quando unquam in urbe nostra maior inhumani-
 tas grassata est: nec sub triginta tyrannis, omnes uos dicturos compertum
 habeo. Tum enim nemo fuit, cui non conseruare uitam licuerit, si sese domi
 abdidisset. sed ob hoc ipsum triginta tyrannos accusamus, quod homines in
 foro, per iniuriam cõprehensos, uiolenter abducebant. At isti tanto illorum
 improbitatem interuallo superarunt, ut in Democratia rem publicam geren-
 tes adductis undecimuiris, suas cuiq; aedes in carcerem conuerterent. Quid
 igitur animi habuisse censetis, Iudices, hominem pauperem, atq; adeo diuitem,
 sumptibus exhaustum, imò etiam aliqua fortasse probabili de causa præsen-
 tem pecuniam non habentem: cum non modò in forum progredi non lice-
 ret, sed nec domi se tuto manere posse cerneret: earumq; rerum autor esset
 Androtion, quem sua facinora & anteaetæ uitæ ratio, nec sibi factas iniurias
 ulcisci iudicio, nedum nomine ciuitatis tributa colligere patiebant? Atqui si
 quis eum interrogaret, aut te Timocrates, laudatorem istorum & administrum,
 corporane tributa debeant, an possessiones: possessiones dicetis, si modò fa-
 teri uera uolueritis. Nã de hisce tributa pendimus. Cur igitur mortaliu omniu
 improbißimi, omiffa prædiorum & ædium publicatione, & talium rerum inscri-
 ptione, uinciebatis, & cõtumelijs afficiebatis homines ciues, & miseros in qui-
 linos: quibus uos libidinofus insultastis, quàm uestris mancipijs. Atqui si
 apud uos ipsi cõsideretis, Iudices, quanti referat ingenuum esse an seruum: hoc
 maximum discrimen reperietis, quod serui quicquid commiserunt, corpore
 luere coguntur: at ingenuis hoc ultimum puniri debet. Isti uerò contrà, pœ-
 nas corporibus ciuium, quasi mancipia essent, inflixerunt, ac tam iniquè, tam
 impotenter uobiscum egit Androtion, ut patrem suum æris alieni causa in
 carcere publicè uinctum, oportere censuerit eo nec dissoluto, nec iudicio
 liberatum, aufugere: reliquorum ciuium, si quis sua debita numerare non
 posset, eum ex ædibus suis in carcerem à se ductum uinciri. Et Timocrates à
 nemine prorsus nostri ordinis plebeio homine cum duplum extorqueret,
 uades accipere uoluit, nõ modò non ad nonum senatus conuentum, sed ne
 ad unum quidem diem: sed aut dupla pecunia annumerada erat, aut uinciri
 statim oportebat, atq; undecimuiris iste iudicio non conuictu eo tempore tra-
 debat. Nunc uerò, ut quos damnaueritis hi liberi obambulent, legem ferre non
 dubitauit,

Decreta Androtionis.

περαιωθησιν.

Non exactio-
nem, sed ini-
quam exactio-
nem repre-
bendi.

Democratia
humanitas.

Androtion
crudelior tri-
ginta tyran-
nis.

Possessiones
tributum de-
bent, non cor-
pora.

Ingenui & ser-
ui discrimen.

Timocratis
exactio.

dubitauit, eamque cum suo periculo. Sed tamen & hæc & illa se uestri fecisse studio dicentibus. Vos igitur concedetis in uestram gratiam ea esse facta, & audacia atque improba istorum facinora æquis animis feretis. Atqui odio uestro potius quam uita digni sunt istius generis homines. Nam qui aliquid publico nomine administrat, & uestram clementiam experiri studet: eum huius ciuitatis moribus prædictum esse decet. ij uero qui sunt: Imbecillum misereri, firmorum & potentum perulantiam coercere: non uero crudeliter grassari in plebem miseram, & semper adulari & colere potentiores. Id quod tu facis Timocrates, ob quæ merita hi merito ne audita quidem excusatione tua morte potius te mulctaret, quam in gratiam Androtionis dimitteret. Iam eos nec in exigendo aere alieno uestrum spectasse commodum, id quoque uobis statim declarabo. Si quis enim eos roget, utrum nocentiores reipublicæ putent, agricolas & parcos, qui propter educandam sobolem, domesticosque sumptus, & alia munera publica, tributa non præstiterunt: an uero, qui pecuniam eorum, qui conferre uoluerunt, & a socijs nostris acceptam, furantur & perdunt: non tanta futura est, quam uis frontem perfricauerint, eorum audacia, ut dicant magis esse iniurios qui sua retineant, quam illos qui rempublicam depeculentur. Qui sit igitur, o Timocrates & Androtion, cum amplius triginta sint anni, ex quo uestrum alter quidem in republica gerenda uersatur, & hoc spacio temporis multi duces urbem læserint, multi item oratores, qui apud hos causam dixerunt, quorum alij ob scelera interfecti sunt, alij uoluntario exilio, stimulante scelerum conscientia, sese imminente exitu eripuerunt: ut neminem talem alterum uestrum accusarit, aut saltem dolere se de iniurijs ciuitati factis ostenderit. Hic quidem uos nostri gessisse curam apparet, cum multi exagitantur fuerunt. Horum factorum causam requiritis, Athenienses: dicam uobis. Ex iniurijs, quibus uos quidam afficiunt, fructum ipsi unam capiunt, & de tributis suffurantur, & ob inexplebilem auariciam bifariam fruuntur republica. Neque enim expeditius est multorum & minutis in rebus, quam paucorum & in magnis delinquentium suscipere inimicitias: neque popularius scilicet multitudinis, quam paucorum quorundam peccata cernere. sed in causa hoc est quod ego dico. Vos igitur his animaduertis, animoque infixis: quicumque peccarit, eum deprehensum punietis. neque quantum temporis intercesserit, considerabitis, sed utrum talia fecerint. Nam si nunc æquis feretis animis ea quæ tum ægre ferebatis: per iracundiam istos, non ob factas uobis iniurias mulctasse uidebimini. Nam iratorum est, eum a quo molestus affectu sint, subito impetu ulcisci: læsorum, ut quandoque fontem nati fuerint, tum eum ulciscantur. Non igitur decet, ut nunc delinente, tum dato iure iurando neglecto, uobis ipsis præter ius & æquum gratificati esse uideamini. Odio prosequendi sunt, neque audienda uox est eorum qui rempublicam modo gesserunt. At hercule, in his solis functionibus tales sese præbuerunt alia uero sunt, quæ præclare administrant: imò in alijs rebus tales in uos extiterunt, ut ob hæc quæ audiuitis, minimo sint odio digni. Quid enim a me dici uultis: sacra uasa quomodo refecerint: & ut coronas destruxerint: aut elegantem illam phialarum confectionem? Nam uel ob hæc, si nulla re alia rempublicam læsissent, ter, non semel mihi commeruisse mortem uidentur. Nam & sacrilegij, & impietatis, & peculatus, et omnium atrocissimorum scelerum rei sunt. Multa igitur

Mores ciuitatis imitandi.

Androtionem & Timocratem in exactio- ne non spectasse publicum modum.

Dat ueniam coruis, uexat censura columbas.

Puniendi improbi.

Irati. Læsi.

Sacra uasa con- cisa ab Andro- tione.

igitur ex his orationibus, quibus uos decepit Androtion, prætermittam. sed folia coronarum fluxa esse, & uetustate putrefacta, dixit: quasi uero uiolacea illa essent, aut rosea, non aurea: uobisque persuasit, ut eas conflaretis. Eo munere sibi credito, istum omnium scelerum focium sibi allegit. Ac postea in exigendis tributis oportere ministrum publicum adesse censuit, ad abstinentiam suam ostentandam, cum unusquisque illorum qui tributa pependerant, sibi ipse rescriptor futurus esset, at in coronis quas concidebat, idem ius non adhibuit: sed ipse orator, aurifex, quæstor, rescriptor extitit. Enim uero si postulasset, ut tibi de omnibus publicis functionibus fides haberetur, tua furacitas non perinde fuisset deprehensa. Nunc postquam in exigendis tributis, id quod æquum fuit, definiisti non habendam esse tibi fidem a ciuitate, sed ministris publicis: quando aliud quippiam agens, & res sacras commouens, quarum pleærque nec ætate nostra consecratae sunt: eadem cautione non adscripta, quam in tributis exigendis adhibuisti: nonne iam constat, quam obrem id fecerit: ego quidem opinor. Atqui o Athenienses, considerate, quam præclaris, & ad omnem posteritatem honorificis inscriptionibus sublatis, quam impijs & inhumanas repouerit. Arbitror enim scire uos omnes, sub coronarum modiolis scriptum fuisse, Socij populum Atheniensem fortitudinis ergo coronarunt, & iustitiæ: aut, socij præmiu hoc Mineruæ consecrarunt: aut oppidatum, hi uel illi populum coronarunt, seruati a populo: ueluti, Eubœenses seruati & in libertatem asserti coronarunt populum. Alibi alicubi adscriptum fuit: Conon de nauali prælio contra Lacedæmonios: Chabrias de nauali prælio ad Naxum. Nam tales fuerunt coronarum inscriptiones. Ea igitur quæ nobis honori dudum fuerunt, & admirationem pepererunt, destructis coronis sunt abolita. At phialas, quas iste ganeo uobis illorum loco procurauit, inscriptum est, Androtione curante factæ sunt. & cuius corpus stupris inquinatum, ingredi templum leges uetant, eius nomen in sacris templorum uasis est inscriptum. Quid ni uero simile istud esset, & æquæ honorificæ reipublicæ? Tria igitur hinc constat eos maxime nefaria perpetrasse. Nam & deam coronis spoliarunt, & urbis illam facinorum celebritatem & admirationem, quarum coronarum monumenta fuerant, aboleuerunt: & his qui coronas dedicarant, non paruum gloriam sustulerunt, quo minus acceptorum beneficiorum memores ac grati uideantur. Quamuis igitur talia & tanta mala fecerint, tamē ita insignis eorum stupor est & impudentia, ut & iste propter illum se impune speret abiturum: & ille absideat, nec intueri lucem uereatur his rebus gestis. Est autem non ita modo impudens in pecunia rapienda: sed etiam ita stultus, ut ignoret illud, coronas esse uirtutis signum: phialas uero, & pocula, & eius generis alia, diuitiarum & coronam quamuis, tamen si pusilla sit, æquæ honorificæ esse ut magnam: sed pocula aut acerras, aliaque generis eiusdem uasa, si permulta fuerint, quandam opulentiae gloriam possessoribus conciliare. Sin ob minuta superbieris, tantum abesse, ut propterea quicquam existimationi tuæ accedat, ut etiam ineptus esse uidearis. Iste igitur gloriae possessiones sustulit, opulentiae reposituit, minutas, & uobis indignas. Ac ne illud quidem animaduertit, populum nunquam de pecunia cumulanda uehementer laborasse: de acquirenda uero gloria sic, ut de nulla re alia. Id quod ex eo cernitur, quod cum ali-

Furti suspicio.

Inscriptiones coronarum.

Inscriptiones phialarum.

Coronarum & phialarum comparatio.

Athenienses gloriae quam pecunia studiose.

quando maximam inter omnes Græcos pecuniam haberet, eam omnem honoris augendi studio insumpsit, ac gloriæ causa tributa conferre de suo uoluit, neque ullum periculum unquam detrectauit: unde possessiones immortales sibi comparauit, partim rerum gestarum memoriam, partim donariorum, quæ propter illas dedicata sunt, præstantiam, propylæa hæc, ædem Mineruæ, naualia, porticus: non urceolos duos, aut aureos caliculos quatuor aut tres, libræ pondere singulos, quos cum tibi uisum fuerit, denuò confluendos esse decernes. Nec enim decimas à ciuibus exigendo, neque ea quæ hostes eis imprecari essent factitando, aut dupla tributa extorquendo, hæc consecrarunt, neque tui similibus consiliarijs utendo rem publicam gesserunt: sed hostibus superandis, & ijs rebus gerendis, quibus nec optari meliora possint: atque inter ciues concordia conciliata, immortalem sui memoriam reliquerunt. Eos uerò qui ita uixerant, ut tu hæc studio tibi habuisti, foro prohibuerunt. At uos, Athenienses, in eam adducti estis & facilitatem & ignauiam, ut exempla talia cum habeatis, ea tamen non imitemini, sed Androtion uobis est sacrorum uasorum rector. Androtion, o dii immortales: & hanc ulla impietate alia minorem ducitis: Ego enim arbitror, eum qui sacras ædes ingrediat, & malluua, & canistros attingat, & curæ diuinarum rerum præficiatur: non modò ad certum aliquot dierum tempus castum esse debere, sed oportere per omne spacium ætatis ab istiusmodi studijs fuisse purum, in quibus ætatem iste consumpsit. Ac de his quidem per oracium. Cum uerò de his quæ pro defensione Timocratis iste allaturus est, plura etiam dicenda haberem præter hæc, desinam. Etsi autem inutilem uobis hæc esse legem, & contra omnes leges inculcatam, & ab omni parte iniquam, eum negare non posse compertum habeo: dicere tamen audio, pecuniam illam soluisse Androtionem, Glaucetem, & Melanopum. Proinde omnium iniquissimè secum actum iri, si nihilominus ipse damnatur, cum illi fecerint quicquid æquum est, pro quibus eum tulisse legem hanc criminemur: Mihi uerò nullo modo concedendum ei uideretur hoc esse fugium. Nam si fateris te pro istis tulisse legem, quos officio functos esse dicis: eo nomine te damnari aperte oportet, quod receptæ leges, secundum quas hi se pronuntiuros iurarunt, omnino interdunt, ne qua lex nisi quæ ex æquo ad omnes ciues pertineat, seratur. Si te bonum publicum spectasse rogatione tua dices, noli solutionis istorum meminisse, quæ ab ista lege prorsus aliena est. Sed legem ipsam esse re publica esse, recteque esse latam, id doceto. Nam hoc illud est, cuius gratia & tu te tulisse dicās, & ego qui contrarium de ea sentiam, accusarim, & hæc sententia ferenda sit. Quanquam autem id quoque ostendere possem, quiduis eos fecisse potius, quam æs alienum, ita ut leges iubent, dissoluisse: quia tamen uos ea de re iudicaturi non estis, quorum attinet me uobis eo commemorando nunc obturbare: Arbitror præterea fore, ut nec his sermonibus abstineat: cum ipse scripserit, ne quis Atheniensis uinciatur, iniquè secum actum iri, si mali quippiam ipse patiatur: & ut leges quam lenissimæ sint & moderatissimæ, esse tenuissimorum esse in primis. Operæ precium fuerit igitur, uos omnes, ut ne fuco isto uerborum decipiāmini, prius aliquid audiuisse. Nam si dixerit, ut ne quis Atheniensium uinciatur, ne uos prætereat, eum mentiri. Neque enim hoc rogauit, sed illud, ut exigendæ multæ autoritas uobis adimeretur, utque suffragium, cum iur-

Atheniensium
focordia.

Puritas sacer-
dotum.

Confutatio
1. De soluta
pecunia.

δὲ λημνῶν.

11 De huma-
nitate legis.

reiurando, disceptatione & iudicio latum, irritum efficeret. Neque ea uerba è lege seligat, quæ sunt humanissima auditu: sed totam legem ordine ostendat, & quæ eam consecutura sunt, considerari patiatur. Rem enim ita se habere, ut ego dico, nõ ut iste, reperietis. Quod igitur ad legum lenitatem & moderationem, quæ plebi sit conducibilis, attinet, hæc cogitanda sunt. Duo habentur, Athenienses, genera rerum, propter quas in singulis urbibus legum adminicula requiruntur. Alterum, quo de consuetudine uitæ, de contractibus, de priuatis negocijs, atque ad eò de consociatione & communitate inter nos ipsos, quid sit agendum, constituimus. Alterum, quo pacto unusquisque nostrum paratus & affectus esse debeat erga rem publicam, si eam administrare instituerit, seque curam suscepisse ciuitatis profiteatur. Illas igitur priuatorum contractuum leges, esse plebis est esse lenes & humanas. Contra, quæcumque in magistratus late sunt, eas esse firmissimas, & seueras uobis expedit. Sic enim reipublicæ gubernatores uos minimè iniurijs afficient. Proinde cum istam causam adducet, sic ei occurrite: leges eum humanas reddere, non has quæ uobis defendendæ sint, sed illas, quæ terrorem magistratibus incutiant. Multa dicenda restarent, si quis ostendere uellet omnia, quæ istæ imposturæ, fuciisque faciendi causa, in medium allaturus est: sed maxima ego parte omiſsa, summam eorum quæ tenenda uobis sunt, recensabo. Considerate in uerbis eius omnibus quæcumque dixerit, nunquid asserre tale queat, quo doceat fas esse, ut legislator de præteritis eadem & iam antea absolutis fieri iubeat, atque de instantibus & futuris. Nam cum omnia in lege per scripta, turpia sunt & iniqua: hoc omnium iniquissimum, & legibus inimicissimum, inseruit. Quod si neque iste, neque quisquam alius ostendere poterit: sciendum erit, minimèque dubitandum, uos decipi: atque cum animis uestris cogitandum, quam obrem isti tandem in hunc modum ferre legem in mentem uenerit? Non gratis nimirum, Timocrates, legem istam tulisti: non sanè gratis, neque parua utique mercede conductus. Neque enim ullam causam aliam ostendere queas, quæ te ad legem istam rogandam impulerit, nisi tuam dijs inuisam & flagitiosam auaritiam. Neque enim familiaris, neque cognatus, neque necessarius istorum quisquam tibi fuit. Neque illud dicere queas, te calamitosorum hominum uicem miserum, propterea illorum suscepisse defensionem. Neque enim quòd isti tribus damnati iudicis, uix tandem coacti debitam reipublicæ pecuniam soluerunt: id indigna pati uisum tibi est. Nam id quidem est indigna facere, ac tale, quòd ira condiam potius moueat, quam ad misericordiam adhortet. Neque uerò tanta est tua præter cæteros humanitas & clementia, ut te unum omnium, calamitosorum potissimum, miserecat. Nõ enim eiusdem est ingenij misericordia moueri Androtionis, & Glaucetæ, & Melanopi, si furto ablata restituere cogant: cum uerò horum, aliorumque ciuium tanta esset multitudo, quorum ædes expugnabas tu, adductis undecumque & receptoribus atque licitoribus, neminis unquam esse miserum: sed & ianuas cõuellisse, et cubilia furrupuisse, & si qua ministrâ haberet, eam pignerasse. Quæ tu per annum continuū factitare cum Androtione haud destitisti. Multo enim perfectò grauius ea uos, Iudices, ferebatis: & tu multo æquius misertus esses eorum, execrande, qui propter uos oratores deglubunt perpetuis exactionibus, neque id satis est, nisi etiã duplū ab eis exigat, idque per te, & per Androtionem, qui nihil

Leges publicæ
seueræ, priuata
lenes esse
debent.

Generalis re-
futatio.

Mercenarius
legislator.

Inclementia
Timocratis.

* πολλὰ γὰρ
δὴ πρὸς ἑστ-
λιώτοισιν ἐ-
πείρα δ' ἐ-
μείν.

depravata.

Infectatio priuatae iustitiae Timocratis.

Impius in patrem.

Soror uendita.

Puniendum esse Timocratem.

Exaggeratio per collationem.

Euersio legum tyrannidis principum. * πρῶτον ἐπεί τῶν ἐλευθερίων νόμους, πρῶτον δὲ ἐμμελείων τῶν νόμων τῶν ἐλευθερίων δίνων.

unquā in aeriū de uestris opibus intulistis. Tanta uerò est istius hominis arrogātia, ut se horum facinorū poenas non esse daturū putet: solus quidem, cum eius collegæ sint decem, cum Androtione communiter inscribere rationem non dubitauit. Gratis enim uestra cum nullo suo fructu, Timocrates odia quærit, & leges infert omnibus contrarias, postremò etiam suæ priori legi aduersantes, quam equidem nec uos latere puto. Quod uerò mihi maxima uidetur iracundia dignum, id dicam, & nō dissimulabo: quòd, Athenienses, cum argenti causa ista suscipiat, cumq; sibi reuera imperarit mercenarias locare operas: non in ea, quibus auditis ueniam ei det aliquis, impendit. Cuiusmodi ea sunt: Pater istius, iudices, ararius est (neq; id exprobrandi causa dico, sed necessitate coactus) quem bonus iste uir negligit. At si is ad quem illius ignominia reditura est hæreditas, si quid patri acciderit, tamen soluendam esse multam nō censet: sed illius temporis quod pater uixerit, usuram esse lucrificandam: qua tandem abstinere corruptela posse uideatur: Patris quidem te nec miserescit, nec iniquè cum eo agi putas: si, te accipiente & collocupletato è tributis quæ exegisti, è decretis quæ scribis, è legibus quas rogas: ipse iure ciuitatis spoliatur parua pecunia causa, & tamen aliorum quorundam uicem dolere te ais. At fororis medijsfidius præclare curam gessit: Imò, si nihil aliud deliquisset, uel ob id solum dignus esset exitio. Eam enim uendidit, non elocauit. Vestrorum enim hostium uni, Corcyraeo cuidam, urbis imperium nunc cum alijs obtinenti, qui apud istum diuertit, quoties apud uos legatione fungitur, eamq; accipere uoluit (quo pacto autem præmittam?) argēto accepto tradidit. Proinde puella Corcyrae nunc est. Eum igitur, qui sororem peregrè abducendam elocasse sese dicit, reipsa uendidit: suiq; parentis senectutem ita fouet, ac assentatur alijs, atq; mercede & leges & decreta facit, & rempublicam administrat: eum uos nacti non perimetis? Apparebit certè, Athenienses, iudicij & negocijs uos delectari: non uelle hominibus improbis liberari. Neq; uerò mihi dubium est, quin interrogati, puniendos esse omnes improbos, fateamini: sed istum tali lege in plebis perniciem inculcata, grauissimū supplicij mereri, ego docere conabor. Furum enim & grassatorum, & aliorū facinorosorū, primū illi nimirū duntaxat, quisq; uocet, in quem fortè inciderit, neq; illorum quisquā omnes uel furto, uel rapina spoliare possit: deinde suam duntaxat existimationem & uitam dedecore commaculat. Si quis uerò legem rogat, qua perlata, quibusuis legendi uos omnis licentia & impunitas proponitur: is uniuersæ reipublicæ uim & iniuriam facit. Flagitiosa enim lex, urbis eius in quam recipitur, est publica ignominia & dedecus, nocetq; omnibus his qui ea utuntur. Eum igitur, qui & nocere uestris commodis, & uos infamia complere conatur, eum inquam uos nacti non punietis? Quid dicetis autem? Intelletur autem rectissime, quantas res ista lege scribenda, quibus insidijs sit complexus, easq; recepto statui ciuitatis quàm contrarias, si hoc consideretur: omnes qui libertatem populi sunt oppressuri, cum nouas res moluntur, hoc facere: * primū omnium ueteres leges aliqua lege destruunt, ut ne legibus poenas dare suorum scelerum sit necesse. Nonne igitur, triplici, non una morte, si fieri posset, mulctandus esset: qui cum sit unus, & uos utiq; non sit oppressurus, sed con-

trā ipf

trā ipse potius apud uos (modò, ut æquum est, officium facere uelitis) periturus, tamen id facinus imitatus est: & lege sua eos soluere uoluit, quos iudicia uinxerunt: cum impudenter scripserit, si quis uinculis sit damnatus, aut in posterum damnandus, ut is dimittatur. Atqui si clamorem subito circa prætorium sublatum audiretis, atq; aliquis diceret, reclusum esse carcerem, uinctosq; aufugere; nemo ita neq; iuuenis, neq; senex, neq; socors est, qui nō pro uiribus opitularet. Sin quis progressus diceret, istū esse, qui eos dimisisset, statim abreptus indicta causa haud dubiè occideret. Nunc, Athenienses, habetis istum, qui hoc non clanculum fecit: sed per fucum uobis & imposturam, legem aperte obtrusit, quæ non modò aperit, sed etiam euerit carcerem, & iudicia etiam insuper est complexa. Quis enim uel horum, uel illius erit usus, si damnati uinculis, soluuntur: & si quem deinceps damnaueritis, nihil ea re proficietis? Illud igitur uobis etiam est considerandum, multos Græcorum sæpe decreuisse, uestris utendum esse legibus: id quod uobis laudi haud iniuria ducitis. Nam uerū illud mihi uidetur, quod quendā apud uos dixisse ferunt, omnes cordatos in ea esse sententia, ut leges nihil aliud esse putent q̄ mores ciuitatis. Danda igitur est opera, ut quàm optime esse uideantur: & poenas dent quicunq; illas labefactant, & peruertunt. Quod si negligetis, tum laus hæc uestra diminuet, tum urbi existimatio nō bona conciliabit. Cum uerò Solonem & Draconē iure laudetis, quanq; neutrius publicū aliquod beneficiū aliud extet, nisi quòd conducibiles & præclaras leges tulerūt: æquū profectò est, ut qui leges ferunt illorum legibus contrarias, illis irascamini, & poenas irrogatis. Scio autem Timocratem legem istam tulisse, non minimam partem sui ipsius causa. Multa enim in gerenda republica se carcere digna admittere, ipse censuit. Illud etiam uobis recitabo, quòd Solonem aliquando dixisse ferunt apud iudices, in eo accusando qui legem perniciosam rogarat, in hanc sententiam: Receptum esse in uniuersum apud omnes ciuitates, qui monetā adulerant, morte mulctandum. Deinde interrogasse iudices, num eis ea lex iusta & laudabilis uideretur, qui cum uideri sibi respondissent, subiecisse: putare sese, argenti monetam priuatorum contractuum causa repertam inter ciues, sed leges monetam esse reipublicæ. Iudices igitur oportere, multo magis si quis eam quæ ciuitatis moneta sit, corrupat, odisse & punire, quàm si quis eam quæ sit hominum priuatorum. Atq; ut intelligerent, haud dubiè maius esse delictum corrumpere leges, quàm adulterare monetam, addidisse: multas ciuitates haud dissimulanter argento, quod sit ære & plumbo contempertatū, utentes, tamen esse incolumes, nec ullum ex ea re capere detrimentum: at si qui perinde legibus adulterinis usi, receptas corrupti fuerint, eorum nullos unquam non internecione perijisse. Huic igitur crimini etiam Timocrates nunc est obnoxius, & eam iure à uobis æstimationem nunc auferet, quam commeruit. Ac uerò irascendum est omnibus, qui leges turpes & improbas ferunt: tum uerò his imprimis, qui eas leges corrumpunt, à quibus uel magnitudo urbis, uel humilitas pendet. Hæ uerò quæ sunt: Tum quæ iniurios puniunt, tum quæ bonis & iustis honorem habent. Nam si omnes de republica bene mereri studeant, honoribus & præmijs, quæ propterea dantur, incitati: & omnes maleficijs & iniurijs abstineant, detrimenta & suppli-

A simili uas dicitur.

Legum Atheniensium dignitas.

Ἰσοί νόμοι ἴσοι πῶς πῶλε ὡς εἶσι.

Timocratem impunitati suæ consuluisse.

Solonis dictū de lege pernicioſa.

Lex monetæ ciuitatis.

Timocratem puniendum.

Leges præmiorum, suppliciorum.

Leges uinculæ reipublicæ.

Fff 3 cia sce.

libris constituta metuentes: quid prohibebit rempub. nostram esse amplissimam & florentissimā? Nonne tot triremes, quot nulla alia Græca ciuitas possidet: non legiones? non equites? non reditus? non loca: non portus? Hæc uerò omnia quæ res tuetur & continet? LEGES. Nam cum ciuitas legum præsidij administrat, hæc utilia sunt reipublicæ. Sin contrā fiat in republica, si bonis uiris nulla uirtutis præmia sperare liceat, si facinorosorum tanta sit impunitas, quantam eis lege sua Timocrates proposuit: quanta quæso uos perturbatio secutura est? Satis enim scitis harum quas modò recensui copiarū, ne si duplicentur quidem, ullam fore utilitatem. Quum autem iste lege sua uobis nocere conetur, qua fit, ut hi quibus in animo est malefacere, impuniti maneant: propter hæc omnia quæ diximus, irascendum ei est, & supplicium infligendum, ut eius exemplo alij sint ad iniuriā tardiores. Nam talibus leni animo parere, aut, etsi damnetis, exiguā tamen eis multam irrogare: nō aliud est, quàm consuefere atq; instituere q̄ plurimos, ne uos iniurijs afficere uereantur.

Seueritate remittitur auctoritas.

LIBANII ARGUMENTVM ORATIONIS
contra Aristogitonem.

Pythangelus & Scaphon, conspicati Hieroclem ferentem sacras uestes, quibus etiam aurea scriptura inerat, eorum qui dedicarant, nomina significans: ad senatum abducunt, ut sacrilegū. Qui cum eum postmodum in concione duxisset: ille se a sacrificula missum eas accepisse dicit uestes, ut ferret ad sacrā uenerationem. Tum Aristogiton decretum facit, primum sine senatus autoritate: deinde atrocissimum, iubens, si fateretur se uestes extulisset, eum interfici statim: sin negaret, iudicium de eo fieri. Eius decreti ea uis erat, si fateretur uerunt, ut mox occideretur: sin iret inficias, ut paulo post idem pateretur. Id decretum ut contra leges factum, cum accusasset Phanostratus Hierocles rei pater, socio Demosthene, condemnat, ut contra leges factum iudices litent aestimant Aristogitoni quinq; talentis. Hoc primum æs alienum contrahit Aristogiton. Deinde cum Hegemonem accusasset, & causam uendidisset: quinta suffragiorum parte non accepta, mille drachmis est multatus. Cum autem multam intra præfinitum tempus non soluisset, ex lege duplicatæ sunt multæ, & decem talenta facta, & bis mille drachmæ. Pro hac pecunia suam quoddam prædium reipublicæ transcribit, idq; prædium Eunomus emit, frater eius: spacio reddēdi æris alieni postulato, ut decē annis uniuersum dissolueret, quotannis conuenienti prate numerata. Ac duos quidē terminos præstiti, talenta duo, et drachmas 400. Reliqua debētur talenta octo, mille drachmæ et sexcentæ. Cum igitur Aristogiton dicendi habere sibi potestatem uideretur, non iam ærarius esse debitore pro se constituto reipublicæ: & accusabat multos, & concionabatur, legibus eum qui ærario deberet, antequā soluisset, ignominiosum facientibus. Quapropter eum Lycurgus reum fecit, ut qui conciones haberet, cum id ei facere non liceret. Quia uerò nondum ex arce deletus erat Aristogiton, sed multa etiamnum inscripta, et tamen emptor prædij, debitor constitutus fuerat: oritur quæstio, utrum emptor prædij duntaxat debeat, an uerò is etiam, qui primus æs alienum conlarit, eo usq; dum solutum id fuerit. Atq; hæc de duplici debito controuersia est. Aiunt autem accusatores, eum & tertiam debere multam ærario: id quod Aristogiton non concedit, sed per iniuriam inscriptum esse asserit, proptereaq; diem Aristoni dixisse inscriptori. Demosthenes autem & Lycurgus, iusta ne an iniusta fuerit inscriptio, in medio relinquunt: sed aiunt, si Aristogiton Aristonem uicerit, tum Aristogitone expuncto, illum ex lege inscriptum iri: priusquam autem de re iudicium fiat, non decere eum in publico uerba facere, qui iure fortasse sit inscriptus, & falso accuset Aristonem. & hæc sunt quæstiones argumenti, de quibus conflixit Lycurgus, cum priores in dicendo partes obtineret. Demosthenes autem breuiter eas omnino attigit, ut antè occupatas: sed tota eius oratio uitæ Aristogitonis accusationem continet. Dionysius Halycarnassensis non recipit has orationes pro Demosthenicis, coniectura ex genere dicendi capta. alij dicunt de industria oratorem tali forma esse usum, emulatione Lycurgi gloria florentis apud Athenienses: alij, cum ratione ætatis primas in dicendo partes obtinisset Lycurgus, & omnibus ipse argumentis fuisset abusus, Demosthenem deinceps necesse habuisse causam agere artificiosius, & circumductionibus includere: alij, priorem ut Demosthenicam admittunt, posteriorem nequaquam, quod nihil habeat hoc oratore dignum.

de & segdv uovvetoiov.

de & γρῶν de modocuos. Dubito de lectione, sententia postulare uideatur: cum causam in iudicium deduxisset.

Controuersia de auctore harū orationum.

DEMOSTHE-

DEMOSTHENIS IN ARISTOGITONEM ORATIO PRIOR, HIERONYMO Vuolfio interprete.

Amdudum, Athenienses, dum sederem, & accusantem audirem, ut uos, Lycurgum: cætera præclare eum dicere putauim, unum sum miratus, cum uehementer cõtendentem uiderem, an illud ignoraret, causæ huius æquitatē, neq; propter à se habitam, neq; propter à me habendam orationem, fore firmam: sed eius pendere uires ex cuiusq; uestrum uel odio, uel approbatione improbitatis. Ac ego sanè existimo accusationem uerborumq; copiā, propter consuetudinem, & uestram auscultationem esse adhibendā: sed huius negotij iudicium, pro suo quocq; ingenio, domo secum attulisse: & nunc si plures sitis, qui ametis improbos, & tueamini, perisse nobis omnia uerba quæ fecimus: sin oderitis, pœnas istum, si deus uoluerit, daturum esse. Cum autē multa uerba facta sint, ea q; præclare omnia: non tamen dicere dubitabo, quid mihi uideatur. Ego causam hanc nulla re prorsus cōuenire puto cum cæteris, quod ita esse, sic intelligetis. Ad omnia iudicia ueniunt iudices rem ex accusatore & reo cognituri, de qua erit pronunciatum: aduersarij, ostensurus uterq; se perfidia legum habere firmiora. Causæ autem huius quæ ratio est? Vos controuersiæ disceptatores adestis, & magis q̄ nos accusatores, nostis & ærariū esse istum, & scriptum in arce, & non licere ei in publico dicere. Itaq; uestrum quisque a accusatoris uicem obtinet, & causam tenet, neq; necesse habet eam cognoscere. Reus autem præsidij prorsus nihil habet ad incolumitatem, non iustam causæ defensionem, non uitam humaniter actam, non aliud boni quicquā, sed que etiam in fontis terrorem incuterēt, per ea se fore incolumem arbitrat. Spem enim salutis sue in insigni improbitate colloca. Quæ cū ita sint, rectè dici queat, opinor, reum esse nunc Aristogitonem: iudicium autē fieri de uobis, & estimationem agi uestram. Nam si iracundiam in adeo magnis et manifestis sceleribus declarabitis, & seueritatem uestram: ut iudices esse uos & legum custodes, ut estis, ingressos putabūt. Quod si quid aliud plus ualuerit, quod et si nemo se fecisse fatebit, in suffragijs tamen apparebit: uereor, ne quouis tempore qui studeant esse improbi in republica, tanquam lanistæ exercere uelle uideamini. Omnes enim improbi per se infirmi sunt: quem uerò uos fouetis, fit potens: quod ut ei, cui hæc licentia contigit, quæstum & potentiam auget, ita uobis est eius licentiæ autoribus, opprobrio. Priusquā autem, Athenienses, de priuatis istius factis dicā, uos diligenter expendere uelim, & paucis, in quantum dedecus & ignominiam ciuitatem publicè coniecerint omnes istiusmodi belluæ, quarum medius & postremus & primus iste est. Qui, quæ alia designent prætereo, sed in conciones ascendunt, in quibus uos sententiæ dictionē, non improbitatis ostentationem oratoribus proponitis: audacia et uociferatione & falsis criminationibus, & calumnia, & impudentia, & omnibus eius generis rebus instructi, quæ deliberantibus omnium sunt inimicissimæ: & ijs probis omnem publicam honestatem superat, leges, præsidēs, promulgationem, disciplinam. Quæ si uos approbabit, si uestro consilio fiunt: pergere, non prohiberi debēt. Sin ea corrigēda uel nunc esse ducitis, & quæ iam dicta sunt, multo

de modocuos: In hac causa, plus referre qui sint animi auditorum, q̄ quæ accusatoris uehementia.

Reum ipsos iudices habere accusatores.

Rei impudentia.

Iudicium estimationem agi.

Insectatio calumniatorum.

Adhortatio iudicium.

ΕΥΘΥΜΟΣ
ΔΙΜΝ.

ΔΙΜΝ.
ΔΙΜΑΣΤΗΣ.

Accusare im-
probos, peri-
culosum.

Propositio: Se
de iudicij offi-
cio conciona-
turum.

Vita natura
et legibus re-
gitur.

Legis defini-
tio.

Aristogitonē
violatis legib.
multandum
esse.

multo antè & longo iam tēpore turpiter ab istis & male diuexata, restituen-
da in integrum: omnia huius generis ingenia hodie negligenda, & uerè pro-
nunciandū est, & æquitatis amica legum sanctio maximi faciēda, quæ omnes
& urbes & regiones tuetur: & inexorabilis, & ueneranda iustitia, quæ is qui
sacro sancta initia nobis monstrauit Orpheus, solio Iouis assidentem, omnia
facta hominum ait intueri. Eam unusquisq; in se defigere putet oculos, itaq;
pronunciet, ut caueat, & prouideat, ne eam pudefaciat, à qua cognomen ha-
betis singuli, qui forte iudices quoq; tempore delecti estis, ad omnium in re-
publica degentium honestatem, & ius, & utilitatem tuendam: & hodierno
die tanquam depositum iure iurando astricti, accepistis à legibus, & republi-
ca, & patria. Quod ni ita eritis animati, sed pro solita facilitate ingressi sede-
bitis, uereor ne res in diuersum uertat: & nos dū Aristogitonē accusamus, uos
accusare uideamur. Quo enim euidentius ostensam à nobis istius improbi-
tatem uos minus curaueritis, eo maius dedecus suscipietis. Ac de his hactē-
nus. Omnino autem, Athenienses, familiariter agam uobiscum, & uera dicā.
Ego in concionibus cum uiderem constitui me à uobis & deligi ad istius ac-
cusationē, ægrè tuli: & ita me dii deaq; omnes ament, abhorruī. Neq; enim
ignorabam, eum, qui tale munus apud uos obisset, non sine malo abiturum.
Quod si tantū non esset, ut statim sentiretur: at si sæpe fecisset, nec desisteret,
celeriter cogniturum. Neesse tamen esse duxi, uestris parère uoluntatibus.
Ac delationis quidem causas, et iura legum, ipsum, id quod fecit, Lycurgum,
eucturum putabam, eumq; testes improbitatis istius citare uidebam. Quæ
autem & cogitare eos qui super republica & legibus deliberant, conuenit, &
circumspicere decet: ea dicere institui, & ad illa explicanda nunc aggrediar.
Per deos autē oro uos, date, Athenienses, & concedite mihi, ita ut natura mea
fert, utq; proposui, de illis rebus differendi facultatem. Etenim haud aliter
possim. Vniuersa uita mortalium, Athenienses, siue magnam urbem incol-
lant, siue paruam, natura & legibus regitur. Ac natura quidem confusa & in-
æqualis est, & à peculiari cuiusq; pendet ingenio: leges autē cōmunes & ordi-
natæ sunt, & eadem uniuersis. Quod si praua natura fuerit, sæpe mala confi-
lia molitur, quare tales facile in delicta ruere liquet. Leges autem æqua & ho-
nesta & utilia spectant, & ad illa referuntur. Quæ inuenta si fuerint, cōmune
iam inde mandatum omnibus proponitur, par & æquabile. Atq; ea lex est,
cui parère omnes debēt, cum propter multa, tum hac de causa potissimum,
quod omnis lex inuentum est, & donum deorum immortalium, decretum
hominum sapientū, regula delictorū quæ de industria & fortuito cōmittun-
tur, ciuitatis commune pactum, cui uiuere conuenienter, omnes qui sunt in
urbe, debent. Aristogitonem autem nunc omni iure accusationis esse conui-
ctum, neq; ullam ei restare probabilem excusationem: facile ostendi potest.
Cum enim res duæ sint, Athenienses, propter quas omnes feruntur leges, tum
ut ne quisquam iniusti aliquid agat: tum ut ijs qui ius uiolarunt, punitis, alij
meliores reddantur: utroq; nomine supplicium de isto sumendum esse appa-
rebit. Nam & propter leges uiolatas, ab initio multatus est: & quia multā
infectam negligit, eò nunc apud uos poenæ de eo expetuntur. Itaq; nulla re-
liqua est defensio, propter quam ab ullo defendi possit. Neq; enim illud ne-
gari

gari potest, hoc hominum genus esse reipublice perniciosum. Nam hoc ego
scio, omnes interciderere multas reipublicæ, si cauillationes istius approbabi-
tis: & si qui fortè ærarij dimittendi sunt, humanissimos & optimos, & mini-
mè ob atrociam delicta multatos esse dimittendos, non hominem improbissi-
mum & flagitijs cooperitū, & iustissimè multatū, & ob grauissima scelera.
Quid enim fieri possit calumnia & uiolatione legū, propter quarū utramq;
iste multatus est, atrocius? Neq; iam dico, ut alijs omnibus condonetis, uim
tamen facienti non dandam esse ueniam (ea enim cōtumelia est) & quæ sunt
eius generis alia, omnia prætereò, sed illud, omnem etiam reipublicæ & le-
gum ornatum conturbari & eueri, quantum in isto est: id ego me uobis cui-
denter ostensurum arbitror. Dicam autem neq; nouū, neq; superuacaneū,
neq; peculiare quicquam, sed ea quæ uostis omnes æquè mecū. Si quis enim
uestrum indagare uelit, quæ tandē causa sit, quid uè moueat, ut senatus con-
ueniat, ut populus in concionem ascendat, ut iudicia frequententur, ut uete-
res magistratus nouis cedant, ut omnia per quæ urbs regitur, & cōseruatur,
fiant: leges in causa esse, & quæ legibus præstatur, obedientiā, inueniet. Quæ
si abrogentur, & pro sua cuiq; uiuendi libidine licentia detur: non republi-
ca duntaxat intereat, sed nihil etiam inter nostram & belluarum uitam inter-
sit. Quid enim istum ipsum facturum putabitis abrogatis legibus, qui uigen-
tibus illis, talis est? Cum autē in confesso sit, leges proximè & secundum deos,
conseruatrices esse reipublicæ: decet omnes uos, perinde ac si ad collectam
complendam federetis, obtemperantem illis, ut qui salutis stipem ferat inte-
gram patriæ, honorare & laudare: contumacem punire. Collecta enim ciui-
lis & communis, ea sunt omnia, quæ ex constitutione legum quisque faci-
mus: quam qui negligit, Athenienses, multa & præclara & splendida & ma-
gnifica uobis eripit, & quantum in se est, corrumpit. Quorum unum atq;
alterum, quæ notissima uobis sunt, exempli gratia proferam: Quod sena-
tus quingentorum, propter infirmos istos cancellos, secreto deliberandi po-
restatem habet, & uulgi interuentu non perturbatur. Quod senatus Areo-
pagiticus, cum in porticu regia sedenti funiculus obtendit, tranquillo ocio &
solitudine fruit, & omnes è medio excedunt: quod magistratus omnes, quos
ij gerunt è uobis, quibus illi sortito obtigerunt, simulac minister eos egredi
foras iusserit, legū sunt compotes, per quas intromissi fuerāt, & nō importu-
nissimi per uim se ingerunt: alia sexcenta, omnia deniq; præclara & augusta,
& ea per quæ urbs ornatur & cōseruat, legibus accepta sunt ferenda: mode-
stia erga parètes, erga natu maiores adolescentiæ uerè cū dia, ordo, disciplina,
legū adiuuantes sunt flagitijs superiores, impudētia, audacia, cōtemptu. Nam
temeraria res est improbitas, & audax, & uiolenta: contra, bonitas tranquil-
la & timida, & tarda, & damni patiens. Leges igitur tuendæ sunt, & à uobis,
qui quoq; tēpore iudicia exercetis, cōfirmandæ. Harū em̄ præsidio boni sunt
improbis superiores. Sin minus, dissipata, aperta, cōfusa sunt omnia: in perdi-
tissimorū & improbissimorū ciuū potestate est reipublica. Agite uerò, deū
immortalē, si omnes qui in urbe degūt, Aristogitonis sumpta audacia & im-
pudentia, & ita ut iste secum cogitantes, licere & dicere & facere aliquandiu
quicquid libeat in populari imperio: atq; ij qui sic animum induxerint, existi-
mationem

Autoritas et
uiolatio legū
quantū uideat

ἐγένετο πάλαι
ἡ δὲ ἀρετή

Exempla legis
auctoritatis.

Improbitas.
Bonitas.

ἀνθρώπων.
Incommoda le-
gum cōseruat.

mationem suam negligent, & nemo in ullo facinore deprehensos statim occidat: si igitur ita quisque cogitet, & forte non delectus cum delecto, & non designatus cum designato, eadem esse dignitate & potestate studeat: si denique non senex, non iuuenis officio fugatur, sed omni ordine repudiato est uita, suam quisque libidinem pro lege, pro magistratu, pro summa rerum omnium habeat: ita si faciamus, nunquid urbs incolis porro poterit: nunquid ulla porro futura est legum autoritas? Quantum autem uolentiae & insolentiae, & iniquitatis, & conuictorum quotidie fore putatis, loco eius quae nunc est, tranquillitatis & disciplinae: & quorsum dicere attinet, legibus & obseruantia legum ornari omnia: cum uos ipsi, modo omnibus Atheniensibus sortientibus, & quod satis scio, cupientibus, omnibus huius iudicij ordinem adipisci, soli nobis ius dicatis: cur? quia fors uobis obtigit: quia sortito selecti estis: quia leges ita iubent. Qui igitur ipsi ex legibus estis in hunc ordinem asciti, nacti eum qui contra leges uel dicere aut agere aliquid instituit, dimittetis: neque uestrum quisquam iram & indignationem suam declarabit contra nefarium & impudentem hominem uolentem legum abrogationem? Tunc impurissime omnium mortalium qui usquam sunt, cum effraenati tui oris audacia non cancellis, non foribus, quae clam aperiri fortasse queant, sed tot & tantis multis, ijsque in sano Mineruae assignatis coherceantur: ultra haec penetras uel, & in ea te ingeris, a quibus te leges arcant: exclusus omnibus ciuitatis institutis, cognitione trium iudiciorum, accusatione Sexuitorum, accusatione exactorum, * accusatione senatorij ordinis, cui ipse praefuisti, & tantum non ferrea catena ligatus: per haec omnia penetras, haec conuellis, & confingendis causis, & falsis criminibus componendis, te rempublicam euer surum putas? Atqui magnum & perspicuum uobis dicam exemplum, cur ad ista nullo modo sit conueniendum: si quis subito huc irrumpens dicat, est natus minimis, aut ditissimis, aut muneribus perfunctis, aut tali aliqua parte segregata, oratores esse eligendos: eum dubio procul interfecturi sitis, ut rempublicam euertentem: idque iure faceretis. At quiduis horum leuius est, quam si quis earum, ex quibus iste est, partium dicat, uel se ingerentibus, dicendi faciendam esse potestatem, aut est carcere elapsis, aut ijs quorum patres occidit populus, aut qui sortiti magistratum, improbatum sunt, aut qui reipublicae debent, aut in uniuersum ignominiosis, aut ijs qui improbissimi & sunt, & habentur. Haec enim in isto reperiuntur omnia, & ijs insunt qui eius referunt ingenium. Nam ego quidem, Athenienses, existimo eum ob haec etiam quae nunc facit, iure occisum iri: multo autem magis, aut nihilo certe minus, ob ea quae se facturum esse ostendit, si licentiam a uobis acceperit, & occasionem, quod dii prohibeant. Atque adeo mirandum fuerit quenquam ignorare uestrum, istum ad nullum honestum, aut utile, aut reipublica dignum adhiberi posse munus. Dijs enim omnes, & Iupiter Opt. Max. prohibeat, ne reipublica ea uirorum labore inopia, ut ab Aristogitone honesti aliquid sit administrandum. Quibus autem in rebus aliquis belluae istius usus esse possit, eae ne usu ueniant, est exoptandum: quae si forte eueniant, maior est reipublicae felicitas, eos qui scelus aliquod cogitant, facinororum carere ministro: quibus istum absolutum, paratum inuenire. Quod enim facinus tam atrox, tam perniciosum est, Athenienses, quod fugiat homo perditus, et patrio in populum odio refertus: Quis alius rempublicam (quod absit) expeditius

Concinitio in dicum contra Aristogitonem.

ἀποροφῆ ad Aristogitonem.

* Lectio uaria et incerta est, nec satis nota historia.

Amplificatio ab exemplo καὶ ἐπιθέσει. Aristogitonis facta per tinere ad euer sionem reipublicae.

μηδὲ τὰ ληϊς. Nullum usum esse posse Aristogitonis in rebus bonis, in perniciosis magnam.

expeditius euerat, si consequatur autoritatem & potentiam? Nonne uidetis eius ingenium & actiones, non ratione, non ulla uerecundia, sed desperatione gubernari? imò omnes eius actiones non esse aliud quam desperationem: quae cum ei maximo ipsi malo sit in quo est, tum acerbata & grauis est omnibus, & rei publicae intolerabilis. Omnis enim homo profligatus & semetipsum proicit, & quae consilio retineri potest, incolumitatem: sed admirabiliter & praeter rationem, si forte euaserit, conseruatur. Quis igitur homo cordatus semetipsum aut commoda reipublicae isti commiserit? quis non quantum possit, ea praeditum fugiat, & tollat e medio, ne quando inuitus in eum incideret? De salute rei publicae deliberantibus, Athenienses, non quaerendus is est, cuius desperationis socij sint ipsi: sed is potius, cuius mentem & ingenij bonitatem, & magnam proidentiam imitentur. Nam haec ad felicitatem perducunt mortales omnes: illa eò, quòd istum abire decet. idque aestimate non e meis uerbis, sed in omnes hominum mores intuentes. Omnibus urbibus arae sunt & sana decorum omnium, atque inter eos etiam prouidæ Mineruae, ut magnae & praestantis deae, & iuxta Apollinem Delphicum pulcherrima & maxima * ardes statim ubi templum ingressus fueris: qui cum & deus & uates sit, utraque ratione nouit quid maxime expediat: non Desperationis & Impudentiae. Quin & iustitiae, & aequitatis, & uerecundiae mortalibus omnibus arae sunt, aliae pulcherrimae, & sanctissimae in animo cuiusque & ingenio: aliae, eaque communes omnibus ad cultum propositae: sed non Impudentiae, aut Calumniae, non Periurij, non Animi ingrati, quae omnia isti insunt. Etsi autem scio istum rectam & ueram defensionis uiam declinaturum, & extrinsecus undique circuiturum conuictantem & calumniantem, & pollicitantem se accusaturum, in ius adducturum, traditurum magistratui, & eius generis alia: tamen, si uos prudenter audieritis, ea omnia nihil illi profutura sunt. Quid enim istorum non saepe in omnibus quale esset, deprehensum est? ac praeteribo cetera. Sed tu Aristogitonem septies maiestatis egisti reum, mercenarius eorum qui tui Philippinogocium agebat, orator, & me rationes referentem bis accusasti. Ac ego quidem, qui homo sum, Adrastiam adoro: & habeo dijs immortalibus, & uniuersis uobis magnam gratiam, Athenienses, qui me conseruastis: tu autem nihil unquam dixisti ueri, sed mendacij semper es conuictus. Quòd si hi fopita legum autoritate, hodie te absoluerint: nunc me reum perages? quo crimine? Sic enim considerate: Biennium iam iste uel concionatur, quod ei facere non licet: sed concionatur tamen. Deinde interea miserum Phocidem, & fabrum illum aetarium Piraeensem, & coriarium, & si quos alios apud uos accusauit, peccare in reipublicam uidit: me autem non uidit, oratorem in quem hostili fuit odio, nec Lycurgum, nec alios, de quibus plurima statim dicit. Atqui propter utrumque dignus est exitio; tum quòd ostendere cum posset factam esse uobis aliquam per nos iniuriam: omisis nobis, homines rerum imperitos inuasit; tum si nihil potest, quòd haec ad eludendos & decipiendos uos comminiscet. Quod si forte quis homo est in urbe tali ingenio, qui omnimodo requirat eum, qui accuset & calumniatur alios, quo iure quaque iniuria nihil pensi habens: neminem minus utilem isto inueniet. cur? quia accusato rem aliorum, & omnium exagitatore, ipsum omni crimine uacare oportet, esse aptum.

Desperatio fugienda in re publica.

Nulla desperationis ara, * uobis, fortasse, Βαυδα, altare. Arae uirtutum in animis & templis.

Resutatio criminationum Aristogitonis.

ἀποροφῆ.

Aristogitonem nec ad accusandos alios esse aptum.

Canis.

ne propter eius improbitatem illi elabantur. Nemo autem huius urbis incolae, nec pluribus, nec maioribus quam, iste peccatis est reſertus. Quid igitur iſte eſt? Canis mediuſſidius, ut quidam aiunt, populi. Cuiuſmodi? qui eos, quos ut lupos inſimulat, non mordeat: quas uero ſe tueri proſitetur oues, ipſe deuoret. Quem enim iſte oratorum tanta clade affecit, quanta homines plebeios, quos paſſim exagitat? Quem, poſteaquam nunc ab integro cōcio, natur, oratorem accuſauit: neminem, ſed homines plebeios multos, in quos decretum cum ſcriberet, condemnatus eſt. At qui dicūt, canes qui de ouibus guſtent, eſſe iugulandos. Itaq; primo quoq; tempore ē medio tollendus eſt. Nulla enim eius Athenienſes, iſs in rebus quas ſactat, eſt utilitas: ſed iſte rem perſpexit neſariam, & impudentem. Nam cum in concionibus conuicia dicat, & petulanter omnes laeſſat: quibus in rebus ea ratione uos uniuerſos deceperit, earum, cum deſcendit, ſingulatim ab unoquoq; ueſtrū poenas ſumit, calumniando, poſtulando, nummos exigendo: non ita me diſ ament, ab oratoribus (hi enim cum eo conſictari poſſunt) ſed à plebeijs & rerum imperitis, id quod iſti qui ſunt, nouerunt. At hercule hec ita eſſe fatebimini, ſed cum utile ſit publicum eſſe accuſatorem, neglectis hiſ omnibus, conſeruandum eſſe dicetis: ſed quæ reiſa eſtis experti, Athenienſes, ea nunquam ex uerbis æſtimate. Iſte in publicum non prodijt quinquennio, quo concionibus ei fuit interdictum. Quis igitur eum illo tempore deſiderauit? quare reipublicæ partem neglectam uidit propter eius abſentiam? Quid uero, ex quo nunc concionatur, factū eſt melius? Mihi quidem contrā uidetur: quo tempore non prodijt, reſocillatam ē malis eſſe rem publicam, quæ omnibus iſte inſerebat: ex quo rursus cōcionatur, obſideri, orationes ſeditioſas & turbulentas in omnibus cōcionibus ſemper habente iſto. Nunc audaciorē ingrediar orationem, & cum iſs agam, qui eum propter iſta diligunt: qui quales putandi ſint, ipſi conſiderate: ego uero non dicam aliud, niſi eos non ſapere, qui ſe cum eo coniungant. Ac ueſtrū qui in hoc conſeſſu nūc adeſtis, iudices, talem arbitror eſſe neminem. Etenim & iuſtum eſt, Athenienſes, & utile, me ſic & loqui & ſentire de uobis. E' reliquis autem ciuibus, ut maledictum ad quā pauciſſimos pertineat, diſcipulū, aut ſi uultis, doctorem eius Philocratem Eleuſinium illum, ſolum talem eſſe ſtatuo, nō quā plures ſint (utinam enim nemo Ariſtogitone delectaretur) ſed quia, quod, ut uobis contumelioſum, dicere uereor, in eo neq; alios à me ciues accuſari publice decet. Deinde idem efficiet etiam in unum directā oratio. Ac quali eum eſſe prædictum ingenio neceſſe ſit, qui Ariſtogitone gaudeat: ſubtilius inquirere omitam, ne multis uti maledictis mihi ſit neceſſe. Illud autem dico: ſi improbus eſt Ariſtogiton ſine controuerſia, & acerbus, & calumniator, & talis qualem ſe eſſe pollicetur: largior, concedo tibi Philocrates, talis cum ſis, tui ſimilem ut defendas. Nam ſi reliqui ciues omnes, et ita ſunt affecti, ut oportet, et leges obſeruant: nihil iſtuc reipublicæ incommodaturū arbitror. Sin caupo eſt improbitatis, & mango ſordidiſſimus, et propola, & ea quæ unquā egit, tantum non ſtatera & ponderibus adhibitis uendidit: quid iſtum, ō inepte acuis? Neq; eī me hercule coco ullus uſus eſt cultri hebetis, neq; ei qui per ſe uult negocia ſacceſſi, et mala dari omnib, calumniator uenditurus omnia, quicquam

Non opus eſſe reipublicæ accuſatore Ariſtogitone.

Inſectatio amicorum Ariſtogitonis, nominatim Philocratis.

Mercenarij calumniatoris cōduſtori nullus uſus.

Similitudo.

quicquam prodeſt. Talem autem eſſe iſtum, ſcienti tibi dicam. Meminiſti ut Hegemonem læſe maietatis reum fecerit? ut ab accuſando Demade accepta pecunia deſtiterit: ut Agathonem oleariū miſſum fecerit? Cum enim dudum clamitaret & uociferaretur, pro diuū atq; hominum fidem, & pro concione cœlū terræ miſceret, quæſtiones habendas: accepta quacunq; mercede, quanquā præſens, cum iſ abſolueretur, obmutuit. In accuſando Democle perduellionis reo, accuſationē quō reiecit? Alia infinita ſunt, quorū mihi meminiſſe omnium laborioſum eſt, te autem etiā exempla illarū actionum habere ſcio, qui illi propter præde ſocietatem ſubſeruias. Quis igitur eſt, qui talem tuetur? bonus an malus? malus, quam obrem? Nam & ſui ſimilium eſt proditor, & honorū hoſtis natura & genere. Niſi quis calumniatoris & hominis improbi ſemen & radicem, ut agricola, relinquenda eſſe cenſet reipublicæ. Quod nō eſt honeſtū, Athenienſes: atq; ita me diſ ament, neſas etiam eſſe exiſtimo. Neque enim maiores uobis has curias ædificaffe puto, ut iſtud hominum genus in eis tanquam uitulos ſaginaretis: ſed contrā, ut coherceretis & puniretis, neq; quiſquam æmularetur, aut appeteret improbitatem. Omnino autem id eſt improbitatis ingenium, ut ſine magnis reprimi difficultatibus haud poſſit. Cum enim Ariſtogiton in manifeſtis iniurijs accuſetur, & non olim perierit: quid faciendum eſt, aut dicendum? qui eō uenit improbitatis, ut iam accuſatus, clamitare, calumniari, minitari non deſiſteret. Quibus enim uos res maximas credebatis ducibus, quia ei poſtulantī argentum non dabant, eis nec ſimeta committenda eſſe dictitabat: quibus uerbis non illos lædebat, non: licitum enim eis erat, paucis nummis datis, ea nō audire: ſed ueſtra ſuffragia contemnebat, et ſuam improbitatem oſtentabat. magiſtratus porrō qui ſorte creantur, lacerabat, poſcebat, argentū exigebat, quo malorum genere non uexabat? Poſtremo autem omnes in tumultum & ſeditionem conijcere ſtuduſt, falſis literis propoſitis: deniq; in omnium perniciem natus eſt, & talem ſe eſſe tota uita declarat. Ita enim rem perpendite: Athenienſes in uniuerſum uicies mille ſunt. Horum unusquiſq; uno ſaltem negotio occupatus, in foro obambulat, ſiue id ſane publicum ſit, ſiue priuatum. Iſte autem nihil quicquam oſtendere poſſit rei moderatæ aut honeſtæ, in qua uerſetur & uitam agat. nō publico aliquo bono animum occupatum habet: non arti, nō agriculturæ, nō ulli quæſtui ſtudet: cum nemine ullis humanitatis aut familiaritatis officijs eſt cōiunctus: ſed per forum incedit in ſtar ſerpentis, aut ſcorpionis, erecto aculeo, huc atq; illuc ſaltritās, circumſpectans cui calamitate aut maledicto, aut malo aliquo oblato, quo in timorem coniecto, argentum extorqueat. nec ingreditur in ullam publicam tonſtrinā, aut myropoleum, aut alias officinas, ſed inſociabilis, uagabundus, à congreſſib, abhorrens, non gratia, non amicitia, non ulla præditus eſt moderati hominis cogitatione: ſed iſs comitibus ſtipatus, quos pictores lemuriſ adiungunt apud inferos, diris, & maledicentia, & inuidia, & ſeditione, & contentione ſtipatus incedit. Quē igitur ne infernales deos placatos habiturum uerſimile eſt, ſed ad impios relegatū iri propter uitæ improbitatem: eum uos delinquentem naſti, non modo non punietis, ſed maioribus etiam donis ornatum abſoluetis tanquam bene meritum? Cui enim uos unquam conceſſiſtis.

Offi inieſe ſopius cerberus.

Extirpandi calumniatores.

Importunitas Ariſtogitonis.

Ariſtogiton in perniciem ciuium natus.

Endo calumniatoris.

Impius in parentes & sororem.

Afflicta mulier bene de eo merita.

* ἀτὸν ἐν τῷ πρῶτῳ τῶν ἐπιπέδων ἀποκρίσιν ἀντιπρῶτον ἐστὶν.
 Virtum tabularum & nasus cuiusdam proferentis.
 * πρὸς τὴν τετραλίαν.

stis, si reipublicæ debuit, ut multa non soluta pari iure uiueret cum cæteris: nemini. Quare nec isti nunc concedite, sed punite, & exemplum in eum edite. Operæ precium autem est, Athenienses, & cætera audire. Nam cum atrocitas sint quæ modò Lycurgum referentem audiuitis, atq; adeò ad eorū atrocitatem nihil adiungi possit: cætera paria illis, & ab eodem profecta esse ingenio reperitur. Præterquam enim quòd patrem in carcere desertū, Eretria digressus, ut ex Phædro audiuitis, mortuū impius iste & nefarius, non sepe lit, neq; ijs qui sepelierāt, sumptus funeris restituit, sed & diē dixit: præterq; quòd manus à matre non abstinuit, ut modò è testibus audiuitis: & sororem suam, nō quidem germanam, sed ex illa quocunq; modo susceptam (omitto enim hoc) sed sororem tamen, peregrè abducendam uendidit, ut asserit eius iudicij crimen, quo eum bonus ille frater, eius causa facinoris accusauit, qui nunc ei patrocinauit. Ad hæc quæ talia sunt, aliud nefarium, o dii immortales, facinus audietis. Cū enim perfollo carcere esset elapsus, ad mulierem quandā confugit nomine Zobiā, cum qua olim, ut apparet, cōsueuerat: ea primis eū diebus, quibus ab undecimuiris quærebat, & proclamabat, occultauit. Postea datis octo drachmis in uaticū, & tunica & pallio, Megara misit. Eam mulierem tam bene de se meritā, ut prospero fortunę statu utebatur, & dignitatem apud uos obtinebat: aliquid de eo conquerentem, & eius beneficij memoriam refricantem, & gratiam sibi referri postulantem, primum alapa data, & minis additis ab ædibus ablegauit. Ut autem muliercula non desisteret, sed progressa (ut eius sexus est ingenium) apud familiares de eo querebatur: ipse eam suis manibus prehensam, ad forum inquilinorum abduxit: ac nisi tributum inquilinorum soluisset, uendita esset per eum, cui salutem ipsa contulisset. Hæc uerè à me dici ut constet, accersere mihi eum qui mercedem sepulti patris eius non recepit: & eius litis arbitrum, quam ei propter sororem uenundatam intendit iste, profer & accusationem: sed ante omnia uoca Zobię patronum, quæ eum suscepit, & uenditores, ad quos eam adduxit. At uos modò ægrè ferebatis, * si eos, qui ei collectā ad salutem conferrent, accusaret. Nefaria nefaria bellua est, Athenienses, & inmanis. Recita testimonia. TESTIMONIA. Quod igitur satis magnum in eum, qui tot & tanta scelera perpetravit, supplicium statuatur? quæ digna pœna ab eo exigetur? Mors quidem parua mihi uidetur. Quod si unum adhuc ex priuatis eius sceleratè factis, recensero, cætera omittam. Priusquam è carcere egrederetur, eò coniecto quodam homine Tanagræo, * ad satis dationem tabulas habente, congressus, & cum eo nescio quid colloquens, surripit tabulas. Cum autem homo quereretur, & grauitè ferret ac diceret, neminem alium surripuisse: eò dementiæ peruenit iste, ut eum uerberare aggrederetur. Is, ut nuper sallitus & recens, superat illum iam rancidum, & diu maceratum. Cum autem eò uentum esset, præmordet nasum hominis. ac rum quidem ea calamitate pressus ille, ab inuestigandis & quærendis tabulis destitit. Pòst inueniunt eas in arcula quadam, cuius iste clauem habebat. Deinde qui in carcere erant, huiusmodi decretum faciunt: non ignem, non lucernam, non potum, non cibum ullum cum eo esse comunicandum: nec accipiendum ab eo, nec ei dandum esse quicquam. Hæc ut à me uerè dici constet,

constet, ipsum mihi hominem uoca, cuius nasum nefarius iste præmorsum deuorauit. TESTIMONIUM. Egregiorum scilicet operum uobis orator iste artifex extitit. Operæ precium uerò est, ex tali ore aliquam orationem audire, aut consilium. Recita etiam præclarum illud decretum de eo factum. DECRETUM. Et non pudeat, Athenienses, cum homines propter improbitatem & foedissima facinora coniecti in carcerem, tanto istum se improbiorem esse duxerint, ut aqua & igni interdixerint: si uos, expulsus eum legibus ex reipublica, in uestrum numerum recipietis? Quod eius facinus, quam uitæ rationem laudabitis, aut quid potius omnium non ægrè feretis? Nonne impius est? nonne crudelis? nonne impurus? nonne calumniator? & tamen talis cum sit, & talia designet, in omnibus semper concionibus clamitat: ego solus adhuc uobis bene cupio: omnes isti conspirarūt: proditi estis: sola mea beneuolentia est reliqua. Inquiram autem in uehementem istam eius & ingenientem beneuolentiam, unde ea sit, & unde reuera ortum duxerit: ut si est talis, ea utamini & freti sitis: sin minus, uti caueatis. Nunquid inde quòd patrem eius capitis damnastis, & matrem eius conuictam desertæ clientelæ uendidistis: propter hæc eum uobis bene uelle existimatis? at hoc ita me Iupiter, dijq; omnes ament, absurdum est. Nam si illis bene cupit, & legem naturæ tuctur, quæ una & hominibus & feris ex æquo est sancita, ut parentes diligant: male uult ijs, qui illos peremerunt. apparet igitur eodem esse animo, & in leges, & in rem publicam illorū. Sin nullam horū rationē ducit, perquam scire uelim, quis eū, quem beneuolentiā in parētes abiecit uideret: ea esse præditū, qua se populū nunc prosequi iactat, crederet. Equidē credere nō possum, et dijs inuisum, nō modò hominibus eum esse puto, à quo parentes negligant. At hercule quòd eius delationes damnastis, quòd bis in carcerem cōiecastis, & ipsum, & fratrem: propterea uobis bene cupit: sed & hoc absurdū est, an q; magistratum, qui ei forte obuenerat, abrogastis? an q; uiolarū legū condemnastis? an q; quinque talentis multastis? an quòd digitis eū monstratis, cū monstrare uultis omnium mortalium improbissimū? An quod saluis legibus, & reipublica incolumi, hæc ignominia liberari nullo modo potest? Cur tandē uobis iste benè cupit? quòd se impudentem esse fatetur? at impudens ex quare alia nomen est sortitus, nisi quòd, quæ neq; sunt, neq; facta sunt, ea dicere audet, propter impudentiam: id quòd iste facit. Iam quæ in accusatione mihi præmittere uisus est Lycurgus, ea uobis præstat exponere. Arbitror enim oportere uos, tanquā si de priuato aliquo debito uestro ageretur, sic in istum inquirere, & in huius iudicij iura. Si quis igitur pecuniam debere aliquem criminaret, is uerò negaret: si proferrentur tabulæ, & affixi essent libelli, inficiantem utiq; impudentem putaretis. Sin hæc sublata essent, postulantem. Sic natura comparatum est. Sunt igitur eorū, quæ Aristogiton Reipublicæ debet, tabulę, leges quibus inscribuntur omnes qui debent: libelli, tabella iuxta deam sita. Quod si hæc sublata sunt, & expunctū est debitū: nos nugas agimus, ac potius mentimur. sin restāt, & restabunt donec soluerit, & manēt: iste nihil ueri dicit, sed delinquit, & iniurius est, qui iura communia conetur abolere. Neq; enim id nunc agitur in hoc iudicio & disceptatione, tantum ne debeat quanti multatus est, sed an debeat: alioqui periniquè ageretur cum ijs, qui ob solam accusationem sunt inscripti, si ipsi propterea

Refutatio, Aristogitonem nō bene uelle reipublicæ.

Pater. Mater.

Natura lex in diligendis parentibus. ἀγαπᾶται.

Ipse Aristogiton cum fratre male tractatus ab Atheniensib.

id est uobis. πρὸς τὸν ὄψιν ἑαυτοῦ.

& Integram multam fuisse soluentem.

propterea quod parum atque adeo nihil deliquerunt, aere alieno erunt obstric-
 tit: alius magnis delictis admisis, si unam atque alteram pensionem soluerit, pri-
 stinam dignitatem recuperabit. Tria sunt autem debita quae inscripta sunt, &
 propter quae est accusatus. ac duo quidem in commentarios relata sunt, unum
 non est relatum, quod iste falsae inscriptionis Aristonem Alopæensem accu-
 sat. Næ, inquit: iniuste enim me inscripsit: poena igitur tibi, ut par, sumenda est.
 Sed & luenda primum, & ea rata habenda necessario, quae perpeffus es. Alio-
 qui cuius rei poenā sumes? Si tibi enim agere licet omnia quae cæteris, quae facta
 tibi est iniuria? Agite per deos, illud etiam considerate: si Aristonem falsae in-
 scriptionis reum peregerit, quid fiet? expūgetur ipse medius fidius, & ille eius
 loco inscribet. Sic enim leges iubent, præclare. Vtrum igitur ab eo die iste erit
 ærarius, qui expunctus est: ille dignitatē retinebit, qui est illius loco inscriptus?
 Ex istius certe postulatis nunc ista eueniunt. Si enim eo quod inscriptus est, non
 debet: ubi expunctus fuerit, debet profecto. Sed hæc non ita sunt, non ita sunt.
 Verum ubi deletus fuerit, tum non debet: nunc igitur debet. Quod si ille fu-
 erit absolutus: à quo recipiet ea res publica, quae nunc iste facit, cum ea facere ei
 non liceat? Vnde, quos iste capitis arcessit, quos in uinula conficit, passim in
 iudicio circumiens: illi animas recipient, hi id consequentur, ne crudeliter tra-
 ctati sint? Quem enim nec in æquali iuris & quotidiani societatem leges ad-
 mittunt, is in immedicabilia mala cōijcit alios: quod fit non recte, nec ciuilitate,
 neque utiliter. Quae ubi uideo, miror sursum deorsum uerti omnia. Quid enim
 fore putatis, si terra sursum, astra deorsum cōuersa fuerint: hoc fieri neque potest,
 neque debet. Tum uero ita fit, cum iis quibus non licet legibus, uestra uoluntate li-
 cet: cum improbitati honos habetur, uirtus abiicit: cum ius & utilitas uincitur
 ab inuidia: tunc sursum deorsum uersa esse omnia, est existimandum. Iam, reo-
 rum quosdam uidi, qui cum ipsis rebus uincerentur, & se peccasse inficias ire
 non possent: tamen quia alij ad uitae moderationem & temperantiam, alij ad
 res maiorum gestas & obita munera, alij ad eius generis tempa confugiebant,
 per ea iudices ad misericordiam & humanitatem flectebant. Isti autem ad loco-
 rum illorum nullum, accessum esse uideo, sed omnia præcipitia, salebrosa, ba-
 rathra. Quid enim re uera dicit? eorum aliquid quae pater suus fecit scilicet?
 Sed uos illum in hoc iudicio capite condemnastis, ut improbum nimirum, &
 dignum qui occideretur. At hercule, si quod ad patrem attinet, in salebris hæsi-
 tat, ad suam uitam confugiet ut temperantem, & moderatam quam eam quam
 non uixit: in ea enim quam uos uidistis omnes, non est talis. At heus tu, ad o-
 bita munera se recipiet: quando illa, aut ubi: paterna: at nulla sunt. suae delatio-
 nes, abductiones, accusationes, non munera reperietis. At hercule, ut hæc nul-
 la sint, cognati multi, iisque boni uiri, pro eo deprecabuntur: Sed neque sunt, neque
 fuerunt unquam. Qui enim ei cognati sint, qui ne ingenuus quidem est? Vno
 excepto fratre isto, qui ei nunc adest, & præclaram illam litem ei intendit. De
 quo dicere cætera quorsum attinet: frater eius est germanus & uterinus, & præ-
 ter cætera mala, gemellus. Is, cætera quidem taceo, sed propter quae uos nefari-
 am sacrificulam Lemniā, ueneficam, tum ipsam, tum uniuersam eius familiam
 occidistis: iis uenenis & incantamentis ab eius ancilla acceptis, quae tum eam
 detulit, ex qua fascinator iste liberos suscepit, imposturam & fucum facit, & co-
 mitial

* ἐν ἀπορρο-
 φῇ περὶ τῆς
 Ἀριστοῦς ἐπι-
 γραφῆς.

Sursum deor-
 sum uerti om-
 nia.

Nulla esse cau-
 sam uenia-
 detur Aristo-
 gitonis.

Pater.

Vita.

Merita.

Cognati.

Frater uenefi-
 cus.

mitiali morbo laborantes se curaturū profitetur, cum ipse omni labore im-
 probitate. Is igitur pro eo ueneficus intercedet: homo pestilens: quem qui
 uiderit, abominetur potius, quam alloquatur: qui ipse eum capitis arcessit,
 cum talem litem intenderet: Quid igitur restat, Athenienses? ea nimirum præ-
 sidia, quae reis parata sunt, à reliquorum nostrum natura, quae nemo eo-
 rum qui periclitatur, secum affert, sed unusquisque uestrum domo secum effert,
 misericordiam, ueniam, humanitatem: Sed hæc neque ius neque fas isti nefario
 impertiri. Cur? quia quam sibi quemque legem natura sanxisset contra alios con-
 stat, eandem eum & ab alijs ferre est æquum. Quam igitur legem uobis, aut
 quam uoluntatem habere uideat Aristogiton in omnes? utrum ut eos flore-
 re uideat, & beatè glorioseque uiuere? Vnde autem uictitabit? Nam aliorum
 cum mala nutriunt. Proinde uolet iudicij, certaminibus, atrocibus crimini-
 bus omnes conflitari. Hi eius fundi sunt, hi reditus. Quis uero homo perdi-
 tissimus, Athenienses, ter execrabilis, communis hostis, omnium inimicus,
 cui nec terra frugem ferat, nec defuncto sepulturam præbeat, iure appellabi-
 tur? nonne talis? Equidem opinor. Quam autem ueniam, aut quam miseri-
 cordiam, ij quos calumnijs exagitauit, ab eo impetrarunt? quos iste omnes
 capitis damnauit in hisce iudicij: idque priusquam prima suffragia ferrentur:
 cum in quos fascinator iste adeo crudelis & acerbus fuit, eos uos Athenien-
 ses, qui tum sortito iudices eratis, ut æquum fuit, conseruastis, qui ab isto ca-
 lumnij exagitabantur, & absoluisstis, & quintam isti suffragiorum partem
 non dedistis. At istius acerbitas, et sanguinaria mens, et crudelitas præstò erat
 & in acie uersabatur: non puerulis, non matribus reorum, quarum pleræque
 senes mulieres erant, astantes cum uideret, iste mouebat. Tibi ne ignoscen-
 dum? Vnde aut à quo? aut tuorum liberorum misereri decet? Minimè uero
 gentium. Tu misericordiam, quae erga hos haberi solet, prodidisti Aristogi-
 ton, imò sustulisti in uniuersum. Ne igitur ad eos, quos tu ipse ruderibus im-
 pleuisti, & muricibus circumdedisti portus, appellito. Neque enim iustum est.
 Quod si maledicta audietis, quae in foro obambulans, in uos ingerit: magis
 etiam eum oderitis, & merito. Ait enim multos debere ærario: eosque omnes
 ipsius esse similes. Ego uero multos esse calamitosos homines, et si duo dun-
 taxat sunt, fateor. Omnino enim plures sunt quam oportebat, & neminem
 alium obæratum esse oportebat. Non tamen, ita me dii bene ament, eos istius
 esse similes arbitror. neque multis est opus. imò contrarium omnino est ue-
 rum, idque ita intelligetis: neque me Athenienses ita loqui uobiscum, ut qui de-
 beatis ærario, putabitis, neque enim ita est, absit hoc, neque ego ita esse existimo.
 sed si forte quis est siue amicus, siue familiaris inter illos, quāto eius nomine
 istum odio prosequi debeat, uobis ostendam. Primum eò quod homines æ-
 quos qui spondent pro alijs, qui humanitatis officia præstant, atque ita priua-
 tum æs alienum contrahunt, quique in rempublicam nihil deliquerunt, sed
 fortuna parum prospera sunt usi, in eundem secum ordinem ducit, eodemque
 conuicio inuoluit: non recte, neque conuenienter. Neque enim idem est, Aristo-
 giton, neque multis uerbis est opus: Tu quia tres ciues decreto facto, in dicta
 causa, occidisti, condemnatus es uiolatarum legum. quod crimen cum tibi
 morte luendum fuisset, lis pecunia tibi est estimata: alius aliquis cum pro amico
 H h h sponderit,

Hominis nefari-
 us non miseren-
 dum.

Aristogitonis
 mens ex alie-
 nis malis.

Crudelitas.

Calamitosos
 ciues, Aristo-
 gitonis non esse
 similes.

Comunis hu-
manitas in dis-
simulandis ui-
tijs & miserijs
cuium.

Impudentia
Aristogitonis.

* εν εχθρον
μας ετι
προν τον εκου-
φ, uidentur
nonnulla de-
esse.

Capitis dam-
nandus.
Diuersitas na-
turarum.
Optimi.
Verecundi.
Profligati.

Immedicabile
uulnus ense re-
cidendum.

spoponderit, damnū inexpectatū ferre nō potest; nō idem est, nō, Deinde,
cōmunem humanitatem, quam uos natura habetis alij in alios, istū tollere
& perdere, quantum in ipso est, hinc perspicietis. Vos, Athenienses, natu-
ra insita, quod dixi, alij in alios humanitate utentes, quemadmodū cogna-
ti in iisdem aedibus habitāt, sic in urbe publicē habitatis. Quomodo igitur
illi? Vbi pater est, & filij adulti, fortassis & horū liberi, ibi necesse est mul-
tas & nulla re similes existere uoluntates. Neq; enim eadem est adolēscen-
tiā uel oratio, uel actio, quę senectutis, sed tamen & adolēscētes quicquid
agunt, si moderati sunt, id ita faciunt, maximē ut prorsus clam habere stu-
deant: sin minus, prę se ferunt tamen celandi studium. & natu maiores ui-
cissim, si fortē uiderint aut sumptum, aut potationē, aut oblectationes im-
moderatas: ea ita uident, ut non uidisse uideant. Ita fit, ut omnia fiant quę
ingenia ferunt, & rectē fiant. Ad eundem igitur hūc modum & uos, Athe-
nienses, in urbe habitatis, cognatorū instar, atq; humaniter: alij sic aspicien-
tes calamitosorum mala, ut quod prouerbio dicitur, Videntes non uideat-
is, & audientes nō audiatis: illi ita ea agant quę faciunt, ut eos appareat ca-
uere & uerecundari. Hinc communis illa & omnium bonorum causa rei-
publicę manet, & constat cōcordia. Ea autem Aristogiton adeo præclare
fixa natura, & institutis uestris, conuellit, & eruit, & traicit, & quę omnes
alij calamitosi absq; strepitu faciunt, ea is tantum non nolis suspensis pera-
git: non senator, non præco, non præses, non præsidens tribus cum coher-
cere potest. Si quis igitur uestrū eius petulantia offensus, eum talia atq;
alia dicat agere, cū debeat ærario: quid uerō, nōne & ille, inq; ærario de-
bet? & hostē quisq; suum nominat, quare improbitas istius causa est ma-
ledictorum. Reliquum est, Athenienses, ijs qui isto liberari cupiunt, ut fre-
ti legum exemplo perspicuo & illustri, maximē capitis eum condemnent:
sin minus, tanta pecunia mulctent, quantā soluere nō poterit, aliter enim
quieti per eū esse non poteritis: id certō scitote. Etenim, Athenienses, reli-
quorum hominum uideatis optimos & modestissimos naturę instinctu,
omni ultrō fungi officio: alios his deteriores, non adeo tamen, ut nimitū uo-
centur improbi: metu uestri turpiumq; & uerborum & probrorum do-
lore cauere ne delinquāt. Improbissimos autē, & quos deploratos nomi-
nant, calamitatib; erudiri dicunt. At Aristogiton iste mortales omnes usq;
adeo improbitate superat, ut nec acceptis malis sit factus emendatior: sed
in iisdem sceleribus & iniurijs denuo sit deprehensus. Tanto igitur nūc ei
grauius quā olīm est irascendum, quod tum decreta duntaxat contraria
legibus faciēda esse putabat: nunc uerō hæc facit, in concione orationes
habet ad populum, calumniatur, ducit in carcerem, maledicit, capitis ar-
cessit, lætæ maiestatis reos agit, in homines honoratos inuehitur, cum ipse
ærario debeat. Quo nihil est indignius. Ac admonere quidem istum, infan-
niæ fuerit. Qui enim tumultibus, quibus uniuersus populus sibi molestos
monere solet, nunquā cessit, neq; commotus est: is unius scilicet hominis
oratione mouebitur? Insanabile, Athenienses, illius est ingenium. Oportet
igitur, ut medici, cum cancrum, aut hulus erodens, aut aliud immedicabi-
le malum uiderunt, aut urunt, aut refecāt penitus: ita uos omnes hanc bel-
luam exter-

luam exterminare, eijcere è ciuitate, tollere è medio, nec eò usq; expectare
dum accipiatis malum: quod absit, ut sit reipublicę perniciosum: sed matu-
rè præcauendum est. Sic enim considerate: Neminem fortasse uestrū
unquam serpens momordit, aut araneus, & absit ut unquam mordeat: sed
tamen eas animantes, ut uideritis, statim occidetis. Ad eundem igitur mo-
dum, Athenienses, etiam cum calumniatorem, & acerbum, & natura ser-
pentina præditum hominem uideritis, ne dum uestrū singulos mordeat
expectate, sed primus quisq;, qui in eum incidit, ulciscat. Ac: Lycurgus
Mineruam testatus est, & matrē deum, in quo rectē fecit: sed ego maiores
uestros, & uirtutem illorum inuoco, quorū memoriā nulla æui longin-
quitas obliterauit: nec iniuria. Non enim ita rempublicam gerebāt, ut im-
probissimis & calumniatorib; se adiutores præberēt; neq; intra pomeria
urbis mutua se inuidiā cōficiēbant, sed ut tum oratores, tum homines ple-
beios modestos & bonos honorabant, ita improbos & audaces oderant,
& puniebant. Vnde omnes ueluti pugiles honestorū operum extiterunt.
Vnum etiam ubi dixero, desinam. Exhibitis statim è curia: spectabit uos co-
rona & hospitem & ciuim: & cum uiritim singulos prætereuntes intue-
buntur, ex uultu conijcient, qui nam absoluerint. Quid igitur dicetis
Athenienses, si legibus neglectis exiueritis? quo uultu, aut quibus oculis
illorum quę uicissim aspicietis? Quo pacto tabularium ingrediēmini,
si quid uoletis? Neq; enim profectō uestrū quisquam ingrediatur, quasi
leges ratę sint, nisi nunc confirmata illarū autoritate communiter omnes
exiueritis. Quo pacto Calendis arcem ingressus quisq; precabitur deos,
ut & reipublicę & sibi sint propitij, si iste ibi fuerit inscriptus, & pater eius
egregius? si uos contra iusiurandum, & sitam ibi scripturam pronunciaue-
ritis? Aut quid dicetis Athenienses? quid dicetis, si quis uos roget, co-
gnitis ijs qui absoluerunt? quid respondebitis? placere istum uobis? &
quis id dicere non uerebitur? Quis est qui istius hæreditatem improbita-
tis, cum execratione & infamia cōiunctæ adire uelit, ac non potius ipse cō-
demnare malit? Execramini igitur eos qui absoluerint, & unusquisq; eo
ueluti pignore fanciat, ex illo se numero non futurum. Et quorsum atti-
net istuc facere, cum bene precari liceat, et omnibus omnia fausta & felicia
optare, & uos ipsi uobis ipsis, & ceteri Atheniēses uniuersi uobis: addā &
hospites, & liberi, et uxores. Inuasit em̄, inuasit omnes istius nefaria curio-
sitas: & omnes cupiūt istius improbitate liberari, & mulctatū eum uidere.

Calumniator,
ut uenenata
bestia, tollen-
dus è medio.

Obtestatio u-
dicū per ex-
empla maiorū

Infamie metu
deterret indi-
ces ab Aristo-
gitone absol-
uendo.

DEMOSTHENIS CONTRA ARISTOGITONEM SECUNDA
Oratio, eiusdem cum superiore argumenti, Hieronymo Vuolsio interprete.

Aristogitonem istum debere ærario, & capite diminutū,
& legibus esse interdictum, ne tales in concionibus ora-
tiones habeant: euidenter ostensum est, Iudices. Sunt autē
à uobis repellendi & coercedi, cum omnes legum uio-
latores, tum uero in primis ij, qui magistratu funguntur,
& in republica uersantur. Per hos enim & maximas re-
publica clades accipit, si mali sint: & uicissim iuuatur plurimū, si sint boni
uiri, & legum studiosi. Quod si rempublicam capeissentibus semel permi-

Magistratū
delicta uindi-
canda grauius
quā plebeio-
rum.

A periculo.

A periculo. feritis, ut leges uiolent, & recepta iura despiciant, necesse erit uniuersos qui in ciuitate degunt, improbitatis eorum poenas sustinere. Ut enim delictorum, quae in nauibus committuntur inter nauigandum, si quis nautarum deliquerit, paruum est damnum: si gubernator deceptus fuerit, aut aberrarit, communi calamitate uectores omnes inuoluit. Sic & plebeiorum peccata non in populi, sed in ipsorum damnum cedunt: sed magistratum, & rempublicam gubernantium peccata ad uos uniuersos pertinent. Quapropter & Solon plebeis tarda, magistratibus & populi gubernatoribus uelocia supplicia constituit: quod existimabat ab illis quouis tempore sumi posse poenas, hos moram ultionis non admittere. Oppressa enim libertate, qui poenas sumat fore neminem. Atque haec instituta nemo ita est uel impudens, uel uestri contemptor, qui resellere ausit: praeter istum Aristogitonem, & eius audaciam & improbitatem. Omnes enim magistratus, & claros in republica uiros inuenimus, si quid semel a uobis pronunciatum in eos fuerit, ratum habuisse. Nam & si quibus abrogatur magistratus, non statim deponunt munus, & coronas amittunt: & si qui est Sexuiris in Areopagum non admittuntur, omnia uiolentia, aequis animis uestra cognitione acquiescunt, & haec merito faciunt. Quemadmodum enim, cum in magistratu sunt, a plebeis obedientiam sibi debere consent: eodem modo & ipsi deposito magistratu, legibus reipublicae moderatricibus iure obsequuntur. Praeter ea qui rempublicam administrarunt omnes, si est memoria uetus factis in initio repetere uolueritis, uno modo omnes celsisse uestris institutis apparebit. Nam & Aristides aiunt a maioribus relegatum, eod usque in Aegina esse uersatum, donec eum populus reuocasset: & Miltiadem atque Periclem condemnatos, hunc triginta, illum quinquaginta talentis solutis, ita demum conciones habuisse. Quid igitur fieri posset iniquius, quam si is qui ut boni fecit nihil, ita innumera scelera designauit, tam expedite, praeter & utilitatem & iustitiam, licentiam a uobis uiolanturum legum esset consecutus: quum ijs qui multa & magna in uos beneficia contulerunt, ea potestas data non fuerit, ut eis aliquid contra leges apud uos receptas agere concederetur? Et quid de antiquis dicere attinet? nostrae aetatis homines considerate, an aliquis unquam ita extiterit impudens? Neminem reperietis, si accurate quaesueritis. Huc illud accedit, si quis decretum aut legem apud Sexuiros accusat: quum lex aut decretum irritum est, tum legislator decretum uel autor nihil impudenter agere conatur, nihil uiolenter: sed quicquid uos decreueritis, eo acquiescit, et si uel eloquentiae facultate, uel rerum gerendarum dexteritate inter uos excellat. An uero absurdum non est, cum ea quae uos omnes in conuentu publico ex legibus decreuistis, sint irrita: Aristogitonis uoluntati in uiolando iure plusquam ipsis legibus tribui autoritatis? Rursus, si quis actionem persecutus, quintam suffragiorum partem non tulerit: cui rei legibus ea poena definita est, ne is de caetero accuset, ne in carcerem abducatur, ne deferatur: eodem modo contra haec nemo agendum esse putat eorum qui in hunc modum multati sunt. Apud solum autem Aristogitonem ex omnibus, nullum neque iudicium, neque lex plus habet autoritatis libidine ipsius. Quae omnia sic obseruasse, neque uos, neque maiores uestros unquam poenituit. Est enim hoc status popularis

popularis munimentum, hostes uel consulendo, uel pugnando superare: legibus siue uolentes siue coactos succumbere. Atque haec in hunc gerit modum oportere, iste ipse etiam manifeste est confessus. Cum enim Hyperides decretum fecisset, postquam Graeci cladem ad Charoneam acceperant, & nostrae ciuitati de ipso patriae solo maximum periculum impendebat, ut ignominiosis erepta dignitas restitueretur, quo consentientes uniuersi pro libertate strenue dimicarent, si quod tantum discrimen reipublicae immineret: id decretum ut contra leges factum accusauit, & in iudicio causam egit. Quid uero fieri possit iniquius, quam cum Aristogiton iste ad patriae defensionem nemini passus sit restitui dignitatem: eum ad suam iniquitatem confirmandam id sibi muneris a uobis omnibus tribui postulare: atque decretum illud multo fuit aequius eo, quod tu tibi nunc a iudicibus decerni flagitas. Illud enim commune fuit & aequum ciuibus omnibus: istud iniquum, quod soli tibi ex omnibus ciuibus licentiam tribuat: illud ad prohibendam eam pacem, qua pace unus dominatu urbis potiretur: istud eod spectat, ut supra iudicium decreta et instituta perpetua ferat a maioribus tradita, tibi soli potestas detur delinquendi, & agendi quicquid libitum fuerit. Rogare autem eum cupio, utrum legitima & iusta ratione decretum illud accusarit: an contra per iniuriam, & legibus uiolatis? Si enim inutiliter, & in populi fraudem, propterea iure occidereris: Sin utiliter & e re multitudinis, cur nunc postulas, ut hi decreto tuo contraria decernant? Sed neque illa iusta, neque haec legitima sunt, aut utilia uobis. Ego uero uos uideo, iudices, ita & in uosmet ipsos esse animatos. Multos enim iam plebeios hominum delatos atque accusatos condemnastis. Nonne uero iniquum est, contra uosmet ipsos ita legum esse obseruantes: in eos uero qui curiose superuacanei aliquid agunt, & publice omnibus negocium facessunt, & supra alios sese efferunt, ita esse lenes & dissolutos? Neque enim ulli uestrum, ita sentiunt, ita quidem ut ego dico fieri oportere: sed propter Aristogitonis bonitatem, & fructum quem ex eo capiatis, coniuendum, etsi paululum deflexerit a legibus. Nam eum esse improbum, et iniusto praeditum ingenio, satis uobis, ut equidem arbitror, ijs quae ante dicta sunt, Lycurgus ostendit. At nec esse utilem, ex eius actis in republica perspicitur. Quem enim adductum in iudicium, quorum criminum arguit, eorum conuicit accusando? Quem uobis redditum comparauit? Quod decretum fecit, quod uos secutos esse non poenituerit? Nam praeter caetera etiam ita uacors est, & barbaro ingenio, ut si quibus uos iratiores esse uiderit, & ultra quae par est concitatos, tum uestris uoluntatibus, ex iracundia aestimandis, occasionibus aduersetur. Decet autem eum qui uobis consultum uelit, non subitis affectibus, quibus animi uestri ad iracundiam concitati sunt, indulgere: sed rationi & negocijs, & praesentibus temporibus obsequi. Nam illa subito interciderent: haec permanere, & diuturniora esse. Quorum iste nihil cogitans, occulta reipublicae uitia profert, ut cogatur eadem negocia, & rata habere, & irrita face re. At ideo fortassis quod in omnes perpetuo studet conuicia dicere, & quiritate, & orationes interrumpit: nunc eum conseruari conuenit? At ita me Minerua amet, quae nunc pro concione sunt, dedecori sunt reipublicae,

*Ab exemplo Aristogitonis.**Exaggeratio a causa distimili.**Simulatio.**Ab exemplo ipsorum iudicum.**A moribus Aristogitonis.**Instigator iratorum.**Malicia.*

& propter istorum pro suggesto temeritatem & desperationem, ignominiosum habetur iam à bonis uiris è uestro numero, uersari in republica. Quod si nunc alicui uestrum ista uoluptati sunt: non deerit copia eorum qui talia faciunt. Nam etiam nunc ijs refertum est suggestum. Neque enim difficile est reprehendere consilia, sed suadere aliquid, & persuadere uobis. ut ea quæ oportet decernatis. Ad hæc nisi prius etiam ijsdem hisce uerbis utens, uos decepisset, cum primum reus esset factus: ne sic quidem æquum esset contra receptas leges aliquid concedere. Neque enim, si quibusdam uiolare leges conceditur: postulandum est, ut ex præscripto legum alij se gerant. sed tamen minus absurdum fuisset, ei fidem habere, & gratificari, & tali aliqua in re conuiuere. Quia uero tunc eo absoluto propter spem emendationis: paulo post eundem istum, & dicentem & agentem ea quæ non essent è republica, denuò puniuitis: quæ uobis idonea, si nunc decipiemini, relinquetur excusatio: cum enim testimonia rerum adsint, quid uerbis est opus? Quæ autem ipsi apud animos uestros nondum satis comperta habetis, de ijs fortasse ex uerbis iudiciū est faciendum. Demiror autem eos, qui ita sentiunt, priuatas opes, ijs quos superiori tempore bonos uiros fuisse cognouerunt, esse credendas: Reipublicæ cōmunes, ijs quorum improbitas, nec ab ipsis negatur, & palam deprehensa est, cōmittendas. Canem quidem ouili degenerem & ignauum custodiendo nemo præfecerit: reipublicæ autem gubernatoribus plerique dicunt, quoslibet esse præficiendos custodes, qui cum delinquentes, se deferre simulent: ipsi uel in primis custodiendi essent. Quæ, si sapietis, cogitantes, eos qui se ista ratione uestri amatores esse profitentur, ualere iubebitis: ipsique omni modo cauebitis, ne cui licentiã detis legum uiolandarum, præsertim cum uulgares etiam homines populi suscipere causam & dicendo, & decernendo non recusent. Nihil enim fieri queat absurdius, quàm cum maiores uestri pro defensione legum oppetere mortem non dubitarint: uos, nec punire uiolatores earum instituere: cum Soloni auctori legum æream in foro statuam decreueritis, ipsas leges adeò manifestè negligere, propter quas eitam eximium honorem habuistis. An uero est rationi consentaneum, cum in ferendis legibus, improbis irascamini: in manifesto crimine deprehensos, indemnes dimittere? cū legislator homo unicus, propter uos omnium odia susceperit improborum, uos nec propter uosmetipsos, in cōmuni concilio declarare uestrum odium improborum, sed unius hominis succumbere improbitati: cum capite sanxeritis, ne quis legem cōmentitiam adducat: conuiuere, ut uerè leges in commenticiarum numero habeantur: Sic aut acutissimè perspicietis, receptis parere legibus, quantum bonum sit, & in despectu & neglectuearum quantum insit malum: si legum comoditates seorsim, et quæ ex uiolatione legum mala oriantur, ob oculos posita intueamini. Reperietis enim uiolationem legum, infania & intemperantia & auaritia esse referendam: leges prudentiæ & modestiæ et iustitiæ fungi officij, idque minimè dubium. Eas enim urbes maximè florere uidemus, in quibus legumlatores optimi extiterunt. Nam ut quæ in corporibus oriuntur infirmitates, medicorum inuentis curantur: sic animorum immanitas, legumlatorum prudentia

III Insanabilis.

Sententia: ut in priuatis, sic etiam publicis negocijs, optimos uiros esse præficiendos. Dissimile.

Adhortatio.

Ab exemplo. A maiori.

Ab absurdo.

Legum obseruatio boni, uolatio mali quæ eam habeat.

Similitudo.

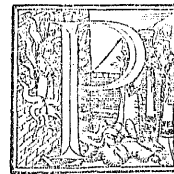
dentia exterminatur. Ac in uniuersum nihil honestum, nihil expetendum esse inueniemus, quod à lege sit alienum. Nam uniuersum etiã mundum, & numina, & quæ uocantur anni tempora, lege & ordine, si ijs quæ cernuntur adhibenda fides est, gubernari apparet. Excitatis igitur animis uestris, Athenienses, opem ferre legibus, cōdemnate eos qui religionem deorum immortalium uiolare instituunt. Quæ si facietis, & officio fungemini, & rectissime pronuntiabitur.

ARGUMENTVM ORATIONIS CONTRA Theocrinem.

Hanc orationem nescio qua ratione in priuatas plerique referunt, cum manifestè sit publica, quod ex ipso argumento perspicitur. Mercatores, aut nauicularios Athenienses, qui alio quopiam quam Athenas frumentum uexerant, licebat deferre. Lex autem erat, si quis aliquem detulisset, nec actionem persequeretur, aut persequeretur, quantum suffragiorum partem non tulisset, ut mille drachmas æratio solueret: quas qui non soluisent, ijs conciones habere non liceret. Tertia item lex erat, si quis aliquem per iniuriã afferere in libertatem uideretur, ut semissem estimationis, æratio deberet. Epichares igitur Theocrinem defert, eum uerba in publico facere, quod ei per tres hæc leges non liceret. Miconem enim detulisse, ut alio frumentum uehentem, & præuicatum esse: & curatorem à tribulibus designatum, in rationibus referendis peculatus damnatum esse eius pecuniæ, quæ decem heroum sacra esset tertio, Theocrinis patrem in libertatem afferuisse per iniuriam Cephisodori ancillam, & quingentis drachmis eam ob rem multatam. Harum igitur rerum delatio hic agitur, & causa manifestè publica est. Ipsam autem orationem Dinarchi esse plerique putant, quanquam Demosthenicis haud absimilem.

DEMOSTHENIS DELATIO CONTRA

THEOCRINEM, HIERONYMO Vuolsio interprete.

ATRE nostro, Iudices, per Theocrinem istum calamitate affecto apud ciuitatē, & decem talentis multato, eaque multa conduplicata, ita ut nullam salutis spem reliquam habeamus: existimaui, eius uestro præsidio ulciscēdi gratia, nec ætatis, nec cuiuspiã alterius rei ratione habita, istum apud uos esse deferendum. Pater enim, Iudices, cuius auctoritate omnia facio, apud omnes familiares quiritabat, si ego prætermissa occasione hac, qua dum pater adhuc in uiuis est, inimicum ulcisci possem, excusatione imperitiæ atque ætatis, & se fortunis omnibus spoliatum non curarem: & Theocrinem contra leges accusantem, & multos ciuicum, quod ei facere non liceret calumniantem, non reprimerem. Vos igitur omnes, Athenienses, oro & obtestor, ut me benignè audiatis. Primum, quod et patrem defendens, & patris auctoritati parens, in hoc iudiciū uenio: deinde, quod & adolescens sum, & rerum imperitus. Quamobrem actum præclare mecum putabo, si beneuolentia uestra iuuante, facinora istius potero demonstrare. Præter hæc ob illud etiã, o Iudices, quod proditus sum (uera enim apud uos dicentur) ab hominibus, qui, cum ob inimicitias, quas cū isto exercebant, fidem apud nos inuenissent, auditaque re, subscriptionem & strenuam operam promississent, me nunc destituunt, & cum isto, in meo discrimine in gratiam redierunt. Quare nemo est qui mihi uel patrocine: nisi me fortè necessariorum aliquis adiuuerit. Ac multis quidem iste delationibus, obnoxius fuit, omnesque leges, quæ ea de re cauent, uiolauit. Recentissimum autem eius facinorum nauigij

Conclusio.

Se patris impulsu Theocrinis ultum ire iniurias.

Beneuolentiã petit.

Destitutus ab amicis.

Accusatio.

nauijū indicationē esse reperimus. Quapropter hæc in delatione perſcripta mihi pater dedit. Ac primū lex uobis recitabit illa de indicatib. & præuaricantib. & contra leges cū aduerſarijs tranſigentib. Hinc enim auſpiciam eſſe mihi orationē cenſeo. Deinde indicatio ipſa, qua iſte Miconi negociū faceſcit. Recita. LEX. INDICATIO. Lex hæc, Iudices, inſtituentib. aut publicè accuſare, aut indicare, aut quippiam aliud eorum facere quæ in lege ſcripta ſunt, perſpicuè denunciare, quibus cōditionibus horum ſingula faciendā ſint. Hæ autem ſunt, ut ex ipſa lege audiuiſtis: Si quis actionem perſecutus, quintam ſuffragiorum partem non tulerit, ut mille drachmas ſoluat: Quod ſi non perſequatur, o Theocrine, bis totidem: ut neq; calumniatorem agat quiſquā, neq; impunitate propoſita, præuaricetur aut condonet publicā negociā. Affirmo igitur hac delatione teneri Theocrinem, quod Miconē Chollidem indicarit, nec ſit perſecutus, ſed accepta pecuniā negocium uendiderit. & hoc apertè demonſtrabo, ut ego arbitror. Quamquam enim Theocrines, o Iudices, ſuūq; gregales, nihil non fecerunt, appellandis teſtibus, eis partim minitantes, partim pollicentes ne teſtimonium dicant: tamē ſi uos pro officio me adiuueritis, eoſq; iuſſeritis, ac potius adigente me uos unā adegeritis aut teſtari aut eiurare, neq; cauillari eos ſiueritis, uerum inuenierit. Recita igitur primū indicationem. Deinde teſtimonia. INDICATIO. Hanc indicationem exhibuit iſte, Iudices, Miconemq; prouocauit, eamq; ſcriba mercatuſcuratorum Euthyphemus accepit, diūq; ante concilium indicatio iacuit, quoad iſte accepta pecuniā miſſam eam fecit: recenſentibus prætoribus, & uocantibus eum ad quaſtionem. Hæc ut à me uerè dici conſtet, primū uocā qui magiſtratum ſcriba tum fuit, Euthyphemum. TESTIMONIUM. Recita etiam eorum, qui propoſitam eam uiderunt, teſtimonium. Recita. TESTIMONIUM. Voca etiam mercatuſcuratores, ipſumq; Miconem, cuius indicauit nauigium, & teſtimonia lege. TESTIMONIA. Theocrinē igitur indicaffe Miconis nauigium, Iudices, & indicationē diū fuiſſe propoſitam, & accerſitum ad quaſtionem non paruiffe, neq; acceſſiſſe: eos teſtari audiuiſtis, quos id in primis habere compertum conuenit. Eum uerò non modò mille drachmas debere, ſed & in carcerē abducendū, & reliquis pœnis afficiendum eſſe, quas hæc lex mercatores & nauicularios calumniatibus comminatur, ex ipſa lege facile cognoscetis. Cum enim uellet legiſlator, neq; delinquentes mercatores indemnes eſſe, neq; infontes uexari: in uniuerſum uetuit hoc hominum genus indicari, ni quis ipſe ſibi conſidat, ſe offenſurum apud uos facta eſſe ea quæ indicat. Quod ſi quis calumniatorum ſecus fecerit, licere eos deferri, & in carcerem abduci. Sed ipſam potius legem recita, quæ id multò euidentius quàm ego, docebit. LEX. Auditis, Iudices, leges quid calumniatorem luere iubeat. Quare ſi quid eorū, quæ in indicatione Miconem feciſſe ſcripſit Theocrines, fecit: præuaricatus eſt, remq; cum eo tranſegit: uobis omnibus facit iniuriā, meritoq; mille drachmis mulctatur. Sin eò, quod decebat nauigante (utrum enim iſte uolet, largiar) indicat & prouocat, & calumniatur nauicularios: legem non eam ſolum quæ prius, ſed hanc etiā quæ modò recitata eſt, uiolauit, & ſuo ipſe teſtimonio

I. Theocrines
præuaricatus.

Teſtim cor-
ruptela.

Dilemma,
Theocrinem
aut calumnia-
tum eſſe, aut
præuaricatum.

teſtimonio confirmauit, ſe ſani quicquā nec agere, nec dicere. Quis enim cauſæ bonitate fretus, pecuniæ partē ex lege accipere nolit, ac re tranſacta paruum lucellum malit? præſertim legibus eam ob rem pœnas daturus: cum liceret, quod modò dicebam, ſemiſſem indicatarum rerum accipere. Nemo, nemo inquam, Iudices, qui ſe calumniatorem non agere cōpertum haberet. Dū igitur hæc leges ſunt, quas iſte, uiolatarū legum alios reos agere ſolitus, uiolauit. Reſtat & tertia, quæ æquè iubet, & ærarios à quouis ciuium deferri, & ſi quis Mineruæ debeat, aut cæterorum deorum, aut heroum alicui: debere iſte comperietur, & nō ſoluiſſe ſeptingentas drachmas, quas in referendis rationibus debuit ſuæ tribus heroi. Age hanc ipſam legis partem recita. LEX. Deſine. Audis hæc quid dicat? Si heroum alicui. Recita etiam tribulium teſtimoniū. TESTIMONIUM. Quis iſtum ſperet, Iudices, paucos homines curaturum, aut eos qui maximam æratis partem nauigando, ut Micon, cōſumūt: qui tribules præſentes nec metuit, nec reueritus eſt, tum re ipſorū publica ita tractata, ut peculatus eum condemnarint: tum damnatus, & probè gnarus, legum interdicto ſe ab accuſando remoueri, donec mulctam ſoluerit, uim facit, atq; exiſtimat cæteros ærarios omni munere publico depelli oportere, ſe uerò ſuperiorem eſſe legibus: Dicet, auum, non ſe eſſe in tabulam relatum, & de hoc multa uerba faciet, illum eſſe. Ego uerò uter ſit, certò confirmare non poſſum. Sed ut ita ſit, ut iſte dicit: multò iuſtius à uobis cōdemnabitur, ſi res ita ſe habet. Nam ſi ærarius eius auus cum eſſet olim, & lex iubeat, illius quæ fuere ad iſtum hæreditario iure uenire, cum ei nec olim accuſare liceret, accuſarit, propterea q; ſe abſoluendū putet, quod à tertio inde generis gradu ſit improbus: nihil æqui dicit, o Iudices. Ipſum autem Theocrinem cōſiteri eam durare mulctam, & tum pro ſe, tum pro fratre ſpōndiſſe tribulibus, nec ſerua- ta iuriſiurandi religione, ac ſine infamia delationem hanc poſſe abſolui: decretum profer, quod in Scironidæ ſententiam factum eſt inter tribules. DECRETUM. Acceſſit autē iſte Theocrines, & ſe debere ſaluſſus eſt, & ſoluturum coram tribulibus recepit, poſtquam nos accedere animaduertit, & exempla eorū, quæ in tabulam relata erant, petiuros. DECRETUM. Multo magis igitur, Athenieſes, Leontidas laudaueritis, qui Theocrinem ſeptem minas reddere coegerunt, quàm iſtum. Iam quarta etiam lex eſt (ſa- teor eū me plurima facinora perueſtigaffe) qua Theocrines iſte quingentas drachmas debet, à patre ſuo non redditas, quibus damnatus eſt, Cephifodori famula in libertatē aſſerta: ſed interceſſione & tractatione cum Cteſicle orationum ſcriptore, qui ab aduerſa parte ſtabat, curatū eſt ut, multa neq; ſolueretur, neq; in arcem referretur: quam Theocrines nunc opinor nihilominus ex lege debet. Non enim ſi Cteſicles inquilinus iſte con- ceſſerit improbus improbo, ne tradatur exactoribus iſis qui lege ſit damnatus: propterea ciuitas fraudada eſt mulctis à legibus irrogatis: ſed decet aduerſarios, in priuatis cōtractibus ſuo arbitratu inter ſe tranſigere: in publicis uerò negocijs ita ut leges iuſſerint. Ac legem mihi recita, quæ iubet ſemiſſem æſtimationis debere ærario publico, eū qui per iniuriā aſſerere in libertatē uideat: & Cephifodori teſtimoniū. LEX. TESTIMONIUM.

I Theocrines
accuſaſſe
cum eſſet æra-
rius.

A maiori.

Inuerſio. Si
auus Theocrines
deberet,
eū multo ma-
gis eſſe dam-
nandum.

III Quin-
gentæ drach-
mæ nō ſolutæ.

De ſuo ſit
quiſq; libera-
lis, non de pu-
blico.

Effugia reorū
negligenda.

Non ignoscen-
dum leges de
industria uio-
lanti.

Conclusio, re-
petitione argu-
mentorū con-
stans.

Insectatio mo-
rum Theocri-
nis.
Fratri magi-
stratus.

Illam etiam legem recita, quæ ab ea die debere iubet, qua sit damnatus: siue
in scripta mulcta sit, siue non. LEX. Quo igitur alio pacto Iudices, æquo
accusatori ostendendum est, Theocrinem istum recte esse delatū, & non
propter mille drachmas duntaxat, propter quas delatus est, teneri delatio-
ne, sed multis etiam alijs multis. Equidem alio nullo puto. Neq; enim ex-
pectandum profectō est, ut ipse Theocrines arario uestro se debere fatea-
tur, utq; iurē delatum sese dicat. Imō contrarium fore, ut quiduis dicat po-
tius, ut quasuis criminationes proferat, se factionibus opprimi, se propter
legum defensionem exagitari. Nam qui causam ipsam tueri nequeunt, hoc
reliquū habent, ut effugia, ut causas quærent, quæ erepta ipsius causæ re-
cordatione, in ijs uos detineāt, quæ ad ipsam causam nihil attinēt. Ego uerō
Iudices, si in lectis legibus scriptū uiderem: illa quæ de calumniatoribus san-
cita sunt, ita demū rata habēda, si Theocrines delatus, neq; Thucydidem,
neq; Demosthenem, neq; aliū quempiā uersantem in republica uirū incu-
saret, quicquid uissem. Nunc excusationum illarū nullam uel momenti habere
uideo quicquā, uel esse nouam: ut tanquā inaudita auscultationem mereat-
ur, sed singulas à reis sexcenties inculcatas. Atq; etiam è senioribus audio,
Iudices, uiolatori legum nihil in uniuersum cuiquā esse uenire tribuendū.
Sin quippiam fortē sit, non continenter improbis, propter sordidum que-
stum leges aspernantibus (neq; enim fas est) sed illis qui ex imperitia rerū
scriptas alicubi leges inuiti neglexerint. Quorum istum esse Theocrinem,
nemo dixerit: contraq; in legum omnium cognitione uersatissimū. Quare
cauendus est, neq; uel ad mea, uel eius uerba respiciendum. Neq; enim æ-
quum est, ut qui pro legum defensione ad sunt, prolixis fabulis & crimina-
tionibus præbeāt aures, sed ijs quæ facile omnes assequamini. Quare per-
spicuis uerbis sic eum interrogate, ut omnibus ciuibus hanc delationē ita
uti leges postulāt, iudicasse uideamini. Quid ais Theocrine, uosq; omnes
ijsdem constricti criminibus? Num postulatis, ut nos iurati secundum le-
ges pronunciare, propter uestrā eloquentiam contra eandē decernamus?
Nobis, Iudices, & Micon testimonium dixit, quem Theocrines iste indica-
tum, non est persecutus, istumq; coarguit: & scriba fatetur, se ab isto indi-
cationem accepisse: & recitatum paulo antē testimoniū, istum conuicit: &
fori etiā curatores, agrē illi quidē, sed tamen eadem quæ hi testificati sunt:
& qui indicationem propositam uiderunt, quicq; ad prætores accesserunt,
tale testimoniū dicunt, quale paulo antē audiuitis. Quid igitur fieri queat
iniquius, Iudices, quā si istum absolueretis? Nec enim profectō propter
mores rei, uitamq; antea, falsa esse iam lecta testimonia putabitis. Nam
talem esse Theocrinē è moribus multo magis, quā ex his quæ dicta sunt,
elucet. Quid enim prætermisit iste, quod homo improbus, et calumniator
facere possit? An nō propter istius improbitatem, frater eius, cum Sexuir
esset, cumq; istius consilij ueretur, talis apud uos homo uisus est, ut non
ipse solum repulsam tulerit, sed & uniuersum magistratum in eandem ca-
lamitatem coniecerit? Qui nisi orassent, & supplicassent, ac dixissent, Theo-
crinem non amplius accedere ad magistratū, uosq; coronas eis restituisse-
tis: collegæ eius summa ignominia essent affecti. Neq; uerō testimonijs est

opus

opus apud uos. Scitis enim omnes, Sexuiros, qui Lycisco prætorē fuerūt,
propter istum fuisse improbatos. Quibus in memoriā reuocatis, eundem
istum esse nunc qui tum fuit, existimare debetis. Deinde nō diu post repul-
sam, fratre eius uiolenta morte perempto, iste ita se erga illum gessit, ut &
eos qui eandem fecerant, quæsierit: & compertos, accepta pecuniā dimise-
rit. Ac magistratum quidem quo ille fungens (sacrificus autem fuerat) oc-
cubuit, contra leges iste gessit, neq; sortitione facta, neq; sub sortitione. Illi-
us uerō casum hactenus indignē tulit, ut passim quiriraretur, sedq; Demo-
charem apud Areopagum delaturum profiteretur, donec cum ijs, quibus
ea cædes crimini dabatur, transegisset. Bonus ne uir est, & alienus ab auri-
tia? Nec ipse dicere queat. Nec em̄ ei tam multis esse opus oportere dicūt,
qui iuste & moderatē rempublicā sit gesturus: sed ea omnia posse contem-
nere, propter quæ largitiones in semetipsos infumāt. Ac quæ de fratre suo
egit, hæc sunt. Quæ uerō postquam ad rempublicam accessit, administra-
rit (proximē enim & secundū domesticos uos à se diligere dicet) audire est
operæ precium. Auspicabor autem ab ijs quæ in nos admisit. Patrem accu-
sans, Iudices, cum uiolatarum legum reum eum faceret: infidias puero, de
quo decretum scriptum erat, fieri dicebat, in quo pater uictū Charidemo
Istomachi filio decreuerat, asserens, si in paternas aedes redisset puer, omnes
opes quas Æschylus, à quo erat adoptatus, ei dederat, amissurū: idq; falsū.
Nemini enim unquam adoptato, Iudices, id accidit: & horum omnium au-
torem Polyeuctū extitisse dicebat, qui pueri matrem haberet in matrimo-
nio, atq; ipse pueri opes concupisceret. Irati autem Iudices ob ea dicta, &
opinati, ipsum decretum & præmium secundum leges esse, re uera autem
puerum pecuniā fraudatum iri: patrem decem talentis mulctarunt, ut qui
cum Polyeucto hæc moliretur: isti, ut pueri defensori crediderunt. Ac que
in iudicio acciderunt, hæc & huiusmodi fuerunt. Ut autem bonus iste uir
homeri iratos esse animaduertit, & sibi, ut non omnino nefario fidem ha-
beret: accersito Polyeucto diem apud prætorē dicit malæ tractationis, pri-
mamq; sortitionem dat Mnesarchidæ assessori, acceptis autem à Polyeu-
cto trecentis drachmis, & atrocibus illis criminibus paruo aere uenditis,
ob quæ patrē decem talentis mulctarat, destitit, actionemq; pupillo pro-
dito, sustulit. Age uoca mihi horum testes. TESTES. Quod si diues
fuisset pater, & o Iudices, ei mille drachmas numerare potuisset: omnino
crimine uiolatarum legum fuisset liberatus. Tantum enim iste ab eo postu-
labat. Age uoca mihi Philippidē Pæaniensem, ad quem dixit hæc Theo-
crines iste, & cæteros qui sciunt hæc ab hoc esse dicta. TESTES. Theo-
crinem igitur, Iudices, si quis ei mille drachmas dedisset, accusationem pa-
tris fuisse aboliturum: omnes uos credituros, etsi nemo testificetur, arbi-
tror. Eundem autem multos alios arcessisse, & actione instituta præuari-
catum esse, paruaq; accepta mercede, recessisse: eos qui ei dederunt, ipsos
uocabo: ne credatis ei, se obseruare legum uiolatores, gloriari: & uiolata-
rum legū sublati actionibus, corrumpere libertatem dicentanti. Hæc enim q
omnia uendunt, dicere solent. Voca mihi Aristomachū Critodemi filium
Alopoëcensem: is em̄ dedit. Vel potius in eius aedibus datæ sunt isti incor-

Fratri cædes.

Frugalem ma-
gistratum esse
debet.Acta publica
Theocrinis.
Accusatoris
pater damna-
tus.Præuariatio-
nes & sordes
in calumnia-
di studio.

Iii 2 ruptæ

ruptæ fidei uiro duæ minæ cum dimidia, pro decreto quod Automedon in gratiâ Tenediorū fecit. TESTIMONIA. Recita etiâ cæterorū eiusdem generis ordine testimonia, & cum Hyperidis, tum Demosthenis. Insignis enim est auaritiæ, à quibus nemo accipere dignetur, istum libentissimè accipere, uendentem accusationes. TESTIMONIA. Iste igitur statim dicet, propterea se esse delatum, ut ab ea desistat actione, quam & contra Demosthenem, & Thucydidem instituerit. Callidus enim est mentiendi, & nugarū artifex. Nos uerò, Iudices, & hoc considerauius, uobisq; demonstrabimus, nihil capere detrimenti rempublicam, siue, ita me amet Iupiter, ratum habeatur decretum Thucydidis, siue irritum. Quanquam autem huiusmodi defensiones apud eos qui se pronunciaturos iurarunt secundū leges, proferri iniustū est; tamen ex ipsa statim accusatione cognoscetis, ad eludendam hanc delationem, accusationem illam pertinere. Recita accusationes has. DECRETVM. ACCVSATIONES. Hæc decreta, Iudices, seu rata habeantur, seu damnentur (nam mea quidem id nihil interest) quid ciuitas aut lucri facit, aut damni? Etenim quidem nihil arbitror. Tenedios enim aiunt nihil curare nostram ciuitatem, idq; per Theocrinem istum esse factum. Calumnijs enim per Theocrinem appetiti illis temporibus, quibus eorum alij Philippo, alij Atheniensibus studebant; & audientes iniquæ rogationis postulari decretum, quod Charinus ante decretū de tributo, Thucydide autore factū accusarat, nec ullum esse rerum exitum: sed cōcedere populum, ut Tenedij tantum tributū penderent, quantum Chareti duci promississent, istum autem impurum hominem pollicitum Charino proditori suam operam: id quod è præsentibus malis fuit minimum, elegerunt. Quid uerò probabile fuit, eos nostratibus moueri decretis, quibus optabilius fuit præsidia recipere, & Barbaris parere, uestra societate relicta? Sed istius ferre improbitatē soli uos, opinor, potestis, alius nemo Græcorum. Non conuenire autem uel propter eas quæ recitatae sunt accusationes, uel ullam aliam ob causam uiolatis delationum legibus, absolui Theocrinem: ex his etiam quæ dicta sunt, fermè perspicitur. Ego uerò causas istorum, o Iudices, & accusationes, & simulatas istas similitates, non latere uos existimo. Neque enim rarò uidistis eos in foro & rostris, præ se ferre inimicitias: priuatim autem colludere, partiriq; largitiones: atque aliquando conuiciari inter se, & extremis probris afficere: paulo post collegas eosdem esse in undecimuiratu, & sacra habere communia. Neque horum fortasse quicquam est miratu dignum. Nam & natura sunt improbi, & tales uelitationes uident à uobis approbari. Quare quid uetat, quo minus his artibus decipere uos instituant? Denique decere uos opinor, Iudices, illud spectare, si æqua dicam & consentanea legibus ipsa de re, ut opitulemini: neq; intueamini, an is qui accuset, non sit Demosthenes, sed adolescentulus: neque plus tribuatis autoritatis legibus, si quis eas ipsas uerbis exornatas uobis exhibeat, quam si qui quomodocunq; explicent, sed parē atque eandem. Tantoq; magis imperiti & adolescentes adiuuandi sunt, quanto minus uos deceperint. Nam contrariū esse factum, & non istum, sed me factio nibus pressum, & à quibusdam, pollicitis, se à mea parte staturos, propter istorum conspirationes esse proditū, non istum, perspicuū uobis erit. Vocet præco

Refutatio.
Non propter
eludendas ac-
cusationes, de-
latū esse Theo-
crinem.

Tenedij.

Oratorum si-
mulatae simi-
litates.

* Lectio ua-
riat.

Lex, non elo-
quentia spe-
ctanda.
Vide ut De-
mosthenes
Demosthe-
nem accuset.

præco hic Demosthenem: non ascendet. Eius autem rei causa est non hæc, quod à quibusdā adductus, istum detuli: sed quod iste, & is qui modò uocabat, inter se transegerunt. Quod ut uerum esse cōstet, dicere testimoniū cogam, & Clinomachum qui eos conciliauit, & Ebulidem qui in Cynofarge interfuit. Neq; uerò signum uobis hoc minus, sed maius proferam, unde constet hoc esse uerum, quo audito mihi omnes assentiemini. Theocrines iste qui uiolatarum legum accusat impurū illum, ut quamprimum dicet, & præsentium ei malorum autorē: palam ei remisit id crimen, quod decem talentis æstimarat. Qui? nihil id quidem noui, sed idem facit quod alij quidam istius similes egerunt. Nam Demosthenem pronunciatæ actio ne iurauit quidā ægrotare: cum is ambularet, atq; Aeschini cōuiciaretur. Eum uerò inimicum iste missum fecit, & neq; tunc iurandū dedit, neq; deinceps ei denunciauit. Nonne euidenter isti fucum uobis faciunt, qui eos ut inter se inimicos audiat? Recita testimonia. TESTIMONIA. Proinde iustum est, Iudices, ut neque uos eos audire uelit, qui se Theocrini ex odio Demosthenis patrocinari profitentur: sed iubete, siquidē re uera inimici sint, ut eum illi accusent, neq; contraria legibus scribere patiantur. Sunt autem & ipsi eloquentes, & plus apud uos habēt autoritatis, sed non facient hoc. Quamobrem? Quia se dicent inimicos esse, cum non sint inimi ci, sed istorum inimicitias uos mihi certius exposueritis, quam ego uobis. Libens autem coram uobis Theocrinem percontari uelim, si mihi æqui aliquid responderet: quid nam faceret (quando id suum munus esse dicit, ut contraria legibus decernentes coherceat) si quis apud omnes ciues oratione habita & probata decerneret: licere ignominiosis & ærarijs accusare, indicare, deferre, ea deniq; agere quæ nūc leges eis interdicit: nunquid decreti autorem uiolatarum legum accusaret, nec ne? Nam si dicat, se non esse accusaturum, est ne habenda ei fides, se scribentes contraria legibus obseruare iactitanti? Sin accusaret, quid iniquius, quam alio autore intercedere, ne id decretum, quo ea potestas detur omnibus, ratum fieret: & accusatione instituta, perspicuè ascribere rem esse legibus interdictam: nunc istum ipsum cum id neq; populo persuaserit, neq; rem publicè consulendā proposuerit, accusare, legibus id ipsum uetantibus? Statim autē dicet, inique secum agi, si hæc sibi facere non liceat, legumq; seueritatem quibus futurus sit obnoxius, si damnetur, commemorabit. Leges autem non curabit, sed tantam sibi dari à uobis licentiam postulabit, quantam nec postulare quicquam fuit ausus. Nam quod ad delationem attinet, neque Theocrinem, neque defensorum eius ullum, quicquam æqui allaturum, ferè omnes uos scire existimo. Fore autem arbitror, ut dicere instituant, nec licere deferri quenquam eorum quorum nomina in arcem non sint relata: neque conuenire ut debere putentur, quorum nomina nemo tradiderit exactoribus, quasi uerò uos legem ignoretis, quæ debere ab ea die iubet, à qua damnatus sit, siue legem, siue decretum uiolarit? aut non omnibus notum sit, multis modis debere ærario, & eos qui legibus parere uelint, sol uere? id quod ex ipsa lege perspicitur. Age denuò mihi cape legem hanc. LEX. Audis ne, tu impura bellua, à qua die debuerit, aut lege uiolarit?

Δι' αλλήλων in
Theocrinis
accusationes.

Refutatio. Etsi
Theocrinis no-
men in arcem
non sit relatu,
nihilominus ta-
men eum esse
ærarium.

Leſtio ſuſpe
ctam græco,
æ γροφεία
δίνου.

Sed eos illam quoq; legem ostensuros esse uobis audio, quæ delere iubet
inſcriptos, ſi multa ſoluta fuerit: & interrogaturos * quomodo multa eorū
qui non inſcripti ſint, deleri poſſit: Quasi uero ea non de inſcriptis lata ſit:
de non inſcriptis & debentibus autem lex illa, quæ iubet ex ea die debere,
a qua multatus ſit, legem uel aut decretum uiolari: Quid igitur non ne-
glectæ ſcripturæ, inquit, me accuſas, debentem & non inſcriptum? Quia
lex non in debentes, & non inſcriptos neglectæ ſcripturæ dat actionē, ſed
in eos, qui inſcripti, & non ſoluta reipublicæ multa, delati fuerint. Cape le-
gem, ac recita. LEX. Auditis legem, Iudices, aperte dicere, ſi quis arario
debentium, non ſoluto reipublicæ debito deleatur, dari in eum actionem
expunctionis apud Sexuiros, non in debentem & non inſcriptum: ſed de-
ferri eum, & alijs poenis multari iubere: Sed quid tu me omnes ulciſcēdi
inimicos uias edoces, ac non potius eam rationem qua es adductus in iudi-
cium, refutaſ? Moerocles certē qui decretū in eos fecit, qui mercatores in-
iuria afficiant, & nō modō uobis, ſed ſocijs etiam perſuaſit, ineundā eſſe ra-
tionem, qua facinoroſis reſiſtatur: ſtatim aded contra decreta ſua defende-
re Theocrinē non erubeſcet, neq; ſuadere uobis dubitabit, tam aperte con-
uictum de iniuſtis mercatorū delationibus, ut abſoluatis, atq; impunē di-
mittatis: non aliter q̄ ſi propterea cenſuiſſet piratarū graſſationibus obſi-
ſtendum, ut nauigantes ē mari conſeruati, iſtis in portu pecuniam pende-
rent: aut mercatorum aliquid intereſſet, uitato Macro in Theocrinem in-
cidere. Ego uero quæ inter nauigandum accidunt, non uobis, ſed ducibus,
longarumq; nauium præſectis aſcribenda cenſeo. Quæ uero in Piræo, &
apud magiſtratus, uobis, qui hæc omnia in poteſtate habetis. Quare ma-
gis cauendi ſunt qui hic leges uiolant, q̄ qui foris decreta negligunt: ut ne
ipſi æquis ferre animis ea quæ ſiunt, et ſclerum horū eſſe cōſciū uideamini.
Nec enim cum à Melijs, o Moerocles, ex tuo decreto decem talēta ob rece-
ptos piratas exigamus: iſtum abſoluemus, qui & tuum decretum, & leges
quæ ciuium conſociationem tuentur, uiolauit: cum inſulariū iniurias pro-
hibeamus, qui ut iuſtitiam colant, claſſe miſſa cogendi ſunt: uos nefarios,
quibus hi in hoc cōfeſſū multā irrogare debent, abſoluēt: Minime uero,
ſi ſapitis. Recita columnam. COLUMNNA. Ac de legibus, ipſaq; re haud
ſcio plura dicere quorſum attineat. Satis em̄ uos ea cognoſſe cenſeo. Volo
autem æqua re pro me ipſo & patre a uobis orata deſcendere, neque uobis
faceſſere negociū. Ego Iudices, patri opitulandum eſſe ratus, idq; iuſtū exi-
ſtimans, nomen iſtius detuli, ut dixi initio. Non ignoramus, & uituperare
uolentibus ſuppeditura uerba, quibus ætatem meā calumniatur: & lauda-
turis, qui me prudenter facere putabunt, qui ulciſci paternū hoſtem inſti-
tuerim. Verūm hæc, ut fortuna tulieſſet, ſic apud auditores euenturā existi-
maui: mihi autem mandatum patris, iuſtum præſertim, eſſe exequendum.
Quando enim oſtenderem me ei opitulaturum? non cum uindicta legib.
concedit, & ego ſum particeps paternæ calamitatis: & ſolus pater eſt dere-
lictus. id quod modo accidit. Nam præter alia infortunia nobis & hoc Iu-
dices, euenit, ut cum omnes nos inſtigarint, noſtrā ſortem miſerati, & ini-
quæ nobiſcū eſſe actum dixerint, & iſtum delatione teneri aſſimarint: eo-
rum nemo

In Moeroclem
patronū Theo-
crinis.

Piratas euade-
re, incidere in
ſycophantas.

Excusatio ſuæ
accuſationis.

uolentibus

Solindo.

rum nemo uobis opitulari uelit, neque ſe uelle ſuſcipere inimicitias, palam
profiteant. Aded plus apud pleroſq; ualet metus, q̄ iuſtitia reſpectus. Cū
aut, Iudices, propter iſtū Theocrinē multæ nobis calamitates tēpore haud
exiguo datae ſint: nulla maior eſt ea quæ nunc accidit, q̄ facinora Theocri-
nis, legumq; uiolationes, pater qui & læſus eſt & demonſtrare poſſet, ſilen-
tio tegere neceſſe habet. leges em̄ ita præcipiūt: mihi uero, cuius facultas hi-
ſce omnib. impar eſt, uerba faciēda ſunt. Ac alijs adoleſcentib. patres ope-
ferūt, hic uero in me ſpem habet collocatā. Tali igitur certamine conſictan-
tes, uos precamur ut nobis opitulemini, & omnib. oſtēdatiſ, ſiue puer ſiue
quacunq; ætate quiſpiā ad uos confugerit, & ad leges, ei ueſtrā iuſtitia eſſe
præſidio. Honeſtū eſt etenim, Iudices, neq; uos neq; leges in oratorū, ſed
illos in ueſtra eſſe poteſtate, diſcrimenq; cōſtitui inter eos qui bene ei per-
ſpicuē, & inter eos qui æqua dicunt: Nam de ea re uos pronunciaturos, iu-
rati eſtis. Neque enim quiſquam uobis perſuadebit, propterea deſuturos
iſtius generis oratores, aut propterea peius actū iri cum republica. Contra
ego ē natu maioribus audio, tum floruiſſe maximē rempublicam, quum a
modetiſ & prudentibus uiris regeretur. Nunquid enim cōſiliarios iſtos
eſſe bonos inuenietis? At nihil populo dicūt: & illis qui populo cōſulant,
accuſandiſ, locupletantur. idq; admiratione dignū eſt, cum calumniando
uitam ſuſtentent, dicere eos, ſe nihil accipere ē publico, qui antequam ad
uos ſe contuliſſent, inopes: nūc ditati, nullam uobis gratiā habent, ſed paſ-
ſim dicunt, quā inconstans ſit populus, q̄ ingratus. perinde ac ſi uos
per eos ditemini, non ipſi per populum. Atq; iurē aded talia dicunt, cū ue-
ſtram ignauiam uideant, qui neminem, ut eorum merebatur improbitas,
punieritis. ſed aures eis præbeat, dicentibus: populi ſalutem pendere ab
accuſatoribus & calumniatoribus, quibus nō aliud genus eſt peſtilentius.
Quam enim ab iſtis præſtari reipublicæ utilitatem reperias? Delinquen-
tes iſti nimirum puniunt, & propter hos illi ſunt pauciores: Non utiq; Iu-
dices, ſed plures etiā. Nā qui facinus aliquod animis agitāt, gnari iſtis etiā
aliquid eſſe de præda impertiendū, neceſſariō plus alijs eripere inſtituunt,
ut non ſibi ſolum, ſed iſtis etiā ſumptus ſuppētant. Ac à cæteris quidem ma-
leſicis, qui obuijs nocent, res familiaris, cuſtodib. adhibitis, ſeruari poteſt.
Qui domi manet, noctu nihil mali patitur: alij ſola uigilantia malē cogitan-
tium inſidias uitare queunt. At quorſum abeas, ut ab iſtiusmodi calumnia
torum metu immunis degas? Nam quō in alijs iniurijs confugimus, ad le-
ges, ad iudicia, ad teſtes, ad conciliabula: hæc illis quaſtui ſunt, in hiſ uires
ſuas oſtentant, amicos exiſtimantes qui numerant: hoſtes, homines quie-
tos, & diuites. Recordamini igit Iudices, & improbitatiſ iſtorū, & maiorū
noſtrorum. Quorū Epichares auus meus Olympiæ pueros ſtadio uicit,
coronamq; reipublice retulit, & apud maiores ueſtros cum bona exiſtima-
tione diem ſuum obiit. Nos uero propter iſtum dijs inuiſum, hac ciuitate
fraudamur, pro qua Ariſtocrates Scellij filius, auunculus Epicharis aui
mei, cuius huic fratri meo nomen eſt inditū, multis & præclaris rebus ge-
ſtiſ, bellum noſtra urbe gerente cum Lacedæmonijs, euerſa Eetionea, in-
quam Critias cum cæteris tyranniſ, Lacedæmonios recepturus fuit, caſtel-
lum ē quo

Filius patris
deſenſor.

Non eloquen-
tia, ſed æqui-
tas ſpectanda.

Inſectatio ca-
lumniatorum.

Contra mor-
ſum calumnia-
toris, nihil re-
medij.

Merita maio-
rum.

lum è quo oppugnabamur diruit, populumq; restituit: nō talia, qualia hęc sunt pericula subiens, sed eius generis, in quibus & mortem oppetere preclarum est, & conatus eorum qui uobis insidiabantur, cōpescuit. Propter quem, si Theocring istī similes essemus, iure nos cōseruaretis: nedum, cum eo meliores simus, iustamq; causam habeamus. Neq; enim uos, his sæpe dicendis, obtundemus: sic enim iste nobiscū egit, ut quod & initiō dicebam, ne spes quidem ulla nobis sit reliqua, uel hospitibus concessę libertatis. Vt igitur si nihil aliud, uel hoc solatium habeamus, ut & istum coercitum uideamus, nos adiuuate. Miseremini eorū qui è nostra familia mortem pro republica oppetierunt. Cogite eum ad ipsam delationē respondere, & tales in eius causa uos præbete, iudices, qualis iste nostri fuit accusator: q̄ deceptis iudicibus, mediocre aliquam infligere multam patri noluit, me multum obtestato, & ante eius genua suppliciter prouoluto: sed tanquam pater rempublicā prodidisset, litem ei decem talentis æstimauit. Oramus igitur atq; obsecramus, ut iusta quæ sunt, decernatis. Heus tu, auxiliare nobis, si quid habes, & patrocinare. Ascende.

ARGUMENTVM ORATIONIS
contra Nearam.

Et hanc orationem non putant esse Demosthenis, quod & supina sit, & multis in locis uī nostri oratoris tenuior. Argumentum autem tale habet. Lege iubente, si uirō Atheniensī mulier peregrina nupsit, ut ea uendatur; ex hac lege Nearam aggreditur Theomnestus, eam in matrimonio esse Stephani dicens: cū ancilla Nicaretæ fuerit, & antea quæstum meretriciū exercuerit. Nunc esse Stephani matrem familias, qui ex ea liberos suscepit. Quæ Stephanus haud fatetur, atq; eā apud se concubinā, nō uxoris esse loco dicit. Fit igitur status orationis coniecturalis. Nam de re est quæstio, & neq; de proprietate, neq; de qualitate. Ac primam orationis partem Theomnestus recitat. Deinde patronū Apollodorū uocat, affinem suum, eum qui actionem instituit.

DEMOSTHENIS ORATIO IN

NEAERAM, HIERONYMO

Vuolfio interprete.

Se lacepsitum
iniurijs uenisse
ad accusandum.

MULTA fuere quæ me hortarentur, Athenienses, ad Nearam hoc iudicio accusandā, & uestris sententijs subijciendam. Nam & à Stephano magnis iniurijs affecti sumus, & in extrema discrimina per eū adducti, & affinis, & ego, & uxor mea. Quare in causa hac non à me lacepsitur, sed propter exigendam ultionem accusatur. Nam inimicitias iste ipse ultrō auspicatus est, nullo unquam à nobis uel dicto, uel facto læsus. Antequam autem ad rem ueniā, quid ab eo perpessi simus, ut mihi tanto plus uenię tribuatis ultionem expetenti, & ut in extrema pericula nos coniecerit, & patriæ & dignitatis amittendæ, uobis explicabo. Cum populus Atheniensis decreto fecisset Atheniensem Pasionem, & posteros eius, propter collata eius in rempublicam beneficia: pater quoq; meus populi donationem approbavit, & Apollodoro eius filio uxorem dedit, filiam suā, sororem meam, è qua liberos Apollodorus suscepit. Cum autem Apollodorus, & in sororē, & nos omnes benignus esset, nosq; reuera necessarios, & domesticos duceret, omniaq; inter nos essent cōmunia: & ego uxorem duxi,

Narratio de
Stephani in-
iurijs.
Ciuitas.

Affinitas.

duxī, Apollodori filiam, meam ex sorore neptem. Progressu temporis senatorem dignitatem fortitur Apollodorus. Approbatus igitur, legitimoq; iure iurando dato: cum tale tempus & bellū reipublicæ nostræ incidisset, in quo si uicissemus, maximis Græcorū nobis esse licebat, & citra controuersiam nostra recuperare, tū Philippū debellare: Sin opem ferre cessassemus, & socios deseruissemus propter inopiam pecuniæ dissipato exercitu, ut metuendum esset, ne & hos amitteremus, & à cæteris Græcis perfidiæ notaremur, & de reliquis, ut Lemno, ut Imbro, ut Scyro, ut Cherroneso, in periculum ueniremus: cumq; uos omnib; ciuib; educis, expeditionē & ad Olynthum, & in Eubceā instituissetis: scripsit decretū in senatu Apollodorus senator, & senatusconsultū ad populum retulit: ut suffragia ferret populus, placeret ne reliquā uectigalium pecuniam esse militarem, an theatralem? Nam & leges iuebant belli temporibus reliquias uectigalium esse militares: & penes populum esse oportere putabat, ut is de suis suo arbitratu statueret, & iuraret se optima sua futurū esse populo Atheniensī, ut uos omnes eo tempore testati estis. Latis enim suffragijs, nemo refragatus est, quo minus pecunia in stipendia militum conferret, atq; hodie etiā, si quādo mentio incidit, confitentur omnes, cum optima dixisset, iniquē cum eo esse actum. Illi igitur, qui iudices uerbis circumuenit, irascendum est, non circumuentis. Nam Stephanus iste id decretum uiolatarum legum reum fecit, & calumniandi gratia forum ingressus, falsis testibus productis, & extra causam multa declamans, decretum damnauit. Quod si ei perficere uisum esset, nō grauius ferremus, Sed cum litem æstimaturi, iudices, calculos sumerent, orantibus nobis, ut ueniam daret, noluit: sed quindecim talentis litem æstimauit, ut honoribus priuaret ipsum & liberos eius, & sororem meam, & nos uniuersos ad extremam inopiam redigeret, & penuriam omnium rerum. Nam res ei non omnino trium talentorum erat, ut tantam multam posset soluere. Sin multa extremo senatus conuentu non solueretur, duplicabatur multa, & Apollodorus inscribendus erat triginta talentorum debitor. Quo inscripto in publicas tabulas, res Apollodori familiaris inscribenda fuit ut publicata. ea autē diuendita, ad extremam inopiā redacti essemus, & ipse et liberi eius, & uxor, nos deniq; omnes. Altera præterea filia nuptū elocari haud potuisset. Quis enim ab ærario & egeno indotata accepisset? In tanta igitur mala nos, nunquam læsus à nobis, conijciebat. Iudicibus autem qui tum ius dixerunt, hoc quidem nomine, magnam habeo gratiam, quod eum tolli è medio non suerunt, sed litem talento æstimarūt, ut agrè posset soluere. Huic igitur iurē parem referre gratiam instituimus. Nec enim hac parte duntaxat nos euertere studuit, sed & è patria hunc eijcere uoluit. Impegit enim ei falsum crimen, eum debuisse ærario ab annis quinque & uiginti: profectumq; aliquando Aphidnas ad fugitiuum ibi quærendum, percussisse mulierem, quo ictu illa perierit: & aduocatis atque subornatis hominibus seruis, qui se Cyreneos esse dicerent, cædis ei diem dixit apud Palladium: causamq; egit Stephanus iste, iure iurando dato, occidisse suis manibus Apollodorum eam mulierem, exitium imprecatus sibi & generi, & familię, atque ob eam rem diris semetipsum deuouit, quæ neque facta fuit, neq; uisa ab eo, neque ex ullo mor-

Decretum.

Cōdemnatio.

Æstimatio
litis.

Crimen cædis

talium audita unquam. Deprehensus autem & in periurio & falso crimine intentato, cum etiam liqueret eum à Cephisophonte & Apollodoro mercede esse conductum, ut aut eijceret Apollodorum, aut honoribus priuaret, accepto argēto: paucis suffragijs latis è quingētis uiris, abijt periurus, atq; improbitatis opinionem lucrificet. Cogitate igit̃ ipsi, Iudices, & apud uestros animos reputate, quo in loco res meas futuras fuisse credendum sit, si quid Apollodoro eorum luere accidisset, quæ Stephanus in eum instruxerat, uel in priore, uel posteriore iudicio? quod in dedecus, quam uel in calamitatem non incidissem? Cum me igitur hortarentur omnes seorsim, meq; cōuenirent, ut ad ultionem iniuriarum eius conuerteremur, & ut hominem omnium ignauissimum incesserent, si tam arcta cum his necessitudine cōiunctus, pœnas non exigerem pro forore & affinis, & neptibus & uxore mea, neq; palam in deos impia, & in ciuitatē cōtumeliosa & legū cōtemptrice uestrarū, ad uos adducta, eiusq; scelerib; patefactis, eam uestræ potestati subijcerem, ut uestro arbitratu de ea statueretis. & quemadmodū me Stephanus iste meis necessarijs contra leges & decreta spoliauit, sic et ego progressus, apud uos ostenderem, istum in matrimonio habere peregrinā mulierem, contra legem: & alienigenas liberos tum ad tribules tum ad populares adducere, & despondere aliorum filias pro suis, & sacra deorum immortalium polluisse, & populi auctoritatem tollere, si quem facere uelit ciuem. Quis enim posthac ciuitatis adipiscendæ cupidus, à populo beneficium hoc magnis sumptibus magnoq; negotio impetrandum censeat: cum idem à Stephano & minoris emere, & conditio ne liceat nihilo esse deteriore? Quibus ego igit̃ iniurijs prior à Stephano la-

Cōclusio narrationis, et propositio per cōgeriem.

Petit Apollodorum aduocatum.

Propositio.

cessitus, actionem aduersus eum hanc instituerim, uobis exposui. Peregrinam autem esse Nearam istam, & Stephani istius esse matrem familias, & sæpe leges & instituta ciuitatis uiolasse: hæc uobis iam cognoscēda sunt. Petito igitur à uobis, Iudices, quæ peti æquum est, ut me & adolescentem, & dicendi imperitum, patronum huic causæ accersere iubeatis Apollodorum. Nam & natu maior est quam ego, & legum peritior, & ab isto Stephano læsus, & magnum his rebus omnibus studium impendit. Quare nec inuidiosum ei est, eum ulcisci à quo sit laesissus. Vos autem decet ipsa ueritate ex accusatione & defensione perfectè cognita: sic demum ferre sententiam pro dijs, pro legibus, pro iustitia, pro uobis ipsis. **ADUOCATIO.** Quibus affectus iniurijs, Athenienses, ab isto Stephano, accusaturus Nearam istam ascenderim, Theomnestus uobis exposuit. Peregrinam autem esse Nearam, & contra leges nupsisse Stephano, id uobis perspicuè demonstrabo. Ac primū lex uobis recitabitur, qua Theomnestus actionem hanc instituit, & causa hæc apud uos agitur. **LEX.** Sin hospes mulierem ciuem duxerit, quacuncq; tandem arte aut machinatione, quiuis Atheniensium, cui id licet, eum apud Sexuiros accuset. Qui si damnatus fuerit, uenundetur tum ipse, tum res eius familiaris: & triens sit damnati. Similiter si, & peregrina ciui cuiquam nupsit: pari ratione is etiam qui peregrinitatis damnatam habuerit in matrimonio, mille drachmis mulctetur. Ac legem quidem, Iudices, audiuisstis, quæ nec peregrinam

nam ciui nubere, neq; ciuē mulierē peregrino, neq; suscipere ex ea liberos arte ulla aut machinatione sinit. Quæ si quis uiolarit, actionē cōtra eos dedit apud Sexuiros, tam cōtra peregrinū q̃ cōtra peregrinā: q̃ si damnent, eos uenudari iubet. Iam peregrinā esse Nearā hęc, id uobis ab ipso primordio demonstrabo. Septē hæc puellas ab ipsa infantia emit Nicareta, Charisij Elei liberta, Hippie coqui eius uxor, gnara & perita perspiciedæ uenustæ paruulorū puerorū nature, & eos solerter educandi instituentiq; scia: ut quæ artem eam exerceat, atq; ex ea re uictum collegisset. Filiarū autem eas nomine compellauit, ut quam maximas ab earū consuetudinem, tanquam ingenuarū, appetentibus, mercedes exigeret. Postquam florem ætatis earum magno cum quæstu prostituuit: uno, ut ita dicam, fasce, corpora etiam earum, cum septem essent, uendidit: Antig, Stratole, Aristocle, Metanire, Philæ, Isthmiadis, & Neare istius. Quam igitur unusquisq; earum emerit, & ut ab ijs, qui eas à Nicareta emerant, libertate donatæ sint, progressu orationis, si audire uoletis, & aqua ego abunda uero, uobis explicabo. Nearam autem istam fuisse Nicaretæ, & corpore fecisse quæstum, morigeram omnibus cum ea congrédi precio dato uolentibus: hoc uobis denudō narrabo. Lyfias sophista Metaniræ amator, uoluit præter alias impensas, quas in eam conferebat, eam etiam initiare, existimans reliquos sumptus dominam eius percipere. Quæ uero in festum & Initia pro ea insumeret, ijs se ab ipsa muliere gratiam initurum. Precatus igitur est Nicaretam, ut ad initia ueniret, ac Metaniram secum adduceret, ut initiaret, ipseq; se illam initiaturū est pollicitus. Quas, cum uenissent, in suas ædes Lyfias non introduxit, ueritus cum uxorem quam habebat, Brachilli filiam, suam neptem, tum matrem suā natu grandem, & in iisdem ædibus habitantem. Sed ad Philostratum Coloneum, iuuenem adhuc & sibi amicum, deducit eas Lyfias, tam Metaniram quam Nicaretam. Comitabatur eas etiam Neæra ista, iam quidem uulgato corpore, sed iunior, & ætate adhuc immatura. Ut igitur uera me dicere appareat, & fuisse Nicaretæ Nearam constet, & secutam illam, & mercedem numeranti cuius sui fecisse copiam: harum rerum uobis ipsum Philostratum uoco testem. **TESTIMONIUM.** Philostratus Dionysij filius, Coloneus, testatur scire se Nearam esse Nicaretæ, cuius & Metanira fuerit, & ad se esse deductā, cum ad Initia huc uenissent, Corinthi degentes: apud se autē esse collocatas à Lyfia Cephali filio, amico suo & familiari. Rursus, Athenienses, deinde Simus Thessalus cum Neæra ista ad Magna Panathenæa aduenit, comitante eos etiam Nicareta. Cum autem diuenterentur ad Ctesippum Glauconidæ filium: & compotabat & concœnabat coram multis Neæra, ista, tanquā meretrix: & ut uera me dicere constet, horum uobis testes uoco. Age accersere mihi Euphiletum Simonis F. Æxonensem, & Aristomachum Critodemi F. Alopœcensem. **TESTES.** Euphiletus Simonis filius Æxonensis, Aristomachus Critodemi F. Alopœcensis, testantur scire se, Simum Thessalum profectum esse Athenas ad Panathenæa magna, & cum eo Nicaretam & Nearam, nunc ream tanquam meretricem: cum etiam alij multi adessent, & compotarēt apud Ctesippum. Post hæc igitur, cum Corinthi palam quæstum

Narratio de Neæra.

Lyfias.

Simus Thessalus.

Xenoclidēs.
Hipparchus.

occepisset, ac nobilitata esset, tum alij eius amore capti sunt, tum poeta Xenoclidēs, & Hipparchus histrio, eamq; conductam habuerunt. Ac me uera dicere, Xenoclidēs testimonio uobis ostendere non possum. Leges enim eum dicere testimoniū non sinunt, quod uobis Lacedæmonios defendentibus, Callistrato autore, tum refragatus illi defensionī pro rostris, mercatus frumenti quinquagesimā in pace; cumq; eū habito senatu precīū, in curia numerare oporteret, & ei legibus data esset immunitas in eā expeditionē nō progressus, & à Stephano isto desertæ militiæ accusatus, & apud iudices in odiū atq; inuidiā adductus, dānatus, ignominiaq; notatus est. An uerō nō iniquū esse putatis, cū natura ciues & legitima ratione ciuitatis participes, à Stephano ciuitate sint priuati: eos qui omnino alieni sunt, per uim pro Atheniensibus intrudi, contra omnes leges? Hipparchum autem uobis ipsum uoco, & cogam testari, aut eiurare secundum legem, aut citabo eū. Age uoca mihi Hipparchū. TESTIMONIUM. Hipparchus Athmonensis testat, Xenoclidem & se conduxisse Neæram Corinthi, eam quæ nunc rea sit, tanquā meretricem prostitutæ pudicitiae, & Corinthi secum cōpotasse Neæra, & cū Xenoclide poeta. Post hæc eius amatores fiunt duo: Timanorides Corinthius, & Eucratis Leucadius: qui, quoniā sumptuosa erat Nicareta, & imperiosa, petebatq; ut quotidianas impensas omnes, ipsi subministrarent: precīū corporis eius triginta minas numerant Nicarete, & eam ab illa, more urbis, emerrunt, ut in uniuersum ancilla ipsorū esset: eamq; habuerunt, & usi sunt, quando uoluerunt. Ducturi aut uxores, ei denunciant, se nolle eā, quæ sua amica fuisset, Corinthi uidere quæstū facientem, aut lenoni seruietem: mille minus argentia ab ea recipere q; numerassent, & ipsam secundiore fortuna uidere uentem. Remittere igit ei se dicebāt ad libertatem mille drachmas, quingētas utrunq; uiginti aut minas, ipsam cōparare, sibiq; reddere iubebāt. Quæ, auditis his Eucratis & Timanoridæ uerbis: Corinthum accersit, & alios ueteres suos amatores, & Phrynionem Pæanensem, Damonis filium, Democharis fratrem: uitā agentē luxuriosam, & sumptuosam, ut uestriū seniores meminert. Profecto igit ad eam Phrynione, orationem Eucratis & Timanoridæ ei refert, dat argentum, quod ab alijs amatoribus exegerat: collecta ad libertatem conquirenda, & si quid ipsa fortē comparferat, eumq; rogat, ut reliquo adiecto quod deerat uiginti minis, pro se Eucrati, & Timanoridæ, quo liberaretur, numeraret. Quibus ille uerbis libenter auditis, acceptoq; argento quod mulieri à cæteris amatoribus collatum erat, & eo quod deerat de suo adiecto, uiginti minas, eius precium, Eucrati & Timanoridæ numerat pro libertate, eaq; cōditione ut ne Corinthi quæstū faceret. Et ut uera me dicere cognoscatis, hunc uobis qui interfuit, testē uocabo. Age uoca Philagrū Melitensem. TESTIMONIUM. Philager Melitenensis testatur interfuisse se Corinthi, quum Phrynio Democharis frater, uiginti minas pro Neæra, nunc rea, numeraret, Timanoridæ Corinthio, & Eucrati Leucadio: argentoque numerato, Neæram secum Athenas auheret. Profectus igitur huc, eam petulanter & proteruē habuit, & ad coenas, & potationes quocunq; secum adduxit. semper igitur cum eo commessabatur, remq; cum ea palam ubicunq; erat libitum, habebāt, quod eam licentiam apud spectatores laudi sibi du-

Neæra uendita xxx. minis.

Manumissio Neæra.

Consuetudo Neæra cum Phrynione.

sibi duceret. Adducebat eam cōmessatū cū ad alios multos, tum ad Chabriam Axonēsem, cū is, Socratide pretore, quadrigis Pythia uicisset, quas emerat, à Mityis Agyrii liberis, & Delphis rediēs epulas in Coliade præberet propter uictoriā. Ibi & alij multi cum ea ebria, dormiēte Phrynione, rem habuerūt, & ministri Chabrig qui mensam struxerant. Hæc à me uerē dici, ut intelligatis, testes uobis producam qui uiderunt, quiq; interfuerūt. Age uoca mihi Chionidem Xypetæonem, et Euthetionem Cydathenæensem. TESTIMONIUM. Chionides Xypetæon, Euthetion Cydathenæensis, testant se uocatos fuisse ad coenā, cum Chabrias ob uictoriā currulis certaminis epulum præberet, conuiuioq; in Coliade exceptos, scireq; se Phrynionem adfuisse in coena illius, secum adducta Neæra, ea quæ nunc periclitetur, & se dormisse & Phrynionem, & Neæram: seq; sensisse noctu assurrexisse ad Neæram, & alios, & ministrorum quosdam, qui Chabriæ serui essent. Cum aut importunē & cōtumeliosē à Phrynione haberet, nō ut putarat, amaretur, neq; is ei ad uotum obsequeret: cōuasata eius supellectile, & quæ is ei uestimenta compararat, aureisq; ornamentis, cum duabus ancillis Thratta & Cocalina, Megara aufugit. Id est eo tēpore factū, quo Astius preturā gessit Athenis, qua tempestate uos posterius cū Lacedæmonijs bellum gerebatis. Cōmorata igitur Megaris est biennium, & Astij, & Alcisthenis prætoris annum: cum quidem ei quæstus corporis non satis magnas ad alendā familiā domumq; instruendā copias suppeditaret (sumptuosa enim erat) quod & ciues illiberales essent & tenaces, & hospites ibi non frequentes uerarent, propter bellū, & quia Megarenses cum Laconibus faciebāt, & uos mari imperabatis. Corinthum aut ei redire nō licebat, cum ea conditione dimissa esset ab Eucrate & Timanoride, ut ne Corinthi quæstū faceret. Ut igit pax, Phrasiclidae pretore facta est, & pugna in Leuctris à Thebanis & Lacedæmonijs cōmissa: Stephanus iste Megara profectus, apud eam ut meretricem diuersatus, & cum ea congressus est. Ibi illa expositis ei rebus omnib. & iniurijs Phrynionis, traditisq; pecunijs quas ab illo hinc abstulerat, cupida quidem huc redeundi, sed Phrynionem à se compilatum metuens, quem & sibi iratum, & uehementi esse ac uiolento sciret ingenio: Stephanum istum patronum adsciscit. Is uerō Megaris in spem erectam & uerbis inflatam eam, laturum infortunium Phrynionem dictitans, si eam attigisset, seq; ipsam uxorem ducturum, & liberos, quos tum haberet, ad tribules adducturum, ciuesq; facturum tanquam suos, ne minemq; mortalium ei manus allaturum, pollicitus: huc eam secum Megaris adduxit, & pueros cum ea tres, Proxenū, & Aristonem, & filiam quam nunc Phanonē nominant: & cū ipsam, tum liberos in domunculā introduxit, quæ ei erat ad susurrionem Mercuriū, intra Dorothei Eleusiniæ aedes & Clinomachi, quam nunc Spintharus ab eo mercatus est septem minis. Quare opes Stephani tū hæc erant, prætereaq; nihil ei erat. Duabus aut de causis eam adduxerat, ut et sine sumptu atq; immunis formosum scortū haberet, & mulier ad uictū necessaria quæreret, familiamq; sustentaret. Neq; enim iste ullos alios habebat redditus, nisi fortē quid per calumnias extorsisset. Phrynio uerō, ubi audiisset eam in urbe esse, & apud istum diuersari,

Fuga Neæra à Phrynione.

Stephanus patronus Neæra.

Stephanus
leno, & patro-
nus Neære, et
calumniator.

assumptis secum adolescentibus, & ad aedes aggressus Stephani, eam ducere: afferente autem eam Stephano secundum legem in libertatem, spon-
dit pro ea apud Belliducem. Ac ut me uera dicere constet, horum testem
eum ipsum qui tum Polemarchus fuit, adducā. TESTIMONIUM. Ætes
Ciriades testatur, se Belliduce, sponcione obligat Neæram, nunc ream à
Phrynione fratre Democharis, & Neære uades esse factos Stephanū, Eu-
ræadam, Glaucetem Cephisensem, & Aristocratem Phalereum. Sponcio
ne per Stephanum liberata, & apud eum commorans, eundem quæstum
nihilominus, quem antea, factitabat: sed maiores mercedes exigebat, si
quis cum ea rem habere uellet, ut quæ iam prætextum haberet suæ turpitu-
dinis, & nupta esset. Calumnias & iste adiuuabat, si quem hospitem, igno-
tum, diuitem, eius amatorem deprehendisset, pro adultero intus includēs,
& argenti multum extorqueēs. Nec iniuria. Nam res familiaris nec Step-
hano erat, nec Neære, unde quotidianos sumptus sustinere possent. Expen-
sæ aut crebræ erant, cum & istum & se & tres liberos, quos illa secum ad-
duxerat, & duas ancillas, & puerum ministrum alere oporteret: præsertim
quum bene uicitare didicisset, ab alijs sustentata prius. Neq̄ enim è repu-
blica reditus aliquo nomine dignos habebat Stephanus: nondum enim
orator erat, sed calumniator adhuc, ex eorum numero qui ad suggestum
acclamāt, & mercede accusant, & indicāt, & alienis sententijs subscribunt:
donec in clientelam Callistrati Aphidnæi se insinuauit. Quo uerò pacto,
& quam ob causam, id quoq̄ uobis narrabo, ubi primū de Neæra hac
ostendero, eam esse peregrinam, magnisq̄ uos affecisse iniurijs, & in deos
impiam extitisse, ut cognoscatis istum ipsum quoq̄ dignū esse non mino-
ri supplicio, quàm Neæram ipsam, sed multo etiam maiore: tantoq̄ magis,
quod se Atheniensem esse cum dicat, usq̄ ad eō & leges contempsit, & uos,
& deos. Qui pudore & conscientia suorum scelerum nō est deterritus, ut
quiesceret: sed dum & alios & me calumniari nō dubitat, effecit, ut & ipse
& ista in id periculum adduceretur: ut & illa qualis sit exploretur, & istius
improbitas coarguatur. A Phrynione igitur uocatus in iudicium, ob Ne-
æram istam in libertatem assertam, & ob ea quæ ista domo eius egressa ab-
stulisset, recepta: conuocatis eis familiares per suasere, ut sibi arbitrium de-
ferrent. Ac pro Phrynione sedit arbiter Satyrus Alopæcensis, frater Lace-
dæmonij: pro Stephano Sabrias Lamprensis: cōmunem aut sibi asciscunt
Diogitonem Acharnensem. Hi congressi in templo, audita re ex utroq̄, &
ex ipsa muliere, sententiam tulerunt, eamq̄ illi ratam habuerūt: mulierem
esse liberā, & ipsam sui iuris. Quæ uerò mulier à Phrynione egressa secum
extulisset, præter uestem, aurum & ancillas, quæ mulieri empta essent,
Phrynioni reddenda esse omnia: copiam uerò sui facere debere utriq̄ alter-
nis diebus. Sin aliter inter eos conueniret, id quoq̄ ratum esse oportere: uī-
ctum autem mulieri ab eo suppeditandum, qui eam quoq̄ tempore habe-
ret, ac de cætero inter se amicitiam uti colerent, abiecta memoria iniuria-
rum. Decreta igitur ab arbitris Phrynioni & Stephano de Neæra ista re-
conciliatio, hæc est. Quæ uerè à me dici uti constet, horum uobis testimo-
nium recitabitur. Voca mihi Satyrum Alopæcensem, Sabriā Lampren-
sem, Diogito-

Transactio
cum Phrynio-
ne.

sem, Diogitonem Acharnensem. TESTIMONIUM. Satyrus Alopæ-
censis, Sabrias Lamprensis, Diogiton Acharnensis, testantur à se arbitris
reconciliatos esse Stephanum & Phrynionem, de Neæra nunc rea litigan-
tes. Reconciliationis autem eas fuisse conditiones, quas exhibeat Apollo-
dorus. RECONCILIATIO. His conditionibus reconciliarūt Phry-
nionem & Stephanum: Neæra uterq̄ totidē dies mensis utatur, atq̄ apud
se habeat, nisi ipsi mutuo aliud sibi concesserint. Vt autem inter eos conue-
nerat: qui utriq̄ in arbitrio adfuerant, & controuersia, sicut ferè solet fieri
perpetuo, præsertim cum de scorto ageretur, ad cōnā itarunt ad utrumq̄
eorum, cum Neæram haberent: ipsa & concocnante & compotante, tan-
quā meretrice. Quæ uerè à me dici uti constet, uoca mihi testes qui unā ad-
fuerunt, Eubulum Probalisium, Diopithem Melitensem, Ctesonem è Ce-
ramis. TESTIMONIUM. Eubulus Probalisius, Diopithes Meliten-
sis, Cteson è Ceramis, testantur, postquam Phrynio & Stephanus de Ne-
æra in gratiam redierint, sepe se cōcocnasse eis & compotasse cum Neæra
nunc rea, tam cum apud Stephanum esset Neæra, quàm cum apud Phryni-
onem. Eam igitur ab initio fuisse seruam, & uenditam bis, & quæstum fe-
cisse corpore, ut meretricē, & à Phrynione Megara aufugisse, & reuersam
uadimonio fuisse obligatam apud Belliducem, ut peregrinam: & oratione
uobis demonstro, & testimonijs est probatum. Ostendam autē uobis, &
ipsum Stephanū testificatū, eam esse peregrinam. Filiā enim Neære istius,
quam ea secū adduxerat, Strybelen, ut erat, ita tum uocabāt, nūc Phanonē:
elocat Stephanus iste pro sua filiā cuidā Atheniēsi, Phrastorei Ægilienfi, &
dotem triginta minas addit. Vt autē ad Phrastorem uenit, hominem labo-
riosum, quicq̄ rem familiarem accuratē instruxisset: non poterat illa Phra-
storis delectari moribus, sed matris instituta requirebat, & eandem impū-
nitatem, ut in tali licentia educata. Phrastor, qui eam neque modestam esse
uideret, neq̄ sibi morigeram, simulq̄ sciscitatus esset & compertum habe-
ret, eam non esse Stephani filiā, sed Neære, seq̄ primū deceptū, cum de-
sponsam ut Stephani, non ut Neære filiā accepisset, quā suscepisse Step-
hanus ex altera uxore, priusquā duxisset Neæra, diceretur: his omnibus ira
commotus, seq̄ & contumelijs affectum & delusum esse ægrè ferens, eijcit
mulierem, quam annū ferè apud sese habuerat, prægnantem, dote non red-
dita. Cū uerò Stephanus ei diem dixisset apud Odeū, de dote ex lege quæ
iubet: Si dimiserit uxorem, reddat dotem: sin minus, nouem obolos usurā
pendat: & curatorī mulieris pro ea de uictu ad Odeum detur actio. Phra-
stor Stephanum apud Sexuiros accusat, eum, cum sit Atheniensis, peregrī-
næ filiā pro sua despondisse, ex lege hac. Age recita mihi legem. LEX. Si
quis autem uiro Atheniensis peregrinam mulierem pro sua elocarit, igno-
miniosus esto: & eius res familiaris publicetur: & triens esto eius qui eum
conuicerit, accuset autem apud Sexuiros ex ijs quibus licet, quem admodū
peregrinitatis. Ac legē qua Stephanus iste à Phrastore est apud Sexuiros
accusatus, audiuitis. Intelligens autem se conuictū de peregrinæ filiæ elo-
cata, in summo discrimine uersaturum: paciscitur cum Phrastore, & dote
cedit, & uictus iudiciū tollit. Phrastor item actionem apud Sexuiros, quæ
ut uera

Elocatio Stry-
beles, seu Pha-
nonis, filie
Neære.

Phano repu-
diata à Phra-
store.

Accusatio
Phrastoris
Stephani.

Transactio.

ut uera esse constet, horum uobis ipsum Phrastorem citabo testem, & cogam testari secundum legem. Voca mihi Phrastorem Ægiliensem. TESTIMONIUM. Phrastor Ægiliensis testatur: postquam lenserit Stephanum sibi Neæræ filiã despondisse pro sua, se aduersus eum actionem instituisse apud Sexuiros, & mulierem eiecisse domo, neq; amplius habere in matrimonio. Item, quã sibi Stephanus ad Odeum de uictu diem dixisset, secum transegisse Stephanũ, ut actio apud Sexuiros tolleretur, itemq; Stephanus actione de uictu contra se instituta desisteret. Age uerò uobis etiam alterum testimonium exhibeamus, & Phrastoris, & tribulium eius, & gentili-um: unde constet, peregrinam esse Neæram istam. Non multò enim postquam ex ædibus ablegarat Phrastor Neæræ filiã, ægrotauit, pessimèq; habuit, & omnibus difficultatib. est confictatus. Quia uerò cū cognatis suis ei uetus similtas erat & ira & odium, superq; ipse liberis orbus: delinitus est in morbo, cura & obsequio, tum à Neæra, tum ab eius filia. Itabãt enim ad eum cum ægrotaret, neminemq; haberet à quo in morbo curaretur, oportuna ei malo remedia ferentes, & reuisentes. Neq; uerò ipsi ignoratis, quanti precij sit in morbis mulier, assidua apud hominem ægrotantẽ. deniq; persuasum ei est, puerulũ quem pepererat filia Neæræ istius, cum ablegata fuisset à Phrastore prægnans, cognito, non Stephani esse filiam, sed Neæræ, fucumq; sibi factum ægrè ferens: rursus adoptare, locoq; habere si lii, humano, nec absurdo consilio: quum & ipse malè affectus esset, nec magnam uite spem haberet: & ne sua hæreditate cognati potirent, ne uel ipse orbus interiret, cauere uellet. Adoptauit igitur puerum, & ad sese recepit. Nam id quidem si ualuisset, nunquã facturum, magno ego & euidentius uobis argumento ostendam. Cum primũ enim ab illa infirmitate surrexit Phrastor, & recreatus est, ualitudinemq; confirmauit, ciuem uxorem, ut iubent leges, ducit, Satyri Melitensis filiam naturalem, Diiphili sororem. Proinde nec uolentem eum recepisse puerum, sed & morbo, & orbitate, & mulierum obsequijs coactum, & cognatorum odio, ne sua illi hæreditate potirentur, si quid ei accidisset: hæc uobis argumẽta sunt, eademq; hæc que secuta sunt, magis declarabunt. Nam cum puerum Phrastor ad tribules introduceret in morbo, eum quem è Neæræ filia susceperat, & ad Brytiadas, quorum & ipse Phrastor est gentilis: gnari opinor gentiles mulier ea quæ nam esset, quam Phrastor primũ duxerat Neæræ filiã, & scientes repudium mulieris, eumq; morbo adductum ad puerum recipiendum: reiciunt puerum, inq; suum album non inscribunt. Cum uerò Phrastor eis diem dixisset ob non inscriptum suum filium, gentiles eum ad arbitriũ prouocant, ut per integra sacra iuraret, omnino putare se, eum suũ esse filium è ciue muliere, & secundum leges desponsa susceptum. Hac prouocatione gentiliũ apud arbitriũ facta, deseruit iusiurandum Phrastor, nec iurauit. Hæc uerè à me dici ut intelligatis, horum uobis testes, qui Brytiadarũ interfuerũt, exhibebo. TESTES. Timostratus Cephalensis, Xanthippus Euriades, Eualbes Phalereus, Euphranor Ægiliensis, Necippus Cephalensis: testantur & se & Phrastorem Ægiliensem esse è cœtu gentiliũ, qui Brytiadæ nominent: & postulante Phrastore, ut suus filius in gentiles introduceretur,

Morbus Phra-
storis.
Mulier ægroti
curatrix.

Filius Phano-
nis à Phrasto-
re adoptatus.

Phanomis fili-
us non inscri-
ptus.

ceretur, se, filium eum è Neæræ filia esse natum cõscios, prohibuisse Phrastorem, ne filium introduceret. An nõ igitur euidenter demonstro uobis, ipsos etiam Neæræ cõiunctissimos, in eam ut peregrinam, dixisse testimonium: tum Stephanũ istum, qui eam nunc habet in matrimonio: tum Phrastorem, qui filiam eius duxerat. Cum Stephanus filiam istius, à Phrastore apud Sexuiros accusatus, quòd, qui Atheniensis esset, peregrinæ ei filiam despondisset, defendere noluerit, sed dotem condonarit, eamq; non receperit: & Phrastor Neæræ istius filiam eiecerit, eamq; nuptã, postquam audierat eam non esse Stephani, dotemq; non reddiderit, ut autem postea & infirmitate sua & orbitate, & odio domesticorum commotus, adoptauit, & introduxit ad gentiles, puero à gentilibus reiecto, iusiurandum ei defertibus, iurare noluerit, religioniq; suã cupiditatẽ posthabuerit, aliamq; postea duxerit ciuem, ut iubent leges: Hæc enim res ita euidentes, magno testimonio contra eos fuerunt, Neæram esse peregrinam. Sed considerate & sordes Stephani istius, & improbitatẽ: ut ex ea quoq; perscipiat, Neæram istam non esse ciuem: Epænetum Andrium, Neæræ istius ueterem amatorem, cui ea magno cõstitat, & diueri ad istos, cum Athenas ueniebat, solitũ, propter Neæræ amicitiam: Stephanus iste per insidias in agrũ tanquam ad rem diuinã accersitum, apud istius filiam pro mœcho cõprehẽdit, & terrore iniecto triginta ab eo minas extorquet: quarũ sponsorib. acceptis Aristomacho, qui Sexuir erat, & Nausiphilo Nausinici uiri prætorij filio, missum eum facit tanquã argentum ab eo recepturus. Egressus Epænetus, & sui iuris factus, de Stephano apud Sexuiros querit, per iniuriã se ab eo in uincula coniectũ, ex lege que iubet: Si quis aliquẽ per iniuriã pro adultero uinxerit, ut apud Sexuiros conuerat, se per iniuriã in uincula esse coniectum. Quod si eum qui uinxit, uicerit, & per iniuriã insidij appetitus esse uideatur: ipsum indemnem esse, & sponsors sponcione solui. Sin mœchus esse uideatur, sponsors iubentur eum accusatori tradere, cui, ense excepto, eum in prætorio suo arbitrato, ut adulterum tractare liceat. Hac lege igitur eum accusat Epænetus, se usum esse muliere fatetur, mœchũ esse negat. Neq; enim Stephani esse filiam, sed Neæræ: matremq; consciam esse ipsorum cõsuetudinis: seq; multum eis impendisse, toramq; cum adsit, alere familiã: & legem exhibet, quæ uetat apud eas pro mœcho arripi quenquam, quæ in taberna meritoria sedeant, aut in foro aliquid manifestè uendant: tabernam esse eam ipsam Stephani domum dicẽtans: & questum eas istum facere, & inde maximè locupletari. Quæ uerba cum iactaret Epænetus, & actionem instituisset, intelligens Stephanus iste, se ut & lenonem & calumniatorem coarguendum esse: arbitrium erga Epænetum permittit ipsis sponsoribus, ijs conditionibus, ut & sponcione Epænetus, & iudicio ipse Stephanus liberaretur. Quas conditiones cum accepisset Epænetus, actionemq; qua Stephanum persequebatur, sustulisset: congressis eis, cum sponsors arbitri sederet, æqui dicere Stephanus nihil poterat, sed postulabat, ut Epænetus aliquid ad elocandam Neæræ filiam conferret: & inopiam suam, & inflictam à Phrastore mulieri calamitatem commemorans, dotisq; iacturam, & inopiã eius denuò elocadã. Tu uerò,

Epænetus à
Stephano pro
adultero com-
prehensus.

Epænetus Ste-
phanum in uis
uocat.

Transactio
Stephani cum
Epæneto.

inquit, & rem habuisti cum muliere, & æquum est ut ei benefacias, aliaque blanda uerba afferebat, quibus aliquis in mala uti causa precando possit. Arbitri utrisque auditis, eos reconciliant; & Epæneto persuadent, ut mille drachmas ad elocandam Neæræ filiam conferret. Et ut hæc omnia uerè à me dici constet, horum uobis testes, eos ipsos qui & sponsores & arbitri fuerunt, exhibebo. **TESTES.** Nausiphilus Cephalensis, Aristomachus Cephalensis, testantur se fuisse sponsores Epæneti Andrij, cum Stephanus se in adulterio deprehendisse diceret Epænetum; & cum Epænetus à Stephano abiisset sui iuris factus, accusasse Stephanum apud Sexuiros, se esse ab eo per iniuriã in uincula coniectum; & se factos sequestris reconciliasse Epænetum & Stephanum. **PACTIO.** His conditionibus Stephanum & Epænetum sequestris reconciliarunt; eorumque de carcere accidissent, memoriã abolendam; Epænetum autem Phanoni, quoniã ea sæpe usus esset, mille drachmas ad elocationem dare oportere, Stephanum autem Epæneto, quoties huc uenisset, & cum ea congregari uellet, Phanonem exhibere oportere. Eam igitur etsi nimis euidenter cognitum est esse peregrinam, et apud eam iste adulterum deprehendere ausus est: eò contumelię tamen Stephanus iste & Neæra processerunt, ut non contenti essent ipsam Neæram ciuem esse dicere, sed ubi animaduernerant Theogeni Cothicidę sortitò obuenisse, ut rex esset sacrificulus, homini ut nobili, sic pauperi, & rerum imperito, sese adiungit illi cum esset explorandus, subministrata impensarum parte magistratum inuenti Stephanus iste, & fraude aggressus, et magistratum ab eo mercatus, assessor factus, uxorem ei mulierem dat Neærę filiã & despondit Stephanus iste pro sua filia. Vsq; ad eò & leges, et uos contempsit. Ita ea mulier uobis arcana illa sacra pro republica immolauit, & uidit, quę eam ut peregrinam uidere nefas, & cum talis esset, eò ingressa est, quò nemo alius Atheniensium, in tanta ciuium multitudine, ingredi audet, præter regis uxorem; & expiauit mulieres sacris ministrantes, & elocata est Baccho uxor, & patrio ritu pro republica rem diuinam fecit, in qua multa sunt & sacra et arcana. Quę uerò & audire nefas est, qui citra impietatem à qualibet administrari queant; tali muliere præsertim, talibusque rebus gestis: Volo autem altius exorsus, uobis accuratius referre singula, ut uobis ultio maiori curę sit: utque sciatis, uos non modò pro uobis ipsis, et legibus sententiã laturos, sed & deorum immortalium religionem uiolatã uindicaturos, & pœnas sumpturos de consceleratis. Olim dominatu respública regebatur, & regnum eorum erat quibusque temporibus, qui præ cæteris eminebant, propterea quòd indigenæ essent. Sacra autem rex obibat omnia; eorumque religiofissima & arcana, uxor eius curabat: meritò, cum regina esset. Postque autem Theseus ciues in unum congregauit, & urbs multitudine incolarum frequētari coepit: populus nihilominus regem creabat, delectu è uiris præstantissimis habito. Vxorem autem eius lege sanxit esse ciuem, & non alteri commistana uiro, sed uirginem ducendam, ut patrio ritu arcana sacra pro republica immolarentur, & iusta dijs piè soluerentur, & neque deferretur, nec innouaretur quicquam. Et hanc legem pilæ lapideæ inscriptam

Phano despondit Theogeni regi sacrificulo.

Digressio amplificandi et delectandi gratia, de Regis sacrificuli origine.

ptam erexerunt in Bacchi templo iuxta aram in paludibus: eaque pila etiam nunc extat obscuris literis Atticis inscripta. Quod populus testimonium esse uoluit suæ erga deum illum religionis, & tanquã depositum relinquere posteritati: uxorem tibi dandam & sacra obituram talem esse uolumus. propterea in antiquissimo templo Bacchi in paludibus collocarunt: ut ne multi quæ inscripta sunt, cognoscerent. Quotannis enim semel aperitur, pridie idus nouembris. Propter igitur sancta & ueneranda sacra, quæ maiores uestri tam præclare splendidè curarunt, operæ precium est & uos suscipere curam, o Athenienses: & qui petulanter sacra uestra contemnunt, qui deorum immortalium religionem nefariè uiolarunt, duabus de causis puniendi sunt, ut & hi pœnas dent scelerum, & cæteri caueant & formident, ne quid in deos & rempublicam delinquant. Vocabo autem uobis & sacrum præconem, qui regis uxori ministrat, cum lustrat ministras ad canistra & ad aram, priusquã sacra attingant: ut & iusiurandum & quę dicuntur audiatis, quatenus audiri fas est, & cognoscatis quàm augusta & sacra & uetusta sint instituta. **IUSIURANDVM MINISTRARVM.** Pia & pura & munda sum à cæteris immundis, & à uiri congressu, & diuinum natalem & Iobacchea celebri Baccho patrio ritu, & legitimis temporibus. Iusiurandum igitur & instituta patria, quantum enunciari fas est, audiuitis: & eam item, quam Stephanus Theogeni regi sacrificulo despondit uxorem pro sua filia, sacra fecisse, & iusiurandum detulisse ministris: & nec ipsis inspiciebatur sacra hæc effari licere apud alios, cognouistis. Age uerò testimonium quoque uobis exhibeamus, secretò illud quidem factum, sed rebus ipsis tamen id & perspicuum & uerum esse demonstrabo. Cum hæc sacra fierent, & nouem uiri in uicium Martium legitimis diebus ascenderent: statim senatus Areopagiticus, qui in alijs quoque religionibus tuendis multum reipublicæ commodat, inquit in istã Theogenis uxorem, quæ nam esset, eamque coarguit, & sacrorum curam suscipit, & Theogenem multat ita uti constitutum est, secretò tamen & cum modestia. Nec enim ea sunt præditi autoritate, ut quenquam Atheniensium pro sua libidine puniant. Factis autem uerbis, & senatu grauius ferente, Theogenemque puniente, qui talem uxorem duxisset, eamque arcana pro republica sacra facere permisisset: precabatur Theogenes, supplicans & obtestans, dicens nescisse se Neæræ esse filiam, sed deceptum à Stephano, pro germana eius duxisse filia, ex lege & propter imperitiam rerum suarumque simplicitatē istum assessorem sibi asciuisse, ut is magistratu fungeret, tanquam beneuolum, proptereaque contraxisse cum eo affinitatem. Me uerò, inquit, non mentiri, magno & illustri uobis argumento probabo. Mulierem enim eijciam domo, quoniam non Stephani, sed Neæræ est filia. Quod ubi fecero, tum uerbis meis adhibete fidem, cum dico me deceptum: Sin minus fecero, tum uerò me punite, ut improbum, & in deos impium. Pollicito igitur hæc Theogene, & supplicante, partim misertus eius senatus Areopagiticus propter ingenij simplicitatem, partim etiam quòd à Stephano deceptum esse reuera putaret, moram interposuit. Ut uerò à uico Martio descendit Theogenes, statim & mulierem istius Neæræ filiam domo expellit, & Stephanum

Theogenes propter uxorem meretricem multatus

Phano à Theogene repudiata.

istum à quo deceptus fuerat, concilio mouet: & sic Areopagitæ Theogenem nullum fecerūt, eiq; irasci destiterunt, ueniamq; decepto cōcesserūt. Et ut hæc à me uerè dici constet, horum uobis testem ipsum Theogenem uoco, & testari cogam. Voca mihi Theogenem Erchiensem. **TESTIMONIUM.** Theogenes Erchiensis testatur, se regem agentem duxisse Phanorem pro Stephani filia. Cum uerò se deceptū esse animaduertisset, & mulierem eiecisse ac repudiasse, & Stephanum ab assensu repulisse, nec passum ut sibi diutius assideret. Age cape mihi legem hæc de rebus latam: & lege: ut sciatis, non decuisse tantū eam abstinere sacris his, quæ talis esset, taliq; patrasset, & nec uidere, nec immolare, nec facere quicquam pro patrio urbis ritu: sed cæteris etiam sacris Athenarum omnibus. Cum qua enim muliere deprehensus est adulter, ei in nullum templum populare licet ingredi. Cum in ea & peregrinis mulieribus, & ancillis liberum aditum præbuerint leges, tum spectandi, tum supplicandi gratia: solis istis mulieribus interdicitur leges ingressu publicorū sanorum, cum quibus adulter fuerit deprehensus. Sin ingressæ fuerint contemptis legibus, impunè quouis multari licere modo, uitæ modo parcatur: & multandi cas potestati lex cuius obuiō dedit. Hac autē de causa, eis, etsi cæteris omnib. iniurijs exagitentur, morte excepta, negauit ultionem, ne fana polluantur, aut religio uiolentur: satis magno terrore mulieribus iniecto, ad colendam modestiam, & flagitia uitanda: easq; docēs, domū, sicut æquū est, custodire: quòd si quid tale in se admiserint, simul & ædibus mariti, & publicis urbis fanis sint eiciendæ. & hæc ita se habere, ipsa lege audita cognoscetis. Age cape legem. **LEX ADULTERII.** Postquam autē adulterū deprehenderit, ei qui deprehendit, porrò in matrimonio habere mulierem eam ne liceat. Quam si retinuerit, ignominiosus esto. Neq; mulieri liceat ingredi in fana publica, cū qua fuerit adulter deprehensus. Sin ingressa fuerit, impunè patiatur quicquid patit, præter mortē. Exhibebo autē uobis Athenienses, etiā populi Atheniensis testimoniū, quantæ curæ hæc sacra habeat, quāta ea diligentia & studio complectatur. Populus enim Atheniensis, cuius summa est in rebus ad rempublicā pertinentibus omnib. autoritas, cuiq; facere quod uoluerit licet: ita præclarū et splendidum donū esse censuit Atheniensem fieri, ut ipse sibi leges præscripserit, quibus legibus faciendus sit, si quem donatum ciuitate uelint: quæ nunc proculcatæ sunt ab isto Stephano, & ijs qui sic matrimonia contraxerunt. Tamen auditis eis, iuuabimini: & cognoscetis, eos pulcherrima & splendidissima dona, de republica benè meritis tribui solita, contaminasse. Primū enim lata hæc populo lex est, ne quem facere liceat Atheniensem, nisi qui propter strenuam Atheniensi populo nauatam operam & fortitudinem, fieri ciuis mereatur. Deinde si persuasum populo fuerit, ut det id munus, ratam cooptationē esse haud sinit, nisi concione sequenti uiri amplius sex mille Athenienses, occultis suffragijs comprobauerint. Senatores autem iubet ea lex proponere capfulas, & calculos dare accedenti populo, priusquam hospites ingrediantur, & præmia tollantur, ut unusquisq; sui iuris adhuc, secum ipse deliberet, quem ciuem sit factururus: an eo munere sit dignus is qui accepturus sit? Post hæc uiolatarum

Adulteris mulieribus fanis interdicitur.

Alia digressio: quantæ res sit, ciuitatis Atheniensis ius.

Ceremonie in donanda ciuitate.

et sic uerè ad arguit.

rum legum actionem cuius Atheniensium in eum dedit: licetq; ingresso in iudicium, reuincere, non dignum esse eum munere illo, sed contra leges Atheniensem factum. Et iam nonnullis usuuenit, ut dato munere per populum, flagitantium uerbis deceptū, falsæ rogationis actione apud iudices proposita, is qui munus accepisset, conuinceretur munere indignus esse, eorū sententia iudicium spoliaretur. Ac multos & ueteres commemorare operosum fuerit. Sed quæ omnes meministis, & Pytholam Thessalum, & Apollonidem Olynthium ciuitate à populo donatos, eadem iudices spoliauerunt. Nam hæc non ita olim facta sunt, ut à uobis ignorentur. His ita firmis & præclaris legibus cum respublica firmata sit, per quas fieri Atheniensem oporteat: alia post has omnes lex summæ autoritatis est sancita. Tantæ curæ populo fuit & ipse sibi, & dii immortales, ut sacra pro republica religiose fierent. Nam quoscunq; populus Atheniensis ciues fecerit, eos lex apertè uetat in collegium nouemuirorum cooptari, aut ullius sacrificij esse participes. horum uerò liberis iam populus hæc omnia concessit: & addidit, si sint è muliere ciue suscepti, & legitime desponsa, & hæc me uerè dicere, magno & illustri ego testimonio uobis ostendam. Narra bo autem uobis, antequam ad rem ipsam ueniam, quo pacto ea lex lata, & propter quos promulgata sit, quàm præstantes uiros, & constantes populi amicos. Ex his enim scietis, omnibus, & populi beneficium bene merentibus repositum, proculcatum: & quantis uestris utilitatibus obstant tum Stephanus iste, tum cæteri qui eodem modo uel matrimonio contraxerunt, uel liberos susceperunt. Plataenses soli Græcorum omnium uobis, Athenienses, in Marathonem suppetias uenerunt, cum Datis Persarum regis imperator Eretria recedens, Eubœa subacta, in nostrū agrum cum ingentibus descendisset copijs, & populabundus uagaretur. Nam etiam hodie fortitudinis eorum in Varia porticu monumenta, pictura repræsentat. Quàm enim quisq; celerrimè potuit, statim accurrens pictus est, canes illi Bœotias habentes. Atq; iterū Xerxe Græciam inuadente, & Thebanis cum Medo coniunctis, nostram deserere amicitiam ausi non fuerunt: sed soli de cæteris Bœotijs, partim cum Lacedæmonijs & Leonida in Thermopylis contra Barbarum instructi, unā perierunt: partim conscensis nostris triremibus, quòd proprias naues non haberent, socia nobiscum arma iunxerunt, & ad Artemisium, & ad Salaminem, & ad Plataas postrema pugna commissa cum Marдонiо regis duce, uobiscum & cum cæteris libertatis assertoribus coniuncti, libertatem in commune cæteris Græcis deposuerunt. Sed Pausanias rex Lacedæmoniorum uobis insultare cœpit, non contentus imperio solis Lacedæmonijs à Græcis delato: & nostra urbs quanquam re uera dux & autor erat salutis Græcis, tamen honori Lacedæmoniorum non aduersata est, ut ne in sociorum inuidiam incurreret. Iis igitur rebus inflatus Pausanias, Delphico tripodis inscripsit, quem Græci, qui ad Plataas depugnarant, & nauale ad Salamina prælium coniunctis uiribus commiserant, Apollini in Barbaricæ uictoriæ monumentum dedicauerunt:

Pytholas.
Apollonides.

Plataensibus
qua ratione
decreta ciuitas.

Marathonia
& Xerxis pugna.

Lacedæmonij
ob Pausaniæ
insolentiam à
Plataensibus
accusati.

Græcorum ductor, Medos qui perdidit hostes,
Pausanias, Phœbo dedicat hoc spolum.

Perinde ac si ipsius esset id facinus & donarium, non cōmune sociorū. Iratis autem Græcis, Plataenses Lacedæmonios apud Amphictyonas acculant nomine sociorum, et mille talentis multari petunt: eosq; coegerunt, erasis uersiculis, inscribere urbes quæ rebus gestis interfuerāt. Quare uel in primis odia Lacedæmoniorum susceperunt, regiarq; familiæ. ac in præsentia non repēiebant Lacedæmonij, quo pacto eos ulciscerentur. Annis autem post circiter quinquaginta, Archidamus Zeuxidami F. Lacedæmoniorum rex, tempore pacis, eorum urbe potiri instituit. idq; per Thebanum Eurymachum, Leontiadæ F. Bœotiorū principem est conatus: quū noctu portas Nauclides, & alij quidam corrupti largitionibus, aperuissent. Plataenses, cognitō intra mœnia esse Thebanos, & suā urbem tempore pacis ex improuiso captam: & ipsi ad arma concurrunt, & aciem instruunt. Vbi diluxit, & nō multos esse Thebanos uident, sed primores eorum ingressos (ingens enim delata noctu pluuia, prohibuerat eos ne omnes intrarent: qua fluuius Asopus auctus exundabat, nec transiri facile poterat, noctu præsertim) ut igitur inquam Plataenses in urbe sua Thebanos uiderunt, nec adesse omnes cognouerunt, aggregiuntur, commissiq; prælio superant, & cædunt priusquam cæteri opem ferre possent: & statim misso ad nos nuncio, significant rem gestam, suamq; uictoriam: & auxiliū petunt, si Thebani agrum ipsorum uastarent. * Athenienses, recognita, celeriter auxilia Plataeas mittunt. Quod cum uidissent Thebani, Athenienses opem tulisse Plataensibus, domum redierunt. Ut igitur Thebani frustrati sunt conatu suo, & Plataenses, quos hostium in prælio uiuos ceperant, occiderunt: irati Lacedæmonij, iam sine ullo pretextu Plataeas oppugnati eunt, Peloponnensibus omnibus, præter Argiuos, mandato, ut binas partes copiarum e singulis urbibus mitterent: Bœotij uerò cæteris uniuersis, & Locrensisibus, & Phocensibus, & Malienisibus, & Oetæis, & Anianibus, denunciato, ut omnes in armis adessent. Sic eorum murum ingenti exercitū circumfidentes, sciscitabant, num urbem dedere uellent, regionem autē tenere, & frui suis opibus, ac societatem Atheniensium deferere. Quod detrectantibus Plataensibus, & respondentibus, se sine auctoritate Atheniensium nihil facturos: obsederunt eos decenniū, dupliciq; muro circumdederunt, nec intentatum quicquam reliquerunt. Cum uerò felsi essent malis Plataenses, & omnium rerum penuria premerentur, desperata salute, fortitione inter se facta, alij remanserunt, & obsidionem tolerarunt: alij expectata nocte & pluuia & uēto, egressi urbe, & hostium munitione superata, decepto exercitu, iugulatis custodibus, huc perueniunt, miserabili habitu & inexpectato. Reliqui, ui capta urbe, omnes interfecti sunt puberes, pueri & mulieres sub hasta uenditi, qui Lacedæmoniorum aggressione non animaduersa, clam Athenas non aufugerant. Qui igitur suam beneuolentiam ita euidenter erga rempublicam ostenderunt, & amicitia populū sua omnia & liberos & uxores posthabuerunt: rursus cōsiderate, quo pacto eos in ciuitatē receperitis, E' decretis enim uestris, euidentibus omnibus

Plataeā Thebanis occupat.

* Videtur mendosus hic locus.

Obsidio exercitū Plataeas.

Exules Plataenses quo pacto in ciuitatē receperit.

omnibus. erit ea ratio, & me uera dicere cognoscetis. Age cape decretū hoc, & legecis. DECRETVM DE PLATAENSIBVS. Hippocrates censuit: Plataenses esse Athenienses ab hac die, honoratos ut alios Athenienses: & ius habere eos, quorū Athenienses ius habent, omnium & sacrorū, & religionum. Præterquā si quod sacrificiū aut festū est gentilitiū, exceptis item Nouemuiris: eorū tamen liberis & hæc pateant. Plataenses autē in curias & tribus distribuant. Qui postquam distributi fuerint, posthac ne ulli Plataensium liceat fieri Atheniensem, nisi id ius populi beneficio consequatur. Videtis ne Athenienses, quā præclare & iuste orator ille pro populo Atheniensi scripserit & censuerit, Plataenses beneficium cōsecutos, primū in iudicio explorādos uiritim an quisq; sit Plataensis & populi amicus, ut ne eo pretextu multi in ciuitatem recipiantur. Deinde eos qui probati fuerint, lapideæ pilæ inscribi, & in arce statui iuxta Mineruam, iubet, ut beneficium id etiā posteris permaneat, probariq; possit, quis cui cognatus sit, & postea non licere sinit Atheniensem fieri eum, qui nunc non factus, & in iudicio non probatus fuerit: ut ne multi se Plataenses esse dicant, fraude in ciuitatem irreperent. Deinde legem etiā sancit erga eos in decreto statim, tum quantum ad rempublicā, tum quantum ad deos attinet: ne cuiquam eorum in fortitione Nouemuirorū, aut ullius sacrificij locus detur. Horū uerò liberis, si è muliere ciue suscepti sint, & legitime desponsa, liceat. Inquisitum igitur fuerit erga uicinos, & extra controuersiam optimè omnium Græcorum de hac republica meritos, ita diligenter & accuratè singula diffinire, quibus conditionibus hoc beneficio fruatur: eam uerò quæ palam & exquisitè uniuersam Græciā prostituto corpore peruagata est, ita flagitiose ac petulanter insultantem ciuitati, & sacra deosq; uolantem, impunitam dimisisse: quam neq; parentes ciuem reliquerunt, neq; populus ciuitate donauit. Vbi enim corpore questum nō fecit: quò propter quotidianam mercedem non uentitauit? Nōne Peloponnesum totam, Thessaliam item & Magnesium, Symum Larissæum & Euridamantem Midia filium: nōne Chium, & maximam Ioniam partem, Sotadem Crentensem secuta peragravit: elocata mercede à Nicareta, dum illius esset. Eam uerò quæ aliene potestati subijcitur, & precium numerantem comitatur, quid facere putatis? Non omnibus eorum quibus familiaris est, obsequi uoluptatibus? Talem igitur, & eam, quæ ut constat inter omnes, orbem terrarum propter infamem quæstum peruagata est, ciuem esse discernetis? Quod igitur, interrogati, præclarum uos edidisse facinus respondebitis? quod uos suscepisse dedecus? quam uolasse religionem negabitis? Priusquam enim accusaretur adducta in iudicium, omnes que audissent, & quæ sit, & quæ impiè fecerit: ipsi imputari scelera sua potuissent, negligentia ciuitati: uestrum que alij ignorassent, alij re audita uerbis indignati essent, re ipsa autem de ea nemine accusante, aut pronunciantem pro tribunali, statuere nihil potuissent. Postquam autem & nostis omnes, & penes uos habetis, & eius puniendæ potestas datur: iam uestra erit illa in deos impietas, nisi eam punieritis. Quid uerò uestrum quisque reuersus ad uxores, aut filias, aut matres dicetis, ista absoluta? Si

Concitat indices ad penes de Nicæra iudicandus.

Mulierū metu extimulat iudicandus.

uos rogarint, ubi fueritis, uosq; responderitis, ius dixisse: cui, rogabunt statim. Neare nimirum, dicetis. Quamobrem: quod & peregrina ciui nupsit contra legem, & filiam adulteram elocauit Theogeni regem agenti, quæ arcana pro republica sacra fecerit, & Baccho uxor data fuerit: ceteraq; commemorantes eius accusationem: quam bene & memoriter, & accurate fuerit de singulis accusata. Quibus ille auditis, quærēt, Quid igitur fecistis: Vos uero dicetis, absoluiimus. Iam igitur matronæ pudicissimæ uobis irascuntur, quod æquè secum istam republica & sacris dignati sitis. Quæ autem amentes sunt, * palam ostendent se facturas quicquid libeat, tanquam impunitate à uobis & legibus proposita. Nam si negligetis, & suscipere deceptis feretis, uidebimini & ipsi mores istius mulieris probare. Quare longè præstitisset, non fieri hoc iudicium, quam eo facto istam absolui. Omnino enim iam scortis licentia dabitur, nubendi quibus uolent, suosq; liberos eius esse dicendi, qui in mentem eis uenerit: ac tum leges uestre futuræ sunt irritæ, tum blanditiæ scortorum obtinere poterunt quicquid libebit. Quare & ciuium nostrarum habete rationem, ut ne pauperum filiarum collocari nequeant. Nunc enim tametsi aliqua paupercula est, dotem ei satis magnam confert lex, si mediocrem duntaxat à natura formant acceperit. Proculcata autè à uobis hac lege, & muliere ista absoluta, irrita facta: omnino iam scortorum quæstus ad ciuium filias deuoluetur, quæ propter inopiam non poterunt elocari: atq; ingenuarum mulierum dignitas ad meretrices, cum permissum eis fuerit suscipere liberos pro sua libidine, & festis & sacris & honoribus ex æquo frui ciuitatis. Quare singuli putate uos ferre suffragia alius pro uxore, alius pro filia, alius pro matre, alius pro republica & legibus & sacris, ne illæ eodem haberi loco cum meretrice ista uideantur: ne uel in magna & præclara modestia, & cura, a parentibus & cognatis educatæ & elocatae secundum leges: eadem conditione sint qua ista, quæ multis & impudicis modis sæpe cum multis eodem diem habuit, ut unicuique fuit libitum. Existimabitis autem, neq; me qui dicam, Apollodorū, neq; qui se defendent, quicq; illis patrocinauerint, ciues esse. Sed leges & Nearam istam de facinoribus inter se disceptare: cum in accusatione uersamini, leges ipsas auditis, per quas respublica est incolumis, & secundum quas uos pronunciaturos iurastis, quid iubeant, quid illa uiolarit: ubi autem ad defensionem peruentum erit, memores legum, accusationis & probationis eorum quæ dicta sunt, solaq; eius facie uisa, cogitate duntaxat an Neæra talia perpetrarit. Illud autè, Athenienses, recordatione dignum est, uos Archiam, cum pontificem ageret, conuictum in iudicio impietatis, ut qui non patrio ritu sacra fecisset, puniuisse. Qui & de alijs rebus est accusatus, & Sinope meretrici uictimam adducenti, ad aram Eleusiniam mactasse ferebatur: cum non moris esset eo die mactare uictimas, neq; illius mulieris esset sacrificium, sed sacrificula. Quam igitur iniquum fuerit, eum & ex genere Eumolpidarum, & claris ortu natalibus, & ciuem huius ciuitatis, propterea quod legum quippiam neglexit uidebatur, dedisse poenas, neq; ei uel cognatorum uel amicorum deprecationem profuisse, neq; tum sua, tum maiorum suorum merita in rempublicam, neq; sacerdotij

* *ἰσθλιεῖ-
ωνος ποσειδῶν.*

Scorta mul-
etanda pro-
pter pauperū
filias.

Archie poena.

* *Diuinandū
hic fuit ob co-
dicem corru-
ptum & mu-
tilum.*

cerdotij reuerentiam, quo minus deliquisse uisus, mulctaretur: Nearam autem istam, quæ & eundem deum uiolarit, & leges: nec ipsam, nec eius filiam puniri à uobis: Equidem ualde miror, quid ad uos dicturi sint in defensione apud uos. Vtrum ciuem esse Nearam istam, & legibus matrem familiam: Sed testatum est, & meretricem esse, & ancillam fuisse Nica-retæ. At non esse uxorem suam, sed pro concubina habere domi: Sed istius mulieris liberi, & ad curiales introducti à Stephano, & filia uiro Atheniensi elocata, manifestè ostendunt, eam pro uxore haberi. Non autè uera esse crimina eis obiecta, & testificationes: nec ipsum Stephanum arbitror, nec alium eius nomine quenquam negaturum, aut ostensurum, Nearam istam ciuem esse. Audio autem tale quippiam cum loco defensionis alaturum: habere se eam non uxoris, sed concubinae loco: nec liberos esse istius, sed ex alia muliere ciue, quam prius duxerit, cognata sua susceptos. Aduersus igitur orationis istius impudentiam, & commentum defensionis, & eos qui dicere testimonium parati sunt, prouocatione æqua & accurata cum eo cõtendi, per quam uos simplicem ueritatem cognosceretis, ut traderet ancillas quæ tum apud Nearam assidua fuerunt, cum Megaris ad Stephanum uenit, Thrattam & Cocalinam, & quas postea in eius matrimonio cõparauit, Xennidem & Drosidem, quæ satis sciunt: & Proxnum defunctum, & Aristonem superstitem, & Antidoridem curforem, & Phanonem cui Strybelæ nomen est, quæ Theogeni Regi sacrificulo nupserat, Nearæ esse liberos. Quod si è quæstionibus constabit, Stephanum istum ciuem duxisse uxorem, & liberos istos ex alia muliere ciue suscepisse, non è Neæra: uelle me ab hac actione desistere, & non uenire in iudicium. Nam habere in matrimonio hoc est, si quis liberos suscipit, & cum ad curiales, tum ad municipes introducit filios & filias pro suis nuptum elocat. Meretrices enim causa uoluptatis alimus: concubinas propter quotidiana ministeria, & curationem corporis: uxores propter ingenuos liberos suscipiendos, & fidelem rei familiaris administrationem & custodiam. Proinde si prius mulierem ciuem duxerat, & ex illa isti liberi sunt, non Nearæ: id ei certissimo licuit ostendere testimonio, traditis ancillis istis. Ut autem hæc illi conditionem me tulisse constet, & testimonium & ipsa uobis denunciatio legetur. Recita testimonium, deinde denunciationem. TESTIMONIUM. Hippocrates Hippocratis F. Probalisus, Demosthenes Demosthenis F. Pæaniensis, Diophanes Diophanis F. Alopæcensis, Diomenes Archelai F. Cydathenæensis, Dinias Phormidæ F. Cydanthides, Lyfimachus Lysippi F. Ægialensis: testantur, se adfuisse in foro, cum Apollodorus Stephano conditionem ferret, ac peteret ut ad quæstionem daret ancillas: earum rerum causa, quarum de Neæra Stephanum accusabat: sed Stephanum noluisse ancillas tradere: denunciationem autem eam esse, quam exhibeat Apollodorus. Age recita ipsas condiciones quas Stephano tuli. DENUNCIATIO. Has condiciones tulit Apollodorus Stephano earum rerum causa, propter quas actionem aduersus eum instituerat: uidelicet, Nearam peregrinam esse, & ciui nupsisse, paratus accipere ancillas Nearæ, quas illa Megaris secum adduxit. Thrattam & Cocalinam,

Stephano &
Nearæ nullā
reliquā esse
accusationem.

Refutatio. Li-
beros Nearæ
esse, non altera
rius uxoris.

Meretrix.
Concubina.
Uxor.

& quas deinceps apud Stephanum cōparauit, Xennidem & Drosidem, quæ rem satis cognitam haberent de Nearæ liberis, eos nō Stephani esse, Proxenum defunctum, & Aristonem superstitem, & Antidoridem curso rem, & Phanonem: ad quæstionem. Quæ si faterentur, è Stephano & Nearæ esse eos liberos, uendendam Nearam, ut iubeant leges, & liberos pro peregrinis habendos. Sin eos non ex ista, sed ex alia muliere ciue esse dicerent, desistere uoluit ab actione contra Nearā. Et si quid calamitatis in tormentis mulierculis accidisset, pensare damnum. Has ego condiciones, Iudices, quum Stephano tulerim, repudiauit. Proinde iam ipse Stephanus suapte sententia Nearā istam eorum criminū, quorum est à me accusata, cōdemnauit. & me uera dixisse apud uos, & testimonia uera exhibuisse, se uerò quæ dixerit omnia mētiri, & à se ipso cōuinci uanitatis cōfitei, postq̃ ancillas à me postulas, ad quæstionem dare noluit. Ego uerò, iudices, & deorū, quos isti uiolarūt, & ineopte nomine pœnas exigens: istos in iudicium uocaui, uestręq̃ autoritati subieci. Decet aut̃ uos quoq̃ existimare, nō clam fore deos, in quos isti impij fuerunt, quid uestrūm unusquisq̃ decernat, & ita pronunciare ut iustitia flagitat, ac ulcisci dijs maximè factam contumeliam, deinde uobis etiam ipsis. Quæ si feceritis, omnes uos hanc causam, qua ego Nearam peregrinam ciui nuptam accusaui, præclare & iustè dijudicasse existimabunt.

Proratio.

ARGUMENTVM ORATIONIS

contra Eubulidem.

Scribitur lex apud Athenienses, ut inquisitio fiat in eos omnes, qui sint in album ciuitatis inscripti, ciues ne Germani sint, an non: & ut ij qui non & patre & matre ciue nati sint, deleantur: utq; municipales de omnibus sententiā ferant, & qui improbatu fuerint, & sententiā municipū ratam habuerint, deleti sint, & inter inquilinos censeantur. Iis uerò qui uellent, liceat appellare ad iudicium. Qui si etiam in iudicio conuincantur, uendendos: sin absoluantur, ciues esse. Ex hac lege, Alimysio populo iudicante, improbatur Euxius quidam. Is, cum se Eubulidis inimici factione oppressum esse diceret, appellauit iudices, & ostendit se & patre & matre ciue esse natum. Quod si mater mea, inquit, mercenarias operas fecit, ex inopia id fecit. Pater autem peregrinis locutus est, quod & captus & uenditus fuit. Neq; uerò calamitates exprobranda: sed genera exquirenda sunt.

DEMOSTHENIS APPELLATIO

CONTRA EUBULIDEM, HIERYMO NYMO Vuolsio interprete.

Insinuatio: Se quo maiore in periculo sit, eo maiore indigere beneuolentia.

Propter odiū improborum, plecti solent etiam insones.

VVM Ebulides multa falso nobis obiecerit, & conuicia neq; uera, neq; iusta fecerit: operam dabo, ut uera et iusta dicendo, Iudices, ostendam, & ius esse nobis ciuitatis, & indignè ab isto me tractatū esse. Oro autem uos omnes, Iudices, obsecro & obtestor, ut & magnitudine causæ huius considerata, & ignominia, cum qua, qui cōdemnantur, etiam pereunt, me quoq; tacitè audiatis: maximè, si fieri potest, maiore cum beneuolentia quàm istum (par enim est, ut in periculo constitutis melius cupiatis) sin minus, certè cum pari. Fit autē, Iudices, cum uos intueor, & ius ciuitatis habere me considero, ut securo animo sim, & magnā spem uictoriæ concipiam: sed tempora, & ciuitatis in cōdemnando iracundiam formidem. Nam cum ex omnib; municipijs iurè multi sint expulsi: eadem est de

est de nobis etiam, quos factiones oppressere, opinio: & propter illorum condemnationem, in maiore, quàm pro se quisq; periculo uersamur. Quare fieri nequit aliter, quin magno in metu simus. Quæ quamquam ita sunt, ea tamen quæ in his ipsis æqua sunt, primum uobis dicam. Ego ijs qui pergrinitatis cōuincunt, succensendum esse existimo: qui cum uobis neq; periuaserint, neq; exorarint, clam & ui, sacris & repub. uestra uobis usi. Sed calamitosi hominibus, seq; ciues esse ostendentib; opem salutemq; ferendā: & cogitandū, cum infontibus nobis miserrimè actū iri, si cū uestra quibusdam autoritate pœnę meritò infligant, nos unā inter eos cōseamur, & propter inuidiā ipsius rei, nos iniuriā patiamur. Equidem putabā, Iudices, decere Eubulidem, & omnes eos qui nunc in abrogādo iure ciuitatis accusationes factitant: ea quæ cōperta haberent dicere, neq; ullum rumorem in tale iudiciū afferre. Id em̃ usq; adeo iniustum esse olim etiā leges statuerūt, ut audita testificari leges sinant ne in leuibus quidem causis: meritò. Cum enim aliqui iam, qui se rem uidisse affirmarent, mendaces sint deprehensum illi habenda fides est, qui ea dicit quæ nec ipse nouit: Enim uero, cum ferendum non sit, ut quisquam etiam si obnoxium sese constituerit, per ea noceat, quæ se audisse dicit: qui conuenit, ut ei uos fidem habeatis, qui nullo suo periculo nos criminatur: Postquam igitur iste legum gnarus, idē magis quàm conueniebat, iniustè atq; superbe accusauit: necesse mihi est de ijs primum dicere iniurijs & contumelijs, quibus apud municipales sum affectus. Peto autem à uobis Athenienses, ne municipum sententiā pro argumento putetis, me ab hac republica esse alienum. Nā si municipales omnem æquitatem perspicere posse putassetis, appellationē uestri non dedissetis. Nunc ex æmulatione, ex inimicitijs, alijs item de causis, tale quid euenturum existimantes: affectis iniuria uestrum uelut asylum aperuistis, quo laudabili instituto Athenienses, homines innocentes omnes conseruastis. Primum igitur uobis exponam, quo pacto apud populares sententiā lata sit. Nam quæ ad rem faciendā omnia dicere, id ego esse puto, si quis ostendat, quæ factionibus oppressus, contra decretum sit perpeffus. Ebulides iste, ut uestrūm multi norunt, impietatis accusata sorore Lacedemonij, quintam suffragiorum partem non tulit. Quod igitur in ea causa & uerum, & isti aduersum dixi testimonium: mecum exercet inimicitias, meq; oppugnat. Qui cum & senator esset, & tum iusiurandū, tum album, ex quo populares intrò uocabat, in sua potestate haberet, quid facit? Primum cum municipales conuenissent, concionibus habendis & decretis scribendis, diem contriuit. Id uerò non fortet fortuna factum est, sed circumseribendi mei causa, ut quàm tardissimè de me pronunciaretur: idq; perfecit. & municipales, q̃ iuraueramus, tres & septuaginta fuimus. Cœpimus autem ferre suffragia admodum ferò. Proinde accidit, cum nomen meum citaret, ut iam tenebræ essent. Etenim peruentū iam erat ad sexagesimum, & uocatus sum, postremus omnium inter eos qui illo die sunt uocati, natu grandioribus inter municipales iam in agros digressis. cum enim municipium nostrum quinq; & triginta stadia distet ab urbe, & ibi plurimi habitent: pleriq; abierant, & reliqui erant non plures triginta. In quibus erant

*παραδικα
50λν.*

*Accusatoris
temeritas.*

*Preiudicium
popularium.*

*Narratio.
Origo inimicitiarum inter
Euxithei &
Eubulidem.*

Insidiæ Eubulidis.

Reiectio Euxi-
thei per factio-
nem Eubulidis.

omnes ij quos iste subornarat. Vt autem nomen meum citatū fuit, exiliens iste, statim in me multa maledicta cōgerebat, & magna uoce, ut nūc etiam, teste suarum criminationum nullo producto, neq; ex municipibus, neque ex reliquis ciuibus, hortabatur populares, ut me improbarent. Postulante autem me, ut in posterum diem differret, propter & tempus, & solitudinem meam, & casum ex improviso oblatum: ut & ipsi crimina quam multa uellet, adijcere liceret, & testes, si quos haberet, producere: & mihi potestas daretur causae dicendae apud omnes municipes & cognatos meos testes producendi, & pollicente quicquid illi decreuissent, id me ratum habiturum: iste, quae ego offerebam, negligebat omnia, statimq; calculum ijs dabat qui aderat ex municipibus, neq; mihi defendendi potestate facta, neq; ulla certa inquisitione habita. Istius autem gregales & cōiurati exiliens, suffragia ferebant. Et cum tenebrae essent, illorum singuli ab isto binos & ternos calculos acceptos in uasculū cōiecerunt, argumēto est, quod qui suffragia tulere, plures triginta non fuerunt, calculi aut numerati sunt amplius sexaginta, ut nos omnes obstupesceremus. Et haec uerē a me dici, & neq; lata esse suffragia praesentibus, omnibus, & plures fuisse calculos q̄ suffragatores, testes uobis producā. Accidit autem, ut mihi de his amicorū aliorum ue Atheniensium testis nemo adfuerit, tum propter diei tempus, tum quod neminem aduocarā: sed ijs ipsis qui me laeserunt, testibus utar. Quae igitur inficias ire non poterunt, ea scripsi illis. Recita. TESTIMONIUM. Quod si, Iudices, Alimusij illo die suffragia de omnibus, municipibus tulissent, consentaneū fuisset eos usq; in noctem suffragia ferre, ut re cōfecta, uestrumq; decretum executi abirent. Cum aut amplius uiginti reliqui essent e municipibus, de quibus postridie suffragia ferenda erat, & nihilominus necesse esset municipes conuenire, quid fuisset incommodi Eubulide, differre in diem posterū, & de me primo popularibus dare suffragium? Propterea, Iudices, quod Eubulides non ignorabat, si mihi causae dicendae potestas fieret, & mihi populares omnes praesto essent, & calculus iustē daretur, suos gregales nihil esse ualituros. Vnde autem ista conspiratio sit, orta, cum de genere meo dixero, tum si uoletis exponam. Nunc autem quid iustum esse existimo, & quid facere sum paratus, Iudices? Ostendam uobis me esse Atheniensem: & a patre & a matre: & huius rei testes, quos ueraces esse dicetis, uobis exhibebo, & conuicia criminatq; refutabo: & a uobis, his auditis, petam, si uobis ciuis & factionibus oppressus uidebor, ut me seruetis: sin minus, ut id agatis, quod uobis pium esse uideat. Perstrinxerunt patrem meum peregrinitatis, & captum eum, sub Decelicum bellum ab hostibus, & Leucadem uenditum, cum in Leandrum histriorem incidisset, ad suos longē post esse reuersum incolumem, praeterierunt: sed quasi nobis propter illa infortunia pereundū sit, peregrinitatis eum accusarunt. Ego uerō per haec ipsa potissimum ostendam, eum Atheniensem fuisse, ac primum de eius & captiuitate & redemptione testes uobis producam. Deinde eum reuersum a patris facultatum partē accepisse, postea, nec in municipibus, nec in curialibus, nec alibi usquam ob sermonis peregrinitatem, ut peregrinum ab ullo esse accusatum. Age cape testimonia.

Testimonia.

Propositio: Se
esse Athenien-
sem.

Pater Euxi-
thei captus ab
hostibus, &
uenditus.

TESTIMONIA. De captiuitate quidem & incolumi reditu in urbem, audistis. Eum autem uestrum fuisse ciuem (rei enim ueritas ita se habet) testes uoco ex cognatis patris mei qui sunt superstites. Primum autem Thucritidem mihi uoca, & Charisiadem, horū enim pater Charisius, frater fuit aut mei Thucritidae, & Lyfaretae nutricis meae, & patruus patris mei: foro enim duxerat auus meus non uterinam. Deinde Niciadem, nam eius quoq; pater Lyfania, frater fuit Thucritidae & Lyfaretae: & patris mei patruus. Post, Nicostratū, nā eius quoq; pater Niciades, nepos ex fratre fuit aui mei & nutricis, & consobrinus patri meo. Age uoca mihi hos omnes: tu uerō siste aquā. TESTES. Qui igit a uiris patri meo cognati fuerunt, eos audiuitis, & testificantes & deierantes, patrem meum necessarium eis & cognatū fuisse, quorum utiq; nemo * productis ijs qui falsi testimonij ei cōsēj essent, exitiū sibi imprecatus peierabit. Age cape & illorū qui patri a mulieribus cognati sunt, testimonia. TESTIMONIA. Qui igit e cognatis mei patris, tam a uiris q̄ a mulieribus superstites sunt, eos testificātes audiuitis, eū utrinq; fuisse Atheniensem, & meritō ius habuisse ciuitatis. Age uoca mihi & Curiales, & deinde * gētiles. TESTES. Cape et municipū testimonia, et cognatorū de Curialibus, eos elegisse me curiae principē. TESTIMONIA. Quae igit & cognati & curiales & municipes, & gentiles, quorū id officium est, testificati sunt, audistis. Vnde uobis scire licet, ciuis ne an peregrinus fuerit is, cuius ea cōditio fuit. Si enim ad unū hominē atq; alterū confugeremus, suspecti esse possemus, eos esse subornatos. Sed cū apud omnes eos, apud quos & uestrum unusquisq; probatus fuit, & pater dum uixit, & ego qui nūc uerba facio, apud Curiales, cognatos, municipes, gentiles: fieri ne ullo modo potest, ut ij oēs mendaces & subornati sint? Quod si locuples fuisset pater, atque his pecunia data persuasisset, ut se cognatos eius esse dicerent: nō absurda suspicio fuisset, eū nō esse ciuem. Sin simul & pauper fuit, & eos exhibuit simul & cognatos, & de suo ei impertiētes: an non euidentis est, eum reuera cognatū eis fuisse? neq; eū profectō, si nemini conuictus fuisset, isti adiecta pecunia eum in familiā recepissent: sed fuit, ut & ipsa res probauit, & testes uobis affirmarunt, praeterea magistratus etiā fortitus est: & approbatus, eos gessit. Cape testimonia. TESTIMONIUM. Pater Euxi-
thei magistra-
tus functus.

Quis uerō uestrum existimet permissuros fuisse municipes, ut ille peregrinus & non ciuis, apud ipsos magistratu fungeretur, ac non fuisse accusaturos? neq; uerō quisq; eū uel accusauit, uel criminatus est. Quin necessariō etiam suffragia tulerunt municipes sacris iuratis, cum eis album municipij perijisset, Antiphilo patre Eubulidae tribuno plebis, & quosdam e municipio repulerunt: de illo aut neq; dixit, neq; cōquestus ullus est tale quicquā. Atqui omnibus hominibus uita finis mors est: & qui uiuentes de genere accusantur, eorū filios aequum est ad reddendam rationem perpetuō esse paratos. Quibus aut in rebus nemo uiuentem ipsum criminatus fuit, de ijs an non iniquum est, liberos exagitari a quouis? Quod si de his nulla facta fuit inquisitio, demus id latuisse: sin facta est, & suffragia tulerunt, & nemo unquam quicquam est conquestus, nōne aequum est me propter illum Atheniensem esse, antequā ei de genere facta fuit controuersia? Haec uerē

* ἀπογοῶν
μὲν δὲ
οὐκ εἶσθε.

* αὐτὸν γὰρ
πᾶσι.

Pater Euxi-
thei magistra-
tus functus.

Prescriptio.

*Sepultura
ius.*

à me dici ut constet, horum etiam uoca testes. TESTES. Præterea cum ei liberi quaterni essent nati, uterini mei fratres, & mortui; sepelire eos in patrijs monumentis, quæ quotquot è familia sunt, participant; neq; istorum quisquam unquã ueruit aut prohibuit, neq; eum in ius uocauit. Quis uerò est, qui à familia alienos in patrijs sepeliri monumentis patiatur? Ut autem & hæc uerè à me dici constet, cape testimonium. TESTIMONIUM.

*Mater Euxi-
thei.*

patre igitur, fuisse eum Atheniensem, hæc habeo quæ dicam, & testes produxi eos, quos isti ipsi ciues esse pronunciarunt, testificantes, eum suum fuisse consobrinum. Constat autem eum tot et tot annos hic uiuisse, et nunquã usquã, ut hospitem esse deprehensum: sed ad hos cognatos suos cõfugisse, qui eum & receperunt, & facultates ei impertierunt, ut suorum uni. His porro temporibus natus fuit, ut etiamsi ex altera duntaxat parte fuisset ciuis, ciuem eum haberi conueniret: cum natus ante Euclidem fuerit. De matre autem mea (nam & hanc exagitarunt) dicam, & orationis meæ testes citabo. Atqui non modò cõtra decreta, forensẽ quæstum nobis obiecit Eubulides, sed etiam contra leges, quæ conuicij crimine teneri iubent eum, qui quæstum in foro ulli ciuii seu uiro, seu mulieri exprobrarit. Nos uerò fatemur nos & fascias uendere, & uicitare non uti uolumus. Quod si tibi argumento est, nos non esse ciues: ego tibi huius omnino contrarium probabo, non licere peregrino in foro quæstum facere. Age cape primùm ac lege mihi Solonis legem. LEX. Cape etiam Aristophontis legem. Is enim eam adeò rectè & populariter esse latam censuit, ut senatusconsulto renouandam esse decreuerit. LEX. Decet igitur uos tueri leges, neq; eos qui quæstum faciunt pro peregrinis ducere, sed calumniatores pro improbis.

*Quæstus in
foro.*

Est enim Eubulide, alia quoq; lex de ignauia, cui cū ipse obnoxius sis, nos qui opus facimus, exagitas. Verum nunc usq; adeò infelices sumus, ut isti liceat extra causam conuiciari, atq; omnia facere, ne meum mihi ius tribuatur. me autem fortasse obiurgabitis, si dixerò quemadmodum iste in urbe circumiens rem faciat, idq; meritò. Quorsum enim attinet, uobis ea narrare quæ ipsi nostis? Considerate igitur. Quod nos in foro quæstum facimus, id in primis argumento esse puto, istum falsa nobis impingere crimina. Quam enim fasciarum uenditricem fuisse dicit, & manifestam omnibus, de eã par fuit utique testificari multos, qui ipsi eam nouissent, non qui nihil præter auditum referrent. Nam peregrina excutienda fuerunt uectigalia in foro, & num peregrinorum tributum pependerit inquirendum: & cuias fuerit? ostendendum. Sin ancilla, in primis emptor: sin minus, uenditor producendus fuit in eam testificans: aut saltem alius quispiam, qui probaret eam uel seruitutem seruisse, uel esse manumissam. Nunc horum nihil ostendit, sed crimen obiecit, ut mihi uideatur, nullius momenti. Id enim est calumniatoris ingenium: criminari omnia, probare nihil.

*Recriminatio
Eubulidis.*

Deinde illud etiam in matrem dixit, eam nutricem fuisse. Nos uerò, cum nostra urbs cladem accepisset, & omnes rebus aduersis conflictarentur, non inficiamur hoc esse factum: quo pacto autem, & quibus de causis mammam præbuerit, ego perspicuè uobis ostendam. Neque uerò quisquam uestrum Athenienses, iniquo animo accipiat: etiam nunc ciues mulieres

Nutricè esse.

lieres multas inuenietis, quæ nutricum fungantur officijs. Quod si diuites essemus, neque tæniã uenderemus, neque deniq; inopes essemus. Sed quid ista cum genere consortij habent? equidem nihil opinor. Ne uerò, Iudices, pauperes aspernemini, satis enim eis est in ipsa paupertate mali: neq; eos etiam, qui quæritare uictum, & uiuere sine cuiusquã iniuria instituunt. Sed audita re, ubi uobis matris cognatos ostendero tales, quales ingenuorum hominum esse decet, si in eam talia crimina coniecerit, eufantes & testificantes, se scire eam esse ciuem, quos uos putatis esse fide dignos, eam nobis ferte sententiam, quam postulat æquitas. Mihi auis fuit, Athenienses, matris pater, Damosstratus Melitensis, ei nascuntur quatuor liberi è priore quam habuit uxore, filia & filius, cui nomen fuit Amytheon: è posteriore Chærestrata, mater mea, & Timocrates. His porro liberi nascuntur, Amytheon Damosstratus, aui nomen referens, & Callistratus & Dexitheus. ac Dexitheus quidem ex eorum numero est qui in Sicilia & militarunt, & obierunt, & sepultus est in publicis monumentis, & hæc testes confirmabunt. Soror autem eius quæ Alænsi Diodoro nupta fuit, filium peperit Otesibium. is Abydi obiit, cum Thrasybulo militans. Ex his uiuit Damosstratus Amytheonis filius, matris meæ fratris filius. Chærestratæ auis meæ sororem ducit Apollodorus Plothenis, ex his nascitur Olympichus: ex Olympicho Apollodorus, is uiuit. Proinde uoca mihi eos. TESTES. Hos igitur audiuiistis testificantes, & deierantes. Vocabo etiam uterinum fratrem, & utriusque cognatum, & filios eius. Nam Timocrati matris meæ fratri germano & uterino, nascitur Euxitheus: Euxitheo tres filij, qui omnes uiuunt. Voca mihi ex eis qui domi sunt. TESTES. Cape etiam testimonia Curialium & cognatorum matris & municipum, & quorum eadem monumenta sunt. TESTIMONIA. Genus igitur maternum tale demonstro uobis, & eam ostendo à uiris & à mulieribus esse ciuem. Matri autem meæ nascitur, Iudices, primùm è Protomacho, cui eam Timocrates frater uterinus & germanus desponderat, filia. Deinde è patre meo, ego. Quo autem pacto patri meo nupserit, uobis est cognoscendum. Nam & quæ de Clinia criminiatur, & de nutricio matris ministerio: illa etiam ego uobis omnia perspicuè narrabo. Protomachus pauper erat: cum autem pupilla locuples ad eum hæreditate uenisset, elocaturus matrem meam, Thucrito, patri meo, familiari suo persuadet, ut eam ducat. Sic despondet patri meo mater mea per Timocratem Melitensem, præsentibus utrisque patris eius, & alijs testibus: & horum qui superstites sunt, nobis testimonium dicent. His factis, aliquanto post patre militante peregrè ductu & auspicijs Thrasybuli ipsa inopia cõsistans, coacta est Cliniam Clidici filium lactare. quo facto, quod ad id periculum attinet, in quo nunc ego uersor, male mihi cõsuluistis, fateor equidẽ. Nam ab ea lactatione omnia quæ in nos congerunt maledicta, oriunt: sed tamen illius temporis inopie, & necessaria sanè fecit, & congruentia. Constat igitur patrem meum non primùm duxisse matrem meam, sed Protomachum, & liberos procreasse, & filiam elocasse: qui etsi mortuus

est, ipse

*Pauperib. nõ
insultandum.*

*Series mater-
ni generis.*

*Nuptia pa-
tris.*

*Lactatio Cli-
niæ.*

est, ipsis tamen factis testatur, eam & urbanam, & ciuem fuisse. Hæc me uerè dicere ut appareat, primum mihi uoca Protomachi filios. Deinde eos qui sponsalibus patris interfuerunt, & è curialibus cognatos, quibus nuptiale munus contulit pro matre pater. Post Eunicum Cholargensem, qui sororem meam accepit à Protomacho. Deinde filium sororis, uoca hos.

TESTES. An non igitur indignissimè omnium hominum ageretur mecum, Athenienses, cum tot cognati sint, hijs & testificentur, & deierent, se mihi cognatos esse, & horum nemo in ius uocetur, quasi ciues non sint, si me & pronunciarint esse peregrinum? Age cape mihi & Clinia, & cognatorum eius testimonium, qui norunt haud dubiè, quæ nam mater mea fuerit, quæ mammâ illi præbuit. Neq; enim id ab eis iurifurandi religio postulat, ut quæ nos hodie dicimus, ea testificentur: sed ut ea quæ omni tempore comperta habuerunt, eam & ipsorû nutricem, & nostram fuisse matrem existimatâ. Tametsi enim humile quiddam est nutricis uocabulum, ueritatem tamen non detrecto. Nõ enim si pauperes fuimus, cuiquam iniuriam fecimus, sed si ciues nõ fuimus. neq; in præsentî iudicio uel uita, uel pecunia nostra agitur, sed genus. Multas humiles & seruales operas ingenuos homines paupertas facere cogit, ob quas miseratione potius quam internecionem merentur. Ut enim ego audio, multæ & nutrices, & mercenariæ, & uindemitrices factæ sunt, propter reipublicæ illorum temporum calamitates, ciues mulieres. Multæ autem ex pauperibus nunc locupletatæ sunt. Sed de his statim, nunc testes uoca. TESTES. Me igitur & à matre esse ciuem, & à patre, partim ex dictis testium modò cognouistis: partim ex ijs quæ prius de patre dicta sunt. Restat igitur, ut de me ipso apud uos dicam. Quod igitur simplicissimum est, & iustissimum, cum ex utrisque parentibus sim ciuis, & hæreditatem, & genus consecutus, me esse ciuem affirmo: sed tamen omnia quæ cõueniunt, à me esse præstita, probabo, testibus productis, ut introductus sim ad Curiales, ut in municipium sim adscriptus, ut ab istis ipsis delectus sim, ut inter nobilissimos de sacerdotio Hercules sortirer, ut magistratus gesserim approbatus. Age uoca mihi eos. TESTES. Quàm autem absurdum fuerit, iudices, si ita mihi obuenisset sacerdotiû, ut delectus fueram, oportuisse me pro istis sacrificare, & istos unâ sacrificare mecum: nunc autem eosdem istos non permittere, ut ego unâ cum eis sacra faciam? Constat igitur, Athenienses, me per omne reliquum tempus, apud omnes eos qui me nunc accusant, ciuem esse habitum. Neque enim peregrinum & inquilinum, ut nunc ait Eubulides, uel magistratus gerere, uel sacerdotium sortiri, secum delectum siuisset. Nam & ipse fuit è sortientibus & delectis. Neque etiam cum uetus mihi inimicus esset, in hoc usq; tempus distulisset, quod an unquam futurum esset, nemo præsciuit, si quid de me tale compertum habuisset: sed non compertum habuit. Quapropter per tempus omne reliquum, cum & municipium, & sortitionem mecum communem haberet, nihil horum perspexit. Postquam autem ciuitas uniuersa in eos qui se petulanter in municipia ingesserant, iracundè concitata fuit: tum insidias mihi comparauit. Fuisset autem illud quidem tempus hominis ueritate

freti.

freti. at id, quod nunc adest, inimici, & de industria calumniantis. Ego aut, Athenienses (neq; per deos oro, quisquã mihi obturbet, neq; id quod dicturus sum, ægrè ferat) me Atheniensem esse duco, ut uestrum quilibet sese: et eam esse mihi matrem ab initio puto, quam apud uos ostendo, neq; alterius sum: hanc autem mihi uendico, patrem eodem modo. At si in ijs, in quos inquiritur, eos quorum sunt, occultantibus, eorum autem esse sese, quorum non sunt, simulantibus, æquû est apud uos pro signo haberi esse eos peregrinos: de me cõtrarium utiq; sentiendû erit, ciuem esse me. Neq; enim peregrinû & peregrinâ parentes meos inscripsissem, & frui ciuitate instituissem: sed si quid tale mihi conscius essem, quæritassem, quorû me filium esse dicerem, sed nihil eram conscius. Quapropter eos parentes, qui mihi sunt, ut æquum est, retinens, ciuis esse studeo. Iam pupillus relictus sum, & me dicunt esse locupletem: & testium quosdam propter emolumenta testificari, se mihi cognatos esse. Ita simul probra paupertatis & generis obscuritatem obijciunt, simul propter diuitias omnia mercari me dicunt. Proinde utrum eis credendum est? Licuisset nimirum eis, si peregrinus aut nothus ego essem, omnium mearum opum capere hæreditatem. Itane hi pauca accipere, & falsi testimonij actionem, & periculû expectare, & peierare malunt, quàm tenere omnia, eaq; securè, neque ullis se diris & deuotionibus obstringere? Non ita res habet nimirû, sed cognati cum sint, unî suorum, ut rectum est, opitulantur. Neq; hæc nunc tantû impulsu meo faciunt: sed dum puerulus etiamnum fui, me statim ad Curiales duxerû, in ædem Apollinis patrij duxerunt, in reliqua item templa. Neq; uerò ego dum puer fui, eis persuasi, ut illa facerent scilicet, argento dato, sed & pater dum uixit, legitimo iureiurâdo dato Curialibus, me ciuem introduxit, ex ciue desponsa sibi natum sciens, & hæc testes affirmarunt. Postea ego sum peregrinus? Vbi tributum inquilinorum pependi, aut ullus meorum unquam? quando ad alios municipes accessi, & quum eis, ut me reciperent, persuadere non potuissem, huc me inscripsi? Vbi? quibus ratio nibus? quibus illos qui germani ciues non sunt, uti constat? Nusquã. quomodo tandè? in eo municipio, in quo auus, patris mei pater, in quo pater meus uersatus, & me uersatum esse constat. & quo pacto nûc uobis euidentiùs quisquã probet, ius sibi esse ciuitatis? Cogitet em̄ unusquisq; uestrû, Athenienses, de suis cognatis, quonã alio modo posset eos ostendere testificantes, q̄ quo modo mihi testificati sunt, iurâtes se olim ab initio eosdè esse. Quas ob res ego me ipso fretus, ad uos confugi, quod uideã, Athenienses, iudiciorû maiorem esse autoritatè non modo q̄ Alimysiorum qui me eiecerunt, sed etiam q̄ senatus & populi: nec iniuria. Quicquid enim spectet, sententiæ uestre iustissimæ sunt. Cogitate illud etiã uos qui è magnis municipijs estis, nulla re priuare quenquã, nec accusatione, nec defensione: ac multa bona uobis eueniãt, qui ea re rectè usi estis, qui ijs etiam qui moram petierunt, parandi se facultatem nõ ademistis. Quare & calumniatores, & eos qui propter simultatem alijs insidiantur, conuincitis. Ac uos quidem laudandi estis, Athenienses. Qui autem re bona & iusta malè sunt abusi, uiperandi. In nullo autè municipio, quàm in nostro, crudelius esse actum reperiētis.

Parentes suos se profueri.

Testes a se no esse cõductos.

Iudiciorû laus.

Alimysiorum iniquitas.

* ασηυγ τω
λῆτῃ.

* Ἰνφιστανῶ

Paupertatis
incomoda.Eucitheus se
ciuem esse de-
monstrat ua-
rijs argumen-
tis.Sacerdotium
Herculis.Eucitheus
etiã ab aduer-
sarijs pro ciue
habitus.

reperietis. In eo enim fratrum uterinorum & germanorū alios eiecerunt, alios non: & homines natu grandes, inopes, quorum filios retinuerunt: harum etiam rerum, si uultis, testimonia uobis exhibebo. Quodq; omnium grauiſſimum est, factioſi id fecerunt. Neq; per deos oro uos, in malam partem quisquam ueſtrū accipiat, si eos qui me laſerūt, improbos eſſe oſtendero. Eorum enim uobis improbitate demonſtranda, ipſam calamitatem, quam accepi, narraturus mihi uideor. Iſti, cum quidā homines peregrini, ciues fieri uellent, Anaximenes & Nicoſtratus communiter quinas quicq; drachmas inter ſe diſtribuerunt, hoc ſcire ſe neq; Eubulides, neq; gregales eius eiurare audebunt, & nunc eos non eiecerunt. Quid autem eos priuatum non facturos putatis, qui publice hæc facere nō dubitarunt? Multos, Athenienſes, Eubulidea factio & perdidit, & conſeruauit, argenti gratia. Nam prius etiam (adrem faciet quod dicam, Athenienſes) cum tribunus plebis eſſet Eubulide pater, ut dixi, Antiphilus, commentum excogitat, ut à quibuſdam argentū auferret, & ait, ſe cōmune album perdidit. Quare perſuaſit Alimulijſ, ut inter ſe ſuffragia ferrent, & accuſatos decem municipes eiecit: & hoc ſeniores omnes norunt. multum certē abſuit, ut aliquos relinquerent, qui Athenienſes nō eſſent, cum germanos etiam ciues per factionem eijcerent, quos iudicium recepit, cumq; patri meo tunc inimicus eſſet, non modò eum non accuſauit, ſed ne ſuffragium quidem tulit, quin eſſet Athenienſis. Vnde id cōſtat: quòd omnibus ſuffragijs ciuis eſt habitus. Et quid opus eſt de patribus dicere? cū ipſe Eubulides, cum ego inſcriberer, & municipes iurati iuſtè omnes ſuffragia de me ferret, neq; accuſarit, neq; contrariū ſuffragium tulerit. Nam hic iterum omnes me municipem eſſe iudicarunt. Quod ſi mentiri me dicunt, in mea aqua, quiſquis uoluerit, teſtificetur horum contraria. Si igitur, Athenienſes, iſtorū id argumentum firmiſſimum eſſe uidebitur, quòd municipes me iam eiecerūt: ego quater prius ſanctè, & ſine conſpiratione decreuiſſe eos oſtendā, cum decreuerūt & me & patrem eſſe municipes ſuos. Primum, cum pater probatus fuit: deinde, cum ego: poſt, in prima diſquiſitione, cum iſti album oculaſſent: poſtremo, cum inter nobiliſſimos me delegerūt ad ſortitionem Herculani ſacerdotij. Atq; hæc omnia teſtimonijs cōprobata ſunt. Sin tribunatus mihi referendus, propter quem mihi quidam iracebātur, in quo inimicitias ſuſcepi exigendo à multis conductiones lucorū, & alia que rei publicæ ſubtraxerāt: ego quidem uos audire uelim, ſed ea fortasſe nihil ad rem facere exiſtimabitis. Nam illud argumentum conſpirationis eorum proferre poſſum, quòd è iure iurando deleuerunt illud: Sententiam feram animo æquiſſimo, & nec gratiæ, nec odij cauſa: (nam id quoq; deprehenſum eſt) & quòd arma per ſacrilegiū abſtulerant (dicetur enim) quæ ego Mineruæ conſecraram: & decretum excuſperunt, quòd mihi municipes decreuerant. Coniurarunt iſti contra me, à quibus que publicè debebantur, redegi: eoq; uenerūt impudentiæ, ut paſſim dicerēt, ea me facere cauſa deſenſionis. Quis uerò me ueſtrū tantæ condemnet inſaniæ, Iudices, ut propter tantilla rei probandæ argumenta, facinus morte uindicandum auderem: & quæ mihi honorifica eſſent, ea abolerem: & quòd omnium eſt grauiſſimum,

Auaria Eubulideæ factionis.

Euxitheus quater ciuis iudicatus.

Tribunatus Euxitheus.

Conſpirationis argumēta.

grauiſſimum, non dicent utiq; me aliquos ſubornasſe. Cum primum enim mihi calamitas acciderat, ſtatim iſtorū quidā, tanquā exul iam eſſem, et perriſſem, domunculam in agro noctu inuaſerunt, atq; inſtrumentū & ſupellectilem auferre ſunt conati. Vſq; ad eò & uos & leges contempſerunt, ac ſi uultis, huius rei conſcios citabimus. Eſt autē multa haberem quæ iſti perpetrarunt & ementiti ſunt, cōmemoranda, libenter q; uobis exponerem: ea tamen cum præter rem eſſe putetis, omittam. Illa autem recordamini, & ſpectate quantis argumentis fretus ad uos acceſſerim. Ut enim uos in Sex uiros inquiritis, ad eundem ego modum apud uos in me inquiram. Heus homo quis tibi pater fuit? mihi: Thucritus. Nunquid aliqui ſe cognatos eius eſſe teſtificantur? omnino. Primum conſobrini quatuor, deinde ſobrini: poſt, qui conſobrinas eius duxerunt. Curiales item, nec non Apollinis patrij, Iouis Hercei gentiles. Deinde ij quib; monumenta ſunt eadem. Deinde municipes eum ſæpe & probatum eſſe & magiſtratus geſiſſe, ſuis ſuffragijs oſtenderunt. De patre igitur, quid uobis æquius aut ſincerius afferre potuiſſem? uocabo autē uobis cognatos, ſi uultis. De matre porrò audite: Mater mihi eſt Nicareta, filia Demoſtrati Melitenſis. Eius cognati qui teſtimonium dicunt? Primum patruelis filij duo, deinde conſobrini matris. Poſt Protomachi filij, eius qui matrem meam prior habuit. Deinde qui ſororem meam ex Protomacho duxit, Eunicus Cholargenſis. Poſt filius ſororis, quin & Curiones cognati matris & municipes idem ſunt teſtificati. Quid igitur requiritis amplius? Nam & ex præſcripto legum conſtraxiſſe matrimonium patrem, & nuptiale munus obtuliſſe Curialibus, teſtes confirmarunt. Ad hæc autem me ipſum quoq; oſtendi participasſe res omnes quæ decent ingenuos. Quapropter undiq; iure & conuenienter, dato pro nobis ſuffragio, religioſe pronuntiabitis. Iam etiam, Iudices, Sex uiros interrogatis, an parentib; benefaciāt: ego uerò à patre pupillus ſum relictuſ. Matrem autem obſecro uos & obteſtor, ut in patrijs ſepelire monumentis liceat, neq; me prohibete, neq; extorrem agite, neq; cognatis ſpoliate, quorum tanta multitudo eſt: ne deniq; me perditè. Potius enim quam eos deferam, ſi ab eis conſeruari non potero, me ipſum interficiam, ut ſaltem ab eis in patria ſepeliar.

Peroratio iſta
σωαλογο
σμηρ.

TOMVS ORATIONVM DEMOSTHENIS
TERTIVS, QVI CONTINĒT O-

*rationes forenses priuatorum contractuum triginta, conuersas
e Græco sermone in Latinum, per Hieronymum
Volfium Oetingensem.*

- 1 Oratio de tutela in Aphobum, prior.
- 2 Oratio in Aphobum, posterior.
- 3 Oratio in Aphobum, de falso testimonio.
- 4 Oratio aduersus Onetorem, unde ui, prior.
- 5 Oratio aduersus Onetorem, unde ui, posterior.

EXCEPTIONES.

- 6 Exceptio aduersus Zenothemin. 1.
- 7 Exceptio aduersus Apaturium. 2.
- 8 Oratio aduersus Phormionem, de mutua pecunia. 3.
- 9 Aduersus Lacriti exceptionem, oratio. 4.
- 10 Exceptio pro Phormione. 5.
- 11 In Stephanum testem oratio prior. 6.
- 12 In Stephanum testem oratio posterior. 7.
- 13 Exceptio aduersus Paritænetum. 8.
- 14 Exceptio aduersus Nausimachum & Xenopithem. 9.
- 15 Aduersus Bœotum, de nomine.
- 16 Aduersus Bœotum, de dote.
- 17 Aduersus Spudiam, de dote.
- 18 Aduersus Phænippum, de permutatione facultatum.
- 19 Aduersus Macartatum, de Hagnia hæreditate.
- 20 Aduersus Leocharem, de hæreditate.
- 21 In Euergum & Mnesibulum testes.
- 22 In Olympiodorum, dati damni.
- 23 Aduersus Timotheum, de ære alieno.
- 24 Aduersus Polyclem, de natalis præfecturæ sumptibus.
- 25 De corona præfecturæ naualis.
- 26 Aduersus Callippum.
- 27 Aduersus Nicostratum, de descriptione mancipiorum Arethusi.
- 28 In Cononem, de inflictis uerberibus.
- 29 Aduersus Calliclem, de prædio.
- 30 In Dionysodorum, dati damni.

DEMOSTHENES Paeniensis, Demosthenis oratoris pater, decedens duobus liberis superstitibus, Demosthene & filia: tutores instituit tum liberis, tum pecunie, duos cognatos, Aphobum & Demophontem, & unum a puero amicū Therippidem. Ac Therippide legat usumfructum septuaginta minarum, tantisper dum Demosthenes togam uirilem sumeret. Demophonti filiam despondet, ac mandat, ut duo talenta dotis nomine accipiat. Aphobum, minis octoginta datis, suam uxore, liberum matrē, Cleobulam, Gylonis filiam ducere, atq; ædibus etiam, & omni earum instrumento ac supellestiale, usq; ad uirilem Demosthenis etatē, uti iubet. Hi legatas sibi pecunias statim accipiunt, sed neq; Aphobus defuncti uxorem, nec Demophon filiam ducit. Cum autem rem quatuordecim talentum tractassent, ut orator ostendit, & triginta talenta pro emolumentis soluere ac reddere deberet: pauca omnino Demostheni iam adulto tradiderunt. Quapropter aduersus Aphobum, tutelæ nomine, actionem decem talentum instituit, quod is pro tertia gestæ tutelæ parte, tertiam pecuniæ partem deberet, quæ omnia orator tum è sorte, tum ex emolumentis Aphobum debere colligit, & quasdam eius obiectiones refutat.

E PLVTARCHO.

QUUM primum Demosthenes adoleuit, actionem in tutores instituit, & scribere aduersus eos, effugia multa querentes, & iterandi iudicij rationem comminiscens, orationes cepit. Sic assiduitate studij (ut Thucydides loquitur) exercitatus, quanquam non sine periculo, nec per ignauiam, tandem uictoriam est adeptus: tamen uix per exiguam patrimonij partem recuperare potuit: sed ad dicendi audaciam cōsuetudine satas confirmatus, gustataq; forensium certaminū & oratoricæ facultatis dulcedine ac gloria, prodire in medium & rempub. capessere instituit: & quemadmodum Orchomenium Laomedontem ferunt, cum ad corrigendum splenis quoddam uitium, longioribus cursibus iussu medicorum uteretur, eum sibi habitum exercitatione illa comparasse, ut in curricula de coronis certaret, atq; in summum cursorem euaderet: sic & Demostheni uisum uenit, ut cum ad rei suæ familiaris detrimenta sarcienda in forum uenisset, eaq; re dicendi facultatem & uim adeptus esset, in ciuilibus tanquam coronarijs certaminib; princeps ciuū pro tribunali decertantiū haberetur.

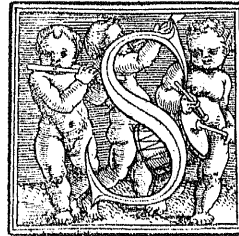
EX LIBRANO.

SUMPTA uirili toga, statim actionem aduersus tutores instituit, à quibus suæ opes malè essent administratæ. ac uicit quidem eos, non tamen omnia quæ amiserat recuperare potuit. Actiones in tutores, sunt qui Isæ esse dicant, non Demosthenis, quem ea etate tales orationes scribere potuisse, non uerisimile sit. Fuit enim decem & octo annorum, cum eos accusauit. Videri etiam, ex illis Isæi lineamenta elucere. Alij scriptas à Demosthene, ab Isæo emendatas putant. Minimè uerò mirum est, Demosthenem, ea quoq; etate, tales orationes comscribere potuisse. Nam secuta deinceps eius excellentia, hoc quoq; fide dignum efficit. Cum autem adhuc recens ab illis sub præceptore exercitationibus esset, stylum illius in multis imitatus est.

DEMO.

DEMOSTHENIS IN APHOBVM

ORATIO PRIMA, HIERONYMO Vuolsio interprete.

SI uoluisset Aphobus, Iudices, ea facere quæ iusta sunt, aut de nostris controuersijs, familiares sumere arbitros: carere his in foro litigandi molestijs potuissimus. Fuisset enim satis, stare decretis illorū, ut nulla nobis esset cum eo contentio. Quum uerò eorum quibus res nostræ percognitæ sunt, sententiam & cognitionem omnino detrectarit, & ad uos, qui de nostris negocijs comperti nihil habetis, accesserit: necesse est facere periculum, an uestra ope ius nostrum ab eo consequi possimus. Equidem scio, Iudices, quàm difficile sit in certamen descendere, ac dimicare de fortunis omnibus, cum uiris & dicendi peritis, & omnibus copijs instructis, mihi homini propter ætatem, rerum prorsus imperito. Quanquam autem longè sum istis inferior, spem tamen optimam habeo, me & à uobis quæ æqua sunt impetraturum, & oratione mea tantum assueturum, ut rem omnem uti gesta est, planè intelligatis, nec ullam partem negocij, de quo ferenda erunt suffragia, ignoretis. Proinde rogo uos, Iudices, ut me benignè audiatis: & si affectus iniurijs uidebor, in meo iure adiuuetis. Dicā autem quàm potero breuissimè, atq; inde narrare auspicabor, unde uos negociū facillimè percipietis. Demosthenes pater meus, Iudices, rem familiarem talentum circiter quatuordecim, me septennem, sororem quinquennem reliquit: matremq; nostram, quæ minas quinquaginta nomine dotis in eius ædes intulerat. Moriturus, inito de nobis consilio, hæc omnia Aphobi istius, & Demophontis F. Demonis, suorum, huius ex fratre, illius ex sorore, nepotum fidei commisit: tertium his adiunxit Therippidem Paeniensem, non quidem cognatione aliqua, sed amicitia iam inde à puero sibi coniunctū. Huic, ne cupiditate pecuniæ illectus, meū aliquid peius administraret, usumfructum septuaginta minarum ex patrimonio meo tantisper concessit, dum ego ad uirilem ætatem peruenissem: Demophonti sororem meam, & duo talenta statim habenda dedit: isti ipsi, matrē cum dote octoginta minarum, & ædes, unā cum usu instrumenti & supellestialis: ratus, eos etiā tanto me diligentius curaturos, quanto eos mihi, accedente hac necessitudine, coniunctiores reddidisset. Isti igitur portionibus hisce de patrimonio ad se receptis, & reliquis opib; in decenni cura & tutela nostri tractatis: nos cæteris omnibus fraudarunt, ædes duntaxat, & mancipia quatuordecim, & argenti minas triginta, quæ uniuersa collecta in unum, septuaginta minas ad summum conficiunt, nobis tradiderunt. Caput igitur iniuriarum, quàm fieri breuissimè potuit, expositum, hoc est Iudices. Pecuniæ autem tantum fuisse relictū, ipsi mihi locupletes testes fuerunt. Nam in classē pro me, de uicenis quinque minis, drachmas quingentas contulerunt, tantundem quantum Timotheus Cononis filius, & pecuniosissimi ciues conferebant. Sigillatim autem etiam uobis explicandum est, quæ fru-

Se aduersarij
pertinacia co
actū, iudicio
experiri.

Querela de
imbecillitate
sua.

Spes de seipso
& iudicibus.

Narratio.

Opes.

Hæredes.

Tutores.

Therippide
usumfructus
70 minarum
concessus.

Demophonti
soror, Apho-
bo mater De-
mosthenis le-
gata.

Demostheni à
tutoribus tan-
tum 70 minæ
reddite.

Magnum De-
mostheni pa-
trimoniū esse
relictum.
A censu.

ctiosa fuerint, quæ non fuerint: & quanti quæque fuerint. His enim cognitis, liquidò intelligetis, nullos unquam tutores, quam nostra bona istos, uel impudentius, uel manifestius diripiisse rem pupillorum. Ac primùm eos pro me hoc tributum in classem æstimatione sua contulisse, testes producam. Deinde me à patre non pauperem, aut rem septuaginta minarum, sed tantam possidentem, ut exactione indicta, nec ipsi occultare publicè propter magnitudinem potuerint, relictum esse. Cape hoc testimonium, ac recita.

Enumeratio
patrimonij
Demosthenis

TESTIMONIUM. Quanta summa fuerit, hinc etiã apparet, quindecim nempe talentum, quum census nomine tria talenta conferre uoluerint, sed hoc, audita re familiari, certius cognoscetis. Pater meus, Iudices, duas officinas reliquit, opificij utramque non parui: gladiatorum fabros triginta, quorum duo uel tres, quinque, aut etiam senis, reliqui non minoris certè quam ternis singuli minis æstimari poterant, ab his redditum annuum accipiebat xxx minas immunes. Lectorum fabros uiginti numero, ob quadraginta minas oppigneratos, qui xii minas immunes ei afferebant, argenti ad unum talentum, drachmæ foenore mutuo dati: cuius usura quotannis septem minas superabat. Et hæc sunt, quæ, ipsorum etiam confessione, fructuosa reliquerit, quorum fors quatuor talenta & quinquies mille drachmas: redditus, quinque genas minas singulis annis explet, præter hæc ebur & ferrum unde fabricabant, & ligneam materiam ad lectos, precij circiter octoginta minarum. Galliam præterea & æs septuaginta minis empta, præterea domum trium milium drachmarum, Supellectilia porro, calices, aurea uasa, uestes, mundum matris, uniuersa precij decies mille drachmarum: argenti domi repositi, octoginta minas, & hæc domi reliquit omnia. Iam Xutho septuaginta minas pecuniæ naualis elocarât, quadringentas & bis mille drachmas ad Pasionis, ad Pyladè mensam sexcentas dederat Demomeli, Demônis filio mille sexcentas, ducentas porro & trecentas drachmæ datæ mutuo, simul talentum ferè conficiunt. Hæc pecuniæ octo talentum & triginta minarum summam excedunt, sed uniuersa hæc ad quatuordecim facere talenta, ratione inita reperietis. Tantum igitur mihi patrimonium relictum fuit, Iudices, quantum uero furto sit inde sublatum, & quantum uel seorsim singuli ceperint, uel communiter omnes defraudarint: dati nobis ad hanc causam agendam temporis augustij excludor, quo minus nunc enumerem, sed necesse est ut singula separatim distribuam. Proinde quæ mea Demophon & Therippides habeant, tunc dicendi locus dabitur, cum eos in iudicium adducemus. Quæ uero istum illi habere contendunt, & ego accepisse scio: de his, iam apud uos uerba faciam: ac primùm ostendam, eum dotem, octoginta minas habere. & sic deinceps reliqua probabo quam breuissimè potero. Iste statim post patris obitum ex testamento eius, ingressus, ædes habitare coepit: & quod auri mater habebat, & relicta pocula accepit, quæ ad quinquaginta minas ualuerunt, deinde precium mancipiorum quæ uendebantur, & à Therippide & Demophonte accepit, donec dos octoginta minarum compleretur. Quæ cum haberet, Corcyram nauigaturus triremi præfectus, in tabulas retulit Therippidæ datas, ea se habere, ac dotem exegisse confessus est. Harum rerum testes sunt, primùm Demophon & Therippides, contu-

Quibus reb.
sit ab Apho-
bo fraudatus.

tores eius:

tores eius: deinde ipsum esse confessum ea se habere, tum Demochares Leuconensis amicæ meæ maritus, tum alij complures testificati sunt. Nam cum hic alimenta matri non præberet, quamuis dotem haberet: neque domum foris locare uellet, sed ut suo & cæterorum tutorum arbitrio permitteretur, postulare: hisce de rebus uerba fecit Demochares, quibus ipse auditis, neque se habere inficias ibat, neque grauius ferebat quasi non accepisset: sed confitebatur, ac nescio quid se cum matre habere controuersias de aureis ornamentis dicebat: qua expedita, se & de alimentis, & cæteris de rebus eam rationem initurum pollicebatur, ut mihi cumulatè satisfaceret. Atqui si constat eum apud Democharem hæc esse confessum, & apud reliquos qui tum aderant, & à Demophonte atque Therippide precia mancipiorum, causa coplendæ dotis accepisse, & dotem se habere in collegarum tabulas retulisse, & quum primùm pater obiit, in ædibus habitasse: nonne ab omni parte res in confesso est, palamque deprehenditur, eum dotem octoginta minas accepisse, & id nunc factum nimis impudenter pernegare. Ut autem me uera dicere appareat, cape testimonia, & lege. **TESTIMONIA.** Dotem igitur in hunc modum acceptam tenuit. Quum uero matrem meam non duxerit, lege iubetur debere dotem cum usura nouem obolorum: ego uero drachmæ tantum ponam. Sors igitur, & duodecim annorum usuræ, tria omnino talenta conficiunt, & hæc sic eum probo accepisse, & se habere, coram tot testibus esse confessum. Iam alias habet triginta minas, accepto officinæ redditu, quo me omnium impudentissimè fraudare est aggressus. Mihi uero pater tricenas minas redditum de omnibus reliquit. Quum autem tutores mancipiorum partem dimidiam uendiderint, ipsa utique exigit ratio, ut minæ mihi quindenarum numerentur. At Therippides, qui septenniū curam seruitiorum habuit, undenas quotannis minas acceptas retulit, me singulis annis in ratione referenda quater nis minis defraudato. Iste uero, in cuius cura duos primos annos fuere, ne teruncium quidem exhibuit. Nunc enim cessasse ait officinam, nunc se harum rerum curam ipsum non suscepisse, sed procuratorem, libertum nostrum Milyam, administrasse omnia: ab eo lucrum esse reposcendum. Quod si nunc quoque tales causas afferet, mendacij facile conuincetur. Nam si cessasse officinam dixerit, ipse rationes retulit de sumptibus, non qui facti sint in alimoniam mancipiorum, sed in eorum opera, ebur ad artificium & gladiatorum capulos, & ad alia conficienda, tanquam opus fecerint opifices. Deinde in rationibus perscribit, se tribus Therippidæ mancipijs, quæ in officina mea fuerint, mercedem numerasse. Atqui si nihil operis factum est, neque illi mercedem numerari, neque mihi sumptus eos expensos ferri decuit. Sin opus esse factum ait, sed uendi nihil potuisse: par utique est, ut opera se mihi reddidisse probet: & quibus presentibus id fecerit, testes exhibeat. At si neutrum horum fecit, qui fieri potest ut duorum annorum ex officina redditus, triginta minas non habeat, quum opus esse factum omnino constet. Quod si horum utrumque negabit, & Milyam hæc omnia dispensasse asseret: est uero illi habenda fides, affirmanti se amplius quingentis drachmis expendisse: illum, si quid lucrisit factum, id habere. Mihi quidem contrarium uidetur: illum expendisse, istum, quæstum exegisse, si qua modo coniectura capienda est è cæteris eius

1. Dotis tria talenta.

2. Reditus officinæ 30 minæ.

Refutatio ca-
uillationum
Aphobi.

Non cessasse
officinam.

Vendita esse
opera.

Aphobum pre-
cia accepisse.

factis & impudentia. Cape hæc testimonia, & recita. **TESTIMONIA.** Has igitur triginta minas ex officina, earumque usuram, octo iam annos habet, quæ si duntaxat in singulas drachmas computetur, aliæ tamen triginta minas inuenientur. & hæc seorsim solus accepit, quæ coniuncta cum dote & sorte, quatuor omnino talenta conficiunt. Nunc ea uobis sigillatim exponam, quæ communiter cum reliquis tutoribus diripiuit, & quorum quædam prorsus ne relicta quidem fuisse contendit. Ac primum quod ad lectorum fabros attinet, quos reliquit pater, isti occultare student, ob quadraginta minas pignori oppositos, qui numero uiginti sunt: uobis planum faciam, me his per summam impudentiam & manifestè fraudari ab eis. Nam hos domi esse nostræ relictos, omnes confitentur, & duodenas patri minas quotannis accessisse haud negant. Ipsi uerò me annis iam undecim nihil ex eis fructus habuisse dicunt uel minimi. Sumptuum uerò summam, qui in eos facti sint, iste propemodum mille drachmas computat: eo impudentiæ uenit. Ipsos autem homines, quos tanti constituisse dicunt, nusquam mihi tradiderunt, sed commentum omnium audacissimum adferunt: eum qui meo patri seruitia pignori dederit, mortalium nequissimum extitisse, & cum sæpe soluisse fidem, tum aere alieno fuisse oppressum, neque paucos ex eius creditoribus testes citarunt contra eum. Sed quis ille sit, qui mancipia acceperit, aut quomodo ex ædibus abierint, aut ab aliquo abducta esse, aut à quo, uicti iudicio, ea amiserint, dicere nequeunt. Enim uero si quam probabilè causam habent, non contra illius improbitatem testes citarent, quæ nihil ad nos attinet: sed his potius niterentur, qui seruos ab alienassent, eosque producerent. Sic utique officio fungerentur. Nunc per summam iniquitatem, confidentes mancipia esse relicta, ipsi ad se receptis, & usufructu illorum hominum per decennium percepto: funditus totam officinam ex oculis tollunt. Hæc ut à me uerè dici constet, cape testimonia, ac recita. **TESTIMONIA.** Mœriadem autem non fuisse inopem, neque à patre hunc contractum stultè esse factum, euidenti signo cognoscetis. Nam Aphobus, officina, ut ex testibus audiuitis, ad sese translata, quum officij esset, ut si quis alius in eam quicquam conferre uellet, ipse tutorio nomine prohiberet: pro his mancipijs Mœriadæ quingentas drachmas ipse foenerauit, quas ab eo se ut rectum æquumque fuerit, fatetur recepisse. Nunquid igitur iniquius fieri potest, quam nos nec lucri ex eis habuisse quicquam, & ipsa pignora nobis, qui priores foenerauimus, perisse? Isti uerò qui pecuniam in nostra pignora contulit, idque tanto tempore post fecit, tam usuram quam sortem è nostris esse restitutam, nec ullam ibi inopiam obstitisse? Ut autem uera me dicere appareat, cape testimonium, ac recita. **TESTIMONIUM.** Iam considerate quantum argenti à lectorum fabris suffurentur: quadraginta minas ipsam sortem, quæstum per operas decennio factum, duo talenta: nam duodecim minarum redditum ex eis quotannis habuerunt. Num paruū quiddam, atque ex re obscura, unde furtum facere sit expeditum? ac non potius ita palam tria ferme talenta surripuerunt? Quæ quia communiter sunt direpta, trientem ab isto mihi restitui par est. Iam de ebone, ferroque relicto, iudices, idem ferè machinati sunt, nam hæc quoque non proferunt. Qui autem fieri potest, ut

is qui tot & lectorum & gladiatorum fabros possedit, non etiam ferrum & ebur reliquerit? omnino certè est necesse & hæc adfuisse, nam sine materia quid operis facere potuissent? Eum igitur qui amplius quinquaginta mancipia possedit, & duobus opificijs præfuit, quorum altera officina ultra binas minas singulis mensibus in ebur, gladiatorum fabrica, non minus quam tantundem unà cum ferro insumpsit: horum nihil reliquisse dicunt, eò uenerunt impudentiæ. Sed eos non credibilia dicere, uel ex his ipsis facillè perspicitur. Tantam autem eum copiam reliquisse, ut non modo eius opificibus abundè ad opus faciendum suppeteret, sed etiam ad quibusuis uendendum, hinc apparet, quod & ipse uiuens uendidit, & patre iam defuncto, Demophon & iste ex edibus ipsi qui uellent uendiderunt. Quam multa igitur fuisse relicta, consentaneum est, quum ea costet non modo tantis officinis suffecisse, sed & à tutoribus seorsim esse diuendita? Nunc pauca, an uerò longè plura quam quæ in accusatione perscripta sunt? Cape hæc testimonia, & his recita.

TESTIMONIA. Huius igitur eboris plus est quam talentum, quod nec ipsum, nec lucrum inde factum mihi ostendunt, sed & hoc totum penitus supprimunt. Ad hæc, iudices, ex rationibus quas referunt, de illis quæ ipsi se accepisse confitentur, uobis ostendam, eos tres plus quam octo talenta quæ mea sunt, habere: sed Aphobum seorsim tria talenta, & mille drachmas accepisse, etiamsi ponam plura sine his esse insumpta quam sunt, & ea quæ ex his reddiderunt, detraham: ut sciatis non mediocris esse impudentiæ facta illorum. Nam de meo se accepisse fatentur, iste quidem octo & centum minas, præter ea quæ ego eum habere nunc ostendam: Therippides duo talenta: Demophon, septem & octoginta minas. Hæc sunt quinque talenta, & minas quindecim. Hoc igitur quod non simul uniuersum acceptum est, minas ferè sunt septuaginta septem, redditus de mancipijs. Quod uerò isti statim acceperunt, parum abest à quatuor talentis, quibus si usura decennij, singulis saltè drachmis computata, addita fuerit, inuenietis octo fieri talenta cum sorte, et mille drachmas. Alimonia porro à septuaginta septem minis est computanda, quæ ex officinis redeunt. Nam Therippides septenas minas quotannis in eas dabat, & nos accepisse hoc fatemur. Proinde cum isti nobis septuaginta minas in officinam ad illos alendos insumpserint, id quod superest septingentas drachmas eis appono, & isti plus posui. Id uerò quod mihi, sumpta uirili toga, tradiderunt, & quantum reip. tributum nomine pependerunt, id est ab octo talentis, & ab eo quod est appositum, auferendum. Reddiderunt igitur iste & Therippides minas unam & triginta, tributum nomine minas se expendisse duodeuiginti ratiocinantur. Ego uerò etiam hic aucto numero faciam triginta minas, ut in hoc nihil habeant quod contradicant. Itaque si ab octo talentis talentum auferatur, septem sunt reliqua; eaque ex his quæ accepisse ipsi se confitentur, quæque istos habere necesse est. Hoc igitur, etiamsi reliquis omnibus fraudarent, se habere negantes, reddere conueniebat: si quidem haud inficias eunt, illa de meo se accepisse. Nunc uerò quid faciunt? Usuram pecuniæ nullam proferunt, sortemque omnem unam cum septuaginta septem minis expensam mihi ferunt. Quin Demophon nos insuper debere inscripsit. Nonne ista est magna & insignis impudentia? an quicquam ad

Commentum
tutorum.

Refutatio
cō-
menti.

4. Ebur & fer-
rum, talentum.

5. Tria talenta
et mille drach-
mas.

† xpois / 1000

Exclamatio.

ad immensas sordes & rapacitatem istam addi queat: Quid tandem graue ac indignum uidebitur, si ista tam immensa & immania, graua & indigna non uidebuntur? Iste igitur pro sese minas centum & octo se accepisse confiteatur, quas & ipsas habet, & decennij usuram, quæ tria maximè talenta & mille drachmas conficiunt. Hæc me uerè dicere, & in tutelæ rationibus unumquemque tantum emolumentum se accepisse confitentem, uniuersum expensum mihi ferre uti constat: accipe testimonia, & recita.

Tabulæ testamenti est abo litæ sint, tamè legatis, relictis patrimonij amplitudinem posse intelligi.

TESTIMONIA. Arbitror igitur, Iudices, quod ad hæc attinet, uos satis intellexisse, tum quam multa furentur, tum quibus malis artibus quisque utatur, atque hæc cognouissetis accuratius, si mihi testamentum à patre relictum isti reddere uoluissent. Nā in illo perscripta fuerunt, ut mea mater affirmat, omnia quæ pater reliquit, & unde legata istis accipienda, & quanti domus esset e locanda. Nunc me tabulas reposcente, relictas esse fatentur illi quidem, sed eas non proferunt. Faciunt autem hoc, tum quia quantæ opes sint relictæ, quas ipsi diripuerunt, palam facere nolunt: tum ne habere legata uideantur, quod alioquin ipsa re facile conuincerentur. Cape testimonia quomodo responderint, ac recita.

TESTIMONIA. Hic testamentum esse factum ait, & duo talenta Demophonti, & octoginta minas isti esse datas testatur: sed septuaginta minas, quas Therippides acceperit, ut & summam relictæ hæreditatis, & quo pacto domus elocanda sit, adscriptum esse negat. Nec enim ei expedit hæc etiam confiteri. Age cape & istius testimonium.

TESTIMONIA. Hic ipsum quidem testamentum esse factum asserit, ut argentum de ære & galla redactum Therippidæ redderetur, quod is negat: & duo talenta Demophonti, de his uerò quæ sibi data sint, scriptum quidem esse ait, se uerò consensisse negat, ut ne accepisse uideatur. Quantum autem opum relictum fuerit, iste in uniuersum non declarat, neque etiam domus elocationem. Nam ne ei quidem expedit hæc quoque confiteri. Nihilominus tamen amplitudo hæreditatis est euidentis, quanquam isti rem familiarem dissimulant, ex testamento, quo tantam sibi pecuniam legatam esse, inuicem confirmant. Qui enim de quatuor talentis, & ter mille drachmis, tria talenta & bis mille drachmas dotem alteris dedit, alteri septuaginta minarum usumfructum: nemini profecto obscurum est, eum non de paruis opibus, sed de his quas mihi reliquit duplo maioribus, illa detraxisse. Nec enim utique me filium pauperem uoluit relinquere: istos uerò qui ante diuites fuerunt, magis etiam collocupletare uoluit. Sed propter opum mihi relictarum affluentiam, tum Therippidæ tantum argenti, tum Demophonti duo talenta (quanquam is meam sororem nondum ducturus esset) fruenda dedit, quo alterutrum consequeretur, ut uel donationibus deliniti meliorem fide tutelam gererent: uel, si tantis affecti beneficijs in hunc modum contra nos delinquerent, à uobis sine ulla uenia punirentur. At iste qui & ipse ad dotem ancillas etiam accepit, & in ædibus habitat, postquam harum ei rerum ratio reddenda est, suum se negocium agere ait, & adeo sordide avarus est, ut etiam preceptores meos, & mercede fraudare non dubitarit, & quædam tributa, quæ ipse non numerat, mihi tamen expensa ferat. Age cape & hæc testimonia, & recita his.

TESTIMONIA. Quoniam igitur pacto manifestius demonstrari queat, eum

eum diripuisse omnia, nec à paruis abstinuisse, quam re in hunc modum, tot testibus & argumentis, demonstrata: quum & ipse dotem se accepisse confiteatur, & habere, literis tutoribus datis, sit testatus: & officinæ usumfructum ceperit, nullos tamen redditus proferat: & è cæteris alia uendiderit precio non reddito, alia ad se recepta dissimularit: ac mancipia uendiderit, cæteraque ad eum modum administrarit quem ad modum nec inimicissimi administrarent: Ego certè haud scio, an hæc euidentius à nemine demonstrari ullo modo queant. At uerò apud arbitrum dicere ausus est, se de his pecunijs & multum æris alieni dissoluisse pro me Demophonti & Therippidæ contutoribus suis, & illos de meo accepisse multa, quum tamen probare neutrum queat. Neque enim me à patre alieno ære obstructum esse relictum, in literis ostendit: neque illos, quibus se dissoluisse ait, testes exhibuit: neque etiam numerum pecuniæ tantum, quantum eum accepisse constat, in tutores conferre potest, sed magna pecunia minorè. Interrogatus autem per arbitrum cum de his singulis, tum utrum rem suam familiarem ex usufructu auxisset, an uerò ipsa prædia & sortem absumpsisset: item, utrum ipse in hunc modum curatus à tutoribus, his uerbis sibi satisfieri pateretur, an uerò sortem unam cum usuris efflagitaturus esset: ad hæc nihil respondit, sed spondebat, se ostensurum patrimonium meum esse decem talentum: quibus si quid abesset, id sese expleturum. Me porro iubere ut ea ostenderet, non ostendit, neque se contutoribus tradidisse demonstrauit (neque enim arbiter eum damnasset) sed tale testimonium protulit, de quo dicere aliquid instituet. Proinde si nunc quoque me patrimonium acceptum ab aliquo habere dixerit, interroget eum, & de singulis exhibere testes iubete. Sin id me habere dixerit hunc in modum, ut computet quæ ab utroque tutore debentur: duplo eum dicere pauciora constabit, & ea me habere nihilo magis probabit. Ego enim quemadmodum istum tam habere multa probaui, sic illorum etiam utrumque non pauciora his habere ostendam. Quare non hoc ei dicendum est, sed uel se, uel contutores mea mihi restituisse, sin hoc non ostenderit, debetne ista sponsio apud uos habere locum, quum me nihilo plus habere mea prober: Multis autem apud arbitrum dubitationibus cum æstuarer de hisce omnibus, & in singulis, sicut nunc apud uos, conuinceretur: mentiri confidentissimè ausus est: quatuor talenta mihi patrem defossa reliquisse, eaque matris arbitratui permisisse. Id uerò dixit, ut, si eadem se etiam nunc dicturum expectarem, ea calumnia refutanda moram facerem, quum postulet necessitas ut de alijs eum rebus accusarem apud uos: sin, tanquam non dicenda præterirem, nunc ea ipse commemoraret, ut diues esse creditus, minus uos ad misericordiam commoueret: & is qui hoc sibi affirmandum esse duxerat, nullum testimonium proferebat, sed nudis suis uerbis fidem haberi postulabat. Quod si quis eum interroget, quem in usum tantam meam pecuniam expenderit, æs alienum pro me se dissoluisse ait, atque ibi me facere pauperem conatur: rursum ubi libitum est, diuitem, si dijs placet, ut cui pater tantum pecuniæ domi reliquerit. At uerò non posse fieri, ut iste uerè hæc dicat, immò non fieri potuisse, ut quicquam istorum fieret, multis argumentis facile intelligitur. Nam si pater meus istis diffusus fuisset, perspicuum est, eum nec reliqua eis

Tergiuersationes Aphobias apud arbitrum.

** Id est, id est falsum, fortasse pro τριαλίττω legendum.*

Mendacium Aphobias de quatuor talentis defossis.

Μιλύμω.

fuisse commissurū: nec, si sic ista reliquisset, id illis indicaturum. Esset enim ingentis infantiæ, occulta indicare illis, quib. nec manifesta crediturus esset. Sin illis fidem habebat, haud utiq; maximam diuitiarum partem illis in manus tradidisset: hæc uerò illorum potestati non commisit, neque matri meæ hæc custodienda dedisset, atque illam ipsam unī ē tutoribus matrimonio copulasset. Nec enim consentaneum est, pecuniam per meam matrem uelle conseruatam, atque unum ex his cui fidem nō haberet, tum ipsius tum pecuniæ dominum constituere. Deinde si quid horum uerum fuisset, num putatis eum illam à patre datam non accepturū, qui dote, octoginta minis, iam acceptis, tanquam eam ducturus, Philonidæ Melitenis filiam duxit, quòd si talenta quatuor intra domesticos parietes fuissent, quæ ut ipse asserit, hæc in potestate haberet: an non eum fuisse accursurum creditis, ut illis unā cum ipsa potiretur? qui enim manifestas quoque opes, quas uestrum etiam pleriq; relictas esse conscj fuerunt, cum contutoribus adeo flagitiose diripuit: illis quæ conscientiam ac testimonium uestrum fugerent, cum arripere liceret, abstinuit? Quis uerò credat? Non ita est, Iudices, non ita est: sed quicquid pecuniæ reliquit pater, id istis dedit uniuersum, iste uerò commentum hoc idcirco finxit, ut minus à uobis misericordiæ cōsequar. Multa equidem habere alia de quibus istū accusarem, sed ubi unū quiddā summam de omnibus dixero, omnes eius defensiones euertam. Licuisset isti, molestijs & negocijs hisce carere omnibus, si domum ita uti hæc leges iubent, et locasset. Cape leges, ac recita. **LEGES.** Harum legum autoritate Antidoro de tribus talentis, & ter mille drachmis, intra sexennium ex elocatione sex talenta, & plus eo sunt tradita. Et hæc quiddā uestrū uiderunt. Nam Theogenes Probalisus, qui domū eius cōduxerat, in foro pecuniam hanc annumerauit. At mihi de quatuordecim talentis, annis undecim, si & temporis & elocationis illius ratio habeatur, triplo plus emolumentum nomine, debuisset accedere. Hoc uerò cur non fecerit, ipsum interrogate. Nam si dicet præstitisse domum non elocari, ostendat, non duplicatum aut triplicatum esse meum patrimoniū, sed ipsam duntaxat sortem integram mihi esse restitutam. Sin de talentis quatuordecim, mihi nec septuaginta minas reddiderunt, & ipse me insuper sibi debere in tabulas retulit: est ne accipienda uel istorum excusatio; minimè gentium. Itaq; quum mihi tantum patrimoniū relictum fuerit, quantū principio audiuiſtis, et quum eius tertia pars, quinquaginta minas redditum ferat, quamuis liceret istis, quorū cupiditas infinita est atque insatiabilis, si elocare domum uoluissent, ex istis redditibus (nulla re mota, aut mutata) tum nos alere, tum publica obire munera, & quæ ex eis accederent, ea saltem ad cumulum adijcere: opes autem reliquas, quæ his duplo sunt maiores, ita distribuere, ne essent ignauæ, sed quæstuosæ, ut & ipsi, siquidē cupiditate pecuniæ urgebantur, mediocria inde accepissent, mihiq; cum sorte ex redditibus rem familiarem auxissent: horum nihil fecerunt, sed optimis mancipijs inter se diuenditis, reliquis è medio sublatis, meos etiam ueteres redditus destruxerunt, sibimet ipsis non mediocres de meo compararunt. Iam cum cætera etiam omnia turpiter adeo ceperint, communitet ambigunt plus dimidia pecuniæ parte mihi ne relictum quidem

Domus non elocata.

Negligentes, infidi, et rapaces tutores.

Impudentia tutorum.

dem esse: sed tanquā quinq; talentū duntaxat sint opes, sic rationes de illis retulerunt. Ita redditus ex eis nullos ostendunt, neque sortem manifeste demonstrant, sed ipsa prædā tam impudenter absumpta esse dicunt. Neq; huius eos audaciæ pudet. Enimuero quid mihi accidisset, si sub eorum tutela fuisset diutius, id ne dicere quidem poterunt. Nam quum decem annis præteritis, ab alijs tam pauca receperim, isti etiam debere sim inscriptus: an non indignari debeo? Omnino clarum est, me si anniculus relictus, sub istorum tutela sexenniū adhuc fuisset, nec ista exigua ab eis fuisse recepturum. Nam si superiora recte cōsumpta sunt, nihil ex his quæ recepi, sextum in annum suffecisset: sed me uel aluissent de suo, uel fame intereuntem neglexissent. An uerò grauius ferendum non est, aliorum familias uel unius uel binū talentū relictas, elocatione duplicatas esse, & triplicatas, ut iam munera publica sint obeunda: meam uerò triremē instruere, & magna tributa pendere solitam, iam propter istorum impudentiam nec minimā posse sustinere? Quod tandem scelus dici potest, quod intentatum isti reliquerunt: qui se testamentū clam abolituros sperarint, & suam rem familiarem usufructu nostræ stabilierint, & sua de meo patrimonia collocupletarint: meæ autem familiæ, tanquam summis à nobis affecti iniurijs, sortem totam sustulerint? Vos si quem in uos delinquentem condemnatis, ne ei quidem omnes opes adimitis, sed uel uxoris uel liberū miserit, partem aliquam illis relinquitis. At isti tanto sunt uobis crudeliores, ut etiam donis à nobis acceptis, quò tutelam bona fide gererent, tantis nos cōtumelijs affecerint: nec erubuerint, nec timuerint quicquam, nec miserit sint sororis meæ, si duob. ei talentis à meo patre legatis, nullam se dignam conditionem consequeretur, sed tanquam inimicissimi aliqui, non amici & cognati relictis essent, neque necessitudinis habuerint rationem. sed ego miserimus omnium, utraque de re sum dubius. Nam publicè urgeor, ut tributum conferam: idq; iure, pater enim opes eam ad rem satis mihi magnas reliquit, sed pecuniam relictam isti omnem acceperunt: & nunc, dum mea recuperare studeo, in summum discrimen adducor. Nam si iste absolutus fuerit, (quod absit) centum minas mulctæ nomine debebo. Sin istum damnaueritis, lite æstimatione: non de sua, sed de mea pecunia litis æstimationem soluet, mea uerò dignitas agit in hoc iudicio. Proinde non tantū patrimonio spoliabor, sed etiam honoribus, nisi uos mei nunc miseritum fuerit. Quare oro uos Iudices, & supplico & obtestor, ut legū & iurisiurandi memores, quo obligati ius dicitis, ad nostrum ius cōsequendum nos adiuuetis, ne ue plus istius quam nostras apud uos preces ualere patiamini. Equum autem est, ut non sceleratorum hominum, sed contra omne ius humanitatis afflictorū misereamini: nec eorum, qui tam crudeliter aliena per fraudem detinent, sed nostri, qui longo iam tempore nostro patrimonio caremus, atq; insuper ab istis affecti contumelijs, nūc de dignitate ac fama periclitamur. Alta utiq; parens noster suspiciaria duceret, si intelligeret me suū filiū in discrimen coniectū eius mulctæ soluendæ, quæ propter dotes & donationes à sese istis datas, exigeretur: cum iam alij ciues nō cognatorū modò, sed etiā amicorū inopū filias de suo elocarint: Aphobū nec quam accepit dotē, uelle restituere, idq; anno decimo.

Amplificatio et inuestigatio in tutores.

tu. Doro. 10.

Petino.

Hæc oratio secundo loco dicta est, & quorundam quæ prius etiam dicta sunt, repetitionem continet.

DEMOSTHENIS IN APHOBYM ORATIO

secunda, Hieronymo Vuolfio interprete.

Querela de
aduersarij im-
probitate.

VM Aphobus apud uos & multa & magna mendacia dixerit: primum id refellere conabor, quod inter eius dicta molestissimè tuli. Dixit enim, auum meum fuisse ærarium, propterea quod noluisse patrem, ut sua domus mercede locaretur, ut ne in periculum deueniret. Ac prætextu quidem hoc utitur, sed eum ærarium obijisse, nullo prorsus testimonio probauit, eaque de re dicere distulit, extremum iudicij diem aucupatus: atque ipsum testimoniū ad posteriorem orationem referuauit, fore sperans, ut per eam rem calumniandi sibi daretur occasio. Quod si testimonium illud legerit, diligenter animaduertite. Inuenietis enim dictū esse à testibus, eum non esse, sed fuisse ærarium. Illud igitur, quo aduersarius præcipuè nititur, in primis refutare conabor, idque de quo inter nos omnis est cōtrouersia. Quod si tum licuisset, neque temporis angustijs per insidias ea re exclusi essemus: testibus planū fecissemus pecuniam solutam, & reipub. per ipsum ab omni parte satis esse factū. Nunc magnis argumentis ostendemus, eum neque debuisse quicquam, nec ullum periculum fuisse nobis, si patrimonio palam fruermur. Primum, Demochares qui amitam meam, Gylonis filiam in matrimonio habet, suas opes non occultat, sed & ædilitate fungitur, & triremes ab bellum instruit, & reliqua munia publica obit, neque harum rerum quicquam pertimescit. Deinde ipse pater tum reliquas opes, tum quatuor talenta cum tribus millibus drachmarum palam habuit, quæ isti & in testamento fuisse perscripta, & se accepisse, mutuis ipsi testimonijs sese conuicerunt. Quin ipse etiam Aphobus cum reliquis tutoribus quantæ opes relictae essent, publicè professus est, & me classis ducem cōstituit, cum non paruus census ageretur: sed tantus, ut de quinis & uicenis minis, quingenæ drachmæ penderentur. At si quid istorum uerum fuisset, horum nihil fecisset, sed hæc omnia cauisset. Iam uerò constat & Democharem, & parentem, & istos ipsos omnia sine ullius periculi metu palam habuisse. Faciunt autem omnium absurdissimè, qui dicant uetuisse patrem, ne domus locaretur: & tabulas tamen, unde rei ueritas certò cognosci posset, nusquam proferant: ac putent, sublato tanto testimonio, se tam facile fidē apud uos inuenturos. Aduocandi quidem mox post obitū patris testes fuissent complures, à quibus consignari testamentum iuberent: ut si quid fortè controuersiae oriretur, ad illud scriptum recurrī, & omnium rerum ueritas planè inueniri posset. Nunc alia quædam consignanda censuerunt, in quibus multa de relictis opibus inscripta non fuerunt, nuda duntaxat commentaria: ipsum uerò testamentum, in quod pater & ea commentaria retulerat, & reliquam pecuniam omnem, quæ fidei eorum mandabatur, & per quod non elocatae domus omni crimine liberarentur: id demum neque consignarunt, neque protulerunt. Est uerò eis credendum, quicquid de hisce dixerint. Ego uerò quid

isthuc

isthuc sit, non intelligo: non sinebat locare domū, neque palam proferre pecuniam pater? Vtrum ne mihi, an uerò ciuitati? Imò constat uos reipub. illam protulisse, mihi uerò penitus abscondisse, ac ne eam quidē declarasse, de cuius æstimatione tributa pependistis. Agite, ostendite istæ copiae quæ fuerint, atque ubi, & quo præsentē mihi sint traditæ: Nam duo quidem talenta & octoginta minas, de quatuor talentis & tribus drachmarum millibus accepistis. Proinde neque istas mea causa reipub. cōtulistis, cum illis temporibus uestræ essent. Atqui ex ædibus & quatuordecim mancipijs ac triginta minis quæ mihi tradidistis, non fieri potest, ut tantum tributū sit numeratum, quantum uos in classem contulistis: sed omnino necesse est, ut relicta quæ sunt, his longe maiora, ipsi omnia teneatis. Et tamen cum à uobis ea direpta esse palam conuincamini, talia comminisci audetis? atque alias culpam alius in aliū reijcitis: rursus accepisse uos, uestris testimonijs alius alium coarguitis: cum uos accepisse multa negetis, magnorum sumptuum rationes retulistis: cum tutelam cōmuniter gesseritis omnes, nunc peculiaris singuli effugia quæritatis: cum testamentū aboleueritis, è quo totius negotij ueritas cognosci potuisset, nunquā uestræ orationes inter sese conueniunt. Proinde testimonia profer, atque ea ordine his lege omnia, ut eorum etiā, quæ testimonijs probata fuerint, memores, accuratius de toto negotio decernāt. TESTIMONIA. Tantū isti mea causa tributū nomine conferendum censuerunt, quantum, si meum patrimonium quindecim talentū fuisset: mihi uerò ipsi tres, ne septuaginta quidem minarum patrimonium restituerunt. Lege sequentia. TESTIMONIA. Dotem, quam eum contutores accepisse testantur, & alij, apud quos habere se confessus est, eam nec ipsam, nec alimoniam reddidit. Cape cætera, & lege. TESTIMONIA. Officina biennium administrata, Therippidæ reddidit precium locationis: mihi uerò, cum acceperit duorum annorum reditum, triginta minas: neque has, neque usurā reddidit. Cape aliud, & lege. TESTIMONIVM. His mancipijs iste ad se receptis, & reliquis, quæ nobis unā cum hisce oppignorata fuerunt, tantū in ea expensum retulit. Inde uerò acceptum, nihil omnino, quin ipsos etiam homines subduxit, qui duodecim minas immunes quotannis afferebant. Dic aliud. TESTIMONIVM. Hoc ebur & ferrum cum uendiderit, ne relictum quidē esse dixit, sed & horū precio me defraudat, talento circiter. Recita hæc. TESTIMONIA. Hæc tria talenta & mille drachmas, præter cætera, tenet, sortis quinq; talenta, quæ iste accepit: unā uerò cum usuris, si quis ad drachmā tantum computet, amplius decem talenta habet. Dic reliqua. TESTIMONIA. Hæc isti perscripta esse in testamenti tabulis, seque accepisse, testimonijs in se mutuo dictis, probant. At iste se accersitum à patre esse ait, & ingressum in ædes, non accessisse ad eum, à quo uocatus esset, neque horum quicquam habuisse ratū, sed audiuisse Demophontem recitantem tabulas, & Therippidem affirmantem, eum ita fieri mandasse: cum tamen prius introierit ipse, & patri se facturum receperit omnia, quæ consignata literis reliquit. Pater enim, Iudices, ingrauescente morbo, cum animaduertet se non euasurū, conuocatis tribus istis, & fratre Demone accubare iusso, corpora nostra

Testimonia
de relicto &
per Tutores
spoliato patri-
monio.

Testamentum
à patre Demo-
sthenis factū.

in manus illis dedit, depositum nominans, & sororem Demophonti, & duos
 talenta dotis nomine statim legauit, eamque uxorem illi despondit: me uero
 apud omnes communiter unam cum pecunia deposuit, & mandauit, ut & do-
 mum locarent, & patrimonij conseruandi adiutores essent: legans simul &
 Therippida octoginta illas minas, & isti tum matrem meam despondens,
 octoginta minis additis, tum me in eius genua imponens. Quorum iste o-
 mnium hominum sceleratissimus, nullius rationem reddidit, quanquam
 his conditionibus, meis opibus potitus: sed postquam pecunia omni cum
 contutoribus me fraudauit, nunc misericordiam uestram implorabit, qui
 nec septuaginta minas aqua tertia tertius ipse restituit. Deinde his ipsis etiam
 idem insidias tetendit. Cum enim has actiones contra eos instituissem, effe-
 cerunt ut de permutatione facultatum dies mihi diceretur: ut siquidem per-
 mutassem, mihi non liceret ius meum ab eis persequi, quod lites etiam per-
 mutantis fierent: sin nihil horum fecissem, ut de re tenui munera publica su-
 stinens penitus conficerer. Atque in ea re operam nauauit illis Thrasylochus
 Anagyrasius. Ego uero nulla habita earum rerum ratione, permutaui qui-
 dem: sed illud excepi, ut mihi iudicium impetrare liceret. Quod cum ne-
 garetur, & tempus instaret, ne priuaretur actionibus, obij munus, oppignera-
 tis aedibus & tota re mea familiarari, uolens actiones in istos apud uestram
 fidem deponere. An non igitur iam inde ab initio insignibus iniurijs sum
 affectus? An non insignibus etiam damnis, dum ius meum postulo, ab eis
 afficior? Quis uero uestrum non & isti iure inuideret, & nostri misereretur,
 uidens isti ad acceptum a suis parentibus patrimonium amplius quam de-
 cem talentorum, meas opes quae tantae fuerunt accessisse: nos uero non modo
 paternis bonis excidisse, sed his etiam quae nunc tradita sunt, propter isto-
 rum improbitatem esse spoliatos? Quo uero nos recipiemus, si uos hisce
 de rebus aliter quam pro expectatione nostra sententiam feretis? Ad ea ne
 quae creditoribus oppignerauimus: sed creditorum ea sunt, ad caeteras re-
 liquias: ecce uero istius fiet, si multa soluere cogemur. Nolite iudices, no-
 lite nos in tanta mala conijcere: neque matrem & me & sororem, qui sumus
 indignis accepti modis, negligite, quos pater non ea spe reliquit, sed alte-
 ram tanquam Demophonti, dote duorum talentorum data, nupturam:
 alteram, isti hominum omnium crudelissimo, minis octoginta datis, elo-
 candam: me uero uobis successorem eorum munerum futurum, quae ipse
 haecenus obiisset. Subuenite igitur nobis, subuenite, tum iustitiae, tum ue-
 stra ipsorum causa, tum propter nos, patremque defunctum. Conseruate
 me, miseremini mei, postquam isti cognati, nostri miseri non sunt. Ad ue-
 stram fide confugimus, obsecro, obtestor per liberos, per uxores, per quic-
 quid uobis bonorum est, sic illis fruamini, ne negligite me: neque facite ut ma-
 ter, etiam reliqua spe sustentandae uitae frustrata, se quid indignum patiatur,
 quae nunc fore putat, ut me apud uos ius meum adeptum excipiat, & soro-
 rem elocet. Si uero uos aliquid secus (quod absit) decreueritis: quid illi ani-
 mi fore censetis, cum me uiderit non paternis modo bonis spoliatum, sed
 insuper etiam capite diminutum? De sorore uero nec sperare ausit, eam
 ullam se dignam conditionem obsecuturam inopiam assecuturam. Non
 aequum

Querimonia
de improbitate
& insidijs
Aphobi.

Subornatus,
qui facultates
cum Demo-
sthenes permu-
taret.

Adoptio,
qua sibi et suis
commiseratio-
nem, aduer-
sarijs inuidiam
et odium con-
citat.

Obtestatio
iudicum.

Mater.

Demosth.

Soror.

aequum est iudices, uel mihi ius a uobis negari, uel istum tantas opes per
 iniuriam obtinere. Tamen enim nondum mei periculum feceritis, qualis
 sim erga uos futurus: sperandum tamen est, me non fore patre deteriorem.
 Istius uero animum sic perspexistis, ut compertum uobis sit, eum amplius
 opibus susceptis, adeo suum studium erga uos & liberalitatem nunquam
 declarasse: ut aliena etiam patrimonialia ad se fraude attraxisse sit ostensum.
 Haec igitur considerantes, caeteraque recordati, sicut iustitia postulat, ita de-
 cernite. Est autem uobis fides abunde facta, testibus argumentis, coniectu-
 ris, istorum uerbis qui mea se accepisse uniuersa confitentur, ea uero expensa
 mihi ferunt, cum nihil expenderint, sed ipsi omnia detineant. Haec igitur
 consideranda uobis sunt, & aliqua nostri habenda ratio. Intelligitis enim me,
 patrimonio per uos recuperato, ex officio, & gratitudinis ergo, reipub-
 lica munera libenter obiturum: quod meas mihi facultates iuste restitueritis.
 Iste autem, si quae mea sunt, ei possidenda tradideritis, nihil horum est factu-
 rus. Nec enim putare debetis, fore ut quicquam de ijs opibus in rempub-
 licam collatum uelit, quas accepisse se iuit inficias: sed potius occultare studebit,
 ut iure absolutus esse uideatur.

ARGUMENTVM ORATIONIS ADVERSVS

Aphobum de falso testimonio.

Accusatus male administratae tutelae Aphobus, ad quaestionem a Demosthene postulabat Milyam,
 quem sciret non de ditum iri. Nam Demosthenes, quod diceret, non seruum, sed liberum esse Milyam,
 a patre morituro manumissum: eum non dedebat. Ad id probandum, cum alia attulerat, tum etiam Stephanum
 testimonium, qui apud iudices affirmasset, coram arbitris confessum esse Aphobum, Milyam esse liberum. Damna-
 tus autem male gestae tutelae Aphobus, falsi testimonij Stephanum accusat, quem Demosthenes hac oratio-
 ne defendit, et uerum dixisse testimonium ait: atque insuper ostendit, Aphobo id testimonium nihil nocuisse,
 sed eum propter alios testes esse damnatum: contra quos cum nullam actionem instituerit, satis apparere son-
 tem esse Aphobum.

DEMOSTHENIS IN APHOBVM

FALSI TESTIMONII ORATIO,

Hieronymo Vuolfio interprete.

Nisi prius aduersus Aphobum in iudicio contendissem, iudices, multoque maiora & callidiora eius mendacia, facile
 a me refutata esse scirem, propter iniuriarum perspicuita-
 tem: mirifice pertinescerem, ut etiam nunc ostendere pos-
 sem quibus nam rationibus, uobis undique fucum facturus
 esset. Nunc, dijs bene iuuantibus, si modo aequis & beni-
 gnis animis nos audietis, in spe optima sum, uos non minus quam priores
 iudices, istius impudentiam esse cognituros. Quae si quid eloquentiae aut
 calliditatis postularent: equidem subdubitassem, adolescentiae meae confi-
 deratione deterritus. Nunc, simpliciter docenda & commemoranda sunt
 istius in nos commissa facinora, quibus expositis, uobis omnibus perspi-
 cuum fore opinor, uter tandem nostrum sit improbus. Equidem non ignoro
 eum actionem hanc instituisse, non quod se probaturum consideret, ab ullo
 se falso esse testimonio laesum, sed quia putat, ob multa magnitudinem,
 qua damnatus est, se & mihi conflatum inuidiam, & sibi ipsi misericordiam
 impetraturum: proptereaque actam causam nunc defendet, de qua tunc nihil
 aequi

Sordes Apho-
bi exagitat, et
se fore libera-
le in rempub-
licam pollicetur

Petitio.

ἀνεπιφύλακτος.

Repetit libera-
litatem suam
Aphobi sor-
des.

Perstringit ad
uersariū, et se
causae bonita-
te fretum esse
ostendit.

Consilium accu-
satoris.

Improbis A- aequi dicere potuit. Ego uero iudices, siquidem rem iudicatam solui ab eo
 phobi, iudica- exegissem, aut nullas aequas condiciones admittere uoluissim: ne sic quidem
 tum non solu- deliquissem, ut qui ea ab eo postularē quae uestris sententijs decreta essent,
 tis. sed dici tamen potuisset, istum, hominem cognatum, inhumanius & acer-
 bius fortunis esse euersum. Nunc contra sit, nam iste cum contutoribus, o-
 mni patrimonio me fraudauit: & quamuis apud uos palam conuictus, ta-
 men nihil aequi a se impetrari sinit, sed distracta re familiari, aedibus* Apho-
 bo, fundo Onetori traditis, effecit, ut cum illis, litibus & molestijs confi-
 ctarer: ipse uero instrumento & supellectile ex aedibus ablata, mancipijs
 abductis, torculari comminuto, foribus reuulsis, ac tantum non ipsa domo
 incensa, Megara profectus, inquilinum ibi agit. Quamobrem multo aequi
 us est, ut eum propter haec facinora odio prosequamini, quam ut me ullius
 inhumanitatis condemnetis. Ac de istius sordibus atque improbitate post
 apud uos mihi prolixius dicendum uidetur, quanquam nunc quoque sum-
 mam quandam audiui istis: testimonia uero de quibus suffragia feretis, uera
 esse, iam uos docere conabor. Peto autem, Iudices, rem aequam & iustam,
 ut pari beneuolentia utrumque nostrum audiat, idque non minus uobis etiam
 proderit. Nam quo certius rem cognoueritis, eo iustius & sanctius pro-
 nunciabitis. Ostendam autem, istum non modo confessum esse, de Milyae
 libertate, sed idem ipso facto declarasse; praetereaque certissimas quaestionum
 probationes reculasse: neque uoluisse, ut ueritas per eas ostenderetur: sed ter-
 giuerfatum, & falsis testimonijs productis, eloquentia sua rei ueritatem suffu-
 ratum: tantis & tam euidentibus argumentis, ut uobis omnibus perspicu-
 um futurum sit, nostram orationem esse ueram, istum nihil sani dixisse. Inde
 aut auspicabor, unde & uobis assequi facillime & mihi causam omnem ex-
 ponere celerrime licebit. Ego Iudices, Demoni, Demophonti, Therippi-
 dae & isti, male administratae tutelae, iudicium dictaui, omni patrimonio spo-
 liatus. Actione autem prima contra istum instituta, iudicibus palam ostendi,
 quemadmodum uobis etiam ostendam, omnem rem nobis relicta istum cum
 illis furripuisse nobis, non productis ullis falsis testimonijs. Cuius rei hoc ma-
 ximum argumentum est, quod dicta testimonia quamplurima quum de scri-
 pto recitata omnia sint, quorum alij, meum aliquid isti datum: alij, se praesentibus eum accepisse: alij, se ab isto emisse, eique tradidisse precium affirma-
 rent: nullum falsitatis arguit, aut accusare ausus est: sed hoc solum arripuit,
 in quo nec unius drachmae fieri mentionem possit ostendere. Atqui aesti-
 mationem pecuniae, qua fraudatus sum, non ex hoc collegi & computaui
 tantam (nec enim argentum continet) sed ex illis singula ratiocinatus sum,
 quibus iste nullum crimen impedit. Quibus rebus etiam factum est, ut qui
 tum rem cognouerant, non solum eum condemnarint, sed litem etiam tanti
 aestimarint, quantum in actione perscriptum fuerat. Quamobrem igitur illa
 testimonia praeterijt, hoc arripuit: ego id quoque docebo. Videbat, quaecumque
 testimonia pecuniam eum habere arguebant, se eam habere tanto
 magis conuictum iri, quanto prolixius singula uerbis agerentur. id quod
 actione contra testes instituta, futurum erat. Quod enim tunc exigua to-
 tius nostri temporis parte, inter caetera accusaueramus, id tum toto tem-
 pore

Propositio:
 Milyam ipsius
 Aphobi con-
 fessione esse li-
 berum.

Narratio.

Cur Aphobus
 Stephani testi-
 monium potissi-
 mum exagitet.

pore solum per sese explicaturi eramus. * Quod si responsum improbasset, * & πρὸς τὸν
 putabat, quemadmodum tum confessus esset, sic se denuo negaturum: hoc
 uero penes se fore. Propterea igitur hoc persequitur, quod esse uerum te-
 stimonium euidenter uobis omnibus probabo, non coniecturis, neque ra-
 tiunculis, praesentis temporis causa confictis: sed eo quod uobis omnibus,
 ut ego arbitror, iustum uidebitur, idque audite, & iudicate. Ego, Iudices, haud
 ignarus de testimonio in tabella scripto mihi certamen esse, de quo senten-
 tiam uos laturos sciens: nihil ante uertendum esse duxi, nisi ut istum prouo-
 carem atque arguerem. Et quid facio? ad quaestionem ei puerum dare litera-
 tum uolui, qui adfuerat cum haec iste confiteretur, & testimonium scripse-
 rat, nihil a nobis mala fide percipere fraudem agere iussus, neque aliud scribere,
 aliud ommittere eorum quae iste hisce de rebus dixerat, sed simpliciter omnia
 uera, & quae ab isto dicta essent, annotare. Qui uero melius potuit, quam tor-
 quendo puero, mendacia nostra refutare: sed omnium optime sciebat te-
 stimonium esse uerum, & ideo quaestionem fugiebat. Neque uero unus atque
 alter huius rei conscij fuerunt, neque sub ala, ut dicitur, prouocatio facta est,
 sed in medio foro, multis presentibus. Ac uoca mihi horum testes. TESTES.
 Est autem iste adeo callidus, & usque adeo quid aequum sit, intelligere se de
 industria dissimulat, ut quanquam falsi testimonij actionem instituit, de quo
 uos iurati pronuntiabitis: tamen eius testimonij ueritate, quod sua potissi-
 mum refert, explorare quaestione subterfugerit: ac falso dicat, se illum pro-
 pter alia depoposcisse. Quid uero absurdius, quam eum, cum quiritetur
 inique secum esse actum, qui hominem liberum deposcens, ut ego uobis per-
 spicue ostendam, non acceperit: testes non iniqua pati putare, cum eum,
 quem seruum esse constabat, me de dictis testimonijs dedente, accipere ipse
 recusaret. Nec illud causari potest, quibusdam de rebus quas ipse cupit, per-
 spicuum & fide dignam esse quaestionem, de quibusdam uero obscuram &
 fallacem. Praeterea, Iudices, frater istius Aesius, primus hoc pro testimonio
 dixit, qui nunc adiutor eius, in inficias: sed tum una cum alijs asseruit, quod
 neque peierare, neque mox euestigio a iudicibus condemnari uolebat: quem,
 si falso testimonio niti placuisset, haud utique in testes retulissim, cum uide-
 rem eum Aphobo esse intima familiaritate coniunctissimum: nec ignora-
 rem, aduocatum illi futurum, praetereaque meum esse aduersarium. Nec enim
 cum ulla ratione consentit, inimicum suum, & aduersarij fratrem, ad testi-
 monium falsum dicendum inscribere. Cum autem harum rerum testes mul-
 ti sint, non minora nobis etiam argumenta suppetunt. Ac primum, nisi ea
 uere affirmasset, non nunc demum negaret, sed tum statim fecisset, cum in
 iudicio testimonium legeretur: ubi magis inficiatio, quam nunc, ei profuisset.
 Deinde non conquisisset, sed actionem iniuriarum contra me instituis-
 set, si eum falso dicti in fratrem falsi testimonij reum fecissem: quo iudicio
 & de pecunia homines, & de honore periclitantur. Iam si rem explorare
 studuisset, puerum qui testimonia scripserat, a me postulasset, ut eo non tra-
 dito, uanitatis & iniustitiae conuinceret. Nunc tantum abfuit, ut tale quic-
 quam fecerit, ut nec tradente me, postquam iste inficias iuit, accipere uolue-
 rit. Adeo non minus in his etiam quaestiones formidant. Haec a me uere
 C dici,

* & πρὸς τὸν
 fortasse ταύ-
 τῃ τῆ μὲν
 τυρί: quod si
 hoc testimoni-
 um accusasset.
 Alia proposi-
 tio: Testimoni-
 um Stephani
 esse uerum.
 Puer ad qua-
 estionem datus,
 ab Aphobo non
 acceptus.

Aesius frater
 Aphobi testis
 Demosthenis.

Aesium uera
 contra Apho-
 bum testifica-
 tum esse.

dici, atq; eū, dicto inter reliquos testes testimonio, non negasse hæc, in hoc prætorio astantem, cum testimonium legeretur, & me dedente puerū torquendum istis, accipere noluisse: singulatim etiam uobis testes producam. Accerse mihi eos. **TESTES.** Quod autē, iudices, omnium eorum quæ diximus, euidentissimū signū esse puto, hæc istum respondisse, referam. Cum hominē, hæc confessus quæ a testibus dicta sunt, à me postularēt, atq; ego illū in eo quoq; fraudis uellem conuincere, quid facio? prouoco eum ad dicendū in Demōnem testimoniū, qui patruus eius est, & socius iniuriarū: atq; his in scripta relatis, ea dicere iubeo, contra quæ nunc actionem falsi testimonij instituit. Is uerò primū impudenter negabat: sed iubente arbitro uel dicere, uel eiurare, ægerrimē testimonium dixit. Atqui si homo ille seruus fuit, nec iste liberum esse prius confessus est: quid ei accidit, ut testimonij diceret potius, quam eiurare quò negotio liberaretur? sed & propter hæc puerū dederē uolui testimonij scriptorē, qui & suas literas agnitorus erat, & satis meminerat, istū dixisse testimonij. Et hæc uolui, nō penuria testiū qui adfuerāt (erant enim in promptu) uerū ne eos mendacij criminaretur, atq; ut eorum fides quæstionibus cōprobaretur. Qui uerò decet propter istum damnari testes, qui soli omnium qui unquā in forum uenerunt, ipsum accusatorem earum rerū sibi extitisse testem ostendunt? Ac ut me uera dicere constet, cape prouocationem ac testimoniū. **PROVOCATIO. TESTIMONIUM.** Tanta igitur iura iste auersatus, & tot signis conuictus, se calumniatorem agere, suis testibus habere fidem uos postulat: meos uerò calumniat, & uera dixisse negat. Disputabo autē, etiam si ueri similitudo spectetur, quid nam de eis sentiri conueniat. Neminem uestrū negare scio, quin qui falsum testimonium dicunt, aut ob inopiam largitionibus corrupti, aut propter sodalitatē, aut etiam odium aduersariorum à tali facinore non abhorreant. Sed propter harum rerum nullam pro me dicere testimonium potuerunt, neq; enim sodalitates intercedunt (idenim qui fieret, cum nec in istis studijs uersati, & eorū quidam non modò mei, sed ne inter se quidē æquales sint) nec isti sunt inimici: nam & hoc constat, vnus enim frater eius est, & aduocatus: Stephanus familiaris eius & tribulis: Philippus, nec amicus nec inimicus. Quare nec hoc crimen iurē quisquam eis impegit. Neque etiam paupertate adductos esse quisquam dixerit, cum tantas opes habeant omnes, ut & munera uobis alacriter obeant, & pareant, si quid mandatum eis fuerit. Præterea nec ignoti uobis, nec in deteriore partem cogniti sunt, sed pro moderatis hominibus habentur. Atqui si nec inopes, nec istius inimici, nec amici mei sunt, qui conuenit suspicari, falsum eos dixisse testimonium? Ego quidem non uideo. Quæ quanquā iste sciebat, & omnium optimē norat, eos uera dixisse: tamen calumniatur, ac non modò se hæc dixisse negat, quæ ab eo dicta esse, quo pacto magis ostendi queat? sed etiam hominem omnino esse seruū affirmat. Volo autē pauca duntaxat dicere, ad hoc quoq; mendacium eius refutandum. Ego, iudices, etiam propter hæc ad quæstionē ei dederē ancillas uolui, quæ patre moriente eū fuisse manumissum meminere.

Demosthenis
testes ueraces
esse, signis
probat.

Inopia, sodalita-
tas, odium.

Ancilla ad
quæstionē da-
ta, ab Apho-
bo non acce-
pta.

meminerunt. Præterea mea mater fidem facere uoluit, à patre morituro, hominem hunc emissum esse manu, atq; apud nos haberi pro libero: & ni ita esset, me & sororem productos, quos unicos liberos habet, propter quos uidua uitā transegit, deuouere. Neq; uerò quisquā putet, eam in nostra capita hæc unquam iurare uoluisse, nisi se id liquidò facturam intelligeret. Ut autem constet, me uera dicere, nosq; hæc facere fuisse paratos; uoca harum rerum testes. **TESTES.** Cum igitur nos tot iustas rationes afferre queamus, & ad argumenta maxima probandi testimonij confugere uoluerimus: iste his omnibus detrectatis, se factū iudicium calumniando, & meum testem accusando, persuasurum uobis esse putat, ut eum condemnatis, re profectò omnium & iniquissima & sceleratissima composita. Nam ipse falsos testes instituit hisce de rebus, communibus cum Onetore affine & Timocrate sumptibus, nos uerò eius rei ignari, & putantes, de ipso testimonio fore iudicium: testibus de tutelæ pecuniâ nunc instructi non sumus. Quanquam autem iste sic, ut exposui, ueteratoricē egit: tamen me ostensurum facile confido, eum iustissimē condemnatū esse: non eo quòd Milyā torqueri uetuerim, neq; quòd liberū cum esse sit cōfessus, idq; hi testes affirmarint: sed quòd cōuictus est multa mihi surripuisse, nec elocasse domum, iussu legum, & uti pater meus in testamento perscripserat: ut ego uobis clarè ostendam. Nam hæc, leges dico, & magnitudinem direptæ ab hisce pecuniæ, palàm uidere erat omnibus: Milyam uerò quis esset, nemo norat: & hæc cita se habere, ex accusatione intelligetis. Ego, iudices, isti iudicium tutelæ dictaui, non una summa composita, quemadmodum fecisset aliquis calumniandi studiosus: sed singula nominatim perscripsi, & unde acceperit, & quantū, & à quo: nec usquam ascripti Milyā, ut uilius harum rerum conscitū, Est autem accusationis hoc initium: De his accusat Demosthenes Aphobum: habet meam pecuniā Aphobus tutorio nomine: octoginta minas, dotem matris, ex testamento patris acceptam. Hæc prima pecunia est, qua me fraudatū queror. Testes uerò quid dixerunt? Affirmant se fuisse apud Notharchum arbitrum, cum Aphobus à patre meo Demosthene manu missum esse Milyā confiteretur. Cogitate igitur cum animis uestris, num quis aut orator, aut sophista, aut præstigiator tam admirabilis & eloquens extitisse uideatur, ut hoc testimonio probaret, Aphobū habere dotem meæ matris? Et quid obsecro in mentē ei uenit, ut diceret atq; confiteretur, liberū esse Milyam? Eo ne magis dotem habeos? Nihilò certè magis, propter hoc quidem, ut apparet. Vnde uerò hoc ostensum est? Primum eius cōtutor Therippides pro testimonio dixit, se illi dotem numerasse: deinde auunculus Demōn, & alij qui adfuerūt, affirmarūt, istum esse professum, se, ut qui dotem haberet, uictū matri curaturū. Neq; hos accusauit, quos uera dixisse sciret. Præterea mater me & sororem producere, & in meū sororisq; iurare capita uoluit, istum è testamento patris dotem accepisse. Eas octoginta minas utrum habere eum dicemus, an non? Vtrum propter hūc testem est damnatus, an propter illos? Ego quidem propter ueritatem opinor. Harum igitur usum fructum, cum decenniū perceperit, ac ne iudicio quidem damnatus, eas restituere sustinuerit: tamen iniquē se-

δὲ πρὸς τὴν
δὲ τὸν πατέρα
ἐπινοήτων.

Aphobum iure
esse condem-
natum.

Actio tutelæ
Aphobo dicta
ta per Demo-
sthenem.

Testimonium
de Milya ui-
bil ad tutelæ
actionem at-
tinere.

cum esse actū, scēp̄ propter hosce testes condemnatū queritur: quanquam horum nullus eum habere hanc, testificatus est. Iam de elocatione & lecto- rum fabris, & ferro, & relicto nobis ebore, & dote sororis, quam iste per prauaricationem condonauit, ut & ipse tantū de meo haberet, quantum uellet: audite & considerate, quam iure sit damnatus, quamq̄ non necesse fuerit, propter ea Milyam torquere. Nam de his quæ prauaricatus es, lex est, quæ uerbis apertis iubet, te æquē teneri, ac si ipse teneres. Quid igitur legi rei est cum quæstionibus? Quod autē ad locationem attinet, cum & focij Xuthi fueritis, & pecuniā partiti sitis, & tabulas sustuleritis, & arbitratu uestro gesseritis omnia, & scripta perdideritis, ut Demon cōtra uos testatus est: etiam his facere fucum studetis. De lectorū fabris autē si correpta pecuniā, & magno priuatim lucro facto, meis ad usuram datis, quibus tu alios etiā prohibere debebas, eos deinde sustulisti ē medio: quid tibi facturi sunt testes? Neq̄ enim hi testati sunt, fateri te, usuras de meis accepisse, & mancipia ad te recepisse: sed tu in rationibus scripsisti ista, eaq̄ testes confirmarūt. De ebore porro & ferro, dico ego famulos omnes scire, uen didisse istum, eiq̄ & tum & nunc quen cunq̄ uellet, ad quæstionē dare uolui. Quod si me eum qui sciret, dare noluisse, eos qui nescirent, uoluisse dicet tradere: multo magis eos illi accipiendos fuisse apparebit. Nam si illi, quos ut cōscios ego tradebam, eum horū nihil habere dixissent, omniam utiq̄ crimine liberatus esset. Verū non ita est, sed clarē conuictus fuisse, se & uendidisse, & precium recepisse: eaq̄ de causa præteritis ijs quos con stabat esse seruos, liberū torquere ui studebat, quem nec tradere fas erat: non rei comperiendæ studiosus, sed id quærens, ut eo non accepto prætextus sibi aliquis relinqueretur. De his igitur omnibus, ac primū de dote, deinde de ijs quæ mala fide administrauit, post de cæteris ut certi sitis: & leges uobis & testimonia recitabūtur. LEGES. TESTIMONIA. Neq̄ uerō ex his solum cognoscetis, nullam ei factā iniuriam, eo quod hominem ad quæstiones non dederim, sed ipsa etiam re considerata. Ponamus sanē Milyam in rota torqueri, & quid ab eo dici optarit potissimum, spectemus: nōne hoc, se non esse conscium, an ullam habuerit iste pecuniam? Esto, dicat. propterea ne nullam habet: multum certē abest. Eos enim ego testes adduxi, qui rem & sciunt, & interfuērunt. Argumentum autem & probatio est, non si quis istum aliquid habere nesciat (tales enim esse multi queant) sed si quis sciat. Cū uerō tot testes in te dixerint testimoniū: quodnam testimonium accusaris, ostende. ostendere non potes. An non igitur ipse te mendacij arguis, dum iniuria te affectum, & iniūo circumuentum esse iudicij clamitas, quod hominem nō acceperis: qui eos qui testati sunt, habere te, & accepisse ea, de quibus tanquam non relicta Milyam postulas: falsi testimonij reos non feceris? quos longē honestius fuisse, si læsus esses, persequi. Sed læsus à nemine, calumniatorem agis. Ac multis modis tua perspicitur improbitas: in primis autem, si de testamento aliquid referatur. Cum enim, o iudices, pater omnia relicta, testamento inscripserit, & domum elocari iusserit: id non reddidit, ne ego multitudinem facultatum statim deprehenderem: ea uerō possidere se fatet, quæ ita manifesta sunt, ut negari

*Etiamsi tor-
queatur Mily-
as, id Aphobo
nihil profutu-
rum.*

*Testamentum
ab Aphobo
suppressum
exagitat.*

ut negari minime possint. Hæc autem fuere quæ perscripta in tabulis esse diceret. Demophōti accipiēda duo talenta statim, sororē ducendā ubi adoleuisset, idq̄ decennio post futurū erat: isti octoginta minas & matrē meā, & ædes inhabitandas. Therippidæ septuaginta minarū usum fructū percipiendū, dum ego uir factus essem. Cætera uerō, quæ mihi præter hæc relicta sunt, & domus elocationē ē tabulis deleuit, quod sibi ea ostendi apud uos, expedire non putaret. Cum igitur ipse fateretur, patrem nostrum morientem, tantum argenti horum cuiq̄ legasse, iudices ex hisce confessionibus coniecturam cœperunt de magnitudine pecuniæ. Qui enim de suis facultatibus, quatuor talenta & ter mille drachmas doti ac dono dedisset, eum apparebat non de paruis opibus, sed duplo maioribus, & amplius, quam quas mihi reliquisset, decidisse. Nec enim probabile uidebatur, eum uoluisse me filium ad egestatem redigi, & istos iam antea diuites, locupletiores etiam effici studuisse: sed propter eorum quæ mihi relinquebantur copiam, & Therippidæ septuaginta minas, & Demophonti duo talēta, quam quam sororem meam nondum ducturo, fruenda dedisse. Eam igitur pecuniam nusquā eum mihi reddidisse apparebat, nec etiam paulo minorem: sed aliam esse insumptam, aliam non acceptam, aliam ignotam sibi, aliā habere alium: aliam domi repositam dicebat: aliam quiduis potius quam ubi reddidisset, dicere poterat. De pecunia autē domi relicta, palam uobis ostendam eum mentiri. hanc enim rationem attulit, postquam pecuniā esse magnam indicarat: neq̄ tamen ostendere poterat se reddidisse, ut, quod perspicuum est, nos ea repetere non deceret, quæ domi reposita haberemus. Quod si pater diffusus fuisset istis, non utiq̄ cætera illis commisisset, neq̄ illa sic relicta eis narraisset. Vnde igitur scirent? Sin fidem habuisset, haud utiq̄ maximam opum partem in manus eis tradidisset, reliquas eorum potestate exemisset: neq̄ cū eas matri meæ seruandas dedisset, ipsam hanc uni tutorum uxorem despondisset. Nulla enim afferri ratio potest, cur pecuniā per illam tueri studuerit, & eorū unius quibus diffideret, potestati tum ipsam tum pecuniam deditam uoluerit. Præterea si quid istorum uerum esset, non putatis eum accepturū fuisse matrem à patre datam, qui cum dotem eius, octoginta minas, ut eam ducturus teneret: Philonidæ Melitensis filiā duxit, avaritiæ sordibus impulsus, ut ad eas quas à nobis habebat, octoginta minas, totidem ab illo acciperet. Quod si quatuor talenta domi fuissent, eaq̄, ut iste ait, illa habuisset: nōne eum accursurū etiam putatis, ut illis unā cum ipsa potiretur? aut cū manifestas opes, quas & uestrum complures sciebant esse relictas, unā cum cæteris tutoribus, adeo flagitiose diriperit: ab ijs, quarū uos testes nōn essetis, potestate nanciscendū data, fuisse temperaturum? Quis uerō credat? Non ita est, iudices, non ita est: sed pecunia quam reliquit pater, illa die defossa est, qua in istorū manus peruēnit. Iste autem cum dicere nequeat, ubi quicquam reddiderit, ut ego diues uidear, neq̄ ullam à uobis misericordiam impetrem, hisce uerbis utitur. Quanquam autē multa habeo quæ in isto accusem, non tamen spacium datur, cum testis agatur dignitas, iniurias mihi factas commemorandi: sed prouocationē uobis legam, qua audita, testificationis ueritatem

*Iudicij senten-
tiā approbat.*

*Refutatio eō-
menti de pecu-
nia domi reli-
cta Demo-
stheni.*

*Prouocatio
de Milya.*

cognoscetis, & cum asserere nunc à se Milyam posci propter omnia, cum eum in initio propter triginta minas duntaxat poposcerit, atq; insuper eum hoc testimonio nihil lædi. Ego, ut istum omnibus modis conuincerem, & dolos eius & calliditates uobis aperirem, percontabar eum, quantus esset pecuniæ numerus, propter quam Milyam ut conscium postularet. Is uerò mentitus, propter omnia inquit. De hoc igitur, inquam ego, tradam tibi eum qui exempla habet, quemadmodum tu me prouocaris. Cum autem ante à me datum esset iusiurandum, te confessum esse, hominem esse liberum, teq; in Demōnem dixisse testimonium, si in filia tuæ caput iura ueris, cōtraria horū esse uera: remitto tibi omnia, propter quæ te quæstionem postulasse constabit, cum primū puer torqueretur. & tantum tibi de eorum æstimatione quorum damnatus es, detraho, quantum id est ob quod Milyam postulasti, ut tibi testes fraudine sint. Hæc cum ei præsentibus multis denunciaffem, facturū sese negauit. Cum ipse igitur hoc ius sibi dicere recufarit, qui cōuenit, ut uos iurati ab isto adducamini, ut testes cōdemnetis, & non eum potius omnium hominum esse impudentissimum existimetis. Ac me uera loqui uti cōstet, uoca harū rerū testes. **TESTES.** Neq; uerò cum ego hæc promptè offerrem, testes aliter animati erant, sed & hi adductis liberis confirmare quæ dixerant, iurando in illorum capita, uoluerunt. At iste nec his, neq; illis, neq; mihi deferre iusiurandum uoluit, sed summa rerum in callide confictis uerbis & testibus non uera testari solitis collocata, spem concepit, se uobis facile daturum esse uerba. Cape igitur, ac lege eis hoc quoq; testimonium. **TESTIMONIUM.** Quæ ratione quisquam apertius ostendat, & nobis fieri calumniā, & eum tum uero testimonio, tum iusto iudicio cōuictum, & damnatum: quàm si hoc modo ostendat eum noluisse puerum testimonij scriptorem, subijcere quæstioni, ut cognosceret de ipsis testificationibus: Æsium fratrem eius ea testificationem esse, quæ dicit esse falsa: istum ipsum eadem testificationem mihi, quæ alios testes in Demōnem, suum auunculum & contutorem: noluisse eum ancillas de eo, an homo liber esset, torquere: matrem fidem his de rebus nostro periculo firmare uoluisse; istum reliquorum feruorum nullum admittere uoluisse, qui omnia melius scirent quàm Milyas: nulli testium qui eum habere pecuniam asseruerant, falsi testimonij diem dixisse, nec testamentum reddidisse, nec domum elocasse: cum leges iubeant firmare fidem, atque ego & testes iusiurandum antè daremus, remissam ei esse pecuniam, propter quam Milyam postulasset, ipsum id sibi non esse faciendum censuisse: Ego medius fidius hoc ostendere nō possum accuratius, quàm adhunc modum. Quamquam autem & ita manifestè in testes mentitur, & è rebus ipsis nihil damni facit, & iusto est iudicio damnatus: tamen impudenter tergiuersatur. Quod nisi prius & eius amici & arbitri eum iniuste facere pronunciaffent, atq; ipse his uerbis uteretur: minus esset mirandum. Nunc postquam mihi persuasit, ut Archeneo & Dracontide & Stephano huic, quem nunc falsi testimonij reum fecit, rem permitterem: eos quidem missos fecit, ubi ex eis audierat, si cum iure iurando arbitrentur, se eum tutelæ damnatos, & ad sortitō datum arbitrium abijt: cumq; nullum crimen

Congeries argumentorum, quibus conuictus sit Aphobus.

Aphobus prius etiā ab amicis & arbitris damnatus, quàm in iudicio uenisset.

men diluere posset, arbitri est sententia damnatus. Iudices autem ad quos confugerat, causa cognita, non aliter quàm & eius amici & arbiter statuerunt, & multam decem talentis æstimarunt. Non me hercule quòd liberum esse Milyam dixisset, hoc enim nihil ad causam attinebat: sed quòd re quindecim talentum mihi relicta, nec domū elocarat, & re familiari decem nū cum collegis tractata, pro me, dum puer essem, apud collegiū trierarchorum se quinq; minas collaturum professus, quantum Timotheus Cononis filius, & alij maximos census possidentes, conferebant: atq; ipse tanta pecunia tam diu administrata, pro qua ipse tantum tributū esse pendendum censuerat, mihi pro sua portione nec uiginti minis æstimanda reddiderat, unāq; cū contutoribus & sorte ipsa & usura fraudarat. Subducta igitur, Iudices, totius pecuniæ usura, non ea quanti domus locari solent, sed quæ minima est, reppererunt me ab eis amplius triginta talentis fraudari: proptereaq; istum decem talentis condemnarunt.

ARGUMENTVM ORATIONIS IN
Onetorem unde ui.

Aphobus Demosthene actionem tutelæ contra eum instituente, duxit Onetoris sororem sibi à priore marito Timocrate, qui pupillam dotatam ducturus erat, desponsam. Post Onetor, iam reo facto Aphobo tutelæ nomine, ut Orator demonstrat, commentus sororem fecisse diuortium, eam ad se abduxit. Damnato iam Aphobo in bona eius & fundos inuadentem Oratorè, expellit Onetor, & sororis esse fundos, ob dotem pignori oppositos, ait. Eam ob rem Demosthenes unde ui cum eo agit, tanquam de prædijs Aphobi dudum, nunc uero ius factis deiectus: dicens, non dotem, sed mulierem duntaxat, Aphobum accepisse: quòd Onetor, cum Aphobum eiusq; rem familiarem periclitari uideret, dotem ei numerare noluisse. Nunc igitur commenticium, inquit, est diuortium: fundus autem in meam fraudem, propter ea quæ non accepit Aphobus, pignori oppositus esse dicitur. Nomen Ἰζάλας Atticum est. Ἰζάλας enim uocabant extrudere atq; expellere ui.

DEMOSTHENIS IN ONETOREM

VNDE VI, ORATIO PRIOR,
Hieronymo Vuolsio interprete.

M T SI, Iudices, non parum laboraui, ut neque ea quæ cum Aphobo mihi fuit, cōtentio incideret, neq; hæc quæ nūc est aduersus Onetorem istum, affinem eius, propositis utriq; multis & æquis cōditionibus: nihil æqui tamen impetrare potui, sed istum illo multo asperiores reperi, & poenā multo digniores. Nam cum putarem, illum debere inter amicos mecum transigere controuersiam, neq; apud uos experiri: eum adducere non potui. Istum autem cum iuberem, ipsum sibi fieri iudicem, ut ne apud uos periclitaretur: ita sum contemptus, ut non modò re, sponsum mihi dare dedignaretur, sed etiam è fundo quem possedit Aphobus, cum à me iudicio damnaretur, contumeliose omnino eiecerit. Postquā igitur meis me spoliati, & tum affine fretus, tum opibus suis atq; artificijs, ad uos ingressus est: hoc nobis est reliquum, uti uestro auxilio ius ab eo nostrum cōsequi studeamus. Equidem scio, Iudices, contra uerborum apparatus & testes non uera testificaturos, esse mihi certamen: sed tamen bonitate causæ, me tanto superiores eo fore confido, ut etsi quis uestrum hæctenus eum esse improbum non existimauit, tamen uel ex eius in me factis cognituri sitis, eum hæctenus summam suam improbitatem & iniustitiam

Querela de iniquitate Aphobi et Onetoris, & necessitate iurare agendi.

Propositio cū accusatione iniuriarum aduersarij.

tiam celasse. Demonstrabo enim eum dotem non modò non numerasse, ob quam nunc fundum illum pignori oppositum esse dicit, sed ab initio fortunis meis insidiari, præterea quæ mulierem, cuius nomine me è fundo eiecit, non discessisse à marito: sed eum in fraudem meam, Aphobi causam agere, & hæc iudicia subire, aded magnis signis & euidentibus argumētis, ut uos omnes certò cognituri sitis, iurè conuenienterque eum hoc à me iudicio accusari. Dabo autè operam, ut inde capitam narrandi exordium, unde uos negocium facilius percipietis. Fortunas meas, Iudices, à tutoribus malè administrari, neque istum, neque multos alios Atheniensium latuit: sed statim palam fuit, iniuriam mihi fieri. Aded multæ tractationes & disputationes cum apud prætorè, tum apud cæteros iudices fiebant de rebus meis. Nam & de magnitudine relictæ mihi patrimonij cõstabat: & tutores non elocare domum, ut ipsi pecunia fruerebantur, non obscurum erat. Quare quicunque illa norant, non dubitabant quin cum ita fieret, cum primum uirilem togam sumpsissem, pœnas essem de eis sumpturus. Inter quos & Timocrates & Onetor in ea sententia, perpetuò fuerunt. Quod ita esse, maximo illud argumēto est, quod iste sororem Aphobo dare uoluit non modò suo pte, sed & meo non paruo patrimonio potitum uidens, dotem autem numerare pertimuit, tanquam tutorum opes pupillis ueluti oppignoratas esse iudicaret, ac sororem quidem dedit, sed dotem usura quinque obolorum se ei debitum pepigit. Timocrates, is in cuius matrimonio mulier prius fuerat. Postquam autem me accusante, tutelæ iudicio cõdemnatus fuit Aphobus, nec quæ iusta erant ulla ex parte præstare uoluit: dirimere controuersiam Onetor inter nos non instituit, sed cum dotem non numerasset, sed in sua potestate haberet, sic tamen, quasi diuortium fecisset soror, atque ipse datam dotem recuperare non posset, sibi prædium illud oppignoratam esse dictitans, ex eo me exigere non dubitauit. Usque aded & me & uos, & receptas leges cõtempnit. Ac quæ facta sint, propter quæ reus est, & de quibus sententiã laturi estis Iudices, hæc sunt. Exhibebo autè testes, primum ipsum Timocratem, pepigisse eum, se debitum dotem, & usuram dotis numerasse Aphobo ex pactis & cõuentis. Deinde ipsum Aphobum, confecisse tabulas, de usura à Timocrate accipienda. Cape testimonia. TESTIMONIA. Iam primum omnium cõstat, non numeratam esse dotem, nec eam in sua potestate habuisse Aphobum. Ipsa autem res declarat satis propter ea quæ dixi, eos debere maluisse dotem, quam immiscere in rem familiarem Aphobi sic periclitaturam. Nam nec inopiam prætexere possunt, quo minus statim dederint: cum & Timocrati res sit amplius decem talentorum, & Onetori plus quam triginta. Quare non propter hoc non statim numerarunt. Neque uerò etiam possessiones eis erant, pecunia præsens non erat: neque mulier uidua uiuebat, ut ista facere properarent, dotem non simul numerantes. Nam & argenti non parum hi alijs ad usuram dant, & mulierem matrem familias adhuc, necdum à Timocrate dimissam, elocant. Quare ne is quidem prætextus eorum iurè ab ullo admittetur. Iam illud etiam, Iudices, omnes confiteamini, in tali contractu quemuis malle alteri debere potius, quam affini dotem prorsus non reddere. Nisi enim dissoluerit, sit

debitor

Narratio.

Opinio de tutoribus Demosthenis.

Aphobo data Onetoris soror sine dote.

Demosthenes ab Aphobo fundo detentus.

Confirmatio. In fraudem Demosthenis omnia esse facta.

Non probabile esse, eos affini debere uoluisse.

debitor, de quo incertum est, utrum bona fide redditurus sit, nec ne: sin una cum muliere dotem numeranti omnem, sit necessarius & affinis. Nam ubi quæ decuit omnia præstitit, omni suspicione liberatur. Proinde cum ita se res habeat, & istos nihil omnino eorum quæ dixi, debere coegerit, ac ipsi ne uoluerint quidē: alia causa cur non reddiderint, dici nulla potest: sed hæc esse causam necesse est, propter quæ reddere dotem non ausi fuerunt. Ego igitur extra controuersiam hæc ita probabo. Reddidisse autem ne postea quidem, ipsa rerum gestarum serie me facile ostensurum cõfido: ut uobis perspicuum fiat, etsi non his de causis dotem retinuissem, * sed argentum dissoluere celeriter uoluissem, nunquam fuisse redditurum, neque à se amissurum. Tanta in eo negotio mora sunt impediti. Bienniū enim intercessit interim, dum & mulier matrem familias fuit, & isti cõ discessisse dixerunt. Nam cum Polyzelo prætor mensis Maio nupsisset, diuortium scriptum est prætor Timocrate, mensis decembri. Ego uerò statim post nuptias, sumpta uirili toga, accusaui, & rationes poposci: & omnibus fortunis fraudatus, iudicium adeptus sum eodē prætor. Tempus autem hoc, debitum quidē admittit ex pacto, sed solutio credi non potest. Nam qui principio propterea debere uoluit, & dare usuram, ut ne dos una cum reliquis bonis periclitaretur: is quo pacto reddidit illi iam accusato, qui si prius credidisset, tum recipere studuisset? Cui hoc persuadebit, Iudices? Nupsisse autem mulierem eo quo dixi tempore: & interea temporis intercessisse controuersiam inter nos, & tum me postea iudicium esse adeptum, tum istos diuortium ad prætorum retulisse, uti constat, singularim hæc testimonia recita. TESTIMONIA. Huic igitur in prætura successit Cephisorus: sub hoc accusaui, sumpta uirili toga: iudicium uerò adeptus sum, sub Timocrate. Cape hoc testimonium. TESTIMONIUM. Lege etiã hoc testimonium. TESTIMONIUM. Constat igitur è dictis testimonium, eos dotem non dedisse, sed ad conseruandas Aphobi opes hæc agere audere. Qui enim tantopere se & debuisse, & reddidisse, & non recepisse, & uxorem discessisse, & prædium sibi oppignoratam esse asserunt: an non perspicue declarant rem sua autoritate gestam, eo consilio, ut ijs quæ uos mihi adiudicassetis, me defraudarent? Iam illud etiam ex ipsius istius & Timocratis & Aphobi responsis, non potuisse dotem reddi, uos edocere conabor. Ego iudices quæsiui ex eorum singulis, multis testibus presentibus, ex Onetore & Timocrate, qui nam essent testes, in quorum presentia dotem reddidissent: ex ipso Aphobo, qui adfuisset cum accepisset: ibi omnes uno ore mihi responderunt, nullum adfuisse testem, sed tantum ab eis quoque tempore auferre solitum Aphobum, quantum exegisset. At cui uestrum hoc fit uerisimile, cum dos talentum esset, absque testibus Onetorem & Timocratem Aphobo tantum argenti reddidisse: cui non modò ad istum modum, si quid forte soluisset, sed multis etiam testibus presentibus nemo temerè fidem habuisset: ut si qua controuersia incidisset, facile per uos recuperaret. Neque enim quisquam in tali contractu, nedum aduersus istum tali ingenio nullos testes adhiberet, sed neque si cum alio res esset. Imò his de causis & nuptias celebramus, & maxime necessarios inuitamus, quod non leuis res agitur, sed uita sororum & filiarum alienæ fidei committitur: quæ ut in tuto

D collocentur,

Ne postea quidem numeratum esse argentum.
* ἀλλ' ἔτι τῶ δὴ τὰ χεῖρα ἀποδῆναι τ' ἀγγύγιον ἔχον.

Responsis Onetoris & Aphobi probare contendit, dotem non esse redditam.

Causæ celebrandi nuptias.

collocentur, summa cura prouidemus. Consentaneum igitur est, & istum coram quibus se debere confessus est, & usuram daturū promissit: illis ipsis etiam præsentiibus satisfactorum Aphobo fuisse, si reuera dotem ei reddidisset. Nam re ad hunc modum gesta, omni molestia liberatus esset. Sin solus solū reddidisset: eos qui pactis & conuentis interfuerant, testes contra se tanquam debitorem reliquisset. Nunc igitur necessarijs suis, uiris quam ipsi sunt melioribus, persuadere non potuerunt, ut dotem esse redditam pro testimonio dicerent. Sin alios testes adducerent genere non coniunctos, uos eis esse credituros non putabāt. Sin uniuersam simul dotem reddidisse sese dicerent: si seruos qui pertulissent, ad quæstionem postulatos, solutione non facta, dedere nollent, palam fore imposturam. Sin ipsi se solos solū illi dedisse dicerent, fucum regi posse sperabant. Quare in hūc mentiri modum necessarij uoluerūt. Talibus technis & calliditatibus se homines simplices perhiberi postulat, eaq; opinione facile uos a se posse decipi sperant, cum nec minimis in contractibus esse negligentes, sed quanta maxima fieri potest uti diligentia soleant. Cape testimonia coram quibus responderint, & recita his. **TESTIMONIA.** Agite uerō, Iudices, mulierem uobis etiam ostendam simulare diuortij, cum re uera sit Aphobi materfamilias. Existimo enim, ubi hoc certo cognoueritis, uos & istis in ceteris minus credituros, & mihi affecto iniuria ad ius meum obtinendum fore adiutores. Partim autem testes adducam, partim magna signa & argumenta factis firma ostendam. Ego, Iudices, postquam in album prætoris relatum fuerat, mulierem fecisse diuortium, & Onetor dixerat, sibi prædium illud ob dotem oppigneratum esse: cum uiderem Aphobū nihilominus tenere & colere agrū, & cōsuetudinem matrimonij habere cum muliere: satis sciebam uerba esse illa ad rem eludendam excogitata. Quæ ut uobis omnibus euidenter ostenderem, professus sum, me conuicturum esse eum coram testibus, si ea ita se habere negaret: & seruū ad quæstiones obtuli, qui planè sciebat omnia: quem, quod pecunia ad diem soluta nō erat, ex Aphobi familia ceperam. Quæ cum ego postulassem, iste quæstiones de sororis cum Aphobo consuetudine detrectabat: illum uerō colere agrū, quia manifesta res erat, negare non poterat, sed fatebatur. Neq; uerō ex his solum cognitu facilimum erat, eum & in matrimonio habere mulierem, & prædium possedisse adhuc, priusquam iudicium factum esset: sed ex illis etiam quæ iudicum sententijs damnatus, fecit. Tanquā enim non ob dotem oppignerasset, sed tanquam ex iudicato mea futura essent: ijs. efferrī quæ poterant abreptis, abijt, ut frugibus, ut instrumento omni rustico, exceptis doliolis. Quod uerō auferrī non potuit, terram, necessarij reliquit: ut isti nunc de ipso fundo cōtrouersiam facere liceat. At qui conuenit istum dicere prædium sibi oppigneratum, cum eum qui oppignerasse dicitur, idem colere uideamus: atq; asserere, diuortium fororem fecisse, cum ea ipsa de re quæstiones palam fugitarit: atq; eum, qui uxorem, ut iste asserit, dimisit, & fruges, & rusticum omne instrumentum extulisse: cum iste eius quæ à marito discessisse, cuius nomine prædium oppigneratum esse dicitur, patronus & defensor, nihil horum omnium iniquo animo tulerit, sed acquirere

Mulierem nō
fecisse diuor-
tium.

uerit: Nōne hæc euidentissima sunt: non hæc manifesta collusio? Quis neget, nisi qui non diligenter omnia reputarit? Ac eum confessum esse, coluisse Aphobum prædium illud priusquam in ius à me uocaretur: de diuortio autem sororis quæstionem habere noluisse: uillam post iudicium nudatā esse instrumēto, uasis exceptis, uti cōstet, cape testimonia, & lege. **TESTIMONIA.** Etsi autem ego tot argumentis nitor, Onetor tamen uel in primis ipse ostendit, simulari diuortium. Quem enim par erat, numerata dote, ut ipse ait, molestē ferre, se pro argento controuersum prædiū recipere: is non ut aduersarius, aut ut affectus iniuria, sed ut cōiunctissimus omnium, in iudicio contra me ab illo stetit: ac me, illo adiutore, fraudare patrimonio instituit, quantū in ipso quidem fuit, à quo nulla ei unquam orta fuerat iniuria: Aphobum aut, quem alienum à se iudicare debebat, si quid eorum quæ nunc dicunt, uerum esset, meis opibus adiectis collocupletare studuit. Neque hic solum id fecit, sed lata iam sententia, conscenso prætorio supplex orabat, & obtestabatur iudices cum fletu & ploratu, talento litem ut æstimarent, atque ipse sponsorem eius se offerebat: & hæc multis modis constant. Nam & qui tum in prætorio ius dicebant, & qui alium de aderant, complures ea norunt: nihilominus tamen uobis etiam testes adducam, Cape hoc testimonium. **TESTIMONIUM.** Ad hæc, Iudices, magno iudicio facile cognoscitur, mulierem re uera fuisse matremfamilias, ac ne hodie quidem fecisse diuortij. Nam hæc ipsa mulier, antequam ad Aphobum ueniret, nec unū diem uidua uixit: sed tradente Timocrate, ad illū se cōtulit. Nūc uerō triennio toto alij nupsit nemini scilicet. At eam tum ne uiri consuetudine careret, à marito ad maritum se contulisse: nunc (si re uera discesserit) tam longum tempus uiduam uiuere uoluisse, quis credat? Cum & alij nubere liceret, & frater tantas opes possideret, & ipsa ea esset ætate? A fide ueritatis, Iudices, hæc abhorrent, fabulæq; sunt hæc, & mulier apertè materfamilias est, neq; rem obscure fert. Atq; adeo Pasiphōtis uobis exhibebo testimoniū, qui cū eā ægrotantē curaret, absidentē ei uidit Aphobū, hoc prætor, hoc iam isti iudicio dictato. Age cape Pasiphōntis testimoniū. **TESTIMONIUM.** Ego igitur, Iudices, quod & post iudiciū, istum statim recepisse ad se pecuniam ex ædibus Aphobi, & tum illius, tum mea omnia in sua potestate habere, & mulierem manere apud Aphobum, sciebam: tres ancillas ab eo postulauī, quæ & matremfamilias esse mulierem, & pecuniam penes istos esse norant, ut non uerba modò, sed quæstiones etiam de re haberentur. Quæ cum ei sic denunciauissē, & qui aderant omnes, æquum postulare me pronunciarent: ad hanc confugere probationem noluit: sed perinde ac si talibus in negocijs aliæ probationes essent quæstionibus & testibus euidentiores, neq; testibus adductis de numerata dote, neq; ad quæstiones datis ancillis, de sororis matrimonio conscijs: me, qui hæc ab eo postulabā, superbè omnino & cōtumeliose à colloquio suo repulit. Quid isto fieri posset homine iniquius? quis magis de industria se ignarum esse æqui boniq; simularet? Cape prouocationem, & recita. **PROVOCATIO.** Vos autem & priuatim, & publice, quæstionibus summam fidem habetis, & cum serui & ingenui adfunt,

Onetor Apho-
bi defensor.

Libidinosam
mulierem non
probabile esse
discessisse à
marito.

Quæstiones
ancillarum
negat.e.

Locus commu-
nis pro quæ-
stionibus.

& controuersia explicanda est: non utimini testimonijs ingenuorū, sed ita rerum gestarum ueritatem exquiritis, ut seruos torqueatis. Nec iniuria, lu-
Testibus O-
toris fidem
esse adhiben-
dam.
 dices. Nam aliquoties testiū aliqui, falsa esse testificati deprehensi sunt. At serui nulli subiecti quaestionibus, unquam in tormentis mendacij com-
Peroratio,
κατ' ἐναντι-
φασίας.
 perti sunt. Ilte uerò tot iura aspernatus, adeoq; perspicuis & magnis proba-
 tionibus praetermissis: Aphobum testem adducendo, & Timocratem, hunc de data, illum de accepta dote, sibi fidem haberi à uobis postulabit, rem cū istis absq; testibus transactam fingens. Tantæ uos uecordiæ dam-
 nat. Eos igitur neq; uera, neq; uerisimilia dicturos, tum è prima eorū con-
 fessione de dote non reddita, tum ex affirmatione de eadem sine testibus reddita: tum ex ipso tempore, quod, in discrimen iam adducta re familiari, solutionem fieri non sinit, tum è cæteris rebus omnibus, satis à me osten-
 sum esse existimo.

ARGUMENTVM ADVERSVS ONETOREM,
 unde uel, secundæ Orationis.

Praetermissa quaedam superiore oratione, hac adijcit, ut ipse significat, atque etiam quasdam obiectiones diluit. De his autem orationibus ante diximus, dicere multos, eas ab Isæo esse compositas, quod huius Oratoris esse propter ætatem credere nequeant; alios, ut hoc non sit, ab Isæo saltem esse correctas, quod illius orationibus similes uideantur. Neq; uerò mirum est, cum imitatum esse magistrū: & cum nondum perfe-
Etionem esset adeptus, ad illius interea dicendi genus se contulisse.

DEMOSTHENIS IN ONETOREM

ORATIO SECUNDA,
 Hieronymo Vuolsio interprete.

De ordine ora-
 tionis.

Onetorem in
 summa dotis
 sibi non con-
 stare.

QUOD in priore oratione argumentū praeterij, nullo eorum quæ diximus, minus, non datam esse dotem ab istis Aphobo: eo primū exposito, mox etiam mendacia istius dicta apud uos, refutare aggrediar. Ilte, Iudices, primū postquæ de bonis Aphobi controuersiam mouere instituit, non tantum se dotem, ut nunc, sed octoginta minas dedisse dixit: easq; ita distri-
Indices pigno-
ris ab ædibus
ipsum Oneto-
rem sustulisse.
 buit, ut ædes duobus millibus drachmarum, prædiū talento sibi oppigne-
 ratum esse diceret: ei non hoc solum, sed illas etiam conseruaturus. Iam au-
 tem, me iudicio cum illo conflictante, cum uideret, ut uos in nimis impu-
 denter iniurios animati sitis: consilium inijt, & iniquè mecum agi uisum iri
 existimauit, si tanta pecunia spoliatus ab Aphobo, mea detinente, nihil re-
 cipere possem, atq; à se manifestè prohiberer. Quid igitur facit? pignoris
 indices ab ædibus aufert, & talentū duntaxat dotem esse dicit, quanti præ-
 dium æstimatum sit. Atqui perspicuum est, si ædibus indices ritè appo-
 suit & uerè, itidem & in prædio esse factum: sin statim mala & iniusta cogi-
 tans, illis falsò apposuit, consentaneū est, neq; hos esse ueros. Neq; hæc è
 meis quæ atulī uerbis æstimanda modò sunt, sed etiā è factis istius, cū ea
 facere à nemine mortalium cogeretur. Nam ipse indices sustulit, req; ipsa
 declarauit, se mentiri. Atq; hæc à me uerè dici ut appareat, & eū nunc præ-
 dium ob talentū esse oppigneratū asserere, & cū prius ædibus ut duobus
 drachmarū millibus oppigneratis, indices apposuisset, nūc rursus eosdem
 facto iudicio sustulisse: testes rei gnaros uobis adducā. Cape testimonium.
 Constat

Constat igitur, eum uiginti minis ædes oppigneratas indicasse, prædium
 talento: & quasi octoginta minas dedisset, controuersiam fuisse facturum.
 Quod igitur mendaciorum eius manifestius indicium requiritis, quàm
 quòd eum nunc aliud quàm initio dixisse constat? Mihi quidem hoc nul-
 lum uideatur inueniri posse euidentius. Considerate igitur hominis impu-
 dentiam, qui apud uos dicere ausus fuit, se, quanto id sit pluris quàm talen-
 tum enim tibi uoluit, cum antè uiginti minis ædes oppigneratas esse indica-
 res, dum octoginta minas petebas, si prædium precij maioris fuit? ac
 non in eo potius etiam illa duo millia drachmarum collocaſti? An uerò
 cum tibi uisum fuerit, omnes Aphobi opes tueri, tunc prædiū talenti dum
 raxat erit, & ædes duobus drachmarum millibus æstimatas adiunges, &
 dos octoginta minarū erūt, & utrisq; potiri uoles: contra, ubi tibi istuc non
 expedit, ædes, quòd ego eas habeo, talenti erūt: id uerò quod de prædio
 superest, non minoris erit quàm duorum talentū, ut ego damnū isti
 dare, non affici ab eo iniuria uidear? Vides ut te dedisse dotem simules, ac
 te dedisse nulla prorsus ratione appareat? Res enim ueræ, nullaq; fraude
 concinnatæ, simpliciter, ut initio gestæ sunt, ita manent: tu uerò contrariū
 fecisse conuinceris, ad nos in illorū gratiam circumscribendos. Iam ex his,
 quale iurandum, si quis deferret, iuraret, uidere est operæ precium. Qui
 enim octoginta minas dixit dotem esse, si quis tum ei largitus esset, ut dato
 iureiurando se uera loqui, eas auferret, quid nam facturum fuit? nonne con-
 stat eum fuisse promissurum? Quid enim dicet, cur se tum iuraturū fuisse
 neget, cum nunc tam iniqua postulet? Peieraturum igitur fuisse, se ipse ar-
 guit, qui nunc non octoginta minas, sed talentum se dedisse dicat. Qui ma-
 gis igitur eum, si coniecturis agendum est, aliquis in illis, quàm in his peie-
 raturum existimet? Aut quid de eo iurè sentiri potest, qui ipse se periurij
 facile manifestum facit? At fortasse nō sic ab eo administrata sunt hæc, nec
 undiq; commenta eius patent? Imò & Aphobi talento litem æstimauit, &
 ipse id se nobis redditurum spondit. Sed considerate, hoc esse testimo-
 nio, nō modò mulierem esse Aphobi matrem familias, & istum ei bene cu-
 pere, sed etiam dotis non numeratæ. Quis enim hominum ita stultus est,
 qui tanta pecunia data, post, prædio cōtrouerso pro pignore accepto: præ-
 ter ea damna quæ prius fecerit, pro iniuriarum autore tanquam pro bene
 merito se iudicatū etiam soluturum spondeat? Nemo opinor. nulla enim
 hoc ratio sinit, qui ipse sibi talentū recuperare nequeat, eum alteri cuiuspiam
 se satis esse facturum polliceri, atq; adeò spondere? Quin & istijpsi decla-
 rant, Onetorem dotem non dedisse: sed propter magnas opes, quæ meæ
 sunt, Aphobo esse coniunctū, & pignus hoc cepisse, ut hæredē eum meo-
 rum cum sua sorore efficeret. Et nūc effugia quæritat, & pratexit se prius
 cepisse pignus, quàm ille iudicū sententia damnaretur. * Non prius certè
 quàm apud te nunc, si quidem uera dicis. Constat enim, te iniurij illū dam-
 nantem, ea fecisse: deinde ridiculum etiā est istud dicere. Quasi uerò uos
 ignoretis, omnes istiusmodi iniuriarum studiosos, meditari quid dicturi
 sint. Nemo autem unquam damnatus est, qui uel taceret, uel se deliquisse
 confiteretur.

Exagitat uani-
 tatem Oneto-
 ris.

Onetorem
 nec à periurio
 abhorrere.

Caillationis
 de tempore re-
 futatio.

* & πότερον
 γὰρ τὸ ἀγὸς
 σοι γινώσκεις.

Nemo se fate-
 tur esse iniu-
 rium.

confiteretur: sed unusquisque nimirum, cum nihil veri dicere deprehendit, tum denique cognoscit quo sit ingenio: id quod isti etiam accidere apparet. Age uero qui aequum est, si plurius est, minoris: si minoris est, plurius aestimari? aut qui aequum est, sorore tua ne hodie quidem alij nupta, nec ab Aphobo deferata, neque dote per istum numerata, qui in hisce rebus nec quaestiones, nec ullum aliud ius accipit: ut affirmes te indicibus appositis declarasse, tuum esse praedium? Ego uero aequum esse minimè arbitror. Res enim ipsa & ueritas spectanda est, non de industria quaesita effugia, & commenticiae causae, qualibus uos utimini. Deinde quod grauissimum est, si maximè dedissetis dotem, quam non dedistis: quis earum rerum autor esset? nonne uos, quoniam mea dedissetis. Nonne totos decem annos ante mea ille acceperat, propter quem damnatus fuit, quæ affinitatem tecum contraheret: an te omnia recuperare decebat: me, qui & iudicio uiceram, & pupillus circumuentus eram, & uera dote spoliatus (quem solum omnium sine multa periculo accusare decuerat) ad talia perpetienda cogi, ne teruncio quidem recepto: qui paratus essem omnia facere, si uos officio fungii ex ulla parte uoluissetis?

* ἐὰν ἂν πλεονέχοι
vos, πλεονέχοι,
ἐὰν δ' ἐλάττω
vos, ἐλάττω.

Res ipsa spectanda.

Tempore qui prior est, posterior quoque iure putatur.

Demosthenis Exceptiones.

ARGUMENTVM EXCEPTIONIS
aduersus Zenothemidem.

Meritatus à Demone quodam Demosthenis cognato, mercator quidam nomine Protus pecuniâ, ea frumentum emit Syracusis, quod Athenas uexit in nauis, cuius dominus fuit Hegestratus. Hegestratus autem & Zenothemis, aduersus quem haec exceptio scribitur, genere Malsilienses, Syracusis tale facinus moliti sunt, ut Orator asserit. Mutuati sunt pecuniam, ac eam nauis non imposuerunt, sed clam Malsiliam miserunt: eo consilio, ut creditores defraudarent. Cum enim in contractu scriptum esset, si quid nauis accidisset, non repetendam esse ab his pecuniam: de nauis perdenda deliberarunt. Noctu igitur in nauigatione descendit Hegestratus, & nauis fundamentum perforat. Deprehensus, & uectores fugiens, in mare delapsus statim perit. Zenothemis socius, ut orator ait, Hegestrati, uix Athenas perducta nauis incolumi, controuersiam de frumento mouet, affirmans frumentum Hegestrati esse, illum uero à se pecuniam esse mutuatum. Cum uero uterque contemderet, & Protus & Demon, utriusque mercatoriâ diem dixit, cumque Protus absentem damnasset, uolentem, ut ait Demosthenes, & cum aduersario colludentem: etiâ Demonem secundo loco in iudicium adducit. Is uero exceptione utens, ei actionem conuenire negat: lege nitens, quæ mercatoribus actionem det de contractibus qui uel Athenas aliunde, uel Athenis aliò referantur. Zenothemidi uero secum quicquid esse commercij negat. Ac de exceptione quidem agitur. Oratio uero ita instituta est, tanquam controuersia recta in forum deducta sit. Explicatur enim, Zenothemidis non esse frumentum, sed Proti, cui Demon pecuniam mutuâ crediderit. Non enim uideri uult solo uerbo legis nisi, tanquam aequitati causae diffidens: sed ostendit, se etiam rectum iudicium non pertimescere, sed ex superuacaneo exceptione, quam lex largiatur, uti.

DEMOSTHENIS EXCEPTIO

ADVERSUS ZENOTHEMIDEM,

Hieronymo Vuolfio interprete.

Leges exceptionis.

Posteaquam, Iudices, exceptione sum usus, non conuenire aduersario actionem: de legibus primum dicam, secundum quas exceptionem opposui. Leges iubent, Iudices, actiones dari nauicularijs, & mercatoribus, in his contractibus, qui uel Athenas aliunde, uel Athenis aliò referantur, de quibus extent tabulae. Quod si quis praeter haec litem intendat, non dandam illi esse actionem. Zenothemidi autem isti nihil fuisse mecum

meum negotij, nullas literas: ipse etiam in accusatione confitetur, sed se nauiculario Hegestrato mutuasse: nos, post eius in pelago interitum, pro uentura non soluisse dicit. haec accusatio est. Vos autem ex eadem oratione tum actionem ei non esse dandam cognoscetis, tum uniuersas istius hominis insidias & improbitatem cognoscetis. Vos igitur, Iudices, oratos omnes uolo, si quod unquam negotium attentè audistis, ut & hanc causam attentè audiat, Audietis enim hominis audaciâ & improbitatem haud uulgare: si modo ego hominis facinora, uobis, uti spero, exponere potuero. Zenothemis iste, minister Hegestrati nauicularij, quem & ipse in accusatione scripsit in pelago perijisse (sed quomodo perierit, non adscripsit, ego uero dicam) tale scelus cum illo excogitauit. Pecuniâ & iste & ille Syracusis mutuati sunt: ac ille quidem ad eos qui isti mutuum dabant, si quis rogabat, dicebat, isti multum in nauis esse frumenti: iste ad eos qui illi, merces atque onus nauis illius esse proprium. Cum autem alter nauicularius, alter uector esset: non mirum fuit esse credita, quæ alter de altero affirmabat. Pecuniam autem acceptam, domum Malsiliam miserunt, neque quicquam in nauis intulerunt. Sed quia tabulae, id quod omnes solent, continebant, si nauis mansisset incolumis, pecuniam esse reddendam: in fraudem creditorum, nauem submergere statuerunt. Hegestratus igitur, cum à terra bidui aut tridui iter nauem abduxisset, noctu in carinam descendit, & fundum nauis perforat. Iste uero ut totius rei ignarus, supra cum caeteris uectoribus uersabatur. Orto strepitu, qui in nauis erant, sensere in carina mali quippiam geri, atque opitulaturi descendunt. Deprehensus Hegestratus, ut se poenas daturum putat, fugit, fugatusque se in mare iacit: & lembum propter noctem non adeptus, suffocatur. Ille igitur sic, uti merebatur, malus male perijt, suis ipse insidijs, quas in alios instruxerat, captus atque oppressus. Iste uero socius eius & adiutor, primum statim, in nauigio in ipso facinore, tanquam ignarus, sed & ipse etiam perterritus, rectori prora & nautis suadebat, ut in lembum descenderet, nauis quam celerrimè relicta: quasi nulla esset speranda salus, & nauis statim submergenda, ut quod cogitarat, id conficeretur, nauisque perditâ aë alienum fraudarent. Quò consilio frustratus, & nostrate quodam uectore aduersato, & nautis magnas mercedes, si nauem conseruassent, pollicito, perducta in Cephaleniam nauem deorum ope immortalium in primis, deinde uirtute nautarum: rursus cum Malsiliensibus, Hegestrati ciuibus agebat, ne nauigium Athenas perueheretur: & se & merces esse illinc, & tum nauicularium, tum creditores esse Malsilienses. Quod ubi & ipsum non successit, & Cephaleniorum magistratus pronunciauerunt, nauem Athenas, unde soluisset, perducendam: quem nemo omnium huc uenire aufurum putaret, post tales insidias taliaque facinora, Athenienses, is tam insignis est impudentia & audacia, ut non modo uenerit, sed & nostro frumento sibi uendicato nos insuper in ius uocarit. Quæ causa est igitur: aut qua re fretus, & uenit, & in ius uocauit? Ego uobis dicam, Iudices, inuitus, Iouem optimum max. testor, & omnes deos, sed coactus. Sunt officinae hominum in Piræo improborum, qui conspirant: quos neque uos ignorabitis, si uideatis. Horum unum postquam iste id agebat, ne huc perueheretur

Captat attentionem.

Narratio insignis sceleris.

* καὶ ἂν ναυὸν καύῃ ναυὸν.

Hegestratus nauem perforaturus in mari perit.

Zenothemidis conatus.

Zenothemidis impudentia.

ueheretur nauis, inito consilio legatum deligimus, non omnino quidem ignotū illum, sed talem esse ignari: in quo, propè dixerim, æquè magnam cladem accepimus, atq; in eo, cum primum in hominum improborum commercium incidimus. Is missus à nobis est, Aristophon nomine, qui & Miccalionis negocia instruxit. Ea igitur eum omnia audiuius præuaricatum, & isti pollicitatū esse, ac deniq; is dux & autor est omnium. Quæ iste auidè amplexus est. Postquā enim nauis interitu frustratus, creditoribus pecuniā reddere nō potest (quī enim posset, quā nunquā imposuit?) nostra sibi uendicat, & Hegestrato se pro eo frumento foenerasse dicit, quod ille à nobis cum huc nauigaret, emerit. At creditores statim initio decepti, uidentes sibi pro pecuniā improbū debitorem esse reliquū, cum sua se ab istis recuperaturos ne sperandum quidem esse animaduertant, sed, deceptis uobis, se de nostris fortunis ea recepturos non desperent: quē in nos ista mentiri sciunt, ab eo stare sui commodi causa coguntur. Res igitur de qua suffragia feretis, in summa ita gesta est. Volo autem testibus eorū que dico, ad uos adductis in primis, mox & reliqua dicere. Recita ergo mihi testimonia. TESTIMONIA. Ut igitur peruenit huc nauigū, cum Cephalenij, quanquā isto aduersante, pronunciaissent, ut eō unde soluisset, reduceretur: nauem qui in eam mutuarāt, hic statim tenebant: frumentum autē is qui emerat, is nimirū qui pecuniā nobis debebat. Post hæc uenit iste, legatum à nobis missum Aristophontē adducens, & de frumento litem mouit, se mutuō dedisse Hegestrato dicens. Quid ais homo, inquit Protus (nam id nomen erat frumentatori, qui nobis pecuniā debebat) Tun' Hegestrato pecuniā mutuaisti, cum quo decepisti cæteros, ut mutuā fumeretis: qui quidem tibi sæpe dicebat, perituram illis pecuniā qui credidissent: Tu igitur illa audiēs, ipse ei credidisses? Affirmabat homo impudēs. Proinde ut maximè uera dicas, subiicit eorum quidam qui aderant, tuus te socius & ciuis Hegestratus, ut apparet, circumuēnit: proptereaq; seipsum damnauit capitis, & perijt. Quin istum etiā, inquit astantium quidam, ad omnia illi fuisse adiutorem, signum uobis dicam: antequam nauem perferare cœpissent, multam * statuūt coram uectoribus, iste & Hegestratus, scriptis tabulis. Quod si bona fide dederas, quam obrem ante maleficiū caueri tibi uolebas: Sin diffidebas, cur non in terra ius tuum ut cæteri perfectebare? Quid multa dicam: nihil his uerbis proficiebamus: sed frumentum iste sibi uendicabat. Educebat eum Protus, & Proti socius Phertatus. Iste uerò educi se nolebat, seq; ab ullo eductum iri palam negabat, nisi ego eduxissem. Post hæc Protus eum & nos ad magistratum Syracusanū prouocamus, ijs conditionibus, si Protum emisse frumentum, & uectigalia illi esse inscripta, & precium illum numerasse constaret: ut iste improbitatis suæ poenas daret: sin minus, ut & controuersum frumentum reciperet, & talentū in super acciperet, nosq; ei frumento cederemus. Hæc offerente & pollicente illo & nobis, nihil proficiebamus. Sed ea dabatur optio, ut aut istum educeremus, aut nostras merces, conseruatas, presentes, amitteremus. Nam Protus testificabatur se educere, firmare fidē, redire uelle in Siciliam. Quod cum ipse uellet, si nos isti frumentum cōcederemus, id sibi curæ

Aristophon sy
cophanta cor
ruptus à Zeno
themide.

Aduocati Ze
nothemidis.

Zenothemis
frumentū sibi
uendicat.

* τὸ δὲ πρὸ
συμμάχου
ἀλλοτρίου.

Prouocatio
ad magistratū
Syracusanū.

curæ non fore. Atq; hæc à me uerè dici, neq; eum nisi à me educi uelle asseruisse, nec quæ ei offerretur de reditu in Siciliam accepisse, & in nauigio tabulas confecisse, ut cōstet, recita testimonia. TESTIMONIA. Quum igitur nec educi uellet à Proto, neq; ad ius adipiscendū redire in Siciliam, & omnium Hegestrati scelerum fuisse præsciis uideretur: reliquū erat nobis, qui hic contractum feceramus, & frumentum ab eo qui legitime illic emerat, receperamus, istum educere. Quid enim aliud faceremus? Neque enim hoc quisquā è nostra societate putabat, uos ei frumentū adiudicatos, quod ipse relinquendū suadeat nautis, ut periret nauis demersa: quod uel maximum signū est, id nihil ad eum attinere. Quis enim suum frumentum deserendum suaderet ijs, qui id cōseruaturi essent? Quis non nauigasset accepta conditione in Siciliam, ubi res liquidò probari poterat? Atqui nec ita de uobis existimare poterā, fore ut pronunciareris isti de his rebus dandam esse actionem, quæ ne huc perueherentur, ipse multis modis studuisset prohibere: primum suadendo nautis, ut eas relinquerēt: deinde in Cephalenia laborādo, ne nauis huc ueheretur. Quid enim fieri turpius aut iniquius queat, quā cum Cephalenij pronunciarint, ut Atheniensium merces incolumes essent, nauim huc peruehendā: uos qui sitis Athenienses, ea quæ ciuū sunt, ijs qui submergere nos conati sunt, tradere? & quæ iste, ne huc perueherentur, auertere omnino studuit, de ijs dare isti actionem? Absit ò Iupiter & dij. Agè recita mihi quid exceperim. EXCEPTIO. Recita etiā legem. LEX. Me igitur secundum leges exceptionem de non danda actione aduersario, opposuisse, satis opinor est ostensum. Artem autem audietis sapientis illius, instructoris horum omnium Aristophonis. Ut enim in causa nihil sibi prorsus esse præsidij reliquū uidebāt, legatis ad Protum missis, homini persuadent ut præuaricaretur, sibiq; causam tradat, quod quidem statim etiam ab initio egerūt, ut nos nūc cognouimus, sed persuadere non potuerunt. Protus enim dum frumentum huc aduectū putabat lucro sibi fore, id retinebat, & præoptabat potius tum ipse lucrari, tum id præstare nobis quod æquum esset: quā conspiratione cum istis inita, aut eos in lucri portionem admittere, aut facere nobis iniuriam. Ut uerò cum huc peruenisset, & hoc negotio occuparetur, laxata annona est: statim mutauit consilium, & simul (dicitur enim apud uos, Athenienses, ueritas) nos creditores eum urgebamus in festis atque iniquis animis, quod & iactura frumenti in nos redundabat, & eū nobis istum calumniatorem pecuniæ loco attulisse querebāmur, his de causis, cum etiā natura nimirū homo esset nō bonus, ad istos se cōfert, neq; cauet quo minus deserto uadimonio condemnnetur, tum ab isto uocatus in iudiciū, cum nondum conspirasset. Nam si Protum omisisset, statim animaduersum esset, eum nobis facere calumniā, damnari se aut coram illo non passus esset: ut aut pactis & cōuētis illi starent, aut deserti uadimonij actionē in eos retorqueret. sed quorsum hæc? Nā ea si fecit quæ iste in accusatione scribit, non damnandus modò, sed interficiendus etiam iurè fuit Protus, mea quidem opinione. Nam si in malis & tempestate tantum uini hauserat, ut in sano similibus uideretur: quod supplicium nō merebatur, siue tabulas surripuerat, siue clam

Zenothemis
educius à De
mone.

Signum men
daci.

Non danda
Zenothemidi
actio.

Protus à Ze
nothemide
corruptus præ
uaricatur.

* τὸ δὲ πρὸ
συμμάχου
ἀλλοτρίου.

E siue clam

siue clam aperuerat: Sed uos hac inter uos, quo pacto se habeant, transige-
tis. mea autem causa nihil inde admisce, siue te uerbis, siue factis laesit Pro-
tus. Datur tibi actio nimirum, nemo nostrum prohibet, aut nunc etiam recu-
sat. neque utrum illum calumniatus sis, curamus mediisfidius: sed e medio
excessit homo, propter uos nimirum, ut & testificationes nostras desereret,
& nunc uos quicquid erit libitum, in eum dicatis. Nisi enim propter uos ab
eo desertum esset uadimonium, simul eum & citasses, & apud Polemarchum
sponsione obligasses. Quod si uades tibi dedisset, aut manere cogeretur,
aut tu a quibus tibi satisfieret, haberes: sin non dedisset, in domicilium ple-
bis iret. Nunc communicato negotio, & ipse quicquid te obstrepente nobis
decessit, se redditurum esse nobis non putat: & tu illum accusando, no-
stris te mercibus potiturum. Cuius rei argumentum hoc euidentis est. Ego
eum citabo, tu nec sponsione obligasti, neque nunc citabis. Praeterea spes etiam
alia eis est uestri circumueniendi & fallendi. criminabuntur Demosthe-
nem, eo quod me fretum dicent, eduxisse istum: existimantes, quia & Orator ille
sit, & celebris, probabile se crimen asserere. Mihi, Athenienses, genere con-
iunctus est Demosthenes, atque per omnes uobis adiuro deos, me uera di-
cturum. Sed cum ad eum accessissem, & ut mihi adesset, opemque ferret, si
quid posset, postulare: Ego, Demon, inquit, faciam ut tu iusseris, nec enim
aliud me decuerit. Sed tamen & tui & mei est tibi habenda ratio. Mihi usu-
uenit, ex quo de rebus publicis dicere coepi, ut ad nullam unquam priuatam
causam accesserim, sed in ipsa etiam administratione reipublicae, talia declinarim.

Demosthenes
negat se causas
priuatas age-
re.

ARGUMENTVM EXCEPTIONIS
aduersus Apaturium.

IS qui iudicium detrectat, cum priuatim commercia cum Apaturio quaedam haberet, ea sustulit & transiegit. Nunc
uerò propter Parmenonem accusatur, & de pecunia appellatur. Nam Parmeno cuius fuerat mercatoris Apa-
turi, Byzantius: sed à iudicibus actus in exilium, & principio amicitia usus Apaturij, orto dissidio postea in
iudicium uenit, atque Apaturio & uerborum & dati damni diem dixit. Atque is rursus Parmenonem uicissim accusa-
uit. Apaturius igitur Aristocli arbitro rem permissam esse dicit, qui Parmenonem damnarit. Quamobrem eum
nunc inuadit, qui exceptione iudicium deprecatur, atque eum pro Parmenone sponpondisse asserit. Hic uero nihil
eorum fatetur, sed negotium tribus primis arbitris esse commissum ait, non uni Aristocli. Deinde sponsonem Parme-
nonis in pactis Archippum esse scriptum, atque illa pacta caliditate Apaturij esse abolita, qui Aristocli persuase-
rit ea asseruant, ne afferret in medium, sed diceret puerum tabulas dormientem amisisse. Alia praeterea pacta non
esse scripta, neque rem ad arbitrum delatam, cum primum arbitrium tabularum amissione fuerit abolitum, nec de al-
tero inter eos postea conuenerit. Aristoclem contra omnia iura, qui iam non esset arbiter, contra Parmenonem
tulisse sententiam, idque cum ob magnam cladem peregre abesset Parmeno, & ne arbitrareretur uetisset. His igitur
firmamentis reus nititur, & exceptione iudicium deprecatur: asserens, se ijs quae cum Apaturio fuerint,
negocijs liberatum, postea nihil cum eo commercij habuisse. In talibus autem rebus non dari legibus actionem.

DEMOSTHENIS EXCEPTIO

ADVERSUS APATURIUM,
Hieronymo Vuolsio interprete.

Mercatoribus, Athenienses, & nauicularijs iubet lex actio-
nem dari apud lexuiros, si qua iniuria in mercatu affician-
tur, siue hinc alio nauigantes, siue aliunde huc: & fontibus uin-
cula multam statuit, tantisper dum iudicium soluant, ut
ne quis temere ullum mercatorem circumueniat. Qui uero
contractuum irritorum rei fiant, ijs exceptionis confugium
largitur lex, ne eis calumnia intendatur, sed ut ipsis mercatoribus & nauic-
ularijs

Lex merca-
torum.

ularijs, qui reuera laeduntur, experiri liceat. Ac multi iam actione merca-
toria postulati, exceptione ex lege hac opposita, & ingressi ad uos conui-
cere accusatores, & inique eos accusare, & per speciem faciendae mercatu-
rae calumniari. Vos igitur eum, qui his artibus instructus insidias fecit,
mihique negotium facessit, progressu orationis cognoscetis. Quum autem
Apaturius falso me accuset, & quicquid cum eo rei mihi fuit, omne sit trans-
actum & sublatum, neque aliud mihi cum eo commercium intercedat, uel nau-
ticum uel terrestre: exceptionem opposui, non licere ei agere, his legibus.

LEGBS. Ac Apaturium contra has leges diem mihi dixisse, & falso me ac-
cusasse: id ego uobis multifariam ostendam. Ego, Iudices, qui longo iam tem-
pore ex mercatura quaestum facio: aliquousque ipse mari me committebam.

Narratio.

Veneratio na-
ualis.

Notitia.

Apaturius.

Parmeno.

Nondum autem septimus annus abiit, cum nauigatione omissa, mediocres
opes quas habeo, nautis credendo, rem facere conor. Quod uero & uaria
accessi loca, & frequens in mercatu uersor, plurimis eorum qui mare nauigant,
notus sum: Byzantijs autem istis ualde etiam familiariter uitor, ut ibi
diutius commoratus. Cum autem ita se res meae, ut dico, haberent, huc profe-
ctus est abhinc triennium, iste cum ciue suo Parmenone, & mentionem de
argento fecerunt. Debat enim iste pro naue sua quadraginta minas, & à
creditoribus per iniuriam urgebatur, ita ut & nauem eius pignerarentur,
quod ad diem non soluisset. Astuanti autem ei, & pecuniam non habenti,
se minas decem pollicetur daturum Parmeno. iste uero me orat, ut sibi tri-
ginta minas suppeditem: conquerens se à creditoribus, qui nauem appete-
rent, in mercatu traductum, ut se eo loci redacto, ne pecuniam reddere pos-
set, ipsi naue potirentur. Ac mihi quidem praesens pecunia non erat: sed He-
raclidae mensario, quo utebar, persuasi, ut ei mutuarer, atque ipse pro eo spo-
pondi. Triginta minas iam numeratis, alienatus erat ab isto Parmeno. Sed

xxx mine
mutuo date
Apaturio.

quia minas isti decem promiserat, harumque tres dederat, ob hoc quod mo-
do diximus argentum, reliquum etiam dare cogebatur. Ac ipse hac de causa
facere tabulas nolebat, me uero ita eas conficere iubebat, ut sibi optime ca-
ueretur. Ego acceptis septem à Parmenone minis, & isto tres illas quas ab
illo acceperat antea, coram confesso, emo nauem ab eo, & mancipia, donec
decem minas redderet, quas per me acceperat, & triginta quarum me spon-
sorem mensario constituerat. Ac ut me uera dicere appareat, audite testi-
monia. TESTIMONIA. Ad hunc modum creditores absoluit iste Apa-
turius. Non multo aut post, mensa euerfa, & Heraclide initio latitante: iste
per insidias Athenis ablegare mancipia, & portu nauem educere instituit.
Vnde prima cum eo mihi controuersia incidit. Animaduera enim re, Parme-
no & mancipia quae abducebantur arripit, & nauem eum commouere
portu prohibet, & mihi accersito rem narrat. Qua ego audita, & istum qui
talia moliretur, hominem summè nefarium esse duxi: & uiam quaesui, qua
& ego mensaria sponsione liberarer, & hospes ea quae per me isti mutua-
rat, non amitteret. Constitutis ergo nauis custodibus, mensae sponsonibus
negotium exposui, pignusque tradidi, ac decem minas hospitem habere in
naue dixi. Hisque factis, mancipia sponsione obstrinxi: ut si quid deesset, per
ea compleretur. Ita ego deprehensis istius iniurijs, mihi & hospiti consului.

Apaturij do-
lus.

Cautio rei.

At iste perinde ac si acciperet, non faceret iniuriam, me inculabat: rogatus an non mihi satis esset, sponsione ad mensarium exolui, nisi & pro Parmenonis argento, nauem & mancipia sponsione obstringerem? & propter hominem exulem suas susciperem inimicitias? Ego uero eum qui mihi credisset, eo minus me deserturum assebam, quod & exuli & calamitose fieret per eum iniuria. Postquam autem nihil praetermisit, & omnes istius inimicitias & odia prouocauit: uix redegi argentum, nauē quadraginta minis uendita, quanti erat oppignerata. Redditis igitur triginta minis ad mensam, & decem minis Parmenoni, coram multis testibus: & tabulas sustulimus, secundum quas credita erat pecunia: & mutua commercia renouimus, & inuicem missos fecimus: ita uti neque isti mecum, neque mihi cum isto negocij quicquam esset. Ac ut uera me dicere intelligatis, audite testimonia.

TESTIMONIA. Iam post haec mihi nihil cum isto rei uel magnae uel paruae fuit. At Parmeno istum accusabat, tum uerberum, quibus ab eo dum mancipia quae ablegabantur, corripere, affectus esset: tum impedire ab eo instituta in Sicilia navigationis. Instante autem iudicio, desert Parmeno iusiurandum isti de quibusdam criminibus: id iste accipit, pactus insuper etiam pecuniam, nisi iusiurandum illud dedisset. Ac ut me uera dicere constet, cape mihi testimonium.

TESTIMONIUM. Accepto igitur iureiurando, haud ignarus, multos sibi si peierasset, fore conscios, ad iusiurandum praesto non fuit, sed tanquam iudicio soluturus iusiurandum, Parmenoni diem dicit. Instante autem eis iudicio, adducti ab istis qui aderant, ad compromissum ueniunt, & pactione conscripta unum arbitrum Phocritum ciuem suum communiter deligunt, cui unum uterque attribuit, iste Aristoclem Oensem, Parmeno me. itaque inter se paciscuntur: quae nos tres de communis sententia constituissemus, ea se rata habituros: sin minus, quae duo decreuissent, ea necessario fore seruanda. Hac pactione facta, sponsores harum rerum inter se dederunt, iste illi Aristoclem, Parmeno isti Archippum Myrrhinusium.

Pactio. Ac pactione primum apud Phocritum: deinde cum Phocritus eam alij euidam tradi iussisset, apud Aristoclem deponunt. Ac ut uera me dicere constet, audite testimonia.

TESTIMONIA. Depositam igitur fuisse pactiōnem apud Aristoclem, negotiumque Phocrito, & Aristocli, & mihi fuisse commissum, reigari apud uos testati sunt. Rogo autem uos, Iudices, ut que post acciderunt, ex me audiatis. Inde enim, mihi calumniam ab isto fieri Apaturio, perspicue cognoscetis. Vbi animaduertit, me & Phocritum consentire, & se a nobis damnatum iri uidit: abolendae commissionis cupidus, perdere tabulas cum eo per quem asseruabantur, instituit: & contendere cepit, arbitrum sibi esse Aristoclem: Phocritum autem & me non aliud habere auctoritatis, nisi negocij unam transigendi. Verba haec aegre ferens Parmeno, postulabat ut Aristocles tabulas proferret: non procul esse querendum argumentum dicitans, si qua fraus in tabulis commissa esset, quas seruus suus scripsisset. Assensus Aristocles se prolaturum pactiōnem, in conspectum nec hodie protulit, sed ad dictam diem in Vulcani templum progressus, praetexebat, puerum dum se is expectaret, amisisse tabulas dormientem. Autor autem & adiutor istius commentii est ille a Piraeo medicus Eryxias,

Eryxias, Aristocli familiaris: qui idem, quod inimicus mihi est, in hoc discrimen me adduxit. Ac finxisse Aristoclem amissas esse tabulas, a testimonijs audietis. TESTIMONIA. Iam igitur abolita erat commissio, pactiōne abolita, & arbitris repudiatis. Aliam igitur scribere pactiōnem cum institueret, de ea dissenserunt: quod iste ad Aristoclem, Parmeno ad tres illos, quibus initio commissa esset, rem deferri uolebat. Pactiōne igitur alia non scripta, primaque abolita, eo impudentiae processit is qui tabulas aboleuerat, ut ipse unus se pro arbitrio pronunciatum affirmaret. Parmeno autem testibus aduocatis, interdixit Aristocli, ne contra pactiōnem sine coarbitris contra se ferret sententiam: ac quibus praesentibus ueruerit, audite testimonium. TESTIMONIUM. Post haec igitur Parmenonem acerba clades oppressit, Iudices, cum enim, ut patria pulsus, Ophrinij habitaret: illo terramoto qui accidit in Cherroneo, collapsis aedibus & uxor eius & liberi perierunt. Qua ipse calamitate audita, naue conscensa hinc abiit. Aristocles autem cum homo, testibus adhibitis, ueruerit, ne contra se absque coarbitris pronunciarer: homine propter calamitatem hinc profecto, absentem condemnauit. Ac ego quidem & Phocritus in eadem pactiōne scripti, quoniam iste contenderat, non esse sibi nos arbitros, abstinuimus arbitrio, at ille cum non modo non concessum, sed interdictum etiam ei esset, nihilominus sententiam tulit, id quod neque uestrum, neque reliquorum Atheniensium facere quisquam sustineret. Quae igitur in abolitione tabularum & in sententia arbitri Apaturius & arbiter ille designarunt, is cui facta est iniuria, si quando redierit incolumis, ulciscetur. Postquam autem eo processit impudentiae Apaturius, ut & me in ius uocet & criminet: me quanti damnaretur Parmeno, soluturum recepisse, & me sponsorem in tabulis inscriptum esse aiit: ita uti decet tale refutare crimen, primum uobis adducam testes, non me pro Parmenone spondisse, sed Archippum Myrrhinusium: post etiam argumentis me defendam, Iudices. Iam primum omnium ipsum mihi tempus, ementitum esse crimen, testatur. Commissio enim ab isto & Parmenone, anno abhinc tertio facta est, & cognitio Aristocli. At fortiones iudiciorum mercatoribus menstruae sunt, a Sextili usque ad Martium, ut ius suum statim adepti, nauigent. Quod si ego re uera sponsores fui Parmenonis, cur primum non statim facta cognitione sponsum exigebat: nec enim scilicet hoc dicere potest, se propter amicitiam nostram, molestum esse mihi noluisse. Ego enim mille drachmas Parmenonis odiose ab eo exegeram: & cum nauem protraheret, clam se subducturus, & debito mensario fraudaturus: a me prohibitus fuerat. Proinde si ego pro Parmenone fidem meam obstrinxissem, non tertio anno demum, sed tum statim me de sponsione appellasset. At abudabat opibus, credo, ut ei etiam post, me conuenire liceret: tum uero nauigando erat occupatus: imo propter inopiam & bonis suis cesserat, & nauem uendiderat. Ac ut maxime impedimenti aliquid ei obiectum sit, quo minus tum statim in ius me uocaret: quamobrem anno superiore hic uersatus, nedum in ius uocare, sed nec appellare me ausus fuit. Atqui conueniebat, si & Parmeno iudicio uictus ei debebat, & ego sponderam: eum ad me, testibus adhibitis accedere, sponsumque postulare,

Aristoclis impudentia.

Clades Parmenonis, & absentis damnatio.

Reus se pro Parmenone spondisse negat.

Tempus.

Transactio.

Parmenonis & Apaturij controuersia.

Compromissum.

Pactio.

Tergiversatio Apaturij.

Aristocles tabulas suppressit.

si non ab hinc tertio, superiore saltē anno: ac si præstitissem, auferre: sin minus, iudicio experiri. In talibus enim causis, omnes postulare prius, quam in foro contendere consueverunt. Nemo autē est qui testaturus sit, se adfuisse, cum iste uel superiori anno, uel tertio abhinc, aut diem mihi dixerit, aut ullum apud me uerbum fecerit, his de rebus de quibus nunc litigat. Fuisse autem eum hic anno præterito, cum iudicia exercerentur, recitato testi monio cognoscetis. **TESTIMONIUM.** Age legem etiam, quæ spon siones annuas esse iubet, mihi recita. Neque uerò ea lege nitior, ut si spon derim, pœnas dare me non oporteat: sed eam ipsam legem, non spon didisse me, testimonio mihi esse affirmo. Nam sponsonis egisset mecum, tem pore hac lege præfinito. **LEX.** Sit igitur hoc etiam uobis argumento, mentiri Apaturium. Nam si ei pro Parmenone spon didissem, nõ fieri po tuisset, ut istius inimicitias propter illum susciperem, prouidens ne amitte ret ea quæ per me isti mutuarat: ipse uerò me propter illū apud istum spon sione obligatum neglexissem. Quid enim spei habere poterā, istum mihi parfurum, quem ipse coegeram illi satisfacere: à quo mensariam spon sionem odio se exegeram, quid ab eo me ipsum passurum arbitrarer? Quin il lud etiam considerare, Athenienses, est operæ precium: si spon didissem, me nunquam fuisse iturum inficias. Multo enim consentienti mihi, & ad pactio nem eunti, ex qua commissio facta fuit, firmior esset defensio. Tribus enim arbitris rem fuisse permissam, testatū uobis est. Cum uerò à tribus lata sen tentia non sit, quid neganda spon sione mihi uoluisset? cognitione enim secundum pactio nē non facta, nec ego iam spon sione tenebar. Quare ne quaquam, iudices, prætermissa uera defensione, si spon didissem, ad infi ciandum uenissem. At uerò illud etiam testatū uobis est, pactio nē ab istis abolita, aliā istum & Parmenonem cōscribere uoluisset: quasi irrita essent ea, quæ prius inter eos cōuenerant. Atqui cum de futura cognitione aliam pactio nē conscribere uoluerint, priore perditā: quo pacto alia pactio nē non scripta, uel arbitriū fieri, uel spon sio potuit? De hoc ipso enim orta cō trouersia, tabulas alias non fecerunt, isto unū, illo tres arbitros postulante. Postquam autem prima pactio, qua me sponsorem esse factum ait, periit, alia uerò scripta non est: quo iure mecum agere potest, cōtra quem nequit proferre pactio nē? At interdixisse Parmenonem Aristocli, ne contra se absque coarbitris pronunciaret, testatum uobis est. Quod si cōstat eundem hominem & pactio nē abolese, ex qua arbitrium fieri conueniebat, & sine arbitris cæteris se tulisse sententiam ipse fatetur: quā cōuenit, ut illi fide ha bita me perdatis? Illud enim considerate, Athenienses, si non me nunc, sed Parmenonem accusaret Apaturius iste, minas uiginti postulās, Aristoclis cognitione fretus: Parmeno autem præfens defenderet apud uos, testesque adduceret: tum, non soli se Aristocli, sed cum duobus alijs rem cōmisisset: tum interdixisse, ne se absente pronunciaret: tum uxore sibi & liberis ter ræmoti oppressis, seque ad tantā calamitatem domū profecto, eum qui pactio nē aboleisset, contra absentem tanquā deserto uadimonio sententiā tu lisse: est ne uestrum quisquam, qui Parmenone in hanc sententiā se defen dente, tanta iniquitate factū arbitriū, ratum esse debere decerneret? Non modò

2 Lex spon sio num.

3 Inimicitia cū Apaturio.

4 Nulla causa neganda spon sionis.

5 Prima pa ctione aboli ta, nulla alia facta.

6 Pactio, quomodo se Parme no defendere posset.

modò certè controuersis omnibus, sed tamen si extaret pactio, si constaret delatum esse ad Aristoclem arbitrium, si non uetuisset Parmeno contra se pronunciare: & euenisset tamen, ut ante arbitri sententiam, talis homini ca lamitas obijceret: quis ita inhumanus est aduersarius, aut arbiter, qui non usque ad eius reditū distulisset? Quod si Parmeno ratione reddita, ab omni parte æquiora dicere uideretur, quàm iste: quo iure me damnabitis, cui cum isto homine rei prorsus nihil est? Me igitur exceptionem rectè oppo fuisse, Apaturium autem falsò me accusasse, contraque leges iudiciū esse ad eptum: id uobis, iudices, multis argumentis probatū esse confido. & quod præcipuum est, quisquam sibi mecum esse commercij, Apaturius nec dice re instituet. Sin per mendaciū dicet, me in pactio nē Parmenonia spon so rem esse inscriptum: pactio nē ab eo requirite, & hic ei occurrite: omnes homines cum tabulas inter se conficiunt, propterea ob signatas apud eos de ponere quibus fidem habeant, ut si qua dissensio extiterit inter eos, ad tabu las reuersi, controuersiarum explicationem inde petant. Si quis autem ta bulis abolitis, eludere ueritatem uerbis studuerit, quid illi fidei est habendum? At fortasse id quod est omnino factum facillimum iniuriarū & calum niarum studiosis, testimonium aliquis ei in me dicet: eum autem ego si po stularo, unde probabit se testari uerū? è pactio nē: id igitur ne differat, sed mox proferat qui habet. Sin eam tum perisse dicet, unde ego falso testimo nio circumuentus, argumenta petam? Nam si apud me depositæ essent ta bulæ, Apaturio criminari licuisset, me propter spon sionem, pactio nē abo leuisse. Sin apud Aristoclem: quam obrem, si absque suo consensu pactio pe riit, me accusat, cum ei qui accepit illam, & non exhibet, diem non dicat? & eum contra me testem producit, qui tabulas aboleuit: cui cum irasci conue niebat, nisi communicatis operis fallaciā istam commenti essent? Ego cau sam meā egi, ut potui. Vos igitur secundū leges æqua quæ sunt decernite.

6 Reo nihil cū Apaturio.

Tabularum utilitas.

Testibus Apa turij non esse fidem habendam.

ARGUMENTVM ORATIONIS ADVERSUS
Phormionis exceptionem.

Phormio mercator in Bosphorum nauigaturus, minas à Chryssippo uiginti mutuatur. Quò cum uenisset, res ita comparatas offendit, ut quas uehebat merces, non essent uendibiles. Quare nauiculario Lampide Athenas redituro, eumque imponere nauis, ea quæ Chryssippe pecunia comparasset, iubente (sic enim tabulæ continebant) neque sarcinā ullam, nec argentum imposuit, sed ad Lampidem dixit, præstare in præsentia se ea nõ posse, sed paulo post alia nauis cū pecunia abiturū. Lampidis ergo nauis in altū pronecta perit, & Lampis cum paucis lembo euidit: Athenasque reuersus Chryssippo felicitatem Phormionis prædicat, qui et in Bosphoro remansisset, & nihil nauis imposuisset. Post, Phormio Athenas peruectus, cū argentū ab eo reposceretur, primum, ut ait Chryssippus, & debere se fatetur, & redditurum pollicetur. Deinde quicquam debere negat, ut qui Lampidi dedisset, quòd tabulæ iubeant, si quid in mari acciderit nauis, Phormionem liberatum esse ere alieno. Diem illi Chryssippus dicit: is exceptionem opponit. & Lampis apud arbitriū testatur, se pecuniam à Phormione in Bosphoro recepisse, & unā cum cæteris in naufragio perdidisse. Prius autem contrarium dice rat apud Chryssippum: Phormionem nihil in nauem posuisse. Quorum cum Lampis coargueretur, se tum non apud se fuisse dicit, cū ad Chryssippū illa diceret. His arbiter auditis, nulla sententiā lata, negotiū in iudiciū remittit. Ac causa nomen illa quidem habet exceptionis, re uera autē recto iudicio agitur. Id quod etiā Orator satis innuit in principio, non omnino esse exceptionē, cum dicit: se fecisse omnia secundū pacta & conuenta, reddidisse Lampidi pecuniā, id quod tabulæ iubeant, es alienū tali euentu remittetes. Hæc enim eius sunt qui recto iudicio cōtendit, & obiecta crimina diluit: non autē illius qui totā cōtrouersia tollit, agendaque potestate negat. Exceptionē præterea, inquit, largitur lex de his qui prorsus Athenis non fiunt, neque Athenas referendū sunt, contractibus. Idem autem et in hac oratione obseruatum est, quod et in oratione contra Neeram, quòd

quod non ab una persona est habita; sed illic utriusq; discrimen apparet, hic eadem confuse sunt. Mibi uero secundus hinc ordini uidetur. Cum igitur e nobis Athenienses saepe audiisset Theodorus, atque existimaret, Lampidem falsum esse testem, apparet autem socios esse eos, qui cum Phormione litigant.

DEMOSTHENIS ADVERSUS PHORMIONEM DE MUTVO DATA PECVNIA

oratio, Hieronymo Vuolfio interprete.

oratio, Hieronymo Vuolfio interprete.

Capit bene uolentiam.

EM æquam precabimur à uobis Iudices, ut nos cum bene uolentia audiatis, alternis dicentes: eam ob causam, quod & literarū omnino rudes sumus, & cum longo iam tempore mercatū uestrum frequentemus, & cum multis contrahamus, nunquam in uestrum iudiciū uenimus, uel ipsi accusantes, uel ab alijs accusati. Ac neq; nunc, Athenienses, credite nobis, si putaremus fracta nauī perisse pecuniā, quam Phormioni mutauimus, unquam ei diem dixissemus. Non ita nos impudentes sumus, aut iacturæ insolentes. Cum uero multi nostram ignauitā reprehenderent, & mercatores in primis, cum Phormione illic uersati, qui eum sciebant non unā cum cæteris pecuniam amisisse in nauī: non committendum esse putabamus, ut ab isto iniuriam fieri nobis pateremur. Ac de exceptione quidem, non multis est opus. Nam aduersarij non omnino negant, contractum in uestro mercatu esse factū, sed nihil secum rei nobis amplius esse dicunt; quod nihil extra ea quæ tabulis cõtineantur, fecerint. Leges autem e quarum præscripto uos Iudices sedetis, non ita loquuntur, sed de contractibus Athenis omnino non factis, nec in Atheniensium mercatū referendis, præscribere omnino permiserunt. Si quis autem factum esse fateatur, se q; fecisse quæ cõuenerint omnia, contendant: recta intentionis depulsione se defendere iubent reum, non criminari accusatorem. Ego uero spero me ipsa re ostensurū, dan dā esse nobis actionē. Considerate Athenienses, quid isti ipsi fateantur, quid negēt. Sic enim rem optimē intelligetis. Fatentur se & mutuatos pecuniā, & fecisse pactū de mutuo, sed reddidisse aurū Lampidi, famulo Dionis, in Bosporo, aiunt. Nos uero nō id ostendemus, non reddidisse eum, sed ne licuisse quidem reddere. Necesse autē est uobis pauca quæ ab initio acta sunt, narrari. Ego Atheniēses Phormioni isti mutuauimus minas uiginti * ultrò citroq; in pontum, alio accepto pignore, & syngrapham apud Citum argentarium deposui. Cum autē syngrapha imponi nauī onera precij quater mille drachmarum iubeat, facinus audet omnium iniquissimum: statim enim in Piræo mutuatur insuper, clam nobis, à Theodoro Phœnice drachmas quater mille quingētas, à Lampide nauiculario mille drachmas. Cum q; eum oporteret commercari Athenis onera minis centum quindecim, si prestare creditoribus pacta in syngraphis uoluisset: non mercatu est amplius, q; quinquies mille quingentis drachmis cum comætu, minasq; debet * septuaginta quinq;. Hoc initium fuit, Athenienses, iniuriarum. neq; enim uel pignus præstitit, uel pecuniā in nauem contulit: cū syngrapha cogat in eam conferri. CAPE SYNGRAPHĀ. SYNGRAPHĀ. CAPE & * portitorū descriptionē, & testimonia. DESCRIPTIO. TESTIMONIUM. Profectus in Bosporum, & habens literas à me, quas ei dederam

Diuisio, quid cõueniat, quid sit positum in controuersia.

Propositio.

Confessio aduersariorum.

Narratio.

* ἀμφοτέρωθεν ἑδίε τὴν ἐπιτομήν.

Mutuatio.

Perfidia Phormionis.

* ἐξήκοντα φορές ἔλαβε τὴν ἀποδοτέαν.

* ὁ πωτήριος λόγος, quinquagesimas colligentium.

ei dederam filio meo reddendas, illic hybernanti: & socium quendam Bospori acta. per literas certiore reddideram, tum de argento quod mutuarā, tum de pignore: ac mandaram, cum primum essent merces expositæ, eas ut excuteret & exploraret: literas à me acceptas nō reddidit, ne quicquā eorum illi, quæ ipse ageret, resciscerent. Deprehenso autem Bospori calamitoso statu propter bellum à * Parisade cum Scytha gestum: cum q; onera quæ uehebatur, distrahi minimē possent; maximo animi æstu conflictabatur, ignarus quò se uerteret. Nam creditores * eo usque duntaxat mutuati urgebant. Adeo ut nauiculario iubēte, ut emptas mea pecunia merces ex syngrapha imponeret: is qui nunc se aurum reddidisse dicit, pecuniam imponere nauī posse negaret, * consilio suo frustratum, rebusq; infectis: eumq; soluere iuberet: se uero postquam merces distraxisset, alia naue abiturū diceret. Recita hoc testimonium. TESTIMONIUM. Post hæc, Athenienses, isto Bospori relicto, Lampis prouectus in altum, naufragium fecit non procul à mercatu. Completa enim iam nauī, ut audimus, ultra quā oportebat, mille coria insuper in tabulatum accepit. Vnde etiam contigit, ut nauis interiret. Ac ipse quidem cum reliquis Dionis seruis, lembo euasit. Corpora autem præter cætera, supra trecenta perdidit. Cum autē audito nauis interitu magnus esset in Bosporo luctus: felicitatem Phormionis istius prædicabant omnes, qui nec ipse conscendisset, nec nauī quicquam imposuisset, idq; cum ab alijs, tum ab isto dicitur. Recita mihi hæc testimonia. TESTIMONIUM. Ipse igitur Lampis, cum se reddidisse aurū dicit (hoc Lampidis requæso diligenter attendite) me eum aggresso, cū primum e naufragio Athenas redisset, & hac de re interrogante: istum neq; pecuniam ex syngrapha in nauem imposuisse, neq; se aurum ab isto tum in Bosporo accepisse. Age, lege mihi eorum qui adfuerunt testimonium. TESTIMONIUM. Postquam igitur, Athenienses, Phormio iste alia naue redierat incolumis, accedo ad eum, mutuum repetens, atque is ab initio nunquam, Athenienses, istam orationem attulit, qua nunc utitur, sed semper se redditurū promisit. Postquam autem cum his qui nunc ei adsunt & patrocinantur, rem communicarat, alius iam erat, & nō idem. Ut autem sensi me ab eo deludi, ad Lampidem accedo, Phormionem nihil æqui agere, nec mutuū reddere, cõquerens: simulq; rogo, sciret ne ubi esset, ut prouocarem eum. Is uero sequi me iubet: ad tabernas unguentarias, eum depræhendimus: ego uiatoribus adductis, eum prouoco. Ibi Lampis, Athenienses, cum adesset me prouocante, nusquam dicere ausus est, se ab isto recepisse aurū, neq; quod factum oportuit. Chrysippe insanis, inquit, qui istū prouocas: mihi enim aurū reddidit. Neq; uero Lampis tantum nihil est locutus, sed nec iste ipse quicquam dicere uoluit, astante Lampide, cui nunc se reddidisse aurū dicit. At qui par erat eum dicere, Athenienses: quid me prouocas bone uir? Reddidi aurum isti qui astat, & simul cõsistentem id Lampidem exhibere. Nunce uerum eorum quicquam dixit eo temporis articulo. Et me uera dicere uti constet, cape testimonium uiatorum. TESTIMONIUM. CAPE & accusationem, qua eum anno superiore detuli, quæ uel in primis argumento est, nunquam dixisse Phormionem, se aurum Lampidi reddidisse.

* Fortasse Bosphori acta.

* τὰ ἐτεροπλοία.

* ἀναγκαστὸν ἔβου δὲ ἐν σπυρίων.

Naufragium Lampidis.

Rumor.

Lampidis requisitum.

Lampidis ex Phormionis, cum appellatur, silentium.

ACCUSATIO. Hanc accusationem ego institui, Athenienses, nulla alia refretus, quam nuncio Lampidis. Qui neque merces eum imposuisse, nec aurum numeralam dicebat. Nec enim putare debetis, me ita attonitum esse, & profusum in sanum, ut talem accusationem scriberem, fatente Lampide, se aurum recepisse, à quo essem coarguendus? Illud etiã, Athenienses, considerate, istos ipsos anno superiore, cum exceptionem opponerent, in ea exceptione scribere non fuisse aulos, se aurum Lampidi reddidisse. Recita mihi eam exceptionem. **EXCEPTIO.** Auditis, Athenienses, nusquam in exceptione scriptum, Phormionem aurum Lampidi reddidisse: praesertim, cum id ego apertis uerbis in accusatione, quã modò audistis, scripsissem, eum nec merces in nauem imposuisse, nec reddidisse aurum. Quis igitur uobis alius testis expectandus est, cum tantum testimonium ab istis ipsis habeatis? Cum uerò causa iam à iudicibus cognoscenda esset, precabantur nos, ut ad arbitrum aliquem ueniremus. Nos igitur rem permisimus Theodoto municipi ex pacto. Tum uerò Lampis tutum sibi iam esse ratus testari apud arbitrum quicquid libuisset, partitus meum aurum cum Phormione isto, prioribus suis uerbis contraria dixit. Nam alia res est, Athenienses, in uestros uultus intuentem testari falsum, quam apud arbitrum: apud uos enim & indignatio uehemens & poena proposita est mentientibus. Apud arbitrum autem securè & impudenter testantur quicquid collibitum fuerit. Me uerò iniquo animo ferente, Athenienses, & inuehente in Lampidis audaciam, & apud arbitrum idem proferente testimonium, quod & nunc apud uos profero, eorum qui ab initio nobiscum ad eum accesserant, cum se nec aurum ab isto recepisse, neque pecuniam eum in nauem imposuisse diceret: ibi Lampis uolenter convictus falsi testimonij & improbitatis, se dixisse hæc ad istum fatebatur: sed apud se non fuisse, cum dixisset. Lege mihi testimonium. **TESTIMONIUM.** * Theodotus igitur, Athenienses, sæpe uobis auditis, & falsum testari Lampidem arbitratus: de re nihil pronunciauit, sed nos ad uos in iudicium remisit. Nam & cõdemnare noluit, propterea quod Phormioni familiaris est, ut nos postea cognouimus: & absoluerit ueritus est, ne ipse peieraret. Agite, Iudices, ex ipsa re, apud uos considerate, unde iste aurum reddere potuisset. Cum enim hinc nauigaret, nec pecuniam in nauem imposuerat, & pignus non habebat, sed ad meã pecuniam plus erat mutuatus. In Bosporum autem eo tempore uenit, quo uendimerces non potuerunt: uixque illis satisfecit, qui tantum eousque ei mutuarant, & hic quidem mutuatus ei fuit bis mille drachmas ultrò citroque, ut Athenis bis mille sexcentas drachmas reciperet: Phormio autem dicit, se Lampidi in Bosporo, centum & uiginti stateres Cyzicenos reddidisse (hoc animaduertite) quas mutuatus sit terrestribus usuris. fuisse autem terrestres usuras tales, ut sexta pars sortis esset numeranda, & Cyzicenum ualuisse illic uiginti & octo drachmas Atticas. Cognoscendum igitur uobis est, quantum se pecuniã reddidisse dicat. Nam centum uiginti stateres faciunt ter mille, trecentas & sexaginta drachmas. Usura autem illa terrestris, de qua diximus, triginta minarum & trium & sexaginta drachmarum, quingentæ drachmæ & sexaginta. Tota autem summa sit tanta & tanta.

Viuit

Exceptio Phormionis.

Compromissum.

* Iosephus. Lampidis falsum testimonium. Mentiri apud iudicem et arbitrum.

* Hæc pars orationis iam ab alio recitatur, si Libanio credimus. Causa ab arbitro ad iudices remissa. E circumstantijs colligit, non potuisse Phormionem reddere pecuniam.

τοιοῦτο φασί

Viuit ne is homo, Iudices, aut unquam nasceret, qui pro bis mille sexcentis drachmis mallet triginta minas & trecentas drachmas soluere? * & usuram, quingentas drachmas & sexaginta mutuatus, quas Phormio se Lampidi reddidisse ait, ter mille nongentas uiginti? & cum ei liceret ultrò citroque creditum; Athenis reddere argentum, in Bosporo redderet tredecim minis amplius? Ita ne ijs qui illò usque mutuarant, uix sortem reddidisti, qui & nauigant tecum, & assiduè te urgebant: huic uerò non praesenti, non modò sortem & usuras reddebas, sed etiam multam syngraphæ inscriptam debebas, nulla cogente necessitate? illos non uerebaris, quibus syngrapha in Bosporo mutui exactorem dabat: hunc curasse te dicis, quem ab ipso laque, ut aiunt, statim fallebas, non impositis mercibus in nauem, quod syngrapha iubebat, Athenis soluturus? & nunc in mercatum ueniens, ubi contra factus est, non dubitas fraudare creditorem: in Bosporo autem plura te praestitisse dicis, quam ius postularit, ubi poenas daturus non eras? Cum reliqui omnes qui ultrò mutantur, è mercatibus soluentes, multos aduocent, testificantes, pecuniã periculo creditoris uehi: tu reum facis testem eum ipsum qui à te stat, & nec puerum nostrum adhibuisti in Bosporo agentem, neque socium: neque literas reddidisti, quas ad eos dedimus, quibus continebatur, ut quicquid ageres, obseruaret. Quid autem, Athenienses, non faceret is qui acceptas literas, non ita ut rectum & æquum est, reddidit? qui eius malitiã ex istis factis non cognoscere non potestis? Atqui o dii immortales, decebat utique tantum auri reddentem, & plusquam creditum fuerat, celebre id in mercatu reddere, & omnes homines aduocare: in primis autem puerum huius & socium, omnes enim profectò nostis, mutuari solere eos cum paucis testibus: cum reddunt, multos adhibere testes, ut boni uiri esse in praestandis pactis & cõuentis uideantur. Tibi uerò qui & mutuum & utraque usuras redderes, argento ultrò tantum usus, & alias tredecim minas adijceres, non multi fuere testes adhibendi? quo facto nemo nauigantium maiore in admiratione fuisset. Tu autem nedum multos fecisti testes, sed tanquam iniuriam faceres, sic omnes homines latere studuisti. Quod si mihi, qui mutuum dederam, reddidisses, nihil opus fuisset testibus. Sublata enim syngrapha te omni cõtractu liberalissem. Nunc, haud mihi, sed alteri pro me reddidisti: nec Athenis, sed Bospori: & syngrapha tibi Athenis reposita * nec aduersus me, cum is cui aurum reddebas, mortalis esset, tantumque pelagus traiecturus, testem fecisti quenquam uel seruum uel ingenium. At enim, syngrapha, inquit, me nauiculario iubebat aurum reddere? Testes tamen aduocare te non prohibebat, nec literas reddere. Et cum hi duas syngraphas tecum fecerint de cõtractu, ut qui tibi maxime diffident: tu uerò solus solite nauiculario aurum dedidisse dicis, gnarus Athenis contra te repositam syngrapham cum hoc factam? Dicit syngrapham iubere, naue perducta in columi se debere pecuniam. Etiam in nauem imponere te merces iubet. Quod ni feceris, quinquies mille drachmas soluere. Tu uerò eam syngraphæ partem non amplecteris: sed ea statim uiolata, & rebus ab initio non impositis, unum syngraphæ uerbum cauillarum, idque cum eam ipse sustuleris. Qui cum in Bosporo te merces imposuisse non di

Incredibile Phormionem plus praestitisse, quoniam de iuerit * καὶ τὸν πρῶτον ἀποδοῦναι φορμίων λὰμπίδι, τειχίλιας ἐν ναυσίαις εἶναι σιν;

Littere suppressae.

Consuetudo mutuandi.

* καὶ πρὸς ἐμὲ ἢ τὸ χρυσίου ἀπὸ τῆς δρας.

cas, sed aurū nauiculario dedisse: quid amplius de nauī disputas? neq̄ enim fuisti periculi particeps, cum nihil imposueris. Ac primum, Athenienses, causam hanc arripuit, quasi merces in nauē imposuisset. Quia uerò id mendacium multifariam posse coargui præuidebat, tum in scriptione portitorum in Bosporo, tum ab ijs qui eodem tempore in mercatu fuerāt: mutata sententia cum Lampide conspirat, ei q̄ se aurum reddidisse dicit, eo ueluti uiatico fretus, quod ita fieri syngrapha iuberet: fore autem non putans, ut nobis argumenta suppeterēt ad ea quæ soli ipsi inter se egissent, coarguenda. Ac Lampis, quæ dixit, priusquam ab isto corrumperetur alienata mente se dixisse: postquā autē meū aurū partitus est, tum apud se fuisse ait, & satis meminisse omnia. Quod si me unum, Iudices, Lampis cōtempisset, nō mirarer. Nūc hōc multo atrociora designauit in omnes. Facto enim à Parifade Bospori præconio, si quis uellet Athenas in Atticū mercatum uehere frumentū, ut immunis frumentū eueheret: Lampis tum Bospori agēs, euectionem frumētī & immunitatem accepit urbis nomine, & nauem magnā frumētō oneratā Acanthum portauit, ibi q̄ uendidit, nostra pecunia cum isto communicata. Et hæc fecit, Iudices, cum Athenis habitet, & hic uxorem & liberos habeat, & leges extremum illi supplicium minitentur, qui Athenis habitans, aliō quōpiam frumentum uexerit, quā in Atticū mercatum, id q̄ eo tempore, quo qui in urbe habitatis, farinas in Odeo demensas accipiebatis: qui in Piræo, in nauali panes ad obolos distribuiebant, & in longa porticu farinas binis modijs dimetiiebantur & conculcabantur. Et ut me uera dicere constet, cape & testimoniū & legem. TESTIMONIVM. LEX. Phormio igitur isto utens socio & teste, nos pecunia fraudandos cenfet, qui perpetuò frumentum in uestrum mercatum ueximus: & cum tres iam difficultates urbem opprēsserint, quibus uos eos qui populi commodis consulentes, probaretis: in nulla harum uobis desuimus: sed cum Alexāder Thebas inuaderet, uobis talentum largiti sumus. Cum uero annona coarctata esset, & ad sedecim drachmas peruenisset: in uectis amplius decies mille tritici medimnis, dimensū uobis sumus usitato precio singulos medimnos quinque drachmis, & hæc omnes nostis, cum in Pompeo uobis dimensū sumus. Iam anno superiore ad coemendum populo frumentū, talentū uobis contulimus, ego & frater meus. Age lege mihi harū rerum testimonia. TESTIMONIA. Quod si uel his coniecturis utendum est, non consentaneum fuerit nos tantum pecuniæ largiri, ut apud uos gloria floreremus: Phormionem autē calumniari uoluisse, ut ne boni uiri quidem de cætero haberemur. Iure igitur nos iuuabitis, Iudices. ostendimus enim uobis, nec ab initio onera imposuisse istum in nauem omnis pecuniæ, quam Athenis mutuatus fuerit: & de mercibus Bospori uenditis, uix eos qui eò usque duntaxat mutuarant, absoluisse, præterea que nec abundare nummis, nec ita esse uæcordem, ut pro bis mille & sexcentis drachmis triginta minas & nouem reddat. Ad hæc quod se reddidisse aurum Lampidi dicit, nec puero meo, nec socio tū agente Bospori, adhibito: Lampidem ipsum testatum esse mihi apparet, se nihil accepisse priusquam ab isto corrumperet. At si Phormio sic singula demonstrasset, haud uideo qua

Lampidis perfidia.

Frumentum Acanthum uectum.

Amplificatio.

* κατ' ὀβολοῦ.

λόν.

* κατ' ἡμίσητον.

Accusator suā liberalitatē in rempublicam commemorat, ut ea ratione ostendat, se uere accusare Phormionem, non ex auaritia calumniari

ἀναγκαζομένης ὧν ἄριστον ἄριστον.

Exceptionem non esse admittendam.

qua se ratione melius tueri potuisset. Iam actionem dandam esse nobis, lex ipsa testatur, iubens actiones dare mercatorias contractuum qui Athenis facti, & in Atheniensium mercatum referendi sint: nec Athenis solum, sed eorum etiam qui propterea, ut nauigetur Athenas, fiant. Age cape leges. LEX. Ac Athenis contractum esse cum Phormione factum, nec ipsi eunt inficias, sed præscriptionē adferunt, non conuenire nobis actionem. In quod uerò iudiciū ueniamus Athenienses, nisi in uestrū, ubi contractus factus est: Iniquū enim fuerit, si causa nauigationis Athenas suscipiendæ, iniuria mihi fieret, licere mihi apud uos experiri cum Phormione: postquā uerò contractus in uestro mercatu factus est, negare istos se in uestro iudicio causam dicturos esse? qui cum Theodotum arbitrum sumpsimus, falsi sunt, conuenire mihi aduersus se actionem: nunc uerò contrarium dicunt eorum quæ ipsi prius concesserunt, quasi oporteret se apud Theodotum municipem causam dicere sine præscriptione: postquā uerò in Atheniensium forum ingredimur, non amplius nobis actio conueniret. Ego uerò, cū animo meo reputo, quid nā in exceptionē inscripturus fuerit, si Theodotus de causa pronunciaisset: cum, postquam decreuit Theodotus in iudiciū nobis esse ueniendum, cōuenire nobis actionem apud uos neget, ad quos ille nobis esse abeundum pronunciauit: iniquissimè certè mecū ageretur: cum leges cōtractuum qui Athenis fiunt, actiones dari apud sexuiros iubeant, si uos actionē negaretis, qui iuraueritis, uos secundum leges iudicatos. Ac mutuaſse nos pecuniā, & pactio, & iste ipse testis est. Redditionis autē nemo testis est præter Lampidem iniuriæ socium, & iste ad illum socium redditionem refert. Ego uerò & ad Lampidem ipsum, & ad eos qui audierunt eum negantem se recepisse aurum. Ac isti quidem licet, meos testes accusare, si eos uera loqui negat: ego uerò quid cum illius testibus agam, non habeo, qui se scire dicunt testatum esse Lampidem se recepisse aurū. Nam si testimoniū Lampidis hic consisteret, ipsi fortassis æquū esse dicerent, ut in eum agerem. Nunc neq̄ id testimoniū habeo, & iste se indemnem esse putat, nullo firmo pignore relicto eorum que uos decernere postulat. Quid uerò fieri queat absurdius, quā cum ipse Phormio se mutuatum esse fateatur, sed reddidisse dicat: id quod iste ipse confitetur, facere irritum, id uerò quod in controuersia est, ratum esse decernere: & Lampis, quo iste nititur, testimoniū dicit, cum ab initio negarit se recepisse aurum: uos uerò decernentes eum recepisse, non futuri estis testes negocij: & ijs quæ uerè dixit, non utemini pro argumento: Quæ uerò cōmentus est, deinceps postquam corruptus est, ea credibilia esse existimabitis: Atqui multo iustius est Athenienses, ex his quæ ab initio dicta sunt, coniecturam capere potius, quā ex ijs quæ postea concinnata fuerunt. Nam ea non edoctus, sed ueritatis studio dicebat, hæc posteriora pro mendaciū & ad suam utilitatem. Recordamini quæso Athenienses, nec ipsum Lampidem negasse quin dixerit, se aurum non recepisse, sed dixisse confessum quidem, sed idem, cum non apud se esset, dixisse. Absurdum profectò erit, si eius testimoniū, quatenus fraudatoribus commodo est, ut uerum au-

Refutatio testimonij Lampidis.

Exemplū seueritatis iudicij.

quaquam Iudices. Nam uos isdem estis, qui eum qui è mercatu magnam insuper pecuniã mutuatus fuerat, neq; creditoribus pignora exhibuerat, capite condemnastis, delatum apud populum, eumq; ciuem uestrũ & patris imperatorij filium. Putabatis enim ab eo genere hominum non solum eos qui in illos incidissent, sed mercatum quoque uestrum lædi: Meritò. Quæstus enim mercatorum proficiscitur non à mutuò accipientibus, sed à mutuò dantibus: & neq; nauis, nec nauicularius, neque uector prouehi potest, absq; mutuò dantium ministerio. Legibus igitur multa & præclara eis adiuuenta præstò sunt: quæ uestrum est ueri, & improborũ petulantiam cohercere, ut mercatus uobis magno emolumẽto sit. Quod fiet, si defendetis homines liberales, eosq; à talibus belluis lædi nõ patiẽmini. Ego dixi quæ potui, sed etiam alium quendam ex amicis uocabo, si iusseritis.

ARGUMENTVM ORATIONIS ADVERSUS
Lacriti exceptionem.

Androcles pecuniam mutuauit Artemoni Phaselitæ genere, mercatori. Qua mortuo, priusquam argentum redderet, idem ab eius fratre Lacrito rhetore reposcit: duabus rationibus nitens, quòd & præfente Lacrito, & spondente, pecuniã Artemoni mutuarit, & hæres sit Artemonis Lacritus. Is uerò se cedere hæreditate dicit, & actionem præscriptione repellit, sibi cum Androcle nihil esse rei dicens, nec ullam syngrapham. omnino etiam se spondidisse negat. Quòd si promississet, non ea se esse improbitate, ut solutionem detrectaret. Non rectè autem quidam orationem hanc non genuinã esse putarunt, obscuris decepti argumentis. Nam dictionis genus remissum, non indecorum est causis priuatis. Iouem autem regem pro subiectæ personæ consuetudine ab eo esse nominatum, perspicuum est. Præscriptionem uerò infirmius refutauit, propter causã imbecillitatem.

DEMOSTHENIS ADVERSUS LA
CRITIE EXCEPTIONEM ORATIO,
Hieronymo Vuolsio interprete.

Perstringit
Phaselitarũ
improbitatẽ.

Nihil noui agũt, Iudices, Phaselitæ, sed pro more suo, nam ad mutuò sumẽdas in mercatu pecunias, sunt omniũ exercitatissimi. Postquam uerò eas acceperũt, & syngrapham confecerũt nauticam: statim obliuiscuntur & syngrapharum & legum, & reddenda esse quæ acceperint, non meminẽrũt. Sin reddiderint, de suo se aliquid largitos esse putant: & cum reddendũ esset aliquid, pro eo sophismata excogitant, & præscriptiones, & prætextus, & omniũ mortalium sunt improbissimi & iniustissimi. Cuius rei signũ illud est: cum multi & Græci & Barbari uestrũ ad mercatũ ueniant, plures semper sunt Phaselitarũ lites, q̃ cæterorũ omniũ. Hi igitur tales sunt. Ego uerò, Iudices, pecuniã mutuauit Artemoni istius fratris, secundũ leges mercatorias in Pontũ et rursus Athenas. Quo defuncto, priusquam mihi pecuniam redderet, Lacrito isti diem dixi, isdem legibus quibus contraxeram, cum illius frater sit, & bona Artemonis omnia teneat, tum quæ is hic reliquit, tum quæ Phaselide habuit, & hæres sit opum illius omnium. Neq; uerò iste legem ullam proferre potest, quæ permittat habere fraternas opes, & is suo arbitratu administratis, non soluere æs alienum, & nunc negare se esse hæredem, nec adire hæreditatem. Ac Lacriti istius talis est improbitas. Ego uerò uos oro, Iudices, ut me hac de re dicentem æquis animis audiatis. Quod si & nobis creditoribus, & uobis nihil

Lacritus spon
sor.

nihilominus ab eo fieri iniuriam ostendero, iuuatote nos ut æquũ est. Ego, Iudices, minimè noram istos homines: sed Thrasymedes Diophanti filius Sphetij illius, & Melanopus frater eius, familiares mihi sunt, summaq; necessitudine coniuncti. Hi me cum Lacrito isto conuenerunt, undecunque tandem ab isto cogniti (neq; enim scio) precatiq; sunt, ut pecuniã in Pontum istius fratri Artemoni & Apollodoro mutuarem, quo negociarẽtur: omnino ignarus, Iudices, etiam Thrasymedes improbitatis istorũ: sed putans bonos esse uiros, & non alios quàm quales se esse & simulabant, & dictabant: atque existimans eos facturos esse omnia quæ pollicebatur, & recipiebat iste Lacritus. Sed plurimum certè fallebatur, neque quicquam norat, cum qualibus belluis potius quàm hominibus cõflictaretur: & ego autore & Thrasymede, & fratre eius, & Lacrito isto mihi recipiente, fratres suos facturos quæ æqua essent omnia: mutuaui cum hospite quodam nostro Carystio, triginta minas argenti. Syngrapham igitur, Iudices, à uobis audiri primũ uelim, qua pecuniam mutuauimus, & testes qui mutuacioni interfuerunt. Deinde & cætera demonstrabimus, quàm perfidiosè isti in mutua pecunia egerint. Recita syngrapham. Deinde testimonia. SYNGRAPHAM. Mutuarunt Androcles Sphettius, & Naucrates Carystius Artemoni & Apollodoro Phaselitis, argenti ter mille drachmas Athenis Menden usque, aut Scionen, & inde Bosporum. Quod si uoluerint, in sinistra ora usq; ad Borysthenẽ, & rursus Athenas, ducentis, uicenis quinis millenas: sin post Arcturũ soluerint, è Ponto templum Argonautarum petituri, trecentis eas ter mille drachmas, * uini amphoris Mendæis pignori datis ter mille, quod euehet Menda, aut Scione, in nauis xx remorum, quæ est Hyblesii nauicularij, oppignerant autem id uinum, nõ debentes propterea cuiquã quicquã argenti, neq; ad id mutua-

* uidi uisus
papiois.

* uidi mi, Bru
ciolus uidi xv
vi, in cane.

TESTI-

TESTIMONIA. Archenomides F. Archedamantis Anagyraſius, teſtaſtabulas apud ſe depoſuiſſe Androcleſem Sphettū, Naucratem Caryſtium, Artemonē, Apollodorū, Phaſelitas, & ſyngrapham adhuc ſitam eſſe apud ſe. Age recita eorum etiā, qui interfuerunt, teſtimonium. TESTIMONIVM. Theodotus municeps, Charinus Epicharas Leuconenſis, Phormio F. Cephifoſphontis Piræenſis, Cephifoſdorus Bœotius, teſtātur ſe ad fuiſſe, cū mutuaret Androcles Apollodoro & Artemoni argenti ter mille drachmas, ſcireq; ſe eos tabulas apud Archenomidem Anagyraſiū depoſuiſſe. Ex hac ſyngrapha, Iudices, mutuauit pecuniam Artemoni iſtius fratris, iubente iſto & recipiente, omnia quæ æqua eſſent, mihi præſtanda eſſe ex ſyngrapha qua mutuarā, iſto ipſo ſcriptore & obſignatore, cum ſcripta eſſet. Nam fratres eius iuniores adhuc erant, admodum adoleſcentuli. iſte uerò Lacritus Phaſelita, magna res, Iſocratis diſcipulus, is erat qui adminiſtraret omnia, & me ſibi fidem habere iuberet. Se enim mihi præſtiturum æqua omnia, & Athenas rediturum fratrem ſuum Artemonem & nauigaturum accepta illa pecunia. Ac tum quidem cum à nobis pecuniam auferre ſtuderet, & fratrem eſſe ſe profitebatur Artemonis, & ſocium, & uerba mirum in modum diſerta fundebat. Cum primū autem argentū nactus eſt, id & partiti ſunt, & in quos libuit uſus diſtribuerunt: ſed ex nautica ſyngrapha qua pecuniam acceperant, neq; paruū neq; magnū quicquā præſtiterunt, ut res ipſa indicauit. Iſte uerò Lacritus eorum omniū interpres fuit. Singulatim autem oſtendam, nihil eorum quæ ſyngraphæ inſcripta ſunt, ritē eos præſtituiſſe. Primū enim ſcriptum eſt, mutuari eum à nobis ad uini cados ter mille, triginta minas, quaſi pignus haberent aliarū triginta minarum, ut iuſtum uini præcium ad argenti talentum redigeretur cum impenſis, quæ ad uini curationē requirerentur. eæ uerò ter mille amphoræ uehendæ erant in Pontum nauigio uiginti remorum, quæ Hybleſij nauicularij eſſet. Hæc Iudices in ſyngrapha, quam uos audiuiſtis, ſcripta ſunt. At iſti pro ter mille amphoris, nec quingentas in nauem impoſuerunt: & cum uinum decuiſſet emptum, quantum cōuenerat, ipſi pecunia ſuo arbitratu ſunt uſi, ter mille amphoras neq; uoluerūt, neq; cogitarūt imponere in nauem ex ſyngrapha. & ut me uera dicere cōſtet, cape teſtimoniū eorū, qui eādē nauī cum eis uecti ſunt. TESTIMONIVM. Eraſicles teſtaſ, ſe gubernariſſe nauem quæ Hybleſij eſſet, & ſcire Apollodorum uehere uini Mendæi amphoras quadringentas quinquaginta, & nō plures: alias uerò ſarcinas nullas uexiſſe in eo nauigio Apollodorum in Pontū. Hippias F. Athenippi Halicarnaſſeus teſtatur, ſe unā uectum in Hybleſij nauē, perluſtraſſe nauem, & cognoſſe, Apollodorum Phaſelitam uehere in nauigio Menda in Pontum uini Mendæi amphoras quadringētas quinquaginta, onus præterea nullum. Præter hos teſtatus eſt, eadem ſe audiſſe ex alijs, Archades F. Mneſonidē Archarnenſis, Soſtratus F. Philippi Iſtiaus, Philciades Cteſi F. Hypetrenſis, Dionyſius F. Democratidæ Chollides. De uini igitur numero, quantum eos imponere in nauem oportuit, hæc egerūt: ſtatim ab eo ipſo quod primū ſcriptū fuit, auſpicati negligere & nō præſtare ea quæ ſcripta ſunt. Poſt hæc in ſyngrapha continetur, oppignerare eos hæc

Lacritum ſpondiſſe pro fratribus affirmat.

Nihil præſtitum quod ſyngrapha iubet

eos hæc libera, & nemini quicquam debentes, & ad ea mutuū accepturos à nemine quicquā. Hæc apertis uerbis Iudices ſcripta ſunt. At iſti quid fecerunt? neglecta ſyngraphæ ſcriptura, mutuātur à quodam adoleſcente per fraudem, quaſi nemini quicquam deberent: & cū nobis iniuriā fecerunt, clam ad noſtra mutuati: tum illum adoleſcentem creditorem deceperunt, ad merces non liberatas mutuati. Talia ſunt iſtorum facinora, ſed doli omnes ſunt Lacriti iſtius. Ut autē uera me dicere, & iſtum inſuper contra ſyngraphā mutuātū eſſe conſtet, teſtimoniū uobis recitabitur eius qui poſtea mutuauit. Recita teſtimonium. TESTIMONIVM. Aratus Halicarnaſſeus teſtaſ ſe mutuariſſe Apollodoro undecim argenti minas, ad merces quas in Hybleſij nauē in Pontū ueheret, quasq; ibi pro his coemiſſet: neq; ſciſſe ſe, fuiſſe illum mutuatum ab Androcle argenti, alioqui ſe non mutuaturum fuiſſe Apollodoro argenti. Fraudēs igitur iſtorū hominum huiusmodi ſunt. Scriptū autē eſt poſt hæc ō Iudices; in ſyngrapha: poſtquā in Ponto quæ uehant, uendiderint, ut alias merces emant, nauemq; orientent, eaq; onera Athenas peruehant: & ubi Athenas peruenierint, ut intra uigeſimū diem lectum nobis argenti reddant, antequā autem reddiderint, in noſtra poteſtate eſſe merces omnes: eaſq; immunes ab his præſtandas nobis, donec noſtrū receperimus. Hæc ita accuratē in ſyngrapha ſcripta ſunt. At iſti, Iudices, hi c uel in primis inſolentiā ſuam & impudentiam oſtenderunt, neq; uel minimum perſcripta in ſyngrapha curarunt, ſed ſyngraphā inanes eſſe nugas atq; ineptias putauerūt. Nam nec in Ponto emerunt quicquā, neq; in nauem contulerunt Athenas uehendū: & nos creditores, reuertentibus eis è Ponto, nō habebamus quod prehenderemus, aut teneremus, tantisper dum noſtrā pecuniam recepiſſemus. Nihil enim prorsum in portum iſti noſtrum inuexerūt: ſed nobis inuſitatū quippiam accidit, Iudices. Qui enim in ueſtra hac urbe nihil peccauimus, nullo ab eis conuicti iudicio ſumus, noſtra pecunia ab iſtis Phaſelitis ſpoliati ſumus: quaſi uerò ius eſſet Phaſelitis ſpoliandi Athenienſes. Cum enim quæ acceperunt, reddere nolint, quod aliud erit hiſce rebus nomen tribuendū, quam ui eos eripere aliena? Nam ego quidem audiui nunquā quicquam ſceleratius eo ſcelere, quod in nos iſti commiſerunt, idq; conſitentes ſe pecuniam accepiſſe à nobis. Quibus enim de contractibus ambigitur, Iudices, hi iudicium poſtulant. Quos uerò utrique contrahentium cōſitentur, & de quibus ſyngraphæ nauticæ extant: cōſummatos eſſe omnes cenſent, & perſcripta in tabulis præſtari oportere. Iam eos ex ſyngrapha nihil omnino præſtituiſſe, ſed inde ab initio ſtatim auſpicatos, ſtruxiſſe fraudēs, & nihil æqui boniq; cogitaſſe: tum à teſtibus, tum ipſi à ſeſe conuincuntur adeo manifeſtē. Quod uerò grauiffimum eſt inter Lacriti facinora, uos autē dire decet. Is enim rebus omnibus præfuit: poſtquā huc uenerant, ad mercatū ueſtrū non appellunt, ſed in furū portū ſe conſiunt, qui eſt extra ueſtri mercatus limites, eſtq; perinde nauem in furū portu ſubducere, ac ſi quis ad Aeginā, aut ad Megara appelleret. nā ex eo portu pſifici licet quod lubitum, & quando cunq; commodum fuerit. Ac nauigium ibi in ſtatione erat dies amplius quinque & uiginti: iſti uerò in ueſtro Digmate obambula-

In Ponto non alia merces coemptæ.

Exaggeratio: ſe non fraudatos, ſed ſpoliatos eſſe.

Cauſe huius perſpicuitas.

Nauis in Furū portū appuſa.

bant. nos congressi alloquebamur, & iubebamus eos curare, ut pecuni-
am primo quoque tempore reciperemus. assentiebantur isti, & se in eo esse
dicebant: nos eos accedebamus, & cum alia speculabamur, tum an ali-
quid e nauis alicunde exponerent, & quinquagesimas soluerent. Postea
aquam autem isti dies complures adfuerant, neque nos quicquam inue-
niebamus uel expositum, uel quinquagesimam solutam eorum nomi-
ne: ibi demum magis solutionem urgebamus. Cum autem nos eis insta-
remus, Lacritus iste frater Artemonis respondet se non posse reddere: pe-
risset mercem omnes, dicebatque Lacritus, se de his iustam habere excusatio-
nem. Ea uerba nos, Iudices, grauer ferebamus, sed indignatione nostra
nihil proficiebamus, istis omnino contemnētibus: nihilominus tamen per-
contabamur eos, quo pacto merces perissent: Ibi Lacritus iste responde-
bat, fractam esse nauem, dum Panticapæo Theudosiam peteret. Fracta au-
tem nauis, perisset fratribus suis merces, quas in nauis habuissent. Habuisse
autem in ea & salsamenta, & uinum Coum, & alia quædam. Quæ omnia
se dicebat illic coempta uectores fuisse Athenas, nisi in nauis periissent. Ac
quæ dixerit, hæc fuerunt. Opera precium autem est audire hominum isto-
rum petulantiam & mendacia. Nam cum nauem quæ naufragium fecit, nihil
erat eis commercij: sed erat alius qui Athenis mutuarat ad nauulum in Pon-
tum, & ad nauigium. Antipater nomen erat creditori, Cittieus genere, &
uillum illud Coum octoginta uasa uini fugientis, & salsamēta homini cui-
dam agricolæ in nauis uehebantur Panticapæo Theudosiam, in usum ope-
rarum rusticarum. Quid igitur istas causas afferunt, quæ minimè huc per-
tinent: Age cape testimoniū, primū Apollonidæ, ut constet Antipatrum
mutuasse ad nauem: deinde Erasicles Hippia F. octoginta duntaxat am-
phoras uectas esse in nauis. **TESTIMONIUM.** Apollonides Halicar-
nasseus testatur, se scire, Antipatrum Cittieum genere, pecuniā mutuasse
in Pontum ad nauem, quæ esset Hyblesis, & ad nauulum in Pontum: se uerò
communiter possedisse nauem cum Hyblesio, seruosque suos unā fuisse in
nauis: & cum periret nauis, adfuisse famulos suos, sibi que renunciasse, & na-
uem perisse uacuum, Panticapæo Theudosiam euntem. Erasicles testatur
se nauigasse cum Hyblesio, gubernante nauem, in Pontum. & cum nauis
Theudosiam Panticapæo ueheretur, scire se nauem illam uacuum, & ipsius
Apollodori nunc hoc iudicio rei, non fuisse uinum in nauis, sed transuectas
esse Theudosiano cuidam Coas serias circiter octoginta. Hippias Athe-
nippi F. Halicarnasseus testatur, se nauigasse cum Hyblesio, inspectorem
nauis, & cum nauis Panticapæo Theudosiam ueheretur, imposuisse Apo-
lodorum in nauem lanarum uas unum atque alterū, & salsamentorum uasa
undecim, aut duodecim, & caprinarū pellium fasciculos duos aut tres, præ-
terea que nihil. Præter hos testati sunt ex alijs audisse se eadem, Euphiletus
Damotimi F. Aphidngus, Hippeus Timoxeni F. Thymæades, Sofratus
Philippi F. Histæus, Archenomides Stratonis F. Thriasius, Philtiades
Ctesicles F. Xypetæon. Istorum igitur hominū tanta est impudentia. Vos
autem cogitate, Iudices, ipsi cum animis uestris, num quos unquam sciatis,
aut audieritis e Pontum uinum Athenas negociandi causa importasse, præ-
fertim

Lacriti tergi-
uersatio de
naufragio.

Refutatio ca-
uillationis de
naufragio.

fertim Coum? Nam contra potius in Pontum inuehitur e locis nobis fi-
nitimis, e Peparetho, & Co, & Thasum, & Mendæum, & ex alijs quibus-
dam oppidis omnis generis. E' Ponto autem alia quædam sunt, quæ huc
importent. Cum uerò nos eos detineremus & inquireremus, nunquid pe-
cuniæ Ponticæ euassisset: respondit Lacritus iste, centū stateres Cyzicenos
euassisset: & id aurum fratrem suum mutuasse in Ponto nauiculario cuidam
Phaselitæ, ciui & familiari suo: neque potuisse recuperare, sed ferè id quoque
periisse: Hæc sunt quæ Lacritus dixit: Syngrapha autem non ita loquitur,
Iudices, sed illic coemptas merces Athenas peruehere iubet, non mutuare
istos cui uellent nostram pecuniam, sine nostra autoritate: sed nobis Athe-
nas sistere sine omni controuersia, donec nos tantū pecuniæ receperimus,
quantū mutuauimus. Age recita mihi syngraphā denuo. **SYNGRAPHA.**
Mutuauit Androcles Sphettius, & Naucrates Carystius Artemoni &
Apollodoro Phaselitis argenti ter mille drachmas Athenis Menden usque,
aut Scionen, & inde Bosporum. Quod si uoluerint, in sinistra ora usque ad
Borysthenē, & rursus Athenas, ducenis uicenis quinque millenas: sin post
Arcturum soluerint, e Ponto templum Argonautarum petitori, recentis
eas ter mille drachmas, * uini amphoris Mendæis pignori datis ter mille,
quod uehatur Menda, aut Scione, in nauis xx remorum, quæ est Hyblesis
nauicularij, oppignerant autem id uinū, non debentes propterea cuiquam
quicquam argenti, neque ad id mutuabuntur: & uehent merces uini præ-
cio coemptas, rursus Athenas, in eadem nauis omnes. Perductis autem Athe-
nas mercibus, reddent debitores creditoribus argentum, quantum debe-
tur, ex syngrapha intra uigesimalium, ex quo Athenas uenerint, diem, inte-
grum, excepta iactura, si quam uectores de cōmuni decreto fecerint, & si
quid hostibus pependerit: quod ad cætera attinet omnia, integrū esto, &
exhibebunt pignus creditoribus liberum & immune, donec sortem cum
usuris reddiderint ex syngrapha. Nisi autem ad dictum diem soluerint, pi-
gnora creditoribus oppignerare & uendere tanti liceat, quāti sunt. Quod
si quid argenti reddendi creditorib. ex syngrapha, defuerit, exigere liceat
creditorib. ab Apollodoro & Artemone, & de omnibus eorū bonis tam
terrestribus quā nauticis ubique gentium ubi ea fuerint, perinde ac si iudi-
cio uicti iudicatum non soluissent, & alteri utri creditorum & utrisque. Sin
non onerarint, decemque dies* in nauis in Helleponto manserint, atque exo-
nerarint ubi Atheniensibus pignora capere non licet: etiam inde reuersi
Athenas, usuras reddant, anno superiore tabulis inscriptas. Sin quid nauis
grauius acciderit, in qua uehent merces, pignora salua sint: quæ superfue-
rint, cōmunia sunt creditoribus: & in his rebus nihil plus ualeat hac syn-
grapha, &c. Vtrum ne, Iudices, istos syngrapha mutuare nostra iubet, homi-
ni præfertim, quæ nos neque nouimus neque uidimus unquam: an coemptas
merces Athenas uehere, & nobis in conspectum offerre, & exhibere sine
controuersia? Syngrapha enim nihil his quæ ea continentur, plus ualere si-
nit, nec proferri uel legem, uel decretū, uel quicquam aliud in syngraphæ
præiudicium. At isti ab initio statim syngrapham hanc nihil curarunt, sed
nostra pecunia sic usi sunt, quasi fuisset ipsorum propria. Adeo isti sunt ma-
G 2 lesici

* uidi uini ne
gocmior.

* uidi uini, Bri-
ciolus uidi uini
in cane.

In Sophistas, Iesici sophistæ, & homines iniurij. Ego uerò, Iouem optimum max. testor, omne: q̄ deos, nemini unquam inuidi, aut maledixi, Iudices, si sophista esse uult, & argentū Iſocrati pendere. Inſaniã enim, si quid horū curem. Sed tamen ita me Iupiter amet, nō dceere cenſeo, ut homines ſuperbi & ſapientia opinione tumidi, alienū appetāt, aut eripiāt, eloquētia freti. Hæc enim ſunt improbi ſophiſtæ, & malè mulctandi. Lacritus autem iſte, iudiciū hoc ſubiit Iudices, nō iure fretus, cum ſatis ſciat ſua facinora de mutuo hoc: ſed ſe, pro eloquētia ſua in mala cauſa facilè orationem inuenturum, & eò uos quò ipſe uoluerit, traducturū opinatur. Hæc enim pollicet, & ſe eloquentem eſſe iacitat, & argentum poſtulat, & diſcipulos colligit, his ipſis artibus eos eruditurū ſe pollicens. Ac primū fratres ſuos hoc doctrinæ genere inſtituit, quam uos ſentitis improbã eſſe & iniuſtam, ó Iudices, ut in ueſtro mercatu pecuniã nauticã mutuentur, eaq̄ defraudent, nec reddant. Qui poſſint eſſe homines improbiores, uel magiſtro tali, uel talibus diſcipulis? Quoniam igitur diſertus eſt, & tum eloquētia fretus, tum mille drachmis quas magiſtro dedit: iubete eum docere uos, aut eos pecuniã nō accepſiſſe à nobis, aut acceptã reddidiſſe, aut nauticas ſyngraphas ratas eſſe non oportere, aut in aliū uſum cōuertendas eſſe pecuniã q̄ in eū ad quē ex ſyngrapha acceperūt: Horū quodcūq̄ uoluerit, perſuadeat uobis: tum egomet quoq̄ aſſentiar, ſapientiſſimū eſſe eū, ſi uobis fidem fecerit de contractibus mercatorijs iudicantibus. Sed ſatis ſcio nō poſſe fieri, ut quicquã horū uel probet, uel perſuadeat. Sed his omiſiſ agite per deos ó Iudices, ſi contrariū accididiſſet, & non iſtius frater defunctus, pecuniã mihi debuiffet, ſed ego fratri eius talentū aut octoginta minas, aut plus minus uel, num putatis Lacritū eadem uerba fuiſſe allaturū, quibus nūc ab uſus eſt: aut dicturum, ſe nō eſſe hæredē, & cedere fratris bonis: & non acerbiſſimè à me exacturū ſicut exegit ab alijs, ſi q̄s illi defuncto debuit, uel Phafelide, uel alibi uſpiã: Quod ſi noſtrū aliquis ab iſto accuſatus, exceptionē opponere eſſet auſus, de non danda ei actione: ſatis ſcio fuiſſe eū indignaturum, et conqueſturū apud uos, dictitantē, iniquè ſecū agi, & uiolari leges, ſi quis ei nō dandam actionē in contractu mercatorio pronunciaſſet. Tibi igitur Lacrite iuſtum iſtud eſſe uidetur, mihi uerò quam obrem non erit? An non uniuerſis nobis eadem leges ſcriptæ ſunt, & idem ius de mercatorijs actionibus? Quenquam ne ita uacordem eſſe, et oēs mortales uincere improbitate, ut perſuadere uobis inſtituat, ut decernatis, nō dandam eſſe actionē in cauſa hac mercatoria, cū uos nūc mercatorias cauſas diſceptetis? Sed quid iubes ó Lacrite? non ſatis eſſe cenſes nos fraudari pecunia quã mutuauimus uobis: ſed à uobis in uincula conijci, multa in ſuper irrogata, ni ſoluerimus? Quid iniquius? quid indignius? quid uobis turpius fieri queat Iudices, q̄ eos q̄ in ueſtro mercatu pecuniã nauticã mutuarint, eaq̄ defraudent, à debitoribus & fraudatorib. in carcerem abduci? Hæccine ſunt Lacrite, quæ iſtis perſuadebis: ſed ubi ius adipiſcendū eſt Iudices, de mercatorijs contractibus? apud quē magiſtratū? aut quo tempore? apud undecimuiros? At hi graſſatores & fures & alios facinoroſos capitis reos, introducunt? An apud prætorem? At prætori orbarū & pupillorū & parentū cura madata eſt. An

Lacritum eloquentia fretū ueniſſe in iudicium.

Nullam deſenſionē relinqui Lacrito.

Accuſator petit idem ſibi tribui ius, qd̄ accuſator in ſimili cauſa tribuendum ſibi cenſuiſſet.

Aequum eſſe accuſatori actionem dari ab his iudicib.

Iudicium genera apud Athenienſes. ó ἐν δὲ νόμῳ. ó ἀπὸ τοῦ νόμου.

eſt. An, ita me amet Iupiter. apud regē: ſed non gymnafiarchi ſumus, neq̄ reum quenquã facimus impietatis. An bellidux nos introducet? Si quidē agatur de patrociniſ uel deſerto, uel nō recepto. Proinde reſtant nobis duces. At triremiū præfectos hi curant & introducunt in iudicium, mercatoriam uerò cauſam nullã introduxerint. Ego uerò mercator ſum, & tu frater es & hæres unius mercatoris, eius qui mercatorias à nobis pecunias accepit. In quo igitur cauſa hæc iudicio diſceptanda eſt: doce Lacrite, modò æqui aliquid, dicas & legibus conſentaneum. Sed nullius hominis tantum eſt ingenium, qui hiſce de rebus æqui aliquid poſſit dicere. Neq̄ uerò hiſ ſolum ego iniurijs à Lacrito iſto afficio: ſed præter fraudationē pecuniã etiã in extrema pericula ueniſſem, quantū in iſto quidem fuit, niſi mihi ſyngrapha ſuccuriſſet, teſtataq̄ eſſet, me in pontū dediſſe pecuniã, & rurſus Athenas. Noſtis enim proſecto Iudices legē, q̄ ea ſeuera ſi ſi q̄s Athenienſium aliò quo piã quã Athenas, frumentū uexerit, aut pecuniã mutuarit in alium mercatum q̄ Athenienſiū: quæ pœnæ de hiſ conſtitutæ ſunt, q̄ magna & graues? Atq̄ adeo ipſam potiùs legem eis recita. LEX. Argentum autem non liceat ulli Athenienſi aut inquilinorū Athenis degentiū, * quorū hi domini ſunt, in nauem quæ frumentū Athenas uectura non ſit: & cætera quæ de ſingulis earū rerum ſcripta ſunt. Sin aliquis mutuarit eo nomine, & iudicari, & deſcribi licere argentū apud curatores, quemadmodum de nauē & frumētō dictū eſt, * pari ratione, & actio ei ne detur de argento, quod aliò quo piã elocariſ q̄ Athenas, neq̄ magiſtratus ullus de eo referat. Ac lex quidem, Iudices, tam ſeuera eſt. At iſti omniū hominum impuriſſimi, cum in ſyngrapha aperte ſcriptū ſit, pecuniã Athenas reportandam: permiferūt, pecuniã à nobis Athenis mutuo ſumptã in Chium uehi. Nam cum Phafelita nauicularius in Ponto à Chio quodam homine pecuniã mutuaretur, Chius autē ſe daturum negaret, niſi omnia ſibi quæ nauicularius ueheret, oppignerarentur, prioresq̄ creditores in id cōſentirent: cōſenſerūt, ut noſtra Chio oppignerarentur, iſq̄ uniuerſis potiretur. itaq̄ ſoluerunt è Ponto cum Phafelita nauiculario, & cum Chio creditore, & in furum portum appellunt, in noſtro autē mercatu non appulerunt. Et nūc, Iudices, Athenis mutuo datæ pecuniæ in Pontū, & rurſum è Ponto Athenas, in Chium ab iſtis deuectæ ſunt. Quod igitur orationis initio poſui, uobis etiã non minor quã nobis creditoribus ſit iniuria. Cōſiderate modò, Iudices, an non uiolēmini, cum quis legibus ueſtris ſtudet eſſe ſuperior, & ſyngraphas nauticas irritas facit & abrogat, & à nobis acceptã pecuniã in Chium tranſmiſit: noſtne talis homo uos etiã uiolat? Ac mihi quidem cum iſtis res eſt (eis enim pecuniã dedi) ipſi uerò cum Phafelita illo nauiculario agant, ciue ſuo, cui ſe credidiſſe pecuniã dicūt abſc̄p̄ noſtra autoritate contra ſyngrapham. Nos enim nihil omnino ſcimus quid ipſi egerint cum ciue ſuo: ipſi quidem id ſciūt. Hæc eſſe æqua putamus, uosq̄ oramus Iudices ut opitulemini nobis iniuriã paſſis, & puniatis malarū artium & deceptionum, qualibus iſti utūtur, ſtudioſos. Quod ſi hæc feceritis, & uobis ipſis utilia decernatis, & improbis hominibus omnes cauillationes eripietis, quibus nunc aliqui contractus nauticos eludunt.

ὁ βασιλεύς ὁ πολέμαρχος. οἱ στρατηγοί.

Accuſator ſe per Lacritum in periculum ueniſſe grandis mulctæ queritur.

ὅν ἔτοιμα εἶμι.

ἢ τὰν ταῦτα.

Iterū cauſam cum iudicibus communicat.

ἐπὶ ὁδῷ, Phafelitæ debitum ad hanc cauſam nihil attinere. Petitio.

Ab utili.

ARGUMENTVM EXCEPTIONIS pro Phormione.

Pasio mensarius mories relictiis duobus filijs ex Archippa susceptis, Apollodoro & Pasicle: Phormionem seruū suum, qui prius tamen donatus libertate fuerat, tutorem filij natu minoris Pasicles reliquit: eiq; matrem eorum concubinam suam, dicta dote uxore dedit. Apollodorus igitur cum fratre patrimonium diuidit, mensa excepta & officina scutorum. Has enim Phormio a Pasione ad certum quoddā tempus conduxerat. atq; interim locationis semissem uterq; accipiebat, demum & has diuidunt: ac officina quidem scutorum Apollodoro, Pasicle autē mensa datur. Sed post matre etiam defuncta, partitus & huius rem, Phormionem ut qui multa quæ sua essent, teneret, accusat Apollodorus. Cum igitur arbitrium sibi sumpsissent, ut Phormio ait, Apollodori cognati Nicias & Dimas, & Andromenes: persuaferunt Apollodoro, ut acceptis quinque drachmarū millibus cum Phormione transigeret. At Apollodorus post rursus Phormioni diem dixit & φορμιῶν. & φορμῶν aut Attici dicunt, quod nos ἐνδύκλυ, hoc est pecuniā seu sortem mensæ. Phormio uerò præscribit, & legem adducens, iubentem, quibus de rebus aliquis re transacta semel aliquem missum fecerit, non licere amplius iudicium adipisci. Et tamen rectum etiam iudicium attingit Orator, ostendens, mensam non habuisse pecuniā peculiarem Pasionis. Quod eō fecit, ut præscripto plus ualeret, cum recta Apollodori actio infirma esse ostenderetur.

E PLUTARCHO.

Fertur etiam orationem in Timotheum imperatorem, qua usus Apollodorus hominem eum æris alieni conuicit, scripsisse Apollodoro: quemadmodū & orationes in Phormionem, & Stephanum: ob quas non iniuria malè audit. Nam & Phormio scriptam a Demosthene orationem in iudicium afferebat. In quo perinde faciebat, ac si ex eadem officina pugiones uenderet aduersarijs, quibus se mutuo confoderent.

DEMOSTHENIS EXCEPTIO

PRO PHORMIONE,

Hieronymo Vuolfio interprete.

Imperitiam dicendi & uiriū imbecillitatem Phormionis, ipsi omnes uidetis Athenienses. Necessè autem habemus nos eius familiares, quorū conscj sumus, quæq; hoc narante sepe audiuius, referre & exponere uobis, ut re cognita & rectè intellecta è nobis, quæ æqua & religiosa fuerint, ea decernatis. Exceptionē autē opposuimus actioni, non eludendi, moræ ue interponendæ gratia, sed ut hic, ubi ostenderit, se nihil omnino deliquisse, molestia tandē per uos cōstanter liberetur. Nam quæ apud alios homines firma & rata sunt extra uestrā sententiā, ea omnia Phormio præstitit, & quanquam multa beneficia in Apollodorum istum contulit, omnia quæ relicta isti & commissā sibi fuerant, soluit, riteq; tradidit, & omnibus deinceps criminibus liberatus fuit: tamen ut uidetis postquam hūc iam ferre non potest Apollodorus, actione contra eum uiginti talentorum instituta, calumniatur. Dabo autem operā, ut ab initio omnia quæ huic cum Pasione & Apollodoro negocia fuerūt, quàm potero paucissimis, exponam, per quæ satis scio, & istius calumnia palām fiet, & accusatori non conuenire actionem, mox illis auditis cognoscetis. Ac primum uobis pactio recitabitur, qua Pasio huic mensam locauit, & officinam scutorū. Age cape pactioem & prouocationē, & testimonia hæc. PACTIO. PROVOCATIO. TESTIMONIA. Pactio igitur qua Pasio huic mēsam & officinam scutorū, iam suum agenti negociū locauit, hæc est, Athenienses. Audiendum uerò uobis & cognoscendum est, quo pacto undecim talenta Pasio ad mensam debuerit. Neq; enim propter inopiam debuit, sed ex lucri cupiditate. Facultates enim Pasionis terrestres omnino uiginti talentum

Aduocati sūi officij in defendēdo Phormione cōmendant.

Cur opposita exceptio.

Narratio de contractu Pasionis et Phormionis.

xi. talenta.

lentum fuerūt, & præter eas argenti sui mutuo dati amplius quinquaginta talenta. In his igitur quinquaginta talentis de mensæ depositis, undecim talenta quæstiuosa erant. Hic igitur eo mensæ quæstu conducto, cum deposita acciperet, & uideret se nondum in ciuitatem à uobis ascitum, non posse exigere ea quæ Pasio ad fundos & ædes mutuarat: ipsum Pasionem habere debitorem maluit eius pecuniæ, quàm alios debitores quibus pecuniā credebat. Et sic propter hæc inscriptum est in locationem, undecim debere talenta Pasionem, id quod etiam è testibus audiuitis. Quemadmodum igitur locatio facta sit, eū ipsum qui ad mensam sedet, testari audiuitis. Post hæc quū Pasio in morbu incidisset, cōsiderate quale testamentū fecerit. Cape testamenti exemplum, & prouocationem hæc, & testimonia hæc eorū, penes quos tabulæ sitæ sunt. EXEMPLVM testamenti. PROVOCATIO. TESTIMONIA. Cum igitur Pasio obiisset, hoc testamento facto, Phormio hic uxorem eius ex testamento ducit: filium tuetur & curat. Sed isto rapiente, ac de communibus pecunijs multum esse consumendum putante, cū animis suis reputantes tutores, si ijs omnibus ex testamento, quæ cuncq; iste de communibus pecunijs insumpisset, deperit, reliqua ex æquo diuidenda essent, nihil reliqui futurum: bona, quo puero confuleretur, diuidere statuerunt: ac cæteras quidem facultates, ijs exceptis, quæ hic conduxerat, partuntur, eorumq; reddituum semissem isti reddiderunt. Iam ad hoc usq; tempus qui agere potest locationis: non enim nunc, sed tum statim queri & grauiter ferre debuit. Neq; illud etiā dicere potest, posteriora locationis precia se non accepisse. Nequaquā enim, postquam ad eum modum, cum togā uirilem sumpsisset Pasicles, hic locatione cederet, uos eum omni crimine liberassetis: sed tū è uestigio exegissetis, si quid præterea uobis debuisset. Atq; ut hæc uerè à me dici constet, & istū cum fratre, puero etiamnum, diuisisse hæreditatem, eosq; hunc & locatione & omnibus alijs criminibus liberaffe: cape hoc testimonium. TESTIMONIUM. Statim igitur, Athenienses, ut huic locationem remiserant, diuidunt mensam, & scutorum officinā: atque optione data, officinam mensæ præfert Apollodorus: quæ si quam priuatam pecuniā & sortem habuisset, cur illam quàm hanc maluisset: neq; enim prouentus erat amplior, sed minor. Nam officina, talentum, mensa, centum minas pendebat, neq; possessio iucundior, si mensa pecuniā priuatā habuisset: sed non habuit. Quapropter iste prudenter officinā prætulit: nam ea possessio est extra periculum: at quæstus mensarius redditus habet periculosos de pecunijs alienis. Multa dici & ostendi signa possunt, per quæ appareat ab isto per calumniam accusari Phormionem: sed hoc ego maximè omnium argumento esse puto, hunc nullam pecuniā eo nomine accepisse, quod in locatione scriptum est, debere insuper Pasionem ad mensam, non dedisse huic pecuniā. Deinde quod istum nihil in partitione quæstū esse constat. Postremò, quod eum eadem hæc alijs locantem, tantidem locasse liquet pecunia de suo etiā nulla conducenti suppeditata. At si ab hoc pecunia eia patre suppeditata fraudaretur, ipsum nūc conueniebat aliunde uspiam comparatam dedisse. Hæc ut à me uerè dici appareat, & postea Xenoni & Euphræo & Euphroni, & Callistrato

Diuisio hæreditatis.

* οὐκ ἐν ἑστῶ ἐν κοινῶν τῶν χρημάτων ἀναλώσει τὸ παιδίον ἀλλ' ἐξ ἐλαδύνας ἀνὴρ μοιρεῖ τὰς λαιπὰ νέμει. Locatio mensæ.

Officina ab Apollodoro mensæ prælatæ.

Signa non acceptæ ἀφορμῆς

* ἀδὲν ὑπὸ προσώπῳ ἀλλ' ἑαυτὰ δὲ δὲ κινεῖται.

Callistrato locasse, & ne his quidem de suo quicquam suppeditasse, sed de-
posita, & quæstū inde redeuntem eos cōduxisse, & istum officinā elegisse:
cape mihi horū testimoniū. TESTIMONIUM. E' testibus igit̃ audiui
stis, Athenienses, eos & his locasse, neq; de suo quicquam eis suppeditasse,
& liberos dimisisse, quasi magnis affecti ab eis essent beneficijs; neq; in ius
uocasse uel illos tum, uel hūc. Ac dum mater uixit, quæ omnia satis norat,
nihil unquā de Phormione hoc questus est Apollodorus. Vt aut̃ illa obie-
rat, triū milliū drachmarū actione instituta, supra illas bis mille, quas ipsa
istius liberis dederat, & tuniculam quandam, & ancillam, calumniaba-

Transactio A
pollodori cum
Phormione.
* καὶ τὸ πρῶ-
τον.

tur. Ac ne ibi quidem eorum quicquam, de quibus nunc accusat, dixisse
comperietur: sed re & uxoris suæ patri, & affini suo, & Lyfino, & An-
dromeni permisa: cum illi persuasissent Phormioni huic, ut dono daret
isti tria millia, & reliqua, * & amicum habere istum, quā propterea inimi-
cus esse mallet: acceptis in uniuersum quinquies mille drachmis, cum hūc
omni crimine liberauerit, secūdum in Mineruæ ædem ingressus: rursus,
ut uidetis, litem mouet, omnibus querelis concinnatis, & criminibus ab o-
mni superiore tempore (quod est omnium maximum) quæ illi nunquam
obiecerat. Vt igitur hæc à me uerè dici constet, age cape cognitionem in
arce factam, & testimoniū eorum qui adfuerunt cum Apollodoro ar-
gentū accipiens, Phormionem omnibus criminibus liberaret. COGNI-
TIO. TESTIMONIUM. Auditis cognitionem Iudices, à Dimia fa-
ctam, cuius iste filiam habet, & à Nicia, cui soror uxoris eius nupta est. His
igitur acceptis, transactisq; rebus omnibus, tanquā aut hi omnes mortui
essent, aut uerum in lucem proferri non posset, actione tot talentū insti-
tuta, in iudicium uenire audet. Acquæ Phormioni cum Apollodoro ne-

Refutatio. Ta-
bulas à matre
Apollodori
non esse aboli-
tas.

gocia interceserunt, quæq; facta sunt, ab initio audiuistis omnia, Atheni-
enses. Arbitror autem Apollodorum istum, quòd æqui dicere nihil possit
de actione sua, allaturum esse ea, quæ & apud arbitrum dixit, matri ab
hoc persuasum, ut tabulas aboleret, quibus perditis, nō habere se quo
pacto eam rem oporteat liquidò coargui. De his igitur & hoc crimine, ui-
dete quæso quantis argumentis conuinci mendacij queat. Primum, Athe-
nenses, quis nam patrimonium diuideret, nō acceptis tabulis, unde quan-
tum relictum esset, cognosceret? nemo sanè omnium. At duodeuiginti
anni sunt, cum diuulsi: neq; ostendere poteris unquam esse te conquestū
de tabulis. Deinde, quis non, cum Pasicles uir factus, gestæ tutelæ rationes
reposceret, si per se criminari matrem de abolitis tabulis non esset ausus, ei
id indicasset, ut per eum res palam fieret? Deniq; quibus è tabulis iudicia
dictabas? Iste enim multis ciuium in ius uocatis, magnā pecuniā exegit,
scribens in actionibus: damnū mihi dedit ille nō reddendo argento, quod
debere eum, pater mihi reliquit in tabulis. At si abolitæ fuerunt tabulæ,
quibus è tabulis iudicia dictabas? Sed hæc à me uerè dici, tum è facta diui-

Cum Pasicles
frater nabil de
Phormione cō-
queratur, ne
Apollodoro
quidem esse
querendum.

sione, tum è testimonijs audiuistis. Actionū autem illarum uobis testimo-
nia recitabuntur. Cape testimonia. TESTIMONIA. In his igitur actio-
nibus recepisse se paternas tabulas testatur. Neq; enim se calumniatorem
egisse profectò, aut ea postulasse in iudicio quæ non deberentur. fateatur.

Quanquam

Quanquam aut̃ magna & multa indicia sunt, è quibus appareat Phormio-
nem hunc omni uacare culpa: illud tamen omnium esse maximum arbitror,
quòd Pasicles istius Apollodori frater, eum neq; in ius uocauit, neq; quic-
quam aliud ex ijs quæ iste obijcit, queritur. Quis autem credat, eum non fe-
cisse iniuriā illi qui puer à patre esset relictus, & cuius facultates in sua ma-
nu haberet tutor institutus. Tibi autem qui uir relictus es, quatuor & uigin-
ti annos natus, & si qua tibi facta fuisset iniuriā, facile ulturo statim, fecisse:
non uera sunt hæc. Vt igitur hæc uerè dici ac nihil queri Pasiclem constet,
cape illius testimoniū. TESTIMONIUM. Quæ igitur in neganda
actione uobis consideranda sunt, ea de his quæ diximus, in memoriam re-
uocate. Nos, Athenienses, putatis rationibus, transactaq; locatione mensæ
& officinæ, atq; interposito arbitrio, & re denuò transacta, nec permittenti-
bus legibus, earū rerum quas semel transfegeris, iudiciū adipisci: calumnian-
te isto, & contra leges litem intendente, præscripsimus, non dandam ei esse
actionem. Vt igitur sciatis qua de re sententiā laturi sitis; & lex hæc uobis le-
getur, & deinde testimonia eorū qui adfuerūt, cū locationis & cæterorum
criminum omnium Phormionem Apollodorus absolueret. Cape testimo-
nia hæc, & legem. TESTIMONIA. LEX. Auditis edicere legem, tum cæ-
tera quorum actio non detur, tum eorū quæ quis remisit aut transfegerit:

Cōclusio ex-
ceptiois κατ'
ἀναγκασ-
ταίωσιν.

meritò. Nam si iustum est, quibus de rebus semel iudiciū factum fuerit, eas
non licere denuò uocare in ius: multo iustius est, de his quæ decisa sunt, non
dare actionē: quòd, qui apud uos succubuit, dicere fortasse queat, uos fuisse
deceptos. Qui uerò se ipse palam condemnauit, qui missum fecit, qui tran-
segit: quid nam de semetipso queri, aut quam causam afferre possit, cur iure
denuò experietur? nullā nimirum. Quamobrem legis huius qua definitur,
quarum rerum experiri non liceat, autor, prima hæc scripsit: Quæ quis re-
misit, aut transegit: quæ utraq; ab isto facta sunt. Nam & remisit, & transegit.

A minori.

Præscriptio
temporis.

Me autem uera dicere, testimonijs probatū est. Age, cape & legem de præ-
finito tempore. LEX. Lex quidem Athenienses, ita perspicue finiuit tem-
pus. Apollodorus autem iste annis elapsis amplius uiginti, pluris à uobis æ-
stimari uult calumniam suam quā leges, secundum quas iurati pronuncia-
tis. Decet autē uos, cum omnibus parere legibus, tum huic in primis, quam
Solon, mea quidem opinione, haud aliam ob causam tulit, nisi ut ne uos de-
ciperemini. Nam & si cui facta esset iniuriā, satis esse putauit quinquennium
ad exigendum, & mentientes, ipso tempore euidentissimè posse redargui. Si
mul etiam, postquā non posse fieri uidit, ut & contrahentes & testes perpe-
tuò uiuant, in eorum locum hanc legem suffecit, * ut his quos diximus testis
esset æquitatis. Miror equidem, Iudices, quæ nam ea sint quæ ad hæc respon-
dere instituet Apollodorus? Non enim id putat scilicet, uos qui eum nul-
lis fraudatum pecunijs uideatis, agrè laturos, quòd matrem eius Phormio
duxerit uxorem: neq; enim hoc ignorat, neq; uel eum præterit, uel plerosq;
uestrum, Socratem mensarium illum à dominis libertate donatum, ut istius
patrem, dedisse Satyro uxorem suam, qui seruitutem aliquādo apud ipsum
seruisset. Alium Soclem, qui argentariam factitarit, dedisse uxorem suam Ti-
modemo, qui etiā nunc in uiuis est, & eius aliquando seruus fuit. Neq; uerò

* τοὺς ἀειμύε-
vous.

Refutatio:
Phormioni nō
uitio dandas
esse nuptias
matris Apollo-
dori.

H id ho.

id homines huic quaestui dediti, hic duntaxat faciunt, Athenienses, sed & in Aegina dedit Strymodorus Hermæo seruo suo uxorem, eaq̄ defuncta, rursus ei dedit filiam suam. Multi huius generis commemorari possent; merito, Vobis enim, Athenienses, qui natura ciues estis, nullas pecuniarum copias præferre generi honestum est. * ij autem qui ciuitate uel à uobis uel alijs quibusdam primùm fortunæ beneficio sunt donati, deinde & propter quaestum argentarium & ampliores possessiones, idem ius consecuti sunt, hæc custodire debent. Quare Passio pater tuus non primus, neq̄ solus, neq̄ uel in semetipsum cōtumeliosus, uel in uos filios: sed non aliter suis rebus posse cōsuli p̄spiciens, nisi hunc necessario uobis cōiunctū redderet, suam ei uxorem, matrem uestram despondit. Quod si utilitatem spectes, eum rectè sibi prospexisse deprehendes. Sin habita aut existimationis aut nataliū ratione, Phormionis affinitatem auerfari: uide ne ridiculum sit ea te dicere. Si quis enim te roget, quem nam patrem tuū fuisse existimes: bonū uirum, sat scio, respondebis. Vtrum igitur & moribus, & rebus omnibus Passioni similio-rem putas, tēne an hunc? Ego quidem, satis scio, hunc. Qui igitur patri tuo similior est, eum, si matrem tuā duxit, auerfari: Atqui & dante & mandante patre tuo acta esse hæc, non modò è testamento cernitur, Athenienses, sed & tu ipse fuisti testis. Cum enim maternas facultates in partes diuidi uelles, & Phormio hic ex uxore liberos suscepisset: tum fatebaris eam à patre legitime traditam, & ratum esse matrimonium. Nam si eam hic per iniuriam raptam habuisset, datam à nemine: liberi heredes non fuissent. ad eos autem qui heredes non essent, portio nulla rei familiaris pertineret. Et hæc uerè à me dici liquet, cum sit ostensum, ab eo, quarta parte accepta, omni crimine Phormionem esse liberatū. Quia uerò nullam prorsus probabilem defensionem habebat, impudentissimas afferre causas apud arbitrum audebat: quas uos audiuisse in primis operæ precium fuerit: unā, omnino non factum esse testamentum, sed id totum adhuc nihil aliud esse quàm figmentum & commentum: alteram, ea se gratia superiori tempore cōcelsisse omnia, neq̄ in ius uocasse, quod Phormio magnū pendere uestigial uoluerit, idq̄ se pensurum pollicitus fnerit: quod postquam non facit, iam tandem, ius meum, inquit, persequor. Sed eum hæc utraq̄, si dicit, falso dicturum, & suis ipsius factis contraria, hinc æstimate. Si testamentum negabit, qua ratione prærogatiua ætatis ædes ex testamēto acceptas teneat, id eum rogatote. nec enim illud dicet, ea testamenti esse rata, quibus, autore patre, melior sua sit conditio, cætera irrita. Cum uerò huius se pollicitationibus deceptum esse dicet, meminertis nos uobis produxisse testes eos, qui quū huic iam diu nihil cum isto rei esset amplius, ab istis & mensam, & officinam conduxerunt. Atqui tum, cum eas illis locauit, ista è uestigio dicta esse oportuit, propter quæ, re tum tranfacta, nunc ei litem mouet. Ac ut me hæc uerè dicere cōstet, & eum prærogatiua ætatis ædes ex testamento accepisse, & hunc adeò non duxisse accusandum, ut etiam laudarit, cape testimonium. TESTIMONIUM. Ut autem sciatis, Athenienses, quanta pecunia & ex locationibus, & ex ære alieno redacta, inopiam suam & totius patrimonij iacturam lamentetur, auscultate paucis. Iste æris alieni simul talenta uiginti rededit ex tabulis, quas pater eius

Locus in Græco mutilus, aut deprauatus.

Scōma in Apollodori scriptura perbiā & mores.

Maternæ rei diuisio.

Refutatio.

I
Factum esse à Passione testamentum.

II
Non deceptū esse Apollodorum à Phormione.

III
Apollodorum falso queri de paupertate, acceptis amplius xxx talentis.

eius reliquit, quorum dimidio plus habet. multis enim partibus fratrem fraudat. Et locationibus autem octo annorū, quibus Phormio mensam habuit, octogenas minas, semissem totius locationis, & hæc sunt decem talenta, & quadraginta minæ. decennium uerò post, quo Xenoni & Euphræo & Euphroni & Callistrato locauit, quotannis talentum. iam præter hæc è domibus initio distributi patrimonij, quod ipse curabat, reditus amplius triginta minas. Quod si in summam redegeritis omnia, quæ & è diuisione & redactio ære alieno & ex locationibus accepit, eum amplius quadraginta talenta accepisse cōstabit: exceptis ijs quæ hic ei donauit, & maternis opibus, & illis quatuor talentis cum dimidio & sexcentis drachmis, quæ accepta de mensa non reddit. At hæc res publica, inquiet, accepit, & iniquè mecū actū est, qui multa in rem publicam contulerim? Imò quæ reipublicæ præstitisti, ea de cōmuni pecunia, tu & frater impendistis: quæ uerò deinceps, tantū abest ut duorū talentū, ut ne uiginti quidē minarū reditū æquent. Ne igitur Remp. criminare, nec quæ tu de patrimonio flagitiose & malè perdidisti, impēsa esse dicito reipublicæ. Vt autē sciatis Athenienses & multitudinem pecuniarū quas accepit, & munera quæ obijt, singulatim uobis hic libellus leget, & prouocatio hæc, & hæc testimonium. LIBELLVS. PROUOCATIO. TESTIMONIA. Quanquā igitur tantā pecuniā accepit, & nomina multorū talentū adhuc habet, quorum alia à uolentibus exigit, alia iudicio extorquet, quæ extra mensæ locationem & cæteras opes à Passione relictas ei debebantur, quæq̄ nunc isti receperunt: & tantos sumptus fecit, quantos uos audiuitis, ne minima quidem redituum parte, nedum forte ipsa in publica munera impensa: tamen gloriabitur, & instructiones triremiū, & ædilitates iactabit. Ego uerò ea fallō dicturum, ostendi. Quæ si uera essent omnia, honestius tamen & iustius opinor fuerit, istum uobis de suo largiri, quàm uos huius opes isti tradere, ut ipsi paruis emolumentis ex omnibus perceptis, hunc extrema inopia cōsiliantem, istum insolenter se gerentem, & in ea quæ solet profundentem uideatis. iam de opibus possidere hunc eas à patre tuo accepit, & de eo quod te rogaturum dicebas, unde rem familiarem possideret Phormio: tibi soli minimè omnium mortalium ea causa adducenda est. Neq̄ enim Passio pater tuus eas, uel labore partas, uel à parente relictas possedit: sed cum suis dominis Antistheni & Archetrato argentariā facultantibus, industriam & probitatem suam probasset, fides ei est habita. Est autē in mercatu, & pecuniarium questum facientibus hominibus, eundem industriū uideri & probum esse, ingens miraculū. Neq̄ igitur illi has uirtutes domini tradiderunt, sed ipse bonus natura fuit: neq̄ huic tuus pater. Nam, si quidem id penes ipsum fuisset, te potius, quàm hunc, probū reddidisset. Si uerò hoc nescis, fidem occasionem esse rei faciendæ omnium maximam, nescis omnia: Sed his omisissis, in multis & tuo patri, & tibi & uestris denique rebus utilis Phormio fuit: sed tuā insatiabilem cupiditatem, quis aut explere, aut tuis satisfacere moribus possit? Atq̄ adeò miror quid fiat, ut nō tecum reputes, esse Archetrato, qui tuum olim patrem possedit, filium hic Antimachū, alia fortuna quàm eius dignitas postulabat, qui tibi non diem dicit, neq̄ indignum esse clamitat, te multicia ferre, & aliā redemisse, aliā dedisse meretricē, eaq̄ te

III
Apollodorum luxu, non liberalitate in rem publicam minuisse patrimonium.

V
Phormionem ob industriā & probitatē à Passione locupletatum. Industria & probitas in mercatore. Natura boni, non studio parentum.

Antimachus.

facere cū uxore habeas, & tres pueros pedissequos circūducere, itaq; luxurio se uiuere, ut etiam obuij quicq; sentiant: se uero ipsum magna egestate premi, qua ne Phormionē quidē premi uidet. Quod si ea de causa tibi huius rem familiarē uendicas, q̄ ea tui patris olim fuerit: istuc illū magis q̄ te decuerit. Nā tuus pater illius fuit: proinde & tu & hic illius eritis, ista quidem ratione. Tu uero in eā uenis amentia, ut ea dicendi necessitatem ipse nobis imponas, quę qui dicerent, pro hostib. habendī erant: & tum te ipsum cōtumelia afficis, & parentes defunctos, tū ciuitati insultas: & quæ horū humanitate patri tuo liberaliter tributa sunt: & postea Phormioni huic, ea cū ornāda & sollicitē custodienda essent, ut & his q̄ dederūt, & uobis qui accepistis, q̄ honestissima uiderent: in mediū profers, exagitas, tantū non ostentas, qualem exprobras, te hominē fecerint Atheniensem. Ita in eā insaniā uenis (qd enim dicā aliud?) ut nō sentias, nos nūc, dū postulamus, ut ne fraudi Phormioni sit, postq̄ manumissus est, si quādo patris tui fuit, tuā causam agere: te uero dū eū nunquā æquari tecū pateris, temetipsum oppugnare? Quicquid enim iuris in hūc tibi statueris, illud ipsum cōtra te præstō ijs erit, q̄ patrē tuū ab initio possederunt. Quod ut cōstet, illū etiā fuisse quorundā, ac deinde manumissum eodē modo, quo hic à uobis: cape hæc testimonia, ut appareat Pasionem fuisse Archestrati. TESTIMONIA. Itāne eū qui ab intio uestrā negotiationē conseruauit, & multis in rebus istius patri se utilem præbuit, & tot in istū ipsum beneficia contulit, quot uos audiuitis: eum inquam tanta multa damnatū, per iniuriā esse putat exterminandum? neq; enim quicquā aliud facere possis. Nam si bona hæc acutē intueberis, inuenies quorū sint, nisi hi, quod absit, decepti fuerint Vides Archilochū Charidemi F: olim habuit agrū, eundem hunc multi habent: possederat enim eum multo obstrictus ære alieno. & Solinomum & Timodemum, & cæteros mensarios: qui, cum satisfaciendum esset creditoribus, bonis omnibus cesserūt. Tu uero nihil omnino considerandū putas, ut pater tuus, uir te multo & melior & prudentior, rebus omnib. consultū putarit: qui (proh deūm atq; hominū fidem) tanto te præstantiorē hūc esse iudicauit, & utiliorē tum tibi, tū sibi, tum negocijs uestris, ut, quamuis tu uir esses, hūc, nō te, semissis tutorē fecerit, uxoreq; ei desponderit, & uiuentē eū honorarit: iurē Athenienses. Nam reliqui mensarij nihil de locatione pendentes, sed ipsi in rem suam quærētes, omnes perierūt. Hic uero de locatione pendens bina talenta & quadragenas minas, mensam uobis conseruauit, quorum ille beneficiorum memor & gratus fuit: tu nullam rationem habes, sed contra testamentū & execrationes in eodem à patre inscriptas, exagitas, insectaris, calumniaris, o uir optime: si te tamen ita nominari fas est. Non desines? Tibi igitur, uera si dicis, tot acceptę pecunię perierūt omnes, ut ais: at si modestus fuisses, nunquam eas consumpsisses. Ego uero, re ab omni parte considerata, mediusfidius nihil uideo, cur iudices à te persuaderi sibi sinant, ut hunc condemnent. Quid enim? an quod recentib. adhuc iniurijs accusas? at annis & temporibus præteritis criminaris. An quod interiecto tempore in ocio te cōtinuisti? sed quis ignorat q̄ inquietus & turbulentus perpetuō fueris, non priuatis modo crimina intendendo his haud minora, sed & publicē quosdam calumniando, & in iudiciū adducendo.

Nonne

Nonne Timomachum accusabas? nonne Callippum, eum qui nūc est in Sicilia? non rursus Menonem? non Autoclem? non Timotheum? non alios multos? Enimuero quæ ratio fuit, ut tu, qui Apollodorus esses, publica delicta, quorū quota portio ad te attinebat: ulcisci prius uelles, q̄ priuatas iniurias, de quibus nūc quereris, persequi: presertim, si tibi credendū sit, tantas. Quid igitur illos accusabas, hunc omittebas? non tibi fiebat opinor iniuria, sed nunc calumniatorem agis. Equidem arbitror omnium maximē ad rem facere, ut harum rerum testes adducantur. Eum enim qui perpetuō calumniat, quid nunc facere existimandū est? Atq; illud etiā mediusfidius ego sanē Athenienses existimo, quæcunq; indicia sunt morū Phormionis & iustitię eius & humanitatis, ea etiā è re esse ut uobis exponant. Nā qui esset in omnes iniquus, fortassis, ut isti etiam iniuriā faceret, fieri potuisset. Qui uero nemini ullam iniuriā fecit, in multos ulro beneficia contulit: is qua tandem probabili ratione impulsus, istū solū ex omnib. uiolaret? His igitur testimonijs auditis, utriusq; ingenij cognoscetis. TESTIMONIA. Nosti etiā illa in Apollodorū de improbitate? TESTIMONIA. An uero iste huic similis sit, considerate. RECITA TESTIMONIA. Age, lege etiam quæ publicē hic in ciuitatem contulerit. TESTIMONIA. Phormio igitur, Iudices, tot & tantis in rempublicam multisq; uestrum collatis beneficijs, & nemine uel publicē uel priuatim læso, nec iniurius in Apollodorū istum: precatur, supplicat & postulat se conseruari, & nos eius familiares eadem precamur à uobis. Illud uero uobis audiendum est: lectum est, hunc tantam pecuniam suppeditasse uobis, quantā nec ipse nec quisquam alius possidet. Fides tamen Phormioni apud notos est, & tantæ & multo maioris pecunię, per quā & ipse sibi prodest, & uobis. Quæ ne proieceritis, neq; ab impuro isto homine eueriti patiamini, neq; foedo exemplo sancite, licere petulantib. hominibus & calumniatoribus opes eorum qui rem faciunt, & moderatē uitam instituunt, à uobis impetrare. Videtis enim ipsi, & auditis è testibus, qualem se erga supplices præbeat: quorum nihil augendæ pecunię studio fecit, sed humanitate, & animi facilitate. Non decet igitur, Athenienses, talem uirum isti prædæ esse, ac tum demum eius misereri, cum ea misericordia ei nihil proderit. Nunc misere remini, dum eius salus in uestra manu est. Neq; enim ego ullum tempus esse uideo, quo quis ei cōmodius opituletur. Verba autē multa, quibus Apollodorus utetur, nugas esse & calumnias putatote. Iubete potius eum uobis demonstrare, aut non ita mandasse patrem eius: aut esse aliam quampiam locationem, præter eam, quam nos ostendimus: aut se non transegisse subducta ratione, omnia illa crimina, quæ cognouit affinis eius, isto ipso concedente: aut licere legibus res ita actas uocare in iudiciū: aut tale aliquid ostendere. Quæ cum nō suppetēt, si crimina & maledicta ingeret, & tergiuerfabit, ne ei parueritis, neq; uos clamor eius & impudētia decipiat: sed caute, ea q; meminertis, quæ è nobis audiuitis. Quæ si feceritis & officio religiosorū iudicū fungemini, & hunc iure conseruabitis dignū incolumitate, Iouem opt. max. testor & deos uniuersos. Cape legem & testimonia hæc, eisq; recita. LEX. TESTIMONIA. Nescio plura dicere quorsum attineat. Puto enim uos nihil ignorare eorum quæ diximus, Exime aquam.

H 3 LECTORI

Apollodori o-
pes eadem ra-
tione posse ab
Antimacho
uēdicari, qua
Phormionis ab
Apollodoro.

Pasionis &
Apollodori
par conditio.

Exprobrat A-
pollodoro in-
gratū animū.

Criminatur
Apollodorum
ut calumniato-
rem.

Commenda-
tio morū Phor-
mionis.

Supplicatio.

Peroratio
κατ' ἀρχαίαν
φιλολογίαν.

Orationes has, quanquam Exceptiones non sunt, ea de causa huc transfulimus, quod Exceptio Phormionis his duabus ueluti confutatur. Apollodorus enim, cum ultimum Phormionem, semel iudicio uictus, alia ratione haud posset: per speciem coarguendi testis, & obiecta sibi crimina diluit, & Phormionis facinora & mores infestatur, ut hoc saltem haberet (ut est naturae nostrae peruerfitas uindictae audita) calamitatis suae solatium.

ARGUMENTVM PRIMAE ORATIONIS in Stephanum testem.

Cum Apollodorus Phormionem accusaret, de mensae pecunia, isque actioni exceptionem opponeret: Stephanus cum alijs, Phormioni testimonium dixit: Phormionem conditionem tulisse Apollodoro, si negaret, exemplum esse testamenti paterni quod haberet Phormio: se exhibiturum testamentum ipsius Pasionis aperiendum, quod haberet & exhiberet Amphias: Apollodorum autem aperire noluisse, id uero fuisse exemplum testamenti Pasionis. Hoc testimonium dixit Stephanus cum suis, Cum autem Apollodorus contra Phormionem diceret, eum id testamentum confinxisse, totamque rem esse comenticiam, iudicio uictus Apollodorus, Stephanum de eo testimonio tanquam falso, accusat.

DEMOSTHENIS IN STEPHANVM TESTEM ORATIO PRIOR, Hieronymo Vuolfio interprete.

IN ALIO testimonio circumuentus, Iudices, & a Phormione iniurijs & contumelijs affectus, adsum, ope uestra poenas sumpturus de ijs qui earum reru causa mihi fuerunt. Rogo autem uos omnes, & oro & obtestor: Primum, ut mecum beneuolentia audiat, Magnu enim calamitosis, qualis ego sum, solatium est, queri posse iniurias: & a uobis impetrare, ut benigne audiant. Deinde si affectus iniuria uidebor, ut pro iure meo me iuuetis. Ostendam autem uobis, Stephanu istum & falsa esse testamentum, & id turpis lucelli cupiditate inductum fecisse, & ipsum a sese accusari. Tanta est rei perspicuitas. Dabo autem opera, ut uobis quae potero paucissimis narrem, quicquid egi cum Phormione. Quibus auditis, & illius improbitatem, & istos falsa testificatos esse, cognoscetis. Ego, Iudices, magna pecunia a patre mihi relicta, eaque Phormione habente, atque insuper etiam ducta uxore matre mea, me absente, publice uestra causa triremi praefecto (quo autem pacto, parum fortasse deceat filium de matre accurate dicere) reuersus postquam id animaduerti, & rem ut gesta erat, uidi: multu indignatus, & rem grauiter ferens, priuato eum accusare iudicio non potui (iustitium enim eo tempore indictum erat, uosque iudicia propter bellum differerebatis) sed actionem contumeliae publicae apud Sexuiros ei intendo. Intercedente autem mora, cum & actio eluderet, & iudicia non exercerent: mater ex illo liberos fuscipit, & postea (dicitur enim ad uos, Iudices, omnis ueritas) multa & blanda uerba fiebant a matre, & deprecationes pro Phormione isto, multa etiam & modesta & humilia ab illo ipso. Ut autem, Athenienses, quod haec paucis absoluam, nihil eorum quae tum receperat, sibi faciendum putabat, & pecunijs fraudare instituebat, quas mensae habebat sortem: in ius eum uocare coactus sum, cum primum potestas data fuit. Iste uero intelligens omnia palam fore, ac demonstratum iri, se omnium hominum in nos sceleratissimum extitisse: id machinatur & instruit, ut Stephanus iste falso me testimonio opprimeret. Ac primum actioni, qua reus agebat, Phormio exceptionem opponebat, non conuenire

Captat beneuolentiam iudicum.

Propositio triparita docilitati seruens.

Attentio.

Narratio.

Nuptiae Phormionis.

Accusatio.

Defensio & uictoria Phormionis.

uenire mihi actionem asserens. Deinde testes, me secum transegisse, falsos producebat, & locationis cuiusdam comenticiae, & testamenti nunquam facti. cum uero mihi priorem dicendi locum praeripuisset, propterea quod praescriptio erat, neque recto iudicio congregiebat, eaque legisset, & caetera, ut sibi expedire putabat, mentitus esset: ita comouit iudices, ut ne uocem quidem ullam nostram audire sustinerent. Damnatus igitur etiam ad multam soluedam, ac ne respondendi quidem facultate impetrata, quemadmodum haud scio an cum ullo mortalium unquam actum sit, abij, grauer, o Iudices, & in quo animo ferens. Sed re cum animo meo cogitata, inueni ijs qui tum iudicauerunt, omnino esse ignoscendum. Ego enim haud scio an quid aliud pronunciare potuisset, & rerum actarum omnium ignarus, & dicta testium audiens: sed eis succensendum esse, qui falsis testimonijs dicendis, harum rerum causa fuerunt. Ac de alijs quidem testibus cum eos accusaro, tum dicam. De his autem quae Stephanus iste testatus est, iam edocere uos conabor: Sed cape ipsum testimonium, & lege mihi, ut eo ipso rem demonstrarem. Tu autem aquam inhiibe. TESTIMONIUM. Stephanus Meneclis F. Acharnensis: Scytha Harmatei F. Cydathenaeensis: testatur se adfuisse apud arbitrum Tisiam Acharnensem, cum Phormio prouocaret Apollodorum: omnino exemplum esse testamenti Pasionis tabulas, quas comiecit Phormio in Echinum, & iussisse testamentum Pasionis aperi, quod apud arbitrum exhibebat Amphias Cephisophontis affinis. Apollodorum autem id aperire noluisse. Fuisse autem exemplum testamenti Pasionis. Audiuistis testimonium, Iudices. Puto autem uos, tametsi nondum quicquam aliud sentiat, illud ipsum certe demirari, testimonij principium esse prouocationem: finem autem, testamentum. Verum ego oportere existimo, postquam id quod testimonij ueluti caput est, mendacium esse demonstraero: tum demum de tabulis a me uerba fieri. Pro testimonio igitur dixerunt, obtulisse Phormionem testamentu aperiendum, quod exhibuerit apud arbitrum Tisiam, Amphias Cephisophontis affinis: me uero id aperire noluisse: & fuisse id testamentum de quo ipsi dixerint, exemplum illius. * Deinde testamentum scriptum est. Ego uero de ijs conditionibus a Phormione mihi latis, aut non latis, nondum dico quicquam, neque de ueritate etiam aut fallitate testamenti, quod ijs de rebus statim uos docebo: sed illud, quod testati sunt, me tabulas aperire noluisse, sic considerate, quamnam de causa quicquam recuset aperire tabulas: utne scilicet testamentum in conspectu iudicum ueniret: quod nisi isti cum prouocatione testamentum coniunxissent, detrectatio mea aperiendi, rationis aliquid habuisset. Cum uero isti utrunque suo testimonio coniungant: quid mihi lucri asserere detrectatio: nihil utique. Imo contra potius Athenienses, etsi minime prouocassent illi, & sermone tantu fuissent usi, & obtulisset eis aliquis tabulas ut testamentu: meum fuisset prouocare, & eas aperire, ut si alia quaedam quam quae isti testarentur, inscripta essent, testes e circumstantibus multos facerem, eoque argumento & caetera eos confinxisset, ostenderem. Sin ea inscripta fuissent: ab eo qui exhibuisset, postulassem, ut ipse testaretur, qui si uoluisset, obnoxium eum habuisset: sin detrectasset, rursus id satis argumenti mihi fuisset, rem esse comenticiam.

Excusatio iudicum.

Resutatio testimonij.

De iudicio

Nulla fuisse causam, cur aperire testamentum noluerit Apollodorus.

Quia

Affectus uariant, ratio perpetuò sibi constat.

z Absurdè coniungi prouocationem cum testamento.

Quid factum oportuiffet.

Quid factum sit.

Cephalophon
te testimonij
de testamento
in scriptione re
futatio.
* τὸ δὲ γράμμα
μαρτῶν βα.
λαβ. uel. se cō
ieffisse tabulas
in echinum.

Quin etiam eo modo accidisset, ut mihi cum uno res esset: ut uerò isti testantur, cum multis. Est ne uestrum aliquis qui hæc maluisset? equidem nullum esse opinor. Proinde nec de alio credere idem debetis. Etenim Athenienses, quæ res per iracundiam fiunt, aut propter lucri alicuius perceptionem, aut animi impetu, aut æmulatione cōtentionis: eas res aliter geri ab alijs, prout ingenia & mores cuiuscq; ferunt, nihil prohibet. A quibus autem rebus hæc omnia remota sunt, & quū ratio utilitatis sedato animo ducit: q̄s ita uæcors est, ut omisissis profuturis, ea deligeret quæ causæ uictoriã læderent? Nam isti, quæ nec credibilia nec probabilia sunt, ea sunt testificati de nobis. Neq; uerò ex eo solum, quod me tabulas aperire noluisse testes dixerunt, eorum mendacium perspicitur: sed ex illo etiam, quod testimonio suo prouocationem cum testamento coniungunt. Arbitror enim scire omnes uos, quæ res afferri ad uos nequeunt, earū rerum inuentas esse prouocationes: ueluti quæstiones haberi coram uobis nefas est, eius rei necesse est esse prouocationem. Item si quid extra nostrā regionē factū est uspiã, necesse est & eius esse rei prouocationē, ut eò uel nauigetur, uel eatur, ubi facta est, aliarumq; similitum rerū. Sed ubi res ipsas per sese conspectui uestro offerre licet, quid fuerit simplicius q̄ eas proferre in medium? Athenis obiit pater meus: factum autem arbitrium est in uaria porticu: testati isti sunt, Amphiam exhibuisse tabulas apud arbitrum. Proinde si uerū fuit, oportuit ipsas tabulas in Echinum esse coniectas, & cum qui eas exhiberet, testari, ut è ueritate & inspectione signorum, iudices rem cognoscerent: ego, si quis mihi faceret iniuriam, eius ulciscendū potestatem haberem. Nunc nemo unus totam causam suscepit, nec planè testimonium dixit, ut aliquis qui uera uelit dicere: sed quisq; partē, ut cautus nimirū, proptereaq; pœnas nō daturus: alius, se habere tabulas quibus inscriptū sit: TESTAMENTVM PASIONIS. alius, se missum ab eo, id attulisse: uerum ne autem an falsum sit, ignorare: alij prætextu prouocationis usi, testamentum fuisse dixerūt: ut si maximè crederent iudices, patris mei fuisse testamentum, egoq; causæ actione exclusus essem, & uindicta iniuriarum, isti tamen falsum dixisse testimonium deprehenderentur, quanquam ipsi diuersum sperarunt. Ut autem intelligatis hæc à me uerè dici, cape mihi Cephalophontis testimonium. TESTIMONIUM. Cephalophon Cephalonis F. Aphidnæus testatur, sibi relictas esse à patre tabulas, quibus inscriptum esset, PASIONIS TESTAMENTVM. Proinde quibus simplex fuisset, iudices, ut qui hæc dixit, adderet: esse autem eas tabulas, quas ipse exhiberet: & * tabulas in Echinum conijceret. Sed id quidem mendacium ira dignum putauit, & nos de se pœnas sumpturos arbitratus est: sed dicere tabulas sibi esse relictas, id uerò leue esse ac nihili. Illud ipsum est autē, quod significet atq; arguat, eos omnem rem confinxisse. Nam si testamento inscriptum fuisset, PASIONIS & PHORMIONIS: aut, actio cum Phormione, TESTAMENTVM PASIONIS, cur ego id non sustuli? cum quidem scirem me in iudicium esse uenturum: cum item scirem, siquid tale fuit, commoditatibus meis fore contrarium? cum hæres essem & illius, siquidem mei patris fuisset, & reliqui patrimonij æquē. Quod igitur testamentū & Phor-

mioni

mioni exhibitum, & Pasioni inscriptum, & à nobis porro relictum est: ex eo patet & commentitium esse testamentum, & falsum Cephalophontis testimonium. Sed omitto Cephalophontem. Neq; enim nunc mihi quicq; cum eo rei est, neq; ille testatus est, de ijs quæ testamento continētur, quicquam. Quin illud etiam spectate Athenienses, quanto argumento sit testes istos dixisse falsum. Cum enim is qui se testamentum habere ipsum affirmauit, dicere non ausus fuerit, exemplum id quod Phormio exhiberet, eius esse quod ipse asseruaret: isti autem dicere nequeant, se ab initio interfuisse, uel apertas apud arbitrum uidisse tabulas: sed & ipsi affirmarint, me aperire noluisse: cum eas exemplum esse illius testificati sint, alios ne, an uerò semetipsos mendacij coarguerunt. Ad hæc Athenienses, si quis testimonium uti scriptum est, examinet: intelliget id in uniuersum eos esse machinatos, ut quo iure quaq; iniuria pater meus id fecisse testamentū uideretur. Cape uerò ipsum testimonium, & recita, ibiq; desinito ubi te iussero, ut ex ipso rem demonstrarem. TESTIMONIUM. Testantur se adfuisse apud arbitrum Tisiam, cum prouocaret Phormio Apollodorum: omnino affirmat exemplum esse testamenti Pasionis. Desine. Cogitate, scriptū esse testamenti Pasionis. Atqui oportebat eos qui uera dicere uellent, si maximè facta esset prouocatio, sicut facta non est, illo modo dicere. Recita testimonium ab initio rursus. TESTIMONIUM. Testantur se adfuisse apud arbitrum Tisiam. Testamur: quippe qui adfuerimus. RECITA. Cum Phormio prouocaret Apollodorum, & hoc, si prouocasset, rectè dicerent, omnino affirmat exemplum fuisse testamenti Pasionis. Desine ibi. Nemo profectò iam testatus id esset, nisi quis etiã patri meo adfuisse testamentum facienti, sed statim dixisset: quid uerò nos scimus, quod nam sit Pasionis testamentū? & sic scribendū censuisset, quem admodum in principio prouocationis. Omnino affirmo ego exemplū esse testamenti eius, quod Phormio asserit Pasionē reliquisse: non Pasionis. Hoc enim fuit testari, esse testamentum, quod istis fuit propositum: illud, sic affirmare Phormionem. Plurimū aut̄ interest, & esse aliquid, & istum dixisse. Ut autē sciatis, quantas & quàm multas ad res pertinuerit confectio testamenti, paucis auscultate. Primum id eò pertinebat Athenienses, ut non pœnas daret corruptæ eius, quam nec me dicere decet: & uos, tametsi ego non dixerò, scitis. Deinde ut obtineret eam pecuniam, quæ patri meo apud matrem meam fuerat. postremò, ut reliquis nostris bonis omnibus potiretur. Atq; hæc ita se habere, etiã ipso testamento audito cognoscetis. Apparebit enim non patris pro filijs scribentis simile testamento, sed serui corruptoris herilium facultatū, idq; ut ne pœnas det, prospicientis. Recita uerò eis testamentum, quod isti ante citationem testati sunt. Vos autē considerate quid dicam. TESTAMENTVM. Hæc Pasio Acharnensis testatus est: Do meam uxorem Archippam Phormioni, & dotem Archippæ addo talentum illud è Peperetho, item talentum ex eodem loco: ædes centum minarum: ancillas & aurum, & cætera quæ domi habet, ea uniuersa Archippæ largior. Audistis Athenienses, dotis magnitudinem? talentum è Peperetho, talentum eodem ex loco: ædes centum minarum, ancillas & aurum & cætera, inquit, quæcunque ei domi sunt, ei largior. hoc scripto nobis etiam inquirendi eorū aliquid

3 Testes scire non potuisse, cuiusmodi fuerit testamentum.

Quid Phormio cōmēticio testamēto perspicere studuerit.

1 Impunitas corruptelæ.
2 Pecunia materna.
3 Totahæreditas.

Vel ex locatio ne apparere, testamentum esse commentitium.

I quæ

quæ relicta sunt, facultatē eripiens. Age uerò & locationē uobis ostendam, ex qua iste mensam à patre conduxerat. Nam & ex ea quanquam commenticia, uidebitis, commentum esse totum testamentū. Ostendam autem eam locationem, quam iste exhibuit, non aliam, in qua est adscriptū: patrem undecim debere talenta isti ad deposita. Sunt autem ea opinor huiusmodi: domesticam pecuniam, ut matri testamento legatam suæ potestati tradidit, ut modò audiuitis. Quæ uerò in mensa erat, quam omnes norant, quæq; celari nō poterat, ostendendo patrem nostrum insuper obæratū esse; ut quæcūq; habere cōuinceret, ea se recepisse assereret. Vos autē eum, quòd genere sermonis insolentiore utitur, barbarū fortassis & hominem uilem putatis. Est uerò barbarus odio in eos quos colere debebat: sed maleficijs & corruptela negociorum, nemine est inferior. Age cape locationem, & lege, quam eodem modo per prouocationem iniecerunt. LOCATIO MENSÆ. His conditionibus locauit Passio mensam Phormioni; ut pro locatione mensæ Phormio filijs Passionis bina talēta & quadragenas minas quotannis soluat, præter quotidianam administrationem. Ne uerò liceat seorsim argentariam facere Phormioni, nisi liberis Passionis id persuaserit. Debet autem Passio ad mensam undecim talenta ad deposita. Quam igitur pactionē exhibuit, ex qua cōduxerit mensam, hæc est, Iudices. Auditis autē in ea legi, istū locationis nomine pendere debere, præter quotidianā administrationem, bina talenta, & quadragenas minas quotannis. nō licere autē ei argentariā seorsim facere, nisi nobis id persuaserit. Postremò uerò adscriptum est, Debet autem Passio undecim talenta in deposita. Est uerò quisquam qui ligni & loci, & tabellæ tantam sustineret locationem: Est uerò quisquam, qui ei per quem mensa tantū æris alieni contraxisset, reliqua crederet: Si enim tot pecuniæ defuerunt, isto procuratore defuerunt. Scitis enim omnes, etiam cum pater argentariam faceret, istum sedisse, & præfuisse mensæ. Quare in pistirino eum molere potius decuit, quàm reliquis potiri. Sed omitto hæc & reliqua, quæ de undecim talentis dicere possem, unde cognoscere patre ea nō debuisset, sed istū surripuisse, sed qua gratia legi, ut ostenderem testamentum esse falsum, id uobis redigam in memoriam. Scriptum est ibidem, non licere Phormioni argentariam facere, nisi id nobis persuaserit. Hoc igitur scriptū indicat, testamentum penitus esse falsum. Quis enim mortaliū, quæ iste faciendo argentariā quæsiturus erat, ea ut nobis filijs, non isti tribueretur, cauisset: propterea q̄ non licere isti facere argentariā, scripisset, ne à nobis se remoueret: quæ uerò ipse parta intus reliquisset, ea ut iste caperet, præparasset: & quæstum inuidisset, de quo ei aliquid impartiri, nulla turpitudine fuisset: uxorem autem dedisset, quo relinquere nullum maius dedecus potuisset, postquā uestro beneficio fuit ornatus. Et tanquam seruus domino daret, non cōtra dominum seruo, dotem adiecit, quantā nemo in urbe dedisse reperietur. Enim uero cum isto præclare actum fuisset, si nuptias dominæ fuisset nactus. At patrem ne accepta quidem tanta pecunia, quantā eum isti dedisse ferunt, probabile fuit hæc fuisse acturum, sed tamen quæ signis, quæ temporibus, quæ rebus ipsis falsa esse deprehenduntur, ea Stephanus iste testificari non dubitauit: & postea obambulans dicitur testificatum esse Nicoclem, se gessisse tutelam ex testa-

mento

mento. Pasiclem testificatū esse, se sub tutela fuisse ex testamento. Ego uerò ijs ipsis argumētis ostēdi puto, neq; illos uera, neq; hos testificatos esse. Qui enim se gessisse tutelam ex testamento testatur: eum scire perspicuum est, ex quali. Quid igitur uobis in mentem ueniebat, ut in prouocatione testimonium diceretis de testamento? cur non illos potius dicere sinebatis? Nam si illi quæ in eo scripta fuerint, scire se negabunt: quæ uos ea scire potestis, quos ipsa negocia nusquam uel minima ex parte attigerunt: cur igitur alij testes alia dixerūt? Quod prius etiam dixi: partiti sunt inter se scelera: atq; se tutelam gessisse ex testamento qui dixit, nihil se graue dixisse opinatus est, neq; is qui se sub tutela fuisse dicit ex testamento, auferens uterq; suo testimonio ea que sunt ab isto scripta in testamēto: alius reliquisset sibi patrem tabulas testamentum inscriptas, alius eius generis alia. Sed de testamento dicere testimoniū, in quo est tantæ pecuniæ furtum, uxoris corruptela, nuptiæ dominæ, res tanti flagitij tantiq; dedecoris: nemo uoluit, nisi isti prouocationem cōmentī, de quibus æquum est totius technæ & maleficij sumi poenæ. Ne autem, Athenienses, ex ijs solum quæ ego accuso atq; arguo, falsa dixisse testem Stephanum uobis constet, sed & ex illius factis qui eum subornauit: quæ ille fecerit, uolo uobis explicare. Quod uerò initio dixi orationis, ostendam eos à semetipsis accusari. Actioni meæ, in qua ista testimonia dicta sunt, exceptionem opposuit Phormio, de non danda mihi actione, quòd ego secū controuersiā transegissem. Id autē ego mendaciū esse scio, & coarguam, cum in eos testes egero qui illa dixerūt. Iste uerò hoc dicere non potest. Quod si ueram esse creditis transactionem, sic iste falsi testimonij uel maxime cōuincetur, & commenticij testamenti fuisse testis. Quis enim ita est amens, ut coram testibus transigat, quòd rata sibi sit transactio: pactiones autem & testamēta & reliqua, de quibus transigit, ob signata contra se iacere sinat? Proinde contraria est omnibus dictis testium exceptio: contraria item, quam uobis modò recitauit locationem, testamento illi: nihil deniq; actum est, quod uel probabile uel simplex; uel ipsum sibi cōsentaneum sit, sed hoc pacto commenticia & conficta ea omnia esse reperiuntur. Verum igitur esse testimonium, neq; istum ipsum, neq; alium eius patronum ostendere posse existimo: sed eum talem quandam defensionem esse meditatū audio, se prouocationis esse reū, non testimonij: & ad duo sibi esse respondendum, non ad omnia capita accusationis: primum, an conditionem eam Phormio mihi tulerit, nec ne: Deinde, utrum eam ego non acceperim. Ea enim se simpliciter pro testimonio affirmasse dicit: cætera illum in prouocatione posuisse, quæ uerā ne an falsa sint, sua nihil interesset. Aduersus igitur eam orationem & impudentiā, optimum est paucis uos præmoneri, ne decipiāmini. Primum igitur, cum dicere instituerit, se non omnium esse reum: cogitate, lege propterea cautum esse, ut testimonium tabulis inscriberetur, ne quicquam scriptis uel addi uel detrahi posset. Tum igitur ea deleri iubere debuit, quæ se nunc dixisse negat: non nunc, postquam insunt, impudenter mentiri. Deinde illud etiā perpendite: nunquid me arrepta tabella, quicquā adscribere pateremini? non utiq; Proinde nec isti delere quicquam è scriptis, permittendum est. Quis enim unquam falsi testimonij conuincetur, si & testabitur quæ uolet, & quorum

Exceptione Phormionis dicta testimonia refutari.

Refutatio: Nō prouocationis tantum, sed et testimonij reū esse Stephanū

Summa in Phormionem.

A minori: Si quæstus negatus Phormioni, quanto magis uxor.

Partiti inter semendacia testes.

libitū erit, rationē reddet: sed non ita hæc uel distincta lege sunt, uel audienda uobis, sed illud simplex & rectum est: quid scriptum est: quid testatus es: hæc esse uera, ostende. Nā litem ita cōtestatus es: uera sum testatus, testatus ea quæ sunt in tabula scripta non: illud uel illud in tabula. Ut autē hæc ita se habere constet, cape ipsam litis contestationē. Recita. **CONTESTATIO LITIS.** Apollodorus, Pasionis F. Acharnēsis: Stephanus, Meneclis F. Acharnensis: falsi testimoniū multa talentum. Falsum in me testimoniū dixit Stephanus, dicendis ijs quæ in tabula scripta sunt. Verum dixi testimoniū, dicendis ijs quæ in tabula scripta sunt. Hæc ita ipse rescripsit, quæ uos meminisse debetis: neq; plus habere fidei fraudulentis istius uerbis, quæ nunc afferet, quàm legibus, & ijs quæ ipse in litis contestatione posuit. Audio porrò eos, de ijs etiam rebus ob quas ab initio actionem institui dicturos, & criminatos, calumniā eam fuisse. Ego uerò quo pacto locationem concinnarit, ut sortem mensæ obtineret, dixi, & recensui uobis. De cæteris uerò non potuissim simul dicere, & istorū conuincere testimoniū. Neq; enim aquæ mihi satis est. Atq; adeò ne uos quidem de illis ipsis libenter audiretis, inde scietis, si cogitabitis uobiscū, neq; nunc difficile esse, de quibus non accusatus sis, uerba facere, neq; falsis testimonijs recitatis absolui. sed neutrum horum esse iustum quisquā dixerit, sed id quod ego nūc postulo, idq; audite, & considerate. Ego peto, quæ mihi argumenta eripuerunt, quo minus ad probanda crimina dici possent, ea nunc uti ne quærant: sed quibus testimonijs eripuerūt, ea testimonia uti uera esse ostendant. Quod si cum causam ago, testimonia ut coarguam petent: ea uerò quū persequor, de criminibus ab initio propositis dicere me iubeunt: neq;, iusta neq; uobis utilia dicēt. Iurastis enim, uos ijs de rebus pronuntiaturus, nō quas reus postulet, sed de ijs quæ in actione contineant. Eam uerò necesse est accusatoris oratione explicari, qua ego istum falsi testimoniū reū feci. Ne igitur, hoc omisso, ea dicat, de quibus non sit iudicium: neq; uos permittite, si fortē iste impudenter agere instituet. Arbitror autem eum omni iusta defensione destitutū, etiam ad hoc uenturum, absurdē me facere, exceptione uictū, qui testamenti testes persequar: quod illius temporis iudices, magis propter transactionis, q̄ propter testamenti testes, Phormionem absoluerint. Ego uerò, Athenienses, scire omnes uos existimo, solere uos rem gestam non minus spectare, quàm propter eam factas exceptiones. De rebus igitur ipsis isti falso in me testimonio dicto, mea de actione uerba infirma reddiderunt. Sed his omissis ineptum est, cum omnes pro testimonio mentiti sint, quis eorum maxime nocuerit, declarare: & non potius singulos se uera dixisse ostendere. Neq; enim si alium atrociora commisisse ostenderit, eum absolui decet, sed si ipse uera se dixisse declararit. Propter quod igitur Stephanus exitio in primis dignus est, id ex me audite. Iniquum est, quemcunq; tandem opprimere falso testimonio: sed multo iniquius & grauius uindicandum, cognatos. Non enim scriptas tantummodo leges talis homo, sed ipsius etiam naturæ coniunctionē euertit: id quod istum fecisse ostēdetur. Eius enim mater, foceri mei soror est. Proinde uxor mea ei est cōsobrina: et liberi eius & mei, sunt sobrini. Nunquid putatis istū, si quid propter inopiam contra officiū facere cognatas suas uideret, id quod

multi iam

multi iam fecerunt, dote data eas elocaturum, qui ne eæ ad ipsas pertinentia recuperaret, falsa testari uoluit: & pluri fecit Phormionis diuitias, quàm cognationis necessitudinem: sed ut hæc à me uerè dici constet, cape Dinia testimonium, & lege. Cita Diniam. **TESTIMONIUM.** Dinias Theomnesti F. Athmonensis, testatur se filiā suam Apollodoro legitimam uxorem dedidisse: neq; unquam adfuisse, aut animaduertisse, Apollodorum de omnibus controuersis cum Phormione transegisse. Est ne similis isti Dinias, iudices, qui pro filia & filia liberis, & me genero, propter cognationem nec uera in istum testari uult: Sed non ita Stephanus, qui non dubitauit in nos mentiri pro testimonio, neq; ut neminem alium, at matrem suam erubuit, dum cognatos maternos in extremā conijceret paupertatem. Quod autem facinus indignissimū pertuli, & quod me in agenda causa uehementissimè cōmouit, iudices, id uobis explicabo. Nam & istius improbitatem magis perspicietis: & ego deploratis apud uos pleriq; iniurijs, mala mea ueluti æquiore animo feram. Testimonium quod me habere putabam, & quo causa mea maxime nitebatur, in echino non reperiebam. Tum igitur eo malo attonitus, non aliud habebam, quàm ut putarem magistratū mihi fecisse iniuriam, & echinū mouisse, nunc, ut postea comperi apud ipsum arbitrum, Stephanum istum id sustulisse reperio: cū ego, eiurādī cuiusdam testimoniū causa, surrexissem, & hæc à me uerè dici ut constet, primū uobis testabunt hi, qui isti adfuerunt, quiq; uiderūt. Neq; enim eos eiuratos esse puto. Sin ea fuerint impudentia ut facturi sint, prouocatio uobis legetur, per quam & eorum periurium palam deprehendetis, & istum surripuisse testimonium æquè cognoscetis. At quisquis, Athenienses, alienorū furem appellari se non recusauit: quo uobis facinore abstinere uelle uidebitur: Recita testimonium, deinde prouocationem hanc. **TESTIMONIUM.** Testantur se amicos & familiares esse Phormionis, & adfuisse apud arbitrum Tisiam, cum arbitriū in causa Apollodori contra Phormionem fieret, scireq; se, Stephanum surripuisse id testimonium, quod eum surripuisse queritur Apollodorus. Aut testamini, aut eiurate. **EIVRATIO.** Non obscurum fuit, iudices, eos hoc facturos, cupidē eiuratos. Ut igitur è uestigio periurij conuincantur, cape hoc testimonium, & prouocationē lege. **TESTIMONIUM, PROUOCATIO.** Testantur se adfuisse, cum Apollodorus Stephanum prouocauit, ut puerum pedissequum ad quæstionem daret de tabulæ subtractione, & paratum fuisse Apollodorū ad conscribendas quæstionis conditiones. Sed hæc postulante Apollodoro, noluisse Stephanum puerum tradere: sed respondisse, si quam sibi ab ipso factam iniuriā quereretur, experiri licere iudicio. Quis igitur in tali crimine, iudices, causa fretus, quæstionem non admisisset? Proinde fugiendo quæstionem, surripuisse conuincitur. Eum ne falsi testimoniū dicti moueri putatis infamia, qui non recusauit, quo minus fur existimaretur? Rogatus ab aliquo falsum testimonium, non dicet, qui iubente nemine, ultrò fuit improbus? Quanquam igitur, Athenienses, horum scelerum omnium iurè poenas daret: multo tamen iustius propter cætera supplicio à uobis afficeretur. idq; uita eius quam uixit, inspecta, considerate. Iste, cum Aristolochus mensarius secūda fortuna uteret, pari gressu cū illo incēdebat,

I 3 illi

Cautiones aduersariū extra causam, non esse audiendas.

De actione per calumniā ab Apollodoro instituta.

Etiam exceptione uictō, licere accusare testes.

Amplificatio iniuriæ Stephanū ab affinitate.

Collatio Dinia cum Stephanō.

Testimonium Apollodoro à Stephanō surripitum.

A maiori.

Digressio in uitam Stephanū.

Parasitus fortunatorii, infelicitii defertor.

illi prorsus obnoxius: & hoc multi uestrum, qui hic adestis, norunt. Postquam autem ille perijt, & fortunis euersus est, dissipatis eius opibus non minima ex parte ab isto, & istius generis hominibus: eius filio, cui multum negocij facebatur, nunquam adfuit, aut opem tulit. Sed Apolexis & Solon, & quibus alij potius ei praesto sunt. Phormionem rursus aspexit, & ei factus est familiaris, eo ex Atheniensibus omnibus delecto, & pro eo legatus Byzantium profectus est, cum illi eius naues detineret: & causam egit aduersus Chalcedonios. me uero palam a deo falso testimonio circumuenit. Qui igitur felicitum assentator est, atque eorundem, mutata fortuna, proditor: & cum reliqui ciues multi & boni sint, cum nemine uel ex aequo agit, talibus autem ultrò se subiicit, neque an cognatum aliquem iniuria sit affecturus, neque an apud alios dedecus & infamiam subiturus sit illis factis cogitat, neque nisi ut auaritia expleat, quicquam pensi habet: nonne is odio prolequendus est, ut totius humanae naturae hostis? Ego quidem aequum id esse censeo. Ea igitur ita probrosa Athenienses, eò ut munera publica detrectet, & suas facultates occultet, facere instituit, quo clandestinos per mensam quaestus faciat, & neque aedilitia, neque naualia munera obeat, neque ullo in loco fungatur officio: idque perfecit, quod ex eo constat, quod cum tantas habeat opes, ut filie centum minas doti dederit: nullum ne minimum quidem munus a uobis obire uisus est. At quanto praeclearius est, liberalitatem & studium in rempublicam suam ostendere, cum opus est: quam adulationibus & falsis testimonijs dicendis esse deditum? Verum Athenienses in opulentia improbis multo grauius irascendum est, quam in paupertate. his enim rerum necessariorum penuria non nihil apud aequos aestimatores ueniae parit. Qui uero, ut iste, in re lauta ultrò sunt improbi, nullam iustam excusationem asserre possunt: sed sordibus & auaritia & petulantia, & suis conspirationibus plus tribuendo, quam legibus adduci uidebuntur. Vobis autem nihil horum prodest, sed illud, ut inops affectus iniuria, poenas de diuite possit sumere. Id quod tum fiet, si eos qui ex auaritia tam aperte sunt improbi, punieritis. Neque uero uultum istius & incessum praeter parietes, ad seueritatem compositum, modestiae quicquam esse argumenta, sed potius inhumanitatis putare debet. Cui enim nullae res aduersae acciderunt, cui necessaria non defunt, & tamen hoc habitu uitam agit: eum ego perspexisse & meditari esse secum illud existimo, ad simpliciter, & ut natura fert, incedentes & hilares, accedere aliquem audere, & rogare & denūciare aliquid, nihil ueritum: a fictis autem & toruis uel primo congressu abhorrere. Ille igitur habitus nihil aliud est, quam tegumentum morum: & ingenij feritatem & acerbiter, ea re declarat. Argumento illud est, quod in tanta multitudine Atheniensium, quum res tibi sint longè quàm pro merito tuo secundiores: num ulli unquam quicquam largitus es: num ulli quicquam contulisti: num ulli benefecisti: neminem proferre poteris, sed foenerando, & aliorum clades & necessitates in tuis fortunis numerando, patruum Niciam paternis aedibus eiecisti: socruum tuarum ea unde uiuebat, eripuisti: Archedemi filium, quantum in te fuit, extorrem egisti: nemo unquam tam acerbe uel iudicatum non soluentem tractauit, ut tu eos, qui usuram tibi debent. Quem igitur uidetis omnibus in rebus ita ferum & impurum, eum uos in ipso facinore & iniuria deprehensum, non punietis: Indigna Athenienses,

& non

Stephani fordes in magnis opibus.

Inhumanitas Stephani.

& non aequa facietis. Etiam Phormionis, qui istum subornauit, facinora, odium & indignationem merentur, si praesertim eius impudentiam & ingratum animum spectetis. Arbitror enim scire omnes uos, cum uenalis esset, si eum a coquo aut aliquo alio opifice emi contigisset, eum domini arte edoctum, a bonis praesentibus futurum fuisse quam remotissimum. Postquam autem eum pater noster, menarius, emit, & literis erudit, & artem docuit, eiusque fidei magnam pecuniam credidit: felix factus est, fortunam, qua ad nos uenit, occasio nem nactus omnis eius qua nunc fruitor, felicitatis. Proinde indignum est, pro diuitem hominumque fidem, & plus quam indignum, eos qui a Barbaro Graecum, e mancipio nobilem fecerunt, qui tot felicitatibus ornarunt, ab eo negligi, extrema inopia conflictantes, cum rem habeat & diuitias: & ea esse impudentia, ut quam fortunam a nobis accepit, de ea impertiri nobis non audeat. At non dubitauit ducere dominam, & eam habere in matrimonio, quae, cum recens mancipium tum cum emptus fuit, initiat, nec dotem sibi quinque talenta scribere, excepta quam mater habuit, quaeque iste potitus est, magna pecunia. Quid enim eum putatis in testamentum inscripsisse? Et caetera quae habet, Archippae lego: nostras autem filias, quae domi propter egestatem cecilibes consensescunt, negligit. Quod si iste pauper esset, nos uero locupletes, & mihi, ut multa homini possunt, aliquid accidisset: istius filij meas filias sibi dari postularent, seruo nati heriles. auunculi enim eis sunt, propterea quod matrem iste meam duxit. Postquam autem nos inopes sumus, non adiuuabit eas ut eloquentur: sed recenset & computat, quantum ego pecuniae habeam. Nam quod omnium iniquissimum est, eius qua nos fraudauit pecuniae, nullam in hunc usque diem rationem reddere uoluit, sed exceptiones opponit de non danda nobis actione. Quae autem e patrimonio partitione accipi, ea computat. Ac in caeteros quidem seruos a dominis inquiri uideatis: at iste contra in dominum seruus inquiri, ea re scilicet improbum & prodigum esse me ostendit. Ego uero, Athenienses, quod ad faciei naturam & celeritatem incessus, & magnitudinem uocis attinet: non in his me numero, qui naturam propicia habuerunt. Quibus enim rebus, sine mea utilitate quibusdam sum molestus, eae mihi saepenumero incommodant. At quod ad eos sumptus omnes attinet, qui ad me ipsum pertinent, multo frugalius isto, & alijs eiusdem generis, uiuere me constabit. Quae uero in rempublicam & in uos conferenda sunt, quae splendidissime possum, & ut uos conscij estis, administro. Neque enim hoc ignoro, uobis qui ciues nati estis, satis esse obire munera, ut leges mandant. nobis autem adscitis, & uelut adoptatis, sic obreunda munera sunt, ut uobis referre gratiam uideamur. Ne igitur ea exprobra, propter quae laudem mereor. Sed quemnam Phormio ciuium, ut tu, conduxit ad libidinem? ostendito. Quem ciuitate, quae tibi liberalitate populi contigit, & libertate ciuili, spoliaui, ut tu eum quem probro affecisti: Cuius uxorem ego corrupi, ut tu praeter alias multas, eam etiam cui monumentum iste dijs inuisus prope dominae tumulum, extruxit amplius duob. talentis insumptis. neque animaduertit aedificium illud tam magnificentum, non sepulchri, sed iniuriae qua illa propter te, maritum affecerat, fore monumentum. Et tamen istis facinoribus, & talibus petulantiae tuae testimonijs ostentatis, alterius uitam exagitare audes: inter diu tu modestus es, notum autem

Infelicitio Phormionis.

Apollochorus comendat se. Natura.

Frugalitas. Liberalitas.

Flagitia Phormionis. Libidines.

Rapacitas.

καὶ τὸ πρῶτον
ἐν ἁλίῳ φουρίApollodorus
se Phormioni
præfert.
Refutatio.
Pasiclem non
agnoscit fra-
trem Apollo-
dorus.Obtestatio in
dicum.
Munificentia
Pasionis.

Occupatio.

Peroratio.

Iudices finge-
re debere, id
sibi accidere,
quod Apollo-
doro acciderit

Et ut autem ea designas, quæ capitalia sunt. Improbis iste, improbus est Atheniensis, iam inde ex eo tempore, quo ad templum Castoris & Pollucis uenisti, & iniurius, cuius rei hoc signum est, quod si iustus fuisset, pauper esset, administrata domini pecunia. Nunc, cum tam ingentem pecuniam in potestate habuerit, ut tantum inde sit suffuratus, quantum nunc possidet: ea non debere, sed accepta ex patrimonio habere se existimat. Age per deos immortales, si te ut furem arripuissem, in ipso furto deprehensum: facultatibus, quas habes (si fieri possit) tibi impositis, atque ita à te postularem, si negares ea te surripuisse, eò referre unde accepisses: ad quemnam ea referres? Neque enim tuus tibi pater tradidit: nec reperisti: neque ijs alibi usquam acceptis ad nos uenisti. Barbarus enim emptus es. Et tu, quem publice interfectum oportebat propter facinora: corpore conseruato, & ciuitate, nostra pecunia tibi comparata, & eò dignitatis euectus, ut liberos, qui dominorum tuorum fratres essent, procreares, exceptionem opposuisti, non conuenire nobis actionem in eam pecuniam, quam à te peteremus: tu nobis conuiciatus es: tu in patrem nostrum inquisuisti quis fuerit? Quæ quis est, Atheniensis, qui æquo ferre animo potuisset? Ego enim, tamen si me uobis omnibus alijs submissiore animo esse oportet, isto tamen esse elatiore oportere censeo: & si istum nemini cedere oporteret, mihi tamen eum cedere oporteret. Simus enim ita sanè nos, ut tu nos oratione tua singis: seruitutem tute seruisti. Fortassis autem & hoc eorum aliquid dixerit, fratrem meum Pasiclem nihil de eo queri in his ipsis rebus. Ego uerò, Atheniensis, & à Pasicle deprecatus ne ægrè ferat, & à uobis petita uenia, si eò processerim iracundiæ, ut seruatorum meorum contumeliosus iritatus, ea reticere nequeam, quæ hactenus etiã alijs dicentibus audire me dissimulaui. Eloquar, an taceam? Ego uterinum esse mihi fratrem Pasiclem existimo: germanus an sit, haud scio: atque adeo uereor, ne Pasicles delictorum Phormionis in nos principium fuerit. Cum enim seruo adsit, despecto fratre, & eos colat & suspiciat, à quibus eum coli conueniebat: quam ea res iustam habet suspicionem: Aufer igitur è medio Pasiclem, & tuus sanè filius potius quam dominus nominetur: meus autem aduersarius, hoc enim mauult, quod frater esse. Ego uerò eum ualere iubeo, & quos mihi pater tradidit adiutores & amicos, ad eos uenio, ad uos Iudices: & oro & supplico, & obtestor, ne patiamini, ut ego & filia, propter inopiã meis seruis, & illius assentatoribus derisui simus. Meus uobis pater mille clypeos dedit, & sæpe uobis utilem operã nauauit: & quin que triremibus ultrò donatis, & suis sumptibus impletis, naualia munera obijt. Et hæc non eò commemoro, quod uos nobis debere gratiã existimem, nos enim debemus uobis: sed ne per ignorantiam uestram, aliquid his indignum patiar. Quod ne uobis quidem honestum fuerit. Cum autem multa mihi dicenda essent, de iniurijs & contumelijs quibus sum oneratus, non satis aquæ mihi esse uideo. Ut igitur maximè uos omnes existimem cognituros summas; quibus nos affecti sumus, iniurias: dicam. Si secum uniusquisque uestrum cogitet, quæ domi famulum reliquerit: ac deinde fingat, se ab eò talia esse passum, qualia nos ab isto. Neque enim id spectandum est, Syrus ne an Manes, aut quis quis tandem sit eorum quilibet, iste autem Phormio: sed res est eadem, serui & isti sunt, seruus & iste fuit, uos autem domini, dominus & ego fui. Quas igitur poenas

poenas uniusquisque uestrum sumendas existimaret, eas & mihi nunc sumendas existimate: & eum qui me falso testimonio spoliavit ad conseruandas leges, & iusiurandum, quo ad acti sedetis, ulciscimini, & exemplum in eo statuere cæteris: recordantes eorum omnium quæ è nobis audiuitis, & cauentes sicubi uos seducere instituerint: singulatim eis occurrentes, si se non omnia testatos esse dixerint: cur igitur in tabella scriptum est: cur igitur tum non debebas? quæ igitur illa est apud prætores litis contestatio? Si alius se fuisse dixit sub tutela ex testamento, alius gessisse tutelam: alius habere testamentum, quale: in quo quid scriptum est: hæc queritote. Nam quæ isti testati sunt, ea nemo è cæteris suo testimonio confirmauit. Sin lamentabuntur, eum qui malum accepit, miserabiliorem ijs qui poenas daturi sunt, putatote. Quæ si facietis, & me iuuabitis, & nimiam istorum assentationem cohercebitis, & ipsi ea quæ iuris iurandi religio postulat, decernentis.

ARGUMENTVM ORATIONIS IN
Stephanum testem secundæ.

In hac oratione & quædam è superioribus firmissime muniuntur, & alia noua inferuntur: ut, an & testamentum sit contra leges factum?

DEMOSTHENIS IN STEPHANVM

TESTEM ORATIO SECUNDA,

Hieronymo Vuolsio interprete.

ON defutura esse Stephano isti defensionem, de testimonio, ac fore, ut uerbis uos circumduceret, se non omnia in tabella per scripta dixisse, asserendo, uosque decipiẽdo: & ipse ferè suspicabar, Iudices. Nam & uaser est: & qui Phormioni scriptas orationes & consilia suggerat, multi sunt: simul etiam probabile, est eos qui mentiri pro testimonio instituãt, etiã mendaciorum defensionem statim meditari. Illud autem, quod in tam prolixa oratione, nusquam uobis testes produxit, se usquam ipsum adfuisse patri meo id testamentum facienti, ut scire posset, exemplum eius testamenti id esse, quod pater meus fecerit, aut apertas uidisse tabulas, quas pater pro testamento reliquerit: hæc quæso uos, ut unã mecum memoriæ mandetis. Verum, quando testatus est, exemplum esse testamenti Pasionis ea quæ tabulis inscripta fuerint, cum ostendere non possit, uel testamentum fecisse patrem nostrum, uel se interfuisse testamentum faciente patre, & uidisse: nonne aperte conuincitur falsi testimonij? Quod si prouocationem esse dicit, non testimonium: haud uera predicat. Quicquid enim in iudiciũ afferunt in mutua prouocatione aduersarij, per testimonium afferunt. Neque enim uobis liquere posset, uerane essent an falsa, quæ utriusque dicerent: nisi quis etiam testes adhiberet, ijs uerò adhibitis, illis credentes, ut qui reddendis rationibus obnoxij sint: tum ex his quæ à reis, tum ex his quæ à testibus dicuntur, ea statuitis & decernitis, quæ uobis iusta esse uideantur. Argumentis autem ostendam & testimonium esse, non prouocationem: & quemadmodum oportuisset testificari, si facta fuisset prouocatio, sicut facta non est. Testant se adfuisse apud arbitrum Tisiam, cum prouocaret Phormio Apollodorus, ut aperiret tabulas, quas exhibebat Amphias Cephisophonis gener: Apollodorus autem

Defensionem
Stephani nihil
ad rem facere.Defensionis
meditatio ante
facinus.Cardo rei præ-
teritus.Id adfirmatũ,
quod sciri non
potuit.Refutatio: Nõ
hic de prouo-
catione agi, sed
de testimonio.Quomodo di-
cendũ fuisset
testimonium.

K eas

matrimonio haberet. Verum, ut appareat, me triremi praefectum abfuisse: patrem iam dudum, cum nuptias iste celebraret, obijisse: me ancillas ab eo potulasse, ad quaestionem ipsi ipsis de rebus, an eae uerae essent, & eum prouocasse: cape mihi testimonium. **TESTIMONIUM.** Testantur se adfuisse, cum prouocaret Apollodorus Phormionem ad quaestionem de ancillis habendam: Si negaret Phormio se prius etiam matrem eius corrupisse, quae Phormio asserat, se eam desponsam a Pasionem, duxisse. Hac autem ab Apollodoro prouocatione facta, noluit Apollodorus ancillas dare ad quaestionem. Iam legem his de rebus lata legito, quae sic habet: disceptationem fieri oportere de puellis pupillis omnibus, tam ciuibus quam peregrinis: ac de ciuibus actionem dare oportere praetorem, & curare: de inquilinis autem Belliducem, ac sine disceptatione non licere uel haereditatem habere, uel pupillam. **LEX.** Sortitio autem fiat de haereditatibus & pupillis, singulis mensibus, excepto Maio. ea uero de qua disceptatio facta non est, haereditas ne teneatur. Proinde ipsum, si rite agere uoluisset, agere in pupillam decuit, siue ex testamento id ei conueniebat, siue ratione propinquitatis. Si tanquam pro ciue, apud praetorem: si pro peregrina, apud Belliducem: ac tum, si quid aequi dicere potuisset, consentientibus uobis qui sortitio pro tribunali sedebatis, autoritate legum & iudicium obtinere, & non ipsum sibi priuatas leges statuente, agere quicquid libuisset. Considerate hanc quoque legem, quae iubet testamentum, quod pater superstitibus germanis liberis fecerit si filij ante pubertatem decesserint, ratum esse. **LEX.** Quicquid pater, ingenuis filiis superstitibus, testamento iusserit, si obierint filij, priusquam biennium puberes fuerint, testamentum patris ratum esto. Proinde dum illi uiuunt, irritum est testamentum, quod patrem isti reliquisse dicunt: & contra omnes leges Stephanus iste falso testatus est, exemplum id esse testamenti Pasionis. Unde enim tu nosti, & ubi adfuit patri testamentum facienti? Te quidem corruptorem testamentorum esse apparet, qui & falsa cupidum testeris, & uera testimonia suffureris, & iudicibus imponas, & per conspirationem litigantibus astipuleris. Leges autem & harum rerum dant publicas actiones. Age recita mihi legem. Si quis conspirauerit, aut adiutor fuerit corruptum pendae Heliae, aut alterius alicuius iudicij Athenis, ad corruptelam pecunia siue data, siue accepta, aut coetum congregarit ad popularis status euerisionem, aut ad uocationis causa in iudicij uel priuatis, uel publicis pecuniam acceperit: earum rerum actio detur apud Sexuiros. Perquam igitur e uobis querere uelim de hisce omnibus: nunquid ciuitatis legibus, an uero ipsi quas ipse Phormio sibi tulit, iurati ius dicatis? Ego quidem has uobis exhibeo, & ostendo eas ab utroque esse uiolatas: & Phormionem ab initio nobis fecisse iniuriam, & pecunia fraudasse, quam nobis pater reliquit, & isti locauit cum mensa & officina: Stephanum autem falsa esse testatum, & contra legem. Illud praeterea, Iudices, considerare est operae precium, neminem unquam testamenti exemplum fecisse. In syngraphis quidem id fieri solet, ne per ignoracionem in eas peccent: testamentorum alia ratio est. Eam enim ob rem, ea testatores relinquunt, ut nemo norit, quid nam constituerint. Quo pacto igitur uos scitis exemplum esse testamenti Pasionis ea quae in tabulis scripta fuerunt? Oro autem uos omnes, Iudices, & obtestor, ut & me iuuetis, & eos qui ita cupidum falsa

Infectio
Stephani.

Exemplum te
stamenti.

Petitio.

falsa testificantur, puniatis, tum uestra ipsorum, tum mea, tum iustitiae, tum legum causa.

ARGUMENTUM EXCEPTIONIS
aduersus Pantanetum.

Cum Pantanetus a Telemacho quodam officinam in Maronea metallicam (est autem is Atticae locus) & cum officina triginta seruos emeret, mutuatur a Mnesicles talentum, a Philetore & Plifto quinq; & quadraginta minas: atque emptor inscribitur Mnesicles, emptionemque ipse habet. Post, cum argentum reposceretur, Pantanetus secundis sumit creditores, tum eum qui hanc exceptionem nunc opponit, Nicobulum, tum Euergetum quendam, hisque oppignerat & officinam & mancipia: tabulasque non oppignerationis, sed uenditionis conficit, sitque uenditor & confirmator secundis creditoribus prior creditor Mnesicles, qui emptionem habebat: & locat Pantaneto & mancipia, & officinam Euergetus & Nicobulus, nimirum ut domini eius facti, tanti autem locant, quantum usurae credita pecunia pariebat. Cum enim centum quinq; minas mutuaissent, debeat usura in minam esse drachma. Conuenerat igitur inter eos, ut centum & quinq; drachmas acciperet. & fuit haec re ipsa usura, uerbo locatio. His actis, Nicobulus peregre abiit, per cuius absentiam haec sunt Athenis: Euergetus credita pecuniae socius, Pantanetum pactis & conuentis non stare conueniens, aggressus officinam, eam occupat: atque etiam obseruato argento, quod e fodinis Pantaneto afferebatur, quodque in publicum collaturus erat, famulo id ferenti ui eripit. Quamobrem etiam duplicem in publicum, ut afferebat, pecuniae numerum contulit Pantanetus, impeditus ab Euergeto, quo minus ad praefinitam diem solueret: & actione in Euergetum dati damni instituta, uincit. Ut uero & Nicobulus peregre domum rediit, multique Pantaneti credito res prius ignorati existebant, multis uerbis factis, conuenere tandem, ut Nicobulus & Euergetus, receptis centum & quinq; minis, & officina & mancipijs cederent, eaque alteri creditores emerent. Rursus autem non uolentibus, creditoribus emere possessiones, nisi uenditores & autores Nicobulus et Euergetus ipsi fierent: paret, Nicobulus, ipso etiam, ut ait, Pantaneto petente. Sed non prius pollicitus est, quam Pantanetus omni periculo liberaisset. Pantanetus periculo eum liberat, possessiones uenduntur, sed nihilominus, eandem huic quam & Euergeto litem mouet actione metallica inscripta, ut qui & ex his unus esset qui metalla fabricaretur, & in metallis esset laesus, quin & Nicobulum accusat, & de ereptione pecuniae qua seruus tulisset, & de officina & mancipiorum uenditione contra pacta, & conuenta facta, atque adeo de alijs quibusdam. Nicobulus autem praescriptione utitur, lege illa nitens, quae uetat amplius earum rerum agere, quae actae & transactae sunt: altera, quae uerbis apertis & perspicuis definit, quibus de rebus dandae sunt metallicae actiones. Quum autem tale nihil Pantaneto acciderit, absurdum ait eum agere actione metallica. Quin & tertiam adducit legem, quae distinguit quae causae quibus in iudicij disceptandae sunt, & a quibus magistratibus dandae actiones. Pantanetum autem eam legem uiolasse, uarijs criminibus in unam ueluti massam conflatis, de quibus omnibus in metallico iudicio accusantem. Ac lege de transactione initio est usus, duabus reliquis in fine, ab exceptione & auspiciatus, & desinens in eandem. In medio autem rectam defensionem collocauit: cuius id est maximum & firmissimum, Nicobulum tum peregre abfuisse, cum Pantaneto illa acciderunt, propter quae & tunc Euergetum, & nunc Nicobulum in ius uocant.

DEMOSTHENIS EXCEPTIO

ADVERSUS PANTAENETUM,

Hieronymo Vuolsio interprete.

VIA dederunt leges excipiendi potestatem, Iudices, ipsi de rebus quae actae transactaeque sunt, & haec utraque inter me & Pantanetum istum intercesserunt: praescripti, ut modo audiuitis, non dandam esse ei actionem: non abstinentum hoc iure mihi ratus, neque commitendum, ut, cum praeter caetera omnia, conuicero, istum & omni me periculo liberaffe, & mecum transegiisse, dicere posset, me non uera loqui: neue hoc argumento ueretur, si quid tale actum esset, fuisse me sibi praescripturum: sed in hoc iudicio eademque causa uobis utrumque ostendendum, & isti a me nullam esse factam iniuriam, & ab eo mihi contra leges facti negotium. Quod si quid eorum accidisset Pantaneto, quae nunc queritur, illis statim temporibus in ius me uocasset, quibus inter nos contraxeramus: cum & mestrui sint iudicia haec,

Cur praescriptione utatur.

* ἀλλ' ἔδιδ' τὰυτῆς τῆς οὐκ ἔλεος ἐ-σελλῶν.

Propositio, nullam esse factam a Pantaneto iniuriam.

K 3 & utriusque

& utriq; domi fuerimus, & omnes homines recentibus iniurijs magis quam mora interposita indignari soleant. Sed postquam nulla affectus iniuria, ut & uos, satis scio, audita reassensuri estis, successu Euergini iudicij elatus, calumniatur: reliquum est iudices, ut apud uos offensa innocentia mea, & ijs quae dicam, testibus comprobatis, tueri me studeam. Petam autem a uobis omnibus & aequa & moderata: ut & meam exceptionem benignè audiat, & totum negotium diligenter attendatis. Nam cum multa in urbe iudicia facta sint, nullam unquam actionem uel impudentius uel iniquius ab ullo esse institutam sentietis, ut arbitror, ea, qua nunc iste instituta, in conspectu uestro prodire non dubitauit. Dabo autem operam, ut rem uobis omnem ab initio, quam fieri paucissimis poterit, explicem. Mutuauimus quinque & centum minas, iudices, Pantaneto isti ego & Euergus, ad officinam in fodinis Maroneis, & ad triginta mancipia. Eius pecuniae quadraginta quinque minae, meae fuerunt, talentum Euergi. Acciderat autem ut iste deberet Mnesiclei Colyttensi talentum, Philae Eleusinio & Plistori quadraginta quinque minas. Veditor officinae & mancipiorum nobis sit Mnesicles (is enim ea isti emerat a Telemacho priore domino) ea uero conducit iste a nobis usura illius argenti, quinque & centum drachmis in singulos menses. Conficimus tabulas, quibus & locatio & redemptio a nobis intra certum quoddam tempus, continebatur. His actis Februuario mense, praetore Theophilo, Ego statim in Pontum profectus sum: iste & Euergus hic fuerunt. Qui quid inter se egerint, me absente, dicere non possum. Neque enim eadem dicunt: neque semper eadem, iste quidem. Alias enim asserit, se ab illo contra pacta esse locatione uel euer sum: alias, eum in causa fuisse, ut in publicum ipse inscriberetur: alias quippiam aliud, quod libuit. Ille autem simpliciter, se nec usuris redditis, nec alia re ulla, quae pactis contineretur, ab isto praestita, conuenisse eum, & ab eo uolente, suum recepisse: post haec autem, digressum istum, redisse, adducentem quosdam qui controuersiam mouerent: se illos non per se cutum esse: neque istum prohibuisse, quo minus teneret quae conduxerat, modo fidem seruaret. Ex his igitur ego tales orationes audio: sed illud scio, siue iste uera dicit, & iniuriam passus est, ut ait, ab Euergo, poenas eum sumpsisse quantas uoluit (uicit enim uobis iudicantibus) neque profecto aequum esse, ut & ab autore iniuriae poenas sumat, & a me qui peregre abfuerim: siue Euergus uera dicit, eum quidem circumscriptum esse per calumniam, me uero ne sic quidem eiusdem criminis iure accusandum. Vt igitur haec primum a me uere dici constet, horum testes ad uos producam. TESTES. Fuisse igitur & uenditorem nobis possessionum, eum qui ipse ab initio emerat, & ex pacto istum conduxisse nostram officinam & mancipia, & me ijs quae iste postea eum Euergo egit, neque interfuisse, neque fuisse domi omnino, & illum in ius uocatum, & me nullius unquam criminis ab isto reum esse factum: e testibus auditis, iudices. Reuersus igitur, amissis ferè, quae mecum auexeram, omnibus, quum & audirem & deprehenderem, istum deseruisse officinam, Euergum habere, & tenere quae emeramus: mirum in modum dolui, eò me redactum uidens, ut nescirem quò me uerterem. Aut enim socium esse me oportebat Euergo quaestus & curationum, aut debitorem istius loco Euergum habere, & cum eo denudò conscribere locationem & contrahere: quorum mihi neutrum erat in animo. Haec quae dixi molestè ferens, conspicatus Mnesiclem, earum rerum uenditorem

Petit audientia.

Narratio. Mutatio.

Dissentiens Pantaneti & Euergi cause expositio.

Dilemma.

uenditorem nobis factum, congressus cum eo expostulabam, quòd talem mihi hominem conciliasset, & cur quidam controuersiam mouerent, quid nam id rei esset: interrogabam. Quibus ille auditis, deridebat eos qui controuersiam mouerent, sed eos congregare uelle nobiscum: idque ut fieret, se curaturum dicebat: & monitorem istum, ut mihi praestaret aequa omnia, & persuadendi spem habere. Vt congressi sumus, quid multis est opus: uenerunt ij qui se isti mutuasse dicerent ad officinam & mancipia, quae a Mnesicle nos emeramus. neque isti quicquam simplex aut aequum afferebant, sed ubique mendacij conuincantur: & Mnesicle uenditionem nobis confirmante, conditionem nobis ferunt, quam nos repudiaturos putabam: ut aut pecunia omni a se recepta discederemus, aut ipsis dissolueremus ea quae postularent: cauantes nos habere quae longè maioris precij essent, quam quantum nos dedissemus. Quibus ego auditis, statim sine deliberatione promisi me recepturum: & Euergo persuasi, ut consentiret. Quum autem pecunia nobis numeranda esset, & res eò processisset, negarunt de caetero se daturus qui tunc illa promiserant, nisi nos eis possessionum uenditores fieremus, in quo ipso, Athenienses, sapiebant, cum uideret quibus nos ab istis calumnijs uexaremur. Vt igitur & haec uera esse constet, etiam haec testimonia capito. TESTIMONIA. Cum autem res in eo consisteret, & pecuniam ij quos iste adduxerat, non numerarent: & nos quae emissemus, non iniuria tenere uideremur: supplicabat, obtestabatur, obsecrabat, ut uenditores fieremus. Petente uero isto, & multum me obtestato, & nihil non faciente: id quoque concessi. Sed quia eum malitiosum esse uidebam, Athenienses, & ab initio Mnesiclem apud nos accusasse: rursum cum summus esset Euergi amicus, suscepisse cum eo inimicitias: et primum cum ego redissem, gratulari mihi aduentum, & gaudere conspectu meo: ubi uero promissa praestanda erant, insum mihi factum, & omnibus tantisper esse amicum, dum aliquid occuparit, & quae rogat, impetrata tulerit, post inimicum fieri & aduersarium: postulabam, cum omisso contractu priore pro isto uenditor fierem, sic cum eo conuenire, ut omni periculo transacta re liberarer. His concessis, iste me omni periculo liberauit. Ego uero uenditor, ut precabatur iste, factus sum possessionum, quemadmodum eas ipse a Mnesicle emeram. Receptis igitur meis, & nulla isti facta iniuria: nec, ita me dii bene ament, si quid accidisset, fore putauit, ut me iste unquam in ius uocaret. Res igitur de qua sententiam feretis, & propter quam calumnia uexatus, excepi, non dandam esse ei actionem, haec est, iudices. Adductis autem testibus ijs qui adfuerunt, cum iste missum me faceret & liberaret: iam nunc non dandam esse actionem legibus, ostendam. Age, lege mihi hoc testimonium. TESTIMONIUM. Lege mihi & emptorum testimonium, ut sciat, isto iubente me ea uendidisse, ijs quibus iste iusserat. TESTIMONIUM. Neque uero hi solum testes nobis sunt, nos missos esse factos, & nunc calumniam pati, sed etiam Pantanetus ipse. Cum enim Euergum accusaret, me omisso, tum ipse testabatur, nullam sibi de me querelam esse reliquam. Nec enim profecto, in pari crimine, si utrumque ex aequo accusasset, alterum omisisset, alterum in ius uocasset. Leges autem de rebus ita actis iterum adipisci iudicium non sinere, arbitror equidem uos, tametsi ego nihil dixerò, intelligere. Sed nihilominus eis hanc quoque legem recita-

Acta cum ijs qui officinam sibi uendicabant.

* Be. Ceu. s. f. o. s. h. u. i. v.

Transactio.

Exceptio.

missum

missum feceris & transegeris, non amplius dari actionē: At ea utraq; isti nobiscum intercessisse, è testibus audiuitis. Est autem pronuncian- dum, cum nullis de rebus quæ legibus interdixit sunt, tum de his uel minimè. Nam quæ res publica egit, ea dici possint, aut iniuste, aut non cõuenienter esse acta. De iudicium item sententijs dici potest, eos deceptos ita pronuncia- sse. Sic cæteris de rebus quæ sancitæ sunt legibus, singulatim aliqua ratio probabilis afferri queat. Quæ uerò ipse sua uoluntate transegit, de ijs dicere nihil potest, neq; culpam semetipsum, quam obrè iniuste id egerit. Iam qui de alia re quapiam litigant, iure ab alijs præfinito non acquiescunt. Qui uerò de ijs quæ transegerit, denuo accusat, suo. Quamobrem illis maximè irascendum est. Me igitur ab eo missum esse factum, cum uenditor mancipiorum factus sum, ostendit: legibus aut, his de rebus non dari actiones, ex lege modò recitata audiuitis. Ne quis uerò cogitet, Athenienses, me quòd ipsam tueri causam nequeam, huc confugere: singulatim etiam eius omnes criminationes ementitas esse ostendam. Recita ipsum crimen, cuius me reum facit. **CRIMEN.** Damnum dedit Nicobolus, insidiatus mihi & facultatibus meis, quòd Antigennem seruum suum eripere seruo meo iussit argentum, quod is ferebat, ærario numerandum de fodinis, quas ego emi nonaginta minis: & in causa fuit, ut mihi duplum inscriberetur in tabulas publicas. **DESINE.** Ista omnia quorum me nunc accusauit, prius Euergo obiecit, eumq; damnauit. Testatum autem est orationis initio apud uos, me peregre abfuisse, cum inter istos controuersia orirentur: sed idem tamen etiam è crimine perspicuum est. Nusquam enim me quicquam istorum fecisse scripsit: sed me sibi & suis facultatibus insidiatum, mandasse id seruo meo subscripsit, in quo mentit. Qui enim ego mandare potui, qui, cum hinc soluerem, quid nam hic futurum esset, utiq; ignorabam? Deinde quantæ stultitiæ est, dicentem, me suæ dignitati & saluti insidiatum scribere, seruo mandasse ea, quibus nec ciuis ciuem afficere queat? Quid illud igitur est? apparet eum, cum nulla ratione posset propter peregrinationem, istorum in me quicquã transferre, & me calumniari uellet: meo iussu esse factum inscripsisse. Neq; enim ni hoc fecisset, ullam causam habuisset. **Lege quod sequit. ACCVSATIO.** Et postq; ego sum factus ærarius, collocato Antigene seruo suo in mea officina, ea quæ est ad Thrasyllum, mea illi tradidit, me uetante. **DESINE.** Rursus in his omnibus, ab ipsa re mendacj conuincitur. Scripsit enim, me collocasse, se aut uetuisse: quæ fieri per absentem nequeunt, neq; enim ego collocabam, qui essem in Ponto: neq; interdixit iste, non præsentem. Qui enim potuisset? Quæ res igitur eum coegit hæc scribere? Euergus opinor cum ea committeret quorum pœnas dedit, homo mihi notus & familiaris, seruum aliquem domo mea accersitum apud se, custodiendi gratia, collocauit. Si igitur uerum scripsisset, ridiculum fuisset. Quæ enim mea culpa est, si Euergus constituit? Id fugiens, talia scribere coactus est, ut mecum agere iudicio posset. **Lege cætera. ACCVSATIO.** Et persuasit meis famulis, ut in Cenchrione federent supplices, in fraudem meam, hoc iam omnino impudens est. Non enim ex eo duntaxat, quòd eos ad quæstionem postulatos dare noluit, sed undiq; perspicuum est, esse mendacium. Qua enim de causa eos pelliciebam? ut scilicet eos possiderem? at optione mihi data, uel habendi

Amplificatio
transactionis.

Recta inten-
tionis depulso

Per absentem
nihil potuisse
fieri, de quo
accusetur.

Seruus in offi-
cina colloca-
tus.

Seruum diffi-
cilius.
* καὶ ἐξ ἐμοῦ
ἐστὶν καὶ
ἐμὸν.

habendi, uel possidendi, uel recipiendi meum: recipere malui, & hæc per testes probata sunt. Sed recita tamen prouocationem. **PROVOCATIO.** Hac igitur prouocatione non accepta, sed repudiata, cõsiderate quale statim post hæc crimen impingat. **Lege quod sequit. ACCVSATIO.** Et consumpsit argenti massas, quas mei serui cõficiabant, & argentum habet ex illis massis confectum. Rursus ista fieri à me qui potuerunt non presente, & de quibus Euergum condemnasti? Recita ipsam accusationem ordine. **ACCVSATIO.** & uendita officina mea & seruis, contra pacta mecum facta. **DESINE.** Hoc cætera omnia longè superat, primum Contra pacta, inquit, mecum facta, ea uerò quæ sunt? Locauimus usuris solitis isti nostra nos, & aliud nihil. Venditor enim nobis Mnesicles factus erat, isto præsentem, & iubente. Dein de nos alijs uendidimus ijs conditionibus, quibus nos emeramus, non modò iubente adhuc isto, sed etiã supplicante. Nemo enim istum uenditorẽ admittere uoluit. Quorsum igitur hic locationis pacta? Quid hoc, homo futilissime, inscripsisti? Atq; ut constet, nos, te iubente, & quibus cõditionibus emeramus ipsi, iisdem reuendidisse: recita testimonium. **TESTIMONIUM.** Atq; adeò tu quoq; testis es. Nam quæ nos centum & quinque minis emimus, ea tu postea tribus talentis & bis mille & sexcentis drachmis uendidisti. At quis omnium nisi uenditores habuisset, unam tibi drachmam dedisset? Ac ut hæc uerè à me dici constet, uoca mihi testes. **TESTES.** Recepto igitur, quanti aestimarat, suarum rerum precio, meq; tum precatus, ut uenditor fierem, cum argentum contulisset: ipse insuper à me duo talenta postulat. Sed reliqua crimina sunt grauiora etiam. Recita reliquam accusationis partem. **ACCVSATIO.** Hic complura & atrociora simul mihi obijcit, ut uerbera, ut contumeliam, ut uiolentiam, ut iniurias in orbas. Quorum singula peculia- rem actionem habent, eamq; nec apud magistratum eundem, nec iisdem sancta pœnis. Nam uerberatio & uiolentia apud Quadragintauiros: contumelia apud Sexuiros. Quæ uerò in orbas committuntur, apud prætorem disceptanda sunt. Legibus aut licet, ea quoq; crimina, quorum qui actionem det, nemo est, exceptione summouere. Recita eis hanc legem. **LEX.** Istuc igitur cum præter reliquam præscriptionem, opposita exceptione aboleuerim, & sexuiri actionem non dent eorum criminum, quorum accusat Pantænetus: abolita ea sunt, & ad præscriptionem non pertinent, id uerò quomodo, uos cõsiderate. Mea enim, dum legem hanc proferre possum, non quicquam inter- est. Neq; enim æqui & boni cognitionem atq; intelligentiam in uestris animis poterit abolere. Age cape & metallicam legem: nam uel ex ea me ostendurum opinor, non dandam ei esse actionem, et gratiam mihi haberi potius, quam fieri calumniam oportere. **RECITA.** Hæc lex perspicue definit, quibus in rebus metallicæ actiones dandæ sint. Proinde lex, si quis aliquem expulerit quæstu, & opus facere prohibuerit, eum facit obnoxium. Ego uerò istum adeò non expuli, ut quibus ab alio priuabatur, ea restituerim, eaq; tradiderim, & uenditor eius rogatu sim factus. Næ inquit, sed si quis aliter etiã in metallis ullum damnum dederit, earum quoq; rerum dantur actiones. Rectè sanè Pantænete. Sed ea quæ sunt? Si quis succenderit, aut arma intulerit, si intra limites secuerit alienos. Hæc sunt cætera, quorum utiq; nihil à me in

Massæ argen-
ti.

Venditio offi-
cinæ.

Congeries cri-
minum.

οἱ τετρακοῖ-
νοῦται.

Lex metallica.

Scomma.

L uos est

uos est commissum, nisi forte reposcentes ea, quæ liberaliter in te contulerant, cum armis uenire putas. Quod si ita putas, in omnes qui sua tibi comodant, actiones tibi erunt metallicæ. Sed iniquum id est. Age uero, quisquis fodinam à republica emerit, publicis ciuitatis legibus uiolatis, quibus & dandum iudicium est & accipiendum omnibus: num actione metallica conuenietur?

* αν προσαφοραν μη νομιζηται. * ογ τοις τερον σωτηριασιν ες το των αδνοιον.

Prouocatio Pantænети.

Lectio uariat.

Quid uero si quis ab aliquo mutuetur? si furti criminetur? si primarium tributum non receperit? Si denique aliud quippiam? Equidem non opinor, sed metallicas actiones esse inter fodinarum socios * & hos qui in uicinarum fines intruperint, in summa inter eos qui metalla tractant, & eorum aliquid quod lege continet, faciunt. In eum autem qui Pantæneto pecuniam mutuarit, eandemque maligne ægreque receperit: eius rei adeo non actionem esse metallicam, ut multum absit, respondendum est. Me igitur nullam omnino isti fecisse iniuriam, neque dari legibus actionem: hæc si quis considerarit, facile intelliget. Cum uero criminationum suarum ne unam quidem iustam causam asserere possit, sed & falsa in accusatione inscripserit, & de rebus transactis accuset: præterito mente Athenienses, cum in iudicium uenturus essem, * facta iam sortitione iudiciorum, egressus, adductisque secum istis qui unam cum ipso officinam constituerant, rem facit periniquam. Legit mihi prolixam prouocationem, postulans, quem harum rerum consilium diceret, seruum ad quaestionem, quod si ea uera essent, ut sibi multam non definitam legibus deberem: sin falsa, ut quaesitor Mnesicles aestimaret quanti esset seruus: atque acceptis uadibus à me, & prouocatione obsignata, non quod iustum esset (ubi enim iustum est, in serui corpore, & uita aut duobus mulctari talentis, aut nullam statui poenam calumniatoris) sed quod ego magna eum æquitate superare uolebam, eò concessi, & post hæc me denuo iudicio prouocat, cum primum sponsam pecuniam sustulisset. Adeo statim apparebat, eum nec eo iure, quod ipse definierat, acquiescere. Postquam autem ad quaesitorem uenimus, cum prouocatio aperienda esset, & monstrandum quid contineret, atque ex ea agenda quæ conueniant (quia enim tumultus tum erat, & iudicium uocandum, ita fiebat: hanc tibi conditionem fero, accipio, cedo annulum: cape. Quis uero sponsor? hic: nullum neque exemplum, neque quicquam tale feci) cum igitur, inquam, hæc cita ut dico agenda essent, uenit & aliam prouocationem asserit, à se torquendum esse hominem asserens, eumque prehensum trahit, nec ullum petulantiae genus præmittit. Ego igitur cogitauit, Iudices, * quanta esset iniuria uitam abiectam agere. Ego enim ea me pati putabam, & contemni, eo quod simpliciter, & ut natura mea fert, uiuerem: & magnas poenas dare, si ea tolerarem. Ut igitur

* ηλικον εστι τολονεντημα καστατω αδελφου ανδρον.

* τα εδ ερ ποσιν etiam exponi, contra quam iustum.

Seruulus Nicobuli.

Quibus Pantænetus Euergum calumnijs oppresserit.

* propter ea que iusta putabam, me coactum esse uicissim prouocare, & puerum tradidisse, & uere hæc dicere constat, recita prouocationem. **PROUOCATIO.** Detrectatis igitur his, detrectatis item istis quas ipse primum tulerat conditionibus, equidem, quid nam apud uos dicturus sit, demiror. Ut autem illud etiam sciatis, à quo sibi factam iniuriam conqueratur, spectate. Hic est qui Pantænenum eiecit. Hic est ille potentior amicis Pantæneti & legibus. Neque enim ego domi fui, nec ipse id obiicit. Volo autem uobis & per quæ prioribus iudicibus deceptis Euergum uicerit, dicere: Ut sciatis, eum etiam nunc nihil neque impudentiæ, neque mendacij prætermisurum, & præter

præter hæc etiam eandem esse eorum defensionem, quorum me nunc accusat, reperiat: id quod argumentum euidentissimum est, illum tunc fuisse calumniæ oppressum. Iste criminatus illum fuit, præter cætera omnia, eum ad puellas orbas, & matrem ipsius esse ingressum, & leges de orbis attulit in iudicium. Atque ad prætorem, cui talium rerum curam leges mandat, & apud quem fontes periclitantur, quid aut luendum aut soluendum sit, actionem autem persecuto cum nulla multa auxilium fertur: nondum uel hodie accessit, & neque me, neque Euergum ut iniurios detulit: sed in iudicio talia cum proposuisset, duobus talentis multauit. Erat nimirum præscienti crimen cuius accusaretur, ueritate & æquitate ostensa, legibus facile absolui. Sed in actione metallica, & in istis rebus de quibus se accusatum iri nihil metuebat, difficile erat, calumniæ euestigio propulsare. Iracundia autem iudicum ab isto deceptorum, qua de re suffragia illis ferenda erant, eius illum condemnauit. At qui eos decepit iudices, eum ne dubitaturum putatis uos decipere: aut causa fretum, ingressum esse, ac non eloquentia & suæ factionis testibus, impuro & execrando Procle, magno illo: & Stratocle, omnium hominum & disertissimo & improbissimo, & impudentia sua, qui nihil cunctetur aut erubescat, plorare ac lamentari? Atqui tantum abest, ut sis aliqua misericordia dignus, ut propter fraudes & facinorosa omnia hominum odiosissimus, qui minas centum & quinque cum deberes, easque reddere non posses, eos qui te iuuerant, & in causa fuerant, ut fidem seruares istis qui tecum ab initio contraxerant: præterquam quod in ipso contractu uiolas, etiã ignominia notare studes. Cæteros quidem debitores uideamus fortunis cedere: is uero qui tecum contraxit, id passus est, & qui talentum mutuauit, duobus est mulctatus, calumnijs oppressus. Ego uero qui quadraginta minas mutuaui, duobus talentis hoc iudicio periclitor: & ad quæ nunquam plus centum minis mutuari potuisti, quæ tribus talentis in uniuersum uendidisti, & bis mille drachmis: in istis quatuor talentum, ut apparet, iniuria es affectus à quodam, eoque, si dijs placet, seruo meo. Quis uero suis rebus cuius seruo cederet? quis ue diceret, earum rerum, quarum ipse damnauit Euergum, etiam famulum meum ratione reddere oportere? Sed his ommissis, iste ipse talibus criminibus eum liberauit omnibus. Neque enim id nunc dicendum erat, neque in prouocationem scribendum, in qua quaestionem habere studebat, sed illi dictato iudicio me dominum persequi conueniebat. Nunc mihi iudicium dictauit, illum autem accusat: quæ legibus interdicta sunt. Quis enim unquam actione contra dominum instituta, seruum tanquam sui iuris hominem, reum egerit? Quod si quis eum interrogarit, quæ tibi causa est contra Nicobulum? oderunt, inquit, Athenienses, foeneratores. Nicobulus autem inuidiosus est, & celeriter ambulat, & magnum sonat, & baculum gerit: ea uero, inquit, à me sunt omnia, hæc dicere non erubescit, neque eos qui audiunt intelligere putat, calumniatoris esse istam cogitationem, non eius cui facta sit iniuria. Ego uero iniurium qui mutuet puto esse neminem: & tamen quosdam merito uobis inuisos esse, qui artem ex ea re fecerunt, apud quos nec ueniam, nec ulli rei locus est: qui animos in hoc unum intentos habent, ut plus accipiant quam dederunt. Cum enim sæpe mutuum acceperim, non ipse solum isti mutuum dederim: nec ipse istos ignoro, aut amo. Non tamen, ita me dii amant, de-

Præsidia Pantænети.

Infestatio Pantænети.

Absurdum in ius uocare dominum, accusare seruum.

Pantænetus fretus odio Nicobuli.

Foenerator.

fraudo, aut calumnior. Qui uerò quæstum facit ut ego, nauigando & periclitando, paruaq; pecunia parta, eam mutuat, cum ut alijs gratificetur, tum ne per incuriam dilapidet argentum: eum cur tandem in illorum numero quisquam reputarit: nisi illud forte dicas, qui tibi mutuarit, eum publicum odium mereri. Age recita mihi testimonia, qualis in eos sim, qui mecum cōtrahūt, opemq; meam implorant. TESTIMONIA. Talis ō Pantænete sum ego, ille cecleriter ambulans, & talis tu qui pedetentim incedis: sed de meo tamen incestu, loquendiq; consuetudine, omnem apud uos dicam ueritatem, Athenienses, liberè. Equidem non me præterit, neq; ignoro Athenienses, me in his rebus non optimè esse nullum, neq; eas expedire mihi. Nam si ea mihi odiū pariunt, quibus agendis nullum fructum capio, nōne infelix in ea quidem parte sum: Sed quid agā? si illi mutuario, propterea ne multa etiā soluenda erit? Nequaquam uerò. Malitiam enim in me & improbitatē esse, ne iste quidem ipse ostendet: neq; è tanto uestrū numero quisquam est, ullius facinoris mihi conscius. In alijs autem rebus unusquisq; nostrū talis est, ut fortunæ & naturæ uisum fuit. Ac repugnare ingenio, factu profectò haud facile est, alioqui enim inter nos nihil interesset, alium uerò quem uideris censere et reprehendere, procliuè est. Sed quid tibi propter hæc rei mecum est Pantænete? nihil. Multa & acerbæ perpeffus: proinde sumpstisti pcenas, non de me quidem, neq; enim ulla tibi à me orta est iniuria, alioqui nunquam me omisisses: neq; cum Euergum accusare instituisses, me missum fecisses, neq; petisses ut ego uenditor esse dignarer, qui atrocità & magna in te commisisses. Deinde quo ego pacto, cum nec adesssem, & peregrè abesssem, ulla iniuria te affeci? Quod si quis ei largiatur, summis eum affectum iniurijs, & nunc de ijs uerissima dicturum esse omnia. Illud tamen opinor omnes fateamini, usu uenisse iam quibusdam, ut multas acciperēt iniurias pecuniarijs damnis grauiores. Nam & fortuitæ cædes fiunt, & ea uiolantur quæ minimè conueniebat, & complura eius generis alia committuntur. Sed tamen horum omnium terminus & satisfactio statuta est læsis hæc, ut retransacta & composita, quiescant: idq; ius tantum in omnibus ualet, ut si quis fortuitæ cædis reum peregerit, & palàm ostenderit, aliquem non esse purum: deinceps tamen placatus ei fuerit, missumq; fecerit, eiusdem eijciēdi potestatē nō habeat. Nam si ipse sauciatus, ante obitū uulneris autorem missum fecerit: nulli cæterorum cognatorū cædis agere permissum est, sed quos eijci & exulare, & si cōuincantur, occidi leges iubent, eos semel dimissos, omnibus periculis uerbū hoc liberat. De uita igitur, summisq; rebus cum agitur, tantum ualet, ratæque manet transactio: in re pecuniaria minoribusq; causis, non ualebit. Nequaquā. Neq; enim,

si ego meū à uobis ius non consequar, id erit grauissimū,

sed si res iusta, seruata ab omni æuo, hac no-

stra ætate abolebitur.

ARGVMENTV

Incessus, uox.
Naturæ sequitur
semina
quisq; sua.

Peroratio.

Transactio tollit
omnem actionem.

ARGVMENTVM EXCEPTIONIS
aduersus Nausimachū & Xenopithem.

Nausimachus & Xenopithes sub tutela fuerunt Aristæchmi, atq; inscripti in album uirorum, tutela cum eo egerunt: deinde transegerunt, acceptis tribus talentis, eumq; periculo liberarūt. Atq; is quidem obiit, quatuor liberis relictis, quos multo post Nausimachus et Xenopithes dati damni accusant, & pecuniā de tutela repossunt. Hi uerò actioni dandum esse locū negant: adducta lege, quæ de rebus actis & transactis de nouo uentre in iudicium prohibet.

DEMOSTHENIS EXCEPTIO

ADVERSUS NAUSIMACHVM
& Xenopithem, Hieronymo Vuolfio interprete.

VIA leges potestatem præscribendi dederūt, Athenienses, ijs de rebus, quæ, cum actæ transactæq; sint, in iudicium reuocant: & utraq; hæc patri meo cum Nausimacho & Xenopithe, à quibus in ius uocati sumus, intercesserunt: præscriptionem opposuimus, ut modò audistis, de non danda eis actione. Rogabo autem & æqua & moderata uos omnes: primū, ut me dicentem benignè audiatis. Deinde, si iniuria mihi fieri uidebitur, si criminis nihil ad me attinentis esse reus: uti me, sicut æquum est, adiuuetis. Quā uos iudicij æstimationem audistis, triginta minæ sunt. Pecuniæ autem, cuius accusamur, talenta quatuor. Cum enim duo sint, quatuor nobis iudicia dictarūt eiusdem pecuniæ uniuersa, ter mille drachmarū singula dati damni: & nunc, cum triginta minarū inscriptio sit, de tanta pecunia in periculum uenimus. Calumniam igitur istorum, quantisq; insidijs nos inuaserint, ex ipsis rebus cognoscetis. In primis autē testimonia uobis recitabuntur, ut constet, eos missum fecisse patrem nostrū, quod ad tutelæ accusationem attinebat. Nā hoc nomine nos præscripsimus, & actionē admittēdam esse negauimus. Age recita mihi hæc testimonia. TESTIMONIA. Eos igitur, iudices, egisse tutelæ, et ab actione destituisse, pactamq; pecuniā abstulisse, auditis è testimonijs. Non dare autem leges de rebus ita actis, denuò actionem: equidē arbitror uos scire omnes, etiam si ego nihil ea de re dixerō. Volo tamen uobis ipsam quoque legem recitare. Recita legem. LEX. Auditis, iudices, legem perspicuè dicentem singula: quorū actio non detur: inter quæ illud etiā est æquè ratū ac cætera, quibus de rebus aliquem missum feceris & transegeris, non licere litigare. Cum igitur sic, multisq; testibus præsentibus transactio facta sit, & apertè nos lex absoluat, eò impudentiæ progressi isti sunt, & audacię, ut quatuordecim annis, postquam patrem meum missum fecerunt, duobus & uiginti postquam litem mouerunt, cum noster parens eodem, quo cum istis transegerat, anno sit mortuus, & tutores, qui post illius obitū nostra bona in sua potestate habuerunt, & mater ipsorum, item obierit, quæ hæc omnia norat, et arbitri & testes, & omnium, ut paucis dicam, plurimū: nostrā imperitiā & necessariā rerum actarū ignoracionem, sibi magno futuram cōmodo existimantes, iudicia nobis hæc dictarunt, & oracionem neq; iustam neq; æquam asferre audent. Dicunt non uendidisse pætrimonium ea pecunia quam acceperint, neq; celsisse bonis. Sed quæcunq; sibi relicta fuerint, debita & uasa, & in summa pecuniā, ea sua fieri. Ego uerò me audisse meminī, Xenopithem & Nausicratē suas opes omnes in ære alie

L 3 no reli-

Cur præscriptio
uatur.

Petitio.

Narratio.

Insidiæ aduersariorum.

Causa, quam aduersarij præstendunt.

* *Ἐναγὰν δὲ
οἴου.*

no reliquisse & possedisse * manifestas perquam exiguas. Redactio autem ære alieno, & uasis quibusdam uenditis, mancipijs etiã, prædia & ædes mercati sunt tutores, quæ isti receperunt. Quod si nulla fuisset prius illis de rebus controuersia, neq; malæ administrationis in iudicio disceptatū esset, alia ratio foret. Postquam uerò isti totam tutelam accusarunt, dieq; dicta pecuniam exegerunt, ea omnia tum transacta sunt. Neq; enim isti scilicet de nomine tutelam tunc agebant, sed de pecunia. Neq; illi nomen hoc emebat pecunia, quam numerabant, sed crimina redimebāt. Ac nullam quidem istis eius æris alieni quod ante transactionem redegerat pater, aut eius deniq; pecuniæ quam tutela acceperat, dari licere contra nos actionem, re transacta: ex ipsis legibus & transactione fati uos omnes cognouisse arbitror. Iam non posse fieri, ut ea pecunia deinceps recepta sit (hoc enim isti fingunt, decipiendi gratia) id ostendam. Patrem enim ne criminari quidem ausint eã accepisse. Nam tribus quatuor uel mensibus post, q̄ cum istis transegerat, obiit. Neq; uerò Demaretum relictū nobis tutorem accipere potuisse, (nam & hunc in accusatione posuerunt) & ipsum ostendā. Ac maximi quidē nobis hi ipsi testes sunt. Nusquā enim eos uiuenti Demareto mouisse litem apparebit. Sed tamen, si quis ipsam etiã rem spectet & cōsideret, uidebit non modò non accepisse, sed nec accipere potuisse. Nam cum ipsum debitum Bospori esset, quo Demaretus nunquā uenit: quo pacto exegit? At Hercule misit, inquiet aliquis, qui exigeret? Id uerò ita considerate. Debit Hermonax stateres centum, à Nausirate acceptos. Istorum tutor & curator Aristæchmus fuit sedecim annos. Neq; uerò, quam istis adultis, pecuniam, coram ipse soluit Hermonax, eam reddidit, dum pueri essent: neq; enim bis eandem numerauit. Est uerò quisquam mortalium ita ineptus, ut, quæ ne redderet, ipsos dominos tam diu elusit, ea illi qui dominus non esset, missis literis ultro numeraret? Equidem non arbitror. Ut autē me uera dicere, & patrem statim post transactionem obiisse, & Demaretum nunquam ab istis de ea pecunia in ius uocatum esse, neq; deniq; quòquam nauigasse, neq; illuc profectum esse constat: cape hæc testimonia. **TESTIMONIA.** Proinde neq; patrē post transactionem pecuniam redegisse, neq; sponte quenquam fuisse daturum, si misisset illuc Demaretus, nec si ipse nauigasset, aut illuc peruenisset: uobis & temporibus & testibus est declaratū. Atq; adeò in uniuersum ostendam, eos totam rem ementiri. Isti in eam, qua nos modò reos agunt, accusationem inscripserunt, debere nos argentum, quod pater receperit, cum id æs alienum, in tutelæ rationibus, ut quod deberetur adhuc, tradidisset. Age ipsam accusationem cape, & recita. **ACCUSATIO.** Auditis in accusatione scriptū esse, cum mihi Aristæchmus id æs alienum in tutelæ rationibus tradidisset: at cum patrem accusarent, his cōtraria scripserunt. Apparet enim eos ei & hoc, ut nondum relatis rationibus, obiectare. Recita ipsam accusationē, qua tum patrem accusarunt. **ACCUSATIO.** Quæ igitur ratione tradidisse eum, nunc queri potest Xenopithe & Nausimache? Tum enim, ut qui nō tradidisset, in ius uocabatis, & pecuniam postulabatis: nunc quasi tradiderit, accusatis. Quod si utranq; in partem uobis calumniari licebit, & nunc propter pecuniam non traditam uexabitis, nunc propter traditam accusabitis: nihil prohibebit, quo

Accusationes
aduersariorū
inter se con-
traria.

quo minus et tertium quippiã posthac excogitatis, de quo iterum actionem instituat. Sed leges ista uentant, & semel ipsdem de rebus cum eodem agi iu-
bent. Ut autem intelligatis Athenienses, eis non modò nunc iniuriã non fieri, sed ipsos nobis contra omnes leges faceffere negocium, eam quoq; legem uobis recitabo, quæ aperte dicit, si quinquennium præterierit, & non in iudicium uenerint, non amplius pupillis agere licere earum rerum quæ ad tutelam attineant. Etiam hæc lex uobis recitabitur. **LEX.** Auditis Athenienses, legem palam dicere, nisi intra quinquennium egerint, non amplius licere agere? Atqui egimus, inquit. Sed ipsdem & transegitis. Proinde uobis rursus actio danda non est, alioquin iniquum fuerit, cum lex pupillis primarum etiam iniuriarum extra quinquennium actionem non det in tutores qui non absoluti sunt: uos contra nos illorum filios, ijs de rebus quas ipsi transegitis, uigesimo nunc anno ius persequi. Audio autem eos rerum ipsarum & legum iura declinaturos, dicturos autem magnam sibi pecuniã relictam, eaq; se fraudatos esse, & argumēto usuros magnitudine actionis, quã ab initio instituerint, & orbitatem deploraturos, & illam tutelæ rationem narraturos: eaq; esse præsidia, quibus nitantur, quibusq; uos à se posse decipi sperent. Ego uerò iudicij tum dictati magnitudinem, maius nobis argumētum esse puto, patrem tum calumnia petitum esse, quàm istis, multis eos fraudatos esse. Nam qui octoginta sibi debere talenta ostendere possit, tribus accipitis nemo cum reo transegerit. Tantæ autem pecuniæ accusatus tutelæ nomine, nemo est quin tribus talentis datis, periculum redimeret, propter eas prærogatiuas, quas tum isti natura habebant. Nam & pupilli, & adulescentes, & quales nam essent, ignoti erant. Quæ omnes aiunt apud uos optimis quibusq; causis plus ualere. Atq; illud etiã me uobis ostensurum puto, uos eis de tutela dicentibus aliquid, aures præbere nō oportere. Si quis enim eis largiatur, affectos eos esse iniurijs q̄ fieri potest maximis, deq; his nunc omnia uerè dicturos: illud uos opinor omnes fateamini, usu uenisse iam quibusdam, ut maioribus iniurijs q̄ pecuniariæ rationes esse queant, afficerentur, nam & fortuitæ cædes fiunt, & ea uiolant quæ nō oportet, & multa eius generis facinora cōmittuntur: sed tamen horū omnium terminus, & satisfactio læsis præfinita est hæc, si cum aduersario transegerint: & hoc ius tantum in omnibus ualet, ut si quis aliquem fortuite cædis conuicerit, & perspicue demonstrarit esse pollutū: & postea tamen placatus, eum missum fecerit: non amplius eiusdem ejciendi potestatem habeat. Cum igitur, quando de uita summisq; rebus agitur, tantum transactio ualeat, rataq; sit: in ratione pecuniaria causisq; minoribus non ualebit. Valebit profectò. Neq; enim hoc grauissimū est, si ego ius meum à uobis non consequar: sed si iusta res ab omni æuo recepta, nunc abrogabitur. Non locarunt nostram domum, fortasse dicent. Nō enim uoluit patruus uester Xenopithes, sed cum rem eam detulisset Nicias, iudicibus persuasit, ut sibi eius gubernandę facultatem darēt: & hoc sciunt omnes. Multa uobis illi diriperunt: proinde eam poenam de eis sumpsistis quam persuaderi uobis siuistis: neq; utiq; denuò uobis de me poena sumenda est. Ut ne uerò ista uel putetis esse aliquid, non sanè par est (qui enim esset ab ijs qui cū autoribus transegerunt, rei ignaros accusari?) sed tamen

Præscriptio
longi tempo-
ris.

Refutatio ca-
uillationum.

Inuersio argu-
menti de ma-
gnitudine po-
stulata pecu-
niæ.

Transactio tol-
lit omnem ac-
tionem.

A maiori.

Non locata
domus.

Tribus talen-
tis redditis, ad-
uersarios accu-
sari iubet.

sed tamen ô Xenopithe & Nausimachè, si magna uobis & admirabilia iura esse ista putatis: tribus talentis huc renumeratis, pergitote. A quibus uerò, ne eos accusaretis, tantam pecuniam exegistis, priusquàm eandem reddideritis, tacere uos æquum est, & non accusare pariter & tenere. Nam ea esset summa iniquitas. Fortassis autè & instructas à se triremes prædicabunt, & suas opes in uos erogatas. Ego uerò illud omittam, mentituros esse eos, & cum pleraquæ sua bona perdididerint, paucorumquæ res publica partem ceperit, eos iniustâ & indebitam gratiam à uobis repetituros. Nam & ipse postulo, Iudices, ut omnibus nobis, qui bene meremur de republica, gratia quædam à uobis habeatur. quibus uerò maxima: illis nimirum, qui, quicquid in ea re publicè prodest, faciunt. id uerò quod turpe esse omnes dicant, & indecorum, non moliantur. Qui autem simul & publica munera obeunt, & suam rem familiarem perdunt, opprobrium rei publicæ beneficij loco relinquunt. Nemo enim ipse sese unquam accusauit, sed publicè opes sibi ereptas esse dicunt. Qui uerò & quæcumquæ uos mandatis, strenuè exequuntur, & sua cæteris in rebus frugalitate rem domesticam tuentur: nō eo nomine duntaxat illis præferendi sunt, quòd se utiles & præbuerunt, & præbebunt: sed quòd etiam sine contumelia uobis ea præstant. Nos autem tales in uos extitisse constabit: istos uerò missos faciã, ne sibi maledici querantur. Neque mirabor, si & flere, & se miserabiles facere conabuntur. Ego uerò aduersus ista, uos omnes sic existimare uelim, turpe esse, ac potius iniustum, eos qui helluando, & cum Aristocrate & Diogneto, & eius generis hominibus debacchando, sua malè perdididerunt: nunc ut aliena rapiant, plorare & lamentari. Illa uobis deploranda erant, quæ factitabatis. nunc uerò lachrymandum non est, sed uos non transegisse ostendendum, aut uobis rursus actionem esse earum rerum quas transegistis: aut adhuc esse iustum sortiri iudicium, cum lex quinquennium præfinierit. Hæc enim sunt, de quibus hi iudicant. Si uerò hæc ostendere non poterunt, sicut non poterunt, nos, omnes uos precabimur, Iudices, ne nos istis condonetis, ne ue quartum eis patrimonium detis, cum alia tria malè administrarint. Vnum, quod à tutoribus cum bona gratia acceperunt: alterum, quod propter actionem extorserunt: tertium, quod nuper eripuerunt Æsio, iudicio uicto: sed nos, ut æquum est, nostra tenere patiamini. Quæ uobis etiam, dum penes nos fuerint, utiliora erunt, quàm si penes istos sint: & iustius profectò est, nos nostra tenere quàm istos. Non uideò plura dicere quorsum attineat. Arbitror enim uos nihil eorum ignorare quæ diximus. Exiite aquam.

ARGUMENTVM ORATIONIS AD-
uersus Bœotum de nomine.

MAntias unus ex ijs qui Athenis in magistratu fuerunt, è legitima uxore filium suscepit, eum qui nunc litigat. Consuetudinem autè habuerat cum quadam Plangone, amoris ductus illecebris, Attica muliere. Huius duo filij adulti, Mantiam in ius uocant, suum esse patrem dicunt. Is uerò negat. Deinde agnoscit eos filios, sua ipsius prouocatione, coactus & deceptus. Cum enim Plangonem iurare de filijs iussisset, an reuera ex ipso essent nati, & pollicitus esset, si iurasset, se iusurandum ratum habiturum: eo deceptus est, quòd mulierem non iuraturam putabat. At illa, uiolata pactio, iurat, sic ille filios agnoscerè cogitur, & post mortur. Filius igitur legitima uxoris, alterum adoptiuorum de nomine in ius uocat, asserens eum Bœotum esse nominandum, sicut initio fuerit nominatus, & non Mantitheum. Illud enim ei nomen à patre fuisse ab initio inditum. Prima fronte igitur, homo curiosus esse et amans litium uideatur, qui de nomine rixetur: sed in oratione tamen argumenta satis multa offeruntur, cur & publicè & priuatim incommoda sit nominis similitudo.

DEMO-

DEMOSTHENIS ORATIO ADVER

SVS BOEOTVM DE NOMINE,

Hieronymo Vuolfio interprete.

NULLA curiositate, rixandi ue studio, testor deos, Iudices, *Se necessariò hanc actione instituisse.* actionem hanc cōtra Bœotum institui: nequè ignorauim multos fore, quibus ineptū uideretur, si quem propterea in ius uocare, quòd eodem se nomine, quo ego, me appellandum censeret: sed necessarium fuit, ob ea quæ euentura erant, nisi id præcauissem, apud uos disceptare. Quòd si iste se alterius

cuiusdam esse patris diceret, non mei, iurè uideri ineptus potuissem, qui curarem quocumquè isti se appellare nomine libuisset. Nunc in ius uocato patre meo, ascitoquè sibi calumniarum sodalitiò, & Mnesicle, quem fortè nostis omnes, & Meneclè illo, qui Ninum ream peregit, & eius generis alijs, eum accusauit, filium eius esse se è Pamphili filia, & iniquè secum agi & patria se spoliari dicēs. Pater autem (omnis dicitur ueritas, Iudices) simul ueritus uenire in iudiciū, ne quis, ut à uersato in republica alibi uspiam offensus, ibi in se incurfaret: simul deceptus à matre istius, quæ iurarat, se delato sibi iure iurando, ea de re non iuraturam, ijsquè factis, nullam inter ipsos amplius fore controuersiam, & multam sibi sponsoribus datis, pecuniariam indixerat: hac conditione iusurandū ei defert. Quo illa accepto, non modò istum, sed alterum etiam ad istum, iurauit, è patre meo esse genitum. Quo facto, illi necesse fuit istos ad curiales introducere, nequè ei ulla reliqua fuit excusatio: introduxit, adoptauit, ut quæ intercesserunt rescem, in album inscripsit Apaturijs, istum apud Curiales Bœotum, alterum autem Pamphilū. Ego uerò Mantitheus inscriptus eram. Cum uerò sic accidisset, ut pater antequam in municipium ascripti essent, moreretur: iste ad municipes uenit, & pro Bœoto se Mantitheum inscribit. Quod, quantū incommodet, primum mihi, deinde etiam uobis, ego docebo, ubi eorum quæ dico, testes produxero.

TESTES. Quem igitur ad modum nos pater inscripserit, è testibus audiui stis. Me autem, quòd iste uiolanda iura sibi ducit, actionem hanc instituisse necessariò, id iam ostendam. Ego enim non profectò homo sum adeò stupidus aut incogitans, ut patrimonij, quod omne siebat meum, postquàm istos adoptarat pater, tertiam auferre partem concesserim, eaquæ re acquiescam, de nomine autè litem intenderem, nisi mutatio nominis magnā mihi ignominiam pareret, ignauiaquæ probrum: ut autè iste idem nomen habeat, propter multa ferri non posset. Primum enim, si publica priuatis anteferenda sunt: quo nobis res publica mandabit modo, si quid erit obeundū? Num ita discernent tribules, ut de alijs? Proinde Mantitheum, Mantia filium Thoricium me decernent, si ædilem, aut gymnasiarchum, aut cōuiuatore, aut aliud quippiā reliquorū munerū de creuerint, qua autè re discernet, mēne ante decreuerint? Tu enim me dices: ego uerò te iam uerò nos prætor uocat, aut alius apud quem causa est agenda: non præstò sumus, non obimus mandata munera: uter igitur legum pœnis erit obnoxius? Quo autem pacto imperatores inscribent, si in classem inscribent, aut si triremi præfectum consti-

M tuent,

tuent, aut si qua erit expeditio? quæ cognoscetur uter sit delectus? Quid si quis alius magistratus mandarit munus publicum, ut prætor, Rex sacrificulus, præfecti ludorum: quæ nota erit utri mandarint? ascribent nimirum, illum è Plangone natum, si te inscripserint: sin me, matris nomen adijcient: Ecquis unquam audiuit? aut qua lege talis appendix ascribetur, aut aliquid aliud, quæ pater & municipium? quæ cum utrinque sint eadem, magna orietur perturbatio. Age uerò, si iudex citetur Mantitheus Mantia F. Thoricius, quid agemus, an ambulabimus uterque? Qui enim dignoscetur, tunc an ego sim citatus? Age uerò, deum immortalem, si publice de quo cuncti magistratu fiet sortitio, ut de senatu, sexuiratu, reliquis: qui discernetur, uter nostrum sit creatus? nisi forte nota ut * alteri cuiuspiam aereo uasi adijciatur. ac ne ea quidem utrius sit, uulgi agnoscat. Proinde ego me creatum contendam: tu uerò te. Reliquum erit, ut nos in iudicium ueniamus. Propter igitur singula huius generis ciuitas iudicium nobis conuocabit. Ac eo quidem quod par & æquum est, ut is, cuius fors exierit, magistratu fungatur, fraudabimur: alter autem alterum uerbis insectabimur: & is imperabit, qui fuerit oratione superior. Nunquid uerò moderatiores erimus, quæ ut, finitis controuersis, alter alterum mutuis odijs, aut maledictis prosequamur: quæ omnino existere necesse est, cum inter nos contentio de magistratu, aut simili re orietur. Quid uerò, si forte (nam omnia perquirenda sunt) alteruter nostrum, alteri persuaserit, ut ipse creatus, alteri magistratum tradat, ita sortiat? Vnū duabus sortiri tabellis quid est aliud? Itane quod legibus extremo supplicio mulctat, id nobis impune agere licebit? omnino.

At id non faciemus. Noui & ego, quod ad me quidē attinet. Sed ne suspectos quidem aut reos fieri talis mulctæ aliquos, bonum est, si cauere liceat. Esto, sed hæc publicè nocet. Mihi uerò priuatim quid incommodant? Spectate quantum, & considerate an mihi causa esse uideat. Nam hæc longè ijs quæ audistis grauiora sunt. Vidistis omnes istum Meneclæ, dum is uiueret, & illius gregalibus, uti familiariter: nunc uerò alijs nihil illo melioribus. & talia studio habere, & eloquentem uideri uelle. & est fortasse, ita me amet Iupiter, eloquens. Quod si progressu temporis eadem facere instituerit: ea uerò sunt accusationes, indicationes, delationes, abductiones, & in eorum aliquo (multi enim sunt humani casus, & exercitatissimos quosque sæpe, si nimis insolescere ceperint, uos cohercere scitis) publicè mulctatus fuerit: qui magis iste inscribetur quæ ego? At sciant omnes uter sit damnatus? bene. Si uerò (quod fortasse fiet) mora intercesserit, & mulctæ dissoluta non fuerit: qui magis istius liberi quam mei inscripti erunt? Cum & nomen, & pater, & tribus, eadem erunt omnia? Quid si quis actione unde ut contra eum instituta, mihi nihil secum esse rei dixerit, sed eam ratā habitam inscripserit: qui magis istum, quam me scripserit? Quid uerò si qua tributa non pependerit? quid si qua alia de nomine hoc actio instituat, aut iudicium: aut rumor sinister oriatur: quis sciet è populo, uter ille sit, cum duo sint Mantitheus patre eodem? Age uerò, si desertæ militiæ accusetur: si cum militandum esset, saltet? Etenim nunc, ubi alij Tamynas profecti sunt, iste Choas agens hic relictus est: Bacchanalibus item remansit & saltauit, ut uidebatis omnes qui aderatis. Regressis autem ex Eubœa militibus, ut ordinum desertor citatus est, egoque qui meæ tribus ordines ducebam, sum coactus contra nomen meum

patrium

patrium admittere actionem. Quod si merces iudicibus numerata esset, introduxissent me, haud dubie. Ea uerò nisi consignatis iam arculis accidissent, etiam testes uobis produxissent. Esto, quid si peregrinitatis accusetur? multorum autem odia suscipit: neque ignotum est, quo pacto eum pater adoptare sit coactus. Vos autem cum pater eum non adoptaret, matrem eius uerum dicere putabatis: postquam uerò ita natus, ita turbulentus fuerit, rursum uobis aliquando uidebitur ille dixisse uerum. Quid uerò si se falsi testimonij conuincendum putans, propter locatas suis gregalibus operas, uadimonium deseruerit? Nunquid leue ducitis incommodum, Athenienses, totam exigere uitam in communionem existimationis factorum istius? an autem ea quæ recensui uobis, frustra metuam, spectate. Iste iam aliquoties publicè accusatus est, Athenienses, quibus rebus ego prorsus insons, unā in crimen uocor: & de eo magistratu, quem uos mihi decreueratis, contendit, multaque & molesta nobis propter nomen acciderunt: quorum, ut sciatis, singulorum testes uobis producam. TESTES. Videte Athenienses, quæ fiant, & huius negocij molestiam spectate. Quod si nulla ex hac re molestia oriretur, neque omnino fieri non posset, ut idem nomen haberemus: non tamen æquum profectò esset, ut iste partem meam facultatum per adoptionem teneret, ad quam patrem adegit: ego autem nomine spoliarer, quod mihi uolens & a nemine coactus idem imposuit. Equidem non existimo. Vt autem sciat me a patre non modò apud curiales, sic, ut à testibus dictum est, inscriptum esse, sed decima etiam facta, nomen hoc mihi inditum: cape & hoc testimonium. TESTIMONIUM. Auditis Athenienses, nomen hoc mihi fuisse omni tempore, istum uerò Boeotum a patre, postquam coactus est, esse inscriptum apud curiales? Libenter autem interrogarim eum coram uobis, nisi obijisset pater, quid nam egisses apud populares? Non permisisses illi, ut te Boeotum inscriberet? At absurdum fuisset ea de re iudicium adipisci, eamque rursus prohibere? At, si permisisses, eodem te modo inscripsisset apud populares, quo apud curiales. Ferendum igitur est, o dij immortales, ut eum suum esse patrem dicat: eademque irrita facere, quæ is uiuens egit, non dubitet? Apud arbitrum autem rem impudentissimam dicere fuit ausus, patrem pro se perinde ut pro me fecisse decimam, idque nomen ei indidisse. & testes quosdam produxit, quorum uti consuetudine patrem meum nemo unquam uidit. Ego uerò neminem uestrum ignorare arbitror, neque decimam facturum esse quenquam de filio, quem non iure putet esse suum: neque si fecerit & dilexerit, ut filium diligi moris est, rursus fuisse ausurum inficias ire. Neque enim, tametsi matri istorum iratus fuisset, istos persecutus esset odio, quos quidem suos esse putasset. Multo enim magis solent maritus & uxor ortas lites propter liberos componere, quam propter eas iniurias, quibus alter alterum affecerit, etiam communes odisse liberos. Neque uerò ex his solum perspici potest, mentiturum esse istum, si hæc dixerit: sed priusquam se nostrum esse cognatum diceret, Hippothoontiam frequentabat tribum, ut in coetum puerorum reciperetur. At quis uestrum putat, matrem misisse istum in eam tribum? magnis sanè, ut ait, affectam a patre iniurijs, quæ quidem sciret eum fecisse decimam, & rursus ire inficias? Ego certe

M 2 puto

Magistratus.

* ἀλλὰ πῶς, τῶν χαλκίων.

Priuatam eiusdem nominis incommoda.

Nomen Mantitheus sibi a patre esse factum ostendit.

Boeoto nomen a patre factum, boni esse consulendum. Mantitheus nomen non esse inditum Boeoto a patre Mantia.

puto neminem. Nam Acamanteam æque tibi frequentare licuisset, uisq; esset illa tribus consentanea nominis impositioni. Ut igitur hæc à me uerè dici conset, eorum uobis testes producam: sodales eius, & rei gnaros. **TESTES.** Quum igitur ita palàm propter matris suæ iusiurandum, & eius qui ei iusiurandum dederat, simplicitatem, patrem nactus sit, non in Hippothoontia, sed in Acamantia tribu natus: non contentus est hisce Bceotus, sed iudicia duo aut tria pecuniaria mihi dictauit, præter ea quibus me prius calumniatus fuerat. Quamquam autem uos omnes scire arbitror, quàm pecuniæ faciendæ studio pater meus fuerit: ego tamen id omittam. Sed si mater istorum uerè iurauit, calumniatorem istum egisse in illis actionibus apertè ostendam. Nam si ita sumptuosus fuit, ut legitimo matrimonio ducta matre mea, aliam uxorem haberet, cuius uos estis, & binas familias aleret: quâ potuit illis moribus argentum relinquere? Non ignoro autem Athenienses, Bceotum istum nihil posse iusti afferre: sed ad ea uenturum, quæ subinde inculcat, patrem à me impulsus, hostili fuisse in se odio: ipsumq; postulare, ut natu maiorem, paterni aut nomen habere. Ad hæc igitur refutanda, uos pauca audire præstat. Ego scio me istum antequam cognatus mihi fieret, si ita ut alius ex aspectu iudicandus est, uidisse natu minorem, idq; crebrò. nò tamen hoc nitor: ineptum enim fuerit, sed Bceotum istum roget aliquis, cum in Hippothoontia tribus cœtū se ingereret, & nondum se mei patris diceret esse filium: cur idem mecum nomen iure sibi adsciuerit? Quod si Mantitheï tibi nomen placebat, non propterea profectò placuit, quòd esses me natu grandior. Nam qui tum ne tribum quidem meam ad te attinere putabas, quo pacto aut tibi meum uendicare potuisti? Præterea nemo uestrum Athenienses, annorū numerū nouit. Ego eum mihi, iste sibi plures esse dicet: sed iustitiæ rationem omnes nostis. Ea uerò quæ est: Ex quo tempore pater istos adoptauit, ab eo etiā filios existimari. prius aut me apud municipales Mantitheū inscripsit, q̄ istū ad Curiales introduceret. Quare non ætate tantum, sed iure etiā ego nomen hoc prærogatiuæ loco merito habuero. Quod si quis teroget, Dic mihi Bceote, qui nunc in Acamantiam tribum translatus es, & municipiū Thoriciū, & factus Mantia filius, & portionem relicta ab illo hæreditatis habes: nihil aliud respondere queas, nisi hoc: & me dum uiueret Mantias adoptauit. Quod argumentum, si quis te roget, aut testimonium eius rei tibi est: ad Curiales me introduxit, dices: Quo igitur te nomine inscripsit, si quis roget, Bceoti respondebis. Eo enim introductus es. Iniquū igitur est, te si ciuitate & relicta ab eo bonis propter istud nomen frueris: eo tamen repudiato, aliud tibi accerere studere. Age si pater uitæ restitutus, aut eo quo te adoptauit nomine contentum esse, aut alium tibi patrem quærere iuberet: nonne æquū postulare uideretur? Eadem igitur illa ego à te postulo, ut aut alterius esse patris te profitearis, aut id nomē retineas, quod ille tibi dedit. At Hercule contumelia quadam & infestatione id tibi factū est: Sed sæpe cum pater istos adoptare nollet, dicebant isti, matris istius cognatos nihilo esse deteriores patris mei cognatis. Bceotus autem nomen est auunculo istius. Postq̄ aut pater introducere istos cogebat, cū ego antè Mantitheï nomine introductus essem, sic istū Bceoti, fratrem eius Pamphili nomine introducit. Tu uerò ostende, quenquā Atheniensium, qui duob. suis filijs idem nomen imposue-

Aktionen Bceoti pecuniariae in Mantitheū.

Nō si natum aior Bceotus, ideo etiā Mantitheus uocandus.

Bceoti nomen non esse contumeliosum.

imposuerit. Quod si ostenderis, ego concedam, patrē istud tibi nomen per contemptū indidisse. Quamquā si talis eras, ut adoptari te cogeres, quo autē pacto ei placeres, nò cogitares: ignoro qualem oporteat esse germanū filium erga parentes. Quod si germanus non eras, nò modò iure cōtemptus esses, sed etiam perisises. alioqui esset indignū, cum leges de parentibus late in filios à patre agnitos ualeāt, eisdē in eos qui inuitos ad se adoptandos cogūt, non ualere. Sed ò molestissime Bceote, in primis ab omnib. quæ factitas desistito. Quod si omnino nò uis, in eo saltē, obsecro te, obtemperato: Desine tibi ipsi facessere negociū: desine me calumniari, cōtentus esto ciuitate, opib. patre inuētis. Nemo te hisce pellit. Ego certè nò. Sed si, ut p̄fiteris, frater es, si & fratris fungere officijs, cognatus esse uideberis. Sin aut insidiaris, litigas, inuides, maledicis: uideberis in aliena incidisse, eisq; sic uti, ut quæ ad te nihil attineāt. Nam ego quidē ut maximè te pater, cū suus nò esses, adoptabat, iniuriā tibi nò facio. Nec enim me exquirere decet, qui sint illius filij: sed illum ostendere decuit, qui mihi p̄ fratrib. habendi essent. Quo igitur tempore te nò adoptarat, nec ego te ad me attinere putabā. Postq̄ aut adoptauit, & ego te agnosco. Quo signo? patrimonij portionē habes post obitū patris, & in factorū & prophanorū societate uenisti. Istis nemo te expellit, qd requiritur? Si uerò iniquè secum agi dixerit, si fleuerit & eiularit, meq; accusarit: uerbis eius nolite credere, nec enim æquū est, cū nunc ea res nò agat: sed illud existimate, posse nihilominus eū, si Bceotus uocet, pœnas à me sumere. Quid igitur contēdis? Ne feceris, ne ita studiosè nostras inimicitias expetieris. Nec enim ego tuas expeto. Nam etiā nunc, ne te hoc prætereat, me tuā agere causam potius p̄fiteor q̄ meā, ne idem nomen habeamus. Ut enim nihil aliud, necesse est, ut qui audierit, quærat, utrum? si duo fuerint Mantitheï Mantie filij. Proinde, cum te dicet, eū inquiet, quē adoptare coactus est. Quid igitur hæc expetis? Age cape duo ista testimonia, & lege, patrē mihi Mantitheï, & isti Bceoti nomen imposuisse. **TESTIMONIA.** Hoc restare censeo, uobis ut ostendat, iudices, uos nò modò religioni uestræ cōsulturos, si, quæ ego dico decreueritis: sed istū ipsum etiā suo iudicio, Bceoti nomen, nò Mantitheï habere oportere. Nam cum ego iudiciū hoc dictassem Bceoto Mantie F. Thoricio: & statim respondebat, & calumniā iurabat, se esse Bceotū profitemens: & postremò, cū tergierari diutius nò liceret, se absentē dānari ab arbitro passus, qd obsecro facit: diem uicissim mihi dicit, iudiciū esse nullū, is q se antè Bceotū nominarat. Atqui ab initio non oportebat eū pati, ut contra Bceotū pcederet, siquidē id nomen nihil ad ipsum attinebat: nec deinceps diem uicissim dicere de nullo iudicio. Qui igitur ipse Bceotū iurè esse se p̄nunciavit: qd à uobis iuratis iudicib. p̄nunciari postulabit? Ut aut hæc à me uerè dici cōstet, cape resortitionē & accusationē hanc. **RESORTITIO. ACCUSATIO.** Quod si iste legē ostendere poterit, quæ filijs suorū nominū potestatem dat, qd iste nūc dicit: rectè pronūciabit. Sin lex, quā oēs nostis æque mecum, in parētes autoritatē cōfert nò modò imponendi nominis, sed & rursus delendi, si uoluerint, & abdicandi: egoq; ostēdi, patrē, cui lege potestas ea dabat, isti Bceoti, mihi uerò Mantitheï fecisse nomen: quā uos potestis alia q̄ quæ ego dico pronūciare? Præterea, quarū rerū nullæ extent leges, de ijs uos ex

ἀποσποφῆ, qua debortatur Bceotum à similitudinibus.

Summa in Bceotum.

Ipsū Bceoti nomen agnouisse.

Peroratio.

Ab æquo & bono.

æquo & bono pronunciaturos iurastis. Proinde, si nulla esset hac de re lata lex, etiam tum iurè pro me sententiam ferretis. Quis enim uestrum est, qui duobus filijs, idem nomen imposuerit? Quis uerò cui nondum liberi sunt, imponet? Nemo profectò. Quod igitur apud uos uestris liberis esse æquum statuitis, idem etiam de nobis pronuciare fuerit religiosum. Quare & ex æquo & bono, & ex legibus, & è iure iurando, & istius ipsius confessione: ego quidem æqua à uobis oro, & iusta peto: iste uero non solum non æqua, sed etiam inuitata.

ARGUMENTVM ORATIONIS ADVERSVS
Bœotum de dote materna.

Etiam hæc & eadem de re, & contra eundem dicta est oratio. Ac cætera quidè omnia sunt eadem, Plango, iusiurandum, filiorum coacta adoptio. Defuncto autem Mantia, filij eius tres, Mantitheus è legitima uxore susceptus, et Bœotus & Pamphilus Plangonis filij, hæreditatè diuiserunt. Afferente autem Mantitheo, dotem sibi maternam deberi: Bœotus & Pamphilus, & ipsi de dote contendunt, quasi & Plango in Mantia familiam centum minas contulisset. Cõuenit igitur inter eos, ex æquo omnia partienda esse, præter ædes, ut utri parti mater attulisset dotem probaretur, ei de ædibus argentum redderetur: & præter mancipia, ut Bœotus cum fratre, si quid domesticum requirerent, haberent, quo coarguerent. Post hæc se mutuo accusant, Mantitheus de maternis facultatibus, illi de alijs quibusdam rebus. Ac arbiter Mantitheum absoluit, Bœotum condemnat absentem. Quem eadem accusatione Mantitheus in iudicium uocat, dotem maternam repetens.

DEMOSTHENIS IN BOEOTVM

DE DOTE MATERNA ORATIO,

Hieronymo Vuolfio interprete.

Querela de
importunitate
fratris.

MNIVM molestissimum est, Iudices, cum quis nomine frater aliquorum appellatur, eosdemq; ipsa re hostes habet, & multis magnisq; affectus ab eis iniurijs, in iudiciũ uenire cogitur: id quod mihi nũc usu uenit. Neq; enim ea solum ab initio calamitas mihi accidit, ut, Plango istorum mater patrem meum manifesto periurio deceptũ ad istos adoptandos adegerit, egoq; propterea duabus patrimonijs partibus sim fraudatus: sed præter hæc, etiam paternis ædibus ab istis exactus, in quibus & natus sum & educatus, & in quas non pater eos, sed ego, eo defuncto, recepi: fraudor etiam dote materna, de qua nunc ago. Cum ego eis de omnibus quæ querebantur, satisfecerim, præterquam, si qua nunc, propter iudicium hoc, resortione instituta per calumniam postulant, ut uobis declarabitur. Ab istis autem cum undecim annis nihil æqui potuerim impetrare: nunc ad uos confugio, atq; omnes uos oro, Iudices, ut me benignè, sic ut potero dicentem, audiatis: & si mecum iniquè actum putabitis, uenitã detis mea recuperare cupienti, ad filia præsertim elocationem. Accidit enim, ut propter patris preces decem & octo annos natus uxorem duxerim, proptereaq; mihi filia sit iam nubilis. Proinde & me affectum iniuria meritò ppter multa iuuabit: et istis irascemini, qui, pro diuini fide, cum liceret eis, præstitis ijs quæ æqua sunt, iudicio super sedere: non uerentur uobis in memoriam reuocare, si quid aut pater noster non rectè fecit, aut ipsi in eum deliquerunt, meq; secum litigare cogunt. Ut autem certò sciat, eius rei causam me non esse, sed istos: rem omnem ab initio uobis, quam poterò breuissimè, explicabo. Mater mea, Iudices, filia fuit Polyarati Cholargensis, Menexeni & Bathylli & Periandri soror. Cum uerò pater eam Cleome-

Petitio.

Filia.

Narratio.

Mater Mantitheï.

donti Cleonis filio despondisset, & talentum dotem addidisset: primũ eius mater familias fuit. Natis autem ei tribus filiabus, & uno filio Cleone, maritoq; postea defuncto, deserta familia & recepta dote rursus eam elocantibus fratrib. Menexeno & Bathyllo, (nam Periander puer adhuc erat) & talentũ addentibus, nupsit meo patri, egoq; natus eis sum, & alius frater me iunior, qui puer etiamnum obiit. Ut autem constet me hæc uerè dicere, primũ testes producam. TESTES. Matrem igitur meam pater meus ita ductam uxorem, domi suæ habuit, meq; & erudit & dilexit, quemadmodum & uos omnes, uestros liberos diligitis. Cum matre autem istorum Plangone consuetudinem habuit, quocunq; tandem modo, (neq; enim hoc explicare meũ est) neq; tantopere à cupiditate uictus erat, ut eam uel mortua matre, in ædes ad se recipere dignatus fuerit, aut credere uoluerit istos ex se esse natos. sed reliquo tempore isti ita uiuebant, ut qui patris mei non essent, ut & uestrum pleriq; norunt. Postquam autem iste adoleuerat, officinam calumniatorum sibi adsciuit, quorum dux erat Mnesicles, & Meneles ille qui Ninum ream peregit: illisq; patronis, patri meo diem dixit, eius esse filium se asserens. Cum autem his de rebus sæpe conueniretur, & pater sibi nulla ratione persuasum iri diceret, istos ex se esse natos: tandem Plango, Iudices, (omnis enim apud uos dicitur ueritas) cum Menele patrem meum ex insidijs aggressa, iure iurando, quod maximum & sanctissimum apud omnes habetur, decepit, pollicita se triginta minis acceptis, filios fratribus suis adoptandos daturam. Quod si à patre ad arbitrium uocaretur, ut iuraret, filios ex ipso esse natos, se eam conditionem non accepturam. His enim ita factis, neque istos ciuitate priuandos, neque patri porro molestos futuros, iure iurando à matre ipsorum non recepto. His concessis, quid uobis multa dicã? Ut enim ad arbitrium uenit, neglectis pactis omnibus Plango, & conditionem accipit, & in Delphinio iurat aliud iusiurandum priori contrarium, ut & uestrum pleriq; norunt. Res enim celebrata est. & sic pater meus propter suam prouocationem arbitrium ratum habere coactus, indignabatur, & rem grauius ferebat. & quanquam in ædes ne sic quidem istos recipere dignabatur, ad Curiales tamen introducere cogebatur: ac istum Bœotũ inscripsit, alterum Pamphilum. Mihi uerò statim persuasit annos circiter octodecim nato, ut Euphemi filiam ducerem, cupiens liberos è me natos uidere. Ego uerò, Iudices, existimans oportere, cum prius, tum uerò illis eum iudicio uexantibus, & negocium facessentibus, me contra eum exhilarare, faciendis omnibus que grata fore putarem, ei parui. Cum uerò ego eo modo matrimonium contraxissem, ille uisa filiola mea, non multis annis post ex ualetudine moritur. Ego autem, Iudices, uiuenti patri nõ aduersandum esse ratus sum, eoq; mortuo eos & in ædes recepi, & omnes facultates cũ eis partitus sum, non ut cum fratribus, (nam nec uestrum pleriq; latet, quo pacto isti nati sint) sed quòd existimabã, postquã pater deceptus esset, mihi uestris esse legibus obtemperandum. Et sic in ædes à me recepti, ut patrimonium diuidebamus, postulante me, ut matris meę dos mihi redderetur: & ipsi uicissim accusabant, asserentes & suæ matri tantundem dotis deberi. Sumus autem de eorum sententia qui nobis aderant, cætera quidem omnia partiti: ædes autem &

Mantia cum
Plangone con-
suetudo.

Bœoti actio in
Mantiam.

Plangonis per-
iurium.

Inscriptio Plã-
gonidarum.

Nuptia Man-
titheï.

Diuisio patri-
monij.

tem &

tem & pueros, patris ministros, exemptos fecimus, ut ex aedibus, utris deberi dotem compertum esset, ij eam reciperent: de pueris autem communibus, si quid isti paternarum facultatum desiderarent, sciscitarentur, & quaestiones haberent, & alio quocumq; modo uellent, inquirerent. Quae me uere dicere, ex hisce testimonijs intelligetis. TESTIMONIA. Post haec & isti me in ius uocabant propter ea quae petebat, & ego eisdem propter dotem. Ac primum Solone Erchiese arbitro designato, ei potestate fecimus mutuas lites nostras disceptandi. Ut autem isti se non sistent, sed iudicium detrectabant, & multum temporis conterebatur: accidit ut Solon moreretur. Ibi me isti rursus de integro in ius uocant: ego item istum: citato eo, & Boeoti nomine in actionem inscripto. Sic enim pater eum nominarat. Quibus igitur de rebus isti me accusabant praesente isto & respondebat: cum nihil eorum quae accusabant probare posset, absoluit me arbiter. Tum iste conscius se mihi per iniuriam intendere litem, neq; ad iudices appellauit, neq; etiamnum ijs de rebus ullum iudiciu mihi dictauit, sed de alijs quibusdam: refutaturum se illis criminibus, id iudicium existimans, quo ego tum eum de dote accusabam. Cum uero iste hic esset, & ad arbitrium non ueniret, absentem eum condemnauit. Iste autem, iudices, neq; tum coram respondebat, neq; se arbitri sententia per me damnatum esse dicebat. Neq; enim sibi Boeoto, sed Mantitheo esse nomen: & ita de nomine contendens, re ipsa me dote matris fraudat. Ego uero inops consilij, & quod me uerterem nesciens, sic rursus eodem iudicio actione contra Mantitheum instituta, ad uos, nunc anno undecimo confugi. Ut autem haec a me uere dici constet, legentur uobis harum rerum testimonia. TESTIMONIA. Matrem igitur meam, iudices, talento allato, a fratribus suis elocatum, ut leges iubent, patri meo nupsisse: & a me istos in aedes receptos, defuncto patre: & me ijs actionibus esse absolutum, quibus me accusarunt: haec omnia est testibus audita & demonstrata sunt. Age abi, & cape legem istam de dote. LEX. Cum igitur lex ita se habeat, arbitror Boeotum istum, siue Mantitheum, seu quo alio nomine se appellari gaudet, iustam quidem defensionem & ueram nullam allaturum: daturum autem esse operam, audacia sua & confidentia fretum, ut suas calamitates mihi imputet, id quod etiam priuatum facere consuevit: dicens, Pamphili facultatibus publicatis, qui pater fuit Plangonis, reliquam pecuniam patrem meum accepisse e curia: & ita declarare studens, suam matrem dotem attulisse amplius centum minas, meam sine dote nupsisse asserens. Ea uero commemorat, iudices, neq; adducto ullo testimonio, neq; ignarus se nugas agere, sed certo sciens, qui confiteretur se deliquisse, apud uos absolutum esse neminem: mentientem autem & effugia quaeritantem iam aliquem impune abijisse. Ne uero ab eo decipiamini, consultius mihi uidetur pauca de ista re apud uos dicere. Vbi enim dixerit, matrem meam non attulisse dotem, suam uero attulisse: animaduertite eum palam mentiri. Primum enim Pamphilus pater matris eorum, quinq; talentis aerario obstrictus, obiit: tantumq; abfuit, ut quicquam eius liberis, descriptis illius opibus, & publicatis, superfuerit, ut nec debitum eius omne sit solutum. Sed etiam nunc Pamphilus, ut aerarius inscriptus est. Qui potuit igitur fieri, ut pater meus e Pamphili opibus aliquid acceperit, quae soluere aes alienum ciuitati non potuerunt: Deinde cogitate, iudices, si uel maxime superfuisset

Arbitrium.

Boeotus Mantitheum se nominari uult.

Refutatio uillationum Boeoti.

i Pamphilo nihil superfuisse.

me superfuisset pecunia, quam isti dicunt: eam non meum patrem fuisse accepturum, sed Pamphili filios, Boeotum & Hedylum, & Euthydemum: qui cum propter aliena capienda quiduis egerint, ut & uos omnes nostis, sua utiq; patri meo non concessissent. Ac matrem istorum non attulisse dotem, sed istos mentiri, satis uos cognouisse existimo. Meam autem matrem attulisse, facile ostendam. Primum enim Polyarati filia fuit, qui & a uobis colebatur, & magnas opes possidebat. Postea testatum uobis est, etiam sororem eius tantundem attulisse dotis, & Eryximacho Chabriae affini nupsisse. Praeterea constat, matrem meam nupsisse primum Cleomedonti, cuius patrem Cleonem ferunt apud maiores uestros, suo ductu & auspicijs multos Lacedaemonios Pyli uiuos cepisse, summaq; inter ciues gloria floruisse. Quare nec eius filium eam indotatam ducere conueniebat: neq; Menexenum & Bathyllum consentaneum est, qui & ipsi magnas opes haberent, & dotem Cleomedonte mortuo recepissent, ea sororem suam defraudasse: sed ipsos adiecisse aliquid, & patri collocasse, ut & ipsi apud uos & ceteri necessarii testati sunt. Sed his omisis cogitate, quam obrem pater, si mea mater desponsa non fuisset, neq; dotem attulisset, istorum uero attulisset: istos suos negasset esse filios, me autem & agnouisset & instituisset: ut scilicet & mihi gratificans & matri meae, istos ignominia afficeret. At ea quidem obierat, me paruo puero relicto. Istorum uero mater Plango & ante et post, eleganti forma mulier, cum eo rem habebat. Quare multo credibilis erat, eum propter uiuentem mulierem quam adamabat, defunctae filium contemnere: quam propter me & defunctam, filios e uiuente muliere, cuius consuetudine uteretur, non agnoscere. Atqui eodem iste uenit audaciae, ut aiat patrem meum pro se decimam solenni conuiuio celebrasse, eaq; de re Timocratis solum & Promachi testimonium exhibuit, qui nec ulla cognatione patrem meum attingunt, neq; illi amici fuerunt. itaq; manifeste falsa testati sunt, ut, quem uobis omnibus conscijs, iste in ius uocatum, coegit ad se adoptandum, eum isti tanquam qui duo soli uiatores sint, testentur, pro eo decimam celebrasse, quibus quis uestrum credat: iam nec illud ei dicere licet, se paruulum quidem a patre agnitum: grandiores autem factum, ab eodem patri ipsorum irato, repudiatum. Multo enim magis certe solent uxor & maritus orta iurgia, propter liberos deponere, qm propter iras inter se, communes etiam liberos odisse. Proinde si haec dicere instituerit, ne feratis eius impudentiam. Sin de causis dixerit, quarum me absoluit arbiter, seq; a me imparatum esse occupatum, causabitur: primum meminertis non paruulum tempus fuisse, quo illum se parare oportuit, sed multos annos. Deinde eum fuisse actorem: quare multo probabilis erat, me ab eo imparatum deprehensum, quam eum a me. Ad haec uobis omnes, qui apud arbitrum adfuerunt, testati sunt, istum praesentem, cum me arbiter absolueret, nec ad iudicium appellasse, & arbitrio acquiescisse. Absurdum autem mihi uidetur, cum alij qui iniuriam sibi fieri putant, etiam causas omnino minutas ad uos reuocent, istum actione talenti dotis aduersus me instituta, tum, ut ipse ait, iniuste damnatum, arbitri sententiam ratam habuisse. At hercule homo quietus est, & non contentiosus: Vellem equidem, iudices, eum esse talem. Nunc uos ita estis aequi & humani, ut nec triginta tyrannorum filios agere in exilium

2 Mantitheo matrem attulisse dotem.

Cleon.

3 Mantitheum non alia de causa, quam quod germanus filius fuerit, a Mantia educatum.

4 Mantia pro Boeoto decimam non soluisse.

5 Boeotum ex iracundia a patre non repudiatum.

6 Arbitria pro Mantitheo facta.

Calumniae Boeoti in Mantitheum.

lium uolueritis. Iste autem cum Menele, omnium istarū rerum architecto insidijs mihi collocatis, & propter iurgium & conuicium manibus cōfertis, capite suo infecto, ob uulnus in Areopagum me citauit, ut urbe exterminaret. Quod ni Euthydicus medicus, ad quem isti primū uenerant, rogantes ut caput incideret, ipse apud Areopagicum senatum omnem ueritatem dixisset, tale supplicium iste de me innoctēte sumpisset, quale uos, ne de ijs quidē qui summis uos iniurijs affecissent, sumeretis. Ne autem eum calumniari uidear, lege mihi testimonia. **TESTIMONIA.** Hoc igitur tantum & tam formidabile discrimen iste cōtra me, non ut homo simplex, sed ut insidiator & maleficus instruxit. Deinde loco nominis, quod ei pater indiderat, Bœoti, ut & apud uos testatū est, eo defuncto, Mantitheum se apud municipes inscripsit: & cum ab eodem & patre & populo mecū appelletur, non solum hanc causam quam nunc ago, fecit irritam; sed etiam, cum uos me ordinibus præfeciisset, ipse in iudicium uenit, ut approbaretur; cumq; eo iudicio unde ui cōnuictus esset, non se conuictum esse dicit, sed me. Vt autem summam dicam, facessendis mihi negocijs, & malis mihi dandis, me coegit, in ius eum uocare de nomine, non ut pecuniā ab eo acciperem, Iudices, sed ut, si uos putaretis iniquē mecū agi, & me magnis damnis affici; iste Bœotus uocaret, eo nomine quod ei pater imposuit. Vt igitur constet, me & hæc uerē dicere, cape & harū rerū testimonia. **TESTIMONIA.** Ad hæc, quod ego cū militare, & cum Aminia milites cōducerem, tum aliunde pecuniā coegi, tū Mitylenis ab hospite uestro Apollonide, & à reipublicæ nostræ amicis, trecentos stateres Phocæicos acceptos, militib. expensos tuli, ut aliqd & uobis & illis utile gererē: de illis pecunijs me in ius uocat, quasi paternū debitū exegerim à ciuitate Mitylenæorū, Cammæ tyranno Mitylenes obsequēs, q & uobis publicē, & mihi priuatim est inimicus. Vt autem constet patrem nostrum, quod decreuerūt ei munus Mitylenæi, statim ipsum accepisse, neq; ullū æs alienū Mitylenis habuisse, uestrorū amicorū testimonium exhibebo. **TESTIMONIVM.** Quanquā aut possē, Iudices, alia multa & grauiā referre, quæ iste & in me, & in uestrū quosdam cōmisit; tamen ea cogor ob dati mihi tēporis breuitatem prætermittere. Existimo enim & per hæc satis esse ostensum, nō eiusdem esse hominis, & mihi exilijs struere periculum, & lites ordiri non necessarias; ad arbitrum autem uenire imparatū. Proinde ubi de his dicere instituerit, uos opinor eius orationem nō probabit. Sin dicet, se petente, ut omnium rerum arbitrium Cononi Timothei filio permetteretur, me consentire noluisse; cogitate, in animo ei esse uos decipere. Ego enim quarum rerum controuersia nondum iudicio finitæ erant, paratus eram & Cononi, & alij arbitro æquo, cui iste uellet, cōmittere. Quibus autem de rebus ter apud arbitrum conuentum erat, præsentē isto & aduersante, cum arbiter & me absoluisset, & iste sententiā ratam habuisset, ut & apud uos testatum est; non æquum esse putauit, ut ea rescinderentur. Qui enim tandem transactionum exitus reperitus esset, si legitime pronuntiata rescidisset, alteri arbitro iudiciū earundem rerū detulisset? præsertim cum satis scirem, tamen erga alios æquū non esset arbitrijs niti: cum isto tamen sic agi, omnium esse æquissimū. Age enim, si quis eū peregrinitatis accuset, asserens, patrē iurantem negasse istum suam

Mutatio nominis.

Actio Bœoti de trecentis staterib. Phocæicis.

Arbitriū Cononis.

Decuisse Bœotum stare arbitri sententiā.

suam esse filiū; aliōne firmamēto niti poterit, nisi eo, cum iurasset mater ipsorum, arbitri sententiā damnatum, coactum esse patrem nostrum, arbitrium ratum habere. Quid igitur fieri queat iniquius, q̄ istum ipsum arbitri sententiā ciuem uestrum esse factum, & mecum diuisisse patrimonium, & omnia quæ æqua sunt, consecutum; quibus autem ego causis isto præsentē & accusante, & iudicata rata habente, sum absolutus, eas irritē ut fiant postulantem, æqua uobis uideri dicere? quasi uerò, cum isti expedierit, rata oporteat esse arbitria: ubi commodum non fuerit, eius libidinem plus conueniat habere autoritatis, quàm ea quæ legibus uestris sunt decreta? qui quidem ita est insidiosus, ut & illius arbitri conditionem mihi tulerit, non ut mihi satisficeret, sed ut, sicut prius etiā, undecim annos malis artibus me distulit: sic etiam ijs, quorū me arbiter absoluerat, rescisis, de integro me calumniaretur, & iudicium hoc eluderet. Cuius rei argumentū euidentissimū est, quod neq; conditionem accepit, quæ ego ei legitime ferebā, & prius arbitrio per me ad Xenippum, quem iste arbitrum designabat, delato, de controuersia nominis: iste illum uetuit pronuntiare. Hæc uerè à me dici, est testimonio & prouocatione scietis. **TESTIMONIUM. PROUOCATIO.** Hac conditione repudiata, mihiq; insidians, & iudiciū q̄ diutissimè eludere studens, accusabit, ut audio, non me solum, sed etiam patrem, dictitans, ab eo se in meam gratiam multis affectum esse iniurijs. Vos autem, Iudices, eò potissimum quod à uestris liberis malè audire nolletis, nec istum patri maledicere patiamini. Neq; enim ferendum fuerit, cum uos cum eis qui in paucorum dominatu, multos ciues indicta causa peremerunt, reconciliati pactis & conuentis stetis, sicut bonos uiros decet: istum, qui cum patre uiuente rem transegit, multisq; rebus fuit per iniuriam superior, nunc ueteres offensas renouare pati, eiq; maledicere. Minimè uerò, Athenienses, sed in primis uetate eum hæc facere: sin uobis uim faciet, eiq; conuiciabitur: cogitate, ipsum contra se dicere testimonium, se ex eo non esse natum. Qui enim natura filij sunt, etiam si cum patribus uiuentibus rixati fuerunt, at defunctos laudant. Qui autem, cum pro filijs habeantur, ipso genere nō sunt; ut facile in uiuentes inuehantur, sic nec defunctos erubescunt proscindere maledictis. Sed his omisis, cogitate q̄ absurdum sit, si iste patri, ut in se iniurio conuiciabitur, qui propter illius iniurias ciuis est uester factus? Ac ego quidem propter istorum matrem duabus patrimonijs partib. spoliatus: tamen, uestri pudore, nihil mali de ea dicere auisim. At iste, quem sibi patrem fieri coegit, eum in cōspectu uestro uituperare non erubescit: & eò uenit inscitia, ut, cum leges interdican, nec aliorum patribus maledicere defunctis, eum iste, cuius se filiū esse perhibet, infectetur: quem conueniebat, si quis ei alius obtrectaret, indignari. Arbitror etiā fore, ut, cum alijs argumentis deficietur, mihi maledicere instituat, & me perstringere conetur, cōmemorans, me & educatū & institutum esse, & in paternis ædibus contraxisse matrimonium, sibi uerò nihil horū cōtigisse. Vos autem cogitate, me à matre defuncta puerum relictum, ut mihi satis fuerit de usura dotis & ad educationē & ad institutionem. In matrem autem istorū Plangonem, secum istos alentem, & ancillas complures, & ipsam sumptuose uiuentem, cum ad ea patrem meum amore captum, præbitorem haberet, & mul-

Insidiosa Bœoti prouocatio.

Refutatio maledictorum Bœoti.

Conuicia in patrem.

Acquitatis Mantitheo cū iniquitate Bœoti collatio.

Mantitheum nihilo plus accepisse quàm Bœotum.

tas impensas facere cogeret: non utiq; tantum de illius opibus, quantum in me sumptuū esse factum. Quare multo magis isti à me accusandi erant, quam ego ab istis. Nam præter cætera, iste uiginti minas cum patre mutuatus à Blepæo mensario, ad emptionem quandam sodinarum, postquam pater obiit, sodinas quidem post patris obitum partitus cum istis sum, sed mutuuum ego red dere sum coactus. alias etiā mille drachmas in funus patris à Lyfistrato Thoricio mutuatus, priuatim solui. Etiam hæc à me uerè dici, ex hisce testimonijs cognoscetis. TESTIMONIA. Cum ego igitur ad eò manifestè tanto de teriore conditione sim, iste nunc quirians & indignabundus, me patris dote fraudabit: Sed uos, ô Iudices, per deos oro, ne istius percellamini clamoribus. Multiplex enim, multiplex & audax homo est, itaq; maleficus, ut quæ testibus probare non potest, ea uos scire sit dicturus, quod omnes faciunt qui nihil sani dicunt. Vos igitur, si quid tale machinabitur, ne permittite ei: sed resistite: & quod singuli non noueritis, ne uicinum quidem nosse putate: sed postulate, ut euidenter ipse ostendat ea quæ dicturus est, neq; dicendo uos ea scire, de quibus ipse nihil æqui dicere poterit, rerū ueritatem defugiat. Nam & ego, Iudices, cum uos omnes sciatis, quemadmodum pater meus coactus istos adoptarit, nihilominus iure cum eis ago, & testes rationibus reddēdis obnoxios pro duxi. Neq; uerò par nobis est discrimen, sed mihi quidem, si uos nunc ab istis decipiæmini, non amplius licebit agere de dote. Istis uerò, si dicunt, me arbitri sententia iniuste esse absolutum, & tum licuit ad uos appellare: & nunc denuò licebit, si uoluerint, ius eis à me suū apud uos adipisci. Et ego, si me uos, quod absit, defereris: nō habeo unde filiaē dotem annumerem: cuius cū natura sim pater, si staturam eius uideatis, nō filiam esse meam, sed sororem arbitremini. Isti autem, si me iuueritis, nihil de suo soluent, sed de mea domo meū mihi red dent: quam cum secreuerimus cōmuniter omnes ad dotis solutionem, isti habitare in ea soli pergunt. Neq; enim mihi commodum est filiam habenti nubilem, cum talibus habitare, qui non ipsi modò luxuriose uiuunt, sed & sui similes alios multos in ædes introducunt: neq; etiam, ita me amet Iupiter, tutū esse mihi puto, cum talibus in hōsdem ædibus habitare. Nam qui ad eò palam mihi per insidias periculum in Areopago crearūt, quo isti uobis aut ueneficio, aut a lio eiusdem generis facinore abstinere uelle uideātur: Qui præter cætera (nam & hoc modò uenit in memoriam) tam insigni esse ceperunt impudentia, ut & Critonis testimonium iniecerint, eum tertiam ædium partem à me emisse. Quod esse falsum, facile intelligetis. Primū enim non ita frugaliter uiuit Crito, ut ab alio ædes emat: sed ita sumptuose & luxuriose, ut præter sua etiam alie na consumat. Deinde non isti nunc testimonium dicit, sed mihi in iudicio ad uersatur. Quis enim uestrū ignorat, testes esse eos, ad quos negocium, quo de lis est, nihil attinet: aduersarios autem, socios earum rerū propter quas ab aliquo accusantur, id quod Critoni accidit. Præterea cum uestrū tam multi sint, cæterorumq; Atheniensium multi: alius quidem nemo se ei adfuisse testatur. Timocrates autem solus, tanquam à machina testatur decimā celebrasse, isti patrem meum, æqualis eius qui nunc in hoc iudicio reus agitur, seq; planè omnia scire profitetur, que istis expediunt, scilicet: testatur item nunc se solum Critoni adfuisse, cum ædes à me emeret, quod quis nam uestrū credat: præ fertim

Resistendum
impudentiæ
Bæoti.

Non æquum
periculum.

Infectatio
Bæoti.

Critonis testi
monium de uen
ditis ædibus.

Timocratis te
stimonium de
decima.

fertim cum ego non de eo nūc agam, utrum ædes Crito emerit, nec ne: sed de dote, quam à matre mea allatam, leges me recipere iubent. Proinde quemadmodum uobis ego testimonijs multis & argumētis ostendi, matrem meam talentum dotis attulisse, id uerò me de patrimonio non recepisse, & ædes in eam rem à uobis exemptas esse: sic & istū uobis ostēdere iubete, aut me uera non dicere, aut recipere dotem non oportere. De his enim uos nunc pronuntiabit. Si uerò eorū, de quibus accusatur, nec testes fide dignos producere, neq; ullū aliud adferre argumentum poterit, sed alia uerba iniiciet decipiendi causa, & clamabit, & indignabitur, quæ à causa aliena sunt: per Iouem cæterosq; deos uos oro, ne patiamini: sed ius meū mihi tribuite propter ea omnia, quæ dicta sunt: cogitantes multò esse iustius, ut matris meæ dotē mihi ad elocationem filiaē meæ addicatis, q̄ ut Plango & isti, præter cætera etiam ædes ad dotem exemptas, nobis eripiant, contra omnem æquitatem.

Peroratio.

ARGUMENTVM ORATIONIS CON
tra Spudiam pro dote.

Polyuctus uir Atheniensis, duarum filiarū pater, iuniorē Leocrati primū dat, deinde Spudiam: maiorē, ei qui cum Spudia litigat. Ac Polyuctus quidē moritur filiab. relicta hæreditate ex æquo. Maior autē maritus ait, quadraginta sibi minas doti esse dictas, non tamen totam statim esse numeratā, sed decem minis minus: uiuentemq; factum esse Polyuctum, se debere eas, & moriturū, ædes reliquis bonis exemisse, easq; in debitum dedisse. Leocrates autem postulat, ut hæc sint communes, ut & cætera omnia: & maxima hæc est con trouersia totius orationis. Criminatur etiam alijs de rebus Spudiā. Ait enim eum, eum pecuniā quam & propter Polyuctum, & natu maiorem debeat, non protulisse in medium, quod factum oportuisset. Cum uerò Spudias illud quoq; dicat, se triginta minas doti accepisse: maxime quidem Polyucto id facere licuisse dicit, si al teri filiarum maiorem dotem dare uoluerit, & non parem utriq;: deinde ostendit, etiā illud ipsum falso asserere Spudiam, qui triginta minas ipse in argento acceperit: decem uerò in ueste & auro, quæ pluris etiam sint quam decem minarum.

* καὶ τὸ πρῶτον λέγουσιν καὶ τὸ δεύτερον τὸ πρῶτον τὸ δεύτερον τὸ τρίτον τὸ τέταρτον

DEMOSTHENIS CONTRA SPV

DIAM PRO DOTE ORATIO,

Hieronymo Vuolsia interprete.

SORES habemus, Iudices, uxores, ego & Spudias iste, Polyucti filias. qui cum uirilīs sexus liberis orbis obierit, cogor cū isto de relictis bonis litigare. Quod nisi, Iudices, omne studium & diligentiam adhibuisssem, nec amicis rem permittere uoluisssem: ipse me accusarem, si maluisssem litibus & molestijs conflictari, q̄ paruam iacturā ferre. Nunc quo ego mitius & humanius cum isto agebam, eo magis ab eo cōtemnebar. & nūc periclitor: neq; ita ut iste erga hoc iudiciū affectus sum, qui quidem eam rem parui facit, sæpe solitus in cōspectum uestrum uenire. Ego uerò id ipsum metuo, ne propter imperitiā uobis rem explicare nequeā. Sed tamen, Iudices, animaduertite. Polyuctus quidam Thriasius fuit, quē fortasse nec uestrū aliqui ignorant. Is Polyuctus, cum non haberet mares liberos, adoptat Leocratem, fratrem suæ uxoris. Cum uerò duas haberet filias, ē sorore Leocratis: natu maiorem mihi collocat, quadraginta minis doti datis, minore Leocrati. Quæ cum ita se haberent, orto inter Polyuctum & Leocratem dissidio (de quo nescio quid dicam) ereptam ab eo filiam Spudiam isti dat. Eo facto indignatur Leocrates, in ius uocat Polyuctum & Spudiam

Se affinis iniquitate coartum, experiri iudicio.

Narratio.

istum, de rebus omnibus cogit reddere rationem. Tandem ita transigunt, ut receptis ijs Leocrates, quæ de suo attulerat, nec maleuolus esset Polyucto, & omne inter eos disidium esset abolitum. Qua igitur de causa uobis hæc narraui, Iudices: quod dote non recepta omni, sed mille drachmis deficientibus, & promissis, quas post Polyucti obitum reciperem; quamdiu Leocrates Polyucti hæres fuit, cum eo mihi res fuit, sed cum celsisset Leocrates, & Polyuctus periculose decumberet: tunc, Iudices, ædes ob decem minas pignori mihi opponuntur, è quibus me locationis precium recipere uetat Spudias. Primum igitur uobis testes adducā, qui adfuerunt cum desponderet mihi Polyuctus filiam, quadraginta minis promissis; deinde me mille drachmis minus recepisse ostendam. Præterea Polyuctum semper esse confessum se mihi debere, & Leocratem prædem dedisse, & morientem tandem pepigisse, se mihi libellos mille drachmarum indices propter dotem ad ædes collocaturum. Voca mihi testes. TESTES. Hoc igitur unum est, Iudices, eorum de quibus Spudiā accuso. Ac de eo quid nam maius aut firmitus ad uos afferrem quam legem, quæ planè dicit, quæ quis oppignerauerit, in ea non licere agere nec ipsi, nec hæredibus: nihil ominis contra hoc ius uenit Spudias disceptaturus. Alterum, Iudices, est, duas minas testatus est Aristogenes postulasse Polyuctum, quæ sibi deberentur à Spudia, cum usura. Id uerò serui precium est, quem cum iste à Polyucto emisisset, precium neque illi soluit, neque nunc in commune protulit: obtingetas porrò & mille drachmas, de quibus nec ego scio quid æqui possit dicere. Mutuatus enim fuit eam pecuniam à Polyucti uxore, & tabulæ extant, quas illa moriens reliquit. Testes autem sunt mulieris fratres, qui rebus omnibus interfuerunt, & singularim percontati sunt, ne quid alter alteri negocij faceremus. An non igitur, Iudices, iniquum & graue est, cum eorum ego omnium quæ uel à Polyucto uiuente emeram, uel ab uxore eius habueram, & usuram soluerim, & precium reddiderim, & nunc quæ debuim omnia in commune proferā: istum nec leges curare uestras, neque Polyucti testamentum, neque relictas tabulas, neque rerum conscios, sed contra hæc omnia uenire litigatum? Cape igitur primum legem, quæ non sinit rerum oppigneratarum agere in possessores. Deinde relictas tabulas & testimonium Aristogenis. RECITA. LEX. LITERAE. TESTIMONIUM. Docebo uos etiam, Iudices, singularim ea de quibus accuso. Phialam acceptam à Polyucti uxore, & oppigneratam cum aureis ornamentis, non protulerunt, quamuis receptā, ut uobis Demophilus, cui oppignerata fuerant, testabit: tabernaculum præterea, quod habent, nam id quoque acceptum non proferunt; alia item quam multa eius generis? Postremo, cum uxor mea patri minam argenti ad Nemesia contulerit, & plura etiam insumperit: nec huius impensæ partem sustinere uult, sed alia præcepta habet, aliorum partes recipit: ea uerò quæ ita manifestè debet, non reddit. Ut igitur neque hæc prætermittantur: cape mihi eorum omnium testimonia. TESTIMONIA. Fortassis autem, Iudices, contra hæc nihil dicet Spudias (neque enim poterit, quanquam est callidus) sed Polyuctum & eius uxorem criminabitur, eosque dicet à me adductos hæc omnia fecisse in meam gratiam: atque adeo se multis alijs affici damnis, & mihi diem dixisse.

ἀπολογία
narrationis.

III. drachmæ.

II. Minæ.

MDCCC.
drachmæ.

Enumeratio
reliquorum capi-
tum accusatio-
nis.

Refutatio ca-
uillationum
Spudias.

dixisse. Nam hæc & apud arbitrum dicere instituit. Ego uerò, Iudices, primum non æquam esse cenfeo talem defensionem: neque conuenire, si quis aperte conuincitur, ut retortis criminibus acculet & criminet: sed illa, si quidem afficitur iniuria, nimirum ulciscetur, horum uerò dabit poenas. Qui enim ego nunc istorum calumnias refutabo: ijs omisis, de quibus uos pronuntiabitur. Deinde miror, quam nam ob causam, si quidem uerè & iurè accusare potuit, cum nos amici conciliare uellent, & multa uerba facta essent, illorum decretis acquiescere non potuerit? At qui nam & meas, & illius accusationes falsas redarguissent facilius, quam hi qui rebus hisce omnibus interfuerant, qui æque nobiscum norant omnia, qui communes utrisque amici erant? Sed perspicuum est, illi non profuisse, cum ab illis manifestè coarguendus esset, ad eum modum transigere. Ne putetis enim, eos qui hæc omnia sciunt, nunc suo mihi periculo dicere testimoniū: tum uerò iuratos aliud fuisse de lite pronuntiaturus. Quod si tale nihil inter nos intercessisset, ne tum quidem difficile esset statuere uter uera diceret. Nam de ædibus, si ait impulsu meo Polyuctum mandasse, ut libelli mille drachmarum indices apponerentur: at non etiam testibus persuasi nimirum à Spudia, ut mihi falsa testarentur, qui adfuerunt cum mihi filiam desponderet, qui sciunt me minus accepisse: qui eum cōsentem se debere mihi, audierunt, & iubentem satis fieri: qui postremo testamento interfuerunt. His enim omnibus, hæc in meam gratiam facere non licuit: sed periculum falsi testimoniij impendēret, si nihil eorum quæ facta sunt, testificarentur. Omittamus igitur hoc nunc: ad illud autem quid respondebis? Nam hi certè edocendi erunt. Sin mihi nus, omnes uos ab eo postularote. Quum enim Polyuctus ea in testamento mandaret, istius uxor aderat, quam patris istius nunciassse testamentum constat: si præsertim ipsi nihil æqui tribuebatur, sed si deteriore erat in omnibus cōditione. Quin & iste ipse fuit accersitus: quo minus habent quod dicant nos clanculum, seque ignorantibus ea egisse. Nam cum uocaretur, se occupatum esse, uxorem suam interesse satis esse dicebat. Quid adhuc reliquum est? Cum autem Aristogenes ei hæc omnia accuratè renunciasset, neque tum eum ullum uerbum fecisse constat, sed cum post hæc Polyuctus amplius quinque dies uixisset: neque questus est, cum ingressus esset, neque quicquā contrā dixit, nec item eius uxor, quæ ab initio his omnibus interfuerat. Quare non iam Polyuctus ista mihi condonabat, ut apparet, sed uosmet ipsi. Horum igitur memores, Iudices, ea, si quid fortasse de eis calumniæ instituerit, aperte obijcite. Primum autem ut certò sciatis, rem ita se habere, testes audite. Recita. TESTES. Proinde, Iudices, ædes mihi Polyuctum mille drachmis iurè oppignerasse, ut quæ mihi iam antea deberent: iste ipse mihi testatur, & eius uxor, præter hosce alios qui testimoniū dixerunt: qui tum nec prohibuerint, nec Polyucto aduersari sint, cum is tot dies postea uixisset, neque Aristogeni, cum primum audissent. Quod si ædes iurè oppigneratæ sunt, uobis (modò legis memineritis) ea quidē ratione Spudiā absoluere non licet. Agite illud etiā de uiginti minis, quas non profert, cōsiderate. Etenim hic rursus iste ipse maximus erit mihi testis, non quidē certe oratione, cum nunc meus sit aduersarius, Iudices, (id quod nullum est argumentum) sed factò illustri. Quid igitur fecit, Iudices? Hoc nunc animaduertite, ut, si fortè de matre mulierum male loqui audebit, aut de tabulis: uos rei gratos deci-

Ad crimina
responden-
dum.

Nō detrectan-
dū fuisse Spu-
diæ amicorum
arbitrium.

Ut Polyuc-
tus deceptus
sit, testes tantè
decipi non po-
tuisse.

Spudiam, cum
uxor eius in-
terfuisse te-
stamento, tum
nihil esse que-
situm.

De uiginti mi-
nis.

ros decipere uerbis non possit. Eas enim tabulas reliquit Polyucti uxor, ut paulo antè dixi. Cum uerò signa & ab istius & à mea uxore agnoscerentur, uterq; præsens eas aperuimus, & exempla accepimus, & rursus obsignatas, apud Aristogenem deposuimus. Hoc igitur, hoc Iudices, per deos oro, cognoscite. Inerant enim duæ minæ serui precium, neq; Polyuctus solum moriens eas ab isto postularat: inerāt & mille octingentæ drachmæ. His autem lectis, si ea nihil ad se attinebant, neque scriptura uera erat: quamobrem non statim indignabatur & grauius ferebat: cur autem ea rursus, & ipse consignauit, quæ nihil sani cōtinēbant, neq; uerè scripta erant: Nam id quidem, qui non toti scripturæ assentiretur, faceret nemo. Enim uero, Iudices, per absurdum id erit profectò, si licebit istis ea quæ ipsi comprobantur, nunc negare: uobisq; nullum id signum uidebitur, quòd omnes homines ad ea crimina quæ nec uera, neq; iusta sunt, non obticecere, sed è uestigio litem mouere solemus. Quòd qui non fecerint, si postea in iudicio aduersantur, improbi calumniatores uidentur. Quæ quum Spudias nihilo minus quàm ego intelligat, ac potius eo certius, quo sæpius huc ingreditur: contraria ijs quæ egit omnibus, loqui non erubescit. Vos quidem sæpe una fraude animaduersa, ea pro certissimo signo de tota accusatione estis usi. Isti autem usu uenit, ut omnis eius oratio ipsa sese coarguat. Cape testimonium, ut appareat tum confessam esse tabularum signa istius uxorem, & nunc à Spudia obsignatas asseruari. **TESTIMONIUM.** His ita palàm demonstratis, equidem nihil esse pluribus opus existimo. Nam cum & leges proferre possim, & testes eorum quæ dicta sunt omnium, & ipsius aduersarij confessionem: quorsum multis uerbis opus est: Sed tamen, si de dote indigna bitur, & sibi de mille drachmis iniuriā fieri dicet, mentietur. De his enim contendit, cum non minus, sed plus etiam acceperit, ut statim uobis declarabitur. Verum si ista omnia re uera accidissent, nō ideo esset utiq; iustū, me pmissam dotem non accipere, si modò aliquid est in legibus subsidij: neq; etiā Polyuctum, si filiarū alteri minus, alteri plus dare uoluit dotis, nunc prohiberi. Tibi enim ipsi Spudia licuit nō ducere uxorem, mille drachmis, ut mihi, non annumeratis. Sed nihilo minus habuisti, ut ego docebo. Primū autem cape testimonium de sponsalium conditionibus. **TESTIMONIUM.** Quī igitur minus eum habere dicet aliquis, si isti in quadraginta minis aurum & uestis æstimata, mihi uerò decem minæ seorsim addite fuerunt: atq; adeò id explicabo. Spudias, Iudices, à Leocrate mulierem, aurum & uestem habentem, accepit, æstimata Leocrati à Polyucto pluris quàm mille drachmis. Quæ uerò mihi misit, præter dotem, quæq; habeo solum: ea si cum his quæ isti sunt data, conferantur, consimilia deprehendet, demptis ijs quæ ob mille drachmas oppignerata sunt. Proinde iurè in quadraginta minis æstimabat ea quæ Leocrati numerarat, quæq; datam mihi summā superabant. Ac mihi cape primū descriptionem hanc, & eis nunc recita, quid nam uterq; nostrū habeat. Deinde arbitrorum testimonium, ut sciant, eum pecuniam etiam longè maiorem habere, deq; ea Leocratem actionem instituisse: arbitros in hanc sententiā pronunciasse. **RECITA. DESCRIPTIO. TESTIMONIUM.** Annon iste palàm habet quadraginta minas dotis iam pridem. Ego uerò triginta minas, quemadmodum iste, sed & nunc de eis periclitor, quali iniuste eas teneam. His itaq; de

Spudiam dotis
tantundē, aut
plus etiam ac-
cepisse.

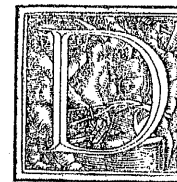
Peroratio.

causis, Iudices, Spudias, re amicis permissa, litem mecum transigere noluit, quòd ei usu ueniebat, ut horum omnium conuinceretur. Cum enim illi his omnibus interfuisent, & certò ea scirent: non ei permisissent quiduis dicere. Apud uos autem, se mentientem, me uera dicente, fore superiorem sperat. Ego uerò quæ postulo, perspicuè uobis demonstraui, ut ipse potui. Rei gnāros autem iste fugit, quòd putaret eis fucum fieri non posse. Quare, Iudices, etiam uos ei potestatem mentendi & calumniandi ne date, eorum quæ diximus memores. Nostis enim omnia ut gesta sunt, præterquam si quid ego præterij, ad exiguam aquam dicere coactus.

ARGUMENTVM ORATIONIS ADVERSVS
Phænippum de permutatione.

HAec oratio non refertur à nonnullis ad Demosthenem. argumentū autem tale habet. Erat classis apud Athenienses trecentorū uirorū, in quā ditissimi quiq; legebantur, in quos onera grauiora inclinata erūt. Lex autē permittebat ei, qui sumptibus grauabatur, ut ea classe excederet, si quem se locupletiore uacantem ostendisset. Quòd si is qui designabatur, se ditiores esse fatebatur: in trecentos alterius loco referebatur. Sin negabat, permutabant inter se facultates. Nunc igitur trecentorum unus se grauatū & pauperem esse querens, Phænippum inuadit. Quare ad opum permutationem ueniunt. Accusat autem Phænippum, ut qui nec descriptionem rei familiaris legitimo tempore dederit, sed multo post: & signa ab ædibus abstulerit, ut quaedam quæ intus fuerint, distraheret, & se cuidam multum falso postulanti, debere simulet.

DEMOSTHENIS ADVERSVS PHAE-
NIPPVM DE PERMVTATIONE ORATIO,
Hieronymo Vuolsio interprete.

DI benefaciāt, Iudices, primū uobis omnib. deinde etiam Iniquitatem
Soloni, qui legem tulit de permutationibus. Nisi enim is aduersarij ac-
apertè nobis explicasset, quid primū eos qui permuta-
sent, facere oporteret, quid secūdo loco, cæteraq; deinceps
ordine, haud scio quonā tandem progressa esset Phænippi
istius audacia: quum nunc, tametsi lex nobis ea omnia edi-
cat, tamen iura in ea per scripta negligat. Nam cum intra triduū, ex quo iura
rat, declarationē rei suæ familiaris mihi ex lege dare debuisset, aut, si tum nol-
let, sexto saltem mensis sextilis die, quem precibus à me impetrarat, & ad quē
promiserat se daturum declarationem: neutrum horum fecit, sed cōtemp-
tis utrisq; & uobis, & lege, altero mense dedit biduo aut triduo ante iudicij in-
gressum, reliquo autem omni tempore delituit. cum item signa ædium, quæ
ego apposueram, relinquēda essent, egressus in agrum, aperuit, & hordeum
extulit, & reliqua: quasi potestatem ei dedisset lex faciendi quicquid libitum,
non quid iustum esset. Ego uerò, Iudices, maximè optarim me florere opib.
ut olim, & manere posse in trecentorū numero. Quoniam autē partim com-
munis calamitatis cum ijs qui è fodinis quæstum faciūt, fui particeps: partim
magnis multis affectus, iacturam feci rei familiaris, & nūc deniq; me tria ta-
lenta reipublicæ numerare oportet: talentum pro portione (particeps enim
& ego fui, quod utinam esset aliter, publicatæ fodinæ) necesse est, ut in meū
locū substituere coner eum, qui non nūc modò est me locupletior, sed prius
etiam fuit, & nullum uobis unquam munus obijt, neq; reipublice quicquam
hactenus contulit. Vos igitur omnes oro, Iudices, si ostendero Phænippum
O istum
Petitia.

Iniquitatem
aduersarij ac-
cusat.

Querela de
incommodis
suis.

Petitia.

Narratio.

istum & definita legibus iura uiolasse, & me locupletiorē esse, ut me iuuetis, & istum meo loco in trecentorum classē referatis. Propter hoc enim leges quotannis permutationes cōcedunt, quōd conseruatio perpetua rei familiaris & incrementa paucis ciuibus permanere solent. Ab initio autem uobis omnia quę in permutatione acciderunt, cōmemorabo. Mense Quintili, sexto nonas, duces trecentis permutationes proposuerūt. In illis ex lege Phænippum istū citauī. Eo igitur citato, & adhibitis quibusdā familiaribus & amicis Cithera iui in eius fundū. Ac primū obij fundū eius, q̄ stadiorū erat amplius quadraginta circūcirca: & ostēdi, & testatus sum corā Phænippo, nullos fundo libellos affixos esse. Sin ipse id affirmaret, statim eū dicere iubebā, & ostendere, ut ne postea fundus ære alieno obstructus esse perhiberet. Deinde obsignauī domicilia, & meas ædes eū ingredi iussi. Postea quæsiui, ubi excussum frumentū esset. Erant enim ibi, Iudices, diuos diuasq̄ testor, duæ arçę, fermē iugerī amplitudine utraq̄. Is uerō respondit, frumentum partim uenditum, partim intus esse repositū. Tandem autē, ne longum faciā, constitui custodes intus quosdam, atq̄ mediūsidius etiā edixi, ut uetaret agafones materiam ē fundo auerere. Nam præter cæteras Phænippi opes, Iudices, etiam hic amplius est ei reditus: sex asini per totum annum materiam ei uehant, & iste in singulos dies amplius * drachmis percipit. Cum igitur eis interdixissem, ne materiam attingerent, & Phænippo denunciaissem, ut ex præscripto legis ad sacra præsto esset, in urbem redij. Primū igitur eorum quę dixi testimonia uobis exhibebo. Deinde & de cæteris audietis omnē ueritatem: Phænippū enim istum à primo die statim nihil iusti agere instituisse reperietis. obsignauī domicilia permissu legis, iste aperuit, & signum quidem se sustulisse fatebatur: fores autem aperuisse non fatebatur. Quasi uerō propter aliam causam, quā ad fores aperiendas signa sustulisset? Deinde uetui ne materia eueheretur: iste quotidie euexit, eo die excepto, quo ego uetui, nullo ære alieno fundus obstructus erat: nūc iste multū æris alieni pfert. In summa, facit qd̄ libet, nō quod leges iubēt. Recita testimonia, primū de fodina, deinde & cætera. TESTIMONIA. Quibus igitur me Phænippus iniurijs à primo statim die afficere cœperit, audistis Iudices, & ē me, & ē testibus. Quæ autē post facta sunt, ea non in me tantum, sed etiam in leges sunt commissā, quæ uobis omnibus magno studio sunt tuendæ. Cum enim iurasset tertio idus sextilis, se rectē & uerē suas opes declaraturū: & lex apertē iubeat, declarationem tertio post iusurandum die esse dandam: conuenit me ante prætorij cum Polyucto Crioense & Terentio, rogans, primū ut de transactione secum congrederer (præstiturum enim mihi quæ æqua essent omnia) deinde, ut declarationem rei familiaris differrem in dies non multos. Neque enim ignotas sibi esse res meas. Ego uerō existimans & moderati & quieti esse ciuis, non statim præcipitem ruere in iudiciū, concessi, (quid enim multis est opus?) ut is congressus de transactionibus IIII. calendas Septembris fieret, declaratio autem VI. Cal. His à me Phænippus impetratis, neutro die præsto fuit, sed ad uos, non una, sed duabus legibus uiolatis, ingreditur: una, quæ iubet triduo, postquam iurauerit, rem familiarem declarare: altera, quæ iubet ratas esse pactiones testibus præsentibus factas. Atqui, Iudices, quis uestrum igno-

* Numerus deest.

Vadimonia de ferra à Phænippo.

rat,

rat, æquē ratam esse diem, tum legibus sancitam, tum ab aduersarijs concessam? Nam cum sæpe legibus trigesima dies præfinita sit; aliam inter nos pacti, apud magistratus omnes obtinuimus: & actiones & iudicia aduersarijs prorogant nouem uiri, si ipsi inter se conuenerint. Quorū si quis mutuam pactionem irritam esse oportere censet, is uobis odio prosequendus est, ut impudentissimus calumniator. At Phænippus perinde ac si lex iubeat nihil præstare quod receperis, ab eo die quo promisit, se & ad transactionem ad futurum, & declarationem suā daturum, & meam accepturum: nusquā se stitit. Ego, postquam ab isto contemni uidi & me & leges, declarationem in prætorium attuli. Iste uerō (quod & paulo prius dixi) libellum mihi nullum dedit: uideri quidem uoluit, se mihi dedisse declarationē, sed sic, ut ego illis quæ inscripta essent, uti minimē possem. Non decet autem, Iudices, ijs plus æquo tribuere, qui suam improbitatem legibus esse firmiorem censent. Alioqui efficietis, ut multi iura per scripta legibus derideant. Illi quidem iuandi sunt, qui legum uocem uestram esse putant: & uestram hanc, quæ pro tribunali editur, affectis iniuria non fontibus opitulaturā. Recita horum quę modō dicta sunt, testimonia & leges. TESTIMONIA. LEGES. Proinde talia passus à Phænippo, hanc descriptionem ad imperatores retuli. RECITA. DESCRIPTIO. Quo igitur alio pacto, per deos & genios, Iudices, ostendendum est, teneri Phænippum his quę lecta sunt, quā quo ego pacto nūc ostendo? Sed tamen uicissim questus est Phænippus, me non rectē indicare rem familiarē. Ad eō facile isti apud uos mentiuntur, & accusat iusurandum, quod ante declarationem dedi, dicens, me exceptis ijs quæ in fodinis habere, reliquas opes indicaturum pollicitū: quasi uerō ad legum præscriptum iurare, id uerō sit accusatione dignum. Vos autem nostis, Iudices, (uos enim tulistis) legem, quę prorsus ita loquitur: eos qui inter sese permulent, cum dato iureiurando suas opes indicarint, etiā hoc iurare debere: declaro opes meas rectē & iustē, ijs exceptis quæ in argentifodinis sunt, quas leges immunes fecerunt. Sed legem potius ipsam recita. Verū paululū quæso differ. Ego & prius obtuli Phænippo, & nunc, Iudices, ei dono do, & cedo cum reliquis bonis, etiam argentifodinis, si mihi solum fundum liberū tradiderit, ut fuit, cum ego primū in eum ueni testibus adhibitis: & quantum ex ædibus frumenti & uini euexit, & cætera quæ sublati signis à foribus abstulit, ea in eundem locum restituerit, & quid dicere & clamare pergis? multa ego prius ex argentifodinis, Phænippe, me opte corpore laborans, & quæritans, collegi, fateor: nunc uerō paucis exceptis, omnia perdididi. Tu uerō ē fundo tuo uendens hordeum octo decim drachmis, & uinum duodecim drachmis, non iniuria diues es, si frumenti medimnos feceris amplius mille, uini metretas amplius octingentas. Nunquid igitur eundem nos ordinem tenere decet, cum nunc alia in fortuna simus quā antea? Nequaquam. Non enim iustum fuerit, sed succede & tu: esto ad paruum tempus in classe munera obeuntium, postquā cum metallicis malē agitur. uos autem agricolæ ditiores estis quā oportebat. Satis enim diu duobus patrimonijs frueris, altero naturalis patris Callippi, altero adoptiui Philostrati oratoris: neq̄ his unquā quicquam præstitisti. Ac meus quidē pater utriq̄, & mihi & fratri, patrimoniū reliquit

Reuerentia legum.

Fodina excepta.

Diuitia Phænippi.

Sordium Phænippi criminatio.

quadraginta quinque minarum, unde uitam sustentare haud facile est. at tui patres, tantam habuere pecuniā, ut uterque tripodem dedicarit in Bacchanalium aedilitate uictor. Neque uerò inuideo. Debent enim à diuitibus iuari ciues. Tu igitur te ostende, uel unum teruncium in rempublicam cōtulisse, qui duo munifica patrimonia suscepisti. sed non ostendes. occultare enim & tergiversari, & nihil non facere, ne quid hisce in usum reipublicae praestes, didicisti. At ego demonstrabo, me pauculis à patre acceptis multa insumpsisse. Sed primum legem illam mihi legito, quae non sinit quicquam quod in fodinis est, declarare, & prouocationem: deinde testimonia, ut constet Phænippum istum duas munificas familias haereditate consecutum. LEX. PROVOCATIO.

Deliciae Phænippi.

TESTIMONIA. Vnica duntaxat Phænippi istius in uos, Iudices, munificentia ostendi potest. Equos solerter & magno studio alit, ut adulescens & locuples & robustus. Quod nam eius rei magnum argumentum est? Vendit equo bellico ab equis descendit, & pro eo uehiculum sibi ista aetate comparauit, ut ne pedes ambulet. Usque adeo delicias iste distulit, & hoc quidem mihi descripsit, sed hordei & uini, & caeterorum quae è fundo proueniunt, ne decimam quidem partem. Operæ precium nimirum est, eum nunc missum facere, quoniam industriam suam, & reipublicae studium, tum corpore, tum facultatibus declarauit. Multum certe abest. Bonorum enim iudicium est, eos ciues, qui cum opibus abundant, ultrò largiuntur, & eos qui in trecentorum classe sunt, si id eis opus fuerit, relaxare. ij uerò qui se id perdere putant, quod in rempublicam conulerint, in eos qui primi tributum conferunt, sunt referendi, neque permittendum ut fugiant. Recita primum testimonium, deinde declarationem eius.

TESTIMONIUM. DECLARATIO. Omitte ista. Etsi enim multa domo extulit Phænippus, resignatis aedificijs, quae consignata fuerant, ut uobis à testibus explicatum est, & relictis quae ei uisa sunt, secundo mense mihi dedit declarationem rei familiaris: sed tamen omitte ista. Recita ab eo loco deinceps, ubi se his fundis pignori oppositis, debere profiteatur. DECLARATIO. Desine.

Maternam dotem in aere alieno non esse numerandam.

Ista Aristonoe, Iudices, Philostrati uxor est, istius mater. Ei se Phænippus dotem debere dicit, cuius istum leges dominum constituunt: in quo mentitur, & non iusta utitur indicatione. Cur enim ego, Phænippe, cum mater mea maneat in aedibus meis, & uiuat, & dotem attulerit, dotem eius in aere alieno non recenseo, neque decipio, Iudices, sed meam opum sine participem esse matrem, siue Phænippi, siue meas habeam facultates: Quia, bone uir, leges haec iubent, tu autem contra leges agis omnia. Recita aliud. DECLARATIO. Auditis, Iudices: Pamphilo, inquit, & Philoleo Rhamnusijs communiter talentum debeo, & Aiacidæ Phlyensi quater mille drachmas, & Aristomeni Anagyraeo quatuordecim minas. Quamobrem igitur Phænippe, cum ego, testibus adductis, te interrogarem, nunquid deberes propter fundum, & iuberem ostendere libellos indices, si qui forte adessent, & testes adhiberem, ne mihi postea ficticij creditores existerent: tum nullum aes alienum declarasti. Postquam autem secundo mense mihi declarationem tradidisti, lege iubente id intra triduum fieri: nunquid ueniunt creditores, & aes alienum amplius trium talentorum? Quia nihil aliud struis, nisi ut quantum ego publice aerario debeo, tantum de & tu priuatim debeas. Mentiri te autem, & cum periurio ad hos uenire, te manifeste conuincam. Cape mihi

Aes alienum in re praesenti fuisse profertur.

scriba

scriba Aiacidæ & Theotelis testimonium, quibus iste se quater mille drachmas debere falso inscripsit, atque olim reddidit, non ultro, sed iudicio damnatus. RECITA, TESTIMONIUM. Eum ne, Iudices, qui ita palam in omni Peroratio. bus iniuste fecit declarationem, & neque legum ullam rationem habuit, quae diffinierunt, intra quae tempora declaratio facienda sit: neque priuatorum pactio-num, quas aequè firmas existimamus: praeterea, qui signa cōclauium aperuit, & frumentum domo exportauit, & uinum, atque insuper materiam aestimatam post permutationem uendit, quae pluris quam triginta minarum fuit: & quod omnium maximum, aes alienum cōmentus est permutationis gratia: eum iuste fecisse declarationem pronuntiabitur? Minime uerò, Iudices. Quod enim uertere se debet, is cui in sententia uestra praesidij nihil erit, si homines diuites & nunquam de uobis bene meriti, multum & frugum & uini percipientes, idque triplo pluris quam prius distrahentes, meliore fuerint apud uos conditione? quod minime nunc fieri debet, sed quemadmodum publice iuistis omnes eos qui in fodinis laborant, sic & priuatim me iuuatore nunc. Etenim, si seruus, non ciuis uester essem, uisa industria mea, & studio erga uos, subleuassetis me sumptibus, & aliquem alium fugitiuum comprehendissetis. Eodem modo etiam nunc, ubi tria talenta soluero quae debeo, & uires recuperaro: rursus subleuato calamitoso aliquo, ad me uenietis. Nunc uerò me missum ut faciatis, omnes uos oro, Iudices: & cum aequa dixerim, precor ut me iuuetis, & ab istis exagitari ne patiamini.

ARGUMENTVM ORATIONIS CONTRA MACARTATVM, de Hagniana haereditate.

Hagnias & Eubulides consobrini fuerunt. Horum alter Hagnias obiit sine liberis. Eubulides autem filiam reliquit Phylomacham, quae agit in eam haereditatem ut genere proxima, cum ea litigant Glaucos quidam, & Glaucos, non ratione propinquitatis, sed testamento freti: quod cum in iudicio adulterinum deprehensum esset, haereditatem accipit Phylomache. Theopompus uenit in iudicium, & ipsis his uictis assumptis, & praeter hos Eupolemo, accessit ad haereditatis disceptationem Phylomacham. Permittebat enim lex unicuique prouocare uictorem, & haereditatis possessorem. Cum uerò per fraudem concinnata esset actio, ut ait Sositheus uincit Theopompus. ac is quidem obit, filio relicto Macartato. Phylomacham autem nascitur filius: eum nominat Eubulidem, et adoptandum dat patri suo Eubulidi, consobrino Hagniae: qui reliquerat haereditatem, eumque adoptatum introducit ad Curiales Hagniae & Eubulidis: quem Curiales, ut qui iure introceretur, receperunt. His actis, puer ad disceptationem haereditatis uocat Macartatum, Theopompi filium. orationem habet Sositheus, naturalis pueri pater.

DEMOSTHENIS ADVERSVS MACARTATVM DE HAGNIANA HAEREDITATE

Oratio, Hieronymo Vuolfio interprete.

QUVM prius etiam controuersiae nobis fuerint, Iudices, cum istis ipsis de Hagniana haereditate, neque ullum isti modum statuam iniquitati & uolentiae, ut quouis modo quae ad se nihil attinent, obtineant: necesse fortassis est, rem omnem ab initio repeterem. Sic enim Iudices, & uos facilius omnia quae dicentur, intelligetis: & isti quales homines sunt, tales ostendentur, & apparebit eos iam olim auspicatos, minime adhuc à suis malis artibus recedere, & existimare, sibi quicquid in mentem inciderit, perficiendum esse. Oramus igitur uos, Iudices, ut nostram orationem cum beneuolentia

Narratio.

Falsum testam-
entum.Conspiratio
sycophantarū.Victoria syc-
ophantarum.Puer in Ha-
gniae familiam
adoptatus.

& attentè ad finem usque audiat. Dabo autem ego operam, ut rem quam fieri perspicuè poterit, uos edoceam. Pueri huius mater, Iudices, cum genere proxima esset Hagniae Exæi filio, in Hagniae hæreditatem egit secundum leges uestras: & eorum qui tum de ea hæreditate contenderunt, se genere esse propiorum, nemo uel iurare ausus fuit. Constat enim inter omnes, mulieris esse hæreditatem ratione propinquitatis. Sed & Glauco Exæi filius, & Glaucon frater eius, & Theopompus Macartati istius pater, qui illis earum rerum omnium & autor & adiutor fuit, & plerumque testimonia dixit, uenerunt falso testamento concinnato: quod quidem testamentum ab eis oblatum, inuentum est falsum, & conuictum. Neque illi solum succubuerunt, sed & cum summa improbitatis opinione è iudicio abierunt. Theopompus autem istius Macartati pater, tum præsens, proclamante præcone, si quis agere in hæreditatē Hagniae, aut sacramento contendere uellet, siue genere, siue ex testamento: contendere sacramento non est ausus, sed ipse ius dixit, ad se nulla ratione pertinere Hagniae hæreditatem. Tenente autem matre pueri hæreditatem, postquam in iudicio aduerfarios omnes uicerat: ita nefarius fuerunt isti, ut neque legibus uestris, neque sententijs iudicium acquiescendum esse putarint: sed quo iure qua iniuria mulieris rursus eripere hæreditatem, quam ei uos ad dixeratis, instituerint. Quare cõiurati & foedere inter se isto, eorum apud Medeam Hagnusium deposito: Theopompus istius Macartati pater, & Glauco, et Glauco prius uictus, et alio quodam familiarium quarto adhibito (Eupolemus ei nomen erat) hi omnes cõmuniter insidiati, citarunt mulierem ad prætorem, ad disceptationem Hagnianæ hæreditatis: dicentes, legem iubere, ut is qui adisset hæreditatem, & teneret, citaretur, si quis in eandem agere uellet. Postquam eos prætor in iudicium duxit, & causa agenda fuit: tum alia eis omnia preparata fuerunt ad iudicium, tum aquæ, ad quam disceptandum erat, quadruplo plus nobis acceperunt. Necessè enim, Iudices, habebat prætor amphoram unicuique accusatorum infundere, & tres choas posteriori orationi. Proinde fiebat, ut ego mulieris defensor, non modo de genere & cæteris quæ dicenda erant, iudicibus meo arbitratu narrare non possem, sed ne minimam quidem mendaciorum, quæ in nos cõgesserant, partem, refutare, quintam enim aquæ partem habebam. Atque id artificium illud fuit, ut ipsi inter se colluderent, ac mutuas traderent operas, omniaque cõfiterentur: de nobis autem ea dicerent quæ nunquam facta sunt. Cum igitur in eum modum insidias struxissent, & coniunctis uiribus uos oppugnarent, discis quatuor ex lege positis, haud iniuria, opinor, iudices decepti, inter sese dissenserunt, atque illis artificijs seducti, id pronunciarunt, quod unicuique in buccam uenerat, callicumque paucis omnino plures, uel tribus, uel quatuor, in Theopompi disco, quæ in mulieris, sunt inuenti. Ac tum hæc acta fuerunt, Iudices. Postquam autem hic puer natus est, ac tempus esse uidebatur, ego non iratus ob ea quæ acciderant, sed humanum quiddam accidisse ratus illius temporis iudicibus: introduxi ad Curiales Hagniae Ebulidem puerum hunc, eius filia natum, ut ne eius familia desolaretur. Is enim Ebulides, Iudices, Hagnie genere proximus, in primis quidem exoptabat à dijs sibi nasci filium, quemadmodum ei & filia pueri huius mater nata erat. Postquam autem eo uoto frustratus, mares liberos nullo omnino suscepit: iam secundo loco cupiebat è filia sibi adoptari filium, in suam &

Hagniae

Hagniae familiam, & ad suos Curiales introduci, existimans, Iudices, è reliquis hunc sibi esse coniunctissimum, & sic suam familiam rectissime cõseruari, & non desolari. In quo ego ei obsecutus sum, actione instituta, ut genere proximus. & introduxi puerum hunc ad Hagniae & Ebulidis Curiales: in quorum & Theopompus, dum uixit, istius Macartati pater, curia fuit, atque isthic ipse, Curiales Macartati istius, optimè gnari generis, uidentes istum quidem ipsum fugitare periculum, neque uictimam ab ara abducere, si puer hic non legitime introduceretur, postulare autem ut ipsi peierarent: calculis, de ara Curialis Iouis, dum sacra arderent, desumptis, præsentem isto Macartato, iusta decreuerunt, o Iudices, rectè & conuenienter, ut puer hic Ebulidæ filius in Hagniae familiam introduceretur. Quibus per Curiales istius Macartati decretis, hic puer ut filius Ebulidis, citauit Macartatum de Hagniae hæreditate in iudicium, & diem dixit apud prætorē, autore adscripto fratre suo, Mihi enim, Iudices, porro non licebat autorē fieri, qui puerum in Ebulidæ familiam adoptassem: & hæc puocatio facta est à puero hoc ex ea lege, qua fracti & isti matrem huius, quæ prius iudicio uicerat, & hæreditatem Hagniae tenebat, prouocant. Age recita mihi legem, qua puocatio in eum dat, qui hæreditatem tenet. LEX. Sin de adita contendat hæreditate, aut pupilla: citet eum qui hæreditatem tenet ad prætorem, quemadmodum fit in alijs causis. sacramento autem contendat petitor. Sin sine citatione petierit, imperfecta erit petitio hæreditatis. Sin is qui hæreditatem adiit superstes non fuerit, prouocet simili ratione eum, cui præfinitum tempus nondum est terminatum: * disceptatio autem prætoris esto, quatenus is egit qui hæreditatem habet. Legem quidem audiuitis. Iustam autem rem à uobis petam, Iudices, si ostendero, Theopompo patre Macartati genere esse Hagnie proptorem Ebulidem puerum hunc: & Phylomacham quæ est mater pueri, Ebulidæ filia: neque tantum esse genere proximos, sed in uniuersum, ne ullum quidem esse hominem in familia Hagniae alium quam matrem pueri huius, & ipsum hunc puerum: hæc si ostendero, quaeso ut nobis opem feratis. Ac primum quidem decreueram, Iudices, in tabula descriptos omnes cognatos Hagniae, sic uobis ostendere singulos, sed postquam eam non ex æquo spectare posse omnes, præsertim remotius sedentes, uidebant: necessarium fortassis est, oratione docere uos, quæ res cõmunis est omnibus. Conabimur autem & nos, quæ facere breuissimè poterimus, explicare genus Hagniae. Buselus fuit Exæi filius, is quinque filios suscepit, Hagniam, & Ebulidem, & Sratium & Habronem, & Cleocritum. & hi omnes Buseli filij uiri facti sunt: distribuitque inter eos omnes Buselus facultates suas rectè & iuste, ut conueniebat. Partiti facultates, uxorem quisque duxit, ut leges uestræ iubent, & filij nati sunt eis omnibus & nepotes. factaque sunt ex unica Buseli, quinque familiae: & seorsim quisque habitauit, suam quisque domum habens, & sobolem procreans. De tribus igitur fratribus, Iudices, quid ego uobis negocium facessam, & mihi ipsi, de singulis memorando? Cum enim in eodem sint genere cum Theopompo, & omnes æquè Hagniam attingant, cuius est hæreditas: nullus eorum, neque prius unquam, neque nunc molestus fuit, aut litem mouit, neque uel de hæreditate Hagniae, uel de muliere pupilla, quam ego habeo, in iudicio contendit, sed existimarunt, nihil profus ad se attingere

Puer à Curia
libus receptus.Actio pueri
nomine in Ma-
cartatum insti-
tuta.* τὴν δ' ἀμφὶ
ὀβίτην εἶναι
τῷ ἀρχοῦτι,
καὶ ὅτι ἐπε-
δικάσατο ὁ
ἀνὴρ τὰ χεῖ-
ρα.

Petitio.

Series generis

Tres fratres.

Theopompus.
Macartatus.

Stratius.
Hagnias.

Filius, fratris
filio propior.

se attinere quicquid esset Hagnie. Superuacaneū igitur mihi esse uidetur quicquam de his dicere, nisi quatenus attingendum erit. De Theopompo autem Macartati patre, & ipso isto Macartato, de his est mihi necessariò dicendum. Res autem, iudices, paucis expediri potest. ut paulo ante audiistis, Buselo quinq; filios fuisse natos: horum unus fuit Stratius, à quo Macartatus iste oriundus est: & alter Hagnias, à quo puer hic originem ducit. Natus autem est filius Hagnie Polemo, & filia Phylomache, soror Polemonis germana & uterina. Stratius Hagnie fratre nati sunt Phanostrate et Charidemus, istius Macartati auus. E uobis igitur quæro, Iudices, uter coniunctior sit & propior Hagnie: is Polemo, & filia Phylomache: an Charidemus Stratij filius, Hagnia ex fratre nepos? Ego quidem certè opinor filium & filiam unicuique nostrum longè coniunctiorem esse, quàm fratris sororis uel filii. Neq; apud nos solum, sed etiam apud cæteros tum Græcos tum Barbaros hoc receptū est. Quod cum in confesso sit, facile iam cætera intelligetis, & istos homines esse uiolentos & proter uos sentietis. Polemonis enim Hagnie filij, filius fuit Hagnias, eodem cum auo suo Hagnia nomine. & is quidem posterior Hagnias sine liberis decessit. Phylomachè autem sororis Polemonis & Philagri, cui dedit eam frater Polemo, quippe consobrino suo (Philager enim frater erat Ebulidæ, fratris Hagnie) Philagri igitur consobrini Polemonis filius fuit Ebulides, maternus auus huius pueri. Et hi liberi fuerunt Polemoni & sorori Polemonis Phylomachæ. E Charidemo autem natus est, Stratij filio, Theopompus, istius pater Macartati. Denuò igitur quæro, Iudices, uter coniunctior sit & propior Hagnie primo illi, Polemonis filius Hagnias, & Ebulides, Phylomachè filius, & Philagri: an Theopompus Charidemi filius, Stratij nepos? Ego existimo Iudices, si quidè & filius multo cõiunctior est, & filia: rursus è filio, & è filia natum filium hos esse coniunctiores, q̃ patruelis filium, & eum qui est ex alia familia. Sed Theopompo natus est filius Macartatus iste, Ebulidè autem Phylomachæ filio, qui cõsobrinus Hagnie paternus fuit, quum Ebulidæ consobrini filius Hagnie à patre sit hic puer: quoniam Phylomache mater Ebulidæ, & Polemo pater Hagnie fratres fuerunt, germani & uterini. Macartato autem isti, filio Theopompi, nihil genitum est, quod sit in familia istius & Stratij. Quæ cum ita sint, puero huic nomen est ex eorum numero quæ legibus iubentur, & quatenus lex propinquitatem extendi iubet. Consobrini enim Hagnie filius est. Pater enim eius Ebulides, consobrinus fuit Hagnie, cuius est hæreditas. At Theopompus pater Macartati istius, non ei nomen ullum lege sancitum imponere potuisset. Ex alia enim familia fuit Stratiana. Non autem conuenit Iudices, ut quisquã mortaliū, qui sit ex alia familia, Hagnie hæreditatè habeat, dum aliquis super fuerit in Hagniana familia natus: aut ui etjciar, id quod isti agunt, cum sint & genere remotiores, & non in eadem familia. Hoc enim illud est, Iudices, quo Theopompus Macartati istius pater, imposturam fecit. Qui nam igitur restant, qui adhuc sint in Hagnie familia: & Phylomache uxor mea, Ebulidæ autem filia, consobrini Hagnie, & hic puer introductus filius in familiã Ebulidèam & Hagnianam. Theopompus autem istius Macartati pater, cum ex Hagnie familia non esset, ingenti mendacio decepit Iudices, & de Phylomacha Polemonis sorore, amita Hagnie, non esse eam

* ὁ τὸ ἀδελφίδος υἱός.
* ἀνεπιὸν δ' ἀγνίαν ὄντι πρὸς πατέρα ἐνδελφίδου ἀνεπιὸν πατέρα ἀνεπιὸν πρὸς πατέρα ἔπι οἱ ὁ πατήρ.
* ἔδεν ἐγὼ το ἐγὼνον ὄντι ἐπὶ τῷ δίκῳ τῷ τῶτε καὶ τῷ στρατίῳ.

Mendacium
Theopompi.

eam Polemoni Hagnie filio, germanã & uterinam sororem: & rursus, dum simulat, se esse Hagnie gentilem, qui nunquam fuit. Hæc uerò Theopompus securè omnia dicebat, nullo quidem teste adhibito, qui nobis in iudicio rationem redderet: sed quòd assensores habebat socios, qui mutuas tradebant operas, atq; adeò communi consilio agebant omnia, ut eriperet à muliere huius pueri matre hæreditatem, quam ei uos decreueratis. Volo igitur, Iudices, eorum quæ dixi apud uos testimonia proferre, ut constet, primùm euicisse hæreditatem Hagnie, Ebulidæ filiam Phylomacham, genere proximam: post de cæteris omnibus. Lege testimonium. TESTIMONIUM. Testatur se affuisse apud arbitrum, Nicopheimo prætore, cum euicerit Phylomache Ebulidæ filia hæreditatem Hagnie, contra omnes qui ei controuersiam faciebant. Audiistis, Iudices, & hæc euicit, nullo improbo conatu, aut cõiuratione: sed cum nos quàm fieri iustissimè potest, ostendissemus, eam esse genere proximam Hagnie, cuius est hæreditas, quippe quæ sit consobrini filia à patre & è familia Hagnie. Si Macartatus igitur dixerit, patrem suum Theopompum euicisse hæreditatè hanc, uos ei Iudices respondete, mulierem, eandem euicisse hæreditatem, prius etiam quàm Theopompum istius Macartati patrem: & iuste euicisse mulierem, ut quæ esset è familia Hagnie, Ebulidæ filia consobrini Hagnie: Theopompum autem non euicisse, sed decepisse, ut qui ex Hagnie familia omnino non esset. Hæc uos ei ò Iudices respondete, atq; illud etiã, puerum hunc Ebulidem, Ebulidæ filium, nec à Theopompo Macartati patre, neq; ab ullo mortalium unquam esse uictum: & nunc controuersiam & iudicium esse de hæreditate Hagnie, huic Ebulidæ filio, & Macartato isti filio Theopompi: quorum uter æquiora dicere, & legibus magis consentanea uidebitur, ei nimirum uos Iudices assentiemini. Lege reliqua testimonia: primùm Phylomacham Hagnie amitam, sororem fuisse germanam & uterinam Polemonis Hagnie patris. Deinde cætera omnia recitabuntur de genere. TESTIMONIUM. Testatur se populares esse Philagri Ebulidæ patris, & Polemonis Hagnie patris: & scire Phylomacham Ebulidæ matrem, habitam sororem esse Polemonis, patris Hagnie, germanam & uterinam: neq; ex ullo unquã audiuisse, fuisse fratrem aliquem Polemoni Hagnie filio. ALIUD. Testatur Oenantham matrem aui sui Stratonidæ, consobrinam fuisse è duobus fratribus Polemonis fratris Hagnie: scq; audisse è patre suo, Polemoni patri Hagnie nullum unquam fuisse fratrem, sed sororem Phylomacham germanam & uterinã, matrem Ebulidæ patris Phylomachæ quæ Sositheo nupsit. ALIUD. Testatur se cognatum esse & Curialem, & popularem Hagnie & Ebulidæ, & audisse de patre suo, & cæteris cognatis, nullum fuisse fratrem Polemoni Hagnie patri, sed sororem germanam, & uterinam Phylomachã, matrem Ebulidæ patris Phylomachæ quæ Sositheo nupsit. ALIUD. Testatur auum suum esse Archilochum, ab eòq; se adoptatum, & se esse cognatum Polemoni patri Hagnie, & audisse de Archilocho & cæteris cognatis, nullum unquam fuisse fratrem Polemoni patri Hagnie, sed sororem germanam, & uterinam Phylomacham, matrem Ebulidæ patris Phylomachæ Sosithei uxoris. ALIUD. Testatur patrem suæ uxoris Callistratum, consobrini fuisse è germanis fratribus Polemoni patri Hagnie, & Charidemo patri

Victoria Phylomachæ.

P Theopompi.

Opponit sua
testimonia
Theopompi te-
stimonijs.

Theopompi, matrem uerò suam consobrini filiã esse Polemoni, & matrem suam sæpè ad se dixisse, Phylomacham matrem Ebulidæ, sororem fuisse Polemonis patris Hagnie germanam & uterinã, neq; ullum unquam fuisse fratrem Polemoni Hagnie patri. Priore actione, Iudices, cum coniurassent isti inter se, cõiunctisq; copijs multi unam mulierem oppugnarent: nos, Iudices, neq; testimonia scripsimus de rebus cõfessis, neq; testes citauimus, sed putauimus hæc nobis in tuto esse collocata. At isti, & alia multa impudèter ad iudicium compararant, neq; quicquam aliud, eo quidem tempore, curabant, quàm, ut iudices in præsentia fallerèt, cum quidem hoc mendacio abuterentur: Polemoni Hagnie patri omnino nullam fuisse sororem germanam, & uterinam. Ad eò erant impudentes & uæcordes, ut tanta in re deciperent iudices, itaq; manifestè. Et in hoc, magnò studio summaq; cõtentione incumbabant. Nos aut uobis nunc tot testes adduximus de sorore Polemonis, Hagnie amita. Isti uerò testetur qui uolet, aut nò fuisse fratres germanos & uterinos, Polemonem & Phylomachã: aut nò fuisse Polemonem filium, Phylomacham autem sororem Hagnie Buseli filij: aut Polemonem non fuisse patrem Hagnie, cuius est hæreditas, neq; sororem Polemonis Phylomacham amitam, aut Ebulidem non fuisse Phylomachæ filiu, neq; Philagri consobrini Hagnie: aut illud, Ebulidæ consobrini Hagnie filiã non esse, quæ adhuc superstes est, Phylomacham, neq; puerum huc legibus uestris adoptatum in Ebulidæ familiam: aut Theopompum istius Macartati patrem, ex familia fuisse Hagnie: horum quicquid libitũ erit, testetur ei aliquis, sed satis scio neminem ita audacem futurũ, aut deploratæ fidei hominem. Ut autem perspicuum uobis sit ò Iudices, eos prius per calumniã fuisse superiores, neq; quicquã æqui attulisse: lege testimonia quæ adhuc sunt reliqua. TESTIMONIA.

Pater	Polemon	& Phylomache	Mater
& Filius	Hagnias	fratres & Ebulides	& filius

Testatur se cognatum esse Polemoni Hagnie patri, & audisse è patre suo fratres fuisse patruales Polemonis Philagrum Ebulidæ patrem, & Phanostratam Stratij filiam, & Callistratum socerũ Sosithei, & Euctemonem, eum qui regno functus est, & Charidemũ patrem Theopompi, & Stratoclis: & esse cum huius filijs & Hagnia in eodẽ genere Ebulidem à patre suo Philagro: à matre uerò eius Phylomacha, existimari consobrinum esse Ebulidem Hagnie, ex amita autẽ Hagnie. ALIUD. Testantur se cognatos esse Polemoni patri Hagnie, & Philagro patri Ebulidæ, & Euctemoni regno functo: & scire, Euctemonem fratrem fuisse Philagri eodem patre natum, patris Ebulidæ: & cũ Ebulidæ disceptatio esset de hæreditate Hagnie instituta, adhuc superstem fuisse Euctemonẽ * fratrem patrualem Polemonis patris Hagnie, neq; contendisse Euctemonem cum Ebulidæ de hæreditate Hagnie, neque tum alium quenquã ratione propinquitatis. ALIUD. Testantur patrem suum Stratonem cognatũ fuisse Polemoni patri Hagnie, & Charidemo patri Theopompi, & Philagro patri Ebulidæ: & audisse è patre suo, Philagru duxisse uxorem primam Phylomachã, sororem Polemonis patris Hagnie, eodem & patre & matre ortam: & natum esse Philagro è Phylomacha Ebulidem: defuncta Phylomacha, uxorem aliã duxisse Philagru Telesippam, & natum

* ἐν τῷ ἑρμῶ-
δελφῶν ἄ-
δελφῶν ὄντα
πρὸς Λέμονι.

& natum esse Menestheum fratrem Ebulidæ, patre quidem eodem, sed matre non eadem: & cum Ebulides hæreditatem Hagnie petisset ratione generis, Menestheum nò petisse hæreditatem Hagnie, neq; Euctemonem fratrem Philagri, neq; alium quenquam ratione generis contendisse tum cum Ebulidæ. ALIUD. Testatur patrem suum Archimachum cognatũ fuisse Polemoni, patri Hagnie, & Charidemo patri Theopompi, & Philagro patri Ebulidæ: scq; è patre suo audisse, Philagrum duxisse uxorem, primã Phylomacham, sororem Polemonis, eodem patre & matre ortam: ac natum esse è Phylomacha Ebulidem. Phylomacha autem defuncta, aliam duxisse uxorem Philagrum, Telesippam: & natum esse Philagro è Telesippa Menestheum, fratrem Ebulidæ, patre quidem eodem, sed matre non eadem. Quicum hæreditatem Hagnie ratione generis peteret, Menestheum non fecisse controuersia de hæreditate, nec Euctemonẽ fratrem Philagri, nec aliũ quenquã tum ratione generis, Ebulidæ. ALIUD. Testatur autem suũ maternũ Callistratũ fratrem fuisse Euctemonis regno functi, et Philagri Ebulidæ patris. Eos autem consobrinos fuisse Polemonis patris Hagnie, & Charidemi patris Theopompi: scq; audisse è matre sua, fratrem non fuisse Polemoni patri Hagnie: sororem fuisse, natam eodem & patre & matre Phylomacham. Eam Phylomacham nupsisse Philagro, & ex eis esse natum Ebulidem, patrem Phylomachæ, Sosithei uxoris. Hæc testimonia recitanda necessariò tuere, Iudices, ut ne idem nobis accideret, quod prius, cũ imparati oppressi sumus. Multo autem etiã euidens contra se testimonium dicit iste Macartatus, patri suo Theopompo nihil omnino deberi ex Hagnie hæreditate, cum sit remotior genere Theopompus, atq; adeò nec ex eadem familia prorsus. Si quis enim sciscitetur, Iudices, iste quis est, qui cum puero hoc de Hagnie hæreditate litigat: satis uos scio responsuros, Macartatum: quo patre genitus? Theopompo. qua matre? Apolexide filia Prospaltij, sorore Macartati, qui fuit Prospaltij filius. At Theopompus cuius fuit patris? Charidemi. Charidemus cuius? Stratij. Stratius cuius? Buseli. hæc est, Iudices, Stratij familia unius Buseli filiorum: & posterij Stratij sunt hi quos audiuidistis, & hic nullum usquam nomen est eorum qui sunt ex Hagniana familia, ac ne propinquum quidem. Rursus igit sciscitor puerum hunc, quis nam ipse sit, qui cum Macartato de Hagnie hæreditate contendat? Nihil prorsus aliud respondere queat puer, quàm se esse Ebulidem, quo patre natus? Ebulidæ, Hagnie consobrino. qua matre? Phylomacha, Hagnie sorore patrueli. Ebulides cuius fuit patris? Philagri, consobrini Hagnie. Cuius matris? Phylomachæ, amitæ Hagnie. Hagnias porro cuius fuit filius? Polemonis. Polemo cuius? Hagnie, Hagnias cuius? Buseli. Hec altera est familia Hagnie, unius filiorum Buseli: & hic nequaquam inest idem nomen, quod est in familia posterorum Stratij, ac ne propinquũ quidem: sed ipsi per se in Hagnie familia progrediuntur, nomina à se inuicem accipientes. Vnde liber igitur & modis omnibus alterius esse familiae conuincuntur, genereq; remotiores, neq; quicquam eis ex Hagnie hæreditate deberi. Quibus enim legislator propinquitatem det, & hæreditatem: hæc uobis leges recitabuntur. LEX. Quisquis intestatus, & moritur, siquidem liberos muliebris sexus reliquerit: * cum hisce: sin minus, quid abesse.

Collatio ge-
nealogie Ma-
cartati & Eu-
bulidæ pueri.

hi bona possidento. Sin fratres fuerint germani, & si liberi e fratrib. legitimi patris patrem fortiuntor. Sin fratres non fuerint, aut fratru liberi ex eis: eadem ratione fortiuntor. Praferuntor autem mares, & a maribus propagati, si ex
 ijldem fuerint, etsi genere remotiores. * Si uero non fuerint a patre usq; ad so-
 brinos, liberos, ij qui sunt a matre uiri, pari ratione potestate habento. Sin ex
 neutra parte intra hos fuerint, a patre proximus obtineto. Spurio autem aut
 Spuriae, ius ne esto propinquitatis, neq; item sacrorum, neque publicorum, ab
 Euclide praetore. Aperte dicit lex, Iudices, quibus adeunda sit haereditas: non
 ita me deus amet, Theopompo, aut Macartato Theopompi filio, qui prorsus
 in Hagniae familia non sunt, sed cui: Posteris, Hagniae, qui sunt in familia Ha-
 gniae illius. Haec & lex loquitur, & ius ita habet. Neque uero Iudices, cum
 haec legislator cognatis dederit, alia, multa omnino, non mandauit, quae
 cognatis necessario facienda sunt: sed omnino multa sunt, quae lex facere iu-
 bet cognatos, neq; ullum effugium relinquit, quo minus ea facere sit necesse.
 Quin ipsam legem primu recita. **LEX.** Pupillarum aliquam, quae in
 proletariorum ordine sunt, si habere noluerit genere proximus, dote data
 elocato. Patricius quingentis drachmis, eques trecentis, semieques cen-
 tum quinquaginta, praeter ea quae ipsa habet. Si uero plures fuerint in eadem
 familia, pro portione quisq; pupillae coferat. Quod si mulieres plures fuerint:
 ne necesse sit cognato plus una elocare, sed proximus aut elocato, aut ipse du-
 cito. Quod nisi genere proximus eam uel elocarit, uel duxerit: praetor eum co-
 gat aut elocare, aut ipsum ducere. Quod ni praetor coegerit, debeat mille
 drachmas sacras Iunoni. Citet autem eu qui detrectarit, quiuis ad praetorem.
 Quid lex dicat, Iudices, auditis. Cum autem de pupilla disceptandum esset
 Phylomacha, huius pueri matre, * nata ex cofobrino Hagniae: ego ueni, legem
 metuens, & eam mihi uendicaui, cum essem genere proximus. Theopompus
 autem Macartati pater prorsus non accessit, neq; controuersiam mouit, quod
 nihil ad ipsum attineret, idq; cum esset eadem aetate. Quam absurdum autem
 esse putatis, Iudices, cum Theopompus de pupilla, quae fuit Hagniae cofo-
 brino nata, cum nemine unquam litigarit: ut postulet Hagniae sibi haeredita-
 tem tribui contra omnes leges? Quid istis hominibus fieri queat impudenti-
 us, aut sceleratius? Recita etiam caeteras leges. **LEX.** * Homicida in foro
 postuletur intra cofobrinitatem & cofobrino: una persequantur eundem
 & cofobrino liberi, & generi, & cofobrini, & soceri, & sobrini, & curiales.
 Sin cum eo redeudum in gratiam fuerit, si pater superstes erit, aut frater, aut fi-
 lij: omnium, aut eius qui prohibet, ualebit autoritas. Sin horum nemo erit, &
 caedem inuitus fecerit, idq; quinquaginta decreuerint, & * praefecti pronuncia-
 rint inuitum fecisse caedem, * intromittatur Curiales, si uolent, decem. His au-
 tem quinquaginta & unus ex optimatibus deligantur: & qui prius caedem fe-
 cerunt, hac sanctione teneantur. Qui uero in municipiis desiderantur, quos ne-
 mo occiderit, eos indicet tribunus cognatis, ut tollant & sepeliat: & populus
 purgetur eo die, quo singuli desiderati fuerint. Denuncietur autem de seruis
 domino, de ingenuis, ijs qui in bonis sunt. Sin mortuo bona non erunt, mor-
 tui cognatis denuncietur: sin post tribuni denunciationem cognati non sustu-
 lerint, tribunus tollendum cadauer locet: & sepeliendum, & purgandum eo
 die

* εαν δ μη δ-
 σι πρὸς πα-
 τῆρς μήτε
 ἀνεψιῶν
 πάλιν, τῶν
 πρὸς μηδὲν
 τῶν ἀνεψιῶν κα-
 τὰ τὸ ἀντι-
 κεινὸν εἶναι.

Onera co-
 gnatorum.

Legem de co-
 gnatis ad Ma-
 cartatum atti-
 nere.

* ε γινε δ' ἀ-
 νεψιῶν πα-
 τῆρς ἑοῦς
 πρὸς πατῆρς

* πρὸς ἐπιπέ-
 τῶν ἐλευθέρων
 ἐν ἀγορῇ ἐν-
 τὸς ἀνεψιῶν
 τῶν ἰσθμίων.

ε φέτω.
 * ἐπὶ ἐδ' ὡσαν.

die populum, quam minimo poterunt. Sin no locarit, debeto mille drachmas
 arario. Quicquid autem impenderit, duplum a debentibus exigit. Quod si
 non fecerit, ipse debeto popularibus. At quilo cationes lucorum Mineruae &
 caeterorum Deorum & Heroum non * reddiderint: infames & ipsi sunt,
 & eorum haeredes, donec soluerint. Haec omnia quae leges iubent facere co-
 gnatos nos iubent, & facere cogunt, Iudices: cum Macartato autem nihil lo-
 quunt, neq; cum Theopompo patre eius. Neq; enim in familia Hagniae sunt
 in uniuersum. Quopacto igitur istis quicquam mandarent? Ac iste quidem
 ad refutandas leges & testimonia quae nos exhibuimus, iusti nihil afferre po-
 test. Sed indignatur, & inique secum agi dicitur, qui patre mortuo reus fiat.
 Illud autem, Iudices, non considerat, patrem suum hominem fuisse mortalem,
 & cum alijs multis obijisse, & senioribus, & iunioribus: sed tametsi Theopom-
 pus obijt, leges no obierunt, neq; ius obijt, neq; iudices pronuncianti autori-
 tate praediti. Agitur aut in hoc iudicio, & in hac disceptatione, non uter prior
 aut posterior obierit: sed utrum conueniat nec ne, expelli ex domo Hagnia-
 na cofobrinos Hagniae, ab ijs qui sunt e Stratij familia, & ei non ita coiuncti,
 ut Hagniae haereditatem adire possint, sed genere remotiores. De hoc igitur
 controuersia est. Sed & ex hac lege certius etia cognoscetis, Iudices, quantum
 Solon studium habeat domesticorum: neque relicta diuitaxat eis bona det,
 sed etiam difficilia quaeq; cognatis mandet. Recita legem. **LEX.** Defunctum
 intus proponunt suo arbitratu, cadauer autē post die quam proposuerint,
 ante solis exortum efferunt. Viri, cum effertur funus, antecedunt: mulieres
 ponē sequuntor. Mulieri autem nefas esto in bona defuncti ingredi, itemq; se-
 qui cadauer, cum in monumenta ducitur, anais sexaginta minori: ijs exceptis
 quae intra sobrinas sunt: nec in bona defuncti ingrediatur, postquam elatum
 cadauer fuerit, mulier ulla, ijs exceptis quae intra sobrinas sunt. Non sinit in-
 gredi, quo in loco cadauer fuerit, ullam aliam mulierem, nisi cognatas usq; ad
 cofobrinitatem: & ad sepulchru usq; comitari eadem sinit. Iam Phylomacha
 Polemonis soror patris Hagniae, non cofobrino fuit Hagniae, sed amita. So-
 ror enim fuit Polemonis, patris Hagniae. Ebulides autem filius eius mulieris,
 frater patruelis fuit Hagniae, cuius est haereditas. Ebulides porro filia fuit huius
 pueri mater. Cognatas haec iubet & adesse propositioni defuncti, & ad sepul-
 chrum comitari: no Macartati matrem, neq; Theopompi uxorem, neq; enim
 cognatae istae sunt Hagniae, sed fuerunt ex alia tribu Acamantia, & ex alio mu-
 nicipio Prospaltio: adeo uti prorsus non animaduenterint, defunctum esse Ha-
 gniam. Rem igitur isti supra modu impudentem moliantur, si in ea opinione
 sunt, oportere nos & mulieres nostras, cadaueris Hagniae, cum obijisset, haere
 des esse, & persoluere omnia iusta, ut cognatos & genere pximos: haereditate
 aut tenere Macartati, qui est e familia Stratij, & ex Apolexide Prospaltij filia,
 Macartati sorore. Sed neq; iustu, neq; fas id est, Iudices. Age lege mihi illa ex
 oraculo Apollinis Delphico, ut intelligatis, eum eade dicere de cognatis, quae
 legib. Solonis continent. **ORACVLVM.** Quod felix faustumq; sit, quae rit po-
 pulus Atheniensis de ostento quod in caelo apparuit, quid nam agendum sit
 Atheniensibus, aut cui deo sacrificandum, aut uota nuncupanda, ut faustus sit
 ostenti euentus: Prodest Atheniensibus de ostento quod in caelo apparuit, sa-

* τὰν ἐπιπέ-
 τῶν.

Refutatio, lice-
 re agi post pa-
 tris obitu cum
 filio.

Lex funebri.

crificando litare Ioui summo, Mineruæ summæ, Herculi, Apollini seruatori, & * mittere ad Amphictyonas de fortuna bona: Apollini Compitalitio, Larong, Dianæ, & compita suffire, & crateras statuere, & saltare, & coronas gestare patrio ritu, dijs deabusq; Olympijs omnib; dextris sinistrisq; sublati, meminisse munificentia: patrio ritu heroi principi, à quo cognominati estis, sacra facere, & munera offerre, & * parentalia defunctis indies præstari à cognatis, secundum instituta. Auditis, Iudices, eadem loqui & Solonem in legibus, & deũ in oraculo, iubentem, ut defunctis cognati statis diebus inferias dent: Verũ nihil horũ curę fuit Theopompo, aut Macartato istis; sed illud duntaxat, ut ad se non pertinentia tenerent: & queruntur sibi nunc moueri controuersiam de hereditate, quam longo tempore tenuerunt. Ego uerò sic existimo, conuenire Iudices, ut is qui aliena iniuste tenuit, non queratur se ea diutius tenuisse: sed gratiam habeat, non nobis, sed fortunę, quòd multæ & necessarię dilationes interim inciderunt, ut nunc de eis nobiscum certent. Isti autem tales homines sunt, Iudices, ut nihil curent, neq; familiam Hagnia: desolatam, neq; cætera in quibus leges uiolant: qui quidem, proh diuũ hominumq; fidem (reliqua narrare, quorsum attineret: multa enim dici queat) unum maximè & nefarium, & legibus contrarium facinus perpetrarũt, quo potissimum ostenderunt, sibi nihil aliud esse curæ, nisi auariciam. Cum primũ Theopompus nobiscum de hereditate Hagnie disceptauit, eo modo quę audiuitis, statim declarauit, existimare se, aliena se occupare. Quod em̄ maximi erat precij in prædijs Hagnia:, & maximæ admirationi erat, & finitimis & alijs hominibus, oleę, eas effoderunt, & extirparunt amplius mille stirpes, quę magnam olei copiam afferebant. eas isti extirpatas uendiderunt, & immensam argenti copiam receperunt. eaq; fecerunt isti, cum actioni obnoxia esset hereditas Hagnie, ex ea lege qua isti freti matrem huius accusarant. Ut autē me uera dicere appareat, & istos extirpasset oleas constet, ex ijs prædijs quæ Hagnias reliquit; horum testes uobis producemus, & finitimos, & ex cæteris quos accersuimus, cum testificaremur. Recita testimonium. TESTIMONIUM. Testatur se secutos, accersitos à Sositheo ad Araphena in Hagnie agros, cum Theopompus in Hagnie hereditatem egisset: & sibi ostendisse Sositheum oleas, dum extirparentur ex Hagnie agro. Quòd si, Iudices, solum in defunctũ iniurię fuissent, grauiter peccassent, sed non adeò: nũc istæ iniuriæ & contumeliæ ad totam rempublicam pertinent. idq; ita esse, lege audita, cognoscetis. Recita legem. LEX. Si quis oleam Athenis effoderit (nisi ad templum Atheniensium publicum aut municipale requiratur) in suos usus usq; ad binas oleas quotannis, aut ad funus iisdem utendum sit: centenas de singulis oleis drachmas ærario debeto, atq; eius multæ decimæ Mineruę sunt; debeto & homini priuato, à quo reus peractus est, centenas drachmas in singulas oleas. Actio autem detur à Nouemuiris, earũ rerum quarum quicq; Iudices sunt: & actor sportulas ponat suæ partis. Qui autem condemnatus fuerit, eum prætores inscribunto, apud quos iudiciũ fiet, exactoribus, id quod in ærarium redit: quæstoribus Mineruæ, id quod deæ consecratũ est. Quod ni inscripserint, ipsi debento. Lex quidē hæc firma est. illud autē cogitare ipsi uobiscũ, Iudices: quid nam putetis nos perpeffos esse superiore

* ἀποπέμ-
πεν ἀμφικτυ-
δωνας.

* τὰ ἐνικύμα-
να πρὸς ἀποφ-
θιμίους ἀμ-
βουλεῖν ἐδὲ
σοφιστικῶς
κτ' τὰ ἀγυμῆ-
να.

Non spectan-
dum quando,
sed quam iuste
tenueris:

Oleæ à Theo-
pompo extir-
patæ.

superiore tempore ab istis, istorumq; petulantia, qui tantam uestram urbem contempserunt, & leges uestras, & quod aperte legibus interdictũ est, adeò contumeliose prædia deuastarunt, quæ reliquit Hagnias? Lex autem uetat uel in proprio patrimonio ista fieri. Multum scilicet isti curant, ut aut legibus uestris obtemperent, aut ne familia desoletur Hagnia. Ego uerò de meipso pauca dicam apud uos, Iudices: atq; ostendam aliter q̄ istis, curæ mihi fuisse Hagnianã familiam, ut ne desolaretur. Nam & ipse sum Buselini generis. Habronis enim Buseli filij neptem è filia, duxit Callistratus Eubulidæ filius, Buseli nepos: & ex Habronis nepte, & Callistrato nepote Habronis, nata est mater nostra. Ego uerò matrē huius, iudicio euctā duxi, natiq; mihi filij sunt quatuor, una filia. His nomina imposui, Iudices, hæc: natu maximo Sosis patris mei, ut æquum est, & natu maximo id nomen restitui: proximè ab hoc nato, nomen feci Eubulidæ, quod nomen fuit patri matris pueri huius. Ei qui hunc sequit, Menesthei nomen imposui. nam & Menestheus cognatus uxori meæ fuit. Minimo nomen feci Callistrato, quod nomen patri matris meæ fuit. Præterea filiam etiam, nulli alieno collocaui, sed fratris mei filio: ut si ualuerint, & horum liberi, ex eadem sint cum Hagnia familia. Ac ego quidem eam rationem inij, qua maximè familie oriundæ à Buselo cõseruarentur. In istos autem rursus inquiramus. Ac primũ legem hanc recita. LEX. Prætor curã gerat pupillorũ & pupillarum, & familiarũ que intereunt, & matronarũ quæ manēt in ædibus maritorũ defunctorũ, se uerum ferre dicentes. horum curã gerat, neq; sinat eis iniuriã fieri, aut quicquã in eos iniquum committi. & potestatem habeat autoritate magistratus infligendę poenæ. Sin grauiore poena dignus uidebitur, * accersitum accuset, & multa suo arbitrio inscripta in Heligam introducat. Quòd si conuictus fuerit, pronunciet Heliga, quid ei sit luendum, aut soluendum. Quo autem pacto magis ulli desolare familiã alicuius possint, quàm si Hagnia: genere proximis expulerint ij, qui sunt ex alia Stratij familia: & rursus, si hereditatem Hagnie postulat ut cognatus, nomen autem habet nedum ex Hagnie familia, sed nec è Stratij sui progenitoris: atque adeò, cum tanta fuerit Buseli posteritas, ne illorum quidem ullius nomen habet. Nam unde est Macartati nomen: à materna familia. Adoptatus enim iste est in familiã Macartati Prospaltij auunculi sui, & illam etiam habet familiam. Atque ita iniurius est, ut nato sibi filio, eum etiam in Hagnie familiam introducere sit oblitus: idq; cum Hagnie hereditatem teneat, & eius se gentilem esse profiteat, sed eum filium Macartato auunculo adoptandum dedit in Prospaltij familiam. Hagnianam autē familiam, quantũ in se fuit, extingui passus est: qui idem dicit, patrem suum Hagnie fuisse cognatum. Solonis autem lex iubet, ut mares & à maribus procreati potiores habeantur. At iste adeò expeditè, & leges, & Hagniam contempsit, & filium suum in maternam familiam adoptandum dedit. Qui fieri possint homines istis iniquiores, aut uiolentiores? Neque uerò hæc solum commiserunt, sed cum Buselidę omnes cõmune monumentum habeant, idq; monumentũ Buselidarum nominetur, amplum spacium circumseptum, ut antiqui solebãt: in eo monumento, ceteri omnes orti à Buselo, siti sunt, & Hagnias, & Ebulides, & Polemo, & reliqui omnes, tanta

Accusator se-
metipsum cõ-
mendat.

* ποσικαλε-
σάμεν ὁ πρὸς
πεμπτα.
Inuestima in
aduersarios.

multitudo:

multitudo: uniuersi cognati à Buselo id monumentum commune habent. At Macartati istius pater, eiusdemq; auus, eo monumento usi non sunt, sed ipsi priuatim sibi monumentum fecerunt procul à Buselidarum monumento. Num uidentur uobis, Iudices, quicquā ad Hagniaē familiam attinere, nisi quatenus ea quæ nihil ad ipsos attinent, erepta occuparunt: sed utrum intereat Hagniaē familia & Ebulidæ, Hagniaē consobrini, eorum etiam nomine abolito, eius rei cura nec minima unquam fuit. Ego autem, Iudices, opitulor equidem, quantum possum maximè, defunctis illis: sed nō omnino facilè est istius apparatus aduersari. Trado igitur, Iudices, uobis hunc puerū ita curandum, ut uobis æquisimum uidebitur. Hic adoptatus est in familiam Ebulidæ, & introductus ad Curiales, non meos, sed Ebulidæ & Hagniaē, & Macartati istius: & cum introduceretur, cæteri Curiales clam suffragia ferebant. Iste autem Macartatus aperto suffragio decernebat rectè introduci filium Ebulidæ puerum hunc, cum uictimam tangere nollet, aut ab ara abducere, sed reddendæ rationi reddere obnoxium: sed & parte carniū à puero hoc accepta, ut & alij Curiales, abiit. Existimate igitur, Iudices, puerum hūc ante uos iacere supplicem pro defunctis Hagnia & Ebulidæ, & cæteris ab Hagnia oriundis: atq; illos ipsos uobis supplicare, Iudices, ne sua familia extinguatur ab immanibus istis belluis: quæ cum sint è Stratiana familia, ex Hagniana nunquam fuerunt: neq; permittatis istis tenere aliena, sed ea restituere cogatis in Hagnianam familiam, cognatis Hagniaē. Ego igitur & illis opitulor defunctis, & legibus hūc de rebus latis. Vos autē oro, Iudices, & obsecro, & obtestor, ne uel puero huic insultari patiamini ab istis, uel maiores eius magis etiam despici: qui nunc contempti erunt, si isti obtinuerint, quæ uolunt. sed leges tuemini, & defunctos curate, ne eorum familia extinguatur. Quæ si feceritis, & quæ æqua sunt, & pro uestra fide, & uobis ipsis utilia, decernetis.

ARGUMENTVM ORATIONIS ADVERSVS
Leocharem de hæreditate.

Archiada sine liberis defuncto, Leocrates hæreditatem tenuit, quod & cognatus eius esset, & se ab Archiada adoptatum esse diceret: ac ad tempus eam ipse tenuit. Deinde filio suo Leostrato, suo loco Archiada adoptato, familia cedit, & in suam redit, quasi ea res lege liceret. Idem fecit etiam Leostratus, & pro se in Archiada familia reliquit filium, nomine Leocratem, atq; ipse in sui naturalis patris familiam rediit. Postremus igitur hic Leocrates Archiada adoptatus, orbus decessit. Hæreditatem autem adiit Aristodemus, asserens se genere proximū esse Archiada, cuius ab initio fuerit hæreditas, & propter illum Leocrati postremo adoptiuorum. Leochares autem defuncti frater, de hæreditate contendit: Ac in uniuersum adoptione nititur, ut filius Leocratis adoptiuus: asserens, etiam se Archiada cognatum esse. Is uero qui Aristodemum defendit, generis propinquitatem Aristodemo dare hæreditatem. Adoptionem autem * consimilem esse. Neque enim uiuens, inquit, Leocrates sibi Leocharem adoptauit, ut leges præcipiunt, sed sub eius obitu, ut bonis fraudaret, contra leges facta esse adoptionem.

Orationem habet Aristodemi filius.

DEMO-

DEMOSTHENIS ADVERSVS LEO-

CHAREM DE HÆREDITATE ORATIO,

Hieronymo Vuolfio interprete.

QUæ uobis Leocharis istius sit, Iudices, ut & ipse in ius uocetur, & ego adolescēs apud uos uerba faciā, dū eas hæreditates capere studet, quæ nihil ad ipsum attinent, & propter eas falsò apud prætorē testificatus est. Nobis enim necesse fuit, cum lex genere proximis propinquitatis ius tribuat, ut Archiada cognatis, qui ab initio hæreditatem reliquit, cauere, ne uel eius familia extingueretur, uel hæreditas ad eos deuolueret, ad quos minimè pertineret. At iste, cum nec genere sit defuncti filius, nec legibus adoptatus, ut ego ostendā: adeò temerè falsum testificatus est, & nobis eripuit hæreditatē. Oro autē uos Iudices, ut & patri huic meo & mihi opem feratis, si quæ æqua sunt dixerimus, neq; negligatis homines pauperes & inopes, & iniqua factione potentum oppressos. Nos enim ueritate freti, huc ingressi sumus, & bene agi nobiscum putantes, si quis nos frui legibus patiat. At isti factionibus & largitionibus niti non destiterūt. Neq; uerò mirū. De alieno enim sumptus haud grauāt faciunt. Proinde & suæ causæ defensores & falsos testes multos compararūt. At pater hic meus (dicetur enim) unā cum paupertate, ut uos omnes nostis, & imperitia rerum, manifestis testimonijs pugnat. Nam in Piræo præconiū factitat, id quod * non humana modò paupertatis argumentum, sed & occupationis est, quæ lites sectari prohibeat. Qui enim talem quæstū facit, eum necesse est totos dies in foro esse. Quæ uos reputātes, cogitabitis, nos, nisi iustitia freti essemus, nunquam in conspectum uestrum fuisse prodituros. Sed quæ huius generis sunt, progressu orationis clarius audietis. De ipsa autem contestatione & causā, nūc uidetur esse differendum. Quod si, Iudices, ex ipsa contestatione Leochares petiturus defensionem, atq; ostensurus esset, se germanum esse Archiadæ filium: nihil opus esset multis uerbis, neq; necessariū, nos à primordio inde nostrum genus per censere. Sed quia se cōtestatio aliter habet, atq; isti maximam orationis partē in eo cōsumunt, se adoptatos esse: & cum ingenui sint, ratione propinquitatis iurè percepturos hæreditatem: necesse nobis est, Iudices, propter has causas, paulo altius genus uobis exponere. hoc enim perspicuè cognito, uerbis eorum non decipiemi. Nam hæc cōtrouersia disceptatio est de hæreditate. In eam uerò agimus nos ratione generis & propinquitatis: isti ratione adoptionis. Cōstitemur autē coram uobis, ratas esse oportere adoptiones, quæ legibus ritè factæ fuerint. Quare uos horum fundamentorum memores, si ostenderint uobis leges ea permittere quæ ipsi contestati sunt, decernitote eis hæreditatem. Quod si legibus id quidem demonstrare non poterunt, sed æqua tamen & humana dicere uidebuntur: etiam sic concedimus. Ut autē sciatis nos genere esse proximis, neq; eo niti solū, sed & cæteris omnibus: primū uos de ipso genere docebimus, unde hæreditas est. Existimo enim, si hanc causæ partem liquidò cognoueritis, fore ut nec cæterorum quicquā uos prætereat. Principiò, Iudices, nati sunt Euthymacho

221

Peroratio.

Commendatio sui, cum in-
sectatione ad-
uersariorum.

* ἀυθροπίως
ἀπορίας.

Propositio.

Diuisio.

Expositio ge-
neris unde est
hæreditas.

* τῆς ἀρχι-
αδῆς.

macho Otrynēsi, filij tres, Midylides, & Archippus, & Archiades: & filia, cui nomē fuit Archidice. Hi patre defuncto, Archidicē Leostrato Eleusinio collocant. Ex ipsis uerò tribus, Archippus triremi præfectus Methymnæ diem obiit. Midylides nō multo post tempore, ducit Mnesimacham Lyssippi Crioensis filiam: eiq; filia nascitur, nomine Clitomacha, quam ille uoluit fratri suo, qui cælebs erat, dare. Postquam autem Archiades sibi nō esse in animo uxorem ducere, dicebat: sed & patrimonium propterea indiuisum esse passus, seorsim Salamine habitabat: sic tandem Midylides suam filiam Aristoteli Palleniensi desponder, auo meo, & ex eo nascuntur filij tres, & Aristodemus pater hic meus, & Habronychus patruus, & Midylides qui nūc obiit. Ac generis quidem nostri propinquitas, in quo est hæreditas, sic ferē habet, Iudices. Archiadæ enim nos à uiris sumus genere proximi: & quoniā eius hæreditatem hac lege postulamus, neque genus eius extingui patimur, apud prætorem actionem de hæreditate instituimus. Isti autē qui bona per iniuriam detinent, nunc contestati sunt, in uniuersum quidem adoptione nitentes, sed & cognatos esse se dicunt: sed de ea adoptione quo pacto se habeat, perspicue uos postea docebimus. De genere autem, nō esse eos propinquiores nobis, id uobis cognoscendum est. Vnum igitur in confesso est, inter hæredes potiores esse mares, & maribus progenitos. Simpliciter enim à uirili stirpe proximis, si liberi nulli sunt, lex hæreditates restituit. Hi uerò nos sumus. Sine liberis enim decessisse Archiadem constat. Ei autem nos à uirili stirpe sumus proximi, atque insuper etiam à muliebri stirpe ipsi nos. Midylides enim frater fuit Archiadæ. Midylidæ autem filia, mei patris mater. Proinde fit Archiades, cuius hæreditatem uendicamus nunc, auunculus mei patris matris germanis fratribus, à uiris ea cognatione orta, non à mulieribus. Leocratis enim istius auia paterna, soror fuit Archiadæ illius, & Medylidæ, à quibus nos oriundi, hæreditatem postulamus. Primum igitur, Iudices, genus nostrum ita se habere, uti dicimus, ut appareat, testimonia uobis legentur. Deinde lex ipsa quæ & familijs, & à uiris proximis, hæreditates tribuit. Capita enim controuersæ, & ea de quibus iurati pronuntiabitis, hæc ferē sunt. Age uoca mihi testes huc, & legem recita. TESTES. LEX. Quæ igitur ad genus, & istorum, & nostrum attinēt, sic habent Iudices. Proinde qui ipsis testimonijs ostenderūt se esse genere propiores, hæreditatem percipere debent, neq; contestati desperatio potior esse institutis uestris. Nam si adoptione nituntur, nos ea uti facta sit, ostendemus. Cum autem filius adoptiuus orbus utiq; obierit, & familia usq; ad nostram actionem deserta fuerit: an non conuenit, genere proximos hæreditatem recipere, & uos non ad decipiendum optime instructis, sed affectis iniuria ciuibus opem ferre? Nā si in nostra potestate esset, ostenso genere, & ipsa contestatione, descendere, eorumq; nihil ferē quæ diximus plura requireret: uobis diutius molesti non essemus. Postquam autem isti legibus nō nituntur, sed eo quod superioribus temporibus rerum aliquid ante occuparunt & interceperunt, & in bona inuaserūt, his argumētis utentes se adisse hæreditatem dicent: necessariū sanē est etiam de his dicere, atq; ostendendum, istos omnium hominū esse uiolentissimos. Nam ab initio, Iudices, elocāt sororem suam Midylides & Archiades Leostrato

Aristodemus
genere propior
Archiadæ
quā Leocratis
res.

Refutatio ad-
optionis.

Cognatio Leo-
cratis.

strato Eleusinio. Post, è filia illius elocata, sororis illorū, nascitur Leocrates, pater Leostrati istius. Considerate, ut unus de multis in Archiadæ cognationem pertineat is, de quo cōtestatus est: Quæ cum ita se haberent, Archiades matrimonium non contrahit. Midylides autem frater eius, auus istius uxorem ducit: & quia nondū patrimonium partiti erant, sed uterq; habebat quantum satis esset, Midylides in urbe permanet, Archiades Salamine habitat. Non multo autem post, cum Midylides auus patris mei extra Atticam peregrè fortè abijisset, in morbum incidit Archiades, & mortem obit absente Midylide, homo cælebs. Quod eius rei signū est: Situla est Archiadæ sepulchro imposita. Eo tempore cognationis à mulieribus prætextu, Leocrates istius Leostrati pater, se adoptat filium Archiadæ, & sic in bona inuadit, tanquam ab eo uiuente adhuc, adoptatus. Reuersus Midylides, & id factum indignè se rebat, & reū peragere Leocratem poterat: sed suadentibus cognatis & precantibus, ut in familia Leocratem adoptiuū Archiadæ filium esse pateretur: concessit Midylides, non iudicio uictus, sed omnino ab istis circumuentus. Deinde sanē etiā domesticis obtemperans. Ac Midylides his actis mortem obit. Leocrates autē Archiadæ bona tenet, & hæreditatem percipit multos annos, ut eius adoptiuus filius. Nos uerò quod ea Midylides cōcesserat, quie uimus. Non multo autem post (quæ deinceps dicentur, diligenter attendite, Iudices) Leocrates adoptatus Archiadæ, relicto in ea familia isto Leostrato filio legitimo, ipse redit in Eleusinos, unde erat oriūsus. Ac ne tum quidem nos quicquam earū rerum, quæ ad hæreditatem attinent, mouebamus: sed quæ acta erant, rata habebamus. Rursus autem Leostratus iste ipse qui adoptiuus esset filius, & relicto in Archiadæ familia, reuertitur ad Eleusinos, ut & pater suus, relicto in ea familia ingenuo filio, & per tres personas primitiua adoptione contra leges confirmata. Quis enim cum legibus consentiat, cum ipse filius adoptiuus, filijs adoptiuis relicto, in suam familiam sit reuersus: idq; ad hunc usq; diem facere non destitit, eoq; pacto se nos hæreditate fraudaturos putant, quæstū faciendo, & quantum ad uictum necessariū est, ex Archiadæ bonis petendo, atq; inde semper in paternam familiam redeundo, ac eam quidem sartam tectam conseruando, illam autē cōsumendo: Sed tamen quamuis ista ita fierent, nos, quod dixi, ferebamus omnia. Quò usq; donec Leostratus in Archiadæ familia relicto filius, orbus decessit. Quo si ne liberis defuncto, petimus, ut nobis genere proximis Archiadæ, relicta eius bona tribuantur: non aut defuncto, qui ipse fuit adoptiuus filius, adoptetur in fraudem nostram. Nam si ipse uiuens adoptasset, quanquam id factū contra leges esset, non repugnassemus: sed quia neque natura fuit ei filius ullus, neque ullum uiuens adoptauit, lex autem hæreditates genere proximis tribuit: nonne æquum est, utraq; ratione nos bonis non fraudari? Nam & Archiadæ, cuius fuere bona ab initio, genere proximi sumus, & adoptiuo Leocrati. Illius enim pater ad Eleusinos reuersus, necessitudinē illam ex lege ipse sibi præcūdit. Nos uerò, in quorum erat familia, arctissimam cognationem retinuimus, cū essemus eius sobriini. Proinde si uis, ut Archiadæ cognati hæreditatem petimus: si uis, ut Leocratis, qui cum sine liberis decesserit, nemo est ei q; nos genere propior: & quantum in te quidem fuit, extincta est, o Leo-

Adoptatio.

Leostratus lo-
co Leocratis
adoptatus Ar-
chiadæ. pro se
in ea familia
filium relinquit.

Postremo ad-
optiuo defun-
cto, Aristode-
mus genere
proximus hæ-
reditatē petit.

strate, familia. Propter bona enim, coniunctionem eorū uirorū qui te adopta-
rant, tuebaris. Quoad enim, eo defuncto, hæreditatē nemo petebat, nullū Ar-
chiadæ filium adoptabas. Postquam autem nos eius cognati in medium ueni-
mus, tum adoptas, ut bona retineas: cum nihil esse dicas Archiadæ, à quo sis
adoptatus, contestaris contra nos: & genus nostrū, quod in confesso est, expel-
lis. Quod si nihil est in ædibus, quid tibi decedit, si nos nihil illud ex hæreditate
percipimus? Sed enim eius impudentia & auaritia talis est, Iudices, ut existi-
met oportere se & in Eleusinijs paterna bona regressum obtinere: & ad quæ
adoptatus est, cum non sit in familia filius, eorū etiā potiri. Atq; hæc omnia
facile perficit: qui cum de alieno contra nos homines pauperes & inopes largi-
atur, multo est superior. Quapropter uos etiā opitulari oportere arbitror
hominibus nihil iniqui petentibus, sed eo contentis, si quis nos legum frui præ-
sidij pariatur. Quid enim agendum nobis est, Iudices, adoptione per tres per-
uagata, & postremo in Archiadæ familia relicta: qui cum sine liberis decellerit,
nonne tandem aliquando nostrum recuperabimus? Hoc igitur iure freti, ad
prætorem eos citauimus. Leochares autem ita cōfidenter falsum contestatus,
oportere nos existimat, contra omnes leges fraudari hæreditate. Primum igitur,
ut constet, illa de adoptionibus & genere istorum uerè nos dixisse, & situ-
lam in Archiadæ monumento esse impostam: hæc uobis testimonia recitabi-
mus. Dein & cætera perspicuè uos edocebimus, ut istos falsæ contestationis
conuincamus. Age cape testimonia quæ dico. **TESTIMONIA.** Proinde
rei ratio & simplex ius hæreditatis ita se habet, Iudices, & eorum quæ inde
ab initio acta sunt, ipsa capita ferè omnia audistis. Quæ autem post actionem
de hæreditate institutam fecerint, & quo pacto nos tractarint: dictu necessari-
um existimo. In hæreditatis enim iudicij tam iniquè cum nemine arbitror esse
actum, quàm nobiscum. Defuncto enim Leocrate, & funere ei facto, nobis in
possessione uentibus, propterea quod uir ille & celebs, & orbis decessisset:
eduxit nos iste Leostratus, sua esse asserens. Ac quod nos defuncto iusta per-
soluere prohibuit, cum ipse pater illius esset, exculationē fortassis habet, quan-
quam iniquū erat id facinus. Ei enim qui natura pater est, curationem manda-
ri funeris par est. Deinde tamen etiā necessarijs nobis, quorum ratione ado-
ptionis, cognatus erat defunctus. Postquam autem iusta persoluta fuerūt, qua
lege ostendit, se, deserta familia, nos genere proximos deiecit bonis: eo scilicet,
quod defuncti pater erat: atqui reuersus erat in paternā familiam, neq; iam
eius patrimonij, in quo reliquerat filiū, dominus. Quod ni ita est, quæ legū est
utilitas? Facta igitur deiectione, ut plurima omittamus, actionem apud præto-
rem de hæreditate instituius, cum neq; natura, ut dixi, ullus esset defuncto fi-
lius, neq; adoptione facta legibus. Post hæc Leostratus iste sacramento certat,
asserens se illius Archiadæ esse filium, nō cogitans uel se redisse in Eleusinos,
uel adoptiuos non ipsos à semetipsis, sed ab adoptantibus cōstitui. Verū illud
opinor simpliciter in animum induxit suū, oportere se, quo iure quæq; iniu-
ria aliena appetere. Ac primum progressus, nō dubitabat in Otrynensium con-
cionalem tabulam se inscribere, cum esset Eleusinius, idq; procurabat. Dein-
de priusquam inscriptus esset, etiā in albo Otrynensium, particeps esse com-
muniū rerum. Tantum designare facinus, impellente auaritia, instituit. Quo
nos

ἀνυπακούσις.

Instituta actio
ne hæreditatis
facta quæ sint

Deiectio.

Accusatio.

Tergiversatio
nes Leostrati.

Inscriptio.

nos animaduerso, factū id testibus adhibitis prohibuimus: & postulauimus,
ut de hæreditate prius apud uos disceptaretur, quàm ad Archiadæ nomen
quisquam adoptaretur. Prohibitus autē & conuictus ad tabulam, & in No-
uemuiorum foro, iniuriarum coram multis: nihil sibi uigendum censuit, se
uestris legibus calliditate & opibus fore superiore sperans. Eius rei argu-
mentum quod nam est? Conuocatis paucis Otrynensibus et tribuno plebis
persuadet, cum album apertum fuerit, ut inscribatur. Ac postea uenit, in ma-
gnis Panathæneis, sub distributionē ad theatralem pecuniā: cumq; alij popu-
lares acciperent, petebat ut & sibi daretur, & in album inscriberetur sub no-
mine Archiadæ. Cum uerò nos testificaremur, & non ferendum id esse dice-
remus: abiit nec inscriptus, nec theatri accepta pecunia. Qui autem contra
decretum uestrum theatralem pecuniā postulat, priusquā in Otrynenses in-
scribatur, si alterius municipij sit: eum non putatis hæreditatem contra leges
petiturum? Est uerò credibile, eum qui tam iniquas prerogatiuas ad explen-
dam auaritiā suam ante iudicij cognitionem molitur, causa niti? Nam qui pe-
cuniam theatralem iniquè postulat, is de hæreditate nimirū eodem est ani-
mo. Quin prætorē etiā actione ex sponso decepit, & contra nos * rescripsit,
Otrynensem esse se in Eleusinio municipio habitantem. Cum autem nihil ei
horum succederet: proximis hisce comitijs, subornatis quibusdam popula-
rium, postulauit iste se inscribi, ut adoptiuum Archiadæ filium. Nobis autem
aduersantibus, & postulantibus, ut post factā de hereditate disceptationem,
suffragia ferrent, prius autem non: in eo paruerunt, non propter semetipsos,
sed propter leges. Non ferendū enim esse uidebatur, ut qui ex sponso in hæ-
reditatem ageret, sese adoptaret, re nondum dijudicata. Quod aut post hæc
instruxit Leostratus iste, id est omnium grauissimum. Nam cum inscriptio ei
negaretur, adoptat Archiadæ Leocharem filium cōtra omnes leges, ante fa-
ctam populi approbationem. Qui cum nondum introductus esset ad Curia-
les Archiadæ, sed * cum inscriptus esset: tum persuasit uni è Curialib. ut eum
inscriberet in Curialium album, ac deinceps contestatione apud prætorem,
istum describit, ut qui filius defuncti legitimus esset multos annos, eum qui
heri & nudius tertius inscriptus fuerat. Ita fit, ut uterq; sibi hæreditatem uen-
dicet. Nam & Leostratus sacramento de hæreditate contendit, ut legitimus
Archiadæ filius: & Leochares contestatus est, se filium esse legitimum eius-
dem patris: neuter aut uienti illi, sed uterq; defuncto se adoptat. Nos uerò,
Iudices, æquum putauimus, postquā uos hanc causam cognoscetis, tum de-
mum è genere proximis defuncto filium adoptari, ne intereat eius familia.
Primum igitur, Iudices, ex Otrynensibus istum Leostratū in Eleusinos re-
disse, relicto Archiadæ filio legitimo, & patrem eius id ipsum fecisse prius, &
illum qui relictus in familia fuerat, orbis decessisse, & eum qui nunc contē-
stus est, prius in populares quàm in Curiales esse inscriptum, uti constet:
ijs de rebus uobis & Curialium, & municipum testimonia recitabuntur:
de cæteris item, & quæ nos ab istis facta memorauimus, omnibus, uobis te-
stimonia singulatim exhibebo. Proinde mihi testes accersito huc. **TESTES.**
Rem igitur omnem audistis, Iudices, & ea quæ ab initio in hac hæreditate fa-
cta sunt, & quæ post eueniunt, ut primum nos agere instituius. Reliquū
est, ut

* ἡμῶν ἀπὸ τοῦ
ἰσχυροῦ.Leochares à
Leostrato pen-
dente lite Ar-
chiadæ ado-
ptatus.* ἀπὸ τῶν ἐπιση-
μῶν ἰσχυροῦ.

Transitio.

est, ut & de contestatione ipsa dicamus, & de legibus, quarum autoritate hæreditatem postulamus: & ut, dum aqua suppetit, & quoad sine uestra molestia fieri poterit, ostendamus, ea quæ ab istis dicent, neq; iusta esse, neq; uera. Ac primum cōtestationem uobis scriba recitabit, quæ attentè audienda erit. de ea enim nunc pronunciabitur. **CONTESTATIO.** Contestatus igitur iste est, ita sanè sicut audiuitis, in Archiadæ hæreditatem agi non posse, cum ei sint legitimi liberi firma autoritate, ex instituto. Quare inquiram, sint'ne ei liberi, an iste falsum cōtestatus sit. Archiades ille, cuius est hæreditas, adoptauit istius, qui nunc contestatus est, auum: is uerò legitimo filio relicto, patre istius Leostrato, ad Eleusinos redijt. Post hæc ipse Leostratus rursus relicto filio, in paternā familiam redijt. at ille ab eo postremus relictus omnium adoptatorū, sine liberis decessit. Proinde familia deserta, redijt hæreditas rursus ad eos qui ab initio genere proximi fuerunt. Quo pacto igitur, quod istius contestatione affirmatur, filij aliqui Archiadæ reliqui esse possent? cuius adoptiuū se regressos esse consitentur: is uerò qui postremus in familia relictus est, orbus decessit: Proinde necesse est familiā esse desertam: quæ deserta cum sit, liberi legitimi superesse nequeunt. Iste igitur contestatus est, eos qui non sunt, esse: & in contestatione scripsit, cum sint liberi, unum se esse asserens. At cum dicit naturales, firma autoritate, ex instituto: imposturam facit contra legem. Nam illud est esse naturalem, si quis semine satus fuerit, & hoc testatur lex his uerbis: Quam desponderit pater, aut frater, aut auus, ex ea naturales, ac legitimi liberi sunt. At uerbū, rata autoritate, legislator de adoptionibus usurpauit, existimās, si quis orbus suorum bonorum dominus, filium adoptarit, ratum id esse. At iste natura nullum Archiadæ filiū esse ait, sed contestatus est, cum sint naturales, contestatione facta rei contraria: qui cum se adoptiuum esse profiteatur, ab ipso defuncto, ut constat, non est adoptatus. Proinde quo pacto tibi ista porro rata erunt ex instituto? Propterea nimirū, quod inscriptus est Archiadæ filius: ab istis scilicet nuper ui facta, cum lis de hæreditate iam contestata esset, non est profectō, iustum iniuriā argumenti loco adducere. Nam illud, iudices, ferri quī potest, eum qui nunc incunctanter dicat se adoptiuum esse, in contestatione id scribere non fuisse ausum: sed scriptum in contestatione ita esse, ut de filio naturali: ea quæ mox dicentur, ut de adoptiuo? Quod si defensionem attulerint contestationi contrariam, aliter fieri quī potest, quin aut contestatio falsa sit, aut defensio? Nec ab re adoptionem in contestatione non posuerunt. Adscribendum enim eis fuisset, certo quodam illo adoptante. Ille autem eos non adoptauit, sed ipsi sese adoptantes, nos hæreditate spoliant. Iam ut pergamus ad alia, qui non absurdum simul & iniquum est, quū sacramento contendit de hæreditate apud prætorem, quasi esset Archiadæ filius Otrynensis, Leostratus iste Eleusinius: aliud esse contestatū, ut ipsi cernitis, dicendo, & alterū istum esse Archiadæ filium? Vtri uestrū, ut uera dicenti, fides est habenda? Id ipsum enim argumentum non minimum est, falsam fuisse contestationem, quod eadem de re, non idem contendit, merito. Nam cum Leostratus iste sacramento nobiscum de hæreditate contendit, nondum contestatus fuit: nunc inscriptus est, ut municipis. Quare omnium hominum infelicissimi erimus, si cōtestationi post rem factæ fidem

Falsam esse Leocratis contestationem.

γυκτοια πατρδερ.

κελευσ.

Dilemma.

Σομμα σοφιστικου.

etæ fidem habituri estis. Quin antiquiora seipso contestatus est. Is enim qui in Archiadæ familia nondum fuit, cum actio hæc de hæreditate institueretur, qui horum aliquid scire potest? Deinde si iniuste de semetipso contestatus esset: rationem haberet ipsa res. iniuste quidem scripsisset: sed nihilominus pro eo qui pro ætate loqueretur. Nunc germanos liberos Archiadæ illius scripsit esse, patrem suum nimirum & se, ratione primæ adoptionis: non recordatus, se reuersos esse in natiuam familiā. Proinde necesse est antiquiores eum res, & non eius temporibus factas esse contestatum. Et uos ei qui hoc ausus est, creditis ut uera dicenti? At hercule de re à suo patre audita contestatus est? Atqui lex uetat, in contestatione citare quæ de defunctis audita sunt: uiuente patre, ea quæ ab illo gesta sunt. Nam illud etiā, quamobrem tandem Leostratus iste nō sese, sed istum inscripsit contestationi? Nam de rebus antiquioribus, natu maiorem contestari oportebat. Quod si maximè dixerit, Hūc adoptauit filiū Archiadæ: proinde te gestorem & autorem rerum, earundem etiā rationem reddere oportebat: & quæ egeras, tuo egisse periculo, omnino certè necesse est. Sed & hoc fugisti, & contestationi istum rerum omnium ignarum inscripsisti. Proinde perspicuum uobis est, iudices, contestationem non esse uerā: id quod isti ipsi consitentur. Quin & illud iustum est, non pati Leostratum mox dicere, quæ non fuit ausus inserere contestationi. Neque uerò ullum esse actionis iniquius genus, & propter quod eo utentibus magis irascendum sit, quam contestationes, inde potissimum cognoscitur: Primū necessariae non sunt ut cæteræ, sed à consilio & uoluntate contestantis oriuntur. Nam si controuersia non aliter explicari posset, nisi contestaris, fortasse contestari necesse esset. At si etiam sine cōtestatione in omnib. cōciliabulis agendæ causæ potestas datur, nōnne te meritatis & summæ desperationis argumentū est contestatio? Neq; enim eam legislator necessaria fecit aduersarijs: sed si contestari uoluerint, concessit, ueluti periclitans ingenia & mores singulorum, quantum nobis libeat temerè ali quid agere. Præterea quantum in contestantibus est, neq; curiæ essent, neq; iudicia fierent. Id enim cōtestationum ingenium est, ut cæ hæc omnia prohibeant, & singula excludant, quo minus in iudicium ueniānt, quantum quidem est in uoluntate contestantis. Quapropter existimo illud hominum genus pro communibus hostibus omnium esse rerum habendū, neq; eos unquam apud uos disceptare. Ultrò enim quisq; contestandi periculum, non coactus subit. Ac falsam esse contestationem, tum è scriptis, tum è dictis orationibus certò serè cognouistis. Iam illud etiā, legibus nobis hæreditatem tribui, paucis uos edocebo, non quin id ex ijs quæ initio diximus, intellexeritis, sed ut eo magis instructi sitis, ad istorū mendacia iustis rationib. repudianda. In uniuersum igit, Archiadæ sumus, cuius est hæreditas, genere uirili proximi: & adoptio, quam ille fecit, irrita est, quoniam alij in pater nam familiā reuersi sunt: is uerò qui relictus fuerat, sine liberis decessit. Quæ cum ita sint, postulamus hæreditatem, nulla bona Leostrato erepturi: (nam isti sua habent) sed ea quæ ab Archiade relicta sunt, & legibus ad nos redierunt. Lex enim iubet potiores haberi mares, & maribus prognatos. ij uerò nos sumus. Neque uerò liberi ei fuerunt: qui uerò sunt, ij nos sumus. Deinde profectō non est æquum ut adoptiuus filius alios adoptiuos introducat, sed ut eos relinquat qui in familia nascunt. quæ res si desecerit,

* 2 ἀνδρῶν τῶν πατρῶν τῶν ἐπιπέδου τῶν ἀρχιδῶν.

ἢ δὲ αὐτῶν τῶν υἱῶν.

Transitio ad expositionem legum, et per oratio.

Adoptionum
licentia pericu-
losa cognatis.

si defecerit, ut cognatis hæreditates restituant. Hæc enim Leges iubent. Qui enim non quisque uestrum propinquitate & iure generis excludet, si adoptiuus ista licentia dabit. Videtis enim assentionibus plurimos delinitos, & dissensionibus cognatorum sæpe alienatos, filios adoptare. Quod si adoptato, contra legem quemuis adoptare licuerit, nunquam familijs hæreditates restituent. Quod ut præcauerit legislator, uetuit ne qui ipse adoptatus esset, filium adoptaret. Qua ratione ista desinit: Cum naturali filio, inquit, relicto in familia, reuertat: aperte sanè significat, non esse adoptandum. Fieri enim non potest, ut naturalis quisquam filium relinquat, nisi quem ipse procrearit. Tu autem Leostrate, postulas defuncto illi in nostram familiam adoptato, adoptiuum in hæreditatem introducere, quasi tuas possessiones, et non genere proximo tradedas, inuaderes. Nos uero, iudices, si defunctus aliquem adoptasset, quanquam lege non sinente, patemur: aut, si testamentum reliquisset, id quoque ratum haberemus. Nam ab initio tales perpetuo fuimus, ut istis bona occupantibus non aduersaremur, & pro sua libidine retrorsum abeuntibus. Postquam autem nunc tandem & ab istis ipsis, & a legibus res in lucem prolata & conuicta est: & hæreditatem nobis tribuendam censemus Archiadæ: & penes nos esse, ut filium adoptemus, qui prius adoptati non sumus, non penes istos. Si quidem iure opinor legislator, ut & calamitates cognatorum & elocationes mulierum, genere proximis mandauit: sic & hæreditates & honorum perceptionem, ipsam restituit. Quod uero est omnium maximum, uobisque notissimum, Solonis lex nec testamentum facere adoptiuum, & legare ea quæ sunt in familia, cum adoptatur, non sinit. Iure omnino. Nam autoritate legum adoptato in alienas opes, non sic, ut de priuatis opibus, est statuendum, sed ex præscripto legum, singula ita ut per scripta sunt. Sicut lex: Qui non adoptati fuerant, inquit, cum Solon magistratum iniret, eius testamenti faciendi suo arbitrato, ius esto. sed uiuentes, relicto naturali filio, in familiam redeant, uel defuncti restituant hæreditatem primis cognatis adoptatoris.

ARGUMENTVM ORATIONIS IN EVERGVM
& Mnesibulum testes.

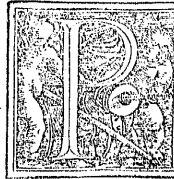
Atheniensibus classem ad bellum properè instruentibus, armamenta triremium præfectis deerant. Proinde celeriter decretum scribitur, ut instrumenta naualia ab his qui deberent reipublicæ, exigerentur. ij uero quidam eorum erant, qui triremibus præserant. Alius igitur ab alijs ea uasa repetere iussus est. is uero qui nunc habet orationem, à Theophemo & Demochare. Qui cum insolentius sese gererent, eos in ius uocatos, reos peregit. at Demochares quidem reddidit, sed Theophemus adhuc effugia quaerit. Facto autem à senatu decreto, ut quo quisque modo posset, debita exigeret: ades Theophemi, is qui nunc litigat, inuadit. ortoque iurgio, & inter se uerberarunt, & in ius mutuo uocarunt: uterque asserens, alterum intulisse manus. Ea enim uerba, hoc est, uerberatio dicebatur. Prior igitur ingressus Theophemus, testes produxit Evergum & Mnesibulum, alterum fratrem suum, alterum generum. ij uero testificati sunt, Theophemum uoluisse mulierem, quæ pugnae interfuerat, dare ad quaestionem, ut in tormentis confiteretur, uter prior manus intulisset. Quod cum offerret Theophemus, ancillamque traditurus esset, illum admittere noluisse. Tandem iudices fide testibus habita, pro Theophemo pronunciarunt. At uictus, testes falsi testimonij accusat.

DEMO-

DEMOSTHENIS IN EVERGVM ET

MNESIBVLVM TESTES, ORATIO.

Hieronymo Vuolsio interprete.

RAECLARAE mihi esse leges uidentur, iudices, quæ post iudicia, falsi testimonij actionem largiuntur: ut, si quis testibus mendacibus productis, aut prouocationibus non factis, aut testimonij contra legem dictis, iudices deceperit, nihil eare proficiat: sed ut is cui facta est iniuria, testimonij reprehensus, quum ad uos ingressus, ostenderit, testes de re falsum dixisse: tum ab eis poenas sumat, tum illius à quo producti sunt, malas artes ulciscatur. proptereaque minorem accusatori, si succubuerit, multa statuerunt, ne poenæ magnitudine deterreatur læsus, à persequendis testibus. Reo autem magnas poenas irrogarunt, si conuictus fuerit, & uobis pro testimonio mentitus esse uideatur, idque merito, iudices. Vos enim testes intuiti, & freti eorum testimonij, pronūciatis. Ne igitur & uos decipiāmini, & qui ad uos ingrediuntur, iniurijs afficiantur: propterea eos obnoxios reddidit legislator. Oro autem & ego, ut uos me cum beneuolentia audiat, rem omnem ab initio explicantem: ut inde intelligatis, quam multis & ego sim affectus iniurijs, & ut iudices decepti fuerint, & ut isti falsa testificati sint. Etsi autem maxime uellem non facessi mihi negocium: attamen si cui quieto esse non licet, illud iudicium est, cum his litigare qui uobis ignoti non sunt. Nunc longior à me sumetur oratio, moribus eorum ostendendis, quam testimonij falsitate reuincenda. Nam id quidem esse falsum, ipsi mihi ostendere uident: neque ego necesse habeo testes alios, quam illos ipsos producere. Nam qua eis ratione liceret liberari negocijs, nec in uestro iudicio periclitari, & re ipsa confirmare uerum esse testimonium: mulierem tradere noluerunt, quam ad quaestionem dedere uoluisse Theophemum, apud arbitrum Pythodorum Cedensem testificati sunt: & quam ego me recepturum sum professus, ut testes qui tum adfuere, uobis in iudicio testificati sunt, & nunc etiam testificabuntur. quos Theophemus ipse, ut uera testificatos, non accusauit, neque falsi testimonij reos agit. Atque adeo ipsi ferè in testimonio confitentur, uoluisse me recipere mulierem, Theophemum autem differre iussisse: idque me detrectasse. Quam uero ego recipere uolui, & Theophemus obtulit, ut isti aiunt, cuius tamen corpus nemo præsens uidit, neque tunc apud arbitrum, neque in iudicio post, neque alibi usquam traditum: eam testificati isti sunt, tradere uoluisse Theophemum, & obtulisse. Iudices autem opinati sunt, uerum esse id testimonium: me uero fugitare quo minus è muliere perquireret de uerberatione, uter nostrum prior per iniuriam alteri manus attulisset. hoc enim sibi uult uerberationis uocabulum. Nunquid ergo aliter fieri potest, quin falsa isti testificati sint: qui ne nunc quidem audent corpus mulieris tradere (id quod obtulisse Theophemum dixerunt, eique testificati sunt) & testimonij ueritatem ipso facto confirmare, & testes molestia periculoque liberare, tradito ancillæ corpore, ut exquiratur à muliere de uerberatione, quo ego iudicio Theophemum persequor (quoniam eam tum non exhibuit) & argumentum ex his quibus tum Theophemus dicendis, decepit iudices, sumatur. Aiebat enim in causa

Collaudatio
legis de testi-
monij.

Petit audien-
tiam.

Rei noti iudi-
cibus.
Falsum esse te-
stimonium, ex
eo apparere,
quod aduersa-
rij ancillam ad
quaestionem no-
limt dedere.

R uerbera-

uerberationis, testes qui adfuerant, & testabant ea quæ facta fuerant, in tabula ex lege, falsos esse, & à me subornatos: mulierem uerò quæ adfuisse, uera dicturam, non tabella testificando, sed firmissimo testimonio, tormētis, uter prior per iniuriam manus alteri intulisset. Quibus uerò tum uerbis abutendo, & testes producendo, iudices decipiebat: ea nunc falsa esse deprehenduntur. Corpus enim mulieris tradere nō audet, sed mauult fratrem et generum falsi testimonij iudicio periclitari, quàm tradere corpus mulieris, & iurè liberari, & non per uerba & deprecationem, uobis, si possint, deceptis, absolui, cum ego eum sæpe prouocarim, & mulierem postularim, & tum & post iudicium recipere uoluerim: & cum ego multam eis soluerem, & in eo iudicio quo Theophemū uerberationis accusabam, & in inquisitione falsi testimonij: cumq̄ isti dissimularent, & cum uerbo falsa testificarentur, reuera mulierem non traderent. Satis enim uidebant fore palam, si ea torqueretur, se non affectos esse, sed affecisse iniurijs. Quæ ut à me uerè dici constet, testimonia uobis recitabuntur. **TESTIMONIA.** Mihi igitur sæpe prouocanti & postulanti mulierem, dedita esse, à nemine è testibus audiuitis. Iam uobis etiā signa ostendā, quibus cognoscetis, istos falsa esse testificatos. Si uera essent ea quæ Theophemum isti obtulisse dicunt, & corpus mulieris tradidisset: non duos modò testes fecisset, affinem & fratrem, qui uera testarentur, sed & alios multos. Arbitrium enim in Helizæ factum est. nam qui Oeneiæ & Erechtheiæ tribui arbitrat̄ur, ibi sedent. In talibus autē prouocationibus, cum aliquis hominem adductum tradit, multi circumstant, auscultantes quid dicatur. Quare testes eis non defuissent, si testimoniū ex ulla parte uerum esset. In eodē porrò, iudices, testimonio dixerunt, me differre noluisse: Theophemum autē id iussisse, ut mihi mulierem traderet. Ego uerò id non esse uerum, uos docebo. Si enim ego id à Theophemo postulauī, quòd isti ei testificati sunt, petens ut mulierem mihi traderet: iurè ad eum mihi modum respondisset, differre iubens arbitrium, usq̄ in alterum conuentum, ut adduceret mulierem, mihiq̄ traderet. Nūc testatus es Theopheme, te tradere uoluisse mulierē, me uerò eam recipere noluisse. Quā sit igitur, ut tu ancillæ dominus, & eam conditionem mihi laturus, quam isti tibi testificati sunt, & ad mulierem confugiens, & me de iure prouocaturus, cum nullum aliū testem haberes, te à me esse uerberatum, per iniurias tibi manus afferente: muliere adducta ad arbitrum non ueneris, & corpus mulieris præsentis tradideris, qui quidem dominus eius esses? Obtulisse quidem te dicis, mulierem uerò nemo uidit, per quam iudices decepisti, falsos testes producendo, te eam tradere uoluisse. Postquā igitur tibi tum mulier non adfuit, sed prius echini ob signati fuerunt: est ne quòd uel in forum, uel iudicium usquā mulierem perduxeris? Si enim ea tum tibi nō præstò fuit: post utiq̄ tradenda fuit, & testes faciendi, te uoluisse rem è muliere certò cognosci, quemadmodū prouocaras, cum & prouocationem inieceris, & testimonium, te tradere mulierem uoluisse. Iam, causam acturus, usquam ne mulierē introduxisti in prætorij? Atqui oportebat eum, si uera essent, quæ eum obtulisse dicunt, in sortitione iudiciorum, adducta muliere, adhibitoq̄ præcone, iubere me, si quæstionem habere de ea uellē, & iudices ingredientes testes facere, se eam uelle tradere. Nunc

fucō

fucō uerbis facto, falsis testimonijs productis: ne nunc quidem audet tradere mulierē, sæpenumero à me prouocatus & postulatus, ut uobis testes, qui interfuere, dixerunt. Age recita mihi denuò testimonia. **TESTIMONIA.** Enarrabo autem uobis, iudices, unde mihi cōtrouersia cum Theophemo sit orta: ut sciatis, non me solum iniquo per eum iudicio circumuentū, deceptis iudicibus, sed & senatum quingentorum, eadem sententiā esse condemnatū, autoritatem ereptā & iudicij uestris, & decretis, & legibus, & magistratibus, uestris fidem esse abrogatam, & literis in pilas relatis. Quo autē pacto, id ego uos singulatim edocebo. Mihi cum Theophemo, dū uixi, prius nihil unquā commercij fuit, nulla cōmessatio, nullus amor, aut compositio, ut uel iniuria aliqua iritatus, uel uoluptate aliqua impulsus, eius ædes inuaderē. Sed decretis uestris, populo & senatu & lege mandantibus, exegi ab eo naualia instrumenta, quæ reipublicæ debebat. Quamobrēm autem, ego uobis narrabo. **Lex de exigendis armamentis.** Accidit, ut triemes hinc soluerēt, & auxilia celeriter mitterentur, armamenta autem in nauali deessent nauibus: eaq̄ habentes, si qui debebant, non redderent. Ad hæc nec in Piræco erat copia linteorum & stuppæ, & rudentum, quibus rebus nauis instruitur, ut emi possent. Chæredemus igitur hoc senatusconsultum scribit, ut armamenta nauium exigenterentur, & iarta tecta redderentur reipublicæ. Age recita mihi decretum. **DECRETVM.** Hoc igitur decreto facto, magistratus iussit: & tradidit eos qui uasa deberent, reipublicæ. At naualium curatores, triremium præfectis, ijs qui tum nauibus abiturari erant, & curatoribus in classibus. Lex uerò Periantri cogebat & mandabat, ut eos qui deberent armamenta reciperemus, qua lege classes designate erant. Ad hæc aliud plebiscitū cogebat, ut nobis pro portione mandaret, ut à singulis qui deberent, exigeremus. Accidit autē, ut ego triemi præfectus, & classis curator essem, & Demochares Pæaniensis in mea classe deberet armamenta reipublicæ cum Theophemo isto, cuius in præfectura nauali collega fuerat. Quos utrosq̄ cū in pila inscriptos, ut reipublicæ debentes armamenta, magistratus accepisset à priori magistratu, nobis tradidit, ut et lex et decreta mandabāt. Eos igitur mihi necesse fuit accipere. Nam cū superioribus temporibus multas triemes uobis instruxerim, nunquā è nauali armamenta sumpsi sed ipse priuatim, quoties opus fuit, cōparauī, ut cum reipublica mihi q̄ minimum negocij esset. Tum uerò & decretis, & legibus accipere cogebar. Ut autem hæc à me uerè dici constet, & testes horum uobis, & decretum, & legem exhibebo. Deinde magistratū ipsum, qui & prouinciam tradidit, & in iudicium introduxit. Deinde classis eius cōsortes, cuius ego curator & præfectus fui. Age lege. **LEX. DECRETVM. TESTIMONIA.** Mihi igitur omnino necesse fuisse, suscipere eos qui reipublicæ debebant, & è lege auditis, & è decretis. Me etiā accepisse à magistratū, is qui eos mihi tradidit, testificatus est. Proinde par est, iudices, ut uos ab initio consideretis: primū egone iniurius fuerim, qui cogebar uasa exigere à Theophemo: an Theophemus, qui armamenta reipublicæ longo tempore debita, non reddebat? Quòd si singula spectabitis, inuenietis Theophemum in omnibus iniuriū, & hæc non à me solum uerbis explicata, sed & senatus & iudicij suffragio decreta. Postquā enim eū accepti à magistratu, aggressus eum, primū uasa

R 2 postula

II. Theophemum, si uera essent, quæ testes dixerunt, plures fuisse testes adhibitorum.

III. Cōmentū de dilatione tradendæ mulieris.

Narratio uis de controuersia cum Theophemo sit orta

Lex de exigendis armamentis.

Necesse fuisse accusatori exigere debitū à Theophemo.

Accusatorem nihil egisse per iniuriam.

postulabā. Quo facto, cū ille nihil redderet, et ego eū postea obuiū prope Mercuriale statuā, quę ad portā est, habuissem: eū citavi, & ad classis præfectos, & ad naualiū curatores, illi em̄ tū disceptationes de armamētis in iudiciū introducebāt. Vt autē me uera dicere cōstet, horū uobis testes uiatores exhibebo. TESTES. Eum igit̄ à me fuisse citatū, uiatores testificati sunt: eū porro et in iudiciū esse introductū, ostēdit classis præfectorū, & magistratus testimoniū. TESTIMONIUM. Quē igit̄ mihi negocia facelsiturū putabā, Democharē Pæaniensem: is, priusquā in iudiciū introduceretur, molestus erat: postq̄ uerò introductus & damnatus fuit, reddidit suā armamentorū partē. Quē uerò nunquā eò improbitatis uenturū putabā, ut armamentis defraudare rempub. auderet: eò usq̄ contentionibus & uexationib. processit, & cum adesset ad prætorū cum introduceretur, nusquam quicquā contradixit in iudicio, neq̄ cuiquam litem mouit, neq̄ quenquam alium habere uasa asseruit: neq̄ ea se reddere oportere negauit, sed contra se ferri sententiam passus est. Postquam uerò ē prætorio descendit, nihil magis reddebat: sed putabat si se subduxisset donec ego cum nauibus abissem, & se in præsentia quietum fore, & moram intercessuram, & me, quæ ipse debebat armamenta, coactum iri huc reuersum reipublicæ reddere, aut successori, qui ē classe nauem eam fortiretur. Quid enim contra illum dicere potuissem, decretis & legibus ostendentem, debere me armamenta exhibere: Theophemus autem interiecta mora, si postulassem, dicturus fuit: se reddidisse, & his signis redditionis abusus, temporib. & necessitate: neq̄ me uel stultum, uel sibi unquā amicū fuisse, ut ullā intercedere morā, quū & triremem reipublicæ instruerem, & classis essem curator, & talia decreta facta essent, & lex lata de exigēdo, sua causa passus essem. Hoc cōsilio Theophemus, tum quidem armamenta nō reddebat, sed se subduxerat: post autē, fraudaturū putabat. Adhæc ad iurandū confugiens, facile peieraturus fuit, id quod & alijs fecit. Mira enim eius auaritia est, & rapacitas in contractibus, ut ego uobis re ipsa demonstrabo. Cum enim hæc armamenta deberet reipublicæ Theophemus, ad Aphareum uerbis referebat, re uera autē in iudicium eum nō uocabat: satis sciens se mendaciū conuictum iri, si in iudicium uenisset. Aphareus enim ostendebat, eum æstimasse precium armamentorum, & recepisse, cum triremis præfecturam subiret. nunc autem se Demochari tradidisse dicit, & pueros Democharis in iudicio exagitat, Demochare mortuo, sed uiuentē Democharem non in ius uocauit Theophemus, me armamenta ab eo postulante: sed moræ interponendæ causam quærens, armamentis fraudare rempublicam instituit. Vt autem uera me dicere cōstet, testimonia uobis legentur. TESTIMONIA. Hæc cum ego omnia cogitarem, & audirem ex ijs quibus cum Theophemo res fuerat, quo esset in controuersijs ingenio, & armamenta ab eo non recipere: accessi & ad classis præfectos, & ad senatum, & ad populum, conquerens non reddere mihi armamēta Theophemum, quæ iudicio uictus deberet: accedebant, & alij triremium præfecti ad senatum, qui à debentibus armamenta non accipiebāt: & multis uerbis factis, senatus nobis decreto respondet, quod uobis recitabitur: ut, quocunq̄ modo possemus, exigere mus. DECRETUM. Facto hoc decreto in senatu, nemineq̄ accusante uiolatarum legum, sed rato manente: aggressus Euergum Theophemi fratrem, postquā Theophemum uidere

Consilium
Theophemi in
differenda solu-
tione.

Improbitas
Theophemi.

Pignora ca-
pta.

uidere non poteram, allato decreto, primū repetij armamēta, iussiq̄ Theophemo renunciare. Deinde interiectis diebus aliquot, ut armamenta non reddebat, sed me deridebat, testibus adhibitis ex eo quærebam, utrū partitus esset cum fratre, an uerò communes facultates haberent? Respondente Euergo, partitum esse, atq̄ seorsim habitare Theophemum, se uerò apud patrem: scisci ratus, ubi habitaret Theophemus, accepto à magistratu ministro, ad aedes Theophemi accessi. Quo domi non inuento, iussi mulierem, quę fores pulsanti responderat, accersere eum ubicunq̄ esset, eam, quam isti testificati sunt, obtulisse Theophemum, & ad quæstionem dare uoluisse: ego uerò ab eis obtinere non possum, ut uos ueritatem audiatis, uter prior per iniuriā alteri manus attulerit. Vt autē uenit Theophemus, accersitus à muliere, postulo ab eo descriptionem armamentorum: dicens, me iam in eo esse, ut soluerem, & ostendo ei senatusconsultum. Quæ dicente me, cum nihil redderet, sed minitaretur, & conuicia diceret: iubeo puerum uocare, si quos ciuium uideret prætereuntes de uia, ut mihi testes corū essent quæ dicerentur, denuoq̄ postulo à Theophemo, ut uel ipse me ad classis præfectos sequeretur, & ad senatum: & si se debere quicquam negaret, illis id persuaderet, qui debentes traderent, & nos cogere ad exigendum: uel armamenta redderet. Alio qui me pignora capturum iussu & legum, & decretorū. Cum uerò ipse nihil æqui præstare uellet: ducebam mulierem illam in ianua stantem, quæ eum accersierat. Quam cum Theophemus mihi eriperet: tum ego muliere omiſsa, in aedes ingredior. Aper ta enim erat ianua, postquam exierat Theophemus, & ingressurus erat, & audieram non habere uxorem. Ingresso autem mihi colaphum impingit in os, Theophemus. Ego uerò testatus eos qui aderant, me defendo. An autem uera dicam, & prior per iniuriā Theophemus mihi manus attulerit: non alio argumento cognoscendum esse reor, quā ē muliere, quā testes dixerūt Theophemum uoluisse tradere. Eo testimonio nitens, prior ingressus, non excipiente me, neq̄ iudicium differente, quod prius etiam eæ res in alio iudicio mihi nocuerant: decepit iudices, dicendo, quos ego produxissem testes, eos falsa testari, mulierem autem quæstionibus habitis uera dicturam. Quibus autem uerbis tum abutebantur, ijs contraria facere nunc non dubitant. Mulierem enim sæpe iam postulatam, extorquere non possum, ut ē testibus audiuitis. Quoniam igitur mulierem non tradunt, quam semetipsos obtulisse dicunt: uolo uobis & testes exhibere, qui me priorem uerberatum uiderunt à Theophemo. Ea uerò uerberatio est, si quis prior per iniuriā alteri manus attulerit, præsertim & legis, & decretorum uestrorum autoritate exigenti. Age lege mihi & decreta, & testimonia. DECRETA. TESTIMONIA. Cum autē erepta mihi essent pignora à Theophemo, & ego uerberibus affectus: progressus in senatum, & uerbera ostendi, & quæ perpeſsus essem, narraui, idq̄ exigendis reipublicæ armamentis. Indignatus senatus ob ea quæ mihi acciderant, & me ut affectus essem, conspicatus, atq̄ existimans factam esse contumeliā, non mihi, sed sibi ipsi, & populo decreti autori, & legi quæ exigere armamenta cogisset: mihi mandauit, ut eum maiestatis accusarem, & ut senatus ei dictaret iudicium intra biduum, ut iniurio, & naualem expeditionem impediēti, propterea quod & armamenta non redderet, & pignora eripuisset, & me qui exige-

Conflictus.

Theophemus
damnatus à
senatu.

bam, & reipublicæ inferuiebam, uerberibus affecisset. Facto igitur de Theophemo iudicio in senatu ea actione, qua ego eum detuleram, & utriq; data dicendi potestate, & occultè seorsim decernentibus senatoribus, damnatus est in curia, & iniuste fecisse uisus. & cum iam in eo senatus esset, ut decerneret, utrum eum iudicio traderet, an quingentis drachmis mulctaret: orantibus istis omnibus & supplicantibus, & quem non deprecatorem subornantibus, & descriptionem armamentorum reddentibus statim in senatu, & de uerberibus se arbitrū sumpturos dicentibus, quem iuberem Atheniensium: concessi, ut Theophemo lis uiginti quinque drachmis aestimaret. Quæ ut uerè à me dici constet, tum uos rogo, qui prætor Agathocle in senatum itastis, ut absidentibus dicatis: tum quoscunq; ex illis senatoribus, ego reperire potui, testes uobis producam. TESTIMONIA. Ego igitur, Iudices, ad eum qui in istos fui, quanquã decretum publicari facultates iubebat, non eius modò qui armamenta publica non redderet, sed eius etiam qui priuata sua uenderet. Tali tum penuria laborabatur. Age lege mihi decretum. DECRETUM. Reuersus, Iudices, ut nemini rem permittere Theophemus uoluit: eum in ius uocaui, & accusaui uerberationis. Cum uerò & ipse mihi uicissim diem dixisset, & arbitri iudicia haberent: quum de causa pronuncian- dum esset, Theophemus excipiebat & differebat. Ego uerò fretus innocentia mea, ad uos ingrediebar. Ille autem exhibito testimonio, quod nemo alius dixerat, nisi frater & gener, uoluisse eum tradere mulierem, simplicitatemq; simulans, decipit iudices. Rem autè iustam à uobis precor, ut simul & de testimonio pronuncietis, uerum ne an falsum sit, simul etiã rem ipsam de integro consideretis. Ac ego quidè ad quæ iura tum ille confugit, ex ijs nunc de ueritate causæ statuendum esse censeo, habenda de muliere quaestione, uter prior per iniuriam alteri manus attulerit. (ea enim est uerberatio) & testes propterea falsi testimonij dicti reos ago, quòd testificati sunt, Theophemum tradere uoluisse mulierem: cum corpus nusquam traderet, neq; primum apud arbitrum, neq; postea sæpe à me postulatū. Duplex igitur eis poena luenda esset, tum quòd Iudices deceperunt, falsis testimonijs exhibitis affinis & fratris: tum q; mihi iniuriã fecerunt, uobis sedulo inferuienti, & mandata exequenti, & legibus & decretis uestris obtemperanti. Et ut constet nò me solū accepisse hoc munus à reipublica, ut ab isto armamenta quæ deberet, reposcerem, sed & alios triremium præfectos ab alijs, quos in mandatis acceperant exegisse: lege mihi eorum testimonia. TESTIMONIA. Narrabo uobis etiam, Iudices, quo pacto ab eis tractatus sim. Postquã iudicio eo uictus ab eo fui, propter quod testes istos falsi testimonij dicti reos ago, cõueni Theophemum, cum iam præfinitum mihi temporis finis instaret: & precatus sum, ut mihi paruam moram largiretur, dicens, id quod uerum erat, cõquisito argento, quod ei numeraturus eram, accidisse, ut mihi triremis instruenda, & festinanter mittenda esset: & Alcimum imperatorē iubere, ut nauis solueret. Me igitur argento in eum usum conquisito, ut Theophemo numeraretur, eo esse abusum. Rogabam autem eum, ut terminum mihi differret eò usq; dum nauem ablegassem. Is uerò mihi expedite & simpliciter respondet: Nihil uetat, inquit: sed ubi nauem ablegaueris, satisfacito & mihi. Quæ cum mihi Theophemus respon-

Aequitas accu-
satoris.

Confirmatio
accusatoris.

Acerbitas
Theophemi
in exigenda
multa.

disset, & dictam diem differret, & ego maxime fretus essem, & testium reuictio-
ne, & ipsius tradendæ mulieris recusatione, ut qui nihil noui de mea causa in-
stituisse: ego triremi ablegata, non multis diebus post, argento comparato,
conueni eum, & iussi, ut me ad mensam sequeretur ad mulctam recipiendam.
Ut autem hæc uerè à me dici constet, harum rerum testimonia uobis recita-
buntur. TESTIMONIA. Theophemus autem ad eum non secutus est ad
mensam, aut mulctam recepit, ut quinquaginta meas oues pascentes, *inton-
fas, & opilionem unã cum eis, & quicquid ad gregem pertinet, arripuerit. De-
inde puerum ministrum, hydriam æream reportantem, accommodatò acce-
ptam, magni precij, neq; hæc eis abstulisse satis fuit, sed & in prædium ingressi,
(agros autem colo ad circum equestrem, ibiq; habito à prima adolecētia) pri-
mum in famulos impetū fecerunt. Ut uerò illi diffugerūt, atq; alius aliò se con-
tulit, ingressi aedes, et deiecta ianua quæ in hortū fert, Euergus iste frater Theo-
phemi, & Mnesibulus affinis eius, à quibus nullo erã iudicio uictus, quibusq;
non fas fuit quicquam meum attingere, ingressi ad uxorem meam & liberos,
extulerunt, quicquid instrumenti mihi fuit reliquum in aedibus, putabant
enim se non modò tantillam, sed longe instructiorem suppellectilem domi
meæ reperturos: sed propter obita munera, & tributa, & uestri studiū, alia op-
pignerata, alia diuendita erant: quæ uerò adhuc restabant, ijs abreptis omni-
bus abierunt. Præterea, Iudices, uxor mea cum liberis in aula prandebat, & cū
ipsa quædam quæ nutrix mea fuerat, magno natu mulier, beneuola & fida, &
libertate donata à patre meo. nupserat autè adepta libertatem: & marito mor-
tuo, quod & uetula erat, & à quo aleretur neminem habebat, ipsa ad me redie-
rat. Ea igitur ad egestatē redacta, quæ & nutrix & educatrix mea fuerat, nullo
modo mihi negligenda fuit. Simul etiã triremi præfectus abiturus erã. Quare
& uxori me gratum erat, sibi talem à me custodem aedium relinqui. Cum au-
tem in aula pranderent, atq; isti irruerent, atq; eas deprehenderent, & uasa diri-
perent: alia quidem ancillæ (in turri enim erant, ubi diuersantur) clamore au-
dito, turrim ocludunt. atque illuc ingressi non sunt, sed è cæteris conclauibus
uasa efferebant. Vetante autem uxore, ne ea tangerent, & dicente ob dotem
sibi esse oppignerata, & oues eos habere quinquaginta, & opilionem, maio-
ris precij quàm quanti essem damnatus: (uicinus enim quidam eis id nun-
ciarat, pulsata ianua) præterea argentum eis dicebat in mensa esse positum (id
em̄ ex me audierat) ac si expectaueritis, inquit, aut uestrū aliquis inde petierit,
statim accepto argento abibitis. Vasa autem relinquere, et nihil meum auferte,
præsertim cum habeatis quanti multa est. Hæc dicente uxore, tantum abfuit
ut desisterent, ut & nutrici quæ cymbium sibi appositum, è quo potabat, acce-
perat, et in sinum recondiderat, ne id isti auferrent, postquã eos intus esse uidit:
re animaduersa, sic tractarint inter eripiendum cymbium, Theophemus &
Euergus, frater eius iste, ut & brachia & manus mulieris sanguine suffunde-
rentur, dum retorquentur, dumq; uexatur ab istis, poculum eripientibus, &
notas unguium in collo, dum ei iugulum comprimunt, et liuidum pectus ha-
beret. eorq; improbitatis uenerunt, ut anum & iugulare & uerberare non de-
stitissent, donec ei poculum è sinu eripuissent. Famuli autem uicinatorum au-
dito clamore, measq; aedes diripi uidentes, alij è suis tectis uocabant prætere-
unt,

* μάλα καὶ
molles.

Diriptio aedi-
um.

Nutrix accu-
satoris.

Vxor accusa-
toris.

Nutrix male
mulctata à
Theophemo.

untes, alij etiam in aliam uiam egressi, & Hagnophilum prætereuntem conspicati, iusserunt accedere. Hagnophilus à famulo Anthemionis accersitus, qui mihi uicinus est, accessit, ac in ædes quidē ingressus non est, (id enim absente domino nefas putabat) sed in Anthemionis prædio stans, uidit & suppellectilem efferrī, & Euergum & Theophemū ē meis ædibus egredi. Neque uerò iudices, abreptis duntaxat uasis meis abibant: sed & filium abducebant tanquam seruū: donec unus ē uicinis Hermogenes, obuiam eis factus, dixit, filium esse meum. Hæc ut à me uerè dici constet, testimonia uobis legentur. **TESTIMONIA.** Ut autem ea quæ acciderant, in Piræeū mihi à uicinis nunciata sunt, profectus in agrū, eos non amplius inuenio: sed cum uidissem, quicquid in ædibus habuissem exportatū, & anum, ut erat affecta, & ab uxore audissem quæ facta essent: Theophemum postridiē mane cōueni in urbe, testibus adductis, eumq; primū iussi multam recipere, & sequi ad mensam. Deinde curare mulierem quam lacerassent, & medicum introducere quē ipsi uellent. Hæc me dicente, & testificante: illi multis conuicijs mihi dictis, Theophemus ægrè sequebatur tergiuersans, & dictitans, se quoq; testes aliquos adhibiturum (id uerò dicebat dolo, ut mora intercederet.) Euergus autem iste statim ex urbe cum alijs sui similibus in agrum egressus, reliquum instrumentum, si qua fortè pridie in turri, & non prolata: postquam uerò ego ueneram, propter necessitatem de prompta fuerant: amota ianua, quam & pridie collabefecerat, malè stante, abrepta mea suppellectile, abiit, is à quo & iudicio uictus non eram, & cum quo nihil mihi commercij intercesserat. Satisfaciēte autem me Theophemo, cui debueram multam: cum soluissem multis testibus præsentibus mille, centū, & tres drachmas, & duos obolos pœnam: & triginta sportulas. (nam cæterarū multarum nullam mihi irrogat) acceptis igitur à me in mēsa, mille trecentis tredecim drachmis, duobus obolis, uniuersa summa, reposcente me & oues & mancipia & uasa quæ mihi eripuerat: redditurum se negauit, nisi quis & se & suos patronos omni crimine, testes falsi testimonij actione liberaret. Quæ cum ille respondisset, statim eos qui aderant, testes feci responsionis, & iudicatum solui, & dilatorem oportere esse me non putauī. Euergum autem ignorabam ingressum fuisse in ædes meas eo die: sed mox iudicatum solutum erat: & habebat Theophemus oues, & mancipia, & suppellectilia, quæ pridie superfuerant, & nuncius mihi uenit lapicida quidā, qui propinquū monumentū expoliebat, denuò abire Euergum, reliquo instrumento ex ædibus meis exportato, cum quo nihil mihi negocij fuit. Ut igitur me uera dicere constet, & eos pridie mea pignora cepisse, & rursus eodem die in ædes ingressos fuisse, me uerò postridie soluisse iudicatum, & argentum eis numerasse, (qui enim, nisi & coactum fuisset, & eis denunciaissem, statim recepissent?) harum rerum testimonia uobis recitabuntur. **TESTIMONIA.** Postquā autem ei denunciāram, iudices, ut curaret anum, quam conciderant, & medicos adducerēt, neglexerunt: ego ipse adduxi medicum, quo multos annos fueram usus, qui curabat eam ægotantē: & ostēdi quomodo affecta esset, testibus adductis. Cum uerò audissem ē medico, grauiter eam laborare, ac deplorata esse ualitudine: rursus alijs testibus adhibitis, eis ostendi ut affecta esset: & istis denunciaui,

Solutio mul-
tæ.

Nutricis obi-
tus.

nunciaui, ut eam curarent. Sexto autem die postquam isti in ædes ingressi erant, obiit nutrix mea. Ut autem hæc uera esse constet, testimonia uobis recitabuntur. **TESTIMONIA.** Ea defuncta iureconsulto adij, ut cognoscerem, quid ea mihi de re faciendum esset, & eis omnem rem gestam exposui, & aduentum istorum & beneuolentiam mulieris, & ut eam in ædibus habuissem, & ut propter cymbium retentum obijisset. His iureconsultis auditis, me interrogarunt, utrum ne mihi de iure duntaxat responderi, an etiam consilium dari uellem? Me respondente, utrumq;: Proinde tibi & de iure, inquit, respondebimus, & utilia consulēmus. Primū, ut in efferendo funere hastam adhibeas, & ad sepulchrum proclames, si quis ei sit cognatus. Deinde ut sepulchrum ad triduum custodias. Hæc tibi suademus, quando ipse non adfuit, sed uxor duntaxat & liberi tui, alijq; testes tibi non sunt: ut neminem nominatim cites, sed fontes & interfectores. Deinde ad regem ne deferas, neq; enim id lege tibi licet: cum ē tua familia non fuerit ea mulier, neq; ancilla, si ita est, ut tu dicis. Leges autē cognatis & dominis actionē dant. Proinde si ad Palladiū iuraris, & ipse, & uxor, & liberi, & tum uos, tum familiam deuoueritis: multi & peius de te existimabūt, & si absoluent, peierasse te putabunt: sin reos pregeris, inuidia te onerabis. Sed facta et pro te, & pro familia expiatione, quam æquissimo animo ferro calamitatem, alibi autē, si cubi uoles, iniuriam ulciscēris. His ego ex iureconsultis auditis, & inspectis Draconis legibus in pila, cum amicis deliberabā, quid nam esset agendum. Qui cū suaderent, ut quæ ad expiationem ædiū pertinerent, agerem, & quæ iureconsulti mihi respondissent: ita feci. Ijs uerò de rebus, quæ mihi porrò legibus nō licebāt, quieui. Iubet enim lex, iudices, ut cognati cædes persequantur, usq; ad sobrinos: & in iureiurando cauetur, debere, & si seruus sit interfectus, hos eosdem cædem persequi. Mihi uerò neq; genere quicquam coniuncta erat mulier, nisi quatenus nutrix mea fuerat, neq; etiā ancilla. manumissa enim à patre meo fuerat, & seorsim habitarat, & maritum habuerat. Mentiri autem apud uos, & ipse loco filij & uxoris iurare, non ausus essem: ne tum quidem, si certū scissem me istos peracturū esse reos. Neq; enim istos tantum odi, quantū me ipsum diligo. Ne autem uerba mea duntaxat audiat, ipsa uobis lex recitabitur. **LEX.** Etsi autem uos ē multis signis deprēhendere puto, falsum esse testimoniū: id tamen ex eorum factis, uel in primis animaduertū. Isti putabant, iudices, me, si multa mihi pignora abstulissent, cupidè liberaturū testes, falsi testimonij actione, ut pignora recuperarem: & postquā eum rogārā, ut diem mihi prorogaret: libens audiit, ut, si cōstituto tempore non soluissem, plurima ex ædibus mihi exportaret: proptereaq; ingenuè & promptè concessit, ut fides ei haberetur, & eius insidiæ ne patessent: existimans, aliter fieri non posse, ut testes actione falsi testimonij liberarentur, quā si me decepisset, & à me ad dictam diem multa non soluta, q̄ plurima asportasset. Non enim se tantum inuenturum putarat, quantum abstulerunt, sed longè plura. ac reliquo tempore expectauit, tanquam celeriter ei argentum redditurus essem, ut sub ipsam falsi testimonij actionem pignora mihi caperet. Postquam autem ei parui, & multam attuli, eam nō recepit: sed egressus, & suppellectilia mea, & seruos & oues abstulit. Colo autē

Responsum illi
reconsultorū,
& consilium.

Ritus expiat-
iōe cædis.

Calliditas
Theophemi
ad eludendam
falsi testimonij
actionem.

S ad circum

ad circum equestrem, ut eum procul ire necesse non fuerit. Hæc uerè à me dici, magno uobis illud argumento sit, quòd postridie, quàm pignora ceperat, argentum multatæ recepit: (enim uero, nisi id iam antea collectum habuisssem, quò reddere statim argentum, mille trecetas tredecim drachmas, duos obolos, potuisssem:*) & pignora mihi non reddidit, sed etiamnum ea tenet, ut eius qui ad diem dictam non soluerim. Ut autem constet me ad dictam soluisse diem, recita mihi testimonium & legem, quæ iubet rata esse, quæ alius cum alio pepigerit. Proinde nihil amplius utiq; de me queri potuit. **LEX. TESTIMONIUM.** Eum igitur concessisse, & distulisse diem, è testibus audiuitis: me autem instruxisse triremem, collega meus in præfectura, est testificatus, & instructa fuisse nauem imperatoriam Alcimacho. Proinde nihil amplius à me petere potuit propter dilatam solutionem, præsertim cum uellem soluere. Sed ingens est hominis auaritia atq; cupiditas, tam minoribus quàm maioribus in rebus: & probè sciebāt, si mulierem tradidissent, palam fore, eos falso me accusasse. Sin non tradidissent, quam eum tradere uoluissse testificati fuerant, fore ut falsi testimonij dicti conuincerentur. Oro aut uos, Iudices, si quis eorum fortè qui tum ius dixerunt, hic adest, ut ipsidem utamini institutis, quibus tum quoq; ac si testimonium tum fide dignum est uisum, & me fugisse quo minus ueritas cognosceretur ex muliere, putastis: cū nunc isti falsum dixisse testimonium cōuincantur, & mulierem tradere recusent, ut me iuuetis. Quod si mihi irati fuistis, q̄ pignora capturus ad ædes Theophemi accessi: ut & istis nunc irascamini, quòd meas inuaserunt. Atq; ego legibus & decretis coactus, tamen caui, ne uel ad patrem istius ingredere, uel ad matrem, uel quicquam quod fratris eius esset, auferrem: sed eò ueni, ubi ipse Theophemus habitabat, quem cum domi non reperisssem, nihil ex ædibus eripui, sed accersi iussi, & præsentem eo, non absente, pignora cepi, quæ cum mihi eriperentur, amisi: & ad senatum, legitimumq; magistratum abij: eoq; delato & damnato in senatu, satis esse duxi armamenta singula recipere: de uerberibus autem sumpsi arbitrum, & multatam ratam habui. Ego igitur me tam lepem in istos præbui: isti uerò ita petulantes & importuni fuerunt, ut uxorem & liberos opprimerent, cum quidem oues & famulos abstulissent: quæ pluris erant, quàm quati me condēnant. Cum porrò diem dictam distulissent, egoq; promississem, me, ut è testibus audiuitis, multatam eis soluturū: & in ædes ingressi sunt, & suppellectilia exportarunt, & nutricem, senem mulierem, propter cymbium conciderunt: & hæc omnia etiamnum tenent, & nondum restituunt, solutis à me mille trecensis tredecim drachmis, duobus obolis. Si quis autē eos tum ignorauit, & simplices homines & quietos esse putauit, testimonia uobis de eis quæ testificati mihi h̄ sunt, quos isti iniurijs affecerunt, recitabo. Nam ad ea enarranda, aqua mihi defutura esset: ut his omnibus consideratis, quæ & à me & à testibus dicta sunt, ita pronuncietis, ut uestra fides & iurifurandi religio postulat.

Recita testimonia. **TESTIMONIA.**

ARGV

ARGVMENTVM ORATIONIS CONTRA OLYMPIODORVM DATI DAMNI.

Magnam rerum & casuum uarietatem continet hæc oratio. Conon, uir quidam Atheniensis, orbis hæredit: de hæreditate inter eius cognatos oritur controuersia. Callistratus, qui causam hanc agit, totam eam hæreditatem ad se pertinere dicit, qui sit genere Cononi proximus. Sed in eo sortasse mentitur, & nudis uerbis abutitur. Olympiodorus autem, in quem hæc habetur oratio, & ipse ab initio hæreditatem petiit, affinitate cum Callistrato cōiunctus. Sororem enim Olympiodori Callistratus uxorem habuit. Vixim igitur eis fuit non litigare inter sese, sed ex æquo partiri defuncti facultates, quæ & in aperto erant, & in confesso: & communiter occultas quærere, & de eis communiter agere omnia. Expectabant enim se de hæreditate controuersiam habituros. Ea de re & pactiōnem confecerunt, & apud Androclidem quendam communem amicum, deposuerunt. Seruum autem Cononis Moschionem, qui fidelis omnino ei fuisse putabatur, Olympiodorus capit, & in calumniam adductum de mille drachmis Cononi surreptis, cum Callistrato torquet. Quod argentum, ut seruis confessus est, partitur id quoque cum Callistrato ex æquo, ut conuenerat. Suspiciatus autem plus etiam argenti habere hominem, non iam adhibito Callistrato, ipse torquet, & minas septuaginta solus accipit. Circa hoc tempus et alij in hæreditatem Cononis agunt, & frater Callistrati Callippus, eodem patre natus. Communiter igitur de litibus deliberantes Olympiodorus & Callistratus, paciscuntur, ut Olympiodorus totam hæreditatem, Callistratus semissem petat. Atheniensibus autem in Acarnaniã profectis cum exercitu, abijt & Olympiodorus: erat enim in catalogo. Cum uerò stata dies adesset, iudices, cum audissent militiã esse prætextū, eorum actionem sustulerunt. Quapropter se Callistratus, & ipse ait actionem in semissem hæreditatis ex pacto omisisse, quòd omnia communiter fieri iuberet. Ut autem è militia redijt Olympiodorus, iterato iudicio aduersus uictores utitur, & ipse, & Callistratus, id quòd lege permissum erat. De hæreditate igitur quemadmodum initio, disceptant: hic de semisse, ille de asse. Priorem autem dicendi locum naetus Olympiodorus, euincit hæreditatem. Victoria igitur & tota hæreditate potitus, pacta nõ seruat ab initio facta, neq; semissem dat Callistrato. Is uerò ab eo reposcit, & septuaginta minarum à Moschione extortam unum semissem, & totius hæreditatis partem nitens, & asserens, se etiã in postremo iudicio collusisse cum Olympiodoro, & ei concessisse, & ea dixisse quæ ille uellet, & falsos testes subornasse. Quòd nisi cōmuniter, & ex pacto inter se litigassent, facile se illum fuisse conuicturum, neq; permissurum ut Olympiodorus in iudicio uictoria potiretur.

DEMOSTHENIS IN OLYMPIODORVM DATI DAMNI ORATIO,

Hieronymo Vuolfio interprete.

Necessarium fortassis est, Iudices, ut qui uersari in foro neque solent, neq; possunt, in iudicium ueniant, si ab aliquo iniurijs afficiuntur: ab ijs præsertim, à quibus eos uiolari minimè conueniebat, id quòd mihi etiam nunc usu uenit. Quanquã enim Iudices, rixari cum Olympiodoro, affine meo (eius enim sororem in matrimonio habeo) nõ uolo: magnis tamen eius iniurijs cogor. Quòd si nulla iniuria lacessitus, Iudices, sed per calumniam & mendacium eum accusarem: aut controuersiam meis & Olympiodori familiaribus permittere noluissem, aut ullam aliam æquitatem detrectassem: mihi credite, uehementer erubescerem, et me hominem esse improbum existimarem. Nunc neq; paruis detribementis ab Olympiodoro acceptis, neque sequestrum ullum fugiens, neq; etiam, Iouem Optimum Maximum testor, ultrò, sed quàm inuisissimus, coactus ab isto sum, hoc subire iudiciũ. Quare uos omnes rogo, Iudices, ut nostrum utroq; audito, & ipsi censura rei suscepta: in primis nos reconciliatos amittatis, & de utroque nostrum bene mereamini. Cuius uoti compotes si fieri non potestis, de cætero ei qui causam meliorem habet, suffragemini. Ac primùm testimonia recitabuntur, unde apparebit per me non esse factum, ut in iudicium ueniretur, sed per istum ipsum. Recita testimonia.

S 2 TESTI

Peroratio.

Collatio modestiæ suæ, cū importunitate Theophemi.

Acquitatem suam commendat.

Petitio.

Narratio. TESTIMONIA. Me igitur, Iudices, & æquas & cōuenientes Olympiodoro tulisse conditiones, testificati nō sunt qui interfuerunt. Quum uerò ille prorsus equi nihil admittere uoluerit, necesse est apud uos exponere, quibus afficiat ab Olympiodoro iniurijs. Breuis autem ea erit oratio. Conon Halæensis cognatus noster fuit, Iudices. Is Conon sine liberis decessit, cum omnino paruo tēpore decubuisset, grandis natu cum moreretur. Ego postquam sentiebam eum non posse euadere, accersui Olympiodorum istum ut adesset, unaq; nobiscum curaret, quæ decerent omnia. Olympiodorus igitur iste, Iudices, ut ad me uenit, & ad sororem suam, uxorem meam, unā nobiscum omnia curat. Dum uerò nos hac cura occupamur, ex improuiso ad me uerba facit Olympiodorus iste, matrem quoq; suam cognatam esse Cononi defuncto: æquum esse igitur, ut in partem ueniret omnium bonorum, quæ Conon reliquisset. Ego uerò, Iudices, gnarus eum mentiri, & perfricare frontem instituire, quod nemo alius Cononi genere propior esset, quàm ego: primum quàm potui grauissimè sum commotus & indignatus, ob impudentiam orationis. Deinde mecum ipse reputans, me non tempestiuè irasci, respondendo, defunctū sepeliendum in presentia, & alia iusta ei persoluenda esse. Quæ ubi omnia curata essent, tum inter nos uelle disceptare. Ipse, Iudices, concessit hæc, rectè me dicere assensus. Postquam autem reuersi sumus, iustis omnibus persolutis: per silentium accersitis omnibus cognatis, inter nos differuimus de istius postulatione. Iis uerò, Iudices, quæ inter nos de controuersijs nostris differuimus, commemorandis, quid aut uobis negocium facessam, aut me ipsum defatigem? finem autem qui consecutus est, uos audire necesse est. Ego isti iudex fui, & iste mihi, ut uterq; nostrum semissem acciperet eorum quæ Conon reliquisset, neq; ullum deinceps esset dissidium: & malui, Iudices, ultrò isti impertiri potius, quàm experiri iudicio cum isto affine meo, & molesti aliquid dicere in eum, fratrem uxoris meæ, & auunculum meorum liberorum, & ab isto audire conuiciū aliquod. His omnibus consideratis, cessi ei. Postea pacta conscripsimus inter nos omnibus de rebus, & sanctum iusturandum alter alteri dedimus: nos omnino, quæ bona manifesta essent, iustè diuisuros, & neutrum meliori fore cōditione, quàm alterum, in ijs quæ Conon reliquisset, & cætera omnia communiter quæsituros & exacturos: inter nos deliberantes, quid quouis tempore factū esset opus. Suspicabamur enim, Iudices, uenturos etiam alios qui de Cononis hæreditate litigaturi essent, ut & fratrem meum eodem patre illum quidem, sed matre non eadem natum, qui peregrè aberat. Quod si quis alius controuersiam nobis facere uellet, nos prohibere non posse: cum leges cuius dent petendi potestatem. Hæc igitur omnia prouidentes, pacta conscripsimus, & fidem mutuo dedimus, ut neutri nostrum uel uolenti uel inuito liceret quicquam seorsim agere, sed de communi consilio & sententia ageremus omnia. Et harum rerum testes fecimus primum deos, quorum numen alter alteri iurauimus, & cognatos nostros: deinde Androclidē Acharnensem, apud quem pacta deposuimus. Legam igitur uobis, Iudices, legem, qua pacta conscripsimus inter nos, & testimonium eius qui pacta habet. Recita legem primum.

Lex. Age lege & Androclidē testimonium. TESTIMONIUM. Postquam si-

*Pactio.**Diuisio hæreditatis.*

quam fidem mutuo dedimus, & pactio apud Androclidē reposita erat, duas ego partes feci, Iudices, ac altera pars erāt eades in quib. habitarat ipse Conon, & mancipia * Sanchyphante: altera pars erant aliæ ædes & mancipia Seplastarij. Si quid autem argenti manifesti reliquerat Conon, in mensa Heraclidæ: id omne ferè in sumptum fuit in sepulturam, et cætera funebria, & ædificationem monumenti. Ego igitur factis duabus hisce partibus, optionem Olympiodoro dedi, utram uellet eligendi: atq; is elegit seplastarios, & ædes, ego uerò accipi Sanchyphantas & ædes alteras. Et hæc sunt quæ uterq; nostrum habuit. In parte autem istius Olympiodori, unus fuit è seplastarijs, quem sibi fidissimum esse putabat Conon. Nomen homini est Moschio. Is famulus norat cum cætera ferè Cononis omnia, tum ubi repositum argentū esset, quod domi habuerat Conon. Ac latuerat sanè Cononem & prouectæ ætatis hominem, & illi fidem habentem, illum seruum Moschionem argentum suffurari. Primum igitur ei sustulerat mille drachmas, seorsim positas à reliquo argento. Deinde alias septuaginta minas, & hæc eius facinora Conon non animaduertat: idq; argentum omne homo in sua potestate habebat. Non multo autem post, Athenienses, quàm nos bona diuiseramus, orta est suspicio quædam de illo homine, resq; animaduerti cœpit. Ex ea suspitione, uisum mihi fuit et isti Olympiodoro, quæstionem esse de homine habendam. Tum homo, Iudices, ipse de se iudicium fecit, priusquam torqueretur, se mille drachmas Cononi surripuisse, & apud se esse dixit quicquid consumptum non esset. De maiore autem argenti numero tū nihil omnino dicebat, et circiter sexcentas drachmas reddit, & eius argentum quod homo ille reddebat rectè & iustè pro data mutuo fide, & ex pactis apud Androclidē sitis: semissem ego accipi, semissem iste Olympiodorus. Non multo tempore post, ex ea suspitione de seruo & argenteo quod reddiderat, uinxit hominem & torfit ipse solus, nobis non accersitis, cum iurasset, communiter se quæsiturum & acturum esse mecum omnia. Tum homo contentis fidibus confessus est, se & septuaginta minas habere, Cononi a se surreptas. idq; argentum omne Olympiodoro isti restituit. Ego uerò, Iudices, postquam audiui de quæstionibus habitis de homine, qui omne argentum restituisset: putabam istum mihi semissem argenti redditurū, sicut prius etiā de mille drachmis reddiderat. Ac statim nō ualde sanè ei instabam, existimans fore, ut iste ipse statueret, & prospiceret, & sibi & mihi: ut utriq; suum ius redderetur ex iure iurando, et pactis inter nos factis de æquali distributione eorum omnium quæ Conon reliquisset. Cum uerò moras interponeret, & nihil præstaret, alloquebar Olympiodorū istum, & meā mihi reddi argenti partem postulabam. At Olympiodorus iste semper pretextere aliquid, et moras neçtere. Interim alij quidam in Cononis hæreditatem agunt, & Callippus frater meus Germanus peregrè domū redit. atq; is statim semissem hæreditatis petit. Et isti Olympiodoro causa ea fuit argenti mihi non reddendi, q̄ multi erāt qui nobis controuersiam faciebant. Me igitur expectare oportere dicebat, donec iudicia facta essent. Mihi necesse erat ea cōcedere: cōcessi. Post hæc ego & Olympiodorus iste cōmuniter, ut iuraueramus, deliberauimus, qua ratione optime tutissimèq; aduersarijs occurrī posset: ac uisū nobis est, Iudices, ut iste Olympiodorus totā sibi hæreditatē uendicaret, ego uerò mihi semissem: quandoquidē

** δι' οανχου φαντα.** Moschio sur.**Olympiodorus seorsim à Moschione lxx. minas ex torquet.**Conspiratio Calliprati, et Olympiodori.*

& Callippus frater meus semissem duntaxat postulabat. Postquam igitur apud Prætores omnibus controuersis perquisitis, iam in iudicio cõtendendum erat: prorsus imparati eramus ad causam statim dicendam, ego & Olympiodorus iste, propterea quod multi aduersarij subito nos oppresserant. Quantum autem res ferebāt, cõmuniter deliberabamus, si qua in præsentia morã produci rebus posset, ut nos per ocium ad iudicium pararemus. Inter hæc uos forte fortuna & diuino quodam fato, impulsus ab oratoribus, decernebatis exercitum in Acarnaniã mittendum: oportebat igitur inter ceteros etiam Olympiodorum istum militare. Obtulerat igitur sese pulcherrima, ut putabamus, dilationis occasio, publicè isto absente & militãte. Cum uerò prætor iussu legis omnes aduersarios in forum citaret: iurauimus nos, Olympiodorum istum publicè abesse militantem. Quo iureiurando de isto dato, uicissim iurarunt aduersarij, & calumniando istum Olympiodorũ, cum post nos dicerent, iudicibus persuaserunt, ut decerneret, eius iudicij causa abesse istũ, non publico nomine. Quod cum iudices decreuissent, prætor Pythodorus istius Olympiodori postulationem, ex lege, aboleuit. Qua abolita, mihi quoque necesse fuit, desistere ab instituta in semissem hæreditatis actione. His factis, prætor aduersarijs nostris, Cononis hæreditatem addixit. Sic enim face re legibus cogebatur. Qua euiçta iudicio mox in Pirgeum egressi, acceperunt omnia quæ uterque nostrum pro sua portione habuerat. Atque ego cum domi essem, ipse tradidi, necesse enim erat parere legibus. At Olympiodori istius absentis abstulerunt omnia, præter argentum quod is a suo seruo extortum habebat. Neque enim illi habebant, unde argentum illud recuperarent. Hæc in absentia Olympiodori gesta sunt, & hos ego ex eius societate fructus cæpi. Reuersus ab expeditione unã cum alijs Olympiodorus iste, iudices, graui ter & iniquo animo ea quæ gesta erant, patiebatur, & iniquè secum age rebatur. Cum autem iam expleisset atque effudisset indignationem suã, denuò quære bamus, cõmuniterque deliberabamus ego & Olympiodorus iste, quo pacto amissa recuperaremus. Tum nobis consultantib, uisum est, ut eos qui hæreditatem sibi uendicarant, prouocaremus ex lege, atque eo rerum statu esse tutissimum, ne ipsi unã & coniunctis uiribus cum aduersarijs experiremur: sed ut uterque seorsim; atque ut Olympiodorus iste totã hæreditatem postularer, ut prius etiam, & pro se ageret: ego uerò semissem, cum frater etiam meus Callippus semissem duntaxat peteret, ut si Olympiodorus uinceret, ego e foedere & iureiurando, rursus ab isto partem acciperem: sin fortè succumberet, & aliud pronunciant iudices, ut iste à me partes rectè & iustè reciperet, ut & iureiurando & pactione obstricti eramus. Hoc inuito consilio, & probato ut tutissimo, tum à me, tum ab Olympiodoro: prouocati sunt omnes ex lege qui Cononis bona obtinebāt. Age recita mihi legem, ex qua prouocatio facta est. LEX. Ex hac lege, iudices, prouocatio facta est, & controuersias rescriptimus, prout isti Olympiodoro uisum fuit. Postea prætor delectum habebat inter omnes aduersarios, eoque habito, in iudicium introducebat. Olympiodorus primus agebat, & quicquid erat libitum dicebat, & testimonia proferebat, prout ei consultum uidebatur. Atque ego iudices, tacitus, sedebam in altero subsellio. Ad hunc modum instructa, & comparata actione,

Olympiodori
militia.

Condemnatio
Callistrati, et
Olympiodori.

Altera conspi
ratio Calli
strati et O
lympiodori.

Victoria O
lympiodori,
* τὰς ἀμφί
βητας ὡς
τετραπλά
μῆδα.

actione, iste facile uicit. Quo uictore, uotorum omnium facti cõpotes in iudicio sumus, atque iste recepit quæ aduersarij à uobis abstulerant. Quæ cum omnia haberet, atque argentum etiam quod a seruo extorserat: nihil prorsus æqui præstare mihi uoluit, sed ipse habet omnia, quamuis & fidem dederit, & pepigerit mecum, se ex æquo mecum omnino diuisurum, atque ea pacta etiamnum apud Androclidem sita sunt, & ipse testimoniũ dixit apud uos. Exhibebo autè uobis, & de cæteris quæ dixi omnib, testimonia. Ac primũ de illo quod ab initio gestum est, cum ego & iste nostropre iudicio & sententia partiti sumus ex æquo, quicquid manifestarũ facultatũ Conon reliquisset. Age primũ hoc cape testimoniũ, deinde cætera omnia lege. TESTIMONIVM. Cape & prouocationẽ, qua cum prouocauĩ de argento, quod ab homine illo per quæstiones extorserat. PROVOCATIO. Age lege & alterum testimoniũ, aduersarios nostros, cum hæreditatem obtinuissent, abstulisse omnia quæ nos habueramus, præter pecuniam, quam Olympiodorus ab homine illo per quæstiones extorserat. TESTIMONIVM. Quem admodum igitur manifestas Cononis facultates, ego & Olympiodorus diuisimus: & ex oratione nostra, & e testimonijs audiuitis, accepisse item istũ argentum ab homine illo, seruum dico, & aduersarios obtinuisse quæcunque nos tenueramus, donec iste rursus uicit in iudicio. Quid uerò prætexat, cur mihi nihil reddere, neque æqui quicquã præstare uelit: his nunc attendite animos. Iudices, ne uos statim decipiant oratores, quos iste contra me subornauit. Nunquam sanè iste sibi in uerbis constat, sed semper quicquid in mentem inciderit, dicit, atque passim causas absurdas nescio quas, & suspiciones & criminationes falsas contra me cõminiscitur, & in tota re homo iniurius est. Plurimi autè dicentem eum audierunt, alij se omnino argentũ ab homine nõ accepisse. Quod cum reuincitur, ait se a suo seruo habere argentũ, neque mihi uel de argento, uel de relictis à Conone bonis quicquã impertiri uelle. Si quis autem eum familiarium & suorum & meorum rogat, quamobrem redditurus non sit, cum iurarit, se ex æquo mecum diuisurum, & pacta etiam nunc in medio sint: pacta esse ait uiolata à me, se magnis à me iniurijs affectũ: neque me unquam destitisse, tum dicere, tum agere, ea quæ ipsi essent cõtraria. Ac prætextus quidem illius hi sunt. Quæ igitur iste dicit, iudices, commenticiæ sunt suspiciones & causæ, & iniustæ improbitates: ad fraudanda ea que mihi reddenda sunt. Ego uerò, quæ istum mentiri dico, in ijs suspicio nulla erit. Eius enim impudentiam apertè demonstrabo: proferendis signis ueris, & nemini ignotis, & testibus de omnibus rebus producendis. Primũ igitur, iudices, aio, istum propterea cognatis & familiaribus suis, & meis, rerũ omnium, ut sunt, probè gnaris, quicquid ab initio semper interfuerunt, arbitrium propterea deferre noluisse, quod certo sciret, se statim e uestigio ab eis fore coarguendum, si quid mentiretur. nunc fortasse putat, se apud uos mentientem non deprehensum iri. Rursus dico, non esse consentaneum, me & tibi Olympiodore aduersatum esse, & communiter unã tecum sumptus fecisse quoties necesse fuit, neque ultrò ab actione destitisse, te absente, cũ & tua esset abolita, propterea quod eius abesse iudicij causã, non publico nomine, uidebaris. Licebat enim mihi in semissem hæreditatis agere, neque mortalium quicquam

Perfidia O
lympiodori.

Excusationes
Olympiodori.

Mine lxx.

Pacta uiolata.

Refutatio.

Recusatiõ
arbitrii amico
rum.

Absurdum de
aduersationib.

quifquam aduerfabatur, & ipsi id aduerfarij concedebāt. Sed eo facto, statim peierassem. Iuraram enim & pepigeram tecum, nos omnia communi consilio acturos, quicquid mihi & tibi consultantibus optimum factu uideretur. Proinde plusquam nugatorij sunt prætextus tui, & causæ propter quas te nihil æqui mihi præstiturū profiteris. Nunquid etiam existimas me permissurū tibi fuisse, Olympiodore, in postremo iudicio de hereditate, aut ut ea quæ apud iudices dicebas, ita temerè diceres: aut quarum rerum testimonia exhibebas, ut ita temerè exhiberes, nisi colluissem tecum, & à parte tua sterissem? Nam iste ludices, cum alia quæ bona ei erant, atq; cōmoda dicebat, tum illo etiam abusus est, me domum, quam pro mea portione acceperam, à se conduxisse, & argentum id mille drachmarum, cuius semissem de seruo acceperam, à se fuisse mutuatum, neq; hoc solum dicebat, sed ijs de rebus testimonia proferebat, neque ego istorum quicquam refellebam, neq; ex me quisquā mortalium uocem audiuit, uel paruam uel magnam: sed uera esse fatebar omnia, quæcunq; isti dicere libitum fuerat. Coniunctam enim tecū causam habebam, prout mihi & tibi uisum fuerat. Quod si, quæ ego dico, uera non sunt: cur ego tum testes illa testificatos non coargui? cur me nec commouit? aut quamobrem tu Olympiodore, nunquam me in ius uocasti de censu ædiū, quas te mihi, ut tuas locasse profitebaris: aut de argento, quod apud ludices, te mihi dedisse mutuo, dicebas? Horum fecisti nihil. Quo pacto igitur quisquam euidentius mendacij arguetur, & ipse sibi contraria dixisse, & ea causari quæ nunquam facta sunt, ostendetur? Quod uerò est omnium maximum, ludices, quoq; cognoscetis eum iniustum & auarum esse hominem: decuit, si quid eorum quæ dicit, uerum esset, prius ista dixisse, & ostendisse ante factū iudicium, & periculum face re iudicum, quid nam pronuntiaturi essent: multisq; testibus adhibitis, petere, ut pactio apud Androclidem reposita aboleretur, ut quam ego uiolarem, qui ei aduerfaret, & tanquam abolita iam pactione inter me & se, & Androclidæ pactionem seruanti denunciare, sibi nihil amplius esse rei cum ea pactione. Hæc facta esse oportuit, ludices, si quid eorū quæ dicit, uerum esset: oportuit & solum accelsisse ad Androclidem, ac testificari, & cū testibus multis: ut multos haberet confcios. Eum uerò nihil unquam horum præstitisse, ipsius Androclidæ apud quem pactio sita est, testimonio intelligetis. Lege testimoniū.

TESTIMONIUM. Iam aliud eius facinus, ludices, considerate. Ego istum prouocaui, & petij ut me ad Androclidem sequeretur, apud quem pactio sita est, utq; eam cōmuniter exscriptam denuò signaremus, & exempla in Echiniū cōijceremus, ut ne ulla esset suspicio: sed ut uos omnibus, ita ut rectū et æquū est, auditis, id decerneretis, quod uobis iustissimū esse uideretur. Hoc me prouocante, nihil horum facere uoluit: sed in hoc studuit, ut ne uos è cōmunibus literis pactionem audire possētis. & hanc prouocationem esse à me factam uti constet, eorum testimonium uobis recitabitur, coram quibus ipsa prouocatio facta est. Lege testimonium.

TESTIMONIUM. Qua ratione magis ostendi posset, hominem nihil æqui præstare mihi, habere in animo: sed putare se hīs me fraudaturum, quæ me recepisse oportuit: qui quidem prætextus afferat, & criminationes confingat. Pactionem autem, quam uiolasse me dicit, à uobis audiri oportere non opinetur? Ego uerò tum coram ijs testibus qui aderant, prouocaui.

Pactio non
abolita.

Exemplum pactionis
recusatum.

Callistratus aperi
ri iubet pactionem.

prouocaui. Nunc etiam coram uobis iudicibus rursus prouoco, & peto ut is permittat, & ego permitto aperiri hic in iudicio pactionem, & recitari uobis, & rursus obfignari coram uobis, Androclides autē hic adest. Ego enim ei denunciaui, ut adestet pactione secum huc allata: & permitto, ludices, ut in ipsius oratione, siue in priore, siue in posteriore, aperiat, nihil enim mea inter est: sed uos audire uolo pactionem, & iusiurandum quod mutuo dedimus, ego & Olympiodorus iste. Quod si concedit, fiat ita: & uos audite, si isti uidebitur. Sin hoc facere noluerit, nonne iam palam erit, eum omnium hominum esse impudentissimum? neq; ullum eius uerbum porro quicquā apud uos autoritatis habere oportere? Sed qd magnopere cōtendo? Neq; em ipse ignorat & mihi à se fieri iniuriā, fieri & dijs immortalibus, quorum numen iurauit & peierauit. Emoræ mentis est, ludices, & desipit. Inuitus equidem facio, atq; erubescio dicere apud uos, id quod dicturus sum, sed cogor eloqui, ut uos pronuncian di autoritate præditi, omnibus auditis, de nobis id quod optimum factu uidebitur, statuatis. Eorum uerò quæ dicam, iste autor est, qui apud cognatos his de rebus mecum transigere non uult, sed impudenter negat. Olympiodorus iste, ludices, mulierem ciuem legibus uestris nunquam duxit, & ei liberi neq; sunt, neq; nati fuerunt: sed scortum emptum domi habet, illud est quod nos omnes exagitet, & istum ad maiorem insaniam impellat. An uerò non insanit is, qui quæ promisit & pepigit uolens cum uolente, & iureiurando confirmauit, eorum nihil quicquam præstandum censet: me præsertim non de meipso duntaxat sollicito, sed & de istius sorore germana & uterina, quam in matrimonio habeo, & de istius nepte mea filiola. Hæc enim sunt, quibus non minor fit quàm mihi iniuria, sed maior etiā. Nonne autem iniuria eis fit, & iniquè cum eis agitur, cum uideant istius meretricem ultra quàm sat est & decet, multum habere auri, & uestem splendidam, & splendide atq; insolèter prodire in publicum, & de nostro superbire: se uerò in his rebus omnibus esse tenuiores: nonne illis maior fit quàm mihi iniuria? Nonne uerò iste aperte insanit & delirat, qui ita in semetipsum cōsulat? Ne uerò dicat, ludices, per calumniam hæc à me dici, huius iudicij causa: testimonium uobis recitabitur cognatorum istius & meorum.

TESTIMONIUM. Olympiodorus igitur talis homo est, nō modo iniurius, sed qui etiam insanire uideat omnibus cognatis & familiaribus eo uitæ instituto: & quod Solon etiam legislator dixit, ita delyrans, ut nemo unquam mortalium delyrauit, qui mulieri meretrici pareat. Atq; ea omnia irrita esse constituit Solon, quæ quis mulieri parēs agat, præsertim tali. & hæc probè curauit legislator. Ego uero uos oro, neq; ego solum, sed & uxor mea, Olympiodori istius soror, & filia mea, Olympiodori istius neptis, supplicam uobis, & obtestamur, ludices, omnes nos (putate enim illas adesse) in primis ut Olympiodoro isti persuadeatis, ne iniuria nos afficiat. Sin parere uobis noluerit, ut nos memores eorum quæ diximus omnium, id statuatis, quod uobis uidebitur optimum & iustissimum esse. Quæ si feceritis, & iusta decernetis, & utilia nobis omnibus, in primis autem ipsi Olympiodoro isti.

Olympiodorus à meretrice redactus ad insaniam.

Sorori germanæ & uterinae Olympiodori fieri iniuriam.

Summo mentis errore afficitur, qui à meretrice regitur.

Peroratio.

T ARGV.

A Timotheo Atheniensis, uiro claro, & imperatoria dignitate prædito, Apollodorus æs alienum repetit: dicens, Pasionis usum amicitia Timotheum, ab eo pecuniam accepisse, & debitorem in mensarijs rationibus esse inscriptum. Debita autem in uniuersum quatuor numerantur: atq; in singulis & tempora, & cause, quare mutuatus sit Timotheus, accuratè exponuntur, & pleraq; argumenta ex his quæ nulla arte constare dicuntur, probationibus, ut testimonij, ut prouocationibus, depromuntur. quædam etiam ex artificiosis, ut coniecturis. Atq; Apollodorus Timotheum esse ait, qui mutuatus sit, & à Timotheo commendatis, datū esse argentum à mensa. At ille non se, sed illos debere dicit.

DEMOSTHENIS ADVERSVS TIMO-
THEVM DE AERE ALIENO ORATIO,
Hieronymo Vuolfio interprete.

Perstringit in-
gratum aduer-
sarij animum.

Nemini uestrum incredibile sit, Iudices, Timotheum, ut qui debeat argentum patri meo, reum fieri nunc à me in hoc iudicio. Nam si uobis in memoriam reuocaro, & tempus quo contractus factus est, & ea quæ illi eo tempore acciderunt, & quanta ille tum penuria conflatus sit: tum existimabitis patrem meum optimi uiri officio functum erga Timotheum: istum uerò nō modò ingratum esse, uerum etiam iniustissimum omnium mortalium, qui & consecutus à patre quæ uoluit omnia, & accepta à mensa pecunia, ad magnam egestatem redactus, & in maximis uitæ periculis constitutus: non modò gratiam non referat, sed eo etiam quod datum ei est, me fraudet. Quod si iste impigisset, patri quoq; pecunia periisset. Neq; enim ad pignus, neq; præsentibus testibus dederat. Sin euassisset, in istius potestate futurum erat, comparata pecunia an nobis satisfaceret. Sed tamen, Iudices, obsequi Timotheo roganti & penuria laboranti pater meus, quam pecuniarijs rationibus consulere maluit. Putabat enim, Iudices, pater meus, si Timotheus illa pericula euaderet, & redisset à Rege, locupletiore isto facto quam tum erat, nō modò sua se recepturum, sed etiam, si quid aliud à Timotheo petiisset, impetraturum. Postquam uerò non ita ut ille putabat, euenit, sed quæ beneficij loco accepit Timotheus à mensa, rogato patre meo: ea inimicè & per iudicium illo mortuo si conuincatur, reddenda esse censet: Sin uobis persuadere possit oratione deceptis, se nihil debere, nos pecunijs fraudandos: necessarium mihi uidetur esse, ut ab initio uobis omnia commemorem, & quæ debentur, & quam ad rem pecunia singulatim sit usus, & tempora quibus contractus factus est. Neq; uerò nos ea certò scire quisquā uestrum miretur. Mensarij enim commentarios conficere solent, & pecuniarū quas dant, & ad quid & quorum nomine quis deponat, ut sibi nota sint, expensa & accepta in rationibus referendis. Socratide pretore, mense Martio altera nauigatione profecturus iste Timotheus, & iam soluturus è Piræeo, cū ampliore pecunia indigeret, accessit ad patrem meum in portu, & mutuare iussit drachmas mille trecentas quinquaginta unam, duos obolos. Tantū enim sibi opus esse aiebat, & dare iubebat Antimacho quæstori suo, qui tum istius omnia curabat. atq; is quidē qui pecuniā à patre meo mutuaret, Timotheus erat, quiq; iuberet Antimacho quæstori suo dari. Qui uerò argentum de mensa

Propositio.

Commentarij
argentariorū.

Narratio.

mensa à Phormione acciperet, Autonomus, q Antimacho scriptitabat. Dato igitur eo argento, debitorem inscripsit, eum qui mutuare iusserat, Timotheum: in commentarium etiam retulit, cui dare iste iusserat, Antimachū: & quem Antimachus unā miserat ad mensam, ut argentum acciperet, Autonomum, mille trecentas drachmas, & quinquaginta, & unam, & duos obolos. Primum igitur debitum, quod hinc soluens, cum secundo imperator esset, accepit, tantum fuit. Cum uerò uestro suffragio improbare, quod Peloponnesum classe non obisset, & ad causam apud populum dicendā uo caret, maximo crimine reus, & ei Callistratus, & Iphicrates, uiri & rebus gestis & eloquētia præstantes, imminerent: ita illi uos, & ipsi, & eorū subscriptores accusando comouerunt, ut Antimachum quæstorem eius, & intimum, facto pro concione iudicio, occideretis, bonis etiā eius publicatis: ipsum uerò istum deprecantibus familiaribus, & cognatis eius omnib; superq; Alcetā & Isone socijs uestris, uix absolueretis, sed tamen imperium ei abrogaretis. Talibus igitur criminibus atq; inopia urgebatur. Nam & facultates eius omnes obæratæ erāt, & libellis appositis ab alijs tenebantur. Ager enim in planicie pignori oppositus erat Eumelidæ filio: & sexaginta trierar chis, qui cum eo nauigant, septenis minis in singulos, quas eos iste ad alendos nautas dilargiri coegerat, oppigneratæ erant reliquæ eius opes. Postquam autem reiectus, in rationibus illis referendis, experisas tulerat nautis de militari pecunia, septenas illas minas: tum ueritus ne in se præfecti trirremium testimonium dicerent, atq; ipse mendacij conuinceretur: mutuo sumit à singulis septenas illas minas, & eis oppignerat rem familiarē, quibus nūc eos, reuulsis libellis, fraudat. Vndiq; igitur circumuētus, & in periculo de uita maximo constitutus erat, propterea quòd talia reipublicæ negotia inciderāt, ut exercitus Calaurianus propter non soluta stipendia dilaberetur: ut socij Peloponneses à Lacedæmonijs obsiderentur. Iam Iphicrates & Callistratus istū, ut autorem eorum malorum criminabat, & ad hæc qui ab exercitu ueniebant in concione nunciabant præsentem penuriam & difficultates: partim etiam per literas quisque certior fiebat à cognatis, & familiaribus, quomodo cum eis ageretur. Quæ dum uos publicè audiretis, recordamini quo pacto in eum affectu fueritis. nec enim ignoratis ea quæ dico. Cum igitur ad iudicium huc uerturus esset, in Calauria mille drachmas ab Antiphane Lamprēsi, qui eò appellebat quæstor Philippi nauicularij mutuatur, quas distribueret inter Bœotios trirremium præfectos, quo expectarent, dum iudicium de se factum esset, ne uos Bœotijs trirēmib; abductis, & militib; prius dilapsis, sibi grauius irascere mini. Ciues enim mala perferebant æquis animis, & perdurabāt. Bœoti autē negabant se mansuros, nisi quotidiana daretur alimonia. Tum igitur coactus eas mille drachmas ab Antiphane, q; appellebat quæstor Philippi nauicularij, mutuo sumit, & Bœotio nauium duciat. Ut autem huc uenerat, repositæ ab eo tam Philippus quam Antiphanes mille drachmas, quas ei mutuaret in Calauria, & moram ægrè ferebant. Iste uerò inimicos suos metuens, ne resciscerent, quas in referendis rationibus, Bœotijs nauibus expensas tulisset mille drachmas de militari pecunia, ea Philippum creditorem fraudari: simul etiam Philippum ueritus, ne in se testimonium diceret in iudicio: conuenit patrem meum, & precatus est, ut Philippum absolueret, sibiq; illas mille drachmas mu-
T 2 tuaretur,

1 Debitum
Drachmæ
1351. duo
oboli.

Timotheus à
Callistrato
& Iphicrate
capitis accu-
satus.
Alcetas.
Isone.

11 Debitum,
1000 drach-
mæ.

tuaretur, quas Philippo redderet. Pater meus uidens, & quanto in discrimine uerfaretur iste, & quanta penuria laboraret, simul etiā misertus eius, adducto eo ad mensam, Phormionem iussit ad mensam sedentem, mille drachmas Philippo numerare, & debitorem Timotheum inscribere. Hæc uerè à me dici ut constet, Phormionem uobis testem, qui numerauit argentum, adducam, postquam & de alio contractu uobis disseruero: ut eodem testimonio, uniuerso ære alieno cognito, uideatis me uera loqui. Vocabo uobis etiam Antiphanem, qui argentum isti credidit, mille illas drachmas Calaurianas: quique adfuit, cum Philippus argentum reciperet à patre meo hic. Quo minus enim eius testimonium apud arbitrum proferrem, eius fallacia factum est, qui se quouis mihi tempore, quo de causa pronuncian- dum esset, testimonium dicturum polliceretur. Cum autem arbitrium fieret, domo accersitus (non enim se stiterat) testimonium deseruit, ab isto adductus. Ego uerò cum numerassem contra eum destituti testimonij nomine drachmam, ut lege iubetur: arbiter sententiam damnatoriam non tulit, sed abiit absoluto isto, cum iam uespera esset. Nunc in Antiphanem dati damni peculiarem actionem institui, quòd mihi nec testimonium dixit, neque secundum legem eiurauit: & postulo, ut ascendat, & iuratus coram uobis dicat: primum, an in Calauria Timotheo mille drachmas mutuarit. Deinde an Philippus à patre meo hic acceperit id argentum, atque adeò parum aberat, quin iste ipse apud arbitrum confiteretur, reddidisse patrem meum Philippo mille drachmas. Sed eas tamen non sibi mutuo fuisse datas ait, sed Bœotio nauarcho, qui pro eo argento æs oppignerarit. In quo eum non dixisse uerum, sed ipsum mutuatum fraudare: ego uos docebo, postquam & reliquum æs alienum singulatim uobis exposuero. Nam cum Alcetas & Iason ad istum mense Septembri, Astio prætor uenissent ad iudicium illud, ei patrocinatori, & in ædes diuerterent in Piræo que sunt in Equidomitio, uespere iam facta, neque eos excipere possent, misso ad patrem meum Aeschione pedissequo suo, petere iussit stragula, & uestem, & phialas argenteas duas, & minam argenti mutuam. Pater uerò meus cum ex Aeschione eius famulo audisset, & qui uenissent, & quem ad usum peterentur, & qua de causa uenissent, accommodat, & minam argenti quam petebat, mutat. Post, crimine liberatus, magna iam pecuniæ inopia laborabat, cum ad domesticos usus, tum ad publica tributa. Quod quia pater meus uidebat, non statim ab isto repetere argentum audebat. Neque enim uel istum, si rem haberet, fraudaturum: uel, si non haberet, se ab eo redacturum putabat. Postquam autem Alcetas & Iason recesserant, stragula quidem & uestes retulit Aeschion, istius pedissequus: phialas autem duas non retulit, quas tum petierat, cum & stragula: cum & minam argenti mutuatus esset, & Alcetas atque Iason ad istum uenissent. Profecturus porrò ad Regem Persarum, cum perfecisset, ut abire liceret, eiq; exercitum ducturus in bello Aegyptiaco: ut ne rationes reddere cogeretur hic, & de gesto hic imperio accularetur, patre meo ad Paralia accersito, cum ob prius in se collata beneficia eum collaudabat, & rogabat (commendato Philonda, uiro genere Megarensi, inquilino Atheniensi: isti autem fideli, & eo tempore obsequenti) si uenisset è Macedonia Philondas (quem iste patri meo commendabat)

Antiphanis testis tergiversatio.

111 Debitum, stragula, uestes, phialas, minam.

1111 Naulum Macedonicum 1750 drachmarum.

dabat) uehens data isti ab Amynta ligna, ut naulum lignorum suppeditaret, & ea ligna ad ædes suas in Piræo uehi pateretur: sua enim esse ligna. Vnàque cum petitione orationem habebat, cum qua facta eius nunc haud consentiunt. Aiebat enim, tametsi non impetrata ferret quæ peteret, se non ægrè laturum, ut alius faceret, impos uoti factus: sed pro ijs quæ sibi petenti concessisset, si quando posset, gratiam relaturum. Quibus pater meus auditis, & oratione delectatus est: & istum laudauit, quòd acceptorum beneficiorum meminisset: & quicquid iste petisset, facturum sese promissit. Post hæc soluit iste, ad duces regis profecturus. Philondas autem, quem patri iste meo commendarat, ad naulum soluendum, si lignis aduectis aduenisset, in Macedonia iter facit. Hæc tempora fuerunt circa mensem Aprilem, Astio prætor. Anno sequente, reuerso Philonda è Macedonia ligna uehente, dum iste apud Regem Persarum peregrè abesset, & ad patrem meum accedente, & naulum lignorum præbere, ut nauiculario satisfaceret iubente, quemadmodum iste patrem abiturus rogarat, & Philondas commendarat: eo adducto ad mensam pater, Phormioni mandauit, ut naulum lignorum solueret mille septingentas quinquaginta drachmas, & numerauit argentum Phormio, & debitorem inscripsit Timotheum. Is enim rogat patrem, ut naulum lignorum exhiberet, & eius rei facti sunt commentarij. Inscripsit enim & usum, in quem acceptum fuerat argentum, & nomen eius qui accepisset. & hoc factum est Alcisthene prætor, altero anno quàm iste ad Regem abierat. Sub illud ipsum autem tempus, & Timosthenes Aegialensis uenit, priuatæ negotiationis causa huc profectus. Qui cum esset familiaris Phormioni, & socius, soluens hinc, seruandas dat Phormioni cum alia pecuniâ etiam phialas Lycij operis duas. Fortè fortuna autem puer eas phialas, ignarus esse alienas, dat Aeschioni famulo istius, cū is ad patrem meum missus esset ab isto, & stragula & uestes & phialas petitum, & minam argenti, quod mutuatus erat, cum ad eum uenissent Alcetas & Iason. Repetete autem Timosthene phialas à Phormione, cū redisset, absente Timotheo apud regem, agit cum eo pater meus, ut precium phialarum reciperet, quantum phialarum pendebant, drachmas ducentas triginta septem: ac Timostheni precium reddit phialarum: istum uerò debitorem inscribit ad reliquum æs alienum, quod iste debebat, eius etiā pecuniæ quam Timostheni pro phialis numerarat, & hæc omnia uerè à me dici, ut constet, testimonia uobis recitabunt, primum eorum qui dederunt argentum ijs quibus iste iusserat, à mensa: quicquid tum ad mensam sederunt. deinde eius qui precium phialarum recepit. TESTIMONIA. Me igitur ea quæ ad uos dixi, non dixisse falso, ex recitatione testimoniorum audiuiistis. Istum porrò ipsum apud me confessum, ligna conuecta à Philonda, in ædes suas in Piræo esse perlatas, ut appareat, eius rei testimonium uobis leget. TESTIMONIUM. Istius igitur fuisse ligna que Philondas uexit, & ipse mihi testificatus est. Fatebatur enim apud arbitrum ea in suas ædes in Piræo esse deportata, ut uobis testificati ij sunt qui audierant. Etiam argumentis docere uos conabor, ea quæ dico uera esse. Putatis enim, iudices, patrem meum, nisi Timothei fuissent ligna, & iste eum rogasset, commendato Philonda, cum ad duces regis solueret: soluturum fuisse nau-

Modesta petitio.

Argumenta de nauulo.

lum: aut permissurum unquam, cum ei pro naulo ligna oppignerata essent, ut Philondas è portu ligna asportaret, ac non potius seruum aliquem adhibiturum qui custodiret, & precium reciperet uenditorum lignorum, donec suum recepisset, si Philondas fuissent, & causa negotiationis aduecta. Iam cui uerum uerisimile sit, nisi iussisset iste soluere naulum lignorum datorum isti ab Amynta, crediturum fuisse Philondas, & passurum ut ligna è portu in aedes istius uerheret: aut qui fieri potest, ut Philondas negotiationis causa ligna uexerit, ut iste inquit: iste uerò reuersus, illis lignis ad suam aedificationem fuerit abusus: Illud etiam considerate, multos ciues, & bonos uiros isti familiares, eius negotia curasse, absente apud Regem Timotheo, quorum nullus ausus fuit isti testificari, uel non accepisse Philondam naulum à mensa, uel acceptum reddidisse, uel etiam ipsorum aliquem naulum dissoluisse de lignis quae Philondas uexit, datis isti ab Amynta. Pluris enim faciunt existimationem & fidem suam, quam ut falsis testimonijs dicendis Timotheo gratificentur. Neque tamen se uerum etiam testimoniū in eum dicturos esse propter familiaritatem eius affirmarunt. Cum igitur nemo familiarium testificari ausus fuerit, & procuratorum eius, dum apud regem abfuit, uel non accepisse naulum lignorum Philondam à mensa, uel ipsorum aliquem dissoluisse: an non existimare debetis me uera loqui? Ac ne illud quidem dicere audebit, alium quenquam dissoluisse naulum de lignis, quae uexit Philondas, quam patrem meum. Sin uerbis abutetur, postulate, ut testimoniū eius exhibeat, qui naulum soluerit de lignis. In confessio enim est, ipsum abfuisse apud regem: Philondam autem, quae propter ligna miserat, & patri meo commendarat, mortuum inuenit, à rege reuersus. Necesse igitur est aliorum cognatorum aut familiarium aliquem, quibus abiturus, curam rerum suarum mandarat, scire, unde comparato naulo lignorum Philondas, nauiculario satisfecerit, si se eum patri commendasse, & accepisse Philondam à patre meo naulum lignorum negat. Nullius ergo testimoniū proferte potes familiarium tuorum de non accepto, te absente, naulo lignorum de mensa: sed alterutrum necesse est, te aut nullo uti familiarium, neque fidem habere ulli tuorum: aut cum satis scias Philondam accepisse naulum lignorum à patre meo, quemadmodum eum commendaras, cum hinc solueres, existimare, nobis, si possis, fraudandis, tuis rationibus & compendio per iniuriam consulendum. Ego uerò, Iudices, praeter testimonium quod uobis exhibui, eorum qui se ijs dedisse argentum quibus iste iussit, testantur, quibus ad mensam tum sederunt: etiam iusiurandum pollicitus sum Timotheo, quod legetur uobis. **IVSIVRANDVM.** Neque uerò, Iudices, in scriptis solum pater mihi debita reliquit, sed decumbens etiam dixit, quid sibi deberetur singularim, & à quo, & quem in usum acceptum esset argentum. Haec à me uere dici, ut appareat, lege mihi fratris testimoniū. **TESTIMONIUM.** Relictum igitur fuisse nobis à patre Timotheum debentem argentum, quod ab eo postulo, & id esse meae portionis: & frater mihi testificatus est, & Phormio qui argentum numerauit, & ego iusiurandum ei dare uolui. Quum uerò iste prouocasset apud arbitrum, & asserere iuberet tabulas à mensa, & exemplum postularet, misso Phrastride ad mensam: Phrastridae extuli, & quaerenda & exscribenda dedi ea quae iste debebat. Confessum autem fuisse istum, se exemplum accepisse, ut constet: lege mihi testimoniū, **TESTIMONIUM.** Allatis

igitur

igitur à me literis ad arbitrum, Phormio & Euphræus, qui argentum quibus iste iusserat, curarant, praesentes, conuincebant eum, & quibus singula temporibus mutuatus esset, & quem ad usum argentum accepisset, & quas ad res eo abusus esset. Iste uerò mille & trecentas & quinquaginta unam, & duos obolos, quae primum mutuatus fuit mense Martio, soluturus Socratide pretore, quaeque Antimacho quaestori suo dari iusserat: priuatim mutuasce dicebat patrem meum Antimacho, non se accepisse. Ac uera quidem se dicere, nullo teste ostendit: sed uerbis abutitur, ut ne ipse fraudare, sed Antimachus mutuatus esse uideatur. Ego uerò, Iudices, magnum uobis argumentum dicam, unde appareat non Antimacho mutuatum esse id argentum patrem, sed Timotheo iamiam soluturo. Vtrum enim facilius futurum putatis patri, publicatis Antimachi bonis, asserere sibi ab eo deberi id argentum, si Antimacho mutuasce: an expectare, dum id ab isto locupletato reciperet? qui ipse illo tempore spem de salute sua perexiguam habebat? Enim uerò si postulasset, non defuisset unde ex sponso ageret, neque ei fides fuisset à uobis abrogata. Scitis enim omnes, patrem meum publica non iniuste concupisse, sed de suo uobis, quoties iuberetis, alacriter erogasse. Deinde familiaris ei fuit Callistratus, qui Antimachi bona publicauit, neque ei aduersatus esset. Quid sibi uoluisset igitur pater, ut Timotheum potius debitorem nobis inscriberet, & relinqueret, nisi id argentum debuisset, quam ut è publicatis Antimachi bonis id postularet, atque reciperet? De mille autem drachmis quas mutuo sumpsit ab Antiphane in Calauria, ut inter Boeotios triremium praefectos distribueret, huc uenturus ad iudicium: quas etiam reddidit Philippo nauiculario, hic acceptas à patre meo: Boeotium nauarchum ait fuisse mutuatum, & pro ea pecunia patri meo oppignerasse aes. Eum autem non uerum dicere, magno uobis argumento demonstrabo. Primum constat, istum in Calauria esse mutuatum illas mille drachmas, & non Boeotium nauarchum. Deinde Philippum hic ab isto repetisse mille drachmas, & non à Boeotio nauarcho: & reddidisse istum, non Boeotium nauarchum. Par enim erat ut Boeotius praefectus ab isto alimoniam in naues acciperet. De communibus enim tributis exercitui stipendia soluebantur. Pecuniam uerò tu omnem à socijs redegeras, & tibi ipsi rationes referende erant. Post, reuersis Boeotijs nauibus, & militibus dilapsis, Boeotio praefecto nihil ab Atheniensibus periculi fuisset, neque ullum in iudicium uocatus fuisset. Tibi uerò ingens periculum imminabat, qui metu aestuans, putabas tibi magnum fore defensionis praesidium, si Boeotiae triremes mansissent, donec iudicium de te fieret. Deinde quam nā ob amicitiam pater Boeotio nauarcho mille drachmas mutuasce, quem non norat? At oppignerasse eum ait aes, quantum tandem, aut cuiusmodi, aut unde allatum illud aes Boeotio nauarcho? utrum ex negotiatione, an à captiuis acceptum? Iam qui fuere qui aes attulerunt ad patrem meum? utrum mercenarij, an serui aut quis nostrorum seruitiorum id accepit? Oportuit enim, si serui attulissent, eos qui attulissent dedere: sin mercenarij, eum è nostro famulatio, qui accepisset aes, & expendisset, exposcere. Neque enim profecto uel is qui oppignerabat absque pondere traditurus, uel pater meus ipse uel gestaturus uel ponderaturus fuit: sed famuli ei fuerunt, qui mutuo datae pecuniae pignora recipere-

rent.

Refutatio
effugiorum
Timothei.I. Antimacho
data pecunia.II Antiphani
reddita M.
drachmae.

rent. Demiror ego etiā, quam nam ob causam Bœotius nauarchus æs illud patri meo oppigneraturus fuisset, cum Philippo mille drachmas deberet. Vtrum quod Philippus inuitus facturum erat, ut usuram acciperet, si argentum in tuto collocasset, & ad pignus: an quod Philippo argentum non fuit. Proinde quid opus erat, ut Bœotius ille nauarchus à patre meo mutuū oraret, & potius Philippo redderet, quā æs Philippo oppigneraret. Sed neque æs oppigneratum fuit, iudices, neque mutuatus est Bœotius nauarchus mille drachmas à patre meo, sed Timotheus iste magna egestate pressus: quem uero in usum conuerterit argentum, dixi uobis. Tantum autem abest ut gratiam referat pro credita & accepta à patre meo pecunia, ut sorte etiam, si possit, fraudandum censeat. De phialis porro, & argenti minā quā à patre meo est mutuatum, misso pedisse quo suo Aeschione noctu ad patrem meum: rogabam eum apud arbitrum, an adhuc seruus esset suus Aeschrio, & postulabam ut ex illius corio ueritas exculperetur: qui cum respondisset, eum esse liberum, ab expostulatione destitit: testimonium autem peti ut proferreret, Aeschrionis tanquam liberi. Sed iste neque testimonium exhibuit, neque Aeschrionem ut seruum tradidit, quod ueritas ex eius corpore exquiretur: metuens si eius testimonium ut liberi exhibuisset, ne ego falsi testimonij actione contra eum instituta, & dicti falsi testimonij Aeschrione conuicto, se ob malas artes, ut lege permittitur, accusarem. Sin ad quaestionem dedisset, ne ueritatem eloqueretur Aeschrio. Atqui honestum ei fuisset, si reliqui argenti accepti testes exhibere non potuisset, ut illud saltem per Aeschrionem probasset, non acceptas fuisse phialas aut minam argenti, neque missum fuisse illud ad patrem meum: atque eo uti argumento apud uos, me etiam reliqua, de quibus accusem, ementiri. Siquidem, quem dicam eius famulum, phialas & argenti minam accepisse: is, quaestionibus habitis, non accepisse comperitur. Quod si firmum isti fuisset argumentum apud uos deditio Aeschrionis, quae ab isto missum fuisse affirmo, & accepisse phialas à patre meo, & argenti minam esse mutuatum: idem & mihi sit argumentum apud uos, uerae accusationis meae consocium istum, non tradere audere Aeschrionem. Defensionis autem loco illud afferet, in mensarijs rationibus Alcisthene praetore scriptum esse, se & naulum lignorum accepisse, & precium phialarum, quas Timostheni pater pro isto soluit: cum eo tempore non domi, sed apud Regem Persarum fuerit. De hoc igitur perspicue uos docebo, ut certo sciatis quo pacto se habeant mensariae literae. Nam iste mense Aprili Astio praetore, profecturus ad regem, commendauit Philondam patri meo. Sequenti anno, Alcisthene praetore, uenit Philondas, ligna uehens à Macedonia, & naulum lignorum accepit à patre meo, isto apud Regem absente. Inscriptum igitur, cum argentum à mensa darent, istum debitorem, non cum praesens adhuc patri meo Philondam commendasset. Quando enim commendarat, ligna nondum aderant, sed propter ea Philondas iter suscepturus erat. Qui cum aduectis lignis rediret, iste peregre absuit. Philondas autem accepit naulum lignorum quemadmodum iste iusserat, & in istius aedes in Piræo ligna uecta sunt. Istum autem non pecuniosum hinc profectum esse, & ipsi, quibus, eius opes oppigneratae fuerunt, scitis, quos nunc defraudat. Vt autem cognoscatis eum etiam sine pignoribus debuisse quibusdam

III Duae
phialae & ar-
genti minā.

IIII Naulū
Macedonicū,
& temporū
conciliatio.

busdam ciuibus, cum non haberet oppigneranda, quae alicuius momenti essent: lege mihi testimonium. TESTIMONIUM. De phialis autem, quas Septembri mense, Aeschrio pedisse quos istius, & Astio praetore petijt, cum iste domi esset, & hospitio Alceram & Iasonem excepisset: isti ut debitori precium in scriptum est, Alcisthene praetore ea de causa, quod interea relaturum eum quas petierat, putauit pater. Postquam autem iste discesserat, phialis non relatis, neque phialae Timosthenis apud Phormionem sitae erant, atque is adueniens eas repetebat: tum & precium phialarum Timostheni persoluit, & debitorem istum, ad reliquum æs alienum inscripsit. Quare si hac defensione abutetur, se non fuisse domi temporibus illis, cum sibi precium phialarum expensum latum sit: sic ei respondete, Accepisti eas, cum adesses. Postquam uero non referebas (peregre enim aberas) phialae autem quas creditor repetebat, non aderant: inscripseris es eius precij debitor, quod pro phialis est solutum. At hercule, fortasse dicat, debuisse patrem à se repetere phialas: sed te uidebat inopia premi: & cum de caetero aere alieno fidem tibi haberet, & putaret se id à te reuerso, & locupletato recepturum, de phialis tibi diffusus esset scilicet: quum precante te, cum ad Regem proficisceris, se naulum lignorum soluturum polliceretur: de phialis quae duae erant, fidem tibi non habuisset: cum reliquum debitum à te non reposceret, respectu inopiae tuae: phialas repoposcisset. Iam uero uobis etiam de delato iureiurando dicam: quod & isti ego pollicitus sum, & iste mihi. Me enim iusiurandum in echinum conijciente, postulabat & ipse dato iureiurando se liberari. Ego uero nisi certo scissem, eum & ciuitatibus & hominibus priuatis, & saepe & magnis in rebus datam se fuisse fidem, detulisset ei sane id iusiurandum. Nunc, mea quidem opinione, cum testes mihi sint, accepisse argentum à mensa eos, quibus id iste dari iusserat, praetereaque illustria argumenta: non committendum uidebatur, ut ei iusiurandum deferret, qui iurandi religione quid moueretur, quum nec ab aris ipsis praeruaritia manus abstinerit. Ac multa singulatim referri possent, quibus in rebus temere peierarit. Quae uero eius perituria & euidentissima, & uobis etiam non ignota sunt, ea uobis in memoriam redigam. Meministis istum pro concione iurasse, & imprecatum sibi internecionem, nisi Iphicratem peregrinitatis accusaret, & suas facultates consecrasset. Quae cum iurasset, & pro concione promississet, non longo tempore post, priuatae utilitatis causa, suam filiam illius filio despondit. Qui igitur neque uos ueritus est pollicitando decipere, cum leges eum qui populum pollicendo deceperit, publice capitis accusari iubeant: neque deos immortales, quorum inuocato numine diris caput suum deuouit, quo minus peieraret, non reformidauit: ei me noluisse deferre iusiurandum, est ne uitio uertendum: Neque etiam diu est, cum rursus pro concione iurauit, sibi non satis esse opum ad sustentationem senectutis, cum tantas opes possideat. Adeo inexplebile & sordidum est eius ingenium. Ego uero è uobis quaerere uelim, nunquid irascimini aufugientibus mensarijs: Si igitur illis iure irascimini, ut qui uos iniuria afficiant: nonne aequum est, ut ipsi qui uos nihil laedunt, opitulemini. Atqui propter tales homines mensae conturbantur, qui quum in egestate mutuentur, & propter auctoritatem fidem haberi sibi postulant: locupletati non reddunt, sed fraudant. Quorum igitur rerum testes uobis producere potui, isti mihi testimonium dixerunt.

Phialas cur
Astio non
repetierit.

Cur iusiuran-
dum à Timo-
theo accipere
noluerit.

Peregrinū Ti-
mothei de
Iphicrate.

Persidia pro-
cerum perdit
argentarios.

Peregratio.

V Praeterea

Præterea etiam argumentis uobis ostendi, Timotheum debere argentum patri meo. Vos igitur oro, ut me iuuetis ad ea redigēda, quæ pater mihi reliquit.

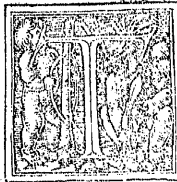
ARGUMENTVM ORATIONIS ADVERSVS
Polyclē, de sumptibus, finito naualis præfecturæ tempore factis.

Apollodorus Pafionis filius, cū in præfectura nauali præfinitum tempus strenuè præclarèq; se gessisset, in eadem alio non paruo tempore perstitit, successore Polycle nō statim ad nauem profecto. Qui postquam uenerat, cum nauem non statim suscepisset, sed simulasset, se collegam suum naualem expectare, atque interim Apollodorus nauis præfuisse: sumptus eo tempore à se factos à Polycle postulat.

DEMOSTHENIS ADVERSVS POLY-

CLEM ORATIO, DE SYMPTIBVS FINITO
naualis præfecturæ tempore factis, Hieronymo Vuolfio interp.

Fertinere hanc
causam ad
republicam.

MALIVM controuersiarum, Iudices, eos etiam qui causam cognituri sunt, uel in primis rationem habere decet. Neq; enim mea & Polyclis priuata duntaxat, hæc causa est, sed & communis ciuitatis. Quarum enim rerum ut priuatæ sunt actiones, sic damna publica: eas nonne conuenit auditas à uobis rectè dijudicari? Nam si propter diffensionē de quopiam alio contractu Polycle in uestrum iudicium adduxissem, mea res & Polyclis agerē. Nūc de successione nauali uerba fiunt, & sumptibus spacio quinq; mensiū, & sex dierū, finito præfecturæ tempore, factis: & de legibus, utrum eæ ratæ sint nec ne. Necessarium autem mihi esse uidetur, ab initio rem omnem apud uos exponere. Quare per deos uos oro, Iudices, ne me putetis nugas agere, si prolixius narrauero, & sumptus, & acta, quàm & tempestiue singula, & reipublice utiliter administrata sint. Quod si quis me mentiri ostēdere potest, surgat, atq; in mea aqua coarguat quicquid falsò apud uos dicere putauerit. Sin uera erunt, & nemo mihi nisi iste contradicit: rem iustā peto à uobis omnibus, quicumq; militastis, atque illic affuistis: tum ut ipsi recordemini, tum ut uestris assessoribus narretis studium meū, & ea quæ reipublicæ illis temporibus acciderunt, et rerum difficultates: quo inde cognoscatis qualis ego sim in mandatis uestris exequendis. Qui autem domi mansistis, tacite me audiat, apud uos omnia cōmemorantem, & in ijs quæ dicā omnibus, et senatus consulta, & plebiscita proferentem, et testimonia. x cælendas Sextilis, Molone prætorē, concione conuocata, et multis magnisq; rebus uobis nunciatis, decreuistis à præfectis triremium naues in portum trahendas, quorum è numero et ego fui. Ac quæ tum reipublicæ tempora fuerint, id non mihi narrandum, sed uobis ipsis recordandum est: & Tenum ab Alexandro fuisse occupatam et direptam, & Miltocythem à Cory defecisse, auxilia postulantem, & Cherronesum restituentem: & Proconnesios socios nostros, implorasse pro concione opem nostram, dicentes, se à Cyzicenis & terra & mari bello premi, & petentes ne se, perituros alioqui, negligemus: & mercatores, & nauicularios soluturos fuisse à Ponto, Byzantijs & Chalcedonijs, & Cyzicenis propter frumenti penuriā, naues exceptantibus: & uidisse uos in Piræo frumenti precium crescere, nec magnā copiā uenalem reperiri.

Controuersia.

Petit attentio-
nem.

Narratio hi-
storica.

reperiri. Quæ cum uos ex eis tum pro concione audiretis, & patronis eorum iussistis præfectos triremium & naues protrahere, & ad uallum peruehere, & tum à senatoribus tum à tribuni plebis delectus haberi municipiū, & nauas designari, & classē quā primū ablegari, & singula in loca mitti auxilia. Atq; id Aristophontis decretum uicē. **DECRETVM.** Decretum audiuistis, nisi pauci, ijsq; imbecilles: eos quidem mihi nauē non uenerunt delecti à municipibus, & mutuatus argentum, primus impleui nauem, cōductis nauis quā fieri poterat lectissimis, muneribus & congiarijs datis singulis eorum magnis. Præterea proprijs armamentis totam nauem instruxi, neq; è publico quicquā accepi, & quā potui pulcherrimè & splendidissimè inter triremium præfectos, exornauī. Remigium igitur quod potui, præstantissimum cōduxi. Neq; uerò Iudices in triremi tum instruenda solūm tantos sumptus feci: sed etiā pecuniā, quam ad educendam classē conferri iussistis, non minimam partem uobis obtuli. Cum enim uisum esset uobis ad municipum utilitatem, ut referrent senatores eos, qui principes collaturi essent, tam inter municipes, quā inter eos qui in municipijs prædia habent: relatum fuit nomen meū in tribus municipijs, propterea quòd manifestæ erant meæ facultates. Neq; ego in his quicquam caufatus sum, uel me triremem instruere, uel bina onera simul sustinere non posse, uel legibus id interdīctum esse: prima tributa primus pependi, neq; redegi. Nam & tum triremi præfectus reipublicæ causa peregrè aberā: & post reuersus, bona nomina iam ab alijs exacta, mala, reliqua deprehendi. Hæc ut uere à medici constet, testimonia uobis legentur, & eorum qui tum stipendia exigebant, & præfectorū classis. Cognoscetis em̄ me stipendia remigib, & militibus, singulis mensib, dedisse, à ducibus cōmeatu duntaxat accepto, excepto duorū mensiū stipendio, toto anno & quinq; mensibus: & nauas à me conductos, & quantū argenti singuli acceperint: atq; ex his & meū studiū, & quamobrem iste à me nauē finito trierararchiæ meæ tempore suscipere noluerit, perspicietis. **TESTIMONIA.** Me igitur nihil falsi dixisse apud uos, Iudices, è recitatis testimonijs audistis. ea porro quæ dicā uera esse, omnes mihi assentiimini: Triremis destructionē esse constat primū, si quis stipēdiū nō soluat, deinde si quis interea in Piræeū redierit. Nā & maxima fit desertio, & nauas qui remanēt, nolunt rursus cōscendere, nisi quis eis aliud argentū det ad rem familiarem cōstituentā, quæ utraq; mihi usu uenerunt, Iudices, unde præfectura pluris mihi cōstitit. Etenim nulla mercede à duce accepta octo mensib, huc appuli, legatos uehens, propterea quòd mea nauis optimè instructa erat: & hinc, cum rursus à populo mihi mandatum esset, ut Menonem ducem in Hellepontum, Autoclis, cui abrogatum erat imperium, loco, ueherem: celeriter solui, & in eorum nautarū qui me reliquerant, locum cōduxi alios nauas, donis & autoramentis magnis datis. Veteribus autem nauis qui remanserant aliquid largitus sum, quod domi relinquerent ad constituendam rem familiarem, præter id quod prius acceperant: nō ignorans quid cuiq; in præsentia esset opus. Cum autem ipse ita agerē, ut ita me amet Iupiter, & Apollo, nemo uestrum credat qui non uerè cognitum statum rerum mearum habet, & fundum Thrasylocho & Archeneo oppignerasset, triginta minis ab eis mutuo sumptis, atque inter nau-

Nauis instrui-
ta ab Apollo-
doro.

Liberalitas
Apollodori
in conferendo
tributo.

Sumptus
operæ in
bello.

tas distributis: solui & profectus sum, ut ne quid eorum quæ mihi mandaræ, populus desideraret. Quibus populus auditis, me & collaudauit, et ad cœnam in curiam inuitauit. Hæc uerè à me dici, lecto testimonio & plebiscito cognoscetis. TESTIMONIUM. PLEBISCITUM Postquam autem in Hellepontum uenimus, & præfecturæ meæ tempus exierat, & stipendia non nisi duorum mensium militibus reddita erant: multi è meis, abiectis animis, naue relicta abierunt: alij in Asiam militaturi, alij in Thasiorum & Maronitarū naues, magnis adducti stipendijs, magnaq; pecunia prius accepta, quia uidebant meos loculos exhaustos, & rempublicam esse negligentem, & socios inopes, & duces infidos, & præfecturæ naualis tempus iam exire, neq; domū parari reditum, neque successorem uenire ad nauem, à quo aliquid opis sperari aut impetrari potuisset. Quo enim studiosius, & melius nauem bonis remigibus cōpleram, eo me plures quàm ullum alium præfectum deseruerūt. Nam cæteris, ut nihil aliud, saltem qui è delectibus uenerant ad nauem, remanserūt, reditum in patriam sibi reseruantes, si eos dux missos fecisset. Mei uerò nautæ freti suo robore & agendarum nauū peritiā: quo in loco plurimū argenti accepturi erant, eò se contulerūt; existimantes, præsentis copias plus ualere impendente metu, si quando à me deprehensi essent. Cum igitur in eo loco res meæ essent, & simul dux Timomachus mihi mandasset, ut ad templum nauigare ad perdendum frumentum, & stipendium non solueret, ac insuper nunciatum esset Byzantios & Chalcedonios rursus exceptare nauigia, & adigere ad frumentum exonerandum: mutuatus ego argentum à Charidemo Anaphlystio quindecim minas fœnore, septingentas autem drachmas ad octauas usuras à Nicippo nauiculario, nauali contractu accepi, qui Sesti erat, ea conditione, si nauis incolumis Athenas redisset, ut ei & sortem & usuras redderem, & misso Euctemone semicenturione Lampfacum, dato ei argento & literis ad hospites patris mei, iussi eum mihi nautas cōducere quàm posset robustissimos. Ipse autem Sesti moratus, ueteribus nautis, qui remanserant, dedi quantum potui, postquam mihi præfecturæ tempus exhibat: & alios nautas integri stipendij accepi, interea dum dux nauigationem ad templum apparabat. Postquā autē & Euctemon Lampfaco uenit, nautas adducens quos conduxerat, & dux classicum canere iussit, ut solueremus; accidit ut Euctemon repente in morbum, eumq; grauissimum incideret. Eum igitur, reddito stipendio, & addito uaticodum remisi, atque ipse alio semicenturione creato, solui ad frumentum peruehendū, ibiq; moratus sum quinque & quadraginta dies, donec naues è Ponto postareturū soluerent. Cum autē Sestū peruenissem, ego putabam me domū iam rediturū, cum non modò tēpus mihi iam exactū esset, sed et duo menses ad præfecturam naualem accessissent, et successor ad nauem non ueniret. Dux autem Timomachus, cum eum legati Maronitani conuenissent, ac rogassent, ut frumentarias ipsorum naues tueretur: nobis triremium præfectis mandat, ut eas naues ad triremes alligatas Maroneam pertraheremus, cursu & longo & spaciofo in mari. Et hæc uobis omnia propterea exposui ab initio, ut sciatis, quantos ipse sumptus fecerim, & quantum propter rempublicā onus sustinuerim, quantumq; postea pro isto insumpserim finito præfecturæ tempore, cum ad nauem non ueniret, & quanta ipse pericula subierim, & tempe

Discessus mi-
litum.

Pecunia mu-
tua.

ειπολογία,
seu excusatio
prolixioris
narrationis.

statum & hostium. Post enim perducta Maroneam nauigia, cum Thasum peruenissemus: eò profectus Timomachus, rursus perducebat cum Thasij Strymen frumentum & scutatos, ut ipse locū illum occupaturus. Cum uerò Maronitæ classe instructa nobiscum de eo loco dimicaturi essent: & milites longa nauigatione fatigati, naues Thaso Strymen traherent, & hyems esset, & locus portum non haberet, nec exscendere & cœnare in hostili regione liceret, ac murum undiq; & mercenarij milites & barbari finitimi circumside-
rent: necesse fuit in ancoris in alto fluctuare noctem illam incœnatos & in-
mnes: & excubias habere, ne Maronitarū triremes noctu ex insidijs impetū
in nos facerent. Præterea fiebat noctu, propter anni tempus, ut pluuiæ & to-
nitrua & uentus magnus oriretur. Hæc enim sub ipsum Pleiadum occasum
facta sunt. Quas ob res in quam animi ægritudinem non incidisse milites exi-
stimatis: quàm multos à me postea aufugisse rursus ueterum nautarū: cum
& magnas ærumnas tolerarent, & operæprecia parua facerent, quantum
scilicet ego eis ad illa quæ prius à me abstulerant, mutuare poterā. Nam dux,
ne id quidem quod ad quotidianam alimoniam pertineret, suppeditabat, &
iam tres menses legitimo præfecturæ temporis adieceram: & cum iste non-
dum ad nauem ueniret, ego in desertorum loco nautas conducebam, mu-
tuo sumpta pecunia. Soli autem isti è cæteris successoribus nulla relinquitur
excusatio, cur nō multo antè ad nauem uenerit. Euctemon enim semicentur-
rio, ut ex Helleponto propter morbum domum est missus, cum primū
appulit, & audiit, istum mihi successorem datū, cum sciret, iam & exisse tem-
pus præfecturæ meæ, & me iam ultra terminum abesse: adhibito Diniā gene-
ro meo, eum in foro conuenit, & quamprimum ad nauē abire iussit: impen-
sas enim in dies singulos magnas fieri præter com meatum, qui à duce in na-
uem daretur, & singulatim ei commemorauit, & quæ mercedes remigio &
militibus in singulos menses numerarentur, & nautis, quos ipse Lampfaco
conduxisset, & ijs qui in desertorum locum incendissent: prætereaq; quid
ueterum nautarum singulis rogatus addidissem, postquam mihi præfecturæ
naualis dies exisset, & cætera, quæ in nauem singulis diebus impenderentur:
quæ non ignorabat. Per eum enim, dum semicenturionem ageret, & eme-
bantur & expendebantur omnia & de armamentis retulit, me priuatim ea
habere, & è publico nihil. Eam igitur, inquit, inuito rationem, ut aut ab eo im-
petres, aut armamenta priuata hinc afferas. Arbitror autem ei facile tecum
conuenturum. Illic enim pecuniam debet, quam dissoluere uolet de precio
armamentorum. His iste ex Euctemone & Diniā genero meo auditis, ad ea
quæ ei dixerant, nihil respondit, sed eum cum risu dixisse ferunt, Modò mus-
picem gūstat: facetus enim esse uolebat. Quū autem Euctemonis & Diniæ
uerbis nihil moueretur, postea rursus eum conueniunt Pythodorus Achar-
nenlis & Apollodorus Leuconensis, familiares mei atq; amici, & ad nauem
abire iubent, ut successorem: & de armamentis ei narrant, me priuatim habe-
re omnia, publicum nihil. Quod si illis uti uoles, relinque, inquit, argentum
hic, neq; periculo maris committe illuc uehendo, ut mihi redimerent prædi-
um, redditis Archeneo & Thrasylucho triginta minis. De armamentorum
autem attritione uoluerunt ei literas dare, et ipsi spondere pro me: fore ut ea-

Polycletis ac-
cusatio.

dem mecum conditione transigeret, qua & reliqui triremium praefecti cum successoribus. Haec a me uere dici ut constet, harum rerum testimonia uobis recitabuntur. TESTIMONIA. Multis autem me uobis argumentis ostensurum puto, Polyclem neque tunc in animo habuisse nauem a me suscipere; neque postquam a uobis & decreto uestro coactus est ad nauem abire, cum eo uenisset, uoluisse mihi in praefectura succedere. Nam iste postquam Thasum uenit, me iam quartum mensem, ultra terminum, praefecturam gerente: ego testibus adhibitis quibus potui plurimis, tum ciuium tum militum, cum Thasi in foro conuenio, & nauem a me recipere iubeo ut successor, & reliqui temporis mihi sumptus restituere, rationem autem cum eo putare uolui de singulis, dum mihi factorum sumptuum testes adessent, & nauae, & milites, & remigium, ut si quid inficiaretur, eum statim conuincerem. Tam enim accuratam a me inscripta erant omnia, ut non modo sumptus essent annotati, sed etiam ubi essent insumpti, & quos in usus, & precium, & quanti quicquid esset, & cuiate numisma, & quanti argentum mutaretur, ut certo possem ostendere successori, si quid me sibi falso imputare duceret. Praeterea fide etiam data sumptus ei computare uolui. Me autem id postulante, respondit, se nihil curare quicquid dicerem. Interea minister a duce missus, mihi mandauit, ut soluam: non istum successori, cuius munus id erat. Eius autem rei causam, in progressu orationis uos edocebo. Tum igitur mihi uisum fuit soluere, & nauigare quod iuberet. Postquam autem rursus Thasum appuli, pertractis in Strymonem, quod dux iusserat, nauigans, iussis nautis in nauem manere, & militibus & remigibus, ipse excedi, & in aedes abire, ubi Timomachus dux diuersabatur: uolens etiam coram illo nauem tradere isti Polycli plenam. Deprehendo igitur & istum illic, & triremium praefectos & successores, & alios quosdam ciues: & rectam ingressus, coram duce uerba ad eum facio, & peto ut nauem a me suscipiat, & sumptus reliqui temporis mihi persoluat: de quo armamentis eum interrogo, utrum ea suscepturus esset, an proprijs secum allatis, ad nauem ueniret. Quae cum ab eo postularem, rogabat me, cur ego solus est triremium praefectus, priuata armamenta haberem? & utrum ciuitas ignoraret, posse quosdam armamenta praebere nauibus, ne ipsa ea praerberet? An tibi, inquit, praeter caeteros ita libet profundere per ludibrium diuitias, ut & armamenta priuata habeas, & aurata ornamenta solus est triremium praefectus? Quis igitur, inquit, posset tuam insaniam tuasque profusiones tolerare? comitatum corruptum, & multum argenti ante tempus capere & immunem a receptis nauium muneribus, & lauare in balneis solitum? & cum milites, tum remiges ob magnum & integrum stipendium luxu diffuentes? Malorum, inquit, doctor exististi in exercitu, & autor es ex aliqua parte, ut & reliqui praefecti militibus improbiore utantur, eadem quae tuis tu largiris, requirentibus. Decuisset te caeterorum praefectorum frugalitatem imitari. Haec eo dicente, respondi: Ego propterea, inquam, est naualis non accepi armamenta, quod ipse ea perdidisti. Sed si uis, haec accipito; sin minus, armamenta ipse tibi compara. Quod autem ad nautas attinet, & milites, et remiges, si eos a me corruptos esse dicis, accepta triremi ipse tibi & nautas, & milites, et remiges cura, qui gratis te comitentur, nauem autem accipe, neque enim me triremi praesse decet amplius. Nam & praefectura

Concertatio
Polycis et Apollodori.

eturae meae tempus praeterijt, & ego iam quatuor menses ultra, id onus sustinui. Haec me dicente, mihi collega, inquit, meus non uenit ad nauem, non igitur solus triremem suscipiam. Haec uere a me dici apud uos, & eum in foro prius mihi respondisse, se mea uerba nihil curare, & in aedibus ubi Timomachus diuersabatur, se solum nauem non esse suscepturum, uti constet: harum rerum uobis testimonia legentur. TESTIMONIA. Post haec, Iudices, cum me dux soluere iuberet: aggressus eum Thasi in portu coram duce, plena iam triremi: sic cum eo ago, non quod aequum esset (erat enim iste meliore conditione) sed quia pro re nata sic agere necesse mihi erat. Postquam tu ais, o Polycles, collegam tuum non uenire, impensas reliqui temporis, quatuor mensium, si potero, ab eo exigam. Tu uero suscepta nauis, primum tuum tempus sex menses, obito: deinde si interea uenerit collega tuus, eam obito tuo munere, illi tradito. Sin minus, nihil intolerabile tibi accidet, et si duos menses adiacearis. An cum ego et meum tempus, & collegae obierim, et pro uobis etiam exacto tempore publicum munus sustinuerim; tu qui nullos fecisti sumptus, grauari, suscepta nauis tuum saltem obire tempus, aut impensas mihi restituere? Haec me dicente, fabulas me narrare aiebat. Dux autem nauim conscendere me iubebat, & secum soluere. Ac ut eum haec respondisse constat, lege mihi testimonium. TESTIMONIUM. Dicam uobis etiam signum euidentem, ut sciatis in signem mihi factam esse iniuriam. Nam Hagnig et Praxicli sub idem tempus dati successores sunt, Mnesilochus, Perithaedes, et Phrasicrides Anaphlystius. Phrasicride autem ad nauem non profecto, Mnesilochus Thasum uenit, & ab Hagnia triremem suscepit, et impensas reliqui temporis soluit Hagnig, quas pro eis rogatus fecerat, & armamenta conduxit ab Hagnia, & ipse triremi praefuit. Deinde, qui a Phasicride missi erant, & impensarum partem reddiderunt Mnesilochus, & deinceps, sumptus quos nauis requirebat, una sustinuerunt. Age horum mihi lege testimonium. TESTIMONIUM. Fortassis igitur causam requiritis, Iudices, cur dux tum istum suscipere nauem non coegerit, qui successor ad eam uenisset: cum leges id tam seuerim praecipiant? Huius ergo rei causam perspicue uos edocebo. Timomachus, Iudices, triremi uoluit ad omnia bene instructa uti. Sciebat autem istum triremi suscepta, ignauum futurum, neque uel armamentis, uel militibus, uel remigibus meis usurum. Neque enim quisquam apud eum mansisset. Praeterea si ei mandasset, argento non dato, ut nauigaret, non ita ut me soluturum, sed molestum sibi futurum. Praeterea mutuatus ab isto erat triginta minas, ea conditione, ne eum cogeret nauem suscipere. Qua autem de causa mihi maxime iratus, me insectatus sit, ac nunquam mihi uel una de re dicendi potestatem fecerit, uolo uobis perspicue explicare: ut sciatis me non fecisse pluris illo tempore, uel ocium meum, uel illius potentiam, quam populum Atheniensem, & leges: sed aequo tulisse animo & factorum iniuriam & contumeliam uerborum, quae mihi multo erant grauiora impensis. Ut enim Thasi classis morabatur, est Methona urbe Macedoniae nauicula uenit, hominem uehens & literas a Callistrato ad Timomachum: quibus petebat (ut ego postea resciaui) sibi triremem expeditissimam mitti, quo ad eum ueniret. Postridie, cum

Alia concertatio.

Ab exemplo aliorum.

Querela de ducis iniquitate.

Callistratus exul.

prima

prima luce minister aderat, qui me nautas in nauem uocare iuberet. Quæ cū plena esset, concessit Callippus Philonis F. Axonenſis, & gubernatori indicat, ut uersus Macedoniam nauigaret. Postquam aut uenimus ad oppidum quoddam in opposita continente, Thasiorum mercatum: & egressi pransi sumus: ad me accedit nautarū unus Callicles Epitrepheſis F. Thraſius, dicens se mecum locurum de re quæ mea interesset. Cum dicere iussissem, se mihi gratiā relaturū ait, quantum posset, quod sibi in egestate succurrissem. Tu igit, inquit, hæc nauigatio, scis qua de causa, quouē suscipiatur. Cum autē respondissem, me nescire: At ego, inquit, tibi dicam. Te uero, audita re, prudens inire consiliū oportebit. Vecturus es hominem exulem, quem Athenienses bis capitis damnarunt, Callistratū, ē Methona in Thasum ad Timomachū affinem, ut ego, inquit, ē Callippi pueris audiui. Tu igit, si sapiſ, neminem exulem nauem conscendere sines. Est enim legibus interdictum. Quibus ego ē Callicle auditis, accedo ad Callippū, eumq; rogo quorsum nauiget, quaq; de causa. Eo uero me deridente, & cōminante, quod nec ipsi ignoratis (neq; enim ignotū uobis est Callippi ingeniū) ei dico: Audio te nauigare ad adducendū Callistratum. Ego uero neminem exulem ueham, neq; ad eum nauigabo. Leges enim non sinunt suscipere ullum exulem: aut eodem crimine teneri iubēt eum qui susceperit, quo ipsos exules. Reuertar igit cum nauē ad ducē. Cum conscendissent nauē, gubernatorem iubeo redire Thasum. Refragante Callippo, & iubente nauigare in Macedoniā, quod dux iussisset: respondet ei Posidippus gubernator, me & præfectū esse triremi, & rationib. reddendis obnoxium, & se mercedem à me accipere. nauigaturū igit Thasum ad ducem, quod iussissem. Postridiē cum Thasum redissemus, accersit me Timomachus in suum diuerforiū, quod erat extra mœnia. Ego uero metuens ne in uincula conijcerer, in calumniam adductus à Callippo: ipse non pareo, sed ministro dico, si quid mecum agere uellet, me in foro futurū: & puerū cum eo mitto, ut si quid ille imperaret, mihi renūciaret. Propter has causas, quas dixi uobis, Timomachus non coegit istum suscipere nauem, prætereaq; ipse naui uti uoluit optimē instructa. Nā Thraſylocho Anagyralio, cuius ipse triremi uehebatur, persuadet, ut Callippo præfecturā locet, quo Callippus nauē potitus, suo arbitratu Callistratū circūueheret. Ipse, mea naui conscensa, quouis obnauigat, donec in Helleſpontum peruenisset. Cum autem ei triremibus non amplius esset opus, collocato Lyciō Pallenense duce in meam nauem, & iusso, ut quotidie argentum nautis daret, abire domum me iubebat. Cum igitur domum redituri, Tenedi essemus, & neq; Lycinus, cui mandarat Timomachus, nautis stipendium solueret: quod se non habere, sed Mitylenis accepturum esse diceret: neq; milites haberent unde cōmeatum emerent, & ieiuni remos agere non possent: rursus ego ciuib. testibus adhibitis, aggressus Polyclem istum Tenedi, iubeo & nauem suscipere, ut successorē, & mihi reddere sumptus à me finito præfecturæ tempore factos, ne speciem defensionis haberet apud uos, me propterea noluisse nauē sibi reddere, ut per ambitionem domū redirem nauē bene instructa, & apud uos sumptus ostentarem. Quam cum ipse suscipere nollet, nauæ autem argentum postularēt ad emenda necessaria: rursus ad eum accedo testibus adhibitis, eūq; rogo num nauim

Tertia con-
ceratio cum Po-
lycle.

nauim abducturus esset, & num argentū haberet, & à me suscepturus esset nauem, nec ne? Respondente illo, se aduenisse cum argento: iubeo mihi mutuari oppigneratis armamentis, ut possem distribuere pecuniā inter nautas, nauēq; domum deducere, quando eam, quanquā successor, suscipere nollet. Hęc me orante, respondit, se ne teruncium quidem mutuaturum. Ego igitur ab hospitibus Tenedijs patris mei, Cleanacte & Eperato mutuatus sum, & nautis stipendium solui. Quia enim & Pasionis eram filius, & ei ius hospitij cum multis erat, & fides in Græcia habebatur: non deerant qui mihi petenti mutuantur. Hęc ut à me uerē dici constet, testimonia uobis exhibebo. TESTIMONIA. Quorum igitur testimonia uobis exhibere potuimus, qui adfuerunt, cum sæpe nauem Polycli tradere uolui, is uerō recipere noluit: ea uobis legimus. Præterea satis multis etiam argumentis uobis ostendi, quamobrem recusatit. Curabo etiam, ut lex de successoribus uobis legatur, ut sciatis quantis multis propositis, si quis nauim præfinito tempore non susceperit, iste non me solum, sed & uos & leges despexerit: & quantum in isto fuit, & reipublicæ & sociorum conatus omnes fuisse irritos, intelligatis. neq; enim ad nauim uenit, ut lege iubebatur: neq; cū uenisset, eā suscipere uoluit. Ego uero & meum & collegæ mei tempus, uobis obij: & cum præfecturæ meæ tempus exisset, mandante mihi duce, ut ad templum nauigarem: & perduxī populofrumentum ut copiam uānalem haberetis: & quantum in me esset, nihil à uobis desideraretur: & quascunq; alias ad res dux uel me uel triremi uti uoluit, præstito fuit: non sumptibus modo faciendis, sed & corpore periculum aduendo, unaq; nauigando: cum in eo tum statu res meæ domesticæ essent, quo uos audito fore putem, ut nostri misericordia moueamini. Mater enim mea ægrotabat, & moribūda erat, me absente, ut non amplius iuuare posset rem meam familiarem exhaustam, nisi parum. Vt enim sexto die post acceptum nuncium ueneram, illa me intuita & allocuta, efflauit animam, cum bona sua iam in potestate non haberet, ut mihi quantum uellet, largiretur. Nam sæpe prius etiā me accerserat, precata ut ipse uenirem, si cum triremi non liceret. Vxor porro, quam ego facio maximi, longo tempore absente me decubuit, liberi parui, res familiaris obæraa. Tantum autem absuit ut agri quicquam ferrent, ut eo anno putei etiam aqua deficerentur, quod nostis omnes, ita ut nec holera in horto crescerent. Creditores autem ad usuras exigendas ueniebant, postquam annus exierat, nisi eis, ut syngraphæ iubebant, redderentur. Quæ cū ego & nuncijs, & domesticorum literis cognoscerem, quo me fuisse animo putatis, aut quantum fuisse lachrymarum: partim presentes difficultates reputantē, partim uidere desiderantem liberos, & uxorem, & matrem, quam uiuentē inuenturum, spem tenuem habebam: quibus quid est homini dulcius? aut quid est cur his orbatus quisquam uiuere cupiat? Quanquam autem ita me cū agebatur, nō pluris feci res meas priuatas, quam uestras: sed oportere censui me nec pecuniarijs sumptibus, nec detrimentis rei familiaris, nec morbo uxoris & matris succumbere: ne quis crimineretur me uel ordines deseruisse, uel triremem meam nulli fuisse usui Reipublicæ. Pro quibus omnibus hanc à uobis repeto gratiā, ut quemadmodum ego, pro meo loco atq; officio, me uobis obsequentem atq; utilem præbui: sic uos quoq; nunc mei rationem habeatis: utq; & om-
X
nium

Criminatur
aduersarij con-
tumaciam.

Commendat
suā industriā.

Deplorat ma-
la sua dome-
stica, amplifi-
candi causa.
Mater mori-
bunda.

Vxor ægrota.

Sterilitas.

Vsura.

Φιλοσπυρία.

Petitio.

mnium eorum que dixi uobis, & testimoniorum que produxi, & decretorum memores: tum mihi affecto iniurijs succurratis, tum uos ipsos ulciscamini, tum quæ pro isto insumpsi, restituantis. Alio qui, quis suum erga uos studium declarabit, si uidebunt, neque bonis & dicto audientibus referri gratiam, neque improbis & uestri contemptoribus poenas irrogari? Legetur autem uobis & lex, & sumptus finito præfecturæ tempore à me facti, & quem in usum singulatim, & nauis desertores, quantum argenti quisque cum fugam caperent, abstulerit, & quò se contulerit: ut cognoscatis, me neque nunc apud uos mentiri quicquam, neque etiam superiore tempore. Ego enim sic existimo, & tempus definitum legibus, sine querela uestra obeundum: & contemptores tum uestri, tum legum, & nolentes obtemperare legibus, à me conuictos apud uos iniuriarum, esse ulciscendos. Neque uerò, mihi credite, mea causa magis quæ uestra, Polyclem ulcisci studeo: neque mihi tam præteriti triremium præfecti curæ sunt, quam futuri, ut neque hi qui munera obeunt, animos despondeant, neque successores, leges contemnant, sed ad naues abeant, cum fuerint designati. Quæ uobis cogitanda sunt, ut recte et uerè de rebus omnibus iudicetis. Per quam autem è uobis quærere uelim, iudices, quo in me animo futuri essetis, si finito meo tempore, istoque ad nauem non ueniente, naui diutius, iubente imperatore, non præfuissem, sed discessissem? nonne irati mihi fuissetis, meque delinquere putassetis? Quod si tum irati mihi fuissetis, quod naui diutius non præfuissem: nonne conuenit, ut nunc ab isto, sumptus mihi exigatis, quos pro eo feci, qui nauem à me non suscepit? Neque uerò mihi solum non successisse, sed prius etiam cum Euripidis collega esset, atque inter ipsos conuenisset, ut sex uterque menses nauigaret; postquam Euripides abiit, & tempus elapsum erat, non suscepisse eum nauem, hoc audito testimonio cognoscetis. TESTIMONIUM.

Communicat iterum causam cum republica.

Si delinquentibus irascimur: recte facientes uiuandi sunt.

Polycles etiam antea cessator

ARGUMENTVM ORATIONIS DE
corona præfecturæ naualis.

Multis & magnis rebus Athenienses uergetibus, ut triremes completerent, & marini imperij curam susciperent: decretum fit, ut qui primus è triremium præfectis nauem instructam haberet, coronam acciperet. Qui autem, ante pridie calendarum, hoc est postremum diem mensis, nauem ad uallum non perduxisset, uinciretur. Fuit autem id uallum structura portui præposita, ut & naues commodius appellere possent, & nauis ibi forum haberent. Apollodorus igitur, qui nauem primus perduxerat, coronam accepit. Cum autem rursus probatio propostita esset, ut is etiam qui nauem pulcherrimè instruxisset, coronaretur, eam quoque coronam Apollodorus sibi uendicat.

DEMOSTHENIS DE CORONA

PRAEFECTURÆ NAVALIS ORATIO,

Hieronymo Vuolsto interprete.

Sibi bene merito, non ignauis & ambitiosis coronam dandam.

Et qui plurimos defensores habet, patres conscripti, senatus consulto corona daretur: uacors sanè essem, qui eam peterem, cum unus Cephisodotus mihi sit patrocinator: istis complures. Nunc, iussit populus quaestorem ei coronam dare, qui triremem primus instruxerit, id quod ego feci: proptereaque me censeo coronandum. Demiror autem istos, qui triremi neglecta, oratores subornarunt: mihique illi uidentur omnino à re aberrare, atque existimare, uos non ijs qui officio fungantur, habere gratiam, sed ijs qui de

qui de eo gloriantur. In quo, non ita ut ego, de uobis existimant, atque ob eam ipsam rem æquum fuerit uos mihi fauere magis. Ego enim uos meliores uiros iudico, quam isti. Æquum autem esset, Athenienses, & iustum, ut si qui coronam à uobis tribui sibi uolunt, ea se dignos esse ostenderent, non mihi maledicerent. Quod quando isti coram faciunt, ostendam eos in utroque mentiri, & in semetipsis commendandis, & in nobis insectandis, proferendis rebus à nostrum utriusque gestis. Decreto à uobis facto, quisquis ante pridie calendarum nauem ad uallum non protraxisset, ut uinctus iudicio traderetur, & confirmato: ego protraxi, & eam ob rem corona sum à uobis donatus. Isti autem non protraxerunt. Proinde uinciri debuerunt. An non igitur rem absurdissimam faciatis, si eos qui tali multa se obligarunt, coronabitis? Armamenta porro quæ publicè præbenda sunt triremium præfectis, ego priuatis sumptibus comparauit, & è publico nihil accepi. Isti autem uestris usi sunt, & de suo in ea nihil erogarunt. Ac ne illud quidem dicere possint, se ante me conatos esse. Priusquam enim isti triremem uel attingerent, mea cõpleta fuit, atque compleri eam uos omnes uidistis. præterea remigium cõparauit præstantissimum, argenti maxima uel erogata. Isti autem, si nostro deterius habuissent, non esset mirandum. Nunc profus nullum conduxerunt, qui de impensarum magnitudine contendunt. Enim uero qui æquum est, eos, quum illa posterius relarserint, nunc quasi primi instruxissent, corona ornari? Equidem existimo in ea sententia esse uos, ut me quoque tacentem iustissimè coronandum censeatis. Solis autem istis ne uerba quidem esse de corona facienda, id iam ostendam. Unde id maximè perspicitur: ex ipsis istorum factis. Inita enim ratione, qua præfectura naualis minimo constaret, eam locarunt. Quid est autem iniquius, quam fugisse sumptus: eos uerò honores, qui propter illos decernunt, haberi sibi postulare: & quo minus nauis protracta sit, conductorè culpæ: eorum uerò quæ probè administrata sunt, sibi à uobis ut habeatur gratia, flagitare? Neque uerò ex his duntaxat uobis ius spectandum est, sed ex ijs etiam quæ ipsi prius fecistis, cum quidam eodem se quo isti modo gessissent. Cum enim nauali ab Alexandro prælio uicti estis, tunc ijs trierarchis qui trierarchias locarant, eam cladem potissimum acceptam ferentes, eos in iudicium adduci curastis, cum hoc præiudicio, prodidisse eos naues, & ordinem deruissse: cum Aristophon accusaret, uos iudicaretis. Quod ni minor uestra fuisset iracundia illorum delicto, nihil obstidisset quo minus occideretur. Cum autem isti sciant, se in eodem esse cum illis delicto & crimine, supplicium apud uos meritum non exhorrescunt, sed cõcionantur in alios, seque coronari iubent. Atqui considerate, quæ uobis constituisse uestri consilij ratio uideri possit, si ob eandem causam alios penè damnasse capitibus, alios coronis donasse uideamini? Neque uerò eo duntaxat facto peccabitis, sed tum etiã, si potestate data, talia facinora non peccetis. Non enim cum uestras opes perire siuistis, tum grauius est ferendum: sed dum res uestræ saluæ sunt, dum eos qui præsunt, propter sordes, non eam illarum suscipere curam perspicitis, quam oportebat. Neque quisquam uestrum hanc orationem, ut acerbã, grauius ferat: sed ijs irascatur qui culpam in se admiserunt. Propter illos enim hoc fit. Miror autem ego cum nautas desertores, quorum tricenas quisque drachmas duntaxat

Comparatio factorum Apollodori et amulorum.

Nauis ad uallum perducta.

Armamenta priuata.

Remigium.

Ante acceptum malum sapientum.

Dat ueniam coronis, uexat centura colubas.

A minori.

* τὸ ἴσον μὲν
εὖς ἢ τὴν μὴ ἀδύ-
την ὁ ἀδικῶν
Impunitas.Locatarii tri-
rarchiarū in-
commoda.Animus probi
militis.Licentia mili-
tum.Athenienses
nec isti sapit.In emulorum
mercenarios
aduocatos.Refutatio con-
uictorum, &
recriminatio.

accipit, isti & uinciant, & puniant: cur triremium præfectos qui classem deserunt, quorum tricenæ cuiq; minæ pro primo ingressu maris numerantur, uos non eodem modo tractetis? Itane si pauper aliquis inopia coactus peccarit, extremis supplicijs afficietur: sin diues propter sordes eadem commiserit, ueniam consequetur? Vbi autem æqualitas illa, & populare imperium apparebit, si uos ad hunc modum ista gubernabitis? Iam illud etiam absurdum mihi uidetur, cum is qui contra leges aliquid dixerit, si conuincit, * tertia parte multetur corporis ignominia: illos qui contra leges non dixerunt, sed fecerunt, nullas dare pœnas? Atqui, Athenienses, omnes uos satcamini, lenitate ista cæteros ad iniuriã faciendam incitari. Sed quandoquidem prodij, ea uos etiam quæ hinc oriuntur, edocebo. Si quis conducta trierarchia hinc soluit, omnes homines spoliat, & deprædatur, & cum emolumenta priuatim percipiat, pœnas illorum facinorum quilibet uestrum dat, solisq; uobis nusquam sine caduceo ire licet, propter institutas per illos, & corporum & bonorum uestrorum comprehensiones. Quare si quis rem uerè consideret, eas triemes nō pro uobis, sed contra uos esse missas inueniet. Qui enim pro republica militat, eū non sperare oportet, se de publico locupletatum iri, sed de priuata re subuenturum esse reipublicæ: si modo res uestræ erigendæ sunt, isti uerò omnes in contraria sententia hinc solunt. Proinde illorū delicta uestris damnis corrigunt. Neq; uerò horum quicquã sit temerè. Dedistis enim hominib; improbis eã licentiã, ut si rapinas texerint, ijs fruant. Sin deprehensi fuerint, ueniã impetrent. Proinde ijs qui honestate non ducuntur, faciendū quiduis est cōcessa impunitas. Ac priuatos quidē homines, qui damno accepto sapiunt, in cōsideratos nominamus. Vos autē qui ne acceptis quidem malis sapitis, quo nomine quis appellat? Reliqui uerò est, ut de aduocatis etiã dicamus. Sic enim quidã sibi omnē quiduis & dicendi & agendi licentiam sumunt, ut qui aliquando cum Aristophonte accusarunt, & inuecti sunt in eos qui præfecturas elocarant, eorum nonnulli nunciis coronare iubeant, atque omnino ipsi nunc sese mercedis causa patrocinari. Gratificari nos iubent, quasi donationes nunc agantur, non autē uictoriæ præmia. aut etiam quasi gratiam inire debeat is huiusmodi rebus apud eos qui uos negligunt, non autem per uiros bonos ijs qui officio funguntur, gratia referenda sit. Deinde usq; adeo existimationis suæ nullam rationem habent, & præ accipiendi studio cætera omnia contemnunt: ut non modò priora sua uerba refellere nunc ausint hisce cōcionibus, sed ne nunc quidem ipsi sibi constant, qui cum nautas triremis esse oportere dicant proprios coronã accepturæ: eos triremium præfectos, qui se ab eo munere alienarunt, nunc coronari iubeant. Neque uerò ullum istorum priorem instructum fuisse dicunt, sed iubent nos communiter omnes coronari, cum non sit ea decreti sententia. Tantum autē abest ut ista ego concedam, quantum ut præfecturam elocarim, neq; enim illud feram, neq; hoc feci. Simulant sanè se iustitiæ & æquitati patrocinari: sed uehementius contendunt, quàm uestrum aliquis gratuito faceret. Perinde ac si mercedem mereri, nō sententias dicere eis cōueniat. Deinde non tanq; in communi ciuitate uersent, ppterea q; cuiuis dicere liceat: sed tanq; id ipsi ueluti priuatum sacerdotiū obtineant, si quis causam suã apud uos agit, quiritant, eumq; audacem

audacem esse clamitant: atq; in eum stuporem ueniunt, ut putent, si quẽ, qui semel apud uos uerba fecerit, impudentem uocarint, fore ut ipsi in omni uita boni uiri existimentur. Enim uero & propter istorum conciones multa deteriora sunt, & per eos qui iustitiam oppugnare nō dubitant, cuncta perierunt. Istis igitur patronis ascitis, cum sciant tantam in promptu esse maledicendi eis materiam, si quos conuiciũ facere iuuat: tamen in contentionem descendere, & alicui maledicere nō dubitant ij, quos impunitate contentos esse oportebat. Vt autē isti audaces sint & iniurij, nemo magis in causa est quàm uos ipsi. Ab oratoribus enim, quos scitis esse mercede cōductos, sciscitami, quales quicq; existimandi sint, non ipsi iudicium facitis. Quid est autem absurdus, quàm cum eos ipsos improbissimos ciuium existimetis, illos qui ab istis laudantur, pro bonis uiris habere? Proinde illi omnia suo arbitratu agunt, & rem publicam tantum non sub præconem subiiciunt, & coronare quem ipsis uisum fuerit, & non coronare iubent: & suã autoritatem plus ualere uolunt, quàm decreta uestra. Ego uerò uos moneo, iudices, ne studium & liberalitatem eorum qui sumptus facere uolunt, oratorum auaritiæ subiiciatis. Alioqui docebitis omnes, à uobis mandata munera quàm uilissimè administrare, & cōducere quàm plurimos qui pro eis apud uos impudentissimè mentiantur.

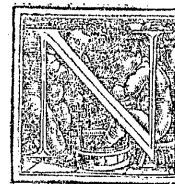
ARGUMENTVM ORATIONIS
contra Callippum.

LYCON quidam Heracleota genere, Pasionis utebatur mensa. Is in Africã nauigaturus, reliquit argentum, & ut Pasio uiuens dicebat, & Apollodorus nunc dicit, iussit id Cephisiadæ reddi. Callippus autē id sibi donatum esse asserit, ut & amico, & omnium Heracleotarum procuratori. Mortuo Lycone argentum Cephisiadæ redditum est. Callippus dati damni acione instituta, persuadet Pasioni, ut rem Lysithidæ permittat. Is, Pasionem uiuente, nihil pronunciat. Eo mortuo, rursus Apollodorus in ius uocat de eolargo Callippus: rursusq; petit, ut Lysithidem arbitrum sumat. Apollodorus arbitrum admittit, sed ad magistratum de Lysithide refert, ut iuratus pronunciet, ne sine iureiurando pronuncians Callippo gratificetur. Lysithides iuratus pronunciat, & damnat reum. Quare Apollodorus ab arbitro ad iudiciũ appellat.

* ὡς φησὶν, ut
ait: nihil facit
ad sensum.

DEMOSTHENIS CONTRA

CALLIPPVM ORATIO,
Hieronimo Vuolfio interpretè.

NON est res ulla molestior, iudices, quàm cum uir autoritate præditus & eloquẽs, mentiri audeat, & testibus abundat. Tum enim reis necesse est, non de re tantum dicere, sed de ipso etiam aduersario: propter autoritatem ei fidem nō esse adhibendam. Nam si hunc morem receperitis, ut eloquentibus & autoritate præditis plus fidei habeatis, quàm imbecillioribus: is mos in uestram ipsorum perniciem cedit. Oro igitur uos, ut si quod unquam negocium ipsum per se diiudicastis, animis in neutram partem propensi, nec reorū, nec accusatorum, sed ipsam iustitiã intuẽtes: ut nunc etiam ita pronuncietis. Rem autē ab initio uobis narrabo. Lycon Heracleota, iudices, is de quo etiam iste loquitur, mensa patris mei utebatur, ut & alij mercatores, hospes Aristonoi Decellenis & Archibiadæ Lamprẽsis, homo

Non aduersarij
autoritatẽ,
sed rem ipsam
spectandam.

Narratio.
Lyconis mandatum.

fobrius. Is nauigaturus in Libyā, rationibus cum patre meo subductis coram Archibiade & Phrasio: argentum quod relinquebat, ei mandat (fuit autem id sedecim minā, & quadraginta drachmā, ut ego uobis quam accuratissimē ostendam) Cephisiadæ reddendum, dicens, socium suum esse Cephisiadem illum, ac Scyri habitare: sed in præsentia propter aliam negotiationem abesse. Mandat etiam Archebiadæ & Phrasio, ut eum patri meo monstrarēt, & commendarent, cum peregrē rediisset. Solēt autem omnes mēfarij, si quis homo priuatus argentum deponit, quod alicui reddi iubet, scribere primū nomen depositoris, & argenti summam: deinde adscribere, cui reddendū sit. Quod si faciē norunt hominis cui argentum reddendum est, id tantum faciunt, ut scribant cui sit reddendum. Sin ignorant, in super eius etiam nomen adnumerandum. Cū uerō Lycon ea fortuna usus esset, ut statim post abitum, circa sinum Argolicū, & merces eius à piraticis nauibus exceptæ, Argos uerberentur, & ipse sagitta ictus occideret: Callippus iste statim ad mensam uenit, rogans Lyconem Heraclēotā an nosset? Respondebat Phormio hoc, se nosse. Nunquid uobis etiam usus est? Ita, inquit, Phormio. Sed cur interrogas? cur? Ego, inquit, tibi dicam. Ille obiit, ego uerō procurator sum Heraclēotarum omnium. Peto autem ut mihi ostendas tabulas, ut sciam nunquid argenti reliquerit. Necessē enim mihi est omnīū Heraclēotarum curam habere. Quo audito, Iudices, Phormio, statim ē uestigio ostendit. Ostensa tabula, solus ipse eam legit, & nemo alius: cumq; uidisset in ea scriptum, Lycon Heraclēota M. D C. XL, Cephisiadæ reddendas: Archebiades Lamprensis ostendit Cephisiadem: tacitus abiit, & ampliū quinq; mensibus nullum uerbum fecit. Cum autem Cephisiades aduenisset, atq; ad mensam accederet, & pecuniam postularēt, & Archebiades & Phrasius adessent, quos Lycon patri cōmendarat, & Cephisiadem, cum uenisset, patri ostēdere iusserat, qui nā esset: presentib; etiā alijs, annumeratas ei sedecim minas et quadraginta drachmas, reddidit Phormio hic. Hæc uerē à me dici ut appareat, harum rerum omnium testimonia uobis legentur. **TESTIMONIA.** Me uerē omnia dixisse apud uos, Iudices, ē testimonijs audiuitis. Congressus autē longo tempore post cum patre meo Callippus iste in urbe, rogat, num iam aduenisset Cephisiades, cui inscriptum esset reddendum argentum à Lycone relicū. Respondente patre, opinari se: sed si in Piræeum descendere uellet, certum sciturum. Nosti igitur, inquit, Passio, quid te rogem? (atq; ita me dij deq; omnes amēt, non mentiar quicquam apud uos, Iudices, sed quæ à patre audiui, narrabo uobis) Licet tibi esse in me benefico, sine ullo tuo detrimento. Sum procurator Heraclēotarum. Malis autem, ut opinor ego, me accipere argentū, quam inquilinum hominē, & Scyri habitantem, & nihili. Tale autē quiddam accidit. Lycon & orbus est, & nullum hæredem domi reliquit, ut ego audio. Præterea, ut Argos perductus est uulneratus, procuratori Heraclēotarum Argiuo, pecuniam secum allatam dedit. In ea sum igitur & ego sententia, ut quæ hic reliquit, mihi reddi oportere censeam: idq; mihi merito reddendum censeo. Tu igitur, si fortē nondum recepit, dic me eam pecuniam mihi uendi care,

Argentariorū diligentia.

Lyconis interit.

Callippi percontatio & mora.

Pecunia Cephisiadæ reddita.

Callippi machinatio de re trabenda ad se pecunia.

care, ubi uenerit Cephisiades. Sin recepit, dic me testibus adductis petiisse, ut in mediū proferret, uel pecunia, uel is qui eā redegisset: & si quid uelit auferre, id procuratori mihi esse erepturū. Quod cū dixisset: Ego, inquit pater, Callippe, gratificari tibi cupio (in sanirem em, nisi cuperem) sic tamen, ne uel existimatio mea minuatur, uel ex ista re mihi quicquam periculi sit: ac dicere ista ad Archebiadem & Aristonou, atq; ad eō ad ipsum Cephisiadem, mea nihil interest. Verū in si oratione mea nō mouebuntur, ut ista faciant: tute iam cum eis agito. Securus, inquit iste, esto Passio. Si uolueris tu, coges eos hæc facere. Quæ igitur iste cum patre meo, pater autem cum Archebiadæ & Cephisiadæ, istius rogatu, & in istius gratiam disseruit: hæc sunt, ē quibus hæc actio paulatim conflata est. Quæ me de patre audiuisse, isti sanctissimum dare iusiurandum uolui. Iste autē, qui sibi fidē à uobis haberi postulat, ut uera dicēt, triennio interiecto, ex quo pater primū cū Archebiadæ, & alijs Cephisiadæ familiaribus egerat, ijsq; responderant, se Callippi uerbis nihil mouerit: quū animaduertit iam infirmum esse patrem, & uix in urbem ascendere, & ab oculo destitui: actionē contra eum instituit, non ita me dij ament, de argento, sed de damno dato, conquirens sibi damnum ab eo datum, qui argentum Cephisiadæ reddidisset ab Heraclēota Lycone relicū: cum promississet, se id absq; ipso non redditurum. Iudicium adeptus, apud arbitrum actionem sustulit, & ab eo postulauit, ut rem deferret ad Lysithidem, Isocratis & Apharei sodalem, patris mei familiarē. Cum pater id fecisset: quamdiu uixit pater, quanquam isti familiaris esset, Lysithides non quicquam in nos delinquere ausus fuit. Et tamen quidam istius familiares ita sunt impudentes, ut testificari ausi fuerint, Callippum patri meo iusiurandū detulisse, sed patrē apud Lysithidem iurare noluisse: scq; uobis persuasuros autumāt, Lysithidem Callippi familiarē, non commissurum fuisse, ut patrem meum statim condemnaret, si pater meus ipse sibi per se fieri iudex noluisse. Me autē uera loqui, istos mentiri, primū uobis hoc ipsum argumento sit, quod futurum fuisset, ut eum Lysithides condemnaret, & ego nunc iudicio unde uī, non pecuniario reus essem. Quod ut constet, ego uobis eos qui subinde in congressibus cum isto, patri affuerunt, apud Lysithidem factis, testes producā. **TESTES.** Eum igitur, quasi tum patri meo iusiurandum detulerit, nunc in eum defunctum facile mentiri, & familiares suos falsum in me dicturos testimoniū, facile producere: tum ex argumentis, tum ex hoc testimonio facile à uobis intelligitur. Me autem pro patre iusiurandum ei dare uoluisse, quemadmodum lex iubet, si quis defunctum accusans, cum hærede agat: non uideri mihi uel promississe patrem, se isti redditurum argentum quod Lycon reliquerit, uel commendatum istum patri à Lycone: Phormionem item dixisse, se omnino rationem subduxisse cum Lycone ipsum, & in mandatis accepisse, ut Cephisiadæ argentum redderet: Cephisiadem autē sibi ab Archebiadæ esse demonstratū, & cum Callippus primū ad mensam accessisset, Lyconē obiisse dicens, & ipse literas uidere uellet, quid uerbi argentum hospes reliquisset, ostendisse se: istum autem inspectis literis, cum uidisset, scriptum esse ut Cephisiadæ redderetur, tacite abiisse, nullam neq; controuersiam mouentem, neq; quicquam contradicentem de argento uti constet: harum rerum testimonia utraq; & lex recitabuntur. **TESTIMONIA.**

Responsio Phasionis.

Accusatio.

Controuersia Lysithidæ permissa.

Lyconem non usum esse familiaritate Callippi, ac proinde nihil ei legasse.

I Coniectura.

LEX. Vobis porro ostendā, Iudices, Lyconem Callippo non esse usum. Arbitror enim id quoque contra istius insolentiam mihi aliquid commodaturum, asserentis, argentum illud à Lycone sibi dono datum esse. Is enim quadraginta minis in Thraciā Megaclidi Eleusinio & Thrayllo fratri eius mutuo datis, cum eò nauigandi consilium illi mutassent, & periculum adire nollent: conqueustus de Megaclide nescio quid propter usuras ut deceptus, discordabat cum eo, & litigabat, mutuum recepturus. Cum autem de tanta pecunia multum & sepe laboraretur: Callippum sibi Lycon nunquā usquam aduocauit, sed Archebiadem, & Archebiadę amicos, & qui eos in concordiam redegit, Archebiades fuit. Ac me uera dicere ut cōstet, uobis ipsum Megaclidem testem producā. **TESTIMONIUM.** Ad eò familiariter, Iudices, Lycon Callippo est usus, ut eum neque ad res suas accerferet, neque apud eum unquam diuerteret, atque istuc ipsum solum familiares istius testificari ausi non fuerunt, diuersatum apud istum esse illum: satis gnari, se statim per seruorum quæstiones conuictum iri, si quid tale mentirentur. Dicam autem uobis etiam argumentum tantum, ut ex eo, mea quidem opinione, perspecturi sitis istum mentitum esse omnia. Lyconi, Iudices, etiam si istum quoque complecteretur, & familiaris eius esset, ut iste asserit, eique si quid sibi accidisset, argentum dono dare uellet, nunquid commodius fuisset, argentum rectè apud Callippum relinquere, quod incolumis reuersus rectè & iustè recepturus fuit, ut & ab amico & procuratore suo: sin quid ipsi accidisset, statim ei datum uoluisse, quam in mensa relinquere? Ego quidem illud & iustius & magnificentius existimo. Iam constat eum nihil horum fecisse, (proinde & hæc uobis argumenta sint) sed Cephisiadæ & inscripsisse, & reddi iussisse. Illud etiam considerate, Iudices, Callippum fuisse ciuem nostrum, ijs pollentem opibus, ut utrumque & malè & bene facere posset: Cephisiadem autè & inquilinū, & inopem. Quare pater minimè cōtra ius & æquū illi fauere, quæ isti præstare quod æquū esset, maluisset. At hercule dicit fortasse patrem meum priuatim aliquid de argēto emolumentum percepisse, proptereaque animo in illum quæ in se fuisse propensiore. Itane uerò primum à quo duplo maiore quæ id lucellum erat, affici damno posset, ei faciebat iniuriā? Deinde in eo sordidus, & turpis lucri cupidus erat: in tributis & muneribus, publicis, & largitionibus, non item? cum hospiti nemini faceret iniuriā, Callippo faciebat? cum ei, ut ait, iusiurandum detulerit tanquam bono uiro, & nullum dicturo mendacium: nunc tanquam de improbo & deposita interuertente uerba facit? Nonne uerò cum nec iurare uellet, ut iste dicit, neque pecuniā redderet, statim damnatus esset? Cui uerisimilia fiant ista, Iudices? Ego quidem nemini opinor. Itane Archibiades eò uenit improbitatis, ut in Callippum & popularem suum, & in republica uersantē, & non priuatum hominem, testimonium dicat: & nos uerum loqui asserat, istum autē mentiri: præsertim cum sciat, si iste falsi testimonij reum facere, & nihil aliud nisi sacramentum adigere uoluerit: necesse sibi fore id dare iusiurandum quod iste iusserit. Deinde ut Cephisades argentum habeat, homo inquilinus, aut Phormio, quæ iste aliquid de argēto accepisse dicit: uobis persuadebitur, peieraturū Archebiadem? Minimè id quidem cōsentaneū est, Iudices. Neque enim ullius improbitatis condemnandus est uel Archibiades, uel parens noster. Multis enim experimentis

II Coniectura.

III Coniectura.

Refutatio. Pater non nihil suscepisse lucri è Lyconis pecunia.

Refutatio. Pater non nihil suscepisse lucri è Lyconis pecunia.

Refutatio. Pater non nihil suscepisse lucri è Lyconis pecunia.

Refutatio. Pater non nihil suscepisse lucri è Lyconis pecunia.

Refutatio. Pater non nihil suscepisse lucri è Lyconis pecunia.

Refutatio. Pater non nihil suscepisse lucri è Lyconis pecunia.

Refutatio. Pater non nihil suscepisse lucri è Lyconis pecunia.

Refutatio. Pater non nihil suscepisse lucri è Lyconis pecunia.

Refutatio. Pater non nihil suscepisse lucri è Lyconis pecunia.

Refutatio. Pater non nihil suscepisse lucri è Lyconis pecunia.

Refutatio. Pater non nihil suscepisse lucri è Lyconis pecunia.

Refutatio. Pater non nihil suscepisse lucri è Lyconis pecunia.

Refutatio. Pater non nihil suscepisse lucri è Lyconis pecunia.

Refutatio. Pater non nihil suscepisse lucri è Lyconis pecunia.

Refutatio. Pater non nihil suscepisse lucri è Lyconis pecunia.

Refutatio. Pater non nihil suscepisse lucri è Lyconis pecunia.

Refutatio. Pater non nihil suscepisse lucri è Lyconis pecunia.

Refutatio. Pater non nihil suscepisse lucri è Lyconis pecunia.

Refutatio. Pater non nihil suscepisse lucri è Lyconis pecunia.

Refutatio. Pater non nihil suscepisse lucri è Lyconis pecunia.

Refutatio. Pater non nihil suscepisse lucri è Lyconis pecunia.

Refutatio. Pater non nihil suscepisse lucri è Lyconis pecunia.

Refutatio. Pater non nihil suscepisse lucri è Lyconis pecunia.

Refutatio. Pater non nihil suscepisse lucri è Lyconis pecunia.

Refutatio. Pater non nihil suscepisse lucri è Lyconis pecunia.

Refutatio. Pater non nihil suscepisse lucri è Lyconis pecunia.

Refutatio. Pater non nihil suscepisse lucri è Lyconis pecunia.

Refutatio. Pater non nihil suscepisse lucri è Lyconis pecunia.

Refutatio. Pater non nihil suscepisse lucri è Lyconis pecunia.

Refutatio. Pater non nihil suscepisse lucri è Lyconis pecunia.

Refutatio. Pater non nihil suscepisse lucri è Lyconis pecunia.

Refutatio. Pater non nihil suscepisse lucri è Lyconis pecunia.

Refutatio. Pater non nihil suscepisse lucri è Lyconis pecunia.

Refutatio. Pater non nihil suscepisse lucri è Lyconis pecunia.

Refutatio. Pater non nihil suscepisse lucri è Lyconis pecunia.

Refutatio. Pater non nihil suscepisse lucri è Lyconis pecunia.

Refutatio. Pater non nihil suscepisse lucri è Lyconis pecunia.

Refutatio. Pater non nihil suscepisse lucri è Lyconis pecunia.

Refutatio. Pater non nihil suscepisse lucri è Lyconis pecunia.

Refutatio. Pater non nihil suscepisse lucri è Lyconis pecunia.

experimentis edocti estis, eum laudis & gloriæ fuisse appetentiorē, quæ ut aliquid improbum & flagitiosum studio sibi haberet, neque erga Callippum ita affectum, ut eum ulla per contemptum iniuria affecisset, neque enim tam tenues eius opes mihi esse uidentur, ut facile contemni possit: qui tantum ualeat, ut anno superiore hac actione contra me instituta, cum à me postulasset, ut arbitrium Lysithidæ deferrem: ego quanquam contemptus ab eo, in ea re mihi rectè consuluerim. Ex legum enim præscripto detuli, & retuli ad magistratum. Iste uerò arbitro legum autoritate designato persuasit, ut iniuratus arbitraretur: me testificante, ut ex præscripto legum iuratus pronunciaret: ut apud uos dicere posset, etiam Lysithidem uirum bonum & honestum de causa pronunciaffe. Lysithides enim, Iudices, dum pater uiuebat, & sine iureiurando, & cum iureiurando illum fortasse non offendisset, quem magnificiebat. Me uerò, sine iureiurando parui faciebat. Cum iureiurando autem fortasse non offendisset, suapte causa. Quapropter iniuratus pronunciauit. Hæc etiā uerè à me dici, & testibus qui interfuerunt, cognoscetis. **TESTES.** Quid igitur contra leges, & æquitatem perficere Callippus possit, Iudices, è testimonio audistis. Oro autem uos & mea & patris causa, ut memores, me uobis omnium eorum quæ dixi, & testes, & argumenta, & leges, & probationes exhibuisse: et ostendisse istum, cum ei liceret, si quid iuris in id argentum haberet, à Cephisiade petere, qui se & recepisse argentum illud, & habere fatetur, præsertim satisfactione à uobis nihilominus accepta, non tamen petere, gnarum, non penes nos esse argentum: ut me absoluat. Quod si feceritis, primum iustè ex legum autoritate pronunciatebitis, deinde ut & uestra & patris mei dignitas postulat. Nam ego uobis omnes meas fortunas cedere malle, quam per iniuriā & calumniam quicquam dependere.

ARGUMENTVM ORATIONIS ADVERSUS
Nicostratum, de Arethusij mancipijs.

A Pollodorus Arethusium falsæ citationis reum fecit & peregit. Cum enim Arethusius talentum ærario deberet, idque soluere non posset, describit Apollodorus seruos, ut qui Arethusij non essent, sed eos ut suos, & ad illum nihil attinentes sibi uendicat. Propterea commemorat orator, quanta passus ab Arethusio sit Apollodorus, ne uideatur malignitate naturæ, sed ultione iniuriarum hæc agere.

DEMOSTHENIS ADVERSUS NICO-
STRATVM, DE DESCRIPTIONE MANCIPIORVM
Arethusij Oratio, Hieronymo Vuolsio interprete.

Nullo calumniandi studio, sed per istos iniurijs & contumelijs affectum, & ulciscendos eos esse existimantem, descriptionem hanc instituisse: maximo uobis argumento sit, Iudices, & paruitas descriptionis, & per me ipsum facta descriptio. Neque enim, si calumniari uoluissē, mancipia quatuor minarum cum dimidia descripsissem, quanti ea æstimauit ipse aduersarius, & ipse de mille drachmis, & de eo ne quis unquam mihi subscriberet, periclitarer. Neque etiā usque adeo uel inops, uel amicorum præsidijs destitutus sum, ut qui ea describeret, neminem inuenire potuissem. Sed quia nihil in rebus

Aduersarij iniurijs se excorbatum esse queritur.

Y rebus

rebus humanis omnibus intolerabilius esse existimabam, quam cum mihi fieret iniuria, alium pro me iniurijs affecto nomen exhibere, & istos ex eo causę aliquid habere, si ego inimicitias uobis narrarem, mendacię me arguendi (neque enim unquam alium fuisse ea descripturū, si facta mihi esset iniuria) propter hæc descripsi. Cum uerò descripserim, si ostendero mancipia esse Arethusi, cui inscripta sunt tres partes quę hominis priuati à quò descripta sunt, fiunt, reipublicę condono; mihi ipsa ultio satis est. Quod si mihi satis aquę esset ad narrandum uobis ab initio, quibus à me affecti beneficijs, quomodo mecum egerint; satis scio uos iracundię meę magis ueniam duros, & istos omnium hominum improbilissimos esse iudicuros. Nūc nec duplum aquę mihi sufficeret. Maxima igitur & illustria facinora & causam huius descriptionis, uobis explicabo, sed uulgaria omittam. Nicostratus iste, uicinus in agro, & æqualis meus, mihi uel olim notus fuit. Defuncto autē patre, cum ego in agrum concessissem, ubi etiam nunc habito: aucta est nostra familiaritas, ut inter uicinos, & æquales. Temporibus autem progressu, ualde etiam arctę mutuo complexi sumus. Nam & ego istum feci tanti, ut nullius unquam uoti impotem à me dimitterem, & iste mihi ad curam, & administrationem rerum mearum non inutilis fuit; & cum ego peregrē abibam, siue publicē triremi præfectus, siue priuatim alia de causa: istius fidei quę in agro habebam omnia mādauit. Accidit igitur, ut cum triremi ad Peloponnesum accedendum, inde in Siciliam legati uehendi essent, quos populus creauerat. Proinde subito soluebam, & isti scribebam, me soluisse, neque posse reuerti domū, ut ne legatis in mora essem. eię mandabam, ut rem familiarem curaret, & administraret, ut & superiori tēpore fecisset. In mea peregrinatione, aufugiūt mancipia tria ex agro, duo ex ijs quę ego ei dederam: unum ex ijs, quę ipse compararat. Quę dum persequit, capitur à tritremi, & in Aeginā abductus uenditur. Ut autem ego ē præfectura nauali redieram, conuenit me Dino frater istius, atque & casum eius commemorat, & se illius literis accersitum, eò profectum non esse ait propter uaticę penuriam: simul etiam referens, audire se tē male iste tractaretur. Quibus ego auditis, & uicem eius misertus: Dinonem fratrem eius statim ad eum mitto, in uaticum datis trecentis drachmis. Reuersus iste, me conuenit, ac primū & amplectitur, & laudat, qui suo fratri uaticum præbuissem; & suam fortunam miseratur, & simul etiam cognatos suos inculat, meque rogat ut se iuarem, quemadmodum superiori quoque tempore me uerum esse amicū expertus: plorans simul & dicens, se uiginti sex minis esse redemptum, ad eam summā me conferre sibi iubebat aliquid. Quę ego audiens, & misertus eius, & simul malē affectū uidens, & ostendentem hęc ulcera in tibijs sub compedibus orta, quorum cicatrices adhuc habet, & si uobis ostendere iusseritis, nolet: ei respondi, & superiori tempore me uerum eius amicū fuisse, & nunc in calamitate opitulaturū; & trecentas drachmas quas fratri ad eū proficiscenti mutuassem, cōdonare, et mille drachmas ei redimendo gratuito collarurū. Neque uerò hoc ei uerbis promittebam, re uerò ipsa non præstabam: sed quoniam præsentem pecuniam nō habebam, propterea quod malē mihi cum Phormione cōueniebat, per quem relictis mihi à patre facultatibus spoliabatur: delatis ad Theoclem, qui tum argentariam fabricabat,

Narratio.
Familiaritas
Callistrati.

Nicostrati
ca
ptiuitas & redemptio.

fabricabat, poculis & aurea corona, quę ex patrimonio habebam, iussi isti dare mille drachmas. & hoc gratis argentū ei dedi, & fateor dedisse. Diebus non multis post, me conueniens, plorans dicebat, hospites qui sibi pecuniam qua redimeretur, mutuasent, reliquum argentum repetere: & in syngraphis contineri, ut aut intra diem trigessimū redderet, aut duplum deberet. & prædium illud mihi uicinum uelle neminem uel emere, uel pignori accipere. Fratrem enim Arethusium, cuius mancipia hæc sunt, quę nunc descripta sunt, nō patiquenquam id uel emere, uel pignori accipere, tanquam in eo sibi argentum debeat. Tu igitur, inquit, id mihi argentū suppedita quod deest, antequam triginta dies prætereāt, ne & is cui mille drachmas dedi, pereat, & ipse in seruitutem abducatur. Collectas autem, inquit, ubi collegero, & hospitibus satisfecero, tibi reddam quicquid mutuaris. scis autem, inquit, leges etiam iubere, ut is qui ei à quo ab hostibus redemptus est, precium non restituerit, ei addicatur. Hęc ex eo cum audirem, & non mentiri putarem: respondi ei, ut homo adolescens & familiaris, qui nullam iniuriā metueret: Et antehac syncerus tibi amicus fui, Nicostrate, & in aduersis rebus, quantū potui, te iuui. Quoniam autem non omnem in præsentia pecuniam nancisci potes: argentum mihi præsens non est, nam neque ipse habeo. De possessionibus autem meis tibi concedo, ut quodcunque uoles, oppigneret pro reliquo argento, quod tibi deest, & in annum eo sine usura utaris, & hospitibus reddas: sed ubi pecuniam de collectis redegeris, id quod polliceris, mihi meam possessionem redimas. His iste auditis, meque collaudato, ita me quamprimum agere iubebat, priusquam præterirent dies, intra quos se precium numerare oportere dixerat. Aedes igitur Arcefanti Pambotadæ sedecim minis oppignerero, quem isthic ipse mihi cōciliarat, octonis obolis in minas in menses singulos mutuanti. Accepto autem argento, tantum aberat ut mihi pro collatis in se beneficijs gratiæ aliquid referret, ut statim per insidias illo argento fraudare me institueret, & inimicitias mecum exerceret, quo ego inops consilij, ut adolescens & rerum imperitus, argentum à se non repeterem, quod aedes oppigneratæ erant, sed condonarem: primū cum aduersarijs mihi insidiatur, & fidem eis dat: deinde cum mihi negocia facerentur, & meas rationes, quarum gnarus erat, prodit, & excribit publico exortem multam ex euentium constitutione, sexcentas & decem drachmas: Lycida Mylothri F. causam agente. Viatorem autem contra me, fratrem suum Arethusium inscribit, cuius hæc mancipia sunt, & alium quendam; scęque parabant, si causas, quarum iudicia eram adeptus, agere instituissem contra domesticos, à quibus iniurijs afficiebar, ut me deferrent, & in carcerem conijcerent. Præterea me nō citatum, decem drachmis multauit Arethusius, ut arario debentem, uiatoribus inscriptis: et ingressus in aedes uiuasa omnia exportauit, quę uiginti minarum precium superabant, neque quicquam reliquit. Cum autem pœnas sumendas ducerem, et multā soluissem, postquam insidias audiueram, postulabam uiatorem, qui se mihi denunciasset dicebat Arethusium, falsę denunciationis, ex lege. Is autem noctu ingressus in agrum meum, quotquot erant surculi arboribus generosi inserti & arbusculas execut: & plantaria olearum obiens, ita miserē confregit, ut nec ab hostibus uastarentur. Ad

Ingratitudo et
improbitas
Nicostrati.

* καὶ ἐν γὰρ
φαιτὸν δὴ μὲν
οὐκ ἀπὸ τῆς
σοῦ ἐξ ἐμφο-
ρῶν κατὰ τὰς
σέας.

Direpta sū-
pellex.

Vastatus ager.

hæc etiam interdum puerulo ciue intromisso, quod & uicini erant, & prædium contiguum, iubebant rosetum germinans euellere, ut si cum deprehensum ego uel uincirem uel uerberarem, contumeliæ actionem contra me instituerent. Quo consilio cum frustrarëtur, & ego iniuriarum testes facerem, sed ipse nihil in eos delinquerem: tum uerò maximas contra me insidias comparant. Quum enim falsæ citationis in eum actionem instituissem, & in iudicium ingressus essem, obseruato me ex Piræo digrediente serò, circa lapicidinas & purgnis petit, & medium arripit: meq; in lapicidinas deiecit, nisi quidam uiatores audito clamore meo, suppetias uenissent. Diebus non multo post, ingressus in iudicium ad diem præfinitam, & eo falsæ citationis conuictus: & aliorum scelerum quæ dixi, reum peregi: & in irroganda multa, cum eum iudicis capitibus damnaturus essent, precatus ego sum iudices, ne tale quid mea causa facerët, sed ut talentum, quanti ipsi litem aestimabant, admitterent, non ut ne Arethusius occideretur, (mortem enim suis in me sceleribus comuerat) sed ne ego Pasionis filius, & ex decreto ciuis, quenquam Atheniensem occiderem. Hæc omnia uerè à me dici, ex testibus audietis. TESTES. Quibus igitur iniurijs ab eis affectus, iudices, descriptionem fecerim, exposui uobis. Esse autem Arethusij mancipia ista, & in eius facultatibus esse quæ ego descripsi, uobis demonstrabo. Cerdonem enim ab incunabulis educauit: atq; eum fuisse Arethusij ut constet, eos qui norunt testes uobis producam. TESTES. Apud quoscumq; porro fecit opus, mercedes accepisse Arethusium, & ius tum dedisse, tum accepisse, si quid deliquisset, ut herum: earum rerum gnaros uobis testes exhibebo. TESTES. Manem autem, mutua pecunia Archepolidi Piræensi data, cum Archepolis neq; usuram neq; sortem omnem reddere posset pignori accepit. & ut uera me dicere appareat, horum uobis testes producam. TESTES. Præterea ex his quoq; cognoscetis, Arethusij esse homines istos: quoties uel pomaria redemerunt, uel messim demerendam conduxerunt: Arethusius pro eis, & emit, & conduxit. Quæ uera esse, & ipsa ex testibus audietis. TESTES. Quantum igitur testimonijs ostendere potui, Arethusij esse mancipia ista: ea uobis explicaui. Dicam autem etiam de prouocatione, qua & isti me, & ego istos prouocaui. Isti, cum prima recognitio fieret, profitebantur se paratos esse, ipsi mihi mancipia ad quæstionem dare: eo consilio, ut id sibi quoddam testimonium esset. Ego uerò eis coram testibus respondi, me paratum esse ire cum eis ad senatum, & accipere cum eo uel cum XI uiris, dicens, si priuato iudicio cum eis agerem, aut ipsi ea mihi traderent, me accepturum si ille: nunc, reipublice esse & mancipia, & descriptionem. Quæstiones igitur publicè habendas esse. Neq; enim decere putabam, à me homine priuato, publicos seruos torqueri. neq; enim quæstiones in mea potestate erant: neq; committendū, ut de his quæ isti dixerāt, ego statuerë, arbitrarar. Sed uel à magistratu, uel à delectis à senatu scribi oportere, et ob signatas quæstiones, quicquid homines dixissent, iudicibus offerri, ut illis auditis, quod uobis uideretur, decerneretis. Nam si homines priuatim à me torti essent, illi omnibus contradixissent. Sin publicè nos tacuissimus, magistratus autem delecti à senatu, quoad eis nihil esset, quæstiones habuissent. Quæ cum ego uellem, isti se magistratui seruos tradituros negabant, neq; in senatum sequi me uolebant. Ut igitur hæc à me uerè dici constet, uoca mihi horum testes. TESTES. Etsi autem multis modis

insidia.

Damnatio
Arethusij.Terquiersatio
nes Arethusij
in soluenda
multa.

modis impudentes mihi uidentur, qui ea quæ uestra sunt, sibi uendicent: tamen qui sint, è legibus uestris, uel in primis apparebit. Isti cum iudices capitibus damnaturi essent Arethusium, precabantur iudices, ut pecuniariam multam infligerent, & me, ut permitterem, & polliciti sunt se unà soluturos. Tantū autem abest ut præstent quæ sponponderunt, ut uestra etiam sibi uendicent. Atqui leges iubent eius opes publicari, qui sponcione facta pro re aliqua publica eam non soluerit. Proinde tametsi istorum essent mancipia, tamen ea publicari oportebat, si qua modò est legum autoritas. Ac priusquam fieret ærarius Arethusius, in confesso erat, eum fratrum esse locupletissimum. Postquam autem leges iubent illius fortunas uobis tradi, tum pauper existit Arethusius: atque alia sibi mater uendicat, alia soror. Decuit autem eos, si iuste uobiscum agere uellent, declaratis omnibus illius facultatibus: si quis ea quæ sua essent, descripsisset, ea sibi uendicare. Si igitur cogitabitis, nunquam defore qui uestra sibi uendicent (aut enim pupillos aut pupillas subornabunt, & uestram misericordiam implorabunt, aut senectutem, & inopiam et matris alimoniam commemorantes & deplorantes, per quæ uos facillimè posse decipi putant, multa etiam rempublicam fraudare studebunt.) his igitur inquam neglectis omnibus, si eos condemnabitis, uestro critis functi officio.

ARGUMENTVM ORATIONIS CONTRA
Cononem, de uerberatione.

Aristo Atheniensis Cononem uerberationis accusat: se ab eo & eius filio uerberibus affectum esse conuictum, & eius facti testes producat. Conon factum negat, et uicissim testes producit: quibus Demosthenes fidem adhibendam esse negat, quod & improbe uixerint, & expeditè mentiri soleant.

DEMOSTHENIS CONTRA CONONEM DE VERBERATIONE ORATIO,

Hieronymo Vuolfio int. rpretè.

Contumelijs affectus, & sic tractatus à Conone isto, iudices, ut longo tempore neq; domesticis mei, neq; medicorum quibusquam me euasurum putarent: recuperata ualitudine, & præter opinionem conseruatus, eum hoc crimine uerberationis postulaui. Cum enim omnes cognati, & amici quos contului, eum illis facinoribus & furum abductione & contumeliæ accusationibus teneri dicerent, mihi autem suaderent & monerent, ne grauiora quàm ferre possem susciperem, neue supra ætatem, qua essem affectus iniurijs, actionem instituerem: sic feci, & propter illos priuatum iudicium sum adeptus, quanquam cupidissimè istum rei capitalis reum fecissem. Atque huic acerbitati meæ, uos omnes, auditis iniurijs mihi factis, ueniam esse daturus, satis scio. Quanquam enim magna esset facta tum contumelia, non minor tamen post fuit istius improbitas. Peto autem & rogo uos pariter omnes, primùm ut me de iniurijs conquerentem benignè audiat: Deinde si contra iura & leges tractatus esse uidebor, ut me in meo iure adiuuetis. Exponam autem uobis ab initio rem omnem ordine, uti gesta est. quàm potero paucissimis. Ab hinc triennium, custodia nobis denunciata, Panactum sum egressus. Habuerunt autem istius Cononis filij, tabernacula prope nos: quod utinam factum non esset Primæ enim inimicitia & offensæ, inde nobis ortæ sunt. si

Modestiam
suam commen
dat. cum con
uestione mi
narum.

Petitio.

Narratio.

Veteres offen
se.

cur audieris. Potabant isti quottidie cum primū pransi erant, totos dies, idē dum in praesidio fuimus, facere non destiterunt. Nos uerō, ut hic soliti eramus, ita foris quoque uiximus. Qua igitur hora cœnam alij parare solent, ea isti iam bacchantē, plerumque in pueros nostros pedisse quos, tandem etiā in nosmetipsos. Dicentes enim, eos dum cibum coquebant, fumo aut conuicijs, quicquid eis in buccā ueniebat, molestos sibi esse; & matulis petebant, & permungebant, neque ullū petulantiae genus aut contumelie praetermitterebāt. Quae nos cum uideremus, & aegre ferremus: primū dissimulauimus. Ut autē nos subsannabant, neque desinebant: duci rem indicauimus, atque communiter omnes contubernales eum conuenimus, non ego seorsim ab alijs. Qui cum eos obiurgasset, & eorum uacordiam accusasset: non ob ea solum, de quibus nos questus eramus, sed propter omnia eorum in exercitu edita facinora: tantum absuit ut desinerent, aut erubescerent, ut cum primū tenebrae factae essent, statim ad nos eodem die uespere impetū fecerint, ac primū maledicebant: tandem uerberibus etiam me affecerunt, & tantū clamorem & tumultum circa tentorium excitarunt, ut & dux & centuriones uenirent, & aliorum militum quidam, qui obstiterunt, ne quid in nos grauius cōsulerent, aut à nobis paterentur ea debacchatione irritatis. Re haecenus progressa, ut huc rediimus, irā, ut fieri solet, inter nos & inimicitiae fuerunt sanē: non tamen ego uel in ius eos propterea uocandos, uel ullam rationem habendam eorum quae acciderant, putabam, sed illud simpliciter decreueram, cauere, ac dare operā, ne posthac in similes homines inciderem. Exhibito igitur in primis de his quae dixi testimonio, postea quae ab isthoc ipso passus sim, ostendam: ut sciatis, eum cui prima delicta castiganda fuissent, ipsum priorem multo atrociora commisisse. **TESTIMONIA.** Quae igitur prorsus negligenda esse duxi, haec sunt. Non multo autem post, deambulante me, pro more meo uesperī in foro, cum Phanostrato Cephisenfe quodam equalium: praeterit, Cresias, filius istius, ebrius, circa Leocoriū, prope Pythodori aedes. Conspicatus autē nos, & clamore sublato, secumque murmurans ita ut homo ebrius, ut non intelligeremus quid loqueretur, sursum Melitem uersus ascendit. Potarant autē ibi (sic enim postea accepimus) apud Pamphilū fullonem, Conon iste, Theotimus quidā, Archebiades, Spintharus Eubuli F. Theogenes Andromenis F. multi alij. Quibus Cresias cōcitat, in forū uenit. Sic autē accidit nobis à Proserpinā fano reuertentibus, & deambulantibus, ut rursum prope ipsum Leocorium essemus, & in istos incideremus. Ut autē congressi sumus, unus eorum, quidam homo ignotus, in Phanostratum irruit, eumque detinet. Conon autē iste, & filius eius, & Andromenis filius, in me facto impetu, primū me exuunt. Deinde supplantatum & prostratū in cœnum, sic tractarunt insultando, & contumeliose uexando, ut labrum discinderent, & oculos occluderent, & tam malè affectum relinquerēt, ut neque surgere, neque loqui possem. Iacens autem multa ex eis & acerba audiebam: ac caetera quidem cōiucia sunt, et quaedā apud uos nominare erubescerem. Quod uero insolentiae Cononis signum & argumentum est, ductu eius & auspicijs facta esse omnia: id uobis dicā. Cantabat enim, gallos uictores imitans. Alij autem iubebant, eum alarū uice latera cubitis plangere. Post haec ego à praeter-

Aristo à Conone & filijs ad mortē usque multatus.

tereuntibus ablatum sum nudus: isti abierunt, ueste mea rapta. Ut autem ad fores ueni, clamor & strepitus matris & ancillarum ortus est: meque in balneum aegre perlatum & ablutum, medicis ostenderunt. Haec uti uera esse constet, testes uobis producam. **TESTES.** Accidit autem, Iudices, ut & Euxitheus ille Chollides, neque nobis cognatus, & Midias alicunde à cœna cum illo rediens mihi obuiam facti, cum iam prope aedes essemus, & in balneum ferrer, sequerentur, & medicum adducentibus adessent. Eram autem adeo infirmus, ut ne procul è balneo domum auferret, ijs qui aderant, uideretur, me ad Midiam illa nocte esse ferendum: itaque fecerunt. Cape igitur & horū testimonia, ut uideatis multos esse cōscios, quibus iniurijs & contumelijs ab istis sim affectus. **TESTIMONIA.** Cape & medici testimoniū. **TESTIMONIVM.** Tunc igitur statim à plagis quas acceperam ita sui affectus, ut auditis, & omnes qui me statim uiderant, testificati sunt. Post autem de tuberculis & hulceribus in facie, se non adeo sollicitū esse dicebat medicus. Febres autem me cōtinuē sequebantur, & cruciatū totius corporis perque & uehementes & atroces, in primis uerō laterū & imi uentris: & cibum capere non poteram: & ut medicus quidem affirmabat, nisi mihi doloribus afflicto & iam desperato, purgatio sanguinis copiosa superuenisset, me sanio sum factū fuisse periturum, nunc is sanguis recessu mihi suo saluti fuit. Haec igitur uerē à me dici, et talem morbum mihi subortum, qui me in extremum periculum coniecit, ex ijs quas ab isto acceperā plagis, uti constet, medici testimoniū, & eorum qui me uiserunt, recita. **TESTIMONIA.** Me igitur non medicis oculis & leuibus plagis acceptis, sed in extremum discrimen adductū per istorum contumeliā & proteruitatem, actionem multo quam conueniebat instituisse leuiorem: perspicuū uobis arbitror esse factum. Vestrū autem mirari quosdam existimo, quid tandem illud sit, quod Conon ad haec dicere sit ausurus. In primis igitur dicam uobis ea, per que eum audio, re à contumelia & ijs quae facta sunt abducta, operam daturū, ut eam in iocum ludumque conuerat: & dicturum, multos esse in urbe honestorum uirorum filios, qui ludibrij causa, ut homines adolentes, uaria sibi mutuo cognomina fecerint, atque alios uocet Priapos, alios helluones, atque ex ijs alios meretriculas adamarē: ex eorum numero suum quoque filium esse, & saepe ob meretriculam & de disse & accepisse plagas, & haec esse adolescentum: nos uerō fratres omnem ebriosos & proteruos, tum morosos et acerbos dicitabit. Ego uerō, Iudices, cum accepta mala grauius feram, nihilo aequiore animo paterer, neque (tamen mirum uidebitur) minore me affectum esse contumelia putarem, si Conon ista uerē in nos dicere uideret: eaque uestra ignorantia esset, ut unumquemque talem, qualis aut ipse praedicatione sua, aut aliorū criminatione perhiberet, existimaretis, neque ulla modestis hominibus quotidianae uitae & studiorū esset utilitas. Nos enim nec ebriosi, nec proterui à quoquam uisi sumus: neque nos morose facere putamus, si factas nobis iniurias iure ulcisci studemus. Priaporum autē & helluonum cognomina istius filijs non inuidemus, atque ego deos precor, ut in Cononis filios & haec, & huius generis omnia uertantur. Isti enim sunt, qui se Priapo inuolunt, & ea agunt, quae nec sine magno pudore dici queunt: tantum abest, ut ab homine modesto fieri debeant. Sed quid

Morbus ex plagis.

Confutatio Cononiana defensionis.

Rem non esse ioculariam.

Defensio mororum.

Legum seueritas, & causae.

αλιμωξ̄ inuiri-
arum.

Puniendi in-
iurij.

Seni proteruo
minus igno-
scendum.

Pater filios nō
castigans.

Exempla seue-
ritatis iudicij.

quid ista ad me? Ego uerò mirabor, si ulla causa aut excusatio talis inuenietur, ut aliquis & factae contumeliae & uerberationis conuictus, poenas non det. Leges enim longè contraria statuunt, & ne necessariae quoque causae plures incidere, prouiderunt. Veluti (necesse enim habeo & haec quaerere & sciscitari, quas ob res ea facta sint) sunt conuicti actiones, eas igitur propterea fieri dicunt, ut ne conuictus incensus, alius alium uerberare instituat. Rursus uerberationis actiones sunt, eas etiam audio propterea fieri, ne quisquam si sit imbecillior, lapide aut simili aliquo telo se defendat, sed legum ultionem expectet. Rursus uulneris actiones sunt, ne aliquibus uulneratis caedes fiant. Conuictum, quod minimum est, ante postremum & atrocissimum ea de causa prouisum est opinor, ne caedes fieret, neue paulatim à conuictis ad uerbera, à uerberibus ad uulnera, à uulneribus ad caedes procederetur. atque singulorum ex his legibus definita esse supplicia, ne ea cuiusuis iracundia, aut arbitrato iudicarentur. Et haec quidem constituta sunt legibus. At si Conon dixerit: Priapi sumus, nos quidam congregati, & amatores, & quos nobis uisum est uerberamus & iugulamus; uos eos cum risu absoluetis: non sanè opinor. Neque enim uester cuiquam ridere libuisset, si praesens adfuisset, cum traheret & exueret, & contumelios afficeret: & sanus egressus, domum deportaret, & mater mea post exiliret: & tantus esset apud nos clamor & luctus mulierum, perinde ac si quis obisset, ut & uicinorum quidam nuncios ad nos mitterent percontatos quid nobis accidisset. In uniuersum, iudices, non decet, ut cuiquam ulla de causa ea licentia detur à uobis, impune pro libidine sua grassandi. Sin ulli uenia danda est, iis qui propter aetatem aut adulescentiam tale quid agunt, ea confugia referuanda sunt: atque illis ipsis non ad impunitatem, sed ad legitimam poenam mitigationem. Qui autem quinquagenario maior, hominibus iunioribus adest, iisque filijs: eos autem ad eum non deterret, aut prohibet, ut ipse dux & autor, & omnium uecordissimus sit: quo iste digno factis suis supplicio afficiet? equidem, si interficiatur, nondum iustas dedisse poenas existimo. Etenim si nihil ipse commisisset, sed si eo astante Ctesias filius eius, ea quae nunc fecit, designasset: eum iusto odio prosequeremini. Si enim sic educaisset filios suos, ut in conspectu eius committere, ea praesertim, quorum nonnulla capite sancita sunt, neque timerent, neque erubescerent: quam poenam non meruisse existimatis? Ego enim ea signa esse puto, ne istum quidem suum coluisse patrem. Nam si eum ipse coluisset ac metuisset, idem & ab istis sibi tribui postularet. Age cape legem de contumelia, & alteram de grassatoribus. Istos enim in harum utramque commississe uidebitis. LEX. His legibus, utriusque Conon suis istis factis obnoxius est. Nam & contumeliam fecit, & uestibus spoliavit. Quas si in ulciscendis istis usurpare noluimus: et nos homines quieti & modesti uideri debemus, et iste aequè improbus. Ac si quid mihi accidisset, caedis & grauissimarum poenarum esset reus. Brauronias certe sacerdotis patrem, qui ut in confesso fuit, ipse interfecit, non attigerat, sed interfectorem cohortatus fuerat ut caederet: eiecit in exilium senatus ex Areopago. merito. Si enim qui ad sunt, ad eum non prohibent eos quod uel per ebrietatem, uel ex iracundia, uel alia quapiam de causa peccare instituunt, ut ipsi etià incitent: nulla spes salutis superest ei qui in homines petulantes incidit: sed tam diu eorum ferenda proteruitas erit, dum ipsi defatigant. id quod mihi

mihi accidit. Iam quid, cum arbitrium fieret, egerint, uobis explicabo. Nam uel inde perspicietis istorum petulantiam. Tempus enim extra mediam noctem delegerunt, & neque testimonia legere, neque exempla dare uoluerunt: atque eorum qui nobis aderant singulos ad aram adduxerunt, & iurarunt, & testimonia scripserunt, nihil ad rem attinentia, sed huius generis: ex meretrice sibi natum eum puerum, & passum esse haec & haec. Quae mediisfidius, iudices, nemo qui aderat non & uituperabat, & aegre ferebat. Denique isti etiam ipsi inuisi sibi fiebant. Tandem iam defatigati & fatiati istis ineptiis, profitentur eludendi causa, & eò ne echini signarentur, dedere uelle se seruos, scriptis eorum nominibus: & nunc opinor eos hac de re plurima uerba facturi sunt. Ego uerò uobis omnibus illud considerandum censeo, istos, si propterea prouocassent, ut quaestiones haberentur, & eo iure freti fuissent, non cum iam arbiter ferret sententiam, noctu, cum nulla causa reliqua esset, fuisse prouocatos. Sed primum antequam causa ageretur, dum ego aegrotus decumberem, & ignarus an euasurus essem, apud omnes qui me uisabant profitebar, istum primum uerberasse, & plurimarum contumeliarum quas perpeffus fueram, auctorem esse: tum statim multis testibus adhibitis, ad aedes uenire debuit, tum seruos tradere, tum aliquos ex Areopago accersere. Si enim obisset, apud illos causa agenda fuisset. Quod si illud ignorauit, & hoc iure fretus, ut nunc dicat, se ad tantum periculum non parauit: saltem postquam surrexeram, eumque iam accusabam, in primo congressu apud arbitrum, tradidisset: quorum iste nihil fecit. Ut autem me uera dicere, atque eludendi gratia comparatam fuisse prouocationem constet: recita hoc testimonium, ex quo id erit perspicuum. TESTIMONIUM. Atque haec de quaestionibus. Memineritis horum qua prouocauit, et quibus de causis id fecerit, ut prima tempora eluderet, quibus illud ius eum nusquam uoluisse procedere constat, neque uel prouocasse, uel postulasse. Quae cum omnia coarguerentur apud arbitrum, quae & apud uos: aperteque ostenderetur, eum teneri criminibus omnibus: interponit falsum testimonium, & testes inscribit, quos nec uobis ignotos fore censeo, postquam audieritis. Diotimus Diotimi F. Icarientis, Archebiades Demotelis F. Alacensis, Charetius Charimenis F. Pitthenis, testificant se abisset à coena cum Conone, & accessisse in foro ad Aristonem & filium Cononis pugnantes, & non conseruisse manus Cononem & Aristonem. quasi uerò contumod credituri essetis, & quid uerum sit, haud consideraturi: primum neque Lystratum, neque Paleam, neque Niceratum, neque Diodorum, qui palam testificati sunt se uidisse me à Conone uerberari, & uestibus exui, & caeteris quas perpeffus sum, contumelios affici: homines ignotos, quique fortuito rei interuenerunt, nunquam fuisse commissuros, ut falsa testificarentur, nisi me ita mulctatum esse uidissent. Deinde ego nunquam nisi haec ab isto passus essem, omnis iis à quibus ipsi me uerberatum esse confitentur, contra eum qui nec attigisset, uenire primum instituissem. Cur enim: quae de causa: sed cum à quo primum uerberatus sum, & maximis contumelios affectus, & accuso, & odi, & persequor. Et quae ego dico, ita uera sunt omnia, ut etiam cernant. Iste autem, nisi testes istos produxisset, quod diceret nihil haberet, sed è uestigio tacitus damnari potuisset. Cum autem eius combibones sint, & multorum aliorum facinorum socij: haud ab re falsum in eius gratiam testimonium dixerunt. Quod si res eò redierit,

Arbitrium.
* ἴσο μέτρον
ὕμνων.

Prouocatio
ficta.

Testium Cononiarum
exagitatio.

ut si qui semel frontē perfricauerint, & aperte falsa testificari ausi fuerint, nullāq̄ futura est ueritatis utilitas: indigna res erit. At hercule nō sunt tales: Imō sciunt uestrūm, ut opinor, multi & Diotimum, & Archebiadem, & Chæretium, illum * uagabundum, qui interdū frontem corrugant, & Laconū imitatorē uideri uolunt, & lacernas induunt, & simplis soleis utuntur: postq̄ congregati sunt, & inter sese coierunt, nullū sceleris & flagitiū genus præmittere: & hæc splendida & magnifica eorū uerba esse, An non alijs alij mutua testimonia dicemus? An non hæc sodalium & amicorum officia sunt? Quid uerō graue contra te afferet: uerberari quidam eum se uidisse dicent: nos uerō te profus nō attigisse eum, testificabimur. Spoliatū esse uestibus: id illos fecisse priores, nos testificabimur. consutū esse labrum: nos caput nobis, aut aliud quippiam esse cōminutum dicemus. Ego uerō medicos testes exhibeo, id quod illi non habent. Exceptis enim ijs quæ ipsi inter se conferūt, nullius testis contra nos copiam habituri sunt. Quanta uerō eorū sit, & qualis ad omne facinus audacia, equidem ita me dñ ament, dicere nequeo. Vt autem sciatis qualia facinora designantes circumeāt, recita eis hæc testimonia. Tu uerō siste aquam. TESTIMONIA. Cum igitur parietes perfodiant, & in obuios grassentur: num dubitaturi uobis uidentur, mutuū in tabellula perscribere testimonium: num à tanto & tali odio, & improbitate, et impudentia, & contumelia alieni? hæc in eorum factis inesse puto omnia. Quamquam autem his alia grauiora designarunt, nos tamen exquirere non possumus omnes eos qui affecti sunt iniurijs. Quam autem impudentissimā eius orationem fore audio, de ea uos præmoneri præstat. Aiunt eum liberis suis adductis per eos iuraturū, & imprecationibus diris, & atrocibus deuoturū: & talibus, ut eas quidā qui audierat, portenti loco nobis retulerit. Insuperabilia sunt, Iudices, talis audaciæ commenta. Nam optimus quisq̄, & minime ipse mendax, talibus præstigijs facilimè decipitur. Sed tamen tantisper sustinendus est assensus, dum uita & mores considerentur. Istius autem in huiusmodi rebus leuitatem, ego uobis exponā, qui necessariō perquisiui. Audio, Iudices, & Canchrū quendam à uobis interfectū, & Aristocratem, cui oculi sunt eruti, & alios similes, & Cononem istum, in adulescētia socios fuisse, & Triballos cognominatos. Eos & Hecatæ comesse cœnas, & auiculas iustrales in adeundis magistratibus, è cœtibus undiq̄ collegisse, & conuiuia celebrasse, & facilius cū iurasse, tum peierasse, quā quiduis aliud. Non igitur Cononē iuranti, his moribus est habenda fides. Neq̄ multis uerbis est opus. Nam qui uel secundū leges sancti iuraret nihil, is certè per liberos (quod in usitatum est) iurare nō cunctabitur, sed quiduis audebit prius. Sin omnino necesse est, is qui ita iurat, ut receptum est, plus fidei meretur eo qui liberos deuouet, & per ignem iurat. Ego uerō Conon, cui propter omnia plus est habendum fidei quā tibi, iusurandum hoc dare uolui, non ut impunè ferrem delicta, cum nihil tale facitem, qualia tu: sed propter ueritatem, & ne contumelijs afficerer: non ut periurio causam uincerem. Recita prouocatio nem. PROUOCATIO. Hæcego & tum iurare uolui, et nūc iuro per deos deasq̄ omnes, uestra causa & coronæ circūstātis: me omnino à Conone perpeßum ea quæ conqueror, & accepisse plagas, & discissum mihi labrum, ita ut cōsuendum

Egregia descriptio collegij nebulonum. * ὄν ἐπιπρόλιον.

Portentosum Cononis iusurandum.

Præstigiæ simulationis cōsideratione morum resutandæ.

Iusurandum Aristonis.

ut cōsuendum fuerit, & contumelijs affectum, hoc iudicio accusare. Quod si sanctē iuro, multa mihi bona eueniant, neq̄ in posterum quicquam tale accidat. Sin peiero, funditus peream & ipse, & si quid mihi est, aut futurum est. Sed non peiero, & si Cononi illa rumpetūr. A uobis igitur peto, Iudices, quoniam uobis quæ æqua sunt, omnia exposui, & iureiurando firmaui, ut quemadmodum uniusquisq̄ uestrūm in simili causa eū à quo læsus esset, odisset, ita & propter me Cononi irascamini, neq̄ quicquam horum priuatū putetis, quod cuiuis accidere potest, sed cuiusq̄ acciderit, iuuatote, & quod iustum est tribuitote, & infensi estote hominibus ante facinora confidentibus, & temerarijs: in defensione facinorum impudentibus & improbis, qui neq̄ existimationis, neque morum, neq̄ ullius rei rationem habent, modò impunè abeant. At suppliabit & lamentabitur Conon. Spectate uerō, uter sit miserabilior: is ne qui ita est mulctatus, ut ego mulctatus ab isto sum, si insuper cum infamia & inultus recessero: an Conon, si pœnas dederit? Vtrum uerō uestrū singulis prodest: ut uerberare & insultare liceat, an cōtrarium? Equidem contrarium arbitror. At si absolueritis, multi erunt: si punieritis, pauciores. Multa commemorare possem, Iudices, quā uilem operam & nos nauemus, & pater, dum uixit, nauarit, & trirēibus instruendis, & militando, & imperatis faciendis: quā & iste & sui nihil. sed nec aquæ satis est, neq̄ nunc hoc agitur. Quod si nos istis & inutiliores & improbiore effemus, non tamen propterea uel uerberandi, uel afficiendi contumelijs effemus. Non uideo, plura dicere quorsum attineat: puto enim uos nihil eorum ignorare quæ diximus.

Peroratio.

Non ignoscendum Cononi.

Merita Aristonis.

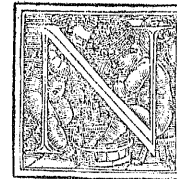
ARGUMENTVM ORATIONIS CONTRA
Calliclem, de prædio.

Callicles reus, & accusator eius, prædia uicina habuerunt, quæ uia interiecta dirimebātur. Hymbre autē ingenti orto, aqua de uia in prædium Calliclis illapsa, damnum ei dedit. Quapropter is cum uicino damni dati agit. Ait enim in Tisita prædio fossam, ad aquā de uia illabentem excipiendam, esse factā. Quæ nunc obstructa, sibi damni causa fuerit. Tisita uerō filius primū ostendit, uetus id esse opus, & non à se factum. Eam enim fossam etiam uiuente patre Calliclis, à Tisita fuisse obstructam. Deinde asserit, nō esse fossam Tisita prædium. Exagitat etiam damnum Callicli datum, ut paruum, & non tanta lite dignum. Atq̄ in uniuersum, ullam factam esse negat Callicli iniuriam: sed eum prædium suum appetere dicit, eaq̄ de causa omnes calumnias machinari.

DEMOSTHENIS CONTRA CAL

LICLEM DE FVNDO ORATIO,

Hieronymo Vuolfio interprete.

NIL certè molestius est, Athenienses, quā in uicinum improbum & auarum incidere: id quod mihi nunc usu uenit. Callicles enim prædia mea desiderans, ita obstinatē me calumniari pergit, ut primū consobrimum suum subornarit, ut prædia sibi uendicaret. Palam autem conuictus, refutatoq̄ per me eorum cōmento: rursus in duabus me causis arbitri sententia cōdemnauit absentem: altera ipse mille drachmis, altera fratre isto impulso Calligrate. Precor autem uos omnes, ut me audiat, & diligēter attendatis, non quod ipse dicere possim, sed ut uos ex ipsis rebus cognoscatis, mihi palam iniuriam fieri. Vna autem mihi contra omnia istorum uerba defensio est, quòd

Malus uicinus

Petitio.

Firmamentum rei, olim fuisse conquerendū, non nunc demum.

Z 2 quòd

quod prædium illud pater meus maceria sepsit, prius fermè quàm ego natus sum, & uiuente adhuc Callipide patre istorum & uicino, qui rem certius norat quàm isti, & Callicle iam adulto, atq; Athenis uersante. Annis aut̄ illis omnib; nemo uenit qui uel accusaret, uel quereretur (quanquam haud dubiè tum etiã sæpe hymbres fuerūt) uel prohiberet omnino, si quem pater sepiendo nostro prædio lædebat, imò nec uenit, nec testificatus est quisquam, cum pater meus annos amplius quindecim superstes fuerit, neque his pauciores pater istorum Callipides. Atqui Callicles licuit uobis, tum profectò, cum fossam obstrui uideretis, uenire, statimq; indignari, & dicere ad patrem: Tissa cur istud facis? obstruis fossam riam aqua in nostrū prædium irruet; ut si desistere uoluisset, ac tale aliquid accidisset, testibus ijs qui tum adfuisse, uti licuisset. Ac mediustidius, te ostēdere oportuit omnib; hominib; esse fossam, ut nō uerbis tantū, ut nūc, sed re ipsa patrem iniuriæ cōuinceret. Horum aut̄ nihil quisquā uestrūm unquam præstare uoluit. neque enim uel absentem, ut me nunc, damnassetis, neque calumnijs uestris quicquam profecissetis. Sed si tum testem adduxissetis, & testificati essetis; ille, rem compertam habens, horum singula, ita uti sunt, declarasset, & faciliè mercenarios testes refutasset. Vos autem me, nimirum hominem hac ætate & rerum imperitum, omnes cōtempistis. Vei um ego contra istos omnes, Athenienses, ipforum facta firmissima testimonia exhibebo. Cur enim nemo eorum uel testificatus uel conquestus est: imò, cur nullum unquam uerbum fecerunt? cur satis eis fuit eas iniurias quæ eis fiebant, negligere? Ad istorum igitur accusationem refutandam, uel hæc satis esse multa arbitror. Ut autē sciatis, Athenienses, de alijs etiam, patrem nec sepiendo fundo quicquam peccasse, & istos omnia falsò in nos dixisse: dilucidius uos edocere conabor. Fundum nostrum esse proprium, isti etiam consententur. Quod cum ita sit, Athenienses, inspecto fundo potissimum cerneretis calumniam mihi fieri. Quamobrem etiam ego arbitraris æquis rem permittere uoluit: non isti, ut nunc dicere audent. Perspicuum autem & hoc statim uobis erit omnibus, attendite modò per deos, uos omnes oro, animum. Via inter meum & istorum fundum interest. Cum autem mons unde quæq; prædia cingat, sit ut aqua defluens partim in uiam, partim in prædia feratur, eaq; cum aliquando in uiam irruit, qua exitum habet, deorsum per uiam fertur: qua autē aliquid obstitit, ibi eam exaggeratam in fundos redundare necesse est. Atq; adeò in hunc fundū, Iudices, facta inundatione, contigit aquam irruere, sed neglectum, patre meo nondum tenente, sed homine cui loca hæc omnino displicebant, et magis urbano. Atq; inundatio his aut ter fundos uastauit, ac potius eos ut uiam cōplanauit. Quod pater cū uideret, ut ego ex ijs qui norūt, audio, ac uicini & depalcerent, & iter per fundū facerent, hac maceria circundedit. Hæc ut uera esse uobis constet, cum testes uobis eos producā qui rem norūt, tum argumēta testib; multo firmitiora. Callicles ait me obstrueta fossa damnū sibi dedisse: ego uerò fundū eum esse, non fossam ostendam. Quod ni concederet, nostrū esse propriū, in eo fortasse peccaremus, quòd locū publicū extrueremus. nūc neq; de eo litigāt, et fundus cōstitus est arboribus, uitib; & ficis. Quis uerò eas in fossa inserere uelit? nemo profectò. Quis aut̄ in eo loco maiores suos sepeliret, ne id quidē quisquā faceret opinor. Atqui Athenienses utraq; hæc contigerunt. Nam & arbores

*Aduersarios
suis conuinci
testimonijs.*

πεπονησθία

*Fundum esse,
non fossam.*

plantatæ sunt, priusquā pater meus sepem circundaret: & monumenta uetera, prius etiam quàm nos agrum emimus, facta. Quæ firmior, Athenienses, afferri probatio queat? Res enim ipsæ omnem controuersiam tollunt. Age cape iam omnia testimonia, & recita. TESTIMONIA. Auditis Athenienses è testimonijs, & fundum arboribus esse refertum, & habere monumenta quædam, et cætera quæ in alijs fundis esse solent? atq; iterum, septum fuisse fundum, uiuente adhuc patre istorum, non aduersantibus uel istis, uel ullo uicinorum? Opera præcium autem est, Athenienses, etiam cætera quæ Callicles dixit, audire atq; cōsiderare. Primū an uestrum quisquā uel uiderit, uel audierit unquā iuxta uia esse fossam? arbitror in hac tota regione esse nullam. Quamobrem enim aliquis, ea aqua quæ per publicam uiam abitura esset, fossam per suum fundū fecisset? Deinde quis quæso uestrū siue in agro, siue in urbe per uiam fluentem in fundum suum aut ædes reciperet? ac non contrarium potius ageret? Quod si non nunquam uiolenter ingruit, excludere omnes atq; obstruere solemus. Iste igitur postulat, ut aquam de uia in meum fundum recipiam: & cum ea ad istius fundum accesserit, ut rursus in uiam deriuem. Proinde quisquis post istum fundum habet, rursus me accusabit. eandē enim profectò quam iste & ille causam, omnes afferre poterunt, atqui si in uiam educere aquam dubitabo, cōfidēter scilicet eam in uicinum fundum emitterem? Qui enim nunc inestimatis litibus uxor, quòd aqua de uia in istius fundum irruit, quid quæso mihi facient illi, quibus aqua è fundo meo eiecta, nocitura est? Quando autem aquam exceptam, nec in uiam nec in agros emittere licebit: quid reliquum erit, ò Iudices? nec enim utique me coget Callicles, eam ebibere. Hæc ego cum ab istis feram, & multa alia atq; acerba, tantum abest ut pœnas de eis sumam, ut bene mecum agi putarem, si non insuper mulctarer. Nam si, Iudices, fossa esset, quæ olim aquam excepisset, & eam ego non exciperem: fortasse peccarem, quemadmodum in alijs quibusdam uicinis prædijs sunt fossæ, de quib; constat, quibus aquam primus quisq; excipit, quemadmodum torrentes qui ex ædibus educuntur. Ab istis uerò alijs excipiunt similiter, hanc uerò neq; mihi dat, nec à me accipit quisquam. Quis igitur fossa esse potest? Aqua autem, quæ irrupit, sæpe nimirum nocuit multis etiam cautis, nocuit nunc isti etiam. Quod autem omnium iniquissimum est: Callicles, cum aqua in suum fundum irrupit, ingentibus saxis aduectis obstruxit: quod autē pater, cum idem suo fundo accidisset, septū fecit, quasi in eo peccasset, mihi dati damni actionē impegit. Quod si omnes quibus aqua ista defluens, nocet, me accusabunt: etiam si fortunæ meæ multiplicentur, non omnibus potero satisfacere. Tanto autem isti sunt alijs iniquiores, ut nullo damno affecti, ut ego uobis statim ostendam, cum alijs multa & magna damna data sint, soli ipsi mihi negociū facessere aulint: etsi quibusuis id potius agere licuisset. Nam isti ut maximè falsi aliquid sint ipsi sua culpa læsi, me calumniantur: illi autem ut nihil aliud, at nullum tale crimen habent. Sed ne rerum ordine perturbato, simul dicam omnia: cape mihi uicinorum testimonia. TESTIMONIA. Nonne indignum est, Iudices, cum hi tantis damnis acceptis, neq; ullus alius ex ijs quibus aduersa acciderunt, quicquam queratur, sed æquo animo fortunam ferant: istum calu-

*Nihil damni
datum aduersarijs.*

nniari: quem ipsum deliquisse primum, quod foraseducta maceria uia angustiore fecit, ut arbores quae in uia fuerant amplecteretur: deinde, quod eluuie in uiam proiecta, uiam exaggerauit & coarctauit: testimonij statim euidentius cognoscetis. Iam eos nihil perdidisse, nullumque fecisse damnatum, quod alicuius momenti sit, & tamen tantam contra me actionem instituisse: mox ostendere conabor. Cum mea mater istorum matre familiariter uteretur, priusquam isti me calumniari coepissent, & altera ad alteram accederet, ut fieri solet, cum ambae & ruri habitarent, & inter se uicinae essent, & inter uiros etiam, dum uiuebant, familiaritas intercederet: Cum igitur mea mater ad istorum matrem uenisset, atque illa calamitatem deploraret, sic nos audiui: omnia, Iudices, & si dico quae de matre audiui, sic mihi multa bona eueniant: sin mentior, contraria horum: ea se omnino uidisse, & ex istorum matre audiuisse dicebat, hordei complutos fuisse, quos ipsa siccari uiderit, tres medimnos, farinae circiter semimedimnum, olei auctam esse amphoram eam dixisse, neque tamen ei quicquam accidisse. Tantas isti clades acceperunt, Iudices, pro quibus mille drachmarum multam sine legum autoritate a me petunt. Neque enim si parietinam ueterem adstruxit, id mihi quoque imputandum est, quae neque corrui, neque quicquam grauius passa est. Quare si faterer, me eis omnium malorum autorem esse: tamen quae commaduerint, haec fuerunt. Cum autem pater nec ab initio, cum fundum muniret, eis iniuriam fecerit, nec isti unquam questi sint, tanto tempore interiecto, & alij multa & grauiam passi, nihilo plus me accusent, uosque omnes aqua ex aedibus & fundis in uias educere soleatis, non autem, ita me amet Iupiter, eam quae in uia est, intro admittere: quorsum plura dicenda sunt. Neque enim ex his obscurum est, mihi manifeste calumniam fieri, quum neque iniuriam illis faciam, neque cum eis tam male actum sit, ut dicunt. Ut autem sciatis, eos & eluuiem in uiam proiecisse, & sepe circumducta uiam angustiore effecisse, & me istorum matri iniurandum detulisse, & a mea postulasse, ut idem iniurandum daret: cape mihi haec testimonia, & prouocationem. TESTIMONIA. PROUOCATIO. Quid istis hominibus fieri possit impudentius: quae calumnia manifestior: qui quum ipsi sepem prodixerint, & uiam exaggerarint, alios dati damni accusant, & mille drachmas dari sibi postulant, quorum uniuersa iactura non est quinquaginta drachmarum? Atqui considerate, Iudices, quam multis agris ab aqua damnatum datum sit: partim Eleusine, partim in alijs locis. Neque tamen, o dii immortales, eorum quisque damnum a uicinis pensari sibi postulat. Ac ego quidem, quem indignari oportebat propter uiam, & angustiore & altiore factam, quiesco. Istis autem ea licentia datur, si ita sit, ut affectos iniurijs etiam calumnientur. Atqui Callicles, si uobis munire licet uestrum fundum, nobis utique nostrum quoque licuit. Sin pater meus muniendo uobis iniuriam fecit, & uos nunc mihi facitis iniuriam sic muniendo. Cum enim uester fundus magnis saxis munitus sit, satis apparet aquam rursus in meum fundum uenturam. Deinde, si ita ceciderit, inopinato murum prosterneat. Sed ego propter hoc eos nihilo magis accuso, sed fortunam boni consulo, & ut mea tuear, operam dabo. Nam & istum qui sua sepiat sapere existimo: & infectatio morum Calliclis. quod mihi litem mouet, & improbissimum, & mentis errore affectum. Ne uero

uerò miremini, Iudices, istius improbitatem, neque in impingendo falso crimine audaciam. Nam prius etiam, cum consobrinum suo persuasisset, ut mihi litem moueret de fundo: pactiones commenticias protulit, & nunc ipse me alio iudicio absentem condemnauit arbitri sententia, Callari nomine, propter meos seruos. Nam praeter alia scelera, etiam hoc commentum excogitarunt: Callarum eiusdem criminis reum agunt. Quis autem seruus iniussu domini agrum septo circumdaret? Cum autem quod Callaro obijciant, nihil aliud habeant, propter id septum, quo factum pater annos amplius quindecim uiuit, eum in ius uocant. Quod si ego praedij his cessero, uenditis, aut cum alijs praedij permutatis, nihil iniustus facit Callarus. At si ego istis condonare mea nolo, summis isti a Callaro iniurijs afficiuntur: atque etiam arbitrum quarant, qui eis fundum adiudicat, & tales transactiones, per quas fundos obtineant. Et quidem, Iudices, si insidiatore, & calumniatore meliore conditione sunt: nihil proderunt ea quae diximus. Sin uos & tales oderitis, & iusta decernetis, cum Callicles nec perdidit quicquam, nec ulla sit affectus iniuria uel a Callaro, uel a patre: non uideo quorsum attineat plura dicere. Ut autem sciatis eum prius etiam meis fundis insidiantem, consobrinum suum subornasse, & nunc altero hoc iudicio Callarum arbitri sententia condemnasse, ut mihi insultet, quod eum hominem magnifico, & rursus Callaro alium dixisse diem: harum omnium rerum testimonia uobis recitabuntur. TESTIMONIA. Ne igitur per deos oro, Iudices, me istis hominibus proficiatis infontem. Neque enim multa me tantopere sollicitat, quanquam ea grauis est omnibus qui re sunt tenuiore. Sed illud, quod me ita exagitant & calumniant, ut exterminaturi esse municipio uideantur. Ut autem appareret, nos nullam facere iniuriam, parati sumus & legitimum iusturandum dare. Nec enim alia firmiora nos exhibituros uobis argumeta putauimus, qui ipsi iurati essetis. Age cape & prouocationem, & adhuc reliqua testimonia. PROUOCATIO. TESTIMONIA.

ARGUMENTVM ORATIONIS CONTRA

Dionysodorum dati damni.

DArius & Pamphilus Dionysodoro mutuauit ter mille drachmas, ut in Aegyptum nauigeret, atque inde rursus Athenas, pignori accepta nauis. Perscribunt etiam in pactione usuras quas debebat Athenas usque reuerso Dionysodoro recipiendas. Dionysodorus ex Aegypto Rhodum appulsa nauis, illic merces exposuit: propterea (ut ipse quidem dicit) quod nauis rupta & putris esset. ut autem Darius, quod audierat laxatam Athenis annonam. Nauem enim esse integram, & adhuc nauigare ait. Creditores igitur accusant Dionysodorum uiolatae pactionis, quod pignus, hoc est, nauem non palam exhibuerit, & ab eo repetunt promissas usuras integras. Is uero non uult omnes reddere.

DEMOSTHENIS CONTRA DIONYSODORVM DATI DAMNI ORATIO,

Hieronymo Vuolfio interprete.

SOCIUS ego sum, Iudices, & particeps mutuae datae pecuniae. Vbi uenit autem nobis qui per mare negociari decreuimus, & nostram pecuniam credentibus alijs, ut illud certo sciamus, debitorem in rebus omnibus esse meliorem quam nos conditione. Accepto enim argento manifesto & certo, in tabellula duobus terencijs empta, & libellulo admodum paruo promissionem relinquit, se quae aequa sint, facturum. Nos autem non pollicemur

Actio in seruū Callarum.

Debitorum melior conditio, quam creditorum.

Accusatio
Dionysodori.

Petitio.

Narratio.

Cleomenes.

pollicemur daturos, sed mutuanti statim damus pecuniam. Qua igitur re freti, quo confisi pignore, eam amittimus? Vobis Iudices, & legibus uestris, quæ iubent, quæ alter alteri ultro promiserit, ea rata esse. Sed mihi neque legum, neque syngraphæ ullius ulla uidetur esse utilitas, nisi is qui pecuniam accipit, uir omnino sit bonus, atque aut uos metuat, aut eum qui cum contraxit, uereatur. Quorum neutrum est in isto Dionysodoro. Is enim eò uenit audaciæ, ut à nobis mutuatus ad nauem ter mille drachmas, ea conditione ut nauem Athenas reduceret, cumque superioris anni tempore nostrum nobis reddendum fuisset: nauem Rhodum appulerit, atque illic exoneratas merces contra tabulas uendiderit, & leges uestras: Rhodumque rursus in Ægyptum miserit nauem, atque inde Rhodum. Nobis uero, qui Athenis ei pecuniam credidimus, ne nunc quidem uel pecuniam reddat, uel pignus exhibet, sed annum iam alterum nostro fruens, tum mutuuum, tum quæstum, tum nauem uobis oppigneratam cum habeat: nihilominus in conspectum uestrum prodijt, nobis pœnam temerè litigantium nimirum irrogaturus, & in domicilium plebis coniecturus, fraudasse non contentus. Oramus autem, Athenienses, & obtestamur uos pariter omnes, ut nos iuuctis, si affecti uidebimur iniuria. Principium autem contractus primum uobis explicabo: sic enim uos quoque causam rectissimè intelligetis. Dionysodorus iste, Athenienses, & socius eius Parmeniscus, congressi nobiscum anno superiore, mense Quintili: se mutuari uelle ad nauem dixerunt istis conditionibus, ut in Ægyptum nauigarent, & ex Ægypto Rhodum, aut Athenas: stipulati se usuras in alterutro horum mercatum soluturos. Nobis autem respondentibus, Iudices, nos haudquaquam in alium mercatum quam Athenas mutuatuos: sic pollicentur se huc nauigatuos, atque his pactis mutantur à nobis ad nauem ter mille drachmas ultro citroque, & ea de re syngrapham conscripserunt. In pacto igitur creditor inscriptus est Pamphilus hic. Ego uero extra syngrapham particeps cum eo creditæ pecuniæ fui. In primis autem uobis syngrapha ipsa recitabitur. **SYNGRAPH A.** Ex hac syngrapha, Iudices, acceptis à nobis pecunijs, Dionysodorus iste & socius eius Parmeniscus, nauem hinc in Ægyptum miserunt. Ac Parmeniscus in naue est uectus, iste hic remansit. Fuerunt enim, Iudices, ne hoc ignoretis, ministri & adiutores Cleomenis illius qui in Ægypto imperauit: qui, ex quo principatum suscepit, non paucis malis affecit rempublicam uestram, ac potius reliquos etiam Græcos uendendo & reuendendo, & precio frumenti statuendo, cum ipse per se, tum isti cum eo. Nam alij merces ex Ægypto mittebant, alij ad negotiationem ad nauigabant, alij hic manentes, allatas merces curabant. Deinde pro constituto precio literas mittebant ij qui hic erant, ut si apud nos carum esset frumentum, huc uerent: sin uilius esset factum, ut ad alium mercatum appellerent. Unde anno næ precium non parum auctum est per tales literas & mutuas operas. Cum igitur hinc mitterent nauem, satis carum frumentum reliquerunt. Quamobrem etiam in syngrapham inscribere non recusarunt, se Athenas nauigatuos, & in nullum alium mercatum. Post, cum Siculæ naues appulissent, & frumenti precia paulatim minuerentur, & nauis istorum in Ægyptum peruenisset: statim iste quendam Rhodum mittit ad Parmeniscum socium, qui ei nostratis

nostratis annonæ rationem explicaret, satis enim sciebat, nauem necessario Rhodi appulsuram. Ut finiam, acceptis ab isto Parmeniscus literis, & statim hic frumenti precio cognito: frumentum Rhodi exonerat, & ibi distrahit, neglecta & scriptura, Iudices, & multis quas ipsi in se statuerunt, si quid uiolassent: neglectis item legibus uestris, quæ iubent nauicularios & uectores, in eum appellere mercatum, de quo inter ipsos conuenerit. Sin aliter fecerint, maximis teneri pœnis. Nos, cum primum id factum audiuimus, ea re percussi, istum totarum insidiarum architectum conuenimus, indignantes, ut par est, & conquerentes, cum nos in pactione uerbis apertis pepigissemus, ne nauis usquam aliò quam Athenas appelleret, & nos argentum ea conditione credidissemus: nos ab eo in suspicionem adductos apud eos, qui nos criminari uellent, & dicere, nos quoque fuisse socios frumenti Rhodum uecti: grauius ferentes, quod nauem in nostrum mercatum, ut pacti essent, non perduxissent. Cum autem de syngrapha & de iure disputando nihil proficeremus, saltem mutuuum & usuras ab initio promissas reddi nobis postulauimus. Iste autem ita insolenter nobiscum egit, ut usuras in syngrapha scriptas se daturum negauerit. Si autem uultis, inquit, accipere partem emensæ nauigationis, dabo uobis usuras Rhodum usque, plures non dabo: ipse sibi leges sanciens, non in syngrapha perscriptis conditionibus parens. Ut uero nos nihil istorum concessuros diximus, reputantes, si id faceremus, uisum iri & nos Rhodum uexisse frumentum: magis etiam instabat iste, multisque testibus, adhibitis, accedebat, se paratum esse dicens ad reddendam & sortem, & usuras Rhodum usque: non quod in animo haberet quicquam reddere, sed quod existimabat, nos argentum non accepturos, ad uitandam suspicionem. idque res ipsa declarauit. Postquam enim, Athenienses, uestrorum ciuium quidam, qui forte fortuna interuenerant, nobis suadebant, ut quod daretur, acciperemus, de controuersijs in iudicium ueniremus, usuras Rhodias non admitteremus, donec iudicium fieret: nos illa concedebamus, non ignari, Iudices, quid ex syngrapha nobis deberetur: sed existimantes, damni aliquid faciendum, & concedendum esse, ne rixosi uideremur. Sed iste, ut nos ad rem accedere uidit: Tollite igitur, inquit, syngrapham: nos, nihil minus facturos, respondemus, sed quod ad argentum attineret, quod redderet, antiquatuos coramensario syngrapham, in uniuersum autem non antiquatuos, antequam de controuersijs disceptatum esset, quo enim iure, quo firmamento in foro niteremur, siue ad arbitrium, siue ad iudicem uentum esset, syngrapha sublata, in qua fundamenta nostri iuris sita essent: Hæc nobis dicentibus, Athenienses, & à Dionysodoro isto petentibus, ne syngrapham commoueret, nec irritam faceret, quam & ipsi ratam habuissent, & confirmassent, sed tantum pecuniæ quantum ipse obrulisset, redderet: de controuersijs autem paratos esse nos, siue uni, siue pluribus ipse uellet in mercatu iudicium permittere: recusauit Dionysodorus iste omnia, & cum syngrapham totam non aboleremus, ut ipse mandabat, secundum iam annum nostra habet, & pecunijs utitur, & quod est omnium grauissimum, Iudices, ipse ab alijs nauales usuras exigit de nostra pecunia, quam non Athenis mutuauit, nec Athenas, sed Rhodum & in Ægyptum. Nobis uero, qui in uestrum mercatum mutuauimus, nihil æqui præstandum censet. Hæc ut à me uerè dicere

& * ci constet,

ci constet, recitabimus uobis prouocationem, qua hæc ab eo postulauimus. **PROVOCATIO.** In hunc modum, Iudices, cum Dionysodorū istum sæpe prouocassemus, & per cōplures dies prouocationem proposuissemus: simplices nos penitus ait homines esse, si se putarem usq; ad eō inconsideratum esse, ut ad arbitrum iret, cum in aperto esset se condemnatum iri ad soluendam pecuniā: cum sibi argentū ferenti, uenire in iudiciū liceret. Deinde si nos deludere posset, abiturū cum aliena pecuniā: sin minus, tum demū pecuniā soluturū; ut homo non iure fretus, sed uestri periculū facturū. Quæ igitur à Dionysodoro facta sunt, audistis, Iudices: quæ dum auditis, iam dudum uos mirari arbitror hominis audaciā: quæ uere fretus, huc sit ingressus, cogitare. Non enim audacia est, si quis ex mercatu Atheniensium pecuniam mutuatus, syngrapham apertis uerbis cōscripsit, se nauem in uestrum mercatum reducturum: quod nisi fecerit, duplum soluturum: nauem nec in Piræo appulit, neq; pecuniam creditoribus restituit, & frumentum Rhodi exoneratum uendidit, & his facinoribus tamen audet uestros uultus atq; ora intueri? Quid autem ad hæc respondeat, quæso audite. Nauem ex Ægypto redeuntem ruptam esse dicit, eaq; se de causa coactum, Rhodum appellere, atq; ibi frumentū exonerare. Eius rei argumentum illud esse dicit, quod Rhodi nauigia cōduxerit, & mercium partem huc miserit. Hæc defensionis illius una pars est. Altera illa: ait cæteros creditores, concessisse sibi usuras Rhodum usq; iniquū igitur fore, si nos eadem quæ illi, concedere nolimus. Tertia: iubere syngrapham, conseruata nauē, reddi pecuniam: nauem autem in Piræum perduci non potuisse. Vos igitur, Iudices, nostras contra horum singula rationes, audite. Primum quod ruptam esse nauem dicit, liquere omnibus arbitror, eum mentiri. Nam si id nauis accidisset, ne Rhodum quidem incolumis peruenisset, neq; postea nauigationi fuisset idonea. Nunc eam Rhodum peruenisse constat, & rursus inde missam in Ægyptum, & nunc etiam quouis nauigare, præterquam Athenas. Nonne uerò absurdum est, cum in Atheniensium mercatum perducenda est nauis, dicere, fractam esse: quum autem Rhodi frumentum exonerandū est, eandem nauim nauigationi existere opportunam? Cur igitur, inquit, alia nauigia conduxi, & merces translatas huc misi? quod, Athenienses, nec ipse, nec eius socius, merces omnes in sua potestate habebat, sed uectores suas res in alijs nauigijs necessariō nimirum huc mittebant, cum isti nauigationem interrumpere. Quarum autem rerum isti erant domini, eas uerò non omnes huc miserunt: sed eas demum elegerunt, quarum precia creuerant. Alio quī, cum alias, ut dicitis, naues conduceretis, cur nō omnes merces in eas transfulistis? sed frumentum Rhodi reliquistis? quoniam, Iudices, eis expediebat, illud ibi distrahere. Precia enim hic laxata esse audierant: ceteras uerò sarcinas huc miserunt, unde lucrum sperabant. Cum igitur de conductione nauis loqueris, nullum ruptæ nauis, sed uestri compendij non nullum argentum affers. Ac de his quidem hæc dixisse sufficiat. Quod autē creditores assensisse dicit, se usuras Rhodum usq; accepturos: id nihil ad nos. Si quis enim de suo uobis cōdonauit aliquid, nulla sit iniuria uel condonanti, uel accipienti. Sed nos neq; tibi quicquam condonauimus, neq; consensimus in Rhodiam nauigationem, neq; quicquam plus apud nos ualeat quàm syngrapha. Ea uerò quid ait? aut quō nauigationem suscipi

Exaggeratio
culpæ Dionysodori.

Defensiones
Dionysodori.

Refutatio I.
Nauem non
fuisse ruptam.

Refutatio II
Non quid alij
fecerint, sed
quid fieri syn-
grapha iubeat
spectandum.

nem suscipi iubet: Athenis in Ægyptum, & ex Ægypto Athenas. Quod nisi fiat, duplum solui iubet. Hæc si fecisti, nullam iniuriam facis. Si non fecisti, neque nauem Athenas reduxisti: ea te pœna mulctari decet, quæ in syngrapha continetur. Id enim ius non quisquam alius, sed tute tibi descripsisti. Alterum igitur ostende iudicibus: aut uos syngrapham ratam non habere, aut non esse æquum, ut ex eius præscripto geras omnia. Quod si qui tibi aliquid remiserunt, & Rhodias usuras concesserunt, quo cunq; tandem pacto adducti: Propterea ne nullā nobis iniuriā facis, uiolata syngrapha? Non equidem opinor. Neque enim hi nunc de aliorum condonationibus, sed de pactionibus tuis nobiscum factis ius dicunt. Nam usurarum remissionem, si qua modō, ut isti dicunt, facta est, cum utilitate creditorum esse factam, uobis omnibus perspicuum est. Nam qui ex Ægypto istis argentum, Athenas usq; duntaxat mutuarant, ut Rhodum uenerunt, & isti nauem eō appulerunt: nihil opinor eorum interfuit solutis usuris, & Rhodi recepto mutuo, rursus eo negociari in Ægyptum. Imō id multo magis profuit, quàm huc appellere. Illuc enim breuis est & expedita nauigatio, & bis aut ter eis negociari licuit eodem argento. Quod si huc redissent, hybernandum fuisset hic, & nauigatio uerna expectanda. Proinde illi creditores non modō nihil remiserunt, sed lucrum etiam fecerunt. Nos autem, ut interm de usuris taceamus, ne sortem quidem recuperare possumus. Ne igitur auscultetis isti uos decipienti, & transactiones cum reliquis creditoribus huc conferenti: sed ad syngrapham eum reuocate, & ad ea iura quæ in syngrapha continentur. Nam illud mihi amplius edocendi estis, quo iste potissimum nititur, asserens, conseruata nauē, reddendum esse mutuum: nos quoque contendere, sic esse faciendum. Lubet autem ex te ipso quærere, utrum de nauē ut perditā, an uerō ut de incolumi differas? Nam si nauis corrupta est atque interiit, quid de usuris contendis? & petis, ut usuras Rhodienses accipiamus? quū nec usuras, nec sortem nos recipere conueniat. Sin incolumis est nauis, & non interiit: cur nobis pecuniam nō reddis, quam in syngrapha promissisti? Vnde igitur certissime cognoscetis, Athenienses, nauem esse conseruatam? Maximè ex eo ipso, quod nauis in nauigatione est: neq; minus tamen ex ipsius istorum uerbis. Postulant enim à nobis, ut sortem recipiamus, & partem quandam usurarum, ut quæ cum euaserit, non tamen omnem cursum absoluerit. Spectate autem Athenienses, nos ne, an isti syngraphæ iure utant, qui neq; in constitutū mercatum nauigarunt, sed Rhodum, & in Ægyptum, & conseruata nauē, non perditā, se remissionem usurarū inuenturos sperant, syngrapha uiolata: cum ipsi propter nauigationem frumentariam magnos quæstus fecerint, nostramq; pecuniam alterum iam annum teneant et exercent. Nouum autem & inuitatum quiddam isti moliantur. Nam cum sortem pecuniæ mutuæ, nobis, ut seruata nauē, restituant: usuris fraudandos censent, tanquā perditā. At syngrapha nō aliud dicit de usuris, aliud de sorte mutui: sed cōmunia iura de his utrisq; sunt, & eadē reposcēdi potestas. Recita mihi denuō syngraphā. **SYNGRAPHA.** Athenis in Ægyptum, & ex Ægypto Athenas. Auditis Athenienses: Athenis, inquit, in Ægyptū, & ex Ægypto Athenas. Dic reliqua. **SYNGRAPHA.** Incolumi reuerfa nauē in Piræū. Iudices, facilis omnino ra

Cur alij Rhodi receperint mutuum.

III. Refutatio
Nauem esse
conseruatam.
δὲ ναυικαί.

Inuersio.

tio uobis est, huius causæ disjudicandæ: neque multis uerbis est opus. Nauem enim fuisse cõseruatã, & esse incolumem, etiã isti ipsi confitent. Alioqui neque sortem redderent, nec usurarum partem ullam. At non perducta est in Piræum: eo ipso nos creditores iniuriam dicimus fieri nobis, et uos accusamus, quod in cõstitutum mercatum non appulit. Dionysodorus autem se peccare negat propter hoc ipsum. Neque enim reddendas esse usuras omnes, cum nauis in Piræum non appulerit. Quid autem syngrapha dicit: non, ita me amet Iupiter, eadem quæ tu Dionysodore, sed nisi reddideris sortem, & usuras, aut mihi exhibueris pignora manifesta & libera: aut si quid aliud contra syngrapham commiseris: duplam soluere pecuniam te iubet. Age hoc ipsum mihi syngraphæ caput recita. SYNGRAPHÆ. Nisi autem manifesta exhibuerint pignora, & libera, aut si quid syngraphæ contrarium commiserint, pecuniã duplam reddito. Est ne ubi nauem nobis manifestam exhibueris, ex quo pecuniam à nobis accepisti: ipse confitens eam esse incolumem: an ex eo tempore in Atheniensium mercatum appulisti, cum syngrapha perspicuis uerbis dicat, nauem esse in Piræum perducendam, & manifestò exhibendam creditoribus: Nam & hoc spectate Athenienses, quàm sit mirificum. Rupta est nauis, ut iste ait, propterea quæ cum ea Rhodum appulit. Proinde post refarta est, & ad nauigationem reparata. Cur igitur eam, o uir optime, in Ægyptum, ceterosque mercatus mittebas: Athenas autem nondum misisti, ne nunc quidem, ad nos creditores, quibus eam syngrapha te iubet manifestam & liberam exhibere: præsertim nobis id petentibus, & à te sæpe postulantibus: Sed tu ita fortis es, uel potius impudens, ut cum è syngrapha pecuniam nobis duplam debeas, nec legitimas usuras reddendas existimes, Rhodias nos recipere iubeas: perinde ac si mandati tui maior quàm syngraphæ sit autoritas: ac dicere audeas, nauem in Piræum non perductam esse incolumem, quod ob factum iure perimeris à iudicibus. Per quem enim stetit quo minus nauis in Piræum incolumis perduceretur: num per nos, qui aperte mutuum in Ægyptum & Athenas: an uerò per istum, eiusque socium: qui his conditionibus mutuati ut Athenas redirent, Rhodum nauem appulerunt: idque fecisse eos de industria, nulla necessitate compullos, multis signis colligitur. Nam si casus ille reuera fuit fortuitus, & nauis rupta fuit: post, cum eam instaurassent, non utique in alios mercatus elocassent, sed ad nos misissent, ad corrigendum euentum non uoluntarium. Nunc tantum abest ut casum illum fortuitum correxerint, ut ad primas iniurias delicta longè grauiora adiecerint, & tanquam per derisum contra nos in iudicium uenerint: quasi in ipsorum potestate futurum sit, si eos damnaueritis, sortem duntaxat reddere & usuras. Vos igitur, Athenienses, ne istam eis licentiam detis: neque permittatis, ut duabus uelut ancoris nitantur: ut, si uicerint, pecuniam alienam detineant: sin uos decipere non possint, ut ea duntaxat reddant, quæ debent: sed multas eis irrogate, quæ syngrapha continentur. Nam cum ipsi duplam sibi multam dixerint, si quid in syngrapha perscriptum uiolauerint: iniquum fuerit, uos in eos esse leniores, præsertim uobis non leuiore quàm nobis facta iniuria. Iura igitur causæ breuia sunt, & facile memoria queunt comprehendit: Mutuauimus Dionysodoro isti & socio eius ter mille drachmas Athenis in Ægyptum, & ex Ægypto Athenas: non recepimus neque sortem, neque usuras: sed illi

*Nauem de industria non missam Athenas.**Consiliū aduersariorum.**Peroratio
κατ' ἀναγκῆ
φιλαιῶσιν.*

sed illi nostra tenent, ipsæ utuntur iam alterum annum: non perduxerunt nauem in uestrum mercatum: nondum ne nunc quidem, neque nobis eam manifestò exhibuerunt: cum syngrapha iubeat, nisi manifestò nauem exhibuerint, duplam soluere pecuniam: eamque uel singulis nobis, uel utrisque redigere licere. His firmamentis freti, ad uos ingressi sumus, ac nostra per uos recuperare studemus, quoniam ab istis ipsis id impetrare non possumus. Et hæc nostra est oratio. Isti autem, se quidem esse mutuos confitentur, & non reddidisse: de eo autem litigant, non oportere se pendere usuras in syngrapha perscriptas, sed Rhodienses, quæ nec in syngrapha insunt, nec à nobis sunt concessæ. Quod si in Rhodiorum foro litigarem, melior esset istorum fortasse conditio, quod ad eos frumentum uexissent, & in eorum mercatum appulissent. Nunc cum ad Athenienses ingressi simus, & syngrapha mercatum uestrum designarit: postulamus ne nobis minus tribuatur quæ ipsi & uos & nos iniurijs affecerunt. Præterea nec illud uos lateat, Athenienses, in hoc uno iudicio de toto mercatu legem sancire uos, multosque assistere qui in mari negociari decreuerunt, uosque intueri, quid de hac causa pronuntiaturi sitis. Nam si uos syngraphas & pactio nes mutuas firmas esse oportere statueritis, neque earum uiolatoribus quicquam ueniæ dabit, alacrius qui in mercatu mutuunt, officio suo fungentur, atque ex ea re augebit mercatus uester. Sin nauicularijs licebit conscripta syngrapha de nauigando Athenas, deinde nauem in alios mercatus appellere, ruptam esse dicentes, & tales causas cõminiscentes qualibet. Dionysodorus iste utitur, & usuras diuidere pro eo cursu quæ se nauigasse dicent, non pro syngrapha: nihil obstat quo minus omnes contractus dissipent. Quis enim suum abicere uolet, si uiderit syngraphas esse irritas: tales autem orationes & causas iniuriarum hominum, æquitati præualere: Absit hoc, Iudices. Id enim neque multitudini uestræ conducit, neque ipsi qui quæstum facere instituerunt, quique utilissimi sunt tum in uniuersum nobis omnibus, tum seorsim cuilibet, qui eorum operam requirit. Quapropter eorum uobis habenda ratio est. Ac ego quidem quæ potui, dixi. Peto autem, ut & amicorum aliquis mihi patrocinetur. Ascende Demosthenes.

*Circumstantia loci.**Causam hanc ad rem publicam attinere.*

TOMI III. FINIS.

&* 3

ERV DITORVM DE DEMOSTHENE
iudicia.

Cicero in Bruto:

Nam planè quidem perfectum, & cui nihil admodum desit, Demosthenem facile dixeris. Nihil acutè inueniri potuit in eis causis, quas scripsit, nihil (ut ita dicam) subdole, nihil uersute, quod ille nō uiderit: nihil subtiliter dici, nihil presse, nihil enucleatè, quo fieri possit aliquid limatius: nihil contrà grande, nihil incitatum, nihil ornatū uel uerborum grauitate, uel sententiarum, quo quicquam esset elatius.

Idem in Oratore:

Demosthenes quidem, cuius nuper inter imagines tuas, ac tuorum, quòd eum credo amares, quum ad te in Tusculanum uenissem, imaginem ex ære uidi: nihil Lysiae subtilitate cedit, nihil argutijs & acumine Hyperidi, nihil lenitate Aeschini, & splendore uerborū. Multae sunt eius totae orationes subtiles. ut contra Leptinem: multae & totae graues, ut quaedam Philippicae: multae uariae, ut contra Aeschinem falsae legationis, ut contra eundem pro causa Ctesiphontis. Iam illud medium quoties uult arripit, & à grauisimo discedens, eò potissimum delabitur. Clamores tamen tum mouet, & tum in dicendo plurimum efficit, quum grauitatis locis utitur.

Ibidem paulo antè:

Nulla est ullo in genere laus oratoris, cuius in nostris orationibus non sit aliqua si non perfectio, at conatus tamen, atque adumbratio. Non assequimur, at quid deceret uidemus. Nec enim nunc de nobis, sed de re dicimus: in quo tantum abest ut nostra miremur, ut usque eò difficiles ac morosi simus, ut nobis nō satisfaciat ipse Demosthenes: qui quanquam unus eminet inter omnes in omni genere dicendi, tamen non semper implet aures meas: ita sunt auidae, & capaces, & semper aliquid immensum infinitumq; desiderat. Sed tamen, quoniā & hūctū oratorem cum eius studiosissimo Pamene, quū esset Athenis, totū diligentissimè cognouisti, nec eum dimittis è manibus, & tamen nostra etiā lectitas, uides profectò illū multa conari: illum posse, nos uelle, quocunq; modo causa postulet, dicere. Sed ille magnus, nam & successit ipse magnis, & maximos oratores habuit æquales: nos magnum fecissemus, si quidè potuissemus quòd contendimus peruenire, in ea urbe, in qua (ut ait Antonius) auditus eloquens nemo erat.

Et paulò antè, ibidem:

Sed ego idem, qui in illo sermone nostro, qui est expositus in Bruto, multū tribuerim Latinis, uel ut hortarer alios, uel quòd amarem meos, recordor longè omnibus unum anteferre Demosthenem, qui uim accommodarit ad eam quam sentit eloquentiam, nō ad eam quam in aliquo ipse cognouerim. Hoc nec grauior extitit quisquam, nec calidior, nec temperatior.

De Oratore II.

Imitetur illum, cui sine dubio summa uis dicendi conceditur, Atheniensem Demosthenem, in quo tantum studium fuisse, tantusq; labor dicitur, ut primū impedimenta naturae diligentia, industriaq; superaret: quumq; ita balbus esset, ut eius ipsius artis cui studeret, primam literam non posset dicere, perfecit meditando, ut nemo planius eo locutus putaretur: deinde, quum spiritus eius esset angustior, tantum cōtinenda anima in dicendo est assequutus, ut una continuatione uerborū (id quod eius scripta declarant) binæ ei contentiones uocis, & remissiones continerentur. Qui etiam (ut memoriae proditum est) coniectis in os calculis, summa uoce uersus multos uno spiritu pronuntiare confuebat, neq; is cōsistens in loco, sed in ambulans, atq; ascensu ingrediens arduo.

In Bruto:

Lectitauisse Platonem studiose, audiuisse etiā, Demosthenes dicitur. Idq; apparet ex genere & granditate uerborum. Dicit etiam in quadam epistola hoc ipse de se. Sed & huius oratio in philosophiā translata pugnacior (ut ita dicam) uidetur, & illorum in iudicio pacatior,

Ad Atti-

Ad Atticum lib. II.

Fuit mihi commodū, quòd in eis orationibus, quae Philippicè nominantur, enituerit ille tuus ciuis Demosthenes, & quòd se ab hoc crefractorio iudiciali dicendū genere abiunxerit, ut σαμωτέρος τις καὶ πολιτικώτερος uideretur, curare, ut meae quoq; essent orationes, quae consulares nominarentur.

De Finibus V.

Tum Piso, Quoniam igitur aliquid omnes, quid L. nofter, inquit: an eum locum libenter inuisit, ubi Demosthenes & Aeschines inter se decertare soliti sunt? Suo enim quisque studio maximè ducitur. Et ille quum erubuisset: Noli, inquit, ex me quarere, qui in Phalericum etiam descenderim, quo in loco ad fluctum aiunt declamare solitū Demosthenem, ut fremitum afflueret uoce uincere.

Tusculana V.

Leuiculus sanè nofter Demosthenes, qui illo susurro delectari se dicebat, aquam ferentis mulierculae, ut mos in Graecia est, infusurantisq; alteri: Hic est ille Demosthenes. Quid hoc leuius? At quantus orator? Sed apud alios loqui uidelicet didicerat, nō multum ipse secum.

De Diuinatione II.

Multae etiam naturae uitium meditatione atq; exercitatione sustulerunt, ut Demosthenem scribit Phalereus, quum Rho dicere nequiret, exercitatione fecisse, ut planissimè diceret.

Ibidem paulo post:

Demosthenes quidem, qui ab hinc annos propè ccc fuit, iam tum φιλιππιζων Pythiam dicebat: id est, quasi cum Philippo facere. Hoc autem eò spectabat, ut eam à Philippo corruptam diceret.

De Officijs statim initio:

Equidem & Platonem existimo, si genus id forense dicendi tractare uoluisset, grauisimè & copiosissimè potuisse dicere: & Demosthenem, si illa quae à Platone didicerat, tenuisset, & pronuntiare uoluisset, ornatè splendideq; facere potuisse. Eodemq; modo de Aristotele & Isocrate iudico, quorum uterq; suo studio delectatus, contempsit alterum.

Quintilianus lib. X.

Sequitur oratorum ingens manus, ut cum decem simul Athenis aetas una tulerit, quorū longè princeps Demosthenes, ac penè lex orandi fuit, tanta uis in eo, tam densa omnia, ita quibusdā neruis intenta sunt, tam nihil otiosum, is dicendi modus, ut nec quod desit in eo, nec quod redundet, inuenias.

Eodem libro paulo post:

Oratores uel praecipue Latinā eloquentiam parem facere Graecae possunt: nam cuiuscunq; eorum, Ciceronem fortiter opposuerim. Nec ignoro quantam mihi concitem pugnam, cum praesertim id non sit propositū, ut eum Demostheni comparem hoc tempore: neq; enim attinet, cum Demosthenem in primis legendum, uel ediscendum potius putem. Quorū ego uirtutes pleraq; arbitror similes, consiliū, ordinem diuidendi, preparandi, probandi rationem, omnia deniq; quae sunt inuentionis. In eloquendo est aliqua diuersitas: densior ille, hic copiosior: ille cōcludit adstrictus, hic latus: pugnat ille acumine semper, hic frequēter & pondere: illi nihil detrahi potest, huic nihil adijci: curae plus in illo, in hoc naturae. Salibus certè, & commiseratione, qui duo plurimū affectus ualent, uincimus. Et fortasse epilogos illi mos ciuitatis abstulerit: sed & nobis illa, quae Attici mirantur, diuersa Latini sermonis ratio minus permisit. In epistolis quidem, quanquam sunt utriusq;, nulla cōtentio est. Cedendum uerò in hoc quidem, quod & ille prior fuit, & ex magna parte Ciceronem, quantus est, fecit. Nam mihi uidetur M. Tullius, cum se totum ad imitationem Graecorum contulisset, effinxisse uim Demosthenis, copiam Platonis, iucunditatem Isocratis. Nec uerò quod in quoq; optimum fuit, studio consecutus est tantum: sed plurimas, uel potius omnes ex seipso uirtutes extulit immortalis ingenij beatissima ubertas. Nō enim pluuia, ut ait Pindarus, aquas colligit, sed uiuo gurgite exundat, dono quodā prouidentiae genitus, in quo totas uires

tas vires eloquentia experire. Nam quis docere diligentius, mouere uehementius potest: cui tanta unquam iucunditas affuit, ut ipsa illa quae extorquet, impetrare eum credas, & cum transuersum in sua iudicem ferat, tamen ille non rapi uideatur, sed sequi. Iam in omnibus quae dicit, tanta autoritas inest, ut dissentire pudeat: nec aduocati studium, sed testis aut iudicis asserat fidem. Cum interim haec omnia, quae uix singula quisquam intentissima cura consequi posset, fluuit illaborata: & illa, qua nihil pulchrius auditu est, oratio, prae se fert tamen felicissimam facilitatem. Quare non immerito ab hominibus suae aetatis regnare in iudicijs dictus est: apud posteros uero id consecutus, ut Cicero iam non hominis, sed eloquentiae nomen habeatur. Hunc igitur spectemus: hoc propositum nobis sit exemplum. Ille se profecisse sciat, cui Cicero ualde placebit.

D. Erasmus Roterod. in Praefatione Demosthenis.

Demosthenes plus artis habet in recessu, quam prima fronte pre se ferat. Hic enim, quod honorifico ioco dixit Demades, scripsit ad aquam, nec nisi a sobrijs ac uigilantibus potest intelligi. Proinde quod de M. Tullio scripsit Q. Fabius, pari iure de Demosthene dici potest: Is se sciat in arte dicendi profecisse, cui Demosthenes ualde placere coeperit. Quae admodum tabula magno artificio depicta, nemo magnopere delectatur artis imperitus: ita Demosthenis diuinum illud, & quod facundissimi quique semper in eo mirati sunt, ἡ δ' αὖν, non sentitur, nisi & Rhetoricis praeciputionibus exercitatis, & historiarum cognitione instructis. Itaque patiar, ut puer quidem degustet Demosthenem, sed ad eum sermo redeat, iam factus oculator, quo perspiciat illam uere Atticam Venerem, illud excelsum iudicium, illa summo artificio contorta enthymemata, postremo uim illam omnibus admirabilem, uix ulli imitabilem. Elegans interim fuerit exercitatio, quod a ueteribus nonnullis factum est in Homero ac Vergilio, si quis idem faciat in Demosthene & M. Tullio, ut ex collatione locorum deprehendat, quid hic ab illo sit mutuatus, & ubi noster sit Graeco par, ubi superior, ubi ab exemplari non nihil degeneret imitatio. Vix alia res aequae conducit ad parandum iudicium. Non hic sumpturnus sum operam in laudando Demosthene, ad quem pro dignitate praedicandum opus esset eloquentia Demosthenica: imo nulla potius opus est eloquentia, ad eum laudandum, quem uno ore in caelum ferunt omnes.

Io. Lod. Viues lib. de Tradendis disciplinis tertio:

In Demosthene, quem crebro habebit in manibus, absoluta est linguae illius uis ac gratia: non aliter quam de Ciceronis orationibus diximus.

Idem de Cicerone:

In orationibus Ciceronis, sunt ornamenta, lumina & uirtutes omnes dicendi.

Idem Rhetoricorum II.

Idcirco Demosthenes Ciceroni a quibusdam eò anteponitur, quod minus artem praeferat, minusque sapiat scholam, commutis sermoni accommodatior.

VLPPIANI RHETORIS Enarrationes in Demosthenis ora-

TIONES XVIII. QUIBUS NON MODO VOCABULA, sed & historiae quaedam ut scitu dignissimae, ita apud alios rarissimae inuentu, & artificium oratorum diligenter explicatur.

HIERONYMO VVOLFIO INTERPRETE,

AD HAEC

DEMOSTHENIS VITA, A LIBA-
NIO, SVIDA, LVCIANO, PLVTARCHO DE-
scripta, Eodem interprete.

BASILEAE.